Declassified to Public
28 October 2021

នៅចំពោះមុខការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

<u>ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ</u>

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០៤/០៧-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ មេធាវីការពារក្តីរបស់ យឹម ទិត្យ

ដាក់ជូន៖ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ភាសាដើម៖ អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៨

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 22-Mar-2019, 13:25
CMS/CFO: Sann Rada

<u>ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ</u>

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ សម្ងាត់

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬអង្គជំនុំជម្រះ ៖ **សម្ងាត់/Confidential**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿង និងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

ចម្លើយតបរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ
និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

<u>ដាក់ដោយ៖</u>

សហមេធាវីការពារក្តី

សូ មូស្សេទ្ធី

Suzana TOMANOVIĆ
Neville SORAB

<u>ផ្ញើជូន៖</u>

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Michael BOHLANDER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

ជា លាង

Nicholas KOUMJIAN

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម ១

ប្រវត្តិនីតិវិធី ៧

I. អញ្ញត្រកម្ម ៤៣

ក. អ.វ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គលលើលោក យឹម ទិត្យ ៤៣

i. ប្រវត្តិ ៤៦

(ក) ប្រវត្តិនៃការចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ៤៦

(ខ) ប្រវត្តិនៃទស្សនៈក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ៦២

(គ) យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក លើយុត្តាធិការបុគ្គល ៦៤

ii. សារណា ៨៦

(ក) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យគោរពតាមមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ៨៧

(១) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចគោរពតាមមតិអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលភ្លាមៗដោយមិនរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ ៨៩

(ខ) មានកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរ នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ៩៣

(១)មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានគិតអំពីគោលជំហររបស់ភាគីនានានៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ៩៣

(២) ការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទៅលើពាក្យពេចន៍ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺផ្ទុយជាមួយអត្ថន័យសាមញ្ញ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ១០៨

(៣) មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺមិនសមរម្យ ១០៩

(៤) អ.ជ.ត.ក ប្រើប្រាស់យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិតាមការជ្រើសរើស ១១១

(៥) អ.ជ.ត.ក មានកំហុសនៅពេលសន្និដ្ឋានថា ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះគឺ "គ្រាន់តែជាគោលការណ៍ណែនាំព្រះរាជអាជ្ញា និងតុលាការ" ១១៣

(៦) ការអនុវត្តទស្សនៈរបស់ អ.ជ.ត.ក នឹងបំពានគោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ ១១៦

iii. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖ អ.វ.ត.ក មិនមានដែនយុត្តាធិការជំនុំជម្រះលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ ១១៧

ខ. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ១១៨

i. លក្ខខណ្ឌតម្រូវការដើម្បីកំណត់សុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ១១៨

ii. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ មិនមានសុពលភាព ១២២

គ. ភាពមិនអាចទទួលនូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ១២៨

i. ការជ្រៀតជ្រែកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពលើដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ១២៩

(ក) ផលប៉ះពាល់លើសក្ខីកម្មសាក្សី...១៣៦

(ខ) ការធ្វើឱ្យខូចការស៊ើបអង្កេតតាមរយៈភាគីខាងក្រៅប្រើប្រាស់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ...១៣៩

(គ) ផលប៉ះពាល់ផ្នែកនីតិវិធីនៃការទទួលស្គាល់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ យឺតយ៉ាវ ១៦២

ii. អស្ថេរភាពថវិកាដែលបន្តកើតមាន ១៦៦

(ក) សាវតារ ១៦៧

(ខ) សេចក្តីសន្និដ្ឋាន...១៧៥

(១) ស្ថានភាពមិនមាន “ភាពប្រសើរឡើងខ្លាំងនោះទេ” ១៧៦

(២)ស.ច.សមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតបំពេញអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួនទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធភាព ១៨១

(៣) លក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់ ស.ច.ស នៅតែមិនទាន់បានបំពេញ ១៩០

(៤) ស.ច.ស មិនអាចទម្លាក់ចោលការទទួលខុសត្រូវទុកជូនអង្គជំនុំជម្រះនោះទេ................ ១៩៥

iii. ការពន្យារពេលដោយមិនសមស្រប...១៩៧

(ក) រយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី...២០០

(ខ) ការវាយតម្លៃលើរយៈពេលសមស្របនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី...២០៦

(១) រយៈកាលនៃការពន្យារពេល រហូតមកដល់ពេលនេះ បានប៉ះពាល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤.....២០៨

(២) ការអះអាងនូវនត្តិភាពនៃភាពស្មុគស្មាញក្នុងសំណុំរឿង ០០៤.................................២១០

(៣) កិច្ចរបស់ភាគី ២១៣

(៤) កិច្ចរបស់អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ.. ២១៧

(គ) ព្យសនកម្មទៅលើលោក យឹម ទិត្យ...២២៩

iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖ ឧបាស្រ័យនៅដំណាក់កាលនេះ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ គឺការលើកលែងបទចោទទាំងស្រុង ២៣៥

II. ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ.................................. ២៤៤

III. ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ២៤៥

ក. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានព្យាយាមពង្រីកវិសាលភាពនៃបទចោទ ដែលប្រការនេះមិនអាចអនុញ្ញាតបានឡើយ ២៤៥

i. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុ ដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ... ២៤៥

ii. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីអង្គហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ ២៥២

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចំពោះតួនាទីដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ ២៥៧

(ខ)លោក យឹម ទិត្យមិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិវៀតណាមទេ ២៥៨

(គ) លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឡើយ ២៥៩

iii. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនគួរចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានស្នើនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ ២៦៣

ខ. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បកស្រាយដោយខុសឆ្គងនូវបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងដែលតម្រូវ ២៧៣

i. "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ (Sufficient Evidence)" និង "បទចោទគ្រប់គ្រាន់ (Charges Suffisantes/Sufficient Charges)"... ២៧៥

ii. ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់មានន័យថា "ភវនីយភាពច្បាស់លាស់នៃពិរុទ្ធភាព" ២៧៧

iii. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ២៨២

គ. ការពិចារណាលើភស្តុតាង..២៨៣

i. ការកំណត់បឋមលើប្រភេទឯកសារ គឺអាចអនុញ្ញាតបាន និងជាការត្រឹមត្រូវ ២៨៣

ii. តម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទឯកសារ ២៩២

ឃ. ការមិនអាចអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក ៣០៦

i. ស.ច.ស មានអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចក្នុងការពិចារណាឡើងវិញ............................ ៣០៧

ii. អំណះអំណាងផ្សេងៗទៀតរបស់ ស.ច.ស អ.ប.ជ អ.ជ.ស.ដ និង អ.ជ.ត.ក បានសំអាងលើសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អ.ប.ជ ៣១៤

iii. អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសក្នុងការអះអាងថា ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺស្ថិតក្នុងចេតនារបស់អ្នករៀបចំកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ៣១៩

(ក) កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ៣១៩

(ខ) មាត្រា ២៩ថ្មី.. ៣២៩

iv. ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ អ.វ.ត.ក រំលោភកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង *ហួសពីអំណាចច្បាប់*... ៣៤២
(ក) សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម.. ៣៤៥
(ខ) ចៅក្រមមួយចំនួនតូចនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរំលោភកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា.. ៣៤៧
v. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនបានទទួលឋានៈជាទម្រង់នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទេ.................... ៣៥៣
vi. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៣៦១
ង. ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ៣៦២
i. ស្ថានភាពក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ .... ៣៦៣
ii. ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព ៣៦៦
iii. ទំនាក់ទំនងហេតុ និងផល រវាងការខកខានក្នុងរារាំង និងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម...................... ៣៨២
iv. ភាពអាចអនុវត្តបាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងចេតនាជាក់លាក់... ៣៨៥
v. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៣៨៦
ង. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ៣៨៩
i. ស.ព.អ មានកំហុសក្នុងការបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រោមគឺជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជនជាតិវៀតណាម ៣៨៩
(ក) គោលការណ៍ទាក់ទងនឹងការកំណត់ក្រុមដែលទទួលបានការការពារ ៣៨៩
(ខ) ខ្មែរក្រោមមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកដែលមិនអាចញែកចេញពីក្រុមជាតិវៀតណាមបានឡើយ ៣៩៧
(១) សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រោម និងក្រុមជាតិវៀតណាម មានលក្ខណៈរួមបែបសត្យានុម័តឡើយ ៣៩៨
(២) សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបញ្ជាក់ថាខ្មែរក្រោមត្រូវបានចាត់ទុកតាមអត្តនោនុម័តជាផ្នែកដែលមិនអាចញែកចេញពីក្រុមជាតិវៀតណាមទេ ៤០២
ii. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានកំណត់ចេតនាចាំបាច់ជាក់លាក់សម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ៤០៤
iii. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៤១៣
ឆ. ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលរងការចោទប្រកាន់... ៤១៣
i. លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតីឡើយ ៤១៩

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនមានតំណែងណាមួយក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ និងមិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅតំបន់ ១៣ តាមរយៈការចូលរួមចំណែករបស់គាត់ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក ឡើយ ៤១៩

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនធ្លាប់ត្រូវបានតែងតាំងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ ឡើយ ៤២១

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "ចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" ក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ នោះឡើយ . ៤៤៨

(៣) ភស្តុតាងរបស់សាក្សីមកពីតំបន់១៣ ដែលមិនដែលឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ ៤៥៥

(៤) ការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់១៣....... ៤៥៨

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តួនាទីដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងមិនបានចូលរួមនៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ តាមរយៈការចូលរួមចំណែករបស់គាត់ចំពោះការអនុវត្តគោលនយោបាយខ្មាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នោះឡើយ....... ៤៥៨

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តួនាទី ដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុង គណៈស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ ៤៥៩

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ ...៤៩៤

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកតាមដាន និងស៊ើបអង្កេតខ្មាំងនៅស្រុកគិរីវង់ទេ .៥១៤

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួម ឬរួមចំណែកនៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមរយៈការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់ខ្មាំងនៅវត្តប្រធាតុនៅស្រុកគិរីវង់ ទេ ៥២២

(៥) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់....... ៥៥៧

(គ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ក្នុងភូមិភាគនិរតីឡើយ ៥៥៩

(ឃ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតាមរយៈ "អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតនៅភូមិភាគនិរតីឡើយ"។....... ៥៦៣

(ង) លោក យឹម ទិត្យ មិនទទួលបានសិទ្ធិអំណាចដោយផ្អែកតាមទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយ តាម៉ុក ឡើយ....... ៥៧២

(ច) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងភូមិភាគនិរតី....... ៥៨៥

(ឆ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតីទេ ៥៨៦

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មវត្តព្រះធាតុក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ ៥៨៦

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គញក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ....... ៥៨៧

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងភូមិស្លែងក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ ... ៥៩១

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងភូមិព្រាលក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ...៥៩៤

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ក្នុងស្រុកត្រាំកក់នៃតំបន់ ១៣ ឡើយ.. ៥៩៧

(៦) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គសិរីមុនី និងទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុនក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត តំបន់ ១៣ ឡើយ ៦១៦

(ជ) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងភូមិភាគនិរតីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់...៦២១

ii. លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ ៦២៤

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តំណែងនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ ៦២៤

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ៦២៥

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "បំពេញការងារ" ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយក៏មិនមែនជាអនុលេខាជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យដែរ..៦៥៦

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "បំពេញការងារ" និងមិនមែនជាលេខាតំបន់ ១ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ ៧០៣

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាតំបន់ ២ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ ៧៤០

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាតំបន់ ៣ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ.................. ៧៤៤

(៦) ភស្តុតាងរបស់ មួល អេន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ៧៤៥

(៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាតំបន់ ៤ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ.................. ៧៦៣

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ... ៧៧២

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីខ្មាំងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ៧៧៣

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់នោះទេ ៨២៣

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់នោះទេ ៨៣០

(គ) អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិផ្សេងទៀតរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ៨៥១

(ឃ) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ៨៦០

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ៨៦០

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡទេ ៨៧៧

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅសហករណ៍ធិបតីទេ ៨៧៩

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅការដ្ឋានទំនប់កង្ហតទេ ៨៨0

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅរោងចក្រស្ករសកំពង់គល់ទេ ៨៩២

(៦) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ទេ ៨៩៥

(៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូទេ ៨៩៩

(៨) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅវត្តគិរីរម្យ ទេ ៩00

(៩) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំរាំងកេសី ទេ ៩0២

(១0) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំកំពង់ព្រៀងទេ ៩0៣

(១១) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេចទេ ៩0៤

(១២) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិវាល ទេ ៩0៥

(១៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំទេ ៩0៦

(១៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និង ព្រៃក្របៅទេ ៩0៧

(១៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តច័ន្ទរង្សី ទេ .. ៩0៩

(១៦) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅគុកលេខ ៨ ទេ ៩១0

(១៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ជញ្ជឹងទេ ៩១១

(ង) សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៩១២

ជ. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀត ៩១៤

IV. លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី0៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ ៩១៦

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៩១៧

សេចក្តីផ្តើម

1. លោក យឹម ទិត្យ តាមរយៈសហមេធាវីរបស់គាត់ ("មេធាវីការពារក្តី") សូមដាក់ជូននូវ *ចម្លើយតបរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*។ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា សំណុំរឿង ០០៤ ពោរពេញទៅដោយកំហុសឆ្គងអង្គច្បាប់ នីតិវិធី និង អង្គហេតុ ដែលចាំបាច់ត្រូវតែឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើកលែងបទចោទប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ។

2. ដោយយល់ស្របជាមួយគោលជំហរឥតងាករេរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតនៅក្នុង និងមិនដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ ដែលនេះមានន័យថា ចាំបាច់ត្រូវតែលើកលែងភ្លាមៗ នូវនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ប្រឆាំងរូបគាត់។ ទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ("កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក") និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ("ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក") បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត [ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក]"។ សម្រាប់សំអាងហេតុដែលនឹងបកស្រាយនៅទីនេះ ពាក្យពេចន៍ទាំងអស់នេះបង្កើតបានជាលក្ខណាវិនិច្ឆ័យយុត្តាធិការ ដែលអាចជំនុំជម្រះបាន។ ដោយសារតែលោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" និងមិនមែនជា "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម" ទើប អ.វ.ត.ក មិនមាន និងមិនដែលមានយុត្តាធិការ ដើម្បីចោទប្រកាន់ទៅលើរូបគាត់។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនមាន "ឆន្ទានុសិទ្ធិ" នៅក្នុងបញ្ហានេះទេ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ ដើម្បីលើកលែងការចោទប្រកាន់សំណុំរឿង ០០៤។

3. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបំពេញជាឯកតោភាគី នូវការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់គាត់ និងនៅក្នុងការដាក់ "ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា" ("ដីកា

សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ")។ ការធ្វើដូច្នេះគឺ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានរំលោភបំពានទៅលើកម្មវត្ថុ និងគោលបំណង ពាក្យពេចន៍ និង ស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង។ សកម្មភាពរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានរារាំងជាអចិន្ត្រៃយ៍នូវវិធីសាស្ត្រសហប្រតិបត្តិ ការដើម្បីជំនុំជម្រះ ដែលបានចែងកំណត់ដោយច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយធ្វើឱ្យដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅជាមោឃៈ។ ហេតុដូច្នេះ សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយខុសច្បាប់ ដែលចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ចប់។

4. សំណុំរឿង ០០៤ បានទទួលរងនូវព្យសនកម្មផ្នែកនីតិវិធី ដែលមិនអាចជួសជុលបាន ដែលដូច្នេះ ហើយទើបពេលនេះ គឺមិនមានលទ្ធភាពក្នុងការដំណើរការ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌នោះ ឡើយ ហើយការបន្តនីតិវិធីនឹងបង្កើតបានជាការរំលោភបំពានទៅលើដំណើរការ៖

i. សុចរិតភាពនៃសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានប្រឡាក់ប្រឡូសដោយមិនអាចកែប្រែបាន ដោយ ការផ្សព្វផ្សាយខុសច្បាប់នូវសម្ភារៈសម្ងាត់ ដូចជា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ លើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ មុនពេលដែលការស៊ើប អង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ បានចាប់ផ្តើមដោយត្រឹមត្រូវ ហើយនៅក្នុងពេលដែលភាគីខាង ក្រៅ កំពុងដំណើរការការស៊ើបអង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ។ ការនេះមានផលប៉ះពាល់ ដែលអាចបង្ហាញបាន ចំពោះសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដែលដូច្នេះហើយបង្កើតបានជា ការ ជ្រៀតជ្រែកដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើរដ្ឋបាលតុលាការ។

ii. ផលវិបាកមិនអាចជៀសវាងបាន នៃភាពលំបាកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ និងជាបន្តបន្ទាប់ បានរារាំងមិនឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចបំពេញបាននូវអាណត្តិ ការងាររបស់ខ្លួន "ទាន់ពេលវេលា និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព"។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតមិនបានទទួល "ព័ត៌មានគួរឱ្យជឿជាក់ និងជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ថា ស្ថានភាព ហិរញ្ញវត្ថុនឹងប្រសើរឡើងខ្លាំងឡើយ"។ ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន និង "ទស្សនវិស័យទៅមុខ" នៅតែមិនស្របគ្នាជាមួយគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន នៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌។ ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីររូប បានសម្រេចនាពេលកន្លងមកហើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែមិនចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងកាលៈទេសៈ

ដែលមិនមានការធានាអំពីដំណើរការជំនុំជម្រះ និងដំណើរការបណ្ដឹងសាទុក្ខ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌នោះ។

iii. សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានរំខានដោយសារតែការពន្យារពេល ដែលមិនអាចផ្តល់យុត្តិកម្មតាមផ្លូវច្បាប់បាន ដែលបង្កើតបានជាសកម្មភាពពន្យារពេល ដោយសារតែអាជ្ញាធរ ព្រមទាំងការរួមបញ្ចូលនូវផលប៉ះពាល់ ដែលមានលក្ខណៈបំផ្លិចបំផ្លាញ ដោយសារតែវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុដែលនៅតែមានជាបន្ត។ ដូច្នេះ "កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ មិនអាច "បញ្ចប់នៅក្នុងពេលវេលាសមស្របឡើយ"។ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការជំនុំជម្រះដោយមិនមានការពន្យារពេលដោយមិនសមហេតុផល ត្រូវបានរំលោភបំពានដោយមិនអាចជួសជុលបាន។

ការរំលោភបំពាននីមួយៗក្នុងចំណោមការរំលោភបំពានទាំងអស់ ទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌របស់លោក យឹម ទិត្យ បានរារាំងដល់លទ្ធភាពនៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌។ អាស្រ័យហេតុនេះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវតែលើកលែងបទចោទ នៃសំណុំរឿង ០០៤។

5. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ("ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ") សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដំណើរការនីតិវិធីផ្អែកលើមូលដ្ឋាន នៃកំហុសឆ្គងគតិយុត្តិយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួន។ កំហុសឆ្គងសំខាន់ៗក្នុងចំណោមនោះគឺ ចេតនាដែលមិនគប្បីក្នុងការ៖ ពង្រីកវិសាលភាពនៃបទចោទ, អនុវត្តដោយបំពានទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក នូវទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ហើយនិងការព្យាយាមបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើក្រុមជាតិសាសន៍វៀតណាម។

6. ដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានរំឭកដដែលៗនោះ ហើយដោយស្របទៅតាមច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌជាមូលដ្ឋាន លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលមិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់នោះឡើយ។ ទោះជាបែបនេះក្តី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ព្យាយាមបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុ

ដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេត។ ការនេះគឺកាន់តែគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលថែមទៀត ដោយសារតែ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិផ្ទាល់ គឺជាអ្នកសម្រេចទៅលើវិសាលភាព នៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ តាមរយៈដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម នាពេលក្រោយមក។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិព្យាយាម បញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុ ដែលលោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ដូចជា៖ ការកាន់តួនាទីជាក់លាក់, អំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើ "ក្រុមជនជាតិវៀតណាមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (រួមទាំងខ្មែរក្រោម) ហើយដោយផ្ទុយពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវ នៃច្បាប់ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលគ្របដណ្តប់ទាំងអស់ បើទោះបីជាអាចអនុវត្តបាន ឬមិនបានក៏ដោយ។

7. មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ គឺមិនអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ ទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវបានអភិវឌ្ឍឡើងដោយតុលាការ ICTY នៅក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ ហើយដែលយ៉ាងច្រើនបំផុត *ត្រូវបានទទួលស្គាល់* មិនមែនកំណត់តម្រូវដោយច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះទេ។ មិនមានចន្លោះប្រហោង ឬភាពមិនច្បាស់លាស់ណាមួយ នៅក្នុងមាត្រា២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក នោះឡើយ ហើយមិនមានអង្គជំនុំជម្រះណាមួយ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ព្យាយាមសុំធ្វើវិសោធនកម្ម ដើម្បីដាក់បញ្ចូលនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ។ ដោយសារតែចៅក្រមរបស់ អ.វ.ត.ក មិនមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការដណ្តើមយកអំណាច ពីភាគីនានានៃ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ទើប "ការបកស្រាយ" សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺហួសពីដែនអំណាចផ្លូវច្បាប់។ ជាមូលដ្ឋានការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានរំលោភបំពានទៅលើគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ហេតុដូច្នេះមេធាវីការពារក្តី ស្នើដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឱ្យប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចដែលមានស្រាប់ ដើម្បីងាកចេញពីយុត្តិសាស្ត្រខុសឆ្គង ដែលបានលើកឡើងដដែលៗនៅ អ.វ.ត.ក តាមរយៈការកម្រិតកំណត់ខ្លួនតែត្រឹមពាក្យពេចន៍ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា២៩ថ្មី។

8. សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឱ្យបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទ "ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយមានចេតនាកម្ទេចជនជាតិវៀតណាម ជាក្រុមជាតិសាសន៍

មួយ (ជាពិសេសខ្មែរក្រោម) នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា" បានបង្ហាញពីការយល់ខុសឆ្គងជាសារវន្ត ទៅលើច្បាប់ស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រមទាំងប្រវត្តិសាស្ត្រ និងប្រជាសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រោម។ ដោយមិនគិតដល់បញ្ហាដែលថាលោក យឹម ទិត្យ មិនអាចបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានកំហុសឆ្គង ក្នុងការលើកឡើងថា "សម្រាប់គោលបំណងនៃនិយមន័យ នៃក្រុមដែលត្រូវបានការការពារ នៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងយុត្តិសាស្ត្រដែលបានកំណត់និយមន័យនៃពាក្យទាំងនេះ ខ្មែរក្រោមគឺជាផ្នែកមួយនៃការជាតិសាសន៍វៀតណាម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា"។ ការដែលលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមត្រូវស្ថិតក្រោមក្រុមជាតិសាសន៍វៀតណាម គឺមិនមានមូលដ្ឋានអ្វីសោះក្នុងអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនអាចស្វះស្វែងរកការសរសេរឡើងវិញ នូវអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ ដោយគ្រាន់តែដោយសារគាត់មិនអាចបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាជាក់លាក់ដែលបានតម្រូវក្នុងការកម្ទេចខ្មែរក្រោមនោះឡើយ។

9. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានព្យាយាមធ្វើឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត យល់ខុសយ៉ាងខ្លាំងអំពីលក្ខណៈ និងស្ថានភាពនៃភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ ការអះអាងលើអង្គហេតុចម្បងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "តួនាទីសំខាន់" នៅក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅក្នុង "តំបន់ជាច្រើនក្នុងប្រទេស" នៅក្នុងអំឡុងពេលទាំងស្រុង នៃយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក គឺចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ បើតាមការរៀបរាប់ទាំងស្រុងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លោក យឹម ទិត្យ បាន "ឡើងពីតួនាទីអនុលេខាស្រុកគីរីវង្ស ហើយឈានទៅបានទទួលតួនាទីជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ"។

10. ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺឃ្លាតឆ្ងាយយ៉ាងខ្លាំងពីមូលដ្ឋានភស្តុតាងណាមួយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលធ្វើឱ្យការអះអាងនេះទៅជាប្រហោងក្នុង។ និយាយឱ្យខ្លីទៅ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ នូវភស្តុតាងដោយផ្ទាល់ ភស្តុតាងឯកសារ ឬសក្ខីកម្មសាក្សី ដែលប្រមូលបានដោយស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយតុលាការ ដើម្បីគាំទ្រដល់ទឡ្ហីករណ៍របស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មានតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រម នៃរបបកម្ពុជា

ប្រជាធិបតេយ្យ និងមិនបានបង្ហាញថា អំពើ និងសកម្មភាពរបស់គាត់ បង្កើតបានជាការចូលរួមនៅក្នុង ផែនការឧក្រិដ្ឋរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។

11. ដូចដែលមេធាវីការពារក្តីបានបង្ហាញ នៅក្នុងការវិភាគលម្អិតនៅផ្នែកបន្ទាប់ រឿងក្តីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺផ្អែកទៅលើក្រុមមនុស្សបង្កើតពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលនិយាយពីអ្វីដែលឮតគ្នា ដោយមិនមានអ្វីគាំទ្រជាក់លាក់ ហើយដែលប្រឡាក់ប្រឡូសមិនអាចជួសជុលបាន ដោយការពិភាក្សាជាសាធារណៈ រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំមកហើយ និងប៉ះពាល់ដោយមិនអាចកែប្រែបានដោយខ្លួនឯង ដោយការលេចធ្លាយខុសច្បាប់ នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដែលកំណត់ឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ថាជាជនសង្ស័យ ដោយភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងគាត់ជាមួយ តា ម៉ុក និងបានភ្ជាប់គាត់ជាមួយការចោទប្រកាន់លើអង្គហេតុជាច្រើនទៀត ដោយផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ សាក្សីបានផ្តល់ភស្តុតាងនាពេលបន្ទាប់មក។ តាមរយៈពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលមិនមានអ្វីគាំទ្រយ៉ាងច្រើននោះមក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានសម្រិតសម្រាំងយ៉ាងខ្ពស់ ដោយជ្រើសរើសយកតែភស្តុតាងណា ដែលត្រូវជាមួយទ្រឹស្តីនៃរឿងក្តីរបស់គាត់។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនពិចារណាអំពីសាក្សីរាប់រយនាក់ ដែល ក.ស.ច.ស បានស្តាប់ចម្លើយ ហើយដែលពួកគាត់ទាំងនោះ រស់នៅ និងធ្វើការនៅក្នុង ភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនដែលធ្លាប់បានឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ។ លើសពីនេះទៀត មិនមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលរៀបរាប់អំពីខ្លឹមសារ នៃទំនាក់ទំនងណាមួយរវាងលោក យឹម ទិត្យ ជាមួយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដទៃផ្សេងទៀត ទោះបីជាថ្នាក់លើ ឬថ្នាក់ក្រោមបង្គាប់គាត់ឡើយ។ មិនមានភស្តុតាងឯកសារសហកាល សូម្បីត្រឹមមួយដែលមានឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ។

12. ការមិនមានភស្តុតាងប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ ទាល់តែសោះបែបនេះហើយ ទើបបង្ខំឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បំផ្លើសមូលដ្ឋានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា អាជ្ញាធរ អំណាច ឋានៈ ឥទ្ធិពល និងភាពលេចធ្លោរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែល "គ្របដណ្តប់" នៅពេញភូមិភាគនិរតី ត្រូវបានបង្ហាញដោយ "ជ្រូក៣០ទៅ៤០ក្បាល" "ចេក" និង "ល្ហុង" ដែលសាក្សីមួយរូបអាចមើលឃើញ នៅមន្ទីរស្រុកគីរីវង្ស ហើយដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានរៀបរាប់ថា "ការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារយ៉ាងហូរហៀរ" ដោយលោក យឹម ទិត្យ

អាចទទួលបាន និងគ្រប់គ្រង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និង ភូមិភាគនិរតី ប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច និង រួមចំណែកដល់ផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម "ជាបន្តបន្ទាប់" នៅក្នុងភូមិភាគទាំងពីរ ផ្អែកលើភស្តុតាង ដែលថា គាត់មាន "រថយន្តហ្ស៊ីបមួយគ្រឿង"។ ការលើកឡើងបែបនេះគឺធ្វើឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី របស់ អ.វ.ត.ក ទៅជាគ្មានទម្ងន់ និងឥតប្រយោជន៍ ហើយបើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តី មិនចង់ធ្វើ តាមវិធីសាស្ត្រនេះ សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលធ្ងន់ធ្ងរនោះ សហមេធាវីមាន កាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវឆ្លើយតបចំពោះការចោទប្រកាន់ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បើទោះ បីជាការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ គ្មានហេតុផលបែបណាក្តី។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបមេធាវីការពារក្តី នឹងវិភាគដោយលម្អិតទៅលើការអះអាងនីមួយៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងការខិតខំ ប្រឹងប្រែងមួយ ដើម្បីជួយដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការពិចារណាទៅលើសំណុំរឿង ០០៤។

13. ជាចុងក្រោយមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ មិនមានអង្គសេចក្តីគតិយុត្តិ ហើយមិនមានភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានឡើយ ដែលដូច្នេះ ហើយគួរតែមិនធ្វើការពិចារណាអ្វីទាំងអស់។

ប្រវត្តិនីតិវិធី

<u>ការស៊ើបអង្កេតបឋម</u>

14. នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតបឋម ដើម្បី សម្រេចថាតើភស្តុតាងដែលចង្អុលបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដែរ ឬយ៉ាងណា និងដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណជនសង្ស័យ និងសាក្សី សក្តានុពល[1]។

---

[1] សំណុំរឿង ០០៤/០១, *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម*, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ ៧។ មេធាវីការពារក្តីពឹងផ្អែកលើព័ត៌មានដែលត្រូវបាន ប្រកាសដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១

15. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានពិភាក្សាអំពីទស្សនៈរបស់ពួកគាត់ ទាក់ទងការបើកកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ទៅលើបុគ្គលមួយចំនួន បន្ថែមពីលើអ្នកដែលស្ថិតក្រោមការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ និងសំណុំរឿង០០២[2]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាខ្វែងយោបល់គ្នា។

16. នៅថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ការខ្វែងយោបល់របស់គាត់ ជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទងការចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យសក្តានុពលថ្មី តាមរយៈលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីអង្គហេតុ និងសំអាងហេតុរបស់គាត់[3]។

17. នៅថ្ងៃទី០៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ការិយាល័យរដ្ឋបាលបានបញ្ជូនឯកសារចម្លងមួយច្បាប់ នៃលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីអង្គហេតុ និងសំអាងហេតុ សម្រាប់ការខ្វែងយោបល់ ជូនទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[4]។

18. នៅថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ ដែលរៀបរាប់អំពីសំអាងហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[5]។

ដែលគាត់មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានបែបនេះដល់មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុង *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ* (ឯកសារ D378/2) ដោយមិនមានសារតារនីតិវិធី។

[2] *សេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អំពីការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស លើករណី អ៊ឹម ចែម យោងតាមឯកសារលេខ D251* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D251/6 កថាខណ្ឌ ២។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី យឹម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* (“ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ”) ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨, ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ២។ មេធាវីការពារក្តីពឹងផ្អែកលើព័ត៌មានដែលផ្តល់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ដោយសារខ្លួនមិនមានសិទ្ធិទទួលឯកសារពាក់ព័ន្ធ។

[3] *សេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អំពីការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស លើករណី អ៊ឹម ចែម យោងតាម ឯកសារ D251*, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D251/6 កថាខណ្ឌ ៣។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ,* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៣។

[4] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៣។

[5] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។ *សូមមើលផងដែរ៖ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ

19. នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបចំពោះលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីអង្គហេតុ និងសំអាងហេតុរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយលើកឡើងអំពីព័ត៌មានលម្អិត នៃការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់គាត់ ចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[6]។

20. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈមួយទៀត ដែលរៀបរាប់អំពីសំអាងហេតុ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នាចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[7]។

21. នៅថ្ងៃទី០៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអញ្ជើញសហព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យដាក់សារណាបន្ថែមទៀត ប្រសិនបើមាន ទាក់ទងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៃការខ្វែងយោបល់ទាំងអស់នេះ[8]។

22. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ថា គាត់ "ពុំមានសេចក្តីសង្កេតបន្ថែមទៀត ដែលជាការបន្ថែមទៅលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដែលមានរួចស្រេចហើយនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឡើយ"[9]។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា

D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[6] *សេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អំពីការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស លើករណី អ៊ឹម ចែម យោងតាម ឯកសារលេខ D251,* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D251/6 កថាខណ្ឌ ៤។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៤ ដកស្រង់ *សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៧១(២)* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។

[7] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[8] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៥។

[9] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៦។

នោះ "សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់ឯកសារដែលទាក់ទង នឹងកិច្ចពិភាក្សារបស់រដ្ឋសភាជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងកិច្ចពិភាក្សារវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ អំពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក"[10]។

23. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានស្នើសុំព័ត៌មានបន្ថែម ទាក់ទងការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[11]

24. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយ ដែលគាត់បានគូសបញ្ជាក់អំពីប្រវត្តិនីតិវិធីនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា និងបញ្ជាក់ពីចេតនារបស់គាត់ ចង់ឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈ ទៅលើបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នានេះ[12]។ បញ្ហានេះធ្វើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះចេញសេចក្តីរំឭកមួយភ្លាមៗ ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ អំពីកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់[13]។

25. នៅថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់នូវ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចំពោះសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យផ្តល់នូវព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ និងការសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ*[14]។ មេធាវីការពារក្តី

---

[10] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៦។

[11] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៧។

[12] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៩។

[13] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៨។

[14] សំណុំរឿង ០០១ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចំពោះការណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីផ្តល់ជូននូវព័ត៌មានបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ និងការអង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D17។ ឯកសារនេះមិនធ្លាប់បានផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទេ ទោះជាវាត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងផ្សេងនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ។ ពីមុនមក បានយោងដោយមេធាវីការពារក្តី អោ អាន ហើយអាចចូលមើលបាននៅក្នុង៖ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ឯកសារ D351/6.1.2។ យោងតាមលិខិតចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ មេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បង្ហាញឯកសារនេះផងដែរ *សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីហេតុការណ៍ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា*

មិនអាចចូលពិនិត្យមើលផ្នែកមួយចំនួននៃសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិឡើយ ដូចជាផ្នែកដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ឆ្លើយទៅនឹងការសាកសួរទាក់ទងសេចក្តីសម្រេចបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបឋម ឬបន្តការចោទប្រកាន់ រួមទាំងផ្នែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៃការឆ្លើយបញ្ចប់ "មហាសន្និបាត និងដែលបានរំឭកយើងយ៉ាងសំខាន់ ឲ្យគិតពិចារណាអំពីការផ្សះផ្សាជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខជាតិ មុនពេលធ្វើការសម្រេចចោទប្រកាន់"[15]។ នៅក្នុងឯកសារនោះ ចំពោះផ្នែកដែលមេធាវីការពារក្តីអាចចូលពិនិត្យបាន សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានអធិប្បាយយ៉ាងច្បាស់អំពីជំនឿជាក់របស់គាត់ដែលថា កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានកម្រិតកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល របស់អ.វ.ត.ក។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនដែលធ្លាប់បានយល់ព្រម ចំពោះ*សេចក្តីព្រាងនៃគោលការណ៍ណែនាំ និងគោលនយោបាយ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់* ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើឡើងនោះ ហើយដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិពិចារណាថា ផ្ទុយហើយហួសពីកម្រិតកំណត់ នៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ ដែលកំណត់ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[16]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិក៏បានសង្កេតផងដែរថា ទោះបីជាការចោទប្រកាន់ទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក អាចផ្តួចផ្តើមឡើងបាន ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាដែលអនុវត្តរួមគ្នាក្តី តែការផ្តួចផ្តើមការស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានធ្វើឡើងជាឯកតោភាគី ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងបុគ្គលិករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ "ដោយមិនមានសំណើសុំ ឬមានការពិភាក្សាជាមួយ" សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងដោយមិនមានការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចដែលតម្រូវ សម្រាប់ការបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯង តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សររួមគ្នាឡើយ[17]។ ដោយទទួលស្គាល់ជាតុណ្ហីភាព ចំពោះសកម្មភាពជាឯកតោភាគី ដែលមិនអាចទទួលយកបាននេះ ទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានសុំអភ័យទោសចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ដែលមិនត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការស៊ើបអង្កេតរបស់សហ

អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៧១.២ ភាគីទាំងពីរបានយោងទៅ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ*។ មេធាវីការពារក្តីមិនទទួលបានចម្លើយតបឡើយ។

[15] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* បាត់កថាខណ្ឌ ៣២ ដល់ ៣៦ ៤៩ ដល់ ៥៤ និងនៅចុងបញ្ចប់ចាប់ពី ៦៥ ទៅ។

[16] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០ ដល់ ១៣។

[17] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៨ ដល់ ២០។

ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[18]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ប្រាកដថា គាត់ពិចារណាថាលោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ ព្រោះគាត់មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[19]។

26. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ដែលក្នុងនោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងការបង្កើតសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤[20]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចស្វែងរកសំឡេងឆ្នោតដែលបានតម្រូវ ដើម្បីអាចឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចឈានដល់សេចក្តីសម្រេចដោយសំឡេងភាគច្រើន ចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[21]។ ប៉ុន្តែជាការសំខាន់បំផុតដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម ន័យ ថុល និង ចៅក្រម ហ្សិត វុទ្ធី បានសម្រេចថា ការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺខុសច្បាប់[22]។ ចៅក្រមទាំងបីរូបបានកត់សម្គាល់ថា "ផលវិបាកនៃការរំលោភខាងលើ [ច្បាប់ស្តីពីការ

---

[18] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២២, ២៦, ២៨, ៣០, ៤២, ៤៤, ៤៦, ៥៦។

[19] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៩ និង ៤០។ *សូមមើលផងដែរ៖ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៨។

[20] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង,* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3។

[21] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង,* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ,* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ៩។

[22] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១*

បង្កើត អ.វ.ត.ក, កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង] អាចមានក្នុងដំណើរការនីតិវិធី នៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត នឹងមិនត្រូវយកមកពិចារណា ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់ចំពោះមុខយើងឡើយ"[23]។

27. នៅថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ និងជាថ្មីម្តងទៀតនៅថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានជាសាធារណៈ ទាក់ទងការខ្វែងយោបល់គ្នា។ សេចក្តីប្រកាសនេះត្រូវបានថ្កោលទោសយ៉ាងខ្លាំងក្លា និងជាឯកច្ឆន្ទ ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលកត់សម្គាល់ថា "សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទាញចំណាប់អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និង សាធារណៈជនឱ្យផ្តោតទៅលើអង្គហេតុដែលថា ជនសង្ស័យថ្មីអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយបង្កើតនូវការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង និងបានផ្តល់នូវការជូនដំណឹងដោយប្រយោល ទៅដល់ជនសង្ស័យសក្តានុពលថា អាចមានការចោទប្រកាន់បន្ថែមទៀត"[24]។

28. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានជាសាធារណៈលើកទីបី ដែលតម្រូវឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចេញសេចក្តីក្រើនរំឭក ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាអំពីកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់[25]។

នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 "ទស្សនៈរបស់ចៅក្រមៈ ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ថុល និង ហ្វួត វុទ្ធី", កថាខណ្ឌ ១ ដល់ ១៩។

[23] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ: មានការកោសលុបៈ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង*, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 "ទស្សនៈរបស់ចៅក្រមៈ ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ថុល និង ហ្វួត វុទ្ធី", កថាខណ្ឌ ១៩។

[24] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ: មានការកោសលុបៈ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង*, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[25] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ: មានការកោសលុបៈ*

<u>ការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ</u>

29. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជូនទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីបើកកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ និងអ្នកដទៃទៀត[26]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី តែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ។ នៅពេលបន្ទាប់មក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមចំនួនបួន[27]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទាំងអស់នេះ មិនមានចុះហត្ថលេខា ឬយល់ព្រមជាផ្លូវការឡើយ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិឡើយ។

30. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងចំនួន ១០៥ (ក្នុងចំណោមពាក្យបណ្តឹង ១,៩៧១ ដែលបានត្រួតពិនិត្យ) ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយចោទប្រកាន់ថាពាក់ព័ន្ធសំណុំរឿង ០០៤ ហើយដោយលើកទឡ្ហីករណ៍ថា "ការដាក់បញ្ចូលឯកសារទាំងនេះ ទៅក្នុងសំណុំរឿង នឹងធ្វើឱ្យមានការបញ្ជាក់អំពីការពិត និងជួយដល់សហចៅក្រមស៊ើប

ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៨។

[26] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* [*sic*] ("ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ"), ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ D1។

[27] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យទៅស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* [*sic*] *ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់ ១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម,* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D65។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* [*sic*] *ទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអំពើហិង្សាយេនឌ័រ,* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D191។ *ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តតាមាក់,* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥, ឯកសារ D254/1។ *ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរទៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្នុងតំបន់ ១ និងតំបន់ ៤,* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥, ឯកសារ D272/1។

អង្កេត ក្នុងការដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួររបស់ពួកគេ និងជួយដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងការបញ្ជាក់ភស្តុតាងអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនត្រូវចោទ នៅពេលសវនាការ”[28]។

31. នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ នាយករដ្ឋមន្ត្រី សម្តេច ហ៊ុន សែន បានបង្ហាញនូវការជំទាស់យ៉ាងច្បាស់លាស់ ប្រឆាំងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយបញ្ជាក់ថា ការបន្តសំណុំរឿង០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ នឹងជាការគំរាមកំហែង ក្នុងការនាំយកប្រទេសកម្ពុជា ត្រឡប់ទៅរកសង្គ្រាមស៊ីវិលវិញ[29]។ មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀត បានថ្លែងប្រហាក់ប្រហែលគ្នាដែរ[30]។ អង្គការសហ

---

[28] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អនុលោមតាមវិធាន ៤៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង*, ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D2 កថាខណ្ឌ ៧។

[29] Zsombor Peter និង Phorn Bopha, *“គ្មានការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមទៀតទេ នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រាប់លោក បាន គីមូន”* កាសែតខេមបូឌាដេលី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, ឯកសារ A157/2/1/1.1.6។

[30] “ឯកឧត្តម ហោ ណាំហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសបានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មាន បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ ដែល សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ចាត់ទុកការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលកំពុងធ្វើឡើងគឺជាការគំរាមកំហែងដល់ “ស្ថិរភាព” ប្រទេសកម្ពុជា។ សម្តេច [ហ៊ុន សែន] បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សំណុំរឿង ០០៣ នឹងមិនត្រូវអនុញ្ញាត”។ យើងត្រូវគិតពីសន្តិភាពនៅកម្ពុជា បើមិនដូច្នោះទេ តុលាការនឹងបរាជ័យ។ តុលាការនឹងកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទាំងបួនរូប ដោយជោគជ័យ ហើយបន្ទាប់មកបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០២”។ លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. “*Hun Sen shoots from the lip*”, ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ “កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ ២០០៣ រវាងរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានបង្កើតតុលាការនេះ ដើម្បីផ្តល់អំណាចឱ្យតុលាការកាត់ទោស “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និងអ្នកដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន បានថ្លែងកាលពីម្សិលមិញថា តាមរយៈការបន្តការចោទប្រកាន់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ មន្ត្រីតុលាការកំពុងរំលោភបំពាន”។ លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. “*Hun Sen shoots from the lip*”, ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន ត្រូវបានដកស្រង់សម្តីថា “ប្រសិនបើយើងបន្តសំណុំរឿងទី៣ យើងខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដើមរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលបានចែងអំពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបំផុតតែប៉ុណ្ណោះ។ វាក៏ប៉ះពាល់ដល់ “ស្ថិរភាព និងការផ្សះផ្សាជាតិ” សម្រាប់ប្រទេសផងដែរ។ ប្រសិនបើមានខ្មែរក្រហមរត់ចូលព្រៃតស៊ូ អ្នកណានឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះ លើសពីនេះ សំណុំរឿងផ្សេងទៀតគួរតែប្រគល់ទៅឱ្យតុលាការជាតិ ដោះស្រាយរឿងក្តីទាំងនេះ”។ Chhorng Long Heng *“អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនិយាយអំពីបញ្ហាទ្វេភាគី និងថ្នាក់តំបន់”*, អាស៊ីអាគ្នេយ៍, ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, ឯកសារ A157/2/1/1.1.5។

ប្រជាជាតិ មិនបានបង្ហាញទស្សនៈ ឬប្រតិកម្មអ្វីមួយ ក្នុងលក្ខណៈណាមួយឡើយ ចំពោះការលើកឡើងបែបនេះ។

32. នៅថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី គឺចៅក្រម Blunk ត្រូវបានតែងតាំង[31]។ នៅពេលបន្ទាប់មក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយ ដែលក្នុងនោះបានពន្យល់ថា មិនមានការចុះស៊ើបអង្កេតដល់ទីកន្លែងឡើយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ហើយថាការងារគឺផ្តោតសំខាន់ ទៅលើការត្រួតពិនិត្យឯកសារ ដែលមានក្នុងសំណុំរឿងវិញ[32]។ ត្រឹមចំណុចនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេត ដែលផ្តោតគោលដៅផ្ទាល់របស់ខ្លួនវិញ[33]។ នៅពេលក្រោយបន្តិចមក គឺក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានចោទសួរតាមការផ្តួចផ្តើមផ្ទាល់ខ្លួន ថាតើពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដែលបង្កើតបានជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ផ្នែកយុត្តាធិការ ត្រូវតែឆ្លងកាត់ការត្រួតពិនិត្យដោយតុលាការដែរឬយ៉ាងណា ឬការនេះគឺជាគោលការណ៍ណែនាំ សម្រាប់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយមិនចាំបាច់ឆ្លងកាត់ការត្រួតពិនិត្យដោយតុលាការទេ[34]។

33. នៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានកម្ពុជា បានថ្លែងជាសាធារណៈ អំពីការមិនពេញចិត្តរបស់គាត់ ជាមួយការបើកកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤[35]។ អង្គការសហប្រជាជាតិ មិនបានបង្ហាញទស្សនៈ ឬប្រតិកម្មអ្វីមួយ ក្នុងលក្ខណៈណាមួយឡើយ ចំពោះការលើកឡើងនេះទេ។

---

[31] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ,* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

[32] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍ពីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ,* ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១។

[33] ឯកសារ D65.1.2 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គម្រោងលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព៖ ការធ្វើទស្សនកិច្ចស្រុក ១០៩ ភូមិភាគនិរតី, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។

[34] សំណុំរឿង ០០១, *កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច, ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការបណ្តឹងសារទុក្ខ,* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ F20 ទំព័រ ៣។ ពិចារណាលម្អិតនៅក្នុងចំណុចខាងក្រោម។

[35] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ,* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

34. ត្រឹមថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងឯកសារពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ត្រូវបានលេចធ្លាយដោយខុសច្បាប់ ទៅកាន់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ហើយឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានបញ្ចេញជាសាធារណៈ ថាជាជនសង្ស័យមួយរូប ក្នុងចំណោមជនសង្ស័យទាំងបី[36]។

35. នៅថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានជាសាធារណៈ ដែលក្នុងនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរាយការណ៍ថា ពួកគាត់មាន "ព័ត៌មានដែលគួរឱ្យទុកចិត្តបានថា ខ្លឹមសារនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ ដែលត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ថាជាឯកសារសម្ងាត់ ត្រូវបានបញ្ចេញដោយបុគ្គលិកមិនស្មោះត្រង់របស់ អ.វ.ត.ក" ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានព្រមានថា នរណាម្នាក់ដែលផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានពីឯកសារនោះនឹងត្រូវទទួលរងការចោទប្រកាន់ ពីបទជ្រៀតជ្រែករដ្ឋបាលតុលាការ[37]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវការព្រមាននេះ នៅពេលដែលវិទ្យុសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកផ្សាយជាភាសាខ្មែរ បានដកស្រង់នូវពាក្យពេចន៍ត្រង់ៗចេញពីឯកសារសម្ងាត់របស់ អ.វ.ត.ក[38]។ មិនមានការព្រមានណាមួយត្រូវបានធ្វើឡើង ទាក់ទងការផ្សព្វផ្សាយដោយខុសច្បាប់ នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានបង្ហាញឈ្មោះដដែលៗ នៅក្នុងអត្ថបទសារព័ត៌មាន និងខ្សែវីដេអូនាពេលក្រោយមក[39] ហើយបន្ទាប់មក

[36] ឯកសារ D72/1.1.11 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, រាយការណ៍ថា Ms Yuko Maeda មន្ត្រីការិយាល័យកិច្ចការសាធារណៈ អ.វ.ត.ក "បានលើកឡើងពីការចងចាំរបស់គាត់ ដែលបានទឹកឃើញកាលថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១, លោក Jared Ferrie អ្នកកាសែតឯករាជ្យម្នាក់បានបោះពុម្ពផ្សាយជាលើកដំបូង [*sic*] នៅក្នុងសារព័ត៌មាន Jurist អំពីឯកសារសម្ងាត់មួយពីតុលាការ ហើយបន្ទាប់មក នៅលើកទីពីរ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ក្នុង Christian Science Monitor"។ Ferrie, J. "ឯកសារលេចធ្លាយជាច្រើនបង្ហាញពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនៅក្រោមការរិះគន់នៅកម្ពុជា", *The Christian Science Monitor*, ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ សំណុំរឿង ០០៤៖ ឯកសារ D72/1.1.3។

[37] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍សាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។

[38] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត*, ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។

[39] អត្ថបទព័ត៌មានដែលបានផ្សាយនៅលើសារព័ត៌មាន *Scoop Independent News* ដោយ Manning, S. និង Thompson, A., ថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ មានចំណងជើងថា "Leaked Documents Suggest UN Backing Off Khmer Rouge Trials"។ អាចចូលមើល តាមរយៈតំណភ្ជាប់ចូលមើល ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅ៖ http://www.scoop.co.nz/stories/print.html?path=HL1106/S00165/leaked-documents-suggest-un-

គាត់ត្រូវបានគេភ្ជាប់ទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាក់លាក់ ហើយបញ្ជាក់ថាគាត់ "ទទួលខុសត្រូវលើភូមិភាគខ្មែរក្រហម ដែលមានមនុស្សរាប់សែននាក់ ត្រូវបានគេគិតថាបានស្លាប់ ដោយសារការធ្វើពលកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ការអត់ឃ្លាន ឬការសម្លាប់"[40]។

36. នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ទីប្រឹក្សាច្បាប់ អ្នកប្រឹក្សាយោបល់ និងអ្នកស៊ើបអង្កេត បានលាឈប់ពីការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយលើកឡើងពីការបរាជ័យក្នុងការស៊ើបអង្កេត និង "បរិយាកាសពិសពុលនៃការមិនទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមក ដែលបង្កឡើងដោយការគ្រប់គ្រង ទៅលើអ្វីដែលជាការិយាល័យ មិនអាចដំណើរការបានតាមវិជ្ជាជីវៈ"[41]។

37. នៅថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយ ដែលក្នុងនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានលើកឡើងថា "មានវិមតិសង្ស័យធ្ងន់ធ្ងរថាតើ ជនសង្ស័យ [សំណុំរឿង ០០៤] គឺជា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដែរឬទេ បើយោងទៅតាម

---

backing-off-khmer-rouge-trials.htm. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ផងដែរ៖ ឯកសារ D72/1.1.5។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា "Ex-KR Cadre Not Fearful of Tribunal and Guardian of Hell", ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤៖ ឯកសារ D72/1.1.2។ ឯកសារ D72/1.1.13 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។

[40] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា "Crime Sites, Victim Information Released in Pending Tribunal Case"។ អាចរកបានតាមរយៈ៖ https://www.voacambodia.com/a/crime-sites-victim-information-released-in-pending-tribunal-case/1568123.html.

[41] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ខេមបូឌាដេលី នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ Gillison, D. មានចំណងជើងថា 'UN Legal Team Walk Out on Stymied KR Cases'។ ដកស្រង់ចេញពីលិខិតសុំលាលែងការងាររបស់អ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រ Stephen Heder ដាក់ជូនចៅក្រម Siegfried Blunk។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ O'Toole, J. មានចំណងជើងថា 'Disorder in the Court: KRT Investigators Resign Over 003'។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ខេមបូឌាដេលី នៅថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ Gillison, D. មានចំណងជើងថា '6th UN Official Resigns from KR Judges' Office'។

លក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកយុត្តាធិការ នៃមាត្រា២ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក"[42]។ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត បានកត់សម្គាល់តំណាលគ្នាថា ការនេះគឺមានន័យថា អ.វ.ត.ក "មិនមានយុត្តាធិការ"[43]។

38. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ សារព័ត៌មាន ឌឹ ខេមបូឌា ដេលី (Cambodia Daily) បាន រាយការណ៍ថា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសកម្ពុជា បានថ្លែងថា "ចំពោះបញ្ហានៃការចាប់ខ្លួនមេដឹក នាំខ្មែរក្រហមបន្ថែមទៀត នេះគឺជាបញ្ហារបស់កម្ពុជា។... បញ្ហានេះចាំបាច់ត្រូវតែសម្រេចដោយ កម្ពុជា"[44]។ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានបង្ហាញទស្សនៈ ឬប្រតិកម្មអ្វីមួយ ក្នុងលក្ខណៈណា មួយឡើយ ចំពោះការលើកឡើងនេះឡើយ។

39. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានដាក់*សំណើរបស់ អង្គភាពគាំពារការការពារក្តី សុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅចំពោះមុខសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសុំឱ្យមានវិធានការទាក់ទងនឹងការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ជូន ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ដែលក្នុងសំណើនោះ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកបានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា "សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនសង្ស័យ ចំពោះសមភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តី ត្រូវបាន និងបន្តប៉ះពាល់ ដោយការដកមេធាវីការពារក្តីចេញពីការចូលរួមក្នុងការស៊ើបអង្កេត រយៈពេលពីរឆ្នាំ ព្រមទាំងសិទ្ធិ ស្នើសុំកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម សិទ្ធិឆ្លើយតបទៅនឹងសារណារបស់ភាគី ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង សេចក្តីសម្រេច ដែលធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត"[45]។

40. នៅថ្ងៃទី០៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចៅក្រម Blunk បាន ដាក់ពាក្យសុំលាលែងរបស់គាត់[46]។

---

[42] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស)*, ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១, ទំព័រ ១។

[43] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[44] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ*, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

[45] *សំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការការពារក្តីសុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅចំពោះមុខ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនិងសុំឱ្យមានវិធានការទាក់ទងនឹងការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជូនជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤*, ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D103 កថាខណ្ឌ ៤៤(ខ)។

[46] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ*, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

41. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ អង្គការ Open Society Justice Initiative បានចេញរបាយការណ៍មួយ ដែលនៅក្នុងការអំពាវនាវឱ្យមានការស៊ើបសួរឯករាជ្យ ទៅលើការប្រព្រឹត្តរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤។ អង្គការនេះបានទទួលស្គាល់អំពី "ដំណាក់កាលចុងក្រោយ" នៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[47]។ របាយការណ៍ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរអំពីផលប៉ះពាល់នៃការដកមេធាវីការពារក្តីចេញពីការស៊ើបអង្កេត ដោយលើកឡើងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការបិទបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០៣ ដោយបញ្ជាក់ថា ការមិនអាចធានាអំពីភាពជាតំណាង ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៃផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត ធ្វើឱ្យក្លាយជា "សឹងតែមិនអាចគិតដល់បានថា ពួកគេអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ" ដោយសារតែការនេះ "បង្កើតបានជាការរំលោភបំពានយ៉ាងខ្លាំងក្លា ទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌"[48]។

42. នៅថ្ងៃទី១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ នៅក្នុងមតិភាគតិចរបស់ពួកគេ នៅក្នុង*សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចលើការដាក់ឡើងវិញ នូវសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបី* ចៅក្រម Lahuis និងចៅក្រម Downing បានសម្រេចថា៖

> ការខកខានមិនបានបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងឥតលម្អៀងប្រាកដជាប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ និងសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាពិសេសនៅក្នុងបរិបទដែលពួកគាត់មិនទាន់ទទួលបានលទ្ធភាពចូលរួម ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរនេះ[49]។

---

[47] Open Society Justice Initiative, "វឌ្ឍនភាពថ្មីៗនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១, ទំព័រ ៧។

[48] Open Society Justice Initiative, "វឌ្ឍនភាពថ្មីៗនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១, ទំព័រ ១៨។

[49] សំណុំរឿង ០០៣, *សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចលើការដាក់ឡើងវិញនូវសំណុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបី*, ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D26/1/3 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing, ទំព័រ ១៦។

43. ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះគឺចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ចៅក្រម ន័យ ផុល និងចៅក្រម ហ៊្វូត វុទ្ធី បានសម្រេចក្នុងឆ្នាំ២០១១ ថា ការបដិសេធរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអនុញ្ញាតដល់សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលបានដាក់ក្នុងអំឡុងពេលដំបូង តាមវិធាន ៦៦ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ គឺ "ត្រឹមត្រូវ" ដោយសារតែការអនុញ្ញាតចំពោះសំណើនេះ នឹងបណ្ដាលឱ្យមានការបន្ថែមពេលវេលា ដោយមិនសមហេតុផល ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់គាត់ តាមវិធាន៥៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[50]។

44. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ អត្ថបទមួយចេញផ្សាយនៅក្នុង សារព័ត៌មាន ឌឹ ខេបូឌា ដេលី (Cambodia Daily) បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺជាកម្មវត្ថុនៃចំណាប់អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ទោះបីជាឈ្មោះរបស់ជនសង្ស័យ មានលក្ខណៈសម្ងាត់ជាផ្លូវការក្ដី ហើយពួកគេមិនបានទទួលភាពតំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ចាំបាច់ ដែលពួកគេមានសិទ្ធិទទួលនោះឡើយ៖

> អ៊ឹម ចែម ដែលត្រូវបានព្រះរាជអាជ្ញា ចោទប្រកាន់នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ពីបទជួយសម្របសម្រួលដល់ការបោសសម្អាត និងការសម្លាប់ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បាននិយាយថា គាត់មិនទាន់ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់រូបគាត់ឡើយ បើទោះបីជាជាការពិតដែលថា នាពេលនេះអ្នកស៊ើបអង្កេតបានបំពេញកិច្ច ស្ដាប់ចម្លើយដល់ទីកន្លែងជាច្រើនជាមួយសាក្សីហើយក្ដី អំពីបទឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់គាត់។ គាត់ក៏មិនទានទទួលបានមេធាវីនៅឡើយ។ គាត់បាននិយាយថា "រហូតមកដល់ពេលនេះ គ្មាននរណាម្នាក់ [មកពីតុលាការ] បានមកជួបនិយាយជាមួយខ្ញុំទេ"។ "ខ្ញុំមិនបានធ្វើខុសអ្វីឡើយ ដូច្នេះមានន័យថា ពួកគេបានរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិរបស់ខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំមិនបានប្រព្រឹត្តអ្វីខុស ប៉ុន្តែពួកគេបានចោទប្រកាន់ខ្ញុំ"[51]។

---

[50] សំណុំរឿង ០០៣, *សេចក្ដីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជំទាស់នឹងសេចក្ដីសម្រេចលើការដាក់ឡើងវិញនូវសំណុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងបី,* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D26/1/3 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ផុល និង ហួត វុទ្ធី, ទំព័រ ៣ និង ៦។

[51] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ខេមបូឌាដេលី នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ Wallace, J. មានចំណងជើងថា 'Uncertainty Cast Over Suspects' Rights at Khmer Rouge Tribunal'។

45. នៅថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង Kasper-Ansermet បានចូលកាន់តំណែង។ ទោះបីជាគាត់បានស្បថក្នុងនាមជាចៅក្រមបម្រុង នៅចំពោះមុខកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់ អ.វ.ត.ក នៅថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ក្តី តែការតែងតាំងគាត់ត្រូវបានបដិសេធដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម។ នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានបញ្ជាក់ថា "ចាប់តាំងពីពេលចូលមក អ.វ.ត.ក នៅថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ គាត់បានចាត់វិធានការដើម្បីធានា ដល់ដំណើរការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ចំពោះផ្នែកអន្តរជាតិនៅក្នុងការិយាល័យនេះ ដែលក្នុងនោះរួមមាន ការបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវសំណើ ជូនដល់អង្គការសហប្រជាជាតិ សុំបន្ថែមបុគ្គលិក ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការស៊ើបសួរ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ 00៣ និង 00៤"[52]។

46. នៅថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានដាក់កំណត់ត្រានៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងការបំពេញកិច្ច ក្នុងសំណុំរឿង 00៣ និងសំណុំរឿង 00៤ ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[53]។ ការខ្វែងយោបល់គ្នាកើតចេញពីការជំទាស់ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ចំពោះកិច្ចស៊ើបសួរដែលបានស្នើឡើង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង មិនត្រូវបានតែងតាំងដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ទើបគាត់មិនមានសមត្ថកិច្ច[54]។

47. នៅថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានដាក់កំណត់ត្រានៃការខ្វែងយោបល់គ្នាមួយទៀត ទាក់ទងការបំពេញកិច្ច នៅក្នុងសំណុំរឿង 00៣ និងសំណុំរឿង 00៤ ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយដកស្រង់នូវបញ្ហាដូចគ្នា ទាក់ទងសមត្ថកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង[55]។

---

52 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២, គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

53 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

54 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

55 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

48. នៅថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ប្រធានអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញអនុស្សរណៈមួយ បញ្ជូនត្រឡប់ទៅវិញ នូវកំណត់ត្រានៃការខ្វែងយោបល់គ្នា "ដោយមិនបានផ្តល់នូវការជូនដំណឹងអំពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ" ហើយបានបញ្ជាក់ថា ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ "បានជួបប្រជុំនៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ហើយពួកគាត់មិនបាន "ឈានដល់ការឯកភាពគ្នា ក្នុងការលើកមកពិចារណា នូវអង្គសេចក្តីនៃឯកសារទាំងអស់នេះទេ" ដោយផ្អែកលើការពិតដែលថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង មិនមានគុណវុឌ្ឍិគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការអនុវត្តតួនាទីរបស់គាត់ ស្របទៅតាមនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ជាធរមាន"[56]។

49. នៅថ្ងៃដដែលនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានចេញសាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដែលសាលដីកានេះបានអះអាងថា ពាក្យពេចន៍ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមិនមែនយុត្តាធិការ[57]។ ក្នុងការសម្រេចបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានអន្តរាគមន៍ទៅដល់ការពិភាក្សាអំពីយុត្តាធិការ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤។

50. នៅថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ជាការឆ្លើយតបចំពោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា ដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរដែលរងការជំទាស់ គួរត្រូវបានអនុវត្ត អនុលោមទៅតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[58]។

51. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានចេញ *ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ វិធាន ២១(១)(ឃ)* ដោយជូនដំណឹងដល់លោក យឹម ទិត្យ ថា គាត់ត្រូវបានកំណត់ឈ្មោះជាជនសង្ស័យ នៅក្នុងកិច្ចស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងដំណើរការ ហើយដែលចាប់ផ្តើមឡើងដោយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

---

[56] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

[57] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ឯកសារ F28 ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

[58] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១[59]។ ការជូនដំណឹងបានកត់សម្គាល់ថា៖

> ដោយអនុលោមទៅតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក [វិធាន ២១(១)(ឃ)] សិទ្ធិ និងការធានានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងឋានៈជាជនសង្ស័យ រួមមាន សិទ្ធិមានមេធាវីការពារខ្លួន តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន សិទ្ធិមានលទ្ធភាពទទួលបានឯកសារសំណុំរឿង (អនុវត្តស្រដៀងគ្នាតាមវិធាន ៥៥(៦) វិធាន ៥៥(១) និងវិធាន ៥៨ លើកលែងតែបញ្ញត្តិនៃវិធាន ៥៨(៦) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក) និងសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប នៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[60]។

52. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានដាក់លិខិតសុំលាលែងរបស់គាត់ ដែលចូលជាធរមានចាប់ពីថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ដោយកត់សម្គាល់ពីការជំទាស់ជារៀងរហូត របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ចំពោះការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានពន្យល់ថាគាត់ "មិនចេញដីកាឱ្យស៊ើបអង្កេតបន្តទៀតឡើយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ នៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេត ដែលកំពុងដំណើរការនេះបានបញ្ចប់"[61]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានលើកឡើងពីភាពចាំបាច់ សម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត ដែលត្រូវតែធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈសមស្រប ហើយបានបញ្ជាក់ថា គាត់មានអារម្មណ៍ថាគាត់មិនអាចបំពេញតួនាទីរបស់គាត់ ដោយត្រឹមត្រូវ និងដោយសេរីបានឡើយ[62]។

53. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយ ដែលគាត់បានអះអាងថា "ជនសង្ស័យទទួលបានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង"[63]។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅផ្នែកខាងក្រោម និងបើទោះបីជាមានការខិតខំប្រឹងប្រែង

---

[59] *ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ [វិធាន ២១(១)(ឃ)]*, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២, ឯកសារ D109។

[60] *ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ [វិធាន ២១(១)(ឃ)]*, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២, ឯកសារ D109 កថាខណ្ឌ ៥។

[61] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។

[62] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។

[63] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។

យ៉ាងខ្លាំង ពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី លោក យឹម ទិត្យ នៅតែមិនទទួលបានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល សំណុំរឿង ០០៤ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥[64]។ បន្ថែមលើនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានកត់សម្គាល់ថា ការងាររបស់គាត់ទទួលរង "ការគាបសង្កត់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ" ដោយសារ "មូលហេតុដែលច្បាស់លាស់ថា មានលក្ខណៈនយោបាយ និងហិរញ្ញវត្ថុ ច្រើនជាងតុលាការ"[65]។

54. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានតែងតាំងចៅក្រម Mark Harmon ជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ[66]។

55. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២ អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាសថា ខ្លួន "ស្ថិតក្នុងដំណើរការរៀបចំការងារចាំបាច់នានា ដើម្បីបញ្ជូនលោក Harmon ទៅទីក្រុងភ្នំពេញ"[67]។

56. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១២ ចៅក្រម Harmon បានស្បថចូលកាន់តំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ[68]។

57. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ចៅក្រម Harmon បានប្រកាសលាលែងពីតំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ "ចាប់ពីថ្ងៃដែលអ្នកបន្តវេនពីគាត់ ស្បថចូលកាន់តំណែង"[69]។

58. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានតែងតែងចៅក្រម Michael Bohlander ជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ[70]។

---

[64] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង*, ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥, ឯកសារ D281។

[65] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង*, ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។

[66] *ការតែងតាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី*, ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២។

[67] *ការតែងតាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី*, ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២។

[68] *សូមមើលគេហទំព័រ អ.វ.ត.ក៖* https://www.eccc.gov.kh/en/articles/mark-harmon-sworn-international-co-investigating-judge (ចូលមើលចុងក្រោយដោយមេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨)។

[69] *ចៅក្រម Harmon ប្រកាសលាលែងពីតំណែង*, ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥។

[70] *ចៅក្រម Michael Bohlander ត្រូវបានតែងតាំងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថ្មី*, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។

ការចូលរួមរបស់មេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

59. នៅថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ អង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានស្នើសុំដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឲ្យផ្តល់សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដល់មេធាវីការពារក្តី រួមជាមួយសិទ្ធិផ្នែកនីតិវិធីជាមូលដ្ឋានដទៃទៀត "ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ"[71]។ អតីតប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានកត់សម្គាល់ថា ជនសង្ស័យប្រាំរូបនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ "មិនទទួលបាននូវទម្រង់ នៃការតំណាងផ្លូវច្បាប់ ឬមធ្យោបាយដទៃទៀតដើម្បី ការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ ក្នុងការទទួលបានការជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ បើទោះបីជាពួកគេទទួលរងនូវការប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងពីការស៊ើបសួរនេះក៏ដោយ" ហើយបានបង្ហាញនូវក្តីបារម្ភដោយសារតែមិនមានការចូលរួមពីមេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងតែបន្ត[72]។

60. នៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ អង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានផ្ញើលិខិតមួយជូនទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយកត់សម្គាល់ថាអង្គភាពមិនបានទទួលចម្លើយតបណាមួយចំពោះលិខិតរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ឡើយ ហើយបានបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវសំណើ និងការបារម្ភ របស់អង្គភាព[73]។

61. នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញលិខិតបំភ្លឺមួយ ដែលក្នុងលិខិតនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានលើកមតិថា ពួកគាត់ពិចារណាថា សិទ្ធិរបស់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែល "មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ" គឺមានតិចតួចទេ[74]។

---

[71] លិខិតពីលោក Richard Rogers ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តីជូនចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងចៅក្រម Marcel Lemonde, មានចំណងជើងថា 'RE: Defence rights in Case File 003 and 004', ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឆ.១។

[72] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[73] លិខិតពីលោក Richard Rogers ប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី ជូនចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងចៅក្រម Marcel Lemonde, មានចំណងជើងថា 'RE: Follow-up to DSS letter on Defence rights in Case File 003 and 004, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឆ.១/១។

[74] លិខិតពីចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងចៅក្រម Marcel Lemonde ជូនលោក Richard Rogers ប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី មានចំណងជើងថា 'Defence rights in Case File 003 and 004, ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឆ.១/២។

62. នៅដើមខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ក្នុងការខិតខំប្រឹងប្រែងមួយ ដើម្បីធានាថាមានការគោរព ចំពោះផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ ទើបអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានចាត់តាំងមេធាវីកម្ពុជាមួយរូបគឺ មេធាវី គង់ សំអុន ដើម្បីធ្វើជាមេធាវីតំណាងឱ្យជនសង្ស័យទាំងប្រាំរូប នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤[75]។

63. នៅថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញសេចក្តីប្រកាសមួយ ដែលពន្យល់ថា មិនមានការចុះស៊ើបសួរដល់ទីកន្លែងឡើយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយបញ្ជាក់ថា "ការងារក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន គឺផ្តោតទៅលើការពិនិត្យ និងវិភាគ ទៅលើឯកសារដែលមានក្នុងសំណុំរឿង ជាពិសេសឯកសារដែលមានស្រាប់ ក្នុងសំណុំរឿង០០១ និងសំណុំរឿង ០០២ កន្លងមក[76]។

64. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ មេធាវីតំណាងផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យដែលមិនបង្ហាញឈ្មោះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ បានដាក់*សំណើសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤*[77]។

65. ត្រឹមចុងខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កិច្ចសន្យារបស់ គង់ សំអុន បានផុត បើទោះបីជាអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី ព្យាយាមជាច្រើនលើក សុំឱ្យមានការបន្តថ្មីក្តី[78]។ មានការរាយការណ៍ថា គង់ សំអុន បាននិយាយថា "ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនទទួលស្គាល់ខ្ញុំទេ ហើយពួកគេបានបិទបញ្ចប់សំណុំរឿង"[79]។

66. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានដាក់*សំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការការពារក្តី សុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅចំពោះមុខសហ*

---

[75] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ខេមបូឌាដេលី នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ និពន្ធដោយ Wallace, J. មានចំណងជើងថា 'Uncertainty Cast Over Suspects' Rights at Khmer Rouge Tribunal'។

[76] សេចក្តីថ្លែងការណ៍ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១។

[77] *សំណើពិនិត្យសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤,* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D4។

[78] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ ខេមបូឌាដេលី នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ និពន្ធដោយ Wallace, J. មានចំណងជើងថា 'Uncertainty Cast Over Suspects' Rights at Khmer Rouge Tribunal'។

[79] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសុំឱ្យមានវិធានការទាក់ទងនឹងការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ជូនជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលក្នុងសំណើនោះ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកបានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា "សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនសង្ស័យ ចំពោះសមភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តី ត្រូវបាន និងបន្តប៉ះពាល់ដោយការដកមេធាវីការពារក្តី ចេញពីការចូលរួមក្នុងការស៊ើបអង្កេត រយៈពេលពីរឆ្នាំ ព្រមទាំងសិទ្ធិស្នើសុំកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម សិទ្ធិឆ្លើយតបទៅនឹងសារណារបស់ភាគី ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេច ដែលធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត"[80]។

67. នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានជូនដំណឹងដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា គាត់បានតែងតាំងមេធាវីជាតិ លោក សូ មូស្សេទ្ធី ឱ្យធ្វើជាតំណាងរបស់លោក យឹម ទិត្យ[81]។

68. នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តី បានជូនដំណឹងដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា គាត់បានតែងតាំងមេធាវីអន្តរជាតិ អ្នកនាង Suzana TOMANOVIĆ ឱ្យធ្វើជាតំណាងរបស់លោក យឹម ទិត្យ[82]។

69. នៅចន្លោះពីថ្ងៃទី០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សំណើសុំចំនួនប្រាំបួន សុំសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៤[83]។ សំណើសុំទាំងអស់នេះត្រូវបានបដិសេធ[84]។

---

[80] *សំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តីសុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនិងសុំឱ្យមានវិធានការទាក់ទងនឹងការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជូនជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤*, ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ D103 កថាខណ្ឌ ៤៤(ខ)។

[81] លិខិតពីលោក Isaac Endeley ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី ជូនចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងចៅក្រម Mark Harmon, 'RE: Assignment of Cambodian Co-Lawyers to Represent Ms IM Chhaem and Mr YIM Tith (a.k.a Ta Tith), Suspects in Case 004', ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣, ឯកសារ D122/9។

[82] លិខិតពីលោក Isaac Endeley ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី ជូនចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងចៅក្រម Mark Harmon, 'RE: Assignment of Foreign Co-Lawyer to Represent Mr YIM Tith (a.k.a Ta Tith), a Suspect in Case 004', ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣, ឯកសារ D122/9/3។

[83] *សំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ*, ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D186។ *ពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ ស្នើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលពិនិត្យសំណើសុំ*

មោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរ, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ A157។ *សំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំដោះស្រាយដោយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី,* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D192។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ឱ្យបញ្ចូលនូវការដាក់ឯកសារនានារបស់មេធាវីការពារក្ដីទៅក្នុងសំណុំរឿងភ្លាម,* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D202។ *សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំការបំភ្លឺថាគាត់អាចអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងបាន,* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D203។ *សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញការយល់ឃើញអំពីអង្គច្បាប់ ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ,* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D205។ *សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំការបំភ្លឺអំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់បានចេញ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់,* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D212។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឯកសារចំនួនប្រាំ ដែលយោងនៅក្នុង "ការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុនៃសំណុំរឿង ០០៤ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ,* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D226។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២,* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D229។

[84] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំផ្ដល់ឯកសារចំនួនបួន ដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ D186/3,* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤, ឯកសារ D186/3/3។ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ,* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1/1/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណុំរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ឱ្យបញ្ចូលនូវការដាក់ឯកសារនានារបស់មេធាវីការពារក្ដីទៅក្នុងសំណុំរឿងភ្លាម* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D202/2។ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចទាក់ទងនឹងសំណើរបស់គាត់សុំការបំភ្លឺថា គាត់អាចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងបាន* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D203/1/1/2។ *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំការបំភ្លឺ,* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D205/1/1/2។ *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ជំទាស់ទៅនឹងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីសុពលភាពនៃដីកា ដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212/1/2/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ជនសង្ស័យសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D226/1/1/1។ *សេចក្ដីសម្រេចលើសេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់ យឹម ទិត្យ អំពីការដកបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើសំណើបន្ទាន់សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D229/3/1/4។

70. ជាចុងក្រោយមេធាវីការពារក្តី បានទទួលសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង តាមដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ គឺជិតមួយទសវត្សរ៍ បន្ទាប់ពីសហព្រះរាជអាជ្ញា បានបើកកិច្ចស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់ពួកគេ នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦[85]។

71. លោក យឹម ទិត្យ បានចូលមកដោយស្ម័គ្រចិត្ត ក្នុងការបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូងផ្ទាល់ នៅក្នុងបរិវេណ អ.វ.ត.ក នៅរាជធានីភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥[86]។

72. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានដាក់ *សំណើសុំមតិយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុ ដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ*[87]។ នៅក្នុងសំណើនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពន្យល់អំពីចេតនារបស់គាត់ ក្នុងការដកចេញនូវ "អង្គហេតុ" ចំនួន១៣ ចេញពីការស៊ើបអង្កេត ដោយគាត់កត់សម្គាល់ថា៖

> ចំពោះបញ្ហាអង្គច្បាប់ អង្គហេតុដែលបានលើកឡើងខាងលើជាបឋម ហាក់ស្តែងឱ្យឃើញថា ត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់មួយចំនួន ក្រៅពីអង្គហេតុទី១៣ ដែលអាចជាករណីមួយសម្រាប់ អនុវត្តវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ ស្ទួន។ ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ថាអាចអនុវត្តវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ ស្ទួន បានទេនៅក្នុងស្ថានភាពដែលលក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតទាំងអស់ នៃវិធាននេះត្រូវបានបំពេញប៉ុន្តែមិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់[88]។

---

[85] *ដីកាសម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យ យឹម ទិត្យ ចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងមុនពេលការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់គាត់ ដែលបានគ្រោងទុក* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D280។ *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ ៧។

[86] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។

[87] *សំណើសុំមតិយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុ ដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302។

[88] *សំណើសុំមតិយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុ ដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302 កថាខណ្ឌ ៥។

73. មេធាវីការពារក្តី និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបនៅថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ និងថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦[89]។

74. នៅថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ*សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ដែលក្នុងនោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ៖ ផ្អាកបណ្តោះអាសន្ននូវការស៊ើបអង្កេត លើអង្គហេតុទាំងឡាយណា ដែលហាក់ដូចជាស្ថិតក្រោមវិធាន ៦៦ ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុងគឺ អង្គហេតុទី៦ ទី១៣ និងទី១៤ ហើយបញ្ឈប់ការស៊ើបអង្កេតទៅលើអង្គហេតុណា ដែលហាក់ដូចជាអាចបដិសេធចោល អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ គឺអង្គហេតុទី១ដល់ទី៥ អង្គហេតុទី៧ដល់ទី១០ និងទី១២ ហើយបន្តស៊ើបអង្កេតអង្គហេតុទី១១ និងអង្គហេតុទី១៥ដល់ទី១៧[90]។ ដូច្នេះអង្គហេតុដែលស្ថិតក្រោមការផ្អាកបណ្តោះអាសន្នគឺ៖

អង្គហេតុទី១៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសុបិន។

អង្គហេតុទី២៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងភូមិសោម។

អង្គហេតុទី៣៖ ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងការដាក់គោលដៅ ការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ខ្មែរក្រោម និងវៀតណាមនៅសហករណ៍ធិបតី។

អង្គហេតុទី៤៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តបន្ទាយត្រែង។

---

89 *សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/1។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សុំយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុដែលមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/2។ មេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ច្រានចោល “អង្គហេតុ” ទាំង ១៣ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានជំទាស់ថា វា “ធ្វើឡើងមុនដំណាក់កាលនីតិវិធីក្នុងការកំណត់ការអនុវត្តចុងក្រោយនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ស្ទួន ឬ៦៧ ចំពោះអង្គហេតុ”។ បានគាំទ្រការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតទៅលើអង្គហេតុទី ៨, ១០ និង ១២ ហើយបានស្នើសុំបន្តការស៊ើបអង្កេតទៅលើអង្គហេតុទី ១-៧, ៩, ១១ និង១៣។

90 *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/3។

អង្គហេតុទី៥៖ ការចោទប្រកាន់អំពីការសម្លាប់រួម នៅភ្នំត្រជាក់ចិត្ត។

អង្គហេតុទី៦៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សដំណាក់វាំង។

អង្គហេតុទី៧៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងគុកត្រាចក្រោល ហៅគុកបឹងបាតកណ្ដាល។

អង្គហេតុទី៨៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងនឹងល្អាងគួយឃុំ។

អង្គហេតុទី៩៖ ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងការដាក់គោលដៅ ការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ជនជាតិវៀតណាម នៅក្នុងឃុំវាំងកេសី។

អង្គហេតុទី១០៖ ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងការរំលោភផ្លូវភេទ និងការសម្លាប់នារីពីរនាក់ ដែលមានដើមកំណើតជាជនជាតិវៀតណាម នៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ។

អង្គហេតុទី១២៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ដែលបានចោទទាក់ទងនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស ទួលពោធិ៍ជ្រៃ។

អង្គហេតុទី១៣៖ ការចោទប្រកាន់អំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅជិតទំនប់កង្គួត។

អង្គហេតុទី១៤៖ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ទាក់ទងការដ្ឋាននានានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ប្រឆាំង អ៊ឹម ចែម នៅក្នុងតំបន់ ៥ ភូមិភាគពាយ័ព្យ ដូចជា ការដ្ឋាន និងមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង ការដ្ឋានទំនប់ស្ពានស្រែង និងព្រៃរនាម វត្តព្រះនេត្រព្រះ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស និងទីឃុំឃាំងពាក់ព័ន្ធនានា មន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិចក្រី ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃតារ៉ុត ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តចំការខ្នុរ និងការដ្ឋានទំនប់ត្រពាំងថ្ម។

75. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ*សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណង ដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្ដោះអាសន្ន*[91]។ នៅក្នុងសេចក្ដីជូនដំណឹងនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានជូនដំណឹងដល់មេធាវីការពារក្ដី អំពីការកែប្រែបទចោទមួយចំនួន តាមរយៈទម្រង់នៃការទទួល

---

[91] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្ដោះអាសន្ន* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342។

ខុសត្រូវបន្ថែម សម្រាប់ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ ដែលមួយចំនួនគឺជាកម្មវត្ថុនៃការបញ្ជប់[92]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកំណត់អំពីអង្គហេតុបន្ថែម ដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[93] ដូចជា៖

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ៨៖ អន្លង់វិលប្រែង និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សពាក់ព័ន្ធ

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ១៤៖ ការដ្ឋានភ្នំត្រជាក់ចិត្ត

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ១៥៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សអូរតាគ្រី

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ២៣៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តកណ្ដាល

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ២៤៖ មន្ទីរសន្តិសុខបន្ទាយនាង

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ២៥៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តធម្មយុត្ត

76. នៅថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ពីការឯកភាពរបស់គាត់ជាមួយវិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ហើយបានលើកឡើងថា "វិធាន៦៦ស្ទួន គួរបានប្រើដើម្បីកុំបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងការស្វែងរកភស្តុតាងសម្រាប់ ការបញ្ជាក់អំពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ រវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម សម្រាប់គោលបំណងនៃអំពើបំពារបំពាន យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩"[94]។

---

[92] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្ដោះអាសន្ន* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342 កថាខណ្ឌ ២ ដល់៥។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានធ្វើវិសោធនកម្ម ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ២, ៣, ៤, ៥, ៦, ៨, ១៣, ១៥,១៧, ១៨, ១៩, ២០, ២១, ២៨, ៣៦ និង ៣៧។

[93] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្ដោះអាសន្ន* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342 កថាខណ្ឌ ៧ ដល់៤៤។

[94] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីចេតនាដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមវិធីដីកាបង្គាប់របស់តុលាការ និងអំពីការផ្អាកជាបណ្ដោះអាសន្ន* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342/1 កថាខណ្ឌ ៤។

77. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ*សេចក្តីជូនដំណឹងអនុលោមតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ដែលក្នុងនោះគាត់បានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានា អំពីចេតនារបស់គាត់ក្នុងការដកចេញនូវអង្គហេតុទី៦ ទី១៣ និងទី១៤ និងអង្គហេតុទាក់ទងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៨, ១៤, ១៥, ២៣, ២៤ និង២៥ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន[95]។

78. នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ (“ការជូនដំណឹងតាមវិធាន ៦៦”) ដោយផ្តល់ដល់ភាគីនានា នូវពេលវេលា១៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីពេលចេញការជូនដំណឹងតាមវិធាន ៦៦ ដើម្បីស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម[96]។ នៅថ្ងៃដដែលនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ*ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ ស្ទួន* ដោយដកចេញនូវអង្គហេតុទី៦, ទី១៣ និងទី១៤ និងអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម៨, ១៤, ១៥, ២៣, ២៤ និង ២៥ ចេញពីការស៊ើបអង្កេត[97]។

79. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាត្រៀមរៀបចំសមស្រប* ដែលក្នុងសំណើនោះ មេធាវីការពារក្តី ស្នើសុំការពន្យារពេលវេលាតាមវិធាន ៦៦(១) យ៉ាងហោចណាស់ត្រឹម៦ខែ គិតតាមប្រតិទិន ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ដោយសារមេធាវីការពារក្តីទើបទទួលបានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ (ជាង៩ឆ្នាំក្រោយពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតបឋម នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ និងជាង៦ឆ្នាំក្រោយពេលដែលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩) មេធាវីការពារក្តីមិន

---

[95] *សេចក្តីជូនដំណឹង យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ស្ទួន(២)* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D354។

[96] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D358។

[97] *ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ស្ទួន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D359។

ទទួលបានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីពិនិត្យមើលសម្ភារៈនៅលើសំណុំរឿង 00៤ មុនពេលតម្រូវឱ្យធ្វើសំណើចុងក្រោយសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ[98]។

80. នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់*ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលបានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ហើយ ដើម្បីត្រៀមរៀបចំសំណុំរឿងរបស់គាត់[99]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើសុំបន្ថែមពេលវេលាតាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រហូតដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ដោយគាត់មិនបានផ្តល់នូវការពន្យល់ ឬទឡ្ហីករណ៍អ្វីសោះ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការស្នើសុំនេះ[100]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានឆ្លើយតបឡើយ។

81. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ក.ស.ច.ស បានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានា តាមរយៈសារអេឡិចត្រូនិកថា រយៈពេល១៥ថ្ងៃដូចបានចែង នៅក្នុងការជូនដំណឹងតាមវិធាន ៦៦ នឹងត្រូវពន្យារពេលហើយកាលបរិច្ឆេទកំណត់ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ និងត្រូវផ្អាក[101]។

82. នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់*ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិ្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិ្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់*[102]។

---

[98] *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361។ សូមមើលផងដែរ៖ សំណុំរឿង 00៤/0១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ ៧ និង *សេចក្តីប្រកាសអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* ចុះថ្ងៃទី0៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២00៩ ឯកសារ D1/1។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។

[99] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2 កថាខណ្ឌ ៧។

[100] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2 កថាខណ្ឌ ១ និង ៨។

[101] *អ៊ីម៉ែលពី Anna Katulu ផ្ញើជូនទៅក្រុម Nicholas Koumjian និងអ្នកផ្សេងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4.1។

83. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញ*ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ដោយសម្រេចថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីរៀបចំ ដែលហាក់ដូចជាមិនបានគិតអំពីការលើកឡើងប្រកបដោយខ្លឹមសារ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយបដិសេធសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលា ដូចដែលមេធាវីការពារក្ដីបានលើកឡើង និងបង្គាប់ឱ្យពន្យារពេលវេលាតាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រហូតដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧[103]។

84. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្ដីបាន*ការជូនដំណឹងរបស់ យឹម ទិត្យ អំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច លើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់*[104]។

85. នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់*សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារការអនុវត្តកាលកំណត់ ក្នុងដីកាសម្រេច D361/4 ដោយរង់ចាំសេចក្ដីសម្រេច នៃនីតិវិធីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍*[105]។

86. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់*បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច លើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ដែលក្នុងនោះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះសេចក្ដីសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បដិសេធសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ "សុំឱ្យទទួលនិងដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នូវរបាយការណ៍វិភាគដែលរៀបចំឡើងដោយលោក វុទ្ធី ទាក់ទងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មវត្តប្រធាតុ និងក្រាំងតាចាន់ និង

---

[102] *ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/3។

[103] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4។

[104] *សេចក្ដីប្រកាសបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1។

[105] *សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារការអនុវត្តកាលបរិច្ឆេទកំណត់ក្នុងដីកាសម្រេច D361/4 ដោយរង់ចាំសេចក្ដីសម្រេចនៃនីតិវិធីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/1។

ប្រតិចារឹក និង/ឬកំណត់ត្រានៃការស្តាប់ចម្លើយ និងសេចក្តីសង្ខេបនានាដែលមាន ហើយដែលត្រូវបានពឹងផ្អែកលើ សម្រាប់ការរៀបចំការសិក្សាទាំងអស់នេះ”[106]។

87. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញអនុស្សរណៈមួយ ដែលក្នុងនោះគាត់បានពន្យល់ថា ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង 00២/0២ ដែលបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ គឺត្រូវបានសន្មតថាស្ថិតក្រោមកម្មវត្ថុ នៃការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ ដែលអាស្រ័យហេតុនេះហើយ ឯកសារទាំងនេះត្រូវជំនួសដោយ “សំណៅថ្មីនៃប្រតិចារឹក”[107]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ថា៖

> ខ្ញុំសូមជូនដំណឹងភាគីថា ការកែសម្រួលណាមួយ នឹងមិនឃើញមាននៅក្នុងការដកស្រង់ ឬប្រតិចារឹកផ្នែកខ្លះ នៃសក្ខីកម្មសំណុំរឿង 00២/0២ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ ទេ។ ប៉ុន្តែសូមភាគីយោងលើសក្ខីកម្មសវនាការមួយថ្ងៃពេញវិញ ចំពោះការដកស្រង់បែបនោះ ដែលគួរតែមាននៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ រួចហើយ។ ការធ្វើរបៀបនេះគឺដើម្បីធានាថា ភាគីយោងលើសំណៅប្រតិចារឹក ដែលបានកែសម្រួលរួចហើយ[108]។

88. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញ*សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារការអនុវត្តកាលកំណត់ ដីកាសម្រេច D361/4 ដោយរង់ចាំសេចក្តីសម្រេច នៃនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍* ដោយបដិសេធសំណើសុំ របស់មេធាវីការពារក្តី[109]។

---

[106] *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/1 កថាខណ្ឌ ៣។ តាមការកត់សម្គាល់ថា ឯកសារភាសាខ្មែរនៃសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ខណៈសេចក្តីសម្រេចជាភាសាអង់គ្លេសត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី០១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។

[107] អនុស្សរណៈសម្ងាត់ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជូនភាគីក្នុងសំណុំរឿង 00៤ “ការស៊ើរើប្រតិចារឹកសំណុំរឿង 00២/0២” ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D362 កថាខណ្ឌ ១ និង ២។

[108] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣។

[109] *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារការអនុវត្តកំណត់ដីកាសម្រេច ដោយរង់ចាំសេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/3។

89. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់*សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់ឧបសម្ព័ន្ធភ្ជាប់ទៅនឹងរបាយការណ៍ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មក្រាំងតាចាន់ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤*[110]។

90. នៅថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់*សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំដាក់ទៅក្នុងសំណុំរឿង នូវសវនាការទាំងមូលនៃសំណុំរឿង០០២ របស់សាក្សីនិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលសក្ខីកម្មមួយផ្នែករបស់ពួកគាត់មាននៅក្នុងសំណុំរឿងរួចហើយ*[111]។

91. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់*បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ព្រមទាំងស្នើសុំដាក់ជាភាសាអង់គ្លេសតែមួយសិន ដោយសារតែបញ្ហាការងារនៅសល់ច្រើន ដែលអង្គភាពបកប្រែភាសាបានប្រឈមមុខ[112]។ ទោះបីជាដីកាសម្រេចត្រូវបានជូនដំណឹងភ្លាមៗក្តី តែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាអង្គសេចក្តីត្រូវបានជូនដំណឹងទៅដល់ភាគីនានា នៅថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧។ ឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរត្រូវបានជូនដំណឹងទៅដល់ភាគីនានា នៅថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧។

92. នៅថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៧ នៅក្នុងម៉ោងចុងក្រោយបំផុតដែលគាត់មាន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់*សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុក*

---

[110] *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំដាក់ឧបសម្ព័ន្ធភ្ជាប់ទៅនឹងរបាយការណ៍ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មក្រាំងតាចាន់ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D363។

[111] *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់ទៅក្នុងសំណុំរឿង នូវសវនាការទាំងមូលនៃសំណុំរឿង ០០២ របស់សាក្សីនិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលសក្ខីកម្មមួយផ្នែករបស់ពួកគាត់មាននៅក្នុងសំណុំរឿងរួចហើយ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១ ឯកសារ D364។

[112] *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/5។ *សំណើសុំការអនុវត្តដើម្បីដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងទៅនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់តែមួយភាសា* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/4។

លេខ៨ នៅស្រុកកណ្ដៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់ និងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក[113]។

93. នៅថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាសម្រេចបដិសេធដោយផ្នែកចំពោះ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ដែលពាក់ព័ន្ធការដាក់បញ្ជី ស-២១ ដែលបានកែប្រែ និងឯកសារជាមូលដ្ឋានរបស់បញ្ជីនេះ ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[114]។

94. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់*ចម្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ចំពោះសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ៨ នៅស្រុកកណ្ដៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់* ដោយកត់សម្គាល់អំពីវិសាលភាពដែលមិនអាចអនុញ្ញាតបាន និងការមិនមានភាពជាក់លាក់ និងភាពយឺតយ៉ាវ[115]។

95. នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្ដី យឹម ទិត្យ បានដាក់*ចម្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ចំពោះសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ដែលជាថ្មីម្ដងទៀតបានកត់សម្គាល់ពីភាពយឺតយ៉ាវ នៃសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[116]។

---

[113] *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ ៨ នៅស្រុកកណ្ដៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D366។

[114] *ដីកាសម្រេចទី ១ លើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D366/1។

[115] *ចម្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ ៨ នៅស្រុកកណ្ដៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅខេត្តពោធិ៍សាត់* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365/1។

[116] *ចម្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមជាមួយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D366/2។

96. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ៨ នៅស្រុកកណ្តៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់* ដោយច្រានចោលភាគច្រើនលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថាសំណើនេះហួសពីព្រំដែននៃបទចោទ ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវប្រឈមមុខ ដោយសារតែមិនមានភាពជាក់លាក់ និងបានដាក់យឺតពេលពេក នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត[117]។ នៅថ្ងៃដដែលនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ដោយច្រានចោលភាគច្រើន លើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[118]។

97. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញ *សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ដោយបញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "យល់ឃើញថាកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ បានបញ្ចប់ហើយ" ហើយបានជូនដំណឹងដល់ភាគីថា "តាមវិធានផ្ទៃក្នុង មិនតម្រូវឱ្យទុកពេលសម្រាប់កិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទៀតទេ ហេតុនេះមិនផ្តល់ជូនពេលវេលាបន្ថែមទៀតទេ"[119]។

98. នៅថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច លើពេលវេលាបន្ថែម*[120]។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើថា គាត់គួរត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់

---

[117] *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ ៨ នៅស្រុកកណ្តៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365/3 កថាខណ្ឌ ៣១។

[118] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D366/4។

[119] *សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D368, ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី (កថាខណ្ឌ ២៧ និង ២៨)។

[120] *ចម្លើយតបរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើពេលវេលាបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/7។

ចម្លើយតបរបស់គាត់តែមួយភាសា[121]។ ចម្លើយតបជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅភាគីនានា នៅថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧។

99. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់*ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ចំពោះចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើពេលវេលាបន្ថែម*[122]។ ការឆ្លើយតបនេះមិនត្រូវបានជូនដំណឹងទៅដល់ភាគីនានាឡើយ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧។ ឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ត្រូវបានដាក់ និងជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧។

100. នៅថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច លើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ដោយសម្រេចថាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចទទួលយកបាន[123]។

<u>កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដីកាដំណោះស្រាយ</u>

101. នៅថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញ *ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៤)*[124]។

102. នៅថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានដាក់ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី យឹម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ("ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ")[125]។ នៅក្នុងដីកានោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានរក្សាជំហររបស់គាត់ជាបន្តថា

---

[121] *សំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីពេលវេលាបន្ថែម តែមួយភាសា* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/6។

[122] *ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/9។

[123] *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/10។

[124] *ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៤)* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378។

[125] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1។

"យឹម ទិត្យ ដែលជាជនត្រូវចោទមានឈ្មោះ ក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០៤ មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងមិនមែនជា "ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ" ហើយស្នើដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឱ្យលើកលែងបទចោទទាំងអស់ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ[126]។

103. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅដល់ភាគីនានា[127]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើសុំឱ្យបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងនាមជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង "ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះបទចោទមួយចំនួន នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[128]។

104. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញ *សេចក្តីសម្រេចលើពេលវេលា ដែលត្រូវផ្តល់ដល់មេធាវីការពារក្តី ដើម្បីឆ្លើយតបចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ដោយផ្តល់ដល់មេធាវីការពារក្តី នូវពេលវេលាបីខែ គិតចាប់ពីពេលនៃការជូនដំណឹង អំពីការបកប្រែពេញលេញទៅជាភាសាខ្មែរ សម្រាប់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដើម្បីឆ្លើយ ដែលការដាក់ចម្លើយតបនេះអាចធ្វើជាភាសាអង់គ្លេសតែមួយ ដោយឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរ អាចដាក់ជូននៅពេលបន្ទាប់ ឱ្យបានឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[129]។

105. នៅថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ មេធាវីការពារក្តីបានទទួល ការជូនដំណឹងអំពីឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរពេញលេញ នៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។

---

[126] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ ២៤ ដល់ ៣៦។

[127] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2។

[128] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១២៧ ដល់ ១១៥១ ១១៥៧ ដល់ ១១៨៥។

[129] *ដីកាសម្រេចលើចំនួនពេលវេលាដែលផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តី ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378/3 កថាខណ្ឌ ២ ៦ និង៩។

I. អញ្ញត្រកម្ម

ក. អ.ទ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គលលើលោក យឹម ទិត្យ

106. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងដោយខុសឆ្គងថា យុត្តាធិការលើបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក អាចពង្រីកទៅដល់លោក យឹម ទិត្យ ដោយចោទប្រកាន់ថា គាត់គឺជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[130]។ សារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បង្កើតឡើងដោយផ្អែកលើមតិរបស់ចៅក្រមក្នុងទម្រង់ក្រៅផ្លូវការ (*obiter dicta*) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលថាពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខណវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការ ("មតិអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល")[131]។

107. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានសម្រេចយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ក្នុងការបកស្រាយពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានពិចារណាអំពីចេតនារបស់ភាគីនានា នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដោយសម្រេចទាំងស្រុងថា មិនមានអង្គសេចក្តីអ្វីសោះ នៅក្នុងការចរចាណាមួយ ជុំវិញការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលនាំទៅដល់ការយល់ដឹងរួមគ្នា និងមានអានុភាពចងកាតព្វកិច្ចដែលថា មានតែបុគ្គលដែលមានឈ្មោះមួយចំនួនជាក់លាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក[132]។

108. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រកាសការមិនយល់ស្របរបស់ពួកគាត់ ប្រឆាំងនឹងមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖

> ទោះបីជាយើងបានប្រកាសនៅទីនេះ (ហើយស.ច.ស.អ បានប្រកាសដោយឡែកនៅកន្លែងផ្សេង) ថា យើងមិនយល់ស្របទៅនឹងការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់របស់ អ.ជ.ត.ក អំពី "យុត្តាធិការបុគ្គល" ថាលក្ខណវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការក៏ដោយ តែយើងយល់ថា ដោយសារមូលហេតុនៃការគោរពតាមផ្លូវតុលាការ ចំពោះស្ថាប័នកំពូលដែលពិនិត្យ

---

[130] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១២៦ ដល់ ១១៥៥។

[131] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦៥។

[132] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៦១។

មើលបណ្តឹងសាទុក្ខ យើងមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការអនុវត្តតាមខ្លឹមសារនៃច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.ជ.ត.ក លុះត្រាតែមានសំអាងហេតុពិសេស ក្នុងការមិនយល់ស្រប និងប្រកាន់ជំហរជំទាស់ជាចំហ[133]។

109. បើទោះបីជា ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងថា "អ.ប.ជ ជាស្ថាប័នតែមួយគត់ ដែលទទួលពិនិត្យមើលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ហើយថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធស៊ីវិលឡូ ដូចជានៅកម្ពុជា ពុំមាន*ទ្រឹស្តីយុត្តិសាស្ត្រពីមុន (stare decisis)*ក្តី"[134] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចគោរពតាមផ្លូវតុលាការ ... ជាពិសេស ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពច្បាស់លាស់ និងភាពដូចគ្នានៃច្បាប់ នៅក្នុងបរិយាកាសផ្លូវច្បាប់ ដែលស្រដៀងនឹង អ.វ.ត.ក។ វាជាការមិនអាចទទួលយកបានទេ ដែលតម្រូវឱ្យចៅក្រមថ្នាក់ក្រោម នៅក្នុងឋានានុក្រមតុលាការ បដិសេធច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.ជ.ត.ក វៀរលែងតែមានសំអាងហេតុពិសេស"[135]។ តាមរយៈជំហរនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានវិភាគអំពីសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ។ ការវិភាគបែបនោះនឹងនាំទៅដល់ការសន្និដ្ឋានថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមានកំហុសឆ្គងក្នុងការឈានទៅដល់ការសម្រេចរបស់ខ្លួន ហើយដូចដែលនឹងបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម គឺមាន "សំអាងហេតុពិសេស" សម្រាប់ឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចងាកចេញពីការសម្រេចនេះ។

---

[133] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៣២។

[134] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០។ សូមមើលសំណុំរឿង ០០៣ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិរកឃើញថា៖ "នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ ចៅក្រមមានកាតព្វកិច្ចគោរពច្បាប់ ឯច្បាប់ខំមិនឡូ គោលការណ៍នៃការសម្រេចផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រ មិនត្រូវបានអនុវត្ត"។ សំណុំរឿង ០០៣ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D87/2/1.7/1 កថាខណ្ឌ ១៣។

[135] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៣២។

110. ការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទៅលើយុត្តាធិការលើបុគ្គល គឺធ្វើឡើងជាមតិរបស់ចៅក្រមក្នុងទម្រង់ក្រៅផ្លូវការ (*obiter dicta*) ហើយបញ្ហានៃការអាចជំនុំជម្រះបាន មិនត្រូវបានភាគីណាមួយលើកឡើងឡើយ នៅក្នុងសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ពួកគេ។ វិធាន ១១០(១) បានចែងថា៖ "វិសាលភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវកម្រិតត្រឹមបញ្ហា ដែលលើកឡើងក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង ឬបណ្តឹងសាទុក្ខភ្ញាម១"។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានអនុវត្តហួសអាណត្តិការងាររបស់អង្គជំនុំជម្រះ ដោយសារតែបញ្ហានេះមិនត្រូវបានលើកឡើង ដោយម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខណាមួយ នៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង ឬបណ្តឹងសាទុក្ខភ្ញាម១ ហើយបានទៅហួសដែនកំណត់ ដែលកម្រិតដោយបណ្តឹងសាទុក្ខ ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ១១០(១)[136]។

111. បន្ថែមពីលើនេះ មានកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរខ្លះៗ នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។ តាមរយៈមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អង្គជំនុំជម្រះបាន៖ (១) មិនគិតអំពីគោលជំហររបស់ភាគី នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, (២) អនុវត្តផ្ទុយពីការបកស្រាយសាមញ្ញទៅលើពាក្យពេចន៍យុត្តាធិការបុគ្គល, (៣) ប្រើប្រាស់សំអាងហេតុដែលមិនសមស្រប, (៤) អនុវត្តដោយជ្រើសសម្រាំងនូវយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ជាពិសេស តាមរយៈសទិសភាពមិនសមស្រប ជាមួយយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY, (៥) កំហុសឆ្គងក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ពាក្យពេចន៍នេះគឺ "គ្រាន់តែជាគោលការណ៍ណែនាំ ផ្នែកតុលាការ និងការជំនុំជម្រះ" និង (៦) រំលោភទៅលើគោលការណ៍សច្ចភាពគតិយុត្តិ។

112. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ថា ការសម្រេចទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល នឹងត្រូវសម្រេច នៅពេលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត[137]។ ឆ្លើយតបចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

---

[136] សំណុំរឿង ០០១ *សារណារបស់សហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អំពីបណ្តឹងសារទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ F14។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសារណាបណ្តឹងសារទុក្ខរបស់សហមេធាវីការពារក្តីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ F14/4។

[137] *ដីកាសម្រេចស្តីពីញត្តិរបស់ តាអាន ស្នើសុំមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D185/1។ *សេចក្តីសម្រេចរួមលើសំណើសុំមោឃភាពរបស់ អោ អាន តាមវិធាន*

គឺជាឱកាសដំបូងបំផុតសម្រាប់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការលើកសារណាទាក់ទងយុត្តាធិការបុគ្គល។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានផ្តល់មតិរបស់ខ្លួន ទៅលើលក្ខណៈយុត្តាធិការរបស់ពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដោយមិនបានស្តាប់លោក យឹម ទិត្យ សោះ។ ដោយសារតែនេះគឺជាបញ្ហាសំខាន់ជាមូលដ្ឋាននៃច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ទើបសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចគោរពតាមអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលភ្លាមៗ ដោយមិនរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវធ្វើសវនាការនោះឡើយ។

i. ប្រវត្តិ

(ក) ប្រវត្តិនៃការចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

113. លំដាប់ព្រឹត្តិការណ៍ដូចតទៅនេះ គឺផ្អែកលើសម្ភារៈដែល ក.ស.ច.ស បានទទួល បន្ទាប់ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដាក់សំណើនៅចន្លោះពីខែឧសភា ដល់ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ទៅបណ្ណាសារដ្ឋានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីសុំឱ្យផ្តល់នូវកំណត់ត្រានៃការចរចា[138]។ មេធាវីការពារក្តីសូមកោតសរសើរ ចំពោះការខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីក៏សោកស្តាយដែលថា ឯកសារដែលបានស្នើសុំសំខាន់ៗភាគ

៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D257។ *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល,* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ២៧។

[138] *លិខិតពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅផ្នែកគ្រប់គ្រងបណ្ណសារសហប្រជាជាតិ "RE Request to be Provided with Identified Materials from United Nations Archives"* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D324.1។ *អ៊ីម៉ែលពី Filippo De Minicis ផ្ញើជូន Amanda Leinberger "Re Request from International Co Investigating Judge Michael Bohlander"* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D324.3។ *លិខិតពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្ញើជូន Bridget Sisk, "Judicial Request to be Provided with Folder Details and Identified Documents from United Nations Archive"* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D324.5។ *អ៊ីម៉ែលឆ្លើយឆ្លងរវាងការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងផ្នែកគ្រប់គ្រងបណ្ណសារអង្គការសហប្រជាជាតិ* ពីថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ដល់ ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D324.6។

ច្រើន ត្រូវបានបណ្ណាសារដ្ឋានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបដិសេធមិនបង្ហាញ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានរក្សាការសម្ងាត់[139]។

114. នៅថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ នាយករដ្ឋមន្ត្រីទីមួយ និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីទីពីររបស់កម្ពុជា បានផ្ញើលិខិតមួយជូនទៅអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្នើសុំ "ជំនួយពីអង្គការសហប្រជាជាតិ និងសហគមន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីនាំយកមកកាត់ទោសនូវជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩"[140]។

115. នៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៧ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានឆ្លើយតបចំពោះលិខិតនេះ ដោយបញ្ជាក់ក្នុងសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥២/១៣៥ ថា៖

> ១៥. គាំទ្រចំពោះមតិយោបល់របស់តំណាងពិសេសដែលថា ការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរបំផុត នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗនេះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម ហើយថា ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ពួកគេ ដូចជាការចាប់និងសម្លាប់ចំណាប់ខ្មាំង នៅតែបន្តរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន ហើយបានកត់សម្គាល់ដោយក្តីបារម្ភថា មិនមានមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមណាមួយ ត្រូវបាននាំយកមកទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ពួកគេ។
>
> ១៦. ស្នើដល់អគ្គលេខាធិការឲ្យធ្វើការត្រួតពិនិត្យទៅលើសំណើរបស់អាជ្ញាធរកម្ពុជាសុំជំនួយដើម្បីឆ្លើយតបចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនាអតីតកាល ទៅលើច្បាប់របស់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ រួមទាំងលទ្ធភាពដែលអគ្គលេខាធិការធ្វើការតែងតាំងក្រុមអ្នកជំនាញមួយក្រុម ដើម្បីវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងដែលមានស្រាប់ និង

[139] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១៩ ដកស្រង់ពីសំណុំរឿង ០០៣ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងនូវឯកសារដែលទាក់ទងនឹងការបង្កើត អ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D181/2 កថាខណ្ឌ ១៩។

[140] Kofi A. Annan *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ ពីអគ្គលេខាធិការផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* សម័យប្រជុំលើកទី ៥១ របៀបវារៈលេខ ១០ ឯកសារ អ.ស.ប. លេខ A/51/930 និង S/1997/488 (ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧) ឧបសម្ព័ន្ធ ទំព័រ ២។

លើកឡើងនូវវិធានការបន្តទៀត ដែលជាមធ្យោបាយមួយក្នុងការនាំយកនូវការផ្សះផ្សាជាតិ ការពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យ និងការឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវជាលក្ខណៈបុគ្គល[141]។

116. នៅថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ បន្ថែមពីលើសារលិខិតរួម និងសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥២/១៣៥ របស់មហាសន្និបាត អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិបានរាយការណ៍អំពីការបង្កើតក្រុមអ្នកជំនាញសម្រាប់កម្ពុជា ដែលមានអាណត្តិការងារដូចតទៅៈ

(ក) វាយតម្លៃលើភស្តុតាងដែលមានស្រាប់ ដោយមានគោលដៅក្នុងការសម្រេចអំពីលក្ខណៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងបណ្តាឆ្នាំពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ។

(ខ) បន្ទាប់ពីពិភាក្សាជាមួយរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធនានា ត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃលើលទ្ធភាព ក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម មកធ្វើការជំនុំជម្រះ រួមទាំងការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន និងការធ្វើបត្យាប័ន ឬការចុះចូលជាមួយយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌដែលមានស្រាប់ ។

(គ) ស្វះស្វែងរកជម្រើសនានា ក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកជំនុំជម្រះនៅចំពោះមុខយុត្តាធិការជាតិ ឬអន្តរជាតិ[142]។

117. ចាប់ពីថ្ងៃទី១៤ ដល់ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ ក្រុមអ្នកជំនាញបានធ្វើទស្សនកិច្ច នៅប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ[143]។ ភាគច្រើននៃការងាររបស់ក្រុមបានធ្វើឡើងនៅចន្លោះពីថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ ដល់ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ ដោយរបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នក

---

[141] *ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សក្នុងប្រទេសកម្ពុជា* សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតលេខ 52/135, U.N. G.A.O.R., សម័យប្រជុំលើកទី ៥២ កិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទី៧០ របៀបវារៈលេខ ១១២(ខ) ឯកសារ អ.ស.ប លេខ A/Res/52/135 (ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៨)។

[142] *លិខិតពីអគ្គលេខាធិការ Annan ផ្ញើជូនប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ ឯកសារ D324.8។ *លិខិតពីអគ្គលេខាធិការ Annan ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ ឯកសារ D324.9។

[143] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 ទំព័រ ១។

ជំនាញសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ (“របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ”) បញ្ជាក់ដូចតទៅ៖

> ការប្រឹក្សាយោបល់ និងការប្រជុំជាច្រើនបានធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលបេសកកម្មចំនួនពីររបស់ក្រុម៖ ទៅស្នាក់ការកណ្តាលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ពីថ្ងៃទី០៧ ដល់ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ និងទៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងទីក្រុងបាងកក ចាប់ពីថ្ងៃទី១៤ ដល់ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨។ បន្ថែមលើនេះសមាជិកម្នាក់ៗរបស់ក្រុមបានជួបប្រជុំជាមួយបុគ្គលនានា ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមានមតិយោបល់សំខាន់ ចំពោះការងាររបស់ក្រុម ហើយក្រុមអ្នកជំនាញបានជួបប្រជុំ នៅការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ នៅទីក្រុងហ្សឺណែវ ចាប់ពីថ្ងៃទី២៧ ដល់ថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ដើម្បីធ្វើការសម្រេចលើអនុសាសន៍របស់ក្រុម[144]។

118. បន្ទាប់ពីក្រុមអ្នកជំនាញបានបញ្ចប់ការងារភាគច្រើនរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែនៅមុនពេលចេញផ្សាយរបាយការណ៍របស់ខ្លួន មានការវិវឌ្ឍយ៉ាងសំខាន់មួយបានកើតឡើងក្នុងការសម្រេចបាននូវសន្តិភាព និងស្ថេរភាពក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ សម្តេច ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី បានបង្ហាញនូវការវិវឌ្ឍដ៏សំខាន់មួយជូនទៅអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ នៅក្នុងឯកសារជំនួយស្មារតីមួយ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩៖

> <u>ការវិភាគលើការស្វែងរករូបមន្តសម្រាប់ការនាំយកមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម មកធ្វើការជំនុំជម្រះ</u>
>
> នៅសប្តាហ៍កន្លងមក បន្ទាប់ពី ខៀវ សំផន និង នួន ជា បានត្រឡប់ចូលមកក្នុងសង្គមជាតិវិញ ក្នុងនាមជាប្រជាជនសាមញ្ញ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ មានការលេចឡើងនូវសាធារណៈមតិ និងគោលជំហរសាធារណជន ដែលគួរតែយកមកធ្វើការពិចារណា។ ជាដំបូងគឺប្រជាជនរាល់រូបស្វាគមន៍ចំពោះព្រឹត្តិការណ៍មួយនេះ ហើយចាត់ទុកថា៖

---

[144] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ៧។

ព្រឹត្តិការណ៍នេះបង្ហាញថា អង្គការខ្មែរក្រហមបានឈានដល់ទីបញ្ចប់ហើយ។ ការផ្សះផ្សាជាតិនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលជាប្រភពនៃសន្តិភាពនិងស្ថេរភាព ត្រូវបានសម្រេចទាំងស្រុង និងសម្រាប់ជនរាល់រូប ហើយសន្តិភាព និងស្ថេរភាពនេះនឹងនាំមកនូវការអភិវឌ្ឍជាតិថ្មីមួយសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា [...]។

នៅក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ នៅមានមតិដែលទាមទារឲ្យមានការជំនុំជម្រះឲ្យបានឆាប់រហ័ស។ មានអ្នកខ្លះថែមទាំងអំពាវនាវឲ្យមានការចាប់ខ្លួនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដោយចាត់ទុកពួកគេដូចជាឈ្លើយសឹក នៅពេលដែលពួកគេត្រឡប់ចូលមកក្នុងសង្គមជាតិវិញ។ ហើយក៏មានមតិប្រឆាំងផងដែរ។ ទាំងមតិស្រប និងមតិប្រឆាំង បានជំរុញឲ្យមានបរិយាកាសចោទសួរមួយថាតើ កងទ័ពខ្មែរក្រហមរាប់ម៉ឺននាក់ រួមជាមួយក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ ដែលក្នុងពេលកន្លងមកបានផ្តាច់ខ្លួនមកនោះ មានការព្រួយបារម្ភដែរឬទេ អំពីជោគវាសនារបស់ពួកគេនាពេលអនាគត។

ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នមានការវាយតម្លៃមួយដែលថា ដំណាក់កាលចុងក្រោយ នៃការផ្សះផ្សាបង្រួបបង្រួមជាតិ គឺមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់។ ការផ្សះផ្សានេះអាចនាំកម្ពុជាទៅរកសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍជានិរន្តន៍ ឬក៏អាចធ្វើឲ្យកម្ពុជាធ្លាក់ចូលទៅក្នុងអស្ថេរភាព និងអសន្តិសុខ។ អ្នកដែលធ្វើការវាយតម្លៃបែបនេះ គឺស្ថិតក្នុងជំហរដែលថា ការជំនុំជម្រះគឺមិនអាចជៀសវាងបាន ហើយចាំបាច់ត្រូវតែមានការធានាពេញលេញសម្រាប់បញ្ហាសង្គម និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច នៅក្នុងបរិយាកាសប្រកបដោយសន្តិភាពនិងស្ថេរភាពរបស់កម្ពុជា។

[...]

<u>ការជំនុំជម្រះ អស្ថេរភាព ការផ្សះផ្សាជាតិ និងសន្តិភាព</u>[...]

ការផ្សះផ្សាជាតិ និងសន្តិភាព គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមិនអាចខ្វះបាន សម្រាប់ជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា ហើយការជំនុំជម្រះជនល្មើស ដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា គឺជាគោលដៅ និងកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវតែបំពេញ។[...] ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវតែមានការពិចារណាដោយម៉ត់ចត់ មុនពេលធ្វើសកម្មភាពណាមួយ

ដើម្បីជៀសវាងពីសកម្មភាពណាមួយ ដែលអាចធ្វើឱ្យគ្រោះថ្នាក់ដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ **យើងត្រូវការទាំងសន្តិភាព និងយុត្តិធម៌**[145]។

119. របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ មិនបានពិចារណាអំពីការ**វិវឌ្ឍដ៏សំខាន់** ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងជំនួយស្មារតីរបស់សម្តេច ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ហើយដែលបានដាក់ជូនទៅអគ្គលេខាធិការ នៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩[146]។ អគ្គលេខាធិការបានបញ្ជូនរបាយការណ៍ទៅមហាសន្និបាត និងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ដោយបញ្ជាក់ថា៖

> ក្រុមអ្នកជំនាញបានកត់សម្គាល់ថា អាណត្តិការងាររបស់ពួកគេ គឺចេញអនុសាសន៍ ទាក់ទង ការនាំយក "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម" មកជំនុំជម្រះ។ ការយល់ឃើញរបស់ យើងចំពោះពាក្យនេះ គឺត្រូវបានណែនាំដោយសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥២/១៣៥ របស់ មហាសន្និបាត ដែលអំពាវនាវឱ្យក្រុមយើង "ស្នើវិធានការណ៍បន្ថែម ដែលជា មធ្យោបាយមួយក្នុងការនាំយកនូវ ការផ្សះផ្សាជាតិ ការពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យ និង ការឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហា នៃការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គល ដោយមិនកម្រិតបញ្ហាតែ ត្រឹម "មេដឹកនាំ" និងដោយលិខិតរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៧ ដែលយោងត្រឹមតែទៅលើ "អ្នកទទួលខុសត្រូវ" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៃកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ[147]។

120. ក្រុមអ្នកជំនាញបានលើកឡើងនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានចំនួនប្រាំ ទាក់ទងទៅនឹងគោលដៅនៃការស៊ើប អង្កេត សម្រាប់តុលាការនាពេលអនាគត៖

---

[145] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនចំពោះអគ្គលេខាធិការ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ឧបសម្ព័ន្ធ ២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.11 ទំព័រ ៣-៦។ [គូសបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារដើម]។

[146] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 ទំព័រ ១។

[147] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ១០៥។

ទីមួយ យើងមិនជឿជាក់ថា ការជំនុំជម្រះគួរតែព្យាយាមនាំមកជំនុំជម្រះ នូវមនុស្សទាំងអស់ឬមនុស្សភាគច្រើន ដែលបានប្រព្រឹត្តនូវការរំលោភបំពាន ចំពោះច្បាប់កម្ពុជា ឬច្បាប់អន្តរជាតិ នៅក្នុងអំឡុងពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនោះទេ[...]

ទីពីរ ក្រុមអ្នកជំនាញបានពិចារណាយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន ទៅលើការបារម្ភដែលបានកត់សម្គាល់ពីខាងលើ ពាក់ព័ន្ធផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមាន តាមរយៈការជំនុំជម្រះបុគ្គលដែលបានចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាល ឬវិលត្រឡប់ទៅកាន់ជីវិតជាជនស៊ីវិលវិញ ប៉ុន្តែយើងមិនជឿជាក់ថាផ្អែកលើការវាយតម្លៃរបស់យើងថា ពួកគេតម្រូវឱ្យដកចេញពីការជំនុំជម្រះបែបនេះឡើយ[...]

ទីបី ក្រុមអ្នកជំនាញមិនជឿជាក់ថា ពាក្យ "មេដឹកនាំ" គឺមានន័យស្មើនឹងបុគ្គលទាំងអស់ នៅកម្រិតជាន់ខ្ពស់នៃរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬសមាជិកនៅបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាឡើយ។ បញ្ជីកម្មាភិបាលកំពូលបក្ស និងរដ្ឋាភិបាលអាចមិនឆ្លើយតបជាមួយបញ្ជីនៃបុគ្គល ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើសិទ្ធិមនុស្ស ដោយសារថា មេដឹកនាំកំពូលរដ្ឋាភិបាលខ្លះ អាចមិនបានដឹងឮ ឬមិនបានចូលរួមក្នុងការសម្រេច ហើយអ្នកខ្លះទៀតដែលមិនស្ថិតក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ នៃមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ តែអាចដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ នៅក្នុងអំពើសាហាវយង់ឃ្នង។ ការនេះហាក់ដូចជាត្រឹមត្រូវជាពិសេស ចំពោះមេដឹកនាំមួយចំនួន នៅកម្រិតភូមិភាគ ព្រមទាំងកម្មាភិបាលនៅ មន្ទីរធ្វើទារុណកម្មនិងសួរចម្លើយ ដូចជាទួលស្លែង[...]។

ទីបួន ក្រុមអ្នកជំនាញផ្តល់អនុសាសន៍ថា អង្គជំនុំជម្រះត្រូវផ្តោត ទៅលើអ្នកទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើសិទ្ធិមនុស្ស នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ អ្នកទាំងនោះរួមមានមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការបំពារបំពាន ព្រមទាំងអ្នកទាំងឡាយដែលនៅកម្រិតទាប ហើយដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ជាមួយអំពើសាហាវយង់ឃ្នងធ្ងន់ធ្ងរបំផុត[...]

ទីប្រាំនិងចុងក្រោយ ក្រុមអ្នកជំនាញជឿជាក់ថា ន័យខាងលើអំពីវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតមិនគួរលើសពីគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់រដ្ឋអាជ្ញាឡើយ ហើយក៏មិនត្រូវបង្កើតបានជាធាតុផ្សំនៃយុត្តាធិការរបស់តុលាការណាមួយទេ[148]។

របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញបានក្លាយជាហួសសម័យ សូម្បីមុនពេលចេញផ្សាយ ដោយសារតែរបាយការណ៍នេះមិនបានគោរពតាមគោលជំហរដ៏ច្បាស់លាស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលមានរហូតមកទល់បច្ចុប្បន្នដែលថា តុលាការគួរគ្របដណ្តប់តែទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមប៉ុណ្ណោះ ដូចដែលបានលើកឡើងក្នុងឯកសារជំនួយស្មារតីរបស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩[149]។

121. បន្ទាប់ពីរបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញរួចហើយ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានសរសេរលិខិតផ្ញើទៅអង្គការសហប្រជាជាតិជាច្រើនលើក។ ក្នុងនោះមានលិខិតមួយ ដែលសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានជំទាស់ទាំងស្រុងទៅនឹងអនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ ដែលលើកអំពីតុលាការសម្រាប់ "អ្នកដែលស្ថិតក្នុងកម្រិតក្រោម"។ ទីមួយនៅក្នុងលិខិតផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបញ្ជាក់ពីការបានទទួលរបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ ដែលលើកឡើងអំពីតុលាការសម្រាប់ "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម" ហើយមិនបាននិយាយអំពីអនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ អំពី "អ្នកដែលស្ថិតក្នុងកម្រិតក្រោម"៖

ជាថ្មីម្តងទៀត ខ្ញុំសូមទាញចំណាប់អារម្មណ៍ឯកឧត្តម ទៅលើលិខិត និងឯកសារជំនួយស្មារតីរបស់ខ្ញុំ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ អំពីការវិភាគលើការស្វែងរករូបមន្តសម្រាប់ការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម មកធ្វើការជំនុំជម្រះ។ នៅក្នុងលិខិតនោះ ខ្ញុំបានស្នើសុំឱ្យមានយុត្តិធម៌គ្រប់បែបយ៉ាងសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រជាជន

---

148 *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ១០៩ ដល់ ១១១។

149 *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនចំពោះអគ្គលេខាធិការ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ឧបសម្ព័ន្ធ ២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.11។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨។

កម្ពុជា និងការស៊ើបអង្កេតពេញលេញទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈពេលសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧០ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៨។

ដូចដែលឯកឧត្តមបានជ្រាបស្រាប់ហើយ ដោយសារតែគោលនយោបាយម៉ឺងម៉ាត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងការអនុវត្តការផ្សះផ្សាជាតិ ទើបមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ពួកគេបានចុះចូលទាំងស្រុង ហើយសន្តិភាពជាទូទៅបានលេចរូបរាងឡើងនៅក្នុងប្រទេសទាំងមូល។

ច្បាស់ណាស់ថា សន្តិភាព និងការបង្រួបបង្រួមជាតិ គឺជាលក្ខខណ្ឌមិនអាចខ្វះបានសម្រាប់ការស្តារឡើងវិញ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនកម្ពុជា។ ដោយសារតែការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងសន្តិភាពត្រូវបានសម្រេចនៅទូទាំងប្រទេសរួចហើយ ទើបបច្ចុប្បន្ននេះរាជរដ្ឋាភិបាលមានលទ្ធភាពក្នុងការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទាំងស្រុងទៅលើការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងបង្កើនជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា។

យើងមិនដែលធ្លាប់បដិសេធចំពោះការទទួលខុសត្រូវរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ។ ប៉ុន្តែយើងគ្រាន់តែប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកធ្វើការជំនុំជម្រះ ដែលចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើការពិចារណាផងដែរ អំពីការចង់បានសន្តិភាពរបស់កម្ពុជា ការផ្សះផ្សាបង្រួបបង្រួមជាតិ ការស្តារឡើងវិញ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ហេតុដូច្នេះប្រសិនបើធ្វើឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវ និងគ្មានការប្រុងប្រយ័ត្នទេនោះ ការជំនុំជម្រះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងបង្កភាពភ័យខ្លាចដល់អតីតកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ និងថ្នាក់ក្រោមរបស់ខ្មែរក្រហមដែលបានចុះចូលរួចទៅហើយ ឲ្យងាកត្រឡប់ចូលទៅក្នុងព្រៃ និងបង្កើតឡើងវិញនូវសង្គ្រាមឈ្លប នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

យើងមិនចាំបាច់ត្រូវនិយាយនោះទេ ព្រោះប្រសិនបើមិនមានសន្តិសភាព និងសន្តិសុខគឺមិនអាចត្រៀមរៀបចំ ឬអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍បានឡើយ។ សង្គ្រាម និងការបំផ្លិចបំផ្លាញរាប់ទសវត្សរ៍ នៅក្នុងអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម គឺលើសពីគ្រប់គ្រាន់ណាស់ទៅហើយសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រជាជនកម្ពុជា។ ផ្អែកតាម

បទពិសោធដ៏សែនជូរជចត់របស់យើង កាលពីអតីតកាល នៅពេលណាដែលមានសង្គ្រាមផ្ទុះឡើង យើងមិនត្រឹមតែមិនអាចស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់ប្រជាជនប៉ុណ្ណោះទេ យើងថែមទាំងមិនអាចការពារប្រជាជន ពីសេចក្តីស្លាប់បានថែមទៀត[150]។

122. នៅលើកទីពីរគឺក្នុងថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានចេញសេចក្តីប្រកាសស្តីពី "បញ្ហាការជំនុំជម្រះតា ម៉ុក"។ សម្តេចបាន "ស្វាគមន៍ [ជំនួយអន្តរជាតិ] ដែលអាចជួយដល់តុលាការកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើការជំនុំជម្រះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ស្របទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ សម្រាប់ជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដល់ជនរងគ្រោះទាំងអស់"[151]។ ជាថ្មីម្តងទៀត សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន មិនបានលើកឡើងពីអនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញអំពី "អ្នកដែលស្ថិតក្នុងកម្រិតក្រោម" ឡើយ។

123. នៅលើកទីបី សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការម្តងទៀត នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើអង្គជំនុំជម្រះសម្រាប់ "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម" ដោយមិនបាននិយាយអំពីអនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ អំពី "អ្នកដែលស្ថិតក្នុងកម្រិតក្រោម"៖

> ដូចដែលបានពន្យល់នៅក្នុងជំនួយស្មារតីរួចហើយ [...] រួមនឹងសេចក្តីប្រកាសរបស់ខ្ញុំ [...] តុលាការជាតិដែលមានស្រាប់របស់កម្ពុជា ត្រូវទទួលយកសំណុំរឿង ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ និងជំនុះជម្រះផ្តន្ទាទោស តា ម៉ុក និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀត ក្នុងករណីរកឃើញពិរុទ្ធភាពចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយដែលជនរងគ្រោះគឺប្រជាជនកម្ពុជា[...]
> ចំពោះបញ្ហាថាតើត្រូវជំនុំជម្រះតា ម៉ុក តែម្នាក់ឯង ឬមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀតដែរឬយ៉ាងណានោះ គឺអាស្រ័យទាំងស្រុងទៅលើសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ[152]។

---

[150] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនចំពោះអគ្គលេខាធិការ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.12។

[151] *លិខិតចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.21។

[152] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនចំពោះអគ្គលេខាធិការ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.22។

124. នៅក្នុងឱកាសលើកទីបួន គឺនៅថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ តំណាងអចិន្ត្រៃយ៍របស់កម្ពុជា បានបញ្ជូនសេចក្ដីថ្លែងការណ៍មួយចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ របស់ខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី ស្ដីពី "គោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ចំពោះបញ្ហាជំនុំជម្រះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម"។ សេចក្ដីថ្លែងការណ៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានផ្ដោតជាថ្មីម្ដងទៀតទៅលើការជំនុំជម្រះចំពោះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដោយមិនបានលើកអំពីអនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញពី "អ្នកដែលស្ថិតក្នុងកម្រិតក្រោម"ឡើយ៖

> ដើម្បីឱ្យស្របទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ការជំនុំជម្រះតា ម៉ុក ជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម នឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយតុលាការជាតិដែលមានស្រាប់ ដោយមានជំនួយពីអន្តរជាតិ ដែលចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នឹងត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួម។ កម្ពុជានឹងអនុម័តច្បាប់ថ្មីបន្ថែមទៀត ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអាចចូលរួមក្នុងតុលាការជាតិបាន។
>
> ការផ្ដន្ទាទោស និងការជំនុំជម្រះ ទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដទៃទៀត គឺជាសមត្ថកិច្ចទាំងស្រុងរបស់តុលាការ។ រាជរដ្ឋាភិបាលមិនមានសិទ្ធិចេញបញ្ជាទៅអំណាចតុលាការឱ្យអនុវត្តបែបនេះឬបែបនោះឡើយ[153]។

125. នៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួនដោយតុលាការយោធាកម្ពុជា ផ្អែកលើបទចោទជាច្រើន អនុលោមទៅតាមច្បាប់កម្ពុជា[154]។ បន្ទាប់ពីមានការចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួន ឌុច ដូចដែលនឹងបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានផ្លាស់ប្ដូរជំហររបស់ខ្លួន ដើម្បីឱ្យតុលាការអាចផ្ដោតទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និង ឌុច[155]។ ពាក្យ

---

[153] *លិខិតចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.23។

[154] សំណុំរឿង ០០១ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 ("សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១) កថាខណ្ឌ ១៥, ៦២៣។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៩។

[155] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣។

"អ្នកទទួលខុសត្រូវ" "អ្នកដទៃដែលទទួលខុសត្រូវ" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺសំដៅតែទៅលើ ឌុច ប៉ុណ្ណោះ[156]។

126. នៅថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ បន្ទាប់ពីមានការចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួន ឌុច នៅក្នុងសារអេឡិចត្រូនិកមួយ ផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ពាក់ព័ន្ធសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ប្រធានទីស្តីការគណរដ្ឋមន្ត្រីនៅពេលនោះ គឺសម្តេច សុខ អាន បានលើកឡើងអំពីគោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវគ្របដណ្តប់ទៅលើ "អ្នកទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀត ចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរបំផុត" និង "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់"៖

> អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនេះមានយុត្តាធិការទៅលើ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដទៃទៀតដែលទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរបំផុតទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ រួមទាំងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានា ដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"[157]។

127. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ តំណាងអចិន្ត្រៃយ៍របស់កម្ពុជា ប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិគឺ ឯកឧត្តម អ៊ុច បូរិទ្ធ បានជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការ អំពីសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ដោយស្របជាមួយគោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលថា យុត្តាធិការរបស់តុលាការ ត្រូវគ្របដណ្តប់ទៅលើ ឌុច ផងដែរក្នុងនាមជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ទើបមាត្រា II នៃសេចក្តីព្រាងច្បាប់ បានរួមបញ្ចូលនូវ "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវ"៖

> អង្គជំនុំជម្រះត្រូវបង្កើតឡើង នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធតុលាការដែលមានស្រាប់ គឺសាលាដំបូង សាលាឧទ្ធរណ៍ និងតុលាការកំពូល ដើម្បីនាំយកមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ រួមទាំង

---

[156] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359, កថាខណ្ឌ ៤៧៣។

[157] *អ៊ីម៉ែលពី សុខ អាន ប្រធានក្រុមអ្នកជំនាញ ផ្ញើជូន Kofi Annan ទាក់ទងនឹងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ ឯកសារ D324.26 កថាខណ្ឌ ១ បកប្រែក្រៅផ្លូវការ។

អនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានា ដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"[158]។

128. នៅថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ នៅក្នុងលិខិតព្រាងពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន គឺហាក់ដូចជាអង្គការសហប្រជាជាតិ បានយល់ស្របជាមួយគោលជំហរដែលថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ គឺគ្របដណ្តប់ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ឌុច។ លិខិតព្រាងត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយប្រធានគណៈប្រតិភូអង្គការសហប្រជាជាតិ លោក Hans Corell នៅក្នុងបរិបទនៃការចរចារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សម្រាប់កិច្ចព្រមព្រៀងមួយ ស្តីពីការជំនុំជម្រះទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ លិខិតព្រាងនោះបានប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រើប្រាស់ក្នុងការយោងទៅរក ឌុច ថា "អ្នកទទួលខុសត្រូវ"៖

> យុត្តាធិការផ្ទាល់របស់តុលាការ ត្រូវកំណត់ត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភលើច្បាប់ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ០៦ មករា ១៩៧៩[159]។

129. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានអះអាងពីជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលថា យុត្តាធិការលើបុគ្គលរបស់តុលាការត្រូវគ្របដណ្តប់ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ឌុច ដែលបានថ្លែងនៅក្នុង

---

[158] *លិខិតពី អ៊ុច បូរិទ្ធ តំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិ ជូនដំណឹងថា សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានពិនិត្យបញ្ចប់ស្អាតរ* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ ឯកសារ D324.27 ទំព័រ ២។

[159] *សេចក្តីព្រាងលិខិតពីអគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិផ្ញើជូន សម្តេច ហ៊ុន សែន* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ ឯកសារ D324.29។

សុន្ទរកថានៅអន្លង់វែង៖ "យើងមិននាំយកប្រជាជនកម្ពុជាទាំង១២លាននាក់ ទៅតុលាការនោះទេ ហើយមិនមែនត្រឹម១,០០០នាក់ ឬសូម្បី១០០នាក់ឡើយ។ គឺត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ប៉ុណ្ណោះ[160]។

130. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចលេខ ៥៧/២៨៨ ស្ដីពីតុលាការខ្មែរក្រហម មហាសន្និបាតបានគាំទ្រដល់គោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ គ្របដណ្ដប់ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិង ឌុច ដោយផ្ដល់អនុសាសន៍ថា៖

> អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញគួរតែមានយុត្តាធិការបុគ្គលទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទាំងឡាយណាដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានយោងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ២ខាងលើ [...][161]។

131. នៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំស្វែងរកដំណោះស្រាយរវាងគណៈប្រតិភូកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្ដីសង្ខេប "មិនលើក្រដាស" អំពីរចនាសម្ព័ន្ធនិងមុខងាររបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបានរៀបចំឡើងដោយប្រតិភូរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ការចរចា លើកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់ឡើងវិញថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ គ្របដណ្ដប់ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ឌុច ដោយប្រើប្រាស់ពាក្យ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដើម្បីសំដៅទៅលើ ឌុច៖

> ពាក់ព័ន្ធជាមួយក្ដីបារម្ភចំពោះយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ កិច្ចព្រមព្រៀងនឹងចែងថា៖

---

[160] David Scheffer, "ប្រវត្តិនៃការចរចាលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក" *Cambodia Tribunal Monitor* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ១០ ដកស្រង់ពី Deutsche Presse-Agentur។ Scheffer គឺជាឯកអគ្គរដ្ឋទូតគោចរណ៍អាមេរិកទទួលបន្ទុកបញ្ហាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ពីឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ ២០០១។ គាត់តំណាងឱ្យសហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការចរចាដែលនាំទៅដល់ការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ក្នុងឆ្នាំ ២០១២ លោក បាន គីមូន អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ បានតែងតាំង Scheffer ជាអ្នកជំនាញពិសេសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិលើជំនួយរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់តុលាការខ្មែរក្រហម។

[161] *សេចក្ដីសម្រេចចិត្តលេខ ៥៧/២២៨ បានអនុម័តដោយមហាសន្និបាត អំពីសាលាក្ដីខ្មែរក្រហម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ ឯកសារ D324.34 ទំព័រ ២។

- អង្គជំនុំជម្រះនឹងមានយុត្តាធិការលើរឿងក្តី ពាក់ព័ន្ធឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ដែលមានចែងនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធ និងឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀតតាមច្បាប់កម្ពុជា ដូចដែលកំណត់និយមន័យនៅក្នុង ជំពូក II នៃច្បាប់កម្ពុជា ។

- អង្គជំនុំជម្រះនឹងមានយុត្តាធិការបុគ្គល ពាក់ព័ន្ធមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធ[162]។

132. នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងជាសាធារណៈ បន្ទាប់ពីចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ អគ្គលេខាធិការរងគឺលោក Hans Corell បានរៀបរាប់ពីលក្ខណៈពិសេសសំខាន់ របស់អត្ថបទព្រាងសម្រាប់កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដោយប្រកាសថា៖

> ច្បាស់ណាស់ថា តាមរយៈអត្ថបទនៃកិច្ចព្រមព្រៀង គឺអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនឹងមានយុត្តាធិការតែទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនិងការរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ទំនៀមទម្លាប់ និងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានាដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់[163]។

133. នៅថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ សេចក្តីសម្រេចលេខ ៥៧/២៨៨ របស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានអនុម័តលើមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងដូចខាងក្រោម ដើម្បីឲ្យមានយុត្តាធិការលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ឌុច៖

> គោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងបច្ចុប្បន្ន គឺដើម្បីគ្រប់គ្រងទៅលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីនាំយកមកជំនុំជម្រះ

---

[162] ឯកសារដែលមិនមែនជាឯកសារសង្ខេបអំពីរចនាសម្ព័ន្ធ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ អ.វ.ត.ក ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារ D324.35 ទំព័រ ២។ *សូមមើលផងដែរ របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការអំពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហម* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារ D324.38 កថាខណ្ឌ ១៦(ង)។

[163] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ Hans Corell អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារ D324.36 ទំព័រ ២។

នូវមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរនានា ទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ទំនៀមទម្លាប់ និងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានា ដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ ហើយដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងរយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ [...][164] ។

134. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ សភាជាតិកម្ពុជា បានពិភាក្សាដេញដោល និងបានអនុម័តទៅលើចំណុចមួយចំនួន នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ចំណុចខាងក្រោមនេះត្រូវបានអនុម័ត៖

ក. "យើងបានឈានទៅដល់សេចក្ដីសម្រេចដែលថា សេចក្ដីព្រាងច្បាប់កិច្ចព្រមព្រៀង និងវិសោធនកម្ម ត្រូវបានព្រាងឡើងដោយត្រឹមត្រូវ អនុលោមទៅតាមមាត្រា ២១ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់សភាជាតិ"[165]។

ខ. "[កិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក] ជាទូទៅគឺស្របទៅតាមទស្សនៈ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដើម្បីជំនុំជម្រះចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនានាដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយ ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ០៨០១១២ នសរកម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១"[166]។

គ. "[កិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក] មានឋានៈស្មើគ្នានឹងច្បាប់ជាតិកម្ពុជាបន្ទាប់ពីបានផ្ដល់សច្ចាប័ន"[167]។

---

[164] *សេចក្ដីសម្រេចលេខ ៥៧/២៥៨ បានអនុម័តដោយមហាសន្និបាត អំពីសាលាក្ដីខ្មែរក្រហម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារ D324.41 ឧបសម្ព័ន្ធ *"សេចក្ដីព្រាងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា អំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"*។

[165] សម័យប្រជុំលើកដំបូងនៃអាណត្តិទីបី រដ្ឋសភាកម្ពុជា ពិភាក្សា និងអនុម័តលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ហើយបានពិភាក្សា និងអនុម័តច្បាប់វិសោធនកម្មស្ដីពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ចុះថ្ងៃទី៤-៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ (ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤) ទំព័រ ១-២។

[166] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២។

[167] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២។

ឃ. "ឯកឧត្តម សុខ អាន៖ ច្បាប់ចែងថាគឺជាសិទ្ធិអំណាចរបស់ចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដែលត្រូវមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេចទៅលើគោលដៅ និងពិចារណាថានរណាដែលត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬចោទប្រកាន់។ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែលមានសមត្ថកិច្ច និងសិទ្ធិក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចបែបនេះ ត្រូវតែបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនអនុលោមទៅតាមច្បាប់៖ គឺកិច្ចព្រមព្រៀងនិងច្បាប់ ដែលយើងកំពុងតែពិភាក្សាគ្នានេះ"[168]។

135. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានអនុម័តដោយកម្ពុជា[169]។

136. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ច្បាប់ស្តីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើប្រាស់[170]។

(ខ) ប្រវត្តិនៃទស្សនៈក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ

137. ចាប់តាំងពីពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក មក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបញ្ជាក់ដដែលៗ និងដូចៗគ្នាអំពីការបកស្រាយរបស់ខ្លួន ចំពោះកម្រិតកំណត់ផ្នែកយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក៖

ក. នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ គឺពីរឆ្នាំក្រោយពេល ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ នៅថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[171] និងថ្ងៃទី០៥ ខែមករា

---

[168] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២៥។

[169] លិខិតុបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ក្រោមច្បាប់កម្ពុជា អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤។

[170] គេហទំព័រ អ.វ.ត.ក វិសោធនកម្មច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានប្រកាសឱ្យប្រើ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ អាចរកមើលបាននៅលើគេហទំព័រ៖ https://www.eccc.gov.kh/en/chronlology/amendments-eccc-law-promulgated.

[171] អ.វ.ត.ក *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់នីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 កថាខណ្ឌ ៤៧។

ឆ្នាំ២០០៩[172] ដែលរៀបរាប់អំពីមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា លើការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី (ការខ្វែងយោបល់គ្នាកើតឡើងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨)[173] សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបង្ហាញនូវជំហរយ៉ាងច្បាស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចំពោះសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដោយបញ្ជាក់ថា ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក បន្តសំណុំរឿង ០០៣ និង០០៤ ប្រទេសកម្ពុជានឹងវិលត្រឡប់ទៅរកសង្គ្រាមស៊ីវិលជាថ្មីម្តងទៀត[174]។ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀតបានថ្លែងប្រហែលគ្នានេះដែរ[175]។

---

[172] អ.វ.ត.ក, *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 កថាខណ្ឌ ៤៧។

[173] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពរទាក់ទងករណី អ៊ឹម ចែម អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/1 កថាខណ្ឌ ២។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពរទាក់ទងករណី អោ អាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/4 កថាខណ្ឌ ២។

[174] Zsombor Peter និង Phorn Bopha, *"គ្មានការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមទៀតទេ នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រាប់លោក បាន គីមូន"* កាសែតខេមបូឌាដេលី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.20។

[175] លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. *"Hun Sen shoots from the lip"* ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ "ឯកឧត្តម ហោ ណាំហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសបានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មាន បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ ថាសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន យល់ឃើញថាការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលកំពុងធ្វើឡើងគឺជាការគំរាមកំហែងដល់ "ស្ថិរភាព" ប្រទេសកម្ពុជា។ សម្តេច [ហ៊ុន សែន] បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សំណុំរឿង ០០៣ នឹងមិនត្រូវអនុញ្ញាត។ យើងត្រូវគិតពីសន្តិភាពនៅកម្ពុជា បើមិនដូច្នោះទេ តុលាការនឹងបរាជ័យ។ តុលាការនឹងកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទាំងបួនរូប ដោយជោគជ័យ ហើយបន្ទាប់មកបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០២"។ "កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ ២០០៣ រវាងរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានបង្កើតតុលាការនេះ ដើម្បីផ្តល់អំណាចឱ្យតុលាការកាត់ទោស "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងអ្នកដែល "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានបានថ្លែងកាលពីម្សិលមិញថា តាមរយៈការបន្តការចោទប្រកាន់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ មន្ត្រីតុលាការកំពុងរំលោភបំពាន"។ Chhorng Long Heng *"អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនិយាយអំពីបញ្ហាទ្វេភាគី និងថ្នាក់តំបន់"* អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.5។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានត្រូវបានដកស្រង់សម្តីថា "ប្រសិនបើយើងបន្តសំណុំរឿងទី ៣ យើងធ្វើខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដើមរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង

ខ. នៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបញ្ជាក់នៅក្នុងសុន្ទរកថាមួយ នៅឯសន្និសីទមួយដែលឧបត្ថម្ភដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ៖

> អ្នកខ្លះចង់ទៅជ្រុសហួសពេក ជាមួយតុលាការខ្មែរក្រហម ដោយពង្រីកវិសាលភាព ដែលសឹងធ្វើឱ្យប្រជាជនខ្លះរត់ចូលព្រៃវិញ។ ពង្រីកវិសាលភាពរហូត។ ដូច្នេះ យើងត្រូវគិតអំពីតម្លៃនៃសន្តិភាព តម្លៃនៃជីវិត ហើយប្រសិនបើសង្គ្រាមកើតឡើងវិញម្តងទៀត តើមានមនុស្សស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់?[176]

138. ចាប់តាំងពីពេលដែលកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានចូលជាធរមានហើយ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ណាមួយ បកស្រាយទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬផ្តល់នូវគោលការណ៍ណែនាំណាមួយ ក្រៅពីការបកស្រាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាឡើយ។

(គ) យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក លើយុត្តាធិការបុគ្គល

139. ដើម្បីជាជំនួយដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ដែលមានមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ នឹងត្រូវបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលថាពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ជាលក្ខណវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការ គឺជាមតិក្រៅផ្លូវការរបស់ចៅក្រម (*obiter dicta*)[177]។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ទឡ្ហីករណ៍របស់ភាគីទាំងអស់ ពាក់ព័ន្ធជាមួយយុត្តាធិការបុគ្គល ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅមុនពេលមានមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្នុងសំណុំរឿង ០០១។ បញ្ហានៃលទ្ធភាពអាចជំនុំជម្រះបាន មិនត្រូវបានពិចារណាឡើយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។ ជាចុងក្រោយសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ មិនទាន់បានឈានទៅដល់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដើម្បីអាចមាន

រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលបានចែងអំពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបំផុតតែប៉ុណ្ណោះ។ វាក៏ប៉ះពាល់ដល់ "ស្ថិរភាព និងការផ្សះផ្សាជាតិ" សម្រាប់ប្រទេសនេះផងដែរ។ ប្រសិនបើមានខ្មែរក្រហមរត់ចូលព្រៃតស៊ូ អ្នកណានឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះ លើសពីនេះ សំណុំរឿងផ្សេងទៀតគួរតែប្រគល់ទៅឱ្យតុលាការជាតិ ដើម្បីដោះស្រាយរឿងក្តីទាំងនេះ"។

[176] អត្ថបទ 'PM Blasts Former Australian Foreign Minister, របស់កាសែត *Khmer Times* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥។

[177] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦៤។

លទ្ធភាពក្នុងការជំទាស់ ចំពោះមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទេ។ មេធាវីការពារក្តីនឹងបង្ហាញនៅផ្នែកខាងក្រោម នូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដែលផ្លាស់ប្តូរយុត្តាធិការបុគ្គល ពីការអាចចាត់ទុកថាវិនិច្ឆ័យបាន ទៅជាមិនអាចវិនិច្ឆ័យបាន។

សំណុំរឿង ០០១

<u>ដីកាដំណោះស្រាយ</u>

140. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញដីកាដំណោះស្រាយនៅថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ សម្រេចថាជនត្រូវចោទ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គល ដោយសារស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[178]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានលើកបញ្ហាណាមួយទាក់ទងភាពអាចវិនិច្ឆ័យបាន នៃយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា៖

> ទោះជា ឌុច មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏គាត់អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាចូលក្នុងប្រភេទនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនានា ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយផ្អែកលើអំណាចឋានានុក្រមជាផ្លូវការ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់ខ្លួន ក្នុងឋានៈជាអនុលេខា បន្ទាប់មកជាលេខា ក៏ដូចជាតាមរយៈការចូលរួមរបស់គាត់ ដោយផ្ទាល់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស-២១ ដែលជាមន្ទីរសន្តិសុខគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ ដោយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា[179]។

<u>សវនាការបឋម</u>

141. នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ នៅក្នុងសវនាការបឋម ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានអញ្ជើញភាគីនានាឲ្យលើកឡើងនូវអញ្ញត្រកម្មណាមួយ ចំពោះយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំ

---

[178] សំណុំរឿង ០០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99 កថាខណ្ឌ ១២៩។

[179] សំណុំរឿង ០០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99 កថាខណ្ឌ ១២៩។

ជម្រះ និងបានទាញចំណាប់អារម្មណ៍ភាគីនានា ទៅលើមាត្រា ៨៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងថា "អញ្ញត្រកម្មទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវលើកឡើងយ៉ាងយូរ ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ ក្រោយពីដីកាដំណោះស្រាយចូលជាស្ថាពរ បើមិនដូច្នេះទេ អញ្ញត្រកម្មនោះមិនអាចត្រូវបានទទួលយកឡើយ"[180]។

142. មេធាវីការពារក្តី កាំង ហ្កេកអ៊ាវ មិនបានលើកឡើងនូវអញ្ញត្រកម្មណាមួយឡើយ ទាក់ទងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

<u>សវនាការ</u>

143. នៅថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងបើក ហើយបន្ទាប់មកគឺ សហមេធាវីជាតិការពារក្តី ឌុច បានលើកឡើងថា ជនជាប់ចោទមិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬជាអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"ទេ[181]។

> ខ្ញុំទាមទារនេះ មិនមែនទាមទារឲ្យយកគុកទាំង១៩៥ មកកាត់ទោសនេះទេ។ គឺខ្ញុំទាមទារពិចារណារកហេតុផល ប្រៀបធៀបដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាឲ្យ តាឌុចនេះ គាត់បានរួចខ្លួន ដូច១៩៥មេគុកដែរ [182]។
>
> គុកដូចគ្នា។ គុកនីមួយៗមានសម្លាប់ដូចគ្នា។ បើរួចខ្លួនត្រូវរួចទាំងអស់គ្នា បើជាប់គុកត្រូវជាប់គុកទាំងអស់។ នោះទើបវាមានយុត្តិធម៌ ដែលអាចទទួលយកបាន។ មេគុកដូចគ្នា។ នៅក្នុងគុកនោះមានសម្លាប់ដូចគ្នា។ មេគុក១៩៥នាក់ត្រូវរួចខ្លួន។ វាជាប់តែឌុចតែម្នាក់ឯង។ តើយុត្តិធម៌នៅត្រង់ណា? សូមព្រះរាជអាជ្ញាមេត្តាបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ជូនតុលាការ[183]។

144. សហមេធាវីការពារក្តីជាតិបានសន្និដ្ឋានថា៖

---

[180] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/3.1 ទំព័រ ៤-៦។

[181] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៥៩-៦៤ ៦៥។

[182] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៦៣។

[183] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៦៣-៦៤។

អ៏ចឹងយោងតាមស្មារតីចំណុចទីបញ្ចប់ហ្នឹង គឺយោងតាមស្មារតីមាត្រា ២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក គឺសាលាដំបូងមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជម្រះ តែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភបំពាន យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិប៉ុណ្ណោះ។ ឯ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយក៏មិនមែនជាជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភច្បាប់ទាំងនោះដែរ។ គឺជាមេគុកដូចមេគុកទាំង១៩៥ទៀតដែរ។ ដែលមិនត្រូវបានយកមកកាត់សេចក្ដី[184]។

145. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើថា អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការបញ្ជាក់បំភ្លឺ ជាមួយមេធាវីការពារក្ដីថាតើមេធាវីការពារក្ដី ធ្វើការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គលដែរឬទេ[185]។ សហមេធាវីការពារក្ដីជាតិបានឆ្លើយតប ប៉ុន្តែមិនបានបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់លាស់ ថាតើត្រូវធ្វើការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គលដែរឬអត់នោះទេ[186]។

146. នៅថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសាកសួរដល់សហមេធាវីការពារក្ដីជាតិ ថាតើចម្លើយតបរបស់គាត់ ចំពោះសេចក្ដីថ្លែងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹត្យានុកូលភាពនៃបទចោទប្រឆាំងកូនក្ដីរបស់គាត់គឺជា “សំណើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះ ចេញសេចក្ដីដោះស្រាយលើបញ្ហានេះ មុននឹងដំណើរការដល់អង្គសេចក្ដី”[187]។ សហមេធាវីការពារក្ដីជាតិ បានឆ្លើយតបថា៖

> ចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញាដែលបានសួរថា តើខ្ញុំហ្នឹងប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការទេ? ថាខ្ញុំអត់បានប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការទេ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ថា បើប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការហ្នឹង មិនព្រមនឹងយុត្តាធិការហ្នឹង ខ្ញុំត្រូវលើកឡើងនិយាយតាំងពីនៅសវនាការបឋម។

---

[184] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៦៥។

[185] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៧២-៧៣, ៨០-៨២។

[186] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/6.1 ទំព័រ ៨៣-៨៥។

[187] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/7.1 ទំព័រ ១៣។

ខ្ញុំដឹង ក៏ប៉ុន្តែដែលខ្ញុំលើកឡើងនេះ ខ្ញុំមិនមែនប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការទេ គឺខ្ញុំលើកឡើងនេះចង់ឱ្យតុលាការពិចារណា ដើម្បីអនុវត្តទៅតាមវិធាន ៩៨ អនុវិធាន ៧ ដែលមានចែងច្បាស់លាស់ថា បើសិនណាជា ឌុច នេះវាមិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ហើយក៏វាមិនមែនជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះ អាវិធាន៩៨ អនុវិធាន៧ហ្នឹង គេចែងច្បាស់លាស់ហើយ ខ្ញុំគ្រាន់តែចង់បានបញ្ជាក់តែប៉ុណ្ណឹងទេ។
[...]
ដូច្នេះខ្ញុំមិនបានប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការនេះទេ[188]។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា</u>

147. នៅថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល សហព្រះរាជអាជ្ញាបាន "អញ្ជើញអង្គជំនុំជម្រះ អនុវត្តតាមគោលការណ៍ណែនាំ ដូចមាននៅក្នុងតុលាការយូហ្គោស្លាវី និងសូមឱ្យកំណត់ថា អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការទៅលើបុគ្គលជនជាប់ចោទរូបនេះ ទាំងពីរទាំងជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[189]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា តុលាការ ICTY មានទស្សនទានប្រហែលគ្នា "មេដឹកនាំខ្ពស់បំផុត ដែលត្រូវបានសង្ស័យថា ជាជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ហើយលក្ខណវិនិច្ឆ័យដែលតុលាការ ICTY បានប្រើប្រាស់សម្រាប់អនុវត្តបទដ្ឋាននេះ គឺមានដូចតទៅ៖

"ទស្សនទានត្រូវបានកំណត់និយមន័យដោយតុលាការនេះ ថាជាការតម្រូវឱ្យមានការពិនិត្យទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរ នៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។ នៅពេលធ្វើការវិភាគអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋ តុលាការ ICTY បានគូសបញ្ជាក់អំពីកត្តាមួយចំនួនមានដូចជា វិសាលភាពពេលវេលា វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ ចំនួនជនរងគ្រោះដែលរងការប៉ះពាល់ ចំនួនឧប្បត្តិហេតុដាច់ដោយឡែកៗ ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងលក្ខណៈនៃអំពើព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង។ សម្រាប់ការវិភាគអំពីកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ តុលាការបានពិចារណាថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់មិនកំហិតត្រឹមតែមេដឹកនាំនៃ

---

[188] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី៣១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/7.1 ទំព័រ ១៣-១៤។

[189] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/79.1 ទំព័រ ៨-៩។

គោលនយោបាយទេ។ ផ្ទុយទៅវិញតុលាការត្រូវពិនិត្យទៅលើកត្តាមួយចំនួនដូចជានិច្ចកាលនៃមុខនាទី វិសាលភាពពេលវេលា ចំនួននៃអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ឋានន្តរសក្តិរបស់ជនជាប់ចោទ នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធឋានានុក្រម និងតួនាទីព្រហ្មទណ្ឌជាក់ស្តែងរបស់ជនជាប់ចោទ[190]។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់មេធាវីការពារក្តី

148. នៅថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ មេធាវីការពារក្តីបានអះអាង នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ខ្លួនថា អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការលើជនជាប់ចោទឡើយ ដោយសារតែគាត់មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" មួយរូប ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក[191]។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺរួមមានត្រឹមតែសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយថាជនជាប់ចោទគ្រាន់តែអនុវត្តបញ្ជាប៉ុណ្ណោះ និងថាមានគុកដទៃផ្សេងទៀតដែលសម្លាប់មនុស្សច្រើនជាងនៅ មន្ទីរស-២១ ទៅទៀត[192]។ ហេតុដូច្នេះភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ នឹងតម្រូវថាប្រសិនបើជំនុំជម្រះជនជាប់ចោទ នោះប្រធានគុកដទៃទៀតក៏គួរត្រូវបានជំនុំជម្រះផងដែរដោយ អ.វ.ត.ក[193]។

សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

149. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ នៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ របស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ថា ទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការទៅលើជនជាប់ចោទ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល គឺមានភាព យឺតយ៉ាវដែលដូច្នេះត្រូវបានច្រានចោល[194]។ តាមការសម្រេចបែបនេះគឺអង្គជំនុំជម្រះ

---

[190] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/79.1 ទំព័រ ៧-៩។

[191] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/80.1 ទំព័រ ៥៩-៨៣។

[192] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/80.1 ទំព័រ ៥៩-៨៣។

[193] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក (ភាសាខ្មែរ) ថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E1/80.1 ទំព័រ ៧៤។

[194] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ១៥។

សាលាដំបូង ចង់មានន័យថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងស្តាប់ទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងទាន់ពេលវេលា។

150. ជាការគួរឱ្យកត់សម្គាល់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបានបដិសេធចោទនូវទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបន្តវាយតម្លៃទៅលើបញ្ហាដែលជាបញ្ហាយុត្តាធិការ ផ្អែកតាមការផ្តួចផ្តើមផ្ទាល់ ហើយតាមរយៈការវាយតម្លៃបែបនេះ គឺបានទទួលស្គាល់ពីទឡ្ហីករណ៍ ដែលភាគីនានាបានលើកឡើង ហើយក្នុងករណីនេះគឺសហព្រះរាជអាជ្ញា នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា៖

> យុត្តាធិការលើរូបបុគ្គល ត្រូវបានកំណត់ចំពោះ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ឬ "ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនឹងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ លើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិនិងទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានាដែលប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់"[195] ។

151. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ថា ទាំងពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" មិនមានកំណត់នៅកន្លែងណាមួយឡើយ ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឡើយ[196]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយោងទៅរកសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ក្រុមអ្នកជំនាញ ដូចដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើ មុនពេលពិភាក្សាអំពីយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធរបស់តុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត ដោយកត់សម្គាល់ថា៖

> យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត ដែលបានពិនិត្យផងដែរអំពីអត្ថន័យនៃឃ្លា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុត ដែលត្រូវបានគេសង្ស័យថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" បានពិចារណាទាំងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។ នៅពេលវាយតម្លៃអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរ នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម

[195] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ១៧។

[196] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ១៩។

ដែលត្រូវចោទប្រកាន់ ក្រុមប្រឹក្សាកំណត់សមត្ថកិច្ចរឿងក្តីរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី (ICTY) បានផ្អែកលើកត្តានានាដូចជា ចំនួនជនរងគ្រោះ ដែនកំណត់ភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា របៀបដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងចំនួននៃអង្គហេតុនីមួយៗដែលកើតមានឡើង។ ចំណែកឯកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការពិចារណានានា ដូចជាកម្រិតនៃការចូលរួមនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ឋានានុក្រម ឬមុខតំណែងរបស់ជនជាប់ចោទ រួមបញ្ចូលទាំងចំនួននៃអ្នកក្រោមបង្គាប់ និងថ្នាក់លើរបស់គាត់ និងភាពអចិន្ត្រៃយ៍នៃមុខតំណែងរបស់គាត់។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ") នៅក្នុងបរិបទនៃការសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃរឿងក្តី បានវាយតម្លៃលើកត្តាស្រដៀងគ្នានេះដែរ[197]។

152. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ថា "ទោះបីជាមុខតំណែងឋានានុក្រម គឺជាលក្ខណវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធក៏ដោយ ក៏តុលាការអន្តរជាតិជាទូទៅ មិនអនុវត្តការប្រៀបធៀបតាមលក្ខណៈចង្អៀត លើឋានៈជាន់ខ្ពស់បុគ្គលដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យទោសកន្លងមកចំពោះមុខតុលាការ នៅពេលតុលាការធ្វើការសម្រេចផ្ទេរសមត្ថកិច្ចនោះ"[198]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់ថា កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី

---

[197] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២២ ដកស្រង់ *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ntaganda* សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាសុំដីកាចាប់ខ្លួន មាត្រា ៥៨ តុលាការ ICC អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I (ICC-01/04-02/06-20-Anx2) ថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦ (មិនបានបោះត្រា នៅថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ដោយអនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេច ICC-01/04-520) កថាខណ្ឌ ៥១-៦៤ ៦៨-៧១ ៧៤ ៧៨-៨៩ (ច្រានចោលសាលដីកា ដោយហេតុផលផ្សេងគ្នា ក្នុងស្ថានភាពនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ

សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ I ដែលមានចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យបណ្តឹងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា សុំដីកាចាប់ខ្លួន មាត្រា ៥៨" អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICC (ICC-01/04-169) ថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ (មិនបានបោះត្រា នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ដោយអនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេច ICC-01/04-538) កថាខណ្ឌ ៧៣ ដល់ ៧៩។

[198] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២៤ ដកស្រង់ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ademi និងអ្នកផ្សេងទៀត* សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅឱ្យអាជ្ញាធរនៃសាធារណរដ្ឋក្រូអាដ អនុលោមតាម

ការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មិនបានកំណត់កាតព្វកិច្ចឱ្យវិនិច្ឆ័យ ជនទាំងឡាយដែលអាចជាចារី ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ ដែលដូច្នេះហើយការពិតដែលថា បុគ្គលដទៃផ្សេងទៀត នៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងអំឡុងរយៈពេលដែលត្រូវជំនុំជម្រះ ដែលអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពទាំងនេះ មិនបានរារាំងមិនឱ្យពិចារណាថា ជនជាប់ចោទ គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតម្នាក់បាននោះទេ[199]។

153. ជាចុងក្រោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺពិតជាត្រឹមត្រូវក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងជួរខ្មែរក្រហម ដែលដូច្នេះហើយជនជាប់ចោទ "ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ជាលក្ខណៈបុគ្គល ក្នុងឋានៈជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"[200]។ ដូច្នេះហើយអង្គជំនុំជម្រះមិនចាំបាច់ពិនិត្យលើបញ្ហា ថាតើជនជាប់ចោទជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែរ ឬយ៉ាងណានោះទេ[201]។ កត្តាដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការពិចារណា នៅពេលសម្រេចថា ឌុច "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺ៖

ក. ឋានៈរបស់ ឌុច៖ ឌុច គឺជាអនុប្រធានមន្ទីរ ស-២១ ហើយ បន្ទាប់មកជាប្រធានមន្ទីរ ស-២១។

ខ. តួនាទីរបស់ ឌុច៖ ឌុច "ដឹកនាំក្រុមសួរចម្លើយ និងបានចូលរួមនៅក្នុងការរៀបចំផែនការបង្កើតមន្ទីរស-២១ និងបង្រៀនបុគ្គលិករបស់គាត់ អំពីបច្ចេកទេសសួរចម្លើយ" ហើយ "ពិនិត្យមើលប្រតិបត្តិការមន្ទីរស-២១ទាំងមូល ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើចំណារលើចម្លើយសារភាព និងបញ្ជាឱ្យសម្លាប់"។

វិធាន ១១ស្ទួន ចៅក្រមបម្រុងរបស់តុលាការ ICTY (IT-04-78-PT) ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៣០-៣១ (រកឃើញថា ភាពចាស់ទុំរបស់ជនជាប់ចោទមិនបានរារាំងតុលាការបញ្ជូនទៅយុត្តាធិការជាតិ ដើម្បីជំនុំជម្រះទេ)។

[199] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២៤។

[200] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២៥។

[201] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២៥។

គ. តួនាទីនៃមន្ទីររបស់ ឌុច (មន្ទីរស-២១)៖ "មន្ទីរស-២១ គឺជាមន្ទីរសន្តិសុខសំខាន់បំផុតរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកមួយនៃរចនាសម្ព័ន្ធរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដោយរាយករណ៍ទៅថ្នាក់ដឹកនាំខ្ពស់បំផុត របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាធ្វើប្រតិបត្តិការពាសពេញប្រទេស និងទទួលកម្មាភិបាលឋានៈខ្ពស់ និងអ្នកទោសសំខាន់ៗ"។

ឃ. ចំនួនជនរងគ្រោះ៖ "មានមនុស្សយ៉ាងតិចចំនួន ១២,០០០ នាក់ ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរស-២១ ជាចំនួនដែលមិនពេញលេញ ហើយចាំបាច់ត្រូវគិតពិចារណា ផ្អែកលើទម្លាប់អនុវត្តក្នុងការមិនចុះឈ្មោះអ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងអស់នោះផង"។

ង. ប្រភពនៃជនរងគ្រោះ៖ "ជនរងគ្រោះត្រូវបានបញ្ជូនស្ទើរតែពីគ្រប់ទីកន្លែងទូទាំងប្រទេសទៅមន្ទីរស-២១ ដែលមានន័យថា វិសាលភាពនៃសកម្មភាពរបស់ មន្ទីរស-២១ មានទូទាំងប្រទេស"។

ច. រយៈពេល៖ "មន្ទីរស-២១ បានធ្វើប្រតិបត្តិការចាប់ពីខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ដើមខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដូច្នេះវាគ្របដណ្តប់ស្ទើរតែទាំងមូល នៃអត្ថិភាពរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[202]។

<u>បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង</u>

154. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០ បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី ចំពោះសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានអះអាងថាមិនអាចទាញចេញបានឡើយ ពីកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលថា ឌុច គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតមួយរូប[203]។

155. បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី បានបញ្ជាក់ថា ការយល់ស្រប "ជាមួយការចោទប្រកាន់របស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពស្រពិចស្រពិលនៅឡើយ ក្នុងការចាត់ទុកជនជាប់ចោទថា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានចែង ក្នុងយុត្តាធិការ

[202] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ២៣។

[203] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់តុលាការកំពូលលើករណី ឌុច កថាខណ្ឌ ១៣។

របស់ អ.វ.ត.ក" អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង "ប្រព្រឹត្តផ្ទុយទៅនឹងវិធាន៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក និងផ្ទុយទៅនឹងមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលចែងថា "វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ"[204]។

156. បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី បានបន្តពិភាក្សាអំពីយុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដទៃទៀត ដោយសន្និដ្ឋានថាផ្អែកលើលក្ខណវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធ ដែលតុលាការ ICTY បានប្រើប្រាស់ក្នុងការសម្រេច ចំណាត់ថ្នាក់នៃមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះ ជនជាប់ចោទមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថា បង្កើតបានជាផ្នែកនៃជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះឡើយ[205]។ លក្ខណវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធដែលដកស្រង់ដោយមេធាវីការពារក្តី គឺស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ[206]។ កត្តាដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការវាយតម្លៃ លក្ខណវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធគឺមានដូចខាងក្រោម៖

> ក្រុមប្រឹក្សាកំណត់សមត្ថកិច្ចរឿងក្តីរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (តុលាការ ICTY) បានផ្អែកលើកត្តានានាដូចជា ចំនួនជនរងគ្រោះ ដែនកំណត់ភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា របៀបដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងចំនួននៃអង្គហេតុនីមួយៗ ដែលកើតមានឡើង។ ចំណែកឯកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការពិចារណានានាដូចជា កម្រិតនៃការចូលរួមនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនានាឋានានុក្រមរបស់ជនជាប់ចោទ រួមបញ្ចូលទាំងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងថ្នាក់លើរបស់គាត់ និងភាពអចិន្ត្រៃយ៍នៃមុខតំណែងរបស់គាត់[207]។

---

[204] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតុលាការកំពូលលើករណី ឌុច កថាខណ្ឌ ១៦ និង ១៧។ [បញ្ជាក់បន្ថែមក្នុងឯកសារដើម]។

[205] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតុលាការកំពូលលើករណី ឌុច កថាខណ្ឌ ១៩ និង ២០។

[206] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតុលាការកំពូល លើ ឌុច កថាខណ្ឌ ១៩។

[207] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខតុលាការកំពូល លើ ឌុច កថាខណ្ឌ ១៩។

157. យុត្តិសាស្ត្រនេះត្រូវបានទាញចេញពីរបាយការណ៍ស្តីពីស្ថានភាពតុលាការរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងទស្សនទាននៃការផ្ទេរសមត្ថកិច្ច រឿងក្តីមួយចំនួនទៅតុលាការជាតិ ដែលរបាយការណ៍បានបញ្ជាក់ថា៖

> វិធាន ១១ ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺមិនមានចែងអ្វីឡើយ អំពីកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលតម្រូវសម្រាប់ជនជាប់ចោទ ក្នុងការជំនុំជម្រះនៅក្នុងតុលាការជាតិ។ ហេតុដូច្នេះកម្រិតនេះគឺមិនងាយស្រួលឡើយ ក្នុងការសម្រេចឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងដោយសង្ខេប ជាពិសេសនៅក្នុងបរិបទនៃជម្លោះ ដែលរួមពាក់ព័ន្ធទាំងមេដឹកនាំរដ្ឋ ឬស្ថាប័នស្វយ័ត និងជនស៊ីវិល និងក្រុមយោធា ដែលអាចអនុវត្តគោលនយោបាយបង្កភាពភ័យខ្លាចជាទ្រង់ទ្រាយធំ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សម្រាប់មូលហេតុនៃតម្លាភាពពាក់ព័ន្ធសហគមន៍អន្តរជាតិ និងជាពិសេសពាក់ព័ន្ធរដ្ឋនានានៃអតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បន្ថែមពីលើសមត្ថភាពរបស់តុលាការជាតិ ក្នុងការអនុវត្តអនុលោមទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិនោះ តុលាការត្រូវតែធ្វើការពិចារណា នូវតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ និងស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់។ ហេតុដូច្នេះតុលាការត្រូវតែវាយតម្លៃ និងបង្ហាញឱ្យបានលម្អិតនូវចំណុចសំខាន់ៗនៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងអស់នេះ[208]។

<u>ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី</u>

158. នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីបានកត់សម្គាល់ថា គោលជំហររបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខគឺ "មានការមិនស្របទៅនឹងជំហរដែលគាត់បានប្រកាន់យក នៅពេលចាប់ផ្តើមដំបូង និងនៅក្នុងភាគច្រើននៃដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០១" និង "ជាបញ្ហាច្បាប់ក៏មិនត្រូវបានគាំទ្រផងដែរ"[209]។ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្ទុះបញ្ហាំងអំពីបទដ្ឋាន

---

[208] ឯកសារ អ.ស.ប. លេខ S2002/678 ភ្ជាប់ជាមួយ (របាយការណ៍ស្តីពីស្ថានភាពតុលាការនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងទស្សនវិស័យសម្រាប់ការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅតុលាការជាតិ (ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០២)) កថាខណ្ឌ ៤២។

[209] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង ០០១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៥។

អប្បរមានៃការអះអាង ដើម្បីរក្សានូវទឡ្ហីករណ៍ជាច្រើន ឬទាំងអស់ ដែលមាននៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ ជាពិសេសបានកត់សម្គាល់ថា៖

> ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខនៅតែ៖ (១) ខកខានមិនគាំទ្រចំពោះទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួន ដោយ (មិនបាន) យោងជាក់លាក់ទៅលើកំណត់ហេតុប្រតិចារិក ភស្តុតាង ឬសាលក្រមនោះទេ។ (២) ធ្វើឱ្យមានភាពមិនច្បាស់លាស់ ផ្ទុយគ្នា ស្រពិចស្រពិល ឬគ្មានសំអាងគ្រប់គ្រាន់។ (៣) ទិតៀនចំពោះការទាញហេតុផលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយមិនផ្តល់នូវការចង្អុលភស្តុតាង ឬសំអាងអំពីកំហុសឆ្គង ដែលចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តនោះឡើយ។ និង (៤) ការលើកឡើងខុស ហើយការកំណត់បទចោទខុសគ្នាពីអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដើម្បីគាំទ្រចំពោះទឡ្ហីករណ៍នានារបស់ខ្លួន[210]។

159. ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា បានអះអាងបន្តទៀតថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សម្រេចយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខគឺ "ធ្វើឡើងមិនចំពេលវេលា និងថាហេតុដូច្នេះមិនអាចទទួលយកបាន" ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏សម្រេចត្រឹមត្រូវថា "អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការបុគ្គល ទៅលើដើមបណ្តឹងសាទុក្ខថាជា "ជនម្នាក់នៃជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង" នៅក្នុងរយៈកាលដែលពាក់ព័ន្ធ"[211]។

160. សហព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា៖

> មាត្រា១ និងមាត្រា២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចព្រមព្រៀងកំណត់អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល របស់តុលាការទៅលើ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់កម្ពុជា ទាក់ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម ការរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិនានា ដែល

[210] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង 00១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៧ និង ៨។

[211] សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង 00១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ២០ និង ២១។

កម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"[212]។

161. ហេតុដូច្នេះសហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ស្របជាមួយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខ អំពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ប៉ុន្តែសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនយល់ស្របជាមួយម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខអំពីបញ្ហាថាតើ គាត់ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនេះដែរឬយ៉ាងណា។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា៖

> ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខសន្មតថា បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងដូចគ្នា សម្រាប់ការសម្រេចអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ "ហួសពីវិមតិសង្ស័យ" ក៏អនុវត្តបានដែរចំពោះការវាយតម្លៃអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខមិនបានផ្ដល់ការគាំទ្រចំពោះគោលជំហរនេះទេ ដែលនេះស្ថិតនៅកាន់តែឆ្ងាយពីភាពជាក់ស្ដែង"[213]។

162. សហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា ជាជាង"ហួសពិវិមតិសង្ស័យ" ត្រឹមតែ *បទដ្ឋានបឋម* ឬតុល្យភាពនៃបទដ្ឋានភវនីយភាពគឺជាការសមស្របណាស់ទៅហើយសម្រាប់វិនិច្ឆ័យយុត្តាធិការបុគ្គល"[214]។

163. ដូចដែលបានលើកឡើងពីខាងលើ ច្បាស់ណាស់ថានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ នៅមុនពេលមានការពាក់ព័ន្ធពីសំណាក់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចាត់ទុកថា យុត្តាធិការបុគ្គលគឺជាបញ្ហាដែលអាចវិនិច្ឆ័យបាន។

<u>សវនាការលើបណ្ដឹងសាទុក្ខ</u>

164. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ គឺប្រហែលមួយខែ មុនពេលសវនាការលើបណ្ដឹងសាទុក្ខ នៅក្នុងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការបណ្ដឹងសាទុក្ខ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានអញ្ជើញម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខនានាឲ្យដាក់សារណាដោយផ្ទាល់មាត់ អំពីបញ្ហាថាតើពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃ

---

[212] សារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង ០០១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ២៥។

[213] សារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង ០០១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៣០។

[214] សារណាបណ្ដឹងសាទុក្ខ សំណុំរឿង ០០១ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា កថាខណ្ឌ ៣១ *ដកស្រង់ "សាលក្រម" រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨។

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" "គឺជាលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការដែលតម្រូវឱ្យមានការពិនិត្យឡើងវិញរបស់តុលាការ ឬជាការណែនាំពីឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមិនតម្រូវឱ្យមានការពិនិត្យឡើងវិញរបស់តុលាការដែរឬទេ"[215]។ ដូចដែលបានលើកឡើងពីខាងលើ បញ្ហានេះមិនធ្លាប់ត្រូវបានលើកឡើង ដោយភាគីណាមួយឡើយនៅក្នុងការជូនដំណឹងពីបណ្តឹងសាទុក្ខ នៅក្នុងសារណា ឬចម្លើយតប ចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ។

165. ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានទទួលស្គាល់ មេធាវីការពារក្តីមិនបានដាក់សារណា "ឱ្យចំបញ្ហាអង្គច្បាប់នេះឡើយ"[216]។ ដោយងាកចេញពីសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួននាពេលកន្លងមក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាដោយផ្ទាល់មាត់ថា ពាក្យនេះមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកយុត្តាធិការ ដែលអាចឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិនិត្យករណីនេះឡើងវិញបានឡើយ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់ថា "បញ្ហានេះមិនពាក់ព័ន្ធយុត្តាធិការទេ គឺពាក់ព័ន្ធជាមួយសមត្ថកិច្ច និងឆន្ទានុសិទ្ធិព្រះរាជអាជ្ញា"[217]។

166. ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានលើកទឡ្ហីករណ៍ នៅក្នុងសារណាផ្ទាល់មាត់ត្រឹមថា "និយមន័យនៃពាក្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក គឺជាលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការមួយដែលតម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃជាមុនដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត"[218]។

<u>អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖ សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខ</u>

---

[215] សំណុំរឿង ០០១ *កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១, ឯកសារ F20 ទំព័រ ៣។

[216] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ២៦។ សាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កថាខណ្ឌ ២៦។

[217] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ F1/2.1 ទំព័រ ៩៤ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ដល់ទំព័រ ៩៥ បន្ទាត់ ១-២ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្រុម ៣)។ *ប៉ុន្តែ សូមមើល* ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ F1/2.1 ទំព័រ ៨៤។

[218] សំណុំរឿង ០០១ ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ F1/2.1 ទំព័រ ៩៤ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ដល់ទំព័រ ៩៥ បន្ទាត់ ១-២។

167. នៅថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានវាយតម្លៃទៅលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តី លើបញ្ហាយុត្តាធិការ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានពិភាក្សាជាដំបូង នូវការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ទៅលើវិធាន ៨៩(១) ដោយកត់សម្គាល់នូវគោលការណ៍ពីរដែលត្រូវគ្នា៖

> ទីមួយ វិធាន៨៩(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនអាចបដិសេធនូវបន្ទុក ក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាគឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ហើយជនជាប់ចោទត្រូវបានសន្មតថា ជាជនគ្មានទោសរហូតដល់ពេលពិរុទ្ធភាពត្រូវបានរកឃើញ។ ដូច្នេះវិធាន ៨៩(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនអាចត្រូវបានបកស្រាយ ក្នុងន័យបង្ខំឱ្យជនជាប់ចោទ ជួយសហព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងរឿងក្តីដែលប្រឆាំងនឹងខ្លួន ដោយការផ្តល់ព័ត៌មានជាមុនអំពីវិការៈផ្នែកយុត្តាធិការដែលអាចធ្វើឱ្យការជំនុំជម្រះក្តីអស់សុពលភាពបានទេ។ ទីពីរ សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបរបស់ជនជាប់ចោទ គឺមានរួមបញ្ចូលទាំងសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចថា នៅពេលណាដែលខ្លួនត្រូវលើកឡើង នូវការជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលអាចធ្វើឱ្យការជំនុំជម្រះក្តី អស់សុពលភាពផងដែរ។ នៅពេលដែលជនជាប់ចោទទំនងជាមានផលប្រយោជន៍ខាងផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការលើកឡើងអំពីអញ្ញត្រកម្ម ជាបញ្ហាចម្បងដើម្បីធ្វើឱ្យការជំនុំជម្រះ គ្មានសុពលភាពនោះ តុលាការមិនអាចដាក់ទណ្ឌកម្មជនជាប់ចោទ ដោយសារជនជាប់ចោទសម្រេចចិត្តថា មិនទាន់លើកការជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការ រហូតដល់ពេលណាមួយដែលខ្លួនយល់ឃើញថា មានប្រយោជន៍ឡើយ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើនៅពេលជិតបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី ជនជាប់ចោទបានលើកឡើងនូវការជំទាស់ទៅនឹងកង្វះយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលអាចធ្វើឱ្យដំណើរការជំនុំជម្រះក្តីគ្មានសុពលភាព នោះតាមច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ហាមមិនឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបដិសេធចោលការ

ជំទាស់នោះ ដោយគ្រាន់តែផ្តល់សំអាងហេតុថា ជនជាប់ចោទមិនបានគោរពតាម កាលបរិច្ឆេទដែលបានកំណត់ នៅក្នុងវិធាន ៨៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ[219]។

168. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តកត់សម្គាល់នូវអំណាចមុខងាររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីឱ្យមានការជឿជាក់ជានិច្ចកាលថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពិតជាមានយុត្តាធិការដើម្បីជំនុំជម្រះជនជាប់ចោទ[220]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបញ្ជាក់ថា៖

> នៅដំណាក់កាលណាមួយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដឹងថា ខ្លួនប្រហែលជាកំពុងអនុវត្តហួសពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ពេលនោះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែពិនិត្យពិចារណាអំពីបញ្ហានេះ ហើយត្រូវធ្វើយ៉ាងណាឱ្យប្រាកដថាខ្លួនពិតជាមានយុត្តាធិការចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ។ តុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចគឺជាបុរេលក្ខខណ្ឌនៃការជំនុំជម្រះក្តី ប្រកបដោយយុត្តិធម៌[221]។

169. ដោយសារការបកស្រាយខាងលើ ទៅលើវិធាន ៨៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសន្និដ្ឋានថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសឆ្គង ក្នុងការបកស្រាយវិធានដើម្បីធ្វើឱ្យការជំទាស់លើយុត្តាធិការរបស់ជនជាប់ចោទ ទៅជាមិនអាចទទួលយកបាន[222]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តកត់សម្គាល់ថា៖

> ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបញ្ជាក់អំពីយុត្តាធិការ *តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន* មិនបានលុបបំបាត់កំហុសអង្គច្បាប់របស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏សេចក្តីសម្រេចនេះមានអានុភាពកាត់បន្ថយកំហុសអង្គច្បាប់របស់ខ្លួន នៅត្រង់ចំណុចដែលថាសេចក្តីសម្រេចនេះបានផ្តល់លទ្ធភាព ឱ្យជនជាប់ចោទដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខដោយមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់[223]។

170. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តវិភាគថាតើ ពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" សំដៅទៅរកប្រភេទក្រុមមនុស្សពីរដាច់ពីគ្នា ដែរ

---

[219] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៣៣។

[220] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៣៤។

[221] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៣៤។

[222] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៣៦។

[223] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៣៦។

ឬយ៉ាងណា។ អង្គជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា ផ្អែកលើប្រវត្តិនៃការបង្កើត អ.វ.ត.ក ពាក្យនេះយោងទៅរកប្រភេទកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមពីរ ដែលមិនដាច់ចេញពីគ្នា៖

> ប្រភេទទីមួយគឺជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ដែលស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ពីព្រោះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ មិនមែនជាជនសង្ស័យដោយផ្អែកតែទៅលើតួនាទីជាអ្នកដឹកនាំរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ។ ប្រភេទមួយផ្សេងទៀតគឺ អ្នកដែលមិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែជាអ្នកដែលស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតផងដែរ។ ជនទាំងពីរប្រភេទនេះត្រូវតែជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយជនទាំងពីរប្រភេទនេះ គឺជា "ជនសង្ស័យ" ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការចោទប្រកាន់ផ្អែកព្រហ្មទណ្ឌ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ២ ថ្មី នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[224]។

171. បន្ទាប់ពីអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានសម្រេចថាពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" សំដៅទៅរកប្រភេទក្រុមមនុស្សពីរផ្សេងពីគ្នាហើយ អង្គជំនុំជម្រះបានបន្តវាយតម្លៃថាតើ ពាក្យនេះទាំងស្រុងឬ ដោយផ្អែក បង្កើតជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្អែកយុត្តាធិការដែរឬទេ សម្រាប់ អ.វ.ត.ក ដែលចាំបាច់ត្រូវតែបំពេញ ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចជំនុំជម្រះជនជាប់ចោទបាន។ រហូតមកដល់ពេលនេះ ភាគីទាំងអស់កំពុងដំណើរការ ក្រោមការយល់ឃើញថា ពាក្យនេះគឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការ។ ជាដំបូងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសន្និដ្ឋានថា ដោយផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើបរិបទខ្លឹមសារ នៃមាត្រា២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដូចដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើ ពាក្យនេះមានតួនាទីជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវអង្គច្បាប់ សម្រាប់យុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើជនជាប់ចោទ[225]។

172. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលវាយតម្លៃ ថាតើការបកស្រាយពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការសម្រាប់

---

[224] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៥៧។

[225] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦០។

អ.វ.ត.ក ស្របគ្នាដែរឬទេ ជាមួយកម្មវត្ថុ និងគោលបំណង នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងថាតើការបកស្រាយបែបនេះ អាចនាំទៅដល់លទ្ធផល "មិនទំនងឬមិនសមហេតុផល" ដែរឬទេ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានអនុវត្តតាមវិធាននៃការបកស្រាយ អនុលោមទៅតាមមាត្រា ៣១ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ ១៩៦៩ ទេ[226] អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមានកំហុសឆ្គងអង្គច្បាប់ ដោយមិនបានយោងទៅរក "អត្ថន័យទូទៅ" នៃពាក្យដែលស្ថិតក្នុងបរិបទ នៃកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ បើធ្វើដូច្នេះគឺអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវវិភាគបីពាក្យ ("កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម" "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" និង "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់") ដាច់ពីគ្នា។

173. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបញ្ជាក់ថា ការសម្រេចថាតើនរណាម្នាក់គឺជា "កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម" គឺអាចវិនិច្ឆ័យបាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយសារតែពាក្យនេះ "ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបញ្ហា អង្គហេតុប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលមានលក្ខណៈងាយយល់ និងច្បាស់លាស់ ហើយផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិតិចតួច ឬមិនបានផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិទាល់តែសោះ ដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង"[227]។

174. ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសន្និដ្ឋានថា ពាក្យពេចន៍ពីរផ្សេងទៀត មិនគួរបកស្រាយថាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការទេ។ នៅក្នុងការពិភាក្សាអំពីពាក្យ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបញ្ជាក់ថា៖

> ទីមួយពុំមានវិធីសាស្ត្រជាសត្យានុម័ត សម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើការសម្រេច ធ្វើការប្រៀបធៀប និងធ្វើការកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់ នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងអស់បានឡើយ ហើយទីពីរ សញ្ញាណនៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដែលយកមកប្រៀបធៀបគ្នានេះ គឺផ្ទុយទៅនឹងមាត្រា ២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា "តួនាទី ឬឋានៈរបស់ជនសង្ស័យ មិនអាចជួយជននេះឲ្យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ឬ

[226] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា បានបើកឲ្យចុះហត្ថលេខា នៅថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩, 1155 UNTS 331 (ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨០) ("អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា VCLT") មាត្រា ១៨។

[227] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦១។

ជួយបន្ថយទណ្ឌកម្មដល់ជននេះបានឡើយ"។ បទប្បញ្ញត្តិនេះក៏បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ផង ដែរ អំពីគោលការណ៍ដែលថា បញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ មិនបង្កើតបានជាមធ្យោបាយ ការពារ ឱ្យរួចផុតពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដូចមានចែងក្នុងជំពូកទី២ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឡើយ។ ជាការពិត ជនជាប់ចោទបានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងត្រូវចាប់ផ្ដើមធ្វើការវាយតម្លៃដោយប្រៀបធៀបពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ របស់ជនជាប់ចោទ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការធ្វើបែបនេះគឺមានន័យ ស្មើនឹងការបង្កើតឱ្យមានមធ្យោបាយការពារដោយប្រយោល ដោយមូលហេតុបញ្ជា របស់ថ្នាក់លើ ហើយផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិនានា ដែលមានចែងយ៉ាងច្បាស់ នៅក្នុង ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក រួមទាំងក្នុងមាត្រា ២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ផងដែរ។ ការចង្អុលបង្ហាញទីបីថា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" មិនអាច ត្រូវបានបកស្រាយដោយសមហេតុផលថា ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកយុត្តាធិការ អ.វ.ត.ក ដែរឬយ៉ាងណា តម្រូវឱ្យមានការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិយ៉ាងច្រើន[228]។

175. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានបន្តរៀបរាប់អំពីមូលហេតុដែលពាក្យ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" មិនគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជា លក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការ ប៉ុន្តែគឺជាគោលនយោបាយស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ជាជំនួសវិញ។ មូលហេតុសំខាន់ដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានដកស្រង់ សម្រាប់ការសន្និដ្ឋាននេះគឺ សមត្ថកិច្ចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសហព្រះរាជអាជ្ញាបាន ទទួលតាមច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក៖

> សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការបំពេញកិច្ចការស៊ើបអង្កេត និង តម្រូវឱ្យមានភាពឯករាជ្យ នៅក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន។ មាត្រា ៥(៣) នៃ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចែងថា "គេត្រូវ យល់ថា វិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេត គឺកំណត់ត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្ម (...) ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី ០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩"។ ដូច្នេះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានទទួលអំណាចក្នុង

---

[228] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦២។

ការកំណត់ ថាតើការស៊ើបអង្កេតណាមួយស្ថិត ឬពុំស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃពាក្យពេចន៍ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ សហព្រះរាជអាជ្ញាទទួលខុសត្រូវ លើការងារចោទប្រកាន់ ហើយក៏តម្រូវឱ្យមានភាពឯករាជ្យ នៅក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនដូចគ្នា ហើយត្រូវគោរពតាមពាក្យពេចន៍ "ត្រូវយល់ថា" នៅក្នុងមាត្រា៦(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលចែងថា "វិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់គឺកំណត់ត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ ចំណុចនេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ទទួលអំណាចផងដែរ ក្នុងការកំណត់ថាតើ ការចោទប្រកាន់ណាមួយ ស្ថិត ឬពុំស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃពាក្យពេចន៍ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[229]។

176. បន្ទាប់មកអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានពិភាក្សាដោយខុសឆ្គងពីប្រព័ន្ធផ្ទេរសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ICTY ដែលនៅក្នុងតុលាការនោះ រឿងក្តីអាចត្រូវបានផ្ទេរសមត្ថកិច្ច ទៅអាជ្ញាធរជាតិ នៅពេលណាមួយបន្ទាប់ពីមានដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងមុនពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលកត់សម្គាល់ថា "លក្ខណវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការបែងចែកបែបនេះ "ស្ថានទម្ងន់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ" ដំណើរការជាគោលការណ៍ណែនាំនៃការចោទប្រកាន់ មិនមែនជាការរារាំងផ្នែកយុត្តាធិការឡើយ"[230]។ ដូចនឹងការពិភាក្សានៅផ្នែកខាងក្រោម ប្រព័ន្ធផ្ទេរសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ICTY គឺមិនអាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ[231]។

177. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តដកស្រង់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brima* ដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន បានសម្រេចថា៖

---

[229] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦៥។

[230] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៧១ ដកស្រង់វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់តុលាការ ICTY វិធាន ១១ស្ទួន(គ)។ *សូមមើលផងដែរ៖* វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់តុលាការ ICTR វិធាន ១១ស្ទួន(គ)។

[231] សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ២២៧ ដល់ ២២៨។

> ការបកស្រាយដែលមានន័យសមស្របលើពាក្យពេចន៍ "ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺ "ជាគោលការណ៍ណែនាំដល់រដ្ឋអាជ្ញា នៅក្នុងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិចោទប្រកាន់របស់ខ្លួន" ហើយ "មិនមានហេតុផលសមស្របទេ ចំពោះការអះអាងដែលថាឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ អាចត្រូវបានអនុវត្តដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៅកិច្ចចុងក្រោយនៃដំណើរការជំនុំជម្រះ"[232]។

ការយកចិត្តទុកដាក់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន និង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៅ អ.វ.ត.ក គឺជាការដោះស្រាយជាមួយយុត្តាធិការបុគ្គលនៅចុងបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះ។ នេះមិនមែនជាបញ្ហាចោទនៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នោះទេ។

178. សម្រាប់សំអាងទាំងអស់នេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចថា ពាក្យ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" បង្កើតបានជាគោលការណ៍ណែនាំនៃការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ ដែលណែនាំដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិដោយឯករាជ្យរបស់ខ្លួន ក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ ជនល្មើសធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក និងមិនបានបង្កើតជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ផ្នែកយុត្តាធិការនោះឡើយ[233]។

179. សម្រាប់សំអាងហេតុប្រហែលគ្នានេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសន្និដ្ឋានថា ពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ក៏មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកយុត្តាធិការផងដែរ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលកត់សម្គាល់ថា ពាក្យនេះគឺ "មានលក្ខណៈបត់បែនបានយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ដែលថា មិនមានភាពចាំបាច់កម្រិតត្រឹមតែអតីតសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និង/ឬគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ" ហើយថា "ភាពបត់បែនបែបនេះ នៅក្នុងការ

---

[232] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៧៣ ដកស្រង់៖ តុលាការ SCSL រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Brima* (SCSL-2004-16-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨។

[233] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៧៤។

កំណត់និយមន័យពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" បង្ហាញឱ្យឃើញពីចរិតលក្ខណៈ ដែលមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ"[234]។

180. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ទឡ្ហីករណ៍របស់ភាគីទាំងអស់ ទាក់ទងយុត្តាធិការបុគ្គល ត្រូវបានធ្វើឡើងមុនពេលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សម្រេចនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ហើយបញ្ហានៃការអាចវិនិច្ឆ័យបាន មិនត្រូវបានពិចារណាឡើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[235]។ ជាចុងក្រោយសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ មិនបានឈានទៅដល់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដើម្បីអាចឱ្យមានការជំទាស់ចំពោះមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។

ii. សារណា

181. ដូចដែលបង្ហាញពីខាងលើ មេធាវីការពារក្ដីបានលើកឡើងថា មានសំអាងហេតុពិសេសៗ ដើម្បីឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចងាកចេញពីមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលថា ពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខណវិនិច្ឆ័យមិនមែនយុត្តាធិការៈ ក) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យគោរពតាមទស្សនៈ របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ខ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចធ្វើតាមមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលភ្លាមៗ ដោយមិនរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការស្ដាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ និង គ) មានកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។ ដោយពិចារណារួមគ្នា គឺមានសំអាងហេតុពិសេសច្បាស់លាស់ ដើម្បីឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចងាកចេញពីមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ហើយចាត់ទុកថាពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺអាចវិនិច្ឆ័យបាន។ ជាលទ្ធផល នៅពេលដែលពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់

---

[234] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៧៦។

[235] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ (សំណៅឯកសារសាធារណៈដោយមានការកោសលុប)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D390 កថាខណ្ឌ ១២៩៤ ដល់ ១២៩៦។ *ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ និងសេចក្តីសង្កេតបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D390/1/2/1.3 កថាខណ្ឌ ១០៦ ដល់ ១០៨។ *អញ្ញត្រកម្មបឋមលើយុត្តាធិការ [ខៀវ សំផន]* ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E46 កថាខណ្ឌ ១២ ដល់ ១៥។ *សេចក្តីណែនាំដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធនឹងអញ្ញត្រកម្ម និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/7។ ដូចបានប្រកាសដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ ១៣។

ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ត្រូវបានវិភាគ ការសន្និដ្ឋានដែលអាចធ្វើឡើងតែមួយគត់គឺថា លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។

(ក) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យគោរពតាមមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

182. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យគោរពតាមមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទាក់ទងពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ឡើយ។ បើទោះបីជាមិនយល់ស្របជាមួយមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៅលើបញ្ហានេះក្តី[236] តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ថា ពួកគាត់ "ដោយសារមូលហេតុនៃការគោរពតាមផ្លូវតុលាការ ចំពោះស្ថាប័នកំពូលដែលពិនិត្យមើលបណ្តឹងសាទុក្ខ យើងមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការអនុវត្តតាមខ្លឹមសារ នៃច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.ជ.ត.ក"[237]។

183. ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវសង្កត់ធ្ងន់ថា អ.វ.ត.ក មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃលទ្ធិផ្លូវការណ៍នៃ *ប្រកាន់តាមទ្រឹស្តីយុត្តិសាស្ត្រពីមុន (stare decisis)* ហើយក៏មិនមានសំអាងហេតុជាគោលការណ៍ ដើម្បីឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រកាន់យកជំហរ នៃការគោរពតាមផ្លូវតុលាការជាក់ស្តែង ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ។ តាមពិតទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ថា "នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ ចៅក្រមមានកាតព្វកិច្ចត្រូវគោរព តាមច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ ហើយគោលការណ៍នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡូ ស្តីពី *ទ្រឹស្តីយុត្តិសាស្ត្រពីមុន (stare decisis)* មិនអាចយកមកអនុវត្តបានឡើយ"[238]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាននិយាយថា ពួកគាត់មិនគិតថាជាប់កាតព្វកិច្ច ដោយការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៅក្នុងសំណុំរឿង ក្នុងករណីដែល "មានសំអាងហេតុពិសេស ក្នុងការមិនយល់ស្រប និងប្រកាន់ជំហរ

---

[236] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០ និង ៣៤។ សំណុំរឿង ០០៤ *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ៣០។

[237] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០។

[238] សំណុំរឿង ០០៣ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D87/2/1.7/1 កថាខណ្ឌ ១៣។

ជំទាស់ជាចំហ"[239]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះខ្ពស់ខ្លាំង។ យុត្តិសាស្ត្រដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានដកស្រង់សម្រាប់ការជំទាស់ចំពោះយុត្តិសាស្ត្រកន្លងមកគឺថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការ ICTY ដែលបានអនុម័តយកលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលទាបជាងតម្រូវឱ្យមានត្រឹមតែ "សំអាងហេតុសមហេតុផល" ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះអាចបង្ហាញទស្សនៈផ្ទាល់របស់ខ្លួន[240]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី មេធាវីការពារក្តីនឹងបង្ហាញនូវសំអាងហេតុ សម្រាប់ឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ងាកចេញពីមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលថាពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមិនមែនយុត្តាធិការ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ "សំអាងហេតុពិសេស"។

184. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគួរតែស្ទាក់ស្ទើរខ្លាំង ក្នុងការអនុវត្តការគោរពតាមផ្លូវតុលាការ នៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលស្ថាប័ននានារបស់តុលាការ មិនយល់ស្របជាមូលដ្ឋាន ទៅលើការចងកាតព្វកិច្ចនៃ យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់ថាមិនមាននិយមន័យច្បាស់លាស់នៃពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" តែអង្គជំនុំជម្រះមិនបានសន្និដ្ឋានថា ន័យមិនច្បាស់លាស់នេះរារាំងពាក្យទាំងនេះមិនឱ្យអាចធ្វើការបកស្រាយថាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការនោះទេ[241]។

---

[239] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០។

[240] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 ជើងទំព័រ ៩៧៩ ដកស្រង់៖ តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Kordić* និង *Čerkez* (IT-95-14/2-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ មតិជំទាស់រួមគ្នារបស់ចៅក្រម Schomburg និងចៅក្រម Güney ស្តីពីការផ្តន្ទាទោសត្រួត កថាខណ្ឌ ១ និង ១៣ ដែលគេចាត់ទុកថា "គ្មានហេតុផលណាមួយដែលអាចងាកចេញពីយុត្តិសាស្ត្រមុនបាន។ សំណុំរឿង ០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ ៦៩។ សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/6 កថាខណ្ឌ ២២។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ៩១។

[241] សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ ១៩។

(១) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចគោរពតាមមតិអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលភ្លាមៗ ដោយមិនរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ

185. សំអាងហេតុពិសេស ដែលអាចធ្វើយុត្តិកម្មដល់ការងាកចេញពីទស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺថា ការធ្វើផ្សេងពីនេះនឹងរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីបានដឹងអំពីទស្សនៈរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា ការបកស្រាយពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ត្រូវបានជំទាស់កន្លងមកនៅ អ.វ.ត.ក ក្តី[242] តែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនធ្លាប់បានស្តាប់មេធាវីការពារក្តីលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ នៅមុនពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានធ្វើការសម្រេច ហើយដូចដែលបានបញ្ជាក់ពីខាងលើ មិនមានភាគីណាមួយបានលើកបញ្ហានេះ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទេ[243]។

186. សិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់ គឺមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៤(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលចែងថា ក្នុងការសម្រេចអំពីបទចោទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ បុគ្គលត្រូវទទួលបាននូវសិទ្ធិ ទទួលបានសវនាការប្រកបដោយយុត្តិធម៌[244] ហើយតាមមាត្រា ១៤(៣) ត្រូវទទួលបានការការពារអប្បបរមា ដោយមានភាពស្មើគ្នាទាំងស្រុង ហើយត្រូវជំនុំជម្រះដោយមានវត្តមានបុគ្គលនោះ[245]។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បានទទួលស្គាល់ថា គោលការណ៍យុត្តិធម៌ទូទៅ (natural justice) ដែលមានចែងក្នុងវិធាន *ការស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត (audi alteram partem)* ត្រូវបានការពារដោយមាត្រា ១៤(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ[246] ដែលមានន័យសម្រាយថា យុត្តិធម៌ "តម្រូវឱ្យ

---

[242] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ(ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៤៨។

[243] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៨០។

[244] តុលាការ ICCPR មាត្រា ១៤(១)។

[245] តុលាការ ICCPR មាត្រា ១៤(៣)(ឃ)។

[246] UN HRC, Hermoza v Peru, Communication 203/1986, CCPR/C/34/D/203/1986 (១៩៨៨) ទស្សនៈបុគ្គលនៃសមាជិកគណៈកម្មាធិការ Joseph Cooray, Vojin Dimitrjevic និង Rajsoomer Lallah កថាខណ្ឌ ៣៖

ស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត”[247]។ គោលការណ៍មានស្រាប់នៃ *ការស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត (audi alteram partem)* ត្រូវបានការពារផងដែរនៅក្នុងមាត្រា ៦(១) នៃអនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុង តុលាការអឺរ៉ុបសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស រឿងក្តី *Quadrelli តទល់នឹង ប្រទេសអ៊ីតាលី* ដែលតុលាការកំពូលបានរកឃើញ ពីការរំលោភបំពានទៅលើមាត្រា ៦ ដែលកើតឡើងនៅពេលដែល តុលាការកំពូលអ៊ីតាលី មិនបានពិចារណាអនុស្សរណៈនៃការការពារ[248]។

187. ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសលីបង់ ជាតុលាការមួយទៀតដែលផ្អែកលើ ប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡ បានពន្យល់អំពីហានិភ័យ នៃការសម្រេចបញ្ហាដែលមានសារសំខាន់ជាសារវន្ត ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមិនបានស្តាប់មេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងបរិបទនៃនីតិវិធីពិសេស ដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងវិធាន ៦៨(ឆ) និងវិធាន ១៧៦ស្ទួន(គ) នៃវិធាននីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់តុលាការ។ ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកំបាំងមុខ ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ជូនទៅ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នូវសំណួរបឋមមួយចំនួនទាក់ទងការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀង លក្ខន្តិកៈ និងវិធាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៨(ឆ)[249] និងវិធាន ១៧៦ស្ទួន(គ) ដើម្បីឱ្យចៅក្រម “ធ្វើការពិនិត្យនិងសម្រេច” លើការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ

“គោលការណ៍នៃសវនាការយុត្តិធម៌មួយ ដែលត្រូវបានគេស្គាល់នៅក្នុងប្រព័ន្ធមួយចំនួន ថាជាយុត្តិធម៌តាមច្បាប់ធម្មជាតិ ហើយត្រូវបានធានាក្រោមមាត្រា ១៤ កថាខណ្ឌ ១ នៃកតិកាសញ្ញា ដោយរួមបញ្ចូលទាំងទស្សនទាន *ស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត*”។

[247] វចនានុក្រម Black’s Law បោះពុម្ពលើកទី ៩ ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ ១៨១៩៖ “ចូរស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត។ គ្មានអ្នកណាម្នាក់គួរត្រូវបានថ្កោលទោសទេ”។

[248] តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប រឿងក្តី *Quadrelli ទល់នឹង ប្រទេសអ៊ីតាលី* លេខ 28168/95 ថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២000 កថាខណ្ឌ ៣៤។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប បានដកស្រង់ករណីជនជាតិអ៊ីតាលីពីមុន ដោយលើកឡើងថា៖ “សិទ្ធិដាក់សេចក្តីសង្កេត ដែលធានាដល់ភាគីនានា តាមមាត្រា ៦(១) នៃអនុសញ្ញានេះអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាមានប្រសិទ្ធិភាព ប្រសិនបើការអង្កេតទាំងនេះពិតជា “បានស្តាប់” ដែលមានន័យថា ត្រូវបានទទួល និងពិនិត្យដោយតុលាការ” ដកស្រង់ពីតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប រឿងក្តី *Artico* ទល់នឹង ប្រទេសអ៊ីតាលី សាលក្រម ថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨០ កម្រងឯកសារ ក លេខ ៣៧ ទំព័រ ១៦ កថាខណ្ឌ ៣៣។

[249] វិធាន ៦៨(ឆ) នៃវិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាងនៃតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសលីបង់ ចែងថា៖ “ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នូវសំនួរបឋមស្តីពីការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀង លក្ខន្តិកៈ និងវិធានពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តន៍ច្បាប់ ដែលខ្លួនយល់ថា ចាំបាច់ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ និងវិធានស្តីពីគ្រប់គ្រងលើការចោទប្រកាន់”។

នៅដំណាក់កាលដែលមិនមានជនជាប់ចោទ[250]។ នៅពេលពិចារណាថាតើ ត្រូវអនុវត្តវិធាន ១៧៦ ស្ទួន(គ) ដែរឬអត់នោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានព្រមាន អំពីគ្រោះថ្នាក់នៃការអនុញ្ញាតឱ្យមានការសម្រេច ដែលធ្វើឡើងដោយមិនបានស្តាប់ជនជាប់ចោទជាមុនសិន ហើយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសង្កត់ធ្ងន់អំពី "លក្ខណៈពិសេស" នៃនីតិវិធី[251]៖

> មានសំអាងហេតុសំខាន់ៗ សម្រាប់ការអនុវត្តជាទូទៅ ក្នុងការរារាំងមិនចេញសាលក្រម សូម្បីក្នុងការបកស្រាយទៅលើលក្ខន្តិកៈ នៅពេលមិនមានបរិបទអង្គហេតុជាក់លាក់។ បទពិសោធនៃច្បាប់គឺថា ជាញឹកញាប់ការសង្កេតជាទូទៅ តម្រូវឱ្យមានការកែសម្រួលផ្អែកលើអង្គហេតុជាក់លាក់ ដែលអាចផ្តល់នូវការផ្តោតដែលមុតមាំជាង និងជំរុញឱ្យមានការឆ្លើយតបដែលមានភាពប្លែកៗជាង[252]។

188. បន្ថែមលើនេះការអនុវត្តវិធាន ៦៨(ឆ) និងវិធាន ១៧៦ស្ទួន(គ) ត្រូវបានលើកឡើងជាដំបូង អំពីអវត្តមានមេធាវីតំណាងជនជាប់ចោទ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានពិចារណាថា ជាការមិនសមស្របដែលត្រូវប្រើប្រាស់នីតិវិធីពិសេសតាមវិធាន ៦៨(ឆ) និងវិធាន ១៧៦ស្ទួន(គ) ក្រោយពេលដែលមេធាវីការពារជនជាប់ចោទត្រូវបានតែងតាំង ដោយសារតែការនេះ "នឹងបង្កជាសំណួរធ្ងន់ធ្ងរអំពីភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[253]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពិចារណាថា "ចាំបាច់ត្រូវតែស្តាប់ជនជាប់ចោទ មុនពេលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អាចធ្វើការ*សម្រេចជា*

[250] តុលាការ STL វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន ១៧៦ស្ទួន(គ)៖ "អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នឹងចេញសេចក្តីសម្រេចបន្ទាន់លើសំណួរណាមួយ ដែលបានលើកឡើងដោយចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៦៨(ឆ) ដោយគ្មានការវិនិច្ឆ័យលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទឡើយ"។ [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម]។

[251] តុលាការ STL *អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេចលើសំណើរបស់ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៦៨ (ឆ)* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ STL-11-01/PT/AC/F0171/20120329/R119415-R119430/EN/pvk កថាខណ្ឌ ២៧។

[252] តុលាការ STL *អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេចលើសំណើរបស់ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៦៨ (ឆ)* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២, STL-11-01/PT/AC/F0171/20120329/R119415-R119430/EN/pvk កថាខណ្ឌ ២៨។

[253] តុលាការ STL *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៦៨(ឆ)* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ STL-11-01/PT/AC/F0171/20120329/R119415-R119430/EN/pvk, កថាខណ្ឌ ៣៥។

មូលដ្ឋាន ទាក់ទងច្បាប់ជាធរមានរបស់តុលាការ ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់រឿងក្តីរបស់ពួកគេ។ ការបដិសេធមិនផ្តល់សិទ្ធិនេះដល់ពួកគេ ធ្វើឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមិនយុត្តិធម៌”[254]។

189. បន្ថែមលើនេះផលប៉ះពាល់យ៉ាងគ្រោះថ្នាក់ ទៅលើភាពយុត្តិធម៌ចំពោះលោក យឹម ទិត្យ ដែលមិនត្រូវបានស្តាប់នោះ គឺកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងដោយអង្គហេតុដែលថា បញ្ហាដែលកំពុងចោទជាបញ្ហាគឺជាបញ្ហាសំខាន់ជាសារវន្តមួយ ទាក់ទងច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ចំពោះរឿងក្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ។ ការអនុវត្តកន្លងមករបស់ អ.វ.ត.ក បានផ្តល់ដល់ជនត្រូវចោទនូវសិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់អំពីបញ្ហាអង្គច្បាប់ដែលប៉ះពាល់ដល់ពួកគេដោយផ្ទាល់។ នៅក្នុងសំណុំរឿង 003 និងសំណុំរឿង 004 សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានអញ្ជើញភាគីនានាឱ្យដាក់ការសង្កេតទៅលើបញ្ហាថាតើ ច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលនៅជាធរមានចន្លោះឆ្នាំ 1975 ដល់ឆ្នាំ1979 ការវាយប្រហារដោយរដ្ឋឬអង្គការទៅលើសមាជិកកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធផ្ទាល់របស់ខ្លួន អាចបង្កើតបានជាការវាយប្រហារ ដែលមានគោលដៅទៅលើប្រជាជនស៊ីវិលដែរឬយ៉ាងណា សម្រាប់គោលបំណងនៃមាត្រា ៥ របស់ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[255]។

190. ចំពោះបញ្ហាថាតើសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចជ្រើសរើសការបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ នូវអតីតសមាជិកណាមួយរបស់ខ្មែរក្រហម ដោយមិនមានការឃ្លាំមើលតាមផ្លូវតុលាការ គឺជាបញ្ហាស្នូលនៃសំណុំរឿង 004។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចមានទស្សនៈផ្ទាល់របស់ពួកគេ ចំពោះបញ្ហាមួយនេះ ដោយគោរពតាមអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដោយមិនរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការស្តាប់របស់លោក យឹម ទិត្យបាននោះទេ។

---

[254] តុលាការ STL *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន 68(ឆ)* ចុះថ្ងៃទី29 ខែមីនា ឆ្នាំ2012 STL-11-01/PT/AC/F0171/20120329/R119415-R119430/EN/pvk កថាខណ្ឌ 35។ [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម]។ ដកស្រង់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានសវនាការយុត្តិធម៌ ស្របតាមមាត្រា 16(2) នៃលក្ខន្តិកៈ។

[255] *សេចក្តីអំពាវនាវសុំឱ្យដាក់សារណាពីភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង 003 និង 004 និងអ្នកដែលមិនមែនជាភាគី* ចុះថ្ងៃទី19 ខែមេសា ឆ្នាំ2016 ឯកសារ D306 (គូសបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារដើម)។

(ខ) មានកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរ នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

191. នៅក្នុងសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល គឺមាននូវកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលផ្តល់នូវសំអាងហេតុពិសេស ដើម្បីងាកចេញពីមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖(១) មិនមានការគិតគូរទៅដល់គោលជំហររបស់ភាគី នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលជាលិខិតុបករណ៍ដ៏សំខាន់ដែល អ.វ.ត.ក ពឹងផ្អែកទៅលើ (២) ទស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ផ្ទុយជាមួយការបកស្រាយធម្មតា ទៅលើពាក្យពេចន៍នៃយុត្តាធិការបុគ្គល (៣) មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺមិនសមរម្យ (៤) មានការអនុវត្តចោះៗចំពោះយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ជាពិសេសតាមរយៈសទិសភាពដែលមិនត្រឹមត្រូវ ជាមួយយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY (៥) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមានកំហុសឆ្គងក្នុងការសម្រេចថា ពាក្យទាំងនេះគឺ "គ្រាន់តែជាការណែនាំផ្នែកតុលាការ និងចោទប្រកាន់ប៉ុណ្ណោះ" និង (៦) មានការរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍ ភាពប្រាកដប្រជាផ្លូវច្បាប់។ សំអាងហេតុពិសេសទាំងអស់នេះ នឹងត្រូវលើកយកមកម្តងមួយៗ។

(១) មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានគិតអំពីគោលជំហររបស់ភាគីនានា នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

ការចរចារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គឺជាគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការបកស្រាយដ៏ចម្បង

192. គោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការបកស្រាយដ៏ចម្បង ក្នុងការពិចារណាទៅលើបុគ្គលដែលជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នៅក្នុងបរិបទនៃយុត្តាធិការ អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវតែជាប្រវត្តិនៃការចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី បង្កើត អ.វ.ត.ក និងមតិយោបល់ពាក់ព័ន្ធបន្ទាប់មកទៀតរបស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ។ ពាក្យពេចន៍ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិបានព្រមព្រៀងដើម្បីបង្កើត អ.វ.ត.ក បានកម្រិតកំណត់យ៉ាងច្បាស់ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ ត្រឹម "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ហើយមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ប្រវត្តិនៃការចរចាបានបង្ហាញថា ពាក្យពេចន៍ទាំងអស់នេះ គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវពិតប្រាកដសម្រាប់យុត្តាធិការបុគ្គល ដែលអាចវិនិច្ឆ័យបាន និងមិនអាចបន្ថយទៅត្រឹមតែជាគោលការណ៍ណែនាំឡើយ។

193. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺជាសន្ធិសញ្ញាទ្វេភាគី រវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អង្គការសហប្រជាជាតិ ដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងមាត្រា២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា "កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្ត តាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា ជាពិសេសមាត្រា២៦ និង២៧"[256]។ ហេតុដូច្នេះកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយ អនុលោមទៅតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា។

194. មាត្រា៣១(១) នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា បានចែងថា "សន្ធិសញ្ញាមួយត្រូវបកស្រាយដោយសុទ្ធចិត្ត យោងទៅតាមអត្ថន័យទូទៅ ដែលត្រូវផ្តល់ដល់ពាក្យពេចន៍នៃសន្ធិសញ្ញា ទៅតាមបរិបទ និងផ្អែកតាមគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់សន្ធិសញ្ញានោះ"[257]។ ហេតុដូច្នេះ ការបកស្រាយទៅលើ "អត្ថន័យទូទៅ" នៃពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" តម្រូវឱ្យមានវិធីសាស្ត្របែបបរិបទ ដោយយោងទៅតាមគោលដៅ និងគោលបំណង នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

195. បរិបទសម្រាប់បកស្រាយបន្ថែមទៀតអាចប្រមូលបានពីការពិនិត្យមើល ទៅលើការចរចាដែលនាំទៅដល់ការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ទោះបីជាអត្ថន័យទូទៅនៃពាក្យពេចន៍សន្ធិសញ្ញា មានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្តី តែមាត្រា៣១ និងមាត្រា៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា បានលើកឡើងពីគោលការណ៍ណែនាំបន្ថែម ដែលចាំបាច់ត្រូវប្រើប្រាស់ដើម្បីញែកឱ្យដាច់ពីគ្នាកាន់តែច្បាស់ នូវអត្ថន័យដែលជាគោលបំណងនៃពាក្យពេចន៍នោះ។ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺជាសន្ធិសញ្ញាទ្វេភាគី ដែល អ.វ.ត.ក ខ្លួនឯងផ្ទាល់មិនមែនជាភាគីឡើយ គឺ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយកិច្ចព្រមព្រៀង[258]។ ហេតុដូច្នេះយុត្តិសាស្ត្រដែលមានស្រាប់របស់ អ.វ.ត.ក គឺមានតម្លៃសម្រាប់ការបកស្រាយតិចតួចបំផុត ហើយចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ទម្ងន់សមស្រប ទៅលើចេតនារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ។ បើតាមមាត្រា៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា គួរផ្តល់នូវអត្ថន័យពិសេសចំពោះពាក្យពេចន៍មួយ

---

[256] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ២(២)។

[257] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា មាត្រា ៣១(១)។

[258] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១ និង ២។

ប្រសិនបើអាចកំណត់បានថា ភាគីនានាមានចេតនាដូច្នេះមែន[259]។ ដោយគិតរួមគ្នាជាមួយបរិបទនៃសន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀងបន្ទាប់មកទៀតរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធ ការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញា ឬការអនុវត្តបញ្ញត្តិនៃសន្ធិសញ្ញានោះ គួរត្រូវបានយកមកពិចារណា[260]។

អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា អាចអនុវត្តដោយផ្ទាល់ចំពោះការបកស្រាយពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"

196. មេធាវីការពារក្តីបានដឹងអំពីទស្សនៈរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា៖

> ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះមានចែងដូចគ្នា ទាំងនៅក្នុងមាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ទាំងនៅក្នុងមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ប៉ុន្តែគឺច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលជាអ្នកធ្វើនិយតកម្មលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺជាច្បាប់ជាតិ ហើយសំណៅដំបូងនៃច្បាប់នេះ កើតមុនកិច្ចព្រមព្រៀង។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មិនមែនជាកម្មវត្ថុផ្ទាល់នៃវិធានស្តីពីការបកស្រាយដែលមានចែង នៅក្នុងមាត្រា ៣១ នៃសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែនទេ។ ប៉ុន្តែពាក្យពេចន៍ទាំងនោះ ដូចមានចែងនៅថក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺពឹងផ្អែកលើមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលជាសន្ធិសញ្ញាទ្វេភាគី ហើយយោងតាមមាត្រា២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះគឺជាកម្មវត្ថុ នៃវិធានស្តីពីការបកស្រាយ ដូចមានចែងនៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន។ ក្នុងន័យនោះ ការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀងមានឥទ្ធិពលលើការបកស្រាយច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ប៉ុន្តែជាថ្មីម្តងទៀត តាមការយល់ឃើញរបស់ខ្ញុំ វាមិនត្រឹមត្រូវទេ ដែលដាក់ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឲ្យស្ថិតជាកម្មវត្ថុនៃការត្រួតពិនិត្យណាមួយ តាមសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន។ ហេតុនេះត្រឹមត្រូវបំផុតគឺថា ឥទ្ធិពលនៃសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន មាន

---

[259] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា មាត្រា ៣២។

[260] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា មាត្រា ៣២។

លក្ខណៈជាប្រយោល ហើយជាឧទាហរណ៍មួយ គឺវាមិនអាចជំនួសច្បាប់កម្ពុជាណា ដែលផ្ទុយស្រឡះមិនស្របតាមសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ឬកិច្ចព្រមព្រៀងទេ[261]។

197. ដូចដែលបានបង្ហាញពីខាងលើ សភាជាតិកម្ពុជាបានអនុម័តលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក "ដែលស្របគ្នាជាមួយមតិដែលបានបញ្ជាក់ នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក"[262]។ បន្ថែមលើនេះសភាជាតិកម្ពុជាបានអនុម័តថា "កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នឹងមានឋានៈស្មើគ្នានឹងច្បាប់ជាតិកម្ពុជា ក្រោយពេលផ្តល់សច្ចាប័នរួចហើយ"[263]។ ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីមិនយល់ទាស់ដែលថា មានច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានប្រកាសដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០១ ក្តី តែច្បាប់នេះត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្ម នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤។ គឺច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឆ្នាំ២០០៤ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅ អ.វ.ត.ក ហើយដែលត្រូវបានសភាជាតិកម្ពុជាអនុម័តថា មានឋានៈដូចគ្នានឹងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

198. ដោយសារតែកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មានឋានៈដូចគ្នានឹងច្បាប់ជាតិកម្ពុជា ហើយស្របគ្នាជាមួយមតិដែលមានចែង នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក តែមាត្រា២(២) នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានឋានៈដូចគ្នា នឹងច្បាប់ជាតិកម្ពុជា ចែងថា "កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្តតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា"។ ហេតុដូច្នេះផ្ទុយទៅនឹងទស្សនៈរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា ត្រូវអនុវត្តផ្ទាល់ចំពោះការបកស្រាយពាក្យពេចន៍ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"[264]។

---

[261] *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ៣១។

[262] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២។

[263] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២។

[264] ប្រទេសកម្ពុជាបានចុះហត្ថលេខាលើអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩។ អាចចូលមើលតាម៖ https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-1&chapter=23&Temp=mtdsg3&clang=_en.

សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ និងការអនុវត្តរបស់ភាគី នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក - ទាំងនៅមុន និងក្រោយពេលមានកិច្ចព្រមព្រៀង - គឺជាប្រភពពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀង

199. មានការស្វះស្វែងរកដំណើរការចរចារវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីបង្កើតនូវកិច្ចព្រមព្រៀងធានាដល់ការបង្រួបបង្រួមផ្សះផ្សាជាតិ ជាពិសេសបញ្ហាយុត្តាធិការ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីអធិបតេយ្យភាពកម្ពុជា[265]។ នៅក្នុងដំណើរការចរចា ទាំងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាំងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានសង្កត់ធ្ងន់យ៉ាងប្រាកដ និងមានឆន្ទៈច្បាស់លាស់ ចំពោះតម្លៃនៃការរក្សាសន្តិភាព និងការបង្រួបបង្រួមផ្សះផ្សា តាមរយៈការបង្ហាញនូវការបារម្ភ អំពីអសន្តិសុខដែលអាចកើតមានឡើងពីការចោទប្រកាន់ណាមួយនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលអាចបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ ដែលទើបតែបានមកវិញទាំងលំបាក[266]។

200. រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រកាន់ខ្ជាប់នូវជំហររបស់ខ្លួនដែលថា អ.វ.ត.ក មិនត្រូវប្រថុយប្រថានដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខឡើយ។ គោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគឺមានភាពច្បាស់លាស់ចាប់តាំងពីខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ នៅពេលដែលសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា បានឈានដល់ការបញ្ចប់៖

> ការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងសន្តិភាព ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមិនអាចខ្វះបាន សម្រាប់ជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា ហើយការជំនុំជម្រះជនល្មើស ដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់កម្ពុជា គឺជាគោលដៅ និងកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវបំពេញ [...]។ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវធ្វើការពិចារណាឲ្យល្អិតល្អន់ មុនពេលធ្វើសកម្មភាពណាមួយ ដោយជៀសវាងសកម្មភាពណាដែលអាចបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ការបង្រួបបង្រួមជាតិ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ **យើងត្រូវការទាំងសន្តិភាពនិងយុត្តិធម៌**[267]។

---

[265] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧១។

[266] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨០។

[267] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជាប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិជូនចំពោះអគ្គលេខាធិការ និងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ឧបសម្ព័ន្ធ ២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.11 ទំព័រ ៣-៦។ [គូសបញ្ជាក់នៅ

201. អង្គការសហប្រជាជាតិបានទទួលស្គាល់ និងយល់ពីក្ដីបារម្ភរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលថា ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌អាចមានផលប៉ះពាល់ដល់ស្ថេរភាព ការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងសន្តិភាព។ ជាលទ្ធផលគោលបំណងចំនួនពីរ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺ "យុត្តិធម៌" និង "ការបង្រួបបង្រួមជាតិ" ដែលជាគោលបំណងសំខាន់ នៅក្នុងបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង[268]។

> ដោយហេតុថា នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចចិត្តដដែលនេះ មហាសន្និបាតបានទទួលស្គាល់ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ[269]។

202. នៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃការចរចារវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ពាក្យ "ជាន់ខ្ពស់" ត្រូវបានដាក់នៅពីខាងក្រោយ "មេដឹកនាំ" ដើម្បីកម្រិតកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក តែត្រឹមតែមេដឹកនាំពីរបីរូបប៉ុណ្ណោះ[270]។ មេដឹកនាំទាំងអស់នេះសំដៅតែទៅលើសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់បក្សដូចជា៖ ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន, សុន សេន, អៀង សារី, កែ ពក, អៀង ធីរិទ្ធ, វ៉ាន់ រិទ្ធ, តា ម៉ុក[271]។

ឯកសារដើម]។ លើសពីនេះ នៅឆ្នាំ១៩៩៩ សម្ដេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានលើកឡើងថា "យើងមិនដែលបានច្រានចោលនូវទំនួលខុសត្រូវរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជាទេ។ យើងគ្រាន់តែចង់ប្រុងប្រយ័ត្នថា ការសម្រេចចិត្តណាមួយ ដើម្បីនាំមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៅកាត់ទោស ក៏ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរ អំពីតម្រូវការរបស់ប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់សន្តិភាព ការផ្សះផ្សាជាតិ ការស្តារឡើងវិញ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើបានប្រព្រឹត្តដោយមិនត្រឹមត្រូវ និងដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនឹងធ្វើឱ្យមានភាពភ័យខ្លាចដល់អតីតខ្មែរក្រហមតូចតាចដទៃទៀត ដែលបានចុះចូលរួចទៅហើយនោះ នឹងត្រលប់ទៅចូលព្រៃវិញ ដើម្បីបន្តសង្គ្រាមឧទ្ទាមនៅកម្ពុជា"។ Thomas Hammarberg "កិច្ចប្រឹងប្រែង ដើម្បីនាំមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៅកាត់ទោស៖ កិច្ចពិភាក្សារវាងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិឆ្នាំ១៩៩៩"។

[268] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨១។

[269] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បុព្វកថា។

[270] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧២។

[271] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧២។

203. នៅក្នុងអំឡុងពេលចរចារវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អតីតប្រធានមន្ទីរស-២១ ត្រូវបានរកឃើញថានៅមានជីវិត ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានឃុំខ្លួន ដោយតុលាការយោធា[272]។ បន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួន ឌុច ទាំងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិមានទស្សនៈថា ឌុច រួមជាមួយមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ គួរត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយ អ.វ.ត.ក ផងដែរ[273]។ ឌុច ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត នៅក្នុងន័យដែលថា គាត់ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាមួយអាជ្ញាធរជាក់ស្តែង[274]។ ជាលទ្ធផល ឃ្លា "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺត្រូវបានដាក់បញ្ចូលសម្រាប់តែ ឌុច ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ[275]។ ប្រសិនបើគេរក ឌុច មិនឃើញទេ ច្បាស់ណាស់ថាឃ្លា "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នឹងមិនលេចឡើងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ[276]។ ចេតនារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិគឺច្បាស់លាស់។ បុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺមានត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ដែលមានឋានៈខ្ពស់បំផុត និង ឌុច។

204. បញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលចង្អៀត ត្រូវបានលើកឡើងដោយតំណាង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំសភាជាតិ ដើម្បីពិភាក្សា និងអនុម័តទៅលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា "បុគ្គលជាគោលដៅចាំបាច់ត្រូវតែមានចំនួនតិចតួច មិនមែន

[272] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣។

[273] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣ និង ៥៤២។

[274] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៤។

[275] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣ និង ៥៤២។

[276] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣។

ទូលំទូលាយនោះទេ ដោយកំណត់គោលដៅតែទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់តែប៉ុណ្ណោះ”[277]។ គោលជំហរនេះត្រូវបានរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបញ្ជាក់ឡើងជាថ្មីម្តងហើយម្តងទៀត។

205. សេចក្តីប្រកាសនាពេលបន្ទាប់ និងការអនុវត្តរបស់ភាគីនៃសន្ធិសញ្ញា ក៏ជាប្រភពពាក់ព័ន្ធផងដែរនៃការបកស្រាយទៅលើសន្ធិសញ្ញា អនុលោមទៅតាមមាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា។ មាត្រា ៣១(៣) នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា បានចែងផងដែរថា គួរតែធ្វើការពិចារណាផងដែរ រួមជាមួយនឹងបរិបទនូវបណ្តា (ក) កិច្ចព្រមព្រៀងនាពេលបន្ទាប់មករវាងភាគី ទាក់ទងការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញា ឬការអនុវត្តនូវបទប្បញ្ញត្តិរបស់សន្ធិសញ្ញានោះ និង (ខ) ការប្រតិបត្តិពេលក្រោយមក ក្នុងការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញា ដែលបង្កើតនូវកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគី ទាក់ទងការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញានោះ។ បន្ថែមលើនេះតាមមាត្រា ៣២ ឧបាស្រ័យអាចជាការប្រតិបត្តិនាពេលបន្ទាប់ នៅក្នុងការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញា ដែលជាមធ្យោបាយបន្ថែមនៃការបកស្រាយ។

206. ចំពោះសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ បន្ទាប់ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញនូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ នៅថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[278] និងនៅថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩[279] ដែលរៀបរាប់អំពីសំអាងហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ចំពោះការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យ

---

[277] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៥។

[278] អ.វ.ត.ក *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 កថាខណ្ឌ ៤៧។

[279] អ.វ.ត.ក, *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។

ស៊ើបសួរលើកទីបី (ការខ្វែងយោបល់គ្នាបានកើតឡើងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨)[280] សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបង្ហាញការជំទាស់យ៉ាងច្បាស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចំពោះសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក បន្តសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ប្រទេសកម្ពុជានឹងធ្លាក់ក្នុងសង្គ្រាមស៊ីវិលវិញ[281]។ ការជំទាស់របស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានលើកឡើងនៅក្នុងរយៈពេលជិតពីរឆ្នាំ បន្ទាប់ពីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចំពោះការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ដែលត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈ។ ដូចដែលបង្ហាញពីខាងលើ ច្បាស់ណាស់ថាសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបំពេញកិច្ចអនុលោមទៅតាមយុត្តាធិការបុគ្គល ដូចដែលបានចរចាដើម្បីបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ បន្ថែមពីលើនេះ ច្បាស់ណាស់ដែលថាសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវអ្វី ដែលបានឯកភាពជាមួយគ្នានៅក្នុងកិច្ចចរចា ដើម្បីបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

207. មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀតបានថ្លែងប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ៖

ក. "រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស ហោ ណាំហុង បានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មាននៅក្រោយកិច្ចប្រជុំថា សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានពិចារណាផ្អាកការស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលជាការគំរាមកំហែងដល់ "ស្ថិរភាព" របស់រាជាណាចក្រ។ ឯកឧត្តមបានមានប្រសាសន៍ថា សម្តេចបានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា មិនអនុញ្ញាតឱ្យមានសំណុំរឿង ០០៣ ទេ។ "យើងត្រូវតែគិតអំពីសន្តិភាពនៅក្នុងប្រទេស

---

[280] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី អ៊ឹម ចែម អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/1 កថាខណ្ឌ ២។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី អោ អាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/4 កថាខណ្ឌ ២។

[281] Zsombor Peter និង Phorn Bopha *"គ្មានការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមទៀតទេ នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រាប់លោក បាន គីមូន"* កាសែតខេមបូឌាដេលី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.6។

កម្ពុជា បើមិនដូច្នេះទេតុលាការនេះនឹងត្រូវបរាជ័យ"។ "តុលាការនឹងជំនុំជម្រះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់៥រូបដោយជោគជ័យ ហើយបន្ទាប់មកបញ្ចប់ត្រឹមសំណុំរឿង ០០២"[282]។

ខ. "កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ២០០៣ រវាងរដ្ឋាភិបាលនិងអង្គសហប្រជាជាតិ ដែលបង្កើតតុលាការនោះ បានផ្តល់អំណាចដល់តុលាការក្នុងការជំនុំជម្រះ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ការព្យាយាមបន្តការចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ គឺមន្ត្រីតុលាការកំពុងតែរំលោភបំពានទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ" រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន ឯកឧត្តម ខៀវ កាញ្ញារិទ្ធិ បានថ្លែងបែបនេះកាលពីម្សិលមិញ"[283]។

គ. រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន ឯកឧត្តម ខៀវ កាញ្ញារិទ្ធិត្រូវបានគេដកស្រង់សម្តីថា "ប្រសិនបើយើងបន្តសំណុំរឿងទីបី យើងនឹងដើរលើផ្លូវខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដើម រវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលចែងអំពីការជំនុំជម្រះ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតប៉ុណ្ណោះ។ ការនេះក៏ប៉ះពាល់ផងដែរដល់ "ស្ថេរភាព និងការបង្រួបបង្រួមជាតិ" សម្រាប់ប្រទេស។ ប្រសិនបើពួកខ្មែរក្រហមរត់ភៀសខ្លួនទៅតស៊ូក្នុងព្រៃ តើនរណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះ"[284]។

រាល់ហានិភ័យដែលថា អ.វ.ត.ក នឹងនាំប្រទេសកម្ពុជា ត្រឡប់ទៅរកសង្គ្រាមស៊ីវិលវិញ គឺជាការរំលោភបំពានទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀង។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលខុសត្រូវចំពោះសន្តិសុខកម្ពុជា ដូច្នេះហើយទាំងអស់នេះគឺជាសំឡេងដ៏លេចធ្លោ ដើម្បីសម្រេចអំពីសន្តិសុខរបស់កម្ពុជា។

208. អង្គការសហប្រជាជាតិនៅស្ងៀមមិននិយាយអ្វី អំពីការប្រតិបត្តិនាពេលបន្ទាប់នេះរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

---

[282] លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។

[283] លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។

[284] Chhorng Long Heng, '*UN Secretary General talks on regional and bilateral issues*' Southeast Asia ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.5។

209. តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានសម្រេច នៅក្នុងរឿងក្តីប្រាសាទព្រះវិហារ[285] ថា ក្នុងករណី ដែលកាលៈទេសៈតម្រូវឱ្យមានប្រតិកម្ម ហើយក្នុងករណីដែលភាគីអាចនិយាយបាន ទៅលើបញ្ហាមួយ ប៉ុន្តែសម្រេចនៅស្ងៀមក្នុងរយៈពេលសមស្របមួយ ភាគីដែលនៅស្ងៀមត្រូវបានចាត់ទុកថាព្រមទទួល[286]។

> មានការអះអាងក្នុងនាមប្រទេសថៃថា ការផ្តល់ព័ត៌មានអំពីផែនទីដោយអាជ្ញាធរបារាំង គឺអាចនិយាយបានថា *គឺតែម្ខាង* ហើយមិនបានការស្នើសុំឱ្យមានការទទួលស្គាល់ផ្លូវការ ឬមានការផ្តល់នូវការទទួលស្គាល់ផ្លូវការដោយប្រទេសថៃឡើយ។ តាមពិតទៅដូចដែលបានឃើញក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ការទទួលស្គាល់តាមរយៈសកម្មភាពត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានមន្ទិល តាមមធ្យោបាយជាក់លាក់ខ្លាំង ប៉ុន្តែបើទោះបីជាមិនដូច្នេះក្តី ក៏មានភាពច្បាស់លាស់ថា កាលៈទេសៈគឺទាមទារឱ្យមានប្រតិកម្មខ្លះៗ នៅក្នុងពេលវេលាសមស្របមួយ ក្នុងនាមអាជ្ញាធរសៀម ប្រសិនបើអាជ្ញាធរសៀមមានចេតនាចង់ជំទាស់ជាមួយនឹងផែនទីនេះ ឬក៏មានបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរដែលត្រូវលើកឡើងទាក់ទងនឹងបញ្ហាផែនទីនេះ។ ប៉ុន្តែពួកគេមិនបានធ្វើអ្វីឡើយ ទាំងនៅពេលនោះ ឬនៅពេលច្រើនឆ្នាំមកទៀត ដែលដូច្នេះហើយចាំបាច់ត្រូវតែសម្រេចថា ព្រមទទួលស្គាល់តាម (*Qui tacet consentire videtur si loqui debuisset ac potuisset*)[287]។

210. នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ន រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបញ្ជាក់គោលជំហររបស់ខ្លួន ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ដោយសារតែបញ្ហានេះសម្រេចថា នរណាដែលអាចត្រូវបានជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក នោះ ប្រសិនបើអង្គការសហប្រជាជាតិមិនយល់ស្របជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចាំបាច់ត្រូវតែមានប្រតិកម្ម។ អង្គការសហប្រជាជាតិអាចនិយាយបានអំពីបញ្ហានេះ ប៉ុន្តែបែរជានៅស្ងៀម។ ភាពស្ងៀមស្ងាត់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ គឺអាចចាត់ទុកថាជាការយល់ស្របជាមួយការបកស្រាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទៅលើ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។

---

[285] តុលាការ ICJ *សំណុំរឿងទាក់ទងនឹងប្រាសាទព្រះវិហារ* (កម្ពុជា និងថៃ)។

[286] សាលក្រមតុលាការ ICJ *សំណុំរឿងទាក់ទងនឹងប្រាសាទព្រះវិហារ* (កម្ពុជា និងថៃ) ចុះថ្ងៃ ១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦២ ទំព័រ ២៣។

[287] ការបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស សរសេរថា៖ "អ្នកនៅស្ងៀម ត្រូវបានចាត់ទុកថាយល់ព្រម ប្រសិនបើគាត់មិនស្តី"។

211. ការប្រតិបត្តិរបស់ផ្នែកអន្តរជាតិនៃ អ.វ.ត.ក មិនអាចពិចារណាថាជាការប្រតិបត្តិនាពេលបន្ទាប់របស់កិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ ដោយសារតែផ្នែកអន្តរជាតិនៃ អ.វ.ត.ក គឺមិនមែនជាភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ។ ផ្នែកអន្តរជាតិរបស់ អ.វ.ត.ក គឺត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយកិច្ចព្រមព្រៀង ហើយមានអាណត្តិការងារដើម្បីអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀង[288]។

212. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា គាត់បាន "ពិចារណាថាមិនមានមូលហេតុអ្វី ដែលគួរឱ្យជឿជាក់ថាការបញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះនឹងបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់យុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព ឬសន្តិសុខក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ"[289]។

213. ការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាមទារឱ្យបញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ហាក់ដូចជាជំរុញឱ្យកម្ពុជាប្រឈមនឹងហានិភ័យនៃស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខរបស់កម្ពុជា។ ការធ្វើដូច្នេះ គឺសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កំពុងតែធ្វើការងារប្រឆាំងគោលដៅរបស់ អ.វ.ត.ក ដូចមានចែងនៅក្នុងបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដូច្នេះហើយគឺកំពុងធ្វើការងារហួសពីដែនសមត្ថកិច្ចផ្លូវច្បាប់របស់ខ្លួន (*ultra vires*)។

214. ប្រហែលគ្នានេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានជំរុញឱ្យកម្ពុជាប្រឈមនឹងហានិភ័យនៃស្ថេរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខរបស់កម្ពុជា ហើយកំពុងធ្វើការងារហួសពីដែនសមត្ថកិច្ចផ្លូវច្បាប់របស់ខ្លួន (*ultra vires*) តាមរយៈការទាមទារឱ្យតុលាការកម្ពុជាជម្រះជនត្រូវចោទ ដែលស្ថិតក្រោមការស៊ើបអង្កេត៖

> អលទ្ធភាពក្នុងការឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាជាឯកច្ឆន្ទ នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះនេះ លើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអាចរារាំងការពិចារណាសម្រេចចោទប្រកាន់លើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ [...] នៅចំពោះមុខតុលាការជាតិនោះទេ ដោយសារប្រទេសកម្ពុជាមានយុត្តាធិការជាប់មករហូត លើរឿងក្តីនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម

[288] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១ និង ២។

[289] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D387/2 កថាខណ្ឌ ១១៥៣។

ដែល អ.វ.ត.ក មិនបានទទួលរឿងក្តី ឬមិនអាចមានសមត្ថកិច្ចទទួលរឿងក្តីទាំងនោះ[290]។

របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញពិតជាមិនត្រូវទទួលបាននូវទម្ងន់មិនសមហេតុផលក្នុងការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

215. របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ មិនគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការតំណាងបឋមសម្រាប់ចេតនារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការយល់ព្រមក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឡើយ។ តម្លៃទាក់ទងរបស់របាយការណ៍នេះ គឺមានតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ដោយសារតែការសន្និដ្ឋាននៃរបាយការណ៍នេះ មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលជំហរស្ថាពររបស់ភាគនៃកិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ[291]។

216. អាណត្តិការងាររបស់ក្រុមអ្នកជំនាញត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៧ គឺមុនពេលបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា[292]។ គោលបំណងមួយផ្នែកក្នុងការបង្កើតតុលាការ គឺដើម្បីជួយបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល និងនាំយកនូវសន្តិភាព និងការបង្រួបបង្រួមជាតិសម្រាប់កម្ពុជា[293]។ ក្រុម

---

[290] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ ៣៤០៖ "អលទ្ធភាពក្នុងការឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាជាឯកច្ឆ័ននៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះនេះលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអាចរារាំងការពិចារណាសម្រេចចោទប្រកាន់លើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ចំពោះ អ៊ឹម ចែម នៅចំពោះមុខតុលាការជាតិនោះទេ ដោយសារប្រទេសកម្ពុជាមានយុត្តាធិការជាប់មករហូតលើរឿងក្តីនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ដែល អ.វ.ត.ក មិនបានទទួលរឿងក្តី ឬមិនអាចមានសមត្ថកិច្ចទទួលរឿងក្តីទាំងនោះ"។

[291] របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ ត្រូវបានដកស្រង់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ នៅកថាខណ្ឌ ១៩-២១។ តុលាការកំពូលដកស្រង់របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញនៅក្នុងសាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ នៅកថាខណ្ឌ ៤៨-៥០។

[292] *ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សក្នុងប្រទេសកម្ពុជា* សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតលេខ 52/135, U.N. G.A.O.R., សម័យប្រជុំលើកទី៥២ កិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទី៧០ របៀបវារៈលេខ ១១២(ខ) ឯកសារ អ.ស.ប លេខ A/Res/52/135 (ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៨)។

[293] ទាំងសេចក្តីសម្រេចនេះ និងសេចក្តីសម្រេចលេខ 1997/49 របស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស បានស្នើសុំឱ្យខ្ញុំសហការជាមួយការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ដើម្បីពិនិត្យសំណើរបស់អាជ្ញាធរកម្ពុជា ស្នើសុំជំនួយក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីអតីតកាល លើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិ រួមទាំង លទ្ធភាពក្នុងការតែងតាំងក្រុមអ្នក

អ្នកជំនាញបានចាកចេញពីកម្ពុជា ក្រោយគេបំផុតនៅត្រឹមថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨[294]។ នៅពេលដែលរបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជាបានបញ្ចប់ទៅហើយ (នៅថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨)[295] ហើយគោលដៅរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ត្រូវកែសម្រួលឡើងវិញដើម្បីរក្សាសន្តិភាព និងកសាងការបង្រួបបង្រួមជាតិនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ តុលាការចាំបាច់ត្រូវតែសម្របជាមួយគោលដៅថ្មីទាំងនេះ ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងឯកសារជំនួយស្មារតីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ និងនៅពេលបន្តបន្ទាប់[296]។ ហេតុដូច្នេះនៅពេលដែលរបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយ អនុសាសន៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ គឺហួសសម័យបាត់ទៅហើយ[297]។

217. ក្រុមអ្នកជំនាញមានអាណត្តិការងារទូលំទូលាយ ប៉ុន្តែសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើកទីប្រាំ និងជាលើកចុងក្រោយរបស់ពួកគេពាក់ព័ន្ធដល់ការកំណត់គោលដៅនៃការស៊ើបអង្កេត សម្រាប់តុលាការនាពេលអនាគតគឺថា វិសាលភាពដែលអ្នកជំនាញពិភាក្សា "គឺត្រឹមតែជាគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ព្រះរាជអាជ្ញា ហើយមិនបង្កើតបានជាធាតុផ្សំនៃយុត្តាធិការរបស់តុលាការណាមួយឡើយ”[298]។ ចំណុចនេះគឺប្រឆាំងដោយផ្ទាល់ជាមួយពាក្យពេចន៍នៃមាត្រា២ របស់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងយ៉ាងច្បាស់ថា “អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានយុត្តាធិការលើរូបបុគ្គលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម

ជំនាញ ដើម្បីវាយតម្លៃភស្តុតាងដែលមានស្រាប់ និងស្នើឱ្យមានវិធានការបន្ថែមទៀត ដើម្បីជាមធ្យោបាយមួយនាំមកនូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ការផ្សះផ្សាជាតិ និងដោះស្រាយបញ្ហាគណនេយ្យភាពបុគ្គល។ *លិខិតពីអគ្គលេខាធិការ Annan ជូនប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ ឯកសារ D324.8។ *លិខិតពីអគ្គលេខាធិការ Annan ជូនប្រធានមហាសន្និបាត* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ ឯកសារ D324.9។

[294] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ៧។

[295] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨។

[296] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨។

[297] *លិខិតដូចគ្នាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ពីអគ្គលេខាធិការ ផ្ញើជូនប្រធានមហាសន្និបាត និងទៅប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ១០៥។

[298] របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ កថាខណ្ឌ ១១១។

ដែលបានចែងក្នុងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង"[299]។ បន្ថែមលើនេះការសន្និដ្ឋានរបស់ក្រុមអ្នកជំនាញផ្ទុយជាមួយគោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលយល់ឃើញថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺជាបញ្ហាដែលអាចវិនិច្ឆ័យបាន[300]។ ការពិតដែលថាមាត្រា ២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលស្របគ្នាជាមួយគោលជំហររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (ដែលអង្គការសហប្រជាជាតិ មិនបានប្រឆាំងជំទាស់នោះ) គឺប្រឆាំងដោយផ្ទាល់ជាមួយការសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញ បានបង្ហាញថារបាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញចាំបាច់ត្រូវតែពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ក្នុងលក្ខណៈជាប្រភពនៃការបកស្រាយសន្និសញ្ញា។

218. របាយការណ៍ក្រុមអ្នកជំនាញអាចផ្តល់ជាការចង្អុលបង្ហាញ អំពីប្រភេទនៃតុលាការ ដែលបានផ្តួចផ្តើមឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ប៉ុន្តែការនេះគឺខុសគ្នាផ្នែកអង្គហេតុពីកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានឈានដល់ការព្រមព្រៀងស្ថាពរ នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤[301]។ ការសន្និដ្ឋានទាំងប្រាំរបស់ក្រុមអ្នកជំនាញគឺមិនអាចចាត់ទុកថាជាការឆ្លុះបញ្ចាំង អំពីចេតនារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ឬរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការព្រមព្រៀងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនោះឡើយ[302]។

---

[299] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ២(១)។

[300] នៅថ្ងៃទី០៤ និងទី០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ រដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជាបានពិភាក្សា ហើយនិងអនុម័តលើទិដ្ឋភាពជាច្រើននៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងការបង្កើតច្បាប់ ដែលរួមមាន៖ "ឯកឧត្តម សុខ អាន៖ ច្បាប់ចែងថាវាជាអំណាចរបស់ចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលមានអំណាចក្នុងការសម្រេចលើគោលដៅ និងពិចារណាថា នរណានឹងត្រូវចោទប្រកាន់ ឬ ត្រូវបានកាត់ទោស"។ ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២៥។

[301] នៅថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀង។ លិខិតុបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ក្រោមច្បាប់កម្ពុជា អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤។

[302] របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញ កថាខណ្ឌ ១០៦ ដល់ ១១១។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២០។

(២) ការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទៅលើពាក្យពេចន៍ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺផ្ទុយជាមួយអត្ថន័យសាមញ្ញ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

219. ការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទៅលើពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ផ្ទុយជាមួយអត្ថន័យសាមញ្ញនៃ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក អនុលោមតាមមាត្រា ៣១ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញា។ ការបកស្រាយតាមពាក្យពេចន៍នៃមាត្រា២(១) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានរួមបញ្ចូលយ៉ាងច្បាស់នូវពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នៅក្នុងការពណ៌នាអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ការបកស្រាយនេះគឺស្របជាមួយមាត្រា ៣១ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនដែលចែងថា "សន្ធិសញ្ញាមួយគួរត្រូវបានបកស្រាយដោយសុទ្ធចិត្ត ស្របទៅតាមអត្ថន័យធម្មតា សម្រាប់ពាក្យពេចន៍នៃសន្ធិសញ្ញា ក្នុងបរិបទនៃសន្ធិសញ្ញានេះ និងផ្អែកទៅលើគោលដៅនិងគោលបំណង របស់សន្ធិសញ្ញា"[303]។ មធ្យោបាយចម្បងក្នុងការពិនិត្យចេតនារបស់ភាគី គឺការពិនិត្យមើលទៅលើអត្ថន័យធម្មតានៃពាក្យ។

220. អនុលោមទៅតាមមាត្រា ២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក "អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានយុត្តាធិការលើរូបបុគ្គលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចែងក្នុងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង"[304]។ អត្ថន័យធម្មតានិងសាមញ្ញនៃបទប្បញ្ញត្តិនេះ គឺថាពាក្យទាំងពីរ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការពិតប្រាកដរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបានព្រមព្រៀងដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

221. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានផ្តល់ទម្ងន់ល្មមគ្រប់គ្រាន់ ទៅដល់ការបកស្រាយធម្មតាទៅលើពាក្យពេចន៍ នៃយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ នៅក្នុងការបកស្រាយរបស់ខ្លួនទៅលើពាក្យពេចន៍នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដើម្បីបង្កើតនូវប្រភេទ "កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម" ដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសន្និដ្ឋានថាគឺជាកម្រិតនៃយុត្តាធិការ

[303] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា មាត្រា ៣១។

[304] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ២(១)។ [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម]។

បុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ការបកស្រាយបែបផ្នែប្រឌិតរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទៅលើពាក្យពេចន៍នោះបានបង្ហាញនូវវិធីសាស្ត្រពន្យល់បែបមូលហេតុ គឺអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបកស្រាយច្បាប់ដើម្បីតម្រូវទៅតាមការបកស្រាយបែបខ្លះនៃយុត្តាធិការបុគ្គល។

222. លើសពីនេះទៅទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា ទម្រង់ពិសេសរបស់ អ.វ.ត.ក ធ្វើឱ្យ អ.វ.ត.ក "ជាឧទាហរណ៍សំខាន់សម្រាប់ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបកស្រាយលើដែនកំណត់តុលាការ"[305]។ ដែនកំណត់តុលាការដែលត្រូវបកស្រាយ គឺត្រូវនឹងការបកស្រាយធម្មតាទៅលើពាក្យពេចន៍នៃយុត្តាធិការបុគ្គល ជាជាងវិធីសាស្ត្រពន្យល់បែបមូលហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ដើម្បីតម្រូវទៅតាមការបកស្រាយបែបខ្លះនៃយុត្តាធិការបុគ្គល។

(៣) មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺមិនសមរម្យ

223. មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវបានបង្ហាញឡើងក្នុងកាលៈទេសៈ នៃសំណុំរឿង ០០១ ហើយមិនបានកំណត់ជាយុត្តិសាស្ត្រ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវតែគោរពតាមនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ។ ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវបានធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីបញ្ចប់សវនាការ ហើយដែលមេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកឡើងនូវបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅដំណាក់កាលមុនពេលជំនុំជម្រះឡើយ[306]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចថា "ទោះបីជាជនជាប់ចោទជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ឬជាអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺគ្រាន់តែជាសេចក្តីសម្រេចណែនាំសម្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសហព្រះរាជអាជ្ញាប៉ុណ្ណោះ គឺមិនមែនសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទេ"។ ហេតុដូច្នេះការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល គឺមិនបានដោះស្រាយចំពោះករណីនៃបញ្ហា ថាតើ

[305] សំណុំរឿងនៃតុលាការពិសេស ដែលមានយុត្តាធិការ និងគោលបំណងស្វែងរកយុត្តិធម៌ ដោយផ្អែកលើការចរចាដែលមានភាពចម្រូងចម្រាសរវាងរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងសហគមន៍អន្តរជាតិ នៅក្នុងសេណារីយ៉ូអន្តរកាល ដែលក្រោយការប៉ះទង្គិចគ្នាកើតឡើងអស់រយៈពេលជិត ៣០ ឆ្នាំមកហើយ បន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងសំណួរ គឺជាឧទាហរណ៍ដ៏សំខាន់សម្រាប់តម្រូវការ សម្រាប់ការទប់ស្កាត់តាមប្រព័ន្ធតុលាការ"។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ២៦ ដល់ ២៧។

[306] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ២១-២២។ លើសពីនេះ អំឡុងពេលសវនាការប្តឹងសាទុក្ខ មេធាវីការពារក្តី ឌុច មិនបានលើកឡើងបញ្ហា ថាតើពាក្យ "ថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាតម្រូវការនៃយុត្តាធិការផ្ទាល់ខ្លួននោះទេ (កថាខណ្ឌ ២៦)។

សេចក្ដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះឬអត់នោះ អាចត្រូវបានវិនិច្ឆ័យដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មុនពេលចាប់ផ្ដើមសវនាការ បន្ទាប់ពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពិនិត្យមើលរួចហើយនោះទេ។

224. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា យុត្តាធិការបុគ្គលគឺជាបញ្ហា នៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងតុលាការ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា "ពុំមានវិធីសាស្ត្រជាសត្យានុម័តសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការសម្រេច ធ្វើការប្រៀបធៀប និងធ្វើការកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់ នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងអស់បានឡើយ"។ សំអាងហេតុនេះគឺអាចអនុវត្តបានតែចំពោះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលត្រូវធ្វើការ នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃសំណុំរឿងប៉ុណ្ណោះ។ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចបង្កើតវិធីសាស្ត្រសត្យានុម័តដែលខ្លួនអាចសម្រេចថាតើនរណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយដូចដែលបានធ្វើរួចហើយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១[307]។

225. មេធាវីការពារក្ដីសូមលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏ចាំបាច់ត្រូវតែងាកចេញពីមតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ព្រោះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនបានពិចារណាអំពីបទប្បញ្ញត្តិនៃវិធាន ៩៨(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ វិធាននេះចែងថា "នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បទល្មើសដែលកំណត់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា នោះអង្គជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចថា គ្មានសមត្ថកិច្ចទៅលើករណីនោះទេ"[308]។ បទប្បញ្ញត្តិនៃវិធាន ៩៨(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយវាជារឿងឥតន័យ ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" មិនអាចវិនិច្ឆ័យបានដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងលក្ខណៈណាមួយនោះ។ ការដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល មិនបានពិចារណាទៅលើភាពពាក់ព័ន្ធ នៃវិធាន ៩៨(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបង្ហាញបន្ថែមទៀតថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបំពេញកិច្ច អនុលោមទៅតាមអាជ្ញាបញ្ញាពន្យល់បែបមូលហេតុ។

---

[307] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ៣៧ ដល់ ៣៩។

[308] វិធាន ៩៨(៧)។

226. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានអះអាងបន្ថែមថា ការបកស្រាយពាក្យ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ថាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការ "មានន័យស្មើនឹងការបង្កើតឱ្យមានមធ្យោបាយការពារដោយប្រយោល ដោយមូលហេតុបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើ ហើយផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិនានា ដែលមានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុង [...] មាត្រា ២៩"[309]។ មតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល គឺមិនសមស្រប ហើយធ្វើឱ្យយល់ខុស។ ការសម្រេចឱ្យ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវយុត្តាធិការ នឹងមិនបង្កើតឱ្យមានមធ្យោបាយការពារ ដោយមូលហេតុបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើទេ[310]។ ការសម្រេចនេះនឹងរារាំងមិនឱ្យមានការចោទប្រកាន់ ចំពោះបុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការដែលបានព្រមព្រៀងយ៉ាងច្បាស់លាស់របស់ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងករណីដែលអាចមានលទ្ធភាពនៃមធ្យោបាយការពារដោយមូលហេតុបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើ អ.វ.ត.ក គួរពិចារណាថាតើ បញ្ហានេះមានផលប៉ះពាល់ផ្នែកសម្ភារៈដែលឬទេ ទៅលើការវាយតម្លៃ "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។

(៤) អ.ជ.ត.ក ប្រើប្រាស់យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិតាមការជ្រើសរើស

227. អ.ជ.ត.ក មានកំហុសដោយសារពឹងផ្អែកជាចំបងលើយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការ ICTY នៅពេលសម្រេចថា"ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាធាតុមួយនៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ពុំមែនជាយុត្តាធិការបុគ្គលទេ។ អ.ជ.ត.ក អនុវត្តយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិតាមការជ្រើសរើស ទៅតាមរបៀបមួយឱ្យស្របតាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដោយមិនអើពើនឹងភាពខុសគ្នាជាសារវន្តនៃ លក្ខណៈនិងសមត្ថកិច្ចរបស់ អ.វ.ត.ក និងសាលាក្តីអន្តរជាតិដទៃទៀត។ ទោះបីជាការពឹងផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ដើម្បីជាមធ្យោបាយនៃការបកស្រាយបំពេញបន្ថែមមានលក្ខណៈស្របតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា (VCLT) ក៏ដោយ ក៏ចេតនានៃភាគីដូចបានពិពណ៌នាខាងលើ គឺជាប្រភពចម្បងនៃការបកស្រាយ ហើយមិនត្រូវមិនយកមកពិចារណានោះឡើយ។ ទោះបីជាតុលាការ ICTY និងតុលាការ ICTR គឺជាសាលាក្តី *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* ដែលជារឿយៗប្រឈមនឹងបញ្ហាអង្គច្បាប់ស្រដៀងគ្នាដូចបញ្ហាអង្គច្បាប់ដែលអ.វ.ត.កបានជួបប្រឈមក៏ដោយក៏តុលាការ

[309] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦២។

[310] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 ជើងទំព័រ ៧។

ទាំងពីរត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ អ.ស.ប[311]។ ការបង្កើតតុលាការទាំងនេះ កើតចេញពីលទ្ធផលនៃសេចក្ដីសម្រេចឯកតោភាគីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ អ.ស.ប អនុលោមតាមជំពូកទី ៧ នៃធម្មនុញ្ញ អ.ស.ប។ ក៏ប៉ុន្តែ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគីមិនមែនតាមរយៈអាណត្តិការងាររបស់ អ.ស.ប នោះឡើយ។ ដោយសារបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលនៃសាលាក្តីមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងរចនាសម្ព័ន និងអាណត្តិការងាររបស់សាលាក្តីការ ពឹងផ្អែកលើតុលាការដែលមានអាណត្តិការងារខុសគ្នាដាច់ស្រឡះនោះ គឺជាការប្រៀបធៀបដែលមិនអាចយកមកអនុវត្តបានឡើយ។

228. គោលការណ៍ណែនាំដែលដកស្រង់ដោយ អ.ជ.ត.ក ពីតុលាការ ICTY ទាក់ទងភាគច្រើនទៅនឹងប្រព័ន្ធបញ្ជូនសំណុំរឿងរបស់តុលាការ ICTY តែប៉ុណ្ណោះ ដែលតាមរយៈប្រព័ន្ធនេះបើកលទ្ធភាពឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅតុលាការជាតិបាន។ ប្រព័ន្ធនេះគឺជាលទ្ធផលនៃយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ អ.ស.ប សម្រាប់បញ្ចប់នីតិវិធីនៅតុលាការនោះ[312]។ អ.វ.ត.ក មិនមានប្រព័ន្ធណាមួយដូចគ្នានឹងប្រព័ន្ធនោះទេ។ ទោះបីជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលតុលាការ ICTY យកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីកំណត់ថាតើត្រូវបញ្ជូន ឬមិនត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅតុលាការថ្នាក់ក្រោម អាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក ជារូមក៏ដោយ ក៏ការប្រៀបធៀបបែបនេះមិនបានពិចារណាលើភាពខុសគ្នានៃរចនាសម្ព័ន្ធជាមូលដ្ឋានឡើយ។ លើសពីនេះទៀត យន្តការបញ្ជូនសំណុំរឿងនៅតុលាការ ICTY ដែលមានចែងនោះធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់អំណះអំណាងរបស់ អ.ជ.ត.ក ដែលថា អង្គជំនុំជម្រះនៃតុលាការ ICTY និង ICTR មានឆន្ទានុសិទ្ធិធំធេងក្នុងការកំណត់យកជនសង្ស័យណាខ្លះដែលត្រូវយកមកធ្វើការចោទប្រកាន់[313]។

---

[311] សេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ ៨២៧ S/RES/827 (១៩៩៣)។ សេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ ៩៥៥ S/RES/955 (១៩៩៤)។

[312] សេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ លេខ ១៥០៣ ឯកសារ អ.ស.ប លេខ S/Res/1503 ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៣។ សេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ លេខ ១៥៣៤ ឯកសារ អ.ស.ប. លេខ S/Res/1534 ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤។

[313] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦៩។

(៥) អ.ជ.ត.ក មានកំហុសនៅពេលសន្និដ្ឋានថា ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះគឺ "គ្រាន់តែជាគោលការណ៍ណែនាំព្រះរាជអាជ្ញា និងតុលាការ"

229. នៅពេលច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបានអនុម័តនៅរដ្ឋសភា ឯកឧត្តម សុខ អាន ដែលបានទទួលមរណភាពទៅហើយនោះ លើកឡើងថា ចៅក្រម នៃ អ.វ.ត.ក "ត្រូវមានអំណាចសំរេចគោលដៅ និងពិចារណាត្រូវកាត់ទោស ឬ ចោទប្រកាន់នរណាម្នាក់" ហើយថា អ.វ.ត.ក "ត្រូវបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ ពោលគឺ កិច្ចព្រមព្រៀង និង [ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក]"[314]។ ចំណុចនេះធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សំអាងហេតុរបស់ អ.ជ.ត.ក ស្តីពីលទ្ធភាពទទួលបានយុត្តិធម៌ ដោយសារគ្មានការលើកឡើងអំពីពាក្យថា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាគោលការណ៍ណែនាំដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងតុលាការឱ្យបានច្បាស់លាស់នោះទេ។

230. ការបកស្រាយរបស់ អ.ជ.ត.ក អំពីលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការបុគ្គល ថាត្រឹមជាគោលការណ៍ណែនាំដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងតុលាការ នឹងបន្ទាល់ទុកលក្ខណៈពិសេសមួយនៃប្រតិបត្តិការរបស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ការវាយតម្លៃដោយអត្តនោម័ត ហើយវាគ្មានន័យអ្វីឡើយប្រសិនបើគ្មានការត្រួតពិនិត្យដើម្បីបញ្ចៀសនូវការរំលោភបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិនោះ។ ប្រសិនបើពាក្យថា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នឹងត្រូវយកអនុវត្តត្រឹមជាគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ជាឆន្ទានុសិទ្ធិលើការចោទប្រកាន់ ដូច អ.ជ.ត.ក បានអះអាងមែននោះ ដូច្នេះ ពាក្យថា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ត្រូវតែត្រូវទទួលស្គាល់ថាជាដែនកំណត់ខាងក្រៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ។ ដែនកំណត់ស្វ័យអនុវត្ត តាមអានុភាពរបស់វា គ្មានដែនកំណត់នោះឡើយ។ ដូច្នេះ ការមិនពិចារណាបទប្បញ្ញត្តិខាងលើដោយអះអាងថា ពាក្យទាំងនោះជាធាតុផ្សំនៃឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការចោទប្រកាន់ អាចនឹងកើតចេញជាលទ្ធផលមួយមិនទំនងទាល់តែសោះ។ ស.ច.ស.ជ ទទួលស្គាល់អំពីភាពចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយឱ្យបានតឹងរ៉ឹងលើច្បាប់នៅពេលកំណត់ឆន្ទានុសិទ្ធិ[315] ហើយនៅក្នុង

---

[314] ការអនុម័តរបស់រដ្ឋសភាជាតិ ឆ្នាំ ២០០៤ ទំព័រ ២៥។

[315] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤២៩, ៤៥០ និង ៤៥១។

ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ បានលើកឡើងមាត្រា ៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា[316] មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា[317] និងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[318]។

231. អ.ជ.ត.ក លើកឡើងថា ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាធាតុផ្សំនៃឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការចោទប្រកាន់ ដោយសារតែ "ពុំមានវិធីសាស្ត្រសត្យានុម័តសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការសម្រេច ធ្វើការប្រៀបធៀប និងធ្វើការកំណត់ចំណាត់ថ្នាក់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងអស់បានឡើយ"[319]។ ក៏ប៉ុន្តែ អ.ជ.ត.ក ពុំបានពន្យល់ថាតើមានវិធីសាស្ត្រសត្យានុម័តបែបណាសម្រាប់ឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ស.ច.ស ធ្វើការប្រៀបធៀប ឬកំណត់ថាតើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យបែបនេះ ត្រូវមានអត្ថិភាពពាក់ព័ន្ធនឹងឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការចោទប្រកាន់ និងជំនុំជម្រះ។

232. យើងគួរកត់សម្គាល់ថា ស.ច.ស បម្រុង Kasper-Ansermet បានបង្កើតលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត ដើម្បីជាគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការស៊ើបអង្កេតរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣[320]។ នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានចេញផ្សាយដោយ ស.ច.ស យូ ប៊ុនឡេង និង Blunk ក្នុងឆ្នាំ២០១១ ស.ច.ស ទាំងពីរបានបញ្ជាក់ថា "ខុសពីសំណុំរឿង ០០២ មានវិមតិសង្ស័យខ្លាំងថាតើជនសង្ស័យគឺជា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" អនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការនៅក្នុងមាត្រា ២ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែរឬទេ"[321]។ ម្យ៉ាងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ស.ច.ស បានរកឃើញថា អ៊ឹម

---

[316] មាត្រា ៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា៖ "ក្នុងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ច្បាប់ត្រូវបកស្រាយយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់។ ចៅក្រមមិនអាចពង្រីកវិសាលភាពនៃការអនុវត្តរបស់ខ្លួន ឬ បកស្រាយរឿងនោះដោយការប្រៀបធៀបនោះទេ"។

[317] មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចែងថា៖ "ករណីវិមតិសង្ស័យណាមួយនឹងត្រូវសម្រេចជាប្រយោជន៍ដល់ ជនជាប់ចោទ។

[318] វិធាន ២១ ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ "ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, វិធានផ្ទៃក្នុង, ការណែនាំអំពីអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាលត្រូវបានបកស្រាយដើម្បីរក្សាការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ [...] ដើម្បីធានានូវភាពប្រាកដប្រជា និងតម្លាភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ស្របតាមលក្ខណៈជាក់លាក់នៃ អ.វ.ត.ក [...]"។

[319] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦២។

[320] *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ១៥ ១៦ និង ២៤។

[321] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស)* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។

ចែម មិនស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នោះទេ[322]។ ទោះបីជាសេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ មិនបានដាក់ចេញនូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័តក៏ដោយ ឯកសារទាំងពីរនេះបង្កប់ន័យថា ស.ច.ស យ៉ាងហោចណាស់ បានបង្កើត និងបានព្យាយាមអនុវត្តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យបែបនេះ ប្រកបដោយជោគជ័យ។

233. ជាក់ស្តែង អ.ជ.ត.ក មិនពិចារណាលើការប្រើប្រាស់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័តដោយ ក.ស.ច.ស ឬ ក.ស.ព ទេ តែផ្ទុយមកវិញគ្រាន់តែសន្និដ្ឋានថា ដោយសារ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស មានឯករាជ្យភាពយោងតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ហើយដោយសារកិច្ចព្រមព្រៀងចែងថា "គេត្រូវកំណត់ថាវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេត គឺកំណត់ត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" "ចំណុចនេះបង្ហាញថា [សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការកំណត់ថាតើការចោទប្រកាន់ណាមួយស្ថិត ឬ ពុំស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃពាក្យពេចន៍ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត""[323]។ ការសន្និដ្ឋាននេះមិនចាំបាច់អនុវត្តតាមនោះទេ។ អ.ជ.ត.ក ទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់អំពីភាពចាំបាច់នៃលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត ហើយការអនុវត្តដែលមានស្រាប់របស់ ស.ច.ស បង្ហាញថា យើងមិនអាចបង្កើត និងអនុវត្តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័តបែបនេះទេ។

234. ប្រសិនបើការកំណត់លក្ខណៈរបស់ អ.ជ.ត.ក ត្រឹមត្រូវមែននោះ អ.វ.ត.ក ប្រាកដជាមានយុត្តាធិការបុគ្គលទូលំទូលាយលើ "កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម" ដោយមិនត្រឹមត្រូវជាក់ជាមិនខាន។ យុត្តាធិការបុគ្គលក្នុងក្របខណ្ឌទូលាយបែបនេះគឺវិសមតិភាពនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណង ព្រមទាំងសមត្ថកិច្ចរបស់ អ.វ.ត.ក[324]។ ដោយពិចារណាឃើញនូវភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាដែលមិនអាច

---

[322] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ៣២៥។

[323] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៦៥។

[324] Stephen Heder "ការពិនិត្យឡើងវិញនូវការចរចា ដែលនាំទៅដល់ការបង្កើតយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ <http://www.cambodiatribunal.org/blog,> ទំព័រ ៣៥ និង ៣៦ ដកស្រង់លិខិតរបស់ Hans Correll។ *សូមមើលផងដែរ* កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹង

ទទួលយកបានយ៉ាងជាក់ស្តែងជាមួយគោលបំណងផ្សះផ្សាជាតិរបស់ អ.វ.ត.ក យើងពិបាកយល់ថាតើ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឬក៏ អ.ស.ប អាចមានចេតនាថា ពាក្យពេចន៍យុត្តាធិការបុគ្គលគ្រាន់តែជា "គោលការណ៍ណែនាំ" ដែលបានផ្តល់ជូនសហព្រះរាជអាជ្ញាតែប៉ុណ្ណោះ បើមិនដូច្នោះទេ វានឹងក្លាយជាការកំណត់ឆន្ទានុសិទ្ធិទៅវិញ។

(ខ) ការអនុវត្តទស្សនៈរបស់ អ.ជ.ត.ក នឹងបំពានគោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់

235. ការបកស្រាយតាមបែបទូលាយ ឬ ពង្រីកន័យរបស់វាលើលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការបុគ្គលនឹងបណ្តាលឱ្យមានការរំលោភគោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សម្រាប់គោលបំណងនៃសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យត្រូវចែងច្បាស់ និងជាក់លាក់សម្រាប់កំណត់ថាតើបុគ្គលណាម្នាក់ស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬទេ[325]។ សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ត្រូវតែមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់អាចកំណត់ថា តើអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យអាចមានលទ្ធភាពដឹងទេថាពួកគេបានបំពេញលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក បុគ្គលទាំងនេះគួរអាចទាយស្មានថាតើពួកគេស្ថិតនៅក្នុងក្រុមកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលអាចមានជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបអង្កេត និងការកាត់ទោស។ ករណីនេះគឺមិនខ្វល់ថាតើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស ក្នុងការចោទប្រកាន់បុគ្គលម្នាក់ទៅជំនុំជម្រះមានភាពយុត្តិធម៌ដែរឬទេនោះឡើយ។

236. គោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ក៏ទាមទារលក្ខខណ្ឌថា ភាពមិនច្បាស់លាស់ណាមួយនៅក្នុងការបកស្រាយពាក្យពេចន៍យុត្តាធិការបុគ្គល គួរតែត្រូវបកស្រាយទៅតាមទម្លាប់ពីដើម។ វិមតិសង្ស័យណាមួយដែលថាបុគ្គលម្នាក់ៗស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលនៃ អ.វ.ត.ក ឬអត់នោះ មិនត្រូវសម្រេចតាមរបៀបដែលបង្កឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់បុគ្គលណាម្នាក់ៗនោះទេ ដោយសារវា

ការកាត់សេចក្តីក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ (ចូលជាធរមាន ថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥) បុព្វកថា។

[325] Erik Claes និងអ្នកផ្សេងទៀត *ប្រឈមនឹងដែនកំណត់នៃច្បាប់* ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ A157/2/1/1.1.4។ "នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ ត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃការព្យាករណ៍បានក្នុងកម្រិតអតិបរមាលើអាកប្បកិរិយារបស់មន្ត្រី"។

ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ[326]។ ស.ច.ស គួរពិចារណាថាការបកស្រាយពាក្យ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" គឺជាបញ្ហាចោទចម្លែកមួយចំពោះការបកស្រាយសន្និសញ្ញា ដែលក្នុងនោះ ការបកស្រាយខុសណាមួយប្រថុយនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ភ្លាមៗដល់បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទៅជំនុំជម្រះ។ ប្រសិនបើ ស.ច.ស មានវិមតិសង្ស័យចំពោះចេតនារបស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង រវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ស.ច.ស ត្រូវតែសម្រេចលើវិមតិសង្ស័យដោយធ្វើការបកស្រាយក្នុងន័យចង្អៀត ដើម្បីជៀសវាងការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ជនជាប់ចោទដោយអយុត្តិធម៌។

iii. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖ អ.វ.ត.ក មិនមានដែនយុត្តាធិការជំនុំជម្រះលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ

237. គោលបំណងរបស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង គឺថាមានតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ឌុច[327] ប៉ុណ្ណោះដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលនៃ អ.វ.ត.ក[328]។ យោងតាមបំណងរបស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈិម ដូចជា ប៉ុល ពត នួន ជា ខៀវ សំផន សុន សេន អៀង សារី កែ ពក អៀង ធីរិទ្ធ វ៉ាន់ រិទ្ធ តាម៉ុក[329]។

238. លើសពីនេះទៅទៀត អ.វ.ត.ក ត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាថា អ.វ.ត.ក ត្រូវ "គិតគូរដល់ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព សន្តិសុខ មុននឹងធ្វើការប្តឹងចោទប្រកាន់"[330]។ ការកំណត់សកម្មភាពអ្វី

---

[326] *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ៣៣។

[327] សំណុំរឿង 00៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧៣ និង ៥៤២។

[328] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥ ដល់ ១៣៦។

[329] សំណុំរឿង 00៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៧២។

[330] សំណុំរឿង 00៤/0១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពរទាក់ទងករណី អ៊ឹម ចែម អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/1 កថាខណ្ឌ ៣៥។

ដែលនឹងនាំឱ្យមានស្ថេរភាព សន្តិភាព ឬ សន្តិសុខនៅក្នុងរដ្ឋជាក់លាក់មួយគឺជាបញ្ហាសំខាន់នៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចក្នុងប្រទេសរបស់រដ្ឋនោះ។ ដូចនេះ ការសម្រេចថាសកម្មភាពអ្វីនឹងនាំឱ្យមានស្ថេរភាព សន្តិភាព ឬ សន្តិសុខនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានឹងស្ថិតនៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់កម្ពុជាដែលជាភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង។

239. គោលបំណងរបស់ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង រវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បង្ហាញច្បាស់ថា លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ។ សំណុំរឿងប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ មិនគួរត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើយ ហើយត្រូវតែទម្លាក់ចោល។

ខ. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់ ស.ព.អ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ

240. សកម្មភាពឯកតោភាគីរបស់ ស.ព.អ ក្នុងការផ្តួចផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ រារាំងលទ្ធភាពនៃការចោទប្រកាន់រួមគ្នាដែលជាលក្ខខណ្ឌទាមទារនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក។ អនីត្យានុកូលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់ ស.ព.អ មិនត្រូវបានជួសជុលដោយការឯកភាពលើនីតិវិធីនៃការខ្វែងគំនិតគ្នា ដែលបានធ្វើឡើងយឺតយ៉ាវ ឬ ដោយលក្ខខណ្ឌថា "ដំណើរការទៅមុខ" អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(១) នោះឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា នាពេលនេះ ស.ច.ស មិនមានកាតព្វកិច្ចពិចារណាពីផលប៉ះពាល់ផ្លូវច្បាប់នៃការរំលោភបំពានរបស់ ស.ព.អ លើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក នោះទេ។

i. លក្ខខណ្ឌតម្រូវការដើម្បីកំណត់សុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់ ស.ព.អ

241. មេធាវីការពារក្តី អោ អាន បានអះអាងកាលពីលើកមុនថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់ ស.ព.អ មិនត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធីចាប់តាំងពីពេលដាក់ដោយសារគ្មានហត្ថលេខារបស់ ស.ព.ជ[331]។ ស.ច.ស.អ បានលើកឡើងដោយមិនចូលជ្រៅលើខ្លឹមសារ ហើយបានសម្រេចថា ទឡ្ហីករណ៍នេះ "បាត់ភាពជាក់ស្តែងអំពីនីតិវិធីដែលសំណុំរឿង ០០៤ ទាំងមូល [...] បានវិវឌ្ឍ

---

[331] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/6 កថាខណ្ឌ ២៥ ដល់ ៣១។

ចាប់តាំងពីពេលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានលើកទី៣"[332]។ ស.ច.ស.អ បានបន្តរៀបរាប់អំពីការវិវត្តនៃសំណុំរឿងលេខ ០០៤ /០១ ដោយកត់សម្គាល់ថា ស.ច.ស ទាំងពីរបានច្រានចោលសំណុំរឿងនេះ "លើអង្គសេចក្តីនៃបញ្ហាចោទអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល" និង "មិនបានផ្តល់សំអាងហេតុថា ចាំបាច់ត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយសារថា មានកំហុសនីតិវិធីធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានលើកទី៣ ដែលនាំឱ្យមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរទាំងមូលទេ"[333]។

242. មេធាវីការពារក្តីសូមសន្និដ្ឋានថា បើនិយាយតែពីភាពសមហេតុផលវិញ ការលើកលែងការចោទប្រកាន់ផ្អែកតាមមូលដ្ឋានមួយ មិនបានមោឃៈ ឬ ជួសជុលមូលដ្ឋានបន្ថែម ឬមូលដ្ឋានជំនួសសម្រាប់ការលើកលែងការចោទប្រកាន់នោះទេ។

243. ដោយអះអាងថាជាហេតុផលមួយក្នុងការពិចារណាថា អ.ប.ជ ជារួមបានកំណត់ដោយតណ្ហីភាពថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ មានសុពលភាពនោះ ស.ច.ស.អ ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា "អ.ប.ជ បានដោះស្រាយដូចគ្នាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងពាក្យសុំរបស់ភាគីនានា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គលជាទូទៅ ឬ ក៏លើអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹង"[334]។ យោងតាមភាពសមហេតុផលនេះ សេចក្តីសម្រេចគ្រប់ក្ទុំមលើអង្គសេចក្តីរបស់ អ.ប.ជ នឹងអាចជាការតម្កល់យុត្តាធិការបុគ្គល ហើយបំពាល់ដល់ជំហររបស់ចៅក្រម អ.ប.ជ មួយចំនួន និង ស.ច.ស.ជ ព្រមទាំងមូលដ្ឋានសម្រាប់ការលើកលែងការចោទប្រកាន់របស់ ស.ច.ស នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១។ ករណីនេះមិនអាចជួសជុលបានទេដោយសារការកំណត់អង្គសេចក្តីលើយុត្តាធិការបុគ្គលនៅតែជាបញ្ហា។ ជាការពិតណាស់ យើងអាចកត់សម្គាល់បានថា អ.ប.ជ ពុំបានរកសម្លេងគ្រប់ក្ទុំមនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ បាននោះទេ ក៏ប៉ុន្តែ ស.ច.ស បានច្រានចោលសំណុំរឿង ០០៤/០១ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា អ.វ.ត.ក គ្មានយុត្តាធិការបុគ្គល

---

[332] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៤១។

[333] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៤២។

[334] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ៤២។

ដើម្បីកាត់ទោស អ៊ឹម ឆែម[335]។ សកម្មភាពរួមរបស់ ស.ច.ស ឬ ក៏ អ.ប.ជ មិនមែនជាការបញ្ជាក់តម្កល់យុត្តាធិការនោះទេ។

244. ការរកឃើញរបស់ ស.ច.ស.អ ក៏មិនបានពិចារណាថា ស.ច.ស.អ ពីមុនបានច្រានចោលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមដែល ស.ព.អ បានដាក់ដោយឯកតោភាគីដោយលើមូលដ្ឋានថា គាត់មិនបានគោរពតាមវិធាន ៧១៖

> នៅក្នុងករណីនេះ គ្មានការព្រមព្រៀងត្រូវបានសម្រេចឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា គ្មាននីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នានៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ត្រូវបានបញ្ចប់ និងក៏គ្មានរយៈពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃត្រូវបានកន្លងផុតនោះទេ ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនមានសិទ្ធិយកដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមកអនុវត្តដោយដាក់ស្នើសុំដីកានេះឡើយ ។
>
> ដោយសារ ស.ព.អ [...] បានរំលោភបំពានយ៉ាងច្បាស់លាស់លើវិធាន ៧១ (៣) ដោយសារមិនគោរពរយៈពេលដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា នោះដីកាសន្និដ្ឋាន

[335] *សូមមើលឧទាហរណ៍៖* សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ទាន់របស់ អ៊ឹម ឆែម ដើម្បីចោទប្រកាន់នៃដីកាកោះហៅឱ្យបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ A122/6.1/2។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ឆែម ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើញត្តិសុំពិចារណាឡើងវិញ និងលុបចោលដីកាកោះ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤* ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D236/1/1/8។ *សេចក្តីសម្រេចទៅលើសំណើរបស់ អ៊ឹម ឆែម ស្នើសុំការបញ្ជាក់ពីវិសាលភាពនៃសំណើសុំធ្វើមោឃភាពរបស់ អោ អាន ទាក់ទងនឹងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទាំងអស់ដែលមិនបានថតសំឡេង* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D296/4។ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ អ៊ឹម ឆែម សុំធ្វើចំណាត់ប្រភេទឯកសារឡើងវិញនៃចម្លើយតបរបស់គាត់ ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨។ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ អ៊ឹម ឆែម ដើម្បីសុំពន្យារពេល និងបង្កើនចំនួនទំព័រនៃចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3/1/3។ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ និងការអញ្ជើញឱ្យដាក់សារណា* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3/1/8។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ៣០៦ ដល់ ៣២៥។

បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ដែលគាត់បានដាក់ មិនអាចចាត់ទុកថាមានសុពលភាពឡើយ[336]។

245. ដូច ស.ច.ស.អ បានសម្រេចនាពេលមុន "ការណ៍ដែលថា ការដាក់ឯកសារណាមួយត្រូវយកទៅអនុវត្ត មិនមែនមានន័យថា វាមានលក្ខណៈស្របច្បាប់នោះទេ គឺគ្រាន់តែមានន័យថា នីតិវិធីត្រូវដំណើរការបន្ត រហូតដល់មានសេចក្តីសម្រេចអំពីនីត្យានុកូលភាពត្រូវបានធ្វើឡើង ដូចដែលមានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនៃវិធាន ៧៦(១) ជាឧទាហរណ៍" [337]។ បើទោះជា "ជាក់ស្តែងអំពីនីតិវិធី" ដែលសំណុំរឿង ០០៤ បានដំណើរការ ហើយដូចបានកត់សម្គាល់ដោយ ស.ច.ស.អ សុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់ ស.ព.អ ហើយនឹងនីតិវិធីទាំងអស់ជាបន្តបន្ទាប់នៅតែជា "បញ្ហាមួយដែលចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវតែដោះស្រាយជាភារកិច្ចរបស់ខ្លួន និងនៅដំណាក់កាលណាក៏ដោយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[338]។ ចំណុចនេះស្របគ្នានឹងការរកឃើញរបស់ចៅក្រម អ.ប.ជ ភាគច្រើន ថា "ផលវិបាកនៃការរំលោភ [លើច្បាប់ អ.វ.ត.ក កិច្ចព្រមព្រៀង និងវិធានផ្ទៃក្នុង តាមរយៈការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបឋមជាឯកតោភាគី] អាចមានក្នុងដំណើរការនីតិវិធីដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត"[339]។

246. មេធាវីការពារក្តីសូមអះអាងថា យោបល់របស់ ស.ច.ស.អ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ មិនបានបង្ហាញថា ស.ច.ស បច្ចុប្បន្ននេះ មិនតម្រូវឱ្យធ្វើការសម្រេចលើអង្គសេចក្តីស្តីពីបញ្ហាសុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ នោះឡើយ។ មេធាវីការពារក្តី

---

[336] *សេចក្តីសម្រេចលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យទៅស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់ ១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D27/3 កថាខណ្ឌ ៥។

[337] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំផ្ទេរឯកសារផ្សេងទៀតចេញពីសំណុំរឿង ០០២ ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D7/4 កថាខណ្ឌ ៦។

[338] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ),* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨, ឯកសារ D360, កថាខណ្ឌ ៤១។

[339] *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1), *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 "ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម៖ ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ថុល និង ហួត វុទ្ធី" កថាខណ្ឌ ១៩។

សន្និដ្ឋានថា ការសន្និដ្ឋានតាមការយល់ឃើញ និងតាមការសន្មត មិនមែនជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរំលោភលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ។

247. អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឱ្យ ស.ច.ស ពិចារណាអំពីអានុភាពគតិយុត្តិនៃការរំលោភនេះ។

ii. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ មិនមានសុពលភាព

248. សកម្មភាពឯកតោភាគីខុសច្បាប់របស់ ស.ព.អ ដែលនាំទៅដល់ការចេញដីកាសន្និដ្ឋានឲ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ បានធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់លទ្ធភាពនៃការចោទប្រកាន់រួមគ្នាស្របទៅតាមលក្ខខណ្ឌទាមទារនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ការសម្រេចរបស់ ស.ព.អ មិនរួមបញ្ចូល ស.ព.ជ គឺជាការរារាំងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយបានគេចវេសនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងគំនិត ហើយបានគេចវេសនីតិវិធីសមស្រប លើការស្នើសុំអនុញ្ញាតបន្តនីតិវិធីដោយឯកតោភាគី។ កំហុសទាំងអស់គឺដោយសារ ស.ព.អ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅពេល ស.ព.ជ បានដឹងអំពីការស៊ើបសួរបឋមរបស់ ស.ព.អ សំណើសុំនីតិវិធីមិនខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានអនុម័តយឺតពេល[340]។ ដោយហេតុថា អ.ប.ជ មិនអាចរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលុប ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា វិធាន ៧៤(១) ចែងថា "ការចោទប្រកាន់ត្រូវបន្តទៅមុខ"[341]។ ទោះបីវិធានអនុញ្ញាតតាមបែបបច្ចេកទេសក៏ដោយ ការបន្តនីតិវិធីស៊ើបអង្កេតដោយមិនមានហត្ថលេខារបស់ ស.ព.ជ គឺផ្ទុយនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណង ព្រមទាំងស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។

---

[340] *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១ ដល់ ១០ និង ២៧។

[341] *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់សម្គាល់ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈ មានការកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៥។

249. កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងមាត្រា ១៖

> គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់ អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុង ថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃ០៦ មករា ១៩៧៩។ ក្នុងចំណោមប្រការផ្សេងៗទៀត កិច្ចព្រមព្រៀងនេះផ្តល់មូលដ្ឋាន គតិយុត្តិគោលការណ៍ និងបែបបទសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះ។

250. ការទទួលខុសត្រូវរួម និងទំនាក់ទំនងដោយសហការគ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ៦ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ វិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងតឹងរ៉ឹង[342]។ ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាមានភាពឯករាជ្យពីឥទ្ធិពលខាងក្រៅក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ពួកគេក៏ដោយ ក៏ពួកគេមិនឯករាជ្យពីគ្នានោះទេពោលគឺ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការរបស់ពួកគេគឺមានភាពចាំបាច់[343]។ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា រំពឹងទុកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរួមគ្នា ពុំមែនដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺជាមន្ត្រីតុលាការមានអំណាចស្មើគ្នា និងជាភ្នាក់ងារដូចគ្នាតំណាងភាគីរៀងៗខ្លួននៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអ.ស.បនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលជាសន្ធិសញ្ញាទ្វេភាគីអនុវត្តយ៉ាងជាក់លាក់តាមសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា[344]។

251. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានចាប់ផ្តើមការស៊ើបសួរបឋមដោយឯកតាភាគី ហាក់ដូចជាមិនអើពើនឹងអត្ថិភាពនៃសមភាគីជាតិដោយផ្ទាល់ និងស្មើភាពគ្នារបស់ខ្លួន ហេតុដូច្នេះបានរារាំងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងនីតិវិធីត្រឹមត្រូវសម្រាប់ការដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតដែលត្រូវធ្វើឡើងតាមមាត្រា

---

[342] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ៦(៣)។

[343] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ៦(៣) និង (៤)។

[344] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ៦(១) (៤) និង ២(១)។

៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា[345]។ តាមរយៈសកម្មភាពនេះ ស.ព.អ បានរំលោភបទប្បញ្ញត្តិចាំបាច់ដែលចែងដើម្បីបំពេញតាមកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ពោលគឺបញ្ញត្តិកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើម្បីជំនុំជម្រះអ្នកទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក។ ចំណុចនេះគឺជាការរំលោភលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា យោងតាមអត្ថន័យនៃមាត្រា ៦០ (៣)(ខ) នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន[346]។

252. ការសុំទោសជាសាធារណៈរបស់ ស.ព.អ ស្តីទីបង្ហាញការយល់ដឹងរបស់ភាគីអន្តរជាតិអំពីការរំលោភលើវិធាននិងស្មារតីជាមូលដ្ឋាននៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.បនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា[347]។ ការសុំទោសនេះមិនផ្តល់សំណងផ្លូវច្បាប់ ហើយមិនអាច "ជួសជុល" សកម្មភាពខុសច្បាប់នោះឡើយ[348]។

---

[345] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ៦(៤)។ ដោយសារកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មានឧត្តមភាពលើវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយបទប្បញ្ញត្តិដែលបានរំលោភបំពាន បានយោងបញ្ជាក់លើអាកប្បកិរិយាសហប្រតិបត្តិការរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ វិធាន ១(២) មិនអាចត្រូវបានលើកឡើងយកមកជាវិធីការពាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក្នុងការធ្វើឱ្យស្របច្បាប់នូវការបកស្រាយជាឯកតោភាគីលើវិធាន ៥០ នោះទេ។

[346] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា៖ មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនមែនជាភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មុខនាទីរបស់គាត់គឺជាលិខិតុបករណ៍ចាំបាច់មួយសម្រាប់ការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញា ហើយសកម្មភាពរបស់គាត់ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា។

[347] សំណុំរឿង ០០១ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចំពោះការណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីផ្តល់ជូននូវព័ត៌មានបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ និងការអង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D17។ ឯកសារនេះមិនត្រូវបានផ្តល់ជូនមេធាវីការពារក្តីទេ ទោះជាវាត្រូវបានយោងនៅក្នុងសំណុំរឿងផ្សេងនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ។ កាលពីមុន បានយោងដោយមេធាវីការពារក្តី អោ អាន ហើយអាចចូលមើលបាននៅ៖ សំណុំរឿង ០០៤/០២ ឯកសារ D351/6.1.2 កថាខណ្ឌ ២២។

[348] សំណុំរឿង ០០១ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចំពោះការណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីផ្តល់ជូននូវព័ត៌មានបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ និងការអង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D17 កថាខណ្ឌ ២២, ២៦, ២៨, ៣០, ៤២, ៤៤, ៤៦, ៥៦។ *សេចក្តីប្រកាសរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបម្រុងស្នើឱ្យដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ (ថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់*

253. ដូច អ.ប.ជ បានកត់សម្គាល់ វាមិនបានបើកលទ្ធភាពជូន ស.ព.អ ស្នើសុំដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដោយឯកតោភាគីនោះទេ៖

> [មាត្រា៦(១) មាត្រា៦(៤) និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជា មាត្រា ១៦ នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២០ (ថ្មី) នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក និង វិធាន ៧១] ឆ្លុះបញ្ចាំងថា ចាប់តាំងពីពេលដែលកិច្ចព្រមព្រៀផងត្រូវបានសម្រេច គេបានដឹងជាមុនថាការខ្វែងយោបល់គ្នាអាចកើតឡើងរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ប៉ុន្តែបទបញ្ញត្តិ ទាំងនោះក៏បានចែងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរត្រូវសហការគ្នា ក្នុងការអនុវត្តន៍កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចទាំងនេះ។ មាត្រា ៦(១) និង (៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង មាត្រា ១៦ និង ២០ នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧១ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ ថា ព្រះរាជអាជ្ញាមួយអាចធ្វើសកម្មភាពដោយគ្មានការព្រមព្រៀងពីសហព្រះរាជអាជ្ញាមួយទៀតបាន ប្រសិនបើពុំមានព្រះរាជអាជ្ញាណាមួយនាំមកនូវការខ្វែងយោបល់គ្នានេះមកដោះស្រាយនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងពេលវេលាដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នោះ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក៏បានសង្កេតឃើញថែមទៀតថា មានតែពេលដែលបញ្ហាគួរឱ្យព្រួយ បារម្ភដ៏សំខាន់ ដែលបានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណយ៉ាងជាក់លាក់នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងមានការ ពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ ទើបការខ្វែងយោបល់គ្នានេះនឹងរារាំងសហព្រះរាជអាជ្ញាមួយមិនឱ្យបន្ត សកម្មភាពណាមួយ ដោយត្រូវផ្អាករង់ចាំរហូតមានសេចក្តីសម្រេចពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ *ក្នុងចំណោមចំណុចពិសេសទាំងនេះ គឺមានចំណុចនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងទៅនឹងការចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មីនេះ*[349]។

សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3។ ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ថុល និង ហួត វុទ្ធី, កថាខណ្ឌ ១៨ និង ១៩។

[349] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបម្រុងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី (ថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១៦។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]។

254. នៅពេលពិចារណាលើការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រមភាគច្រើននៃ អ.ប.ជ ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ចៅក្រម ន័យ ថុល និងចៅក្រម ហួត វុទ្ធី បានសម្រេចថា ការផ្តួចផ្តើមដោយឯកតោភាគីឱ្យមានការស៊ើបសួរបឋម និងការខកខានរបស់ ស.ព.អ ក្នុងជូនដំណឹងអំពីបំណង ឬ សកម្មភាពរបស់គាត់ទៅ ស.ព.ជ គឺខុសច្បាប់៖

> យើងយល់ឃើញថា តាមរយៈការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរពិតជាមិនឃើញ មានការពិភាក្សា ឬ ការផ្តល់ព័ត៌មានទាក់ទងទៅនឹងការស៊ើបអង្កេតបឋមរវាងសហព្រះរាជ អាជ្ញាទាំងពីរ ដើម្បីឈានទៅដល់ការរៀបចំឱ្យមានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើក ទីពីរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីនោះទេ។ ដូច្នេះ យើងយល់ឃើញថាការស៊ើបអង្កេតបឋមគឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាអាជ្ញាអន្តរជាតិដោយឯកតោភាគី។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការសុំទោសរបស់លោក វីលៀម ស្មិត ព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិ ដែលពុំត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបដិសេធនោះ ជាសក្ខីកម្មបញ្ជាក់កាន់តែច្បាស់ថែម ទៀតថា ពិតជាមានការខកខាន ពុំបានជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអំពីការស៊ើបអង្កេតបឋមប្រាកដមែន។
>
> យោងតាមមាត្រា ១៦ នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក និង ៦ (១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង យើងយល់ ឃើញថាក្នុងករណីនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ការស៊ើបអង្កេតបឋមជាចំណុចចាប់ផ្តើម មួយយ៉ាងសំខាន់ដែលធ្វើឱ្យដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមានសុពលភាព។ ការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បើកការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយគ្មានការជូនដំណឹងជាមុន ឬ ការពិភាក្សាក្នុងការសហការជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គឺជាការរំលោភទៅលើច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចព្រមព្រៀង និងវិធានផ្ទៃក្នុង។ ផលវិបាកនៃការរំលោភខាងលើ អាចមាននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទៅ

លើសពីនេះ មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ថា ការទាមទារជាក់លាក់ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការសហការគ្នាលើការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ មិនរាប់បញ្ចូលការពឹងផ្អែកលើវិធាន ១(២) ដើម្បីធ្វើឱ្យស្របច្បាប់នូវនូវទង្វើឯកតោភាគី ដែលហាមឃាត់ដោយ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាស់ស្តីពីការបង្កើត ដែលមានអានុភាពលើវិធាន ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ។

ដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត នឹងមិនត្រូវយកមកពិចារណាពាក់ ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែង យោបល់ចំពោះមុខយើងឡើយ[350]។

255. មេធាវីការពារក្តីយល់ស្របជាមួយមតិភាគច្រើនរបស់ អ.ប.ជ៖ សកម្មភាពរបស់ ស.ព.អ ពិតជា "ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ កិច្ចព្រមព្រៀង និងវិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត.ក" ហើយផលវិបាក នៃរំលោភបំពាននេះនៅតែត្រូវយកមកសម្រេច "នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្រោយៗ"។

256. ដោយសារតែជាលទ្ធផលនៃការស៊ើបសួរបឋមដែលធ្វើឡើងដោយខុសច្បាប់ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូន រឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ចាត់ទុកជាមោឃៈ ។ ផលវិបាកនៃបញ្ហានេះគឺថា មូល ដ្ឋានគតិយុត្តិសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង 00៤ និងសមត្ថកិច្ចដែលកើតចេញពីករណីនេះ របស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការកាត់ទោសលោក យឹម ទិត្យ បានទទួលរងផលប៉ះពាល់ចៀសមិនផុត ឡើយ[351]។ ស.ច.ស.អ បានសម្រេចនាពេលមុនថា "សមត្ថកិច្ច" ត្រូវបានបំពេញនៅពេលដែល សាលាក្តីមួយគឺជា "ស្ថាប័នមួយដែលបង្កើតឡើងតាមផ្លូវច្បាប់" ដែលដំណើរការ "ស្របតាមច្បាប់ និងវិធាននីតិវិធីជាធរមាន"[352]។ ក្នុងករណីសាលាក្តីស្របច្បាប់មួយមិនបានទទួលករណីណាមួយ តាមនីតិវិធីសាលាក្តីនោះមិនមានសមត្ថកិច្ចឡើយ។ ក្នុងករណីនេះ ស.ច.ស មិនបានទទួលករណី ស្របតាមនីតិវិធី "អនុលោតាមច្បាប់ និងវិធាននីតិវិធីជាធរមាននៃ [អ.វ.ត.ក]។ ដូច្នេះ អ.វ.ត.ក ពុំមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជម្រះលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។

---

[350] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបម្រុងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី (ថ្ងៃទី0៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២00៩, ឯកសារ D1/1)*។ *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប៖ ការពិចារណា របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២00៩ ឯកសារ D1/1.3។ ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ថុល និង ហ្វូត វុទ្ធី, កថាខណ្ឌ ១៨ និង ១៩។

[351] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១, ៦ និង ៧, វិធាន ៥៣ និង គុលាការ ICCPR, មាត្រា ១៤(១)។

[352] កតិកាសញ្ញា ICCPR មាត្រា ១៤(១)។ មតិយោបល់ទូទៅលេខ ៣២ នៃ UN HRC។ *ដីកាសម្រេចលើញត្តិរបស់ជនសង្ស័យ ស្នើសុំឱ្យមានការស្រាយបំភ្លឺទាក់ទិននឹងការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត* ចុះថ្ងៃទី0៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D204/2 កថាខណ្ឌ ១១។

257. ចំណុចចុងក្រោយ អនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិផ្នែកច្បាប់ដែលបានលើកឡើងខាងលើ និងលក្ខណៈកិច្ចសហការរួមនៃ អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុងទាមទារយ៉ាងជាក់លាក់ថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ រួមមានហត្ថលេខារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ[353]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាតែម្នាក់ឯងដោយ ស.ព.អ ស្តីទី ដែលធ្វើឱ្យនីតិវិធីរបស់វាមោឃៈបន្ថែមទៀត អនុលោមតាមវិធាន ៥៣ (៣)។

258. ស.ព.ជ បានបន្តបង្ហាញពីការជំទាស់របស់ខ្លួនទៅនឹងកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[354]។ គ្មានដំណោះស្រាយណាមួយចំពោះការស៊ើបអង្កេតដែលបានបង្កើតឡើងដោយខុសច្បាប់នោះទេ។ ការស៊ើបអង្កេតនេះមិនគួរបន្តនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា រឿងក្តីប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវតែច្រានចោលនៅក្នុងពេលនេះ។

គ. ភាពមិនអាចទទួលនូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

259. ក្នុងនាមជាតុលាការ កាតព្វកិច្ចជាមូលដ្ឋានរបស់ អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីធានាការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌[355]។ តុលាការនេះមិនអាចធ្វើបាននោះទេ។

260. សុចរិតភាពនៃការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយមិនអាចជួសជុលបាន ដោយសារការរំលោភបំពានលើការសម្ងាត់នៃសំណុំរឿង ០០៤ អ.វ.ត.ក នៅតែហ៊ុំព័ទ្ធទៅដោយភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងផលប៉ះពាល់អាក្រក់របស់វា ហើយនីតិវិធីប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានញាំញីដដែលៗដោយការពន្យារពេលមិនអាចឱ្យគាត់គ្រប់គ្រងបាន។ ដូចបានទទួលស្គាល់ពីមុនដោយ ស.ច.ស[356] វាមិនមានភាពត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវសីលធម៌ និងមិនអាចធ្វើទៅបានតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងការចេញដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលជន

---

[353] វិធាន ៥៣(១)(ង)។

[354] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1។

[355] រដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ៣៣។ កតិកាសញ្ញា ICCPR មាត្រា ១៤។ *សំណើសុំមតិយោបល់ អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧, ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ ៣៥។

[356] *សំណើសុំមតិយោបល់ អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ ៥៤។

ជាប់ចោទមិនមាន និងមិនអាចទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ហើយជាក់ស្តែង ដំណើរការនីតិវិធីអាចបញ្ចប់ភ្លាមៗដោយសារតែការខ្វះថវិកា។

261. ភាពយុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានប៉ះពាល់ដោយសារ៖

i. ការជ្រៀតជ្រែកប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពលើដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌

ii. ការបន្តអស្ថេរភាពផ្នែកថវិកា និង

iii. ការពន្យារពេលមិនសមស្រប។

ការរំលោភជាក់ស្តែងទាំងនេះបានធ្វើឱ្យដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវច្បាប់បែកចេញពីគ្នារហូតដល់ថា មិនអាចរួបរួមគ្នាវិញនូវធាតុផ្សំជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដូច្នេះ សំណុំរឿងនេះត្រូវតែទម្លាក់ចោល។

i. ការជ្រៀតជ្រែកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពលើដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌

262. សុចរិតភាពនៃការស៊ើបអង្កេតនេះពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើការរក្សាការសម្ងាត់។ ចំណុចនេះត្រូវបានកំណត់ដោយវិធានផ្ទៃក្នុង[357]។ កាលពីពេលថ្មីៗនេះ ស.ច.ស បានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់អំពីទស្សនៈមិនយល់ស្របរបស់ពួកគេទៅលើការចេញផ្សាយខុសច្បាប់ដោយប្រយោល និង "មិនចេះចប់" នូវព័ត៌មានសម្ងាត់នៅ អ.វ.ត.ក។

> ការពិតដែលថា ការបែកធ្លាយទាំងមិនស្របច្បាប់អំពីព័ត៌មានសម្ងាត់នៅ អ.វ.ត.ក បានកើតឡើងជាទូទៅនាពេលកន្លងមក ហើយស្ទើរតែគ្មានការដាក់ទោសនោះ គឺមិនមែនជាយុត្តិកម្មឱ្យបន្តការអនុវត្តគួរឱ្យអាម៉ាស់បែបនេះទៀតទេ។ ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងករណីអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភលើគោលការណ៍រក្សាការសម្ងាត់របស់តុលាការ បុគ្គលនានារាប់បញ្ចូលទាំងអ្នកសារព័ត៌មានផងដែរ មិនអាចផ្សព្វផ្សាយដោយគ្មានទោសអំពីព័ត៌មានដែលចៅក្រមចាត់ទុកថាជាព័ត៌មានសម្ងាត់ ផ្អែកលើមូល

[357] វិធាន ៥៤ និង ៥៦។

ដ្ឋាននៃការវាយតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ចៅក្រមទៅលើផលប្រយោជន៍ សាធារណៈនៅក្នុងព័ត៌មាននោះ។ ទង្វើបែបនេះអាចធ្វើឱ្យគ្រោះថ្នាក់ដល់សុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយកាត់បន្ថយការទុកចិត្តរបស់សាធារណជនមកលើសមត្ថភាពរបស់តុលាការក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់។ កិច្ចសហការពីបុគ្គល អង្គការ និងរដ្ឋនានា គឺមានសារសំខាន់ដើម្បីឱ្យសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដំណើរការទៅបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។ ការរំលោភលើគោលការណ៍រក្សាការសម្ងាត់ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការទុកចិត្តមកលើសមត្ថភាពរបស់តុលាការក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់ គឺបំផ្លាញកិច្ចសហការបែបនេះ ហេតុនេះ ត្រូវដាក់ទោស[358]។

263. សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចផ្តល់ជូនសាធារណជននូវ "ព័ត៌មានសង្ខេបដែលមាននៅក្នុងដីកា [ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម និងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ]"[359] ហើយ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ស.ច.ស ទទួលបានឆន្ទានុសិទ្ធិតិចតួចបំផុតក្នុងការបញ្ចេញ "ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសំណុំរឿងដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ប្រសិនបើយល់ ឃើញថាជាការចាំបាច់ដើម្បីធ្វើឱ្យសាធារណជនបានដឹងអំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬ ដើម្បីកែតម្រូវព័ត៌មានមិនពិត ឬ ព័ត៌មាននាំឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំ"[360]។

264. ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី សហព្រះរាជអាជ្ញាបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដែលរៀបរាប់អំពីមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាចំពោះការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ស.ព.អ[361]។ ករណីនេះបានបង្កឱ្យមានការព្រួយបារម្ភនៅថ្នាក់ខ្ពស់បំផុតនៃរាជរដ្ឋាភិបាល

---

[358] *ដីកាសម្រេចលើផលប៉ះពាល់ ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ ១៣។

[359] វិធាន ៥៤។

[360] វិធាន ៥៦(២)។

[361] អ.វ.ត.ក *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩។ *សូមមើលផងដែរ៖ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបម្រុងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី (ថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1/1)។ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសល្យុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1/1.3។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី អ៊ឹម ចែម អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/1

កម្ពុជា រួមទាំង ការធ្វើឱ្យរង្គោះរង្គើប្រទេសកម្ពុជា[362]។ អង្គការសហប្រជាជាតិមិនបានបង្ហាញការយល់ឃើញ ឬ ប្រតិកម្មណាមួយឡើយ។

265. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈដោយខុសច្បាប់[363]។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានកំណត់អត្ត

កថាខណ្ឌ ២។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទាក់ទងករណី អោ អាន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/4 កថាខណ្ឌ ២។

[362] Zsombor Peter និង Phorn Bopha *"គ្មានការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមទៀតទេ នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រាប់លោក បាន គីមូន"* កាសែតខេមបូឌាដេលី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.6។ "ឯកឧត្តម ហោ ណាំហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសបានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មាន បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំដែលសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ចាត់ទុកការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងធ្វើឡើងលើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ គឺជាការគំរាមកំហែងដល់ "ស្ថិរភាព" ប្រទេសកម្ពុជា។ សម្តេច [ហ៊ុន សែន] បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សំណុំរឿង ០០៣ នឹងមិនត្រូវអនុញ្ញាត"។ យើងត្រូវគិតពីសន្តិភាពនៅកម្ពុជា បើមិនដូច្នោះទេ តុលាការបរាជ័យ។ តុលាការនឹងកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទាំងបួនរូបឱ្យជោគជ័យ ហើយបន្ទាប់មកបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០២"។ លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ "កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ ២០០៣ រវាងរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានបង្កើតតុលាការនេះ ដើម្បីផ្តល់អំណាចឱ្យតុលាការកាត់ទោស "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងអ្នកដែល "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានបានថ្លែងកាលពីម្សិលមិញថា តាមរយៈការបន្តការចោទប្រកាន់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ មន្ត្រីតុលាការកំពុងរំលោភបំពាន"។ លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានត្រូវបានដកស្រង់សម្តីថា "ប្រសិនបើយើងបន្តសំណុំរឿងទី ៣ យើងខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដើមរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលបានចែងអំពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបំផុតតែប៉ុណ្ណោះ។ វាក៏ប៉ះពាល់ដល់ "ស្ថិរភាព និងការផ្សះផ្សាជាតិ" សម្រាប់ប្រទេសផងដែរ។ ប្រសិនបើមានខ្មែរក្រហមរត់ចូលព្រៃតស៊ូ អ្នកណានឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះ លើសពីនេះ សំណុំរឿងផ្សេងទៀតគួរតែប្រគល់ទៅឱ្យតុលាការជាតិដោះស្រាយរឿងក្តីទាំងនេះ"។ Chhorng Long Heng *"អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនិយាយអំពីបញ្ហាទូភាគី និងថ្នាក់តំបន់"* អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.5។ *សូមមើលផងដែរ៖ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

[363] ឯកសារ D72/1.1.11 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ រាយការណ៍ថា Ms Yuko Maeda ការិយាល័យកិច្ចការសាធារណៈ អ.វ.ត.ក "បានលើកឡើងអំពីការចងចាំរបស់គាត់ កាលថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ លោក *Jared Ferrie* អ្នកកាសែតឯករាជ្យម្នាក់បានបោះពុម្ពផ្សាយជាលើកដំបូង [*sic*] នៅក្នុងសារព័ត៌មាន Jurist អំពីឯកសារសម្ងាត់មួយពីតុលាការ ហើយបន្ទាប់មក នៅលើកទីពីរ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ក្នុង Christian Science Monitor"។ *Ferrie,*

សញ្ញាណជាសាធារណៈ ថាជាជនសង្ស័យម្នាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរជាច្រើន។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ អាចធ្លាយចេញពីបុគ្គលិក ឬ ការិយាល័យណាមួយរបស់ អ.វ.ត.ក។ ចំណុចនេះហាក់ដូចជាត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយ ស.ច.ស ដែលបានកត់សម្គាល់ផងដែរថា ការចេញផ្សាយព័ត៌មាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរគឺជាការជ្រៀតជ្រែកលើការស្វែងរកយុត្តិធម៌[364]។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយរបាយការណ៍នៃប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានដកស្រង់ជាបន្តបន្ទាប់នូវសម្តីដើមនៅក្នុងឯកសារដែលបានចោទប្រកាន់ហើយបានបង្ហាញសម្ភារៈឯកសារសម្ងាត់របស់ អ.វ.ត.ក[365]។

266. ការចេញផ្សាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់របស់ ស.ព.អ បង្កការខូចខាតដោយខុសច្បាប់ និងមិនអាចជួសជុលបានលើកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ លោក យឹម ទិត្យ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១១ សាធារណជនត្រូវបានជូនដំណឹងលម្អិតអំពីរបៀបដែល ស.ព.អ ចង់ឱ្យ លោក យឹម ទិត្យទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដែលមនុស្សជាតិបានដឹង[366]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូន

J. "ឯកសារលេចធ្លាយជាច្រើនបង្ហាញពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនៅក្រោមការវាយប្រហារនៅកម្ពុជា" *The Christian Science Monitor* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ សំណុំរឿង 00៤៖ ឯកសារ D72/1.1.3។

[364] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អ.វ.ត.ត* "សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អ.វ.ត.ត* "សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។

[365] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អ.វ.ត.ត* "សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។

[366] អត្ថបទព័ត៌មានដែលបានផ្សាយនៅលើសារព័ត៌មាន *Scoop Independent News* ដោយ Manning, S. និង Thompson, A., ថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ មានចំណងជើងថា "Leaked Documents Suggest UN Backing Off Khmer Rouge Trials"។ អាចចូលមើល តាមរយៈតំណភ្ជាប់ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅ៖ http://www.scoop.co.nz/stories/print.html?path=HL1106/S00165/leaked-documents-suggest-un-backing-off-khmer-rouge-trials.htm. សូមមើលផងដែរនៅលើសំណុំរឿង 00៤៖ ឯកសារ D72/1.1.5។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា "Ex-KR Cadre Not Fearful of Tribunal and Guardian of Hell" ក្នុងសំណុំរឿង 00៤៖ ឯកសារ D72/1.1.2។ ឯកសារ D72/1.1.13 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា "Crime Sites, Victim Information Released in Pending Tribunal Case"។ អាចរកមើលបានតាមរយៈ៖ https://www.voacambodia.com/a/crime-sites-victim-information-released-in-pending-tribunal-case/1568123.html.

រឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ គឺគ្រាន់តែជាការញុះញង់ឱ្យបើកកិច្ចស៊ើបសួរតែប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដីកានេះបានសរសេរថាជាការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានបញ្ចប់។ ប្រហែលជាទម្ងន់ពាក្យបែបនេះអាចទទួលយកបានដោយមេធាវីអាជីពក្នុងនីតិវិធីសម្ងាត់ ប៉ុន្តែ ជាក់ស្តែង សាធារណជនមិនអាចទទួលយកបាននោះទេចំពោះការប្រើប្រាស់សំដីបែបនេះ។ ដូចបានរកឃើញដោយតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដែលបង្ហាញទស្សនៈថា ជនសង្ស័យមានកំហុសមុនពេលដែលគាត់ត្រូវបានរកឃើញពិរុទ្ធភាពអនុលោមច្បាប់ គឺជាការរំលោភលើគោលការណ៍សច្ចធារណ៍និរទោស[367]។ កាតព្វកិច្ចនេះអនុវត្តលើសាធារណជនក៏ដូចជាអាជ្ញាធរតុលាការ រួមទាំង ស.ព.អ ផងដែរ[368]។

---

[367] *សូមមើល សម្រាប់ឧទាហរណ៍* តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Minelli ទល់នឹង ប្រទេសស្វីស* លេខពាក្យសុំ ៨៦៦០/៧៩ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨៣។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Allenet de Ribemont ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង* លេខពាក្យសុំ ១៥១៧៥/៨៩ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ ៣៦ ដល់ ៤១, រួមមាន៖ "ក្នុងរឿងក្តីនេះ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនក្នុងជួរនគរបាលបារាំង បានលើកឡើងថា ដោយគ្មានការកំណត់លក្ខណៈ ឬ ការស្ទាក់ស្ទើរ លោក Allenet de Ribemont ជាអ្នកញុះញង់ឃាតកម្ម និងជាអ្នកសមគំនិតក្នុងឃាតកម្មនោះ។ នេះជាការបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីកំហុសរបស់អ្នកដាក់ពាក្យ ដែលលើកដំបូង បានលើកទឹកចិត្តសាធារណជនឱ្យជឿជាក់ថា គាត់មានកំហុស ហើយទីពីរបានធ្វើបុរេវិនិច្ឆ័យលើការវាយតម្លៃអំពីអង្គហេតុ ដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច"។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Karakaş និង Yeşilırmak ទល់នឹង ប្រទេសតួកគី* លេខពាក្យសុំ ៤៣៩២៥/៩៨ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៤៧៖ "ការសន្មតថាគ្មានទោស នឹងត្រូវបានរំលោភបំពាន ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ឬ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់មន្ត្រីសាធារណៈបង្ហាញទស្សនៈដែលថា គាត់រកឃើញថាមានទោសយោងទៅតាមច្បាប់។ ក្នុងករណីដែលគ្មានការរកឃើញផ្លូវច្បាប់ណាមួយ វាមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដែលថា មានហេតុផលបង្ហាញថា តុលាការ ឬ មន្ត្រីចាត់ទុកជនជាប់ចោទថាមានទោស"។

[368] មាត្រា ៣៥ ថ្មី វិធាន ២១(ឃ)។ កតិកា ICCPR មាត្រា ១៤(២)។ ទស្សនៈទូទៅលេខ ៣២៖ មាត្រា ១៤ សិទ្ធិទទួលបានសមភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាក្តី និងសិទ្ធិទទួលការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌ UN HRC, CCPR/C/GC/32 ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៣០។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Daktaras ទល់នឹង ប្រទេសលីទុយអានី* លេខពាក្យសុំ ៤២០៩៥/៩៨ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៤២។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Allenet de Ribemont ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង* លេខពាក្យសុំ ១៥១៧៥/៨៩ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ ៣៦ ដល់ ៣៧ រួមមាន៖ "[មាត្រា ៦(២) សិទ្ធិ] ត្រូវបានបកស្រាយតាមរបៀបមួយ ដើម្បីធានាសិទ្ធិជាក់ស្តែង និងមានប្រសិទ្ធភាពផ្ទុយពីទ្រឹស្តី និងការស្រមើលស្រមៃ [...] តុលាការចាត់ទុកថា ការសន្មតថាគ្មានទោស អាចត្រូវបានរំលោភបំពានមិនត្រឹមតែដោយចៅក្រម ឬ តុលាការ តែអាចរំលោភដោយអាជ្ញាធរសាធារណៈផ្សេងទៀតផងដែរ"។

267. ការស៊ើបសួរបឋមដែលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ បានសំអាង គឺមិនមែនជាកិច្ចស៊ើបសួរ ឬ មិនបានធ្វើតេស្តយ៉ាងហ្មត់ចត់លើនីតិវិធីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ ក្នុងពេលធ្វើនីតិវិធីកាត់ព្រំដែនយុត្តាធិការស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស គេអាចសន្និដ្ឋានថា ស.ព.អ បានពង្រីកការចោទប្រកាន់របស់គាត់។ ជាការពិត ស.ច.ស បានលើកឡើងផ្ទុយដោយផ្ទាល់ពីការអះអាង និងការសន្និដ្ឋានដែលបានចេញផ្សាយដោយ ស.ព.អ ហើយបានចេញផ្សាយសេចក្ដីថ្លែងការណ៍មួយបង្ហាញអំពី "ការសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងរបស់ខ្លួនថាតើជនសង្ស័យក្នុង [សំណុំរឿង ០០៤] គឺ "ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរឬទេ" យោងតាមលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការនៅក្នុងមាត្រា ២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក" ដោយបានកត់សម្គាល់ថា ចំណុចនេះនឹងធ្វើឱ្យ អ.វ.ត.ក គ្មានយុត្តាធិការ ហើយវាមិនមានលក្ខណៈសមស្របទេក្នុងការ "បង្កើតក្ដីរំពឹងទុកដែលនឹងមិនអាចឆ្លើយតបបាននៅពេលក្រោយ"[369]។

268. បន្ទាប់ពីការចេញផ្សាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់ ស.ព.អ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេលើកឈ្មោះជាញឹកញាប់នៅក្នុងអត្ថបទសារព័ត៌មាន និងខ្សែវីដេអូ[370] ដោយភ្ជាប់ទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាក់លាក់ហើយបានលើកឡើងថាជា "អ្នកទទួលបន្ទុកតំបន់ខ្មែរក្រហមដែលគេយល់ថាមានមនុស្សរាប់សែននាក់បានសម្លាប់ដោយសារពលកម្មបាក់

---

[369] *សេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស)* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ១។

[370] អត្ថបទព័ត៌មានដែលបានផ្សាយនៅលើសារព័ត៌មាន *Scoop Independent News* ដោយ Manning, S. និង Thompson, A., ថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ មានចំណងជើងថា "Leaked Documents Suggest UN Backing Off Khmer Rouge Trials"។ អាចចូលមើល តាមរយៈតំណភ្ជាប់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅ៖ http://www.scoop.co.nz/stories/print.html?path=HL1106/S00165/leaked-documents-suggest-un-backing-off-khmer-rouge-trials.htm. សូមមើលផងដែរនៅលើសំណុំរឿង ០០៤៖ ឯកសារ D72/1.1.5។ អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា "Ex-KR Cadre Not Fearful of Tribunal and Guardian of Hell" ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤៖ ឯកសារ D72/1.1.2។ ឯកសារ D72/1.1.13 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។

កម្លាំង ការអត់អាហារ ឬ ការកាប់សម្លាប់”[371]។ លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានឱកាសតតាំងការចោទប្រកាន់នេះទេ ហើយទើបតែទទួលសិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ តែប៉ុណ្ណោះ[372]។

269. ការប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដែលបានបង្កឡើងនេះ មិនអាចជួសជុលវិញបាននោះទេ។

270. ក្រៅពីការប៉ះពាល់លើកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ លោក យឹម ទិត្យ និងគោលការណ៍សច្ចធារណ៍និរទោសរបស់គាត់ ការចេញផ្សាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុចរិតភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ ការចេញផ្សាយទ្រឹស្តីនៃសំណុំរឿងមុនពេល ឬ ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរមានគ្រោះថ្នាក់ដោយសារតែវាអាចធ្វើឱ្យមានការខូចខាតដល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីទាំងអស់ដែលត្រូវធ្វើឡើងជាបន្តបន្ទាប់។ វាប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជនសង្ស័យ និងផលប្រយោជន៍ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដូច្នេះ ការផ្តល់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់ ស.ព.អ ដល់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយគឺជាការជ្រៀតជ្រែកដោយចេតនាលើការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ដែលត្រូវបានហាមឃាត់ដោយវិធាន ៣៥ (១) និងគូសបញ្ជាក់ដោយ ស.ច.ស[373]។ ចំណុចនេះគឺជា

---

[371] អត្ថបទចេញផ្សាយដោយ *VOA Khmer* នៅថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ដោយ សុខ ខេមរា មានចំណងជើងថា “Crime Sites, Victim Information Released in Pending Tribunal Case”។ អាចរកមើលបានតាមរយៈ https://www.voacambodia.com/a/crime-sites-victim-information-released-in-pending-tribunal-case/1568123.html។

[372] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ ៧។

[373] កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ឯកសារ D72/1.1.11 ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ រាយការណ៍ថា Ms Yuko Maeda ការិយាល័យកិច្ចការសាធារណៈ អ.វ.ត.ក “បានលើកឡើងអំពីការចងចាំរបស់គាត់កាលថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ លោក Jared Ferrie អ្នកកាសែតឯករាជ្យម្នាក់បានបោះពុម្ពផ្សាយជាលើកដំបូង [*sic*] នៅក្នុងសារព័ត៌មាន Jurist អំពីឯកសារសម្ងាត់មួយពីតុលាការ ហើយបន្ទាប់មក នៅលើកទីពីរ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ក្នុង Christian Science Monitor”។ Ferrie, J. “ឯកសារលេចធ្លាយជាច្រើនបង្ហាញពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហមរកការរិះគន់នៅកម្ពុជា” *The Christian Science Monitor* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ សំណុំរឿង ០០៤៖ ឯកសារ D72/1.1.3។ *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អ.វ.ត.ត* “សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អ.វ.ត.ត* “សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។

និងនៅតែជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ការិយាល័យ ដែលកំពុងមាននៅក្នុងដែនដីការសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ[374]។

271. លទ្ធភាពនៃការធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ គឺគ្រប់គ្រាន់អាចឱ្យការស៊ើបអង្កេតនោះមិនត្រឹមត្រូវ[375]។ វិធាននីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រមូល និងការពិនិត្យភស្តុតាងមានអត្ថិភាពដាច់ដោយឡែកពីការវាយតម្លៃលើភស្តុតាង។ ក្នុងករណីនីតិវិធីបែបនេះត្រូវបានបំពាន និងមានការប៉ះពាល់លើសុចរិតភាពនៃភស្តុតាង ករណីនេះបង្កគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ គេមិនចាំបាច់ចោទសួរសំណួរអ្វីទៀតទេ ហើយក៏មិនអាចត្រូវឆ្លើយតបនោះដែរ។ គេមិនត្រូវ និងមិនអាចរំពឹងឱ្យមេធាវីការពារក្តីបញ្ចេញមតិថាតើព័ត៌មានដែលប្រមូលបានមិនត្រឹមត្រូវ ឬ អាចខុសពីព័ត៌មានដែលប្រមូលបានត្រឹមត្រូវ យ៉ាងម៉េចនោះទេ។ ករណីនេះគឺជាការប៉ាន់ស្មានសុទ្ធសាធ ហើយជាការព្យាករណ៍ដដែលៗកាន់តែខ្លាំងឡើង។ ចំនុចនេះគឺថា នេះជាទីបញ្ចប់នៃការបាត់បង់នូវសុចរិតភាព ហើយវាមិនអាចជួសជុលបាន ពោលគឺ គេនឹងមិនអាចដឹងការពិតឡើយ។

(ក) ផលប៉ះពាល់លើសក្ខីកម្មសាក្សី

272. សក្ខីកម្មសាក្សីមានភាពពុំរឹងមាំ។ ការចងចាំមិនភាពចន្លោះប្រហោង ហើយរឿងរ៉ាវដែលបានរៀបរាប់អាចបរាជ័យយ៉ាងឆាប់រហ័សដោយសារការត្រួតពិនិត្យដោយមិនហ្មត់ចត់។ ការទទួលស្គាល់ចំណុចនេះបាននាំឱ្យព្រះរាជអាជ្ញានៅតុលាការនូរ៉ឹមប៊ឺកងាកទៅសំអាងលើភស្តុតាងឯកសារ ហើយបានពឹងផ្អែកលើតែសាក្សីតិចតួចប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងការជំនុំជម្រះ ដែលបានចាប់ផ្តើមតែប៉ុន្មានខែក្រោយការបញ្ចប់រដ្ឋអាឡឺម៉ង់ក្រោមរបបណាស៊ី[376]។ Andrew Cayley ដែលជាអតីត ស.ព.អ នៅទីនោះ បានថ្លែងនាពេលថ្មីៗថា "ដូចគ្នាយ៉ាងខ្លាំង" ទៅនឹង Nationalsozialistische Deutsche

---

[374] វិធាន ៥៦(១)។

[375] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Jaloud ទល់នឹង ប្រទេសហូឡង់* លេខពាក្យសុំ ៤៧៧០៨/០៨ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២២៨។

[376] Jackson, R., *The Nürnberg Case viii*, ១៩៤៧។ Taylor, T., *The Nuremberg Trials*, 55 Columbia Law Review 488, ១៩៥៥ ត្រង់ ៥២១។ បញ្ជាការដ្ឋានជាន់ខ្ពស់អាល្លឺម៉ង់ បានចុះចាញ់នៅថ្ងៃទី៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៤៥ ដែលបានបញ្ចប់ការគ្រប់គ្រងរយៈពេល ១២ ឆ្នាំ របស់ *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*។ តុលាការយោធាអន្តរជាតិនៅនូរ៉ឹមប៊ឺកការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមធំៗ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងចាប់ពីថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៥ រហូតដល់ ថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៦។

Arbeiterpartei "ខ្មែរក្រហមមិនប្រុងប្រយ័ត្នលើឯកសារ"[377]។ គាត់បានពន្យល់ជូនប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយថា ឯកសារនេះអនុញ្ញាតឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា "បង្កើតសំណុំរឿងដ៏រឹងមាំប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដូចជា នួន ជា"[378]។ យោបល់របស់គាត់ហាក់ដូចជាផ្ទុយនឹងការបង្ហាញសោកស្ដាយទាក់ទងនឹងខ្មែរក្រហមបានបំផ្លិចបំផ្លាញឯកសារ នៅពេលវៀតណាមឈ្លានពាន[379]។

273. ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សំណុំរឿង ០០៤ មានសម្ភារៈយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ទាក់ទងនឹងការសម្ភាសន៍ជាមួយសាក្សីសក្ខីកម្ម។ ស.ព.អ ពុំបានសំអាងលើសម្ភារៈឯកសារទាំងនេះទេនៅពេលខ្លួនខិតខំប្រឹងប្រែងភ្ជាប់ លោក យឹម ទិត្យ ទៅនឹងការចោទប្រកាន់ដែលលោកកំពុងប្រឈម។ ជាការពិតណាស់ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានដឹងអំពីឯកសារនាសម័យនោះសូម្បីតែមួយ ដែលមានឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។

274. ចំណុចនេះគឺជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរ។ សក្ខីកម្មសាក្សីមានចន្លោះប្រហោង។ ការចងចាំគឺប្ដូរចុះប្ដូរឡើងវិលវល់ដោយសារភាពតានតឹងអារម្មណ៍[380] ហើយនឹកមិនឃើញដោយសារពេលវេលាកន្លងទៅយូរ[381]។ នៅក្នុងរឿងក្ដី Fofana ចៅក្រម Thompson បានថ្លែងថា "អង្គជំនុំជម្រះបានណែនាំ

---

[377] Baxter, H., 'From Newcastle and New Zealand to the Killing Fields of Cambodia' *The Independent* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ទំព័រ ២៦/៣២។

[378] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ។*

[379] Etcheson, C., *After the Killing Fields Lessons from the Cambodian Genocide*, ឆ្នាំ២០០៥ ពីទំព័រ ៦៤ ដល់ ៦៥ ដូចបានដកស្រង់ដោយ Combs, N. A. "*Deconstructing the Epistemic Challenges to Mass Atrocity Prosecutions*" *Washington and Lee Law Review* 75 (ឆ្នាំ២០១៨) ២២៣-៣០០ ពីទំព័រ ២៤៩ ដល់ ២៥០។

[380] Morgan, C. et al., "ភាពត្រឹមត្រូវនៃការចងចាំរបស់សាក្សីផ្ទាល់ ចំពោះអ្នកដែលបានជួបក្នុងអំឡុងពេលប៉ះពាល់នឹងការធុញថប់អារម្មណ៍ខ្លាំង" *International Journal of Law and Psychiatry* 27 (ឆ្នាំ ២០០៤) ២៦៥-២៨៧ រួមនឹងទំព័រ ២៧៤៖ "ទិន្នន័យទាំងនេះផ្ដល់នូវភស្តុតាងរឹងមាំដែលថាការចងចាំរបស់សាក្សីផ្ទាល់ចំពោះមនុស្សដែលបានជួបក្នុងអំឡុងពេលព្រឹត្តិការណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ ពេញពេញដោយភាពតានតឹងខ្លាំង និងជាក់ស្ដែងអាចនឹងមានកំហុសឆ្គងធំធេង"។

[381] តុលាការ ICC *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga*, សាលក្រមអនុលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ICC-01/04-01/06-2842 កថាខណ្ឌ ១០៣៖ អង្គជំនុំជម្រះបានផ្ដល់ប្រាក់ឧបត្ថម្ភសមស្របទៅក្នុងករណីណាមួយដែលមិនមានភាពមិនច្បាស់លាស់ មិនសមស្រប ឬ មិនស៊ីសង្វាក់ ដោយចងចាំបរិបទរួមនៃសំណុំរឿង និងកាលៈទេសៈនៃសាក្សីនីមួយៗ។ ជាឧទាហរណ៍ ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០២ និង២០០៣។ ការចងចាំ និងសាក្សីដែលជាកូនក្មេងនៅក្នុងអំឡុងព្រឹត្តិការណ៍ ឬ អ្នកដែលបាក់ស្បាត អាចមានការលំបាកក្នុងការរៀបរាប់រឿងរ៉ាវឱ្យបានស៊ីសង្វាក់ ពេញលេញ និងសមហេតុផល។ មានមូលហេតុសក្ខីកម្មផ្សេងទៀត ដែលបង្ហាញថាហេតុអ្វីបានជាភស្តុតាងរបស់

ខ្លួនឯងយ៉ាងហ្មត់ចត់ថា ភស្តុតាងអំពីអង្គហេតុដែលបានកើតឡើងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ ឬ យូរជាងនេះ មុនការផ្តល់សក្ខីកម្មអាចមានភាពមិនច្បាស់លាស់ដោយសារតែចន្លោះប្រហោង និងភាពខុសគ្នានៃការយល់ឃើញ និងការចងចាំរបស់មនុស្ស"[382] ។ ដូចសាស្ត្រាចារ្យ Nancy Amoury បានកត់សម្គាល់ "ការស្រាវជ្រាវនាពេលថ្មីៗនេះបង្ហាញថា សូម្បីតែស្ថិតនៅក្រោមកាលៈទេសៈដ៏ល្អបំផុតក៏ដោយ ក៏សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីឃើញហេតុការណ៍ផ្ទាល់ភ្នែកជាញឹកញាប់គឺមិនបានរៀបរាប់ត្រឹមត្រូវផងដែរ"[383]។ "ការកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយសាក្សីអំពីមនុស្សចម្លែក" ពោលគឺការ

សាក្សីអាចមានកំហុសឆ្គង ហើយអង្គជំនុំជម្រះនៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃសក្ខីកម្ម បានពិចារណាលើកត្តាទាំងនេះ ហើយចំណុចទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងការវាយតម្លៃជារួមលើសំណួរពាក់ព័ន្ធ"។

តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ngudjolo* សាលក្រមអនុលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ICC-01/04-02/12-3-tENG កថាខណ្ឌ ៤៩, ទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើង ១០ ឆ្នាំ មុនពេលចេញសាលក្រម៖ "ពេលវេលាដែលកន្លងបង្ហាញថាហេតុអ្វីបានជាការចងចាំជួនកាលអាចបាត់សាបសូន្យ ដោយសារសាក្សីខ្លះនៅក្មេងនៅពេលនោះ ហើយបាត់ស្មារត វាអាចទំនងមានការពិបាកក្នុងការរៀបរាប់ស៊ីសង្វាក់ ពេញលេញ និងសមហេតុផល។ មានហេតុផលសក្តានុពលផ្សេងទៀតបង្ហាញកំហុសភស្តុតាងសាក្សីមួយចំនួន។

តុលាការ ICTR, *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Muhimana* (ICTR-95-1B-T) សាលក្រម និងការដាក់ទោស ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ៦៥។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gacumbitsi* (ICTR-01-64-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខណ្ឌ ៨៣។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Limaj* (IT-03-66-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ១២។ សូមមើលផងដែរ៖ Combs, N. A., *រកការពិតដោយគ្មានហេតុការណ៍ពិត៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់នៃការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ* Cambridge University Press ឆ្នាំ ២០១០ ទំព័រ ១៤ ដកស្រង់៖ Shepherd, J., និងអ្នកផ្សេងទៀត "ភស្តុតាងកំណត់អត្តសញ្ញាណ៖ ការវាយតម្លៃផ្នែកចិត្តសាស្ត្រ" ឆ្នាំ១៩៨២ ទំព័រ ៨០-៨៦។

[382] តុលាការ SCSL រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Fofana និងអ្នកផ្សេងទៀត* "ញែកដាច់ពីគ្នានូវមតិស្របគ្នា និងមតិខ្វែងគ្នាដោយឡែករបស់ចៅក្រម Bankole Thompson ដែលបានដាក់ឯកសារនេះ ស្របតាមមាត្រា ១៨ នៃលក្ខន្តិកៈ" ចុះថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ SCSL-04-14-J កថាខណ្ឌ ៤៤។

[383] Combs, N. A., *រកការពិតដោយគ្មានហេតុការណ៍ពិត៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់នៃការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ* Cambridge University Press ឆ្នាំ២០១០ ទំព័រ ១៤ កត់សម្គាល់ថា "ការសិក្សាជាច្រើនបានបង្ហាញពីភាពមិនប្រាកដនៃការយល់ដឹងរបស់សាក្សីផ្ទាល់ភ្នែក ហើយការធ្វើតេស្ត DNA បានបង្ហាញការសិក្សាទាំងនេះដោយបង្ហាញថាការផ្តន្ទាទោសខុសឆ្គងជិត ៨០ ភាគរយនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសរបស់សាក្សីផ្ទាល់ភ្នែកនេះ"។ សូមមើលផងដែរ៖ Combs, N. A. "Deconstructing the Epistemic Challenges to Mass Atrocity Prosecutions" *Washington and Lee Law Review* 75 (ឆ្នាំ២០១៨) ២២៣-៣០០ នៅទំព័រ ២៣៨ ដកស្រង់៖ Garrett, B., *ការផ្តន្ទាទោសអ្នកគ្មានកំហុស៖ ករណីការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌធ្វើឡើងមិនត្រឹមត្រូវ* ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ ៤៨។ Loftus, E., Davis, D., "គ្រោះថ្នាក់នៃសាក្សី

កំណត់អត្តសញ្ញាណរមនុស្សដែលសក្សីមិនស្គាល់ - ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "ភស្តុតាងដែលគួរឱ្យសង្ស័យបំផុត"[384]។

275. ការចងចាំ និងសក្ខីកម្មសាក្សី គឺងាយនឹងប៉ះពាល់ខ្លាំងផងដែរ[385]។ ការសាកសួរ រូបថត ឬឥទ្ធិពលពីខាងក្រៅផ្សេងទៀត ដូចជា របាយការណ៍ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ឬ វោហាសាស្ត្រនយោបាយអាចជះឥទ្ធិពលដល់ការចងចាំរហូតដល់ថ្នាក់នាំឱ្យមានការប្រឌិតឡើងទាំងស្រុង[386]។ របបខ្មែរក្រហមបានក្លាយជាប្រធានបទនៃការពិភាក្សារយៈពេល ៤០ ឆ្នាំ វោហាសាស្ត្រជាតិ និងអន្តរជាតិ និងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាសាធារណៈមួយទសវត្សរ៍របស់ អ.វ.ត.ក។ គេមិនអាចបដិសេធថាការយល់ដឹងជាសាធារណៈអំពីរយៈពេលនេះមិនត្រូវបានរងឥទ្ធិពលនោះទេ។

276. យោងតាមហេតុផលទាំងអស់នេះ សុចរិតភាពនៃសក្ខីកម្មសាក្សីសក្តានុពលត្រូវតែរាំងឱ្យបាន និងធ្វើយ៉ាងណាជៀសឱ្យផុតពីឥទ្ធិពលខ្លាំងបន្ថែមទៀត។ ប៉ុន្តែ មិនអាចធ្វើបាន។

(ខ) ការធ្វើឱ្យខូចការស៊ើបអង្កេតតាមរយៈភាគីខាងក្រៅប្រើប្រាស់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ

277. ផលវិបាកជាក់ស្តែងមួយនៃការលេចធ្លាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ដល់សាធារណជន គឺថាដីកានេះបានធ្លាក់ទៅដល់ស្ថាប័ន ដែលធ្វើការស៊ើបអង្កេតនៅក្រៅក្របខ័ណ្ឌ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ អ.វ.ត.ក។ ស្ថាប័នមួយក្នុងនោះគឺមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ជាទូទៅថា DC-Cam ដែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង ០០៤ នៅមុនពេលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី

ដែលបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកចំពោះអ្នកដែលគ្មានកំហុស៖ ការរៀនសូត្រពីអតីតកាល និងការព្យាករណ៍ទៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម" 46 *New England Law Review* (ឆ្នាំ២០១២) ៧៦៩ ទំព័រ ៧៧០។

[384] Combs, N.A., "Deconstructing the Epistemic Challenges to Mass Atrocity Prosecutions", *Washington and Lee Law Review* 75 (ឆ្នាំ២០១៨) ២២៣-៣០០ នៅត្រង់ទំព័រ ២៥៨។

[385] Morgan, C., Loftus, E., និងអ្នកផ្សេងទៀត, "ព័ត៌មានខុស អាចជះឥទ្ធិពលដល់ការចងចាំលើព្រឹត្តិការណ៍ដែលមានភាពស្មុគស្មាញនាពេលថ្មីៗនេះ" *ទិនានុប្បវត្តិច្បាប់ និងចិត្តសាស្ត្រអន្តរជាតិ ៣៦ (២០១៣)* ១១-១៧។ Frenda, S., Loftus, E., និងអ្នកផ្សេងទៀត "ការចងចាំខុសឆ្គងអំពីព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយដែលបានប្រឌិត" *ទិនានុប្បវត្តិនៃបទពិសោធន៍ចិត្តសាស្ត្រសង្គម* ៤៩ (ឆ្នាំ២០១៣) ២៨០-២៨៦។

[386] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

របស់ ស.ព.អ បានលេចធ្លាយដោយខុសច្បាប់ដល់សាធារណជនទៅទៀត។ ក.ស.ច.ស បានសំអាងយ៉ាងខ្លាំងលើការងាររបស់ខ្លួន[387]។

278. DC-Cam ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍នៅសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤[388]។ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជាបានសន្មត់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ហើយមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍[389]។ នៅក្រោមផ្នែក "បេសកកម្មរបស់យើង" នៅលើគេហទំព័រ DC-Cam, DC-Cam លើកឡើងថា DC-Cam មានគោលបំណងសំខាន់ពីរគឺ "គោលបំណងទី១ គឺត្រូវកត់ត្រា និងរក្សាទុកប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហមសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។ គោលបំណងទី២ គឺចងក្រង និងរៀបចំព័ត៌មានដែលអាចធ្វើជាភស្តុតាងសក្តានុពលសម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់របស់ខ្មែរក្រហម"[390]។

279. យោងតាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីបេសកកម្មរបស់ DC-Cam គម្រោងគណនេយ្យភាព ដែលបានចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ២០០០ គឺ៖ (i) ផ្តោតជាសំខាន់លើ "ការស្វែងរកការពិតដើម្បីលើកកម្ពស់យុត្តិធម៌" (ii) "ពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងរឿងក្តីប្រឆាំងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដែលនៅរស់រានមានជីវិតនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)" (iii) "ផ្តល់ជាវិធីមួយដើម្បីបំភ្លឺដល់ខ្សែសង្វាក់នៃការទទួលខុសត្រូវ ការអនុវត្តរបបរាយការណ៍ និងលក្ខណៈស្ថាប័នផ្សេងទៀតនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលអាចជួយឱ្យមេដឹកនាំទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើឃោរឃៅដែលបានប្រព្រឹត្តនៅតាមទីតាំងជាក់ស្តែង" និង (iv) "ក៏បម្រើមុខងាររៀបរាប់ការពិតដ៏សំខាន់ផងដែរ"[391]។ វាបង្ហាញយ៉ាងជាក់លាក់ថា គោលបំណងចុងក្រោយរបស់ DC-Cam គឺមានលក្ខណៈ

---

[387] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ERN 00619851។

[388] សហរដ្ឋអាមេរិក ច្បាប់យុត្តិធម៌ប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា 22 U.S.C. 2656 ផ្នែក ឃ ទំព័រ ៥៧១-៥៧៤។

[389] សហរដ្ឋអាមេរិក ច្បាប់យុត្តិធម៌ប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា 22 U.S.C. 2656 ផ្នែក ឃ ទំព័រ ៥៧២។

[390] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "បេសកកម្មរបស់យើង" *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Abouts/History/Histories.htm.

[391] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព"៖ ឆ្នាំ ២០០០-បច្ចុប្បន្ន *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Projects/Promoting/Promoting_Accountability.htm (ចូលមើលចុងក្រោយដោយមេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨)។

បន្ទាប់បន្សំលើគោលបំណងទីមួយ៖ គោលបំណងរបស់ DC-Cam សំខាន់នោះគឺ "*ជួយឱ្យមេដឹកនាំទទួលខុសត្រូវ*" ចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។

280. ហេតុដូច្នេះ អាណត្តិការងាររបស់ DC-Cam ដែលនៅតែជាបេសកកម្មមួយផ្នែករបស់ខ្លួននៅពេលសព្វថ្ងៃនេះ គឺប្រមូលភស្តុតាងក្នុងចេតនាថាមានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ពុំមែនក្នុងចេតនាដើម្បីស៊ើបអង្កេតការពិតនោះទេ។ លោក ឆាំង យុ ប្រធាន DC-Cam បានយល់ស្របថា គោលបំណងនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ DC-Cam គឺ "ដើម្បីប្រមូលព័ត៌មានប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់តុលាការស្វែងរកឧក្រិដ្ឋជនដែលប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ" ក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[392]។

281. ជាពិតណាស់ DC-Cam បានទទួលស្គាល់ជាចំហបើកការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ រឿងក្តីដែលគួរស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបអង្កេតរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែប៉ុណ្ណោះ ដោយធ្វើការចុះពិនិត្យទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងសម្ភាសប្រជាជន[393]។ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ស.ច.ស បានព្រមានភាគីមិនឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯងនោះទេ[394]។ ការព្រមានបែបនេះអាចឱ្យយល់បានថា អ្នកស៊ើបអង្កេត - ក្រៅពី ស.ច.ស - មានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេត។ ការស៊ើបអង្កេតស្របពេលគ្នាដោយអង្គភាពមួយដែលមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេត - ដូច DC-Cam ជាដើម អាចមានឥទ្ធិពលមិនត្រឹមត្រូវលើសាក្សីដែលអាចត្រូវបានសម្ភាសដោយ ស.ច.ស នាពេលក្រោយ។ កម្រងសំណួរដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់

---

[392] សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារឹកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ E1/32.1 ទំព័រ ៨៦ បន្ទាត់ ១៤-១៦។

[393] Crothers, L., 'Researchers Probe Alleged KR Island Massacre,' កាសែត ខេមបូឌាដេលី, ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤៖ *"ព័ត៌មាននេះមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ជាពិសេសសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង មាស មុត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣។ យើងនឹងចុះទៅកោះ ហើយស្វែងរកទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ព្រមទាំងជួបមនុស្សដែលបានរស់នៅទីនោះតាំងពីដើមទសវត្សរ៍ ឆ្នាំ១៩៨០" [អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា]។ ការចោទប្រកាន់ដំបូង ដែលចងក្រងដោយព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹង មាស មុត មិនបាននិយាយពីការសម្លាប់រង្គាលនៅលើកោះនោះទេ។ ការចោទប្រកាន់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ហើយការស៊ើបអង្កេតកំពុងបានបន្ត។*

[394] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាសម្រេចធ្វើការព្រមានដោយអនុវត្តតាមវិធាន ៣៨* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D367 កថាខណ្ឌ ៨ ដល់ ៩។

ដោយអ្នកសម្ភាសរបស់ DC-Cam ត្រូវបានបែងចែកជាឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិជាក់លាក់ ដែលមានបំណងស្វែងរកភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ហាញធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗ[395]។ ក.ស.ព បានលើកឡើងថា ការស្រាវជ្រាវរបស់ DC-Cam អាចជួយធានាការផ្តន្ទាទោសនៅ អ.វ.ត.ក[396]។

282. សេចក្តីថ្លែងការណ៍បេសកកម្មរបស់ DC-Cam ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា DC-Cam បានធ្វើបទសម្ភាសន៍ជាង ១០,០០០ កិច្ចសម្ភាសន៍ នៅចន្លោះឆ្នាំ២០០០ និងឆ្នាំ២០០៧ ហើយក្រោយមកមានបំណង "ធ្វើការវិភាគយ៉ាងល្អិតល្អន់អំពីប្រតិចារឹកនៅក្នុងឯកសាររបស់យើង"[397]។ DC-Cam បានកត់សម្គាល់ឃើញយ៉ាងច្បាស់អំពីការផ្តល់សំភារៈ និងការវិភាគ ជូន អ.វ.ត.ក បន្ទាប់ពីការវាយតម្លៃរបស់ Stephen Heder ថាតើវា "បានផ្តល់ព័ត៌មានទាក់ទងនឹងរឿងក្តីរបស់អតីតមន្ត្រីខ្មែរក្រហម ដែលទំនងជានឹងត្រូវបានយកមកជំនុំជម្រះទោសដែរឬអត់[398]។ យើងកត់សម្គាល់ឃើញថា Stephen Heder ពុំមែនជាអ្នកច្បាប់ និងអ្នកស៊ើបអង្កេតបទល្មើសមានបទពិសោធន៍នោះទេ។ គាត់គ្រាន់តែជាអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវមួយរូបដែលមានការចាប់អារម្មណ៍លើប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ[399]។ ការពឹងផ្អែកលើ "ការវាយតម្លៃ" របស់គាត់មានបញ្ហា ហើយថែមទាំងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍ចុងក្រោយដូចបានលើកឡើង ចំពោះ "អតីតមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដែល *ទំនងជាត្រូវ*

---

[395] សំណុំរឿង ០០២ *មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបាននាំមុខ សម្រាប់កិច្ចសម្ភាសន៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០១, ឯកសារ E3/158។

[396] Crothers, L., 'Researchers Probe Alleged KR Island Massacre,' កាសែត ខេមបូឌាដេលី, ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៤៖ *"William Smith សហព្រះរាជអាជ្ញារងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ បាននិយាយនៅក្នុងអ៊ីម៉ែលថា ការចោទប្រកាន់ [ដែលបានលើកឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា] អាចជួយបញ្ជាក់ថាមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធរវាងកម្ពុជា និងវៀតណាមក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥។ នេះអាចជួយឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាបង្ហាញថា នួន ជា និង ខៀវ សំផន មានទោសឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដំណាក់កាលទី ២ នៃសវនាការជំនុំជម្រះជនទាំងនេះ ដែលនឹងផ្តើមនៅចុងឆ្នាំនេះ។ លោក William Smith បានមានប្រសាសន៍ថាការស៊ើបអង្កេតទៅលើអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅកោះតាងនឹងជួយផ្តល់ "បរិបទពាក់ព័ន្ធដល់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទទាំងពីរប្រឆាំងនឹងពលរដ្ឋវៀតណាម ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ មក"។ ការចោទប្រកាន់អំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក៏នឹងត្រូវបើកសវនាការជេញដោលនៅដំណាក់កាលបន្ទាប់ផងដែរ។*

[397] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព"៖ ឆ្នាំ ២០០០-បច្ចុប្បន្ន *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Projects/Promoting/Promoting_Accountability.htm។

[398] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[399] សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ១២៤០។

យកមកធ្វើការជំនុំជម្រះ"[400] ទោះក្នុងន័យណាក៏ដោយ ហើយមិនថាវាត្រូវបានវាយតម្លៃយ៉ាងណា ជាជាងការកំណត់ "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មពាក់ព័ន្ធ។

283. នៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលមានការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង នួន ជា អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ ខៀវ សំផន និង កាំង ហ្គេក អ៊ាវ *ហៅ* ឌុច[401]។ នៅពេលទទួលបានដីកា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលខុសត្រូវលើកិច្ច ស៊ើបសួរ និងការរក្សាការសម្ងាត់[402]។ ហេតុដូច្នេះ "[ការវិភាគ] កាន់តែទូលំទូលាយលើប្រតិចារឹក នៅក្នុងសំណុំរឿង [របស់ខ្លួន]" គឺជាជំហានបន្តបន្ទាប់យ៉ាងសមហេតុផលសម្រាប់គម្រោងគណនេយ្យភាព របស់ DC-Cam[403]។

284. ព័ត៌មានដំបូងទាក់ទងនឹងអង្គហេតុនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជូនសាធារណជននៅថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០[404]។ នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ខ្លួន ស.ច.ស លើកឡើងថា៖

> ដើម្បីអាចឱ្យសាធារណៈជន ដែលមានបំណងចង់ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (មុនកាលបរិច្ឆេទកំណត់នេះ) និងជួយដល់កិច្ចស៊ើបសួរលើសំណុំរឿង ០០២ ជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអនុលោមតាមវិធាន ៥៦.២ (ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សូមផ្តល់ព័ត៌មានគួសបញ្ជាក់អំពី
> អង្គហេតុដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងបន្ត។

ស.ច.ស បានបន្តទៀតថា៖

---

[400] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព"៖ ឆ្នាំ២០០០-បច្ចុប្បន្ន *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Projects/Promoting/Promoting_Accountability.htm។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]

[401] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ ៣។

[402] វិធាន ៥៥ ៥៦ និង ៦០(២)។

[403] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព"៖ ឆ្នាំ ២០០០-បច្ចុប្បន្ន *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Projects/Promoting/Promoting_Accountability.htm។

[404] *សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ការស៊ើបសួរនៃសំណុំរឿង ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស និងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០។

ខេត្តតាកែវ សហករណ៍ត្រាំកក់ ដែលរួមបញ្ចូលសហករណ៍នៅតាមឃុំមួយចំនួនដូចជា ឃុំគួសសំរោង ត្រពាំងធំត្បូង ត្រពាំងធំខាងជើង ត្រាំកក់ ញ៉ែងញ៉ង ស្រែរនោង និងតាភេន។

285. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ស.ច.ស បានជូនដំណឹងដល់ភាគីថា ពួកគេបានចាត់ទុកថាកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានបញ្ចប់[405]។ យោងតាមដីកាបង្គាប់ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ សំណុំរឿងត្រូវបានផ្ទេរទៅ ក.ស.ព សម្រាប់គោលបំណងនៃដីកាស្ថាពរអនុលោមតាមវិធាន ៦៦ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[406]។ នៅពេលនេះ សាធារណជនបានដឹង តាមរយៈសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ ក.ស.ព ទាក់ទងនឹងការខ្វែងគំនិតគ្នារវាង ស.ព.អ និង ស.ព.ជ អំពីការចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតថ្មី និងរឿងក្តីថ្មីដែលអាចកើតមាន[407]។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គ្មានព័ត៌មានលម្អិតត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយដល់សាធារណជនទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ព.ជ ឬ ជនសង្ស័យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ។

286. ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ពីរឆ្នាំបន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការងារប្រមូលកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយសាក្សី DC-Cam បានបើកដំណើរការការងារនៅតាមមូលដ្ឋានរបស់ពួកគេឡើងវិញ ហើយបានចាប់ផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ (តំបន់ ១៣ របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ)[408]។ ស្រុកគិរីវង្សមិនបានស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២ នោះទេ។ DC-Cam បានលើកឡើងថា៖

[405] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣ ជើងទំព័រ ១៥។ *សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D317។

[406] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាបញ្ជូនបន្ត* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ ១៣ ជើងទំព័រ ១៧។

[407] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី* (ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) ។ *ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ សំណៅសាធារណៈមានកោសលុប៖ ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[408] ឯកសារ D65.1.2 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គម្រោងលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព៖ ការធ្វើទស្សនកិច្ចស្រុក ១០៩ ភូមិភាគនិរតី ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។

ចាប់ពីថ្ងៃទី១៤ ដល់ ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ក្រុមលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាពរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានចុះធ្វើទស្សនកិច្ចទៅកាន់ស្រុកគិរីវង់ ឬ ស្រុក ១០៩ នៃភូមិភាគនិរតី។ ភូមិនភាគនេះមានឈ្មោះអសោចដោយសារតែមេដឹកនាំរបស់វា គឺតាម៉ុក ដែលគេហៅថា មេឃាតកររបស់ ប៉ុល ពត ដែលបានស្លាប់នៅក្នុងគុកឃោធាក្នុងឆ្នាំ២០០៦ មុនពេលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាចាប់ផ្ដើមដំណើរការតែបន្តិចប៉ុណ្ណោះ។ គម្រោងនេះមានគោលបំណងស្វែងរកអតីតសមាជិកអង្គការចាត់តាំងខ្មែរក្រហម និងគម្រោងនេះជឿថា សមាជិកខ្មែរក្រហមទាំងនេះមានព័ត៌មានដ៏ច្រើនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឋានានុក្រមនៃការគ្រប់គ្រង និងការបញ្ជា ព្រមទាំងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃការកាន់ក្ដាប់ផងដែរ។

វិធីសាស្ត្រ

តាមរយៈការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដែលមាន និងទំនាក់ទំនងដែលមានស្រាប់ គម្រោងនេះបានព្យាយាមស្វែងរកកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងសម្ភាសន៍អតីតសមាជិកអង្គការខ្មែរក្រហម ចាប់ពីថ្នាក់ទាបបំផុតទៅដល់ថ្នាក់ខ្ពស់បំផុត។ ដើម្បីចាប់ផ្ដើមកិច្ចការរបស់ខ្លួនក្រុមនីមួយៗបានកំណត់អត្តសញ្ញាណទំនាក់ទំនងពីមុន ក្នុងស្រុក១០៩ ដែលគម្រោងកសាងរួចហើយតាំងពីឆ្នាំ២០០១ ដោយប្រើទិន្នន័យប្រវត្តិរូប។ ផ្ដើមចេញពីទំនាក់ទំនងទាំងនេះ គម្រោងបានបន្តស្វែងរកកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងសម្ភាសន៍អតីតខ្មែរក្រហម ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងស្រុកនេះនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ វិធីសាស្ត្រនេះមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត ដោយហេតុថា **អ្នកផ្ដល់ព័ត៌មាន**តែងតែបានចង្អុលទៅរកអតីតអ្នករួមការងាររបស់ពួកគេ ហើយកិច្ចការនេះនាំមកនូវការបញ្ជាក់ការពិតអំពីអង្គហេតុនានាដែលបានអះអាងដោយប្រភពច្រើន។ កម្រងសំណួរដែលត្រូវបានរៀបចំ និងពិនិត្យយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នដោយមេធាវី ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការសម្ភាសន៍នេះ **ដោយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការគេចវេសពីការឆ្លើយដាក់បន្ទុកលើខ្លួនឯងរបស់អ្នកផ្ដល់ព័ត៌មាន។**

ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ក្រុមគម្រោងអាចស្វែងរក និងធ្វើកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយសមាជិកចំនួន ១៩ រូបនៃសមាជិកខ្មែរក្រហម។ ក្រុមការងារអាចប្រមូលបានកិច្ចសម្ភាសន៍ជាច្រើន ប្រសិនបើអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានមិនបានបដិសេធកិច្ចសម្ភាសន៍នោះ[409]។

287. មេធាវីការពារក្តីសង្កេតឃើញថា ការប្រុងប្រយ័ត្នបារម្ភរបស់ DC-Cam ក្នុងការការពារអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន និងរក្សាសិទ្ធិរបស់ពួកគេចំពោះ "ការឆ្លើយដាក់បន្ទុកខ្លួនឯង" ធ្វើឱ្យ "គម្រោង" របស់ខ្លួនស្ទើរតែមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌជាជាងការខិតខំប្រឹងប្រែងជាទូទៅក្នុងការកត់ត្រាការរៀបរាប់រឿងពិតពេញលេញសម្រាប់គោលបំណងប្រវត្តិសាស្ត្រ។ DC-Cam បានបន្ថែមទៀតថា៖

សេចក្តីសង្កេតទូទៅលើស្រុក ១០៩ ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ស្រុក ១០៩ ស្ថិតនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់ភូមិភាគនិរតី ដែលកាលនោះត្រូវបានដឹកនាំដោយ តាម៉ុក ដែលជាលេខា និងដៃស្តាំរបស់ ប៉ុល ពត។ តាម៉ុកបានស្លាប់ដោយសាររោគាពាធក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងពន្ធនាគារយោធា ក្នុងរយៈពេលខ្លីមុនពេលដែលសាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលមានឈ្មោះជាផ្លូវការថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើត និងដំណើរការ។ យោងតាមបទសម្ភាសន៍របស់លោក Ben Kiernan និងអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានដែលជាអ្នកស្រុកគិរីវង់បានបញ្ជាក់ថា ស្រុក ១០៩ ត្រូវបានកាន់កាប់ដោយលេខាស្រុកមួយរូបដែលមានឈ្មោះថា ទិត្យ ដែលជាប្អូនថ្លៃប្រុសរបស់តាម៉ុក។ ក្នុងខណៈនេះ យើងទទួលបានព័ត៌មានផ្ទុយគ្នាអំពីទីលំនៅរបស់ ទិត្យ។ យោងតាមសំដីអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន ឈ្មោះ ឃឹម ថា បច្ចុប្បន្ននេះ ទិត្យ កំពុងកាន់មុខតំណែងសំខាន់មួយ ក្នុងរដ្ឋាភិបាល និងកំពុងរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ប៉ុន្តែ អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានម្នាក់ទៀតបានប្រាប់ក្រុមគម្រោងថា ទិត្យ រស់នៅក្នុងជីវភាពយ៉ាងសមរម្យនៅសែនចៅ ជិតព្រំដែនថៃ ដោយមានផ្ទះធំ និងរថយន្តជាច្រើន។ ក្រុមបានស្វែងរកតែមិនអាចអាចរកឃើញទីកន្លែងឈ្មោះសែនចៅនេះឡើយ។ អ្នកផ្តល់

[409] ឯកសារ D65.1.2 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គម្រោងលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព៖ ការធ្វើទស្សនកិច្ចស្រុក ១០៩ ភូមិភាគនិរតី ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។

ព័ត៌មានម្នាក់ទៀតបាននិយាយថា ទាំងទិត្យ និងប្រពន្ធគាត់ គេន នៅរស់នៅឡើយ ប៉ុន្តែមិនដឹងថា ពួកគាត់រស់នៅទីណាពិតប្រាកដទេ[410]។

288. DC-Cam បានលើកឡើងថា ខ្លួនបានបញ្ឈប់ការប្រមូលផ្ដុំបទសម្ភាសន៍របស់ខ្លួននៅពេលកិច្ចស៊ើបសួរបានចាប់ផ្ដើមនៅឆ្នាំ២០០៧[411]។ កិច្ចស៊ើបសួរលើសំណុំរឿង ០០២ គឺជាការសម្ងាត់ ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ មិនបានគ្របដណ្ដប់លើស្រុកគិរីវង្សទេ[412]។ នៅពេលនោះ ឈ្មោះ "ទិត្យ" មិនត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានណាមួយ ឬ សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈទាក់ទងនឹងកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឬ នៅក្នុងបរិបទនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់ ស.ព.អ ទេ។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានលេចធ្លាយដោយខុសច្បាប់ដល់សាធារណជននៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ បន្ទាប់ពី ស.ច.ស បានចេញសេចក្ដីថ្លែងការណ៍មួយដែល ស.ច.ស បានពន្យល់ថា គ្មានការស៊ើបអង្កេតលើតាមមូលដ្ឋាន បានចាប់ផ្ដើមនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ នោះទេ[413]។

289. គោលបំណងនៃ "ការស៊ើបអង្កេត" ឡើងវិញរបស់ DC-Cam បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា DC-Cam កំពុងធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយផ្អែកលើព័ត៌មានសម្ងាត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ដែលអាចទទួលបានពីបុគ្គលិកនៅក្នុង អ.វ.ត.ក នៅមុនពេលបែកធ្លាយ។

290. ដោយសារ DC-Cam និងបុគ្គលិករបស់ខ្លួនមិនមែនជាបុគ្គលិករបស់ អ.វ.ត.ក និងជាភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ពួកគេមិនមានកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់លើកិច្ចស៊ើបសួរនោះឡើយ[414]។

---

[410] ឯកសារ D65.1.2 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គម្រោងលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព៖ ការធ្វើទស្សនកិច្ចស្រុក ១០៩ ភូមិភាគនិរតី ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។

[411] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព"៖ ឆ្នាំ ២០០០-បច្ចុប្បន្ន *អាចរកមើលបាននៅ៖* http://www.d.dccam.org/Projects/Promoting/Promoting_Accountability.htm។

[412] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃ១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427។

[413] *សេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ អ.វ.ត.ក* "សេចក្ដីថ្លែងការណ៍របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ចុះថ្ងៃទី ០២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១។

[414] វិធាន ៥៦(១)។

291. ចាប់តាំងពីការបិទការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០២ នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ រហូតដល់ពេល លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានភ្ជាប់ជាសាធារណៈទៅនឹងសំណុំរឿង ០០៤ តាមរយៈការចេញផ្សាយខុសច្បាប់នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ចំនួន ៥០ របស់ DC-Cam ត្រូវបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤[415]។

[415] ឯកសារ D123/2/1.18 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ្លង ផន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.20a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កែវ អ៊ូច ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.19a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អំ គុណ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.21a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D65.1.2 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.23a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កម ញ៉ោម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.22a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទឹម ភី ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.37 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ លីម ហុង ហៅ មាស សម្បត្តិ ហៅ អួន ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.27 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ុយ សុត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.31 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ គ្រួច ទឹម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.29 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ង៉ែត ចាន់ថូ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.28 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សោ ហ៊ឹយ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.32a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មាស គុណា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.30 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ង៉ែត សារឿន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.33 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នេត ឆ្លង ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.34 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សុខ គា ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.36 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មាស វឿន ចុះថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/1/2.35 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ វ៉ាន់ សារឿន ចុះថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.24a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ងិម នឿន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.25a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡេង អៀក ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.26a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប មុំ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.27a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ យឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.24 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ាន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.21 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កៅ សុន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.23 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ុក សារិន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា

សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសាកសួរដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការ[416] ហើយត្រូវបានពឹងផ្អែកដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោលនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ[417]។

ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.22 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប្រាក់ រុន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.20 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទេព ចូវ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.28a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សៅ ពត ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/3.36a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ំ វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារD123/1/3.37a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៉ែន សារ៉ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.60 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡុត សួយ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.4a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នន ភន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារD123/2/2.6a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ពេន ហាន ហៅ អ៊ុន ហាន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.5a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សឿន វ៉ៃ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.8a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ី ឆុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.10a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឈាង ជូ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.12a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ិត នី ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.9a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កែវ សាន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.11a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប្រាក់ សុខា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.14a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ លាង ហៀ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.17a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប ធីម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D219/62.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.15a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សាយ រឹម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.16a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ស៊ឹម នី ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.13a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សួន សែម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.1a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឯក សុផល ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.19a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កែវ រឿន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.3a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ង៉ែត សុខខឿន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/2.18a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទូច ឈុំ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។

[416] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អំ គុណា ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/21 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ភី

ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ភី ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/47 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លីម ហុង ហៅ មាស សម្បត្តិ ហៅ អួន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/626 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ុយ សុត ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ក្រូច ទឹម ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D6.1.728 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស វឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩។ ឯកសារ D6.1.989 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស វឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D118/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D219/466 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/15 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ពត ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/297 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ពត ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/144 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុត សួយ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/67 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នន ភន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/775 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេន ហន ហៅ អ៊ុន ហន ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ D219/262 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន វ៉ៃ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤។

[417] ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជើងទំព័រលេខ ២, ៣, ៥, ៦, ៨, ៩, ១២, ១៩, ២០, ២១, ៤២, ៦៨, ៦៩, ៧៦, ៧៨, ៨០, ៨២, ៨៣, ៨៦, ៩៥, ៩៦, ៩៧, ៩៩, ១០០, ១០១, ១០២, ១០៣, ១០៤, ១០៥, ១០៦, ១០៧, ១៨៣, ១៨៥, ១៨៦, ១៨៧, ១៨៨, ១៨៩, ១៩១, ១៩៣, ១៩៥, ២០០, ២០៩, ២១០, ២១២, ២១៥, ២៥០, ២៥១, ២៥២, ២៥៣, ២៥៤, ២៦១, ៣៣៨, ៣៦២, ៣៦៣, ៣៦៤, ៤០៨, ៤០៩, ៤១៤, ៤១៧, ៤១៩, ៤២១, ៤២២, ៤២៩, ៤៣០, ៤៣១, ៤៣២, ៤៣៤, ៤៥៨, ៤៦០, ៤៦២, ៤៦៣, ៤៦៤, ៤៦៥, ៤៧៣, ៥៣០, ៦០០, ៦០២, ៦១៣, ៦២៥, ៦៣៥, ៦៣៤, ៦៣៨, ៦៣៩, ៧៥០, ៧៥១, ៧៥៣, ៧៥៨, ៧៩៤, ៧៩៥, ៧៩៧, ៨៣២, ៨៣៣, ៨៣៥, ១០៥២, ១០៥៣, ១០៦១, ១១១៣, ១១៩៦, ១១៩៧, ១២០០, ១២៤២, ១២៥៩, ១២៧៨, ១២៨៥, ១៧០៦, ២៨៥២, ២៨៥៣, ២៨៥៤, ២៨៦១, ២៨៦២, ២៨៦៤, ២៨៧០, ២៨៧១, ២៨៧៧, ២៨៧៨, ២៨៧៩, ២៨៨៥, ២៨៨៦, ២៨៨៧, ២៨៩០, ២៨៩១, ២៨៩២, ២៨៩៦, ២៨៩៧, ៣២២៤, ការដកស្រង់ផ្សេងៗ៖ ឯកសារ D123/2/1.18 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អួង ផន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.19a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អំ គុណ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អំ គុណ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D123/2/1.21a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D65.1.2 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D123/2/1.22a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទឹម ភី ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D118/21

292. ស.ព.អ បានដកស្រង់ "គម្រោងគណនេយ្យភាពរបស់ DC-Cam៖ ដំណើរទស្សនកិច្ចទៅកាន់ស្រុក ១០៩ នៅភូមិភាគនិរតី" នៅក្នុង*ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម*[418]។ ស.ព.អ ក៏បានភ្ជាប់រូបថតមួយសន្លឹកដែលមានឈ្មោះថា "យឹម ទិត្យ (ហៅ តាទិត្យ) រូបថតដោយ Vanthan Peoudara អនុប្រធាន DC-Cam ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១"[419]។ រូបថតនេះមិនមែនសល់ពីសម័យកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ វាមិនបង្ហាញច្បាស់តើរូបថតនេះអាចមានតម្លៃអ្វីសម្រាប់គោលបំណងនៃការស៊ើបអង្កេតសម្រាប់ "កំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រ"។ មេធាវីការពារក្ដីសន្និដ្ឋានថាវាយុត្តិធម៌ក្នុងការសន្មតថា DC-Cam ទទួលបានរូបថតនេះតាមរយៈការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្នុងក្របខណ្ឌវិសាលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ និងបានធ្វើដូច្នេះដោយបានដឹងថា គាត់ត្រូវបានគេដាក់ឈ្មោះថាជាជនសង្ស័យ។

កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទឹម ភី ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទឹម ធី ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D6.1.989 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មាស វឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០។ ឯកសារ D123/2/1.27a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D219/900.1 (D123/2/1.24) បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/1.28a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សៅ ពត ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/144 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឡុត សួយ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/262 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សឿន រ៉ៃ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D123/2/2.17a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ D219/62.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤។

[418] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុកបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65។ សំណៅកំណែនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម បានដាក់នៅថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦។

[419] ឯកសារ D65.1.54 រូបថតរបស់ យឹម ទិត្យ (ត្រូវគេស្គាល់ថា តាទិត្យ) ដោយ វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា ERN (EN) 00704582។

293. ជាការពិត ក្រោយថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ DC-Cam ពិតជាមានលទ្ធភាពមើលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ។ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ DC-Cam បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ចំនួន ៨៥ ដែលក្រោយមកត្រូវបានដាក់ជាបន្តបន្ទាប់ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[420]។ បន្ទាប់មក អ្នកត្រូវបានសម្ភាសជាច្រើននាក់ក៏ត្រូវបានសម្ភាសន៍ដោយ

---

[420] ឯកសារ D123/2/3.15a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ហង់ អឿន ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/3.17a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ យ៉ែម សំអុន ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/3.16a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជីវ ជឿន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/3.18a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អៀ ស៊ាន់ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/2/3.19a បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នាក់ នឿន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.47 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឆាយ ផាន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.42 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ហួន ចាន់រិន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.40 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កេត រ៉ាត់ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.41 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ក្រឹង រិត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.43 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡាច ជឿ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.38 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡាច គា ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.45 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ លឹម សារ៉េម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.46 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡុត បណ្ដែត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.39 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ធីម ណាម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.53 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៊ូ ម៉ៅ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.48 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ចាន់ ឡៀល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.50 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ាក់ ស៊ីលឿត ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.49 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មុំ គឹង ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.51 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នូ ជួង ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.56 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទូច ភាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.44 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ យែម គឹមរស់ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.57 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឃ ម៉ុត ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.59 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នួន ឆាន់ឡឿន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.52 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ភាច រស់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.54 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សូ ឡាយ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.55 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សឿ សូត្រ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា

ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D67.5 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជុំ សេង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.62 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កៅ ផាន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.58 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៉ាន ឈួង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.61 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឈិត យឿក ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.64 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ិល ភាព ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.63 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ យក់ នាម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.65 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៊ិន ណាន់ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.66 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ធិប សំផាត់ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.67 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ស៊ុម សល់ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.68 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឈឹម ផន ចុះថ្ងៃទី១១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/2.25 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី១១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។
ឯកសារ D123/1/5.10 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ លន់ សេង ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.12 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡុង វ៉ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារD123/1/5.11 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សុក ឆាយ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.14 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មូល នេន ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.15 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ហែម មាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.16 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.17 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ លឹម យឿន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.18 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កែវ សុខ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.19 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៉ែន រី ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារD123/1/5.20 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ផៀប ថេន ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.21 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ុក សុខ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.22 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សោម តាំង ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.24 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជុំ ជួង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.25 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡុង លី ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារD123/1/5.23 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ូ សារ៉ាន់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារD123/1/5.27 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ហេង វៀច ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.26 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.28 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប សុជាតិ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.31 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អោ សារ៉ាត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។
ឯកសារ D123/1/5.32 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ចាន់ សាង ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។

ឯកសារD123/1/5.30 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡេង ផេង ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារD123/1/5.29 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សួស យ៉ុង ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.33 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទុយ ធឿន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.35 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ តើង អង្គ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារD123/1/5.34 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទូន ទឹម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.36 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សេង វឿន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារD123/1/5.37 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឌុច សារិត ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារD123/1/5.38 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ិន បួន ហៅ អ៊ិន បេ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.39 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មៀច សារ៉ាវុធ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.40 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ កុយ ធួន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.44 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឌៀវ កាន់ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.42 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ដួង សាន់ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.41 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡុង សុខឃី ហៅ ឡុង រដ្ឋា ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.43 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ មាស វ៉ាន ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.45 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ គុណ នៀត ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.3 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ញឹម សឿន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.2 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប្រាក់ សឿន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.47 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នីវ សារ៉ន ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.48 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ សន អង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.46 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ តូច អ៊ន់ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.49 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ នូ អាន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.50 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ស៊ីម ថន ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.4 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទេព ប៉ូច ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.51 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អន សុភាព និង ឆោម សែ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.52 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជុំ រាត់ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D123/1/5.53 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួន ណាក់ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D267.1.138 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទឹម ផល ពុំមានចុះកាល បរិច្ឆេទ។

អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការ[421]និងសំអាងដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោលនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់ ស.ព.អ[422]។ ដូច្នេះ ទោះក្នុងចេតនាបែបយ៉ាងក៏ដោយ វាមិនអាចទៅរួចទេដែលបុគ្គលិក

[421] ឯកសារ D119/40 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាយ ផន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/474 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ចាន់រីន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច ជី ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D59 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច គា ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សារ៉េម លៀម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/78 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុត បណ្ដែត ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធិម ណាម ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/94 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ូ ម៉ៅ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/39 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាន់ ឌៀ, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/73 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នូ ជួង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D51 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ភាន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/41 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ភាន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D57 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ែម គឹមរស់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D53 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ ម៉ុត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/99 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ រស់ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/89 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុំ សេង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/88 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កៅ ផាន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D61 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន ឈួង ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/29 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន ឈួង ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន ឈួង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈិត យឿក ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D47 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ិល ភាព ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D43 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យក់ នៀម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D219/140 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យក់ នៀម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យក់ នៀម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D49 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ឹន ណាន់ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/49 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធិប សំផាត់ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/93 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធិប សំផាត់ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D106/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ុម សល់ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D219/103 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ុម សល់ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/32 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹម ផន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/347 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹម ផន ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D106/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/102 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D230 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/153 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង វុន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/123 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មាន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម

មឿន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D6.1.389 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩។ ឯកសារ D118/151 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/171 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/179 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាន់ សាង ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D118/60 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង សុខឃី ហៅ ឡុង រដ្ឋា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D179/1.1.1 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អន សុភាព និង នោម សែ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/78 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អន សុភាព និង នោម សែ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គិម ផល ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គិម ផល ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។

[422] ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជើងទំព័រលេខ ២, ៥, ៨, ៣៤, ៣៥, ៣៦, ៣៧, ៣៨, ៣៩, ៤៥, ៧៤, ៧៥, ៨១, ៨២, ៨៣, ៨៤, ៨៦, ៩០, ២៦៧, ២៦៨, ៣១៥, ៣១៦, ៣១៧, ៣៨៩, ៤០១, ៤០៤, ៤០៦, ៤០៨, ៥០៨, ៥០៩, ៥១០, ៥១៣, ៥២០, ៦២១, ៦២៥, ៦២៦, ៧២៦, ៧៦២, ៧៨១, ៧៨២, ៨០៣, ៨០៧, ៨០៨, ៨០៩, ៨១០, ៨១១, ១០៥២, ១០៥៦, ១០៥៩, ១០៦០, ១០៦១, ១០៧៦, ១០៨៧, ១០៨៩, ១០៩៥, ១១០៤, ១១០៦, ១១០៧, ១១០៨, ១១០៩, ១១០៩, ១១១៣, ១១២១, ១២៤៣, ១២៤៤, ១២៤៥, ១២៧៥, ១២៧៦, ១២៧៧, ១២៧៩, ១២៨៣, ១២៨៥, ១២៨៦, ១២៨៧, ១២៨៩, ១២៩១, ១២៩៣, ១៦៦៨, ១៦៦៩, ១៧០៦, ៣០០៩, ៣០១០, ៣០១១, ៣០១៦, ៣២២៤, ៣២២៦, ការដកស្រង់ផ្សេងៗ៖ ឯកសារ D219/474 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ចាន់រិន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D119/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លៀម សារ៉េម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D123/1/2.46 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឡូត បណ្ដែត ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.53 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ប៊ូ ម៉ៅ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/94 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ូ ម៉ៅ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/73 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នូ ជួង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D123/1/2.44 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ យ៉ែម គឹមរស់ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.57 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឃ ម៉ុត ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D123/1/2.52 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ភាច រស់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ ឯកសារ D119/99 73 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភាច រស់ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/89 73 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុំ សេង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/29 73 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន ឈួង ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/33 73 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈិត យឿក ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/49 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធិប សំផាត់ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D106/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/102 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/153 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង វុន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D123/1/5.16 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ

របស់ DC-Cam មិនបាននិយាយប្រាប់សាក្សីរបស់ពួកគេ ហើយមិនបានដឹងអំពីការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាមិនអាចទៅរួចក្នុងការជឿទុកចិត្តលើការសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដូច្នេះហើយ គេមិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេថា សុចរិតភាពនៃការស៊ើបអង្កេត និងសិទ្ធិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានធានា។

294. វាបានបង្ហាញច្បាស់ណាស់ថា អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការតែងតែសំអាងលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ DC-Cam យកមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការសាកសួរសាក្សីសក្តានុពលរបស់ពួកគេ។ ជាការពិតណាស់អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការ ជាញឹកញាប់ មានការតឹងចិត្តនៅពេលដែលសាក្សីបាននិយាយរៀបរាប់ខុសពីរឿងរ៉ាវដែលពួកគេបានផ្តល់ជូន DC-Cam។

295. ឧទាហរណ៍៖ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានធ្វើបទសម្ភាសន៍ជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន[423]។ ម៉ា ស៊ីវន គឺជាភរិយារបស់ ស៊ូ ម៉េត អតីតលេខាកងពលធំលេខ ៥០៥ ដែលជាជនសង្ស័យមួយរូបក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ នៅពេលសម្ភាសនាពេលនោះ។ ទោះបីជាការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង ០០៣ ត្រូវបានរក្សាការសម្ងាត់ក៏ដោយ ក៏អ្នកសម្ភាសន៍របស់ DC-Cam បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពីការចាប់អារម្មណ៍របស់ អ.វ.ត.ក លើ ស៊ូ ម៉េត៖

> ស: អីចឹងអ៊ំសំនួរចុងក្រោយរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំសួរអ៊ំច្រើនយូរហើយ?
>
> ឆ: អត់អីទេក្មួយ សួរមក។

D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/151 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D123/1/5.41 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឡុង សុខឃី ហៅ ឡុង រដ្ឋា ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។ ឯកសារ D118/60 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង សុខឃី ហៅ ឡុង រដ្ឋា ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។

[423] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣។

សៈ ទី១ ទាក់ទងពីរឿងតុលាការវិញ ពីព្រោះខ្ញុំឮព័ត៌មានខាងតុលាការគេ ដូចជាមានព័ត៌មានថា គេចោទអ៊ំប្រុសយ៉ាងម៉េចៗ កាលហ្នឹងអ៊ំដឹងរឿងហ្នឹងយ៉ាងម៉េចដែរ?[424]

296. ក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះ ម៉ា ស៊ីវន បានរៀបរាប់អំពី "តាទិត្យ" ដែលកាលពីឆ្នាំ១៩៩០ គាត់ជាអនុប្រធានរបស់ ស៊ូ ម៉េត ទទួលបន្ទុកនៅប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យលេខ ៤០៤ ទីតាំងនៅជិតប៉ៃលិន[425]។ គាត់មិនដែលប្រាប់ឈ្មោះពេញរបស់គាត់នោះទេ៖

សៈ គាត់ម្ចាស់ការនៅហ្នឹងតែច្រក ៤០៤ ហ្នឹង អ៊ំប្រុសគាត់ធ្វើប្រធាន ហើយតាទិត្យអនុ?

ឆៈ គាត់ធ្វើប្រធាន ហើយតាទិត អនុ[426]។

297. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ស.ច.ស.អ បានសម្ភាស ម៉ា ស៊ីវន[427]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការបានបើកកិច្ចសម្ភាសន៍ដូចតទៅ៖

មូលហេតុដែលយើងខ្ញុំអញ្ជើញលោកស្រីមកសួរយកចម្លើយនៅពេលនេះគឺដោយសារលោកស្រីបានផ្តល់បទសម្ភាសន៍មួយទៅឲ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលសម្ភាសន៍ដោយឈ្មោះ ឡុង ដានី ក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ដែលមានឯកសារក្នុងសំណុំរឿងលេខ D219/903.1 ERN 01375544-0375644 ជាភាសាអង់គ្លេស។ ខ្ញុំនឹងត្រឡប់ទៅសួរសំណួរមួយចំនួនថាតើលោកស្រីនៅចាំការសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌល

---

[424] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ERN 01375640-01375641(ភាសាខ្មែរ)។

[425] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ERN 01375624-01375629 (ភាសាខ្មែរ)។

[426] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ERN 01375628-01375629 (ភាសាខ្មែរ)។

[427] ឯកសារ D219/910 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីសាក្សី ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧។

ឯកសារកម្ពុជាឬអត់នៅពេលបន្តិចទៀត។ យើងនឹងសួរពាក់ព័ន្ធនឹងអត្តសញ្ញាណរបស់លោកស្រីជាមុនសិន។ តើលោកស្រីមាននាមត្រកូល និងនាមខ្លួនអ្វី?[428]

298. ដូច្នេះ អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការបានបញ្ជាក់អំពីការដឹងឮរបស់ ស.ច.ស.អ ថាមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មាននិងបញ្ចេញព័ត៌មានសម្ងាត់ពីការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងធ្វើឡើងចំពោះ ស៊ូ ម៉េត នៅពេល DC-Cam ធ្វើបទសម្ភាសន៍។ ទោះបីជាការបង្ហាញព័ត៌មានបែបនេះពិតណាស់ថាជាការជ្រៀតជ្រែកលើដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ដែលផ្ទុយនឹងវិធាន ៣៥(១)(ក) អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការហាក់ដូចជាមិនមានការព្រួយបារម្ភអ្វីឡើយ។ អ្វីដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភកាន់តែខ្លាំងថែមទៀតនោះ អ្នកស៊ើបអង្កេតតុលាការ (ដែលធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយផ្អែកលើការសន្មតថា ម៉ា ស៊ីវន បានសំដៅលើ លោក យឹម ទិត្យ ទោះបីជាមិនដឹងថាតើគាត់បានធ្វើការវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើមូលហេតុអ្វីនោះ) បានសម្តែងការខកចិត្តចំពោះអ្វីដែលគាត់យល់ឃើញថាជាការមិនស្មាក់ស្មើររបស់ ម៉ា ស៊ីវន ក្នុងការបញ្ជាក់លើព័ត៌មានដែលចាត់ទុកថាគាត់បានផ្តល់ឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា៖

> ស: ខ្ញុំមិនដឹងថាតើ លោកស្រីមិនសប្បាយចិត្តនឹងឆ្លើយ ឬ មិនចង់ប្រាប់ ឬក៏យ៉ាងម៉េចនោះទេតែអ្វីដែលខ្ញុំយល់គឺថាអ្វីដែលលោកស្រីបានឆ្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មានព័ត៌មានពិស្តារកត់ត្រាទៅដល់ទៅ ១០០ ទំព័រ។ តើលោកស្រីស្គាល់កម្មាភិបាលបុរសម្នាក់ឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ដែរឬទេ?
>
> ឆ: ឮឈ្មោះ តែមិនដែលឃើញមុខ។
>
> ស:តើលោកស្រីបានដឹងពីឈ្មោះគាត់នេះនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែរឬទេ?
>
> ឆ: ឮក្នុងរបប តែមិនដែលបានឃើញមុខ។
>
> ស: តើលោកស្រីដឹងពីតួនាទី មុខតំណែងជាផ្លូវការដែរឬទេ?
>
> ឆ: អត់ទេ។
>
> ស: តើលោកស្រីស្គាល់ មាស មុត ទេក្នុងរបបហ្នឹង?
>
> ឆ: អត់ស្គាល់។

[428] ឯកសារ D219/910 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីសាក្សី ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ស-ឆ៖១ ERN 01384825។

ស: ខ្ញុំចង់ឱ្យលោកស្រីមើលទំព័រ ៥២ នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ។ បញ្ជាក់ជាកំណត់ត្រាអ្នកសង្កេតថា ឈ្មោះ មាស មុត គឺបញ្ជាក់សឹងតែគ្រប់ទំព័រស្តាប់ចម្លើយលោកស្រី។ បើនិយាយពី មាស មុត វិញលោកស្រីបញ្ជាក់ថា គាត់មានឋានៈដល់ទៅសេនាធិការ រីឯ យឹម ទិត្យ គាត់បានឡើងឋានៈទៅខ្ពស់ទៀតនៅក្នុងទំព័រ ៥២។

ឆ: សូមជម្រាបថារឿងហ្នឹង គឺដោយសារឮគេថា មិនច្បាស់ខ្លួនយើងទេ។

ស: តើលោកស្រីបានឮពីអ្នកដទៃអំពី តាទិត្យ ហ្នឹង គេនិយាយថាម៉េចខ្លះពីគាត់?

ឆ: ឮតែថាគាត់ត្រូវខាងលើហៅទៅក្រសួងការពារជាតិប៉ុណ្ណឹង។

ស: តើនៅក្នុងឆ្នាំណាដែលលោកស្រីបានឮ ឬក៏ថាគេហៅគាត់ទៅក្រសួងការពារជាតិ តើក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ទៅ ១៩៧៩ ឬក៏មិនមែនទេ?

ឆ: មិនមែនទេ គឺក្រោយហើយ។ ដូចជាឆ្នាំ១៩៨៦ ឬ ១៩៨៧ ពេលដែលយើងត្រូវគ្នាហើយហ្នឹង។ អត់ទេសុំកែ ១៩៨៦ ១៩៨៧ នោះទេ។ ពី ៧៥ ដល់ ៧៩ អត់ឮទេ។

ស: តើលោកស្រីបានជួប ឬ ឃើញ យឹម ទិត្យ ទេ ក្រោយថ្ងៃទី 0៦ មករា ១៩៧៩?

ឆ: អត់ដែលឃើញទេ។

ស: យើងទៅមើលទំព័រ ៨៦ នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ព្រោះក្នុងទំព័រនោះលោកស្រីបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ ហ្នឹងគាត់ធ្វើការនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ហើយនឹងនៅសំឡូត។ តែនេះជាចម្លើយដែលឆ្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លោកស្រីដឹងថាគាត់ធ្វើការនៅខេត្តបាត់ដំបង ស្រុកសំឡូត។

[...]

តាមបទសម្ភាសន៍ និងកំណត់ហេតុនេះ បញ្ជាក់ថា លោកស្រីស្គាល់ និងដឹងថា យឹម ទិត្យ ធ្វើការនៅបាត់ដំបង ហើយគាត់ជាប្រធាននៅកន្លែងនោះផង តែឥឡូវនេះលោកស្រីថាមិនស្គាល់គាត់ តើមូលហេតុអីបានមានការប្រែប្រួលបែបនេះ?

ស: សូមបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់។ ឈ្មោះ ឮ ដឹងថានៅស្រុកសំឡូតមានគាត់ តែបើថាឱ្យឃើញមុខជាក់ស្តែងតែម្តង នោះគឺអត់ទេ។[429]

299. ម៉ា ស៊ីវន ក៏បានថ្លែងផងដែរថា "យើង នៅថ្នាក់ក្រោមៗ មិនស្គាល់អ្នកនៅខាងលើទេ។ ពួកគេរក្សាការសម្ងាត់ខ្លាំងណាស់។"[430]លោកស្រីបានពន្យល់ថាលោកស្រីស្គាល់"តាមុតច្បាស់ណាស់" ហើយថាគាត់"បានទៅកងពលធំលេខ៣និងបន្ទាប់មកទៅអង្គភាពទ័ពជើងទឹកនៅកំពង់សោម"[431]។ នៅពេលត្រូវបានគេសួរថាតើលោកស្រីស្គាល់សមាជិកដទៃទៀតទេនៃគណៈកម្មាធិការភូមិភាគនិរតីនៅពេលនោះ ម៉ា ស៊ីវន បានលើកឡើងថា "ខ្ញុំស្គាល់តែតាម៉ុកប៉ុណ្ណោះ"[432]។ ក្រោយមក សាក្សីបានពន្យល់ថា តាម៉ុក បានព្យាយាមចាប់ខ្លួនប្ដីរបស់លោកស្រីនៅឆ្នាំ១៩៨៦៖ "[ការប៉ុនប៉ង] ចាប់ខ្លួនចុងក្រោយត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងឆ្នាំ១៩៨៦ មិនយូរប៉ុន្មានមុនពេលយើងផ្សះផ្សាជាមួយរដ្ឋាភិបាល"[433]។

300. បទសម្ភាសន៍របស់ DC-Cam នេះត្រូវបានធ្វើឡើងខណៈពេលដែលការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង 00៤ ត្រូវបានរក្សាការសម្ងាត់ខ្ពស់ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីការបញ្ចប់សកម្មភាពសម្ភាសន៍របស់ DC-Cam ដូចបានលើកឡើង។ មន្ត្រីច្បាប់របស់ ក.ស.ចៃ.ស បានដាក់ពាក្យស្នើសុំបញ្ចូលកិច្ចសម្ភាសន៍ទាំងនេះទៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២0១៧ ប៉ុន្តែនៅក្នុងសំណើសុំពុំបានពន្យល់ថាតើលោកស្រីបានរកឃើញវាដោយរបៀបណា ឬ លោកស្រីបានដឹងអំពីរឿងនេះយ៉ាងដូចម្ដេចនោះទេ[434]។

[429] ឯកសារ D219/910 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីសាក្សី ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី៣0 ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២0១៧ ERN 01384830-01384834 (ភាសាខ្មែរ)។

[430] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៣, ERN 01375560-01375561 (ភាសាខ្មែរ)។

[431] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៣ ERN 01375572 (ភាសាខ្មែរ)។

[432] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៣, ERN 01375572 (ភាសាខ្មែរ)។

[433] ឯកសារ D219/903.1 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ា ស៊ីវន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៣ ERN 01375594-01375595 (ភាសាខ្មែរ)។

[434] ឯកសារ D219/903។

301. ក៏ប៉ុន្តែ អ្វីដែលបង្ហាញច្បាស់នោះគឺថា ការរំលោភបំពានលើការរក្សាការសម្ងាត់នៃកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ បន្ទាប់មក វាត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង ០០៤ ពោលគឺវាក៏បានបង្កផលប៉ះពាល់ដូចគ្នា។

(គ) ផលប៉ះពាល់ផ្នែកនីតិវិធីនៃការទទួលស្គាល់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ យឺតយ៉ាវ

302. លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលសិទ្ធិអនុញ្ញាតឱ្យចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃការស៊ើបអង្កេតដ៏យូរ ពោលគឺ យូរក្រោយសហជនជាប់ចោទ និងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងជិតមួយទសវត្សរ៍ចាប់តាំងពី ស.ព.អ បានចាប់ផ្តើមកិច្ចស៊ើបសួរបឋមរបស់គាត់[435]។ មុនពេលទទួលស្គាល់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មេធាវីការពារក្តីបានព្យាយាមម្តងហើយម្តងទៀតសុំចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ដើម្បីការការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ លោក យឹម ទិត្យ[436]។ ជារឿយៗ ការប៉ុនប៉ងទាំងនេះត្រូវបានជំទាស់ដោយផ្អែក

[435] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។ *ដីកាសម្រេចដាក់ អ៊ឹម ចែម ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D239។ *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D242។ *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ សូមមើលផងដែរ៖ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ ៧ វិធាន ២៣ស្ទួន(២)។

[436] *ឧទាហរណ៍ សូមមើល៖ សំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186។ *សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ស្តីពីការពិចារណាសាជាថ្មីទៅលើសេចក្តីសម្រេចក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យ យឹម ទិត្យ ចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186/2។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ចំពោះដីកាសម្រេចលើសំណើជាបន្ទាន់របស់គាត់ ដែលសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186/3/1/1។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឯកសារដែលមានយោងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើសំណើជាបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ ក្នុងការចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186/3/2។ *សំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំដោះស្រាយដោយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសំណើសុំបន្ទាន់របស់គាត់ ដែលសុំឱ្យមានដំណោះស្រាយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1/1/1 ។ *ការជូនដំណឹងរបស់ យឹម ទិត្យ ថាគាត់មានបំណងប្រើប្រាស់យ៉ាងពេលលេញនូវសិទ្ធិរបស់គាត់នៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបនឹងសំណួរនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសមាជិកណាមួយនៃការិយាល័យ*

លើមូលដ្ឋានថាគាត់មិនទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់(មេធាវីការពារក្ដីកត់សម្គាល់ឃើញថាស.ច.ស.ជ សម្រេចថា ជនសង្ស័យត្រូវបានចាត់ទុកថា "ត្រូវបានចោទប្រកាន់" ក្រោយពេលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ[437])[438]។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D195។ សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសុំបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ឱ្យបញ្ចូលនូវការដាក់ឯកសារនានារបស់មេធាវីការពារក្ដីទៅក្នុងសំណុំរឿងភ្ជាម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D202។ សំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំការបំភ្លឺថា គាត់អាចអនុវត្តកិច្ចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងបាន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D203។ សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញការយល់ឃើញអំពីអង្គច្បាប់ ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D205។ សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំការបំភ្លឺអំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់បានចេញ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212។ សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឯកសារ A122/6.1/3 ដែលត្រូវបានយោងនៅក្នុងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះដែលបានចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212/1/1។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ជំទាស់ទៅនឹងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212/1/2/1។ សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឯកសារចំនួនប្រាំដែលយោងនៅក្នុង "ការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុនៃសំណុំរឿង ០០៤ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D226។ សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D229។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធតាមការសន្មតរបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើសុំជាបន្ទាន់របស់គាត់ ស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/1/1។ សំណើបន្ទាន់លើកទី ២ របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/2។ ការជូនដំណឹងជាផ្លូវការរបស់ យឹម ទិត្យ ស្ដីពីព័ត៌មានបន្ថែមដែលខ្លួនបានទទួល និងការទទួលយកការពន្យារពេលផុតកំណត់ សម្រាប់ដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ Harmon ចំពោះសំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/3/1/2។

[437] សំណុំរឿង ០០៤/០២ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៥៖ ជនត្រូវចោទ គឺមានឋានៈចាប់ពីមានដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយឡែក ការដាក់ឱ្យ

303. សារៈសំខាន់នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងអំពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ ត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ដោយចៅក្រម អ.ប.ជ នៅក្នុងមតិរបស់ចៅក្រមភាគតិចក្នុងសេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីលោក រ៉ូប៊ឺត ហាមីល (Robert Hamill)[439]។ ចៅក្រមភាគតិចបានកត់សម្គាល់ថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី "អាចនាំយកព័ត៌មានសំខាន់ៗពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ រួមទាំងតួនាទីរបស់ជនសង្ស័យក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះផងដែរ[440]។ ចៅក្រមបានកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា "ការបដិសេធមិនឱ្យជនរងគ្រោះបានចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ អាចធ្វើឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាត់បង់នូវ

ស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ គឺជានីតិវិធីដើម្បីជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិដឹង និងពឹងពាក់មេធាវីការពារតទល់នឹងអង្គហេតុ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានប្តឹង និងជូនដំណឹងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

[438] *ដីកាសម្រេចលើសំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186/3។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំដោះស្រាយដោយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1។ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1/1/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ជនសង្ស័យសុំឯកសារចំនួនប្រាំ* ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D226/1។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាបដិសេធតាមការសន្មតរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើរបស់គាត់ ស្នើសុំសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/1/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/3។

[439] សំណុំរឿង ០០៣ *សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោក Robert Hamill* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D11/2/4/4 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing។

[440] សំណុំរឿង ០០៣ *សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោក Robert Hamill* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D11/2/4/4 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing កថាខណ្ឌ ៥។

ព័ត៌មានសំខាន់ៗក្នុងការស្វែងរកការពិត ដែលនាំឱ្យកិច្ចស៊ើបសួរនោះមិនបានពេញលេញ និងលេចឡើងនូវការសង្ស័យពីភាពមិនលម្អៀងនៃកិច្ចស៊ើបសួរនេះ"[441]។

304. ការមិនរួបបញ្ចូល លោក យឹម ទិត្យ យ៉ាងយូរ ខណៈពេលដែលគាត់ និងសាក្សីសក្ដានុពលកាន់តែមានវ័យចាស់ និងភស្តុតាងប្រហែលទន់ខ្សោយ នៅពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ជាក់ស្ដែងគឺបង្កការព្រួយបារម្ភចំពោះភាពពេញលេញនៃការស៊ើបអង្កេត និងភាពមិនលំអៀងនៃការស៊ើបអង្កេត។

305. ដោយសារតែការមិនដាក់បញ្ចូលគាត់ទៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវច្បាប់យ៉ាងសកម្មអស់រយៈពេលយ៉ាងយូរនោះ លោក យឹម ទិត្យ មានលទ្ធភាពតវ៉ាយឺតពេលលើកិច្ច និងការអនុវត្តចម្រូងចម្រាស់ ដែលបានបង្ហាញនៅ អ.វ.ត.ក ជាញឹកញាប់ មានរយៈពេលយូរបន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍នេះ។ ការអនុវត្តជាក់ស្ដែងដែលមេធាវីការពារក្ដី ប្រាកដនឹងជំទាស់យ៉ាងខ្លាំងមុនពេលចាប់ផ្ដើមរបស់ពួកគេបានក្លាយទៅជារឿងធម្មតាហើយនឹងអង្គហេតុដែលបានផ្ដល់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការច្រានចោលការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្ដី "យឺតយ៉ាវនៅថ្ងៃនោះ"[442]។ មេធាវីការពារក្ដីក៏កត់សម្គាល់

---

[441] សំណុំរឿង ០០៣ *សេចក្ដីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទងនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចស្ដីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីលោក រ៉ូប៊ឺត ហាមីល* (*Robert Hamill*) ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D11/2/4/4 មតិរបស់ចៅក្រម Lahuis និង Downing កថាខណ្ឌ៥។

[442] សូមមើល ឧទាហរណ៍៖ *បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធតាមការសន្និដ្ឋានរបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើសុំជាបន្ទាន់របស់គាត់ ស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/1/1។ *សំណើបន្ទាន់លើកទី២ របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/3។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំផ្អាកការអនុវត្ត និងការជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងស្នើសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ* ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/71។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំផ្អាកការអនុវត្ត និងការជូនដំណឹងអំពីចេតនាស្នើសុំឱ្យមានការពិចារណាឡើងវិញ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/73។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញចំពោះសេចក្ដីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*

ឃើញផងដែរថា ដោយសារតែត្រូវបានដកចេញពីសំណុំរឿង ០០៤ ដោយផ្ទាល់ នៅពេលដែលការអនុវត្តបែបនេះត្រូវបានបង្ហាញឃើញនោះ ការជំទាស់ត្រូវបំពេញតាមធាតុផ្សំអប្បបរមាដើម្បីអាចធ្វើការពិចារណាឡើងវិញបានពោលគឺលក្ខខណ្ឌអប្បបរមាខ្ពស់ជាងការទាមទាររបស់ ស.ព.អ ឬ ភាគីផ្សេងទៀត[443]។

306. ការព្រួយបារម្ភរបស់មេធាវីការពារក្តីទាក់ទងនឹងការបោះបង់របស់ ស.ច.ស ក្នុងការត្រួតពិនិត្យលើសម្ភារៈស៊ើបអង្កេតសម្ងាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ បានបង្ហាញថាមានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ និងមានហេតុផលបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវ[444]។ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា សិទ្ធិរបស់ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានធានាគ្រប់គ្រាន់ដោយសារតែវត្តមានរបស់ចៅក្រមនៅក្នុងសាលសវនាការ[445]។

ii. អស្ថេរភាពថវិកាដែលបន្តកើតមាន

307. អ.វ.ត.ក រងផលប៉ះពាល់ជាយូរមកហើយដោយឧបសគ្គផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ។ តាមរយៈផលប៉ះពាល់ទៅលើបុគ្គលិក វាបានបណ្តាលឱ្យមានការពន្យារពេលយ៉ាងខ្លាំងលើសំណុំរឿង ០០៤។ ការពន្យារពេលទាំងនេះបានជះឥទ្ធិពលលើការរំពឹងទុកនៃដំណើរការនីតិវិធីឆាប់

សុំដាក់បង្ហាញឯកសារចំនួន១ នៃសំណុំរឿង០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (D193/69) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/76។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើផ្នែកខ្លះនៃឯកសារ D193/15 និង D193/24 និងចម្លើយតបទៅនឹងសំណើដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ D193/72* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/77។ *ចម្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំដាក់បង្ហាញឯកសារ D193/75* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/79។ *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញឯកសារ (D193/76 & D193/77) និងសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D193/72)* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D193/89 កថាខណ្ឌ៨០។

[443] អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បញ្ជាក់ថាអង្គជំនុំជម្រះ អាចពិចារណាឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេច នៅពេលដែលមានមូលដ្ឋានស្របច្បាប់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរនេះ (រួមទាំងអង្គហេតុ និងសំអាងហេតុ) ឬក៏សេចក្តីសម្រេចពីមុនមានកំហុសឆ្គង ឬនាំឱ្យមានអយុត្តិធម៌។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំពិចារណាឡើងវិញលើសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការជូនដំណឹងដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ជាលក្ខណៈបុគ្គល* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D193/71.1.3 កថាខណ្ឌ២៥។

[444] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំដាក់ឯកសារចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D347/2 កថាខណ្ឌ៤០ និង ៤១។

[445] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ*។

របស់ ដែលនៅពេលនេះ គ្មានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អាចធ្វើឡើងបាននោះទេ ហើយសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវតែលុបចោល។ នៅក្នុង*ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៥ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី* យឹម ទិត្យ ហើយទោះបីកត់សម្គាល់ "នៅមានមន្ទិលក៏ដោយ" ស.ច.ស បានលើកឡើងថា ស.ច.ស នៅតែ "ពិនិត្យបញ្ហានេះយ៉ាងសកម្មរហូតដល់ពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយចុងក្រោយ" ហើយថា ស.ច.ស នឹងចាត់វិធានការចាំបាច់ "ប្រសិនបើកង្វះថវិកានាពេលអនាគត ឬភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ គំរាមកំហែងដល់ឯករាជ្យភាពតុលាការ ភាពយុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[446]។ មេធាវីការពារក្តីសូមសន្និដ្ឋានថា មកទល់ពេលនេះ វាជាពេលវេលាដែល ស.ច.ស ត្រូវវាយតម្លៃឡើងវិញលើស្ថានភាព និងភាពច្បាស់លាស់នៃការផ្តល់ថវិកានាពេលអនាគត និងដើម្បីធ្វើការសម្រេចជាក់លាក់មួយ។

(ក) សាវតារ

308. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ស.ច.ស បានចេញ*សំណើសុំមតិយោបល់ អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២*[447]។ កាលៈទេសៈនៃការផ្តល់ថវិកាដល់ អ.វ.ត.ក - មិនដែលមានសុវត្ថិភាពនោះ បានក្លាយជារឿងសំខាន់ ដែល ស.ច.ស ត្រូវបានបង្ខំចិត្តឱ្យធ្វើសកម្មភាព។ នៅក្នុងនោះ ស.ច.ស បានបង្ហាញអំពី៖

> [...] សេចក្តីព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការចាត់ចែងថវិកានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សម្រាប់ អ.វ.ត.ក ទាំងភាគីជាតិ ទាំងភាគីអន្តរជាតិ ហើយយើងយល់ឃើញថា ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះ និងចក្ខុវិស័យ ទៅមុខទៀតសម្រាប់ពេលឥឡូវនេះ មិនសម

---

[446] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ៦៥ និង៦៩។

[447] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355។

ស្របតាមគោលការណ៍គ្រឹះនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ នីតិរដ្ឋ និងយុត្តិសាស្ត្រតុលាការ[448]។

309. ស.ច.ស បានផ្តល់នូវការយល់ឃើញស៊ីជម្រៅអំពីកាលៈទេសៈនៃការផ្តល់ថវិកាដល់ អ.វ.ត.ក៖

> និយាយឱ្យសាមញ្ញ បច្ចុប្បន្ននេះ តុលាការស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដូចតទៅ។ សំណើថវិកាឆ្នាំ២០១៧ របស់តុលាការ ត្រូវបានអនុម័តដោយតួអង្គពាក់ព័ន្ធទាំងអស់។ ការអនុម័តលើសំណើថវិកាមានន័យថាការទទួលយកថាថវិកាដែលបានស្នើសុំគឺជាថវិកាចាំបាច់ដើម្បីឱ្យតុលាការដំណើរការបានត្រឹមត្រូវ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមក មិនមានការផ្តល់ថវិកាតាមកម្រិតដែលបានស្នើសុំ និងបានអនុម័ត មិនថាតាមរយៈថវិកាឧបត្ថម្ភរបស់ អ.ស.ប តាមរយៈការចូលរួមចំណែកថវិកាដោយស្ម័គ្រចិត្តទេ។ ឥឡូវនេះ តុលាការនៅខ្វះប៉ុន្មានលានដុល្លារសម្រាប់ថវិកាដែលបានអនុម័តហើយនាពេលថ្មីៗនេះចៅក្រមទាំងអស់បានទទួលព័ត៌មានដោយផ្ទាល់មាត់ពីការិយាល័យរដ្ឋបាលថា មានភាគរយខ្ពស់មិនទំនងជាថានឹងមានថវិកាបន្ថែមទៀតសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៧ ដើម្បីបំពេញតាមថវិកាដែលបានអនុម័តឬ ក៏ថាកម្រិតថវិកានឹងកើនឡើងបន្ទាប់ពីឆ្នាំ២០១៧ នោះដែរ។
>
> [...]
>
> យើងដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា ហេតុការណ៍ភូមិសាស្ត្រនយោបាយជាទូទៅនាពេលថ្មីៗនេះធ្វើឱ្យមានបន្ទុកធ្ងន់មកលើសមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ អ.ស.ប រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងខ្លឹមសារកថាខណ្ឌទី២ និងទី៣ នៃបុព្វកថានៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ("កិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា") ភាគីកិច្ចព្រមព្រៀងបានបញ្ជាក់ថា *"មហាសន្និបាតបានទទួលស្គាល់ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិសុខ និងសន្តិសុខ"* ហើយ *"អាជ្ញាធរកម្ពុជាបានស្នើសុំជំនួយពីអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជា*

---

[448] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១។

ប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម"។ ការប្រព្រឹត្តិរបស់ភាគីកិច្ចព្រមព្រៀង អ.ស.ប ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ត្រូវតែបន្តឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពប្រាកដប្រជានៃការប្តេជ្ញាចិត្ត។ របៀបដែលភាគីបំពេញតាមកិច្ចសន្យានេះម្យ៉ាង គឺជាបុព្វសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែ ម្យ៉ាងវិញទៀត គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនផងដែរ[449]។

310. ស.ច.ស សង្កេតឃើញថា៖

បញ្ហាប្រឈមផ្នែកថវិកា និងថវិកាមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលតុលាការបានប្រឈមមុខនៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ នៅតែបន្តមានរហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ហើយជារបាំងឧបសគ្គជាក់ស្តែងដ៏ធំសម្រាប់បន្តប្រតិបត្តិការរបស់ អ.វ.ត.ក ក៏ដូចជាប្រតិបត្តិការនាពេលអនាគត និងសមត្ថភាពរបស់តុលាការដើម្បីបំពេញតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ហេតុនេះហើយជារបាំងឧបសគ្គជាក់ស្តែងដ៏ធំសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌។ កន្លងមកនេះ ការផ្តល់ថវិកានេះបានធ្វើឡើងតាមដំណាក់កាលតាមរយៈការចូលរួមចំណែកថវិកាដោយស្ម័គ្រចិត្ត ជាការពិតមួយដែលធ្វើឱ្យការងារទាំងភាគីជាតិ ទាំងភាគីអន្តរជាតិ ស្ថិតនៅក្នុងសភាពគ្មានស្ថិរភាពជាបន្តបន្ទាប់ ហើយឥឡូវនេះឈានដល់ចំណុចវិបត្តិ។ ដូចដែលបទដ្ឋានជាតិ និងអន្តរជាតិខាងលើបង្ហាញដែរ អស្ថិរភាពបែបនេះបង្កើតឱ្យមានភាពមិនច្បាស់លាស់មួយកម្រិតសម្រាប់ប្រព័ន្ធតុលាការ ដែលនេះអាចបង្ខំឱ្យចេញលទ្ធផលមួយចំនួនសម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលនឹងរំលោភបំពានបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ និងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

ភារកិច្ចរបស់យើងគឺត្រូវទប់ស្កាត់ហេតុការណ៍ ដែលនាំឱ្យសភាពការណ៍មិនអាចទទួលយកបានដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ។ ពេលវេលាដែលយើងមានដើម្បីចាត់វិធាន

[449] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ២ និង៣។

ការទប់ស្កាត់បែបនេះ ត្រូវកំណត់តាមពេលចុងក្រោយនៃថវិកាដែលធានាថាមាននាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ នៅដំណាក់កាលនេះ ពោលគឺនៅត្រឹមចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧[450]។

311. ក្នុងនោះ ស.ច.ស បានកំណត់លក្ខខណ្ឌអប្បបរមា ដែលអាចរារាំងមិនឱ្យចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី៖

> ហេតុនេះ បច្ចុប្បន្ននេះ ហើយក៏មានការស្មាក់ស្មើរយ៉ាងខ្លាំងផងដែរ យើងកំពុងពិចារណាចេញដីកាផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីជាអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងស្រុងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ដោយចាប់ផ្តើមមិនឱ្យហួសពីចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ប្រសិនបើយើងមិនទទួលបានព័ត៌មានអាចទុកចិត្តបាន និងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ថា ស្ថានភាពថវិកានឹងបានប្រសើរយ៉ាងខ្លាំង ព្រមទាំងព័ត៌មានអំពីចក្ខុវិស័យរៀបចំផែនការត្រៀមទុកជាមុនអាចទុកចិត្តបាន និងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ ដែលអាចផ្តល់ជូនយើងនូវការធានាជាចាំបាច់ថា៖
>
> ក. យើងនឹងអាចបញ្ចប់អាណត្តិរបស់យើងដោយជោគជ័យ ទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធផលរហូតដល់បានចេញដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿងនីមួយៗ ហើយ
>
> ខ. ម្យ៉ាងទៀត វិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនឹងត្រូវអនុវត្តដើម្បីធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យដីកាដំណោះស្រាយនៅពេលដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយប្រសិនបើមានការជំនុំជម្រះក្តី ធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី និងបណ្តឹងសាទុក្ខ[451]។

312. នៅក្នុង *សេចក្តីសង្កេតរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិទាក់ទិននឹងសំណើសុំ មតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង*

---

[450] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៧៥ និង៧៦។

[451] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៧៤។

០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ លេខាធិការដ្ឋាន អ.ស.ប បានផ្តោតលើបញ្ហាសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម[452]៖

i. ដូចបានកត់សម្គាល់នៅក្នុងសំណើសុំ អ.វ.ត.ក "បានទទួលមូលនិធិទាំងស្រុងតាមរយៈថវិកាស្ម័គ្រចិត្តពីឆ្នាំ២០១៥ រហូតដល់ ឆ្នាំ២០១៣"។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗបញ្ហាប្រឈមខាងហិរញ្ញវត្ថុបានកើតឡើងដោយសារថវិកាស្ម័គ្រចិត្តពុំគ្រប់គ្រាន់បំពេញតាមខ្នង់ចំណាយនៃ អ.វ.ត.ក។ ប្រសិនបើថវិកាស្ម័គ្រចិត្តពុំគ្រប់គ្រាន់បំពេញតាមកាតព្វកិច្ចហិរញ្ញវត្ថុនៃអង្គការសហប្រជាជាតិអនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ទេនោះ ការចំណាយបែបនេះអាចធ្វើទៅបានប្រសិនបើមានការអនុញ្ញាតពីមហាសន្និបាត។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១៣ រហូតមក អគ្គលេខាធិការបានចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីស្វែងរកធនធានហិរញ្ញវត្ថុបន្ថែមពីមហាសន្និបាតដោយឡែកពី និងបន្ថែមលើយន្តការនៃការមូលនិធិស្ម័គ្រចិត្ត។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ រដ្ឋសមាជិកបានបង្ហាញការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពួកគេចំពោះ អ.វ.ត.ក ដោយបានអនុម័តជាវិធានការពិសេសការប្រើប្រាស់ប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនពីកម្មវិធីថវិកា ដើម្បីបំពេញធនធានហិរញ្ញវត្ថុស្ម័គ្រចិត្តខាងផ្នែកអន្តរជាតិ។

ii.អនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការចំពោះប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាវិធានការសមស្របដើម្បីសម្រេចបានប្រសិទ្ធិផល និងការសន្សំសំចៃលើប្រតិបត្តិការណ៍នៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវយកមកអនុវត្ត។ ក៏ប៉ុន្តែ ការិយាល័យរដ្ឋបាលក្រោយពីបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយនឹងអង្គការសហប្រជាជាតិបានអនុវត្តវិធានការសន្សំការចំណាយនៅក្នុងអំឡុងពេលអនុវត្តឱ្យត្រឹមកម្រិតមួយដែលថា វាពុំប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានលើកិច្ចដំណើការនីតិវិធីតុលាការ។

---

[452] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ សេចក្តីសង្ខេបរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ* ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ៧, ៩ ដល់១៣។

iii. ពីដំបូង អគ្គលេខាធិការបានស្នើសុំប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនចំនួន ១៦,៧ លានដុល្លាសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៧ ដើម្បីអាចបន្តកិច្ចសន្យាបុគ្គលិកក្នុងពេលរង់ចាំការទទួលបាននូវថវិកាស្ម័គ្រចិត្តដែលសង្ឃឹមថានឹងទទួលបាននៅក្នុងអំឡុងពេលអនុវត្តថវិកា។ [...] មហាសន្និបាតបានអនុម័តប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនត្រឹមចំនួនដែលបានកាត់បន្ថយ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី យើងរំពឹងថា យើងនឹងមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើហិរញ្ញប្បទានគម្លាតមូលនិធិដែលបានរំពឹងទុកនេះ ប៉ុន្តែថវិកានេះវានៅខ្វះដែលពុំអាចឱ្យបន្តកិច្ចសន្យាសម្រាប់បុគ្គលលិកមួយតែមួយដំណាក់កាលរហូតដល់ចុងឆ្នាំ២០១៧។ ដូច្នេះ កិច្ចសន្យាបុគ្គលិកនឹងត្រូវពន្យារទៅតាមដំណាក់កាលអាស្រ័យលើពេលវេលានៃការសន្យា និងថវិកាដែលបានផ្តល់ពីប្រទេសផ្តល់ជំនួយដើម្បីកុំឱ្យហួសដែនកំណត់នៃសិទ្ធិបញ្ជាចំណាយដែលមហាសន្និបាតបានផ្តល់។

iv. ក្រោយពេលដាក់សំណើសុំចំនួនបួនលើកជាប់ៗគ្នាចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១៣ ដើម្បីស្នើសុំប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនគាំទ្រខាងផ្នែកអន្តរជាតិនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ការអនុវត្តលែងមានលក្ខណៈពិសេសទៀតហើយ។ ហេតុដូច្នេះ គណៈកម្មាធិការបានផ្តល់អនុសាសន៍ថា មហាសន្និបាស្នើសុំអគ្គលេខាធិការផ្តល់យុត្តិកម្មឱ្យបានពេញលេញនិងលម្អិតជាងមុនដើម្បីជាមូលដ្ឋានសម្រាប់សំណើសុំប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនឱ្យប្រសើរជាងមុនបន្ថែមទៀតប្រសិនបើមាន។

v. រាល់សំណើសុំនាពេលអនាគតលើប្រាក់ឧបត្ថម្ភធនជូន អ.វ.ត.ក ពីថវិកាគម្រោងនឹងត្រូវដាក់ជូន ហើយនឹងបង្ហាញក្នុងទម្រង់បែបបទផ្តោលើលទ្ធផល។

vi. សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាត ឬ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មិនបានចែងប្រមើមើលឃើញថា ការផ្តល់មូលនិធិសម្រាប់ អ.វ.ត.ក នឹងអាចធានាបានទៅតាមពេលវេលាជាក់លាក់ទេ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គ្មានបទប្បញ្ញត្តិណាមួយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធរបស់មហាសន្និបាត ឬ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក តម្រូវឱ្យធានាការផ្តល់មូលនិធិនាពេលអនាគតដើម្បីបន្តប្រតិបត្តិការណ៍ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ។ [...]

313. ការិយាល័យរដ្ឋបាលបានបង្ហាញរូបភាពស្រពិចស្រពិល[453]។ ដូចដែលគូសបញ្ជាក់នាពេលមុនដោយ ស.ច.ស៖

> នៅក្នុងអំឡុងពេលចរចាថវិកាសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៧ ការិយាល័យរដ្ឋបាលក៏បានផ្ដល់មតិយោបល់ជូន ស.ច.ស.អ ប៉ុន្មានដងដែរថា តាមប្រវត្តិតុលាការនេះ ចក្ខុវិស័យអំពីថវិកាមិនដែលមិនល្អបែបនេះទេ ហើយការចរចាថវិកានាពេលអនាគត នឹងក្លាយជាបញ្ហាលំបាកហួសពីកម្រិតធម្មតានៃការខិតខំប្រឹងប្រែង ហើយតុលាការពិតជាស្ថិតនៅក្នុងសភាពគ្រោះថ្នាក់អាចធ្លាក់ទៅជាជនរងគ្រោះដោយសារការបិទបញ្ចប់ដោយថៃដន្យ ដោយគ្រាន់តែមូលហេតុថា ថវិកាអាចឈប់បន្ត។ លំហូរថវិកាគឺជាបញ្ហាមួយ ដោយសារការអនុវត្តរបស់មន្ត្រីត្រួតពិនិត្យ អ.ស.ប ក្នុងការបញ្ចេញបុរេថវិកាបានតែនៅពេលដែលទទួលបានកិច្ចសន្យា ផ្ដល់ថវិកាដែលបានចុះហត្ថលេខារួចតែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនផ្អែកលើការសន្យាតែមួយមុខទេ។ បន្ទាប់ពីមានការប្រកាសអំពីចំនួនថវិកាឧបត្ថម្ភធន និងការផ្អាកជ្រើសរើសបុគ្គលិកមក និងនៅពេលដែលមានការចោទសួរពី ស.ច.ស.អ អំពីអ្វីដែលត្រូវប្រាប់បុគ្គលិកអន្តរជាតិ និកម្មសិក្សាការីនៅការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("ក.ស.ច.ស") នោះ មានការលើកឡើងថាមិនចាំបាច់រង់ចាំទាល់តែ "លោតចុះពីកប៉ាល់" ភ្លាមៗទេ ហើយបុគ្គលិកដេលទទួលបានការផ្ដល់ការងារនៅកន្លែងផ្សេងគួរទទួលយកការងារនោះទេ។ ចុងក្រោយបង្អស់និងពេលថ្មីៗនេះហើយ ក៏មុនពេលប្រកាសអំពីការបន្តកិច្ចសន្យាការងារនៅខែមិថុនានោះ ស.ច.ស.អ ត្រូវបានជូនដំណឹងថា ការផ្ដល់ថវិកាអាចទទួលបានរហូតដល់ចុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ប៉ុន្តែ មានដំណឹងប្រាប់ទុកជាមុនថា អ.ស.ប រក្សាទុកថវិកានោះ

---

[453] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៩ និង២៥។

ចំនួន ២៥ភាគរយដើម្បីចំណាយលើការបញ្ជូនបុគ្គលិកអន្តរជាតិមកផ្ទះវិញ។ នេះមិនត្រូវចាត់ទុកថាជាបទដ្ឋាននីតិវិធីទេ ប៉ុន្តែជាសញ្ញាអំពីសភាពការណ៍គ្រោះថ្នាក់[454]។

314. នៅក្នុង*ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់នៃស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ស.ច.ស បានកត់សម្គាល់ថាវិបត្តិភាពអាប់អួរលនេះក៏មានការយល់ឃើញដូចគ្នាពីអ្នកជំនាញពិសេសរបស់អគ្គលេខាធិការផងដែរ[455]។

315. ស.ច.ស កត់សម្គាល់ "យ៉ាងហោចណាស់ប្រាកដជាមានដំណើររឿងពីរខុសគ្នាអំពីស្ថានភាពថវិកានេះ"។ ដំណើររឿងមួយបង្ហាញជូនយើងពីការិយាល័យរដ្ឋបាល និងអ្នកជំនាញពិសេសរបស់អគ្គលេខាធិការ និងដំណើររឿងមួយទៀត"ដែលហាក់ដូចជាដឹងជាទូទៅនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការនាយករបស់ក្រុមប្រទេសផ្តល់ជំនួយសំខាន់ៗនៅអាសនៈទីស្នាក់ការ អ.ស.ប"[456]។ "ដំណើររឿងខុសគ្នានេះ" ហាក់ដូចជាលេចចេញពីយោបល់របស់ ស.ច.ស ដែលស្ថិតនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃដំណើររឿង "ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាន" និងការរៀបរាប់ផ្តោតលើការផ្តល់ថវិកា។

---

[454] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៥។

[455] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៦។

[456] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៩។

316. ស.ច.ស ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថាសហរដ្ឋអាមេរិក "ដែលជាម្ចាស់ជំនួយសំខាន់មួយក្នុងចំណោមក្រុមប្រទេសផ្តល់ជំនួយសំខាន់ៗ" បានបញ្ជាក់ជាសាធារណៈថា ខ្លួនកំពុងពិចារណាផ្តល់ថវិកាដល់ អ.វ.ត.ក ពាក់ព័ន្ធនឹងការកាត់ទោសសំណុំរឿង ០០៣[457]។

317. ទោះបីរកឃើញនៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ថា "នៅពេលដែលធ្វើការពិចារណាយ៉ាងច្រើន និងទោះបីជានៅមានមន្ទិលក៏ដោយ [...] មិនទាន់ដល់កន្លែង និងពេលវេលា ដែលត្រូវដោះស្រាយចំណុចខ្វះខាតជាប្រព័ន្ធ [...] ដោយចេញដីកាសម្រេចផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងស្រុងទេ" ស.ច.ស បានសម្រេចថា "វិធីសាស្ត្រអត់ធ្មត់តាមផ្លូវតុលាការ" នៅតែអាចអនុវត្តបាន តែក្នុងករណីដែលការផ្តល់ថវិកានាពេលអនាគតបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់តុលាការ[458]។ ស.ច.ស បានលើកឡើងថា "យើងនៅតែពិនិត្យបញ្ហានេះយ៉ាងសកម្ម ហើយនឹងចាត់វិធានការចាំបាច់ប្រសិនបើបញ្ហាធ្លាក់ដុនដាបម្តងទៀតដល់កម្រិតមួយដែលតាមការយល់ឃើញរបស់យើង ឯករាជ្យភាពតុលាការភាពយុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវបានគំរាមកំហែង"[459]។

(ខ) សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

318. ស.ច.ស បានលើកឡើងថា ដើម្បីជៀសវាងការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលបង្កផលប៉ះពាល់យ៉ាងពេញទំហឹង ស.ច.ស ត្រូវការ "ព័ត៌មានអាចទុកចិត្តបាន និងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ថាស្ថានភាពថវិកានេះបានប្រសើរយ៉ាងខ្លាំង"[460]។ ស.ច.ស ក៏តម្រូវ "ឱ្យមានចក្ខុវិស័យរៀបចំ

---

[457] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ៤៨។

[458] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ៦៥ ដល់ ៦៦។

[459] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ៦៧។

[460] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៧៩។

ផែនការត្រៀមទុកជាមុនអាចទុកចិត្តបាននិងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់" ដែលនឹងផ្តល់ការធានាចាំបាច់ដល់ពួកគេថា ពួកគេនឹងអាចបញ្ចប់អាណត្តិរបស់ពួកគេដោយជោគជ័យ "ទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធភាពរហូតដល់បានចេញដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿងនីមួយៗ" ហើយថា "វិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនឹងត្រូវអនុវត្តដើម្បីធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីត្រួតពិនិត្យដីកាដំណោះស្រាយនៅពេលដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយប្រសិនបើមានការជំនុំជម្រះក្តី ធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី និងបណ្តឹងសាទុក្ខ"[461]។

319. តាមមេធាវីការពារក្តីបានដឹង ស.ច.ស ពុំបានទទួលព័ត៌មានជាក់លាក់ និងអាចទុកចិត្តបានថា ស្ថានភាពថវិកានេះនឹងមានភាពប្រសើរឡើងខ្លាំងនោះទេ ហើយក៏ពុំមានចក្ខុវិស័យរៀបចំផែនការត្រៀមទុកជាមុនដែលអាចទុកចិត្តបាន និងជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ធានាដល់ការបំពេញការងារនិងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនាពេលអនាគតទាន់ពេលវេលា និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនោះទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះដោយសារនាពេលនេះវាអាស្រ័យលើ ស.ច.ស ក្នុងការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ឬ ចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា ស.ច.ស ត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់។

(១) ស្ថានភាពមិនមាន "ភាពប្រសើរឡើងខ្លាំងនោះទេ"

320. មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា រយៈពេល ១៧ ខែ បន្ទាប់ពីថ្ងៃផុតកំណត់ដំបូងរបស់ ស.ច.ស កាលពីចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ស្ថានការណ៍ថវិកាមិនមានភាពប្រសើរឡើងខ្លាំងនោះទេ[462]។ តាមពិត វាទំនងជាកាន់តែអាក្រក់ជាងមុន។

321. ការិយាល័យរដ្ឋបាលបានជម្រាប ស.ច.ស.អ ម្តងហើយម្តងទៀតថា សូម្បីតែនៅក្នុងបរិបទនៃប្រវត្តិបញ្ហាថវិកាធ្ងន់ធ្ងរនៅ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ "ចក្ខុវិស័យអំពីថវិកាមិនដែលមិនល្អបែបនេះទេ" ហើយការធានាថវិកានាពេលអនាគត "នឹងក្លាយជាបញ្ហាលំបាកហួសពីកម្រិតធម្មតានៃការខិតខំប្រឹងប្រែង"។ ទោះបីជាពាក្យពេចន៍ធានាអះអាង និងសុទិដ្ឋិនិយម ក៏ដោយក្តី លេខាធិការដ្ឋាន អ.ស.ប បានទទួលស្គាល់ថា អ.វ.ត.ក កំពុងប្រឈមនឹងវិបត្តិថវិកាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររហូតដល់ថ្នាក់

[461] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ។*

[462] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ។*

ក្លាយជារឿងធម្មតាធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពក្នុងការទទួលបាន"ឧបត្ថម្ភធនបន្ថែម"[463]។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ជំនួយឧបត្ថម្ភធនកើតឡើងក្នុងពេលដំណាលគ្នាជាមួយនឹងការផ្អាកដំណើរការជ្រើសរើសបុគ្គលិក និងការផ្តល់យោបល់ដល់បុគ្គលិកឱ្យទទួលយកការងារផ្សេង។ ដោយសារវិធានការសន្សំសំចៃទាំងនេះនាំឱ្យមានអប្រសិទ្ធភាព វាបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពនៃការទទួលបានជំនួយឧបត្ថម្ភធនមួយផ្សេងទៀត។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា "ដើម្បីមានការប្រុងប្រយ័ត្ន" អ.ស.ប បានបម្រុងទុកថវិកា ២៥% "ដើម្បីចំណាយលើការបញ្ជូនបុគ្គលិកអន្តរជាតិមកផ្ទះវិញ"[464]។ ការកាត់ទុកប្រាក់ចំនួនមួយភាគបួននៃថវិកាដែលត្រូវការជាចាំបាច់សម្រាប់ការចំណាយ លើការបញ្ជូនបុគ្គលិកទៅផ្ទះគឺការចង្អុលបង្ហាញអំពីការព្យាករណ៍ពិតប្រាកដមួយនៃការប្រថុយប្រថាននឹងការដួលរលំរបស់តុលាការ។ ដោយសារជា "សញ្ញាអំពីសភាពការណ៍គ្រោះថ្នាក់" វាផ្ទុយពីការជឿទុកចិត្តរបស់ អ.ស.ប លើស្ថិរភាពនៃអនាគតរបស់ អ.វ.ត.ក[465]។

322. ស.ច.ស បានកត់សម្គាល់ឃើញរបាយការណ៍ឆ្នាំ ២០១២ របស់អគ្គលេខាធិការ អ.ស.ប ដែលលើកឡើងអំពី "វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ប្រតិបត្តិការនាពេលអនាគតរបស់តុលាការហើយបានសង្កត់ធ្ងន់លើ"កង្វះហិរញ្ញវត្ថុធ្ងន់ធ្ងរ" ដែលភាគីអន្តរជាតិកំពុងជួបប្រឈម[466]។

---

[463] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ សេចក្តីសង្កេតរបស់លេខាធិការដ្ឋានអគ្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ* ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ១១។

[464] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៥។

[465] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៥។

[466] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ២៥ ដកស្រង់៖ នៅក្នុងមហាសន្និបាតអគ្គការ

យើងអាចកត់សម្គាល់ឃើញផងដែរថា សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះ “បានកើតឡើងបន្ទាប់ពីមានរយៈពេលខ្វះថវិកានៅឆ្នាំ២០១១ និងឆ្នាំ២០១២ ដោយការបន្តកិច្ចសន្យាការងារបានធ្វើឡើងជាប្រចាំខែប៉ុណ្ណោះ ហើយការជ្រើសរើសបុគ្គលិកបានផ្អាក”[467]។

323. ក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ដែលជាឆ្នាំស្ថានភាពទូទាត់ប្រាក់ខែ និងការទូទាត់យឺតយ៉ាវដល់បុគ្គលិក អ.វ.ត.ក[468] អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា៖

> វិបត្តិផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុនៃ អ.វ.ត.ក ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ស្ថាប័នតុលាការទាំងមូល និងថា វិបត្តិនេះត្រូវតែបានដោះស្រាយឱ្យបានឆាប់បំផុត ដោយការសន្យាផ្តល់យ៉ាងមុតមាំឥតកែប្រែរបស់ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយនូវការជួយឧបត្ថម្ភដោយស្ម័គ្រចិត្តរបស់ខ្លួន ឬ ដោយការកែប្រែដំណើរការផ្តល់ថវិកាដល់ អ.វ.ត.ក ទៅជាកញ្ចប់ថវិកាទៀងទាត់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ តាមរយៈថវិកាដែលត្រូវបានកំណត់ទុកដើម្បីបំពេញនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ និងបញ្ហាដទៃទៀតបានត្រឹមត្រូវនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ ប្រសិនបើពុំមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធានានូវការជំនុំជម្រះដែលច្បាប់បានតម្រូវនោះទេ រាល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែបញ្ចប់ហើយតុលាការត្រូវបិទទ្វារ។ ក្រៅពីករណីនេះ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបន្តដំណើរការ ដោយពុំមានសេចក្ដីសម្រេចណាមួយលើអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុត្រូវទទួលរងនូវឥទ្ធិពលដោយឥតសមស្របពីហិរញ្ញវត្ថុឡើយ[469]។

សហប្រជាជាតិរបាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការ ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១២ *ការជំនុំជម្រះក្ដីខ្មែរក្រហម* លេខ A/67/380 ទំព័រ១ និងកថាខណ្ឌ៥៦។

[467] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ២៥ ដកស្រង់៖ នៅក្នុង មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការ ថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១២ *ការជំនុំជម្រះក្ដីខ្មែរក្រហម* លេខ A/67/380 កថាខណ្ឌ៦២។

[468] សារព័ត៌មាន BBC ‘បុគ្គលិកតុលាការខ្មែរក្រហម ធ្វើកូដកម្មចំពោះការមិនទទួលបានប្រាក់ខែ’ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ អាចស្វែងរកបាននៅត្រង់៖ http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-23928097 (មេធាវីការពារក្ដីបានចូលមើលចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨)។

[469] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចលើកទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្ដីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ E284/4/8 កថាខណ្ឌ

324. ទោះបីជាឧបត្ថម្ភធនដែលផ្តល់ដោយ អ.ស.ប និងវិភាគទានស្ម័គ្រចិត្តខ្លះបានផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យ អ.វ.ត.ក ដោះស្រាយស្ថានភាពចន្លោះឆ្នាំ២០១៤ ដល់ ឆ្នាំ២០១៧ ក៏ដោយ[470] ក៏បញ្ហានេះបានក្លាយជារឿងធម្មតា ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពទទួលបាន "ឧបត្ថម្ភធនបន្ថែម"[471]។

325. អ្នកជំនាញពិសេស អ.ស.ប បានធ្វើអត្ថាធិប្បាយក្រៅផ្លូវការអំពីសុទិដ្ឋិនិយមផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ដែលថា តម្រូវការថវិការបស់ អ.វ.ត.ក នឹងត្រូវបានបំពេញនៅពេលអនាគត ខណៈទទួលស្គាល់ថា អ.វ.ត.ក ត្រូវចរចាស្នើសុំជំនួយឧបត្ថម្ភធនរបស់មហាសន្និបាត អ.ស.ប សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៩[472]។ គាត់ក៏បានកត់សម្គាល់ជម្រាបជូនពិភពលោកអំពីស្ថានភាពងាយរងគ្រោះទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ ដែលធ្វើឱ្យស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក កាន់តែគ្មានស្ថិរភាព[473]។ ចំណុចនេះមិនអាចចាត់ទុកថាជាហេតុផលដ៏ត្រឹមត្រូវអាចឱ្យជឿជាក់ថា អ.វ.ត.ក នឹងមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ និងមានស្ថេរភាពសម្រាប់ដំណើរការជំនុំជម្រះ និងដំណើរការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នោះទេ។ ស្ថានភាពនោះគឺផ្ទុយពីការគិតទុកនេះទៅវិញ។

៧៥។ ដកស្រង់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុង*សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៤៤។

[470] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ២៧ ដល់ ៣៣។

[471] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថាភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ សេចក្តីសង្ខេបរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ* ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ១១។

[472] ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មាន FSU-UNAKRT "'អ្នកកសាងតុលាការ" របស់យើង លោកសាស្ត្រាចារ្យ David Scheffer បានចាកចេញពីផែននាវា ប៉ុន្តែបានធានាដល់យើងថា នាវា អ.វ.ត.ក នៅតែអាចធ្វើនាវាចរណ៍ ទៅមុខទៀតបាន។' ចុះខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ទំព័រ៤ និង៥។

[473] ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មាន FSU-UNAKRT "'អ្នកកសាងតុលាការ" របស់យើង លោកសាស្ត្រាចារ្យ David Scheffer បានចាកចេញពីផែននាវា ប៉ុន្តែបានធានាដល់យើងថា នាវា អ.វ.ត.ក នៅតែអាចធ្វើនាវាចរណ៍ ទៅមុខទៀតបាន។' ចុះខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ទំព័រ២។

326. ព័ត៌មានថ្មីបំផុតដែលមេធាវីការពារក្តីទទួលបាន បង្ហាញថាតម្រូវការមូលនិធិរបស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៨ នៅតែមិនទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ ទោះបីជាមានការកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងពីរាជរដ្ឋាភិបាល និងមហាសន្និបាត អ.ស.ប បានផ្តល់ជំនួយឧបត្ថម្ភធនមួយបន្ថែមទៀតដើម្បី "ជាវិធានការពិសេសក៏ដោយ"។ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០១៨ អ.វ.ត.ក បានទទួលថវិកាចំនួន ៤,៤៨ លានដុល្លារអាមេរិក ធៀបនឹងថវិកាដែលបានអនុម័តចំនួន ២៤,៦៨ លានដុល្លារអាមេរិក[474]៖

> បន្ទាប់ពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្ហាញការគាំទ្ររួចមក មហាសន្និបាតបានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យអគ្គលេខាធិការនៅថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ ជាវិធានការពិសេស ដើម្បីចុះកិច្ចសន្យាផ្តល់ទឹកប្រាក់ក្នុងចំនួនមិនលើសពី ៨ លានដុល្លារ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមលើធនធានហិរញ្ញវត្ថុស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគីអន្តរជាតិនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញសម្រាប់រយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែមករា ដល់ ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨។ សកម្មភាពទាន់ពេលវេលានេះបានជួយសម្រួលយ៉ាងខ្លាំងដល់ប្រតិបត្តិការនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដើម្បីកុំឱ្យមានភាពរអាក់រអួលសម្រាប់រយៈពេលប្រាំមួយខែដំបូងក្នុងឆ្នាំ២០១៨ ដោយបើកលទ្ធភាពសម្រាប់ការបន្តទាក់ទាញវិភាគទានស្ម័គ្រចិត្តបន្ថែមទៀត។លើសពីនេះទៀតការសន្យារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្តល់វិភាគទានដោយផ្ទាល់ចំនួន ៤ លានដុល្លាដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ក្នុងឆ្នាំ ២០១៧ ពោលគឺ រយៈពេល ៦ ខែដំបូង ចំពោះការចំណាយលើប្រាក់ខែបុគ្គលិកជាតិ និងចំណាយប្រតិបត្តិការសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៨ គឺជាវិធានការសំខាន់ក្នុងការសម្របសម្រួលដល់ការបន្តដំណើរការនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ខាងភាគីជាតិ។ សរុបមក វិធានការទាំងនេះបានធានាថា ដំណាក់កាលកំពុងបន្តកើនឡើងលើការងារនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ នៅតែបន្តទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ប្រកបដោយចីរភាព។ វិភាគទានស្ម័គ្រចិត្តនាពេលបច្ចុប្បន្នត្រូវបានគេព្យាករណ៍ថានឹងមានចំនួន ១១ លានដុល្លារសម្រាប់ភាគី និង ១,៣៦ លានដុល្លារសម្រាប់ភាគីជាតិ ខុសពីថវិកាដែលបានអនុម័តសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៨ ក្នុងទឹកប្រាក់ចំនួន ១៨,៨៩ លានដុល្លារ

---

[474] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៣៖ គណនាចំនួនបញ្ចូលសរុបពីភាគីអន្តរជាតិ និងភាគីជាតិ (៤.៣៥ លានដុល្លារអាមេរិក បូកនឹង ០.១៣ លានដុល្លារអាមេរិក គឺមានចំនួនសរុប ៤.៤៨ លានដុល្លារអាមេរិក) និងថវិកាដែលបានអនុម័តរបស់ភាគីអន្តរជាតិ និងភាគីជាតិ (១៨.៨៩ លានដុល្លារអាមេរិក បូកនឹង ៥.៧៩ លានដុល្លារអាមេរិក គឺមានចំនួនសរុប ២៤.៦៨ លានដុល្លារអាមេរិក)។

សម្រាប់ភាគីអន្តរជាតិ និង ៥,៧៩ លានដុល្លារសម្រាប់ភាគីជាតិ។ ក្នុងចំណោមវិភាគទានដែលបានប៉ាន់ស្មាននេះ ភាគីអន្តរជាតិទទួលបានទឹកប្រាក់ចំនួន ៤,៣៥ លានដុល្លារ ហើយភាគីជាតិទទួលបាន ០,១៣ ដុល្លារ មកទល់ពេលនេះ។ តុល្យការនៅសេសសល់ត្រូវបានរំពឹងថានៅខ្វះសម្រាប់ឆ្នាំនោះ[475]។

327. ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយ ស.ច.ស ពាក្យពេចន៍នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គឺចងជាកាតព្វកិច្ច ដោយតម្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ឱ្យអង្គការសហប្រជាជាតិ បំពេញតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ភាគអន្តរជាតិ នៃ អ.វ.ត.ក[476]។ ស.ច.ស បានសង្កេតឃើញថា ទាំង "ខ្លឹមសារសាមញ្ញត្រង់នៃខចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង រវាង អ.ស.ប ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា" និងការសំអាងលើការបកស្រាយក្នុងន័យទូលំទូលាយលើសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥៧/២២៨ អនុញ្ញាតឱ្យ អ.ស.ប "មិនអាចលើកឡើងពីទឡ្ហីករណ៍អំពីកង្វះថវិកាពីម្ចាស់ជំនួយថាជាមូលហេតុដែលខ្លួនមិនបានបំពេញតាមការចំណាយរបស់ខ្លួន តាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់បានឡើយ"[477]។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ អ.វ.ត.ក នៅតែពឹងផ្អែកលើថវិកាម្ចាស់ជំនួយ ដែលអាច ឬ មិនអាចកើតឡើង ដូច្នេះវានៅតែអាស្រ័យលើឆន្ទៈ បំណងប្រាថ្នា និងព្រឹត្តិការណ៍ពិភពលោកដដែល។

(២) ស.ច.ស មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតបំពេញអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួនទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធភាព

328. វាជាកំហុសឆ្គងរបស់លេខាធិការដ្ឋាន អ.ស.ប ដែលអះអាងថា "ចំណុចនេះមិនប៉ះពាល់លើលទ្ធភាពរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការបើកការស៊ើបសួរ និងបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ការងារមុនការជំនុំជម្រះ ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ និងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខស្របតាមបទដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពយុត្តិធម៌ និងដំណើរការត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់"[478]។ វាបង្ហាញច្បាស់ថា "បទដ្ឋាននៃ

---

[475] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៣។

[476] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១០ ដល់១២, ១៤, ១៦ ដល់១៨។

[477] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១៨ ដល់២៣។

[478] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថាភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖*

យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពយុត្តិធម៌ និងដំណើរការត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់" រួមបញ្ចូលដំណើរការដោយគ្មានការពន្យារពេលសមហេតុផល និងសិទ្ធិទទួលបាននីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព និងទាន់ពេលវេលា។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ លេខាធិការដ្ឋាន អ.ស.ប មិនមានតួនាទីវាយតម្លៃអំពីផលវិបាកតាមផ្លូវច្បាប់នៃកង្វះខាតថវិកានោះទេ។

329. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ដោយ ស.ច.ស "ថវិកាកាន់តែតិចមានន័យថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកាន់តែយូរ ហើយចំណាយសរុបកាន់តែមានច្រើនឡើងសម្រាប់រយៈពេលវែង"[479]។ ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានទទួលរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ និងមិនអាចជួសជុលបានដោយសារអានុភាពជាក់ស្តែងនៃអសន្តិសុខផ្នែកថវិកាដ៏រ៉ាំរ៉ៃនេះ។ នៅក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ស.ច.ស បានព្រមានថា "ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិក អាចនាំឱ្យបាត់បង់យ៉ាងច្រើននូវអ្នកមានបទពិសោធន៍ការងារក្នុងស្ថាប័ន ហើយមានតែធ្វើឱ្យពន្យារពេលថែមទៀតតែប៉ុណ្ណោះ ហេតុនេះធ្វើឱ្យចំណាយកាន់តែកើនឡើង"[480]។ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ស.ច.ស បានពន្យល់ថា៖

> ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិកក៏បានរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ក្រុមនេះផងដែរ៖ សមាជិកក្រុមម្នាក់ក្នុងចំណោមសមាជិកក្រុមពីរដែលនៅសល់ជាអ្នកប្រឹក្សាដែលមានបទពិសោធន៍ការងារក្នុងស្ថាប័ននៅក្នុងសំណុំរឿងនេះជាយូរមកហើយនោះ បានលាលែងពីមុខតំណែងនៅចុងខែមិថុនាឆ្នាំ២០១៨។ ផលប៉ះពាល់ពិតប្រាកដនៃការបាត់បង់សមត្ថភាពក្រុមនេះដល់ ៥០% លើវឌ្ឍនភាពនៃការរៀបចំសេចក្តីព្រាងនេះមិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយទេ[481]។

សេចក្តីសង្ខេបរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ១៣។

[479] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៤២។

[480] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៧៣។

[481] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០(គ)។

330. នៅក្នុងផែនការបញ្ចប់ អ.វ.ត.ក ចុងក្រោយបំផុត ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស.ច.ស បានពន្យល់ថា ក្រុមការងាររបស់ ក.ស.ច.ស ដែលកំពុងធ្វើការលើសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបង្កើត "ពីចំណុចសូន្យ" ដោយសារសមាជិកក្រុមការងារអន្តរជាតិចុងក្រោយបានលាលែងពីមុខតំណែងនៅពាក់កណ្តាលខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨៖

> ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិកបានរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើសំណុំរឿងនេះ។ សមាជិកក្រុមការងារអន្តរជាតិដែលនៅសេសសល់ទាំងពីរនាក់បានលាលែងពីមុខតំណែង ចុងក្រោយនៅពាក់កណ្តាលខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨។ ដូច្នេះ ក្រុមនេះត្រូវកសាងឡើងវិញទាំងស្រុង មួយផ្នែកតាមរយៈការរៀបចំការងារបុគ្គលិកដែលមានស្រាប់ឡើងវិញ ដោយធ្វើយ៉ាងណាកុំឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការនៃសំណុំរឿង ០០៣ និងមួយផ្នែក តាមរយៈការជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មីឱ្យបានឆាប់រហ័សដែលនឹងត្រូវការពេលវេលាដើម្បីស្វែងយល់ឱ្យបានច្បាស់អំពីសំណុំរឿងនេះ។ ផលប៉ះពាល់ពិតប្រាកដនៃការខាតបង់សរុបនៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃបទពិសោធន៍ការងារនៅក្នុងស្ថាប័ន និងសមត្ថភាពរបស់ក្រុមលើបញ្ហាស្មុគ្រស្មាញបំផុតនៃសំណុំរឿងនៅសល់មិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយទេ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ដំណើរការព្រាងនេះនឹងមិនត្រូវបានបញ្ចប់មុនខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ ទោះក្រោមកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ[482]។

331. ការលើកឡើងពីការព្រួយបារម្ភរបស់ ស.ច.ស លើការងារនេះ ធ្វើឡើងកាន់តែខ្លាំងឡើងនៅក្នុងផែនការបញ្ចប់អ.វ.ត.ក[483] ដូចជា៖

---

[482] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(គ)។

[483] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៧ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ២៧។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៨ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២៨។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៩ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២៧។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១០ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២២។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១១ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ១៩។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១២ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២០។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៣ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ១៩, ២០ និង ២៣។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៤ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២១ ដល់២៥។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៥ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៣ ដល់២៥ និង២៧។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់

បុគ្គលិកដែលមានកម្រិត និងសមាសភាព ធ្វើឱ្យការិយាល័យងាយរងគ្រោះដោយសារកង្វះបុគ្គលិកនិងសូម្បីតែការវិលត្រឡប់របស់បុគ្គលិកមួយចំនួនតូច ក៏បង្កឱ្យមានហានិភ័យធ្ងន់ធ្ងរដល់ការធានាបទពិសោធន៍ការងារក្នុងស្ថាប័ន។ បុគ្គលិកសំខាន់ៗដែលចាកចេញ - ឧទាហរណ៍ ដោយសារស្ថានភាពទូទៅនៃការផ្តល់ថវិកា ការឈានចូលដល់ការបញ្ចប់អាណត្តិការងាររបស់ការិយាល័យ ឬ ការរៀបចំផែនការអាជីព គឺជាហានិភ័យខ្ពស់មួយទៀតចំពោះពេលវេលាដែលបានព្យាករណ៍។

ករណីមួយនោះ គឺក្រុមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើការលើសំណុំរឿង ០០៣ ដែលបុគ្គលិកទាំងអស់មកពីក្រុមដំបូង លើកលែងតែមន្ត្រីច្បាប់មួយរូបបានលាលែងពីមុខតំណែងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានខែចុងក្រោយនេះ ធ្វើឱ្យមានការប្រឹងប្រែងជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មីបន្ទាន់ និងចាត់តាំងបុគ្គលិកបច្ចុប្បន្នពីក្រុមផ្សេងទៀត ដែលនាំឱ្យមានការខាតបង់ពេលវេលា និងប្រសិទ្ធភាពការងារចាំបាច់ និងជាក់ស្តែង៖ គ្មានបុគ្គលិកថ្មីដែលត្រូវបានជ្រើសរើសរួចមានចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះអំពីសំណុំរឿងនេះនៅពេលពួកគេចាប់ផ្តើមចូលធ្វើការងារ ហើយត្រូវស្វែងយល់អំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងភស្តុតាងយ៉ាងច្រើននៅក្នុងសំណុំរឿង មុនពេលអាចធ្វើការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព។ ផលប៉ះពាល់លើការវិវឌ្ឍទាំងស្រុងនេះលើភាពជឿនលឿននៃសំណុំរឿង ០០៣ មិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយទេ ប៉ុន្តែឥឡូវនេះវាត្រូវការបន្ថែមពេលវេលាចំនួនបីខែបន្ថែមទៀត ដែលនាំឱ្យមានការពន្យារពេលដែលបានព្យាករណ៍ទុកសម្រាប់ការចេញដីកាដំណោះស្រាយនៅត្រីមាសទី២ ក្នុងឆ្នាំ២០១៨។

កង្វះធនធានគ្រប់គ្រាន់នឹងមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធំធេងលើការព្រាងដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងគ្រប់សំណុំរឿងទាំងអស់។ ពេលវេលាព្រាងដីកាដំណោះស្រាយត្រូវការពេលប្រហែលបីខែនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ដែលតូចមួយ និងប្រហែល ៨ ខែនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសំណុំរឿង ០០៤។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ដែលធំជាងសំណុំរឿង

ការកែសម្រួលលើកទី១៦ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០ ដល់២២។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩ ដល់២១។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(ខ)។

០០១ និងមិនសូវស្មុគស្មាញដូចសំណុំរឿង ០០៤ ការព្រាងសំអាងហេតុនៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសម្រេចនៃដីកាដំណោះស្រាយចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ បានចំណាយពេលជិត ៥ ខែ គិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទចេញដីកា ហើយបានបន្តព្រាងដីកានេះមុនពេលនោះទៀត។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញជាងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ប៉ុន្តែតូចជាងសំណុំរឿង ០០៤។

ការផ្តល់សេវាបកប្រែទាន់ពេលវេលា និងការបន្តមានបុគ្គលិកច្បាប់ដែលមានបទពិសោធមានសារៈសំខាន់ជាអាទិភាពក្នុងដំណាក់កាលព្រាងដីកា។ នេះគឺជាបញ្ហាមួយដែលត្រូវបានមើលឃើញដោយភាគីទាំងអស់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានផ្តល់យោបល់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា ផ្អែកលើការរឹតត្បិតធនធានរបស់ខ្លួន គាត់នឹងមិនអាចបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានរបស់គាត់ជាភាសាខ្មែរ និងភាសាការងារផ្សេងទៀតទាំងស្រុងក្នុងរយៈពេលបីខែដែលបានចង្អុលបង្ហាញក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។ ការព្រួយបារម្ភស្រដៀងគ្នានេះត្រូវបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ពួកគេ។ ចៅក្រមចាត់ទុកថាការព្រួយបារម្ភទាំងនេះស្របច្បាប់ ហើយបានបំពេញតាមតម្រូវការពួកគេ ព្រមទាំងយល់ព្រមផ្លាស់ប្តូរនីតិវិធីដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន។ ការបកប្រែពេញលេញនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ និងចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថ្មីៗនេះបានផ្តល់យោបល់ដោយអង្គភាពបកប្រែភាសាថានឹងចំណាយពេលពី ៤ ទៅ ៥ សប្តាហ៍ គិតចាប់ពីពេលដាក់ឯកសារពាក់ព័ន្ធចុងក្រោយទាំងមូល។

កត្តាខាងលើនេះដូចដែលបានបញ្ជាក់រួចមកហើយនៅក្នុងសំណៅឯកសារសម្រួលចុងក្រោយនេះ មានផលប៉ះពាល់ជាក់ស្តែងដែលអាចវាស់វែងបានលើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដោយត្រូវបានមើលឃើញថា សំណុំរឿង ០០៤/០២ អាចមានការពន្យារពេលបន្ថែម។ ពេលវេលានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អាចតម្រូវឱ្យមានការពន្យារពេលបន្ថែមទៀតតាមផ្លូវច្បាប់ ប្រសិនជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយត្រូវបានគេប្តឹងប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលដូច

បានកំណត់នៅក្នុងវិធាន ៦៦(១)។ ពេលវេលានេះនៅតែមិនអាច និងមិនគួរចាត់ទុកថាការប៉ាន់ស្មានធម្មតាទៅតាមខ្យល់នោះទេ[484]។

332. ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងចេញនៅត្រឹម៖ ត្រីមាសទីពីរក្នុងឆ្នាំ២០១៧[485] ត្រីមាសទី៣ ក្នុងឆ្នាំ២០១៧[486] ត្រីមាសដំបូងក្នុងឆ្នាំ២០១៨[487] ត្រីមាសទី២ ក្នុងឆ្នាំ២០១៨[488] ត្រីមាសទី៤ ក្នុងឆ្នាំ២០១៨[489] ត្រីមាសទីពីរក្នុងឆ្នាំ២០១៩[490] ហើយតាមការប៉ាន់ស្មានចុងក្រោយ និងដោយសារលទ្ធផលផ្ទាល់នៃការកាត់បន្ថយបុគ្គលិក "ដំណើរការព្រាង [...] នឹងមិនអាចបញ្ចប់ជាស្ថាពរនៅមុនខែមេសា ឆ្នាំ២០១៩ ទោះក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ"[491]។ សេចក្តីសង្ឃឹមបានរលាយបាត់ ដែលវាបង្ហាញស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរដែលធនធានបានប៉ះពាល់លើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

333. ការពន្យារពេលវេលាប៉ាន់ស្មានម្តងហើយម្តងទៀតបង្ហាញពី "ផលប៉ះពាល់ជាហូរហែរ" លើកង្វះបុគ្គលិក ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិក ការចល័តបុគ្គលិកដើម្បីដោះស្រាយការលាលែងពីការងាររបស់បុគ្គលិកជាច្រើននាក់ កង្វះធនធានគ្រប់គ្រាន់ សេវាបកប្រែទាន់ពេលវេលា និងអត្ថិភាពនៃបុគ្គលិកមានបទពិសោធន៍ផ្នែកច្បាប់[492]។ នៅឆ្នាំ២០១៥ ស.ច.ស បានសង្កេតឃើញថា៖

---

[484] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៤ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២១ ដល់២៥។

[485] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៧ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ២៦។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៨ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២៧។

[486] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៩ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ៣៦។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១០ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២០១៦ កថាខណ្ឌ៣៧។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១១ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២៩។

[487] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១២ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៥។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៣ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៥។

[488] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៤ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៥។

[489] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៥ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៨។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៦ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២៣។

[490] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២១។

[491] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(ខ)។

[492] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ*។

> ការព្យាករណ៍ពេលវេលាទាំងនេះនៅតែមានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងកត្តាមួយចំនួនដែលបានកំណត់ពីមុនដូចជាការរក្សាទុកបុគ្គលិកសំខាន់ៗ ថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មី និងបុគ្គលិកដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ទាន់ពេលវេលាដើម្បីបំពេញមុខតំណែងដែលទំនេរ ការបកប្រែឯកសារបានទាន់ពេលវេលា សមត្ថភាពបកប្រែផ្ទាល់មាត់ និងការធ្វើប្រតិចារិកពេញលេញ ដែលត្រូវមានសម្រាប់ការគាំទ្របេសកកម្មនៅតាមទីតាំងជាក់ស្តែង និងការសម្ភាសសាក្សី ការដោះស្រាយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ភ្លាមៗដែលបានដាក់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងការគាំទ្រយ៉ាងពេញទំហឹងពីនគរបាលយុត្តិធម៌[493]។

នៅឆ្នាំ២០១៨ ពួកគេបានបង្ហាញថា៖

> វឌ្ឍនភាពនៃគ្រប់សំណុំរឿងទាំងអស់នៅតែពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការផ្តល់ថវិកាគ្រប់គ្រាន់ បុគ្គលិកគ្រប់គ្រាន់ ការជ្រើសរើសបុគ្គលិកទាន់ពេលវេលាសម្រាប់មុខតំណែងទំនេរ និងការបកប្រែបានលឿន។
>
> ដោយផ្អែកលើការប្រាស្រ័យទាក់ទងផ្ទៃក្នុងរបស់បុគ្គលិកទៅកាន់ [សហចៅក្រមអន្តរជាតិ] ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិកសម្រាប់ខាងភាគីអន្តរជាតិនៃការិយាល័យនេះ ទំនងជានឹងកើនឡើងក្នុងពេលប៉ុន្មានខែខាងមុខនេះ ដោយសារតែការផ្តល់មូលនិធិមិនច្បាស់លាស់ និងស្ថានភាពការងារនៅ អ.វ.ត.ក និងការកើនឡើងនៃការស្វែងរកការងារដោយបុគ្គលិកទាំងអស់ដែលកំពុងបន្តកើតឡើងសម្រាប់ពេលឥឡូវនេះរួចទៅហើយ។ ជាឧទាហរណ៍ សមាជិកសំខាន់ម្នាក់នៅក្នុងក្រុមដែលមានកាំប្រាក់ P-3 ក្នុងក្រុម ០០៤/០២ ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រង និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពរាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងគ្រប់សំណុំរឿងទាំងអស់ បានលាលែងពីមុខតំណែងហើយនឹងចាកចេញនៅពាក់កណ្តាលខែមេសា ឆ្នាំ២០១៨។ សមាជិកទីពីរនៃក្រុម ០០៤/០២ ដែលធ្វើការនៅតាមទីតាំងជាអ្នកជំនាញការ ក៏ចាកចេញផងដែរ។ ការផ្លាស់ប្តូរបុគ្គលិកទាំងពីរនេះ នឹងនាំឱ្យមានការបាត់បង់សមត្ថភាពក្នុងការរៀបចំសេចក្តីព្រាង។ កំណត់ពេលវេលាមុនសម្រាប់សំណុំរឿង ០០៤/០២ នឹងមានការប៉ះ

---

[493] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៧ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ២៧។

ពាល់។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅតែមិនទាន់ដឹងច្បាស់ថានឹងមានការពន្យារពេលចូលដល់ត្រីមាសទី៣ដោយគេចមិនផុត។ ការពន្យារពេលបន្ថែមណាមួយនឹងត្រូវបានផ្ដល់យោបល់ដល់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យបានឆាប់រហ័សនៅពេលដឹងទិដ្ឋភាពកាន់តែច្បាស់។

ជាទូទៅ ដោយសារកាន់តែមានបញ្ហាលើបុគ្គលិកច្រើនឡើងៗនៅក្នុងការិយាល័យនេះ សូម្បីតែការវិលត្រឡប់របស់បុគ្គលិកមួយចំនួនតូចក៏អាចបង្កឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរផងដែរលើការធានាបទពិសោធន៍ការងារក្នុងស្ថាប័ន និងការរក្សាទុកទៅតាមពេលវេលាដែលបានព្យាករណ៍។ បុគ្គលិកថ្មីត្រូវការពេលវេលាដើម្បីស្វែងយល់ច្បាស់អំពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងដើម្បីធ្វើការមានប្រសិទ្ធភាពលើសំណុំរឿងនេះ។ ករណីនេះអាចមានផលប៉ះពាល់ដោយជៀសមិនរួចលើវឌ្ឍនភាពនៃសំណុំរឿងនេះ ជាពិសេស នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនេះ[494]។

334. ថ្មីៗនេះ ស.ច.ស បានពិពណ៌នាផលប៉ះពាល់ជាក់ស្ដែង និងជៀសមិនរួចនៃវិបត្តិថវិកា ដែលមិនអាចប្រកែកបាន៖

ដើម្បីបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់អំពីបញ្ហានេះ យើងចាំបាច់ត្រូវគូសបញ្ជាក់ថា អង្គភាពបកប្រែភាសា (ITU) បានជូនដំណឹងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិតាមរយៈអ៊ីម៉ែលថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភាឆ្នាំ២០១៨ ថាផ្អែកតាមកម្រិតភស្តុភារ និងបុគ្គលិករបស់ខ្លួន ការបកប្រែពីភាសាអង់គ្លេសទៅជាភាសាខ្មែរ ហើយការកែសម្រួល ជាមធ្យមចំណាយពេលប្រហែល ៨ សប្ដាហ៍ សម្រាប់ ៣០០ ទំព័រនិង ១២ សប្ដាហ៍ សម្រាប់ ៥០០ ទំព័រ។ ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិករបស់ភាគីអន្តរជាតិនៃការិយាល័យនេះបានផ្លាស់ប្ដូរពីការព្រួយបារម្ភយ៉ាងជាក់ស្ដែង ក្លាយជាការពិតដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ និងបានកើនឡើងដល់កម្រិតមួយដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមកនៅក្នុងឆ្នាំមុន បណ្ដាលឱ្យមានការលំបាកក្នុងការរក្សាបុគ្គលិក៖ ក្នុងអំឡុងពេលចាប់ពីខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ រហូតដល់ចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ភាគីអន្តរជាតិបានបាត់បង់បុគ្គលិក ១៣ នាក់ និងអ្នកជំនាញការដោយសារការលាលែងពីមុខតំណែងចំនួន 10 នាក់ ចាប់តាំងពីខែតុលា

[494] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៦ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០ ដល់២២។

ឆ្នាំ២០១៧ នេះបង្កឱ្យមានតំរូវការផ្ទេរកនីតិវិធីសម្រាប់ការជ្រើសរើសបុគ្គលិកច្រើនផង និងចំណាយពេលច្រើនម៉ោង។ ជាមធ្យម ការិយាល័យនេះបានបាត់បង់មនុស្សម្នាក់ជារៀងរាល់ខែ។ បញ្ហាបុគ្គលិករបស់ការិយាល័យ ឥឡូវនេះ មានភាពច្របូកច្របល់ដែលសូម្បីតែការវិលត្រឡប់របស់បុគ្គលិកមួយចំនួនតូច មានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់បទពិសោធន៍ការងារក្នុងស្ថាប័ន ហើយសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការរក្សាពេលវេលាតាមការព្យាករណ៍ទុក [...] ជាពិសេស នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃការស៊ើបអង្កេត[495]។

335. ស.ច.ស បានគូសបញ្ជាក់អំពីឧបសគ្គធ្ងន់ធ្ងររារាំងភាពជឿនលឿននៃវឌ្ឍនភាពលើសំណុំរឿង ០០៤៖

សំណុំរឿង ០០៤ បានឃើញសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដាក់ពាក្យដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួននៅថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ ជាភាសាអង់គ្លេស (១១ ទំព័រ) និងភាសាខ្មែរ (១៥ ទំព័រ) ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានចំនួន ៧៣២ ទំព័រ នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ជាភាសាអង់គ្លេសតែប៉ុណ្ណោះ។ ដោយសារតែឧបសគ្គខាងធនធាន គាត់មិនអាចដាក់ដីកានេះក្នុងពេលតែមួយជាមួយភាសាខ្មែរក្នុងរយៈពេលបីខែដែលបានកំណត់នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង។ ការរៀបចំព្រាង ដីកាដំណោះស្រាយចុងក្រោយ អាចចាប់ផ្តើមនៅពេលមេធាវីការពារក្តីដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនក្នុងរយៈពេល ៣ ខែក្រោយពីការជូនដំណឹងអំពីឯកសារបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃដីកាសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ដែលផ្អែកតាមការប៉ាន់ស្មានឡើងវិញរបស់ ITU នៅថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ត្រូវបានរំពឹងថានឹងបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨។ ការកាត់បន្ថយបុគ្គលិកបានបង្កផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ក្រុមមួយនេះ៖ សមាជិកក្រុមម្នាក់ក្នុងចំណោមសមាជិកក្រុមចំនួនពីរនាក់ដែលនៅសល់ ជាអ្នកប្រឹក្សាដែលមានបទពិសោធន៍ការងារនៅក្នុងស្ថាប័នយូរជាងគេបំផុតលើសំណុំរឿងបានលាឈប់តាំងពីចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨។ ផលប៉ះពាល់ពិតប្រាកដនៃការបាត់បង់សមត្ថភាពរបស់ក្រុមនេះដល់ ៥០% លើវឌ្ឍនភាពនៃការព្រាងដីកានេះមិនទាន់ច្បាស់នៅឡើយ

[495] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩។

ទេ។ ដោយសារភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿងនេះ ការផ្តល់ការបកប្រែ និងការបាត់បង់បុគ្គលិក ការពិនិត្យបញ្ចប់សេចក្តីព្រាង និងការបកប្រែ នឹងមិនអាចរួចរាល់បានទេ រហូតទាល់តែដល់ត្រីមាសទី១ ក្នុងឆ្នាំ២០១៩[496]។

336. ការបាត់បង់សមាជិកក្រុមការងាររបស់ ក.ស.ច.ស ដែលនៅសេសសល់ចុងក្រោយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មានន័យថាជា "ការខាតបង់ទាំស្រុងនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ [លើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេត] ចំពោះបទពិសោធន៍ការងារនៅក្នុងស្ថាប័ន និងសមត្ថភាពក្រុមលើសំណុំរឿងដ៏ស្មុគស្មាញដែលនៅសេសសល់នៅពុំទាន់ច្បាស់នៅឡើយ" ដែលវាបានពន្យារដំណើរការព្រាងដីកាដំណោះស្រាយ[497] ។

(៣) លក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់ ស.ច.ស នៅតែមិនទាន់បានបំពេញ

337. មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា យោងតាមហេតុផលដែលបានលើកឡើងខាងលើ ហើយទោះបីជា អ.វ.ត.ក បានប្រឹងប្រែងអស់រយៈពេលពីរបីខែមកហើយតាមរបៀបដូចគ្នានឹងឆ្នាំកន្លងទៅ ហើយទោះបីជាការកាត់បន្ថយបុគ្គលិកកាន់តែច្រើនឡើង១និងការិយាល័យកាន់តែខ្លាំងឡើង ១ ក៏ដោយ[498] ក៏ស្ថានភាពនេះមិនមានលក្ខណៈល្អប្រសើរទេ។ ជាការពិត ដោយសារការពឹងផ្អែកលើជំនួយឧបត្ថម្ភធននាពេលអនាគតមានការថយចុះ[499] និងដោយសារការពឹងផ្អែកមិនទៀងទាត់របស់ អ.វ.ត.ក លើវិភាគទានស្ម័គ្រចិត្តក្នុងពេលមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក ភាពប្រាកដប្រជាផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុមិនអាចកើតឡើងនោះទេ។ ទិដ្ឋភាពមួយនេះមានភាពអាប់អួរ។

338. មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា ស.ច.ស មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាបានផ្តល់ "ព័ត៌មានអាចទុកចិត្តបាន និងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ថាស្ថានភាពថវិកានេះបានប្រសើរយ៉ាងខ្លាំង"ហើយនឹង "ចក្ខុវិស័យ

[496] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០(គ)។

[497] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(ខ)។

[498] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៦ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២១។

[499] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ សេចក្តីសង្ខេបរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ* ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ១១។

រៀបចំផែនការត្រៀមទុកជាមុនអាចទុកចិត្តបាន និងច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់" ដើម្បីឱ្យពួកគេជឿជាក់ថា ពួកគេ "នឹងអាចបញ្ចប់អាណត្តិ [របស់ពួកគេ] ដោយជោគជ័យ ទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធភាពរហូតដល់បានចេញដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿងនីមួយៗ" ហើយថា "វិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនឹងត្រូវអនុវត្តដើម្បីធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីត្រួតពិនិត្យដីកាដំណោះស្រាយនៅពេលដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយប្រសិនបើមានការជំនុំជម្រះក្តី ធានាឱ្យមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី និងបណ្តឹងសាទុក្ខ"[500]។

339. ការទទួលយកលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចបែបនេះ ថាមានភាពសមស្របចំពោះការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន គឺមានហានិភ័យក្នុងការយកបទដ្ឋានអប្បបរមានៃជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌មកដាក់ក្រោមអាទិភាពនយោបាយបច្ចុប្បន្ន។ ភាពអសន្តិសុខនៃថវិកាមិនរាប់បញ្ចូលសច្ចភាពណាមួយដែលថាការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងដំណើរការនីតិវិធីសាទុក្ខនឹងអាចធ្វើទៅបាន។ ផលវិបាកនៃវិបត្តិថវិកាឃើញកើតមានមិនអាចប្រកែកបានទេ៖ ល្បឿន និងប្រសិទ្ធភាពដែល ក.ស.ច.ស និង អ.ប.ជ អាចដំណើរការ តាមការទទួលស្គាល់របស់ ក.ស.ច.ស ត្រូវបានរាំងយ៉ាងខ្លាំងដោយការកាត់បន្ថយបុគ្គលិក[501]។ ការខ្វះខាតថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌមិនអាចជាហេតុផលសមស្របក្នុងការផ្តល់យុត្តិកម្មលើរឿងក្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ[502]។

340. នៅថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ការពន្យាការសម្រេចចិត្តរបស់ពួកគេលើការផ្អាកដំណើរការនីតិវិធី ស.ច.ស បានលើកឡើងថា "ប្រសិនបើកង្វះថវិកានាពេលអនាគត ឬ ភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ គំរាមកំហែងដល់ឯករាជ្យភាពតុលាការ ភាពយុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរ

---

[500] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៧៩។

[501] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០(គ)។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(ខ)។

[502] រឿងក្តី *Zimmermann និង Steiner តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង 8737/79 *សាលក្រម* របស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៣ កថាខណ្ឌ២៩។ តុលាការ UN HRC រឿងក្តី *Fillastre និងអ្នកដទៃទៀតតទល់នឹង Bolivia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 336/1988, UN Doc CCPR/C/43/D/336/1988 (1991) ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៦.៥។

ការនីតិវិធី"[503]។ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា យុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវបានបំផ្លាញមិនអាចជួសជុលបានដោយកង្វះថវិកាដដែលៗ និងកាន់តែអាក្រក់ឡើង និងភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកថវិកាកាន់តែខ្លាំងឡើង។ ករណីនេះមិនអាចបដិសេធទៀតនោះឡើយ។ នៅពេលនេះវាចាំបាច់ណាស់ក្នុងការពិចារណាឡើងវិញអំពីការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

341. ដូចធ្លាប់បានទទួលស្គាល់ពីមុន និងបានចង្អុលបង្ហាញដោយ ស.ច.ស បញ្ហាចោទសំខាន់ៗនៅតែមានចំពោះភាពជឿជាក់បានដែលថា នីតិវិធីជំនុំជម្រះអាចត្រូវបានគាំទ្រផ្នែកថវិកា[504]។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចទទួលបានការធានានូវការជំនុំជម្រះនេះទេ កុំថាឡើយការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស ការរំលោភសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន។ ដូចធ្លាប់បានទទួលស្គាល់រួចមកហើយដោយ ស.ច.ស វានឹងជាអំពើអសីលធម៌ទាំងស្រុងក្នុងការចោទប្រកាន់បុរសម្នាក់ក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ៖

> យើងយល់ឃើញថា វាជាការមិនសមស្របតាមតម្រូវការជាមូលដ្ឋាននៃនីតិរដ្ឋប្រសិនបើទុកចោលកិច្ចស៊ើបសួរដែលមិនបានបញ្ចប់ ហើយក្នុងករណីមានដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទុកចោលដីកាបែបនេះ ដោយសារតែការបញ្ឈប់ប្រតិបត្តិការរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយចាក់សោទ្វារតុលាការ ដោយមូលហេតុមិនមានថវិកាថែមទៀត ដើម្បីចំណាយលើបុគ្គលិក និងចំណាយផ្សេងទៀតខាងភាគីជាតិ ឬ ភាគីអន្តរជាតិ។ សេណារីយ៉ូនេះ ដូចយើងពន្យល់ខាងក្រោមនេះ មិនមែនជាយន្តការបិទបញ្ចប់ការងារឲ្យបានត្រឹមត្រូវតាមគោលការណ៍ជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ឯករាជ្យភាពរបស់តុលា

---

[503] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 នៅត្រង់កថាខណ្ឌ៦៩។

[504] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១-៤, ៦, ២៤-៣៣, ៤០, ៤២-៤៣, ៤៥, ៥២-៥៤, ៧៥-៧៩។

ការ និនីតិរដ្ឋឡើយ ហើយក៏មិនមានចែងទុកនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែរ[505]។

342. លេខាធិការដ្ឋាន អ.ស.ប បានលើកឡើងថា ស.ច.ស អាចចោទប្រកាន់ដោយមិនមានទំនុកចិត្តលើសន្តិសុខនាពេលអនាគតនៃថវិកា ហើយអនុញ្ញាតទុកឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កំណត់ថាតើវិធានការផ្លូវច្បាប់ណាខ្លះត្រូវធ្វើឡើងចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[506]។ ចំណុចនេះមានកំហុស។ ស.ច.ស យល់យ៉ាងច្បាស់អំពីការទទួលខុសត្រូវដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដែលជាបន្ទុករបស់ការិយាល័យខ្លួន ហើយកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់របស់ពួកគេក្នុងការលើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងបុរសម្នាក់ នៅពេលសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជូនសាលាក្តីឯករាជ្យ និងមានសមត្ថកិច្ចស្របតាមច្បាប់ រួមទាំង នៅដំណាក់កាលសាទុក្ខមិនអាចត្រូវបានធានាដាច់ខាត[507]។ មេធាវីការពារក្តីត្រូវការធ្វើកិច្ចការលើចំណុចគ្មានតម្លាភាពនេះឱ្យបានខ្លាំងក្លាថែមទៀត។

343. មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ថា "នៅក្នុងអង្គប្រជុំជាមួយនឹង ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ក្រុមប្រទេសផ្តល់ជំនួយសំខាន់ៗ បានធ្វើការធានាឡើងវិញ និងបន្តការសន្យាដាច់ខាតថានឹងផ្តល់ថវិកាឱ្យបានត្រឹមត្រូវដល់តុលាការ"[508]។ ទោះបីមានការស្វាគមន៍បែបណាក៏ដោយ ហើយខណៈពេលដែលមេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ថា ខ្លួនមិនដឹងថា ខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំនេះផង

---

[505] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៥៤។

[506] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *មតិយោបល់របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្តីពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ថ្ងៃទី០៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349/3) ឧបសម្ព័ន្ធ១៖ សេចក្តីសង្កេតរបស់លេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ គ្មានកាល បរិច្ឆេទ* ឯកសារ D349/3.1.1 កថាខណ្ឌ៦។

[507] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៧ និង១៨។

[508] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៤៤។

នោះ វាគ្រាន់តែជាការបង្ហាញអំពីបំណងល្អតែប៉ុណ្ណោះ។ វាមិនមែនជាការធានាដាច់ខាតតាមផ្លូវច្បាប់ដែលជាលក្ខខណ្ឌទាមទារតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានោះទេ។ ដូចនេះ នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តី វាមិនអាចជាព័ត៌មានជាក់លាក់ និងអាចទុកចិត្តបានគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា ស្ថានភាពថវិកានឹងមានភាពប្រសើរឡើង ហើយអនុញ្ញាតឱ្យលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងករណីមានការចោទប្រកាន់ អាចទទួលបានការជំនុំជម្រះទាន់ពេលវេលា និងមានប្រសិទ្ធិភាព។

344. អ.វ.ត.ក នៅតែគ្មានការធានាផ្នែកថវិកា ដែលត្រូវការចាំបាច់ដើម្បីបញ្ចប់ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន។ សិទ្ធិទទួលបានការការពារក្តីជាមូលដ្ឋានត្រូវបានរងផលប៉ះពាល់រួចហើយ ហើយម្ចាស់ជំនួយធំៗបានបង្ហាញថា ការបន្តផ្តល់មូលនិធិរបស់ខ្លួនគឺអាស្រ័យទៅលើការចោទប្រកាន់ លោក មាស មុត[509]។ ទោះបីជាក្រុមមេធាវីការពារក្តីមានជំនឿថា ស.ច.ស ត្រូវបានរារាំងដោយ "ការផ្លាស់ប្តូរតាមការនឹកឃើញ និងការផ្លាស់ប្តូរចិត្តភ្លាមៗរបស់រដ្ឋាភិបាល" ក៏ដោយ ក៏ពួកគេត្រូវការធនធានដើម្បីដំណើរការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ហើយប្រាកដណាស់ត្រូវបានដាក់នៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការកំពុងរងការវាយប្រហារពីម្ចាស់ជំនួយសំខាន់ៗរបស់ អ.ស.ប[510]។

345. ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន និង "ចក្ខុវិស័យទៅមុខទៀត" នៅតែគ្មានវិសមតិភាពជាមួយនឹងគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ នីតិរដ្ឋ និងឯករាជ្យភាពតុលាការ[511]។ ប្រសិនបើគ្មានទំនុកចិត្តទាំងស្រុងលើលទ្ធភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះនាពេលអនាគត និងកិច្ចដំណើរការ

[509] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៦៩។ *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ៤៥ និង៤៨។

[510] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៦៨ ដកស្រង់៖ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Sam Hinga Norman* "សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិបឋមដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាខ្វះយុត្តាធិការ (ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ)" អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់ SCSL (SCSL-2004-14-AR72(E)) ថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ២៦។

[511] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១។

នីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខ ដើម្បីឱ្យលោក យឹម ទិត្យ អាចអនុវត្តសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋាន ជារឿងរហូតនោះទេ ស.ច.ស មិនអាចចេញដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះទេ។ ដូច ស.ច.ស បានកត់សម្គាល់រួចហើយ "សេចក្ដីព្រួយបារម្ភរបស់យើង មិនត្រូវពាក់ព័ន្ធតែដំណាក់កាលស៊ើបសួរប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ក៏ត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងចក្ខុវិស័យវែងឆ្ងាយជាងនេះផងដែរ"[512]។

346. នៅក្នុងដំណាក់កាលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីពេលនេះ វាអាស្រ័យលើ ស.ច.ស ជាអ្នកចោទប្រកាន់ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់[513]។ អាស្រ័យដូចនេះ មេធាវីការពារក្ដីសូមឱ្យ ស.ច.ស លើកលែងការចោទប្រកាន់នាពេលនេះ។

(៤) ស.ច.ស មិនអាចទម្លាក់ចោលការទទួលខុសត្រូវទុកជូនអង្គជំនុំជម្រះនោះទេ

347. នៅក្នុង*សំណើសុំ មតិយោបល់ អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២* ស.ច.ស បានលើកឡើងថា ពួកគេនឹងមិនចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះទេ លុះត្រាតែពួកគេប្រាកដថានឹងមានការកាត់ក្ដីដោយយុត្តិធម៌៖

> យើងយល់ឃើញថាវាជាការមិនសមស្របតាមតម្រូវការជាមូលដ្ឋាននៃនីតិរដ្ឋ ប្រសិនបើទុកចោល [...] ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទុកចោលដីកាបែបនេះ ដោយសារតែការបញ្ឈប់ប្រតិបត្តិការរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយចាក់សោទ្វារតុលាការ ដោយមូលហេតុមិនមានថវិកាថែមទៀតដើម្បីចំណាយលើបុគ្គលិក និងចំណាយផ្សេងទៀតខាងភាគីជាតិ ឬ ភាគីអន្តរជាតិ។[514]។

348. ស.ច.ស បានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាពួកគេ "ជាគោលការណ៍" បានបញ្ចប់ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពីបានចេញដីកាដំណោះស្រាយចុងក្រោយក៏ដោយ ក៏ពួកគេនៅតែមានភារកិច្ចរហូតដល់ពេលមាន

---

[512] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៤៨។

[513] វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[514] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៥៤ (សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ៤)។

សេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ[515]។ ហេតុដូច្នេះហើយ បានជា ស.ច.ស នៅតែមានយុត្តាធិការ និងត្រូវទទួលខុសត្រូវលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ លោក យឹម ទិត្យ។

349. ដោយសារតែជាភារកិច្ចរបស់ពួកគេ ហើយពួកគេតែមួយគត់ ដែលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស.ច.ស មិនអាចលះបង់ការទទួលខុសត្រូវដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះទេ។ ដោយសារតែ ស.ច.ស "មិនអាចជ្រៀតជ្រែក" បន្ទាប់ពីចេញដីកាដំណោះស្រាយចុងក្រោយ ពោលគឺ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នោះ ស.ច.ស ត្រូវតែជឿជាក់ជាដាច់ខាតថា នាពេលនេះ នីតិវិធីជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នឹងទទួលបានមូលនិធិគ្រប់គ្រាន់ និងសមស្រប។

350. ដោយសារតែស្ថានភាពថវិកានៅតែមិនទៀងទាត់ ហើយសំណុំរឿង ០០៤ បានទទួលរងការខូចខាតមិនអាចជួសជុលបានដោយសារតែការកង្វះខាតថវិកាដ៏រ៉ាំរ៉ៃនោះ ហានិយភ័យនៅតែបន្តកើតមានដដែលថា ប្រតិបត្តិការនៃ អ.វ.ត.ក អាចបញ្ចប់ភ្លាមៗ។ "ការប្តេជ្ញាចិត្តយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ដែលនៅតែបន្តកើតមានក្នុងចំណោមក្រុមម្ចាស់ជំនួយធំៗ ក្នុងការផ្តល់ថវិកាសមស្របដល់តុលាការ" មិនមានស្ថេរភាពគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ហើយក៏មិនអាចធានាបានផងដែរ។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ វាគ្រាន់តែជាការបង្ហាញអំពីបំណងល្អ ដែលងាយនិយាយ ប៉ុន្តែពិបាកបំពេញតាម[516]។ ដូច្នេះ ហានិភ័យដែលថា ដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះអាចត្រូវបានទុកនៅតែលតោលចំពោះលោក យឹម ទិត្យ គឺមិនអាចទៅរួចនោះទេ។ ស.ច.ស មិនប្រាកដថា ការជំនុំជម្រះ កុំថាឡើងការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ នឹងអាចរៀបចំឡើង។ វាគឺជាការគេចវេសប្រហែសចំពោះការទទួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេ ហើយផ្ទុយនឹងជំហរដំបូងរបស់ពួកគេ ក្នុងការចេញដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅ

---

[515] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ មាត្រា ២៧។ *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៤៥ និងជើងទំព័រទី៩០។

[516] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៤៤។

ជំនុំជម្រះនៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ។ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា ស.ច.ស ត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់លើសំណុំរឿង ០០៤។

351. ស.ច.ស នៅតែគ្មានការធានាថា ស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក នឹងមានភាពប្រសើរឡើង "ខ្លាំង"។ ជាការពិតណាស់ ពួកគេនៅតែគ្មានការធានាថា ស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក នឹងមានភាពប្រសើរឡើងវិញ។ តាមពិត ការចង្អុលបង្ហាញទាំងអស់បង្ហាញថា បញ្ហានឹងកាន់តែយ៉ាប់យ៉ឺន ដោយសារតែម្ចាស់ជំនួយធុញថប់កាន់តែខ្លាំងឡើង ហើយការផ្តល់ "ជំនួយឧបត្ថម្ភធន" ហាក់ដូចជាមិនអាចកើតឡើងនោះទេ។ យើងឃើញនៅមានការសង្ស័យធ្ងន់ធ្ងរថាតើការជំនុំជម្រះក្តី និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខពេញលេញ និងយុត្តិធម៌ (រួមទាំង ឆាប់រហ័ស) អាចត្រូវបានធានានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែរឬទេ។

iii. ការពន្យារពេលដោយមិនសមស្រប

352. ការពន្យារពេលក្នុងការផ្តល់យុត្តិធម៌គឺជាការបដិសេធក្នុងការផ្តល់យុត្តិធម៌[517]។ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល មានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាននៅ អ.វ.ត.ក[518]។ សិទ្ធិជាលក្ខណៈប្រពៃណី និងយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីយុត្តិធម៌នេះ ឃើញចែងបន្ថែមនាសម័យទំនើបនៅក្នុងអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តររដ្ឋ និងលក្ខន្តិកៈនៃសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទាំងអស់ ក៏ដូចជា ច្បាប់ជាតិ និងយុត្តិសាស្ត្រ[519]។ យោងតាមពាក្យពេចន៍នៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប មានបំណងការពារភាគីប្រឆាំងនឹង "ការពន្យារនីតិវិធីហួសហេតុ" ហើយ "ជាពិសេស ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ វាត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីកុំឱ្យអ្នកជាជនត្រូវចោទស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមិនច្បាស់លាស់យូរពេលអំពីជោគវាសនារបស់

[517] ចង្អុលបង្ហាញជាញឹកញាប់ទៅ William Gladstone។

[518] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១២(២) និង ១៣(១)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ មាត្រា ៣៣ថ្មី និង ៣៥ថ្មី។ វិធានផ្ទៃក្នុង ២១(៤)។ ICCPR មាត្រា ១៤(៣)(គ)។

[519] *សូមមើល ឧទាហរណ៍៖* Magna Carta ១២១៥ ជំពូក២៩៖ *យើងនឹងមិនបដិសេធ ឬបង្អាក់យុត្តិធម៌ ឬសិទ្ធិរបស់នរណាម្នាក់ឡើយ។* ICCPR មាត្រា ១៤(៣)(គ)។ ECHR មាត្រា ៦(១)។ អនុសញ្ញាអាមេរិក ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស មាត្រា ៨(២)(១)។ ធម្មនុញ្ញអាហ្វ្រិក ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិប្រជាជន មាត្រា ៧(១)(ឃ)។ លក្ខន្តិកៈ ICC មាត្រា ៦៧(១)(គ)។ លក្ខន្តិកៈ ICTY មាត្រា ២០(១) និងមាត្រា ២១(៤)(គ)។ លក្ខន្តិកៈ ICTR មាត្រា ១៩(១) និងមាត្រា ២០(៤)(គ)។ លក្ខន្តិកៈ SCSL មាត្រា ១៧(៤)(គ)។ លក្ខន្តិកៈ STL មាត្រា ១៦(៤)(គ)។

ខ្លួន”[520]។ ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយចៅក្រម Pikis នៅតុលាការ ICC “កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការត្រូវបានធ្វើឡើង និងបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេលសមស្របមួយ ហើយអវត្តមាននៃការពន្យារពេលមិនសមស្របគឺជាផ្នែកមួយមិនអាចបំបែកបាននៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ពោលគឺជាផ្នែកមួយនៃសិទ្ធិមនុស្សដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ”[521]។

353. កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានរាំងដោយការពន្យារពេលហួសហេតុ និងមិនសមហេតុផល។ វាមានរយៈពេលជាង ១២ ឆ្នាំមកហើយចាប់តាំងពីការស៊ើបអង្កេតបឋមត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើងប្រឆាំងនឹងគាត់នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ហើយនីតិវិធីជំនុំជម្រះ និងនីតិវិធីសាទុក្ខ អាចនឹងពន្យារពេលជាច្រើនឆ្នាំទៀត[522]។ ដូចធ្លាប់បានទទួលស្គាល់ និងបញ្ជាក់ដោយ ស.ច.ស បញ្ហាចោទសំខាន់ៗគឺនៅលើភាពជឿជាក់ថា នីតិវិធីជំនុំជម្រះអាចមាននិរន្តភាពផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដែរឬទេ (ដូចដែលបានពិចារណាខាងលើ) [523]។ ឧបសគ្គថវិកាធ្ងន់ធ្ងរលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក៏ទំនងជាបង្កការពន្យារពេលមិនអាចទទួលយកបានបន្ថែមទៀត។ ករណីទាំងនេះមិនអាចជាហេតុផលចំពោះល័ក្ខខ័ណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចដែលកើតមានជាទូទៅនោះទេ ព្រោះវាជាកាតព្វកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលជារដ្ឋភាគី នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយលើកិច្ចការរបស់ខ្លួន ដោយត្រូវគោរពតាមកាតព្វកិច្ចអនុលោមតាមកតិកាសញ្ញានេះ។

---

[520] រឿងក្តី *Stogmuller តទល់នឹង ប្រទេសអូទ្រីស* សំណុំរឿងលេខ 1602/62 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៩ យោងអង្គច្បាប់ កថាខណ្ឌ៥។ រឿងក្តី *Stoianova និង Nedelcu តទល់នឹងប្រទេសរូម៉ានី* សំណុំរឿងលេខ 77517/01 និង 77722/01 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ២៣។

[521] តុលាកា ICC រឿងក្តី*រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* មតិយោបល់ដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Georghios M. Pikis ចំពោះ ‘សាលដីកាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលដំបូង I មានចំណងជើងថា ‘សេចក្តីសម្រេចស្តីពីផលវិបាកនៃការមិនដាក់បង្ហាញភស្តុតាងដោះបន្ទុក មានចែងក្នុងមាត្រា ៥៤(៣)(ង) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងពាក្យសុំរក្សាការកាត់ទោសជនជាប់ចោទ រួមជាមួយនឹងបញ្ហាមួយចំនួនផ្សេងទៀត ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសន្និសិទនៅថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨’’ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-1486 កថាខណ្ឌ៤៤។

[522] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧ ការស៊ើបអង្កេតបានបើកនៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦។ កិច្ចដំណើការសវនាការសំណុំរឿង ០០២ បានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។

[523] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ១ ដល់៤, ៦, ២៤ ដល់៣៣, ៤០, ៤២ ដល់ ៤៣, ៤៥, ៥២ ដល់ ៥៤, និង ៧៥ ដល់៧៩។

354. សិទ្ធិដែលមានចែងនៅក្នុង ICCPR បង្កើតបានជាបទដ្ឋានអប្បបរមាដែលកម្ពុជា និង អ.ស.ប បានយល់ព្រមគោរពតាម[524]។ ហេតុដូច្នេះ ការពន្យារពេលក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ស្ថានភាពខ្វះថវិកា ឬទម្រង់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌតាមឯកសារលាយលក្ខអក្សរ មិនអាចជាលេសដែលអាចទទួលយកបានចំពោះការខកខានមិនគោរពតាមមាត្រា ១៤(៣)(គ) នោះទេ[525]។ វាគឺអាស្រ័យលើអាជ្ញាធរក្នុងការបង្ហាញថាភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្តីនេះ គឺជាហេតុផលសមស្របចំពោះការពន្យារពេលដែលបានកើតឡើង[526]។ ការគ្រាន់តែបញ្ជាក់បន្ថែមថា ការពន្យារពេលមិនមានលក្ខណៈហួសហេតុ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេ[527]។

355. ដោយសារមានការប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដោយសារការពន្យារពេលមិនសមហេតុផលតាំងពីដំបូង វាមិនមានលក្ខខណ្ឌអ្វីទាមទារឱ្យជនជាប់ចោទ បង្ហាញអំពីការប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបន្ថែមទៀតដែលបណ្តាលមកពីការពន្យារពេលនេះទេ[528]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការពន្យារពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ បានទទួលរង បានបង្កផលប៉ះពាល់បន្ថែមទ្វេដងចំពោះរូបគាត់ ដែលនឹងបង្ហាញនៅក្នុងចំណុចខាងក្រោម។

---

[524] រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា មាត្រា ៣១។ កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១២(២) និងមាត្រា ១៣។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៥ថ្មី។ *សូមមើលផងដែរ៖* UN HRC រឿងក្តី *Lubuto តទល់នឹង Zambia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 390/1990, U.N. Doc. CCPR/C/55/D/390/1990/Rev.1 (1995) ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ៧.៣។

[525] UN HRC រឿងក្តី *Lubuto តទល់នឹង Zambia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ390/1990, U.N. Doc. CCPR/C/55/D/390/1990/Rev.1 (1995) ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ៧.៣។ រឿងក្តី *Fillastre, Bizouarn តទល់នឹង Bolivia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 336/1988, U.N. Doc. CCPR/C/43/D/336/1988 at 96 (1991) ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៤.៦ និង៦.៦។

[526] UN HRC រឿងក្តី *Fillastre, Bizouarn តទល់នឹង Bolivia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 336/1988, U.N. Doc. CCPR/C/43/D/336/1988 នៅត្រង់ 96 (1991) ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៦.៦។

[527] UN HRC រឿងក្តី *Trevor Walker និង Lawson Richards តទល់នឹង Jamaica* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 639/1995, U.N. Doc. CCPR/C/60/D/639/1995 (2001) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ៨.២។

[528] តុលាការកំពូលប្រទេសអូស្ត្រាលី រឿងក្តី *Jago តទល់នឹងតុលាការថ្នាក់ស្រុកនៃរដ្ឋ New South Wales* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៩ សំណុំរឿង 63 ALJR 640, *per* Mason CJ ត្រង់ ៦៤៤។

(ក) រយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី

356. វិធាន ២១ (៤) កំណត់ថា "ការសម្រេចសេចក្តីលើការចោទប្រកាន់ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវធ្វើការជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេលមួយសមស្រប"។

357. គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស អ.ស.ប បានកំណត់ថា សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល គឺជាការធានា "មិនត្រឹមតែទាក់ទងនឹងពេលវេលាដែលការជំនុំជម្រះគួរចាប់ផ្តើមប៉ុណ្ណោះទេ វាក៏ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលាដែលត្រូវបញ្ចប់ និងពេលវេលាចេញសាលក្រមផងដែរ។ ដំណាក់កាលទាំងអស់ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅ "ដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល"[529]។ រយៈពេលដែលត្រូវយកមកពិចារណា គឺរហូតដល់ដំណាក់កាលនៃសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយលើបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គសេចក្តីនៃបទចោទ[530]។

358. ស.ច.ស.ជ បានសម្រេចថា "ការវាយតម្លៃការយឺតយ៉ាវត្រូវធ្វើឡើង" ដែលមានន័យថា "ការវាយតម្លៃការយឺតយ៉ាវត្រូវធ្វើឡើងប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ សុចរិត និងស្មោះត្រង់ លុះត្រាណា ការពិនិត្យវាយតម្លៃលើគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃនីតិវិធី រាប់តាំងពីដំណាក់កាលដើមដំបូងនៃការងាររបស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាល រួមទាំង ការងាររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះផងដែរ ទើបជាការវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវសត្យានុម័ត"[531]។

---

[529] UN HRC, *CCPR មតិយោបល់ទូទៅលេខ៣២៖ មាត្រា ១៤៖ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះស្មើភាពគ្នានៅចំពោះមុខតុលាការ និងការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៣៥។ សូមមើលផងដែរ៖ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Eckle តទល់នឹងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* សំណុំរឿង 8130/78 ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៧៦។ រឿងក្តី *Wemhoff តទល់នឹងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* សំណុំរឿង 2122/64 ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦៨ អង្គច្បាប់ កថាខណ្ឌ១៨។

[530] រឿងក្តី *Neumeister តទល់នឹងប្រទេសអូទ្រីស* សំណុំរឿង 1936/63 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦៨ កថាខណ្ឌ ១៩។ រឿងក្តី *Wemhoff តទល់នឹងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* សំណុំរឿង 2122/64 ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦៨ អង្គច្បាប់ កថាខណ្ឌ ១៨។

[531] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៨។

359. ការស៊ើបអង្កេតមិនមែនមិនមានពេលវេលាកំណត់នោះទេ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងយូរពេកក្នុងការកសាងរឿងក្តីដែលមិនរឹងមាំមិនអាចទទួលយកបាននោះទេ[532]។ នៅក្នុងករណីនេះ ក្នុងករណីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបានធ្វើឱ្យខូចខាតដោយការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល ដើម្បីបន្តការជំនុំជម្រះ នឹងតម្រូវឱ្យ ស.ព.អ និង អ.វ.ត.ក បំពេញកិច្ចដែលផ្ទុយ និងមានការរំលោភជាបន្តបន្ទាប់លើកតិកាសញ្ញា ICCPR រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា និងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក។

360. ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថានឹងត្រូវបានបញ្ចប់នៅត្រីមាសទីពីរក្នុងឆ្នាំ២០១៩[533]។ ដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចត្រូវបានពឹងថានឹងចំណាយពេលមួយឆ្នាំ[534]។ តាមលទ្ធភាពដែលអាចប៉ាន់ស្មានបាន មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សវនាការជំនុំជម្រះក្តីណាក៏ដោយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទំនងជានឹងចំណាយរយៈពេលប្រហែល ៤ ឆ្នាំ។ មេធាវីការពារក្តីផ្អែកការវាយតម្លៃនេះលើការប្រៀបធៀបរបស់ ស.ច.ស លើសំណុំរឿង ០០៤ ជាមួយសំណុំរឿង ០០២ ហើយកត់សម្គាល់ឃើញថា សវនាការលើអង្គសេចក្តីក្នុងសំណុំរឿង

[532] តុលាការ UK រឿងក្តី *Cooke តទល់នឹង Purcell* (ឆ្នាំ១៩៨៨) 36 A Crim R 425។

[533] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១១។

[534] អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ប្រហែលមានសុទិដ្ឋិនិយម ដោយលើកឡើងថា ខ្លួនអាចរំពឹងទុកថានឹងចេញសាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅត្រីមាសទី១ នៃឆ្នាំ២០២០។ នេះបានសន្មតថានឹងមានតែដីកាដំណោះស្រាយតែមួយប៉ុណ្ណោះ។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ផ្នែកសេចក្តីសម្រេច)* [សំណុំរឿង ០០៤/០១-D308] ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ និង *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* [សំណុំរឿង ០០៤/០១-D308/3] ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញ*សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* [សំណុំរឿង ០០៤/០១-D308/3/1/20] ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨។ បញ្ហានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្ន។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញដីកាដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ [សំណុំរឿង ០០៤/០២-D359 និង D360]។ នៅពេលដាក់ចម្លើយតបរួម ភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៤/០២ មិនទាន់ដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅឡើយទេ។ ដោយមើលឃើញអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខ និងបញ្ហាស្មុគស្មាញ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា វាមិនទំនងទេថា នីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ នឹងត្រូវបានដោះស្រាយរួចរាល់ទាំងស្រុងនៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ នោះទេ។ ការបកប្រែនៃការចម្រុងចម្រាសរបស់ដីកាដំណោះស្រាយ ប្រើរយៈពេល១១ សប្តាហ៍។

០០២/០១ និង ០០២/០២ ចំណាយរយៈពេលសរុបប្រហែល ៤ ឆ្នាំ[535]។ មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់យោបល់របស់ ស.ច.ស ថា "ពេលវេលាជាមធ្យមដែលរំពឹងទុកចាប់ពីពេលនេះទៅសម្រាប់សំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ [...] អាចយូរជាងនេះ បើពិចារណាដល់ចំនួនទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ច្រើន ទោះបីជាមានការកាត់បន្ថយតាមវិធានផ្ទៃក្នុងទី ៦៦ (ស្ទួន)"[536]។ សាលក្រមពាក់ព័ន្ធអាចរំពឹងថានឹងចំណាយពេលប្រហែលមួយឆ្នាំ នេះបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានធនធានពេញលេញ និងមានប្រសិទ្ធិភាព[537]។ នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខអាចចំណាយពេលពីរ ឬ បីឆ្នាំ[538]។ តាមរយៈការគណនាជារួមនេះ មេធាវីការពារក្តីប៉ាន់ស្មានថា ដំណើរការជំនុំជម្រះ និងនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងស្រុងអាចបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ២០១៦។ ដូច្នេះ វាអាចចំណាយរយៈពេល ២០ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីការបើកការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់ ស.ព.អ[539]។ ប្រសិនបើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើងស្របគ្នានឹងសំណុំរឿងផ្សេងទៀត ដោយមានសាលសវនាការ និងអង្គចៅក្រមជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងតុលាការកំពូលមួយ ពេលវេលានេះតាមការប៉ាន់ស្មាននឹងត្រូវពន្យារពេលបន្ថែមទៀត។ ក្រោយពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយប្រទាំងប្រទិសគ្នានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ទិដ្ឋភាពនេះមិនមែនគ្រាន់តែជាសម្មតិកម្មដូចបានសន្មតប៉ុណ្ណោះទេ យើងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យបានខ្លាំងលើបញ្ហានេះ[540]។

---

[535] គម្រោងផែនការបញ្ចប់របស់ អ.វ.ត.ក ការកែសម្រួលលើកទី១១ កថាខណ្ឌ២៤។ សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧ ដល់៨។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៥ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ៣៨។

[536] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៥២។

[537] សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៨។

[538] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36។ សាលដីកានេះបានចេញលើសរយៈពេលពីរឆ្នាំក្រោយពេលចេញសាលក្រម*សំណុំរឿង ០០២/០១*។ ការប៉ាន់ប្រមាណរបស់មេធាវីការពារក្តីគឺផ្អែកលើការសន្មតថា រាល់ការជំនុំជម្រះក្តីប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ គួរតែត្រូវធ្វើឡើងតែមួយ ជាជាងការបំបែកសំណុំរឿងដូចនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២។

[539] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។

[540] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360។

361. រយៈពេលដែលត្រូវយកមកពិចារណា ក្នុងការវាយតម្លៃអំពីភាពសមហេតុផលនៃរយៈពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចាប់ផ្តើមគិតពីចំណុចដែលស្ថានភាពជនសង្ស័យបានទទួលរង "ផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង"[541]។ ក្នុងរឿងក្តីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ យើងអាចពិចារណាចាប់ពីចំណុចដែលចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតបឋមប្រឆាំងនឹងគាត់នៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦[542]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់ ស.ព.អ និងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈនៅត្រឹមថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១[543]។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានជូនដំណឹងជាផ្លូវការជាលើកដំបូងអំពីសិទ្ធិរបស់លោកក្នុងនាមជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ចាប់ពីពេលនោះហើយដែលសិទ្ធិរបស់លោកក្នុងការទទួលបានកិច្ច

---

[541] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Eckle តទល់នឹងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់* សំណុំរឿង 8130/78 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៧៣។ រឿងក្តី *Kangasluoma តទល់នឹង Finland* សំណុំរឿង 48339/99 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ២៦។ រឿងក្តី *Corigliano តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 8304/78 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៣៤។ រឿងក្តី *Coëme និងអ្នកដទៃទៀត តទល់នឹង Belgium* សំណុំរឿង 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 និង 33210/96 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៣៣។ រឿងក្តី *Hozee តទល់នឹង Netherlands* សំណុំរឿង 81/1997/865/1076 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៤៣។ រឿងក្តី *Deweer តទល់នឹង Belgium* សំណុំរឿង 6903/75 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៨០ កថាខណ្ឌ៤៦។

[542] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។

[543] ឯកសារ D72/1.1.11 របាយការណ៍អនុវត្តដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួស ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ បានរាយការណ៍ថា លោកស្រី Ms Yuko Maeda មន្ត្រីកិច្ចការសាធារណៈ អ.វ.ត.ក "បាននិយាយថា តាមការចងចាំរបស់លោកស្រី លោកស្រីនឹកឃើញថា នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ លោក Jared Ferrie ជាអ្នកកាសែតសេរី បានចុះផ្សាយលើកទី១ [*sic*] នូវឯកសារសម្ងាត់របស់តុលាការនៅក្នុងប្រតិបត្តិសារព័ត៌មានច្បាប់ ហើយក្រោយមកលើកទី២ គឺនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ នៅក្នុងប្រតិបត្តិព័ត៌មានឃ្លាំមើលវិទ្យាសាស្ត្រគ្រីស្ទាន។"

Ferrie, J., "ការបែកធ្លាយឯកសារអំពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ជាច្រើនកំពុងរងការវាយប្រហារនៅប្រទេសកម្ពុជា។" ដកស្រង់ពី *សារព័ត៌មានការឃ្លាំងមើលវិទ្យាសាស្ត្រគ្រីស្ទាន* ចុះថ្ងៃ០០៤ ឯកសារ D72/1.1.3។

ដំណើរការនីតិវិធីដំណើរការទៅដោយឆាប់រហ័ស មានការជាប់ "ពាក់ព័ន្ធ" ដូចបានទទួលស្គាល់ដោយ ស.ច.ស.អ[544]។

362. មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា អ.វ.ត.ក មានកាតព្វកិច្ចពិចារណាថា រយៈពេលពាក់ព័ន្ធបានចាប់ផ្តើម រាប់ពីចំណុចដំបូងបំផុតនៅពេលផលប្រយោជន៍របស់ លោក យឹម ទិត្យ បានរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង។ តាមការអះអាង ពេលនោះគឺចាប់ពីពេលបើកការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬ យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីពេលដែលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់ ស.ព.អ បានបើកលទ្ធភាពដល់ការស៊ើបអង្កេត។ ជាការពិត មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ឃើញថា ស.ច.ស.ជ បានសម្រេចនាពេលថ្មីៗនេះថា "ជនត្រូវចោទគឺមានឋានៈចាប់ពីមានដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដោយឡែកការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យគឺជានីតិវិធីដើម្បីជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិដឹង និងពឹងពាក់មេធាវីការពារតទល់នឹងអង្គហេតុ"[545]។ វាបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ហួសពីវិមតិសង្ស័យថា ផលប្រយោជន៍របស់ លោក យឹម ទិត្យ ទាំងផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និង តាមផ្លូវច្បាប់បានរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងគិតត្រឹមថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ នៅពេលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់ ស.ព.អ និងឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានលេចធ្លាយទៅប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយ[546]។ ឯកសារនេះអាចលេចធ្លាយដោយសារមន្ត្រីនៃ អ.វ.ត.ក ដែលពួកគេជា "អាជ្ញាធរ"[547]។

---

[544] *ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ [វិធាន ២១.១ឃ]* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D109។ *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើសុំកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មមានផ្ទៃពោះដោយបង្ខំ និងបង្កឱ្យមានផ្ទៃពោះដោយបង្ខំ* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D301/5 កថាខណ្ឌ៩៣។

[545] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៥។

[546] ឯកសារ D72/1.1.11 របាយការណ៍អនុវត្តដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ បានរាយការណ៍ថា លោកស្រី Ms Yuko Maeda មន្ត្រីកិច្ចការសាធារណៈ អ.វ.ត.ក "បាននិយាយថា តាមការចងចាំរបស់លោកស្រី លោកស្រីនឹកឃើញថា នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ លោក Jared Ferrie ជាអ្នកកាសែតសេរី បានចុះផ្សាយលើកទី១ [*sic*] នូវឯកសារសម្ងាត់របស់តុលាការនៅក្នុងប្រតិបត្តិសារព័ត៌មានច្បាប់ ហើយក្រោយមកលើកទី២ គឺនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ នៅក្នុងប្រតិបត្តិព័ត៌មានឃ្លាំមើលវិទ្យាសាស្ត្រគ្រីស្ទាន។"

363. ដីកាសន្និដ្ឋានលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ គឺជាឯកសារសម្ងាត់បំផុតរបស់តុលាការ ដែលអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ តាមការសន្មត ដីកាសន្និដ្ឋាននេះត្រូវបានសរសេរឡើងហាក់ដូចជាកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានបញ្ចប់រួចហើយ បើទោះជាវាគ្រាន់តែពិពណ៌នាអំពីការស៊ើបអង្កេតតែប៉ុណ្ណោះ។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយឈ្មោះម្តងហើយម្តងទៀតនៅក្នុងសារព័ត៌មាន និងខ្សែវីដេអូជាបន្តបន្ទាប់[548] ដែលក្រោយមកបានភ្ជាប់ទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ ហើយតាមការអះអាងថា "ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវលើតំបន់ខ្មែរក្រហមដែលមនុស្សរាប់សែននាក់ត្រូវបានគេយល់ថាបានស្លាប់ដោយសារការងារហួសកម្លាំង ការអត់ឃ្លាន ឬ ការកាប់សម្លាប់"[549]។ វាបង្ហាញច្បាស់ថា អ្នកកាសែតបានដេញដោលប្រធានបទនៃដីកាសន្និដ្ឋានលើកទី ៣ របស់ ស.ព.អ មុនពេលធ្វើការប៉ុនប៉ងជូនដំណឹង លោក យឹម ទិត្យ អំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ ឬ ដើម្បីឱ្យគាត់មានសិទ្ធិទទួលបានតំណាងផ្លូវច្បាប់ត្រឹមត្រូវ[550]។

Ferrie, J., "ការបែកធ្លាយឯកសារអំពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ជាច្រើនកំពុងរងការវាយប្រហារនៅប្រទេសកម្ពុជា។" ដកស្រង់ពី *សារព័ត៌មានការឃ្លាំងមើលវិទ្យាសាស្ត្រគ្រីស្ទាន* ចុះថ្ងៃ០០៤ ឯកសារ D72/1.1.3។

547 *យោងខាងក្រោម* ជើងទំព័រ៥៨២។

548 Manning, S. and Thompson, A., "បែកធ្លាយព័ត៌មាន ដែលស្នើឱ្យអង្គការសហប្រជាជាតិដកខ្លួនចេញពីដំណើរការសវនាការខ្មែរក្រហម" *សារព័ត៌មាន Scoop Independent* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ អាចស្វែងរកបានតាមរយៈដំណរភ្ជាប់ គឺសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិត្រង់៖
http://www.scoop.co.nz/stories/print.html?path=HL1106/S00165/leaked-documents-suggest-un-backing-off-khmer-rouge-trials.htm. Also on Case File 004: D72/1.1.5។
សុខ ខេមរា "អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម មិនខ្លាចតុលាការ និងយមបាល" *វីអូអេខ្មែរ* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ D72/1.1.2។
របាយការណ៍អនុវត្តដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D72/1.1.13។

549 សុខ ខេមរា "ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ព័ត៌មានជនរងគ្រោះ ត្រូវបានបង្ហាញចេញនៅក្នុងសំណុំរឿងតុលាការព្យួរទុក" *វីអូអេខ្មែរ* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២។ អាចស្វែងរកបាននៅត្រង់៖ https://www.voacambodia.com/a/crime-sites-victim-information-released-in-pending-tribunal-case/1568123.html។

550 Men, K., "អ្នកកាសែត ភ័យខ្លាចបរិយាកាសប្រព័ន្ធសារព័ត៌មានដោយខ្លួនឯង" *វីអូអេខ្មែរ (VOA)* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១៖ "នៅខែកក្កដា និងខែសីហា [ឆ្នាំ២០១១] សុខ ខេមរា បានធ្វើដំណើរទៅភូមិដាច់ស្រយាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីសម្ភាសជនសង្ស័យចំនួនបីនាក់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។ បានរាយការណ៍ថា គាត់បាននិយាយថា បានរួមចំណែក

364. ករណីថាតើ អ.វ.ត.ក បានចាត់វិធានការយ៉ាងដូចម្ដេចដើម្បីស៊ើបអង្កេត និងដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវលើការលេចធ្លាយដីកាសន្និដ្ឋានលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ គឺមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងផលប៉ះពាល់ដែលកិច្ចនេះបានប៉ះពាល់លើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ យើងមិនអាចទុកឱ្យបញ្ហានេះនៅស្ងៀមដូច្នេះទេ។

365. ការចូលរួមដ៏ត្រឹមត្រូវ និងស៊ីជម្រៅរបស់មេធាវីការពារក្ដីគឺជាផ្នែកសំខាន់មួយនៃការងារស្វែងរកការពិតដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយតុលាការ។ ការចាត់ទុកការចូលរួមរបស់មេធាវីការពារក្ដីជាការសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ ឬ ជាការបង្អាក់ការងារ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ជាមូលដ្ឋានដល់ដំណើរការតុលាការហើយ ដោយសារមិនបានពិចារណាលើការអនុវត្តការស៊ើបអង្កេត និងភស្តុតាង ឱ្យបានម៉ត់ចត់ ដែលវាធ្វើឱ្យយើងមិនអាចដឹងការពិតជារៀងរហូត។

366. ទោះបីជាបែបនេះក៏ដោយ ទើបតែនៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ប៉ុណ្ណោះ ដែលមេធាវីការពារក្ដីបានទទួលសិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ ពោលគឺ រយៈពេលជាង ៩ ឆ្នាំ ចាប់តាំងពីពេលបើកការស៊ើបអង្កេតបឋមប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ[551]។

(ខ) ការវាយតម្លៃលើរយៈពេលសមស្របនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី

367. លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃលើ "ពេលវេលាសមស្រប" សម្រាប់នីតិវិធី រួមមាន៖

i. រយៈពេលនៃការពន្យារពេល។

ផ្ដល់ព័ត៌មានល្អប្រសើរច្រើនអំពីការងាររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមដល់ជនរងគ្រោះ និងជនសង្ស័យ។ របាយការណ៍របស់គាត់រួមបញ្ចូលទាំងការដកស្រង់ ការដាក់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលត្រូវបានចុះផ្សាយនៅ ក្នុងសារព័ត៌មានអន្តរជាតិ កាលពីដើមឆ្នាំនេះ។" ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង Kasper-Ansermet បានស្នើសុំជូនដំណឹងជាផ្លូវការដល់ លោក យឹម ទិត្យ ថាគាត់គឺជាជនសង្ស័យម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង និងសិទ្ធិមូលដ្ឋានទទួលបាន ការជំនុំជម្រះគឺធ្វើឡើងនៅតែថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ប៉ុណ្ណោះ ឯកសារ D109។

[551] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។

ii. ភាពស្មុគស្មាញនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (ដូចបានចង្អុលបង្ហាញតាមរយៈឧទាហរណ៍បទចោទមួយចំនួន ចំនួនជនជាប់ចោទ ចំនួនសាក្សី ទំហំនៃភស្តុតាងភាព ស្មុគស្មាញនៃអង្គហេតុនិងច្បាប់)។

iii. កិច្ចរបស់ភាគី

iv. កិច្ចរបស់អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ និង

v. បន្ទុក និង/ឬ ផលប៉ះពាល់លើជនជាប់ចោទ ប្រសិនបើមាន[552]។

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងនេះត្រូវបានពិចារណារួមគ្នាទាំងអស់តែម្តង[553]។

368. ការពន្យារពេលដែលអាចត្រូវបានលើកលែងដាច់ដោយឡែក គឺត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនអាចត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ក្នុងករណីការពន្យារពេលនេះបញ្ជាក់នូវបញ្ហាជាប្រព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការរបស់តុលាការ[554]។

---

[552] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *König តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 6232/73 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ កថាខណ្ឌ៩៩។ រឿងក្តី *Neumeister តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 1936/63 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦៨ កថាខណ្ឌ២១។ រឿងក្តី *Ringeisen តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 2614/65 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧១ កថាខណ្ឌ១១០។ រឿងក្តី *Pélissier និង Sassi តទល់នឹង France* [GC] សំណុំរឿង 25444/94 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៦៧។ រឿងក្តី *Pedersen និង Baadsgaard តទល់នឹង Denmark* សំណុំរឿង 49017/99 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤៥។

[553] សភាជំនុំជម្រះទី III របស់ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bizimungu Casimir et al.* (ICTR-98-44C-PT) សាលដីកាសម្រេចពាក្យសុំលើកទីរបស់ Prosper Mugiraneza បដិសេធការលះបង់សិទ្ធិក្នុងការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ១៩។ តុលាការ ECtHR រឿក្តី *Ruotolo តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 12460/86 ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩២ កថាខណ្ឌ១៧។

[554] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *König តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 6232/73 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ កថាខណ្ឌ១០៥។ រឿងក្តី *Deumeland តទល់នឹង Germany* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨៦ កថាខណ្ឌ៩០។ រឿងក្តី *Erkner និង Hofauer តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 9616/81 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៧ កថាខណ្ឌ៦៩ និង៧០។ រឿងក្តី *Poiss តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 9816/82 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៧ កថាខណ្ឌ៦០។ រឿងក្តី *Ruotolo តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 12460/86 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩២ កថាខណ្ឌ១៧។

(១) រយៈកាលនៃការពន្យារពេល រហូតមកដល់ពេលនេះ បានប៉ះពាល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

369. នីតិវិធីប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ បានចាប់ផ្ដើមជាង ១២ ឆ្នាំមកហើយ[555]។ តាមរយៈការវាយតម្លៃ ការស៊ើបអង្កេតនេះមានរយៈពេលយូរ។ កិច្ចស៊ើបសួរបានចាប់ផ្ដើមនៅថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ និងបានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧[556]។ លោក យឹម ទិត្យ នៅតែគ្មានភាពច្បាស់លាស់អំពីករណីថាតើនៅពេលណាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីពេញលេញអាចបញ្ចប់។ នៅពេលប្រៀបធៀបជាមួយនឹងសំណុំរឿង ០០២ ដែល ស.ច.ស បានលើកឡើងថាមានទំហំ និងភាពស្មុគស្មាញស្រដៀងគ្នានឹងសំណុំរឿង ០០៤ បានបង្ហាញថា ដំណើរការនីតិវិធីនេះ អាច - និងគួរតែត្រូវបានបញ្ចប់ឱ្យបានលឿនជាងនេះ។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានដាក់ប្ដឹងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ហើយរឿងក្ដីនេះកំពុងស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយក្នុងដំណើរការបណ្ដឹងសាទុក្ខ[557]។

370. សូម្បីតែក្នុងករណីដែលមានភាពស្មុគស្មាញខ្លាំងក៏ដោយ ក៏រយៈពេលគ្មានសកម្មភាពមិនអាចចាត់ទុកថាមាន "ភាពសមហេតុសមផល" នោះទេ[558]។ ទោះបីក្នុងករណីភាពស្មុគស្មាញអាចជាហេតុផលត្រឹមត្រូវក្នុងការពន្យារពេលក៏ដោយ វានឹងមិនអាចជាហេតុផលដោយស្វ័យប្រវត្តិចំពោះការពន្យារពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូលនោះទេ[559]។ សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានអូសបន្លាយ ដោយសារមូលហេតុផ្សេងក្រៅពីភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្ដី។

---

[555] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។

[556] *សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្ដីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។ *សេចក្ដីជូនដំណឹងលើកទី២ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D368។

[557] សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ២ ដល់៨។

[558] តុលាកា ECtHR រឿងក្ដី *Adiletta និងអ្នកដទៃទៀត តទល់នឹងប្រទេសអ៊ីតាលី* សំណុំរឿង 13978/88, 14236/88 និង 14237/88 ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ១៧។

[559] តុលាការ ECtHR រឿងក្ដី *Rutkowski និងអ្នកដទៃផ្សេងទៀត តទល់នឹងប្រទេសប៉ូឡូញ* សំណុំរឿង 72287/10 ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ១៣៧។

371. ផែនការបញ្ចប់ អ.វ.ត.ក ជាបន្តបន្ទាប់ បង្ហាញថា ការវិវឌ្ឍនៃសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានជាប់គាំងយ៉ាងខ្លាំងដោយសារកង្វះខាតធនធាន[560]។ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ដីកាដំណោះស្រាយត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងត្រូវបានបញ្ចប់នៅត្រឹមត្រីមាសទីមួយក្នុងឆ្នាំ២០១៨[561]។ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ គេបានលើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ អាចទទួលបានដីកាដំណោះស្រាយមួយ ឬ ដីកាដំណោះស្រាយពីរ នៅក្នុងត្រីមាសទី២ ក្នុងឆ្នាំ២០១៩[562]។ ការព្យាករណ៍នាពេលបច្ចុប្បន្នចំពោះសាលដីកាប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ គឺនៅ "ត្រឹមត្រីមាសទីមួយក្នុងឆ្នាំ២០២០" ហើយការដោះស្រាយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទាក់ទងនឹងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងត្រូវការរយៈពេលប្រមាណត្រីមាសបន្ថែមទៀត[563]។ នេះមានន័យថា អ.ប.ជ នឹងប្រឈមនឹងដីកាដំណោះស្រាយតែមួយប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ហើយអាស្រ័យលើ "អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានបុគ្គលិកគ្រប់គ្រាន់ ការបកប្រែសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ភាគី និងសាលដីកាជាបីភាសារបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ឲ្យបានចប់ភ្លាមៗ"[564]។ មេធាវីការពារក្ដីលើកឡើងថា វាទំនងជាថាការព្យាករណ៍ទាំងនេះនឹងត្រូវពន្យារពេលបន្ថែម។

372. កាលវិភាគនៃបណ្ដឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានចែងយ៉ាងតឹងរ៉ឹងនៅក្នុងមាត្រា ៨ នៃសេចក្ដីណែនាំអនុវត្តស្ដីពីការដាក់ឯកសារ/វិ.លើកទី៨។ មូលហេតុជាក់ស្ដែងលើបញ្ហានេះ នេះគឺដើម្បីកាត់បន្ថយពេលវេលាក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាអង្គច្បាប់។ ទោះបីជាវាផ្ដល់ប្រយោជន៍ដល់ភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់ក៏ដោយ វាមានគោលបំណងយ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងការធានាថាជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានទទួលរងនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអូសបន្លាយមិនសមហេតុផល។ អនុលោមតាមមាត្រា ៨ អង្គជំនុំជម្រះគួរទទួលបានសំណើសុំយ៉ាងពេញលេញក្នុងរយៈពេល ៤០ ថ្ងៃនៃថ្ងៃប្រតិទិន (មុនពេលបង្ហាញទឡ្ហីករណ៍ផ្ទាល់មាត់) ឬ ៤៥ ថ្ងៃនៃថ្ងៃប្រតិទិន (ក្នុងករណីមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ត្រូវបានធ្វើឡើង) គិតចាប់ពីថ្ងៃដាក់ពាក្យសុំ ឬ សារណាដំបូង។ កាលវិភាគ

---

[560] *យោងខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣៣២។

[561] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៣ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ២៥។

[562] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៧ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២១។ គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២០។

[563] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២៣(ខ) និង២៥។

[564] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ២៤។

ដែលបានដាក់ភ្ជាប់មកជាមួយនេះបង្ហាញពីផលប៉ះពាល់ជាក់ស្តែងនៃការពន្យារពេលលើការបកប្រែ ដែលបង្កឡើងដោយការគាំទ្រមិនគ្រប់គ្រាន់ផ្តល់ជូន ITU[565]។ មេធាវីការពារក្តីកោតសរសើរចំពោះ វិធីសាស្ត្រជាក់ស្តែងរបស់ ស.ច.ស រួមទាំងការបន្តនីតិវិធីចេញសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើមូល ដ្ឋាននៃឯកសារតែបានដាក់តែមួយភាសា។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ.ប.ជ បានអនុវត្តការ ពន្យារពេលការជូនដំណឹងអំពីការដាក់ឯកសារដំបូង ដែលមិនបានពន្លឿននីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នោះឡើយ។

373. ស.ច.ស.អ ក៏បានពន្យល់ផងដែរថា "ភាគច្រើននៃម៉ោងការងាររបស់បុគ្គលិក ក.ស.ច.ស ក៏បានចំណាយលើសំណើយ៉ាងច្រើនសុំដាក់បង្ហាញឯកសារពី ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២"[566]។ គាត់បានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ដោយគ្មានស្រពិចស្រពិលថា "ការងារនេះកាត់បន្ថយ សមត្ថភាពការងារដែលមានដើម្បីដំណើរការកិច្ចស៊ើបសួរជាក់ស្តែងឱ្យរីវត្តទៅមុខ"[567]។ ដូច្នេះ កិច្ចរបស់ ស.ព.អ បានអូសបន្លាយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ។ សុពលភាព នៃកិច្ចរបស់ ស.ព.អ ចំពោះសំណុំរឿង ០០២ គឺមិនទាក់ទងគ្នា ពោលគឺ ស.ច.ស.អ មិនមានលទ្ធភាពបំពេញតាមសំណើរបស់គាត់ដោយគ្មានផលប៉ះពាល់ណាមួយទៅលើសំណុំរឿង ០០៤ នោះទេ។

(២) ការអះអាងនូវទន្តិភាពនៃភាពស្មុគស្មាញក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

374. ស.ព.អ ស.ច.ស និង អ.ប.ជ សុទ្ធតែបានអះអាងទាំងអស់គ្នាថា សំណុំរឿង ០០៤ មិនស្មុគ ស្មាញរហូតត្រូវផ្តល់ពេលវេលាឱ្យមេធាវីការពារក្តីច្រើនជាងរយៈពេល ១៨ ខែ ដើម្បីស្វែងយល់ ច្បាស់អំពីភាពស្មុគស្មាញផ្នែកភស្តុតាង និងផ្លូវច្បាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នោះឡើយ[568]។

---

[565] ឧបសម្ព័ន្ធ I និងឧបសម្ព័ន្ធ II។

[566] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៣។

[567] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៣។

[568] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី០៥

375. ស.ច.ស បានផ្តល់យោបល់ផ្ទុយពីនេះថា ភាពស្មុគស្មាញនៃកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ “ផ្ទុះបញ្ចាំងប្រហែលគ្នា” នឹងភាពស្មុគស្មាញក្នុងសំណុំរឿង ០០២[569]។ ដូច្នេះ ជាការល្អដែលយើងត្រូវពិចារណាលើពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរនីមួយៗ។

376. ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានដាក់ជូនដោយសហព្រះរាជអាជ្ញានៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧[570]។ ជនត្រូវចោទត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅចន្លោះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា និងថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ដោយបានទទួលការជូនដំណឹងភ្លាមៗអំពីបទចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងខ្លួន[571]។ កិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០២ មានរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ហើយជនត្រូវចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦[572]។ ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានតម្កល់នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍កាលពីថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១ ដោយបានបញ្ជូនជនជាប់ចោទបន្តទៅជំនុំជម្រះ។ ផ្នែកទីមួយនៃការជំនុំជម្រះ បន្ទាប់ពីបានដោះស្រាយសំណុំរឿងបញ្ហាមួយចំនួននៅក្នុងដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្តី រួមទាំងការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី បានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១[573]។ សវនាការដេញដោលភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ហើយសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ភាគីបានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣[574]។ សាលក្រមលើ

ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/10។

569 គម្រោងផែនការបញ្ចប់របស់ អ.វ.ត.ក ការកែសម្រួលលើកទី១១ កថាខណ្ឌ២៤។

570 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ២ ដកស្រង់ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ D3។

571 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៣។

572 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៣ ដកស្រង់ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៦១៣។

573 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ ៣ ដល់ ៧។

574 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៨។

សំណុំរឿង ០០២/០១ បានចេញនៅថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤[575]។ សាលដីកានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ បានចេញនៅថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦[576]។ សវនាការដេញដោលលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ បានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ហើយសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់ភាគីបានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧[577]។ សាលក្រមសង្ខេបលើសំណុំរឿង ០០២/០២ ត្រូវបានប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨[578]។

377. មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់លើការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "សំណុំរឿង ០០៤ មិនមានភាពស្មុគស្មាញខាងផ្លូវច្បាប់ និងអង្គហេតុ "ច្រើនជាង" សំណុំរឿង ០០២" នោះទេ[579]៖

> សំណុំរឿង ០០២ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលលាតសន្ធឹងនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដោយមានទីកន្លែងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងភូមិភាគចំនួនប្រាំ ក្នុងចំណោមភូមិភាគប្រាំពីររបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងកំឡុងពេលទាំងមូល ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករាឆ្នាំ១៩៧៩។ មុខតំណែងរដ្ឋអំណាចរបស់ នួន ជា និង ខៀវ សំផន នៅកំពូលនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក៏តម្រូវផងដែរឱ្យមានការលើកឡើងពីខ្សែសង្វាក់បញ្ជាមួយដ៏វែង ដើម្បីភ្ជាប់ពួកគេទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម។ គោលនយោបាយជាតិដែលគ្រប់ដណ្តប់ រួមមាន អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ពីរក្រុម និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើក្រុមមួយផ្សេងទៀត ក៏ធ្វើឱ្យសំណុំរឿង ០០២ ខុសគ្នាផងដែរ[580]។

---

575 សំណុំរឿង ០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/១* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313។

576 សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36។

577 សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ អ.វ.ត.ក "អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបញ្ចប់ដំណើរការសវនាការបង្ហាញភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ បានកំណត់កាលវិភាគសម្រាប់ការបិទសារណា និងការសួរដេញដោល" និង "ការបញ្ចប់ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល។"

578 សំណុំរឿង ០០២/០២ *សេចក្តីសង្ខេបសាលក្រម* [សំណៅចម្លង – មិនបានត្រួតពិនិត្យចំពោះការចែកចាយ] ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨។

579 *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2 កថាខណ្ឌ៥។

580 *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ។*

378. ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ទោះបីជា ស.ព.អ អះអាងថារឿងនេះមានភាពសាមញ្ញ និងទំហំតូចជាងក៏ដោយ ក៏កិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បានចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ គឺរយៈពេលជិត ៨ ឆ្នាំ[581]។ វាមានរយៈពេលបីដងយូរជាងកិច្ចស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ។ ភាពខុសគ្នារវាងភាពឆាប់រហ័សដែលកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បានដំណើរការ និងការរិះគន់អំពីភាពយឺតយ៉ាវក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មិនអាចមានហេតុផលអ្វីមកបញ្ជាក់នោះទេ។ ការពិតដែលថា ជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំង ខណៈ លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ឃុំឃាំងនោះ មិនអាចពន្យល់ ឬ បញ្ជាក់ហេតុផលបានគ្រប់គ្រាន់អំពីការពន្យារពេលហួសហេតុក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបានទទួលផលប៉ះពាល់រួចហើយនោះទេ។

(៣) កិច្ចរបស់ភាគី

<u>សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ</u>

379. សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអាជ្ញាធរសម្រាប់គោលបំណងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ហេតុដូច្នេះ នៅក្នុងបរិបទនេះ ជាកម្មវត្ថុសម្រាប់ការវាយតម្លៃលើការពន្យារពេលហួសហេតុ[582]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ចបន្តនីតិវិធីឱ្យបានលឿន និងមិនត្រូវរំលោភលើ ឬរារាំងសិទ្ធិរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលហួសហេតុនោះទេ។ ដូច្នោះហើយ កិច្ចរបស់ ស.ព.អ ត្រូវយកមកពិចារណាខាងក្រោម។

---

[581] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។ *សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទី២ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D368 នៅត្រង់ (កថាខណ្ឌ២៧ និង២៨)។

[582] នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ រដ្ឋអាជ្ញា ដើរតួនាទីតំណាងឱ្យរដ្ឋ។ រួមមានជាអាទិ៍ រដ្ឋអាជ្ញា បង្កើតបានជាស្ថាប័នមួយរបស់អាជ្ញាធរយុត្តិធម៌ និងមានកាតព្វកិច្ចគាំពារដល់សិទ្ធិការពារក្តី។ *សូមមើល ឧទាហរណ៍* តុលាការ ICTR រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Nyiramasuhuko et al.* សំណុំរឿង (ICTR-98-42-1) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ៣៦៦ និង៣៦៧។ *សូមមើលផងដែរ៖* ក្រុមប្រឹក្សាអឺរ៉ុប *ដែនវិសាលភាពនៃដំណើរការនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី និងព្រហ្មទណ្ឌ នៅក្នុងសំណុំរឿងនៃធម្មនុញ្ញអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស* បោះពុម្ពលើកទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ៥៨។

មេធាវីការពារក្តី

380. មេធាវីការពារក្តីបានដំណើរការឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបានទាំងពីមុន និងក្នុងអំឡុងពេលចាប់តាំងពីខ្លួនត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ នៅពេលសុំឲ្យទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ លោក យឹម ទិត្យ បានបង្ហាញការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់លោកក្នុងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[583]។ សំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តីនីមួយៗ សុំសិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ ដើម្បីលើកកំពស់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ត្រូវបានបដិសេធ[584]។ វិធីសាស្ត្រសហការរបស់ លោក យឹម

---

[583] *សំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំចូលពិនិត្យសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186។ *ពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ ស្នើសុំសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្តឹងទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះស្នើសុំឲ្យធ្វើមោឃៈភាពកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ A157។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំដោះស្រាយដោយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសុំបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ឲ្យបញ្ចូលនូវការដាក់ឯកសារនានារបស់មេធាវីការពារក្តីទៅក្នុងសំណុំរឿងភ្លាម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D202។ *សំណើរបស់លោក យឹម ទិត្យ សុំការភ្លឺថា គាត់អាចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងបាន* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D203។ *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញការយល់ឃើញអំពីផ្លូវច្បាប់ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D205។ *ករណីរបស់ យឹម ទិត្យ សុំការបំភ្លឺអំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះ ដែលចៅក្រមអង្កេតតែម្នាក់ចេញក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឯកសារចំនួនប្រាំដែលយោងនៅក្នុង "ការដាក់បង្ហាញកំណត់ហេតុនៃសំណុំរឿង ០០៤ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ"* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D226។ *សំណើបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីនៃសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D229។

[584] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំផ្តល់ឯកសារចំនួនបួនដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងឯកសារ D186/3* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D186/3/3។ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និងចូលរួមក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1/1/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសុំបង្គាប់ទៅក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ឲ្យបញ្ចូលនូវការដាក់ឯកសារនានារបស់មេធាវីការពារក្តីទៅក្នុងសំណុំរឿងភ្លាម* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D202/2។ *ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកា*

ទិត្យ ត្រូវបានយកមកពិចារណាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់នៅក្នុងការកំណត់ថា តើការពន្យារពេលដែលគាត់ទទួលរង អាចត្រូវបានគេរកឃើញថា "មានភាពសមហេតុផល" ដែរឬទេ[585]។ យើងត្រូវយល់ថា ក្រុមមន្ត្រីទូតបានបន្ទោស "យុទ្ធសាស្ត្រពន្យារពេលរបស់មេធាវីការពារក្តី" ដែលធ្វើឱ្យមានការយល់ឃើញថាបានធ្វើឱ្យកិច្ចស៊ើបសួរមានភាពយឺតយ៉ាវ[586]។ មេធាវីការពារក្តីចាត់ទុកការអះអាងនេះថាជាការមាក់ងាយតាមបែបវិជ្ជាជីវៈ ហើយអរគុណ ស.ច.ស ចំពោះការកត់សម្គាល់ថា ករណីនេះ "មិនមែនជាបញ្ហានៅក្នុងការស៊ើបសួរទេ"[587]។

381. ស.ព.អ បានចោទប្រកាន់ដោយប្រយោលថា មេធាវីការពារក្តីបានប្រើប្រាស់ "យុទ្ធវិធីពន្យារពេល" ដោយបានដាក់ពាក្យសុំ (ដំបូងឡើយនៅថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧) មោឃៈសម្ភារៈមួយចំនួននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយសារតែ តាមការអះអាង គឺមានវិការៈផ្នែកនីតិវិធី[588]។ ដូចធ្លាប់បានកត់

សម្រេចទាក់ទងនឹងសំណើរបស់គាត់សុំការបំភ្លឺថា គាត់អាចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯងបាន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D203/1/1/2។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើរបស់គាត់សុំការបំភ្លឺ* ចុះថ្ងៃទី១៣ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D205/1/1/2។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ជំទាស់ទៅនឹងការបំភ្លឺរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីសុពលភាពនៃដីកាកោះដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែម្នាក់* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D212/1/2/2។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ជនសង្ស័យសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D226/1/1/1។ *សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ យឹម ទិត្យ អំពីការដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសំណើបន្ទាន់សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាក្សីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២* ចុះថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D229/3/1/4។

[585] ក្រុមមេធាវី មិនជាប់កាតព្វកិច្ចក្នុងការសហការឱ្យសកម្មនោះទេ។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Corigliano តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 8304/78 ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៤១-៤៣។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Eckle តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 8130/78 ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៨២។

[586] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៣។

[587] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ២៣។

[588] *ពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ ស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពលើសំណើសុំ និងការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានបន្ថែមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសម្ភារៈស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនានានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D370។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ*

សម្គាល់ដោយ ស.ច.ស.អ សំណើសុំមោឃភាព "មិនមែនជាប្រភេទបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែល អ.ប.ជ ត្រូវតែសម្រេច [...] មុនពេលសំណុំរឿងអាចបញ្ជូនទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាទេ។ ដូច្នេះ ការចោទប្រកាន់គឺគ្មានមូលដ្ឋាន[589]។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ទោះបីមោឃភាពលើសម្ភារៈដែលមានវិការៈនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នឹងសម្រួលបញ្ហានានានៅចំពោះមុខចៅក្រម និងលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព និងភាពឆាប់រហ័សនៃដំណើរការនីតិវិធីក៏ដោយ ក៏ទទ្បីករណ៍របស់ ស.ព.អ មានការយល់ច្រឡំ។ អ្វីដែលគួរកត់សម្គាល់នោះគឺថា តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប បានបដិសេធការដកស្រង់ពីភាពស្ងៀមស្ងាត់របស់ជនជាប់ចោទ ឬ ការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយ ឬ ដាក់សំណើសុំផ្អាក ដែលជាហេតុផលសម្រាប់ការពន្យារពេល[590]។ ហេតុផលមានភាពច្បាស់លាស់ជាក់ស្តែង ពោលគឺ សិទ្ធិទទួលបានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយភាពឆាប់រហ័សជាសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ការចំណាយពេលវេលាស្វែងរកវិធីដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់មិនអាចចាត់ទុកជា "ការពន្យារពេលមិនសមហេតុផលទេ" ហើយ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ និងទោះបីជា លោក **យឹម ទិត្យ** សហការយ៉ាងសកម្មជាមួយអាជ្ញាធរតុលាការក៏ដោយ ក៏សិទ្ធិរបស់គាត់ ត្រូវបានកាត់ទោសដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌថា ជនជាប់ចោទបានសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងអាជ្ញាធរតុលាការឡើយ[591]។

382. លោក **យឹម ទិត្យ** ទទួលបានសិទ្ធិចូលក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០៤ យឺតពេល ទោះបីជាបានដាក់សំណើសុំម្តងហើយម្តងទៀតសុំសិទ្ធិនេះក៏ដោយ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានពន្យល់ថា នៅទីបំផុតការចូលរួមរបស់ខ្លួននឹងពន្លឿននីតិវិធី[592]។ ករណីនេះបានដាក់ឱ្យមេធាវីការពារក្តីស្ថិតនៅក្នុងជំហរ

សុំធ្វើមោឃភាពលើសម្ភារៈមួយចំនួនរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D370/1/1/3 កថាខណ្ឌ២។

[589] *ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ ស្នើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពឯកសារមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D370/1 កថាខណ្ឌ១០។

[590] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Corigliano តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 8304/78 ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៤១-៤៣។ តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Eckle តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 8130/78 ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៨២។

[591] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ។*

[592] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។

មិនអាចស្នើសុំពេលវេលាបន្ថែមដើម្បីរៀបចំសំណុំរឿងរបស់ខ្លួនបាន[593] ទោះបីជាខ្លួនត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមានសិទ្ធិនេះក៏ដោយ[594]។ រាល់អំណះអំណាងទាំងឡាយណាដែលថា ទង្វើករណីរបស់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហានេះ ធ្វើឱ្យខូចខាត ឬ រារាំងមេធាវីការពារក្តីមិនឱ្យដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល គឺជាភាន់ច្រឡំ។ ពេលវេលាដែលបានចំណាយយ៉ាងសមស្របលើការរៀបចំការការពារក្តី ពោលគឺ ការអនុវត្តសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ "មិនអាចនាំឱ្យមានការរំលោភបំពានសិទ្ធិក្នុងការជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេលសមស្របណាមួយ"[595]។ ដូចបានសង្កេតឃើញទាក់ទងនឹងតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប៖

> ជាការពិតណាស់ មិនមានភាពផ្ទុយគ្នារវាងមាត្រា ៦(១) និង(៣) នោះទេ។ អាទិភាពស្ថិតនៅយ៉ាងច្បាស់ជាមួយច្បាប់ពិសេសនៃមាត្រា ៦(៣)(ខ)។ ក្នុងយុត្តិសាស្ត្រទាក់ទងទៅនឹងរយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ការអនុវត្តសិទ្ធិរៀបចំការពារក្តីមិនដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាលេសសម្រាប់ការរំលោភណាមួយនោះឡើយ[596]។

នៅពេលពង្រីកហេតុផលនេះ គេមិនអាចយល់ឃើញថា ជាការបិទបាំងការពន្យារពេលមិនសមហេតុផលក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះឡើយ ទោះនៅទីណាក៏ដោយ។

(៤) កិច្ចរបស់អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ

383. បទចោទកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ និងផលវិបាកសក្តានុពលដែលអាចកើតឡើងកាន់តែខ្លាំងចំពោះជនជាប់ចោទ ធ្វើឱ្យអាជ្ញាធរកាន់តែមានកាតព្វកិច្ចខ្លាំងឡើងក្នុងការបំពេញកិច្ចដោយយកចិត្តទុកដាក់ និង

---

[593] *សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលាសម្រាប់រៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/5។

[594] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4។

[595] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Kemmache តទល់នឹង France* (លេខ១ និង២) សំណុំរឿង 12325/86 និង 14992/89 ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា និងថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៦៥។

[596] Trechsel, S. *សិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានរបស់សាកលវិទ្យាល័យ Oxford ឆ្នាំ២០០៥ ទំព័រ២១៦។

ជៀសវាងការពន្យារពេល[597]។ ជាឧទាហរណ៍ ករណីដែលមានទោសធ្ងន់ធ្ងរបំផុតទាមទារឱ្យមានការយកចិត្តទុកខ្លាំងពីអាជ្ញាធរ[598]។

384. វាអាស្រ័យលើអាជ្ញាធរជាអ្នកបង្ហាញអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃរយៈពេលដំណើរការកិច្ចនីតិវិធី។ ដោយកត់សម្គាល់ថា "រដ្ឋជាប់កិច្ចសន្យា [នឹងអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប] មានកាតព្វកិច្ចរៀបចំប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ខ្លួន "ដើម្បីធានានូវអនុលោមភាពជាមួយនឹងមាត្រា ៦(១)]"" តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបបានបដិសេធនូវអំណះអំណាងដែលថា បុគ្គលិកមិនគ្រប់គ្រាន់ ឬ ភាពរអាក់រអួលផ្នែករដ្ឋបាលទូទៅ គឺជាហេតុផលត្រឹមត្រូវនាំឱ្យខកខានការបំពេញតាមស្តង់ដារពេលវេលាសមហេតុផល សូម្បីនៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសនៃការផ្លាស់ប្តូរនយោបាយក៏ដោយ[599]។

385. កិច្ចរបស់អាជ្ញាធរគួរតែត្រូវបានបកស្រាយថាជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដំបូងសម្រាប់ការវាយតម្លៃថាតើការពន្យារពេលនោះមិនសមហេតុផលដែរឬទេ។ រាល់ការពន្យារពេល ឬ រយៈពេលនៃភាពអសកម្មណាមួយ[600] នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរួមបញ្ចូលទាំងការស៊ើបអង្កេត[601]

---

[597] Trechsel, S *សិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានរបស់សាកលវិទ្យាល័យ Oxford ឆ្នាំ២00៥ ទំព័រ១៤៥។

[598] រឿងក្តី *Portington តទល់នឹង Greece* សំណុំរឿង 28523/95 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៣៤។

[599] ថ្វីបើតុលាការចាត់ទុកស្ថានការណ៍ពិសេសជុំវិញការវិលត្រឡប់របស់ Portugal ទៅជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងរឿងសំណុំរឿង *Guincho* ក៏ដោយ ក៏តុលាការ ECtHR បានចាត់ថាពួកគេមិនមានបំណងក្នុងការដកហូតនូវពាក្យស្នើសុំសិទ្ធិរបស់គាត់ចំពោះការកំណត់របស់តុលាការក្នុងរយៈពេលមួយសមរម្យនោះទេ។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី *Guincho តទល់នឹង Portugal* សំណុំរឿង 8990/80 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៤ កថាខណ្ឌ៣៧, ៣៨ និង៤១។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី *De Cubber តទល់នឹង Belgium* សំណុំរឿង 9186/80 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៤ កថាខណ្ឌ២៣ និង៣៤ ដល់៣៦។

[600] Trechsel, S *សិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានរបស់សាកលវិទ្យាល័យ Oxford ឆ្នាំ២00៥ ទំព័រ១៤៦។ សូមមើល តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Portington តទល់នឹង Greece* សំណុំរឿង 28523/95 ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៣៣។

[601] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Pélissier និង Sassi តទល់នឹង France* សំណុំរឿង 25444/94 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៧៣។ រឿងក្តី *Viezzer តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 12598/86 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ១៥ ដល់១៧។ រឿងក្តី *Tumminelli តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 13362/87 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩២ កថាខណ្ឌ១៨។

ត្រូវយកមកពិចារណា។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបបានពិចារណាការពន្យារពេលក្នុងការទទួលយកវិធានការស៊ើបអង្កេតលើកដំបូង[602], ការពន្យារពេលក្នុងការផ្តល់សំណុំរឿងទៅឱ្យជនជាប់ចោទ[603], ឬ រយៈពេលនៃការជាប់គាំង ដែលចាត់ទុកជាការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល[604]។

386. ការពន្យារពេលក៏ត្រូវបានពិចារណារួមគ្នាផងដែរ។ ការពន្យារពេលដែលអាចសមហេតុផលមួយៗដាច់ដោយឡែកពីគ្នា អាចមានភាពសមហេតុផល ឬ យ៉ាងហោចណាស់ អាចឱ្យយើងយល់បាន ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលបូកចូលគ្នា វាអាចមានលក្ខណៈហួសហេតុ[605]។ រយៈពេលទាំងនេះត្រូវយក

---

[602] រឿងក្តី *König តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 6232/73 សាលក្រមរប់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ កថាខណ្ឌ១០៤។

[603] រឿងក្តី *Allenet de Ribemont តទល់នឹង France* សំណុំរឿង 15175/89 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៥ កថាខណ្ឌ៥៦។

[604] តុលាការ ECtHR រឿងក្តី *Corigliano តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 8304/78 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ៤៧ និង៦៨។ រឿងក្តី *Zimmermann និង Steiner តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង 8737/79 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៣ កថាខណ្ឌ២៧ និង៣២។ រឿងក្តី *Deumeland តទល់នឹង Germany* សំណុំរឿង 9384/81 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨៦ កថាខណ្ឌ៨១ ដល់៨៨។ រឿងក្តី *Poissតទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 9816/82 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៧ កថាខណ្ឌ៥៩។

[605] រឿងក្តី *Ruotolo តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 18/1991/270/341សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩២ កថាខណ្ឌ១៧៖ *តុលាការសង្កត់ធ្ងន់ថាការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស គឺចាំបាច់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទការងារ [...]។ ប្រទេសអ៊ីតាលី បានយល់ដឹងច្រើនអំពីរឿងនេះ តាមរយៈការវិសោធនកម្មនៅឆ្នាំ១៩៧៣, នីតិវិធីពិសេសដែលមានចែងនៅក្នុងវិស័យនេះ និងតាមការណែនាំ នៅឆ្នាំ១៩៩០, វិធានការគ្រាអាសន្នក្នុងគោលបំណងពន្លឿនដំណើរការនីតិវិធីនេះ [...]។ //សំណុំរឿងនេះ គឺជាសំណុំរឿងមួយ ដែលមានបញ្ហាស្មុគស្មាញ ហើយភាគីនានា បង្កឱ្យមានការផ្អាកសវនាការចំនួនប្រាំលើក។ គួរឱ្យកត់សម្គាល់ផងដែរថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនបានចូលមកបន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួនលើស៩ខែ ក្រោយចេញសាលដីកាលើកទី១ របស់តុលាការជាន់ខ្ពស់ (ថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨៦ – ថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៧)។ សរុបសេចក្តីទាំងអស់មក ការពិនិត្យលើសំណុំរឿង បានផ្តល់នូវដំណើរការនីតិវិធីចំនួនពីរជាប់គ្នាបន្តបន្ទាប់។ លើកទី១ គឺចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨៦ និងលើកទី២ គឺបន្ទាប់ពីតុលាការជាន់ខ្ពស់ បានបញ្ជូនសំណុំរឿងត្រឡប់ទៅកាន់តុលាការមួយផ្សេងទៀត រហូតចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩១។ // រដ្ឋាភិបាលលើកឡើងការតវ៉ានឹងសំណុំរឿងដែលមិនទាន់បញ្ចប់នៅតុលាការពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែ [មាត្រា ៦(១)] តម្រូវឱ្យរដ្ឋជាប់កិច្ចសន្យារៀបចំប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ខ្លួន តាមរបៀបដែលតុលាការរបស់ខ្លួនអាចបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនីមួយៗ [...]។ //តាមការមើលដោយឡែក ការពន្យារពេលមួយចំនួន ត្រូវបានអង្កេតឃើញថាអាចកើតឡើងជាធម្មតា។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ទាក់ទងនឹងការបូកសរុបថិរវេលា និងការពន្យារពេលមួយចំនួន គឺតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងការដាក់សេចក្តីសម្រេច ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកក្កដា*

មកវាយតម្លៃរួមគ្នាទាំងស្រុង ហើយអាជ្ញាធរត្រូវផ្ដល់ហេតុផលឱ្យបានសមស្របទៅលើការពន្យារពេលទាំងមូលនោះ។

387. គេបានទទួលស្គាល់ថា កិច្ចនៅក្នុងដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្ដីមានផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់លើកិច្ច និងភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្រោយៗ ហើយ លក្ខខណ្ឌតម្រូវបំពេញកិច្ចឱ្យបានលឿននោះ អនុវត្តជាក់លាក់នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបអង្កេត[606]។

388. អាជ្ញាធរដែលស្នើសុំបញ្ជូនបុគ្គលណាមួយទៅកាត់ក្ដី មានការទទួលខុសត្រូវយ៉ាងសំខាន់បំផុតក្នុងការធានាបំពេញឱ្យបាននូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិមានការទទួលខុសត្រូវនេះ ដូច្នេះមានកាតព្វកិច្ចធានាបំពេញឱ្យបាននូវសិទ្ធិបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌[607]។ ក្នុងករណីមិនអាចធ្វើទៅបាន អាជ្ញាធរមិនអាចបញ្ជូនបុគ្គលណាមួយទៅជំនុំជម្រះបានទេ។ ការខ្វះខាតថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌនឹងមិនអាចជាហេតុផលដោះស្រាយលើការពន្យារពេលនៅក្នុងការវិនិច្ឆ័យរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌនោះឡើយ[608]។

<u>ការពន្យារពេលបកប្រែ</u>

389. ដូចបានរៀបរាប់លំអិតខាងលើ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានអាក់ខានដំណើរការដដែលៗដោយសារវិបត្តិថវិកាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ[609]។ ផលវិបាកដែលមិនអាចជៀសផុតដែលជាបន្ទុកលើសលប់ដល់អង្គភាពបកប្រែភាសា បាននាំឱ្យមានការពន្យារពេលទទួលបានឯកសារបកប្រែមកវិញ។ កាលវិភាគដែលបាន

ឆ្នាំ១៩៨២ (ជាងប្រាំពីរខែកន្លះ) និងសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៥ (ជាងប្រាំខែ)។ តុលាការចាត់ទុកថាជាការហួសប្រមាណនៃពេលវេលាសរុប លើសពី១២ឆ្នាំ។ // ដូច្នេះហើយ វាបានរំលោភបំពានលើ [មាត្រា ៦(១)]។

[606] រឿងក្ដី *Imbrioscia តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង Application Number 13972/88 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៣ កថាខណ្ឌ៣៨។

[607] កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១, ១២ និង១៣។

[608] រឿងក្ដី *Zimmermann និង Steiner តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង 8737/79 សាលក្រមរបស់តុលាការ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៣ កថាខណ្ឌ២៩។ UN HRC រឿងក្ដី *Fillastre និងអ្នកដទៃផ្សេងទៀត តទល់នឹង Bolivia* សេចក្ដីអត្ថាធិប្បាយលេខ 336/1988, UN Doc CCPR/C/43/D/336/1988 (1991) ចុះថ្ងៃទី៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៦.៥។

[609] *យោងខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣០២ ដល់៣២៦។

ដាក់ភ្ជាប់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ បង្ហាញផលប៉ះពាល់ពីការពន្យារពេលបកប្រែមកលើរយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[610]។

<u>សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត</u>

390. ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំក្នុងពេលបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើសំណុំរឿង ០០៤ ។ ចៅក្រមបានទទួលរងនូវរយៈកាលការខ្វែងយោបល់គ្នា ភាពអសកម្ម និងការលាលែងពីមុខដំណែងក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ[611]។ ការផ្តួចផ្តើមកិច្ចស៊ើបសួរដោយឯកតោភាគី និងដែលមិនចុះសម្រុងគ្នាបានបង្កផលប៉ះពាល់ដល់យុត្តាធិការ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ ស.ច.ស ហើយការស៊ើបអង្កេតបានធ្វើឱ្យមានការអាក់អន់ចិត្តខាងនយោបាយ[612]។ លោក យឹម ទិត្យ គ្មានការទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះទេ។

---

[610] ឧបសម្ព័ន្ធ 1 និង 11។

[611] Gillison, D., "ក្រុមអ្នកច្បាប់អង្គការសហប្រជាតិដើរចេញ ចំពោះការរារាំងសំណុំរឿងខ្មែរក្រហម" កាសែត Cambodia Daily ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។ Gillison, D., "មន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិទី៦ បានលាលែងដំណែងពីការិយាល័យចៅក្រមនៃសាលាក្តីខ្មែរក្រហម" កាសែត Cambodia Daily ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១។

[612] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។ Zsombor Peter and Phorn Bopha "*"គ្មានសវនាការជំនុំជម្រះខ្មែរក្រហមបន្ថែមទៀតទេ" លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានប្រាប់ លោក Ban"* កាសែត Cambodia Daily ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ សំណុំរឿង A157/2/1/1.1.6។ "ហោ ណាំហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស បានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មាន បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំថា នាយករដ្ឋមន្ត្រី សម្តេច ហ៊ុន សែន បានចាត់ទុកការកំពុងរង់ចាំកិច្ចស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ គឺជាការគំរាមកំហែងដល់ស្ថេរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា"។ សម្តេច [ហ៊ុន សែន] បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សំណុំរឿង ០០៣ នឹងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើនោះទេ។" "យើងត្រូវតែគិតពីសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ឬក៏តុលាការនឹងបរាជ័យ។" "តុលាការនឹងជំនុំជម្រះក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់៤រូប ដោយជោគជ័យ ហើយបន្ទាប់មកនឹងបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០២។" លោក ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ "កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ២០០៣ រវាងរាជរដ្ឋាភិបាលម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ បង្កើតសាលាជម្រះក្តីដើម្បីកាត់ទោស ថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ លោក ខៀវ កាញារិទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន បាននិយាយកាលពីម្សិលមិញថា មន្ត្រីតុលាការកំពុងតែរំលោភបំពានកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ដោយការបន្តចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។" លោក

391. ស.ច.ស.អ Blunk ដែលត្រូវបានតែងតាំងភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់ ស.ព.អ ហើយនឹង ស.ច.ស.ជ បានលើកឡើង "ការសង្ស័យយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររបស់ខ្លួនថាតើជនសង្ស័យ [ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤] ជា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដែរឬទេ យោងតាមលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការនៅក្នុងមាត្រា ២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ហើយបានកត់សម្គាល់ស្របគ្នាថា នេះមានន័យថា អ.វ.ត.ក "មិនមានយុត្តាធិការនោះទេ"[613]។

392. នៅពេលប្រឈមនឹងការជំទាស់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះសំណុំរឿង ០០៤ រួមទាំងការបដិសេធការចូលរួមរបស់អន្តរជាតិក្នុងការកំណត់ថាតើត្រូវចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យ បន្ថែមទៀតដែរឬអត់នោះ អតីត ស.ច.ស.អ Blunk បានលាលែងពីមុខតំណែង[614]។ ការតែងតាំង ស.ច.ស.អ បម្រុង ក្រោយមកទៀតនោះ ត្រូវបានបដិសេធ ទោះបីជាគាត់បានព្យាយាមធានាថា ក.ស.ច.ស ទទួលបានថវិកាគ្រប់គ្រាន់អាចឱ្យមានដំណើរការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងអាចស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ក៏ដោយ[615]។ បន្ទាប់ពីបានដាក់កំណត់ហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាទាក់ទងនឹងសមត្ថកិច្ចរបស់គាត់ក្នុងការចូលរួមកិច្ចស៊ើបសួរ[616] និង បន្ទាប់ពីចេញ*សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ* [វិធាន ២១(១)(ឃ)) ជូនដំណឹង លោក យឹម ទិត្យ ថា លោកត្រូវបានគេដាក់ឈ្មោះជាជន

ជាង សុខា និង O'Toole, J. "*Hun Sen shoots from the lip*" ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.2។ ឯកឧត្តម ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន ត្រូវបានដកស្រង់សម្តីថា "ប្រសិនបើយើងបន្តសំណុំរឿងទី ៣ យើងខុសពីកិច្ចព្រមព្រៀងដើមរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលបានចែងអំពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបំផុតតែប៉ុណ្ណោះ។ វាក៏ប៉ះពាល់ដល់ "ស្ថិរភាព និងការផ្សះផ្សាជាតិ" សម្រាប់ប្រទេសផងដែរ។ ប្រសិនបើមានខ្មែរក្រហមរត់ចូលព្រៃតស៊ូ អ្នកណានឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហានេះ លើសពីនេះ សំណុំរឿងផ្សេងទៀតគួរតែប្រគល់ទៅឱ្យតុលាការជាតិ ដោះស្រាយរឿងក្តីទាំងនេះ"។ Chhorng Long Heng *"អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនិយាយអំពីបញ្ហាទ្វេភាគី និងថ្នាក់តំបន់"* អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ A157/2/1/1.1.5។ *សូមមើលផងដែរ៖ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

613 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។ *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ស្តីអំពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ *(004/07-09-2009-ECCC/OCIJ)* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ១។

614 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។

615 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។ [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។]

616 *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២។

សង្ស័យក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរដែលកំពុងដំណើរការតាមរយៈដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ រួចនោះ[617] ស.ច.ស.អ បម្រុងបានដាក់ពាក្យលាលែងពីមុខតំណែង[618]។

393. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ស.ច.ស.អ បម្រុងបានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយ ក្នុងនោះ គាត់បានអះអាងថា "ជនជាប់ចោទត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿង"។ ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងក្រោម ហើយបើទោះបីជាកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងអស់ពីលទ្ធភាពរបស់មេធាវីការពារក្តីរួចហើយក៏ដោយ លោក យឹម ទិត្យ តាមពិត ពុំទទួលការអនុញ្ញាតឱ្យចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥[619]។ ស.ច.ស.អ បម្រុង បានកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថាការងាររបស់គាត់ត្រូវ "បានរារាំងយ៉ាងខ្លាំង" ដោយសារ "ហេតុផលដែលមានលក្ខណៈនយោបាយនិងថវិកាច្រើនជាងហេតុផលយុត្តិធម៌"[620]។

394. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានតែងតាំងលោកចៅក្រម Mark Harmon ជា ស.ច.ស.អ[621]។ ស.ច.ស.អ Harmon បានស៊ើបអង្កេត លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងរយៈពេលដែលលោកកាន់កាប់មុខដំណែង ប៉ុន្តែបដិសេធមិនផ្តល់សិទ្ធិឱ្យគាត់ចូលមើលសំណុំរឿង ០០៤ ហើយថែមទាំងបានដកសិទ្ធិនិមិត្តរូបដែលបានផ្តល់ជូនដោយ ស.ច.ស.អ បម្រុង Kasper-Ansermet ថែមទៀត[622]។ លោក យឹម ទិត្យ នៅតែដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រៅសំណុំរឿងនៅឡើយ សូម្បីខណៈពេល ស.ព.អ និងសហជនជាប់ចោទរបស់គាត់ បានចូលរួមនៅក្នុងបណ្តឹងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងនឹងរូបគាត់។ ទោះបីមិនអាចវាស់វែងភាពជាក់លាក់នេះក៏ដោយ រយៈពេលអូសបន្លាយ និងការមិនទទួលស្គាល់ដោយមិនសមហេតុផល មានផលប៉ះពាល់មិនសម

---

[617] *ការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ [វិធាន ២១.១ឃ]* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D109។

[618] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។

[619] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។

[620] *សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២។

[621] *ការជ្រើសតាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មី* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២។

[622] *ដីកាសម្រេចលើសំណើជាបន្ទាន់របស់ យឹម ទិត្យ សុំដោះស្រាយដោយផ្អែកលើព័ត៌មានថ្មី* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D192/1 កថាខណ្ឌ៧។

ហេតុផលលើរយៈពេលនៃសំណុំរឿង ០០៤។ ការដាក់បញ្ចូលមេធាវីការពារក្តីទាន់ពេលវេលា អាចជួយដល់កិច្ចស៊ើបសួរ និងសម្រួលដល់បណ្តឹងលើការអនុវត្តដែលមានភាពចម្រូងចម្រាស់[623]។

395. ក្រុមមេធាវីការពារក្តីកោតសរសើរចំពោះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដ៏សំខាន់របស់ ស.ច.ស.អ ដែលកំពុងបន្តដំណើរការឱ្យបានឆាប់រហ័ស។ សកម្មភាពមួយក្នុងចំណោមសកម្មភាពដំបូងរបស់គាត់គឺដើម្បីធានាថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលមើលសំណុំរឿងនៅទីបំផុត ហើយគាត់បាននាំមកនូវវិធីសាស្ត្រដ៏រឹងមាំ និងជាក់ស្តែងក្នុងការដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤[624]។ ជាអកុសល ការស្វែងរកភាពឆាប់រហ័សដែលយឺតពេលនេះ មិនអាចជួយសម្រួលលើផលប៉ះពាល់ពីការពន្យារពេលយូរ ដែលបានទទួលរងរួចទៅហើយ។

396. លើសពីនេះទៀត ស.ច.ស បានទទួលស្គាល់ថា ឧបសគ្គធនធាន និងការប្រែប្រួលបុគ្គលិកបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពរបស់ពួកគេក្នុងការបន្តនីតិវិធីឱ្យបានឆាប់រហ័ស[625]។ ទោះបីមេធាវីការពារក្តីមានចិត្តអាណិតអាសូរចំពោះបញ្ហាប្រឈមផ្នែកវិជ្ជាជីវៈទាំងនេះក៏ដោយ ដែលខ្លួនក៏ប្រឈមដូចគ្នាក៏ករណីនេះមិនមែនជាហេតុផលសមស្របតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះការពន្យារពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ បានទទួលរងនោះដែរ[626]។

<u>អង្គបុរេជំនុំជម្រះ</u>

397. ផលប៉ះពាល់នៃការខ្វះថវិកាដ៏រ៉ាំរ៉ៃរបស់ អ.វ.ត.ក និងការខ្វែងយោបល់តាំងពីដំបូងនៃការស៊ើបអង្កេត បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈដំណើរការយឺតយ៉ាវនៃ អ.ប.ជ។ ដើម្បីជួយ ស.ច.ស បាន

---

623 *យោងខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣០៥។

624 *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។

625 គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ១៩(ខ)។

626 រឿងក្តី *Zimmermann និង Steiner តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង 8737/79 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៣ កថាខណ្ឌ២៩។ UN HRC រឿងក្តី *Fillastre និងអ្នកដទៃផ្សេងទៀត តទល់នឹង Bolivia* សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយលេខ 336/1988, UN Doc CCPR/C/43/D/336/1988 (1991) ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ កថាខណ្ឌ៦.៥។

មេធាវីការពារក្តីសូមភ្ជាប់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ កាលវិភាគនៃដំណើរការដាក់សំណើសុំនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[627]។ ដំណើរការនៃការតតាំងលើចំណុចនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបាន រារាំងយ៉ាងខ្លាំងដោយសារការរង់ចាំយ៉ាងយូរលើឯកសារបកប្រែចាំបាច់[628]។ ដូច ស.ច.ស ធ្លាប់ បានកត់សម្គាល់រួចហើយ "ផ្អែកលើបទពិសោធន៍ពីមុនៗ វាអាចឱ្យ [អ.ប.ជ] ចំណាយរយៈពេល ៦ ខែ ក្នុងការសម្រេចលើសំណុំសើនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍" [629]។ ជាធម្មតា វាមានរយៈពេលយូរ ជាងនេះ[630]។ តាមការសន្មត នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ភាគីរង់ចាំខណៈពេលដែល អ.ប.ជ បានខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងចេញសេចក្តីសម្រេចដែលមានសម្លេងគ្រប់គ្រាន់[631]។ ក៏ប៉ុន្តែ ជាញឹកញាប់ គ្មានសម្លេងគ្រប់គ្រាន់ទទួលបាននោះទេ ហេតុដូច្នេះ ភាគីនៅតែពុំមានសាលដីកា ដែលមានខ្លឹមសារគ្រប់គ្រាន់ដដែល[632]។

<u>សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ</u>

398. វាអាស្រ័យលើ ស.ព.អ ក្នុងការបំពេញកិច្ចឱ្យបានលឿនបំផុតនៅគ្រប់ពេលទាំងអស់[633]។ គាត់បានបរាជ័យមិនអាចធ្វើដូច្នេះបាន។ ផ្ទុយទៅវិញ កិច្ចយឺតយ៉ាវរបស់គាត់បានរួមចំណែក ដោយផ្ទាល់ រំលោភលើសិទ្ធិរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការកាត់ទោសដោយគ្មាន ការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល។

399. ស.ព.អ បានបំពេញកិច្ចឯកតោភាគីនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបឋមលើសំណុំរឿង ០០៤ ដោយគ្មាន បានជូនដំណឹងដល់ ស.ព.ជ[634]។ ចៅក្រម អ.ប.ជ ភាគច្រើន ចាត់ទុកថាកិច្ចរបស់គាត់ខុស

---

[627] ឧបសម្ព័ន្ធ 1។

[628] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ 1។

[629] គម្រោងផែនការបញ្ចប់ ការកែសម្រួលលើកទី៨ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ២០។

[630] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ 1។

[631] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ 1។

[632] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ 1។

[633] *យោងខាងលើ* ជើងទំព័រ៥៨២។

[634] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* (ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ I៖ សំណៅសារធារណៈមានកោសលុប សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង*

ច្បាប់[635]។ វាបានចំណាយរយៈពេលមួយឆ្នាំទៀតមុនពេលដែល ស.ព.អ ស្តីទីបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ និងបានបើកលទ្ធភាពដល់ការស៊ើបអង្កេត។

400. ការពន្យារពេលដែលបានបង្កឡើងដោយការកេងប្រវ័ញ្ចនៃការងារបច្ចេកទេស ឬ ដោយការស្វែងរកផលប្រយោជន៍យុទ្ធវិធីមិនត្រឹមត្រូវ គឺជាការពន្យារពេលហួសហេតុ[636]។ ទោះបីជាបន្តនីតិវិធីជាភាសាអង់គ្លេសក្តី ក៏ ស.ព.អ បានទាញយកប្រយោជន៍ដដែលៗពីការពន្យារពេលលើកាលបរិច្ឆេទកំណត់ ដែលបានបណ្តាលមកពីការកេងប្រវ័ញ្ចលើរយៈពេលដែល ITU ចំណាយពេលបកប្រែឯកសាររបស់មេធាវីការពារក្តីទៅជាភាសាខ្មែរ[637]។ ដោយសារ ជាញឹកញាប់ ស.ព.អ ត្រូវបានផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យផ្តល់អំណះអំណាងរបស់គាត់ក្នុងពេលដំណាលគ្នាជាភាសាអង់គ្លេសនិងភាសាខ្មែរ គាត់ក៏ត្រូវបានផ្តល់ពេលវេលាបន្ថែមទៀត នៅពេលបើប្រៀបធៀបទៅនឹងមេធាវីការពារក្តី ដូច្នេះគាត់ទទួលបានផលប្រយោជន៍ផ្នែកនីតិវិធី។ ការធ្វើបែបនេះនឹងត្រូវយកមកវាយតម្លៃទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់របស់វាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹង លោក យឹម ទិត្យ តែប៉ុណ្ណោះ។

401. ក្រោយពេលបានទទួលបានសិទ្ធិពិនិត្យសំណុំរឿង ០០៤ តាំងពីខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ហើយទោះបីពុំបានផ្តល់ការពន្យល់ ឬ យុត្តិកម្មក៏ដោយ ស.ព.អ បានស្នើសុំ និងត្រូវបានផ្តល់រយៈពេល ៣០ ថ្ងៃបន្ថែម យោងតាមវិធាន ៦៦(១) ហើយបានបន្តដាក់សំណើសុំឱ្យស៊ើបអង្កេតលម្អិត និងគ្រប់ចំណុច

ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ៣៨ ដកស្រង់ "ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ" កថាខណ្ឌ១៩ និង "ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ" កថាខណ្ឌ២២ និង២៥។

[635] *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* (ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1) *ឧបសម្ព័ន្ធ I៖ សំណៅសារធារណៈមានកោសលុប សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ន័យ ផុល, ហួត វុទ្ធី កថាខណ្ឌ១៨ និង១៩។

[636] តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kovačević* សេចក្តីសម្រេចនិយាយអំពីមូលហេតុនៃដីកាអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៨ សំណុំរឿង IT-97-24-AR73 សភាជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៣២។

[637] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ I និង II។

ក្នុងរយៈពេលកម្រិតយ៉ាងខ្លាំង[638]។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប បានសម្រេចថា ការរង់ចាំរហូតដល់ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត ចំពោះសំណើសុំឱ្យមានវិធានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមមួយចំនួន បង្ហាញនូវបំណងក្នុងការពន្យារពេលការស៊ើបអង្កេត[639]។

402. ការពន្យារពេលដោយសារតែការខិតខំយ៉ាងយូរដើម្បីរឿងក្តីមិនរឹងមាំបែបនេះ គឺជាការបង្ហាញអំពីភាពអយុត្តិធម៌ដែលមិនអាចជួសជុលបាន[640]។ ស.ព.អ បានអះអាងម្តងហើយម្តងទៀត និងយឺតពេលចំពោះការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមដែលត្រូវធ្វើឡើងទាក់ទងនឹងគុកលេខ ៨ ។ ស.ច.ស.អ បានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា បញ្ហាទាំងនោះត្រូវបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតគ្រប់គ្រាន់ហើយដោយបានពិចារណាការស៊ើបអង្កេតដាច់ដោយឡែកៗពីគ្នាឱ្យបានលម្អិតនោះ សំណើរបស់ ស.ព.អ មិនចាំបាច់ធ្វើឡើងនោះទេ[641]។ ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយ ស.ច.ស.អ កិច្ចស៊ើបអង្កេតចុងក្រោយដែលទាក់ទងនឹងគុកលេខ ៨ បានកើតឡើងនៅថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ហើយ "មិនច្បាស់ថាតើហេតុអ្វីបានជា ស.ព.អ បានស្នើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមតែនៅថ្ងៃចុងក្រោយ

---

[638] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2 កថាខណ្ឌ១ និង៨។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ៨ នៅស្រុកកណ្តៀង និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង០០៤ អមដោយឧបសម្ព័ន្ធ ក* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D366។

[639] រឿងក្តី *I.A. តទល់នឹង France* សំណុំរឿង 1/1998/904/116 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ២១។

[640] រឿងក្តី *Cooke តទល់នឹង Purcell* (ឆ្នាំ១៩៨៨) សំណុំរឿង 36 A Crim R 425។

[641] *ដីកាសម្រេចកែប្រែបទចោទប្រឆាំង យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D350។ *ឧបសម្ព័ន្ធ៖ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រឆាំង យឹម ទិត្យ ដែលបានកែប្រែ* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D3 50.1 ('*សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1")។ *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ៨ និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365/3 កថាខណ្ឌ៣៣, ៣៤, ៣៦-៤០, ៤២-៤៧ និង៥០។

ដែលអាចដាក់សំណើបែបនេះបាន” (ពោល ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)[642]។ ទោះបីជាយ៉ាង ណាក៏ដោយ ស.ព.អ បានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ដោយចោទប្រកាន់ថា ដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស.អ មិនឱ្យចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ហើយបន្ទាប់ពីការស៊ើបអង្កេតពេញលេញរួចហើយ គាត់បានពិចារណាថា ភស្តុតាងនេះមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលជាការកាត់បន្ថយអំណាចនៃការស៊ើបអង្កេត។ ការបំភ្លៃតាមការស្រមើស្រមៃនៃហេតុផល និងការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវលើលក្ខណៈនៃការស៊ើបអង្កេត និងឆន្ទានុសិទ្ធិ និងបុព្វសិទ្ធិរបស់ ស.ច.ស មានឥទ្ធិពលលើការរារាំង ស.ច.ស មិនឱ្យចេញដីកាបញ្ជូន សំណុំរឿង ០០៤ រហូតដល់ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨[643]។

403. មេធាវីការពារក្ដីកត់សម្គាល់ឃើញថា ការពន្យារពេលមិនចាំបាច់កើតឡើងទន្ទឹមពេលជាមួយនឹងការប្ដេជ្ញាចិត្តរបស់ ស.ព.អ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤/០១ និងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ។ ការប្ដេជ្ញាចិត្តបែបនេះ ហើយនឹងការព្យារពេលការស៊ើបអង្កេតមិនអាចជាហេតុផលដល់ការពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលលោក យឹម ទិត្យ ជួបប្រឈមនោះទេ[644]។

404. ស.ព.អ បានដកស្រង់ “សិទ្ធិ” របស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាធារណជនទូទៅ “ក្នុងការទទួលបានយុត្តិធម៌ឱ្យបានឆាប់រហ័ស” [645]។ ដើម្បីធានាសិទ្ធិនេះ គាត់បានពឹងផ្អែកលើប្រភពដែល

---

[642] *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរពាក់ព័ន្ធនឹងគុកលេខ៨ និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D365/3 កថាខណ្ឌ៣១។

[643] *អនុស្សរណៈសម្ងាត់ “ពាក្យសុំមោឃភាព D372ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧”* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D373 កថាខណ្ឌ៦។ *ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងឱ្យទៅពិនិត្យយោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦(៤)* ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378។

[644] រឿងក្ដី *Zimmermann និង Steiner តទល់នឹង Switzerland* សំណុំរឿង 8737/79 *សាលក្រម*របស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៣ កថាខណ្ឌ៣០ ដល់៣២។ រឿងក្ដី *Bottazzi តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 34884/97 សាលក្រមតុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ២២។

[645] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមពេលវេលា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/2 កថាខណ្ឌ៧ ដកស្រង់ ការិយាល័យ OSCE កម្រងអត្ថបទសង្ខេបផ្នែកច្បាប់ស្ដីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ជាអន្តរជាតិ ទំព័រ១២៦៖ ‘គោលបំណងនៃ [ការធានាការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលហួសហេតុ] ត្រូវបានស្គាល់ជាសុភាសិតថា “ការពន្យារពេលយុត្តិធម៌ ជាការបដិសេធយុត្តិធម៌” គឺត្រូវចៀសវាងការរក្សាទុកមនុស្សនៅក្នុងស្ថានភាពមួយមិនច្បាស់លាស់

យោងលើ "ការការពារភាគីទាំងអស់ប្រឆាំងកិច្ចដំណើរការតុលាការ" នៅក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី និងព្រហ្មទណ្ឌ។ "ការដកស្រង់ក្នុងអត្ថបទ" ថា ស.ព.អ បានជ្រើសរើសលុបចោលគូសបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតថា សិទ្ធិទទួលបាននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌយ៉ាងឆាប់រហ័ស "គឺធ្វើឡើងដើម្បីជៀសវាងកុំឲ្យបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយមិនច្បាស់លាស់អំពីជោគវាសនារបស់ខ្លួន"[646]។ ដូច្នេះ ស.ព.អ បានព្យាយាមអះអាងចំពោះខ្លួនឯងថា ការការពារភាគីចំពោះបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងគេចវេះកាតព្វកិច្ចបំពេញការងារឲ្យបានឆាប់រហ័សដើម្បីផលប្រយោជន៍ជនជាប់ចោទ គឺជាបន្ទុករបស់គាត់នៅក្រោមច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ចំណុចនេះគឺជាភាពមិនស្មោះត្រង់។

405. សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលហួសហេតុ គឺជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់ជនជាប់ចោទ[647]។ មេធាវីការពារក្តីទទួលស្គាល់ផលប្រយោជន៍ទូទៅនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ វានៅតែការពិតដែលថា មានតែ លោក យឹម ទិត្យ ទេដែលជាអ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិនេះ ហើយ ស.ព.អ ជាអ្នកមានកាតព្វកិច្ចគោរពសិទ្ធិនេះ។ វាជាការប្រមាថមើលងាយដល់ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ប្រសិនបើ ស.ព.អ ដែលជា "អាជ្ញាធរ" នៅក្នុងបរិបទនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ព្យាយាមលើកឡើងនូវគោលការណ៍នៃភាពឆាប់រហ័សប្រឆាំងនឹងមេធាវីការពារក្តី។

(គ) ព្យសនកម្មទៅលើលោក យឹម ទិត្យ

406. ការពន្យារពេលដោយមិនមានយុត្តិកម្មណាមួយ គឺអាចចាត់ទុកថាជាការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះ ដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល។ ជាបញ្ញាគតិយុត្តិ មេធាវីការពារក្តីមិនចាំបាច់បង្ហាញ អំពីព្យសនកម្មណាមួយ

ដោយការការពារភាគីទាំងអស់ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ប្រឆាំងនឹងការពន្យារពេលនីតិវិធីច្រើនហួសហេតុ ដែលធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់ប្រសិទ្ធភាព និងភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃរដ្ឋបាលតុលាការ។' គួរកត់សម្គាល់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលុបចោលសេចក្តីបង្គាប់បញ្ជាដ៏អាក្រក់របស់ខ្លួន 'ការយោងខាងក្នុង'។

[646] គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។ UN HRC, *CCPR មតិយោបល់ទូទៅលេខ ៣២ មាត្រា ១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពគ្នានៅចំពោះមុខតុលាការ និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៣៥។ រឿងក្តី *Stogmuller តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 1602/62 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៩ "ដូចនឹងអង្គច្បាប់" កថាខណ្ឌ៥។

[647] កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ICCPR មាត្រា ១៤(៣)(គ)។

បន្ថែមទៀតឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការពន្យារពេលពិតជាមានន័យថាលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវទទួលរងព្យសនកម្មពិតប្រាកដ ទាំងព្យសនកម្មសត្យានុម័ត និងអត្តនោម័ត។ ដូច្នេះក្នុងករណីខ្លះ ព្យសនកម្មនេះជាព្យសនកម្មរួមជាមួយភាគីដទៃទៀត ដែលធ្វើឱ្យកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង គឺមិនមែនបន្ធូរបន្ថយនូវភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃផលប៉ះពាល់ដោយសារការពន្យារពេលនេះឡើយ។

407. ដោយសារតែលោក យឹម ទិត្យ មិនមានមធ្យោបាយ ទោះជាក្នុងស្រុក ឬមធ្យោបាយអន្តរជាតិ ដើម្បីស្វែងរកការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់គាត់ ក្នុងការទទួលបានសវនាការ ក្នុងពេលវេលាសមស្របមួយនោះ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា សិទ្ធិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានឧបាស្រ័យប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ក៏ត្រូវទទួលរងហានិភ័យផងដែរ ក្នុងករណីនេះ[648]។

ព្យសនកម្មសត្យានុម័ត

408. រយៈពេលដ៏វែងចាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះបានកើតឡើង រហូតដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ អាច "ធ្វើឱ្យសឹករិចរិលយ៉ាងខ្លាំង" ដល់ភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលវាប្រែក្លាយជាការគាបសង្កត់ ប្រសិនបើបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទៅមុខទៀត[649]។ ក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ ការវាយតម្លៃលើបញ្ហាថាតើ ការពន្យារពេលអាចមានយុត្តិកម្មដែរឬអត់នោះ ទៅជាលែងមានភាពចាំបាច់៖ បញ្ហាគឺថាតើ ការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌អាចធ្វើបានដែរឬអត់។ ភាពលំបាកក្នុងការធ្វើកោសល្យវិច័យ ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវទទួលរង ប្រហែលជាមិនអាចជំនះបានឡើយ៖

---

[648] រឿងក្តី *Kudla តទល់នឹង Poland* សំណុំរឿង 30210/96 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៤៨ និង១៦០។ រឿងក្តី *Bottazzi តទល់នឹង Italy* សំណុំរឿង 34884/97 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ២២។

[649] United Kingdom រឿងក្តី *R តទល់នឹង J.A.K.* សំណុំរឿង (1992) Crim LR 30។ ចុងចោទ ត្រូវបានចោទប្រកាន់អំពីការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងអំពើមិនសមស្របដទៃទៀត កាលពី២០ឆ្នាំមុនពេលនាំមកទទួលបទចោទប្រកាន់។ សំណុំរឿងនេះត្រូវបានរក្សាទុកលើបញ្ហារំលោភលើដំណើរការ ដោយសារពេលវេលាកន្លងផុតទៅ។ តេស្តនេះគឺថាតើការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ អាចទៅរួចដែរឬទេ។ នៅក្នុងករណីនេះ ដូចទៅនឹងសំណុំរឿង 004 បានពន្យារពេលយ៉ាងយូរ ហើយមិនមានវត្ថុតាងនោះទេ គឺមានតែកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីប៉ុណ្ណោះ។ ដោយសារពេលវេលាកន្លងផុតទៅ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីអាចនឹងត្រូវបានកម្រិតវិសាលភាពក្នុងការសួរដេញដោលសាក្សី ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញថាការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌គឺមិនអាចទៅរួចនោះទេ។

នៅពេលដែលពេលវេលាកន្លងផុតទៅ ការចងចាំក៏បានរលប់ទៅតាមនោះ សាក្សីអាចបាត់បង់ជីវិត ឬរកដានលែងឃើញ ភស្តុតាងក៏ខូចខាតវិចរិល ឬលែងមានអត្ថិភាព ក្តីសង្ឃឹមដែលអាចមានការស៊ើបអង្កេតមួយប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពនោះនឹងថយចុះទៅៗ ហើយការត្រួតពិនិត្យនិងសាលក្រមផ្ទាល់របស់តុលាការ អាចលែងមានអត្ថន័យ ឬប្រសិទ្ធិភាព[650]។

409. ការស៊ើបអង្កេតទៅលើការចោទប្រកាន់ ពីសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋរបស់លោក យឹម ទិត្យ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ បានធ្វើឡើងនៅចន្លោះឆ្នាំ២០០៦ ដល់ឆ្នាំ២០១៧[651]។ រយៈពេលបីទៅបួនទសវត្សរ៍ដែលកន្លងផុតទៅនោះ គឺជាគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងខ្លាំង និងជាក់ស្តែង ចំពោះគុណភាពនៃភស្តុតាងសាក្សីដែលមាន[652]។ ការពន្យារបន្ថែមយ៉ាងច្រើនទៀត ចាប់ពីពេលស៊ើបអង្កេតបឋមទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះ និងការជំនុំជម្រះដែលអាចមាន ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់បន្ថែមទៀតទៅដល់ សាក្សីដែលអាចស្វែងរកបាន ព្រមទាំងភាពច្បាស់លាស់និងត្រឹមត្រូវ នៃការចងចាំរបស់សាក្សីទាំងនោះ។ បញ្ហានេះកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងដោយសារតែ វោហាសាស្ត្រនយោបាយដ៏ច្រើនលើសលប់ ទាំងក្នុងស្រុកនិងអន្តរជាតិ នៅជុំវិញឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម ព្រមទាំងបណ្តឹងសាធារណៈ នៃសំណុំរឿង០០១និងសំណុំរឿង០០២។ កាលៈទេសៈដ៏ស្មុគ្រស្មាញបែបនេះ ធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលអាចផ្តល់ដល់ អ.វ.ត.ក មានភាពប្រឡាក់ប្រឡូសមិនអាចជួសជុលបាន។

410. ការពន្យារពេលដ៏យូរចាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលចោទជាបញ្ហា រហូតដល់ការជំនុំជម្រះ ប្រហែលជាអាចទ្រាំទទួលយកបានក្នុងករណីដែល ភស្តុតាងចម្បងគឺជាឯកសារ ឧទាហរណ៍ដូចជាករណី

---

[650] ក្រុមប្រឹក្សាអឺរ៉ុប តុលាការជាតិ និងអន្តរជាតិ កំពុងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការរំលោភយ៉ាងខ្លាំងសិទ្ធិមនុស្ស - ប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ៦។

[651] សំណុំរឿង 004/01 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ុម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ៧។ *សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទី២ អំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D368។ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/10។

[652] ដូចដែលមានលម្អិតនៅក្នុងនេះ សំណុំរឿង ០០៤ គឺស្ទើរតែពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី។

ឆបោកស្មុគ្រស្មាញ។ ចំណែកការជំនុំជម្រះដែលពឹងផ្អែក ទៅលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដូចជាការជំនុំជម្រះដែលលោក យឹម ទិត្យ អាចត្រូវប្រឈមមុខជាមួយនោះ គឺប៉ះពាល់ខ្លាំងឆ្ងាយណាស់ ពីការខូចខាតវិចវិលលើការកោសល្យវិច័យ ទៅតាមពេលវេលាកន្លងផុត។ ការកន្លងផុតនៃពេលវេលាដ៏យូរបែបនេះ ចាប់តាំងពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលចោទជាបញ្ហា រួមជាមួយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីស៊ើបអង្កេត ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ដែលមានរយៈពេលវែង ហើយមានការរំខានដែលមិនចាំបាច់ និងមិនអាចការពារបាន ធ្វើឱ្យមូលដ្ឋាននៃភស្តុតាង សម្រាប់ការជំនុំជម្រះ ឬការការពារក្តីណាមួយនោះ ទៅជាមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។ ការបន្តរខូចខាតរបស់ភស្តុតាងទាំងនោះ គឺមិនអាចជៀសវាងបានឡើយ។ ទោះបីជាបញ្ហានេះជារឿងគួរឱ្យសោកស្តាយ សម្រាប់គ្រប់ភាគីដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ក្តី តែវាជារឿងស្លាប់រស់ចំពោះការស្វែងរកការពិតរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយមិនស្របជាមួយយុត្តិធម៌នោះឡើយ[653]។

411. ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានកត់សម្គាល់ បញ្ហាភស្តុតាងដែលទាញចេញ ពីការកន្លងហួសទៅយ៉ាងយូរនៃពេលវេលានោះ គឺប្រាកដជាមិនអាច "ទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវឱ្យមេធាវីការពារក្តី" ហើយកាន់តែមិនអាចដោយសារតែ បញ្ហាទាំងនេះប្រហែលជាប៉ះពាល់ ដល់ជនជាប់ចោទខ្លាំងក្លានោះដែរ៖

> ក្រោយរយៈពេលកន្លងហួសយូរមក ភស្តុតាងសំខាន់ៗខ្លះតាមរយៈសាក្សី ឬប្រភពផ្សេងទៀត អាចបាត់បង់ដល់កម្រិតមួយដែលពិបាករក ព័ត៌មានលម្អិតអាចទុកចិត្តបាន ហើយតាមពិតសាក្សីអាចពិបាកនឹងមកផ្តល់សក្ខីកម្ម។ ករណីនេះគឺពុំមែនការងារដែលត្រូវ ទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវឱ្យមេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ ឬនាំឱ្យក្លាយជាបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង ក្នុងកម្រិតទាបសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬការផ្តន្ទាទោសនោះឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីមានសិទ្ធិទទួលបាន នូវការវាយតម្លៃឱ្យបានសមហេតុផលលើ

[653] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៤។

ភស្តុតាង និងការបកស្រាយច្បាប់នៅក្នុង ឋានានុក្រមតុលាការនៃ អ.វ.ត.ក គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដោយគិតចាប់ផ្តើមពី ក.ស.ច.ស[654]។

412. សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីដែលមិនច្បាស់លាស់ មានន័យថាបរិមាណដ៏តិចតួច នៃព័ត៌មានលម្អិតដែលអាចជឿជាក់បាន គឺជាការលំបាកយ៉ាងខ្លាំង ឬសឹងតែមិនអាចក្នុងការបដិសេធឡើយ។ ដូចដែលសាស្ត្រាចារ្យ Combs បានកត់សម្គាល់៖

> ព័ត៌មានមិនច្បាស់លាស់ដែលមិនមាន ព័ត៌មានលម្អិត គឺជាព័ត៌មានដែលមិនអាចជំទាស់ដោយប្រសិទ្ធភាព។ នៅពេលដែលសាក្សីមិនអាចកំណត់ កាលបរិច្ឆេទនៃហេតុការណ៍ដែលគាត់បានឃើញផ្ទាល់ សាក្សីបានរារាំងចុងចោទ មិនឱ្យបង្ហាញចេញនូវការសំអាង។ នៅពេលដែលសាក្សីមិនអាចបង្ហាញម៉ាករថយន្តរបស់ចុងចោទ នៅពេលនោះព័ត៌មានរបស់សាក្សី មិនអាចធ្វើឱ្យចុះខ្សោយដោយភស្តុតាង ដែលបង្ហាញថាចុងចោទបើកបររថយន្តម៉ាកផ្សេងឡើយ។ នៅពេលដែលសាក្សីមិនអាចរៀបរាប់ប្រាប់ ថាតើពួកខ្មាំងកាន់កាប់ភូមិរបស់គាត់អស់រយៈពេលប៉ុន្មាន ពេលនោះសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី មិនអាចមានភាពមិនស្របគ្នាជាមួយភស្តុតាង របស់សាក្សីដទៃទៀតដែលអាចប៉ាន់ប្រមាណ រយៈពេលកាន់កាប់ភូមិដែលខ្លីជាង ឬវែងជាងនោះទេ។ ហើយនៅពេលដែលសាក្សីអះអាងថា គាត់មិនយល់អំពីផែនទីឬរូបថត គឺសាក្សីធ្វើឱ្យមេធាវីការពារក្តីមិនអាចបង្ហាញថា គាត់មិនបាននៅក្នុងហេតុការណ៍នៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះឡើយ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត គ្រប់លក្ខណៈនៃភាពមិនត្រឹមត្រូវដោយស្មោះត្រង់ រួមទាំងការកុហកដោយចេតនា អាចលាក់បាំងបានតាមរយៈ ការអះអាងដែលអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សីដែលថា គាត់មិនអាចឆ្លើយសំណួរបាន[655]។

413. ពេលវេលាដែលកន្លងផុតទៅ ក៏បានប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់លទ្ធភាព របស់ជនជាប់ចោទក្នុងការផ្តល់ ការណែនាំលម្អិតជាក់លាក់ ដើម្បីបដិសេធភស្តុតាងរបស់សាក្សី (ដូចជាទាក់ទងការចោទ

---

[654] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ៣៦។

[655] Combs, N. A. ។ *ការស្វែងរកការពិត ដោយគ្មានអង្គហេតុ៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់ នៃការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ* សារព័ត៌មានសាកលវិទ្យាល័យ ឆ្នាំ២០១០ ទំព័រ៤៤។ ដកស្រង់ឡើងវិញ "ការវិភាគកម្រិតបញ្ហាប្រឈមនានា ទៅនឹងចោទប្រកាន់ចំពោះអំពើឃោរឃៅធ្ងន់ធ្ងរ" នៅក្នុង*ការពិនិត្យច្បាប់ Washington និង Lee លេខ* 75 (2018) 223-300 ទំព័រ២៤២ ដល់២៤៣។

ប្រកាន់ពីវត្តមាន នៅក្នុងការប្រជុំជាក់លាក់ណាមួយ ឬនៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម) ដែលដូច្នេះហើយ បង្កើតឱ្យមាន នូវការលំបាកបន្ថែមទៀតសម្រាប់ មេធាវីការពារក្តី។ ដូចដែលចៅក្រមអង់គ្លេស Baron Alderson បានលើកឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៨៤៤៖

> ខ្ញុំមិនគួរអនុញ្ញាតឱ្យរឿងក្តីនេះបន្តទៅមុខទៀតទេ។ ជារឿងអាក្រក់ណាស់ដែលយក មនុស្សម្នាក់ មកធ្វើការជំនុំជម្រះ បន្ទាប់ពីពេលវេលាកន្លងផុតយូរបែបនេះ។ តើគាត់ អាចទទួលខុសត្រូវចំពោះ អំពើរបស់គាត់ដែលកន្លងផុតយូរមកហើយ ដោយរបៀប ណា? ប្រសិនបើអ្នកចោទប្រកាន់មនុស្សម្នាក់ ពីបទឧក្រិដ្ឋនៅថ្ងៃបន្ទាប់ គាត់អាចមាន លទ្ធភាពនាំអ្នកបម្រើ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់មកបង្ហាញ ថាគាត់នៅទីណានិងគាត់ ធ្វើអ្វីនៅពេលនោះ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើការចោទប្រកាន់ មិនបានធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល មួយឆ្នាំឬច្រើនជាងនេះ តើគាត់អាចដោះខ្លួនដោយរបៀបណា? គ្មាននរណាម្នាក់អាច មានសុវត្ថិភាពទេ ប្រសិនបើការចោទប្រកាន់បែបនេះ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើឡើង។ ជាការអយុត្តិធម៌បំផុតដែលត្រូវយកគាត់មកជំនុំជម្រះ[656]។

<u>ព្យសនកម្មអត្តនោម័ត</u>

414. សន្តិសុខរបស់មនុស្សម្នាក់ គឺរួមមានសេរីភាពរួចផុត ពីផ្ទាំងពពកខ្មៅនៃការសង្ស័យដ៏ធ្ងន់។ ការប្រឈមក្នុងរយៈពេលដ៏យូរ ជាមួយការគម្រាមកំហែងនៃ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មានផលប៉ះពាល់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត ទៅលើសន្តិសុខរបស់ជនជាប់ចោទ។ គោលដៅសំខាន់បំផុតនៃសិទ្ធិ ទទួលបានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឆាប់រហ័ស គឺដើម្បីជៀសវាងពីការធ្វើឱ្យជនណាម្នាក់ ត្រូវប្រឈមមុខជាមួយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមិនប្រាកដប្រជា ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជា ប្រភពជាក់ស្តែងនៃភាពភ័យបារម្ភធ្ងន់ធ្ងរ[657]។

---

[656] រឿងក្តី *R តទល់នឹង John Robins* សំណុំរឿង (1844) 1 Cox CC 114 ដូចបានដកស្រង់ដោយ Brennan J តុលាការជាន់ខ្ពស់អូស្ត្រាលី នៅក្នុងរឿងក្តី *Jago តទល់នឹង តុលាការការរដ្ឋ New South Wales* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៩ សំណុំរឿង 63 ALJR 640។

[657] UN HRC មតិយោបល់ទូទៅលេខ៣២ កថាខណ្ឌ៣៥។ រឿងក្តី *Stogmuller តទល់នឹង Austria* សំណុំរឿង 1602/62 សាលក្រមរបស់តុលាការ ECtHR ដូចទៅនឹងអង្គច្បាប់ កថាខណ្ឌ៥។ រឿងក្តី *Stoianova និង Nedelcu តទល់នឹង Romania* សំណុំរឿង 77517/01 និង 77722/01 សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ២៣។

415. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានព្យាយាម តាមរយៈការអនុវត្តនូវទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដើម្បីឱ្យ លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើដែលជារបស់សមាជិកជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហម។ នេះគឺជាបន្ទុកផ្លូវចិត្តដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ។ ការនេះក៏អាចជម្រុញឱ្យមាន អវិភាពសាធារណៈដ៏ធ្ងន់ធ្ងរផងដែរ។

iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖ ឧបាស្រ័យនៅដំណាក់កាលនេះ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ គឺការលើកលែងបទចោទទាំងស្រុង

416. ភាពយុត្តិធម៌និងសុចរិតភាពនៃសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានធ្វើឱ្យខូចខាតមិនអាចជួសជុលបាន ដោយ៖ (១) ការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងរដ្ឋបាលតុលាការ ដែលបង្ករឡើងដោយការលេចធ្លាយខុសច្បាប់ និងការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈនាពេលបន្ទាប់ នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងការប្រឡាក់ប្រឡូសដទៃផ្សេងទៀត, (២) ភាពមិនប្រាកដប្រជាជាបន្តនៃចរិការ រួមជាមួយផលវិបាកដ៏គ្រោះថ្នាក់នៃបញ្ហានេះ និង (៣) រយៈពេលនៃការពន្យារដោយមិនសមហេតុផល។ ចំណុចនីមួយៗក្នុងចំណោមចំណុចទាំងអស់នេះ បានបង្ហាញពីការរំលោភបំពាន ទៅលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលធ្វើឱ្យគ្មានលទ្ធភាពក្នុងការផ្គុំផ្គុំរួមគ្នា នូវធាតុផ្សំសំខាន់ៗនៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌។ ហេតុដូច្នេះមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទៅមុខទៀត ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ នឹងបង្កើតបានជាការរំលោភបំពានទៅលើនីតិវិធី ហើយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ចប់។

417. ឧបាស្រ័យដែលទាមទារដោយសារ ការសម្រេចអំពីការរំលោភបំពានទៅលើនីតិវិធី គឺការផ្អាកជាអចិន្ត្រៃយ៍នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬដោយប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រើប្រាស់កន្លងមក "ផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងស្រុង"៖ ផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយបិទផ្លូវមិនឱ្យបើកកិច្ចស៊ើបសួរឡើងវិញទេ[658]។ ពាក្យពេចន៍នេះដូចដែល

---

[658] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពចរិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៨០៖ *'យើងជ្រើសរើសប្រើពាក្យ "ផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងស្រុង" ជាជាងពាក្យ "លើកលែងការចោទប្រកាន់" ពីព្រោះថាច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ជាពិសេសវិធានផ្ទៃក្នុង៦៧(៣) ប្រើពាក្យ "លើកលែងការចោទប្រកាន់" សម្រាប់សេណារីយ៉ូពីរផ្សេងគ្នា។ ប៉ុន្តែការប្រើប្រាស់ពាក្យផ្សេងគ្នានេះគ្រាន់តែជាបញ្ហាពាក្យពេចន៍តែប៉ុណ្ណោះ។"*

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានកត់សម្គាល់ នាពេលកន្លងមកដែរ គឺដូចគ្នាទាំងស្រុងនិងការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដោយខុសតែពាក្យពេចន៍ប៉ុណ្ណោះ[659]។

418. មេធាវីការពារក្តីបានកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា វិធាន៦៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងពីកាលៈទេសៈដែលមានរៀបរាប់ ហើយតម្រូវឱ្យមានការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ជាកាតព្វកិច្ចខានមិនបាន។ ការចាត់ទុកថាកាលៈទេសៈដែលបានរៀបរាប់នេះ ថាមានភាពលម្អិតនោះ គឺជាការមិនគោរពដល់យុត្តាធិការដែលមានស្រាប់ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ចំពោះសំណុំរឿងប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅត្រង់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចំណុចនេះ ដែលទាមទារតម្រូវដោយច្បាប់។ ដែលនោះគឺកាលៈទេសៈនាពេលបច្ចុប្បន្ន ហើយដែលមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា សំណើររបស់មេធាវីការពារក្តី សុំឱ្យមានដំណោះស្រាយជាការលើកលែងការចោទប្រកាន់ គឺជាការសមស្រប។ ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពិចារណាថាឧបាស្រ័យទាំងពីរតាមពិតទៅគឺខុសគ្នានោះ មេធាវីការពារក្តីស្នើថា សំណើរសុំផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងស្រុង ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាសំណើរដោយប្រយោល នៅក្នុងសំណើររបស់មេធាវីការពារក្តី សុំលើកលែងការចោទប្រកាន់។

419. កាលៈទេសៈពិសេសឬជាក់លាក់ នៃសំណុំរឿងជាក់ស្តែងមួយ ដូចជាការបារម្ភផ្នែកនយោបាយ ឬចេតនាចង់ឱ្យមានសំណងជានិមិត្តរូប ចំពោះអំពើសាហាវយង់ឃ្នងធ្ងន់ធ្ងរ គឺជាមូលហេតុដែលត្រូវប្រកាន់យក ជាជាងការធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ជំនឿទុកចិត្តរបស់សាធារណជន ចំពោះរដ្ឋបាលតុលាការដែលត្រឹមត្រូវ។ ការសម្រេចណាមួយផ្សេងពីនេះ គឺជាការប្រមាថដល់ស្ថាប័ន អ.វ.ត.ក ទាំងស្រុង និងចំពោះតុលាការដទៃទៀតទាំងអស់។ នេះមិនមែនជាគោលបំណងនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ក្នុងការអនុវត្តវិលងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដោយជំនុំជម្រះមនុស្សស្លូតត្រង់ ឬត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះពិរុទ្ធភាព ទោះជាតាមរូបភាពណាក៏ដោយនោះឡើយ។ ការមើលរំលងផលប្រយោជន៍សាធារណៈនៅក្នុងរដ្ឋបាលតុលាការដែលសមស្រប ចាំបាច់ត្រូវតែពង្រីកបន្ថែម ដើម្បីធានាថាដំណើរការរបស់តុលាការ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយយុត្តិធម៌ដោយរដ្ឋ និងដោយប្រជាជន។ ជាការប្រឆាំងទៅនឹងផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យជំនឿទុកចិត្ត ក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ត្រូវបានខូចខាត

---

[659] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ។*

01612532

ដោយសារតែការបារម្ភដែលថា ដំណើរការរបស់តុលាការ អាចទទួលរងការគាបសង្កត់ ឬភាពអយុត្តិធម៌។

420. ដូចដែលចៅក្រម Hunt នៅតុលាការ ICTY បានកត់សម្គាល់៖

> តុលាការនឹងមិនត្រូវបានវាយតម្លៃដោយសារ ចំនួននៃការផ្តន្ទាទោសដែលសម្រេចបាន ឬដោយសារតែភាពឆាប់រហ័សដែលតុលាការ បានសម្រេចយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចប់ការងារ ដែលក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបានអនុម័តនោះឡើយ ប៉ុន្តែតុលាការត្រូវបានវាយតម្លៃ ដោយសារភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះរបស់ខ្លួន។ ភាគច្រើនលើសលប់នៃសេចក្តីសម្រេច របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល និងអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងៗ ដែលត្រូវបានផ្តល់អាទិភាពនៅក្នុង យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចប់ការងារ ខ្លាំងជាងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទនោះ នឹងបន្សល់ទុកនូវស្លាកស្នាមដែលកាន់តែធំឡើងៗ នៅលើកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់តុលាការមួយនេះ[660]។

421. ទ្រឹស្តីនៃការរំលោភបំពានទៅលើដំណើរការ តម្រូវឱ្យមានការផ្អាកជាអចិន្ត្រៃយ៍ (ឬ "លើកលែងការចោទប្រកាន់" សូមមើលផ្នែកខាងក្រោម) នូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងករណីដែលមិនមានលទ្ធភាព ក្នុងការផ្តល់ដល់ជនជាប់ចោទនូវ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និង/ឬក្នុងករណីដែលជាការបំពានដល់ បញ្ញាញាណនៃយុត្តិធម៌និងកម្មសិទ្ធិរបស់តុលាការ ដោយត្រូវជំនុំជម្រះជនជាប់ចោទ ក្នុងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីជាក់លាក់មួយ[661]។ វាជាច្បាប់ធម្មតាមួយក្នុងការកត់សម្គាល់

---

[660] តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Slobodan Milošević* "មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម David Hunt លើការទទួលយកភស្តុតាងក្នុងទម្រង់នាំមុខនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី" សំណុំរឿង IT-02-54-AR73.4) ចុះថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ២២។ បានដកស្រង់ដោយការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុង *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៣៨។

[661] *សំណើសុំមតិយោបល់អំពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់មកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355 កថាខណ្ឌ៣៩។

United Kingdom House of Lords រឿងក្តី *R តទល់នឹង Horseferry Road Magistrates' Court, Ex p. Bennett (No. 1) [1994] 1 A.C. 42 H.L.(E) 74G*។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICTR រឿងក្តី *Jean-Bosco Barayagwiza តទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* "សេចក្តីសម្រេច" ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៩ សំណុំរឿង ICTR-97-19-AR72 កថាខណ្ឌ៧៤-៧៥, ៧៧។ តុលាការឧទ្ធរណ៍ England និង Wales រឿងក្តី *R តទល់នឹងតុលាការ Derby Crown* សំណុំរឿង *ex p Brooks* [1988] 80 Cr

ថាការផ្តន្ទាទោសដែលទទួលបានដោយការរំលោភបំពានទៅលើការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ត្រូវតែបរាជ័យ[662]។

422. គោលការណ៍នេះត្រូវបានអនុម័តយ៉ាងកងរំពងដោយ តុលាការអន្តរជាតិនានារួមទាំង អ.វ.ត.ក ផងដែរ[663]។ នៅក្នុងពេលមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុម្តងនោះរបស់ អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា៖

App R 164 *ស្របទៅនឹង លោកម្ចាស់ប្រធានយុត្តិធម៌* Ormrod នៅត្រង់១៦៨៖ "អំណាចបញ្ឈប់ការចោទប្រកាន់កើតឡើងតែនៅពេលមានការរំលោភដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ។ វាអាចជាការរំលោភដំណើរការនីតិវិធី ប្រសិនបើ (ក) អយ្យការ បានកែច្នៃ ឬធ្វើខុសដំណើរនីតិវិធីតុលាការ ដូចជាការដកហូតសិទ្ធិចុងចម្លើយ នូវសិទ្ធិទទួលការការពារដែលផ្តល់ឲ្យដោយច្បាប់ ឬយកប្រយោជន៍មិនត្រូវត្រូវនៃបច្ចេកទេស ឬ(ខ) សមតុល្យភវនីយភាព ចុងចម្លើយ ត្រូវបាន ឬនឹងត្រូវបានទទួលនូវសេចក្តីលំអៀងក្នុងការរៀបចំ ឬការការការពារក្តីរបស់ខ្លួន ដោយការពន្យារពេលនៅផ្នែកកាត់ទោសគឺជាភាពអយុត្តិធម៌។

[662] United Kingdom House of Lords រឿងក្តី *R តទល់នឹង A* សំណុំរឿង *(No. 2)* [2001] UKHL 25, *ស្របតាម* Lord Steyn ទំព័រ៦៥ កថាខណ្ឌ៣៨។

[663] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង 00៣ សំណុំរឿង 00៤ និងសំណុំរឿង 00៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៦។ *សូមមើល* ឧទាហរណ៍៖ តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃ៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ២៦-៣៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tadić* "សាលក្រមស្តីពីការចោទប្រកាន់ការមើលងាយចំពោះក្រុមមេធាវីមុន Milan Vujin" ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ សំណុំរឿង IT-94-1-A កថាខណ្ឌ១៣។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stanišić and Župljanin* "សេចក្តីសម្រេចពាក្យសុំរបស់ Mićo Stanišić ស្នើសុំសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃការជម្រះក្តីមិនត្រឹមត្រូវ និងពាក្យសុំរបស់ Stojan Župljanin បដិសេធសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង" ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ សំណុំរឿង IT-08-91-A កថាខណ្ឌ៣៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić* "សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Karadžić ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីការចោទប្រកាន់លើកិច្ចព្រមព្រៀង Holbrooke" ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ សំណុំរឿង IT-95-5/18-AR-73-4 កថាខណ្ឌ៤៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bobetko* "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបដិសេធរបស់ Croatia ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេច និងដីការបស់ចៅក្រមបញ្ចាក់" ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ សំណុំរឿង IT-02-62-AR54*bis* កថាខណ្ឌ១៥។ តុលាការ ICTR រឿងក្តី *Barayagwiza តទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* "សេចក្តីសម្រេច" ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៩ សំណុំរឿង ICTR-97-19-AR72 កថាខណ្ឌ៧៣ ដល់៧៧។

> វិបត្តិផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុនៃ អ.វ.ត.ក ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ស្ថាប័នតុលាការទាំងមូល និងថា វិបត្តិនេះត្រូវតែបានដោះស្រាយ ឱ្យបានឆាប់រហ័សបំផុត ដោយការសន្យាផ្តល់យ៉ាងមុតមាំឥតកែប្រែ របស់ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ នូវការជួយឧបត្ថម្ភដោយស្ម័គ្រចិត្តរបស់ខ្លួន ឬដោយការកែប្រែដំណើរការផ្តល់ថវិការដល់ អ.វ.ត.ក ទៅជាកញ្ចប់ថវិកាទៀតទាត់របស់ អង្គការសហប្រជាជាតិ តាមរយៈថវិកាដែលត្រូវបានកំណត់ទុក ដើម្បីបំពេញនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពក្នុងសំណុំរឿង ០០២ និងបញ្ហាដទៃទៀតបានត្រឹមត្រូវ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ ប្រសិនបើពុំមានថវិការគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការធានានូវការជំនុំជម្រះ ដែលច្បាប់បានតម្រូវនោះទេ រាល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែបញ្ចប់ ហើយតុលាការត្រូវបិទទ្វារ។ ដើម្បីរារាំងដល់បញ្ហានេះ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវបន្ត ដោយពុំមានសេចក្តីសម្រេចណាមួយលើអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ ត្រូវទទួលរងឥទ្ធិពលដោយឥតសមស្រប ពីបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុឡើយ[664]។

423. ជាសិទ្ធិអំណាចដែលមានស្រាប់របស់តុលាការ និងជាកាតព្វកិច្ចតុលាការជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលមិនអាចសម្រេចដោយយុត្តិធម៌បាន៖

> ជាសិទ្ធិអំណាចដែលតុលាការយុត្តិធម៌ទាំងអស់ត្រូវមាន ដើម្បីរារាំងដល់ការប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវ នូវដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ ដែលទោះបីជាមិនប្រឆាំង ជាមួយការអនុវត្តក្នុងន័យត្រង់ តាមវិធាននីតិវិធីរបស់ខ្លួនក្តី ប៉ុន្តែបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់នូវភាពអយុត្តិធម៌ ចំពោះភាគីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅចំពោះមុខតុលាការ ឬក៏បណ្តាលឱ្យរដ្ឋបាលតុលាការបាត់បង់កិត្តិយស ក្នុងចំពោះប្រជាជនដែលគិតពិចារណាត្រឹមត្រូវ[665]។

---

[664] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ E284/4/8 កថាខណ្ឌ ៧៥។

[665] United Kingdom House of Lords រឿងក្តី *Hunter តតល់នឹងមេបញ្ជាការប៉ូលីស West Midlands* ខាងលិច សំណុំរឿង [1982] AC 529 *ស្របទៅនឹង* Lord Diplock នៅត្រង់ ៥៣៦។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តី *Hui Chi-Ming តទល់នឹង R* សំណុំរឿង [1992] 1 AC 34 *ស្របទៅនឹង* Lord Lowry នៅត្រង់៥៧B។

424. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[666] យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត បានបង្ហាញពីការទទួលយកយ៉ាងច្បាស់លាស់ដែលថា ទ្រឹស្តីនេះស្ថិតក្នុងអង្គនៃច្បាប់អន្តរជាតិជាធរមាន ហើយអនុវត្តបាននៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីគតិយុត្ត[667]។ អង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បានទទួលស្គាល់ស្របគ្នាថា តុលាការមានសិទ្ធិអំណាច ក្នុងការបញ្ឈប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលខូចខាតមិនអាចជួសជុលបាន នៅមុនពេលសម្រេចជាស្ថាពរទៅលើរឿងក្តី[668]។ មេធាវីការពារក្តីបានកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏បាន "ធ្វើការសិក្សាយ៉ាងច្រើនអំពីច្បាប់ ទាក់ទងនឹងការផ្អាកកិច្ចដំណើរការ

---

[666] *មតិយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីស្ថានភាពថវិការបស់ អ.វ.ត.ក និងផលប៉ះពាល់របស់វាលើសំណុំរឿង ០០៣, ០០៤ និង ០០៤/០២* ចុះថ្ងៃ៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/3 កថាខណ្ឌ២ និងកថាខណ្ឌ៩ ដល់១៣។

[667] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ E284/4/8 កថាខណ្ឌ៧៥។ តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃ៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ២៦-៣៩។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tadić* "សាលក្រមស្តីពីការចោទប្រកាន់ការមើលងាយចំពោះក្រុមមេធាវីមុន Milan Vujin" ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ សំណុំរឿង IT-94-1-A កថាខណ្ឌ១៣។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stanišić and Župljanin* "សេចក្តីសម្រេចពាក្យសុំរបស់ Mićo Stanišić ស្នើសុំសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃការជម្រះក្តីមិនត្រឹមត្រូវ និងពាក្យសុំរបស់ Stojan Župljanin បដិសេធសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង" ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ សំណុំរឿង IT-08-91-A កថាខណ្ឌ៣៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić* "សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Karadžić ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីការចោទប្រកាន់លើកិច្ចព្រមព្រៀង Holbrooke" ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ សំណុំរឿង IT-95-5/18-AR-73-4 កថាខណ្ឌ៤៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bobetko* "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការបដិសេធរបស់ Croatia ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេច និងដីការបស់ចៅក្រមបញ្ជាក់" ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ សំណុំរឿង IT-02-62-AR54*bis* កថាខណ្ឌ១៥។

[668] សូមមើល ឧទាហរណ៍៖ តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃ៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jean-Pierre Bemba Gombo* "សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចទទួលយកបាន និងការរំលោភលើដំណើរការប្រឈមនានា" ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ សំណុំរឿង ICC-01/05-01/08-802។

នីតិវិធី ទាំងច្បាប់ជាតិទាំងច្បាប់អន្តរជាតិ" ហើយមានទំនុកចិត្តប្រាកដថា ទាំងច្បាប់ជាតិនិងច្បាប់អន្តរជាតិ មានចែងអំពីសេណារីយ៉ូដែលថា អាចជាការសមស្របក្នុងការចេញដីកា បញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[669]។

425. មេធាវីការពារក្ដីបានកត់សម្គាល់ ពីការចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីទ្រឹស្ដីនៃការរំលោភបំពានទៅលើដំណើរការ ដែលត្រូវបានប្រកាសដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ក្នុងរឿងក្ដី *Lubanga* ៖

> ក្នុងករណីដែលការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ មិនអាចធ្វើទៅបាន ដោយសារតែការរំលោភបំពានទៅលើ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនសង្ស័យ ឬជនជាប់ចោទ ដោយអ្នកចោទប្រកាន់ក្នុងរឿងក្ដី ការនេះគឺជាការផ្ទុយទៅនឹងលក្ខខណ្ឌ ដែលយកបុគ្គលនោះមកជំនុំជម្រះ។ យុត្តិធម៌មិនអាចស្វែងរកបាននោះឡើយ។ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌។ ប្រសិនបើមិនអាចដំណើរការ សវនាការប្រកបដោយយុត្តិធម៌ទេ កម្មវត្ថុនៃដំណើរការតុលាការត្រូវបានរារាំង ហើយចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ឈប់[670]។
>
> ក្នុងករណីដែលការរំលោភបំពាន ទៅលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ គឺដល់កម្រិតមួយ ដែលធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទ មិនអាចការពារខ្លួនបាន នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃសិទ្ធិរបស់គាត់ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ មិនអាចកើតមានឡើងបានឡើយ ហើយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអាចត្រូវបានផ្អាក[...]។ ភាពអយុត្តិធម៌នៅក្នុងការប្រព្រឹត្ត ចំពោះជនសង្ស័យឬជនជាប់ចោទ ធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ដំណើការ ដល់កម្រិតមួយដែលធ្វើឱ្យមិនអាច ផ្គុំផ្គុំឡើងវិញនូវធាតុផ្សំសំខាន់ៗ នៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌។ ក្នុង

---

[669] *ដីកាសម្រេចរួមលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្ដី យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ១៦។

[670] តុលាការ ICC រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្ដីពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ៣៩។

កាលៈទេសៈទាំងអស់នេះ ផលប្រយោជន៍នៃសហគមន៍ពិភពលោក ក្នុងការយកបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដ៏អាក្រក់បំផុត មកធ្វើការជំនុំជម្រះ ទោះជាធំធេងយ៉ាងណាក្តី ក៏នៅតែចាញ់ភាពចាំបាច់ ក្នុងការរក្សានូវប្រសិទ្ធិភាពនៃដំណើរការតុលាការ ក្នុងនាមជាភ្នាក់ងារយុត្តិធម៌ដ៏មានសក្តានុពល[671]។

426. មេធាវីការពារក្តីក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា ក្នុងការអនុវត្តនូវគោលការណ៍ ដែលកំណត់ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងI របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា ការសម្រេចអំពីការរំលោភបំពាន ទៅលើដំណើរការ និងការដាក់ចេញនូវការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនតម្រូវឱ្យមានការសម្រេចថា អាជ្ញាធរចោទប្រកាន់ធ្វើឡើងដោយអសុទ្ធចិត្តឡើយ។ ជាការគ្រប់គ្រាន់ត្រឹមបង្ហាញថា សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានរំលោភបំពានដល់កម្រិតមួយដែលថា "មិនមាននូវបុរេលក្ខខណ្ឌសំខាន់ៗ នៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ហើយមិនបានការចង្អុលបង្ហាញគ្រប់គ្រាន់ថា បញ្ហានេះនឹងត្រូវបានដោះស្រាយ នៅក្នុងអំឡុងដំណើរការជំនុំជម្រះនោះ"[672]។ ការសម្រេចនេះត្រូវបានត្រួតពិនិត្យដោយវិជ្ជមាន នាពេលបន្ទាប់មក ហើយត្រូវបានតម្កល់ទុកដោយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល[673]។

---

[671] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ៣៩។

[672] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីផលវិបាកនៃការមិនបង្ហាញសម្ភារៈដោះបន្ទុក ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥៤(៣)(ង) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងពាក្យសុំរក្សាការកាត់ទោសជនជាប់ចោទ និងរួមជាមួយនឹងបញ្ហាមួយចំនួនផ្សេងទៀត ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសន្និសីទ កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨" ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-1401 កថាខណ្ឌ៩១។

[673] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះទី១" មានចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីផលវិបាកនៃការមិនបង្ហាញសម្ភារៈដោះបន្ទុក ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥៤(៣)(ង) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងពាក្យសុំរក្សាការកាត់ទោសជនជាប់ចោទ និងរួមជាមួយនឹងបញ្ហាមួយចំនួនផ្សេងទៀត ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសន្និសីទ កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨" ចុះថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-1486 កថាខណ្ឌ៧៦។

427. ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបានចែងច្បាស់អំពីបន្ទុក ឬបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង សម្រាប់ការអនុវត្តការរំលោភបំពាន ទៅលើដំណើរការឡើយ។ អនុលោមតាមមាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មានការណែនាំឱ្យស្វែងរកគោលការណ៍ណែនាំ ពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ៖ បន្ទុកគឺស្ថិតលើមេធាវីការពារក្តី ដោយស្ថិតលើតុល្យភាពនៃភវនីយភាព ក្នុងការបង្ហាញថា ការបន្តសំណុំរឿងនឹងបង្កើតបាន ជាការរំលោភបំពានទៅលើដំណើរការ[674]។ ប្រាកដណាស់ថា មេធាវីការពារក្តីមិនអាចតម្រូវឱ្យបង្ហាញអ្វីៗ ឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យនោះឡើយ[675]។

428. ជាការពិតជាក់ស្តែង ជាការចាំបាច់ដែលអំណាចតុលាការដែលមានស្រាប់ សម្រាប់ការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងស្រុងជាអចិន្ត្រៃយ៍ អាចប្រើប្រាស់ "ក្នុងករណីដែលមូលដ្ឋាននៃការចោទប្រកាន់ ក្នុងការនាំយកជនជាប់ចោទមកជំនុំជម្រះ ត្រូវបានប្រឡាក់ប្រឡូសដោយសារសកម្មភាពខុសច្បាប់ ឬក្នុងករណីដែលមានការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើសិទ្ធិរបស់បុគ្គល ដែលធ្វើឱ្យប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មិនអាចទទួលយកបាន ក្នុងការបន្តលើដំណើរការនេះទៀត"[676]។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ក្នុងរឿងក្តី *Lubanga* បានបង្ហាញរួចហើយ ស្ថានភាពបែបនេះគឺក្នុងករណីដែល៖

១. ជារឿង "គួរឱ្យស្អប់ខ្ពើម" ឬ "មិនគួរឱ្យចូលចិត្ត" សម្រាប់រដ្ឋបាលតុលាការដែលអនុញ្ញាតឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្តទៅមុខ[677] ឬ

---

674 តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* Bemba "សេចក្តីសម្រេចស្តីពីភាពទទួលយកបាន និងការរំលោភលើដំណើរការប្រឈមនានា" ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ សំណុំរឿង ICC-01/05-01/08-802-24-06-2010 កថាខណ្ឌ២០១ ដល់២០៤។

675 *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើ*។

676 តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ៣១។

677 តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ២៧ និង៣០។

២. សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានបំពានដល់កម្រិតដែលថា មិនអាចអនុវត្តទៅបាន នូវការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌[678]។

429. ក្នុងករណីបែបនេះ សម្រាប់សំអាងហេតុដូចដែលនឹងលើកឡើងនៅផ្នែកខាងក្រោម មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងពីរត្រូវបានបំពេញ ព្រោះ (១) សុចរិតភាពនៃដំណើរការតុលាការ ត្រូវបានមោឃភាពដោយមិនអាចជួសជុលបាន ដោយព្យសនកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះ ដែលការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់គោលការណ៍យុត្តិសាស្ត្រជាសារវន្ត និង (២) មិនអាចមានការធានាបាននូវ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌សម្រាប់លោក យឹម ទិត្យ។

II. ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

430. មេធាវីការពារក្តីយល់ស្របទាំងស្រុង ជាមួយការទាមទាររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ សុំឱ្យ "លើកលែងការចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ តាមវិធាន ៦៧(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង"[679]។

431. មេធាវីការពារក្តីយល់ស្របជាមួយ ការអធិប្បាយយ៉ាងលម្អិតរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អំពីកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងឯកសារមូលដ្ឋានបង្កើត អ.វ.ត.ក ដទៃផ្សេងទៀត រួមទាំងលក្ខណៈច្បាប់ពិសេសនៃបទប្បញ្ញត្តិយុត្តាធិការបុគ្គល[680]។ ក្នុងការវាយតម្លៃលើកថាខណ្ឌយុត្តាធិការបុគ្គលដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ជាធរមាន សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានកត់សម្គាល់អំពីកម្មវត្ថុនិងគោលបំណងនៃ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដូចជា"ធ្វើការកាត់សេចក្តី[មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត]ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការផ្សះផ្សារ បង្រួបបង្រួមជាតិ នឹងជាពិសេសដើម្បីទុកជាកេរ្តិ៍តំណែល ឱ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយបានដឹងអំពីព្រឹត្តិការណ៍ជូរចត់និងសាហាវយង់ឃ្នងនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[681]។

---

[678] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga* "សាលក្រមស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបដិសេធរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក) នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-772 កថាខណ្ឌ៣៧។

[679] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ៣៦។

[680] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ២៤ ដល់៣៤។

[681] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ៣០។

432. ទោះបីជាត្រូវបានដកចេញនាពេលដំបូង ពីការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្តី តែសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានធ្វើការពិចារណាទៅលើលទ្ធផល ទាំងការស៊ើបអង្កេតបឋម និងការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិយល់ឃើញថា លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ[682]។

433. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិគឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការចោទប្រកាន់ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះអំពើសាហាវយង់ឃ្នងបំផុត ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងនាមជាតិសាសន៍ដែលទទួលរងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ។ នេះគឺជាការទទួលខុសត្រូវធ្ងន់ធ្ងរមួយ។ ទស្សនៈវិជ្ជាជីវៈរបស់គាត់ ចាំបាច់ត្រូវតែទទួលបាននូវ ការពិចារណាយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត។

III. ចម្លើយតបចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

ក. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានព្យាយាមពង្រីកវិសាលភាពនៃបទចោទ ដែលប្រការនេះមិនអាចអនុញ្ញាតបានឡើយ

434. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើឱ្យចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ពីបទដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងពីបទដែលមិនត្រូវបានចោទប្រកាន់[683]។ សំណើរទាំងពីរនេះគឺមិនអាចអនុញ្ញាតបានឡើយតាមផ្លូវច្បាប់ ដោយសារមូលហេតុដូចដែលនឹងរៀបរាប់នៅផ្នែកខាងក្រោម។ សម្រាប់ជាប្រយោជន៍នៃភាពច្បាស់លាស់ មេធាវីការពារក្តីនឹងបង្ហាញ ពីព្រំដែននៃការស៊ើបសួរបទចោទ និងការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលអាចអនុញ្ញាតបាន។

i. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុ ដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ

435. វិធាន ៥៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើការស៊ើបសួរតែអង្គហេតុណា ដែលមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ

---

[682] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1 កថាខណ្ឌ៣៥។

[683] *សូមមើល* បន្ទាត់ផ្លូត នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ III។

បន្ថែម"។ គោលការណ៍យុត្តាធិការជាសារវន្តនេះ ត្រូវបានគោរពនិងចាំបាច់ត្រូវតែគោរពតាមយ៉ាងម៉ឹងម៉ាត់ដោយ អ.វ.ត.ក។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា៖

> សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានយុត្តាធិការ ក្នុងការស៊ើបសួរអំពើផ្សេងៗឡើយ លើកលែងតែមានការស្នើសុំពីសហព្រះរាជអាជ្ញា ដូចដែលមានចែងបញ្ជាក់នៅក្នុង **វិ**ធាន ៥៥(៣) នៃ**វិ**ធានផ្ទៃក្នុង[684]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា អនុលោមតាម**វិ**ធាន ៥៥(៣) នៃ**វិ**ធានផ្ទៃក្នុង អង្គហេតុថ្មីៗដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ មិនមែនជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ[685]។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនអាចចោទប្រកាន់ និងមិនអាចបញ្ជូនបុគ្គលម្នាក់ទៅជំនុំជម្រះ ពីអង្គហេតុដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានទទួលនោះឡើយ ដោយសារតែអង្គហេតុទាំងអស់នេះស្ថិតនៅក្រៅលក្ខខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតរបស់ពួកគាត់។

---

[684] វិធាន ៥៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា៖ "អវត្តមានផ្នែកណាមួយនៃទម្រង់ការខាងលើនេះ ដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដូចមានចែងក្នុងអនុវិធាន១ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។" វិធាន ៥៥(១) ចែងថា៖ "ប្រសិនបើសហព្រះរាជអាជ្ញាមានហេតុផលជឿថា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានកើតមានពិត សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបើកការស៊ើបសួរ ដោយបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រឆាំងនឹងបុគ្គលមួយ ឬច្រើនរូប ឬប្រឆាំងនឹងអញ្ញាតជន។ ដីកានេះ ត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖ ក)សេចក្តីសង្ខេបអំពីអង្គហេតុ។ ខ)ប្រភេទនៃបទល្មើសដែលត្រូវចោទប្រកាន់។ គ)បទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ដែលមានកំណត់ និងបង្ក្រាបបទឧក្រិដ្ឋនេះ។ ឃ)ឈ្មោះរបស់បុគ្គលដែលត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេត ប្រសិនបើមាន។ ង)កាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ។

[685] សំណុំរឿង ០០១ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច"* ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ៣៦។ សូមមើលផងដែរ៖ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 មតិយោបល់របស់ចៅក្រម Beauvallet និង Baik កថាខណ្ឌ១២៨ ។ "តាំងពីដំបូងចៅក្រមទទួលបន្ទុកលើរឿងក្តីរម្លឹកថា យោងតាមវិធាន ៥៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវស៊ើបអង្កេតទាំងអស់ ប៉ុន្តែ តែលើអង្គហេតុដែលខ្លួនបានទទួលបណ្តឹងប៉ុណ្ណោះ គឺអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។"

<u>សំណើររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថាលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវចោទប្រកាន់ពីអង្គហេតុ ដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេត គឺមិនអាចអនុញ្ញាតទៅបាន ឡើយ</u>

436. វិសាលភាពពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានកំណត់ព្រំដែនដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដូច្នេះ៖

ក. "តា ទិត ជាលេខាស្រុកគីរីវង់ (ស្រុក១០៩) នៅក្នុងខេត្តតាកែវ ដែលជាផ្នែកមួយរបស់ តំបន់១៣ ភូមិភាគនិរតី ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨"[686] និង

ខ. "នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ តា ម៉ុក តា ទិត និងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដទៃទៀត របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានរៀបចំផែនការ និងបានផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការបោសសម្អាត យ៉ាងរង្គាលមួយនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ..."[687]

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម មិនបានពង្រីកវិសាលភាពពេលវេលា ឬភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេតឡើយ[688]។

---

[686] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។

[687] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៤។

[688] ច្បាស់ជាងនេះ គឺនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែម បានដាក់បញ្ចូលរួមនូវវិសាលភាពតួនាទីបណ្តោះអាសន្ន ដែលបានកំណត់នៅក្នុង *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*។ ឧទាហរណ៍៖ "ដូចមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ៩៣ នៃ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ជនសង្ស័យ **យឹម ទិត្យ** ហៅ តាទិត្យ ជាលេខាស្រុកគីរីវង់ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨។ "ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65 កថាខណ្ឌ១៣។ "**យឹម ទិត្យ** បានក្លាយជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយព្យ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨..." ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអំពើហិង្សាយេនឌ័រ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D191 កថាខណ្ឌ៨។

437. ដោយអនុលោមទៅតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម វិសាលភាពពេលវេលាសម្រាប់អង្គហេតុ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨[689] និងចំពោះអង្គហេតុនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[690]។

438. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើឱ្យចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាព ពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេត។ ចំពោះភូមិភាគនិរតី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា៖

> យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីគន្លឹះបួន នៅភូមិភាគនិរតី ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ គាត់បានបំពេញការងារជាអនុលេខា រួចជាលេខាស្រុកគីរីវង់ ហៅស្រុក១០៩) និងក្រោយមកជាអនុលេខា និងលេខាតំបន់ ១៣។ ទោះបីជាមានការពិបាកក្នុងការបង្ហាញ កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ដែលគាត់កាន់តំណែងនីមួយៗក៏ដោយ[...][691]។

439. ចំពោះវិសាលភាពពេលវេលា សម្រាប់អង្គហេតុនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨[692] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុនៅក្នុង ភូមិភាគនិរតីចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ និងចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើសុំនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរបានឡើយ។

440. ចំពោះភូមិភាគពាយ័ព្យវិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា "ភស្តុតាងដំបូងបង្អស់អំពីការអនុវត្តតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យដ៏សំខាន់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧"[693]។ ចំពោះវិសាលភាពពេលវេលាសម្រាប់អង្គហេតុ នៅក្នុងភូមិ

---

689 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។

690 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៤។

691 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០។

692 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។

693 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩៩។

ភាគពាយ័ព្យវិញ គឺចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[694] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុនៅក្នុង ភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើសុំនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរបានឡើយ។

441. វិធាន ៥៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងបានចែងក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា អង្គហេតុដែលជា "ស្ថានទម្ងន់ទោស" អាចមិនតម្រូវឱ្យមាន ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមឡើយ ប្រសិនបើអង្គហេតុនោះពាក់ព័ន្ធជាមួយ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដែលមានស្រាប់ហើយ៖

> ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ ប្រសិនបើមានលេចចេញអង្គហេតុថ្មី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវជូនព័ត៌មាន ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា លើកលែងតែអង្គហេតុថ្មីនោះ ជាស្ថានទម្ងន់ទោសនៃអង្គហេតុដែលមានកំនត់ ក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានដែលមានស្រាប់ ។ កាលណាអង្គហេតុថ្មីនេះ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្មានអំណាចធ្វើការស៊ើបសួរអំពីអង្គហេតុថ្មីនោះបានឡើយ លុះត្រាតែទទួលបានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមពីសហព្រះរាជអាជ្ញា។

442. ការពង្រីកវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតដែលបានស្នើ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺមិនអាចស្ថិតក្រោម "ស្ថានទម្ងន់ទោស" ឡើយ។ ដោយសារតែវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ មិនបានលើកឡើងអំពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅមុនខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧[695] គឺមិនមានសំអាងហេតុអ្វីដែលថា "ស្ថានទម្ងន់ទោស" គួរមានអត្ថិភាពចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឡើយ។

443. ដោយសារតែវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ មិនបានលើកឡើងចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគីរីវង់ និង/ឬ សមាជិកតំបន់១៣ នៅមុនឆ្នាំ១៩៧៦[696] ទើបមិនមានសំអាងហេតុអ្វីដែល "ស្ថានទម្ងន់ទោស" គួរមានអត្ថិភាពចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥មកឡើយ។

---

[694] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៥។

[695] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៥។

[696] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។

444. "ស្ថានទម្ងន់ទោស" ណាមួយទាក់ទងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់ថាប្រព្រឹត្តដោយ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺអាចកើតឡើងតែនៅពេលដែលគាត់ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាលេខាស្រុកគីរីវង់ និង/ឬសមាជិកតំបន់១៣ ដែលទើបចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៧៦ប៉ុណ្ណោះ។ ប្រសិនបើអង្គហេតុនេះមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងបញ្ជូនអង្គហេតុទាំងនេះ ត្រឡប់ទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាវិញ ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចេញ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមហើយ។

លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីបទសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរនោះទេ

445. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនគួរចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមចំនួនបីនោះទេ។ ទម្រង់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទាំងបី គឺស្ថិតក្រៅវិសាលភាពពេលវេលា នៃកិច្ចស៊ើបអង្កេត[697]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានលើកឡើងនូវវិសាលភាពដូចតទៅសម្រាប់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវចោទប្រកាន់៖

១. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមភូមិភាគពាយ័ព្យ ដើមឆ្នាំឬពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ត្រឹមថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[698]

២. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមខ្មែរក្រោម ចាប់ពីយ៉ាងហោចណាស់ឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[699] និង

៣. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមវត្តប្រធាតុ ចាប់ពីយ៉ាងហោចណាស់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[700]។

446. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទាំងអស់នេះ ស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ

697 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០ និង៥៩។

698 *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ១៣។

699 *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ១៥។

700 *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ១៧។

១. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមភូមិភាគពាយ័ព្យ៖ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម មិនបានលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយរហូតដល់ "ពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧"[701]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួល ស៊ើបអង្កេតលើអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧តែប៉ុណ្ណោះ។ វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យទាក់ទងលោក យឹម ទិត្យ មិនបានគ្រប់ដណ្ដប់លើរយៈពេលដើមឆ្នាំ១៩៧៧ទេ។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃអង្គហេតុ ដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ គាត់មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់នាពេលក្រោយមក លើអង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយភូមិភាគពាយ័ព្យ រួមទាំងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ នៅមុនពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧។

២. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមខ្មែរក្រោម៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមខ្មែរក្រោម គឺស្ថិតទាំងនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ បើយោងតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម វិសាលភាពពេលវេលាសម្រាប់អង្គហេតុ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតីគឺចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨[702] និងចំពោះអង្គហេតុនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[703]។ ហេតុដូច្នេះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខ្មែរក្រោម ចាំបាច់ត្រូវតែបំបែក៖ អាចធ្វើការពិចារណាតែទៅលើអង្គហេតុ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតីចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ និងនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមខ្មែរក្រោម នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ អាចបន្តរហូតដល់ត្រឹមតែថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ គឺមិនមែន "ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩" ដូចបានលើកឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទេ[704]ដោយសារតែយុត្តាធិការ

[701] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៥។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមិនបានពង្រីកទំហំវិសាលភាពស៊ើបអង្កេតចំពោះបញ្ហានេះទេ។

[702] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។

[703] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៥។

[704] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ១៥។

លើពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក គឺចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[705]។

៣. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមវត្តប្រធាតុ៖ វត្តប្រធាតុគឺស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី[706]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ទាក់ទងអង្គហេតុរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨តែប៉ុណ្ណោះ[707]។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ផ្អែកលើមូលដ្ឋាន នៃអង្គហេតុដែលស្ថិតក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅពេលក្រោយ ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុទាក់ទងភូមិភាគនិរតី រួមទាំងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមវត្តប្រធាតុ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ និងចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ទេ។

ii. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីអង្គហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ

447. ដោយផ្ទុយទៅនឹងវិធាន និងយុត្តិសាស្ត្រដែលនឹងលើកឡើងនៅផ្នែកខាងក្រោម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើចោទប្រកាន់លើ លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុ ដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់[708]។

448. វិធាន ៥៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ “នៅពេលជនត្រូវចោទចូលបង្ហាញខ្លួន ចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាលើកដំបូង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវកត់ត្រាទុកនូវអត្តសញ្ញាណរបស់ជននោះ និង ប្រាប់ជននោះអំពីបទចោទប្រកាន់ និង អំពីសិទ្ធិមានមេធាវី និងសិទ្ធិក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយនឹងសំណួរ”។ វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងនៅក្នុង

---

[705] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ មាត្រា ១។

[706] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ៤។

[707] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ៩៣។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមិនបានពង្រីកទំហំវិសាលភាពស៊ើបអង្កេតទេ។

[708] *សូមមើល* បន្ទាត់ឆ្នូត នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ III។

ផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដំណោះស្រាយ ថាត្រូវចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់"។ នៅ អ.វ.ត.ក មានតែអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមុនប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចត្រូវបានពិចារណាសម្រាប់ការចោទប្រកាន់។ គោលជំហរនេះត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[709] និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់៖

> នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡូ មានតែអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមុនតែប៉ុណ្ណោះទើបអាចយកមកពិចារណាចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបាន។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនៃសំណុំរឿង ០០២ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយោង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "មិនអាចនឹងធ្វើការបញ្ជូនបុគ្គលណាមួយ ទៅជំនុំជម្រះចំពោះអង្គហេតុណា ដែលបុគ្គលនោះមិនត្រូវបានដាក់ ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យជាមុននោះទេ" ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេច នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយអំពីអង្គហេតុទាំងអស់ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលត្រឹមត្រូវ "ដោយអាចនឹងបញ្ជូនជនត្រូវចោទ ទៅជំនុំជម្រះនៅមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បន្ទាប់ពីដាក់ពួកគេឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ឬចេញដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ [...]"។ ការសម្រេចនេះឆ្លុះបញ្ចាំង បទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់នៃវិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលយោងតាមបទប្បញ្ញត្តិនេះ ដីកាដំណោះស្រាយអាចចោទប្រកាន់ "ជនត្រូវចោទ" បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ហើយនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជានិងបារាំង ដែលយោងតាមនីតិវិធីទាំងនេះ

[709] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ២៤៥។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៤៧។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៧៤។

បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមុន ទើបអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបាន[710]។

449. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពន្យល់កន្លងមកហើយ អំពីហេតុផលដែលស្ថិតនៅពីក្រោយមូលហេតុ ដែលមានតែអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមុន ទើបអាចត្រូវបានពិចារណា សម្រាប់ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ៖

> មូលហេតុជាក់លាក់ដែលកំណត់ ដំណើរការចោទប្រកាន់ជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ នាពេលបន្តបន្ទាប់ គឺដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ ឬជនជាប់ចោទ។ តាមរយៈដំណើរការចោទប្រកាន់នេះ ពុំមែនតាមរយៈដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមឡើយ ដែលបុគ្គលម្នាក់មិនត្រឹមតែទទួលបានការជូនដំណឹងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែបុគ្គលនេះក៏ត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិត នៅក្នុងស្ថានភាព មួយដែលត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទប្រកាន់ និងត្រៀមរៀបចំការការពារខ្លួនផងដែរ ត្រឹមកម្រិតមួយដែលអាចឱ្យបុគ្គលនោះ អាចអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន[711]។

450. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅតែទទួលបាន គ្រប់អង្គហេតុទាំងអស់នៅឡើយ ហើយអាចកែប្រែបទចោទបាន រហូតដល់ពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ"[712]។ ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពិចារណាចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុដែលមិន

---

[710] *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ៣៥ (ការដកស្រង់បានលុប)។

[711] *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ៣៦។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ១០៦ ដល់១១២។

[712] *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ៣៨។

ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ជាដំបូងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាំបាច់ត្រូវជូនដំណឹងនិងចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុថ្មីៗទាំងអស់នេះសិន[713] ហើយបន្ទាប់មកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាំបាច់ត្រូវតែបើកការស៊ើបអង្កេតម្តងទៀត ដើម្បីឱ្យលោក យឹម ទិត្យ អាចឆ្លើយតបចំពោះអង្គហេតុថ្មី ត្រៀមរៀបចំការការពារខ្លួន និងអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន[714]។

451. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានឱកាសរហូតមក ក្នុងការស្នើសុំបទចោទបន្ថែម ចាប់តាំងពីពេលចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនប្រើប្រាស់ឡើយ។ សូម្បីតែបន្ទាប់ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានជូនដំណឹងពីបទចោទប្រកាន់ ទៅលើលោក យឹម ទិត្យ នៅថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ក្តី[715] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅតែមិនបានស្នើសុំបទចោទបន្ថែមឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនអាចស្នើសុំនាពេលនេះ គឺក្រោយពេលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតយ៉ាងយូរ សុំចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីអង្គហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។ ដូចដែលចៅក្រមអន្តរជាតិ របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើង៖

> វាបើកឱកាសឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំបន្ថែមបទចោទ ក្នុងទម្រង់ជាសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ នៅពេលណាក៏ដោយក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ...។ [...] វាគ្មានអ្វីគួរឱ្យសង្ស័យឡើយថា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដឹងថា ពួកគេត្រូវបំផុតសេចក្តីសម្រេច ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីបទចោទបន្ថែម ហើយនៅចុងក្រោយអាចធ្វើការប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចមិនឆ្លើយតប ទៅនឹងការពេញចិត្តរបស់ពួកគេ។... សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនអាចគ្រាន់តែផ្តល់

---

[713] វិធាន ៥៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[714] *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ៣៥ ដល់៣៦។

[715] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1។

ទឡ្ហីករណ៍ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះថា បទចោទពុំបានឆ្លុះបញ្ចាំងការរំពឹងទុក របស់ខ្លួនបាននោះទេ[716]។

<u>ការប្រៀបធៀបលើដំណើរការចោទប្រកាន់ រវាងសំណុំរឿង០០២ និងសំណុំរឿង០០៤ គឺមិនត្រឹមត្រូវ</u>

452. មេធាវីការពារក្តីបានដឹងអំពីយុត្តិសាស្ត្រក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យ នៅពេលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា "អង្គហេតុដែលបានលើកឡើងដោយលោក-លោកស្រី បានលើកឡើងនូវអង្គហេតុមួយចំនួន ដែលអាចកំណត់ជាបទល្មើស"[717]។ ការជូនដំណឹងនេះគឺអាចយល់បាន នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដោយសារតែទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់ មិនត្រូវបានបង្ហាញ ដោយជំនួសវិញគឺគ្រាន់តែមានការយោងទៅរក មាត្រា២៩ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[718] ហើយជនសង្ស័យមិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ឡើយ ប៉ុន្តែ "ដាក់ជននេះឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ ចំពោះអង្គហេតុដូចខាងក្រោម ដែលយើងទើបតែប្រាប់គេឱ្យដឹង[ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ]"[719]

453. ខុសពីសំណុំរឿង ០០២ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បទចោទរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បង្ហាញពីអង្គហេតុដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់៖ ដូចជាទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកម្រិតកំណត់បន្ថែមទៀត ចំពោះបទចោទដែលមានសម្រាប់ ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដោយរយៈការកម្រិត

---

[716] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ១១៣ ដល់១១៥។

[717] សំណុំរឿង ០០២ *កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង នួន ជា* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/54 (ភាសាខ្មែរ) 00148741។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០២ *កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង អៀង សារី* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/92 (ភាសាខ្មែរ) 00152280។

[718] សំណុំរឿង ០០២ *កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង នួន ជា* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/54, (ភាសាខ្មែរ) 00148742។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង អៀង សារី* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/92 (ភាសាខ្មែរ) 00152281។

[719] សំណុំរឿង ០០២ *កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង នួន ជា* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/54 (ភាសាខ្មែរ) 00148742។ *កំណត់ហេតុនៃការចូលខ្លួនដំបូង អៀង សារី* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ E3/92 (ភាសាខ្មែរ) 00152281។

កំណត់ លើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ[720]។ ជាលទ្ធផល នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ព្រំដែននៃការចោទប្រកាន់សក្តានុពលណាមួយ ត្រូវបានកំណត់ដោយបទចោទជាក់លាក់លើអង្គហេតុ[721] (គឺមិនមែនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទាំងស្រុងឡើយ) ហើយអង្គហេតុដែលបានលើកឡើង នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម លែងជាការកំណត់ប្រភេទនៃបទល្មើសទៀតហើយ[722]។

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចំពោះតួនាទីដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ

454. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងនាមជាអនុប្រធានស្រុកគីរីវង់[723] អនុលេខាតំបន់១៣[724] លេខាតំបន់១៣[725] លេខាជាក់ស្តែងតំបន់១[726] លេខាតំបន់២[727] និងមេដឹកនាំជាក់ស្តែងភូមិភាគពាយ័ព្យ[728]។

---

[720] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1។

[721] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1។

[722] ការកំណត់បទចោទនៃអង្គហេតុ នៅចន្លោះពេលដែលចោទប្រកាន់ជនត្រូវចោទម្នាក់ និងពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ គឺមិនត្រូវបានចែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ គឺវាសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ធ្វើឡើងនៅពេលខ្លួនជំនុំជម្រះក្តីនោះ។ វិធាន ៩៨(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ៖ "អង្គជំនុំជម្រះអាចផ្តល់ប្តូរការកំណត់បទចោទ ដែលបានកំណត់ក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបាន ប៉ុន្តែមិនអាចបញ្ចូលនូវធាតុផ្សំថ្មីនៃបទចោទបានឡើយ។" វិធាន ១១០ បានចែងថា៖ "គ្រប់ករណីទាំងអស់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អាចកែប្រែបទចោទប្រកាន់ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកំណត់។ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនត្រូវបន្ថែមធាតុផ្សំថ្មី នៃបទល្មើសណាមួយដែលមិនបានដាក់ជូននៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីសម្រេចនោះទេ។"

[723] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០, ១៣៧, ១៩៤, ២២០, ២៣៨, ២៤២, ២៥៩, ១១១៤, ១១២៨។

[724] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០, ១៣០, ២១៤, ៣០៧, ៣១១, ១១១៤, ១១២៨, ១១៤៣។

[725] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០។

455. អង្គហេតុទាំងអស់នេះគឺហួសពីអ្វី ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ចំពោះលោក **យឹម** ទិត្យ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចោទប្រកាន់លោក **យឹម** ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មដូចតទៅ "ក្នុងសមាសភាពរបស់គាត់ជាសមាជិក និងក្រោយមកជាលេខាស្រុកគីរីវង់ សមាជិកគណៈតំបន់១៣ នៅភូមិភាគនិរតី និងជាលេខាតំបន់១ លេខាតំបន់៣ លេខាតំបន់៤ និងជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[729]។

456. ដូចដែលបានបង្ហាញពីខាងលើ លោក **យឹម** ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីអង្គហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។ ហេតុដូច្នេះលោក **យឹម** ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ជា អនុប្រធានស្រុកគីរីវង់, អនុលេខាតំបន់១៣, លេខាតំបន់១៣, លេខាជាក់ស្តែងតំបន់១, លេខាតំបន់២ និងមេដឹកនាំជាក់ស្តែងភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ។

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ជនជាតិវៀតណាមទេ

457. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើសុំឲ្យចោទប្រកាន់លោក **យឹម** ទិត្យ ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង "ក្រុមជនជាតិវៀតណាម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (រួមទាំងខ្មែរក្រោម)"[730]។

458. អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ បានកំណត់និយមន័យអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ថា "អំពើ [ជាក់លាក់] ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងចេតនា បំផ្លាញទាំងស្រុងឬដោយផ្នែក នូវក្រុមជាតិ

---

[726] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៤៨ ដល់៤៩, ១៤៨, ៣៨៦, ៤១២, ៤៤៨, ១១១៤, ១១៣៣, ១១៤៣។

[727] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៤៦,៨១៥, ៨៨៦, ១១២៧, ១១៣៣, ១១៤៣។

[728] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៤៥, ១៤៤, ៥៣៤, ១១១៤, ១១២៧, ១១៣៣, ១១៤៣, ១១៤៤។

[729] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ៦។

[730] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ III។

សាសន៍ ជាតិពិន្ទុ ជនជាតិ ឬសាសនា"[731]។ ធាតុផ្សំចំនួនពីរដែលចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍គឺ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃ "ក្រុម" ជាក់លាក់ និង "ចេតនាជាក់លាក់" ក្នុងការបំផ្លាញក្រុមជាក់លាក់នេះ[732]។ មេធាវីការពារក្តីឯកភាពជាមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថា ខ្មែរក្រោមនិងជនជាតិវៀតណាម គឺជាក្រុមពីរផ្សេងពីគ្នា[733]។ ហេតុដូច្នេះដោយសារលោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើជនជាតិវៀតណាមឡើយ។

459. បន្ថែមលើនេះ ចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាម មិនអាចត្រូវបានជំនួសដោយចេតនាជាក់លាក់ដែលតម្រូវ ក្នុងការបំផ្លាញខ្មែរក្រោមឡើយ[734]។ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម[735] ហើយបានចូលរួមក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងបានរៀបចំសំណុំរឿងរបស់គាត់ទៅតាមនោះ។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃចេតនាជាក់លាក់ ក្នុងការបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាមទេ។

(គ) លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីបទសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឡើយ

460. លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ដោយប្រើប្រាស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[736] ហើយត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការចោទប្រកាន់នេះ នៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយនៅពេលបន្ទាប់មកមានការកែប្រែបទចោទ ("ការជូនដំណឹងអំពីបទចោទ")[737]។ តាមការ

---

[731] អនុសញ្ញាស្តីអំពីការបង្ការ និងផ្តន្ទាទោសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ អនុម័ត និងស្នើឱ្យចុះហត្ថលេខា និងផ្តល់សច្ចាប័ន ឬចូលជាសមាជិក ដោយសេចក្តីសម្រេច 260 A (III) របស់មហាសន្និបាត ថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ ("អនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍") មាត្រា ២។

[732] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣១២។

[733] *សូមមើលយោងខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ៦២៥ ដល់៦៣២។

[734] *សូមមើលយោងខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ៦៣៣ ដល់៦៣៩។

[735] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ៧។

[736] នៅក្រៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម១៦៖ ស្រុកសំឡូត។

[737] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1។

ជូនដំណឹងអំពីបទចោទ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពី សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមចំនួនបីផ្សេងៗគ្នា ដូចដែលបានលើកឡើងដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងតំបន់ផ្សេងៗគ្នាចំនួនបី៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមភូមិភាគពាយ័ព្យ, សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមខ្មែរក្រោម និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមវត្តប្រធាតុ ("សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមផ្សេងៗគ្នា ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ")[738]។ នេះគឺជាការកម្រិតកំណត់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលលោក យឹម ទិត្យ អាចត្រូវបានចោទប្រកាន់៖

461. ផ្ទុយពីនេះ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយ ដែលគ្របដណ្តប់ទាំងស្រុង ("សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគ្រប់ដណ្តប់ទាំងស្រុង ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ") ដែលធំទូលាយជាងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមផ្សេងៗគ្នា ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ៖

> សមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានចែករំលែកគោលបំណងឧក្រិដ្ឋរួម ដើម្បីរក្សា ប.ក.ក ឱ្យនៅកាន់អំណាចតាមរយៈការកំណត់ និងការលុបបំបាត់ការប្រឆាំង និងអ្នកដែលគេចាត់ទុកជាខ្មាំង និងដើម្បីសម្រេចបាននូវសង្គមមួយ គ្មានសាសនា គ្មានវណ្ណៈ រួមជាមួយនឹងអត្តសញ្ញាណជាតិ និងជាតិពន្ធុតែមួយ ដោយអនុវត្តគោលនយោបាយកសិកម្ម សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចផ្តាច់ការរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ ប.ក.ក នៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ។
> ដើម្បីរក្សា ប.ក.ក ឱ្យនៅកាន់អំណាច ផែនការនាំទៅដល់ការប្រព្រឹត្ត ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៃការសម្លាប់រង្គាល មនុស្សឃាត ការនិរទេស ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការជម្លៀសដោយបង្ខំ ការប្រព្រឹត្តអមនុស្សធម៌ និងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ) ប្រឆាំងនឹងប្រភេទផ្សេងៗនៃអ្នក ដែលគេចាត់ទុកជាខ្មាំង រួមទាំងកម្មាភិបាល ប.ក.ក ផងដែរ ដែលត្រូវគេមើលឃើញថាមិនស្មោះត្រង់ ក្រុមគ្រួសារ និងអ្នកដទៃទៀតដែលគេយល់ថា ជាប់ទាក់ទងនឹងខ្មាំងទាំងនេះ អតីតទាហាន និងមន្ត្រីរបប លន់ នល់ ក្រុមមនុស្សដែលត្រូវគេជម្លៀសដោយបង្ខំពីទីក្រុងនិងទីប្រជុំជន ហៅជារួមថា "ប្រជាជនថ្មី" ឬ "ប្រជាជន១៧មេសា" អ្នកដែលត្រូវគេចាត់ទុកជាគិញឲ្យ សេអ៊ីអា ឬ

[738] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការកែប្រែបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ១៣ ដល់១៨។

កាហ្សេបេ ខ្មែរក្រោម ជនជាតិភាគតិចវៀតណាមនៅកម្ពុជា ខ្មែរក្រោមនៅកម្ពុជា អ្នកជម្លៀសពីភូមិភាគបូព៌ា ពួក "គហបតី" "សក្តិភូមិ" ឬ "នាយទុន" និងប្រជាពលរដ្ឋសាមញ្ញទាំងអស់ ដែលត្រូវគេមើលឃើញថាមិនស្មោះត្រង់ និងរបបឬបដិវត្តន៍ ដោយមូលហេតុណាមួយ។ ផែនការនេះក៏នាំទៅដល់ការប្រព្រឹត្ត ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជនជាតិវៀតណាមនៅកម្ពុជា ជាពិសេសខ្មែរក្រោម (គឺជនជាតិភាគតិចខ្មែរដែលមានដើមកំណើត នៅលើទឹកដីវៀតណាមនៅសម័យនោះ)។

ដើម្បីជួយសម្រួលដល់គោលនយោបាយយោធា សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងកសិកម្មរបស់ ប.ក.ក ផែនការនាំទៅដល់ការប្រព្រឹត្ត ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៃៈ ការធ្វើឱ្យក្លាយជាទាសករ មនុស្សឃាត និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការប្រព្រឹត្តអមនុស្សធម៌ និងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ) ប្រឆាំងនឹងកម្មករ នៅតាមសហករណ៍និងការដ្ឋាន ក៏ដូចជាអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការបង្ខំឱ្យរៀបការ និងការរំលោភសេពសន្ថវៈ) ដោយបង្ខំឱ្យប្តី ប្រពន្ធរៀបការ នឹងតម្រូវឱ្យពួកគេរួមដំណេក ដោយគ្មានការយល់ព្រមភាគីម្ខាង ឬពីប្តី-ប្រពន្ធទាំងពីរ។

សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនាំទៅដល់ ឬស្មើនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ដែលឧក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗត្រូវបានគ្រោងទុកដោយ យឹម ទិត្យ និងសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដទៃទៀត[739]។

462. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងថា ជនត្រូវចោទអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ តែចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនិងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលជននោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងជូនដំណឹងត្រឹមត្រូវៈ

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ស.ព.អ ស្នើសុំឱ្យ ស.ច.ស ចោទប្រកាន់បញ្ជូន អ៊ឹម ចែម ទៅជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋ ដែលមានលក្ខណៈទូលាយជាងនេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តតាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវច្រើនជាងនេះ លើសពីបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដែលចោទប្រកាន់លើរូបគាត់។ មេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់ត្រឹមត្រូវថា ការចោទប្រកាន់

---

[739] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៤ ដល់៧។

បែបនេះ មិនអាចអនុញ្ញាតនោះទេ។ គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃដំណើរការ នីតិវិធីត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់គឺ ការជូនដំណឹងលម្អិតអំពីលក្ខណៈ និងមូលហេតុនៃបទចោទ ហើយគោលការណ៍នេះគឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ ក្នុងការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នូវសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ក្នុងការរៀបចំការការពារក្តីរបស់ខ្លួន។ ជនត្រូវចោទអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះតែចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយនឹងជូនដំណឹងត្រឹមត្រូវប៉ុណ្ណោះ[740]។

ការសម្រេចនេះត្រូវបានយកមកអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅពេលដែលការចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានកែប្រែដើម្បីរួមបញ្ចូលនូវ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវបន្ថែម[741]។

463. បន្ថែមលើនេះ ភាពសមហេតុផលដែលបានលើកឡើង ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងការពន្យល់ពីមូលហេតុដែលជនត្រូវចោទ អាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ហើយបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ តែអំពីអង្គហេតុដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់កន្លងមក ដែលត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ៖ “តាមរយៈដំណើរការចោទប្រកាន់នេះ ពុំមែនតាមរយៈដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមឡើយ ដែលបុគ្គលម្នាក់មិនត្រឹមតែទទួលបានការជូនដំណឹងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែបុគ្គលនេះក៏ត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិត នៅក្នុងស្ថានភាព មួយដែលត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទប្រកាន់ និងត្រៀមរៀបចំការការពារខ្លួនផងដែរ ត្រឹមកម្រិតមួយដែលអាចឱ្យបុគ្គលនោះ អាចអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន”[742]។ នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត មេធាវីការពារក្តីបានត្រៀមរៀបចំ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃគោលការណ៍ណែនាំ ដែលបានផ្តល់នៅក្នុងការជូនដំណឹងអំពីបទចោទ និងការកែប្រែបទចោទ និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមផ្សេងៗគ្នា ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបាន

---

740 សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ២៤៥។

741 *ដីកាសម្រេចកែប្រែបទចោទប្រឆាំង យឹម ទិត្យ* ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D350។ សូមមើលផងដែរ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្តោះអាសន្ន* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342។

742 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ នៅគុកលេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ៣៦។

ចោទប្រកាន់។ ដោយសារតែលោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ពី សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគ្រប់ដណ្តប់ទាំងស្រុង ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទើបគាត់មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទចោទនេះទេ។

iii. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនគួរចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា មិនបានស្នើនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ

464. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានស្នើថាលោក យឹម ទិត្យ មិនគួរប្រឈមមុខជាមួយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទេ គឺត្រូវចេញដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់វិញ[743]។ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់បញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួន ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ[744]។

465. ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីបានដឹងថា ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាសំណើរ[745] ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានកាតព្វកិច្ចត្រូវគោរពតាមក្តី[746] ហើយថាការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា បានទទួលស្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានជាប់កាតព្វកិច្ចក្តី[747] តែមេធាវីការពារក្តីសូមដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត កុំចោទប្រកាន់បញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទចោទប្រកាន់ទាំងអស់នេះ។

---

743 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ* ឯកសារ D378/1។

744 *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ IV។

745 "ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ" យោងទៅការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរហូតដល់ពេលបិទកិច្ចពិភាក្សាដេញដោលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឱ្យធ្វើដីកាដំណោះស្រាយជាក់លាក់មួយនៅក្នុងសំណុំរឿងដោយឡែកមួយ។" វិធាន, សន្ទានុក្រម។

746 ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ២៤៧៖ "ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចគោរពតាមដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទេ។

747 សំណុំរឿង 00២ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាបន្ទាន់របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស បដិសេធមិនទទួលយកចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ និងសំណើសុំផ្អាកដំណើការនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី0៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២0១0 ឯកសារ D390/1/2/2 កថាខណ្ឌ៧។

466. ការពិតដែលថាសហព្រះរាជអាជ្ញា មិនបានស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ បានបង្ហាញពី៖ ក. ការមិនមានចេតនាក្នុងការជំនុំជម្រះ និង ខ. ក្នុងករណីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការទទួលស្គាល់ថា ភាគច្រើននៃការស៊ើបអង្កេត មិនបានផ្តល់នូវផ្លែផ្កាដូចការរំពឹងទុកទេ។ ជារឿងគ្មានប្រសិទ្ធិភាពតាមផ្លូវតុលាការ ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបញ្ហា ដែលមិនមានការចង់បានក្នុងការជំនុំជម្រះ ដើម្បីបន្តបញ្ហាទាំងអស់នេះ នៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះណាមួយ។

467. មេធាវីការពារក្តីបានដឹងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២ "មិនយល់ឃើញថាចាំបាច់ ឬក៏គួរលើកលែងបទចោទ អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានបែបនោះឡើយ [ដោយសារតែ] ពេលវេលាដែលអាចចំណេញបាន គឺមានចំនួនតិចតួចបំផុត ដោយពិនិត្យឃើញថា អង្គហេតុនិងភស្តុតាងដែលត្រូវការ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ត្រួតដូចគ្នាយ៉ាងច្រើនបើទោះជា មិនបានទាំងស្រុងក៏ដោយ ជាមួយនឹងអង្គហេតុនិងភស្តុតាង ដែលត្រូវការដើម្បីបញ្ជាក់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ"[748]។ ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចចោទប្រកាន់បញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ការមិនចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីបទចោទដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើសុំ នឹងជួយឱ្យចំណេញពេលវេលា ព្រោះធាតុផ្សំបន្ថែមនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម នឹងតម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង ដែលតម្រូវឱ្យមានការស្វែងរកបន្ថែមទៀត ទៅលើអង្គហេតុក្នុងពេលសវនាការ៖

១. ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦។ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិគឺខុសពី ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ។ ជាការគួរឱ្យកត់សម្គាល់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចោទប្រកាន់ អោ អាន ពីឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិតាមសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងពីឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិតាមសហចារី[749]។ ទោះបីជាសហចារី និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានលក្ខណៈពិសេសដូចគ្នាខ្លះក្តី តែទម្រង់ទាំងពីរតម្រូវឱ្យមានការផ្តោតខុស

---

[748] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៥៩។

[749] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៤០៩ ដល់៤១៥។

គ្នា ទាំងសម្រាប់ការបង្ហាញភស្តុតាង និងការប្រឆាំងជំទាស់[750]។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានលើកឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២៖

> ទោះបីជា[សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងសហចារី] តម្រូវឱ្យអ្នកចូលរួមមានចេតនារួម ក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ក៏ការចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បើទោះបីជាការចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវតែជាការចូលរួមជាក់ស្តែងក៏ដោយ វាហាក់ដូចជាបញ្ចូលស្ថានភាពដែលជនជាប់ចោទ អាចស្ថិតនៅកាន់តែឆ្ងាយពីការប្រព្រឹត្តជាក់ស្តែងនៃ អំពើពិរុទ្ធ នៃបទល្មើស ជាងការចូលរួមផ្ទាល់ដែលតម្រូវតាមច្បាប់ជាតិ[751]។

២. ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩។ ដោយខុសពីឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃផ្សេងទៀត ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់[752] ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើ អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ ១៩៤៩ តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែម អំពីអត្ថិភាពនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ[753]។

៣. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៖ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ[754]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៃការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ[755] ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយ

---

[750] *សូមមើលយោងខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ៥៥៥ ដល់៥៦៦។

[751] សំណុំរឿង ០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៨១។

[752] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧២។

[753] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៤៨០។

[754] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

[755] "ធាតុផ្សំនៃការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ គឺ៖ ក. *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖* ការប្រើអំណាចណាមួយ ឬទាំងអស់ក្នុងនាមជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើមនុស្ស។ ការធ្វើដោយបង្ខំ ឬដោយគ្មានការស្ម័គ្រចិត្តអាចជាការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ។ ភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីការធ្វើបាប

មូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[756] និងអំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត[757] ការឃុំឃាំង/ការធ្វើការងារក្នុងស្ថានភាពអមនុស្សធម៌ តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុ

គឺមិនចាំបាច់ត្រូវមានឡើយ ដើម្បីសន្និដ្ឋានអំពីអត្ថភាពនៃបទល្មើសនៃការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ។ ខ. *ធាតុអត្តនោម័តៈ* ចារីត្រូវតែបានប្រើប្រាស់ដោយចេតនានូវអំណាចមួយក្នុងនាមជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើបុគ្គលម្នាក់ទៀត។" សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៥។

[756] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩៖ *ធាតុផ្សំនៃបទធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គឺ៖ ក. ធាតុផ្សំសត្យានុម័តៈ អំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដែលរើសអើងជាក់ស្តែង និងដកហូត ឬរំលោភសិទ្ធិជាសារវន្តដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ឬសន្ធិសញ្ញា។ ធាតុផ្សំនៃការរើសអើងនៅក្នុងអំពើពិរុទ្ធត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅពេលដែលជនរងគ្រោះត្រូវបានគេកំណត់ជាគោលដៅ ដោយសារតែជនរងគ្រោះជាសមាជិកនៅក្នុងក្រុមណាមួយដែលចារីបានកំណត់ជាអត្តនោម័ត និងបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ ដែលផលវិបាកដោយសារតែការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញត្រូវតែកើតមានទៅលើក្រុមនោះ។ ទាក់ទិននឹងបញ្ហានេះ អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថា ពុំមានការរើសអើងទេ នៅពេលដែលនៅអង្គហេតុចារីមានការភាន់ច្រឡំលើជនរងគ្រោះដោយមិនបានដឹងថាតើ ជនរងគ្រោះពិតជាស្ថិតនៅក្នុងក្រុមគោលដៅដែលត្រូវបានកំណត់ដោយអត្តនោម័តដែរ ឬយ៉ាងណា ឬនៅពេលដែលចារីកំណត់គោលដៅជនរងគ្រោះដោយមិនគិតថាតើជនរងគ្រោះស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការរើសអើង ដែរឬយ៉ាងណា ឬក៏អាចនិយាយបានថា នៅពេលដែលចារីកំណត់គោលដៅ "ដោយមិនរើសមុខ"។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ពិចារណាទៅលើការយល់ឃើញរបស់ចារីនៅពេលធ្វើការកំណត់ក្រុមដែលជាកម្មវត្ថុនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដូច្នេះមិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវថា សមាជិកនៃក្រុមដែលគេកំណត់គោលដៅនោះត្រូវតែប្រកាន់ទស្សនៈនយោបាយរួម ឬទស្សនៈនយោបាយណាមួយនោះឡើយ។ ខ. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញអាចប្រព្រឹត្តឡើងតាមរយៈបទល្មើសមួយ ឬច្រើនក្នុងចំណោមបទល្មើសជាមូលដ្ឋានដទៃទៀត នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងតាមរយៈអំពើដទៃទៀត ដែលមានស្ថានទម្ងន់ ឬភាពធ្ងន់ធ្ងរស្មើគ្នា រួមបញ្ចូលទាំងអំពើទាំងឡាយដែលមិនចាំបាច់ទាល់តែឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិទេ។ គ. ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ៖ ការប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្មដោយមានចេតនារើសអើង ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា។ ទោះបីជាក្នុងករណីដែលអំពើទាំងនេះបង្កើតបានជាបទល្មើសនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏មិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញនូវចេតនាឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់បទល្មើសទាំងនេះឡើយ៖ គ្រប់គ្រាន់ហើយត្រឹមបង្ហាញថា អំពើនេះត្រូវបានអនុវត្តឡើងដោយមានចេតនារើសអើង ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ។*

[757] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨០៖ *ធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត គឺ៖ ក. ធាតុផ្សំសត្យានុម័តៈ អំពើសកម្ម ឬអកម្មរបស់ចារី ដែលបណ្តាលឱ្យមានព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរលើរូបកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬជាការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិ។ អំពើសកម្ម ឬអកម្មរបស់ចារី ត្រូវតែមានលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀត ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើកាលៈទេសៈនីមួយៗនៅក្នុងរឿងក្តី។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវថា ការឈឺចាប់*

ផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ។

៤. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់[758]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[759] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់។

៥. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រៃល[760]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុ

នោះត្រូវមានផលប៉ះពាល់រយៈពេលយូរអង្វែងនោះឡើយ ទោះបីជាថានេះអាចជាកត្តាពាក់ព័ន្ធដើម្បីវាយតម្លៃភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើនោះក៏ដោយ។ ខ. ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ៖ ចារីត្រូវតែបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដោយមានចេតនាបង្កការឈឺចាប់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើរូបរាងកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើជនរងគ្រោះ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ នៅពេលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើសកម្ម ឬអកម្មនោះ ឬបានដឹងថាអំពើសកម្ម ឬអកម្មនោះទំនងជាបង្កការឈឺចាប់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើរូបរាងកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ឬប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ។

[758] សំណុំរឿង 00៤/0២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

[759] សំណុំរឿង 00៤/0២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[760] សំណុំរឿង 00៤/0២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២0១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

ពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[761] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រេល។

៦. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៤៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុណា[762]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[763] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុណា។

៧. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៥៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្ដែង[764]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការសម្លាប់រង្គាល[765] ការធ្វើទុក្ខបុក

[761] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[762] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៥។

[763] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[764] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៥។

[765] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៥៖ *ធាតុផ្សំនៃការសម្លាប់រង្គាល គឺ៖ ក. ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖ អំពើសកម្ម អំពើអកម្ម ឬការរួមបញ្ចូលគ្នានៃអំពើទាំងពីរនេះ ដែលនាំឱ្យមានការបាត់បង់ជីវិតមនុស្សក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ។ ការកំណត់ទៅលើការសម្លាប់រង្គាលមិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញចំនួនជនរងគ្រោះក្នុងកម្រិតអប្បបរមាណាមួយនោះទេ។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវ "ទ្រង់ទ្រាយធំ" ត្រូវវាយតម្លៃតាមករណីនីមួយៗ ដោយផ្អែកលើកត្តាពេលវេលា និងទីកន្លែងសម្លាប់ ការសម្រិតសម្រាំងជនរងគ្រោះ*

ម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[766] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាងនូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្ដែង។

៨. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៦៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃសុខុន និងវត្តអង្គសិរីមុនី[767]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[768] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាងនូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃសុខុន និងវត្តអង្គសិរីមុនី។

និងវិធីកំណត់គោលដៅជនរងគ្រោះ និងការសម្លាប់ដែលមានចេតនាសំដៅលើក្រុមមួយណាមួយជាជាងសំដៅតែលើជនរងគ្រោះម្នាក់ៗ។ ខ. ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ៖ ចេតនាសម្លាប់មនុស្សក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ឬបង្ករបួសលើរូបរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ ឬបង្កើតលក្ខខណ្ឌនៃការរស់នៅដែលនាំឱ្យមានការបំផ្លាញផ្នែកសំខាន់ណាមួយនៃក្រុមនោះ។ អ.ជ.ត.ក បានសម្រេចថាគោលបំណងនៃការសម្លាប់រង្គាល គឺដើម្បីលុបបំបាត់បុគ្គលដែលជាផ្នែកនៃក្រុមមួយដូច្នេះហើយវាពុំស្របជាមួយនឹងសញ្ញាណនៃចេតនាប្រយោល(dolus eventualis)ទេ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់មក អ.ជ.ត.ក បានបញ្ជាក់ថា មិនចាំបាច់ត្រូវដឹងថា អំពើពិរុទ្ធនោះនឹងបណ្ដាលឱ្យមនុស្សស្លាប់ទេ ប៉ុន្តែអ្វីដែលចាំបាច់នោះគឺ "ការបង្ហាញថាការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមមួយគឺជាចេតនារបស់ចារី ដោយពុំគិតពីបញ្ហាថាតើចារីបានដឹងច្បាស់ថា ការសម្លាប់នេះនឹងកើតមានឡើងជាក់ស្ដែង ដែរឬយ៉ាងណានោះឡើយ។ ការគ្រាន់តែដឹងថាអាចមានការស្លាប់កើតឡើងពុំគ្រប់គ្រាន់ឡើយ។

[766] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[767] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

[768] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

៩. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទារុណកម្ម[769] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កួត។

១០. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១២៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ[770] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ។

១១. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៣៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុល[771]។

១២. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៧៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិវាល[772]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍

---

[769] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៧៖ *ធាតុផ្សំនៃការធ្វើទារុណកម្ម គឺ៖ ក. ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត៖ អំពើណាមួយដែលបណ្តាលឱ្យមានការឈឺចាប់ ឬការរងទុក្ខធ្ងន់ធ្ងរផ្នែករាងកាយ ឬស្មារតី ដែលប្រព្រឹត្តឡើង ឬដោយញុះញង់ពីមន្ត្រីសាធារណៈ។ ខ. ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ៖ ចារីត្រូវមានចេតនាបង្កឱ្យមានការឈឺចាប់ ឬការរងទុក្ខយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើជនរងគ្រោះ។ គ. អំពើនោះត្រូវតែបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងគោលបំណង ដូចជា ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាន ឬចម្លើយសារភាព ឬការដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬការបំភិតបំភ័យ។*

[770] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៥។

[771] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

[772] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[773] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅមន្ទីរសន្តិសុខភូមិវាល។

១៣. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៨៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រំ[774]។

១៤. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៩៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[775] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ែរ។

១៥. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២០៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[776] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃក្របៅ។

---

[773] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[774] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤។

[775] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[776] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

១៦. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២២៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ[777] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ។

១៧. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៧៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅឃុំកំពង់ព្រៀង[778]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[779] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅឃុំកំពង់ព្រៀង។

១៨. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៨៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តម្រូវនូវធាតុផ្សំបន្ថែម និងភស្តុតាងអង្គហេតុបន្ថែមនៅក្នុងសវនាការ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទៅលើខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ហាញនៅឃុំវាំងកេសី[780]។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុពូជសាសន៍ ប្រឆាំងខ្មែរក្រោម[781] តម្រូវឱ្យមានការបង្ហាញភស្តុតាង នូវធាតុផ្សំបន្ថែមទៀត និងជាលទ្ធផលនៅក្នុងសវនាការ គឺមានការពិភាក្សាបន្ថែមលើអង្គហេតុ នៅឃុំវាំងកេសី។

---

[777] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៥។

[778] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៥។

[779] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

[780] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៥។

[781] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៧៩។

468. ជាលទ្ធផល ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនគួរចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទចោទ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានស្នើសុំឡើយ។ ការមិនចោទប្រកាន់បែបនេះនឹងជួយឱ្យចំណេញពេលវេលាសវនាការ ដោយសារតែមិនតម្រូវឱ្យមាន ការពិភាក្សាលើអង្គហេតុបន្ថែម។

ខ. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បកស្រាយដោយខុសឆ្គងនូវបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងដែលតម្រូវ

469. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានអះអាងថាចាំបាច់ត្រូវតែមាន "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" ដើម្បីចោទប្រកាន់បញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះហើយថា "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" គឺភវនីយភាពនៃពិរុទ្ធភាព មិនមែនគ្រាន់តែជាលទ្ធភាពនៃពិរុទ្ធភាពទេ៖

> ស.ច.ស បានអនុវត្តបទដ្ឋាន "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ និងសំណុំរឿង០០២ ដើម្បីបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ។ ស.ច.ស បានសម្រេចថា បទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងជាធរមានដែលគ្របដណ្តប់ដោយពាក្យ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" គឺជាភវនីយភាពនៃពិរុទ្ធភាព មិនមែនគ្រាន់តែជាលទ្ធភាពនៃពិរុទ្ធភាពទេ។ ស.ច.ស បានពន្យល់ថា "សម្ភារៈភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្នាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់"[782]។

បទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងផ្សេងៗមួយចំនួន ដើម្បីចោទប្រកាន់ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានបង្ហាញនៅអ.វ.ត.ក។ ជាលទ្ធផល មេធាវីការពារក្តីបានពិចារណាថា ជាការប្រុងប្រយ័ត្នដែលត្រូវបង្ហាញសារណាទាក់ទងបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងដែលតម្រូវសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ បញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ។

---

[782] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០៧០។

បទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងផ្សេងៗ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ នៅ អ.វ.ត.ក

470. នៅក្នុងសំណុំរឿង 00២ និងសំណុំរឿង 004/01 សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះគឺផ្អែកលើ "បទដ្ឋានលក្ខខណ្ឌភវនីយភាព"[783]។

471. នៅក្នុងសំណុំរឿង 004/01 អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដកស្រង់បឋម នូវដីកាដំណោះស្រាយសំណុំរឿង00២ ដើម្បីបង្ហាញពីបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាង៖

> នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរមុនអង្គសេចក្តីនេះ មិនមានការតម្រូវឱ្យបង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាព របស់ជនត្រូវចោទនោះទេ (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាស្ថាប័នតែមួយគត់ ដែលមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការធ្វើដូច្នេះ) ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវមានការបង្ហាញអំពី "ភវនីយភាព" នៃពិរុទ្ធភាព (មានន័យថា ស្ថានភាពដែលលើសពីលទ្ធភាពដែលអាចកើតមានធម្មតា)។ ហេតុដូច្នេះការវាយតម្លៃអំពីភស្តុតាងដាក់បន្ទុក នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ មានលក្ខណៈខុសពីសញ្ញាណនៃ "ជំនឿស៊ប់" របស់ចៅក្រមនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះប៉ុន្តែភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់[784]។

472. រួមជាមួយបទដ្ឋាន "ភវនីយភាព" អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងបន្ថែមទៀតនូវ បទដ្ឋាន "ភាពអាចជឿជាក់បាន"៖ "ច្បាស់ណាស់ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្លូវច្បាប់ សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវតុលាការ វិវឌ្ឍន៍ជាបន្តបន្ទាប់ចាប់ពីត្រឹមលទ្ធភាព ឈានទៅដល់ "ភវនីយភាព" ឬ "ភាពអាចជឿជាក់បាន" នៃពិរុទ្ធភាពនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត"[785]។

---

[783] សំណុំរឿង 004/01 *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ២ ដកស្រង់ សំណុំរឿង 00២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៣ ដល់១៣២៦ និងវិធាន ៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[784] សំណុំរឿង 004/01 *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៦១ បានដកស្រង់ សំណុំរឿង 00២ ដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៣។

[785] សំណុំរឿង 004/01 *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៦២។

473. ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២[786] អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានធ្វើឱ្យស្រពិចស្រពិលបន្ថែមទៀត នូវបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងតាមការតម្រូវ ដោយការអះអាងថា "បទចោទគ្រប់គ្រាន់" ឆ្លើយតបជា*អប្បបរមា* ចំពោះវិធាន៥៥(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង "មានតម្រុយច្បាស់លាស់និងស៊ីសង្វាក់" ដែលចង្អុលបញ្ជាក់ថាបុគ្គលម្នាក់ អាចត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មមួយ ដូច្នេះហើយត្រូវសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ"[787]។ ជាលទ្ធផលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានលើកឡើងថា បទដ្ឋានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ គឺនៅកម្រិតផ្សេងៗគ្នាចំនួនបី៖ "ភវនីយភាព" "ភាពអាចជឿជាក់បាន" និង "មានតម្រុយច្បាស់លាស់និងស៊ីសង្វាក់"។

i. "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ (Sufficient Evidence)" និង "បទចោទគ្រប់គ្រាន់ (Charges Suffisantes/Sufficient Charges)"

474. វិធានផ្ទៃក្នុងជាភាសាអង់គ្លេសនិងភាសាខ្មែរបានចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវចេញដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ ក្នុងករណីដែល "ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ"[788]។ ដូច្នេះដើម្បីបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបាន ចាំបាច់ត្រូវតែមាន "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់"[789]។

475. តាមវិធានបារាំង *ជាបឋម* ហាក់ដូចជាចែងអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេង ដើម្បីចេញដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់។ ដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ត្រូវបានចេញ នៅពេលដែល "គ្មានបទចោទគ្រប់គ្រាន់" ប្រឆាំងជនត្រូវចោទ ឬបុគ្គលនៃការចោទប្រកាន់។ វិធានបារាំងបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពី ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង[790]។

---

[786] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៧(ក)(vii)។

[787] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៦២។

[788] វិធាន ៦៧(៣)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[789] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ២៤៧ បានផ្តល់នូវចំណុចស្រដៀងគ្នាមួយថា៖ *ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់នៅក្នុងករណីដូចតទៅ៖ ៣)គ្មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់លើជនត្រូវចោទ។*

[790] មាត្រា ១៧៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង ចែងថា៖ *ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពិចារណាថាអង្គហេតុមិនបង្កើតជាបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម ឬក៏បទល្មើសតូចតាច ឬប្រសិនបើជនល្មើសមិនបានបន្សល់ទុកអត្តសញ្ញាណ ឬក៏គ្មានការចោទប្រកាន់*

476. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ថា "ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ (sufficient evidence (*charges suffisantes*)) ក្នុងការបញ្ជូន កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ទៅអង្គជំនុំជម្រះចំពោះបទល្មើស ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធដែលមានជាធរមានក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥"[791]។ ការនេះហាក់ដូចជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រើប្រាស់ពាក្យ *"charges suffisantes"* សំដៅទៅ "sufficient evidence" ស្របជាមួយពាក្យពេចន៍ដែលប្រើប្រាស់ នៅក្នុងវិធានជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស។

477. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ យុត្តិសាស្ត្របារាំងនិងអន្តរជាតិ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានត្រួតពិនិត្យ រួមមាននូវពាក្យ *"charges suffisantes"*[792] និង "sufficient evidence"[793]។

478. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[794] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[795] និងមេធាវីការពារក្តី អ៊ុម ចែម[796] បញ្ជាក់ថា "sufficient evidence (ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់)" និង *"charges suffisantes' / 'sufficient charges*(បទចោទគ្រប់គ្រាន់)" គឺមាននិយមន័យដូចគ្នា។

គ្រប់គ្រាន់ប្រឆាំងនឹងជនដែលស្ថិតនៅក្រោមការឃុំមើលរបស់តុលាការនោះទេចៅក្រមស៊ើបអង្កេតធ្វើសេចក្តីបង្គាប់ថាមិនមានមូលហេតុដើម្បីកាត់ទោសនោះទេ [...]។ [Translated from: *Si le juge d'instruction estime que les faits ne constituent ni crime, ni délit, ni contravention, ou si l'auteur est resté inconnu, ou s'il n'existe pas de charges suffisantes contre la personne mise en examen, il déclare, par une ordonnance, qu'il n'y a lieu à suivre*.]de

[791] សំណុំរឿង ០០១ *ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99 កថាខណ្ឌ១៣០។ *សូមមើលផងដែរ* សេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែក បានបញ្ជាក់ថា៖ *ជាលទ្ធផល ការស៊ើបសួរបានបង្ហាញថាមានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច តាមរយៈអំពើសកម្ម និងអកម្មរបស់ខ្លួននៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងលើទឹកដីកម្ពុជា ចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្នុងឋានៈជាអនុលេខា ឬលេខា មន្ទីរ ស-២១ បានរៀបចំផែនការ បានញុះញង់ឱ្យប្រព្រឹត្ត បានបញ្ជា បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដូចខាងក្រោម បានជួយ និងជំរុញដល់ការនៃបទឧក្រិដ្ឋទាំងនោះ ឬជាអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាមេកើយ។*

[792] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២២។

[793] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៥។

[794] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ២។

[795] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ តាមវិធាន៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹង អ៊ុម ចែម* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/2 កថាខណ្ឌ២៧។

479. បើទោះបីជាពាក្យពេចន៍ខុសគ្នា ប៉ុន្តែហាក់ដូចជាថាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ សំណុំរឿង០០២ និង សំណុំរឿង០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចថា និយមន័យនៃពាក្យ "sufficient evidence (ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់)" និង *"charges suffisantes' / 'sufficient charges*(បទចោទគ្រប់គ្រាន់)" គោរពតាមវិធីសាស្ត្រទូទៅ[797]។ ចំណុចនេះក៏បានបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌតម្រូវ នៃភាពប្រាកដប្រជាផ្លូវច្បាប់ ដូចមានចែងក្នុងវិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងផងដែរ[798]។

ii. ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់មានន័យថា "ភវនីយភាពច្បាស់លាស់នៃពិរុទ្ធភាព"

480. ដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង០០១ មិនបានចែងអំពីនិយមន័យនៃ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់"ទេ[799]។

481. នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ទាក់ទងនិយមន័យនៃបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាង ដែលតម្រូវចាំបាច់សម្រាប់ការបញ្ជូន ជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា៖

ក. មិនមាននិយមន័យច្បាស់លាស់នៃ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង[800] ច្បាប់កម្ពុជា[801] ឬក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង[802]។

---

[796] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ចម្លើយតបរបស់អ្នកស្រី អ៊ឹម ចែម ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រី តាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D304/6 កថាខណ្ឌ៣៧។

[797] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៦។

[798] វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ៖ "ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាល ទាំងអស់ជាធរមានត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនចាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយគិតដល់លក្ខណៈពិសេសរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងកិច្ចព្រមព្រៀង។"

[799] សំណុំរឿង ០០១ *ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99។

[800] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២១។

[801] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២១។

[802] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២២។

ខ. មិនមានយុត្តិសាស្ត្រពីតុលាការជាតិកម្ពុជា[803] ឬតុលាការបារាំង[804] ពាក់ព័ន្ធនិយមន័យនៃ"ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់"ឡើយ។ ហើយ

គ. នៅក្នុងប្រទេសបារាំង ក្នុងការអនុវត្តការវាយតម្លៃទៅលើអត្ថិភាពនៃ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" ត្រូវទុកឱ្យ "ឆន្ទានុសិទ្ធិឥតដែនកំណត់" របស់ចៅក្រមក្នុងការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ (ដែលមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យអនុវត្ត បទដ្ឋានជាក់លាក់ណាមួយ ក្នុងការសម្រេចថាតើមានអត្ថិភាពបទចោទគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ) ដោយសារតែតុលាការកំពូល (Cour de Cassation) មិនធ្វើការសម្រេចទៅលើការវាយតម្លៃបែបនេះទេ[805]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី មានភាពច្បាស់លាស់ណាស់ថា "ភវនីយភាព" នៃពិរុទ្ធភាព គឺចាំបាច់ (ដូចជាលើសពីលទ្ធភាពដែលអាចកើតមានធម្មតា) ហើយសម្ភារៈភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ចាំបាច់ត្រូវតែមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់[806]។

482. នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការជាតិ និងតុលាការអន្តរជាតិ បានអនុវត្ត "វិធីសាស្ត្រទូទៅ" ទាក់ទងបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាង ដែលតម្រូវសម្រាប់ការបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ[807]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានកំណត់និយមន័យ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់" ជាពិសេសឡើយ សម្រាប់គោលបំណងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក។

483. នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានប្រើប្រាស់បទដ្ឋាន "ភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់" ដើម្បីកាត់បន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ[808] ប៉ុន្តែមិនបានផ្តល់និយមន័យសម្រាប់

---

[803] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២១។

[804] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២២។

[805] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២២។

[806] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៣។

[807] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៦។

[808] *សំណើសុំមតិយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/3។ *សំណើសុំសេចក្តីអធិប្បាយទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទ ដែលនឹងពុំត្រូវបានស៊ើបសួរ*

ពាក្យនេះឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់គាត់ ដើម្បីសម្រេចថាតើ "ភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់" ដែរឬទេ ដើម្បីគាំទ្រដល់បទចោទ[809]។ រហូតមកទល់ពេលនេះ ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះមិនទាន់ត្រូវបានជំទាស់ ដោយមេធាវីការពារក្តី[810] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[811] ឬក្រុមមេធាវីការពារក្តី អោ អាន[812]នៅឡើយ។

484. ទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក សុទ្ធតែអនុញ្ញាតឱ្យមានការស្វែងរកគោលការណែនាំ នៅក្នុងវិធាននីតិវិធីដែលមានកំណត់ នៅកម្រិតអន្តរជាតិ ក្នុងករណីដែលច្បាប់កម្ពុជា មិនបានចែងអំពីចំណុចជាក់លាក់នេះ ឬក្នុងករណីដែលមានភាពមិនប្រាកដប្រជា ទាក់ទងការបកស្រាយឬការអនុវត្ត វិធានពាក់ព័ន្ធនៃច្បាប់កម្ពុជា[813]។ ដូចគ្នានឹង អ.វ.ត.ក ដែរ តុលាការ ICTY [814]និង តុលាការ ICTR [815]បានប្រើប្រាស់បទដ្ឋាន "ភស្តុតាងគ្រប់

បន្ថែម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307។ *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307/3។

[809] *សំណើសុំមតិយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ* ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/3។ *សំណើសុំសេចក្តីអធិប្បាយទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទ ដែលនឹងពុំត្រូវបានស៊ើបសួរបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307។ *សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307/3។

[810] *សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត* ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/1

[811] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសុំយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/2។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សុំឱ្យផ្តល់យោបល់ទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលបានចោទប្រកាន់មិនចាំបាច់ស៊ើបសួរបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307/2។

[812] *សារណារបស់ អោ អាន ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិស្នើសុំផ្តល់យោបល់ទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់មិនចាំបាច់ស៊ើបអង្កេតបន្ថែម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D307/1។

[813] កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ មាត្រា ២៣ថ្មី។

[814] វិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់តុលាការ ICTY វិធាន ៤៧(ខ)៖ "រដ្ឋអាជ្ញា បើឃើញថាការស៊ើបអង្កេតមួយមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុក្នុងការជឿជាក់ថាជនសង្ស័យម្នាក់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនៅក្នុងដែនវិសាលភាពយុត្តាធិការ

គ្រាន់” នៅពេលសម្រេចចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅតុលាការ ICTYនិង តុលាការ ICTR លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យដែលរដ្ឋអាជ្ញាត្រូវបំពេញគឺ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្តល់នូវ មូលដ្ឋានសមហេតុផលដើម្បីជឿជាក់ថា ជនសង្ស័យបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មមែន” មិនមែនគ្រាន់តែជា “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់” នោះទេ។

485. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនៅតុលាការ ICTY [816]និង តុលាការ ICTR[817] ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយរដ្ឋអាជ្ញា បន្ទាប់ពីមានកិច្ចស៊ើបសួរដែលមិនមានការចូលរួម ទាំងពីមេធាវីការពារក្តីនិងចៅក្រម។ បន្ទាប់មកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវបានចៅក្រមវាយតម្លៃដោយមានសម្ភារៈគាំទ្រ ដែលផ្តល់ឲ្យដោយរដ្ឋអាជ្ញា ដើម្បីសម្រេចថាតើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ ក្នុងការផ្តល់នូវមូលដ្ឋានសមហេតុផល សម្រាប់ការជឿជាក់ថាជនសង្ស័យ បានប្រព្រឹត្តអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម[818]។ ហេតុដូច្នេះគឺរដ្ឋអាជ្ញាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការបង្ហាញរឿងក្តីបឋមជូនដល់ចៅក្រម សម្រាប់ចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។ លក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យតម្រូវគឺ “រឿងក្តីដែលអាចជឿជាក់បាន ប្រសិនបើត្រូវបានទទួលយក និងមិនមានការជំទាស់ នឹងក្លាយជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទ”[819]។

របស់តុលាការ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវរៀបចំ និងបញ្ជូនទៅចុះបញ្ជីនូវដីការចោទប្រកាន់ ដោយមានការយល់ព្រមបញ្ជាក់ពីចៅក្រម ភ្ជាប់ជាមួយនូវសម្ភារៈគាំទ្រ។”

[815] វិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់តុលាការ ICTR វិធាន ៤៧(ខ)៖ “រដ្ឋអាជ្ញា បើឃើញថាការស៊ើបអង្កេតមួយមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការផ្តល់សំអាងហេតុក្នុងការជឿជាក់ថាជនសង្ស័យម្នាក់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនៅក្នុងដែនវិសាលភាពយុត្តាធិការរបស់តុលាការ រដ្ឋអាជ្ញាត្រូវរៀបចំ និងបញ្ជូនទៅចុះបញ្ជីនូវដីការចោទប្រកាន់ ដោយមានការយល់ព្រមបញ្ជាក់ពីចៅក្រម ភ្ជាប់ជាមួយនូវសម្ភារៈគាំទ្រ។”

[816] វិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់តុលាការ ICTY វិធាន ៤៧(ខ)។

[817] វិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់តុលាការ ICTR វិធាន ៤៧(ខ)។

[818] លក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការ ICTY មាត្រា ១៩(១)។ វិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន៤៧(ខ)។ វិធាននីតិវិធី និង ភស្តុតាងរបស់តុលាការ ICTR វិធាន ៤៧(ខ)។

[819] តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Milošević* (IT-01-51-I) “សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការពិនិត្យឡើងវិញលើដីកាចោទប្រកាន់” ចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៤។

486. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ រដ្ឋអាជ្ញាជាអ្នកមានសិទ្ធិអំណាច ធ្វើការស៊ើបអង្កេត ហើយមានភារកិច្ចរៀបចំ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[820]។ ការនេះត្រូវឆ្លងកាត់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គាំទ្រដល់បទចោទ នៅមុនពេលដែលរដ្ឋអាជ្ញាត្រូវដាក់បង្ហាញ ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនានា ហើយដែលក្នុងដំណាក់កាលនេះ មេធាវីការពារក្តីអាចជំទាស់ចំពោះភស្តុតាង ដែលរដ្ឋអាជ្ញាបានដាក់បង្ហាញ និងដាក់បង្ហាញនូវភស្តុតាងផ្ទាល់របស់ខ្លួន[821]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់បទចោទដែលបានស្នើឡើងទាំងស្រុងឬមួយចំនួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចាំបាច់ "ត្រូវតែសម្រេចថាតើ មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ ក្នុងការកំណត់នូវមូលដ្ឋានសំខាន់ សម្រាប់ជឿជាក់ថាបុគ្គលម្នាក់ បានប្រព្រឹត្តនូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នីមួយៗ"[822]។ រដ្ឋអាជ្ញារបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ មានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញ "លទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតពេញលេញនិងត្រឹមត្រូវ" ដែលត្រូវយកមកវិភាគនិងវាយតម្លៃទាំងស្រុង[823]។ រដ្ឋអាជ្ញា "ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់នូវភស្តុតាងជាក់ស្តែងនិងច្បាស់លាស់ ដែលបង្ហាញនូវខ្សែបន្ទាត់សំអាងហេតុច្បាស់ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នីមួយៗរបស់ខ្លួន"[824]។ មេធាវីការពារក្តីអាចផ្តល់ភស្តុតាង រួមទាំងការកោះហៅសាក្សី ដើម្បីតទល់ជាមួយរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញា សម្រាប់ការចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[825]។

---

[820] លក្ខន្តិកៈ ICC មាត្រា ១៣, ១៤, ១៥, ៤២, ៥៣, ៥៤, ៦១។

[821] លក្ខន្តិកៈ ICC មាត្រា ៦១។

[822] លក្ខន្តិកៈ ICC មាត្រា ៦១(៧)។

[823] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* Gbagbo "សេចក្តីសម្រេចអំពីការផ្អាកដំណើរការសវនាការស្តីអំពីការបញ្ជាក់អំពីបទចោទប្រកាន់ អនុលោមតាម មាត្រា ៦១(៧)(គ)(ឆ) នៃលក្ខន្តិកៈរ៉ូម" ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ សំណុំរឿង ICC-02/11-01/11-432 កថាខណ្ឌ៣៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* Lubanga "សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់" ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-803t កថាខណ្ឌ៣៩។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Katanga និង Ngudjolo* "សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់" ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/07-717 កថាខណ្ឌ៦៦។

[824] តុលាការ ICC រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* Lubanga "សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់" ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/06-803t កថាខណ្ឌ៣៩។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Katanga និង Ngudjolo* "សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់" ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿង ICC-01/04-01/07-717 កថាខណ្ឌ៦៥។

[825] លក្ខន្តិកៈ ICC មាត្រា ៦១(៦)។

iii. សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

487. នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃការសាកសួរហេតុផលដោយចៅក្រម (inquisitorial structure) ដែលទទួលឥទ្ធិពលពីបារាំង របស់ អ.វ.ត.ក តួនាទីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយសត្យានុម័ត ដោយមានធាតុចូលពីសហព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីការពារក្ដី ហើយស្ថិតក្រោមការតាមដានមើលដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[826]។ ទោះបីជាក្រមព្រហ្មទណ្ឌបារាំង មិនបានផ្ដល់និយមន័យបន្ថែមទៀត ទៅលើពាក្យ "បទចោទមិនគ្រប់គ្រាន់" ក្ដី តែទ្រឹស្ដីនេះដោយមានការគាំទ្រដោយយុត្តិសាស្ត្រ[827] សន្មតថាការបញ្ជូនរឿងក្ដីមួយទៅជំនុំជម្រះ តម្រូវថាបទចោទត្រូវតែមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឈានទៅដល់ភវនីយភាព**ច្បាស់លាស់**នៃពិរុទ្ធភាព គឺមិនត្រឹមតែលទ្ធភាពដែលអាចកើតមានធម្មតានោះទេ[828]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី ហាក់ដូចជាមិនមានភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌបារាំង។ ទោះបីជាមានការអធិប្បាយខ្លះដែលបញ្ជាក់ថា បទដ្ឋានចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះគឺជា "ភវនីយភាព**ច្បាស់លាស់**"ក្ដី តែការអធិប្បាយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានដកស្រង់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ បញ្ជាក់ថាត្រឹមតែ "ភវនីយភាព" គឺជាបទដ្ឋានក្នុងការបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ[829]។ យោងទៅតាមគោលនយោបាយ វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ដែលមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ហើយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានអះអាងពីការតាំងចិត្តរបស់ពួកគាត់នោះ មេធាវីការពារក្ដីសូម

---

[826] នៅត្រង់នេះ អ.វ.ត.ក បានឆ្លុះបញ្ចាំងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងប្រព័ន្ធច្បាប់បារាំង។ *សូមមើល៖* មាត្រា ៨០, ៨០(១), ១៥១ និង មាត្រា ១៨៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង។

[827] Christian Guéry (Président de la chambre de l'instruction de Grenoble), Dalloz action Droit et pratique de l'instruction préparatoire, ផ្នែក៣, ជំពូក៥៥១.៥២៖ Juge d'instruction et intime conviction ឆ្នាំ២០១៥]។

[828] ការហាមឃាត់ចំពោះអង្គហេតុសម្មតិកម្មក្នុងការយោងនៃសំណុំរឿងមួយ *សូមមើល* បទល្មើសលេខ 84-91.908 ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៤ ព្រឹត្តិបត្របទល្មើសលេខ ២៣១។

[829] សំណុំរឿង ០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣២៣ 1323 ដកស្រង់នៅជើងទំព័រ៥២២៩ "Droit et Pratique de l'Instruction Préparatoire Dalloz ឆ្នាំ២០០៧ បោះពុម្ពលើកទី៦ កថាខណ្ឌ ២១៣.១១៖ «Les juridictions d'instruction n'ont point à rechercher si le prévenu est coupable, mais seulement s'il est probable qu'il le soit. La probabilité est la mesure du jugement. Ce ne sont pas des preuves mais seulement des indices qu'il faut demander à la procédure écrite» [ការបកប្រែ៖ សភាស៊ើបសួរ មិនចាំបាច់ធ្វើការបញ្ជាក់ថាតើចុងចម្លើយមានពិរុទ្ធភាព ឬក៏ទំនងជាចុងចម្លើយមានពិរុទ្ធភាព ឬក៏អត់នោះទេ។ ភវនីយភាព គឺជារង្វាស់នៃការវាយតម្លៃ។ វាមិនមែនជាភស្តុតាងនោះទេ ប៉ុន្តែវាគ្រាន់តែជាតម្រុយនៅក្នុងដីកាចោទប្រកាន់ប៉ុណ្ណោះ។"

លើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ច អនុវត្តនូវបទដ្ឋាន "*ភាពនីយភាពច្បាស់លាស់*"[830]។

គ. ការពិចារណាលើភស្តុតាង

i. ការកំណត់បថមលើប្រភេទឯកសារ គឺអាចអនុញ្ញាតបាន និងជាការត្រឹមត្រូវ

488. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានពន្យល់ថា "សម្ភារៈភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា និងស៊ីសង្វាក់គ្នាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងបន្ទាល់""[831]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានរៀបរាប់ពីការសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងការសម្រេចលើតម្លៃជាភស្តុតាង របស់ភស្តុតាងឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីពិចារណាថា ជាការប្រុងប្រយ័ត្នដែលត្រូវលើកឡើង នូវសារណានៅទីនេះ។

<u>ការពិចារណាទៅលើភស្តុតាង នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៅ អ.វ.ត.ក</u>

489. នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយសំណុំរឿង០០៤/០១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរួមបញ្ចូល "ការពិចារណាលើភស្តុតាង" ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្តល់មតិ លើតម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទភស្តុតាងផ្សេងៗគ្នា[832]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាច ចេញដីកាដំណោះស្រាយបាន ដោយមិនមានការវាយតម្លៃពេញលេញទៅលើ សំណុំរឿង០០៤ទេ[833]។

490. មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា វិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺជាការចាំបាច់និងត្រឹមត្រូវទាំងស្រុង ដោយសារតែវិធីសាស្ត្រនេះបានផ្តល់នូវការបញ្ជាក់បំភ្លឺ អំពីវិធីសាស្ត្រក្នុងការ

---

[830] *វិមតិសង្ស័យ* ត្រូវបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បង្ហាញថា៖ "វិមតិសង្ស័យ បានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ" សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ២៧។

[831] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០៧០។

[832] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៣-១៣៩។

[833] វិធាន ៦៧(៣)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

វាយតម្លៃភស្តុតាង ដែលដូច្នេះហើយគឺមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា និងមានប្រសិទ្ធិភាពផ្នែកតុលាការ ជាមួយកាតព្វកិច្ចក្នុងការធានាថា ដីកាដំណោះស្រាយមាននូវសំអាងហេតុ និងអាចត្រួតពិនិត្យបាន[834] ។

491. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរិះគន់វិធីសាស្ត្រ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថាជា "កំហុសអង្គច្បាប់"៖

> តាមពិតទៅគឺមិនមានមូលដ្ឋាន សម្រាប់ការញែកចេញពីគ្នានូវចម្លើយនានា ដោយផ្អែកទៅលើប្រភពនៃចម្លើយនោះឡើយ។ ភស្តុតាងទាំងអស់សុទ្ធតែអាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅទទួលបាននូវ សច្ចធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បាន តាមផ្លូវច្បាប់ដូចៗគ្នា ប្រសិនបើភស្តុតាងទាំងនោះ ត្រូវបានប្រមូលមកដោយស្របច្បាប់។ ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធជំជែកសួរដេញដោលដែលផ្អែកលើភស្តុតាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ គឺជាកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលធ្វើការអះអាងជាទូទៅអំពី តម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទភស្តុតាងជាក់លាក់មួយចំនួន ដែលនាំឱ្យមានការបង្កើតនូវឋានានុក្រមនៃភស្តុតាង ផ្អែកលើលក្ខណៈនៃភស្តុតាង ដោយមិនផ្អែកលើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាង ហើយជាលទ្ធផលផ្តល់នូវទម្ងន់តិចជាង ចំពោះភស្តុតាងដែលប្រមូលបានដោយស្ថាប័នដទៃ ដោយសារតែមូលដ្ឋានផ្លូវការប៉ុណ្ណោះ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធតែមួយគត់ គួរតែជាឥទ្ធិពលដែលខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនោះអាចមានទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងនឹងបញ្ហាថាតើ មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឬអត់ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នោះ[835]។

492. នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសឆ្គង ក្នុងការរិះគន់របស់អង្គជំនុំជម្រះ ហើយបានអញ្ជើញឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ""ពិចារណាឡើងវិញលើមតិយោបល់របស់ខ្លួន" នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយ ប្រឆាំង

---

[834] វិធាន ៦៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[835] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៥១-៥២។

នឹងដីកាដំណោះស្រាយសំណុំរឿង004/02នេះ[836]។ ជាថ្មីម្តងទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ បានជ្រើសរើសយកការពិចារណាទៅលើភស្តុតាង[837]។

493. អង្គបុរេជំនុំជម្រះហាក់ដូចជាទទួលយកគោលការណ៍ណែនាំពីវិធាននៃភស្តុតាង នៅក្នុងអំឡុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ[838]។ វិធាន ៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងវិធានប្រហាក់ប្រហែល នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា ៣២១[839] គឺអាចអនុវត្តបាននៅក្នុងដំណាក់កាល កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ។ វិធាន ៨៧(១) បានចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ "លើកលែងតែមានបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ រាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ត្រូវតែទទួលយក"។ មាត្រា ៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា បានចែងកាន់តែលម្អិតបន្ថែមថា "តុលាការថ្លឹងថ្លែងដោយឥស្សរចិត្ត អំពីតម្លៃភស្តុតាងដែលគេដាក់ជូនមកខ្លួនពិនិត្យ ដោយផ្អែកទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន"។ វិធានផ្ទៃក្នុងនិងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មានភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីវិធាន ទាក់ទងការប្រព្រឹត្តទៅលើភស្តុតាង នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត។

494. ប្រសិនបើមាត្រា៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ត្រូវបានគោរពនៅ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត បទដ្ឋាន "ជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន" ផ្តល់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នូវឆន្ទានុសិទ្ធិដ៏ទូលាយ ក្នុងការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួន។ ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានទទួលស្គាល់រួចហើយ ឆន្ទានុសិទ្ធិបែបនេះមានភ្ជាប់មកជាមួយ នូវការទទួលខុសត្រូវ៖ "គោលការណ៍សេរីភាពក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាង ផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិជូនចៅក្រម ប៉ុន្តែមិន

---

[836] សំណុំរឿង 004/02 *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៥-៤៩១។ សំណុំរឿង 004/02 *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៥។

[837] សំណុំរឿង 004/02 *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៥-៤៩១។ សំណុំរឿង 004/02 *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៣-១៥៦។

[838] សំណុំរឿង 004/01 *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៥៥។

[839] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ៣២១ ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ៖ "លើកលែងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ផ្ទុយពីនេះ ភស្តុតាងក្នុងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ អាចជូនបានដោយសេរី។"

មែនជាអាជ្ញាបណ្ណឱ្យធ្វើតាម ទំនើងចិត្តឡើយ គឺថាចៅក្រមត្រូវតែផ្តល់សំអាងហេតុ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ហើយសំអាងហេតុទាំងនោះ ត្រូវតែពាក់ព័ន្ធនឹងដែនកំណត់ទូទៅមួយចំនួន ដែលច្បាប់និងតុលាការទទួលយក"[840]។ វិធានផ្ទៃក្នុង[841] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា[842] និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ[843] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង[844] សុទ្ធតែអះអាងគាំទ្រថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ច ផ្តល់សេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១[845] និងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២[846] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអនុវត្តបែបនេះ ដោយផ្តល់នូវការពិចារណាលើភស្តុតាង។ ការពិចារណាលើភស្តុតាង ក៏ផ្តល់ផងដែរនូវតម្លាភាព[847]។

---

[840] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៧(ក)(iii)។

[841] វិធាន ៦៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង៖ "ដីកាដំណោះស្រាយត្រូវតែមានសំអាងហេតុ"។

[842] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមាត្រា២៤៧៖ "ដីកាដំណោះស្រាយជានិច្ចកាលត្រូវតែមានសំអាង ហេតុ។"

[843] សំណុំរឿង ០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្តីពីសំណើសុំដាក់បញ្ចូលឯកសារភស្តុតាងបន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿងដែលនឹងជួយដល់ការបញ្ជាក់អំពីការដឹងឮរបស់ជនត្រូវចោទ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D365/2/10 កថាខណ្ឌ២៤។

[844] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបញ្ជាក់ថា "សំអាងហេតុចំពោះសេចក្តីសម្រេចតុលាការ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ធាតុផ្សំដ៏សំខាន់មួយនៃសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដូចដែលត្រូវបានការពារដោយ មាត្រា ១៤(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ [ICCPR] ចែងថា "ជនគ្រប់រូប ត្រូវមានសិទ្ធិឱ្យសាលាក្តីមានសមត្ថកិច្ចឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង ដែលបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ជំនុំជម្រះរឿងក្តីរបស់ខ្លួនដោយសមធម៌ និងសាធារណៈ ដើម្បីសម្រេចការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងមកលើខ្លួនក្នុងវិស័យព្រហ្មទណ្ឌ ឬលើសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចក្នុងវិស័យរដ្ឋប្បវេណី។ ដើម្បីពង្រឹងនូវកាតព្វកិច្ចរបស់ចៅក្រម ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុចំពោះទឡ្ហីករណ៍សត្យានុម័ត។ ដើម្បីធានាដល់យន្តការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយផ្តល់លទ្ធភាពដល់ភាគីក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍និងផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យមានការពិនិត្យឡើងវិញដោយតុលាការជាន់ខ្ពស់ ឬអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍។ សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំដោះលែងបន្ទាន់របស់ នួន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង ធីរិទ្ធ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E50 កថាខណ្ឌ២៥-២៦ [ដកស្រង់ យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ECHR] (ជើងទំព័របានលុប)។ មាត្រា ១៤ នៃ ICCPR អាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក តាមរយៈមាត្រា ១២(២) និងមាត្រា ១៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ មាត្រា ៣៥ថ្មី នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។

[845] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៣ ដល់១៣៩។

495. ការអះអាងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលថា "ភស្តុតាងទាំងអស់ជាទូទៅ គឺមានតម្លៃជាភស្តុតាងស្មើគ្នា"[848] យ៉ាងច្រើនបំផុតអាចពិចារណាថាជា *ការបញ្ចេញមតិរបស់ចៅក្រម* (*obiter dictum*)។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ជំទាស់ទៅលើតម្លៃជាភស្តុតាង របស់ភស្តុតាង ឬ អំពីលក្ខណៈដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងឡើយ ដូច្នេះហើយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរំលោភទៅលើអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួន នៅពេលដែលសម្រេចថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកំហុសឆ្គងអង្គច្បាប់ នៅពេលផ្តល់ការពិចារណាលើភស្តុតាង។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើ **វិធាន១១០នៃវិធានផ្ទៃក្នុង** ដែលពាក់ព័ន្ធបណ្តឹងសាទុក្ខ ទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនោះ បានចែងថា "វិសាលភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវកម្រិតត្រឹមបញ្ហា ដែលលើកឡើងក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង ឬ បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ"។ ប្រហែលគ្នានេះមាត្រា ៣៩៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ដែលពាក់ព័ន្ធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពី សាលាដំបូងកម្ពុជាបានចែងថា "សំណុំរឿងត្រូវបានផ្ទេរជូនសាលាឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងព្រំដែនដែលកំណត់ដោយលិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងតាមឋានៈរបស់អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍"។

496. ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសឆ្គងក្នុងការលើកឡើងថា "ភស្តុតាងទាំងអស់ជាទូទៅ គឺមានតម្លៃជាភស្តុតាងស្មើគ្នា"[849]។ ទោះបីជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះអះអាងថា

---

[846] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៥ ដល់៤៩១។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៣ ដល់១៥៦។

[847] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៧(ក)(i)។

[848] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៤៤។

[849] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៤៤ ('ភស្តុតាងទាំងអស់គឺសុទ្ធតែអាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅទទួលបាននូវសច្ចាធារណ៍នៃភាពជឿជាក់បានច្បាប់ដូចៗគ្នា ប្រសិនបើភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវបានប្រមូលមកដោយស្របច្បាប់។') និងកថាខណ្ឌ៥១។

ពឹងផ្អែកទៅលើច្បាប់បារាំង នៅពេលធ្វើការអះអាងបែបនេះក្តី[850] ជាការពិតដូចដែល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលើកឡើង គឺមានឋានានុក្រមនៃភស្តុតាងទាំងតាមច្បាប់បារាំង[851] និងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា[852]។ លើសពីនេះទៅទៀត យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ក៏បានផ្តល់នូវឧទាហរណ៍នៃភស្តុតាង ដែលត្រូវថ្លឹងថ្លែងជាមួយតម្លៃជាភស្តុតាង *បឋម*ផងដែរ។ ឧទាហរណ៍អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចម្តងហើយម្តងទៀតថា "កំណត់ហេតុដែលធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបសួរ ត្រូវបានសន្និដ្ឋានថាមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន" ប៉ុន្តែ "កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងឡាយ ឬភស្តុតាងប្រមូលបានផ្សេងទៀត ដែល

---

[850] *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៤៤ បានដកស្រង់ Frédéric Debove, François Falletti និង Emmanuel Dupic, *Précis de droit pénal et de procédure pénale,* Presses Universitaires de France, 5th ed. ឆ្នាំ២០១៣ ទំព័រ៦៨៧។

[851] សំណុំរឿង 004/02 *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៧ (ក)(iii) ជើងទំព័រ ៥៨ 'ករណីនេះយកមកអនុវត្តស្មើតែនៅក្នុងច្បាប់បារាំងក៏ដោយ ដូចមានឧទាហរណ៍មួយបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ៖ កំណត់ហេតុមានតម្លៃជាភស្តុតាងផ្សេងៗគ្នា អាស្រ័យលើរបៀប/នរណារៀប ចំកំណត់ហេតុនោះ៖ កំណត់ហេតុមានតម្លៃជាភស្តុតាងតែក្នុងករណីដែលកំណត់ហេតុមានទម្រង់ដែលជាប្រចាំ ហើយអ្នកធ្វើកំណត់ហេតុ ដោយបំពេញកិច្ចអនុវត្តភារកិច្ចរបស់ខ្លួន រាយការណ៍អំពីប្រធានបទដែលជាសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនអំពីអ្វីដែលគាត់បានឃើញ បានឮ ឬបានឃើញដោយផ្ទាល់ (មាត្រា ៤២៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង)។ លើកលែងករណីដែលច្បាប់ចែងផ្ទុយពីនេះ កំណត់ហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស គ្រាន់តែជាប្រភពនៃព័ត៌មានតែប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៤៣០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង)។ ក្នុងករណីដែលមានមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬភ្នាក់ងារសាធារណៈទទួលបន្ទុកមុខងារមួយចំនួនរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ទទួលបានតាមរយៈបទបញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយនូវអំណាចដើម្បីបញ្ជាក់ពីបទល្មើស តាមរយៈកំណត់ហេតុ ឬរបាយការណ៍នោះ ភស្តុតាងដែលផ្ទុយអាចបង្ហាញជូនបានតែក្នុងទម្រង់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬតាមរយៈសាក្សីតែប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៤៣១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង)។

[852] *សូមមើលឧទាហរណ៍៖* ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ១១០ ("តាមគោលការណ៍កំណត់ហេតុមានតម្លៃគ្រាន់តែជាព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែកំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវទុកជាបន្ទាល់ឯកសារដើមមានន័យថាត្រូវទុកជាឯកសារដែលត្រូវជឿរហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ។ ភស្តុតាងផ្ទុយអាចជូនមកចៅក្រមបានដោយសេរីតាមគ្រប់មធ្យោបាយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។ ចៅក្រមធ្វើមូលវិចារណ៍ដោយសេរី លើកំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបទល្មើសជាក់ស្តែង។") និងមាត្រា ១១៨ ("តាមគោលការណ៍កំណត់ហេតុមានតម្លៃគ្រាន់តែជាព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែកំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវទុកជាបន្ទាល់ឯកសារដើមមានន័យថាត្រូវទុកជាឯកសារដែលត្រូវជឿរហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ។ ចៅក្រមធ្វើមូលវិចារណ៍ដោយសេរីលើកំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម"។

មិនស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ប៉ុន្តែស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គការអន្តរការី ផ្សេងទៀត ឬអង្គភាពផ្សេងដែលនៅក្រៅ អ.វ.ត.ក ពុំត្រូវបានសន្មតថាមានភាពអាចជឿជាក់បាន នោះទេ”[853]។

497. អង្គបុរេជំនុំជម្រះពឹងផ្អែកទៅលើគោលការណ៍ដែលថា ភស្តុតាងទាំងអស់គឺអាចទទួលយកបាន ដើម្បីសម្រេចថាភស្តុតាងទាំងអស់ មានតម្លៃជាភស្តុតាងដូចគ្នា[854]។ នេះគឺជាការបំភាន់។ ភាពអាចទទួលយកបាន និងតម្លៃជាភស្តុតាងគឺជាទស្សនៈភស្តុតាងផ្សេងពីគ្នាទាំងស្រុង។ ភស្តុតាងអាចទទួលយកក្នុងពេលជាមួយគ្នា ហើយមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច ឬក៏គ្មានផង[855]។ តាមពិតទៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះខ្លួនឯងផ្ទាល់ បានទទួលស្គាល់បែបនេះ នៅក្នុងការសម្រេចថា “កង្វល់ណាមួយ ដែលទាក់ទងនឹង ភាពអាចជឿជាក់បាននៃព័ត៌មានបន្ថែម អាចនឹងមិនប៉ះពាល់សុពលភាព នៃពាក្យ សុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែប៉ះពាល់តម្លៃជាភស្តុតាង នៃព័ត៌មានទាំងនោះ

---

[853] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ E96/7 កថាខណ្ឌ២៦ និង២៩។

[854] “ក្នុងន័យផ្សេងទៀត រាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ត្រូវតែទទួលយក ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ លើសពីនេះទៀត រាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ គឺជាទូទៅត្រូវតែមានតម្លៃជាភស្តុតាងដូចគ្នា។ មាត្រា ២៣*ថ្មី* នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានឆ្លុះបញ្ចាំងនូវគោលការណ៍នេះដោយចែងថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋាននៃព័ត៌មាន *ដែលទទួលបានពីស្ថាប័ន នានា*”។ មាត្រា ៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានចែងបន្ថែមទៀតថា លើកលែងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ផ្ទុយពីនេះ ភស្តុតាងក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ អាចជូនបានដោយសេរី។ តុលាការថ្លឹងដោយឥស្សរចិត្តអំពីតម្លៃភស្តុតាងដែលគេដាក់ជូនមកខ្លួនពិនិត្យ ដោយផ្អែកទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន។” សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៤៤ (ជើងទំព័របានលុប)។

[855] វចនានុក្រមច្បាប់ Black បោះពុម្ពលើកទី៩ ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ៥៣៖ “ទទួលយក។ អាចត្រូវបានទទួលយកដោយស្របច្បាប់។ ឱ្យទទួកយក។ អនុញ្ញាតឱ្យយក <ភស្តុតាងដែលទទួលយក>“ និងទំព័រ១៣២៣៖ “ដែលអាចបញ្ជាក់បង្ហាញ។ ដែលទោរទៅរកការបង្ហាញ ឬមិនបង្ហាញ។”

ដែលត្រូវការវាយតម្លៃពេញលេញ នៅដំណាក់កាលក្រោយទៀត"[856]។ ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវ៖

> ការយល់ឃើញដែលបានបង្ហាញជាទូទៅថា ភស្តុតាងទាំងអស់ទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បានដូចគ្នា ឲ្យតែភស្តុតាងទាំងនោះប្រមូលបានដោយស្របច្បាប់ គឺជាការយល់ឃើញមិនត្រឹមត្រូវ។ ឧទាហរណ៍ពីរអាចគ្រប់គ្រាន់ហើយដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពមិនត្រឹមត្រូវនេះ៖ ជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកចម្លើយសារភាពជាច្រើននៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ត្រូវបានប្រមូលដោយស្របច្បាប់ ដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឬដោយមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ប៉ុន្តែផ្ទុយមកវិញដោយសារថា ចម្លើយសារភាពទាំងនេះបានធ្វើឡើង ដោយពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការធ្វើទារុណកម្ម ទើបចម្លើយសារភាពទាំងនេះ មិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បានទាល់តែសោះ។ ឧទាហរណ៍ប្រសិនបើយកតាមការយល់ឃើញ របស់ អ.ប.ជ ទាំងស្រុងនោះក៏មានន័យផងដែរថា លិខិតអនាមិកមួយដែលគ្រាន់តែមានពាក្យថា "អោ អានជាអ្នកធ្វើលិខិតនេះ" ហើយបានប្រគល់ជូនអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស ក្នុងអំឡុងពេលចុះបេសកកម្ម និងបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿង ជាផ្នែកមួយនៃរបាយការណ៍បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនោះ ក៏ទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពអាចជឿជាក់បាន ដូចគ្នានឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចំនួន ២០០ ទំព័រ ដែលធ្វើឡើងដោយ ស.ច.ស ខ្លួនឯងផងដែរ"[857]។

498. នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះហាក់ដូចជាបានសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដំបូងបានកំណត់ប្រភេទនៃភស្តុតាង ដោយមិនបានវាយតម្លៃទៅលើខ្លឹមសារ ហើយបន្ទាប់មកបានសម្រេចផ្តល់ដល់ប្រភេទភស្តុតាងខ្លះ នូវតម្លៃជាភស្តុតាងទាបជាង។ ជាលទ្ធផលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានអនុវត្ត កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន អនុលោម

---

[856] *សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពលើសំណើសុំ និងការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានបន្ថែមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសម្ភារៈស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D370/1/1/6 កថាខណ្ឌ២២។

[857] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៣៧(ក)(iii)។

ទៅតាមមាត្រា ៣២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា[858]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនមានមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសម្រេចនេះ ហើយក៏មិនបានផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ការសម្រេចនេះដែរ។ ដោយអនុលោមទៅតាមសច្ចធារណ៍នៃភាពទូទៅ[859] មេធាវីការពារក្តីពិចារណាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្តល់នូវការពិចារណា លើភស្តុតាងរបស់ពួកគាត់ បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យមើលលើភស្តុតាងទាំងអស់ នៅក្នុងសំណុំរឿង00៤/0១ និងសំណុំរឿង00៤/0២ ហើយនឹងអនុវត្តដូចគ្នានៅក្នុងសំណុំរឿង00៤។

499. មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ការផ្តល់ដល់ភស្តុតាងនូវការកំណត់ប្រភេទបឋម គឺជាវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពផ្នែកតុលាការ និងសមហេតុផល ក្នុងការផ្តល់នូវសំអាងហេតុនៅពេលវាយតម្លៃ ទៅលើតម្លៃជាភស្តុតាង។ ប្រហែលគ្នានេះនៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានផ្សព្វផ្សាយនូវវិធីសាស្ត្រ នៃការកំណត់ប្រភេទភស្តុតាង ថាជាវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពផ្នែកតុលាការ ដែលភស្តុតាងអាចត្រូវបានធ្វើមោឃភាព ដូចជាភស្តុតាងដែលបានទទួលដោយការធ្វើទារុណកម្ម[860]។

---

[858] អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានលើកឡើងនូវការសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទភស្តុតាងមុនការធ្វើការវាយតម្លៃ៖ 'ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធដែកស្ទូរដេញដោល ដែលផ្អែកលើភស្តុតាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ គឺជាកំហុសអង្គច្បាប់ដែលធ្វើការអះអាងជាទូទៅអំពីតម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទភស្តុតាង ដោយមិនផ្អែកលើខ្លឹមសារនៃភស្តុតាង ហើយជាលទ្ធផលផ្តល់នូវទម្ងន់តិចជាង ចំពោះភស្តុតាងដែលប្រមូលបានដោយស្ថាប័នដទៃ ដោយសារតែមូលហេតុផ្លូវការប៉ុណ្ណោះ។' សំណុំរឿង 00៤/0១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២0១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៥២។

[859] នៅពេលដែលមានការសន្និដ្ឋានតវ៉ាអំពីភាពត្រឹមត្រូវទៀងទាត់នៃការស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស៖ 'ដូច្នេះ នៅពេលមានការតវ៉ាអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃទង្វើរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនៃ ក.ស.ច.ស ឬនៅពេលមានការចោទប្រកាន់អំពីការបំប្លែង ឬការបង្ខូចភស្តុតាង ម្ចាស់បណ្តឹងនឹងទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា ការសន្មតថាសកម្មភាពរបស់ ក.ស.ច.ស មានភាពប្រក្រតីពុំគួរយកមកអនុវត្តតទៅទៀតឡើយ។' សំណុំរឿង 00២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងពាក់ព័ន្ធនឹងភាពពុំត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងជាសំឡេងនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីរបស់ ក.ស.ច.ស* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២0១២ (ឯកសារប្រភេទកែប្រែសម្រួល បានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី៣0 ខែឧសភា ឆ្នាំ២0១២) ឯកសារ E142/3 កថាខណ្ឌ១0។

[860] សំណុំរឿង 00៣ *សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំ [កោសលុប] សុំឱ្យធ្វើមោឃភាពកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយដែលទទួលបានពីភស្តុតាងបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២0១៨ ឯកសារ D257/1/8។

ii. តម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទឯកសារ

500. បន្ទាប់ពីការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង មេធាវីការពារក្តីមាននូវសារណាដូចតទៅ ទាក់ទងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃប្រភេទរបស់ភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤។ ក្នុងករណីដែល មេធាវីការពារក្តី មានទស្សនៈជាក់លាក់ ទៅលើឯកសារជាក់លាក់ណាមួយ មេធាវីការពារក្តីនឹង បញ្ចេញ ទស្សនៈនេះ នៅក្នុងផ្នែកភស្តុតាងក្នុងចម្លើយតបនេះ។

501. <u>កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដែលបង្កើតឡើងដោយ ក.ស.ច.ស</u>៖ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាន សម្រេចថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ "ដែល ក.ស.ច.ស បានធ្វើឡើងនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត ហើយត្រូវបានរៀបចំឡើងក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ និងត្រូវការពារនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ ច្បាស់លាស់ ដូច្នេះហើយត្រូវទទួលបានសច្ចធារណ៍ នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន"[861]។ មានសច្ចធារណ៍ មិនអាចបដិសេធបាននៃភាពត្រឹមត្រូវ ដែល ក.ស.ច.ស បានបំពេញកិច្ចស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន[862]។ យោងទៅលើសច្ចធារណ៍មិនអាចបដិសេធបាននេះ មេធាវីការពារក្តី សូមអោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឲ្យធ្វើការវាយតម្លៃ ដោយប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើ ទឡ្ហីករណ៍ របស់មេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងផ្នែកភស្តុតាងនៃចម្លើយតបនេះ ទាក់ទងភាពមិនអាចជឿជាក់បាន នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន។ ជាឧទាហរណ៍គឺមាន កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន ដែលសច្ចធារណ៍អាចបដិសេធបាន ដោយសារតែអ្នកស៊ើបអង្កេត៖ ១) មិនបានសួរបន្តលើតម្រុយ ដោះបន្ទុក ២) ផ្តល់ព័ត៌មានដាក់បន្ទុក ៣) នាំមុខសាក្សី ៤) មិនបានវាយតម្លៃដោយសត្យានុម័ត លើព័ត៌មានដោះបន្ទុក ៥) ចាំបាច់ត្រូវស្តាប់ចម្លើយដោយមិនមានកំណត់ត្រា ៦) មិនបានកត់ត្រា

---

[861] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៣ (ជើងទំព័របានលុប)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៣។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៥។

[862] "ដូច្នេះ នៅពេលមានការតវ៉ាអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃទង្វើរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនៃ ក.ស.ច.ស ឬនៅពេលមានការចោទប្រកាន់អំពីការបំប្លែង ឬការបង្ខូចភ័ស្តុតាង ម្ចាស់បណ្តឹងនឹងទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា ការសន្មតថាសកម្មភាពរបស់ ក.ស.ច.ស មានភាពប្រក្រតីពុំគួរយកមកអនុវត្តតទៅទៀតឡើយ។" សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើ របស់ នួន ជា លើពាក្យសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពពុំត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងជាសំឡេងនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីរបស់ ក.ស.ច.ស* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ (ឯកសារប្រភេទកែប្រែសម្រួល បានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២) ឯកសារ E142/3 កថាខណ្ឌ១០។

ភស្តុតាងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និង ៧) សម្តុតនិងបំភ័យសាក្សី។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ការស្តាប់ចម្លើយដោយមិនមានកំណត់ត្រា អាចប៉ះពាល់ដល់តម្លៃជាភស្តុតាង នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ[863]។

502. <u>ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មកពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក</u>៖ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មកពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ និងសំណុំរឿង០០៤/០២ មានសិទ្ធិទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍ នៃភាពពាក់ព័ន្ធនិង ភាពអាចជឿជាក់បាន ដោយសារតែ "ការពាក់ព័ន្ធជាមួយការចោទប្រកាន់" របស់ប្រតិចារឹកនោះ និងដោយសារតែប្រតិចារឹកទាំងនោះ ត្រូវបានរៀបចំឡើង "ក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ" ហើយត្រូវបានការពារនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ច្បាស់លាស់[864]។

503. មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ថា ប្រតិចារឹកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ មកពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺជាកម្មវត្ថុនៃសំណើសុំមោឃភាព[865]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ប្រតិចារឹកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សវនាការសំណុំរឿង០០២ អាចទទួលយកបានជាភស្តុតាង ដោយសារតែប្រភេទនៃភស្តុតាងនេះ "ត្រូវបានបង្គាប់ដោយអនុលោមតាម វិធាន ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយស្ថិតក្នុងឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលមានប្រយោជន៍ដល់ការស្វែងរក

---

[863] *សាលដីកាលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយ Paolo Stocchi* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/1/4 កថាខណ្ឌ២៤៖ "អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាបន្ថែមថា អត្ថិភាពនៃការសន្ទនាដែលមិនបានថតសំឡេង បើទោះជាមានការបញ្ជាក់យ៉ាងដូច្នេះក្តី នឹងមិនប៉ះពាល់ដល់សុពលភាពនៃការស្តាប់ចម្លើយដែលត្រូវបានជំទាស់នោះដែរ ប៉ុន្តែប៉ះពាល់ត្រឹមតែតម្លៃជាភស្តុតាងនៃការស្តាប់ចម្លើយនោះប៉ុណ្ណោះ។"

[864] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៣។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៣។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៥។

[865] *ពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពការដាក់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ពីសំណុំរឿង ០០២ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D360/1/1/2។

ការពិត"[866]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះដោះស្រាយតែជាមួយបញ្ហា នៃប្រតិចារឹកដែលត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយមិនមានការធ្វើការវាយតម្លៃ លើតម្លៃជាភស្តុតាង ដែលត្រូវផ្តល់ដល់ភស្តុតាងបែបនេះទេ។

504. មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ប្រតិចារឹកកិច្ចដំណើការនីតិវិធីសវនាការ មកពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ទោះជាក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ មិនត្រូវប្រើប្រាស់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ទេ សូម្បីសម្រាប់តែគោលបំណងគាំទ្រ ឬវាយតម្លៃទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាន របស់ភស្តុតាងដទៃផ្សេងទៀត ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងរួចហើយក្តី។ ប្រតិចារឹកទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើង ក្នុងកាលៈទេសៈដូចតទៅ៖ ការសួរដោយភាគីមួយក្នុងចំណោមភាគីនានានៃការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៤ គឺផ្នែកអន្តរជាតិនៃក.ស.ព ដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ជាក់ច្បាស់ ចំពោះលទ្ធផលក្នុងសំណុំរឿង០០៤, នៅក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៤ ដោយមិនមានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសមាជិករបស់ ក.ស.ច.ស ដើម្បីការពារសុចរិតភាពនៃការស៊ើបអង្កេត សំណុំរឿង០០៤, មិនមានវត្តមានភាគីដទៃទៀត ដែលមានផលប្រយោជន៍ក្នុងការការពារសិទ្ធិរបស់លោក យឹម ទិត្យ, និងមិនមានអង្គជំនុំជម្រះតុលាការដែលការពារសុចរិតភាពតុលាការ នៃការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៤ ប៉ុន្តែបែជាដណ្តើមយកដោយសកម្ម នូវការការពាររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទៅលើសុចរិតភាពតុលាការ ក្នុងការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៤[867]។ ការប្រើប្រាស់ប្រតិចារឹក នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសវនាការ ពី

---

866 *សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពការដាក់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ពីសំណុំរឿង ០០២ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D360/1/1/6 កថាខណ្ឌ១០។

867 ចៅក្រមឡាវែន៍ បានតាំងសំណួរទៅសាក្សីអំពីបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ប៉ុន្តែមិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២ នោះទេ។ "ចៅក្រមឡាវែន៍៖ តាទិត្យ តើលោកធ្លាប់ឮទេ ឈ្មោះ តាទិត្យ? សយ សែន៖ បាទដែលឮ។ ចៅក្រមឡាវែន៍៖ តើលោកធ្លាប់ឃើញ តាទិត្យ នៅក្រាំងតាចាន់ទេ? [...] សយ សែន៖ បាទ តាទិត្យ ដែលឮ ប៉ុន្តែគាត់អត់ដែលមកអត់ដែលឃើញទេ ខ្ញុំអត់ដែលឃើញទេ ដែលឮឈ្មោះ បាទ។ ចៅក្រមឡាវែន៖ តើលោកធ្លាប់ឃើញថ្នាក់ដឹកនាំស្រុក [...] ?" បន្ថែមពីនេះ ក្រៅពីចម្លើយដែលសាក្សីបានផ្តល់ គឺពុំមានភស្តុតាងដែលថា យឹម ទិត្យ មានតួនាទីនៅថ្នាក់ស្រុកនោះទេ។ ចៅក្រមឡាវែន៍ បានបញ្ជាក់បន្ថែមនៅក្នុងការតាំងសំណួររបស់គាត់ថា យឹម ទិត្យ គឺជាជាថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់ "នៃថ្នាក់ដឹកនាំស្រុក។" សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារឹកសវនាការ ថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ E1/257.1 នៅត្រង់ KH 01064704 បន្ទាត់២ ដល់១៨។ នៅខណៈពេលដំណើរការសវនាការសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានលើកឡើងជាសាធារណៈអំពីឈ្មោះជនសង្ស័យនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ អត្តសញ្ញា និងតួនាទីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទៅលើ យឹម ទិត្យ ជាថ្នាក់ដឹកនាំស្រុកម្នាក់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺមានការដឹងយ៉ាងច្បាស់ចំពោះចៅក្រម ឡានវែន៍ តាមរយៈការបែកធ្លាយព័ត៌មានខុសច្បាប់

សំណុំរឿងដទៃទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នឹងបង្ហាញថាការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ត្រូវបានដណ្តើមយក។

505. <u>ការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយ ក.ស.ព ក្នុងអំឡុងកិច្ចស៊ើបសួរបឋមរបស់ខ្លួន</u>៖ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា៖

> ការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់ពួកគេ បើទោះបីជាត្រូវបានរៀបចំជាពិសេស សម្រាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ ក៏ការស្តាប់ចម្លើយនេះមិនត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយមានការស្បថនោះឡើយ ហើយត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយភាគី ដែលមានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងសំណុំរឿង។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការស្តាប់ចម្លើយបែបនេះត្រូវបានប្រមូលឡើងសម្រាប់គោលបំណងនៃសវនាការព្រហ្មទណ្ឌ ដូច្នេះហើយជាគោលការណ៍ ត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃជាភស្តុតាងខ្ពស់ ជាងភស្តុតាងដែលមិនត្រូវបានប្រមូល សម្រាប់គោលបំណងនោះ[868]។

វិធីសាស្ត្របែបប្រុងប្រយ័ត្នជាងនេះ ត្រូវបានអនុម័តប្រើប្រាស់ នៅក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងប្រភេទនេះ ហើយព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងប្រភេទភស្តុតាងនោះ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពឹងផ្អែកតែនៅពេលមានការបញ្ជាក់អះអាងដោយប្រភពដទៃផ្សេងទៀតប៉ុណ្ណោះ[869]។

506. បន្ទាប់ពីបានវាយតម្លៃលើភស្តុតាងប្រភេទនេះមក មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស គួរវាយតម្លៃភស្តុតាងនេះថាមិនអាចជឿជាក់បានទេ។ ដូចដែល ស.ច.ស បានកំណត់ ភស្តុតាង

អំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី២ និងអត្ថបទសារព័ត៌មានជាបន្តបន្ទាប់។ សូមមើល សារព័ត៌មាន វីអូអេខ្មែរ គង់ សុផាណារិទ្ធ *មេធាវីការពារក្តី ប៊ុនប៉ងលើកឡើងអំពីចម្រូងសម្រាប់ជនសង្ស័យនៅតុលាការ* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២។

[868] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៥ ដល់១០៦។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៥។

[869] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៨។

ប្រភេទនេះ មិនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយធ្វើការសម្បថ និងត្រូវបានរៀបចំដោយ ភាគីមួយដែលតែងតែមានផលប្រយោជន៍ពីលទ្ធផលនៃសំណុំរឿងនេះ[870]។ ស.ច.ស.ជ ក៏យល់ឃើញថា ភស្តុតាងប្រភេទនេះជាចម្លើយដែលមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ព្រោះឯកសារពុំមានស្នាមមេដៃ ឬមិនមានហត្ថលេខារបស់សាក្សីឡើយ[871]។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ភស្តុតាងដែលត្រូវបានប្រមូលឡើងក្នុងគោលបំណងសម្រាប់ការជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋ ដោយភាគីមួយដែលមានផលប្រយោជន៍ជាប្រចាំពីលទ្ធផលនៃសំណុំរឿង មិនអាចទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងដោយសមស្រប ឬត្រឹមត្រូវ ខ្ពស់ជាងភស្តុតាងដែលមិនត្រូវបានប្រមូលសម្រាប់គោលបំណងនេះឡើយ។ តាមពិត ស.ច.ស បានសម្រេចថា ភស្តុតាងដែលត្រូវបានប្រមូលដោយពុំមានការត្រួត ពិនិត្យដោយតុលាការមិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បានទេ[872]។ ការស្តាប់ចម្លើយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរបឋម គឺចាត់ទុកជាភស្តុតាងប្រភេទនេះ។

507. <u>ការស្តាប់ចម្លើយដែលរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា</u>៖ នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤/០១ ស.ច.ស បានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតពីសំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថា ចម្លើយដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាប្រមូល“ទទួលបានសច្ចធារណ៍ដែលអាចបដិសេធបាននៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពជឿជាក់បាន *បឋម*”[873]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ស.ច.ស បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា “ការស្តាប់ចម្លើយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមិនមានការធានាតាមផ្លូវតុលាការ និងទម្រង់ដែលកំណត់លក្ខណៈនៃការស្តាប់ចម្លើយនោះទេ”[874] ហើយថា ដោយសារថា ការស្តាប់ចម្លើយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមិន

---

[870] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៥ ដល់១០៦។

[871] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៧។

[872] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៤ (ការដកស្រង់បានលុប)។

[873] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៤។

[874] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៤។

ត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋនោះ ចម្លើយទាំងនោះជាគោលការណ៍មានតម្លៃជាភស្តុតាងទាបជាងភស្តុតាងដែលមិនត្រូវបានប្រមូលសម្រាប់គោលបំណងនោះ"[875]។ ស.ច.ស បានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រប្រុងប្រយ័ត្នខ្លាំង ក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងប្រភេទនេះ ហើយព័ត៌មានដែល បានជឿជាក់ដោយ ស.ច.ស គឺតែព័ត៌មានដែលបានទទួលការគាំទ្រដោយប្រភពផ្សេងៗទៀតប៉ុណ្ណោះ[876]។

508. តម្លៃជាភស្តុតាងនៃចម្លើយពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ ត្រូវបានតម្កល់ដោយ ស.ច.ស.ជ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២[877] ប៉ុន្តែ ស.ច.ស.អ បានបន្ថយតម្លៃជាភស្តុតាងនៃចម្លើយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ យ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយលើកឡើងថា ដោយសារតែចម្លើយទាំងនោះ "ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានការធានាតាមផ្លូវ តុលាការ និងបែបបទដែលកំណត់លក្ខណៈកុំនៃការស្តាប់ចម្លើយ" នោះ ចម្លើយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ពុំទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បានទេ[878]។

509. បន្ទាប់ពីការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងប្រភេទនេះ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស គួរវាយតម្លៃភស្តុតាងប្រភេទនេះដោយកំណត់ថាមិនអាចជឿជាក់សោះឡើយ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការស្តាប់ចម្លើយរបស់ ក.ស.ព ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរបឋម ចម្លើយដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានរៀបចំឡើង គឺមិនមានការសម្បថ និងស្ថិតក្នុងប្រភេទភស្តុតាងដែលត្រូវបានប្រមូលដោយភាគីមួយដែលមានផលប្រយោជន៍ពីលទ្ធផលនៃសំណុំរឿងនេះ។

---

[875] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៦ (ការដកស្រង់បានលុប)។

[876] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៩។

[877] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៦។

[878] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៤។

510. ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានអាណត្តិក្នុងការប្រមូលភស្តុតាងដោយកំណត់ក្នុងចិត្តថា មានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងពុំមានការកំណត់ក្នុងចិត្តថាស៊ើបអង្កេតដើម្បីស្វែងរកការពិតនោះទេ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានគោលបំណងសំខាន់ក្នុងការ "ជួយដាក់មេដឹកនាំឱ្យទទួលខុសត្រូវ" នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានចំណាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងលើការប្រមូលភស្តុតាងដាក់បន្ទុកតែប៉ុណ្ណោះ និងមិនជាប់កាតព្វកិច្ចចំពោះការត្រួតពិនិត្យ និងគុណភាពផ្នែកតុលាការឡើយ[879]។

511. ស.ច.ស បានសម្រេចថា ភស្តុតាងដែលប្រមូលបាន ដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការមិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បានទេ[880]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ស.ច.ស មានកំហុសដោយយោងទៅតាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "ទទួលបានសច្ចធារណ៍ដែលអាចបដិសេធបាននៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពជឿជាក់បាន *បឋម*" [881]។ ពុំមានទ្រឹស្តី *ប្រកាន់តាមអ្វីដែលបានសម្រេចមក* នៅ អ.វ.ត.ក[882] និងដូចមានបង្ហាញខាងក្រោម មានភស្តុតាងយ៉ាងច្រើនដែលបង្ហាញថា សម្ភារៈដែលប្រមូលដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាប់ប្រឡាក់ប្រឡូកដោយភាពលម្អៀង ហើយចម្លើយសាក្សីមិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការសម្បថឡើយ។ ដោយសារតែកំហុសឆ្គងជាមូលដ្ឋានទាំងនេះ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស យោងតាមជំនឿពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន គួរវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាប្រមូលមកថាជាភស្តុតាងដែលមិនអាចជឿបានឡើយ។

512. <u>ចម្លើយនានា ឬភស្តុតាងផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវបានប្រមូលដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យដោយតុលាការ</u> ៖ ស.ច.ស បានអះអាងថា ចម្លើយ ឬភស្តុតាងដែលត្រូវបានប្រមូលដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាម

---

[879] *សូមមើលយោងខាងលើ* កថាខណ្ឌ២៧៨ ដល់៣០១។

[880] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៤ (ការដកស្រង់បានលុប)។

[881] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០៤។

[882] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ១០។

ផ្លូវតុលាការ ពុំមានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពជឿជាក់បានទេ”[883] ហើយព័ត៌មាននៅក្នុងចម្លើយ ឬក្នុងភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវបានជឿជាក់ដោយ ស.ច.ស តែនៅក្នុងពេលទទួលបានការគាំទ្រដោយប្រភពផ្សេងៗទៀតប៉ុណ្ណោះ[884]។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ស.ច.ស.អ បានទទួលស្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌភាគច្រើនបានប្រើប្រាស់ “ពាក្យពេចន៍យ៉ាងច្បាស់លាស់” អំពីភាពអាចជឿជាក់បាន និងតម្លៃជាភស្តុតាងនៃចម្លើយដែលទទួលបានដោយគ្មានសម្បថ[885]។ ឧទាហរណ៍ ចៅក្រមភាគច្រើននៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានសម្រេចថា *ចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ* ដែលទទួលបានដោយគ្មានសម្បថ មិនត្រូវបាន “យកមកពិចារណាថាមានតម្លៃជាភស្តុតាងល្អប្រសើរក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលផ្អែកលើគំរូច្បាប់របស់ប្រទេសបារាំងនោះទេ”[886]។

513. បន្ទាប់ពីវាយតម្លៃលើភស្តុតាង មេធាវីការពារក្តីជាទូទៅឯកភាពនឹងវិធីសាស្ត្ររបស់ ស.ច.ស ចំពោះភស្តុតាងប្រភេទនេះ។ នៅពេលដែលកត្តានានាធ្វើឱ្យផ្នែកណាមួយនៃភស្តុតាងស្ថិតក្នុងប្រភេទភស្តុតាងដែលពុំមានភាពពាក់ព័ន្ធ ឬមិនអាចជឿជាក់បាន ដូចជា មានភាពលម្អៀងនោះ មេធាវីការពារក្តីនឹងពិភាក្សាចំណុចនេះក្នុងផ្នែកភស្តុតាងនៃចម្លើយតបនេះ។

514. <u>អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖</u> នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤/០១ ស.ច.ស បានសម្រេចថា “ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពុំអាចទទួលបាន

---

[883] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៤ (ការដកស្រង់បានលុប)។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៤។ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៦។

[884] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៨។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៧។ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៩។

[885] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 ជើងទំព័រ៦២។

[886] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bemba* សាលក្រមរបស់តុលាការ ICC មតិយោបល់រួមដាច់ដោយឡែក ដោយចៅក្រម Van den Wyngaert និង Morrison ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ សំណុំរឿង ICC-01/05-01/08-3636-Anx2កថាខណ្ឌ៩។

សច្ចធារណ៍នៃភាពអាចជឿបាន ហើយត្រូវទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងទាបប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើមិនដឹងពីកាលៈទេសៈនៃការកត់ត្រាពាក្យសុំតាំងខ្លួននោះ។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី [មិនបានផ្តល់] បទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្កើតជាអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ។ ។ ការស្តាប់ចម្លើយក្រៅតុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវទទួលបានតម្លៃ ជាភស្តុតាងទាប"[887]។ ស.ច.ស បានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈប្រយ័ត្នប្រយែងជាងនេះ ក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងប្រភេទនេះ ហើយព័ត៌មានដែលមានក្នុងភស្តុតាងនោះត្រូវបាន ស.ច.ស យកជាសំអាង តែនៅក្នុងពេលទទួលបានការគាំទ្រពីប្រភពផ្សេងៗទៀតប៉ុណ្ណោះ[888]។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ស.ច.ស.ជ បានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដូចគ្នាប៉ុន្តែមិនបានបញ្ចេញមតិយោបល់អ្វីចំពោះចម្លើយដែលធ្វើឡើងនៅក្រៅតុលាការដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ[889]។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ស.ច.ស.អ បានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដូចគ្នា ប៉ុន្តែបានបកស្រាយបន្ថែមទៀតថា "ការស្តាប់ចម្លើយក្រៅតុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមិនមែនជាការស្តាប់ចម្លើយដែលធ្វើឡើងដោយ ក.ស.ច.ស ត្រូវទទួលបានតម្លៃជាភស្តុតាងទាប ចំណែកឯសក្ខីកម្មដែលដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្តល់ក្នុងតុលាការ ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន[890]"។

515. បន្ទាប់ពីវាយតម្លៃលើភស្តុតាងប្រភេទនេះ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស គួរវាយតម្លៃលើភស្តុតាងប្រភេទនេះថាមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។ ចំណុចនេះរួមទាំងកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយ ក.ស.ច.ស ជាមួយនឹងអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូចជា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយគ្មានសម្បថ។ ភស្តុតាងពីអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនត្រូវធ្វើឡើងដោយមានសម្បថនោះទេ ហើយជាភស្តុតាងដែលផ្តល់ឲ្យដោយភាគីមួយដែលមានផលប្រយោជន៍ជាប្រចាំលើលទ្ធផលនៃសំណុំ

---

[887] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៧ (ការដកស្រង់បានលុប)។

[888] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨។

[889] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៨៨។

[890] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៦។

រឿង។ ស.ច.ស រកឃើញវិការៈដូចគ្នានៅក្នុងភស្តុតាងដែលប្រមូលដោយ ក.ស.ព ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរបឋមរបស់ខ្លួន និងបានកំណត់តម្លៃជាភស្តុតាងនេះ[891]។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានអះអាងថា ភស្តុតាងពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពុំមានមូលដ្ឋានជាភស្តុតាងនៅ អ.វ.ត.ក នោះទេ។ ដូចបានលើកឡើងដោយ អ.ប.ជ "អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការដំបូងគេដែលធ្វើការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិជារួម ដែលផ្តល់នូវឱកាសឱ្យជនរងគ្រោះបានចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរ ការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្នុងនាមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី[892]"។ ភស្តុតាងរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចមានទម្ងន់ដូចគ្នានឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នៅពេលភស្តុតាងនេះត្រូវបានប្រមូលដោយ ក.ស.ច.ស ដោយមានសម្បថ។ ភស្តុតាងដែលទទួលបានពីអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌស្តីពីភស្តុតាងសម្រាប់សាក្សីដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងទេ[893]។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស យោងតាមជំនឿពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន គួរវាយតម្លៃអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថាមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។

516. <u>ភស្តុតាងចចាមអារ៉ាម៖</u> នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ដោយផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រពីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនោះ ស.ច.ស.អ បានរកឃើញថា "ភស្តុតាងចចាមអារ៉ាម អាចត្រូវបានលើកមកសំអាង [ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន] នៅពេលមានទំនាក់ទំនង និងតម្លៃគ្រប់គ្រាន់ "តាមករណីនីមួយៗ[894]"។

517. ស.ច.ស.អ បានសំអាងលើយុត្តិសាស្ត្រខាងក្រោមនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលក្នុងនោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានកំណត់ថា "ដោយហេតុថា ពុំមានការយោងជាក់លាក់ទៅលើពាក្យដែលថា "ភស្តុតាងចចាមអារ៉ាម" អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានលើកឡើងថា "ដោយពុំមាន

---

[891] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០៥-១០៦។

[892] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៥៤។

[893] *សូមមើល* ឧទាហរណ៍ វិធាន ៦០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[894] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១២៩។

ឱកាសពិនិត្យលើប្រភពដើម ឬសាមីបុគ្គលនៃភស្តុតាងនោះ ធ្វើអោយភស្តុតាងប្រភេទនេះអាចនឹងត្រូវបានផ្តល់ទម្ងន់ស្រាល[895]"។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តថា "សរុបសេចក្តីមក អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានឆន្ទានុសិទ្ធិយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងការពិចារណា និងសំអាងលើភស្តុតាងចចាមអារ៉ាម តែត្រូវធ្វើដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ។ ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញថាពុំមានអង្គហេតុសមស្របណាមួយដែលអាចយកភស្តុតាងបែបនេះ មកធ្វើជាសំអាងហេតុជាក់លាក់នោះឡើយ[896]"។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរកឃើញមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច ឬគ្មានតម្លៃជាភស្តុតាង ក្នុងនោះរួមទាំងប្រភពដើមនៃព័ត៌មានមិនត្រូវបានជំទាស់ ឬនៅពេលមានភាពខ្វះចន្លោះយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងភស្តុតាង[897]។ សំអាងហេតុនៃ

---

[895] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៣០០។

[896] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៣០០។

[897] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ E96/7 កថាខណ្ឌ២៥ និង២៧៖ *នៅពេលដែលភស្តុតាងនៅក្នុងទម្រង់ជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឬប្រតិចារឹកត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះដោយមិនចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានវត្តមានសាក្សីផ្តល់ចម្លើយទាំងនោះនៅសវនាការ អនុលោមតាមតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងនេះ អង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងពេលសមស្របត្រូវវាយតម្លៃថាតើត្រូវផ្តល់ឱ្យភស្តុតាងប្រភេទនេះនូវតម្លៃជាភ័ស្តុតាង និងទម្ងន់ត្រឹមណា ប្រសិនបើមាន។ ការពុំមានសក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់មាត់ និងឱកាសតទល់គ្នា គឺជាការពិចារណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងបញ្ហានេះ មានន័យថា តម្លៃជាភ័ស្តុតាង និងទម្ងន់ដែលត្រូវផ្តល់ទៅឱ្យភ័ស្តុតាងបែបនេះ អាចត្រូវបានកម្រិតនៅក្នុងកាលៈទេសៈជាច្រើន... នៅពេលដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនីមួយៗរបស់ ក.ស.ច.ស ទៅលើសាក្សីដែលមិនត្រូវបានកោះហៅឱ្យផ្តល់ភ័ស្តុតាងនៅពេលសវនាការ ត្រូវបានស្នើសុំឱ្យដាក់ជំនួសវិញនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ដោយមិនមានវត្តមានរបស់សាក្សីផ្តល់ចម្លើយនោះទេ មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវសិទ្ធិដែលមានតម្លៃស្មើគ្នា ដើម្បីធ្វើការជំទាស់ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសម្ភារៈនេះប្រសិនបើមាន (ផ្នែក ៤.៤)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងនេះអាចមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាង ឬមានទម្ងន់ជាភ័ស្តុតាងតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើមានដោយសារតែកង្វះឱកាសដើម្បីតទល់គ្នា ឬដោយសារមានចំណុចខ្វះខាតជាសារវន្តនានានៅក្នុងកំណត់ហេតុ ឬប្រតិចារឹកទាំងអស់នេះត្រូវបានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងភាពត្រឹមត្រូវ ឬភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាន។* 'សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៣៖ *នៅក្នុងការអនុវត្តរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានអនុវត្តគោលការណ៍ ជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ជាមូលដ្ឋានដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមាត្រា ៣៣(ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងយុត្តិសាស្ត្រ របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា។ បើតាមយុត្តិសាស្ត្រនេះ អង្គជំនុំជម្រះអាចពិចារណាទទួលយកភស្តុតាងចម្លង និងភស្តុតាងដោយប្រយោលនៅពេលដែលភស្តុតាងទាំងនោះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងមានតម្លៃដែលជាជឿបាន។ ទាក់ទងនឹងភស្តុតាងចម្លង អង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាជាពិសេស ថាតើជនជាប់ចោទអាច ឬមិនអាចតទល់នឹងប្រភពនៃភស្តុតាងបែបនោះបានដែរ ឬទេ។*

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរអនុវត្តឱ្យបានស្មើៗគ្នាក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីស៊ើបសួរ។

518. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ស.ច.ស.អ បានអះអាងបន្ថែមទៀតថា៖

> ជាគោលការណ៍ ភស្តុតាងពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលមិនមានការបញ្ជាក់ ក៏អាចយកជាមូលដ្ឋានបានដែរ។ ប៉ុន្តែ កត្តានានា ដូចជា ប្រភពនៃពាក្យចចាមអារ៉ាមនោះ កាលៈទេសៈដែលសាក្សីបានដឹងអំពីពាក្យចចាមអារ៉ាមនោះ ភាពស៊ីចង្វាក់រវាងភស្តុតាងនោះជាមួយនឹងភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង និងកាលៈទេសៈ ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ផ្សេងទៀត ចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងករណីពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនមានការបញ្ជាក់ ជាពិសេសក្នុងករណីភស្តុតាងប្រភេទនេះពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំជាក់លាក់នៃបទឧក្រិដ្ឋ ឬការប្រព្រឹត្តិរបស់ជនត្រូវចោទ[898]"។

519. ចៅក្រមភាគច្រើននៃសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានយល់ឃើញស្រដៀងគ្នាថា គេមិនគួរអនុញ្ញាតឱ្យលើកសំអាងហេតុដែលហួសពីវិមតិសង្ស័យឡើយ នៅពេលដែលពឹងផ្អែកលើ "ពាក្យចចាមអារ៉ាម ឬពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក ដោយគ្មានការបញ្ជាក់ជាក់លាក់ណាមួយជាមួយនឹងប្រភពនៃព័ត៌មាន "ជាពិសេស នៅពេលអង្គជំនុំជម្រះ "ហាក់ដូចជាមិនបានព្យាយាមបង្ហាញពីភាពអាចជឿជាក់បានលើប្រភពព័ត៌មាននោះ"[899]។

520. ហេតុការណ៍នានាដែលបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក បានក្លាយជាប្រធានបទនៃកិច្ចពិភាក្សាអស់រយៈពេលជាង ៤០ ឆ្នាំ នៅក្នុងវេទិកាជាច្រើនរាប់តាំងពីវេទិកាដែលធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលតាមការ

ស្របតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីម្នាក់អាចបញ្ជាក់លើអង្គហេតុបាន នៅពេលដែលសក្ខីកម្មនោះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងតម្លៃដែលអាចជឿបាន។

[898] សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១៣០។

[899] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bemba* សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតុលាការ ICC មតិយោបល់រួមដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Van den Wyngaert និង Morrison ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ សំណុំរឿង ICC-01/05-01/08-3636-Anx2 កថាខណ្ឌ៨។

សន្និដ្ឋានត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់មិត្តភក្តិ និងគ្រួសារសាក្សី[900]។ កិច្ចពិភាក្សានៅក្នុងវេទិកាទាំងនេះអាចផ្តល់ឱកាសយ៉ាងងាយដល់សាក្សីក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានចចាមអារ៉ាមដែលមិនពិតក្រោយមកចាត់ទុកជាពាក្យចចាមអារ៉ាមរបស់បុគ្គលផ្សេងទៀតក្នុងវេទិកា។ ចំណុចនេះនាំឱ្យមានព័ត៌មានចចាមអារ៉ាមយ៉ាងច្រើនដែលគ្មានការបញ្ជាក់ការពិត និងអាចត្រូវបានគាំទ្រដោយពាក្យចចាមអារ៉ាមផ្សេងទៀតតែប៉ុណ្ណោះ។ ពាក្យចចាមអារ៉ាមទាំងនេះមិនអាចជឿជាក់បានសម្រាប់ប្រើជាភស្តុតាងនោះទេ។

521. <u>សាក្សីដែលស្លាប់៖</u> នៅពេលដែលមានសាក្សីស្លាប់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា "ការទទួលយកកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬប្រតិចារឹករបស់សាក្សីដែលបានស្លាប់ ឬសាក្សីដែលអវត្តមាន ត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថាសាក្សីពិតជាមិនត្រូវបានរកឃើញ និងថាភស្តុតាងដែលបានស្នើសុំឱ្យទទួលយក មានភាពអាចជឿជាក់បាន និងនៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា តម្លៃនៃភស្តុតាង មិនមានទំហំធំដែលធ្វើឱ្យការធានាការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ មិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបាននោះ[901]"។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបញ្ជាក់បន្ថែមលើចំណុចនេះថា៖

> នៅក្នុងការអនុវត្តវិធីសាស្ត្ររបស់ខ្លួនចំពោះការវាយតម្លៃចុងក្រោយលើភស្តុតាងនៅក្នុងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះបានរំឭកថា អង្គជំនុំជម្រះពុំមានឱកាសក្នុងការដេញដោលលើភស្តុតាង លើកលែងតែក្នុងករណីដែលសាក្សីទទួលមរណភាព ដែលក្នុងករណីបែបនេះ "អង្គជំនុំជម្រះពុំអាចយកមកធ្វើជាសំអាងក្នុងការសម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាពណាមួយបានឡើយ"។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា "ដោយសារពុំមានឱកាសក្នុងការសួរដេញដោលលើ

---

[900] សូមមើល កម្មវិធីខាងក្រៅ នៅលើគេហទំព័រ អ.វ.ត.ក បានបង្ហាញអំពីការពិភាក្សាកម្មវិធីខាងក្រៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាអំពីបញ្ហានានានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អាចរកបាននៅត្រង់តំណរភ្ជាប់: https://www.eccc.gov.kh/en/media-center/activities-outreach។

[901] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងឯកសារនានានៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ E96/7 កថាខណ្ឌ៣២។

ប្រភព ឬសាមីជននៃ ភស្តុតាង ធ្វើអោយភស្តុតាងប្រភេទនេះអាចនឹងត្រូវបានផ្តល់ទម្ងន់ស្រាល[902]”។

522. <u>មតិយោបល់របស់សាក្សី៖</u> មតិយោបល់របស់សាក្សីអាចនឹងគ្មានន័យអ្វីសោះឡើយ ក្រៅពីតែពីការប៉ាន់ស្មាន ការសន្និដ្ឋានព្រាវៗ ឬការស្រមើស្រម៉ៃ។ សាក្សីអាចផ្តល់ទស្សនៈដោយផ្អែកលើអង្គហេតុមិនពេញលេញ។ មតិយោបល់សាក្សីដូច្នេះមាននៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ឌឹម គឹមហ៊ាត។ ឌឹម គឹមហ៊ាត បានបញ្ចេញមតិយោបល់របស់គាត់ដូចខាងក្រោម៖

> ឆ.៩១៖ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា តាមពិតទៅខ្មែរកម្ពុជាក្រោមនេះ បើគេយកទៅសម្លាប់ ព្រោះខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ដោយសារតែមានប្រវត្តិមកពីទឹកដីខាងវៀតណាម។ អាហ្នឹង យើងគ្រាន់តែដឹងថា វាពាក់ព័ន្ធចឹង។ អ្វីដែលរឿងច្បាប់ សន្និដ្ឋានមិនត្រូវ វាខុស។ គ្រាន់តែជាការគិតរបស់យើង ព្រោះខ្មែរក្រហមស្អប់វៀតណាមដល់ចឹង ខ្មែរក្រោមមក គេចោទប្រកាន់ថាមានសមាសភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយវៀតណាម។ នេះជាទស្សនៈរបស់ខ្ញុំ។ យើងគ្រាន់តែដឹងថា ខ្មែរក្រោមទទួលរងគ្រោះស្លាប់ ស្លាប់ទាំងប្រជាជនមូលដ្ឋានទៀត មិនត្រឹមតែ ១៧ទេ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា ហេតុអ្វីបានខ្មែរក្រហមស្អប់ខ្មែរក្រោមដែរ ខ្ញុំក៏ឆ្ងល់ដែររឿងនេះ។
>
> **កំណត់សម្គាល់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖** សាក្សីមានបំណងលុបចម្លើយត្រង់នេះ ព្រោះគាត់មិនចង់ផ្តល់ការវាយតម្លៃផ្នែកច្បាប់ ហើយចម្លើយត្រង់នេះ គឺគ្រាន់តែជាទស្សនៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ។ អ្នកស៊ើបអង្កេត បានជម្រាបប្រាប់គាត់ថា គាត់ត្រូវបានស្នើសុំឱ្យនិយាយការពិតក្នុងនាមជាសាក្សីពុំគួរផ្តល់ការវាយតម្លៃផ្នែកច្បាប់។ ហេតុនេះលើកលែងតែចម្លើយដែលផ្តល់ឱ្យ ជាចម្លើយមិនពិតកំណត់ត្រាដែលបានកត់រួចមកហើយមិនអាចកែប្រែបានទេ។ ហើយកំណត់ត្រាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវតែស៊ីសង្វាក់ជាមួយខ្សែអាត់សំឡេង[903]។

---

[902] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ២៨០។

[903] ឯកសារ D219/737 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌឹម គឹមហ៊ាត ឆ៖៩១ KH 01221313។

ដូចបានកំណត់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត មតិយោបល់របស់សាក្សី គឺជា "ការសន្និដ្ឋាន" ដែលមិនឈាន ទៅការស្វែងរកការពិតនោះទេ។ មតិយោបល់របស់សាក្សីមិនអាចមានតម្លៃជាភស្តុតាងអ្វីឡើយ។

523. <u>ភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា</u>៖ ប្រសិនបើ ស.ច.ស ចាត់ទុកថា ភស្តុតាងអាចត្រូវបានប្រើជាសំអាងបាន តែនៅក្នុងពេលទទួលបានការគាំទ្រដោយប្រភពផ្សេងៗទៀតប៉ុណ្ណោះនោះ "ប្រភពផ្សេងទៀតទាំង នោះ" ត្រូវតែមានតម្លៃជាភស្តុតាងខ្ពស់។ ឧទាហរណ៍ ចម្លើយ ឬភស្តុតាងផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវ បានប្រមូល ដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការអាចទទួលបានការគាំទ្រដោយកំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលធ្វើឡើងដោយ ក.ស.ច.ស នៅពេលណាដែលសច្ចធារណ៍នៃភាព ប្រក្រតីមិនត្រូវបានជំទាស់ប៉ុណ្ណោះ។ ការខកខានមិនបានធ្វើដូច្នេះនឹងនាំឱ្យមានស្ថានភាពមួយមិន ត្រឹមត្រូវដែលត្រូវបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលថា ការពឹងផ្អែកលើ "ភស្តុតាង ផ្សេងៗជាច្រើន ... ដោយពុំគិតពីទម្ងន់នៃភស្តុតាងនីមួយៗ" អាចមិន បំពេញបទដ្ឋានចាំបាច់នៃការ បង្ហាញភស្តុតាង និង "ពិតណាស់ វិធីសាស្ត្របែបនេះមានន័យថា ជនជាប់ចោទអាចត្រូវបាន សម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាព ដោយត្រឹមតែផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃពាក្យចចាមអារ៉ាមទូទៅប៉ុណ្ណោះ[904]"។

ឃ. ការមិនអាចអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក

524. ស.ព.អ ព្យាយាមចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ថាជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជាបុគ្គលម្នាក់ក្នុង ចំណោមបុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដោយសារតែគាត់រងការចោទប្រកាន់ថាមាន ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[905]។

525. លោក យឹម ទិត្យ ព្យាយាមជំទាស់ទៅនឹង*សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE) របស់អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះ* ("សាលដីកា JCE របស់ អបជ") ដោយនៅក្នុងសាលដីកានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមាន កំហុសក្នុងការអះអាងថា "អ្នករៀបចំច្បាប់ អ.វ.ត.ក មានបំណងចង់កំណត់ "ការប្រព្រឹត្តិ"

---

[904] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៤១៩។

[905] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១១២៥ ដល់១១៤៩ ភ្ជាប់ទៅនឹង កថាខណ្ឌ១០ ដល់១០៩។

ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ២៩ ត្រឹមតែជនដែលបានប្រព្រឹត្តិដោយផ្ទាល់នូវ *អំពើពិរុទ្ធ* នៃបទល្មើសនោះ ពួកគាត់នឹងកំណត់លក្ខខណ្ឌច្បាស់ជាក់ជាមិនខានឡើយ[906]"។

526. មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា (i) ស.ច.ស មានអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ និងមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការមិនអនុវត្តតាមសាលដីកាស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ (ii) សំអាងហេតុជាបន្តបន្ទាប់ទៀតទាំងអស់របស់ អ.វ.ត.ក ទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានសំអាងលើសាលដីកាស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ ដែលរងការជំទាស់ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ អាចត្រូវបានដកចេញ ដោយសារតែមូលហេតុដូចគ្នាខាងលើ (iii) អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសក្នុងការយល់ឃើញដោយសន្និដ្ឋាន មិនត្រឹមត្រូវថា ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមស្ថិតក្នុងចេតនារបស់អ្នករៀបចំច្បាប់ អ.វ.ត.ក (iv) អាស្រ័យហេតុនេះ ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅចំពោះមុខ *ហួសពីអំណាចច្បាប់ (ultra vires)* និង (v) ក្នុងករណីណាក៏ដោយ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពុំមានឋានៈជាទម្រង់នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះទេ។

527. ជាការជំទាស់ផ្នែកយុត្តាធិការ បញ្ហានេះមានភាពសមស្របក្នុងការលើកឡើង ដើម្បីដោះស្រាយក្នុងដំណាក់កាលមុនសវនាការ[907]។

i. ស.ច.ស មានអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចក្នុងការពិចារណាឡើងវិញ

528. ស.ច.ស មិនត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចដោយសំអាងហេតុមុនៗរបស់តុលាការ នៅ អ.វ.ត.ក ឡើយ[908]។ មេធាវីការពារក្ដីកត់សម្គាល់ និងវាយតម្លៃខ្ពស់លើមូលដ្ឋានទាក់ទងនឹងសេចក្ដីប្រកាសកន្លងមករបស់ ស.ច.ស ទាក់ទងនឹង "ការគោរពតាមផ្លូវតុលាការ" ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត.ក អំពីការសម្រេចស្ថាពរ បើទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជា ពុំមានទ្រឹស្ដី *ប្រកាន់តាមអ្វីដែលបានសម្រេចមកក៏ដោយ* [909]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការគោរពតាមផ្លូវតុលាការមិនអាចផ្ដល់យុត្តិកម្ម ឬធ្វើឱ្យស្របច្បាប់សកម្មភាព *ហួសពីអំណាចច្បាប់* ដែលនាំឱ្យតុលាការរំលោភគោលការណ៍នីត្យានុ

---

[906] សំណុំរឿង ០០២ *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤៩។

[907] វិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ១៩ ដល់២៥។

[908] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០។

[909] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០។

កូលភាព និងបង្កឱ្យមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការទទួលការការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នោះឡើយ[910]។

529. បើទោះបីជាថា ស.ច.ស មានសេរីភាពខាងផ្លូវច្បាប់ពេញលេញក្នុងការកំណត់ថា បទប្បញ្ញត្តិរបស់ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មិនអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ ក៏មេធាវីការពារក្ដីកត់សម្គាល់ឃើញថា លោក យឹម ទិត្យ មិនធ្លាប់បានទទួលព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះឡើយ ហើយអះអាងថា អង្គហេតុដែលថាគាត់កំពុងធ្វើការបង្ហាញទឡ្ហីករណ៍ថ្មី គឺជាមូលហេតុពិសេស និងសមហេតុផលដែលមានលក្ខណៈខុសពីសំអាងហេតុកន្លងមក[911]។

530. លោក យឹម ទិត្យ មិនធ្លាប់ទទួលបានព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដ៏សំខាន់នេះ ដែលមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរជាក់ស្ដែងលើសិទ្ធិស្របច្បាប់ ក៏ដូចជាលើនីត្យានុកូលភាពរបស់ អ.វ.ត.ក។ បន្ទាប់ពីលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យមានតំណាង ប៉ុន្តែនៅមុនគាត់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលមើលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មេធាវីការពារក្ដីបានព្យាយាមផ្ដល់អន្តរាគមន៍ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ លើបញ្ហានៃការអនុវត្តស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទី III[912]។ នៅក្នុងការបដិសេធមេធាវីការពារក្ដីមិនឱ្យមានឱកាសចូលរួមក្នុងសវនាការនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា "ផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ចំពោះលទ្ធផលនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា" ស្របគ្នាទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ នួន ជា និងខៀវ សំផន" និងថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសន្និដ្ឋានថា មេធាវីការពារក្ដី "ពុំអាចផ្ដល់នូវសារណាបន្ថែមណាមួយ ក្រៅតែពីសារណាទាំងឡាយដែលបានដាក់រួចមកហើយ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីបំភ្លឺបន្ថែមទៀតទៅលើបញ្ហានេះទេ[913]"។

---

[910] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១២។ ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣។ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[911] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3កថាខណ្ឌ១០។

[912] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សំណើសុំដាក់សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដី ស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ F19។

[913] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំធ្វើអន្តរាគមន៍ ឬសុំដាក់សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីនៅក្នុងសំណុំរឿងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្ដឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ F20/1 កថាខណ្ឌ៩ និង១២។ បានផ្ដល់ឱ្យការទទួលខុសត្រូវសំខាន់ចំពោះការប្រព្រឹត្តខុសរួម "ថ្នាក់លើ" ឱ្យទៅ "អ្នកដែលគ្រប់គ្រង" លើអ្នកដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្សោយ គឺនាំឱ្យជាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម សម្រាប់អ្នកដែលនៅឆ្ងាយពីការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម

531. តាមពិត អ.វ.ត.ក មិនបានទទួលសារណាណាមួយក្នុងចំណោមសារណានានា ដែលបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងរវាងគោលការណ៍សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃក្របខណ្ឌច្បាប់ ដែលបានចែងយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នរបស់ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ[914]។ អាស្រ័យហេតុនេះ និងតាមរយៈ

អាចនឹងត្រូវចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងជាងជនជាប់ចោទដែលកាន់កាប់ដំណែងជាន់ខ្ពស់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ មេធាវីការពារក្តី បានពិចារណាថាវាគឺជាការសន្មតដោយមានការសង្ស័យថា “ផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ [...] ស្របគ្នាទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ នួន ជា និង ខៀវ សំផន។”

[914] សំណុំរឿង០០១៖ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73។ *ចម្លើយរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលស្នើឱ្យមានការអនុវត្តទៅលើរឿងក្តី នូវទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារE73/2។ សំណុំរឿង០០២៖ *ពាក្យស្នើសុំរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/11។ *សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់លោក អៀង សារី ស្តីពីការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅអ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/7។ *[កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច] សារណារបស់មេធាវី ឌុច ស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/1។ សារណារបស់ អៀង ធិរីទ្ធ ស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលគេស្គាល់ថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អនុលោមតាមដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត *ចេញថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/2។ *[នួន ជា] សារណា ស្តីពីការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅអ.វ.ត.ក ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/3។ *សារណាតបរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/4។ *សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/8។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ អៀង សារី ទៅលើការសង្កេតបន្ថែមរបស់គាត់ទាក់ទិននឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដាក់នៅថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨៖ កម្រិតត្រឹមតែសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលអាចអនុវត្តបាន ដែលបានអះអាង/ដកចេញដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D97/12។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធចំពោះដីកាសម្រេចស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/1។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស អំពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/5។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/10 និង ឯកសារ D97/16/5។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងការអនុវត្ត*

សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/8។ *សារណាតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/14។ *ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន តបនឹងចម្លើយរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/16/9។ *អញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E44។ *[ខៀវ សំផន] អញ្ញត្រកម្មបឋមលើយុត្តាធិការ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E46។ *ញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58។ *ចម្លើយតបរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម)វិធាន៨៩(* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/4។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសផ្នែកនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58/1។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម)វិធាន៨៩(* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/3/1។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកទម្រង់ទីបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម) JCE III (ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/1។ *ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាទម្រង់មួយទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវ និងសំណើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ដើម្បីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/2។ *ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទម្រង់ទី៣នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/3។ *[សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី] សារណាគាំទ្រសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/4។ *[នួន ជា] សារណាឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុក JCE III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/5។

សាស្ត្រាចារ្យ Cassese, A. សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តីរបស់សាស្ត្រាចារ្យ *Antonio Cassese* និងសមាជិកនៃទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិស្តីពីទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/24។ មជ្ឈមណ្ឌល McGill សម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់ *សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តី ដាក់ជូនដោយមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់នៃសកលវិទ្យាល័យ McGill University* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/25។ សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តីរបស់សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. *សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ 001/18-07-2007-ECCC/OCIJ (PTC 02)* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/27។ ក្នុងសារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តី (ត្រង់ទំព័រ២២ និង២៣) សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Kai Ambos *ក្នុងចំណោមរឿងផ្សេងៗទៀត* សារណារបស់ [សហព្រះរាជអាជ្ញា] លាយឡំទ្រឹស្តីករណ៍

ការផ្តល់ឱកាសម្តងហើយម្តងទៀតដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីបង្ហាញពីទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួនអំពីភាពអាចអនុវត្តបាន និងទម្រង់រួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ អ.វ.ត.ក[915] មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ស.ច.ស មានកាតព្វកិច្ចក្នុងស្តាប់លោក យឹម ទិត្យ លើបញ្ហានេះ ដើម្បីធានាថា គាត់បានអនុវត្តសិទ្ធិរបស់គាត់[916]។

គោលនយោបាយជាមួយនឹងការបកស្រាយន័យត្រង់នៃមាត្រា២៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ដោយមើលរំលងថា ច្បាប់មុននេះមិនអាចយកមកអនុវត្តល្អជាង ដោយច្បាប់ក្រោយនេះបានទេ។ ចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាមើលរំលងថា មានទម្រង់ផ្សេងមួយនៃការទម្លាក់កំហុសទៅលើថ្នាក់លើ ឧ. *ការប្រព្រឹត្តដោយប្រយោល ដោយផ្អែកលើទ្រឹស្តីនៃការត្រួតត្រា តាមរយៈវចនាសម្ព័ន្ធអង្គការចាត់តាំងតាមឋានានុក្រម*។ ត្បិតវានឹងស្ថិតនៅលើសពីវិសាលភាពនៃសារណានេះ ដើម្បីវិភាគបន្ថែមទៅលើទ្រឹស្តីនេះ វាជារឿងសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា ថ្មីៗនេះអង្គបុរេជំនុំជម្រះ 1 នៃតុលាការ ICC បានទទួលស្គាល់ និងពន្យល់ ហើយទ្រឹស្តីនេះអាចត្រូវបានអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក ត្បិតទ្រឹស្តីនេះអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាទម្រង់មួយនៃការប្រព្រឹត្ត ពោលគឺ ការប្រព្រឹត្ត តាមរយៈបុគ្គលម្នាក់ផ្សេងទៀត'។

[915] សំណុំរឿង០០១៖ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73។ សំណុំរឿង០០២៖ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/11។ *សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/8។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/10 និង ឯកសារ D97/16/5។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសផ្នែកនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58/1។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម)វិធាន៨៩(* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/3/1។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100។

[916] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា១២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអវតក មាត្រា៣៣(១ និង(២) វិធាន២១។ កតិកាសញ្ញា ICCPR មាត្រា១៤(១)។ សារៈសំខាន់នៃមូលដ្ឋានគ្រឹះ និងគោលការណ៍បុរាណនេះ ត្រូវបានបង្ហាញជា *audi alteram partem* ['ស្តាប់ភាគីម្ខាងទៀត'] ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយតុលាការ ICJ ក្នុង *រឿងក្តី ការសាកល្បងគ្រាប់បែកនុយក្លេអ៊ែរ (ប្រទេសអូស្ត្រាលី តទល់នឹងប្រទេសបារាំង) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៤ កថាខណ្ឌ៣៣*។ ដូចកត់សម្គាល់ខ្លឹមសារក្នុងកថាខណ្ឌ១៨៦ សិទ្ធិទទួលបានការជីងឮ/សវនាការជំនុំជម្រះ មានចែងក្នុងមាត្រា១៤(១)នៃអនុសញ្ញា ICCPR ក៏ដូចជា ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សទំនើបផ្សេងៗទៀត ដូចជា អនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស។ *សូមមើល៖* តុលាការ UN HRC *រឿងក្តី Hermoza តទល់នឹងប្រទេសប៉េរូ* Communication 203/1986, CCPR/C/34/D/203/1986 (ឆ្នាំ ១៩៨៨) មតិដាច់ដោយឡែករបស់សមាជិកគណៈកម្មាធិការ រួមមាន Joseph Cooray, Vojin Dimitrjevic និង Rajsoomer Lallah កថាខណ្ឌ៣៖ 'គោលការណ៍នៃការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដែលក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ប្រទេសខ្លះ ត្រូវបានគេស្គាល់ថា វិធាននៃ

532. ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក បានពឹងផ្អែកយ៉ាងច្រើនពីរឿងក្តី *Tadić*។ ជាក់ស្តែង និងបន្ទាប់ពីផ្តល់សំអាងហេតុសមរម្យ ដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ នោះ ប្រធានចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ចៅក្រម Shahabuddeen បានបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ជំហរដែលបានអនុវត្តក្នុងរឿងក្តី *Tadić*។ ដោយកត់សម្គាល់ពីអ្វីដែលគាត់លើកជាសំអាងថាជា "កំហុសរបស់តុលាការ" ដែលរូបគាត់ក៏ជាភាគីម្នាក់ដែរនោះ" ចៅក្រម Shaha buddeen សង្កេតឃើញថា គោលការណ៍សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មិនអាចមានឋានៈដូចជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិឡើយ[917]។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការសង្ស័យលើសុពលភាពនៃ "ការវិនិច្ឆ័យ" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ថាជាទម្រង់នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ផ្តល់សំអាងហេតុសមរម្យបន្ថែមទៀតដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងសំអាងហេតុកន្លងមករបស់ អ.វ.ត.ក។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម*ត្រូវបានទទួលស្គាល់* នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ តែមិនមែនចាំបាច់ត្រូវតែអនុវត្តតាមឡើយ ហើយការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះមិនត្រូវបានធានា ឬពុំមានភាពសមស្របឡើយនៅ អ.វ.ត.ក។

533. លើសពីនេះទៀត ជាផ្នែកមួយនៃសំអាងហេតុសមរម្យបន្ថែមទៀតដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ មូលដ្ឋានច្បាប់ខំមិនឡ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍នៃរឿងក្តី *Tadić* ត្រូវបានកំណត់ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូលអង់គ្លេស ក្នុង

យុត្តិធម៌បែបធម្មជាតិ និងត្រូវបានធានាក្នុងមាត្រា១៤ កថាខណ្ឌ១នៃកតិកាសញ្ញា ក្នុងនោះក៏រួមបញ្ចូលទាំងទស្សនាទាន *audi alteram partem*'ផងដែរ។ តុលាការ ECtHR *រឿងក្តី Quadrelli តទល់នឹងប្រទេសអ៊ីតាលី* លេខ 28168/95 ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ៣៤។ តុលាការ ECtHR លើកយករឿងក្តីអ៊ីតាលីពីមុនមកមួយ ដោយបញ្ជាក់ '*សិទ្ធិដាក់សារណាអង្កេតនានា ដែលត្រូវបានធានាដល់ភាគីដោយមាត្រា៦(១)នៃកតិកាសញ្ញា អាចត្រូវបានចាត់ទុកមានប្រសិទ្ធភាព លុះត្រាណាតែសារណាអង្កេតទាំងនេះ ត្រូវ "បានឮក្នុងសវនាការ" ពិតប្រាកដមែន មានន័យថា ត្រូវបានពិភាក្សាដេញដោលត្រឹមត្រូវដោយតុលាការ ដែលទទួលយករឿងក្តីនោះ*' ស្តីពីតុលាការ ECtHR *រឿងក្តី Artico តទល់នឹងប្រទេសអ៊ីតាលី* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨០ Series A លេខ៣៧ ទំព័រ១៦ កថាខណ្ឌ៣៣។

[917] ចៅក្រម Shahabuddeen, M. 'ភាពច្នៃប្រឌិតក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម' ក្នុងអត្ថបទ *ភាពច្នៃប្រឌិតក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* បោះពុម្ពដោយ Shane Darcy និង Joseph Powderly ការបោះពុម្ពផ្សាយរបស់សកលវិទ្យាល័យ Oxford ឆ្នាំ២០១០ ទំព័រ១៨៤ដល់២០៣ ត្រង់ទំព័រ២០២។ *សូមមើលផងដែរ* អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (តុលាការ ICTR-2001-64-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៤៧។

រឿងក្តី *R ទល់នឹង Jogee*[918]។ រឿងក្តីនៃខំមិនឡូដែលមានលក្ខណៈទំនើបដែលបានយកជាសំអាងដោយសាលាឧទ្ធរណ៍នៃរឿងក្តី *Tadić* សំអាងលើអ្វីដែលត្រូវបានកំណត់ថាជាគោលការណ៍ Chan Wing-siu "ដ៏តឹងរ៉ឹង" (ដែលថា ការទទួលខុសត្រូវបន្ទាប់បន្សំអាចត្រូវបានរកឃើញតាមរយៈការរួមចំណែកដែលធ្វើឡើងដោយ D2 ក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម B តាមរយៈការចូលរួមជាប្រចាំក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម A មានការយល់ឃើញថាអាចនាំឲ្យមានការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម B)[919]។ គណៈកម្មការច្បាប់អង់គ្លេសបានព្យាយាមធ្វើកំណែទម្រង់ការវិវត្តនៃច្បាប់ខំមិនឡូនេះ ដោយសារតែលក្ខខណ្ឌទន់ខ្សោយនៃ *ចេតនា* និងលទ្ធភាពដែលថា "វិសាលភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បើទោះបីជាក្នុងករណីនៃអំពើហិង្សាដោយគ្មានគ្រោងទុកមុនក៏ដោយ អាចត្រូវបានពន្លាតយ៉ាងទូលាយរហូតគ្របដណ្តប់បុគ្គលដែលហាក់បីដូចជាមានឧក្រិដ្ឋភាពតិចតួច ឬគ្មានឧក្រិដ្ឋភាពសោះក្នុងការសម្លាប់ អាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងវិសាលភាពនេះបានដែរ"[920]។ នៅក្នុងរឿងក្តី *R* ទល់នឹង *Jogee* តុលាការកំពូលអង់គ្លេសបានរិះគន់ដោយប្រើពាក្យពេចន៍ធ្ងន់ធ្ងន់ថា គោលការណ៍ដែលបានដកស្រង់ចេញពី *Chan Wing-Siu* ដែលកំណត់ថា ចេតនា មិនមែនជាការស្រម៉ៃ ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញដើម្បីចោទប្រកាន់អ្នកសមគំនិតលើចេតនាប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ហើយថា ការពិចារណាមិនមែនជាការផ្តល់សិទ្ធិឡើយ។ នៅក្នុងការបដិសេធន៍ដាច់ខាតនូវគោលការណ៍ទទួលខុសត្រូវ

---

[918] *រឿងក្តី R* តទល់នឹង *Jogee*។ *រឿងក្តី Ruddock តទល់នឹង The Queen (ប្រទេសហ្សាម៉ៃអ៊ីក)* [ឆ្នាំ២០១៦] UKSC 8 និង UKPC 7 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦។

[919] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* (IT-94-1-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩ ('សាលដីកា') កថាខណ្ឌ២២៤ ស្តីពី៖ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Hyde*។ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Sussex*។ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Collins* [ឆ្នាំ១៩៩១] ១QB ១៣៤។ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Anderson*។ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Morris* [ឆ្នាំ ១៩៦៦] ២ QB ១១០។ *រឿងក្តី Hui Chi-ming តទល់នឹង The Queen* [ឆ្នាំ១៩៩២] ១ AC ៣៤។ រឿងក្តីនីមួយៗនៃរឿងក្តីទាំងនេះ គឺពឹងផ្អែកទៅលើរឿងក្តី *Chan Wing-siu* តទល់នឹង *The Queen* [ឆ្នាំ ១៩៨៥] AC ១៦៨ ដែលត្រូវបានបដិសេធចោលជាមូលដ្ឋាន។

[920] House of Commons Justice Committee *សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* របាយការណ៍ទី១១នៃកិច្ចប្រជុំ 2010-12 ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ១១ និង១៥ ស្តីពី Tim Maloney QC និង Simon Natas៖ ជាទូទៅ វានឹងងាយស្រួលជាងដល់រដ្ឋអាជ្ញាក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាង ដែលចុងចោទបានប្រមើលឃើញមុននូវអ្វីដែលអាទិចារីអាចធ្វើ ជាជាងការបង្ហាញភស្តុតាងដែលខ្លួនពិតជាមានចេតនាឲ្យអាទិចារីបង្កឲ្យមានព្យសនកម្ម ឬសម្លាប់ ដែលតាមពិតភស្តុតាងបែបហ្នឹងអាចនឹងមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ឲ្យលើសពីភស្តុតាងនៃការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងឡើយ *(ឬ "សមាជិកភាពក្នុងក្រុម" ដែលត្រូវបានចោទ)* បន្ថែមទៅលើវត្តមាននៅកន្លែងកើតហេតុ។ សម្រាប់ហេតុផលនេះ គោលការណ៍ក្នុង *រឿងក្តី Chan Wing-siu បង្កើនភាពទំនង ដែលថារឿងក្តីផ្សេងៗនឹងត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានភស្តុតាងស្រាលៗ និង ទន់ខ្សោយ*។

បន្ទាប់បន្សំដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការស្រមៃឃើញពីលទ្ធភាពនៃសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ តុលាការកំពូលអង់គ្លេសបានជំទាស់ទៅនឹងការចោទប្រកាន់លើការទទួលខុសត្រូវដែលអាចមានការយល់ឃើញថាជា "ទម្រង់នៃកំហុសដោយសារតែការសេពគប់ ឬទម្រង់នៃកំហុសនៃការមានវត្តមានប៉ុណ្ណោះ" ដោយសង្កេតឃើញថា ចំណុចនេះមិនមែនជាផ្នែកមួយសមស្របនៃខំមិនឡូឡើយ។ "នៅក្នុងករណីដែលមានការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះ ចាំបាច់ត្រូវតែមានការទទួលស្គាល់បទដ្ឋានដែលមានលក្ខណៈតឹងរ៉ឹងជាងនេះ[921]។

ii. អំណះអំណាងផ្សេងៗទៀតរបស់ ស.ច.ស អបជ អជសដ និង អជតក បានសំអាងលើសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ

534. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ស.ច.ស មិនបានបញ្ចូលសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយដើម្បីចោទប្រកាន់ កាំង ហ្គេក អ៊ាវ ទេ[922]។ បើទោះបីដីកាដំណោះស្រាយត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ដោយ[923] ក៏ដីកានេះត្រូវបានដម្កល់ទុក ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ជនត្រូវចោទមិនបានទទួលការជូនដំណឹងដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមុននឹងចេញដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ហើយថា "អង្គហេតុសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតលើករណីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ... មិនត្រូវបានដាក់ចូល (សំណុំរឿង ០០១)" នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា ខ្លួនមិនចាំបាច់ពិចារណាលើស្ថានភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះទេ ឬក៏ពិចារណា "ក្នុងការសម្រេចចំពោះការអនុវត្តន៍នៃការទទួលខុសត្រូវលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅពេលប្រៀបធៀបជាមួយនឹងទម្រង់នៃ ការទទួលខុសត្រូវដទៃៗទៀត នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អនុលោមតាមច្បាប់កម្ពុជា[924]"។

---

[921] វិធាន២១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៩ មាត្រា១០។

[922] សំណុំរឿង០០១ *ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះលើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99។

[923] សំណុំរឿង០០១ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះលើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច" ចុះថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/3។

[924] សំណុំរឿង០០១ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច"* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ១១៧ ដល់១២៣ និង ១៤២។

535. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ នាថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញ សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ខ្លួន ដោយនៅក្នុងនោះ ខ្លួនបានកត់សម្គាល់ថា "ក្នុងការឈានដល់សេចក្តីសំអាងហេតុរបស់ខ្លួន សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* បានបកស្រាយលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTY ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃគោលបំណងរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុង របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ផ្ញើជូនក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ[925]"។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានខកខានទាំងស្រុងក្នុងការខិតខំបកស្រាយមាត្រា ២៩ ស្តីពីគោលបំណងនៃមាត្រា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក[926]។ ដោយមានការកត់សម្គាល់ស្ងាត់ៗពីវិធីសាស្ត្រដែលមានបញ្ហាខាងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងបន្តទៀតថា៖

> [សាលាឧទ្ធរណ៍នេះ នៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić*] ក៏បានពិចារណាអំពីលក្ខណៈសម្គាល់ជាក់លាក់មួយចំនួននៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាច្រើនដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តិនៅក្នុងសង្គ្រាម។ នៅត្រង់ប្រការនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះឯកភាពជាមួយវិធីសាស្ត្រនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ដែលថា គេត្រូវតែយល់អំពីការវិវត្តនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលគេអាចយកមកអនុវត្តបានចំពោះការរំលោភច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ដោយគិតទៅដល់លក្ខណៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ ដែលតែងតែត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយក្រុមមនុស្សដើម្បីសម្រេចតាមគម្រោងការឧក្រិដ្ឋរួម[927]"។

536. បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យលើសំណុំរឿងមួយចំនួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី I និង សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី II ត្រូវបាន "ទទួលស្គាល់" ថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ប៉ុន្តែបានច្រានចោលសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ III[928]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបាន

---

[925] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៥៥។

[926] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤៩។

[927] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[928] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៦៩, ៧២, ៨៣, ៨៧ និង៨៨។

ចាត់ទុកការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម "នៅពេលប្រៀបធៀបជាមួយនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដទៃៗទៀត នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អនុលោមតាមច្បាប់កម្ពុជា" ថាជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវនោះទេ ហើយបានបញ្ជាក់ថា បញ្ហានេះគួរមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១[929]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា "ការប្រព្រឹត្តរួម" ដែលមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ គឺចែងពី "មូលដ្ឋានសម្រាប់គាំទ្រ" ដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[930]។ វិធីសាស្ត្រនេះក៏មានបញ្ហាខាងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរផងដែរ។

537. ចាប់ពីពេលនោះមក សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ ត្រូវបានអនុវត្តតាមយ៉ាងស៊ីសង្វាក់គ្នា នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក បើទោះបីជា គ្មានការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬក៏គ្មានការប្រៀបធៀបទៅនឹងទម្រង់ផ្សេងៗទៀត ត្រូវបានយកមកពិចារណាក៏ដោយ[931]។

538. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ក្នុងរយៈពេលពីរខែ បន្ទាប់ពីការចេញ សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០១[932]។ នៅក្នុងសាលក្រមនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការកំណត់លក្ខណៈឡើងវិញនូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានកំណត់នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ និងបានចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូន កាំង ហ្កេក អ៊ាវ ទៅជំនុំជម្រះ ក្រោមការចោទប្រកាន់ថាគាត់ "ចូលរួមនៅក្នុងទម្រង់ជាប្រព័ន្ធនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅមន្ទីរស២១[933]"។ បន្ទាប់ពីការផ្តល់សំអាងហេតុរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុង

[929] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9។ សំណុំរឿង០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ១៤២។

[930] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤១។

[931] សំណុំរឿង០០២ ដីកាសម្រេចស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.កនូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D97/13។ *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/6។ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36។

[932] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188។

[933] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥១៦។

សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ស្រដៀងគ្នាថា "អនុលោមតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិនានា "ការប្រព្រឹត្តិ"... រួមបញ្ចូល ... ការប្រព្រឹត្តិតាមរយៈការចូលរួមក្នុងទម្រង់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[934]"។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា មេធាវីការពារក្តីរបស់ កាំង ហ្កេក អ៊ាវ មិនបានបង្ហាញពីការអនុវត្តជារួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក[935] នោះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរពីការដកស្រង់សាលក្រមនៃសាលឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* និងការសំអាងលើសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ ដែលថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី I និងទម្រង់ទី II "ជាផ្នែកនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងអំឡុងពីឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩" និងអាចត្រូវបានដឹងមុនដល់ជនជាប់ចោទ[936]។ ក្នុងអំឡុងពេលក្រោយមកៗទៀត អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដូចគ្នាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១[937]។

539. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងបន្ទាប់ពីបានកត់សម្គាល់លើសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ នោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលអាចធ្វើការទទួលស្គាល់ក្នុងកម្រិតណាមួយនៃគោលការណ៍សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្នុងសម័យកាលក្រោយ Nuremberg ប៉ុន្តែអះអាងថា ច្បាប់ភាគច្រើននៅក្នុងរឿងក្តីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ មិនបានកំណត់ច្បាស់លាស់ពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលខ្លួនបានសំអាងនោះទេ "ហើយអាស្រ័យហេតុនេះចាំបាច់ត្រូវពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្ន"[938]។

540. លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលការជូនដំណឹងពីការចោទប្រកាន់លើខ្លួនតាមរយៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី I និង សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី II[939]។ មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់លើ "ការអធិប្បាយ

---

[934] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៧៩។

[935] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៨៧។

[936] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥១២ គូសបញ្ជាក់សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៥១។

[937] សំណុំរឿង០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបានទូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/6 កថាខណ្ឌ២២។ សំណុំរឿង០០២/០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៦៩១។

[938] សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលក្រមបណ្តឹងសាទុក្ខ* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៧៧៣ *et seq*។

[939] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនដំបូង* ចុះថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។

លម្អិតរបស់ ស.ច.ស អំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដូចបានលើកឡើងក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤/១ ត្រូវបានលើកមកពិចារណា ហើយសេចក្តីសម្រេចរបស់គេមានដូចខាងក្រោម៖

> អនុលោមតាមមាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក បុគ្គលម្នាក់អាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៃការប្រព្រឹត្ត (រួមទាំងការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម) ការរៀបចំផែនការ ការញុះញង់ ការបញ្ជា ការជួយ និង ការជំរុញ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវទាំងអស់នេះគឺសុទ្ធតែជាផ្នែកនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងអំឡុងពេលដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក[940]។

541. អំណះអំណាងក្រោយៗមកទៀតទាំងអស់របស់ អ.វ.ត.ក ទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានសំអាងលើ សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ ដែលរងការជំទាស់ ហើយដូច្នេះគួរត្រូវបានជំទាស់ ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុដូចគ្នា។ គ្មានសេចក្តីសម្រេចណាមួយក្នុងចំណោមសេចក្តីសម្រេចនានា បន្ទាប់ពីសាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ បានពិចារណាលើភាពអនុវត្តបាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទាំងក្នុងគោលបំណង និងកម្មវត្ថុរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងទាំងក្នុងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ឬត្រូវបានប្រៀបធៀបទៅការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាដែលមានចែងក្នុងច្បាប់កម្ពុជា[941]។

542. មេធាវីការពារក្តីបានបដិសេធដោយគោរពទៅនឹងការអះអាងដែលថា លោក យឹម ទិត្យ អាចត្រូវបានទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយបានចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងជំទាស់ទៅនឹង សាលដីកាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ អបជ និងសេចក្តីសម្រេចបន្តបន្ទាប់ទៀតទាំងអស់របស់ អ.វ.ត.ក ដែលអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។

---

[940] សំណុំរឿង០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ៧៨ និង ៩០ ដល់ ១០០។

[941] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188។ *សេចក្តីសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/6។ សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313។ សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36។ សំណុំរឿង០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3។

iii. អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសក្នុងការអះអាងថា ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺស្ថិតក្នុងចេតនារបស់អ្នករៀបចំកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

(ក) កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

543. ទឡ្ហីករណ៍កន្លងមកអំពីការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក បានមើលរំលងពីការគិតគូរយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងល្អិតល្អន់ និងលក្ខខណ្ឌកំណត់នៃច្បាប់ដូចមានបញ្ញាក់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ស្ដីពីបង្កើត អ.វ.ត.ក[942]។

[942] សំណុំរឿង០០១ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73។ ចម្លើយរបស់មេធាវីការពារក្ដីចំពោះសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលស្នើឱ្យមានការអនុវត្តទៅលើរឿងក្ដីនូវទ្រឹស្ដីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73/2។
សំណុំរឿង០០២៖ *ពាក្យស្នើសុំរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/11។ *សេចក្ដីសង្កេតបន្ថែមរបស់លោក អៀង សារី ស្ដីពីការអនុវត្តទ្រឹស្ដីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅអ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/7។ *សារណារបស់មេធាវី [កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច] ស្ដីពីការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/1។ *សារណារបស់មេធាវី អៀង ធីរិទ្ធស្ដីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អនុលោមតាមដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នាថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/2។ *[នួន ជា] សារណាស្ដីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/3។ *សារណាតបរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/4។ *សេចក្ដីសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/8។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ អៀង សារី ទៅលើការសង្កេតបន្ថែមរបស់គាត់ទាក់ទិននឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដាក់នៅថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨៖ កម្រិតត្រឹមតែសេចក្ដីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលអាចអនុវត្តបាន ដែលបានអះអាង/ដកចេញដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D97/12។ *បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធចំពោះដីកាសម្រេចស្ដីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩*ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/1។ *បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស អំពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/5។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/10 និង

មេធាវីការពារក្តី អះអាងថា កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល និងបទប្បញ្ញត្តិយ៉ាងច្បាស់លាស់នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត

ឯកសារ D97/16/5។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/8។ *សារណាតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/14។ *ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន តបនឹងចម្លើយរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/16/9។ *អញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E44។ *[ខៀវ សំផន] អញ្ញត្រកម្មបឋមលើយុត្តាធិការ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E46។ *ញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58។ *ចម្លើយតបរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម (វិធាន៨៩)* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/4។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសផ្នែកនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58/1។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម (វិធាន៨៩)* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/3/1។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកទម្រង់ទីបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE III) ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/1។ *ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាទម្រង់មួយទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវ និងសំណើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ ដើម្បីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/2។ *ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទម្រង់ទីពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/3។ *[សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី] សារណាគាំទ្រសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/4។ *[នួន ជា] សារណាឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុក ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ JCE III ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/5។

អ.វ.ត.ក ហាមឃាត់ការអនុវត្តគោលការណ៍សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ អ.វ.ត.ក[943]។ មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា ការវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវលើការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ អ.វ.ត.ក ផ្ទុយនឹងការសំអាងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើរឿងក្ដី *Tadić* ដែលមានភាពមិនសមស្រប និងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះនឹងនាំដល់ការរំលោភបំពានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

544. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺជាឯកសារគោលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ឯកសារទាំងពីរបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់ អ.វ.ត.ក គឺ "ដើម្បីកាត់សេចក្ដីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះ [ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក"[944]។

545. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បញ្ជាក់ក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

> <u>មាត្រា ១៖ គោលបំណង</u>
>
> គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្ដីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ០៦ មករា ១៩៧៩។
>
> <u>មាត្រា ២៖ ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ</u>

---

[943] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា២(២)៖ *កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្តក្នុងប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅពេលអនុម័ត និងធ្វើវិសោធនកម្មរួម។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្តតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាជាពិសេស មាត្រា២៦ និង២៧។*

[944] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា១។ ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា១។

១. កិច្ចព្រមព្រៀងនេះទទួលស្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ មានយុត្តាធិការលើរឿងក្តី ដូចដែលបានចែងក្នុង"ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ដូចដែល បានអនុម័ត និងធ្វើវិសោធនកម្ម ដោយអង្គនីតិប្បញ្ញត្តិកម្ពុជានៅក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ទទួលស្គាល់ផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានយុត្តាធិការលើបុគ្គលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវបំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង។

២. កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ត្រូវអនុវត្តក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ នៅពេលអនុម័ត និងធ្វើវិសោធនកម្មរួច។ កិច្ចព្រព្រៀងនេះត្រូវអនុវត្តតាមអនុសញ្ញាទីក្រុង វីយែន ស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាជាពិសេសមាត្រា២៦ និង ២៧។

៣. នៅក្នុងករណីចាំបាច់មានវិសោធនកម្មលើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ វិសោធនកម្មបែបនេះត្រូវតែមានការពិគ្រោះយោបល់គ្នាជាមុនរវាងភាគីទាំងពីរ។

<u>មាត្រា ៦៖ ព្រះរាជអាជ្ញា</u>

៣. សហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវឯករាជ្យក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន និងមិនទទួលយក ឬស្វែងរកការណែនាំពីរដ្ឋាភិបាល ឬប្រភពណាមួយផ្សេងទៀតឡើយ។ ប៉ុន្តែត្រូវយល់ថា វិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់គឺកំណត់ត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ និងដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

546. ជាអនុសាសន៍ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការបុគ្គលលើ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងបុគ្គល "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចដែលបានអនុម័តជាបន្តបន្ទាប់ដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិដែលបានទទួលស្គាល់ "កង្វល់ស្របច្បាប់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងប្រជាជននៃប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ"[945]។ អាស្រ័យហេតុនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបញ្ជាក់ថា "វិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ គឺកំណត់ត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម [នៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក][946]"។

547. ចំណុចនេះមានភាពផ្ទុយគ្នាដោយផ្ទាល់ និងយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹង ICTY ដែលត្រូវបានបង្កើតដោយអាណត្តិនៃក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិក្នុង "ការសម្រេចថា តុលាការអន្តរជាតិត្រូវតែបង្កើតសម្រាប់កាត់សេចក្តីលើបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរចំពោះច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងទឹកដីនៃអតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩១"[947]។ ដូច្នេះ សេចក្តីសម្រេចលេខ ៨០៨ មិនបានកំណត់ពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់អង្គជំនុំជម្រះឡើយ។

548. លើសពីនេះទៀត ដោយសារពុំមានការសន្និដ្ឋានថា វិធីសាស្ត្រនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić* គឺជាវិធីសាស្ត្រត្រឹមត្រូវនោះ ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៧(១) នៃលក្ខន្តិកៈ ICTY មានលក្ខណៈទូលំទូលាយជាងការទទួលខុសត្រូវដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត

---

[945] សេចក្តីសម្រេចអនុម័តដោយមហាសន្និបាតនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទី៧៧ នាថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ និង ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ A/RES/57/228។ សេចក្តីសម្រេចអនុម័តដោយមហាសន្និបាត នាថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៨ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ A/RES/52/135 កថាខណ្ឌ១៦។

[946] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា៦(៣)។

[947] សេចក្តីសម្រេចលេខ៨០៨(ឆ្នាំ១៩៩៣) របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៣ ឯកសារ S/RES/808 ទំព័រ២។ របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌ២នៃសេចក្តីសម្រេចលេខ៨០៨ (ឆ្នាំ១៩៩៣) ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ S/25701 ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៣ កថាខណ្ឌ ១។

អ.វ.ត.ក[948]។ នៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić* អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលារការ ICTY បានពិចារណាថាតើការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌក្នុងការចូលរួមធ្វើឱ្យសម្រេចគោលបំណងព្រហ្មទណ្ឌធម្មតាមួយស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃ មាត្រា ៧(១) នៃលក្ខខន្តិកៈនៃតុលាការ ICTY ឬទេ[949]។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ និងបើទោះបីជា អ.វ.ត.ក បានរកឃើញថាមានភាពស្រដៀងគ្នាក៏ដោយ ក៏មាត្រា ៧(១) នៃលក្ខខន្តិកៈនៃតុលាការ ICTY ចែងពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយណា "ដែលបានរៀបចំផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ប្រព្រឹត្ត *ឬក្រៅពីនេះ បានជួយ និងជម្រុញក្នុងការរៀបចំផែនការ ការរៀបចំ ឬការប្រព្រឹត្ត*ឧក្រិដ្ឋកម្ម"[950]។ ដោយសារថា មាត្រានេះចែងពីការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលដែលការចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋមានកម្រិតខុសគ្នាជាងមាត្រា ២៩*ថ្មី* នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នោះ ភាពខុសគ្នានេះមានលក្ខណៈធំធេងណាស់។

549. ក្រោយមក ដូចបានលើកឡើងដោយប្រធានចៅក្រមនៃសាលឧទ្ធរណ៍នៃតុលារការ ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* "បេសកកម្មដែលសាលឧទ្ធរណ៍នៃតុលារការបានកំណត់យកដោយខ្លួនឯង ក្នុងរឿងក្តី Tadić គឺដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណសមាសភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗលើឧក្រិដ្ឋកម្មបានប្រព្រឹត្តរួមគ្នា"[951]។ គេក៏គួរតែពិចារណាលើទឡ្ហីករណ៍លម្អិតដែលមានបញ្ហាផ្នែកកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់តុលាការនេះ "ដែលមានភាពច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែគួរឱ្យសោកស្តាយ"[952] ដូចខាងក្រោម៖

---

[948] លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTY មាត្រា៧(១)៖ ជនណាដែលបានរៀបចំផែនការ ញុះញុង់ បញ្ជា ប្រព្រឹត្ត *ឬបានជួយ និងសមគំនិតក្នុងការរៀបចំផែនការ ការរៀបចំ ឬការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋ* ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា២ដល់៥នៃលក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវទួលខុសត្រូវរៀងៗខ្លួនចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនោះ។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]

[949] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា* កថាខណ្ឌ១៨៦ ដល់១៩០។

[950] បញ្ជាក់បន្ថែម។

[951] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលាក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៤១។

[952] Ohlin, J. 'បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥* (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៧២។

ការបកស្រាយលក្ខខន្តិកៈដែលផ្អែកលើកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃលក្ខខន្តិកៈនេះនាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋានថា លក្ខន្តិកៈនេះមានគោលបំណងពង្រីកយុត្តាធិការនៃតុលាការអន្តរជាតិដើម្បីគ្របដណ្តប់ដល់បុគ្គល *ទាំងអស់* *"ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ"* ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអតីតយូហ្គោស្លាវី (មាត្រា ១)។ ដូចមានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈពាក្យពេចន៍នៃមាត្រា ៧(១) និងបទប្បញ្ញត្តិនានាដែលកំណត់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការអន្តរជាតិ (មាត្រា ២ ដល់ ៥) ដូចជា ការទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិត្រូវបានរឹតត្បិតត្រឹមតែបុគ្គលដែលបានអនុវត្តជាក់ស្តែងនូវ*ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត ប៉ុន្តែហាក់បីដូចជាពង្រីកផងដែរដល់ចារីផ្សេងៗទៀត (មើលជាពិសេសក្នុងមាត្រា ១) ដែលចែងសំដៅដល់ការប្រព្រឹត្ត ឬ*បញ្ជា* ឱ្យមានការបំពារបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងមាត្រា ៤ ដែលកំណត់ពីប្រភេទផ្សេងៗគ្នានៃបទល្មើសទាក់ទងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងនោះរួមទាំង *ការសមគំនិត ការញុះញង់ ការប៉ុនប៉ង* និង *អំពើសមគំនិត)*។

គេគួរតែបានកត់សម្គាល់ថា ចំណុចនេះត្រូវបានលើកមកបញ្ជាក់ក្នុងរបាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលក្នុងនោះ៖

> អគ្គលេខាធិការមានជំនឿថា បុគ្គល*ទាំងអស់* ដែល*ចូលរួម* ក្នុងការរៀបចំផែនការ ការរៀបចំ ឬការអនុវត្តការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិក្នុងអតីតយូហ្គោស្លាវីគឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗចំពោះអំពើរំលោភបំពានទាំងនោះ។

ដូច្នេះ *បុគ្គលទាំងអស់ដែលបានចូលរួមក្នុងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ បើទោះបីជាលក្ខណៈនៃការចូលរួមរបស់ពួកគេនោះអាចជាការប្រព្រឹត្ត ឬការចូលរួមក្នុងការរៀបចំនៃការរំលោភបំពានទាំងនេះ ចាំបាច់ត្រូវតែយកមកកាត់ទោស។ បើធ្វើដូច្នេះមែន វាជារឿងយុត្តិធម៌ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លក្ខខន្តិកៈនេះមិនរឹតត្បិតខ្លួនវាក្នុងការចែងគ្របដណ្តប់លើយុត្តាធិការចំពោះបុគ្គលដែលរៀបចំ*

ផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬមិនដូច្នេះទេជួយ និងជម្រុញឱ្យមានការរៀបចំផែនការ ការរៀបចំ និងការអនុវត្ត។ លក្ខខន្តិកៈនេះមិនបានបញ្ឈប់ត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ។ លក្ខខន្តិកៈនេះមិនបានដកចេញនូវទម្រង់នៃការចូលរួមក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអាចកើតមាន នៅពេលដែលមនុស្សច្រើននាក់ដែលមានគោលបំណងរួមធ្វើសកម្មភាពព្រហ្មទណ្ឌដែលជាលទ្ធផលត្រូវបានប្រព្រឹត្តរួមគ្នា ឬជាសមាជិកមួយចំនួននៃក្រុមមនុស្សរួមនេះ។ នរណាម្នាក់ដែលរួមចំណែកដល់ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដោយមនុស្សជាក្រុម ឬដោយសមាជិកមួយចំនួនក្នុងក្រុមក្នុងការអនុវត្តគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដោយមានលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន [...]។

ការបកស្រាយខាងលើមិនត្រឹមតែជាលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ក្នុងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់លក្ខខន្តិកៈប៉ុណ្ណោះទេ តែវាក៏ត្រូវបានធានាតាមរយៈលក្ខណៈជាក់ស្ដែងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាអន្តរជាតិមួយចំនួនដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តយ៉ាងញឹកញាប់បំផុតក្នុងស្ថានភាពសង្គ្រាម។ ជាញឹកញាប់បំផុត ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះមិនមែនបណ្ដាលមកពីនិន្នាការឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗឡើយ ប៉ុន្តែជាភស្តុតាងនៃបទឧក្រិដ្ឋរួមគ្នា៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មជាញឹកញាប់ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយបុគ្គលជាក្រុមដែលបានប្រព្រឹត្តដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចដល់ការរៀបចំឧក្រិដ្ឋកម្មជារួម។ ទោះបីជាសមាជិកមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះក្នុងក្រុមអាចប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់នូវសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋ (ការសម្លាប់ ការសម្លាប់រង្គាល ការបំផ្លិចបំផ្លាញទីក្រុង ទីប្រជុំជន ឬភូមិយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ។ល។) ការប្រព្រឹត្ត និងការចូលរួមចំណែកពីសមាជិកក្រុមដទៃទៀតជាញឹកញាប់មានភាពចាំបាច់ក្នុងការជួយដល់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលចំណោទនៃបញ្ហា។ ដូច្នេះ កម្រិតធ្ងន់ធ្ងរខាងសីលធម៌នៃការចូលរួមដូច្នេះ ជាញឹកញាប់មិនតិច ឬតាមពិតមិនខុសគ្នាពីកម្រិតនៃបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើជាក់ស្ដែងនោះឡើយ[953]។

---

[953] តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៨៩ដល់១៩១។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]

550. ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយ Ohlin ទស្សីករណ៍នេះលើកឡើង "ត្រឡប់ក្រោយពីការលើកឡើងដែលថា ជនជាប់ចោទត្រូវតែទទួលទណ្ឌកម្ម"[954]។ ការ "សន្មតពីពិរុទ្ធភាពសម្រាប់ផ្តល់ការបកស្រាយលក្ខខន្តិកៈ" បានធ្វើឱ្យមានកំហុសឆ្គងដល់ដំណើរការសមស្របនៃការបកស្រាយបទប្បញ្ញត្តិលក្ខខន្តិកៈ[955]។ នៅក្នុងការធ្វើដូច្នេះ គេបានសំអាងយ៉ាងខ្លាំងលើរឿងក្តីយ៉ាងច្រើនដែលត្រូវបានចោទថាបានបកស្រាយត្រឡប់ក្រោយពីការលើកឡើងដែលថា ជនជាប់ចោទមាន "ពិរុទ្ធភាពយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត" ដែលចំណុចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់បន្ថែមទៀតដល់សុច្ចរិតភាព និងយុត្តិធម៌ផ្នែកសីលធម៌នៃអំណះអំណាងក្នុងរឿងក្តី *Tadić*[956]។ ឥរិយាបទបកស្រាយដូច្នេះគឺផ្ទុយទៅនឹងសច្ចធារណ៍នៃនិរទោស[957]។

551. ផ្ទុយពីនេះ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក *ពិតជា* "បញ្ឈប់ត្រឹមចំណុចនេះ"[958]។ យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក គឺរឹតត្បិតយ៉ាងខ្លាំងតែចំពោះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងបុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដែលតម្រូវជាចាំបាច់ឱ្យមានការប្រព្រឹត្តកម្រិតខ្ពស់ និងមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងចារីដទៃទៀត (បើទោះនៅមានជីវិត ឬស្លាប់បាត់) ពោលគឺកម្រិតខ្ពស់បំផុតនៃការទទួលខុសត្រូវក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មិនលើកឡើងពីការកំណត់យ៉ាងទូលំទូលាយពី "បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលរួមចំណែកដល់ការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាក្រុម ឬដោយសមាជិកមួយចំនួនក្នុងក្រុមក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[959]។

---

[954] Ohlin, J. '*បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥* (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៧២។

[955] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

[956] Ohlin, J. '*បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥* (ឆ្នាំ២០០៧) កថាខណ្ឌ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៨៦៖ *ឧទាហរណ៍ដំបូងនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពីរឿងក្តី Tadić មានប្រភពមកពីជំនាន់សង្គ្រាមលោកលើកទី២។ រដ្ឋអាជ្ញា និងចៅក្រមមកពីប្រទេសសម្ព័ន្ធមិត្តព្រួយបារម្ភនឹងការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម ដែលពួកគេមានអារម្មណ៍ថា មានទោសទណ្ឌយ៉ាងច្បាស់។*

[957] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា៣៥ថ្មី វិធាន៨៧(១)។

[958] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៩០។*

[959] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៩០។*

552. អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ និងជាព័ត៌មានដ៏មានប្រយោជន៍នោះគឺថា សាលឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTR បានទទួលស្គាល់ថា កង្វះប្រពភព័ត៌មានផ្លូវច្បាប់សម្រាប់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនាំឱ្យមានការភាន់ច្រលំ និងរំលោភដល់ភាពយុត្តិធម៌ជាមូលដ្ឋាន៖

> លក្ខខន្តិកៈមិនចែងពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌណាផ្សេងក្រៅតែពីទម្រង់ទាំងអស់នៃការចូលរួមដូចបានបញ្ជាក់ក្នុងលក្ខខន្តិកៈយ៉ាងច្បាស់លាស់នោះទេ។ ជាពិសេស វាអាចមិនចាំបាច់ និងមិនយុត្តិធម៌ក្នុងការចាប់ឱ្យជនជាប់ចោទម្នាក់ទទួលខុសត្រូវក្នុងសភាពជាប្រធាននៃការទទួលខុសត្រូវដែលមិនត្រូវបានចែងច្បាស់លាស់ក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ[960]។

553. នេះជាការសង្ខេបខ្លឹមសាររបស់ Ohlin៖ ពុំមានការធានាឱ្យមានការពង្រីកការទទួលខុសត្រូវនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយគ្រាន់តែថា លក្ខណៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានលើកឡើងមានប្រមូលផ្តុំនោះទេ។ ចំណុចសំខាន់គឺថាតើសកម្មភាពប្រមូលផ្តុំប្រភេទណាគឺជាសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋនៅក្នុងលក្ខខន្តិកៈ[961]។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតតុលាការបានធ្វើការយោងយ៉ាងច្បាស់លាស់លើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចបញ្ចូលលក្ខណៈរួមនៃទង្វើឧក្រិដ្ឋ៖ រៀបចំផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ឬជួយ និងជម្រុញ។ យោងតាមគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាព លក្ខខន្តិកៈនេះតម្រូវឱ្យធ្វើការកាត់ទោសបុគ្គលទាំងអស់ដែលប្រព្រឹត្តសកម្មភាពផ្ទាល់ មិនមែនគ្រាន់តែចូលរួមនោះទេ។ Ohlin បានទទួលស្គាល់ថា៖

> ដូច្នេះបើទោះបីជាវាច្បាស់ណាស់ថា អំពើប្រល័យពូជសាស្ត្រ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមគឺមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំក៏ដោយ ក៏វាមិនត្រឹមត្រូវសោះឡើយក្នុងការទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើ ទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពីលក្ខណៈនៃសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋ ... ពិរុទ្ធភាពផ្នែកសីលធម៌រួមដែលបានស្នើឡើងតាមរយៈឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះមិនអាចប្រើប្រាស់ជាយុត្តិកម្មដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ដោយគ្មានការពិចារណាពីការទទួលខុសត្រូវ

---

[960] តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Bagilishema* តុលាការ ICTR-95-1A-A *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ៣៤។

[961] Ohlin, J. '*បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ ២០០៧) ទំព័រ៦៩ ដល់៨០ ទំព័រ៧៤។

ព្រហ្មទណ្ឌចំពោះសមាជិកទាំងអស់នៃក្រុមអ្នកសមគំនិត ដោយមិនពិចារណាលើកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេនោះឡើយ[962]។

554. អាស្រ័យហេតុនេះ អ.វ.ត.ក មិនអាចសំអាងលើទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមសោះឡើយ ហើយច្បាស់ណាស់ មិនមែនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ នោះឡើយ។ ដូចការសង្កេតរបស់ Weigend ខាងក្រោម៖

> អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺថា តាមរយៈវិធីសាស្ត្រដែលបានបញ្ជាក់នៅត្រង់ចំណុចនេះ ការគ្រប់គ្រងចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញឲ្យច្បាស់ដោយមានអង្គហេតុជាក់លាក់ ទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយការប្រព្រឹត្តមិនបំពេញបន្ទុកនៃការបង្ហាញភស្តុតាង ដោយគ្រាន់តែបង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃអង្គការមួយ (បើទោះបីជាអង្គការនោះមានលក្ខណសម្បត្តិយ៉ាងមេចក៏បាននោះទេ)។ ការបកស្រាយនេះអាចធ្វើឲ្យដំណើរការនៃការជំនុំជម្រះមានការលំបាកបន្តិច ប៉ុន្តែវាការត្រឹមត្រូវណាស់ក្នុងការលើកឡើងថា គោលការណ៍ច្បាប់ និងសវនាការដោយយុត្តិធម៌ហាមឃាត់មិនឲ្យពង្រីកទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីបញ្ចៀសបញ្ហាកង្វះភស្តុតាងនោះឡើយ[963]។

(ខ) មាត្រា ២៩ថ្មី

555. ការទទួលខុសត្រូវម្នាក់ៗរបស់ជនសង្ស័យ[964] ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយមាត្រា ២៩ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា៖

---

[962] Ohlin, J. '*បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៧៥។

[963] Weigend, T. '*ការប្រព្រឹត្តិតាមរយៈអង្គការចាត់តាំង៖ អាជីពដែលមិនបានរំពឹងទុកនៃទស្សនាទានផ្នែកច្បាប់អាល្លឺម៉ង់' ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៩*(ឆ្នាំ ២០១១) ទំព័រ៩១ដល់១១១ ទំព័រ១០៩។

[964] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា២ថ្មី៖ '*ជនសង្ស័យ* សំដៅទៅលើ '*មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបំផុតចំពោះ [ឧក្រិដ្ឋកម្ម ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការអ.វ.ត.ក]*'។

ជនសង្ស័យណាមួយ ដែលមានផែនការញុះញង់ បញ្ជា ប្រព្រឹត្ត ឬជួយ និងជំរុញក្នុងការរៀបចំផែនការ ឬការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងមាត្រា ៣ថ្មី ៤ ៥ ៦ ៧ និងមាត្រា ៨ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ។ តួនាទី ឬឋានៈរបស់ជនសង្ស័យមិនអាចជួយជននេះឱ្យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ឬជួយបន្ថយទណ្ឌកម្មដល់ជននេះបានឡើយ។

ប្រការដែលថាសកម្មភាពណាមួយក្នុងចំណោមសកម្មភាពដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣ថ្មី ៤ ៥ ៦ ៧ និងមាត្រា ៨ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់នោះមិនអាចជួយឱ្យជួយឱ្យថ្នាក់លើរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនោះបានទេ ប្រសិនបើថ្នាក់លើមានបញ្ជា និងមានការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព ឬមានអំណាច និងការត្រួតពិនិត្យទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ហើយថ្នាក់លើបានដឹង និងមានហេតុផលដឹងថាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តនូវសកម្មភាពបែបនេះ ហើយខ្លួនមិនបានចាត់វិធានការចាំបាច់ និងសមស្របដើម្បីបង្ការអំពើបែបនេះ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋនេះ។

ប្រការដែលថាជនសង្ស័យបានប្រព្រឹត្តអំពើឧក្រិដ្ឋ ទៅតាមបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬរបស់ថ្នាក់ លើណាមួយ មិនអាចជួយជនសង្ស័យនេះ ឱ្យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនេះបានឡើយ។

556. អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សំគាល់ថា [មាត្រា២៩នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក] ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវមាត្រា៦នៃICTRនិងមាត្រា៧នៃICTY។តុលាការវិសាមញ្ញមានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នាដោយចាត់ទុកថាការចូលរួមនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដូចបានបង្កើតនូវការ“ការប្រព្រឹត្តិ” ។

អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ដោយគិតដល់យុត្តិសាស្ត្រពីមុនដ៏មានសង្គតិភាពនេះ ប្រសិនបើអ្នករៀបចំច្បាប់ អ.វ.ត.ក មានបំណងចង់កំណត់ “ការប្រព្រឹត្តិ” ដែលមាន

ចែងនៅក្នុងមាត្រា ២៩ ត្រឹមតែជនដែលប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់នូវ *អំពើពិរុទ្ធ* នៃបទល្មើសមែននោះ ពួកគាត់នឹងកំណត់ឱ្យបានច្បាស់ជាក់ជាមិនខានឡើយ[965]។

557. តាមន័យសាមញ្ញត្រង់នៃអត្ថបទទាំងមូលនៃមាត្រា ២៩*ថ្មី* ការប្រើប្រាស់ពាក្យ "បានប្រព្រឹត្ត" មានចេតនាយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការបញ្ជាក់ការប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់។ ការដាក់បញ្ចូលការទទួលខុសត្រូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទៅក្នុង "ការប្រព្រឹត្ត" អាចធ្វើឱ្យបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗទៀត ដែលមានលក្ខណៈត្រង់ៗ ច្បាស់ ដោយផ្ទាល់ ប្រយោល និងមានភាពជាន់គ្នាដដែលៗ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះនាំឱ្យមានភាពមិនចាំបាច់ព្រមទាំងធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលដល់ក្របខណ្ឌធម្មតាក្នុងការបញ្ជាក់ពីពិរុទ្ធភាព[966]។ ជាងនេះទៀត នៅក្នុងការគាំទ្រដល់ខ្លឹមសារដោយឡែកសាមញ្ញត្រង់ៗនោះ ការប្រើប្រាស់ពាក្យ "បានប្រព្រឹត្ត" ដើម្បីរៀបរាប់ពីការទទួលខុសក្រោមការទទួលខុសត្រូវតាមការបញ្ជាអាចត្រូវបានដកចេញពីអត្ថន័យសមស្រប ប្រសិនបើពាក្យត្រូវបានបកស្រាយដើម្បីដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ដូចបានកត់សម្គាល់ដោយចៅក្រម Lindholm នៅ ICTY "ប្រសិនទម្រង់ផ្សេងៗទៀតក្រៅពីការចូលរួមជាសហចារីត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយទស្សនទាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះ វាហាក់បីដូចជាបង្កឱ្យមានការមិនចុះសម្រុងគ្នារវាងទស្សនទាននេះ និងពាក្យ "បានប្រព្រឹត្ត"[967]។

558. តាមរយៈការសំអាងលើការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ មាត្រា ២៩*ថ្មី* ក៏ទាមទារឱ្យមានការគោរពដល់គោលការណ៍នៃពិរុទ្ធភាព ដែលតាម "មូលដ្ឋាននៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ" បង្ហាញថា "បុគ្គលម្នាក់ៗ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតែចំពោះអំពើផ្ទាល់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ឬអន្តរការណ៍

---

965 សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤៩។

966 *សូមមើលផងដែរ៖* អត្ថបទនិពន្ធដោយ Ambos, K. '*សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) កថាខណ្ឌ១៥៩ដល់១៨៣ ទំព័រ១៧៨៖ *ការពិនិត្យកាន់តែជិតដល់ទៅលើខ្លឹមសារនៃពាក្យ 'ប្រព្រឹត្ត' ជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌផ្ទាល់ខ្លួន បង្ហាញថា គេយល់ថា វាជាទម្រង់មួយនៃការអនុវត្ត ក្រៅពីទម្រង់ផ្សេងទៀតនៃការចូលរួម ក្នុងនោះរួមមាន "ការរៀបចំផែនការ" ការញុះញង់ ការបញ្ជា... ឬការជួយ និងការជំរុញ'" ក្នុងមាត្រា៧(១)៖ គឺពាក្យពេចន៍នេះយកមកពីករណីនោះយ៉ាងច្បាស់តែម្តង ពិសេស ការជួយ និងការជំរុញ មិនអាចត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងខ្លឹមសារនៃពាក្យ "ប្រព្រឹត្ត" បានឡើយ*។

967 តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Simić និងអ្នកដទៃទៀត* (IT-95-9-T) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៣ មតិដាច់ដោយឡែក និងមតិជំទាស់ជាចំណែករបស់ចៅក្រម Per-Johan Lindholm កថាខណ្ឌ២។

ដែលនៅក្នុងនោះ គាត់មិនបានពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ ឬក៏ក្នុងករណីខ្លះគាត់បានចូលរួម" និងថា ពិរុទ្ធភាពគួរមានភ្ជាប់ទៅនឹងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ[968]។ ចំណុចនេះក៏រួមចំណែកដល់លទ្ធភាពយល់ដឹងច្បាស់លាស់ ជាក់លាក់ និងល្អិតល្អន់ថាតើឧក្រិដ្ឋកម្មនោះបានកើតឡើងដោយរបៀបណា និងហេតុអ្វីបានវាត្រូវបានប្រព្រឹត្ត[969]។ ពិរុទ្ធភាពនៃអ្នកចូលរួមតូចតាច និងក្បាលម៉ាស៊ីននៃឧក្រិដ្ឋកម្មមានភាពខុសគ្នា៖ "ដោយសារតែការពិតដ៏សំខាន់នេះហើយទើបសំណៅបច្ចុប្បន្ននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានភាពមិនច្បាស់លាស់"[970]។ មាន "ការលំបាកយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតក្នុងការបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌនេះក្នុងករណីមានឧក្រិដ្ឋកម្មជាក្រុម ដែលសមាជិកក្រុមដែលរងការចោទប្រកាន់ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់មិនបានចូលរួមដោយផ្ទាល់"។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនបានថែងក្នុងចំណុចឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ឡើយ[971]។

---

[968] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៩ មាត្រា២៤៖ *បុគ្គលម្នាក់ៗ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតែចំពោះអំពើផ្ទាល់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ។* ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា៧៦។ របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា បង្កើតឡើងអនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេច លេខ 52/135 របស់មហាសន្និបាត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ១០៧។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌបារាំងចែងថា 'បុគ្គលម្នាក់អាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតែចំពោះអំពើផ្ទាល់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ'។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ១២១-១ (ឆ្នាំ២០០៣)។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៨៦។ សាលក្រមនៃតុលាការយោធាអន្តរជាតិនៅតុលាការ Nuremberg ប្រកាសថាជា គោលការណ៍ច្បាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព 'សំខាន់បំផុតមួយ' ក្នុងចំណោមគោលការណ៍ច្បាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនានា 'ដែលថា ពិរុទ្ធភាពព្រហ្មណទ្ឋមានលក្ខណៈបុគ្គល និងថា ការផ្តន្ទាទោសទ្រង់ទ្រាយធំគួរជៀសវាង' (ទំព័រ២៥៦)។

[969] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Danner, A. និង Martinez, J. '*ការចូលរួមដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* ៩៣ (១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋអាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ 75 (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១៦៦ដល់១៦៧។

[970] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Ohlin, J., '*បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥* (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៨៨៖ *អ្នករៀបចំ អ្នកអនុវត្ត និងអ្នកផ្គត់ផ្គង់ពីខាងក្រោយទាំងអស់សុទ្ធតែបំពេញតួនាទីខុសៗគ្នាក្នុងអំពើសមគំនិត ហើយពួកគេគួរយកមកឲ្យទទួលខុសត្រូវ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពសំខាន់នៃទង្វើផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ។ គួរតែបង្ហាញថា តើមាននរណាខ្លះចូលរួមក្នុងក្រុមនោះមុនគេ អ្នកបញ្ជា និងអ្នករៀបចំសកម្មភាពរបស់ពួកគេ និងអ្នកដែលទទួលអនុវត្តបទបញ្ជានោះ។ ខណៈដែលសកម្មភាពទាំងនេះពិតជាមានលក្ខណៈឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ ក៏ពួកគេមិនមែនជាឧក្រិដ្ឋជនក្នុងកម្រិតដូចៗគ្នាដែរ។ ទ្រឹស្តីច្បាប់ណាដែលធ្វើឲ្យពិរុទ្ធភាពពួកគេមានកម្រិតស្មើគ្នា គឺមិនបម្រើដល់ការឆ្លុះបញ្ចាំងនៃកំណត់ជាក្រមនូវភាពខុសគ្នាផ្នែកផ្លូវចិត្តពិបាកៗទៅជាប្រព័ន្ធច្បាប់នោះទេ។*

[971] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៤៣ និង៤៤៖

559. ដូចបានកត់សម្គាល់កន្លងមកដោយ ស.ច.ស ការអនុវត្តច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងយ៉ាងតឹងរ៉ឹងគឺជាការចាំបាច់ខ្លាំងណាស់ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអន្តរជាតិ ហើយការកំណត់តាមផ្លូវតុលាការគឺជាភាពចាំបាច់យ៉ាងពិសេសនៅ អ.វ.ត.ក ពោលគឺ ខ្លឹមសាររួមផ្នែកច្បាប់ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន "ដោយផ្អែកលើការចរចារយ៉ាងតឹងតែងរវាងរដ្ឋាភិបាលជាតិ

ការលំបាកជាក់ស្តែង ក្នុងការបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនោះ ក្នុងករណីឧក្រិដ្ឋកម្មជាក្រុម ដែលសមាជិកនៃក្រុមជនជាប់ចោទមិនបានប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់ ទាមទារនូវភស្តុតាងនៃការបង្ហាញទំនាក់ទំនងរវាងជនជាប់ចោទ និងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ ដើម្បីបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនោះមិនអាចកើតឡើងបានឡើយ បើគ្មានការចូលរួមសមាជិកនោះ។ យ៉ាងណាមិញ "ជាទូទៅ ពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកច្បាប់ជាក់លាក់ទេ ដែលថា ជនជាប់ចោទបង្កើតឱ្យមានការរួមចំណែកដ៏សំខាន់ដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"។ ពិសេសជាងនេះទៀត លក្ខខណ្ឌតម្រូវបែបនេះអាចកើតមាន ប៉ុន្តែសម្រាប់គ្រាន់តែ "កំណត់ថាតើ [ជនជាប់ចោទ] បានចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះដែរឬទេ"។ ដូច្នេះ វាច្បាស់ណាស់ដែលថា ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយ "រដ្ឋអាជ្ញាពុំចាំបាច់បង្ហាញថា ការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទជា sine qua non ដែលបើគ្មានវា ឧក្រិដ្ឋកម្មអាច ឬមិនអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តនោះទេ"។ អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ជនជាប់ចោទអាច "ចូលរួម" ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយ ដោយគ្មានទំនាក់ទំនងជាលក្ខណៈបុគ្គលចាំបាច់ទៅនឹងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់ស្តែងនោះ។ ប៉ុន្តែ បើពិនិត្យលើករណីគាត់ តាមរយៈការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គល ក្នុងករណីបែបនេះ គឺទម្លាក់កំហុសដាក់គាត់ថាជាសមាជិក ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ។ ពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទនឹងកើតមាន ប៉ុន្តែពុំមានលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួននោះទេ តែថា វាមិនដូចគ្នាទេ បើនិយាយថា គាត់គួរទទួលទោសចំពោះតែអ្វីដែលគាត់បានធ្វើប៉ុណ្ណោះ ដែលជាគោលការណ៍នាំមុខគេនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គល។

Danner និង Martinez កត់សម្គាល់អំពីឥទ្ធិពលនៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សទៅលើការវិវឌ្ឍនៃទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយលើកទឡ្ហីករណ៍ថា មហិច្ឆតាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នេះ "ដើម្បីជួសជុលការទទួលខុសត្រូវជាលក្ខណៈបុគ្គលចំពោះអំពើហិង្សាក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ" នឹងបម្រើយ៉ាងល្អបំផុត ដោយការអនុវត្តយ៉ាងតឹងរ៉ឹងនូវគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាពព្រហ្មទណ្ឌ។ (Danner, A. និង Martinez, J. 'ការសេពគប់ដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣ (១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ពិសេសទំព័រ៧៧ និង១៤៦)។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Ohlin, J. 'បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥* (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៧៧៖ *ការបង្ហាញថា សមាជិកទាំងអស់នៃការសមគំនិតមួយមានពិរុទ្ធស្មើៗគ្នា គឺជាការអើពើចំពោះវចនាសម្ព័ន្ធផ្ទៃក្នុងនៃការសមគំនិតនោះ ហើយចាត់ទុកក្រុមនេះ ដូចគ្នានឹងក្រុមមនុស្ស ដែលវចនាសម្ព័ន្ធផ្ទៃក្នុងពួកគេពុំពាក់ព័ន្ធផ្នែកសីលធម៌។ [...] នេះគឺ មិនពិតប្រាកដទេ។ វចនាសម្ព័ន្ធផ្ទៃក្នុងនៃផែនការព្រហ្មទណ្ឌទូទៅមួយ គឺមានសារៈសំខាន់ផ្នែកច្បាប់ និងសីលធម៌ ពិសេសនៅពេលមានសំណួរថាតើឧក្រិដ្ឋកម្មនោះជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។*

និងសហគមន៍អន្តរជាតិ នៅក្នុងសេណារីយ៉ូអន្តរកាលក្រោយពេលមានជម្លោះ[972]”។ ដូចបានលើកឡើងដោយ Danner និង Martinez៖

> ដោយសារតែឆន្ទានុសិទ្ធិយ៉ាងទូលំទូលាយដែលបានប្រគល់ឱ្យរដ្ឋអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងរឿងក្ដីច្រើន ដោយសារបញ្ហាថ្មីៗនៅក្នុងវេទិកាអន្តរជាតិ ដោយសារតែលក្ខខណៈនៃការជំនុំជម្រះភាគច្រើនពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើនយោបាយ និងដោយសារតែកង្វះការឯកភាពគ្នានៅលើឆាកអន្តរជាតិអំពីខ្លឹមសារនៃឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនោះ វាជាការចាំបាច់បំផុតដែលថា ចៅក្រមឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិការពារជនជាប់ចោទ ដោយការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាព និងទ្រឹស្តីស្រដៀងគ្នាដើម្បីធានាថា ជនជាប់ចោទត្រូវបានជំនុំជម្រះចំពោះទង្វើរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ហើយមិនមែនតែចំពោះភាពបាក់ស្បាតហិង្សាដែលជាតិទាំងមូលទទួលរងនោះទេ។ គំរូនានានៃសិទ្ធិមនុស្ស និងយុត្តិធម៌អន្តរកាលគឺត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។ ប៉ុន្តែការសំអាងហួសហេតុលើការបកស្រាយទ្រឹស្តីតាមរយៈបច្ចេកទេសបកស្រាយដែលដកស្រង់ចេញពីគំរូសិទ្ធិមនុស្ស ឬលើមូលដ្ឋានដែលមិនសូវមានតម្លៃនៃប្រពៃណីជំនុំជម្រះអន្តរកាល អាចនាំឱ្យមានការគម្រាមកំហែងដល់ធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ[973]។

---

[972] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ៤៧១។ សំណុំរឿង០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ២៧។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា៖ *នេះជាការពិត មិនត្រឹមតែដោយសារ សម្ពាធគាបសង្កត់ពីសំណាក់ការរំពឹងទុករបស់សាធារណជន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ លើមូលដ្ឋាននៃការព្រួយបារម្ភជុំវិញទស្សនាទាននិទណ្ឌភាពចំពោះ អំពើសាហាវយង់ឃ្នងទ្រង់ទ្រាយធំ កម្មវិធីនយោបាយ ក៏ដូចជាការសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រមុនៗអំពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះនោះទេ។ យើងអាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ ពិរុទ្ធភាពរបស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ និងជនជាប់ចោទជាញឹកញាប់ ហាក់ដូចជាស្ថិតនៅលើសពីការពិភាក្សា* ab initio *ហើយដំណើរការនីតិវិធីតុលាការមិនត្រូវបានគេរំពឹងទុក ជាញឹកញាប់ប៉ុន្មានទេ ថានឹងផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងគ្រានៃការអនុញ្ញាតជាផ្លូវការ និងការគូសបញ្ជាក់ចំពោះទស្សនៈទូទៅមានតាំងពីមុនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ*។

[973] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Danner, A. និង Martinez, J. ‘ការចូលរួមដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ’ ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១០០។

560. នៅក្នុងការពិចារណាពីចេតនានៃអ្នករៀបចំ និងដោយមើលឃើញពីតួនាទីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការចចារច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នោះ មានការណែនាំឱ្យពិចារណាបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធក្នុងច្បាប់កម្ពុជា។ ការបកស្រាយដែលបានធ្វើឡើងដោយមេធាវីការពារក្ដី ពោលគឺភាគច្រើនទ្រឹស្ដីនៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាត្រូវបានគាំទ្រដោយសំអាងដល់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦[974] ដែលបានចែងយ៉ាងច្បាស់ដូច្នេះថា៖

<u>មាត្រា ៨២៖</u>

ជនណាចូលរួមប្រព្រឹត្តដោយចេតនានូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ទោសកម្មណាមួយ ដោយផ្ទាល់ក្ដី ឬដោយប្រយោលក្ដី ជននោះត្រូវមានទោស ដូចជាអាទិចារី។ ការរួមប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់នោះទុកជាសហចារី ឯការរួមប្រព្រឹត្តដោយប្រយោលទុកជា ការសមគំនិត។

<u>មាត្រា ៨៣៖</u>

ការរួមប្រព្រឹត្តដោយប្រយោល ឬដោយសមគំនិតនឹងអាចមានទោសបាន ក៏លុះតែអំពើនោះបានសម្រេចមកពីការនាំអាទិ៍ ការឱ្យអនុទ្ទេស ការផ្ដល់មធ្យោបាយ ការជួយ ឬការទំនុកបំរុង។

អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺថា បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[975]។

561. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ ICTY ក្នុងរឿងក្ដី *Stakić* បង្ហាញពីការមិនពេញចិត្តចំពោះការសំអាងមិនពេញលេញទៅជាទ្រឹស្ដីដែលបង្កើតឡើងតាមផ្លូវតុលាការទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មុនពេលដែល ការពិចារណាដោយយកចិត្តទុកដាក់ត្រូវធ្វើឡើងសម្រាប់ទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាដែលមាន ចែងក្នុងលក្ខខន្តិកៈ៖ "ការយោងដោយផ្ទាល់ជាងនេះដល់ "ការប្រព្រឹត្ត" នៅក្នុងខ្លឹមសារ

---

[974] អនុលោមតាមច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ច្បាប់ជាធរមាននៅអ.វ.ត.ក គឺក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦។ មិនកម្រិតត្រឹមឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ។

[975] ដូចបានទទួលស្គាល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៤។

ជាប្រពៃណីគួរត្រូវបានចាត់ទុកជាអាទិភាព មុននឹងពិរណាពីការទទួលខុសត្រូវទៅតាមពាក្យពេចន៍របស់តុលាការចំពោះ "សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[976]។

562. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ការទទួលស្គាល់ទម្រង់នៃសហប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងយុត្តាធិការជាតិ "គ្រាន់តែបង្ហាញថា សញ្ញាណនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (គោលបំណងរួម) ដែលត្រូវបានតម្កល់នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ មានមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ជាតិជាច្រើន ដែលក្នុងនោះរួមមានប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ[977]"។ អំណះអំណាងនេះតាមពិតមិនត្រឹមត្រូវនោះឡើយ។ វាគ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា ទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលដែលមានការកំណត់និយមន័យយ៉ាងចង្អៀតនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មយ៉ាងទូលំទូលាយរហូតដល់កម្រិតមួយ "ដែលជាន់គ្នាដោយអន្លើជាមួយនឹងសញ្ញាណនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[978]។ "ដោយអន្លើ" បញ្ជាក់ពីភាពស្រដៀងគ្នាដែលមិនទូលំទូលាយ និងវិសាលភាព ដែលក្នុងនោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម *មានវិសាលភាពហួសពី* អ្វីដែលតាមទ្រឹស្តីផ្សេងៗគ្នា អាចត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយដោយយុត្តាធិការជាតិ។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់គឺថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយោងដល់បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាដើម្បីគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តីមិនបញ្ឈប់លើការពិចារណាពីការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយផ្សេងទៀតនោះទេ[979]។

563. ដោយមានការទទួលស្គាល់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ក្នុងការច្រានចោលមិនអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម៖

> ចំណុចសំខាន់ និងលក្ខណៈពិសេសនៃសញ្ញាណរបស់សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម យ៉ាងហោចណាស់ចំពោះទម្រង់មូលដ្ឋាន ស្ថិតនៅត្រង់ការចង្អុលបញ្ជាក់លើបរិបទរបស់វា។ ចំណុចនេះអនុញ្ញាតឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលនីមួយៗ ក្នុងនាម

---

[976] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić* (IT-97-24-T) សាលាក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៤៣៨។

[977] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥១០។

[978] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥១០។

[979] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

> ជាសហចារី ចងភ្ជាប់ជាមួយនឹងអ្នកចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទោះបីជាបុគ្គលទាំងនេះ អាចនៅឃ្លាតឆ្ងាយពីការប្រព្រឹត្តិបទល្មើសជាក់ស្តែងដោយផ្ទាល់ក៏ដោយ។ ការទទួលខុសត្រូវលើសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម មានធាតុផ្សំអត្តនោម័តផ្តោតលើគោលបំណងរួម និងចេតនារបស់អ្នកចូលរួម[980]។

នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ស្រដៀងគ្នាថា ការប្រព្រឹត្តរួមគ្នា និងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ទម្រង់ទី ១ និងទី ២ មិនដូចគ្នាទេ៖

> បើទោះជាការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវតែជាការចូលរួមជាក់ស្តែងក៏ដោយ ក៏វាហាក់ដូចជាបញ្ជូលនូវស្ថានភាព ដែលជនជាប់ចោទអាចស្ថិតនៅកាន់តែឆ្ងាយពីការប្រព្រឹត្តិជាក់ស្តែងនៃ*អំពើពិរុទ្ធ* នៃបទល្មើសជាងការចូលរួមផ្ទាល់ដែលតម្រូវតាមច្បាប់ជាតិ[981]។

564. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ពីវិសាលភាពនៃការទទួលខុសត្រូវដែលទទូលំទូលាយជាងការប្រព្រឹត្តរួម ដែលទាមទារតិចតួចនូវភស្តុតាងនៃការចូលរួមដោយផ្ទាល់[982]។ នេះគឺជាមូលហេតុដែលទាក់ទាញ ស.ព.អ ហើយផ្ទុយទៅនឹងអំណះអំណាងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែល

---

[980] សំណុំរឿង០០១ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច"* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ១៣៦។

[981] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤១។

[982] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលាក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៥០៖ *ដូចបានកត់សម្គាល់កន្លងមក ការរួមចំណែករបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ពុំចាំបាច់ត្រូវតែជា sine qua non នៃការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនោះទេ។ តាមពិត ការរួមចំណែក ពុំចាំបាច់ទាល់តែដើរតួនាទីសំខាន់នោះទេ ត្បិតវាត្រូវស្ថិតក្នុងករណីនៃការជួយ និងការជម្រុញ។ ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងទ្រឹស្តីការប្រព្រឹត្តរួមគ្នា ដោយសារតែការមិនបានបំពេញតាមការឯកភាពគ្នារបស់អ្នកចូលរួមម្នាក់ ក្នុងការរួមចំណែកដូចបានសន្យារបស់គាត់ នឹង "ធ្វើឱ្យខូច" ដល់សមិទ្ធផលរបស់ក្រុមទាំងមូល តាមការគ្រោងទុក ដែលនេះធ្វើឱ្យការរួមចំណែករបស់គាត់នឹងមិនដើរតួនាទីសំខាន់។ ដូច្នេះ បើទោះជាទ្រឹស្តីទាំងពីរត្រួតគ្នាក្តី ទ្រឹស្តីទាំងពីរទៅដល់ចំណុចមួយនៃវិសមិតភាព ពាក់ព័ន្ធនឹងពិរុទ្ធភាព ឬភាពគ្មានទោស៖ នៅត្រង់ចំណុចនេះ មានទ្រឹស្តីមួយដែលត្រឹមត្រូវ ហើយទ្រឹស្តីមួយទៀតខុសឆ្គង។ នេះហាក់ដូចជាចង្អុលបង្ហាញថា មានតែមួយប៉ុណ្ណោះក្នុងចំណោមទ្រឹស្តីទាំងពីរអាចស្ថិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ដូចគ្នាបាន។*

ថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនមែនជាទម្រង់ "ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរជាង" ការទទួលខុសត្រូវនោះទេ[983]។ វាក៏ជាហេតុផលច្បាស់លាស់ថា នៅក្នុងទម្រង់ធ្ងរលុងជាងនេះ វាប៉ះពាល់គោលការណ៍នៃពិរុទ្ធភាព និងនីត្យានុកូលភាព ដែលនាំឱ្យមានការច្រានចោលទាំងស្រុងនៅក្នុងវេទិកាយ៉ាងច្រើននៅថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ ក្នុងនោះរួមទាំងចក្រភពអង់គ្លេសដែលប្រទេសកំណើតនៃទ្រឹស្តីនេះ[984]។

---

[983] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៤១។

[984] សំណុំរឿង០០១ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់នៃសកលវិទ្យាល័យ McGill *សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តី ដាក់ជូនដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់នៃសកលវិទ្យាល័យ McGill* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/25 កថាខណ្ឌ២៧។ដូចកត់សម្គាល់ដោយសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Kai Ambos ក្នុងសារណាអ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្តី របស់គាត់ ដែលបានដាក់ជូនក្នុងសំណុំរឿង០០១ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានបដិសេធចោលយ៉ាងច្បាស់នូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម កន្លងមកខណៈដែលទ្រឹស្តីនេះមានចេតនាទៅរកការទទួលខុសត្រូវផ្អែកសមគំនិត និងអនុញ្ញាតឱ្យមានការអនុវត្ត JCE II (ក្នុងន័យទូលាយ) នឹងពាក់ព័ន្ធការមិនអើពើដល់ឆន្ទៈនៃអ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងនៃ សន្ធិសញ្ញាក្រុងរ៉ូម និងបំពានគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ សូមមើលៈ សំណុំរឿង០០១ សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. *សារណាអ្នកមិនមែនភាគីក្នុងរឿងក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ លេខ 001/18-07-2007-ECCC/OCIJ (PTC 02)* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/27 កថាខណ្ឌ១៤ និង១៥ៈ *ដោយមានភាពស្រដៀងគ្នារវាងការទទួលខុសត្រូវ ដោយផ្អែកលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាមួយនឹង ការសមគំនិត ការបញ្ចូលការទទួលខុសត្រូវទៅក្នុងមាត្រា២៥(៣)(ឃ) ដូចដែលបានគូសបញ្ជាក់ខាងលើ នឹងបញ្ច្រាសទៅនឹងបំណងប្រាថ្នារបស់អ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងលក្ខន្តិកៈនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលអ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងទាំងនោះបានបដិសេធការសមគំនិតយ៉ាងច្បាស់ហើយបានធ្វើពង្រាងមាត្រា២៥(៣)(ឃ)ឱ្យក្លាយជារូបមន្តសម្របសម្រួលមួយ។ យោងតាមប្រវត្តិនេះ មាត្រា២៥(៣)(ឃ) អាចត្រូវបានគេចាត់ទុកយ៉ាងត្រឹមត្រូវថាជា "លក្ខន្តិកៈសម្របសម្រួលមួយនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"។ ចំពោះយុត្តិសាស្ត្រទៅអនាគតនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ នេះមានន័យថា ការអនុវត្ត JCE II (ក្នុងន័យទូលាយ) និង JCE III ដោយសំអាងលើមូលដ្ឋាននៃមាត្រា២៥ ហើយនេះគឺជាមូលដ្ឋានតែមួយគត់ ដែលខ្លួនមាន គឺមិនអាចអនុវត្តទៅបានទេ។ ការធ្វើដូច្នេះ គឺចុងក្រោយ មានន័យថា គឺជាការនាំយកអនុវត្តនូវច្បាប់នៃការសមគំនិត តាមរយៈទ្វារក្រោយពោលគឺ គេមិនបានអើពើដល់ឆន្ទៈនៃអ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងនៃសន្ធិសញ្ញាក្រុងរ៉ូម និងបំពានគោលការណ៍និត្យានុកូលភាព។ មានតែការកែច្បាប់ទៅជាក្រមឱ្យបានច្បាស់លាស់ប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចសម្រួល JCE II និង JCE III ដើម្បីយកមកអនុវត្តឱ្យស៊ីគ្នា ទៅនឹងតម្រូវការនៃគោលការណ៍នេះបាន សម្រាប់ការបង្កើតបញ្ញត្តិច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌដ៏តឹងរ៉ឹងមួយ (មាត្រា២២[២] នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ)។ ឆ្លងតាមចំណុចទាំងអស់នេះ គេអាចសន្និដ្ឋានបានថា JCE II និង JCE III គឺបង្កើតបានជាទស្សនៃការចោទប្រកាន់មួយដោយស្វ័យភាព (ជាប្រព័ន្ធ) ដោយមិនចាំបាច់មានមូលដ្ឋានបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់ដូចក្នុងច្បាប់តុលាការ ICL នោះទេ។ (សូមមើលផងដែរៈ* អត្ថបទនិពន្ធដោយសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. 'សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ,' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ១៥៩ដល់១៨៣ ទំព័រ ១៧៣)។

គោលការណ៍ដែលដកស្រង់ចេញពីរឿងក្ដីមួយចំនួនបានសំអាងលើ ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្ដី *Tadić* ត្រូវបានកំណត់ជាសារវន្តដោយការកែប្រែយ៉ាងច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់ និងដោយយុត្តិសាស្ត្រយ៉ាងរឹងមាំពីតុលាការកំពូលចក្រភពអង់គ្លេស និងក្រុមប្រឹក្សា Privy[985]។ ដោយមើលឃើញពីការកែប្រែនេះ និងការទាមទារជារួមឲ្យមានការអនុវត្តវិធាន ដែលគាំទ្រដល់ជនជាប់ចោទដូចមានចែងក្នុងច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិនោះ មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា អ.វ.ត.ក មានកាតព្វកិច្ចពិចារណាថា រឿងក្ដី *Tadić* មិនមែនជាច្បាប់ត្រឹមត្រូវទៀតទេ[986]។

565. អ្វីដែលសំខាន់នៅគឺថា ដោយមានការជំរុញយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈការពង្រីកការទទួលខុសត្រូវដែលគាំទ្រដោយតុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីររបស់ចក្រភពអង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាមេរិកនោះ ប្រទេសបារាំងបានបញ្ចូលទៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌរបស់ខ្លួននូវបទប្បញ្ញត្តិមួយ ដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅឆ្នាំ១៩៤៨។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះត្រូវបានលុបចោលវិញ នៅឆ្នាំ ១៩៥៣ បន្ទាប់ពីមាន "ការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះការនាំឲ្យមានការរំលោភគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សជាសាកល ដូចជា គោលការណ៍សច្ចធារណ៍និរទោស នីតិវិធីស្របច្បាប់

អ្វីដែលសហរដ្ឋអាមេរិកបានស្វះស្វែងពឹងផ្អែកលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអន្តរជាតិ ជាមូលដ្ឋានមួយ ដែលខ្លួនយកទៅជំនុំជម្រះអ្វីដែលខ្លួនហៅថា "ភេរវជន" បង្ហាញអំពីកម្រិត ដែលសំណៅទ្រឹស្ដីនេះភ្ជាស់ដោយតុលាការ ICTY ពង្រីកលើសពីច្បាប់សហរដ្ឋអាមេរិកដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយដ៏ពិសេសស្រាប់ទៅហើយ ស្ដីពីការចូលដៃគ្នា។ *សូមមើល៖* Danner, A. និង Martinez, J. 'កាចូលរួមដែលមានទោសៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) កថាខណ្ឌ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ៨០៖ *គណៈកម្មការយោធាថ្មីៗនេះត្រូវបានតែងតាំងដោយរដ្ឋាភិបាលអាមេរិក ដើម្បីជំនុំជម្រះភេរវជន ដែលគេសង្ស័យ ក្នុងនោះរួមទាំង* ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងទ្រឹស្ដីស្ដីពីការទទួលខុសត្រូវ ដែលស្រដៀងគ្នានឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ហើយការបញ្ជូនជនជាប់ឃុំនៅគុក *Guantanamo* ដំបូងៗគេទៅជំនុំជម្រះពឹងផ្អែកយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទ្រឹស្ដីនៃការទទួលខុសត្រូវ (ដងស្រង់សេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ក្រសួងការពារជាតិ *ជនជាប់ឃុំនៅពន្ធនាគារ Guantanamo ពីររូបត្រូវបានចោទប្រកាន់* (ថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៤) អាចចូលមើលបាននៅ http://www.defenselink.mil/releases/2004/nr20040224-0363.html)។ សេចក្ដីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ក្រសួងការពារជាតិ *ជនជាប់ឃុំនៅពន្ធនាគារ Guantanamo ទទួលការចោទប្រកាន់* (ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៤) អាចចូលមើលបាននៅ http://www.defenselink.mil/releases/2004/nr20040610- 0893.htm.

[985] ក្រមយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌរបស់ចក្រភពអង់គ្លេស ឆ្នាំ១៩៦៧ s. ៨. *រឿងក្ដី R* តទល់នឹង *Jogee*។ *រឿងក្ដី Ruddock តទល់នឹង The Queen* (ប្រទេសហ្សាម៉ៃអ៊ីក) [ឆ្នាំ២០១៦] UKSC ៨ និង UKPC ៧ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦។

[986] វិធាន២១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា មាត្រា១០។

និង*គោលការណ៍ គ្មានទោសបើគ្មានច្បាប់ចែងជាដើម* [987]។ ការដកចេញនៃបទប្បញ្ញត្តិស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦ ដែលទទួលរងឥទ្ធិពលពីបារាំង មិនគួរត្រូវបានពិចារណាថាមានភាពចែងន់នោះទេ។

566. ម្យ៉ាងវិញទៀត គេអាចនិយាយបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា គោលការណ៍នៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាមានលក្ខណៈទូទៅចំពោះយុត្តាធិការជាច្រើន (រួមទាំងកម្ពុជាផង) ហើយក៏បានលេចរូបរាងនៅក្នុងការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥[988]។ ដូចបានទទួលស្គាល់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរឿងក្ដី *Tadić* តុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរជាច្រើន "មិនបានសំអាងលើសញ្ញាណនៃគោលបំណង ឬការរៀបចំរួម ដែលផ្ទុយទៅវិញសំដៅដល់សញ្ញាណនៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នា"[989]។ លក្ខខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមបានទទួលស្គាល់ដូចគ្នាពីការដឹងឮទូលំទូលាយនៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នា និងការការប្រព្រឹត្តដោយប្រយោលនៅក្នុងមាត្រា ២៥(៣) ក្នុងការពិចារណាលើក្របខ័ណ្ឌនៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមនេះ និងចេតនានៃអ្នករៀបចំលក្ខខន្តិកៈនោះ ចៅក្រមនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិបានច្រានចោល "ខ្លឹមសារ" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[990]។

<u>ការដាក់បញ្ចូល ចេតនារបស់អ្នកព្រាងច្បាប់ ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ</u>

567. គោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងច្បាប់ ដោយផ្អែកលើការផ្ដល់សច្ចាប័នរបស់កម្ពុជាដល់សន្ធិសញ្ញាពាក់ព័ន្ធ[991]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការដាក់បញ្ចូលការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* ត្រូវបានផ្ដល់សំអាង

---

[987] សំណុំរឿង០០១ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់នៃសកលវិទ្យាល័យ McGill *សារណារបស់អ្នកមិនមែនជាភាគីក្នុងរឿងក្ដី ដាក់ជូនដោយមជ្ឈមណ្ឌលដើម្បីសិទ្ធិមនុស្ស និងពហុច្បាប់នៃសកលវិទ្យាល័យ McGill* ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/25 កថាខណ្ឌ២៧។

[988] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ មាត្រា៨២ និង ៨៣។

[989] តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ២០១។

[990] តុលាការ ICC *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Lubanga* 'សាលដីកាស្ដីពីការគូសបញ្ជាក់លើបទចោទ' ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ ឯកសារ ICC-01/04-01/06-803-tEN កថាខណ្ឌ៣២២ ដល់ ៣៣៨។

[991] អនុសញ្ញា I ទីក្រុងហ្សឺណែវ មាត្រា៤៩។ អនុសញ្ញា II ទីក្រុងហ្សឺណែវ មាត្រា៥០។ អនុសញ្ញា III ទីក្រុងហ្សឺណែវ មាត្រា១២៩។ អនុសញ្ញា IV ទីក្រុងហ្សឺណែវ មាត្រា១៤៦។ អនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ សម្រាប់ការការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ មាត្រា២៨។ តុលាការ ICRC រដ្ឋភាគីនៃច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងសន្ធិសញ្ញាពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ។

ហេតុយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងមានភាពសមស្រប។ ការបញ្ចូលទៅក្នុងមាត្រានេះបង្ហាញពីការប៉ុនប៉ង និងចេតនាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់របស់អ្នករៀបចំតាក់តែងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ផ្ទុយទៅ ពុំមានអ្វីមួយដែលបញ្ជាក់ថា អ្នករៀបចំច្បាប់មានបំណងចង់ដាក់បញ្ចូលសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ឬតាមរយៈការប្រើប្រាស់ពាក្យ "ការប្រព្រឹត្ត" ប៉ុន្តែត្រូវបានលុបចេញដោយការធ្វេសប្រហែសនោះទេ។

568. ការដាក់បញ្ចូលការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ នៅក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* បង្ហាញពីចេតនារបស់អ្នកព្រាងច្បាប់ដែលថា ក្នុងការរក្សាគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាពនោះ ការទទួលស្គាល់ពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះសកម្មភាពរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ តម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងនៃការគ្រប់គ្រងប្រកបប្រសិទ្ធភាព[992]។ ការអនុវត្តទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតម្រូវឱ្យមានការប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះលក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះ៖ នៅពេលពុំមានការបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពនោះទេ ទង្វើដូចគ្នាអាចត្រូវបានកំណត់ថាមិនមែនជាទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ប៉ុន្តែវាជាទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្រោមសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[993]។ ចំណុចនេះមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ។

---

[992] *នៅក្នុង* កថាខណ្ឌ៦០៥ ដល់៦១៧។

[993] នេះមិនមែនជាការសន្និដ្ឋានសុទ្ធសាធនោះទេ៖ តាមរយៈការអនុវត្តហួសអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់ នូវ JCE នៅអ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្តន្ទាទោស នួន ជា ពីសកម្មភាពរបស់មនុស្សក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ ដោយប្រើប្រាស់ JCE ដោយមិនបារម្ភនឹងការត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ សំណុំរឿង០០២/១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 សូមមើល ឧទាហរណ៍ កថាខណ្ឌ៩៨ (*សរុបសេចក្តីមក ផ្ទុយទៅនឹងការលើកឡើងរបស់ នួន ជា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពុំបានចាត់ទុករចនាសម្ព័ន្ធឋានានុក្រមរបស់ប.ក.ក ថាជា "ធាតុផ្សំចាំបាច់" នៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌលើបទឧក្រិដ្ឋណាមួយដែល នួន ជា ត្រូវបានសម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាពដោយផ្អែកលើការទទួលខុសត្រូវក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ។ មូលដ្ឋានចម្បងសម្រាប់ការដាក់ឱ្យ នួន ជា ទទួលខុសត្រូវនោះ គឺថា យ៉ាងហោចណាស់ មានសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមណាម្នាក់អាចត្រូវបានដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ ដែលនេះបានបណ្តាលឱ្យមានការដាក់សមាជិកទាំងអស់ឱ្យទទួលខុសត្រូវ រួមទាំង នួន ជា ផងដែរ។ បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានយល់ឃើញផងដែរថា តួនាទីរបស់គាត់ក្នុងរង្វង់អំណាច គឺមាន "ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងគ្រប់គ្រាន់" រវាងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ចារីផ្ទាល់ ជាមួយនឹង នួន ជា ក៏ដោយ ក៏នេះគ្រាន់តែជាធាតុផ្សំពុំចាំបាច់មួយបន្ថែមក្នុងការដាក់ឱ្យ នួន ជា ទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្រោមសញ្ញាណនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមប៉ុណ្ណោះ* និងកថាខណ្ឌ១០៣៩ (*អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលកត់សម្គាល់ឃើញថា ការយល់ឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធឋានានុក្រមនៃប.ក.ក គឺពាក់ព័ន្ធជាចម្បងទៅនឹងការសម្រេច*

569. ពុំមានវិមតិសង្ស័យដែលថា អ.វ.ត.ក ត្រូវតែចៀសវាងប្រើប្រាស់ជម្រើសទៅរកបទដ្ឋានទាបជាងបទដ្ឋានដែលបានចែងក្នុងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ជនជាប់ចោទត្រូវតែទទួលបានប្រយោជន៍ពីវិមតិសង្ស័យទាំងអស់ទាក់ទងនឹងបទដ្ឋានដែលត្រូវអនុវត្ត[994]។ តាមពិត ការអនុវត្តផ្ទុយពីនេះអាចនឹងនាំឱ្យមាន "យន្តការផ្លូវច្បាប់ព្រៃផ្សៃមួយដែលពុំមានតម្លៃជាច្បាប់ទំនើបនោះទេ"[995]។

iv. ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ អ.វ.ត.ក រំលោភកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង *ហួសពីអំណាចច្បាប់*

570. ការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអនុសញ្ញាទីក្រុងវៀនណាស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា[996]។ ដូច្នេះ វាត្រូវតែបកស្រាយឱ្យស្របទៅនឹងលក្ខណវិនិច្ឆ័យនៃការបកស្រាយដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣១ និង ៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវៀនណាស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា គឺ ដោយស្មោះត្រង់តាមខ្លឹមសារធម្មតានៃលក្ខខន្តិកៈ ដោយធ្វើការយកចិត្តទុកដាក់លើការពិចារណាលើបរិបទពាក់ព័ន្ធ និងស្របតាមកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់វា។ ប្រសិនបើចាំបាច់ អាចផ្អែកលើ *កំណត់ហេតុផ្លូវការនៃកិច្ចចរចា* ឬប្រវត្តិនៃកិច្ចចរចា ជាមធ្យោបាយបន្ថែមសម្រាប់ការបកស្រាយ[997]។

571. កម្មវត្ថុ និងគោលបំណងដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគឺ "ដើម្បីកាត់សេចក្ដីជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម

ផ្ដន្ទាទោស នួន ជា ដោយផ្អែកលើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវចំពោះការរៀបចំផែនការ ការបញ្ជា និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានសម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាពដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះឡើយ បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរកឃើញថា នួន ជា ទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មក៏ដោយ)។

[994] ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា៣៨, វិធាន២១។

[995] Bradley Smith ដូចស្រង់សំដៅដោយ Danner, A. និង Martinez, J. '*ការសេពគប់ដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ ដល់១៦៩ ទំព័រ១១៥។

[996] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា១២។

[997] *អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាជាពិសេស* មាត្រា៣២។

និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[998]"។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាមានភាពខុសគ្នាស្រលះពីអង្គជំនុំជម្រះ *វិសាមញ្ញ* នានា ដែលអាស្រ័យលើរឿងក្តី *Tadić* លក្ខខន្តិកៈនានាត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងពង្រីកយុត្តាធិការនៃអង្គជំនុំជម្រះដើម្បីជំនុំជម្រះ *បុគ្គលទាំងអស់* ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរនៃច្បាប់មនុស្សធមអន្តរជាតិ[999]។ មានភាពផ្ទុយគ្នាយ៉ាងខ្លាំង និងច្បាស់រវាងការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌយ៉ាងទូលំទូលាយដែលបានស្នើឡើងដោយ ស.ព.អ តាមទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងគោលបំណងផ្សះផ្សានៃយុត្តាធិការបុគ្គលដែលមានការរឹតត្បិតរបស់ អ.វ.ត.ក។

572. វាមិនមែនជាចៅក្រមទេ ដែលត្រូវរៀបចំច្បាប់ដែលមានភាពច្បាស់លាស់[1000]។ ចៅក្រមក៏មិនត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចឲ្យរៀបចំច្បាប់ សូម្បីតែពេល *មាន* ភាពចន្លោះប្រហោងក្នុងច្បាប់ក៏ដោយ[1001]។ មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ឃើញថា ចំណុចនេះគ្រាន់តែបញ្ជាក់ពីការមិនអនុញ្ញាតដាច់ខាតក្នុងការដាក់បញ្ចូលដោយផ្លូវតុលាការនូវការទទួលខុសត្រូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ តាមទ្រឹស្តីនេះ ពុំមានចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាននោះទេ។

---

[998] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា១។

[999] *សូមមើល៖* តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា* កថាខណ្ឌ១៨៩ ដល់១៩១។ ពាក្យពេជន៍ក្នុងមាត្រា១នៃលក្ខន្តិកៈតុលារ ICTY គឺដូចគ្នានឹងពាក្យពេចន៍ប្រើក្នុងលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTR។

[1000] Blackstone, W. បទអត្ថាធិប្បាយស្តីពីច្បាប់ប្រទេសអង់គ្លេស ទំព័រ៦២៖ *[ប្រសិនបើ] រដ្ឋសភានឹងអនុម័តប្រកបដោយវិជ្ជមាននូវអ្វីមួយ ដែលត្រូវអនុវត្ត ហើយដែលពុំសមហេតុសមផល ខ្ញុំដឹងថា ពុំមានអំណាចណាមួយក្នុងទម្រង់សាមញ្ញៗនៃច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលផ្ទេរអំណាចឲ្យគ្រប់គ្រងវាបានទេ ហើយ ឧទាហរណ៍ដែលតែងតែគាំទ្រនិយមន័យនៃវិធាននេះ គឺគ្មានវិធានណាមួយបង្ហាញថា ខណៈដែលកម្មវត្ថុចម្បងនៃលក្ខន្តិកៈពុំសមហេតុសមផល ចៅក្រមមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបដិសេធវានោះទេ ហើយដែលនេះ គឺជាការកំណត់អំណាចផ្លូវតុលាការនៅលើអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ដែលនេះគឺជាការធ្វើវិទ្ធស្សនារបស់គ្រប់រដ្ឋាភិបាលទាំងអស់។*

[1001] តុលាការ ICJ *នីត្យានុកូលភាពនៃការគំរាមកំហែង ឬការប្រើប្រាស់អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ* មតិទីប្រឹក្សា កថាខណ្ឌ១០៥ (២)(ង)។

573. វិសោធនកម្មសំខាន់ៗទៅលើ *ច្បាប់* ដែលកំពុងអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃ មាត្រា ២(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលចែងថា "វិសោធនកម្មបែបនេះត្រូវមានការពិគ្រោះយោបល់គ្នាជាមុនរវាងភាគីទាំងពីរ [នៃកិច្ចព្រមព្រៀង"[1002]។ បទប្បញ្ញត្តិដ៏សំខាន់នេះការពារគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលថា ការកែប្រែច្បាប់គឺស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់អ្នកបង្កើតច្បាប់ ហើយតួនាទីរបស់ចៅក្រមគឺគ្រាន់តែអនុវត្តឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្កើតច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ។ ជម្រើសសម្រាប់ "វិធាន *នីតិវិធី* នានាដែលមានបញ្ញាក់នៅកម្រិតអន្តរជាតិ" សម្រាប់ប្រើជាការណែនាំ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅ អ.វ.ត.ក តែ "ពេលដែលច្បាប់កម្ពុជា ពុំអាចដោះស្រាយបានចំពោះបញ្ហាពិសេសណាមួយ ឬភាពមិនច្បាស់លាស់ទាក់ទងទៅនឹងការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិណាដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ឬក៏មានបញ្ហាទាក់ទងនឹងភាពមិនសមស្របគ្នា រវាងបទប្បញ្ញត្តិបែបនេះ ទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[1003]"។

574. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវគឺជាសសរស្តម្ភសំខាន់នៃច្បាប់សារធាតុរបស់ អ.វ.ត.ក និងមិនអាចចាត់ទុកជា "នីតិវិធី" ជាដាច់ខាត។ បើទោះបីជា គេអាចមានការប៉ាន់ស្មានថា អ្នករៀបចំច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានគិតដល់កាលៈទេសៈ ដែលក្នុងនោះ ការងារអាចមានប្រសិទ្ធផលជាងក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមនៅ អ.វ.ត.ក ស្វែងរកការណែនាំពីនីតិវិធីអន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏ចំណុចនេះមិនមែនថា ពួកគេចង់បញ្ជាក់ថា ពួកគេទទួលបានការអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដូចគ្នាដើម្បីពង្រីកបទប្បញ្ញតិច្បាប់សំខាន់ៗដែលបានកំណត់យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ននោះទេ។ វិសោធនកម្មជាសារវន្តណាមួយច្បាស់ណាស់តម្រូវឱ្យមានកិច្ចចរចាររវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា អនុលោមតាមមាត្រា២(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ការធ្វើបែបនេះមិនបានកើតឡើងឡើយ ហើយជាលទ្ធផល ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គឺ *ហួសពីអំណាចច្បាប់*។

[1002] *អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាជាពិសេស* មាត្រា៣៩ បញ្ជាក់ថា វិធានវិសោធនកម្មបន្ទាន់ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបង្កប់អត្ថន័យថា ពុំមានវិធានណាផ្សេងស្តីពីវិសោធនកម្មអាចត្រូវបានអនុវត្តឡើយ។

[1003] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា១២(១)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា២០*ថ្មី* ២៣*ថ្មី* និង៣៣*ថ្មី*។

575. ច្បាប់នេះមានភាពច្បាស់លាស់។ ដូច្នេះ វាមិនចាំបាច់ក្នុងការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយក៏គ្មានការពិគ្រោះយោបល់គ្នារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលដើម្បីកែប្រែមាត្រា ២៩*ថ្មី* ដើម្បីដាក់បញ្ចូលសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែរ។ ពុំមានចន្លោះប្រហោងក្នុងនីតិវិធីជាធរមាន ឬភាពមិនច្បាស់លាស់ដែលទាក់ទងនឹងការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តនៃវិធានពាក់ព័ន្ធ ឬក៏សង្គតភាពរបស់វិធាននេះជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិនោះទេ ដូច្នេះ គ្មានការណែនាំដែលត្រូវស្វែងរក ឬអនុញ្ញាតពីវិធាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតនៅកម្រិតអន្តរជាតិនោះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ បែរជាមានការដាក់បញ្ចូល *ហួសពីអំណាចច្បាប់* នូវទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលនាំឱ្យមានភាពមិនច្បាស់លាស់ ទាក់ទងនឹងការបកស្រាយ និងសង្គត់ភាពជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិអំពីភាពយុត្តិធម៌ទៅវិញ។

576. ដោយសារតែសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមបង្កឱ្យមានការជជែកដេញដោលលើការវាយតម្លៃពីឋានានុក្រមអំណាច ឬកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលនោះ វាផ្ទុយទៅនឹងការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គលដែលមានចែងក្នុងក្រមខណ្ឌច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក[1004]។ ការធ្វើបែបនេះក៏មិនបម្រើឱ្យផលប្រយោជន៍ក្នុងការស្វែងរកការពិត ដែលប្រជាជនកម្ពុជាមានសិទ្ធិទទួលបាននោះឡើយ។

(ក) សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម

577. នៅពេលពុំមានយុត្តិកម្ម ឬពុំមានការអនុញ្ញាត អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រើប្រាស់ "ការច្នៃប្រឌិតផ្នែកតុលាការ" ដើម្បីបកស្រាយខ្លឹមសារនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទៅក្នុង "ការប្រព្រឹត្តិ" ដោយសម្រេចថា៖

> ក្នុងការឈានដល់សំអាងរបស់ខ្លួន សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY ក្នុងរឿងក្តី Tadić បានបកស្រាយលក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTY ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃគោលបំណងរបស់ខ្លួន ដូចដែលរៀបរាប់នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអង្គការសហប្រជាជាតិផ្ញើជូនក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ។ សាលាឧទ្ធរណ៍នេះ ក៏បានពិចារណាអំពីលក្ខណៈសម្គាល់ជាក់លាក់មួយចំនួននៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាច្រើនដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសង្គ្រាម។ នៅត្រង់ប្រការនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះឯកភាពជាមួយវិធីសាស្ត្រនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ដែលថា គេត្រូវតែយល់អំពីការវិវត្តនៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ

[1004] សំណុំរឿង០០២/១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៤៨។

ដែលគេអាចយកមកអនុវត្តបានចំពោះការរំលោភច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ដោយគិតទៅដល់លក្ខណៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ ដែលតែងតែត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយក្រុមមនុស្ស ដើម្បីសម្រេចតាមគម្រោងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ តាមន័យនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadić* "បើទោះបីជាមានតែសមាជិកមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះនៃក្រុមនេះអាចប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់ដៃនូវអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មក្តី... ក៏ការចូលរួមចំណែករបស់សមាជិកឯទៀតនៃក្រុមនេះ តែងជួយជាប្រយោជន៍ទៅដល់ការសម្រួលឱ្យមានការប្រព្រឹត្តិបទល្មើស។ ដូច្នេះ ស្ថានទម្ងន់ទោសនៃការចូលរួមក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម តែងតែពុំសូវមានលក្ខណៈស្រាលជាង ឬខុសគ្នាប៉ុន្មានពីស្ថានទម្ងន់ទោសនៃមនុស្សដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ"។ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះតែងកើតមានក្នុងអំឡុងជម្លោះផងដែរ។ ផ្ទុយពីឧក្រិដ្ឋកម្មធម្មតាដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយបុគ្គលម្នាក់ ឬមនុស្សមួយក្រុមតូច ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះត្រូវតែត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង តាមរយៈការចូលរួមរបស់ស្ថាប័នរដ្ឋ ដើម្បីសម្រេចតាមគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋ និងតាមរយៈការប្រើប្រាស់រាល់គ្រប់មធ្យោបាយទាំងអស់ដែលមានចំពោះគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ[1005]។

578. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការវាយតម្លៃនេះគឺ (១) គ្មានយុត្តិកម្ម ពីព្រោះពុំមានចន្លោះប្រហោង ឬពុំមានភាពមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក (២) មិនត្រូវបានអនុញ្ញាត ពីព្រោះការវាយតម្លៃនេះផ្ទុយទៅនឹងគោលបំណងរបស់អ្នករៀបចំតាក់តែងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង(៣) ដូច្នេះ វា *ហួសពីអំណាចច្បាប់*។

[1005] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE)* ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ៥៥ ស្តីពីៈ របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌ២នៃសេចក្តីសម្រេចលេខ៨០៨(ឆ្នាំ១៩៩៣)របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ S/25701 ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៣។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា* កថាខណ្ឌ១៩១។

(ខ) ចៅក្រមមួយចំនួនតូចនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរំលោភកិច្ចព្រមព្រៀង រវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

579. សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក បានទទួលការទុកចិត្តធ្វើឱ្យដំណើរការ អ.វ.ត.ក ស្របតាមច្បាប់ និងស្ថិតក្នុងដែនកំណត់នៃសិទ្ធិអំណាចដែលបានរៀបរាប់យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មានកាតព្វកិច្ចគោរពតាមលក្ខខណ្ឌ និងស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ពួកគេមិនបានធ្វើដូច្នេះទេ។

580. កម្មវត្ថុនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងក្របខណ្ឌច្បាប់ដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺដើម្បីជំនុំជម្រះក្ដីចំពោះបុគ្គលមួយចំនួនឱ្យបានសមស្របក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនតាមការកំណត់យ៉ាងតឹងរ៉ឹងនៃច្បាប់សម្រាប់ជាប្រយោជន៍ផ្សះផ្សាជាតិ។ ការអនុវត្តទ្រឹស្តី *ហួសពីអំណាចច្បាប់* ដែលមិនបានចែង ឬមិនមែនជាអនុសាសន៍ក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺផ្ទុយពីកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងរបស់ អ.វ.ត.ក។ ចំណុចនេះនាំឱ្យមានការរំលោភបំពានយ៉ាងជាក់ស្តែងលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលមានចែងក្នុងអត្ថន័យនៃមាត្រា ៦០(១) និង (៣)(ខ) នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវៀនណាស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា (VCLT) [1006]។ មាត្រា ២៨ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលទទួលស្គាល់ការដកកិច្ចសហការគឺជាការជួសជុលដ៏សមស្រប ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក បង្កឱ្យ "ដំណើរការតាមរបៀបណាមួយដែលមិនសមស្របជាមួយខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ"។

581. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ការស្នើសុំឱ្យមានការគាំទ្រដល់ទ្រឹស្តីអំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក៏ពុំស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងគោលបំណងផ្សះផ្សានៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[1007]។

[1006] *អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់នៃសន្ធិសញ្ញាជាពិសេស* មាត្រា៦០(៣)(ខ)៖ ការរំលោភបំពានផ្នែកសម្ភារៈទៅលើសន្ធិសញ្ញា សម្រាប់គោលបំណងនៃមាត្រានេះ គឺជាការរំលោភបំពានលើបញ្ញត្តិ ដែលចាំបាច់ដល់ការសម្រេចបាននូវវត្ថុបំណង ឬគោលបំណងនៃសន្ធិសញ្ញានេះ។

[1007] សេចក្តីសម្រេចអនុម័តដោយមហាសន្និបាតនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទី៧៧នៅថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ និង ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៣ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ A/RES/57/228។

582. តាមរយៈឧទាហរណ៍ផ្សេងទៀត៖ នៅក្នុង *កិច្ចពិចារណានាពេលថ្មីៗលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ("ការពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយនៃសំណុំរឿង ០០៤/០១) នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងថា "នៅក្នុងការសម្រេចដែលថា តុលាការកម្ពុជាធម្មតា មិនមានយុត្តធិការក្នុងការជំនុំជម្រះរឿងក្ដីទាក់ទងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរំលងហួសអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួនរួចទៅហើយ[1008]"។ ចំណុចនេះកំណត់ពីការពិចារណារបស់ ស.ច.ស ពីផលប៉ះពាល់តាមការប៉ាន់ស្មានក្នុងការបដិសេធសំណុំរឿងដោយសារកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គល ពោលគឺ ថាតើ "កង្វះខាតផ្នែកនិទណ្ឌភាព"ដែលអាចកើតមាន គួរមានបន្ទុកក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ពួកគេឬអត់[1009]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី និងបន្ទាប់ពីបន្តអនុវត្តការយល់ច្រឡំដូចបានលើកឡើងខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសង្កត់ធ្ងន់លើ "សេរីភាព" របស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង មុននឹងការបង្កើត "កាតព្វកិច្ច" របស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការជំនុំជម្រះក្ដីលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ឬបុគ្គលដែលរងការចោទប្រកាន់ថាទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[1010]។ មេធាវីការពារក្ដីបានរម្លឹកពីមូលដ្ឋានផ្សះផ្សានៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអះអាងថា វាជារឿងមិនសមស្របឡើយដែលចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក ធ្វើការអះអាងពីហានិភ័យនៃការបកស្រាយថាជាការលើកទឹកចិត្តឲ្យតុលាការក្នុងស្រុកធ្វើការជំនុំជម្រះបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានរកឃើញថាស្ថិតនៅខាងក្រៅយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។

583. វិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់ដោយចៅក្រមភាគតិចក្នុង *សេចក្ដីពិចារណាលើដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១* បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពីគ្រោះថ្នាក់នៃការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ

[1008] សំណុំរឿង០០៤/០១ *សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៧២។

[1009] សំណុំរឿង០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១១ ដល់២៥។

[1010] សំណុំរឿង០០៤/០១ *សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 កថាខណ្ឌ៧៥។

អ.វ.ត.ក[1011]។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះ ចៅក្រមភាគតិចរិះគន់ ស.ច.ស ដែលបានច្រានចោលឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមិនបានចោទប្រកាន់ពីការវាយតម្លៃលើការចូលរួមរបស់ អ៊ឹម ចែម ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់ ដោយធ្វើការសន្និដ្ឋានថា អ៊ឹម ចែម គួរត្រូវបានចាត់ឱ្យទទួលខុសត្រូវបុគ្គល "ជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមចំពោះអំពើឧក្រិដ្ឋនានាប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្តមិនត្រឹមតែនៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំទ្រយោង និងការដ្ឋានប្រឡាយស្ពានស្រែង [ដែលនៅក្នុងនោះ គាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់] ប៉ុន្តែយ៉ាងហោចណាស់នៅគ្រប់កន្លែងទាំងក្នុងតំបន់ ៥ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ [ដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់]"[1012]។ បើទោះបីមានការយោងយ៉ាងស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងតួនាទីនៃសិទ្ធិអំណាចដ៏ទាបរបស់ អ៊ឹម ចែម និងលទ្ធភាពតិចតួចរបស់គាត់ក្នុងការគ្រប់គ្រងទង្វើឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមភាគតិចអះអាងថា ស.ច.ស គួរបានបញ្ចូលភស្តុតាងពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលក្នុងនោះ អ៊ឹម ចែម មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ (នៅក្រៅពីវិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ និងមានព័ត៌មានមិនគ្រប់គ្រាន់) ដើម្បីចោទគាត់ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗទៀត តាមរយៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវ[1013]។ ចំណុចនេះបញ្ជាក់ពីការកាត់សេចក្តី ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងទន់ខ្សោយ និងស្តួចស្តើង ទោះបីជាពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនសំខាន់ និងនិយាយរួមពីវិទ្ធភាពនៃការចូលរួម។ ចំណុចនេះមិនត្រូវទទួលបានការអនុគ្រោះឡើយ។

584. ដូចគ្នានេះដែរ ដោយសារតែវាផ្ទុយទៅនឹងគោលបំណងច្បាស់លាស់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ខ្លឹមសារដ៏

[1011] សំណុំរឿង០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 មតិរបស់ចៅក្រម Baik និងចៅក្រម Beauvallet ពិសេស កថាខណ្ឌ១៣២ ដល់ ១៤២។

[1012] សំណុំរឿង០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 មតិចៅក្រម Baik និង ចៅក្រម Beauvallet កថាខណ្ឌ១៣៥, ១៣៩ ដល់ ១៤២។

[1013] សំណុំរឿង០០៤/០១ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 មតិរបស់ចៅក្រម Baik និងចៅក្រម Beauvallet កថាខណ្ឌ១៣២ ដល់១៤២។

ទូលំទូលាយមិនសមហេតុផលនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដូចបានកំណត់ក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិព្យាយាមចោទប្រកាន់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមគ្រប់ថ្នាក់ទាំងអស់៖

យឹម ទិត្យ បានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគ្នាជាមួយនឹងសមាជិកដទៃទៀតនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ សមាជិកផ្សេងៗទៀតនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមាន ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន, សុន សេន, សមាជិករបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និងគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម តាម៉ុក ដែលជាលេខាភូមិភាគនិរតី និងក្រោយមកជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ, វ៉ាន អែម *ហៅ សារុន* ដែលជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យជាមួយ យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ដែលជាលេខាតំបន់២ និងតំបន់៧, រស់ ញឹម គឺជាអ្នកកាន់តំណែងលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ មុនតាម៉ុក ,គង់ សុផល *ហៅ* តាកើ អនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យក្រោម រស់ ញឹម, អ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ តាម៉ុក ក្នុងជួរកងទ័ព និងកងកម្លាំងសន្តិសុខរបស់ភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ លេខាទាំងអស់ អនុលេខា និងសមាជិកគណៈស្រុក និងគណៈតំបន់ក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យដែលបម្រើការនៅអំឡុងពេលផ្សេងៗគ្នា និងប្រភេទទាំងអស់នៃអ្នកក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលរបស់ យឹម ទិត្យ។ ក្រុមប្រភេទនេះរួមមាន មេភូមិ និងមេឃុំក្នុងស្រុកគិរីវង្ស នៅអំឡុងពេលដែល យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាអនុលេខា ឬលេខានៅទីនោះ, មេភូមិ និងមេឃុំទាំងអស់នៅក្នុងតំបន់ ១៣ នៅអំឡុងពេលដែល យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាអនុលេខា និងលេខាតំបន់១៣ និងមេភូមិ និងមេឃុំទាំងអស់ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅអំឡុងពេលដែល យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាមេដឹកនាំ *តាមព្រឹត្តន័យ* ឬផ្លូវការនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ កម្មាភិបាលដែលទទួលខុសត្រូវលើផ្នែកសន្តិសុខ កងឈ្លប និងកងទ័ពនៅគ្រប់តំបន់ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង ឬឥទ្ធិពលរបស់ យឹម ទីត្យ គឺជាសមាជិកឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ដូចគ្នានេះដែរ សមាជិកងទ័ព ប.ក.ក កងឈ្លបភូមិភាគ តំបន់ ស្រុក និងឃុំ ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនេះផ្ទាល់ គឺជាផ្នែកនៃ

សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយសមាជិកនៃផែនការឧក្រិដ្ឋកម្ម ដើម្បីប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះដែរ[1014]។

585. ដោយគ្មានមូលដ្ឋានភស្តុតាងសមស្របនោះ វាគ្រាន់តែជាការបង្ហាញពីការរំជួលចិត្ត និងគួរត្រូវបានច្រានចោលដោយសារមូលហេតុនេះ។

586. មេធាវីការពារក្តីស្គាល់សាក្សីចំនួន ២៥ នាក់ ដែលបានទទួលលិខិតពីការធានាពី ស.ច.ស.អ[1015]។ តាមរយៈលិខិតទាំងនេះ ស.ច.ស.អ បានព្យាយាមធ្វើការធានាដល់សាក្សីសំខាន់ៗទាំងនេះថា "ពុំមានសំណុំរឿងដែលនឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់ប្រឆាំងនឹងពួកគេវិញដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោលតាម រយៈចម្លើយដែលពួកគេ [ផ្តល់ឱ្យ] ដែលជាផ្នែកមួយនៃការកាត់សេចក្តី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ"។ តាមរយៈការចោទ "កម្មាភិបាលដែលទទួលខុសត្រូវសន្តិសុខ កងឈ្លបនិងកងទ័ព នៅគ្រប់តំបន់ទាំងអស់ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង ឬ ទទួលឥទ្ធិពលរបស់ យឹម

[1014] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១១១៣។

[1015] ឯកសារ D117/71/1 ប្រាក់ យុត ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D174/ 2 សូត្រ សាំង ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/170/1 សេក (សំអាត ហៅ យាយ រីម) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D119/69/1 ក្រូច ទឹម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D118/179/1 ស៊ូ ហឿន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/96/1 អ៊ឹម ម៉ន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/108/1 សុខ រុំ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/110.1 ជុំ កាន់ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D118/285/1 ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/142/1 សែន នួន ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/103/1 ស៊ុម សល់ ចុះថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D119/65/1 ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣។ ឯកសារ D219/102/1 ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D230/1 ទុំ សឿន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤។ ឯកសារ D219/188/1 ផាន ខន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/284/1 ពៅ សារ៉ុម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/347/1 ឈឹម ផន ចុះថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/397.1 ប៊ិន សុខ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/427/1 ហ៊ីម ហ៊ុយ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/497/1 អោម ឡូញ (ហៅ សួន ឡូញ) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/497/2 អោម ឡូញ (ហៅ សួន ឡូញ) ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/499/1 ញ៉ៀវ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/518/1 ស៊ិន សុត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/442/2 ជុំ វង្ស (ហៅ ង៉ូវ) ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/626.1 ម៉ុយ សុត ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ D219/672/1 កាំង ហ្កេកអ៊ាវ (ហៅ ឌុច) ចុះថ្ងៃទី១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ D219/870/1 រី ញ៉ូ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦។ ឯកសារ D219/871/1 គន់ គីម (ហៅ ពិន ពៅ) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦។

ទិត្យត្យ" និង "សមាជិកងទ័ព ប.ក.ក កងឈ្លបភូមិភាគ តំបន់ ស្រុក និងឃុំ"[1016] នោះ ស.ព.អ មើលងាយមើលថោកយ៉ាងសកម្មដល់ការអនុវត្តយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ដែលខ្លួនបានទទួលពី ស.ច.ស.អ។ ទង្វើនេះនាំឱ្យមានទាំងការចោទប្រកាន់ច្រើន និងបង្កឱ្យមានអសន្តិសុខយ៉ាងសកម្មទៀតផង។

587. ការចោទប្រកាន់ដែលបង្កឱ្យមានកំហឹង និងយ៉ាងរាលដាលរបស់ ស.ព.អ ដែលសំដៅជាសំខាន់ដល់សមាជិកភាពគ្រប់កម្រិតក្នុងរបបខ្មែរក្រហមចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនោះគឺជាការឆ្វេសប្រហែស និងខុសឆ្គង ក្រោមច្បាប់ស្តីពីបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ការបកស្រាយបញ្ជាក់ពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលមានន័យយ៉ាងទូទំទូលាយនេះមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ហើយផ្ទុយទៅនឹងគោលបំណងជាក់ច្បាស់នៃ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាព និងនីត្យានុកូលភាព។ ការអនុវត្តស្ថានភាពដូចគ្នានេះចំពោះបុគ្គលទាំងអស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យអាចនឹងចោទដល់នាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជា ប្រធានសភាជាតិកម្ពុជា និងសពប្រធានព្រឹទ្ធសភា ដែលពួកគាត់ទាំងនេះមានតួនាទីទទួលខុសត្រូវក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបេតយ្យ។

588. ជាងនេះទៀត វាមិនមែនជា ស.ព.អ ដែលត្រូវវាយតម្លៃថាតើការចោទប្រកាន់ទាំងនេះរបស់គាត់គំរាមកំហែងបង្កអស្ថិរភាពជាតិអធិបតេយ្យ ឬអត់នោះទេ[1017]។ វាជាយុត្តាធិការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងគ្មានស្ថាប័នណាផ្សេងទៀតឡើយ[1018]។ នៅក្នុងការធ្វើដូច្នេះដោយច្រានចោលយ៉ាងច្បាស់ពីដែនកំណត់ដែលបានចរចាជាមួយគ្នាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ពីយុត្តាធិការ អ.វ.ត.ក និងគោលការណ៍ពិរុទ្ធភាពនោះ ស.ព.អ ពិតជាបានបំពេញការងារហួសពីអាណត្តិរបស់ខ្លួន។

[1016] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១១១៣។

[1017] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១១៥១ ដល់១១៥៣។

[1018] ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣,មាត្រា៥២៖ *រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្តេជ្ញារក្សាការពារឯករាជអធិបតេយ្យ បូរណភាពទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុវត្តនយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិ ដើម្បីការពារ ឯករាជជាតិ រក្សាការពារទំនៀមទម្លាប់ និងប្រពៃណីល្អរបស់ជាតិ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ត្រូវការពារនីត្យានុកូលភាព ធានាសណ្តាប់ធ្នាប់ និងសន្តិសុខសាធារណៈ។*

V. សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនបានទទួលយកជាទម្រង់នៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទេ

589. ការយកចិត្តទុកដាក់នៃទស្សនៈទ្រឹស្តីការណ៍កន្លងមកគឺទៅលើទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩[1019]។ បើទោះបីជាការទទួលស្គាល់របស់ខ្លួនក្នុងច្បាប់

[1019] សំណុំរឿង០០១៖ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73។ *ចម្លើយរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលស្នើឱ្យមានការអនុវត្តទៅលើរឿងក្តីនូវទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ E73/2។
សំណុំរឿង០០២៖ *ពាក្យស្នើសុំរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/11។ *សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់លោក អៀង សារី ស្តីពីការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/7។ *[កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច] សារណាស្តីពីការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/1។ *សារណារបស់មេធាវី អៀង ធីរិទ្ធ ស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អនុលោមតាមដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នាថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/2។ *[នួន ជា] សារណាស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/3។ *សារណាតបរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/3/4។ *សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D97/8។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ អៀង សារី ទៅលើការសង្កេតបន្ថែមរបស់គាត់ទាក់ទិននឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដាក់នៅថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨៖ កម្រិតត្រឹមតែសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលអាចអនុវត្តបាន ដែលបានអះអាង/ដកចេញដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D97/12។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធចំពោះដីកាសម្រេចស្តីពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៩* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/1។ *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស អំពីការអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/5។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/10 និង ឯកសារ D97/16/5។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/8។ *សារណាតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី អៀង ធីរិទ្ធ និងខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/14។ *ចម្លើយតបរបស់*

អន្តរជាតិនេះមិនសមហេតុផលយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការអនុវត្តនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនេះក៏ដោយ[1020] ក៏មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា មូលដ្ឋានដែលក្នុងនោះ អ.វ.ត.ក បានសម្រេចថា សហឧក្រិដ្ឋករួម គឺជាទ្រឹស្តីនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្ត មិនត្រឹមត្រូវឡើយ បើពិនិត្យតាមព្រឹត្តិការណ៍នោះ។

មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន តបនឹងចម្លើយរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/16/9។ *អញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E44។ *[ខៀវ សំផន] អញ្ញត្រកម្មបឋមលើយុត្តាធិការ* ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E46។ *ញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58។ *ចម្លើយតបរួមរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម (វិធាន៨៩)* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/4។ *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្នើសុំលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃដីកាដំណោះស្រាយ ដោយសារកំហុសផ្នែកនីតិវិធី* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E58/1។ *ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះសារណារបស់ក្រុមភាគីការពារក្តី ទាក់ទងនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម (វិធាន៨៩)* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E51/5/3/1។ *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100។ *[អៀង ធីរិទ្ធ] ចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តីទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកទម្រង់ទីបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE III) ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/1។ *ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាទម្រង់មួយទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវ និងសំណើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ ដើម្បីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/2។ *ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទម្រង់ទី៣នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/3។ *[សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី] សារណាគាំទ្រសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/4។ *[នួន ជា] សារណាឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុក ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ JCE III ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E100/5។

[1020] សំណុំរឿង០០១ *សាលដីកា* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ៩៧។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរវាងរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić សាលដីកា* កថាខណ្ឌ២៩៦៖ *វាបើកផ្លូវឱ្យក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ពោលគឺបណ្តាលឱ្យមានការគោរពដល់បទដ្ឋានអាជ្ញាបញ្ញានៃច្បាប់អន្តរជាតិ (jus cogens) ដើម្បីអនុម័តនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈដែលមានប្រភពចេញពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ។*

590. អ្វីដែលគេដឹងគ្រប់គ្នានោះគឺថា តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានកំណត់ថា ដើម្បីឱ្យបទប្បញ្ញត្តិមួយអាចទទួលបានឋានៈជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនោះ ចាំបាច់ត្រូវមាន ការអនុវត្តដូចៗគ្នាក្នុងចំណោមរដ្ឋដែលត្រូវគាំទ្រដោយ *ទស្សនៈច្បាប់ ឬភាពចាំបាច់* (*opinio juris sive necessitates*)[1021]។

> មិនត្រឹមតែត្រូវជាទង្វើពាក់ព័ន្ធគឺជាការអនុវត្តដែលបានធ្វើឡើងប៉ុណ្ណោះទេ តែទង្វើទាំងនោះថែមទាំងជាសកម្មភាព ឬត្រូវបានអនុវត្តតាមវិធីដែលបានយកមកប្រើជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីជំនឿថា ការអនុវត្តនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាកាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ដោយខ្លឹមសារនៃវិធានច្បាប់។ ការតម្រូវឱ្យមានជំនឿដូច្នេះ ពោលគឺអត្ថិភាពនៃធាតុអត្តនោម័តត្រូវតែមានភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងសញ្ញាណនៃ *ទស្សនៈច្បាប់ ឬភាពចាំបាច់។* ដូច្នេះ រដ្ឋពាក់ព័ន្ធទាំងអស់យល់ថា ពួកគេគោរពទៅតាមអ្វីដែលជាកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់។ ភាពញឹកញាប់នៃសកម្មភាព ឬចរិតលក្ខណៈជាទម្លាប់នៃសកម្មភាព ពុំមានភាពគ្រប់គ្រាន់ឡើយ[1022]។

591. បើទោះបីជាមានការទទួលស្គាល់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ក៏ដោយ ក៏វាមិនមែនជាករណីទូទៅដែលថា ប្រព័ន្ធច្បាប់សំខាន់ៗក្នុងសាកលលោកត្រូវតែប្រកាន់យកយុត្តិសាស្ត្រដូចគ្នាដើម្បីកំណត់ថា ការចូលរួមក្នុងការអនុវត្តផែនការរួមជាទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្មនោះឡើយ[1023]។ ការវាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៃទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋករួម បង្ហាញថា ទ្រឹស្តីនេះមិនទាន់បានទទួលឋានៈជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលអាចតម្រូវថា រដ្ឋនានាអាចមានអារម្មណ៍ថា *ខ្លួនមានកាតព្វកិច្ច*

[1021] តុលាការ ICJ រឿងក្តីកម្រាលទ្វីបសមុទ្រខាងជើង (*រឿងក្តីសាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់តទល់នឹងប្រទេសដាណឺម៉ាក។ រឿងក្តីសាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់តទល់នឹងប្រទេសហូឡង់*) សំអាងហេតុ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៦៩ [1969] របាយការណ៍ទី៣ តុលាការ ICJ កថាខណ្ឌ៧៧។ រឿងក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពយោធា និងយោធាបម្រុងក្នុង និងប្រឆាំងនឹងប្រទេសនីការ៉ាហ្កា (ប្រទេសនីការ៉ាហ្កា តទល់នឹងសហរដ្ឋអាមេរិក) សំអាងហេតុ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៦ [1986] របាយការណ៍ទី១៤របស់តុលាការ ICJ កថាខណ្ឌ១៨៣ និង២០៧។

[1022] តុលាការ ICJ រឿងកម្រាលទ្វីបនៅសមុទ្រខាងជើង (*សាធារណរដ្ឋអាល្លឺម៉ង់តទល់នឹងប្រទេសដាណឺម៉ាក។ សាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់តទល់នឹងប្រទេសហូឡង់*) សំអាងហេតុ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៦៩ [ឆ្នាំ១៩៦៩] របាយការណ៍ទី៣របស់តុលាការ ICJ កថាខណ្ឌ៧៧។

[1023] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ២២៤ ដល់២២៥។

ផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការអនុវត្តទ្រឹស្តីនេះក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលពាក់ព័ន្ធនោះទេ[1024]។ ចំណុចសំខាន់បំផុតដែលអាចនិយាយបាននោះគឺថា វាជាទ្រឹស្តី *មួយ* ដែល*ត្រូវបានទទួលស្គាល់* នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែវាមិនមែនជា " [ករណី] នៃការសម្របសម្រួលពីគោលការណ៍ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌដែលមានវិសាលភាពអនុវត្តនៅគ្រប់តែរឿងក្តីក្នុងសាកលលោកនោះឡើយ"[1025]។

592. ភាពសម្បូរបែបនៃទ្រឹស្តីផ្សេងៗនៃការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវបានកត់សម្គាល់ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចជាច្រើននៅ ICTY និង ICTR ជាពិសេសពីចៅក្រមនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ដែលរិះគន់ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋករួម[1026]។ ចៅក្រមសំខាន់ៗបានយល់ឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* គួរបានពិចារណាលការអនុវត្តទ្រឹស្តីគ្រប់គ្រងនៃការសហការគ្នា ដែលបានលើកឡើងដោយ Claus Roxin[1027]។ ដោយយោងដល់ការអនុវត្តយ៉ាងសំខាន់នៃទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋករួម ក្នុង

[1024] ដូចសង្កេតដោយ Neha Jain៖ *ពេលសំឡឹងដំបូង វាហាក់ដូចជាអ្វីដែលអាចធ្វើទៅបានដ៏កម្រដែលថា បាតុភូតគ្រឹះទាំងស្រុងនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអាចត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយអវត្តមានមូលដ្ឋានគ្រឹះផ្នែកទស្សនវិជ្ជាអំពីនិយមន័យនៃការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងនាមជាផ្នែកគោលការណ៍ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិមួយ។ វិបត្តិ ដែលប្រទះឃើញបច្ចុប្បន្ននេះ ជាមួយនឹងទស្សនាទានប្រកបដោយការប្រកួតប្រជែងនៃការទទួលខុសត្រូវដោយការប្រព្រឹត្ត ដែលបានខ្ចីបុលពីប្រព័ន្ធច្បាប់ក្នុងស្រុក ប៉ុន្តែកង្វះការគិតគូរស៊ីជម្រៅអំពីការយកមកអនុវត្តចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីបទល្មើសធម្មតាៗ ដែលមួយភាគធំនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌក្នុងស្រុកពើបប្រទះ គឺជាផលវិបាកបែបធម្មជាតិនៃកង្វះខាតផ្នែកភាពសមហេតុសមផលនៃទ្រឹស្តី។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នេះគឺជាលក្ខណៈរាលដាលមួយនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ហើយការភ័ន្តច្រឡំផ្នែកទស្សនាទាន ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវបញ្ហាដែលមានលក្ខណៈស៊ីជម្រៅ វិធីសាស្ត្រ ក៏ដូចជា ទ្រឹស្តី ដែលមេធាវីជំនាញផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិខ្លីខ្លាក្នុងការដោះស្រាយ។ 'ទ្រឹស្តីស្តីពីការត្រួតពិនិត្យការប្រព្រឹត្តក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ទស្សនាវដ្តីច្បាប់អន្តរជាតិស៊ីកាហ្គូ* វ៉ុល១២ លេខ១ មាត្រា៨ ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ១៥៩ដល់២០០ ត្រង់ទំព័រ១៩៨ដល់១៩៩។

[1025] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Jain, N. *'ទ្រឹស្តីស្តីពីការត្រួតពិនិត្យការប្រព្រឹត្តក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ទស្សនាវដ្តីច្បាប់អន្តរជាតិស៊ីកាហ្គូ* វ៉ុល១២ លេខ១ មាត្រា៨ ឆ្នាំ២០១១ ទំព័រ១៥៩ដល់២០០ ត្រង់ទំព័រ១៨៩។

[1026] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić* (IT-97-24-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៤៣៨។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Schomberg ពិសេសត្រង់កថាខណ្ឌ១៤ដល់២៣។ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៤០ និង៤១ បញ្ជាក់ថា៖ Smith និង Hogan ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ បោះពុម្ពលើកទី១០ (ក្រុងឡុងដ៍ ឆ្នាំ២០០២) ទំព័រ១៦០ កថាខណ្ឌ៨ (អំពី "សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម")។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៩៤។ សាលាឧទ្ធរណ៍នៃប្រទេសអង់គ្លេស និងវេល *រឿងក្តី Lewis តទល់នឹងគណៈព្រះរាជអាជ្ញានៃប្រទេសហ្សាម៉ែអ៊ីក និងម្នាក់ទៀត* [2001] 2 AC 50 ត្រង់៩០ ចៅក្រម Hoffmann មតិជំទាស់។

[1027] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ។*

រឿងក្តី *Tadić* ថាមាន "កំហុសឆ្គងរបស់អង្គជំនុំជម្រះនោះ" ចៅក្រម Shahabuddeen បានបកស្រាយបន្ថែមទៀតថា៖

> វាជារឿងធម្មតាក្នុងការលើកឡើងពី "ទ្រឹស្តី" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និង "ទ្រឹស្តី" នៃការប្រព្រឹត្តរួមគ្នា។ នោះជាដំណើរការសមស្រប [...]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គេមិនគួរបំពេញនូវអ្វីៗដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងច្បាប់ដែលជាតំណាងឱ្យទ្រឹស្តីទាំងនេះទេ។ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានដើមកំណើតមកពីច្បាប់ខំមិនឡ ហើយការប្រព្រឹត្តរួមគ្នាមានដើមកំណើតមកពីច្បាប់ស៊ីវិល។ ច្បាប់ទាំងពីរ នៅពេលពិចារណាលើបញ្ហានៃចេតនា មិនអាចបញ្ជាក់ពីឋានៈជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ។ បើទោះបីជាមានការទទួលស្គាល់ថា មិនចាំបាច់ឱ្យមានការគាំទ្រជាសកលដល់ការរៀបចំបង្កើតច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏វាត្រូវការឱ្យមានចំណុចជារួមដែលនាំឱ្យមានការគាំទ្រសកល គឺវាអាស្រ័យលើស្ថានភាពជាក់លាក់។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីនេះ ការគាំទ្រជាទូទៅមានការខ្វះខាត ពោលគឺទ្រឹស្តីនីមួយៗក្នុងចំណោមទ្រឹស្តីទាំងពីរ បានទទួលការគាំទ្រដោយផ្នែកខ្លះនៃពិភពលោកប៉ុណ្ណោះ។ ចំណុចនេះស្របគ្នាទៅនឹងទ្រឹស្តីណាមួយដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ[1028]។

593. សហឧក្រិដ្ឋករួមគឺជាគោលការណ៍មួយដែលពង្រីកចេញពីប្រព័ន្ធច្បាប់ខំមិនឡដ៏សំខាន់ ដែលពាក្យនេះបង្ហាញទម្រង់ដែលមានលក្ខណៈរឹតត្បិត និងចង្អៀតនៃការប្រព្រឹត្តិរួមគ្នា[1029]។ បើទោះបីជា

[1028] Shahabuddeen, M., 'ភាពឆ្នៃប្រឌិតផ្លូវតុលាការ និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម' ក្នុងសៀវភៅស្តីពី *ភាពឆ្នៃប្រឌិតផ្លូវតុលាការនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* បោះពុម្ពដោយ Shane Darcy និង Joseph Powderly, Oxford University Press ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ១៨៤ដល់២០៣ ត្រង់កថាខណ្ឌ២០២ និង១៨៤។ *សូមមើលផងដែរ៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៥១៖ *ដោយសាររដ្ឋមួយចំនួនប្រកាន់អនុវត្តទ្រឹស្តីមួយ ខណៈរដ្ឋមួយចំនួនផ្សេងទៀតប្រកាន់អនុវត្តទ្រឹស្តីមួយផ្សេងទៀត វាគឺអាចទៅរួចដែលថាការអនុវត្តដែលតម្រូវដោយរដ្ឋ និង* opinio juris *ពុំកើតមាននោះទេ ដើម្បីធ្វើឱ្យទ្រឹស្តីទាំងពីរជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ។*

[1029] *សូមមើល ឧទាហរណ៍៖ R តទល់នឹង Swindall និង Osborne* (1846) ២ Car. & K. ២៣០ [*R តទល់នឹង Craig និង Bentley* (ឆ្នាំ១៩៥៣) [Bentley ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយព្យួរក ចំពោះ "ការជួយជំរុញផ្នែកផ្លូវចិត្ត" ដល់ Craig ដែលបានបាញ់កាំភ្លើង ក្នុងករណីប៉ុនប៉ងលួចមួយ ដោយថ្លែងថា 'ប្រគល់វាឱ្យគាត់ទៅ' ពេលមានវត្តមានប៉ូលីស។ ភាពមានន័យមិនច្បាស់លាស់ក្នុងឃ្លានេះបណ្តាលឱ្យមានការលើកលែងទោសក្រោយពីមរណភាពរបស់ Bentley។ គួរឱ្យកត់សម្គាល

សាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY អះអាងក្នុងរឿងក្តី *Tadić* **យ៉ាងណាក៏ដោយ** ក៏សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានទំនាក់ទំនងជាប្រវត្តិសាស្ត្រទៅនឹងការសមគំនិត និងការប្រព្រឹត្តិរបស់អង្គការឧក្រិដ្ឋកម្ម[1030]។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺថា ការដាក់បញ្ចូលដែលបានស្នើឡើងនៃការសមគំនិតទៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃទីក្រុងឡុងដ៍ បានធ្វើឱ្យមានការភ្ញាក់ផ្អើលដល់គណៈប្រតិភូបារាំងដែលត្រូវបានរាយការណ៍ថា "បានចាត់ទុកវាជាយន្តការផ្លូវច្បាប់យ៉ាងឃោរឃៅ មិនមានតម្លៃជាច្បាប់ទំនើបនោះឡើយ"[1031]។ ទោះបីជានៅទីបំផុតត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅឯតុលាការ Nuremberg ក៏ដោយ ក៏ច្បាប់នៃការសមគំនិតគ្នានៅតែមិនបានទទួលស្គាល់ក្នុងយុត្តាធិការស៊ីវិល។ ការលេចរូបរាងនៃការទទួលខុសត្រូវក្នុងគោលបំណងរួមដែលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពីការមិនដាក់បញ្ចូលនៃការប្រព្រឹត្តិរួមគ្នានៅក្នុងតុលាការយោធាក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ដែលធ្វើឡើងដោយចក្រភពអង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាមេរិកមិនចម្លែកឡើយ ហើយក៏មានភាពចាំបាច់ខាងផ្លូវច្បាប់អន្តរជាតិតិចតួចប៉ុណ្ណោះ[1032]។ ការសំអាងលើរឿងក្តី *Tadić* ក្នុងសវនការនាសម័យកាល Nuremberg ដែលរឿងក្តីភាគច្រើនមាន

ការទទួលខុសត្រូវរបស់ Bentley ចំពោះអំពើមនុស្សឃាត ក្នុងកាលៈទេសៈនេះ គឺពឹងផ្អែកស្របតាមច្បាប់ ទៅលើការផ្ទេរនូវចេតនាឧក្រិដ្ឋ ដែលជាបច្ច័យពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើលួចប្រដាប់អាវុធ។ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Lovesey និង Peterson* (ឆ្នាំ១៩៦៩) ៥៣ Cr. App. R. 461 [សមាជិកនៃក្រុមជនសង្គមងងឹតត្រូវបានចាប់ឱ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះមរណភាពរបស់ឈ្មួញគ្រឿងអលង្ការម្នាក់ ដោយសារវាគឺជាលទ្ធផលនៃការប្រើប្រាស់តាមការឯកភាពគ្នាជាមុននូវអំពើហិង្សាយកឈ្នះលើជនរងគ្រោះក្នុងអំឡុងពេលប្លន់នោះ]។

[1030] សាលក្រមតុលាការ Nuremberg។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Danner, A. និង Martinez, J. 'ការចូលរួមដែលមានទោសៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣(១) *វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា* ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១០៩ដល់១២០។

[1031] Bradley Smith ករណីដូចបានស្រង់ដោយ Danner, A. និង Martinez, J. 'ការចូលរួមដែលមានទោសៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣ (១) *វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា* ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១១៥។

[1032] *សូមមើលផងដែរ* អត្ថបទនិពន្ធដោយសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. 'សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ១៥៩ដល់១៨៣ ត្រង់ទំព័រ១៧០៖ *សាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី Tadić* បានទទួលស្គាល់អត្តសញ្ញាណរវាងសហចារី និង *JCE I* យ៉ាងហោចណាស់ចំពោះការប្រើពាក្យស័ព្ទ ដោយហៅ *JCE I* 'សហចារី' និងប្រៀបធៀបវាជាមួយនឹងសហចារី ដូចបានយកមកប្រើក្នុងរឿងក្តីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២នៅអាល្លឺម៉ង់ និងអ៊ីតាលី។ (តុលាការ ICTY *រឿងក្តី Tadić* សាលដីកា កថាខណ្ឌ១៩៨ និង ២០១)។

"តម្លៃពីមុនគួរឱ្យសង្ស័យ"[1033] ដើម្បីកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកំណត់យ៉ាងទូលំទូលាយ គឺជាការខុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរ[1034]។

594. ដូចបានសង្កេតដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ការលើកឡើងជាសរុបនៃគោលការណ៍ច្បាប់ក្នុងស្រុកដោយភ្ជាប់ទៅនឹងទិដ្ឋភាពអន្តរជាតិ មិនសមស្របទេ មិនសមស្របយ៉ាងហោចណាស់ពីព្រោះការធ្វើដូច្នេះនាំឱ្យមានហានិភ័យក្នុងពង្រីកឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយហួសហេតុនូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងចង្អៀតនៅក្នុងកាលៈទេសៈក្នុងស្រុក[1035]។ លើសពីនេះទៀត វាជាការគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដែលថា ច្បាប់អង់គ្លេស បានឃើញពី "ដំណើរវិវត្តចេញពីនិន្នាការប្រវត្តិសាស្ត្រនៃច្បាប់ខំមិនឡូ ទៅសន្ទត់ពីខ្លឹមសារច្បាប់ដែលថា "កាលៈទេសៈធម្មជាតិ និងកាលៈទេសៈអាចកើតនៃទង្វើរបស់បុគ្គលម្នាក់គឺត្រូវតែមានចេតនា" ហើយអង្គនីតិបញ្ញត្តិបានដកចេញការសន្មតនេះតាមរយៈលក្ខខន្តិកៈឆ្នាំ ១៩៦៧[1036]។ តាមពិត និន្នាការនេះបានកំណត់ពីឥរិយាបទនៃអង្គជំនុំជម្រះអង់គ្លេសក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ដែលសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* បានលើកជាសំអាង។ ដូចបានកត់សម្គាល់*ខាងលើ* នៅក្នុងការច្រានចោលជាដាច់ខាតនូវគោលការណ៍ដែលត្រូវបានប្រើជាសំអាងក្នុងរឿងក្តី *Tadić* និងការកំណត់ន័យឱ្យនៅតូចនៃការទទួលខុសត្រូវបន្ទាប់បន្សំចំពោះទង្វើឧក្រិដ្ឋ តុលាការកំពូលចក្រភពអង់គ្លេសបានលើកឡើងប្រឆាំងនឹងការចោទប្រកាន់លើការទទួលខុសត្រូវដែលអាចត្រូវបានចាត់ទុកជា "ទម្រង់នៃពិរុទ្ធភាពតាមរយៈការ

[1033] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Ohlin, J. ''បញ្ហាទស្សនាទានចំនួនបីពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ៦៩ដល់៩០ ទំព័រ៧៥។

[1034] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Danner, A. និង Martinez, J. 'ការចូលរួមដែលមានទោសៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) កថាខណ្ឌ ១៦៩ ទំព័រ១១១។

[1035] សំណុំរឿង០០២/១ *សាលដីកា* ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ៨០៥ និង៨០៦។

[1036] *រឿងក្តី R តទល់នឹង Jogee*។ *រឿងក្តី Ruddock* តទល់នឹង *The Queen (ប្រទេសហ្សាម៉ៃអ៊ីក)* [2016] UKSC ៨ និង UKPC ៧ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ដោយចៅក្រម Hughes និងចៅក្រម Toulson (ចៅក្រម Neuberger, ចៅក្រម Hale និង ចៅក្រម Thomas ឯកភាព) កថាខណ្ឌ៧៣។ សំដៅទៅលើសកម្មភាពផ្លូវច្បាប់ ដែលហៅថា ច្បាប់យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៦៧ ជំពូក៨។

ចូលរួម ឬទម្រង់នៃពិរុទ្ធភាពដោយគ្រាន់តែមានវត្តមានប៉ុណ្ណោះ” ដោយធ្វើការសង្កេតថា ចំណុចនេះ “ពុំមែនជាផ្នែកមួយសមស្របនៃច្បាប់ខំមិនឡូ” នោះទេ[1037]។

595. អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺថា ICTR មិនបានអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋករួមនៅឡើយ រហូតដល់បន្ទាប់ពីមានការបកស្រាយរបស់ខ្លួន តាមរយៈសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICTY ក្នុងរឿងក្តី *Tadić* ដែលបញ្ជាក់ថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះមិនត្រូវបានស្រមៃឃើញដោយមេធាវីការពារក្តី ដែលបំពេញការងារនៅក្នុង ឬតាក់តែងលិខិតុករណ៍ច្បាប់សម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិ នៅមុនឆ្នាំ១៩៩៩[1038]។ នៅក្នុងចំណោមអង្គជំនុំជម្រះចម្រុះផ្សេងៗ មានតែក្រុមពិសេសទីម័រខាងកើតសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ និងតុលាការពិសេស សម្រាប់ Sierra Leone ប៉ុណ្ណោះ ដែលបានប្រើទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋករួម [1039]។ មិនដូច ICTY និង ICTR នោះទេដែលតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួន អនុលោមតាមលក្ខន្តិកៈដែលចែងពីទម្រង់ផ្សេងៗនៃការទទួលខុសត្រូវយ៉ាងលម្អិត និងចៀសវាងយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការប្រើប្រាស់និយមន័យទូលំទូលាយដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៧(១) នៃលក្ខន្តិកៈ ICTY[1040]។

[1037] រឿងក្តី *R* តទល់នឹង *Jogee*។ រឿងក្តី *Ruddock* តទល់នឹង *The Queen (*ប្រទេសហ្សាម៉ៃអ៊ីក*)* [២០១៦] UKSC ៨ និង UKPC ៧ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ដោយចៅក្រម Hughes និងចៅក្រម Toulson (ចៅក្រម Neuberger ចៅក្រម Hale និងចៅក្រម Thomas ឯកភាព) ពិសេសក្នុងកថាខណ្ឌ៥៦, ៦៥, ៧៣, ៧៧, ៨១, ៨៣, ៨៧ និង៩១)។ សម្រេចបដិសេធ *រឿងក្តី Chan Wing-siu តទល់នឹង The Queen* [ឆ្នាំ១៩៨៥] AC ១៦៨ ដោយផ្អែកទៅលើរឿងក្តីពាក់ព័ន្ធ ដូចមានលើកឡើងក្នុងសាលដីកាក្នុង*រឿងក្តី Tadić* កថាខណ្ឌ២២៤ ដែលមានឈ្មោះថា៖ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Hyde រឿងក្តី R តទល់នឹង Sussex រឿងក្តី R តទល់នឹង Collins* [ឆ្នាំ១៩៩១] ១QB ១៣៤ *រឿងក្តី R តទល់នឹង Anderson រឿងក្តី R តទល់នឹង Morris* [ឆ្នាំ១៩៦៦] ២ QB ១១០ *រឿងក្តី Hui Chi-ming តទល់នឹង The Queen* [ឆ្នាំ១៩៩២] ១ AC ៣៤។

[1038] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Sylvestre Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Shahabuddeen កថាខណ្ឌ៣៧។

[1039] អត្ថបទនិពន្ធដោយសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. ‘សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ’ *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ១៥៩ដល់១៨៣ ត្រង់ទំព័រ១៦១។ Danner, A. និង Martinez, J. ‘ការចូលរួមដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ’ ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១៥៥ដល់១៥៦។

[1040] លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICC មាត្រា២៥(៣)។

596. អ្នកតាក់តែងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការយល់ដឹងអំពីការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅ ICTY និង ICTR ព្រមទាំងការយោងអំពីការប្រព្រឹត្តរួមគ្នានៅក្នុងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម។ អ្នកតាក់តែងច្បាប់ទាំងនេះមិនបានជ្រើសរើសទ្រឹស្តីនេះពីក្នុងតុលាការណាមួយនៃតុលាការទាំងពីរ ដើម្បីដាក់បញ្ចូលសហឧក្រិដ្ឋករួម ឬមិនបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់បញ្ចូលនូវជម្រើសពីយុត្តិសាស្ត្រនៃអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងៗទៀតសម្រាប់គោលបំណងអ្វីមួយ ក្រៅតែពីការណែនាំអំពីនីតិវិធីនោះឡើយ។ ប្រហែលជាដូចគ្នានឹងចៅក្រម Lindholm នៅឯ ICTY ពួកគេបានពិចារណា "ទស្សនៈ ឬ "ទ្រឹស្តី" [នៃសហឧក្រិដ្ឋករួម] បានបង្កឱ្យមានការយល់ច្រលំ និងខ្ជះខ្ជាយពេលវេលា ហើយ [...] ពុំមានផលប្រយោជន៍ដល់កិច្ចការនៃអង្គជំនុំជម្រះ ឬការអភិវឌ្ឍន៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនោះឡើយ[1041]។

vi. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

597. ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋករួម នៅ អ.វ.ត.ក គឺផ្ទុយទៅនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងយ៉ាងច្បាស់លាស់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយ ដូច្នេះ ផ្ទុយទៅនឹងចេតនាច្បាស់លាស់នៃអ្នករៀបចំកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់នេះ។ វាពុំមានភាពចន្លោះប្រហោង នៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិអំពីការទទួលខុសត្រូវឧក្រិដ្ឋកម្មបុគ្គលម្នាក់ៗ ក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយដូច្នេះពុំចាំបាច់មានការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់អនុលោមតាមមាត្រា ២(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល។ ជាងនេះទៀត ការដាក់បញ្ចូលមុនៗនៃការទទួលខុសសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា វាបានបង្កើតជាទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តិ តាមរយៈទម្រង់ជាមូលដ្ឋាន ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ឆ្នាំ១៩៧៥ គឺមិនត្រឹមត្រូវសោះឡើយ ដោយយ៉ាងហោចណាស់ គេអាចនិយាយបានថា សហឧក្រិដ្ឋករួមត្រូវបាន *ទទួលស្គាល់* នៅក្នុង (មិនមែនបង្គាប់បញ្ជាឱ្យអនុវត្តដោយ) ច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេ។ ដោយបានបង្កើតឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* នោះទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋករួមតាមពិតបានក្លាយជា "គ្រាប់កាំភ្លើងដ៏មានប្រសិទ្ធភាព" ដែលគួរឱ្យខ្លាចដោយបានដាក់បន្ទុកតិចតួចដល់ការជំនុំជម្រះ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីពិរុទ្ធភាពពិតរបស់បុគ្គលម្នាក់ និង

[1041] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Simić និងអ្នកផ្សេងទៀត* (IT-95-9-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៣ មតិដាច់ដោយឡែក និងមតិជំទាស់តាមផ្នែករបស់ចៅក្រម Per-Johan Lindholm កថាខណ្ឌ៥។

ជាចុងក្រោយមិនបម្រើឱ្យការស្វែងរកការពិត ឬយុត្តិធម៌នោះទេ[1042]។ វាមិនអាចយកមកប្រើនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ។

598. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* និងតាមពិត បទប្បញ្ញត្តិនានានៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦ យកចិត្តទុកដាក់លើកការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ឧក្រិដ្ឋទាំងនេះមានច្រើនសម្រាប់ធ្វើការវាយតម្លៃដែលលក្ខខណ្ឌចាំបាច់នៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានា និងអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខតុលាការនេះ។ ដូច្នេះ ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គ្មានយុត្តិកម្ម មិនត្រូវបានអនុញ្ញាត និង *ហួសពីអំណាចច្បាប់*។ ដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីសូមអះអាងថា ស.ច.ស គួរអនុវត្តអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឱ្យខុសពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលតុលាការនេះបានបង្កើត និងបញ្ឈប់ពីការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនត្រឹមត្រូវក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។

ខ. ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ

599. ស.ព.អ ព្យាយាមចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ថាជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជាបុគ្គលម្នាក់ក្នុងចំណោមបុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត តាមរយៈការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់លើរបស់គាត់ដែលរងការចោទប្រកាន់[1043]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គាត់ខកខានមិនបញ្ជាក់ពីសូចនាករដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីសូមផ្តល់ការវាយតម្លៃខាងក្រោមនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់អ្នកទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ក្រោមច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ។

[1042] អត្ថបទនិពន្ធដោយសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. 'សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ' *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ១៥៩ដល់១៨៣ សង្ខេប។ *សូមមើលផងដែរ៖* Danner, A. និង Martinez, J. 'ការសេពគប់ដែលមានទោស៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងការវិវឌ្ឍផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ' ៩៣(១) វិវេចនាច្បាប់រដ្ឋកាលីហ្វ័រញ៉ា ៧៥ (ឆ្នាំ២០០៥) ទំព័រ៧៥ដល់១៦៩ ទំព័រ១៣៧៖ *សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមបង្កើតឱ្យមានស្រមោលនៃពិរុទ្ធភាពដោយការសេពគប់ និងផ្តល់អាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌដល់អ្នកដែលមានក្តីសង្ស័យចំពោះភាពរឹងមាំ និងអព្យាក្រឹត្យភាពនៃវេទិកាអន្តរជាតិ។ ប្រសិនបើការសមគំនិតជាទីសំណព្វចិត្តនៃថ្នាលបណ្តុះរបស់រដ្ឋអាជ្ញាអាមេរិក នោះវាពិបាកនឹងឃើញថាតើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាចមានទំហំស្មើនឹងអ្វីម្យ៉ាងតូចជាងគ្រាប់បែកឧយក្លែអ៊ែរចេញពីកាំភ្លើងធំរបស់រដ្ឋអាជ្ញាអន្តរជាតិ។*

[1043] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ១០៥៩ដល់១០៦៧។

i. ស្ថានភាពក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩

600. អង្គជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក បានសម្រេចថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានទទួលស្គាល់ នៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងជម្លោះប្រដាប់**អាវុធ**អន្តរជាតិ នៅត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ និងអាចប្រមើលមើល និងអាចដឹងបានដោយជនជាប់ចោទ[1044]។

601. ទោះជាយ៉ាងនេះ គ្មានច្បាប់ ឬរឿងក្តីណាមួយ ដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានយកជាសំអាងក្នុងការសម្រេចពីស្ថានភាពទំនៀមទម្លាប់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ប៉ុន្តែទាក់ទងនឹងជម្លោះប្រដាប់**អាវុធ** មិនមែនជាអន្តរជាតិនោះទេ[1045]។ សាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY បានសម្រេចថា ដោយមិនសំអាងលើព័ត៌មានគាំទ្រណាមួយដែលថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងជម្លោះប្រដាប់**អាវុធ**មិនមែនជាអន្តរជាតិ និងអវត្តមាននៃជម្លោះប្រដាប់**អាវុធ** *នៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៩១*[1046] ។ នៅក្នុងការសម្រេចដូច្នេះ សាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY បានទទួលស្គាល់ "អង្គហេតុដែលថា គ្មានការសម្រេចណាមួយត្រូវបានបកស្រាយយ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ឬសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ" ឬ "ត្រូវបានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់លាស់

[1044] សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៤, ៧១៨ និង៧១៩។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៦ដល់៤៧៧។ ឯកសារ D427/2/25 កថាខណ្ឌ១៩០ដល់២៣០។

[1045] សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/1/30 កថាខណ្ឌ៤២១ដល់៤៥៧។ *សូមមើលផងដែរ៖* សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៤, ៧១៨ និង៧១៩។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៦ដល់៤៧៧។ ឯកសារ D427/2/25 ក ថាខណ្ឌ១៩០ដល់២៣០។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-AR72) សាលដីកាស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចាត់របៀបប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ២៩។

[1046] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-PT) សាលដីកាស្តីពីការប្រឆាំងរួមទៅនឹងយុត្តាធិការ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៩៣ (v) និង (vi)។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-AR72) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចាត់របៀបប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ២៩។

ដោយស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិនោះទេ”[1047]។ ក្រោយៗមកទៀត សាលាឧទ្ធរណ៍នេះក៏បានសម្រេចថា កង្វះការយោងទៅដល់ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើនៅក្នុងពិធីសារបន្ថែម II នៃអនុសញ្ញាក្រុងហ្សឺណែវមិនបានកំណត់ពីទំនុកចិត្តលើឋានៈរបស់ខ្លួនជាទម្រង់នៃទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធមិនមែនជាអន្តរជាតិ ត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៧ ពីព្រោះថា វាអាចជាពិសេសត្រូវបានលុបចេញដោយអចេតនា[1048]។ ការអះអាងនេះមិនត្រឹមត្រូវឡើយ។

602. ដូចអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ នៅក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ ថា ICTY បានផ្តល់យុត្តធិការទូលំទូលាយទៅលើបញ្ហាទំនួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើខ្ពស់ជាង អង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* ពីព្រោះអង្គជំនុំទាំងនេះពុំមានយុត្តាធិការទៅលើការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ដោយសារតែលក្ខណៈផ្ទៃក្នុងនៃជម្លោះដែលពាក់ព័ន្ធ[1049]។

603. អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY ពុំបានធ្វើការយោងទៅ *កំណត់ហេតុផ្លូវការនៃកិច្ចចរចា* នៃពិធីសារបន្ថែម II។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានខកខានក្នុងការពិនិត្យភាពខុសគ្នារវាងបទប្បញ្ញត្តិនៃសន្ធិសញ្ញាលម្អិតចំពោះជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុង

[1047] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-PT) សាលដីកាលើការប្រឆាំងរួមទៅនឹងយុត្តាធិការ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៩៣។

[1048] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-AR72) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចាត់របៀបប្រឆាំងនឹងយុត្តាធិការ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ២៩៖ *អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍គូសបញ្ជាក់ទស្សនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថាការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ទាក់ទិននឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ មុនការអនុម័តពិធីសារ I។ ដូច្នេះ តាមការពិចារណារបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មាត្រា៨៦ និង៨៧នៃពិធីសារ I ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះត្រឹមការប្រកាសជំហរដែលមានស្រាប់ ហើយមិនបង្កើតវាទេ។ ក្នុងរបៀបដូចគ្នានេះដែរ ភាពមិនពាក់ព័ន្ធក្នុងពិធិសារ II ទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ទាក់ទិននឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធផ្ទៃក្នុង គឺមិនប៉ះពាល់សំណួរថាតើការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ មានអត្ថិភាពកាលពីពេលមុន ជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធផ្ទៃក្នុង ឬយ៉ាងណានោះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ពិចារណាថា នៅរយៈកាលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះ គឺថាសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ មិនត្រូវបានទម្លាប់ដោយកត្តា ដែលបណ្តាលឱ្យមានការស្ទាក់ស្ទើរដោយហេតុផលច្រើន ជួនកាល កើតឡើងលើការបង្កើតច្បាប់សម្រាប់ចំណុចដែលអាចទទួលយកបានមួយ ក្នុងការធ្វើសេចក្តីព្រាងលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ។*

[1049] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 ជើងទំព័រ៧៤៨។

ហ្សឺណែវ និងមិនអើពើលើទំនាក់ទំនងនៃ"ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម" ទៅនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ។ លើសពីនេះ អង្គជំនុំជម្រះពុំបានបង្ហាញពីការទទួលស្គាល់នៃលក្ខខណ្ឌទាក់ទងនឹងការរាតត្បាតផ្នែកច្បាប់ទៅលើបូរណភាពរដ្ឋនៅក្នុងរយៈពេលច្របូកច្របល់នៃសង្គ្រាមត្រជាក់។ ការតាក់តែងឡើងវិញ ឬការមិនអើពើទៅលើប្រវត្តិសាស្ត្រដើម្បីបញ្ជាក់ពីគន្លងដ៏រលូនដែលបានលើកឡើងពីអតីតកាលក្នុងការបង្កើតទម្រង់នៃច្បាប់អន្តរជាតិ អាចទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍ ប៉ុន្តែវាមិនសមស្របតាមផ្លូវច្បាប់។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា មានវិមតិសង្ស័យជាក់ស្តែងទាក់ទងនឹងឋានៈនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ នៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធមិនមែនជាអន្តរជាតិ ក៏ដូចជា ពុំមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធណាមួយឡើយនៅឆ្នាំ ១៩៧៥។ វិមតិសង្ស័យនេះចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយដោយផ្តល់ប្រយោជន៍ទៅជនជាប់ចោទ[1050]។ សរុបមក បើគ្មានការបញ្ជាក់ក្នុងច្បាប់ ក្នុងនោះរួមទាំងក្នុងសន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់ទៅនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធមិនមែនជាអន្តរជាតិ (ពិធីបន្ថែម II) ទេនោះ គោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ នៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធមិនមែនជាអន្តរជាតិ មិនអាចត្រូវបានពិចារណាថា លោក យឹម ទិត្យ អាចប្រមើលមើលដឹងបានគ្រប់គ្រាន់ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ នោះឡើយ[1051]។

604. មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ឃើញថា ស.ច.ស បានសម្រេចកន្លងមកថាមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិរវាងកម្ពុជា និងវៀតណាម នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក[1052]។ បទចោទប្រកាន់ដែលត្រូវបានកំណត់ជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ត្រូវតែមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ ការរៀបចំពាក់ព័ន្ធ មិនគ្រប់គ្រាន់ទេ[1053]។

[1050] ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា៣៨ វិធាន២១។

[1051] កតិកាសញ្ញា ICCPR មាត្រា១៥។

[1052] សំណុំរឿង០០២ ដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៤៨០។

[1053] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-96-21-T) (*'Čelebići'*) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ១៨២ដល់១៨៥, ១៩៣ដល់១៩៥។

ii. ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព

605. នៅពេលគោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានអនុវត្តបានត្រឹមត្រូវនោះ ការកំណត់ពីអត្ថិភាពពិតប្រាកដចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃយ៉ាងតឹងរ៉ឹងពីលក្ខណៈ និងកម្រិតទំនាក់ទំនងនៃការទទួលខុសត្រូវ។

606. ស.ព.អ មិនបានពន្យល់ឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីច្បាប់ជាធរមានពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាក់ថាជាទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២៩*ថ្មី* នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។ ជាពិសេស ស.ព.អ មិនបានទទួលស្គាល់ពេញលេញលើលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃលក្ខខណៈវិនិច្ឆ័យ "មានការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធភាព" ដែលមានភាពចាំបាច់ក្នុងការកំណត់ពីអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោម។ ដូច្នេះ ស.ព.អ ខកខានមិនបានពន្យល់ពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវដំបូងក្នុងការបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការ[1054]។ គាត់បញ្ជាក់ថា៖

> បើទោះបីជាជនជាប់ចោទជាថ្នាក់លើផ្នែកស៊ីវិល ឬកងទ័ព[1055] ទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ និងថ្នាក់ក្រោមរវាងជនជាប់ចោទ និងអ្នកប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មអាចមានអត្ថិភាពជាផ្លូវ

[1054] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៣៧៥។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត ។* (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៥៦។

[1055] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០៦១ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៧។ សំណុំរឿង០០២, សំណុំរឿង០០២/០១ *សាលក្រម* ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧២០។ សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/2/15 កថាខណ្ឌ២៣០, ២៣២។ សំណុំរឿង០០២ *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/1/30 កថាខណ្ឌ៤១៨, ៤៥៩ និង៤៦០។ សំណុំរឿង០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣១៩ និង១៥៥៨។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៥។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Kajelijeli តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-98-44A-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ២០០៥ កថាខណ្ឌ៨៥។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (SCSL-2004-16-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៧។

ការ ឬមិនផ្លូវការ *ពោលគឺ ជាក់ស្តែង* ឬ *ស្របច្បាប់*[1056] ។ វាត្រូវតែបង្ហាញថា ថ្នាក់លើមាន "ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព" ទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1057] ឬ និយាយម្យ៉ាងទៀត "លទ្ធភាពពេញលេញ" ក្នុងការរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1058]។ ការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពដោយមេបញ្ជាម្នាក់មិនចាំបាច់តែដកចេញការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយបុគ្គលម្នាក់ទៀតនោះទេ[1059]។

[1056] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៧ និង៥៤០។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-96-21-A) (*'Čelebići'*) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១៩៣ -១៩៧, ៣០៣។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៩, ២១០។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Nyiramasuhuko និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (ICTR-98-42-A) ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ៩៩៥។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (SCSL-2004-16-A) *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៧ និង២៨៩។

[1057] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា២៩*ថ្មី*។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០។ សំណុំរឿង០០២/០១ សាលក្រម ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧២០។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-96-21-A) (*'Čelebići'*) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៦-១៩៧, ៣០៣។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ៦៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ១៤៣ដល់១៤៤។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Fofana & Kondewa* (SCSL-04-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ១៧៥។

[1058] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០។ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម សំណុំរឿង០០២/០១* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៥។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović* (IT-05-88-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ១៨៥៧។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Nahimana* (ICTR-99-52-A) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦២៥។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (SCSL-2004-16-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៧។

[1059] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Prlić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-04-74-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៧ កថាខណ្ឌ១៨៥៩។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović* (IT-05-88-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ១៨៩២ (ចាត់ទុកថា មានខ្សែសង្វាក់នៃការបញ្ជាស្របគ្នាពីរ *សូមមើល រឿងក្តី* Popović កថាខណ្ឌ១៨៩០ និង១៨៩១)។

> លក្ខខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពគឺដូចគ្នាចំពោះថ្នាក់លើខាងយោធា និង ស៊ីវិល[1060]។ នៅពេល ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានអនុវត្តចំពោះស៊ីវិល វាពុំមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលថា ការគ្រប់គ្រងដោយបុគ្គលស៊ីវិលនោះមានលក្ខណៈ ដូចគ្នានឹងលក្ខណៈដែលអនុវត្តដោយមេបញ្ជាការយោធានោះទេ។ វាតម្រូវឱ្យមាន កម្រិតដូចគ្នាតែប៉ុណ្ណោះ[1061]។

607. នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់គាត់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ស.ច.ស.អ បានសម្រេចដូច ខាងក្រោម៖

> ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ (ឬបញ្ជា) គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្ម ទណ្ឌតាមរយៈអំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធភាព ហើយតាមរយៈអំពើនេះថ្នាក់លើស៊ីវិល ឬយោធា អាចត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដោយសារមិនបានរារាំង និង/ឬ ដាក់ ទណ្ឌកម្មចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់បានប្រព្រឹត្ត[1062]។ លក្ខខណ្ឌ តម្រូវទីមួយគឺអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់លើ

[1060] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០៦១ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រមសំណុំរឿង០០២/០១* ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧២០។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Aleksovski* (IT-95-14/1-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ៧៦។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Ignace Bagilishema* (ICTR-95-1A-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៥០។ តុលាការ SCSL *រឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (SCSL-2004-16-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ២៥៧។

[1061] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ១០៦១ ស្តីពី៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) (*'Čelebići'*) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៧ដល់១៩៨។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bagilishema* (ICTR-95-1A-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៥០, ៥២ និង៥៥។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Kajelijeli តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-98-44A-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៨៧។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Nahimana* (ICTR-99-52-A), ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦០៥ និង៧៨៥។

[1062] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360កថាខណ្ឌ១០៤។

ជាមួយនឹងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1063] ដែលអាចជាលក្ខណៈជាក់ស្តែង ឬផ្លូវច្បាប់[1064]។ បន្ថែមលើនេះ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ អនុវត្តចំពោះថ្នាក់លើទាំងស៊ីវិល ទាំងយោធា[1065]។ ថ្នាក់លើទោះបីជាស៊ីវិល ឬយោធាចាំបាច់ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រង ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលជាសមត្ថភាពជាក់ស្តែងដើម្បីរារាំង និង/ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ចារីជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1066]។ ចុងក្រោយថ្នាក់លើចាំបាច់ត្រូវតែមិនបានចាត់វិធានការដែលចាំបាច់ និងសមហេតុផលដើម្បីរារាំងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចារី[1067]។ យោងតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះមិនអចិន្ត្រៃយ៍ គឺមិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញ ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ពីទំនាក់ទំនងហេតុ

[1063] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៥។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៣៨។

[1064] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ៥៤០។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) (‘*Čelebići*’) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩១ដល់១៩២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* (IT-05-88-T) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ១០៣៨។

[1065] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៤។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៤៧៦ដល់៤៧៧។

[1066] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៥។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០ដល់៥៤២។

[1067] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៦។ សំណុំរឿង ០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤៥ដល់៥៤៧។

និងផលវិបាករវាងការដែលថ្នាក់លើមិនបានរារាំងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ជាមួយនឹងការកើតឡើងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មនេះទេ[1068]។

បន្ថែមពីលើនេះ ដើម្បីទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ថ្នាក់លើចាំបាច់ត្រូវបានដឹង ឬមានហេតុផលត្រូវដឹងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយរៀបនឹងកើតឡើង ឬបានប្រព្រឹត្ត ដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ម្នាក់ ឬក៏ច្រើននាក់ ពោលគឺការដឹងតាមរយៈការមានព័ត៌មានដែលសកម្មនឹងធ្វើឱ្យជ្រួតជ្រាប សម្រាប់ជាយុត្តិកម្មឱ្យសួរដេញដោលបន្ថែមទៀត[1069]។ ថ្នាក់លើមិនចាំបាច់ត្រូវដឹងអត្តសញ្ញាណច្បាស់លាស់របស់ចារីជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ទេ ប៉ុន្តែ អត្ថិភាពនៃអត្តសញ្ញាណនេះត្រូវតែមានការបញ្ជាក់[1070]។ការមិនបានរារាំង និងការមិនបានដាក់ទណ្ឌកម្ម គឺជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដាច់ពីគ្នា អង្គហេតុ ទាំងអង្គច្បាប់ ដែលមានកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ពីរខុសដាច់ពីគ្នា។ ថ្នាក់លើអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនបានអនុវត្តចំណុចទាំងពីរ[1071]។

ថ្នាក់លើអាចទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយថ្នាក់ក្រោមដែលមិនបានស្ថិតនៅក្រោមការ*គ្រប់គ្រងផ្ទាល់*របស់ខ្លួនជាផ្លូវការទេ ដរាបណា លក្ខ

[1068] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៤០។

[1069] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៦ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៥។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤៣ដល់៥៤៤។

[1070] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៦ ស្តីពី៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blagojević និង Jokić* (IT-02-60-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ២៨៧។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Orić* (IT-03-68-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៣៥។

[1071] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៧ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤៥ដល់៥៤៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៩ដល់២៦០។

> ខណ្ឌតម្រូវផ្សេងទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់លើត្រូវបានបំពេញ[1072]។ ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ ដែលតម្រូវឱ្យថ្នាក់លើទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺថ្នាក់លើបានដឹង ឬមានហេតុផលត្រូវដឹងថាថ្នាក់ក្រោមរបស់ (១) ហៀបនឹងប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និង (២) មានចេតនាច្បាស់លាស់តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះ[1073]។

608. ទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព ស.ច.ស.អ បានសំអាងលើសំអាងហេតុកន្លងមករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង០០២/១ ដែលមានខ្លឹមសាររួមដូចខាងក្រោម។

609. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចដូចខាងក្រោម៖

> ការជ្រើសតាំងជាផ្លូវការ ជាមេបញ្ជាការ ឬថ្នាក់លើម្នាក់ មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ចាប់ផ្តើមឱ្យទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើទេ។ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើរបៀបនេះអាចកើតចេញតាមរយៈអំណាចរបស់ថ្នាក់លើទៅលើជនទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ទោះបីជាតាមរយៈអង្គច្បាប់ក្តី ឬតាមអង្គហេតុក្តី[1074]។ ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញនូវអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់លើនឹងអ្នកនៅ

[1072] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៨ ស្តីពី៖ សំណុំរឿង០០២ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧២១។ សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៥២។

[1073] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៩ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blagojević និង Jokić* (IT-02-60-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ៦៨២ និង៦៨៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៧១៥-៧២១។

[1074] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។* (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩១-១៩២។

ក្រោមបង្គាប់ គេត្រូវតែបង្ហាញឱ្យឃើញថាជនជាប់ចោទមានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1075]។ និយាយម៉្យាងវិញទៀត ជនជាប់ចោទត្រូវតែមានសមត្ថភាពខាងសម្ភារៈដើម្បីរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1076]។

កត្តានានាដែលបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទមានការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធភាពទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់រួមមាន៖ ប្រភេទនៃតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ ដែលរួមមានតួនាទីរបស់បុគ្គលនោះនៅក្នុង រចនាសម្ព័ន្ធយោធា ឬនយោបាយ នីតិវិធីសម្រាប់តែងតាំង និងកិច្ចការជាក់ស្តែងដែលបានអនុវត្ត[1077] សមត្ថភាពរស់ជនជាប់ចោទក្នុងការចេញបញ្ជា ទោះបីជាបញ្ជានោះពិតជាត្រូវបានអនុវត្ត ឬមិនបានអនុវត្តក្តី[1078] ស្ថានភាពដែលអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់បង្ហាញអំពីការគោរពវិន័យម៉ឺងម៉ាត់នៅពេលមានវត្តមា

[1075] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០ ស្តីពី៖ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា២៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bagilishema* (ICTR-95-1A-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៦១។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-T) (‘*Čelebići*’) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៣៦៤ដល់៣៧៨។

[1076] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤០ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Ignace Bagilishema* (ICTR-95-1A-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៦១។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) (‘*Čelebići*’) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ SCSL *រឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (SCSL-2004-16-A) *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៧។

[1077] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦៦។

[1078] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Strugar* (IT-01-42-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៣ដល់២៥៤។

នរបស់ជនជាប់ចោទ[1079] អំណាចក្នុងការប្រើប្រាស់វិធានការវិន័យ[1080] និងអំណាចដោះលែង ឬផ្ទេរអ្នកទោស[1081]។

បន្ថែមពីលើនេះ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើអាចកើតចេញពីមូលដ្ឋាននៃទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់។ រាល់បុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីជាអ្នកបញ្ជាដែលមានការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធភាពលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលប្រព្រឹត្តិដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនក្នុងករណីដែលលក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានបំពេញ[1082]។

610. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចថា៖

> ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះថ្នាក់លើទាំងក្នុងស៊ីវិល និងយោធា ត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៧៥។ នៅពេលពិចារណាលើតួនាទីជាន់ខ្ពស់របស់ជនជាប់ចោទ និងអង្គហេតុដែលថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ

[1079] សំណុំរឿង០០១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២០៦។

[1080] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Strugar* (IT-01-42-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៦០ដល់២៦២។

[1081] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២០៦។

[1082] សំណុំរឿង០០១ សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 កថាខណ្ឌ៥៤២ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៥២។

នៅត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ នោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះអាចប្រមើលឃើញ និងដឹងថាមានច្បាប់ចែងនាពេលនោះ។

ដើម្បីឱ្យថ្នាក់លើម្នាក់ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើឧក្រិដ្ឋរបស់ថ្នាក់ក្រោមបាននោះ ទីមួយ ចាំបាច់ត្រូវមានទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់លើ និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ រវាងជនជាប់ចោទ និងបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ។ ថ្នាក់លើចាំបាច់ត្រូវមានការគ្រប់គ្រងយ៉ាង ប្រសិទ្ធភាពលើចារីក្នុងន័យថា ថ្នាក់លើមានលទ្ធភាពជាក់ស្តែងដើម្បីរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើបទឧក្រិដ្ឋបាន។ ទីពីរ ថ្នាក់លើត្រូវតែបានដឹង ឬមានហេតុផលដឹងថា ឧក្រិដ្ឋកម្មបម្រុងនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ឬត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួន។ ថ្នាក់លើត្រូវដឹងថា អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ មិនមែនគ្រាន់តែដឹងអំពីការកើតមាននៃបទឧក្រិដ្ឋប៉ុណ្ណោះទេ។ ថ្នាក់លើមានហេតុផលដែលអាចដឹងថាបទឧក្រិដ្ឋបម្រុងនឹងត្រូវបានប្រព្រឹត្តឬត្រូវបានប្រព្រឹត្ត នៅពេលដែលគាត់មានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ដែលតម្រូវឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតថែមទៀត។ ជាចុងក្រោយ ថ្នាក់លើខកខានមិនបានចាត់វិធានការចាំបាច់ និងសមស្របក្នុងការរារាំង បទឧក្រិដ្ឋ ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើចារី។ វិធានការចាំបាច់គឺជាវិធានការបម្រុងទាំងឡាយសម្រាប់ថ្នាក់លើក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយបង្ហាញពីការខិតខំប្រឹងប្រែងពិតប្រាកដក្នុងការរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្ម។ វិធានការសមស្របគឺជាវិធានការទាំងឡាយណាដែលស្ថិតក្នុងអំណាចជាក់ស្តែងរបស់ថ្នាក់លើ។ វិធានការចាំបាច់ និងវិធានការសមស្របត្រូវយកមកពិចារណា ទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ។ ការខកខានក្នុងការរារាំង និងការខកខានក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម កើតមាននៅក្នុងពេលខុសៗគ្នា គឺជាការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់លើក្នុងការរារាំងបទឧក្រិដ្ឋ ចំណែកការទទួលខុសត្រូវលើការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះចារីវិញកើតឡើង ក្រោយពេលប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ[1083]។

[1083] សំណុំរឿង00២/0១ *សាលក្រម* ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 កថាខណ្ឌ៧១៥ដល់៧១៦។

សញ្ញាណផ្សេងៗទៀតនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព

លក្ខខណៈវិនិច្ឆ័យសំខាន់ៗនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពគឺ "ការមានជាក់ស្តែង ឬមិនមានអំណាចលើសកម្មភាពរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់"[1084]។ ប្រសិនបើ ស.ច.ស កំណត់ថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើត្រូវបានប្រមើលមើលបានរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ នោះ ដើម្បីចោទប្រកាន់ ពួកគេត្រូវមានជំនឿថាគាត់តាមពិតមានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពទៅលើទង្វើឧក្រិដ្ឋរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសំអាងយ៉ាងខ្លាំងលើយុត្តិសាស្ត្រនៃអង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍* នៅក្នុងការវិភាគរបស់ខ្លួនលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ។ ដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីបានពន្យល់យ៉ាងល្អិតល្អន់ពីកត្តានានាដែលគួរតែពិចារណា ដើម្បីកំណត់ថាតើកម្រិតនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពត្រូវបានបំពេញ ឬអត់ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ៖

(i) តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ៖ តួនាទីជាក់ស្តែងរបស់ជនជាប់ចោទចាំបាច់ត្រូវតែបានវាយតម្លៃ[1085]។ ចំណុចនេះរួមទាំងការពិចារណាលើតួនាទីផ្លូវការរបស់ជនជាប់ចោទ សមត្ថភាពរបស់គាត់ក្នុងការចេញបញ្ជា នីតិវិធីក្នុងការចាត់តាំង តួនាទីនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធយោធា ឬនយោបាយ និងភារកិច្ចជាក់ស្តែងដែលគាត់បានអនុវត្ត[1086]។

[1084] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២00១ កថាខណ្ឌ១៩២ដល់១៩៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-23-T and IT-96-23/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២00១ កថាខណ្ឌ៣៩៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២000 កថាខណ្ឌ៣00ដល់៣0៣, ៣៣៥។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Aleksovski* (IT-95-14/1/T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៧៦។

[1085] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២00១ កថាខណ្ឌ៤១៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Delić* (IT-04-83-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២00៨ កថាខណ្ឌ៦២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២00៧ កថាខណ្ឌ៥៨, ៦៨, ៧0, ១៣៩។

[1086] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

(ii) <u>កម្រិតនៃការគ្រប់គ្រង ដោយពិចារណាលើបរិបទពេញលេញ៖</u> ភស្តុតាងត្រូវតែបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើភស្តុតាងផ្សេងៗទៀត ដើម្បីបញ្ជាក់ពីកម្រិតនៃការគ្រប់គ្រងលើចារីផ្ទាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់[1087]។ ចំណុចនេះរួមទាំងលទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការចាត់តាំង និងបណ្តេញចេញអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់។

(iii) <u>រចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវការមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ៖</u> "មានតែថ្នាក់លើ *ទាំងតាមផ្លូវច្បាប់* ឬ*ទាំងតាមជាក់ស្តែង* ជាយោធា ឬស៊ីវិល ដែលស្ថិតក្នុងផ្នែកយ៉ាងច្បាស់លាស់នៃខ្សែរយៈបញ្ជា ទាំងដោយផ្ទាល់ ឬទាំងដោយប្រយោល ដោយមានអំណាចជាក់ស្តែងក្នុងការគ្រប់គ្រង ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើទង្វើរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ប៉ុណ្ណោះដែលអាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ"[1088]។ ដោយសារ ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពអាចមានអត្ថិភាព នៅខាងក្រៅរចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវការ គេមិនអាចសន្និដ្ឋានទាំងស្រុងដោយផ្អែកតែលើរចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវការនោះទេ[1089]។

(iv) <u>កម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាច *ជាក់ស្តែង* ត្រូវតែស្មើនឹងសិទ្ធិអំណាច*តាមផ្លូវច្បាប់*.</u> "ទោះបីជាកម្រិតនៃការគ្រប់គ្រងរបស់ថ្នាក់លើ *តាមផ្លូវច្បាប់* ឬ *តាមជាក់ស្តែង* អាចមានទម្រង់ខុសៗគ្នាក៏ដោយ ក៏ថ្នាក់លើ *តាមជាក់ស្តែង* ត្រូវតែបានរកឃើញថាមានអំណាចស្រដៀងគ្នាយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ដើម្បីឱ្យថ្នាក់លើ *តាមផ្លូវច្បាប់* មានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះសកម្មភាពរបស់ពួកគេ"[1090]។

[1087] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* *Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៦៨, ៧០, ១៣៩។

[1088] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៦។ *សូមមើលផងដែរ៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Musema* (ICTR-96-13-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៤១។

[1089] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៣, ២៤៨ដល់២៦៨។

[1090] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៦៦។

(v) <u>លទ្ធភាពជាក់ស្តែងក្នុងការរារាំង និងដាក់ទណ្ឌកម្ម៖</u> ដូចមានការទទួលស្គាល់ពី ស.ព.អ ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពតម្រូវឱ្យមានសមត្ថភាពជាក់ស្តែងក្នុងការរារាំង និងដាក់ទណ្ឌកម្មលើអាកប្បកិរិយាឧក្រិដ្ឋ[1091]។ ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មនេះ សាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY បានសម្រេចក្នុងរឿងក្តី *Halilović*៖

> លទ្ធភាពជាក់ស្តែងក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម និងភារកិច្ចពាក់ព័ន្ធនឹងលទ្ធភាពក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម អាចគ្រាន់តែជាការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពចំពោះចារី ប្រសិនបើពួកគេមានទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់លើ និងថ្នាក់ក្រោម, រវាងជនជាប់ចោទ និងចារី។ នៅក្នុងបរិបទនេះ លទ្ធភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពតាមរយៈអំណាចជាក់ស្តែងដើម្បីរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្ម មានភាពចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងកន្លងមករវាងភាពជាថ្នាក់ក្រោម ឋានានុក្រម និងខ្សែរយៈបញ្ជា។ តាមពិត ទស្សនទាននៃភាពជាថ្នាក់ក្រោម ឋានានុក្រម និងខ្សែរយៈបញ្ជា មិនចាំបាច់បង្ហាញនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងជាផ្លូវការនោះទេ នៅពេលណាលក្ខខណ្ឌជាសារវន្តនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពទៅលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ក្នុងន័យថាថ្នាក់លើមានលទ្ធភាពជាក់ស្តែងក្នុងការរារាំង ឬដាក់ទណ្ឌកម្មលើទង្វើឧក្រិដ្ឋ ត្រូវបានបំពេញ[1092]។

ចំណុចតម្រូវឱ្យមានការពិចារណាលើសមត្ថភាពរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការអនុវត្តវិធានការវិន័យ ក្នុងនោះរួមទាំងសិទ្ធិអំណាចក្នុងការដំឡើងតំណែង ទម្លាក់តំណែង និងដកតំណែងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1093]។

[1091] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៥៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Aleksovski* (IT-95-14/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ១០៨។

[1092] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៩។

[1093] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Delić* (IT-04-83-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៦២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៧៦៧។

(vi) <u>ការរាយការណ៍ជូនអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដែលបញ្ជាក់ពីការគ្រប់គ្រងមានកម្រិតប៉ុណ្ណោះ៖</u> ការរាយការណ៍ជូនអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចអំពីទង្វើឧក្រិដ្ឋរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ដើម្បីឱ្យចាត់វិធានការសមស្របគឺជាការបញ្ជាក់ពីលទ្ធភាពមានកំណត់របស់ថ្នាក់លើក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្ម ដែលបង្ហាញតែការគ្រប់គ្រងមានកម្រិតប៉ុណ្ណោះ៖

> ក្នុងករណីមានការរាយការណ៍ពីទង្វើឧក្រិដ្ឋរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ជូនអាជ្ញាធរសមស្រប វាបង្ហាញថា លទ្ធភាពជាក់ស្តែងរបស់ថ្នាក់លើក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មថ្នាក់ក្រោមក្នុងកាលៈទេសៈនៃករណីជាក់លាក់មួយគឺមានកម្រិត បើទោះបីជាក្នុងកម្រិតមួយមានកំណត់យ៉ាងខ្លាំងក៏ដោយ។ ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានលទ្ធភាពកំណត់យ៉ាងខ្លាំងក្នុងករណីនេះ។ លទ្ធភាពតិចតួចនោះកំណត់ថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មានលទ្ធភាពកំណត់ក្នុងការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព។ ជាលទ្ធផល ការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក្នុងការបញ្ជាគឺជាបញ្ហាត្រូវពិចារណា[1094]។

(vii) <u>កិច្ចការជាក់ស្តែងដែលបានអនុវត្ត៖</u> វាគឺជាការចាំបាច់ក្នុងការវិភាគពីកិច្ចការជាក់ស្តែងដែលធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទ[1095]។

(viii) <u>សមត្ថភាពក្នុងការចេញបញ្ជាដែលត្រូវបានអនុវត្តជាក់ស្តែង៖</u> វាគឺជាការចាំបាច់ក្នុងការវិភាគពីតថភាពនៃអំណាចដែលរងការចោទប្រកាន់ និងវិភាគថាតើកិច្ចការដែលបានបញ្ជាឱ្យអនុវត្តបានអនុវត្តតាម ឬអត់[1096]។ និយាយម្យ៉ាងទៀត វាជាការចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងដែលថា ថ្នាក់លើមិនត្រឹមតែមានលទ្ធភាពចេញបញ្ជាប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងថា ការបញ្ជារបស់

[1094] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤៩៩។

[1095] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Perišić* (IT-04-81-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ១៤៨។

[1096] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៩ដល់៤២៤។

ថ្នាក់លើត្រូវបានអនុវត្តពិតប្រាកដទៀតផង[1097]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ ICTY បាន ផ្តល់ការណែនាំលម្អិតលើចំណុចនេះក្នុងរឿងក្តី *Kordić និង Čerkez*៖

> សមត្ថភាពក្នុងការចុះហត្ថលេខាលើការបញ្ជានឹងជាសញ្ញាបង្ហាញពីសិទ្ធិអំណាចមួយចំនួន។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញបញ្ជា អាចចាត់ទុកថាជាសិទ្ធិអំណាច*ជាក់ស្តែង*។ ដូច្នេះ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចមួយឱ្យបានសមស្របពីស្ថានភាព និងអំណាចជាក់ស្តែងរបស់ថ្នាក់លើក្នុងការគ្រប់គ្រង វាជាការចាំបាច់ក្នុងការពិនិត្យមើលពីខ្លឹមសារសំខាន់ៗនៃឯកសារដែលបានចុះហត្ថលេខា និងថាតើមាន ភស្តុតាងពីឯកសារទាំងនោះដែលត្រូវបានអនុវត្ត ឬទេ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងរឿងក្តី *Ministries* តុលាការបានរកឃើញថា ការគ្រាន់តែបង្ហាញពីឈ្មោះមន្ត្រីនៅក្នុងបញ្ជីបែងចែកការងារដែលភ្ជាប់មកជាមួយនឹងឯកសារផ្លូវការអាចគ្រាន់តែបង្ហាញភស្តុតាងដែលថា បញ្ជីនោះត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងបង្ហាញព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ ហើយមិនមែនចង់បញ្ជាក់ថា "មនុស្សដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបែងចែកការងារដូច្នេះ មានការទទួលខុសត្រូវ ឬមានអំណាច និងមានសិទ្ធិក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេច ទាក់ទងនឹងបញ្ហាដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារនោះឡើយ"។ ដូចគ្នានេះដែរ ការចុះហត្ថលេខាដោយផ្ទាល់លើឯកសារបញ្ជាអាចបង្ហាញពីសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចេញបញ្ជានោះ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការចុះហត្ថលេខារបស់ជនជាប់ចោទលើឯកសារ អាចមិនចាំបាច់ថាការបង្ហាញពីសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងក្នុងការចេញបញ្ជានោះទេ ពីព្រោះវាអាចគ្រាន់តែជាវិធីជាផ្លូវការប៉ុណ្ណោះ ឬគ្រាន់តែមានបំណងអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកដទៃ[1098]។

[1097] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-05-88-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ១០៣៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Strugar* (IT-01-42-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៤ និង២៥៦។

[1098] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤២១ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង*

ដើម្បីកំណត់អំណាច និងភារកិច្ចផ្លូវការដែលប្រើប្រាស់ដោយថ្នាក់លើផ្នែកនយោបាយ និងយោធា ការវិភាគពីនីតិវិធីផ្លូវការក្នុងការចាត់តាំងឲ្យចូលធ្វើការងារក្នុងការិយាល័យស៊ីវិល និងយោធា (តាមរយៈច្បាប់ជាតិ និងលិខិតចាត់តាំង) អាចជាចំណុចចាប់ផ្ដើម។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី ការវិភាគដូចច្នេះនឹងមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ពីព្រោះថាវាចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញថា អំណាចដែលថ្នាក់លើមានគឺជាអំណាច "ជាក់ស្ដែង" សម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវភ្ជាប់ទៅនឹងថ្នាក់លើនោះ[1099]។

ស្ថានភាពជាថ្នាក់លើ នៅពេលគ្មានការបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់នៅក្នុងឯកសារចាត់តាំង អាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ [តាមរយៈ] ការវិភាគនៃភារកិច្ចជាក់ស្ដែងដែលអនុវត្តដោយជនជាប់ចោទលើបញ្ហាចោទប្រកាន់។ [...] ភស្តុតាងថា ជនជាប់ចោទត្រូវបានគេយល់ឃើញថាមានសាវតារជាមន្ត្រីមានឋានៈខ្ពស់ដោយផ្ទុះបញ្ចាំងតាមរយៈការបង្ហាញមុខ និងសេចក្ដីថ្លែងការណ៍សាធារណៈ ហើយដូច្នេះបានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនមួយចំនួន ដែលអាចពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃជារួមពីសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្ដែងរបស់គាត់ បើទោះបីជាការធ្វើដូច្នេះមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបញ្ជាក់ពីសិទ្ធិអំណាចនេះក៏ដោយ នៅពេលគ្មានភស្តុតាងអំពីអាកប្បកិរិយាជារួមរបស់ជនជាប់ចោទដល់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងភារកិច្ចរបស់គាត់។ ស្រដៀងគ្នានេះ ការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងកិច្ចចរចាអន្តរជាតិជាន់ខ្ពស់ នឹងមិនមែនជាការចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជាក់ពីសិទ្ធិអំណាចជាថ្នាក់លើនេះដែរ។ ក្នុងករណីជាមេបញ្ជាការយោធានោះ ភស្តុតាងរបស់អ្នកសង្កេតការខាងក្រៅ ដូចជា បុគ្គលិកអ្នកសង្កេតការអន្តរជាតិ ឬ បុគ្គលិកអង្គការមនុស្សធម៌ អាចប្រើជាសំអាងបាន ក្នុងករណីនៃអ្នកដឹកនាំស៊ីវិលនោះ ភស្តុតាងអំពីសិទ្ធិអំណាចតាមការយល់ឃើញនោះ អាចមិនគ្រប់គ្រាន់ ពីព្រោះភស្តុតាងនោះអាច

Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត។ (IT-96-21-T) (‘*Čelebići*’) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៦៧២។ *រឿងក្ដីសហរដ្ឋអាមេរិកតទល់នឹង* von Weizsaecker (*រឿងក្ដីក្រសួង*) ការជំនុំជម្រះ១៤ទាំងលើកប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuremberg ក្រោយច្បាប់លេខ១០ (ឆ្នាំ១៩៥២)របស់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យ ទំព័រ៦៩៣។

[1099] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤២២។

ជាការបញ្ជាក់ពីអំណាចដែលមានឥទ្ធិពលក្នុងពេលពុំមានរចនាសម្ព័ន្ធបញ្ជាក់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់[1100]។

វាជាការចាំបាច់ក្នុងការពិចារណាពីអំណាចរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការបញ្ជាឱ្យអនុវត្តសកម្មភាពប្រយុទ្ធ និងរៀបចំឡើងវិញនូវអង្គភាពក្រោមបង្គាប់ ព្រមទាំងអំណោយផលធនធានសម្ភារៈ និងមនុស្ស[1101]។

(ix) <u>ឥទ្ធិពលសំខាន់ៗមិនមែនជាការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពនោះទេ៖</u>
"ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព" មិនអាចចាត់ទុកថាស្មើនឹង ឬត្រូវបានជំនួសដោយ "ឥទ្ធិពលសំខាន់ៗ" នោះទេ[1102]។ មានតែភស្តុតាងនៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពទើបអាចមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដល់ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ៖

បើទោះបីជា ជនស៊ីវិលដែលមានតួនាទីមានអំណាចលើចំណែកណាមួយនៃដែនដីអាចត្រូវបានដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវ ក្រោមគោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើក៏ដោយ ក៏ពួកគេមានការទទួលខុសត្រូវប្រហ្មទណ្ឌ តែក្នុងករណីដែលពួកគេត្រូវបានរកឃើញថាមានអំណាចគ្រប់គ្រងចាំបាច់ទៅលើចារីផ្ទាល់[1103]។

[1100] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤២៤។

[1101] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Perišić* (IT-04-81-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ១៤៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Strugar* (IT-01-42-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ៣៩៣ ដល់៣៩៧។

[1102] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៦៦ និង៣០៣។ *សូមមើលផងដែរ៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krnojelac* (IT-97-25-T) សាលក្រម សំណុំរឿងលេខ ថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៩៣។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić,* (IT-97-24-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៤៥៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Karera* (ICTR-01-74-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៦៤។

[1103] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៥។

មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលម្នាក់នឹងត្រូវបានកំណត់ថាមានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌទៅតាមទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវជាមេបញ្ជាការ ប្រសិនបើមន្ត្រីនោះគឺជាផ្នែកមួយនៃទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ និងថ្នាក់ក្រោមប៉ុណ្ណោះ ទោះបីជាទំនាក់ទំនងនោះមិនមែនជាទំនាក់ដោយផ្ទាល់ក៏ដោយ។ បើទោះបីជាមានការអះអាងថា ការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពអាចសម្រេចគោលដៅ តាមរយៈឥទ្ធិពលសំខាន់ៗ ក៏ដោយ ក៏ការបង្ហាញពី អំណាចដែលមានឥទ្ធិពលនេះនឹងមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ក្នុងករណីគ្មានការបង្ហាញថា បុគ្គលនោះមានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ក្នុងន័យថាមានលទ្ធភាពជាក់ស្តែងក្នុងការរារាំងបទល្មើសដែលប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់បន្ទាប់ពីបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ការបង្ហាញដែលថាមន្ត្រីម្នាក់នោះគឺជាមនុស្សមានឥទ្ធិពលទូទៅម្នាក់ នឹងមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ”[1104]។

(x) <u>ការគ្រប់គ្រងត្រូវតែមានប្រសិទ្ធភាព នៅក្នុងពេលមានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម៖</u> ថ្នាក់លើមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាមានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដែលប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់នោះទេ មុនពេលថ្នាក់លើរូបនោះបានទទួលតួនាទី ជាថ្នាក់លើរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ចំពោះបញ្ហាដែលរងការចោទប្រកាន់[1105]។ វាត្រូវតែមានការបញ្ជាក់ថា គាត់មានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព ក្នុងពេលមានការប្រព្រឹត្តបទល្មើស[1106]។

iii. ទំនាក់ទំនងហេតុ និងផល រវាងការខកខានក្នុងរារាំង និងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម

611. ស.ច.ស.អ បានសម្រេចថា “មិនចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីទំនាក់ទំនងហេតុ និងផលរវាងការដែលថ្នាក់លើមិនបានរារាំងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់

[1104] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៦។

[1105] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-05-88-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ១០៣៩។

[1106] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-23-T និង IT-96-23/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៣៩៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Karera* (ICTR-01-74-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែ១២ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៦៤។

ជាមួយនឹងការកើតឡើងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះ[1107]"។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា នៅក្នុងពេលជាក់ស្តែង តាមពិត វាគឺជាការចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងហេតុ និងផលរវាងការខកខានរបស់ថ្នាក់លើក្នុងការរារាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងការកើតឡើងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ។

612. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា អត្ថិភាពនៃលក្ខខណ្ឌហេតុ និងផល ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ នាឆ្នាំ១៩៧៥ ត្រូវបានគាំទ្រដោយខ្លឹមសារនៃមាត្រា ៨៦(១) នៃពិធីសារបន្ថែម I ដែលចែងថា៖

> ភាគីជាប់កិច្ចសន្យាជាន់ខ្ពស់ និងភាគីផ្សេងៗទៀតនៃជម្លោះត្រូវបញ្ឈប់ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ និងចាត់វិធាននានាដែលចាំបាច់ក្នុងការរារាំងការរំលោភបំពានដទៃទៀតទាំងអស់លើអនុសញ្ញានេះ ឬពិធីសារនេះ *ដែលបណ្តាលមកពី* ការខកខានក្នុងការចាត់វិធានការ នៅពេលដែលខ្លួនមានភារកិច្ចក្នុងការធ្វើដូច្នេះ[1108]។

613. អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺថា ខ្លឹមសារខាងលើនេះត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងមាត្រា ២៨ នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម[1109] ហើយបើទោះបីជាអ្វីអាចត្រូវបានសម្រេចនៅឯអង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍*

[1107] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360កថាខណ្ឌ១០៥ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីអ្នកអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៤០។

[1108] ពិធីសារ I បន្ថែមលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ឧ. មាត្រា៨៦ (១)។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]

[1109] លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICC មាត្រា២៨៖ បន្ថែមលើមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមលក្ខន្តិកៈនេះក្នុងក្របខណ្ឌយុត្តាធិការរបស់តុលាការ៖ *(ក) មេបញ្ជាការយោធា ឬ បុមនុស្សម្នាក់ដែលបំពេញតួនាទីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងនាមជាមេបញ្ជាការយោធានឹងទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការដែលបានប្រព្រឹត្តដោយកងកម្លាំងក្រោមបទបញ្ជា ឬបង្គាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់គាត់ ឬអំណាច និងការបង្គាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់គាត់ ដែលជាករណីអាចកើតមាន ដែលជាលទ្ធផលនៃការខកខានរបស់គាត់ក្នុងការគ្រប់គ្រងឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើកងកម្លាំងនោះ ខណៈដែល៖* (i) *ដែលមេបញ្ជាការយោធា ឬបុគ្គលនោះ ទាំងបានដឹង ឬ អាស្រ័យលើកាលៈទេសៈនៅពេលនោះ គួរតែបានដឹងថា កងកម្លាំងនោះកំពុងប្រព្រឹត្ត ឬបម្រុងនឹងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ ហើយ* (ii) *មេបញ្ជាការយោធា ឬបុគ្គលនោះខកខានមិនបានចាត់រាល់វិធានការសមហេតុផល និងចាំបាច់នានា ក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្ការ ឬទប់ស្កាត់ការប្រព្រឹត្តរបស់ពួកគេ ឬរាយការណ៍បញ្ហានោះទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច សម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត និងការផ្តន្ទាទោស។*

ក៏ដោយ ក៏មានការសម្រេចជាអន្តរជាតិនាពេលថ្មីៗផ្នែកតុលាការថា លក្ខខណ្ឌហេតុ និងផលនៅតែជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃបទដ្ឋានទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិរហូតដល់បច្ចុប្បន្ននេះ[1110]។ ដូចមានការទទួលស្គាល់ដោយចៅក្រម Monageng និង Hofmański នៃសាលាឧទ្ធរណ៍ ICC "ការសម្រេចឱ្យមេបញ្ជាការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ" ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ គឺគ្រាន់តែជាការធ្វើយុត្តិកម្ម និងតាមពិតអាចធ្វើយុត្តិកម្មបានប្រសិនបើមានទំនាក់ទំនងបុគ្គលរវាងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងថ្នាក់លើ" ពីព្រោះ "វាអាចជាផ្ទុយទៅនឹងខ្លឹមសារគ្រឹះនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ប្រសិនបើថ្នាក់លើត្រូវបានសម្រេចឱ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពុំមានទំនាក់ទំនងជាមួយ បុគ្គលនោះ"[1111]។

(ខ) ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងអ្នកក្រោមបញ្ជា និងថ្នាក់លើ ដែលមិនបានពណ៌នាក្នុងកថាខណ្ឌ (ក) ថ្នាក់លើម្នាក់នឹងទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកក្រោមបង្គាប់ ស្ថិតនៅក្រោមអំណាច និងបង្គាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់គាត់ ជាលទ្ធផលនៃការខកខានរបស់គាត់ក្នុងការប្រើប្រាស់បទបញ្ជាឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ទាំងនោះ ខណៈដែល៖ (i) ថ្នាក់លើនោះ បានទាំងដឹង ឬមើលស្រាលដោយចេតនានូវព័ត៌មាន ដែលចង្អុលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា មនុស្សក្រោមបង្គាប់ទាំងនោះកំពុងប្រព្រឹត្ត ឬបម្រុងនឹងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ (ii) ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះពាក់ព័ន្ធសកម្មភាព ដែលស្ថិតក្រោមការទទួលខុសត្រូវ និងបង្គាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពរបស់ថ្នាក់លើនោះ និង (iii) ថ្នាក់លើនោះខកខានមិនបានចាត់វាល់វិធានការសមហេតុផល និងចាំបាច់នានា ក្រោមអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្ការ ឬទប់ស្កាត់ការប្រព្រឹត្តិរបស់ពួកគេ ឬរាយការណ៍បញ្ហានេះទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច សម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត និងការផ្តន្ទាទោស។

[1110] តុលាការ ICC *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bemba* សាលដីកាសម្រាប់រឿងក្តីលោក Jean-Pierre Bemba Gombo ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III 'អនុលោមតាមមាត្រា៧៤នៃលក្ខន្តិកៈ' មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Sanji Mmasenono Monageng និងចៅក្រម Piotr Hofmański ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ ICC-01/05-01/08-3636-Anx1-Red កថាខណ្ឌ៣៣៤។ សាលដីកា អនុលោមតាមមាត្រា៧៤នៃលក្ខន្តិកៈ មតិដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រម Sylvia Steiner ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ ICC-01/05-01/08-3343 កថាខណ្ឌ៦ដល់៨ ស្តីពី៖ *បទអត្ថាធិប្បាយរបស់តុលាការ ICRC លើពិធីសារបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩* (ឆ្នាំ១៩៨៧) ទំព័រ១០១០ កថាខណ្ឌ៣៥៣៨។

[1111] តុលាការ ICC រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Bemba* សាលដីកាក្នុងរឿងក្តីរបស់លោក Jean-Pierre Bemba Gombo ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III 'អនុលោមតាមមាត្រា៧៤នៃលក្ខន្តិកៈ' មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Sanji Mmasenono Monageng និងចៅក្រម Piotr Hofmański ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ ICC-01/05-01/08-3636-Anx1-Red កថាខណ្ឌ៣៣៤។

614. មេធាវីការពារក្ដីសម្គាល់ឃើញពីការផ្ដល់សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ក្នុងរឿងក្ដី *Halilović* ដែលបានផ្ដល់មូលដ្ឋានដល់ការសម្រេចយ៉ាងសាមញ្ញរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY ដែលត្រូវបានលើកមកជាសំអាងដោយ ស.ច.ស.អ[1112]។ បើទោះបីជាមានការកោតសសើរដល់ការពិតនៃសំអាងហេតុនេះក៏ដោយ ការអះអាងនេះធ្វើឡើងនៅក្រោយកាលបរិច្ឆេទ និងកែប្រែគោលការណ៍ដែលជាបទដ្ឋាននៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះជនជាប់ចោទមិនអាចប្រមើលដឹងជាមុនបានគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងអំឡុងពេលជាក់ស្ដែងនោះទេ[1113]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទ្រឹស្ដីនេះមិនអាចអនុវត្តបានឡើយ។

iv. ភាពអាចអនុវត្តបាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងចេតនាជាក់លាក់

615. ស.ច.ស.អ បានកត់សម្គាល់កន្លងមកថា "ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ ដែលតម្រូវឱ្យថ្នាក់លើទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺថ្នាក់លើបានដឹង ឬមានហេតុផលត្រូវដឹងថាថ្នាក់ក្រោមរបស់ខ្លួន(១) ហៀបនឹងប្រព្រឹត្ត ឬបានប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និង (២) មានចេតនាច្បាស់លាស់តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះ[1114]"។ មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា គោលការណ៍នេះចាំបាច់ត្រូវតែបានអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ក្នុងចេតនាជាក់លាក់ មិនមែនតែចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ រហូតដល់ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ។

[1112] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ៧៨។ សូមមើលផងដែរ៖ សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ១០៥ ស្ដីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Hadžihasanović និង Kubura* (IT-01-47-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៤០។

[1113] អនុសញ្ញា ICCPR មាត្រា១៥ ដោយបដិសេធមិនឱ្យអ..វ.ត.ក អនុវត្តនូវ 'JCE III'។ *សូមមើលក្នុង កថាខណ្ឌ៥៣៦*។

[1114] សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ២០១៨ ឯកសារ D360, កថាខណ្ឌ១០៩ ស្ដីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blagojević និង Jokić* (IT-02-60-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ៦៨២ និង៦៨៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៧១៥-៧២១។

v. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

616. មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចដឹងបានគ្រប់គ្រាន់ពីគោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ហើយដូច្នេះ គោលការណ៍នេះមិនអាចអនុវត្តបានឡើយ យ៉ាងហោចណាស់ចំពោះកាលៈទេសៈដែលមិនមែនជាជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិ។ ប្រសិនបើ ស.ច.ស សម្រេចថា គោលការណ៍នោះអាចដឹងបាន និងអាចអនុវត្តបាន ដើម្បីចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ តាមទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអាចមានចំពោះគាត់នោះ គោលការណ៍ទាំងនោះត្រូវតែបញ្ជាក់ថាមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ថា គាត់មានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាព។ សូចនាករនៃ "ការគ្រប់គ្រងដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព" គឺជាភស្តុតាង[1115]។ សរុបមក និងដោយពិចារណាលើយុត្តិសាស្ត្រដែលបានពិភាក្សាខាងលើ សូចនាករវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពរួមមាន៖

(i) តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធយោធា ឬនយោបាយ[1116]។

(ii) កម្រិតនៃការគ្រប់គ្រង ដោយពិចារណាលើបរិបទពេញលេញ ទៅលើចារីផ្ទាល់ ក្នុងនោះរួមទាំងលទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់មុខតំណែងដល់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងការបណ្តេញចេញមុខតំណែង[1117]។

(iii) រចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវការមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ[1118]។

[1115] សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Blaškić* កថាខណ្ឌ៦៩។ សាលដីកាក្នុងរឿងក្តី *Orić* កថាខណ្ឌ២០។

[1116] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić* និង *Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Delić* (IT-04-83-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៦២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៨។

[1117] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦៨, ៧០, ១៣៩។

[1118] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Musema* (ICTR-96-13-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៤១។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY

(iv) សិទ្ធិអំណាច *ជាក់ស្តែង* ត្រូវតែស្មើគ្នានឹង *សិទ្ធិអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់*[1119]។

(v) លទ្ធភាពជាក់ស្តែងក្នុងការរារាំង និងដាក់ទណ្ឌកម្ម[1120]។

(vi) ការរាយការណ៍ទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដែលបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងមានកំណត់ប៉ុណ្ណោះ [1121]។

(vii) កិច្ចការជាក់ស្តែងដែលបានអនុវត្ត[1122]។

(viii) សមត្ថភាពក្នុងការចេញបញ្ជាដែលត្រូវបានអនុវត្តពិតប្រាកដ[1123]។

រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Mucić* *និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ១៩៣, ២៥៨ដល់២៦៨។

[1119] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៦៦។

[1120] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៥៦, ៧៦៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Aleksovski* (IT-95-14/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ១០៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Delić* (IT-04-83-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៦២។

[1121] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤៩៩។

[1122] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Halilović* (IT-01-48-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៦៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Perišić* (IT-04-81-T)សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ១៤៨។

[1123] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* (IT-05-88-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ១០៣៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Strugar* (IT-01-42-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ២៥៤ និង២៥៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤២១, ៤២២ និង៤២៤ ស្តីពី៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-T) ('*Čelebići*') សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៦៧២។ រឿងក្តីសហរដ្ឋអាមេរិកតទល់នឹង von Weizsaecker (*រឿងក្តីក្រសួង*) ការជំនុំជម្រះក្តីទាំង

(ix) លទ្ធិពលសំខាន់ៗមិនមែនមានន័យថាជាការគ្រប់គ្រងយ៉ាងប្រសិទ្ធភាពទេ[1124]។

(x) ការត្រួតពិនិត្យចាំបាច់ត្រូវតែមានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងអំឡុងពេលមានការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម [1125]។

617. លើសពីនេះទៀត ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពរបស់គាត់ក្នុងការរារាំងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម និងដើម្បីគោរពតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព និងពិរុទ្ធភាពនោះ ស.ច.ស ត្រូវតែមានជំនឿថាមានអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងហេតុ និងផលរវាងការខកខានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងការរារាំងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម និងសកម្មភាពប្រព្រឹត្តទាំងនោះ។

១៤ប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋជន សង្គ្រាមនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា Nuremberg ក្រោមច្បាប់លេខ១០ (ឆ្នាំ១៩៥២)របស់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យ ទំព័រ៦៨៣។

[1124] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-21-A) (‘*Čelebići*’) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ២៦៦ និង៣០៣។ សូមមើលផងដែរ៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krnojelac* (IT-97-25-T) សាលក្រម សំណុំរឿង ថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០២ កថាខណ្ឌ៩៣។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakic* (IT-97-24-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៤៥៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Karera* (ICTR-01-74-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៦៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kordić និង Čerkez* (IT-95-14/2-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤១៥ និង៤១៦។

[1125] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-05-88-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ១០៣៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kunarac និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-96-23-T and IT-96-23/1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៣៩៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Karera* (ICTR-01-74-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៥៦៤។

ខ. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍

i. ស.ព.អ មានកំហុសក្នុងការបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រោមគឺជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជនជាតិវៀតណាម

618. ក្រៅពីការចោទប្រកាន់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតចំពោះ "អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើខ្មែរក្រោម"[1126] នោះ ស.ព.អ ស្នើឱ្យមានការចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពី "បទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ដោយមានចេតនាបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាមដែលជាក្រុមជាតិសាសន៍មួយ (ជាពិសេស ខ្មែរក្រោម) ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា"[1127]។ ក្រៅពីចំណុចដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ចោទប្រកាន់នោះ[1128] ស.ព.អ មានកំហុសក្នុងការបញ្ជាក់ "ថា សម្រាប់គោលបំណងនៃនិយមន័យនៃក្រុមដែលទទួលបានការការពារក្នុងអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍និងយុត្តិសាស្ត្រដែលកំណត់និយមន័យនៃពាក្យទាំងនេះខ្មែរក្រោមជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជាតិវៀតណាមនៅកម្ពុជា"[1129]។ ការបញ្ជាក់ដែលថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានចាត់ទុកថាស្ថិតក្នុងក្រុមជាតិវៀតណាមនោះ ពុំមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុនោះទេ។ នៅក្នុងការធ្វើដូច្នេះ ស.ព.អ អះអាងតាមរយៈមូលដ្ឋានដែលថាមាន "ផែនការបំផ្លាញក្រុមជាតិវៀតណាម" និងមើលទៅក្រោយវិញដើម្បីកំណត់ "ក្រុម" ដែលសមស្របបំផុតទៅនឹងទ្រឹស្តីរបស់ខ្លួនក្នុងសំណុំរឿងនេះ[1130]។

(ក) គោលការណ៍ទាក់ទងនឹងការកំណត់ក្រុមដែលទទួលបានការការពារ

619. ការកំណត់ពីឧក្រិដ្ឋភាពនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺជាការព្យាយាមការពារអត្ថិភាពជាបន្តនៃក្រុមមនុស្សជាក់លាក់មួយចំនួន[1131]។ វាគឺជា *ក្រុម* ដែលត្រូវបានកំណត់ថាអាចជាជនរងគ្រោះនៃ

[1126] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ៧។

[1127] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។

[1128] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៥៤៧ ដល់៥៦៣។

[1129] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។

[1130] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។

[1131] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* Cassese, A. ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បោះពុម្ពនៅទីក្រុងOxford ឆ្នាំ២00៨ ទំព័រ១២៧។

ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយថាជាក្រុមដែលត្រូវបានការពារពីទង្វើដូចនោះ[1132]។ ចំណុចនេះត្រូវបង្ហាញយ៉ាងសមស្របក្នុងយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ និងត្រូវបាន ស.ព.អ ទទួលយក[1133] ថា នៅពេលណាក្រុមដោយឡែកលើសពីមួយក្រុមអាចត្រូវបានដាក់ជាគោលដៅនោះ ធាតុផ្សំនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចាំបាច់ត្រូវតែពិចារណាដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ទាក់ទងនឹងក្រុមនីមួយៗ[1134]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ ICTY ក្នុងរឿងក្តី *Stakić* បានពិភាក្សាពីឥទ្ធិពលជាក់ស្តែងនៃលក្ខខណ្ឌនេះ ដោយសម្រេចថា៖

> ក្នុងករណីដែលក្រុមលើសពីមួយត្រូវបានដាក់ជាគោលដៅនោះ វាមិនមែនជាការសមស្របក្នុងការកំណត់ថា ក្រុម ក្នុងន័យទូទៅ [...] *ក្រុមគោលដៅអាចត្រូវបានបង្ហាញដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានលើសពីមួយ* ហើយធាតុផ្សំនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាដាច់ដោយឡែក ទាក់ទងនឹងក្រុមនីមួយៗ[1135]។

[1132] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* សេចក្តីសម្រេចលេខ៩៦ (១) អនុម័តដោយមហាសន្និបាត ក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គទី៥៥ នាថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៦ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ A/Res/1/96 ទំព័រ១៨៨-១៨៩៖ *'អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាការបដិសេធមិនឱ្យទទួលបានសិទ្ធិមានអត្ថិភាពរបស់ក្រុមមនុស្សទាំងស្រុង ខណៈ អំពើមនុស្សឃាត ជាការបដិសេធមិនឱ្យទទួលបានសិទ្ធិរស់នៅរបស់មនុស្សជាក់លាក់។ ការបដិសេធមិនឱ្យទទួលបានសិទ្ធិមានអត្ថិភាពបែបហ្នឹងធ្វើឱ្យប៉ះទង្គិចដល់មនសិការមនុស្សជាតិ ហើយដែលបណ្តាលឱ្យមានការបាត់បង់ដ៏ធំធេងដល់មនុស្សជាតិ ជាទម្រង់នៃការរួមចំណែកផ្នែកវប្បធម៌ និងការរួមចំណែកផ្សេងៗទៀត តំណាងដោយក្រុមមនុស្សទាំងនេះ [...]*។*'*

[1133] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩១៧។ គោលការណ៍នេះត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៩។

[1134] សូមមើលផងដែរ ឧ.៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ២៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radoslav Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៨៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radovan Karadžić* (IT-95-5/18T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ៥៤១។

[1135] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៥១២។ វិធីសាស្ត្រនេះត្រូវបានគូសបញ្ជាក់បន្ថែមនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅ: អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ១៩, ២៨។

620. សញ្ញាណនៃការយល់ដឹងស៊ីជម្រៅលើក្រុមច្បាស់លាស់មួយ ឬពីរ មានកម្រិតខ្ពស់។ ប្រសិនបើពុំមានភស្តុតាងដែលអាចបង្ហាញថា ខ្មែរក្រោម គឺជាក្រុមមួយដែល *ពុំមានភាពខុសពី* ក្រុមជាតិវៀតណាមទេនោះ ធាតុផ្សំនីមួយៗនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញ ទាក់ទងនឹងខ្មែរក្រោមដាច់ដោយឡែក[1136]។ ការកំណត់ជាសំខាន់ថាតើមានអត្ថិភាពនៃក្រុមដែលត្រូវទទួលការការពារ ឬអត់ នោះ និងសមាសភាពក្រុមដែលត្រូវបានផ្ដល់និយមន័យ ត្រូវតែធ្វើឡើង ដោយផ្អែកលើករណី នីមួយៗ[1137]។

621. ប្រសិនបើ ស.ច.ស ចាត់ទុកថាជាការចាំបាច់ក្នុងការគាំទ្រដល់អំណះអំណាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ខ្មែរក្រោមគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជាតិវៀតណាមនោះ មេធាវីការពារក្ដី សូមស្នើថា នៅក្នុងការវាយតម្លៃនេះ ការពិចារណាជាពិសេសត្រូវតែធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ទាំងបីខាងក្រោម។

622. ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញថា វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម *មាន* អត្តសញ្ញាណច្បាស់លាស់[1138]។ ដូចមានការទទួលស្គាល់ដោយ ស.ព.អ "ក្រុមដែលទទួលបានការការពារចាំបាច់ត្រូវបានកំណត់ជាវិជ្ជមាន

[1136] សំណុំរឿង004/02 ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៩។ *សូមមើលផងដែរ* អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ២៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងII តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radoslav Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៨៦។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radovan Karadžić* (IT-95-5/18T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ៥៤១។

[1137] *សូមមើល ឧ.៖* សំណុំរឿង004/02 ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៩។ *សូមមើលផងដែរ៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងI ផ្នែក"ក" តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Vidoje Blagojević និង Dragan Jokić* (IT-02-60-T) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ ២០០៥ កថាខណ្ឌ៦៦៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTR *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Seromba* (ICTR-2001-66-I) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ៣១៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង III តុលាការ ICTR *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Gacumbtsi* (ICTR-2001-64-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ២៥៤។

[1138] អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ២១៖ '[អំពើប្រល័យពូជសាសន៍] ពីដំបូង ត្រូវបានយល់ថាជាការបំផ្លិចបំផ្លាញពូជសាសន៍ កុលសម្ព័ន្ធ ឬក្រុមផ្សេងមួយទៀត ដែលមានអត្តសញ្ញាណវិជ្ជមានជាក់លាក់មួយ ពោលគឺពុំមែនជាការបំផ្លិចបំផ្លាញប្រជាជនផ្សេងៗ

ដោយការយោងដល់អត្តសញ្ញាណរួម មិនមែនជាអវិជ្ជមានដោយការយោងដល់កង្វះខាតនៃអត្តសញ្ញាណពិសេសណាមួយនៃក្រុមនោះទេ”[1139]។ អត្តសញ្ញាណនេះត្រូវតែមានភស្តុតាងដែលបង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃចរិតលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ដែលជាលក្ខណៈទូទៅរបស់វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម មិនមែន កង្វះចរិតលក្ខណៈទាំងនេះដែលទាក់ទងនឹងចារីដែលរងការចោទប្រកាន់ទេ។ លក្ខខណ្ឌដែលក្រុមទទួលបានការការពារត្រូវបានកំណត់ *ជាវិជ្ជមាន* តាមរយៈការយោងដល់ចរិតលក្ខណៈពិសេសដោយឡែកដែលសមាជិកក្រុមនីមួយៗមានជាទូទៅ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងចម្បងនៃអនុសញ្ញាស្តីពីប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលត្រូវការពារក្រុមមនុស្សពិសេសដោយឡែក និងធានាពីការរួមចំណែកជាបន្តដល់ពិភពលោកចម្រុះ[1140]។

623. ដូចដែល ស.ច.ស បានសម្រេចកន្លងមក[1141] ចរិតលក្ខណៈរួមទាំងនេះចាំបាច់ត្រូវតែខុសពីក្រុមដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាន “ជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា"[1142]។ នៅក្នុងការអះអាងដែលថា

ដែលខ្វះអត្តសញ្ញាណដាច់ដោយឡែកពីក្រុមខ្លួនឡើយ’។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICJ *រឿងក្តីពាក់ព័ន្ធការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (បូស្នី និង ហឺសេហ្គោវីន តទល់នឹង សែប៊ី និងម៉ុងតេណេហ្គ្រូ)* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៧ របាយការណ៍តុលាការ ICJ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ១៩៣, ១៩៥។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៨៥។

[1139] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩១៧។

[1140] *សូមមើល ឧទាហរណ៍៖* សៀវភៅនិពន្ធដោយ Raphaël Lemkin *វិធានអ័ក្សក្នុងអឺរ៉ុបដែលត្រូវបានត្រួតត្រា* បោះពុម្ពនៅវ៉ាស៊ីនតោន Washington ឆ្នាំ ១៩៤៤ ទំព័រ៩១។ កិច្ចប្រជុំលើកទី៧៣ គណៈកម្មាធិការទី៦ អង្គប្រជុំលើកទី៣នៃ UN GAOR (ឆ្នាំ១៩៤៨) កថាខណ្ឌ៩១, ៩២, ៩៦។ តុលាការ ICJ *មតិប្រឹក្សា ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទិលសង្ស័យចំពោះអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍* មតិប្រឹក្សា ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៥១ ICJ Rep ១៥, ទំព័រ២៣។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radislav Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៣៦៖ *‘អ្នករៀបចំ និងអនុវត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ព្យាយាមដកហូតពីមនុស្សជាតិនូវភាពសម្បូរបែបផ្សេងៗគ្នា ដែលជាតិសាសន៍ ពូជសាសន៍ ជាតិពន្ធុ និងសាសនានៃមនុស្សជាតិទាំងអស់ផ្តល់ឱ្យ។ នេះគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងគ្រប់មនុស្សជាតិទាំងអស់ ហើយគ្រោះថ្នាក់របស់វាមិនត្រឹមតែប៉ះពាល់ដល់ក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅសម្រាប់ការបំផ្លិចបំផ្លាញហ្នឹងទេ ប៉ុន្តែវាប៉ះពាល់ដល់មនុស្សជាតិទាំងអស់’*។

[1141] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអះអាងអំពីអាជ្ញាយុកាលដ៏ច្បាស់លាស់នេះក្នុង៖ សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៧៖ *‘អ.វ.ត.កមានយុត្តាធិការលើអំពើ*

ក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណមួយ ចាំបាច់ត្រូវតែមានលក្ខណៈ "ស្ថិតស្ថេរ និងអចិន្ត្រៃយ៍"[1143] ហើយមិនចាំបាច់ជាក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនានោះ ស.ព.អ ច្រានចោលអត្ថន័យច្បាស់លាស់ និងសាមញ្ញនៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងមានការយល់ខុសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើយុត្តិសាស្ត្រនៃអង្គជំនុំជម្រះ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍*[1144]។ ទោះបីជាយុត្តិសាស្ត្រនៃអង្គជំនុំ

ប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលសំដៅលើក្រុមជាតិ ក្រុមជាតិពន្ធុ ក្រុមពូជសាសន៍ និងក្រុមសាសនា។ មានតែក្រុមទាំងបួន ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់នេះទេ ដែលជាក្រុមត្រូវការពារ'។

[1142] អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា៤។

[1143] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩១៩។ ទឡ្ហីករណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិត្រូវបានសង្ខេបដូចតទៅ៖ *'[វា] ស្ថិតក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងការផ្តន្ទាទោសជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលមានចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមមនុស្សអចិន្ត្រៃយ៍ និងមានស្ថិរភាព ដែលជាក្រុមរបស់បុគ្គលមួយចំនួន ដោយមិនគិតពីសេចក្តីប្រាថ្នាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ បើទោះជាពួកគេមិនស្ថិតក្នុងឈ្មោះចំណាងជើងក្រុមទាំងបួន ដូចមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាក្តី'*។

[1144] មាត្រា២ មានន័យច្បាស់លាស់ ក្នុងការបញ្ជាក់ថា ក្រុមទាំងបួនដូចមានចែង ទទួលបានការការពារយ៉ាងពិសេស។ នេះគឺស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងកម្មវត្ថុ និងគោលដៅនៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដូចគូសបង្ហាញដោយការបោះបង់ចោលនូវការយោងទៅលើ 'ក្រុមផ្សេងទៀត' (*ដំបូងឡើយ ក្នុង*៖ សេចក្តីសម្រេច លេខ៩៦ (១) អនុម័តដោយមហាសន្និបាត ក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទី៥៥ នៅថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៤៦ ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ A/Res/1/96) និងការពិចារណាប្រកបដោយការប្រុងប្រយ័ត្ន និងការដកចេញក្រុមជាក់លាក់ ក្នុងអំឡុងពេលចរចា (*សូមមើលជាឧទាហរណ៍*៖ កិច្ចប្រជុំលើកទី៧៥ គណៈកម្មាធិការទី៦ អង្គប្រជុំលើកទី៣ របស់ UN GAOR (ឆ្នាំ១៩៤៨) ទំព័រ១១២)។ បន្ថែមលើនេះទៀត មាត្រា២គួរត្រូវបានអាន ដោយពិចារណាលើឧបករណ៍បកស្រាយស្តង់ដារនៃ *expressio unius est exclusio alterius*។ នេះបង្កប់ន័យតាមរយៈការពណ៌នាច្បាស់លាស់នូវមូលដ្ឋានដូចមានចែង ដែលថា ក្រុមដែលមិនមានចែង គឺត្រូវបានគេដកចេញ។ ដូច្នេះ អ្នករៀបរៀងសេចក្តីព្រាងពុំ មានចេតនាទេថា មូលដ្ឋានដែលបានរៀបរាប់ តំណាងឱ្យក្រុមត្រូវការពារ ហើយក្រុមដែលស្ថិតនៅក្រៅក្រុមដែលបានរៀបរាប់ គឺត្រូវបានផាត់ចេញដោយចេតនា និងដោយសតិដឹង ដោយមិនពិចារណាទៅលើស្ថេរភាព ឬភាពអចិន្ត្រៃយ៍របស់ពួកគេនោះទេ។ ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់គាត់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពឹងផ្អែកជាចម្បងទៅលើការភ័ន្តច្រលំអំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការនានា។ ក្នុងរឿងក្តីមួយចំនួន ដែល គេស្តី 'មានស្ថេរភាព និងអចិន្ត្រៃយ៍' ត្រូវបានយកមកគាំទ្រដោយផ្អែកលើទ្រឹស្តី វាត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងនាមជាឧបករណ៍បកស្រាយ *បន្ថែម* ជាជាង*ជម្រើសផ្សេងមួយ* ចំពោះមូលដ្ឋាន ដែលបានរៀបរាប់។ នេះត្រូវបានបង្ហាញដោយអង្គហេតុដែលថា គ្រប់ការផ្តន្ទាទោសអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទាំងអស់នៅចំពោះមុខតុលាការ*ពិសេស* បានកំណត់ ក្រុមត្រូវការពារ ថាជា '*ក្រុមជាតិសាសន៍ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាមួយ* ដែលនីមួយមានការពិភាក្សាល្អិតល្អន់។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍*៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៥១២-៥១៥, ៧០២។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា

ជម្រះ *មិន អចិន្ត្រៃយ៍* មួយចំនួនរួមគ្នាមិនផ្តល់និយមន័យច្បាស់លាស់នៃមូលដ្ឋានលម្អិតនីមួយៗក៏ដោយ ក៏ទង្វើនេះមិនបញ្ជាក់ថា លក្ខខណ្ឌដែលក្រុមមួយមានចរិតលក្ខណៈជា "ជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា" ត្រូវបានច្រានចោល ឬអាចត្រូវបានច្រានចោលនោះដែរ។ យុត្តិសាស្ត្រនេះគ្រាន់តែបង្ហាញថា និយមន័យនៃមូលដ្ឋានលម្អិតនីមួយៗ មានភាពបត់បែនក្នុងកម្រិតមួយដែលថា មូលដ្ឋានទាំងនោះមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាមូលដ្ឋានមិនប្រែប្រួល ឬនៅដាច់តែឯង តែផ្ទុយទៅវិញ មូលដ្ឋាននីមួយៗគួរត្រូវបានបកស្រាយទៅតាមករណីមួយៗដោយពិចារណាពី "បរិបទនយោបាយ សង្គម ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌"[1145]។ បញ្ជីមូលដ្ឋានលម្អិតនេះមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ មិនមែនជាការបង្ហាញត្រួសៗ និងកំណត់ពីវិសាលភាពខាងក្រៅនៃការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍[1146]។ នៅពេលកំណត់ថាតើក្រុមមនុស្សមួយក្រុមត្រូវបានការពារ ឬអត់នោះ

ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦។ ការផ្តល់យោបល់ក្នុង *រឿងក្តី Akayesu* ដែលថា វាអាចធ្វើទៅបាន ក្នុងការប្រើប្រាស់តែមួយគត់នូវតេស្ត 'អចិន្ត្រៃយ៍ និងមានស្ថេរភាព' បានក្លាយជាកម្មវត្ថុសម្រាប់ការរិះគន់។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* Werle, G. និង Jessberger, F. *គោលការណ៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* បោះពុម្ពនៅទីក្រុង Oxford ឆ្នាំ២០១៤ ទំព័រ២៩៧ ពណ៌នាអំពីសំអាងហេតុលើចំណុចនេះ៖ 'លទ្ធផលដែលមិនចុះសម្រុងនឹងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព'។ បើទោះជាបែបនេះក្តី ករណីយុត្តិសាស្ត្រនេះមានពាក់ព័ន្ធអ្វីទៅនឹងឋានៈនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្នុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់អ.វ.ត.ក ឡើយ។

[1145] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Rutaganda* (ICTR-96-3-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៥៦៖ *អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ទស្សនាទាននៃក្រុមជាតិសាសន៍ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ និងសាសនា ត្រូវបានសិក្សាស្រាវជ្រាវយ៉ាងទូលំទូលាយ និងថា បច្ចុប្បន្ន នៅពុំទាន់មានអត្ថន័យច្បាស់លាស់ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ និងជាទូទៅនៅឡើយ។ ទស្សនាទាននីមួយៗនៃទស្សនាទានទាំងនេះត្រូវតែវាយតម្លៃ ក្នុងបរិបទវប្បធម៌ សង្គម និងនយោបាយជាក់លាក់មួយ។ សូមមើលផងដែរ* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kamuhanda* (ICTR-99-54A-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៦៣០។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kajelijeli* (ICTR-98-44A-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៨១១។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Musema* (ICTR-96-13-A) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៦១។

[1146] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Schabas, W. *អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ* បោះពុម្ពក្នុងក្រុង Cambridge ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ១១៧។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Kreß, C. 'ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ' (ឆ្នាំ ២០០៦) *វិវេចនាច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* ៤៦១ ទំព័រ៤៧៣។ *សូមមើលផងដែរ៖* សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៧។

ចរិតលក្ខណៈទូទៅដែលបញ្ជាក់ពីក្រុម ចាំបាច់ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃមូលដ្ឋានមួយ ឬច្រើននៃមូលដ្ឋានលម្អិតទាំងនេះ[1147]។

624. ការវាយតម្លៃថាតើក្រុមមនុស្សមួយក្រុមមានចរិតលក្ខណៈទូទៅដែលត្រូវបានការពារនៅក្រោមអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នោះ អាចត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយពិចារណាលើលក្ខណវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត និងអត្តនោម័ត ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវតែមានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់លើតថភាពសត្យានុម័ត[1148]។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅនេះ លក្ខខណវិនិច្ឆ័យអត្តនោម័តអាចបញ្ចូលទស្សនទាននៃក្រុមដែលទទួលបានការការពារដោយចារីដែលរងការចោទប្រកាន់ និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយខ្លួនឯងក្នុងក្រុមដែលទទួលបានការការពារដោយតំណាងឱ្យសមាជិកក្រុមនោះ[1149]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺថា គេមិនអាចប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រសត្យានុម័ត *សុទ្ធសាធ* ជាមួយនឹងនិយមន័យនៃក្រុមដែលទទួលបានការការពារទេ[1150]។ ផ្ទុយទៅវិញ ការវាយតម្លៃនេះត្រូវធ្វើឡើង

[1147] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Radislav Krstić* (IT-98-33-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៥៥៤។ Werle, G. និង Jessberger, F. គោលការណ៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បោះពុម្ពនៅក្រុង Oxford ឆ្នាំ២០១៤ ទំព័រ២៩៥។

[1148] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩២០ (បញ្ជាក់បន្ថែម)។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ២៨៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I ផ្នែក "ក" តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blagojević និង Jokić* (IT-02-60-T) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ៦៦៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kajelijeli* (ICTR-98-44A-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៨១១។

[1149] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kayishema និង Ruzindana* (ICTR-95-1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៩៨។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៨៣។

[1150] យុត្តាធិការអន្តរជាតិអនុវត្តមុនយុត្តាធិការពេលវេលារបស់អ.វ.ត.ក ចាត់ទុកយ៉ាងច្បាស់នូវសមាជិកភាពក្នុងក្រុមត្រូវការពារមួយ ថាជាបញ្ហាផ្នែកអង្គហេតុសត្យានុម័ត៖ តុលាការ ICJ *រឿងក្តីទៅដំណាក់កាលទីពីររបស់ (Liechtenstein តទល់នឹង Guatemala)* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៥៥ របាយការណ៍តុលាការ ICJ ឆ្នាំ១៩៥៥ [៤] ទំព័រ២៣។ តុលាការ PCIJ *សិទ្ធិរបស់ក្រុមជនជាតិដើមភាគតិចនៅតំបន់ Silesia ប៉ែកខាងលើ (ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់តទល់នឹងប្រទេសប៉ូឡូញ)* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩២៦ របាយការណ៍តុលាការ PCIJ Rep Series A លេខ១៥ ទំព័រ៣៣-៣៤។ ខណៈដែលសេចក្តីសម្រេចមុនៗរបស់ពីតុលាការពិសេស ត្រូវបានបកស្រាយដោយចម្រុះនៅបញ្ហានេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី *Stakić* សម្រេចដោយផ្ទាល់ និងយ៉ាងលះៗថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអត្តនោម័តតែមួយមិនអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីកំណត់

ដោយយោងលើ "លក្ខណៈពិសេស *សត្យានុម័ត* នៃបរិបទសង្គម ឬប្រវត្តិសាស្ត្រជាក់ស្តែង"[1151]។ និយមន័យនៃក្រុមដែលទទួលបានការការពារមិនអាចធ្វើឡើងដោយផ្អែកតែទៅលើការកំណត់ស្គាល់ស្លាកស្នាមអាស្រ័យអត្តនោម័តដោយចារីដែលរងការចោទប្រកាន់នោះឡើយ[1152]។ បើទោះបីជាជម្រើសភស្តុតាងអត្តនោម័តលើទស្សនទានចំពោះការយល់ឃើញលើក្រុមមួយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតក៏ដោយ ក៏ជម្រើសនោះ *ត្រូវតែ* ទទួលបានការគាំទ្រពីភស្តុតាងដែលថា ក្រុមនោះ គឺជា "ក្រុមគោលដៅក្នុងសង្គម ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង"[1153]។ ប្រសិនបើគ្មានការផ្តល់ទម្ងន់លើតថភាពសត្យានុម័តទេ វិធីសាស្ត្រអត្តនោម័តតែមួយ "នាំឱ្យមានភាពមិនសមហេតុផលដោយផ្អែកលើការប៉ាន់ស្មាន ដែលក្នុង

ក្រុមត្រូវការពារមួយបានទេ។ ក្នុងនាមជាអង្គឧទ្ធរណ៍តែមួយដែលត្រូវសម្រេចលើបញ្ហានេះដោយផ្ទាល់ អង្គជំនុំជម្រះបានពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចមុនៗរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពីតុលាការ ICTY និងតុលាការ ICTR ហើយកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា គ្មានសេចក្តីសម្រេចណាមួយកន្លងមក ដែលបានអនុវត្តតែវិធីសាស្ត្រអត្តនោម័ត ដើម្បីផ្តល់និយមន័យក្រុមនោះទេ ហើយថា អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ពុំអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តវិធីសាស្ត្របែបហ្នឹងបានទេ។ (តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ២៥។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICTY រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង *Radoslav Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៨៥)។

[1151] តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Semanza* (ICTR-97-20-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៣១៧។

[1152] ផលវិបាកនៃការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រអត្តនោម័តតែមួយ អាស្រ័យលើទស្សនរបស់ចារី ត្រូវបានបកស្រាយយ៉ាងល្អដោយ C Kreß 'ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ' (ឆ្នាំ២០០៦) *វិវេចនាច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* ៤៦១ ទំព័រ៤៧៤៖ '*ការបកស្រាយអំពីការកំណត់ដូចពណ៌នាក្នុងនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ពុំអាចទុកឱ្យចារីនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនោះបានទេ ប៉ុន្តែយ៉ាងហោចណាស់ ក្នុងកម្រិតណាមួយ ត្រូវអាស្រ័យលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត។ ការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រសត្យានុម័តនឹងមិនត្រឹមតែទប់ស្កាត់សេចក្តីសម្រេចរបស់អ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងនោះបង្ខាំងការការពារដល់ក្រុមជាក់លាក់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែនឹងប្រែក្លាយឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទៅជាឧក្រិដ្ឋកម្មពុំជាក់លាក់មួយនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុម ដោយផ្អែកលើមូលហេតុរើសអើង*'។

[1153] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Ignace Bagilishema* (ICTR-95-1A-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៦៥។ នៅត្រង់នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបែងចែកជាពិសេសរវាងការប្រើប្រាស់ទស្សនអត្តនោម័តក្នុងការកំណត់ថាតើចារីជឿជាក់ថាបុគ្គលម្នាក់ជាសមាជិកនៃក្រុមមួយ និងប្រើប្រាស់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យតែមួយដើម្បីកំណត់ក្រុមមួយ និងកំណត់ថាតើក្រុមនោះត្រូវការពារឬយ៉ាងណា។

នោះ ចារីស្ទើរតែអាចកំណត់ក្រុមណាមួយ ដោយមិនគិតពីលក្ខណៈពិសេសនៃក្រុមនោះ ហើយត្រូវបានចោទថាមានពិរុទ្ធភាពនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍”[1154]។

(ខ) ខ្មែរក្រោមមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកដែលមិនអាចញែកចេញពីក្រុមជាតិវៀតណាមបានឡើយ

625. ការលើកឡើងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា ខ្មែរក្រោមអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកដែលមិនអាចញែកចេញពីក្រុមជាតិវៀតណាម គឺជាការភ័ន្តច្រឡំផ្លូវច្បាប់ និងជាការយល់ខុសដោយចេតនាលើប្រវត្តិសាស្ត្រស្មុគស្មាញ ដែលកំណត់បរិបទទំនាក់ទំនងខ្មែរក្រោមជាមួយប្រទេសវៀតណាម[1155]។ ប្រជាជនខ្មែរក្រោមរស់នៅប្រមូលផ្តុំច្រើនបំផុតនៅភាគខាងត្បូងប្រទេសកម្ពុជា និងតំបន់ដីសណ្តទន្លេមេគង្គរបស់វៀតណាម[1156]។ ខ្មែរក្រោមក្នុងទឹកដីវៀតណាមត្រូវបានចាត់ទុកជាក្រុមជនជាតិភាគតិចខ្មែរ និងត្រូវប្រឈមនឹងគោលនយោបាយគាបសង្កត់ និងរើសអើងដែលអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលវៀតណាម[1157]។ ខ្មែរក្រោមមានជាតិសាសន៍ និងជាតិពន្ធុខ្មែរ និងមាន “ទំនាក់ទំនងភាសា សាសនា ទំនៀមទម្លាប់ និងវប្បធម៌រួមយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ” ជាមួយប្រទេសកម្ពុជា[1158]។ ដូចប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនដែរ ខ្មែរក្រោមនិយាយភាសាខ្មែរជាគោល និង

[1154] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Akhavan, P. ‘ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ICTR’ (ឆ្នាំ២០០៥) *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៩៨៩* ទំព័រ១០០២។

[1155] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។

[1156] មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា *សិទ្ធិទទួលបានសញ្ជាតិសម្រាប់ខ្មែរក្រោមនៅកម្ពុជា* របាយការណ៍ បោះពុម្ពនៅរាជធានីភ្នំពេញ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ទំព័រ៣។

[1157] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស *នៅលើអប្បហារ៖ ការរំលោភសិទ្ធិលើជនជាតិដើមភាគតិចខ្មែរនៅមេគង្គដែលតា ប្រទេសវៀតណាម* របាយការណ៍បោះពុម្ពនៅបុរីញូវយ៉ក ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ១៥-៣៧។ សៀវភៅនិពន្ធដោយ Harris, I. *ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងរបប ប៉ុល ពត* ឯកសារ D6.1.598 បោះពុម្ពដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ទំព័រ២៤៧-២៥៧ EN00704110-20។ សៀវភៅនិពន្ធដោយ Hickey, G. *មានសេរីភាពនៅក្នុងព្រៃ* បោះពុម្ពដោយសកលវិទ្យាល័យ Yale ឆ្នាំ ១៩៨២ ទំព័រ៦១។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Whitaker, D. *កម្ពុជា៖ ការសិក្សាអំពីប្រទេសកម្ពុជា* បោះពុម្ពនៅរាជធានីវ៉ាស៊ីនតោន ឆ្នាំ១៩៧៩ ទំព័រ៨០។

[1158] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Mohan, M. ‘ការសម្តែងឡើងវិញអមនុស្ស៖ តុលាការខ្មែរក្រហម និងខ្មែរក្រោម’ (២០០៨) ៤៣ *ទស្សនាវដ្តីប្រចាំឆ្នាំនៃច្បាប់អន្តរជាតិនៃសិង្ហបុរី* លេខ៤៣ ទំព័រ៤៦។

គោរពពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទ[1159]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិផ្ទាល់បានធ្វើការញែកចេញពីគ្នារវាងជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោមក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន និងគ្រាន់តែបានស្នើឱ្យដាក់បញ្ចូលចំណុចនេះក្នុងការចោទប្រកាន់មួយចំនួនពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍[1160]។

(១) សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រោម និងក្រុមជាតិវៀតណាម មានលក្ខណៈរួមបែបសត្យានុម័តឡើយ

626. ទោះបីជាមានបញ្ហាភស្តុតាងសំខាន់ៗយ៉ាងច្រើន ដែលត្រូវបានពិភាក្សាលម្អិតក្នុងផ្នែកខាងក្រោមក្តី ក៏សារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញថា ខ្មែរក្រោម និងជនជាតិវៀតណាម គឺជាក្រុមជាតិតែមួយដែលធ្វើឱ្យគេមិនអាចញែកខ្មែរក្រោមបានឡើយ។

627. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ដូចប្រជាជនជនវៀតណាមដែរ ខ្មែរក្រោមនិយាយភាសាខ្មែរ "មិនច្បាស់"[1161]។ ថ្វីបើមិនមែនជនជាតិវៀតណាមទាំងអស់សុទ្ធតែនិយាយភាសាខ្មែរ

[1159] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Harris, I. *ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងរបប ប៉ុល ពត* ឯកសារ D6.1.598 បោះពុម្ពដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ទំព័រ២៤៧ EN00704110។

[1160] សម្រាប់ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម១៩-២០ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវជំនុំជម្រះអំពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ជាជាងបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងក្រុមជនជាតិវៀតណាម (*សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៦៨៦)។ បន្ថែមលើនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានប្រៀបធៀបរវាងខ្មែរក្រោម និងក្រុមជនជាតិវៀតណាម ពេលស្នើសុំឱ្យមានការជំនុំជម្រះលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ៖ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម១-២, ១៣, ១៧-១៨ និង ២៦-២៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រោម និងជនជាតិវៀតណាម ក្នុងនាមជាក្រុមមនុស្សដាច់ដោយឡែក។ សម្រាប់ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម៣-៦, ១៧-២១, ២៨, ស្រុកគីរីវង់ ស្រុកត្រាំកក់ ស្រុកកោះអណ្តែត ស្រុកបាកាន ស្រុកសង្កែ ស្រុក៤១ និងស្រុក៤២ វិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រោម។ សម្រាប់ស្រុកគីរីវង់ ស្រុកត្រាំកក់ ស្រុកកោះអណ្តែត ស្រុកបាកាន ស្រុកសង្កែ ស្រុក៤១ និងស្រុក៤២ វិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការជម្លៀសខ្មែរក្រោម និងវៀតណាម ក្នុងនាមជាក្រុមដាច់ដោយឡែក។ សម្រាប់ស្រុកគីរីវង់ ស្រុកត្រាំកក់ ស្រុកកោះអណ្តែត ស្រុកបាកាន ស្រុកសង្កែ ស្រុក៤១ ស្រុក៤២ និងភូមិភាគពាយ័ព្យ វិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការដាក់ក្នុងពន្ធនាគារខ្មែរក្រោម។ សម្រាប់ស្រុកសង្កែ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំថា លោក យឹម ទិត្យត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើមនុស្សឃាត អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត និងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ និងការសម្លាប់រង្គាលខ្មែរក្រោម (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ III)។

ប៉ុន្តែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនដេញដោលឡើយ ហើយភស្តុតាងមិនបង្ហាញថា ខ្មែរក្រោម និងជនជាតិវៀតណាមនិយាយភាសាខ្មែរដោយមានសំនៀង*ដូចគ្នា*ទេ[1162]។ ជនជាតិដើមអាល្លឺម៉ង់ និងជនជាតិដើមបារាំងអាចនិយាយភាសាអង់គ្លេសដូចគ្នាដោយមាន "សំនៀងដោយឡែកមួយ"។ អង្គហេតុនេះមិនអាចបញ្ជាក់ថា ពួកគេស្ថិតក្នុងក្រុមជាតិតែមួយនោះទេ។ កម្ពុជាមានភាសាចម្រុះ និងសំនៀងខុសៗគ្នាតាមតំបន់[1163]។ យ៉ាងច្រើនបំផុតនោះ សំនៀងរបស់ខ្មែរក្រោមគ្រាន់តែញែក ខ្មែរក្រោមចេញពីក្រុមជនជាតិខ្មែរក្នុងតំបន់ផ្សេងទៀតតែប៉ុណ្ណោះ។

628. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ដូចប្រជាជនវៀតណាមដែរ ខ្មែរក្រោមមានសម្បុរភ្លឺ និង អាចសម្គាល់បានតាមរយៈសម្លៀកបំពាក់ ព្រោះ "ស្ត្រីខ្មែរក្រោម ដូចស្ត្រីវៀតណាមដែរស្លៀកខោ ចំណែកស្ត្រីខ្មែរស្លៀកសារ៉ុង"[1164]។ ភស្តុតាងដែលផ្តល់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺមិន គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងណាមួយឡើយ[1165]។ ក្រៅពីនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិន

[1161] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២១។

[1162] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារD378/2 កថាខណ្ឌ៨២១ ជើងទំព័រ២៩៣៧។ ក្នុងចំណោម សាក្សីទាំង២៨នាក់ ដែលលើកឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាសាខ្មែរក្រោម គឺមានតែពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ និយាយអំពីភាពស្រដៀងគ្នារវាងសំនៀងភាសាវៀតណាម និងសំនៀងភាសាខ្មែរក្រោម។

[1163] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* C. Miller *និងអ្នកផ្សេងទៀត កម្ពុជា* Cavendish Square ឆ្នាំ ២០១៧ ទំព័រ៩១។

[1164] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២១។ វាជាការកត់សម្គាល់ ដ៏រាក់កំផែលដែលថា ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មានក្រមទូទៅស្តីពីការស្លៀកពាក់។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មុំ ផល្លា* ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារD219/568 **ឆ.**១១៣ EN1182736។ *'ស.៖ តើការស្លៀកពាក់របស់ពួកគាត់ខុសពីខ្មែរធម្មតាឬ? ឆ.១១៣៖ ដូចតែគ្នា គេស្លៀកពាក់ខ្មៅ។ គេមិនឱ្យស្លៀកពាក់ពណ៌ផ្សេងទេ'* ។

[1165] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារD378/2 កថាខណ្ឌ៨២១ ជើងទំព័រ២៩៣៨។ ត្រង់ចំណុចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកយកសាក្សីបីនាក់ ដើម្បីមកគាំទ្រដល់ការអះអាងដែលថា ខ្មែរក្រោមសម្បុរស។ តាមការប្រៀបធៀប មានភស្តុតាងត្រង់កន្លែងផ្សេងទៀតក្នុងអត្ថបទដដែលនេះខុសពីការអះអាងនេះ៖ *កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គីម ប៊ុនលី* ថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/300 **ឆ.**២០៣, EN01045439៖ *'ស.៖ តើខ្មែរក្រោមមានរូបរាងយ៉ាងម៉េច? ឆ.២០៣៖ ពួកគេមានសម្បុរខ្មៅ'*។ *កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សយ សែន* ឯកសារ D219/918 ថ្ងៃទី១០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ **ឆ.**២៧ EN0476148: *'ស.៖ ចំពោះក្រុមមនុស្សដែលគេបញ្ជូនមកជាក្រុមមកក្រាំងតាចាន់ហ្នឹង គេបញ្ជូនមកថាជាយួន (វៀតណាម)? ហើយមួយក្រុមខ្មែរក្រោមក៏គេហៅថាយួន (វៀតណាម)។ តើដល់ពេលនេះ លោកដឹងថា មានអ្នកណាម្នាក់ក្នុងក្រុមហ្នឹង មិនពិតដូចជាអ្វីដែលគេដាក់ទេ ជាជាតិផ្សេងពីក្រុមហ្នឹងទេ? ឆ.៖ យួនពិតប្រាកដ សាច់សស្អសៗហ្នឹង។ កម្ពុជាក្រោមហ្នឹងខ្មែរ សាច់ឈាមដូចយើងអីចឹង'*។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២១ ជើងទំព័រ២៩៣៩ និង២៩៤០។ ត្រង់ចំណុចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកយកសាក្សីពីរនាក់

បានលើកឡើងថា សម្លៀកបំពាក់ទូទៅអាចបញ្ជាក់ពីសញ្ជាតិទេ ប៉ុន្តែនិយាយពីលក្ខណៈទូទៅនៃការស្លៀកពាក់ក្នុងតំបន់។ ទោះជាយ៉ាងណា ទាំងពណ៌សម្បុរ និងទំនៀមទម្លាប់ស្លៀកពាក់ សុទ្ធតែមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាលក្ខណៈ ដែលកំណត់បុគ្គលជាសមាជិករបស់ក្រុមដែលទទួលបានការការពារដោយសារមូលហេតុ*ជាតិ*ឡើយ ទោះបីជាលក្ខណវិនិច្ឆ័យនេះត្រូវបានបកស្រាយដោយភាពបត់បែនយ៉ាងណាក៏ដោយ[1166]។ ក្នុងខ្លឹមសារដ៏សាមញ្ញនៃអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ ទាំងពណ៌សម្បុរ និងទំនៀមទម្លាប់ស្លៀកពាក់ សុទ្ធតែត្រូវបានចាត់ទុកជាលក្ខណៈរបស់ជាតិសាសន៍ ឬជាតិពន្ធុរួម[1167]។ នៅពេលគ្មានការលើកឡើងជាវិជ្ជមានថា ខ្មែរក្រោម និងជនជាតិវៀតណាមគឺជាក្រុម*ពូជសាសន៍* ឬក្រុម*ជាតិពន្ធុ*តែមួយ ការពិតដែលថា ជនជាតិនីមួយៗអាចមានសម្បុរ ឬទំនៀមទម្លាប់ស្លៀកពាក់ខុសពីក្រុមជនជាតិខ្មែរនៅតំបន់ផ្សេងទៀត ញែកក្រុមនីមួយៗតែតាមបែបអវិជ្ជមានថា*ខុសគ្នា*ធៀបនឹងចារីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ ក្នុងការពិភាក្សាខាងលើ ក្រុមមួយដែលទទួលបានការការពារមិនអាចត្រូវបានកំណត់និយមន័យបែបអវិជ្ជមានឡើយ[1168]។

ដើម្បីមកគាំទ្រដល់ការអះអាងដែលថា ខ្មែរក្រោមមានទំនៀមទម្លាប់ស្លៀកពាក់ដូចវៀតណាម។ តាមការប្រៀបធៀបមានភស្តុតាងត្រង់កន្លែងផ្សេងទៀតក្នុងអត្ថបទដដែលនេះខុសពីការអះអាងនេះ៖ *កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថឹក យ៉ឺន* ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/123 **ឆ**.៣៣ EN00975877 (សូមកត់សម្គាល់ថា សាក្សីនេះត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជាខ្មែរ)៖ *'ស.៖ តើពួកគេស្លៀកពាក់ដូចម្តេច? ឆ.៣៣៖ ខ្មែរក្រោមស្លៀកពាក់ដូចយើងធម្មតា'*។ *កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គីម ផែន* ថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/733 **ឆ**.១៣ EN01238113៖*'ស៖ បើនិយាយពីវប្បធម៌ តើការរស់នៅខុសគ្នាដូចម្តេចដែរ?* **ឆ**.១៣៖ អត់មានទេ'

[1166] *សូមមើល៖* អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក មាត្រា៤។

[1167] សម្រាប់ជាឯកសារយោង ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ *របាយការណ៍របស់គណៈកម្មាអន្តរជាតិទទួលបន្ទុកសាកសួរអំពីករណីដាហ្វួ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ អនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ១៥៦៤របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤៩៤ពណ៌នាសំអាងហេតុពិស្តារពាក់ព័ន្ធ ដូចខាងក្រោម៖ *ពាក្យថា 'ក្រុមជនជាតិ' មានន័យថា បណ្តុំជន ដែលមានអត្តសញ្ញាណខុសពីក្រុមគេផ្សេង បើនិយាយអំពីសញ្ជាតិ ឬដើមកំណើត។ យ៉ាងណាមិញ 'ក្រុមជាតិពន្ធុ' គឺមានបណ្តុំជន ដែលមានចរិកលក្ខណៈ ឬសន្តានផ្លូវកាយពីកំណើតដូចគ្នាមួយចំនួន។ 'ក្រុមជាតិពន្ធុ' អាចត្រូវបានគេយកទៅសំអាងទៅលើបណ្តុំជន ដែលមានភាសាដូចគ្នា ក៏ដូចជា ទំនៀមទម្លាប់ ឬមត៌កវប្បធម៌ដូចគ្នា'*។ *សូមមើលផងដែរ៖ សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩២១ដល់៩២៤ ត្រង់ចំណុចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា ភាពខុសគ្នាផ្នែកនិយមន័យ ក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនីមួយៗ។ វាជាបទដ្ឋានច្បាប់ ដែលថា ពាក្យពេចន៍ទាំងអស់ក្នុងបទប្បញ្ញត្តិមួយត្រូវផ្តល់ទម្ងន់ឲ្យវា។

[1168] *នៅក្នុង* កថាខណ្ឌ៦២២។

629. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមប្រើប្រាស់របៀបដាក់ឈ្មោះដូចជនជាតិវៀតណាម[1169]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏គួរពិនិត្យអង្គហេតុនេះដោយពិចារណាពីបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់វា។ រដ្ឋវៀតណាម ជាពិសេសក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អធិរាជ Minh Mang និងរបប Nho Dinh Diem បានអនុវត្តគោលនយោបាយជិះជាន់ដើម្បីដាក់បញ្ចូលខ្មែរ ដោយ "គាបសង្កត់ឯកតាសង្គមខ្មែរបែបប្រពៃណី និងតម្រូវឱ្យខ្មែរក្រោមដាក់ត្រកូលវៀតណាម"[1170]។ មេធាវីការពារក្តីបានស្នើឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពិចារណាពីផលប៉ះពាល់ផ្នែកយុត្តិសាស្ត្រនៃការរកឃើញថាលទ្ធផលដ៏សំខាន់នៃការអនុវត្តរបស់រដ្ឋរើសអើងមួយដែលបង្ខំឱ្យក្រុមជាតិភាគតិចអនុវត្តវប្បធម៌ជាតិដែលមានសក្តានុពលខ្លាំង អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ក្រុមជាតិភាគតិចនោះលែងអាចកំណត់ជាក្រុមមួយ ដែលអាចទទួលបានការការពារក្រោមអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ទៅតាមសិទ្ធិរបស់ខ្លួនទៀតហើយ។

630. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមគួរត្រូវបានចាត់ទុកជាជនជាតិវៀតណាម ព្រោះប្រភពដែនដីរួមរបស់ពួកគេគឺស្ថិតក្នុងព្រំប្រទល់វៀតណាម[1171]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានផ្តល់ការគាំទ្រលើការអះអាងនេះឡើយ ហើយជាថ្មីម្តងទៀត វាគឺជាការសន្មតជារួម ៖ សហគមន៍ខ្មែរក្រោមជាច្រើនដែលកំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ធ្លាប់បានតាំងទីលំនៅក្នុងរដ្ឋកម្ពុជាតាំងពីប៉ុន្មានទសវត្សរ៍មុនមកម្ល៉េះ[1172]។ លើសពីនេះ វាមានលក្ខណៈប្រតិនិក្ខេបទៅនឹងកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ដែលលក្ខណវិនិច្ឆ័យជាតិត្រូវបានបកស្រាយ និងអនុវត្តដោយអន្លើៗ ដើម្បីរួមបញ្ចូលក្រុមមនុស្សជាក់លាក់នានា។ ការបកស្រាយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដែលថា ប្រភពដែនដីរួម គួរ*ច្រានចោល*ភាពខុសគ្នាបែបសត្យានុម័តផ្សេងទៀតនៃជាតិពន្ធុ ជាតិសាសន៍ និងសាសនា) នឹងរាំងស្ទះដល់គោលបំណង និងការអនុវត្តអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយដូច្នេះ គេមិនអាចញែកខ្មែរក្រោម និងជនជាតិ

[1169] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២១។

[1170] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Harris, I. *ព្រះពុទ្ធសាសនាក្រោមរបប ប៉ុល ពត* បោះពុម្ពដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឯកសារ D6.1.598 ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ២៥០ EN00704113។

[1171] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២២។

[1172] អត្ថបទនិពន្ធដោយ Hickey, G. *មានសេរីភាពក្នុងព្រៃ* បោះពុម្ពដោយសកលវិទ្យាល័យ Yale ឆ្នាំ១៩៨២ ទំព័រ៦១។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Whitaker, D. *កម្ពុជា៖ ការសិក្សាអំពីប្រទេសកម្ពុជា* បោះពុម្ពនៅទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោន ឆ្នាំ១៩៧៩ ទំព័រ៨០។ *សូមមើលផងដែរ៖ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ឹម ឈាន* ឯកសារ D219/277, 219/568។

វៀតណាមជាក្រុមមនុស្សមួយដើម្បីបញ្ជាក់ថា ពួកគេជាក្រុមជាតិរួមមួយដែលទទួលបានការការពារជារួមក្នុងអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍បានឡើយ[1173]។ តាមពិត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់យ៉ាងសមស្របនូវគោលការណ៍នេះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន[1174]។ នៅចំណុចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដកស្រង់សទិសភាពនៃ "ជនជាតិភាគតិចអាល្លឺម៉ង់ក្នុងប្រទេសប៉ូឡូញ ឬជនជាតិភាគតិចប៉ូឡូញក្នុងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់" ដើម្បីបង្ហាញថា អ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ មិនមានចេតនាបកស្រាយលក្ខណវិនិច្ឆ័យជាតិដោយផ្អែកតាមភាពតឹងរ៉ឹងផ្នែកភូមិសាស្ត្រ និងមិនគិតពីលក្ខណៈចម្រុះរបស់មនុស្សក្នុងប្រជាជាតិមួយឡើយ[1175]។ មេធាវីការពារក្តីបានយល់ស្របនឹងចំណុចនេះ។ ផ្អែកតាមអភិក្រមនេះ ជនជាតិខ្មែរក្រោមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមត្រូវបានកំណត់និយមន័យកាន់តែត្រឹមត្រូវជា "ជនជាតិភាគតិចកម្ពុជាក្នុងប្រទេសវៀតណាម" ពោលគឺជាអ្នកដែលមានប្រភពកំណើតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលគ្មានទំនាក់ទំនងពាក់ព័ន្ធជាមួយប្រទេសវៀតណាមទាល់តែសោះ។

(២) សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានចាត់ទុកតាមអត្តនោម័តជាផ្នែកដែលមិនអាចញែកចេញពីក្រុមជាតិវៀតណាមទេ

631. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមគួរត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជាតិវៀតណាម ព្រោះរបបខ្មែរក្រហមសន្មតពួកគេដូច្នេះ[1176]។ ដូចការពិភាក្សាខាងលើ ការយល់ឃើញបែបអត្តនោម័តតែមួយ មិនអាចកំណត់និយមន័យក្រុមដែលទទួលបានការការពារបានឡើយ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបង្ហាញមូលដ្ឋានបែបសត្យានុម័តសម្រាប់ការរកឃើញដូច្នេះ[1177]។ យ៉ាងណាក៏ដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានសន្មតជាក្រុមជាតិវៀតណាមឡើយ[1178]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ៖ "ខ្មែរក្រោម

[1173] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Milomir Stakić* (IT-97-24-T) សាលក្រម ថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៥១២។

[1174] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ ឯកសារD378/2 កថាខណ្ឌ៩២១។

[1175] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ ឯកសារD378/2 កថាខណ្ឌ៩២១។

[1176] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២៥។

[1177] *នៅក្នុង* កថាខណ្ឌ៦២៥។

[1178] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២៤ ជើងទំព័រ២៩៤៨ដល់២៩៥៥។

ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជា "ភ្នាក់ងារយួន" "ខ្សែរយៈយួន" "ខ្មែរប្រែដើម្បីយួន" "អាយ៉ងយួន" និងមាន "ទំនាក់ទំនងជាមួយយួន"។ វិធីសាមញ្ញបំផុតដែល ប.ក.ក បានហៅខ្មែរក្រោមគឺ "ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ"[1179]។ សារណាទាំងនេះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា របបខ្មែរក្រហមចាត់ទុកខ្មែរក្រោមជាជាតិពន្ធុខ្មែរ និង*ខុសពី*ក្រុមជាតិវៀតណាម។ អ្វីដែលល្អបំផុតនោះគឺ ភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់បង្ហាញថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានចាត់ទុកថាមាននិន្នាការនយោបាយវៀតណាម ប៉ុន្តែភស្តុតាងនេះក៏ជាការកំណត់លក្ខណៈសាមញ្ញផងដែរ។ ការស្រាវជ្រាវសមស្របមួយពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងប្រជាសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រោមបង្ហាញថា បុគ្គលដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណជាខ្មែរក្រោមមានប្រភពសាវតារចម្រុះ ហើយវាជារឿងសមហេតុផលផងដែរក្នុងការសន្មតថា បុគ្គលជាក់លាក់អាចត្រូវបានចាត់ទុកក្រោមការសង្ស័យ ដោយផ្អែកតាមមូលដ្ឋានដែលមិនពាក់ព័ន្ធទាំងស្រុងនឹងអរិភាពចំពោះជនជាតិវៀតណាម[1180]។ គួរកត់សម្គាល់ផងដែរថា ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមរួមបញ្ចូលខ្មែរក្រោមជាអ្វីដែលសំខាន់ដូច អៀង សារី និង សុន សេន ដែរ[1181]។

[1179] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ *D378/2* កថាខណ្ឌ ៨២៤។ [បញ្ជាក់បន្ថែម]

[1180] វិធីសាស្ត្ររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចំពោះភស្តុតាង គឺធ្វើមិនអើពើចំពោះអង្គហេតុដែលថា ខ្មែរក្រោម ដែលរស់នៅកម្ពុជា ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គឺមានលក្ខណៈផ្សេងៗពីគ្នាទៅតាមបរិបទសង្គម ហើយជាលក្ខណៈបុគ្គល អាចមានសត្រូវដែលជាខ្មែរក្រហម និងទុក្ខសោកជាច្រើន។ ឧទាហរណ៍ កម្លាំងប្រយុទ្ធដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចលនាកន្សែង-ស ធ្លាប់ត្រូវទទួលបានការហ្វឹកហ្វឺនពីសំណាក់សហរដ្ឋអាមេរិកឲ្យវ៉ៃប្រឆាំងនឹងពួកវៀតណាមខាងជើង (Ciorciari, J., 'ខ្មែរក្រោម និងការជំនុំជម្រះខ្មែរក្រហម' របាយការណ៍ បោះពុម្ពនៅរាជធានីភ្នំពេញ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១)។ ក្នុងរបប លន់ នល់ ខ្មែរក្រោមជាអ្នកដែលទទួលបានការអប់រំខ្ពង់ខ្ពស់ ទទួលបានមុខតំណែងរដ្ឋាភិបាលល្អៗ។ 'រាប់ពាន់នាក់' បានចូលបម្រើក្នុងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ហើយសហគមន៍ខ្មែរក្រោមមានអត្ថិភាពនៅក្នុង និងមានទំនាក់ទំនងនឹងទាំងប្រទេសថៃឡង់ដ៍ និងទាំងប្រទេសឡាវ (Whitaker, D. កម្ពុជា៖ ការសិក្សាអំពីប្រទេសកម្ពុជា ផ្នែកស្រាវជ្រាវសហព័ន្ធនៃបណ្ណាល័យព្រឹទ្ធសភា បោះពុម្ពនៅរាជធានីវ៉ាស៊ីនតោន ឆ្នាំ១៩៧៩ ទំព័រ៧០, ៧៩)។ មានភស្តុតាង ដែលថា ពាក្យ "យួន" ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាពាក្យដ៏ទូលំទូលាយចំពោះគ្រប់មនុស្សដែលជាខ្មាំងរបស់របបនោះ។ *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* ឯកសារ D118/124 គឹម សួរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឆ.២៧ EN 00975888។ ឯកសារ D118/128 ចៅ នី កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឆ.៤០, EN 00970009៖ 'នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមចង់សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់ គឺគេតែងតែប្រើពាក្យនេះ [ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ]'។

[1181] សៀវភៅនិពន្ធដោយ Kiernan, B. '*របប ប៉ុល ពត៖ ពូជសាសន៍ អំណាច និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ក្រោមសម័យខ្មែរក្រហម ឆ្នាំ១៩៧៥-៧៩*' ទំព័រ២៩៨ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤៖ ឯកសារ D1.3.17.5, ERN 00678500។ សៀវភៅនិពន្ធដោយ Chandler, D. '*សំឡេងពីមន្ទីរ ស-២១ - ភាពព្រឺខ្លាច និងប្រវត្តិក្នុងគុកសម្ងាត់របស់ ប៉ុល ពត*' ក្នុងសំណុំរឿង០០៤៖ ឯកសារ D6.1.83 ERN 00192698។

632. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានលើកឡើងថា ការដាក់បញ្ចូលខ្មែរក្រោមក្នុងក្រុមជាតិវៀតណាមនឹងឆ្លុះបញ្ចាំងបានសមស្របពីការយល់ឃើញ ឬគថាភាពរបស់ខ្មែរក្រោមក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនេះឡើយ។ ការធ្វើដូច្នេះគឺជាការបិទបាំងប្រវត្តិសាស្ត្រដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃលេសកាត់ទោស។ វាជារឿងមិនសមស្រប និងគ្មានប្រយោជន៍ផ្លូវច្បាប់ក្នុងការបញ្ជាក់ពីការពិតសម្រាប់សហគមន៍ខ្មែរក្រោម។

ii. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានកំណត់ចេតនាចាំបាច់ជាក់លាក់សម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍

633. ដើម្បីចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍[1182] ត្រូវមានការបញ្ជាក់ថា អំពើជាមូលដ្ឋានដែលរងការចោទប្រកាន់ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ (“ចេតនាជាក់លាក់”)[1183]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានផ្តល់ការពន្យល់ណាមួយពីចេតនាជាក់លាក់សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ចំពោះនិយមន័យដែលលើកឡើងក្នុងប្រយោគខាងដើមឡើយ[1184]។ មេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ចេតនាកជាក់លាក់ដូចខាងក្រោម។

634. ចេតនាជាក់លាក់តម្រូវឱ្យមានធាតុផ្សំជាក់លាក់ពីរ។ ទីមួយ ចារីត្រូវប្រព្រឹត្តដើម្បីសម្រេចបានគោលបំណងរួមនៃការបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារ (“ចេតនាបំផ្លាញ”)។ ទីពីរ មានទំនាក់ទំនងធម្មតារវាងគោលបំណងរួមក្នុងការបំផ្លាញក្រុមមួយដែលទទួលបានការការពារ និង

[1182] ដូចបានចោទប្រកាន់ ជាមួយចេតនាកម្ទេចខ្មែរក្រោម៖ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រឆាំង យឹម ទិត្យ ដែលបានកែប្រ* ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ៧។

[1183] អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា២។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអ.វ.ត.ក ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ មាត្រា៤។ មេធាវីការពារក្តីសម្គាល់ឃើញថា *“ចេតនាជាក់លាក់”* យោងទៅលើ *“ចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍”* ក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៩៤៨ល់៩៨។ ក្នុងនេះ ពាក្យទាំងនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជំនួសគ្នាទៅវិញមកៗ។

[1184] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩១៦។

មូលហេតុរើសអើងដែលធ្វើឲ្យក្រុមនោះទទួលបានការការពារ (“ឧទាហរណ៍ ក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ”)[1185]។

635. ដើម្បីបំពេញធាតុផ្សំទីមួយ ចារីត្រូវតែ “មានបំណងច្បាស់លាស់ក្នុងប្រព្រឹត្តអំពើដែលត្រូវបានហាមឃាត់ដើម្បីបង្កជាការបំផ្លិចបំផ្លាញ ទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមនោះ”[1186]។ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលផ្តោតលើគោលដៅ[1187]។ ការចោទប្រកាន់ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា តាមរយៈការប្រព្រឹត្តអំពើដែលរងការចោទប្រកាន់ ចារី*ខិតខំសម្រេចបាន*ការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារ មិនមែនផ្តោតលើបុគ្គលនានាដោយចៃដន្យដោយសារការរើសអើងដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅលាក់បាំងឡើយ[1188]។ ចំណុចនេះទាម

[1185] នៅមានគម្លាតគ្នាក្នុងសំណៅបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស ដែលពាក្យ “បែបហ្នឹង” ត្រូវបានសរសេរជា “ដូចជា”។ ចំណុចនេះត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងមាត្រា៤នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអវតក ត្រូវបានអានស្របគ្នានឹងមាត្រា២នៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ *សូមមើល៖* សំណុំរឿង០០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ* ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ១៣១១។ សំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ៨៥ ជើងទំព័រ១៨៧។ វចនាសម្ព័ន្ធនេះត្រូវបានពិភាក្សាក្នុង៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Duško Sikirica* និងអ្នកផ្សេងទៀត (IT-95-8-T) សាលក្រមលើសារណារបស់មេធាវីការពារក្តីសុំលើកលែងទោស ថ្ងៃទី៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៥៨៖ *‘[មាត្រា២]។ កំណត់អត្តសញ្ញាណ និងពន្យល់យ៉ាងច្បាស់អំពីចេតនា ដែលចាំបាច់ត្រូវបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍។ [...]មានធាតុផ្សំចំនួនពីរក្នុងធាតុផ្សំនៃ [មាត្រា២] ទាមទារដោយរដ្ឋអាជ្ញា តាមផ្លូវច្បាប់ ដើម្បីបង្កើត។ ដំបូង ត្រូវតែបង្កើតនូវចេតនាបំផ្លិតបំផ្លាញ ទាំងស្រុង ឬជាចំណែក [ក្រុមដែលត្រូវការការពារ]។ ទីពីរ ត្រូវតែបង្កើតនូវចេតនាបំផ្លិតបំផ្លាញ [ក្រុមដែលត្រូវការការពារ] បែបហ្នឹង។ ធាតុផ្សំទាំងពីរនេះមានលក្ខណ:ត្រួតគ្នា មានន័យថា រដ្ឋអាជ្ញាមិនត្រឹមតែបង្កើតនូវចេតនាបំផ្លិតបំផ្លាញ [ក្រុមដែលត្រូវការការពារ]ងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែខ្លួនក៏ត្រូវតែបង្កើតផងដែរនូវចេតនាបំផ្លិតបំផ្លាញក្រុមទាំងនោះ បែបហ្នឹង’*។

[1186] ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ *របាយការណ៍របស់គណ:កម្មការអន្តរជាតិទទួលបន្ទុកស៊ើបអង្កេតអំពីករណីដាហ្វួរ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ អនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ១៥៦៤របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤៩១។

[1187] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត Ambos, K. ‘តើពាក្យថា “ចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញ” ក្នុងបរិបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មានខ្លឹមសារយ៉ាងដូចម្តេចទៅ?’ (ឆ្នាំ២០០៩) *វិវេចនាកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ* ៩១ (៨៧៦) ៨៣៣ ទំព័រ៨៣៥៖ *‘Indeed genocide [...] ជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានចេតនាលាក់កំបាំង ឬឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានគោលដៅច្បាស់លាស់ (Absichts- oder Zieldelikt)’*។

[1188] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Jelisić* (IT-95-10-A) សាលក្រម ថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៤២។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICJ *រឿងក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសលើឧក្រិដ្ឋកម្ម*

ទារនូវការញែកច្បាស់រវាងអំពើដែលបានប្រព្រឹត្តដោយសារតែចេតនារើសអើង និងអំពើដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមាន*ចេតនាជាក់លាក់* កាន់តែច្រើនក្នុងការបំផ្លាញក្រុមមួយ ដែលទទួលបានការការពារ ដែលបុគ្គលនោះជាសមាជិក[1189]។ ដើម្បីចោទប្រកាន់ជា*មេខ្លោង* ត្រូវមានការបញ្ជាក់ថាចារីចង់បានលទ្ធផលដែលចង់បាន មិនមែនការដឹងឮថា លទ្ធផលនោះនឹងកើតចេញពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួនឡើយ[1190]។

ប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្ដី បូស្នី និង ហឺសេហ្គោវីន តទល់នឹងសែប៊ី និងម៉ុងតេណេហ្គ្រូ) សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ របាយការណ៍តុលាការ ICJ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ១៨៧។ តុលាការ ICTR *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bagilishema* (ICTR-95-1A-T) សាលក្រម ថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៦១។ តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kupreškić និងអ្នកផ្សេងទៀត*។ (IT-95-16-T) សាលក្រម ថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ៦៣៦៖ *'ទាំងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងទាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តប្រឆាំងនឹងនឹងបុគ្គល ដែលស្ថិតក្នុងក្រុមជាក់លាក់ និងមនុស្សដែលត្រូវគេកំណត់គោលដៅ ដោយសារតែការស្ថិតក្នុងក្រុមបែបហ្នឹង។ ក្នុងក្រុមទាំងពីរ អ្វីដែលសំខាន់គឺចេតនារើសអើង៖ ដើម្បីវាយប្រហារលើបុគ្គលម្នាក់ដោយសារតែលក្ខណៈសាសនា ពូជសាសន៍ ឬជាតិពន្ធុរបស់គេ [...].ខណៈដែលក្នុងករណីនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ចេតនារើសអើងអាចមានទម្រង់អមនុស្សធម៌ច្រើនប្រការ [...] ក្នុងករណីនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ចេតនាត្រូវតែអមជាមួយនឹងការប៉ុនប៉ងបំផ្លិតបំផ្លាញ ទាំងស្រុង ឬជាចំណែក ក្រុម ដែលជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នោះ ស្ថិតនៅ'*។

1189 *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* តុលាការ ICJ *រឿងក្ដីពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់ឱ្យអនុវត្តអនុសញ្ញាស្ដីពីការបង្ការ និងការផ្ដន្ទាទោសចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (ប្រទេសបូស្នី និងហឺសេហ្គោវីន តទល់នឹងប្រទេសសែប៊ី និងម៉ុងតេណេហ្គ្រូ)* សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ របាយការណ៍តុលាការ ICJ ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ១៨៧៖ 'វាមិនគ្រប់គ្រាន់នឹងបង្កើត *[...] ដែលថា ការសម្លាប់គ្រោងទុកជាមុនដោយខុសច្បាប់នូវសមាជិករបស់ក្រុមមួយបានកើតឡើង។ ចេតនាបន្ថែមក៏ត្រូវតែបង្កើតផងដែរ និងកំណត់និយមន័យឱ្យបានច្បាស់លាស់។ [...] វាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ដែលថា សមាជិកនៃក្រុមត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ដោយសារពួកគេស្ថិតក្នុងក្រុមនោះ ដែលនោះគឺដោយសារចារីមានចេតនារើសអើងនោះទេ។ វាទាមទារអ្វីបន្ថែមទៀតលើសពីនេះ។ អំពើនានា ដែលរៀបរាប់ក្នុងមាត្រា២ ចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តជាមួយចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមបែបហ្នឹង ទាំងស្រុង ឬជាចំណែក'*។

1190 តុលាការ ICTR *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៤៩៨។ តុលាការ ICTY *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ១៣៤។ តុលាការ ICTR *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Rutaganda* (ICTR-96-3A) សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៥២៤។ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ *របាយការណ៍នៃគណៈកម្មការអន្តរជាតិទទួលបន្ទុកសួរនាំអំពីករណីដាហ្វួ* ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ អនុលោមតាមសេចក្ដីសម្រេចលេខ១៥៦៤ របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៤៩១។

636. ចេតនាជាក់លាក់ទាមទារនូវការបញ្ជាក់មិនត្រឹមតែថា ចារីបានប្រព្រឹត្តដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅមួយនោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏តម្រូវផងដែរថា គោលដៅនេះត្រូវមានលក្ខណៈជាក់លាក់មួយ[1191]។ មុខងារនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវ "ដូច្នេះ" គឺតម្រូវឱ្យមានទំនាក់ទំនងរវាងចេតនាបំផ្លាញក្រុមមួយដែលទទួលបានការការពារ និងមូលដ្ឋាននានាដែលធ្វើឱ្យក្រុមនោះទទួលបានការការពារ។ ដើម្បីបំពេញធាតុផ្សំទីពីរ ត្រូវមានការបង្ហាញថា ចារីខិតខំបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារ *ដោយសារតែ*លក្ខណៈជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនារបស់ពួកគេ[1192]។ ចារីត្រូវតែទទួលបានការលើកទឹក

[1191] គោលដៅនៃការបំផ្លិតបំផ្លាញក្រុមមួយដែលត្រូវការការពារ ត្រូវតែជម្រុញដោយភាពស្អប់ខ្ពើមចំពោះក្រុម "*បែបហ្នឹង*"៖ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Behrens, P. '*អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងសំណួរអំពីហេតុផល*' (ឆ្នាំ២០១២) *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ* (១០) ៥០១ ទំព័រ៥០៥៖ '*យុទ្ធនាការសម្លាប់រង្គាលមួយអាចត្រូវបានកំណត់គោលដៅបំផ្លិចបំផ្លាញកម្រិតខ្ពស់នូវសមាជិកមួយចំនួននៃក្រុម ដែលត្រូវការការពារ គឺមានលក្ខណៈលើសកម្រិតនៃពាក្យ "ជាចំណែក"។ ប៉ុន្តែ យុទ្ធនាការនោះមិនមានលក្ខណៈប្រល័យពូជសាសន៍ទេ (ហើយ ដូច្នេះអ្នកចូលរួមទាំងនោះនឹងមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នោះទេ) ប្រសិនបើជនរងគ្រោះត្រូវបានជ្រើសរើស មិនដោយសារពួកគេស្ថិតក្នុងក្រុមដែលត្រូវការការពារមួយទេ តែដោយសារឧទាហរណ៍ ទស្សនៈផ្នែកនយោបាយរបស់គេទៅវិញនោះ*'។ អត្ថបទនិពន្ធដោយ Cherkassky, L. '*តើអ្វីទៅដែលបែងចែកឱ្យដាច់នូវភាពអាក្រក់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយយើងគួរឆ្លើយតបចំពោះវាបែបណាទៅ?*' (ឆ្នាំ២០០៨) ទស្សនាវដ្តីអន្តរជាតិស្តីពីទណ្ឌកម្ម និងការផ្តោលទោស (៤) ១១០ ទំព័រ១១២។ *ទស្សនាវដ្តីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ*

[1192] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍*៖ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៥២១៖ '*អំពើនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តប្រឆាំងនឹងបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ ដោយសារតែបុគ្គលនោះជាសមាជិកនៃក្រុមជាក់លាក់មួយ និងពិសេសដោយសារ ពួកគេស្ថិតនៅក្នុងក្រុមនេះ។ ដូច្នេះ ជនរងគ្រោះត្រូវបានជ្រើសរើស មិនដោយសារអត្តសញ្ញាណជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់គេនោះទេ តែទៅលើសមាជិកភាពរបស់គេក្នុងក្រុមជាក់លាក់ណាមួយ ដោយសារសញ្ជាតិ ពូជសាសន៍ ជាតិពន្ធុ និងសាសនារបស់ក្រុមនោះ*។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kayishema* និង *Ruzindana* (ICTR-95-1-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៩៨-៩៖ *ជាមួយនឹងចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាក់លាក់ណាមួយ ដោយសារសញ្ជាតិ ពូជសាសន៍ ជាតិពន្ធុ និងសាសនារបស់ក្រុមនោះ។ ដូច្នេះ អំពើនោះត្រូវអនុវត្តទៅលើក្រុមជាក់លាក់មួយផ្អែកលើមូលហេតុរើសអើងទាំងនេះ។ [...]"ការបំផ្លិចបំផ្លាញ"* ត្រូវតែកំណត់គោលដៅចំពោះក្រុមនោ'។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bagilishema* (ICTR-95-1A-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ៦១៖ '*ចំពោះមួយក្នុងចំណោមអំពើ ដែលបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រសិនបើអំពើនោះផ្តោតលើបុគ្គលម្នាក់ ដោយសារតែបុគ្គលនោះជាសមាជិកនៃក្រុមជាក់លាក់ណាមួយ និងជាពិសេសដោយសារ សមាជិកភាពរបស់គាត់នៅក្នុងនោះ [...] ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយជនល្មើស មិនមែនដោយសារមូលហេតុនៃអត្តសញ្ញាណបុគ្គលរបស់គាត់ទេ ប៉ុន្តែដោយសារគាត់ជាសមាជិកនៃក្រុមជាក់លាក់ណាមួយ ដោយសារសញ្ជាតិ ពូជសាសន៍ ជាតិពន្ធុ និងសាសនារបស់ក្រុមនោះ*។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić* (IT-97-24-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៥២១៖ '*ក្រុមនោះ*

ចិត្តឱ្យបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារ ដោយសារមូលហេតុរើសអើងដែលធ្វើឱ្យគេចាត់ទុកថា ក្រុមនោះទទួលបានការការពារ[1193]។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺចំណុចនេះខុសប្លែកពីហេតុផល*ផ្ទាល់ខ្លួន*[1194]។ ផ្ទុយពីសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[1195] ការបកស្រាយនេះ

ត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ដោយសារតែលក្ខណៈពិសេសរបស់ក្រុមនេះ និងចេតនាជាក់លាក់ បំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមដែលជាក្រុមជាក់លាក់ និងដាច់ដោយឡែក'។ តុលាការ ICJ *រឿងក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍* (*រឿងក្តីបូស្នី និងហឺសេហ្គោវីន តទល់នឹងប្រទេសសែប៊ី និងប្រទេសម៉ុងតេណេក្រូ*) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ ICJ Rep ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ១៨៧។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Georges Anderson Nderubumwe Rutaganda* (ICTR-96-3A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៥២៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Musema* (ICTR-96-13-A) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ១៦៦។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Kajelijeli* (ICTR-98-44A-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ៨០៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៥៦១។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Niyitegeka តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-96-14-A) សាលក្រម ថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៥០។

[1193] រចនាសម្ព័ន្ធនៃចេតនាជាក់លាក់ និងលក្ខខណ្ឌតម្រូវរបស់វា ដើម្បីបង្ហាញអំពីហេតុផលជាក់លាក់មួយ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាខុសប្លែកពីវិធានទូទៅ ដែលថា ហេតុផលគឺពុំមែនជាធាតុផ្សំមួយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិទេ៖ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Blaškić* (IT-95-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៦៩៤៖ '*ចេតនាឧក្រិដ្ឋ គឺជាស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត ឬកម្រិតនៃកំហុសឆ្គង ដែលជនជាប់ចោទមានក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ។ ជាទូទៅ ហេតុផល ត្រូវបានចាត់ទុកថាអ្វីដែលបណ្តាលឱ្យជនណាម្នាក់ប្រព្រឹត្ត។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍បានសម្រេចថា បើយោងតាមការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ជាទូទៅ ហេតុផលគឺពុំពាក់ព័ន្ធទេ ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែវា [ទៅជាពាក់ព័ន្ធទៅវិញ ក្នុងអំឡុងពេលផ្តាលទោស]។ ហេតុផលក៏ត្រូវបានពិចារណាក្នុងកាលៈទេសៈពីរបន្ថែមទៀត៖ ទីមួយ វាគឺជាធាតុផ្សំតម្រូវឱ្យមានជាចាំបាច់ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដូចជា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានចេតនាជាក់លាក់ដែរ [...]*។'

[1194] ការបែងចែកនេះត្រូវបានពិភាក្សាយ៉ាងល្អក្នុង *រឿងក្តី Niyitegeka តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-96-14-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៥២ដល់៥៣៖ '*ក្នុងរឿងក្តី* Kayishema *និង* Ruzindana *អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍បានរំឭកថា "ចេតនាឧក្រិដ្ឋ មិនត្រូវយល់ច្រឡំជាមួយនឹងហេតុផលនោះទេ" ហើយថ្លែងថា "ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហេតុផលផ្ទាល់ខ្លួនពុំអាចដាក់ចេញពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ" ហើយជាងនេះទៀតគឺអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនាអត្តនោម័ត។ គោលជំហរនេះត្រូវបានពង្រឹងការអនុវត្តក្នុងរឿងក្តី [Jelisić] ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍តុលាការ ICTY កត់សម្គាល់ថា "អត្ថិភាពនៃហេតុផលផ្ទាល់ខ្លួនពុំលើកលែងឱ្យចារីចេញពីការមាននូវចេតនាជាក់លាក់ ក្នុងប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នោះទេ"។ យ៉ាងណាមិញ ពាក្យ "បែបហ្នឹង" បង្កើតបានជាធាតុផ្សំដ៏សំខាន់មួយនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ [...].*។ ពាក្យ "*តាមន័យត្រង់* " *មានប្រសិទ្ធភាពនៃការគូសបញ្ជាក់*

ត្រូវមានការបង្ហាញអត្ថន័យច្បាស់លាស់ និងធម្មតាក្នុងអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍[1196] ការវិវត្ត របស់ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ[1197] និងយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ[1198]។

អំពីភាពខុសគ្នាជាក់ស្តែងរវាងការសម្លាប់ជាទ្រង់ទ្រាយធំ និងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ដែលក្នុងនោះ ចារីកំណត់គោលដៅទៅលើក្រុមជាក់លាក់ណាមួយ ដោយសារសញ្ជាតិ ពូជសាសន៍ ជាតិពន្ធុ និងសាសនារបស់ក្រុមនោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ពាក្យ "តាមន័យត្រង់" គួសបញ្ជាក់លក្ខខណ្ឌតម្រូវចេតនាជាក់លាក់។ វាពុំហាមឃាត់ការផ្តន្ទាទោសចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងករណី ដែលចារីក៏ត្រូវបានដឹកនាំដោយមូលហេតុ ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងផ្លូវច្បាប់ក្នុងបរិបទនេះ។ដូច្នេះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបកស្រាយត្រឹមត្រូវចំពោះពាក្យ "បែបហ្នឹង" មានន័យថា អំពើនោះផ្តោតលើជនរងគ្រោះ ដោយសារសមាជិកភាពរបស់គាត់នៅក្នុងក្រុមដែលត្រូវបានការពារមួយ ប៉ុន្តែមិនដោយសារតែសមាជិកភាពបែបហ្នឹងទាំងស្រុងនោះទេ'។

1195 មេធាវីការពារក្តី លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាក្រុមដំបូងដែលកត់សម្គាល់ថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើចំណុចនេះ គឺមិនច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះ (*សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង០០៤/០២ *ចម្លើយតបរបស់ អោ អាន ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន៦៦* ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/6 កថាខណ្ឌ៣៧៤ ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណុំរឿង០០៤/០២ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន៦៦នៃវិធានផ្ទៃក្នុង* ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/5 កថាខណ្ឌ៤៨៩ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ពាក្យពេចន៍មួយចំនួនធំមកប្រើប្រាស់ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៩៣៤)។ តាមការស្វែងយល់របស់មេធាវីការពារក្តីអំពីទឡ្ហីករណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គាត់ស្នើសុំថា ប្រសិនបើ មាត្រា២ត្រូវបានបកស្រាយថាជាភស្តុតាងតម្រូវជាចាំបាច់ ដែលសមាជិកនៃក្រុមដែលត្រូវការការពារ ត្រូវបានកំណត់គោលដៅជាពិសេស ដោយសារតែសមាជិកភាពរបស់គេក្នុងក្រុមនោះ វានឹងមានន័យថា ពាក្យ "បែបហ្នឹង" មានលក្ខណៈច្រំដែល'។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពុំបានផ្តល់ការបកស្រាយផ្សេងទៀតនោះទេ ហើយក៏ពុំបានផ្តល់ការពន្យល់បន្ថែមណាមួយ ឬ ដីកាគាំទ្រចំពោះមូលហេតុដែលការបកស្រាយពាក្យនេះក្នុងន័យនេះ (ឬន័យណាមួយផ្សេង) នឹងធ្វើឱ្យវាមានលក្ខណៈច្រំដែលក៏ដែរទេ។ បន្ថែមលើនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិព្យាយាមច្រានចោលការបកស្រាយនេះ ដោយថ្លែងថា គេប្រទះឃើញករណីនេះ *"តែក្នុងករណីមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ក្នុងការបកស្រាយចំណុចច្បាប់ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការចេញសាលក្រម'*។ ទង្វើបែបនេះធ្វើមានការយល់ ខុស។ អង្គតុលាការមួយ ដែលបញ្ជាក់ពាក្យពេចន៍ស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្នែកចេតនាសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលនានានៅចំពោះខ្លួន គឺមិនត្រូវបានចាត់ទុកជា '*ការបកស្រាយចំណុចច្បាប់ ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការចេញសាលក្រម*' នោះទេ។

1196 ក្នុងការបកស្រាយមាត្រា២នៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការវិវឌ្ឍដែលគេចង់បានគឺការផ្តល់ប្រសិទ្ធភាពដល់ពាក្យ "បែបហ្នឹង"។ បកស្រាយមាត្រា២ ដើម្បីទាមទារត្រឹមតែ 'ចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញ' ក្រុមដែលត្រូវការការពារមួយ ដោយគ្មានបន្ទុកខ្ពស់ថែមទៀត ក្នុងបង្ហាញចេតនារើសអើងចំពោះក្រុមនេះ បណ្តាលឱ្យពាក្យ 'បែបហ្នឹង' មានលក្ខណៈច្រំដែល ត្បិតវាពុំបម្រើតួនាទីបន្ថែមអ្វីផ្សេងឡើយ។

1197 សម្រាប់ព័ត៌មានពិស្តារអំពីសារតារពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីព្រាង *សូមមើល* អត្ថបទនិពន្ធដោយ Schabas, W. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ បោះពុម្ពនៅក្រុង Cambridge ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ២៩៤-៣០២។

1198 *ដកស្រង់ក្នុងនេះស្រាប់*។

637. នៅពេលគ្មានភស្តុតាងផ្ទាល់ ចេតនាជាក់លាក់អាចត្រូវបានទាញចេញពីអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធ[1199]។ ក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ ការសន្និដ្ឋានដែលធ្វើឡើងត្រូវតែ "ជាការសន្និដ្ឋានសមហេតុផល *តែមួយគត់*ស្តីពីភស្តុតាងនោះ"[1200]។ ដូច្នេះ ក្នុងករណីដែលអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធផ្តល់ការសន្និដ្ឋានសមហេតុផលពីរ ឬច្រើន គេមិនអាចសន្និដ្ឋានពីចេតនាជាក់លាក់បានឡើយ[1201]។ លទ្ធភាពនេះបង្ហាញបន្ថែមទៀតពីសារៈសំខាន់ដែលថា ក្រុមដែលទទួលបានការការពារត្រូវបានកំណត់និយមន័យត្រឹមត្រូវ និងច្បាស់លាស់ មុនពេលវាយតម្លៃពីចេតនាជាក់លាក់ ដូចការកត់សម្គាល់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរឿងក្តី Stakic ៖

> ដោយសារតែភស្តុតាងនៃចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លាញ អាចទាញចេញពីសកម្មភាព ដែលលើកឡើងរបស់ជនជាប់ចោទចំពោះក្រុមគោលដៅ គេអាចកំណត់ដោយភាពប្រាកដប្រជាថាតើ [ជនជាប់ចោទ] មានចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លាញ ឬទេ ប្រសិនបើក្រុមគោលដៅផ្ទាល់មិនត្រូវបានកំណត់និយមន័យ[1202]។

638. ក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានខិតខំលើកឡើងពីផែនការដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងការ "កម្ចាត់ប្រជាជនវៀតណាមចេញពីកម្ពុជា"[1203]។ ត្រឹមកម្រិតដែលចេតនាចំពោះខ្មែរក្រោមត្រូវបានលើកឡើងដោយផ្ទាល់ក្នុងចំណុចនេះ យ៉ាងហោចណាស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានរបបខ្មែរក្រហមចាត់ទុកតាមដំណាក់កាល

[1199] *សូមមើលជាឧទាហរណ៍៖* តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Gacumbitsi តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-2001-64A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ៤១។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៣៤។ តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៥២៣។

[1200] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៤១។ *សូមមើលផងដែរ៖* តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Brđanin* (IT-99-36-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ៩៧០។

[1201] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krstić* (IT-98-33-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៤១។

[1202] តុលាការ ICTY *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Stakić* (IT-97-24-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១៨។

[1203] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២៨។

ថាមាននិន្នាការនយោបាយវៀតណាម[1204]។ ក្នុងចំណុចនេះ ត្រូវមានការគូសបញ្ជាក់ថា គេមិនអាចសន្និដ្ឋានពីចេតនាជាក់លាក់ចេញពីក្រុមនិន្នាការនយោបាយបានឡើយ។ ដើម្បីចាត់ទុកជាជនរងគ្រោះដោយសារអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវមានការបញ្ជាក់ថា ជនរងគ្រោះនោះគឺជាសមាជិកម្នាក់របស់ក្រុមដែលទទួលបានការការពារ ដែលចារីមានបំណងបំផ្លាញ និងដាក់ជាគោលដៅ[1205]។ គោលការណ៍នេះត្រូវបានពិចារណា ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរវ៉ាន់ដាក្នុងរឿងក្តី *Nahimana*។ ក្នុងសំណុំរឿងនេះ សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងហាក់សន្និដ្ឋានថា អំពើដែលបានប្រព្រឹត្តលើជនរងគ្រោះដែលជនជាតិពន្ធុ ហ៊ូទូ គឺជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រោះជនរងគ្រោះទាំងនេះត្រូវបានដាក់ជាគោលដៅ ដោយសារការគាំទ្រផ្នែកនយោបាយរបស់ពួកគេ និងដើម្បីសម្រេចគោលបំណងបំផ្លាញក្រុមជាតិពន្ធុ ទុតស៊ី[1206]។ ចំណុចនេះត្រូវបានច្រានចោលជាបន្តបន្ទាប់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ ដែលរកឃើញថា ៖

> វត្តមាននៃការរកឃើញទាំងនេះដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងផ្នែកនៃសាលក្រមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ បានបង្កជាបញ្ហាមួយ។ តាមពិត អំពើដែលបានប្រព្រឹត្តប្រឆាំងនឹងអ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហ៊ូទូ មិនអាចសន្មតជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានឡើយ ព្រោះជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មួយត្រូវតែត្រូវបានដាក់ជាគោលដៅ ដោយសារមូលហេតុនៃការពិតដែលថា គាត់ជាសមាជិកក្រុមដែលទទួលបានការការពារ។ ក្នុងករណីនេះ មានតែក្រុមជាតិពន្ធុទុតស៊ី ប៉ុណ្ណោះដែលអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាក្រុមដែលទទួលបានការការពារ [...] ព្រោះក្រុម "អ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហ៊ូទូ" ឬក្រុម "ជនជាតិ ទុតស៊ី និងអ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហ៊ូទូ" មិនបង្កើតបានជា "ក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាឡើយ" [...]។ ទោះបីជាចារីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជឿថា ការ

[1204] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ៨២៤ និង៨២៦។

[1205] តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Nahimana, Barayagwiza និង Ngeze តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-99-52-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២00៧ កថាខណ្ឌ៤៩៦។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Nchamihigo* (ICTR-01-63-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២00៨ កថាខណ្ឌ៣៣៨។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៧២0-៧២១។

[1206] តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Nahimana, Barayagwiza និង Ngeze* (ICTR-99-52-T) សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២00៣ កថាខណ្ឌ៩៤៨។

លុបបំបាត់អ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហូទូ គឺជាការចាំបាច់ក្នុងការអនុវត្តដោយជោគជ័យនូវគម្រោងប្រល័យពូជសាសន៍របស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងប្រជាជន ទុតស៊ី ក្តី ក៏ការសម្លាប់អ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហូទូ មិនអាចបង្កជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែរ[1207]។

639. សាលក្រមនេះត្រូវបានចេញក្នុងរឿងក្តី *Nchamihigo* ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរវ៉ាន់ដា រកឃើញថា ការចោទប្រកាន់របស់ចុងចោទបានរួមបញ្ចូលដោយភ័ន្តច្រឡំនូវ "អ្នកប្រឆាំងនយោបាយជនជាតិ ហូទូ" ជាជនរងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍[1208]។ ដូចគ្នានេះដែរ ក្នុងរឿងក្តី *Akayesu* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរវ៉ាន់ដា រកឃើញថាមានការបង្កព្យសនកម្មរាងកាយ និងផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរលើស្ត្រីជនជាតិ ហូទូ ម្នាក់ ដោយចុងចោទ នៅពេលគាត់បដិសេធមិនប្រាប់ពីទីតាំងរបស់គ្រួសារ ទុតស៊ី មួយក្នុងពេលសួរចម្លើយ។ ប៉ុន្តែ មានការកត់សម្គាល់ថា ដោយសារតែអំពើនេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងចំពោះស្ត្រីជនជាតិ ហូទូ ម្នាក់ វាមិនអាចបង្កើតជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើក្រុមជនជាតិ ទុតស៊ី បានឡើយ[1209]។ ក្នុងករណីដែលបុគ្គលម្នាក់គឺជាជនរងគ្រោះដោយសារអំពើមួយដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនាជាក់លាក់ ដើម្បីបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារមួយដែលពួកគេមិនមែនជាសមាជិក អំពើនោះមិនអាចបង្កើតជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានឡើយ។ គោលការណ៍នេះអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម។

[1207] តុលាការ ICTR *រឿងក្តី Nahimana, Barayagwiza និង Ngeze តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា* (ICTR-99-52-A) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ៤៩៦។

[1208] តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* *Nchamihigo* (ICTR-01-63-T) សាលក្រម និង ការផ្តន្ទាទោស ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៣៣៨៖ 'ខណៈដែលចារីនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជឿជាក់ថា ការលុបបំបាត់គូសត្រូវផ្នែកនយោបាយពួកអំបូរហូទូ គឺជារឿងចាំបាច់សម្រាប់ការអនុវត្តប្រកដោយជោគជ័យនូវគម្រោងការប្រល័យពូជសាសន៍របស់ពួកគេប្រឆាំងនឹងពួកអំបូរទុតស៊ី ដូច្នេះការសម្លាប់គូសត្រូវផ្នែកនយោបាយពួកអំបូរហូទូមិនអាចក្លាយជាបទប្រល័យពូជសាសន៍បានឡើយ។ *[...]* បទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់គូសត្រូវពួកអំបូរហូទូក្នុងសំណុំរឿងនេះអាចបណ្តាលឱ្យមានការផ្តន្ទាទោសអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ប៉ុន្តែមិនមែនអំពីបទប្រល័យពូជសាសន៍នោះទេ'។

[1209] តុលាការ ICTR *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* *Akayesu* (ICTR-96-4-T) សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ៧២០-៧២១។

iii. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

640. លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទ "អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម"[1210] មិនមែន "ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ដោយមានចេតនាបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាមក្នុងនាមជាក្រុមជាតិ (ជាពិសេសខ្មែរក្រោម) ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ"[1211]។ ក្នុងការប៉ុនប៉ងដាក់បញ្ចូលទ្រឹស្តីករណីរបស់ខ្លួនក្នុងការចោទប្រកាន់ទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងដោយភ័ន្តច្រឡំថា "សម្រាប់គោលបំណងនៃនិយមន័យនៃក្រុមដែលទទួលបានការការពារក្នុងអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍ និងយុត្តិសាស្ត្រដែលកំណត់និយមន័យនៃពាក្យទាំងនេះ ខ្មែរក្រោមជាផ្នែកមួយនៃក្រុមជាតិវៀតណាមនៅកម្ពុជា"[1212]។ ដូចការកំណត់ខាងលើ ការលើកឡើងថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយក្រុមជាតិវៀតណាមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គ្មានមូលដ្ឋានអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុនោះទេ។ ផ្ទុយពីសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ[1213] ភស្តុតាងនៃចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាមមិនអាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូល ដើម្បីចោទប្រកាន់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមបានឡើយ។

ឆ. ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលរងការចោទប្រកាន់

641. ការអះអាងផ្នែកអង្គហេតុបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺ លោក យឹម ទិត្យ ដើរ "តួនាទីយ៉ាងសំខាន់" ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋរបស់ ប.ក.ក "យ៉ាងទូលំទូលាយនៅពាសពេញផ្ទៃប្រទេស" ក្នុងអំឡុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩[1214]។ យោងតាមការពណ៌នាយ៉ាងទូលំទូលាយ

[1210] សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រឆាំង ដែលបានកែប្រែ ឯកសារ D350.1 កថាខណ្ឌ ៧។

[1211] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ ៨២២។

[1212] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ ៨២២។

[1213] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ដល់ ៨១។

[1214] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ ១ និង ៨។

របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លោក យឹម ទិត្យ "បានឡើងឋានៈពីអនុលេខាស្រុកគីរីវង់ទៅជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ"[1215]។

642. ក្នុងបរិបទនៃការចោទប្រកាន់ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺប្រាសចាកពីមូលដ្ឋានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ ដូច្នេះ វាគ្រាន់តែជារឿងឥតបានការប៉ុណ្ណោះ។ ជារួម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបង្ហាញភស្តុតាងផ្ទាល់ ភស្តុតាងឯកសារ ឬសក្ខីកម្មសាក្សីគ្រប់គ្រាន់ ដែលត្រូវបានប្រមូលក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ដើម្បីគាំទ្រទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួនដែលថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងឋានានុក្រម ក.ប.ធ ឡើយ ហើយអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់គាត់ក៏មិនមែនជាការចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់ដែរ។

643. ដូចអ្វីដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងក្នុងការវិភាគលម្អិតជាបន្តបន្ទាប់ ករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានការបញ្ជាក់អះអាង និងរងផលប៉ះពាល់ដែលមិនអាចជួសជុលបាន ដោយសារការពិភាក្សាជាសាធារណៈអស់រយៈពេលជាង ៣០ ឆ្នាំ ដូចជា ការលេចធ្លាយដោយខុសច្បាប់នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ កាលពីឆ្នាំ ២០១១ ដែលកំណត់ថា លោក យឹម ទិត្យ ជាជនសង្ស័យដែលពាក់ព័ន្ធនឹង តា ម៉ុក និងធ្វើឱ្យគាត់ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អង្គហេតុជាច្រើន ដែលសាក្សីបានផ្តល់ភស្តុតាងជាបន្តបន្ទាប់[1216]។ ផ្អែកតាមបណ្តុំពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានការបញ្ជាក់អះអាងទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានជ្រើសរើសដោយអន្លើៗនូវភស្តុតាង ដែលត្រូវគ្នានឹងទ្រឹស្តីករណីរបស់ខ្លួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានច្រានចោលចម្លើយសារភាពរបស់សាក្សីរាប់រយនាក់ ដែលត្រូវបានសម្ភាសដោយ ក.ស.ច.ស ដែលធ្លាប់រស់នៅ និងធ្វើការក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតីនៅអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនដែលឮឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ លើសពីនេះ គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលពណ៌នាពីអន្តរកម្មរវាង លោក យឹម ទិត្យ និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតនោះទេ មិនថាថ្នាក់លើ ឬមនុស្សក្រោមបង្គាប់របស់គាត់។ គ្មានភស្តុតាងឯកសារណាមួយមានឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។

[1215] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឯកសារ* D378/2 កថាខណ្ឌ ១ និង ៨។

[1216] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៤ ២៧៧ និង ២៨៨។

644. ការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើសាក្សីដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ "តាទិត" ទៅតាមការរំឭកឡើងវិញរបស់ពួកគេស្តីពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងជាង ៣០ ឆ្នាំមកហើយ។ ដូចអ្វីដែលបានលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ការរំឭកឡើងវិញពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងជាយូរណាស់មកហើយ ជាសក្ខីកម្មដែលអាចភ័ន្តច្រឡំ ដោយសារភាពមិនប្រាកដប្រជាតាំងពីដើម[1217]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សីដែលសំដៅលើ "តាទិត" បើទោះបីជាផ្អែកលើភស្តុតាងសំណុំរឿងតែម្យ៉ាងក្តី ក៏មានមនុស្សជាច្រើនផ្សេងទៀតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតីក្នុងអំឡុងពេល ក.ប.ធ ដែលមានឈ្មោះ "ទិត"[1218]។ ជាញឹកញាប់ ភស្តុតាងទាំងនេះមិនសូវមានភាពច្បាស់លាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលសាក្សីម្នាក់សំដៅលើឡើយ។

645. ការពណ៌នាពីភិនភាគរូបរាងរបស់ "តាទិត" ក្នុងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីគឺមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា និងមិនសំដៅលើមនុស្សតែម្នាក់ទេ[1219]។ សាក្សីរៀបរាប់ថា "តាទិត" ខ្ពស់[1220] និងទាប[1221] និងមានកម្ពស់

[1217] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៧៥។

[1218] ឯកសារ D219/337 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី រៀម ឌី ឆ.៣-៤ KH 01102809-01102810 ឆ.២៨ KH 01102816។ ឯកសារ D219/338 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហេង មី ឆ.១៦៥-១៧១ KH 01102838។ ឯកសារ D219/341 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នក់ សាង៉ាវ ឆ.៤-៥ KH 01102869។ ឯកសារ D219/343 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី រស់ ម៉ោង ឆ.៥ KH 01102894 ឆ.៩ KH 01102895 ឆ.២៦ KH 01102898។ ឯកសារ D219/586 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឃុន ម៉ុន ឆ.១៤៨-១៤៩ KH 01167512-01167513។ ឯកសារ D219/589 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចឹម ប៊ុនរ៉េត ឆ.១៣៥-១៣៧ KH 01167610។ ឯកសារ D219/334 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សំ ង៉ក់ ឆ.៦ KH 01102779។ ឯកសារ D219/63កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សុខ ឆ.៤៣-៤៤ KH 01037159 ឆ.១០៨-១១១ ឆ.១១៣ KH 0107166។ ឯកសារ D219/677 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គូ សេម ឆ.៣៨-៤១ KH 01202427។ ឯកសារ D219/261 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឃឿន ស្មឿន ឆ.១២ KH 01085796។ ឯកសារ D219/278 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សែប រ៉េត ឆ.២៧-២៨ KH 01088979-01088980។ ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វ៉ែ រួម ឆ.៥៨ KH 01238687។

[1219] ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.៤១ KH 01034069។ ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ឆ.៥៦ KH 00951932។ ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ប៊ា ឆ.១២ KH 00960664។ ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ប៊ា ឆ.២៦ KH 00998557។ ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣០ KH 00960679។ ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.៦២ KH 00967989។ ឯកសារ D118/151 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខៀវ នៅ ឆ.១៨ KH 00968012។ ឯកសារ D118/152 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុក ទូច ឆ.៥៤ KH 00968023។ ឯកសារ

D118/153 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង វុន ឆ.៤៤ KH 00968036-00968037។ ឯកសារ D118/244 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ឆ.៦ KH 00990638។ ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ឆ.១៩ KH 00990646។ ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៦៥ KH 00999996។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងីម ឆ.២០ KH 01008699។ ឯកសារ D118/301 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម ស៊ន ឆ.៥១ KH 01024553។ ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុប ផាន ឆ.១០២ ឆ.១០៣ KH 01024606។ ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ឆ.២២ KH 00920213។ ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណាង នី ឆ.២៤ KH 00934388។ ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញឹក លី ឆ.៤ KH 00945417។ ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៦ KH 00947254។ ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ៅ ឆោម ឆ.៥៦ KH 01045273។ ឯកសារ D219/292 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេខ ភីវ ឆ.២១ KH 01095208។ ឯកសារ D219/416 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លៀស គង់ សះ/ឆ.១៖ KH 01117353។ ឯកសារ D219/422.11 ប្រតិចារឹកសវនាការ ទុន សួន KH 01121230-01121231។ ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឺន ឈួយ ឆ.៣៧ KH 01149404។ ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹប ភី ឆ.១១១ KH 01149840។ ឯកសារ D219/524 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញេប នឹម ឆ.២៣ KH 01149872។ ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សឿន ម៉ត ឆ.១៤ KH 01155826។ ឯកសារ D219/571 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង យី ឆ.៥៦ KH 01166316។ ឯកសារ D219/797 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ឆ.២០១ KH 01305016។ ឯកសារ D219/986 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុសឌឿន ឆ.៣២ KH 01489847។ ឯកសារ D219/592 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វង ណុប ឆ.១០០ KH 01171506។ ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១១ KH 01040097។ ឯកសារ D219/884 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ឆ.១៧-១៩ KH 01362503។ ឯកសារ D219/916 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដិប អ៊ី ឆ.៣៧ KH 01388669។ ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ឆ.៥៥ KH 01244125។ ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៣ KH 01047179។ ឯកសារ D219/938 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ផន ឆ.៥៩ KH 01399227។ ឯកសារ D219/944 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វ័រ រួម ឆ.១៦ KH 01415390។ ឯកសារ D118/138 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀប ទិត្យ ឆ.៣៥ KH 00960693។ ឯកសារ D219/464 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀប ទិត្យ ឆ.៣៣ KH 01132055។ ឯកសារ D118/60 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុង សុខឃី ឆ.៤១ KH 00920150។ ឯកសារ D118/94 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ ផៃ ឆ.២០ KH 00947271។ ឯកសារ D219/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.៦ KH 01045255។ ឯកសារ D22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុច ពន្លក KH 00699634-00699635។ ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទូច ម៉ារី ឆ.១៥១ KH 01352102។

[1220] ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.៤១ KH 01034069។ ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣០ KH 00960679។

មធ្យម[1222]។ ពួកគេសំដៅលើមនុស្សម្នាក់ដែលមានមាឌធំ[1223] ឬធាត់[1224] និងស្គម[1225]។ សាក្សីខ្លះរៀបរាប់ថា មនុស្សម្នាក់នេះត្រងោល[1226] ប៉ុន្តែសាក្សីផ្សេងទៀតនិយាយថា គាត់មានសក់រួញ[1227] ឬឆក[1228] ឬសក់ស្តើង[1229]។ ការរៀបរាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដំណើររឿងខ្លះថា គាត់មានសម្បុរខ្មៅ[1230] ខណៈដែលសាក្សីផ្សេងទៀតនិយាយថា គាត់មានសម្បុរភ្លឺ[1231] សម្បុរមធ្យម[1232] សម្បុរមិនសមិនខ្មៅ[1233] ឬសម្បុរស[1234]។ គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណ "តាទិត" ដោយប្រើប្រាស់

[1221] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ឆ.៥៦ KH 00951932។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ធឹម ឆ.២០ KH 01008699។ ឯកសារ D219/944 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វ៉ែ រួម ឆ.១៦ KH 01415390។

[1222] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៦ KH 00947254។ ឯកសារ D219/292 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេខ ភីវ ឆ.២១ KH 01095208។

[1223] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សឿន ម៉ត ឆ.១៤ KH 01155826។ ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ឆ.១២ KH 00960664។

[1224] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ធឹម ឆ.២០ KH 01008699។ ឯកសារ D118/301 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម ស៊ិន ឆ.៥១ KH 01024553។

[1225] ឯកសារ D219/592 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វង ណុប ឆ.១00 KH 01171506។ ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.៤១ KH 01034069។

[1226] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៣៧ KH 01149404។ ឯកសារ D219/524 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញេប នឹម ឆ.៤៧ KH 01149874។

[1227] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណំ ភន ឆ.៤៧ KH 01088841។

[1228] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១១ KH 01040097។ ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៣ KH 01047179។

[1229] ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.៤១ KH 01034069។

[1230] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សឿន ម៉ត ឆ.១៤ KH 01155826។ ឯកសារ D219/797 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ឆ.២០១ KH 01305016។

[1231] ឯកសារ D219/916 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឌិប អ៊ុំ ឆ.៣៧ KH 01388669។ ឯកសារ D219/763។ ឯកសារ D219/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.៦ KH 01045255។

[1232] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១១ KH 01040097។

[1233] ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.៤១ KH 01034069។ ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ឆ.៥៦ KH 00951932។

[1234] ឯកសារ D118/94 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ ផៃ ឆ.២0 KH 00947271។

ការពណ៌នាទាំងនេះ ស្គាល់គាត់ឡើយ។ ភស្តុតាងរបស់ពួកគេគឺជា "ការកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយសាក្សីដែលជាមនុស្សប្លែកមុខ" ដែលយោងតាមអ្វីដែលមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងក្នុងចម្លើយតបនេះ ស្ថិតក្នុងចំណោមភស្តុតាងដែលគួរឱ្យសង្ស័យបំផុត[1235]។

646. កង្វះភស្តុតាងយ៉ាងច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ បានបង្ខំឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគ្របដណ្តប់លើសពីមូលដ្ឋានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សិទ្ធអំណាច ឋានៈ ឥទ្ធិពល និងភាពលេចធ្លោដែលលោក យឹម ទិត្យ មាន នៅទូទាំងភូមិភាគនិរតីត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ដោយ ជ្រូក ៣០–៤០ក្បាល ចេក និង ល្ពៅ ដែលសាក្សីម្នាក់អាចបានឃើញនៅមន្ទីរស្រុកគីរីវង់ និងដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពណ៌នាជា ការផ្គត់ផ្គង់ម្ហូបអាហារដ៏សម្បូរបែប ដែលលោក យឹម ទិត្យ ទទួលបាន និងគ្រប់គ្រងបាន[1236]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាននៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាច និងចូលរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម "ក្នុងពេលដំណាលគ្នា" ក្នុងភូមិភាគទាំងពីរដោយផ្អែកលើភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា គាត់ "ជិះឡានហ្ស៊ីប"[1237]។ សារណាទាំងនេះធ្វើឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក មានលក្ខណៈរាក់កំផែល ហើយខណៈដែលមេធាវីការពារក្តីមិនចង់អនុវត្តវិធីសាស្ត្របែបនេះសម្រាប់រឿងក្តីនេះ សហមេធាវីមានកាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈក្នុងការឆ្លើយតបនឹងការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។

647. ទន្ទឹមនឹងនេះ មេធាវីការពារក្តីនឹងវិភាគលម្អិតពីការអះអាងនីមួយៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងភស្តុតាងដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដកស្រង់ជាអំណះអំណាង ដើម្បីជួយដល់ការពិចារណារបស់ ស.ច.ស លើភាពទាំងស្រុងនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើម្បីបង្ហាញដល់ ស.ច.ស នូវមធ្យោបាយ "ជ្រើសរើសដោយអន្លើ" ដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយកជាសំអាងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន។

[1235] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៧៤។

[1236] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៩-៤០។

[1237] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២ ជើងទំព័រ ១២។

i. លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតីឡើយ

648. ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្តីពីអំពើ ការប្រព្រឹត្ត និងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរកឃើញថា គាត់បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់ឡើយ។ លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តំណែងជាលេខា អនុលេខា ឬសមាជិកគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ នោះទេ។ ភស្តុតាងទាំងនេះគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរកឃើញថា គាត់បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក នៅកម្រិតតំបន់ដែលរងការចោទប្រកាន់ថាបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅស្រុកគីរីវង់ ស្រុកត្រាំកក់ និងស្រុកកោះអណ្តែតឡើយ។ ក្រៅពីនេះ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខា ឬអនុលេខាគណៈស្រុកគីរីវង់នៅកាលបរិច្ឆេទពាក់ព័ន្ធណាមួយ នៅពេលដែលឧក្រិដ្ឋកម្មនានារងការចោទប្រកាន់ថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅស្រុកគីរីវង់ ដោយសារផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះទេ។

649. នៅពេលប្រឈមនឹងកង្វះភស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បានពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដកស្រង់ជាច្រើនលើកច្រើនសារនូវភស្តុតាង ដែលមិនអាចចាត់ទុកថាអាចពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគីរីវង់។ ដើម្បីជួយដល់ ស.ច.ស ក្នុងការពិនិត្យមើលការដាក់បញ្ចូលភស្តុតាងកន្លងមកដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅកម្រិតតំបន់ និងស្រុកក្នុងភូមិភាគនិរតី មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ ដោយឡែកពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគីរីវង់។

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនមានតំណែងណាមួយក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ និងមិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅតំបន់ ១៣ តាមរយៈការចូលរួមចំណែករបស់គាត់ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយខ្វាំងរបស់ ប.ក.ក ឡើយ

650. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា តាមរយៈតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់គាត់ដែលរងការចោទប្រកាន់នៅតំបន់ ១៣ លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការ

ចោទប្រកាន់[1238]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ក្លាយជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ ១៩៧៦ ក្រោយមកធ្វើជាអនុលេខា រួចជាលេខា និងជាមេដឹកនាំសំខាន់ម្នាក់នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់ រហូតដល់ចប់របប ក.ប.ធ"[1239]។ ការចោទប្រកាន់ដោយគឃ្លើនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "មេដឹកនាំសំខាន់ម្នាក់" ក្នុងតំបន់ ១៣ និងមានតំណែងជាលេខា អនុលេខា និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ នៅអំឡុងពេលផ្សេងៗក្នុងរបប ក.ប.ធ ផ្អែកតាមភស្តុតាងរបស់សាក្សី ៧ នាក់ ៖ ពេជ្រ ជឹម, ម៉ឹង វេត, ដុក ចាន់, ឯក (អ៊ុល) ហឿន, នុត នៅ, ណុប ណាន និង ខឹម វ៉ៃ[1240]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងទៀតថា អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅកម្រិតតំបន់ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានកំណត់រក "កិច្ចប្រជុំរយៈពេល ១០ ថ្ងៃរបស់តំបន់ ១៣ ពាក់ព័ន្ធនឹងកាហ្សេបេ និងសេអ៊ីអា ដែលលោក យឹម ទិត្យ រងការចោទប្រកាន់ថាបានដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្ម"[1241]។ ចុងបញ្ចប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងតំបន់ ១៣ និងចូលរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅតំបន់ ១៣ ក្នុងពេលដំណាលគ្នានឹងតួនាទី (ដ៏សំខាន់) របស់គាត់ដែលរងការចោទប្រកាន់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[1242]។

651. ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺគ្មានមូលដ្ឋានឡើយ។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យកាន់តំណែងដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងតំបន់ ១៣ ឬក៏អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់គាត់ គឺជាការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅកម្រិតតំបន់ក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលរងការចោទប្រកាន់នោះទេ។

[1238] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ជើងទំព័រ ១២។

[1239] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

[1240] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ជើងទំព័រ ៧ និងកថាខណ្ឌ ១៣០ ជើងទំព័រ ៣៣១ និង ៣៣២។

[1241] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣ ដល់ ៣០។

[1242] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនធ្លាប់ត្រូវបានតែងតាំងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ ឡើយ

652. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខា គណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ នៅកាលបរិច្ឆេទមិនជាក់លាក់ក្នុងអំឡុងពេលមួយដែលចាប់ផ្ដើមនៅពេលណាមួយ "ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៦" និងបានបន្តរហូតដល់ចប់របប ក.ប.ធ[1243]។

653. ការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិគឺមិនច្បាស់លាស់ និងមិនជាក់លាក់។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា វាជា "ការពិបាកក្នុងការបង្ហាញកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ដែលលោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងនីមួយៗ"[1244] ខណៈដែលទន្ទឹមនឹងនេះ អះអាងថា "ភស្តុតាងទាំងមូលស្តែងឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីអំណាចរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ដែលចេះតែរីកធំឡើងៗក្នុងពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី"[1245]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដឹងច្បាស់ថា ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី "ស្តែងឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់" បានឡើយ។

654. លើសពីនេះ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចរងការចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកតាមអង្គហេតុក្នុងតំបន់ ១៣ ដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតនេះបានឡើយ[1246]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម បានកំណត់វិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងតំបន់ ១៣ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ ១៩៧៨។ ដូច្នេះ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចទទួលរងការចោទប្រកាន់នានាក្នុងតំបន់ ១៣ មុនថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៥ និងក្រោយដើមឆ្នាំ ១៩៧៨ បានឡើយ។ ដូចការលើកឡើងកន្លងមកក្នុងចម្លើយតបនេះ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយសារតំណែងនានាដែលរងការចោទប្រកាន់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិថាគាត់ធ្លាប់ធ្វើជាលេខា និងអនុលេខាគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ បានទេ ព្រោះទាំងនេះជាអង្គហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់[1247]។

655. មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងបន្ថែមទៀតថា ការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ គឺជា "អង្គហេតុ" ក្នុង

[1243] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1244] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1245] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1246] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៥ ដល់ ៤៤៦។

[1247] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៥៤ ដល់ ៤៥៦។

អត្ថន័យនៃវិធាន ៦៧ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះនឹងត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដោយមានកំហុសនីតិវិធី ប្រសិនបើគ្មានការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ[1248]។ គួរឲ្យសោកស្តាយ ដែលការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានភាពមិនច្បាស់លាស់ពីតួនាទីជាក់ស្តែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅកម្រិតតំបន់។ លក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់នៃការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ មានន័យថា គ្មាន "ការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ" គ្រប់គ្រាន់ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ លើតួនាទីណាមួយក្នុងតំបន់ ១៣។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែងដែលរងការចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣</u>

656. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានជ្រើសរើសដោយអន្លើនូវមតិយោបល់ប៉ាន់ស្មានមួយចេញពីលក្ខណៈទាំងស្រុងនៃភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ៖ "តាមដែលខ្ញុំស្មាន តាទិត អាចក្លាយជាគណៈតំបន់ ១៣"[1249]។ មតិយោបល់នេះគឺមិនច្បាស់លាស់ និងមិនជាក់លាក់ ព្រោះវាផ្អែកលើការរំឭកឡើងវិញការប៉ាន់ស្មានរបស់ ពេជ្រ ជឹមស្តីពីការផ្សព្វផ្សាយតាមវិទ្យុដែលថា គាត់យល់ថា គាត់បានដឹងនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ៖

> ស.៖ តើលោកអាចដឹងថា តាទិត ត្រូវបានគេដំឡើងតំណែងគាត់ ដែរ ឬទេ?
>
> ឆ.១៨៖ ខ្ញុំមិនអាចដឹងទេ តែនៅទីនោះគាត់ជាប្រធានទៅហើយ។ តាមដែលខ្ញុំស្មាន តាទិត អាចក្លាយជាគណៈតំបន់ ១៣ ព្រោះជឿន គេដកមកភ្នំពេញ គឺមិនមានអ្នកណាផ្សេងដែលជាអ្នកចាស់ទេ គឺមានតែ តាទិត។ ក្នុងចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ខ្ញុំធ្លាប់ស្តាប់វិទ្យុឮថា តាទិត គាត់នៅទទួលភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ គាត់ជាស្តីទីតំបន់ ១៣ ហើយមន្ទីរតំបន់ ១៣ គឺស្ថិតនៅទីរួមខេត្តតាកែវ។ មន្ទីរតំបន់ ១៣ គឺនៅផ្ទះតាម៉ុក នៅនឹងបឹងតែម្តង កាលណោះតាម៉ុក គាត់មកភ្នំពេញហើយ។
>
> ស.៖ តើហេតុអ្វីបានគេដក ជឿន ទៅភ្នំពេញ?

[1248] វិធាន ៦៧(២) ចែងថា "ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះត្រូវបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណនៃជនជាប់ចោទ ការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ និងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងនោះមានទាំងបទប្បញ្ញត្តិនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ និងប្រភេទនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ បើពុំនោះសោត ដីកានេះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយមានកំហុសនីតិវិធី"។

[1249] ឯកសារ D118/79 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨, ២០ KH 009344402។ (បញ្ជាក់បន្ថែម)

ឆ.១៩៖ ខ្ញុំមិនដឹងថា ហេតុអ្វីបានគេបញ្ជូនគាត់មកភ្នំពេញទេ តែប្រហែលជាគាត់មកធ្វើការនៅក្រសួងក្នុងចុងឆ្នាំ ១៩៧៨។

ស.៖ តើនៅពេលដែលមានភ្ញៀវមកទស្សនៈកិច្ចនៅតំបន់ តើអ្នកណាដែលត្រូវទទួលភ្ញៀវនោះ?

ឆ.២០៖ គឺមានតែលេខា ឬក៏អនុលេខា ទើបអាចទទួលភ្ញៀវបាន។[1250]

657. ដំបូងបង្អស់ ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុស្តីពីតួនាទីដែលរងការចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ "នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៨" ដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចទទួលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតីដែលបានកើតឡើង ក្រោយដើមឆ្នាំ ១៩៧៨ បានឡើយ[1251]។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ឈឹម ត្រូវតែច្រានចោល។

658. ក្រោយមក ពេជ្រ ជឹម បានផ្លាស់ប្តូរខ្លឹមសារក្នុងការរំឮកឡើងវិញរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្សព្វផ្សាយតាមវិទ្យុនៅឆ្នាំ ១៩៧៨ ដោយបានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាថា គាត់លែងជឿថា គាត់បានស្តាប់ឮការផ្សព្វផ្សាយដោយផ្ទាល់ទៀតហើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់រំឮកឡើងវិញថា គាត់ត្រូវបាននីរសាររបស់គាត់ប្រាប់ពីការផ្សព្វផ្សាយនេះនៅកាលបរិច្ឆេទបន្ទាប់មួយ ៖

ស.៖ ក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មួយរបស់លោកជាមួយនឹងការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមានលេខ D6.1.650 ហាក់ដូចជាលោកបាននិយាយថា "លោកមានវិទ្យុ ហើយលោកបានស្តាប់ឮនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ថា តាទិត បានទទួលភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ ហើយ តាទិត ជាលេខាតំបន់ ១៣ ដែលមានទីតាំងនៅទីរួមខេត្តតាកែវ ក្បែរនឹងផ្ទះរបស់តាម៉ុក"។ តើត្រឹមត្រូវដែរ ឬទេ?

ឆ.១៣៦៖ បាទត្រឹមត្រូវ ហើយថ្ងៃក្រោយមកទៀត នីរសាររបស់ខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំអំពីរឿងនេះទៀត។

ស.៖ តើជាវិទ្យុអ្វីដែលលោកបានស្តាប់ឮ?

ឆ.១៣៧៖ ជាវិទ្យុក្នុងស្រុករបស់ខ្មែរក្រហម[1252]។

[1250] ឯកសារ D118/79 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨, ២០ KH 00934402។

[1251] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ ៤៣៩។

[1252] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៣៦-១៣៧ KH 00997041។

659. តាមពិត ភស្តុតាងដែលដកស្រង់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតក្នុង ស.១៣៦ មិនលេចឡើងក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឯកសារ D6.1.650 ឡើយ។ ភាពផ្ទុយគ្នាក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ និងភាពមិនប្រាកដប្រជាស្តីពីប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់មានន័យថា ភស្តុតាងទាំងនេះមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ។ បន្ទាប់ពីគាត់ត្រូវបានប្រាប់ពីការផ្សព្វផ្សាយតាមវិទ្យុស្តីពីតំណែងសិទ្ធិអំណាចរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅតំបន់ ១៣ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស មិនបានសួរសំណួរតាមដានបន្ត ដើម្បីកំណត់ខ្លឹមសារលម្អិតណាមួយនៃការផ្សព្វផ្សាយបែបប៉ាន់ស្មាននេះឡើយ។ គ្មានការបញ្ជាក់អះអាងលើភស្តុតាងនេះដោយសាក្សីផ្សេងទៀតនោះទេ ព្រោះតាមការរំពឹងទុក ប្រសិនបើព័ត៌មាននេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយ វានឹងត្រូវបានដឹងឮទូលំទូលាយតាមរលកធាតុអាកាសទូទាំង ក.ប.ធ។ គ្មានកំណត់ត្រាណាមួយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្តីពីការបញ្ជូនរលកធាតុអាកាសតាមវិទ្យុដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។

660. ការបញ្ជាក់របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលលើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបានភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ មិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ឡើយ (កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឯកសារ D6.1.650) ទេ។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងនេះមិនសូវអាចជឿជាក់បានឡើយ។ គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់កាន់តំណែងដែលតម្រូវឱ្យគាត់ទទួលស្វាគមន៍គណៈប្រតិភូបរទេសមកកាន់កម្រិតតំបន់ឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ភី ភួន ដែលលើកឡើងថា គាត់បានធ្វើការក្នុងក្រសួងការបរទេសតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៥[1253] និងមានតួនាទី "ដឹកនាំគណៈប្រតិភូមកពីប្រទេសនានាទៅទស្សនកិច្ចនៅតាមភូមិភាគនានា" និងលើកឡើងថា តាមរយៈការងាររបស់គាត់ គាត់ស្គាល់ "មនុស្សស្ទើរតែទាំងអស់ក្នុងភូមិភាគទាំងមូលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសម័យនោះ"[1254] ប៉ុន្តែមិនដែលលើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់កាន់តួនាទីការទូតដូច្នេះនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ ឡើយ។

[1253] ឯកសារ D6.1.1074 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ភី ភួន KH 00204070-00204071។

[1254] ឯកសារ D119/68 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ភី ភួន ឆ.៣-៤ KH 00969022។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឺង វេត អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣</u>

661. ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើ ម៉ឺង វេត ជាសាក្សីម្នាក់ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាគណៈតំបន់ ១៣[1255]។ ស.ព.អ ធ្វើការបកស្រាយខុស ហេតុនេះ បំភាន់ភស្តុតាងនេះ ដោយមិនពិចារណាលើចម្លើយរបស់ ម៉ឺង វេត ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់"មិនដឹងច្រើន"អំពីលោក យឹម ទិត្យ ដែលចូលគណៈតំបន់ ១៣ នោះទេ[1256]។

662. ដូចបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ ម៉ឺង វេត បានផ្ដល់ព័ត៌មានផ្សេងៗគ្នាអំពីលោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងនៅគណៈតំបន់ ១៣ ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលផ្សេងៗគ្នាមុនថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ឆ្នាំ១៩៧៦ និងឆ្នាំ១៩៧៨ ហេតុនេះ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់អាចបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីថ្នាក់តំបន់នៅក្នុងអំឡុងពេលណាមួយស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរទេ[1257]។ ជាពិសេស ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឺង វេត ដែលបញ្ជាក់ថា ការដឹងរបស់គាត់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលពីឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ មានន័យថា ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចត្រូវចាត់ទុកថាស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរបានឡើយ៖

> ស៖ តើលោកដឹងថា តា ទិត នៅតំបន់ ១៣ ចាប់តាំងពីឆ្នាំណាមក?
>
> ឆ១០៖ ខ្ញុំបានឃើញ តា ទិត នៅតំបន់ ១៣ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៣ នៅពេលដែលខ្ញុំចូលបដិវត្តន៍មកម្ល៉េះ។

[1255] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1256] ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឺង វេត ឆ.៣៤ KH 00975696។ ("ស៖ តាមដែលលោកដឹង តើតាទិត ធ្លាប់ធ្វើការជាគណៈតំបន់១៣ ដែរឬទេ កាលពីជំនាន់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ? ឆ.៣៤៖ ខ្ញុំឮថា គាត់ក្លាយជាគណៈតំបន់១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៨។ ខ្ញុំមិនដឹងអ្វីច្រើនទៀតទេ ពីព្រោះខ្ញុំបានចាកចេញពីភូមិភាគនិរតីបាត់ទៅហើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំឮថា គាត់ទទួលខុសត្រូវតំបន់១៣ មួយរយៈមុនពេលការមកដល់របស់ពួកវៀតណាម។")

[1257] ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឺង វេត ឆ.៣៤ KH 00975696។ ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឺង វេត ឆ.២១ KH 00975766។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឺង វេត ឆ.៣៤-៣៧ ឆ.៤០-៤១ KH 01136706-01136707។

សៈ តើ តា ទិត មានមុខងារជាអ្វីនៅតំបន់ ១៣ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៣?

ឆ១១៖ ខ្ញុំមិនដឹងតួនាទីរបស់គាត់ទេ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំឃើញគាត់ធ្វើការនៅក្នុងគណៈតំបន់ ១៣ ហើយខ្ញុំជឿថា គាត់ជាសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍តំបន់[1258]។

សៈ តើ តា ទិត ផ្លាស់ពីតំបន់ ១៣ ទៅស្រុកគិរីវង់ក្នុងឆ្នាំណា?

ឆៈ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលដែលខ្ញុំទៅដល់ស្រុកគិរីវង់ ខ្ញុំបានឃើញគាត់នៅទីនោះរួចហើយ។[1259]

663. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ជាមួយ ម៉ឹង វេត អំពីកាលបរិច្ឆេទពិតប្រាកដ ដែលគាត់បានលើកឃោងនៅក្នុងភស្តុតាងទេ។ ជាងនេះទៀត ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត អំពីគណៈតំបន់ ១៣ មិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់។ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនបានពឹងផ្អែកលើការអង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ទេ ក្រៅពីករណីតែមួយគត់ដែលគាត់នៅចាំអំពីការប្រជុំមួយនៅកាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ជាពេលដែលគាត់គិតថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ អង្គុយនៅខាងស្តាំលេខាតំបន់ ១៣ នៅលើវេទិកា[1260]។ ដូចបានពិភាក្សាលម្អិតថែមទៀតនៅខាងក្រោមនេះ ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ដែលថា គាត់បានឃើញវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅលើវេទិកានេះ គឺមិនអាចជឿជាក់បានទេ[1261]។

664. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត អំពីលោក យឹម ទិត្យ ដែលបានផ្តល់នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ គឺមិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ហើយមិនបានបង្ហាញពីកាលបរិច្ឆេទត្រឹមត្រូវទេ[1262]។ ម៉ឹង វេត បានផ្តល់ភស្តុតាងមិនច្បាស់ផ្ទុយគ្នាដែលថា នៅពេលណាមួយនៅសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ លោក យឹម ទិត្យ គឺជា

[1258] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.១០-១១ KH 00975765។

[1259] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.២១ KH 00975766។

[1260] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៣៤-៣៧ ឆ.៤០-៤១ KH 01136706-01136707។

[1261] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧០៣ ដល់ ៧១១។

[1262] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥០៧ ដល់ ៥១១។

"អនុ"តំបន់ ១៣ ហើយគាត់"គ្រប់គ្រងតំបន់" និង "គ្រប់គ្រងស្រុកគិរីវង់"[1263]។ សេចក្តីលម្អិតនៃព័ត៌មានរបស់ ម៉ឹង វេត ដែលបានផ្តល់ទៅឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មិនបានបង្ហាញឱ្យគាត់ឱ្យបានច្រើននោះទេ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ជាមួយនឹង ក.ស.ច.ស ដែលបានធ្វើឡើងនាពេលក្រោយមកទៀត ហើយជាពិសេស គាត់មិនត្រូវបានចោទសួរអំពីប្រភពដែលគាត់បានដឹង និងថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់ហាក់ដូចជាច្បាស់ណាស់អំពីតួនាទីនានា ដែលត្រូវបានសួរដេញដោលនៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។

សៈ អ៊ំ ទិត ហ្នឹងគាត់នៅស្រុកណា?

ឆៈ អ៊ំ ទិត គាត់ជាសាស្ត្រាចារ្យខ្មែរអ្នកស្រុកហ្នឹងជាមួយគ្នា ពីដើមគាត់សាស្ត្រាចារ្យ។

សៈ តែកាលជំនាន់...?

ឆៈ ជំនាន់ពីមុន គាត់អនុតំបន់ ១៣ ហ្នឹង អ៊ំ ទិត មួយទៀត និយាយរឿងសមាជិក តំបន់ អ៊ំ ទិត គាត់ទៅគ្រប់គ្រងគិរីវង្ស។

សៈ ចុះគិរីវង្ស តាគុំ?

ឆៈ តា គុំ ហ្នឹង គាត់ជាលេខា ហើយ អ៊ំ ទិត ហ្នឹងគាត់ជាប់តំបន់ ដល់ក្រោយមក អ៊ំ ទិត ឡើងតំបន់នេះ។ ពេលដក អ៊ំ ទិត ចូលជាមួយ អ៊ំ និត អីនេះ។ ខ្ញុំទៅក្រចេះ ផុតហើយ។

សៈ តែគាត់នៅគិរីវង្សដែរ?

ឆៈ បាទ! គាត់នៅគិរីវង្ស។

សៈ ពេលពូនៅគិរីវង្ស គាត់នៅគិរីវង្សដែលអត់?

ឆៈ គាត់នៅតើ។

[1263] ឯកសារ D119/84.2 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ឹង វេត KH 00975724-00975726។

សៈ គាត់នៅជាមួយ តា តែម ដែរ?

ឆៈ តា តែម តា តុំ ហ្នឹងហើយ។

សៈ តែ គាត់ធំជាង តាតែម តុំ?

ឆៈ អត់ទេ! គាត់ទាបជាង គាត់អនុ តុំ ទេ ដល់ពេលគេចាប់តា តុំ នេះ បានគាត់ឡើងតំបន់[1264]។

665. នៅពេលដែល ម៉ឹង វេត ត្រូវបាន ក.ស.ច.ស ស្តាប់ចម្លើយនៅថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ អំពី លោក យឹម ទិត្យ និងគណៈតំបន់ ១៣ គាត់បានផ្តល់ចម្លើយផ្ទុយពីកិច្ចសម្ភាសន៍ពីមុនរបស់ គាត់ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដោយគាត់បានឆ្លើយតថា គាត់គ្រាន់តែ "ឮ"ថា លោក យឹម ទិត្យ បានក្លាយជាគណៈតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ "មួយរយៈ"តែប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់បាន និយាយថា រឿងនេះបានកើតឡើង"មុនពេលការមកដល់របស់ពួកវៀតណាម"[1265]។ ភាពខុស គ្នារវាងព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ជូន ក.ស.ច.ស ជាមួយនឹងព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ទៅឱ្យមជ្ឈ មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មិនត្រូវបាន ស.ព.អ យកមកពិចារណាទេ។

666. ម៉ឹង វេត បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឮថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលគណៈតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ជាលេខា[1266]។ ព័ត៌មាននេះមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងភស្តុតាងពីមុនរបស់ ម៉ឹង វេត ហើយវាជា ពាក្យនិយាយតគ្នាអនាមិកជាច្រើនដែលកើតចេញពីពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលថា គាត់បានឮអំពី ដំណើរទស្សនកិច្ចទៅភ្នំពេញ៖

សៈ តាមការដឹងរបស់លោក ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ តើ តា ទិត នៅជាសមាជិកគណៈ អចិន្ត្រៃយ៍នៃតំបន់ ១៣ នៅតាកែវ?

[1264] ឯកសារ D119/84.2 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ឹង វេត KH 00975724-00975726។

[1265] ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៣៤ KH 00975696។

[1266] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៤១ KH 00975771។

> ឆ៤១៖ ថ្ងៃមួយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំបានដឹកយោធាដែលរបួសតាមកប៉ាល់ពីក្រចេះទៅភ្នំពេញ ខ្ញុំបានឮអ្នកនៅភ្នំពេញ និយាយថា តា ទិត ក្លាយជាលេខាតំបន់ ១៣[1267]

ជាថ្មីម្តងទៀត ទោះបីជាមានសេចក្តីព្រួយបារម្ភជាក់ស្តែងអំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត ក៏ដោយ ក៏គាត់មិនត្រូវបានសួរបស្នួរអំពីការដឹងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងហេតុការណ៍ទាំងនេះដែរ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជាក់អះអាងបែបប៉ាន់ស្មានរបស់ ម៉ុង វេត ដែលថា គាត់ជឿថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍តំបន់ គឺជាការបញ្ជាក់អះអាងដែលស្តែងឱ្យឃើញថា ម៉ុង វេត បានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ម៉ុង វេត "ឃើញគាត់ធ្វើការនៅក្នុងគណៈតំបន់ ១៣" ប៉ុន្តែមិនមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ថាតើនៅទីកន្លែងណា និងនៅពេលណាដែល ម៉ុង វេត បានឃើញហេតុការណ៍នេះទេ[1268]។ ចម្លើយដែលថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានអះអាងថា"ធ្វើការនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ" គឺមិនបាននិយាយអ្វីអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ ហើយក៏មិនអាចថា គាត់មិនអាចកាន់តួនាទីរដ្ឋបាល ឬតួនាទីតូចតាចជួយការងារគណៈតំបន់នោះដែរ។ ដូចបានបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ ចំណុចជាច្រើននៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត អំពីលោក យឹម ទិត្យ គឺជាពាក្យនិយាយតគ្នាឮពីម្តាយរបស់គាត់[1269]។

667. មានតែនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយនៅថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ តែប៉ុណ្ណោះ ដែល ម៉ុង វេត បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយនិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ ១៩៧៦។ ដូចបង្ហាញជូនលម្អិតខាងក្រោមនេះ គឺជាការសន្មតរបស់ ម៉ុង វេត ដោយផ្អែកលើការចាប់អារម្មណ៍ ដែលគាត់ហាក់ដូចជាមានរួចហើយ នៅពេលដែលគាត់គិតថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" អង្គុយនៅខាងស្តាំលេខាតំបន់ ១៣ នៅលើវេទិកា[1270]។ គាត់មិនបានពន្យល់ថែមទៀតអំពីមូលហេតុដែលគាត់គិតថា ទីតាំងអង្គុយបែបនេះពិតជាមានន័យថា "តា ទិត្យ" កាន់តួនាទីថ្នាក់តំបន់

[1267] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ឆ.៤១ KH 00975771។

[1268] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ឆ.១០-១១ KH 00975765។

[1269] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៦៦។ ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ឆ.២៥ ឆ.២៨ ឆ.២៩ ឆ.៣០ KH 00975767-00975768។

[1270] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧០៤ ដល់ ៧០៨។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ឆ.៣៤-៣៧ ឆ.៤០-៤១ KH 01136706-01136707។

ហើយវាអាចជារឿងធម្មតាដែលកម្មាភិបាលមកពីថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់តំបន់ អង្គុយនៅលើវេទិកា នៅក្នុងអង្គប្រជុំបែបនោះ។ ម៉ុង វេត បានសម្រេចថា នេះមានន័យថា "តា ទិត្យ" "មានអំណាចជាងអនុលេខាតំបន់"[1271]។ ម៉ុង វេត មិនត្រូវបានចោទសួរនូវសំណួរស៊ើបអង្កេត ដើម្បីឱ្យដឹងថាតើហេតុដូចម្ដេចបានជាគាត់ជឿថា គាត់បានកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជា លោក យឹម ទិត្យ ហើយក៏មិនត្រូវបានចោទសួរនូវសំណួរស៊ើបអង្កេតថាតើហេតុដូចម្ដេចបានជាគាត់ដឹងថា ការអង្គុយនៅខាងស្ដាំនៅលើវេទិកា មានន័យថា ជាមនុស្សម្នាក់នៅក្នុងគណៈតំបន់។ នេះហាក់ដូចជាគ្រាន់តែជាទស្សនៈរបស់ ម៉ុង វេត តែប៉ុណ្ណោះ។

668. ដំបូង ម៉ុង វេត បានបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ" ជាគណៈតំបន់ ១៣ គឺពឹងផ្អែកលើ"ការប្រជុំ និងសន្និបាត" ជាច្រើន ដែលក្នុងនោះ "តា ទិត្យ" "តែងតែ" អង្គុយនៅកន្លែងដដែលៗនៅលើវេទិកា[1272] ប៉ុន្តែ ក្រោយមក គាត់បានទទួលស្គាល់ថា គាត់មានការភាន់ច្រឡំ ឬបានបំផ្លើសការដឹងរបស់គាត់អំពីការរៀបចំកន្លែងអង្គុយនេះ។ ដំបូង ម៉ុង វេត បានផ្ដល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា៖

> តាមការសង្កេតរបស់ខ្ញុំ នៅក្នុងពេលប្រជុំ និងសន្និបាត តា ទិត្យ តែងតែអង្គុយនៅខាងស្ដាំដៃរបស់តា សោម ដែលជាលេខាតំបន់ ១៣ ហើយ តា ផែន អង្គុយនៅខាងឆ្វេង[1273]។

669. នៅក្នុងភស្តុតាងបន្ទាប់មកទៀតរបស់ ម៉ុង វេត គាត់បានទទួលស្គាល់ថា ការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់អំពីតួនាទី របស់ "តា ទិត្យ" កើតឡើងចេញពីការចងចាំរបស់គាត់អំពីទីតាំងអង្គុយ នៅក្នុងអង្គប្រជុំមួយនៅឆ្នាំ១៩៧៦៖

> ស៖ ពេលលោកឃើញ តា ទិត្យ គាត់អង្គុយនៅខាងស្ដាំក្បែរ តា សោម ក្នុងកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់។ តើលោកគិតថា គាត់អង្គុយក្នុងតួនាទីជាជំនួយការ ឬជាអនុ?

[1271] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧០៥។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ទ.៦២ KH 01136711។

[1272] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ទ.១១-១២ KH 00975765។

[1273] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ទ.១១-១២ KH 00975765។

ឆ៣៩៖ តាមការយល់របស់ខ្ញុំ អ្នកអង្គុយនៅខាងស្តាំ គឺជាអនុ។

ស៖ លោកធ្លាប់ឃើញ តាទិត្យ គាត់អង្គុយខាងស្តាំដែលលេខាតំបន់ប៉ុន្មានដង? នៅក្នុងឆ្នាំណាដែរ?

ឆ៤០៖ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ [...]ម្តង[1274]

670. សរុបមក ម៉ឹង វេត បានផ្តល់ព័ត៌មានផ្ទុយគ្នាអំពីពេលវេលាដែលត្រូវបានចោទថា "តា ទិត្យ"ត្រូវបានតែងតាំងជាគណៈតំបន់ ១៣ ហើយព័ត៌មានតែងតែផ្លាស់ប្តូររបស់គាត់ មិនអាចចាត់ទុកថាអាចជឿជាក់បានឡើយ។ ម៉ឹង វេត បាននិយាយថា គាត់គឺជានីរសារនៅថ្នាក់តំបន់ ប៉ុន្តែ មិនអាចសន្មតថា គាត់ពិតជាបានចូលទៅដល់ការងារ ឬសមាជិកភាពនៃគណៈតំបន់ ១៣ ឡើយ។ ម៉ឹង វេត ពិតជាមិនបានដឹងខ្លឹមសារអ្វីឡើយអំពីគណៈតំបន់ ១៣ ហើយចំណុចនេះក៏ឃើញមាននៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ដែរ ដោយសារខ្វះភាពច្បាស់លាស់ ឬភាពស៊ីចង្វាក់គ្នា។

671. ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣</u>

672. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ "ឡើងទៅ តំបន់"នៅឆ្នាំ១៩៧៦ គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ ដែលកើតចេញពីប្រភពមួយដែលមិនច្បាស់លាស់[1275]។ ដូចបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ ដុក ចាន់ បានចាំដោយខ្លួនឯងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ នៅស្រុកគិរីវង់ ("វត្តព្រះធាតុ") នៅពេលណាមួយ ប៉ុន្តែ គាត់ជឿថា ការចុះទៅវត្តព្រះធាតុដែលបានអះអាងនេះបានធ្វើឡើងនៅពេលណាមួយនៅក្នុងអំឡុងពេលប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ខ្ទង់ពាក់កណ្តាលខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ដុក ចាន់ ក៏បាននិយាយថា គាត់បានចាកចេញពីស្រុកគិរីវង់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយបាននៅទីរួមខេត្តតាកែវ ភូមិភាគ

[1274] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៤០ KH 01136707។

[1275] ឯកសារ D219/160 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ឆ.៧ KH 01059383។

និរតី រហូតដល់ប្រហែលពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧[1276]។ នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះគឺ ដុក ចាន់ បាននិយាយថា គាត់ធ្វើការនៅវត្តប្រធាតុ[1277]។

673. ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣ ត្រូវតែទទួលបានតម្លៃទាបជាភស្តុតាង ដោយសារខ្វះភាពលម្អិតច្បាស់លាស់ និងខ្វះព័ត៌មានអំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣</u>

674. ឯក (អ៊ុល) ហឿន បាននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់១៣ រយៈពេលមួយឆ្នាំនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ឬឆ្នាំ១៩៧៦[1278]។ ដូចបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បាននិយាយផ្ទុយខ្លួនឯងវិញម្ដងហើយម្ដងទៀត ហើយមានការភាន់ច្រឡំអំពីកាលបរិច្ឆេទ។

675. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន គឺមិនច្បាស់លាស់ ហើយគាត់មិនបានបង្ហាញថាគាត់បានដឹងដោយផ្ទាល់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ តាមរយៈការបានឃើញផ្ទាល់នោះទេ។ ផ្ទុយមកវិញ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បាននិយាយថា គាត់បានដឹងអំពីការអះអាងអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣ "ព្រោះយឹម ទិត្យជាបងប្អូនរបស់ តាម៉ុក" [1279]។ នេះគឺជាឧទាហរណ៍មួយយ៉ាងច្បាស់អំពីហានិភ័យដែលអាចថា ភស្តុតាងដែលចោទដាក់លោក យឹម ទិត្យ អំពីតួនាទីនៅគណៈតំបន់ ១៣ អាចផ្អែកលើ "កំហុសដោយសារមានការពាក់ព័ន្ធ"ជាមួយនឹងតាម៉ុក។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ពិតជាមិនបានដឹងដោយផ្ទាល់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ៖

សះ តើ តាទិត្យ មានតំណែងប៉ុន្មានក្នុងពេលតែមួយ?

[1276] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ឆ.២ KH 01040103។

[1277] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ឆ.៣ KH 01040103។

[1278] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន KH 00980090។

[1279] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧១ KH 00980090។

ឆ៧១៖ ខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់មានមុខតំណែងប៉ុន្មានោះទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា គាត់ចេញចូលស្រុកគិរីវង់ ព្រោះគាត់ជាបងប្អូនរបស់ តាម៉ុក[1280]។

676. ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនបានដឹងដោយផ្ទាល់អំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅថ្នាក់តំបន់នៅភូមិភាគនិរតីទេ។ ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរថាតើនរណាអាចធ្វើការចាប់ខ្លួនបាននៅតំបន់ ១៣ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹងអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅថ្នាក់តំបន់នោះទេ៖

សៈ នៅក្នុងសំណួរ១ចម្លើយទី**២៥** គឺគាត់បាន គេសួរថា គាត់បានឆ្លើយថា៖ "ក្នុងនាទីខ្ញុំជាគណៈឃុំ ខ្ញុំមិនមានចិត្តនិន្នា ឈ្នានីសអ្នកណាម្នាក់ដែលធ្វើខុសទេ ប៉ុន្តែ ថ្នាក់ឃុំ អាចមានសិទ្ធិរាយការណ៍ទៅឱ្យថ្នាក់លើបានដែរ។ ខ្ញុំមានសិទ្ធិត្រឹមរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើប៉ុណ្ណោះ"។ ហើយខ្ញុំសូមដកស្រង់បន្ត៖ "ក្នុងបញ្ហានេះ តាម៉ុក បានដាក់បញ្ជាថា ត្រឹមថ្នាក់ឃុំ ស្រុក តំបន់ គឺគ្មានសិទ្ធិបញ្ជាឱ្យចាប់ ឬសម្លាប់មនុស្សទេ"។ ហើយនៅក្នុងសំណួរ-ចម្លើយទី៧ គាត់ឆ្លើយ១ថា-- (សុំ១ទោស)ទី ៩ គាត់ឆ្លើយថា៖ "តាម៉ុក បានធ្វើការប្រកាសនេះនៅមុនឆ្នាំ៧**៥** នៅពេលមានកិច្ចប្រជុំបូកសរុបដែលត្រូវធ្វើឡើងក្នុងព្រៃមួយឆ្នាំម្តង ដែលមានការចូលរួមពីគណៈឃុំ ស្រុក ខេត្ត និងកងវរៈ។ ក្រោយឆ្នាំ១៩៧**៥** មានការប្រជុំម្តងទៀតនៅទីរួមខេត្តតាកែវ ដែលមានតាម៉ុក ចូលរួម ហើយឈ្មោះ សោម ដែលជាគណៈតំបន់ ១៣ បានធ្វើការប្រកាសថាហាមប៉ះពាល់ទាហានរបបលន់ នល់ ពីស័ក្តិ១ ដល់ស័ក្តិ**៥** មិនត្រូវប៉ះពាល់។ អីចឹង តើលោកឯកភាពជាមួយនឹងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីរូបនេះ ដែលថា តំបន់ ស្រុក ឃុំ ពុំមានសិទ្ធិចាប់ និងសម្លាប់មនុស្សទេ ឯកភាពដែរឬទេបាទ?

ឆៈ បាទ សូមជម្រាបប្រសាសន៍ រឿងតាម៉ុក ប្រជុំធ្វើអី១អត់បានដឹងទេ ដឹងតែត្រឹមឃុំ ហើយនិងស្រុក អាហ្នឹងខ្លួនខ្ញុំនៅរស់នៅក្នុងមន្ទីរស្រុក ហើយទាក់

[1280] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧១ KH 00980090។

ទងទៅនឹងឃុំគេ ដឹងទាំងអស់ អត់បានឯកភាពជាមួយ(ឮមិនច្បាស់)នេះ ទេ[1281]។

677. បន្ថែមពីលើការ"មិនដឹង"អំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅថ្នាក់តំបន់ ប្រភពដែលឯក (អ៊ុល) ហឿន បាន "ដឹង"អំពីអ្វីដែលបានកើតឡើង នៅ"ត្រឹមឃុំ ហើយនិងស្រុក" ក៏មិនច្បាស់ដែរ។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បង្ហាញឱ្យឃើញថា គាត់បានរស់នៅភូមិកំណើតរបស់គាត់នៅស្រុកត្រាំកក់ រហូតដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយមិនច្បាស់ថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់បានដឹងអំពីសកម្មភាពនានានៅក្នុងឃុំជិតៗនោះ ឬអំពីសកម្មភាពនៅគណៈស្រុកគិរីវង់[1282]។

678. ទោះបីជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីសកម្មភាពរបស់គាត់នៅសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនច្បាស់លាស់ក៏ដោយ ក៏សេចក្តីសន្និដ្ឋានគួរឱ្យជឿជាក់បំផុតដែលអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានបានពីចម្លើយរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន គឺថា ប្រហែលនៅឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់ជួយចែកអង្ករ និងអំបិលឱ្យប្រជាជនថ្មីដែលកំពុងត្រូវបានជម្លៀសចេញពីទីក្រុង[1283]។ គាត់ធ្វើស្រែប្រវាស់ ហើយបានធ្វើការនៅកងចល័តនៅពេលដែលខ្មែរក្រហមកសាងទំនប់ ឬជីកប្រឡាយ[1284]។ ដំបូង គាត់បាននិយាយ គាត់ជាកម្មករប្រើកម្លាំង[1285] នៅមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ រហូតដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក្រោយមក គាត់បានចាកចេញរួមជាមួយនឹងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ២០០ នាក់ទៅភូមិភាគបូព៌ា[1286]។ បន្ទាប់មកទៀត គាត់បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់វិញ ហើយបាននិយាយថា គាត់នៅក្នុងភូមិគាត់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[1287] ទើបគាត់រត់ទៅភូមិភាគបូព៌ា ទៅរស់នៅជាមួយពេជ្រ ជីម[1288]។ គាត់ក៏

[1281] ឯកសារ D315.1.21 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន (EN) 01097022-3 ម៉ោង 10.43.00-10.46.00 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ១៦-២៥ ដល់ទំព័រ ២៨ បន្ទាត់ ៩។

[1282] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦ KH 00980099។

[1283] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.២០ KH 00980084។

[1284] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.១៥ KH 00980084។

[1285] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.១៨-២០ KH 00980084។ ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៥ KH 01032068។ ឯកសារ D315.1.20 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន KH 01096790-1 ម៉ោង 09.47.04-09.50.07 ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ៧-២៥ ដល់ទំព័រ ១៨ បន្ទាត់ ១។

[1286] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៣៩ KH 01032072។

[1287] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦ KH 00980099។

[1288] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៥ KH 00980099។

បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានធ្វើការនៅមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ ទេ ដែលនេះផ្ទុយពីការសម្ភាសរបស់គាត់ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[1289] អំពីថាតើគាត់ជាគណៈស្រុកដែរឬអត់ ហេតុនេះមិនច្បាស់ថាតើគាត់ពិតជាស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីណាមួយ ដែលអាចអង្កេតឃើញសកម្មភាពនានានៅថ្នាក់ស្រុក ដែរឬអត់៖

> សៈ ក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់លោកជាមួយឯកសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ត្រង់ទំព័រ ៦ (ជាភាសាខ្មែរ) យើងមានឯកសារដែលបកប្រែក្រៅផ្លូវការ លោកបញ្ជាក់ថា "នៅឆ្នាំ១៩៧៤ លោកបានក្លាយជាអនុប្រធានភូមិ ហើយឆ្នាំ១៩៧៥ តាជឹម ជាអ្នកតែងតាំងលោកជាគណៈស្រុក"។ តើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ? តើលោកធ្លាប់ធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរស្រុកដែរឬទេ?
>
> ឆ១៩៖ អត់ទេ[1290]។

679. ជាងនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងគណៈតំបន់ ១៣ សម្បូរទៅដោយភាពផ្ទុយគ្នា និងភាពមិនច្បាស់លាស់ ដែលនេះធ្វើឲ្យគាត់ក្លាយជាសាក្សីម្នាក់ដែលមិនអាចជឿជាក់បានទេ[1291]។ ទោះបីជាគាត់បាននិយាយថា អ៊ឹម ចែម ទទួលបន្ទុកតំបន់ ១៣ ជាមួយ "តា ទិត្យ" ហើយជាពិសេស គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" និង យាយ ចែម អ្នកទាំងពីរទទួលបន្ទុកតំបន់ ១៣ រួមគ្នា[1292]យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់បានបញ្ជាក់ផងដែរថា អ៊ឹម ចែម មិនដែលធ្វើជាលេខាតំបន់ ១៣ ទេ[1293]។ គាត់បាននិយាយផ្ទុយខ្លួនឯងអំពីព័ត៌មាននៅក្នុងការរៀបរាប់របស់គាត់ជាមួយនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា អំពីតួនាទីរបស់យាយ ចែម និងអំពីថាតើ យាយ ចែម

[1289] ឯកសារ D119/70/4 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន KH 00968888-00968889។

[1290] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.១៩ KH 00980084។

[1291] សូមមើលភាពផ្ទុយគ្នា និងភាពមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ទាក់ទងនឹងស្រុកត្រាំកក់ និងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ១០៤៤ ដល់ ១០៤៧ ១២១០ ដល់ ១២១៣ ១២៦១ និង ១៥១០។

[1292] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.២២ KH 01032070។

[1293] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦៨ KH 00980090។

បានជំនួស "តា ទិត្យ"ដែរឬអត់[1294]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនត្រូវបានចោទសួរអំពីភាពខុសគ្នា និងចំណុចមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីតួនាទីនៅគណៈតំបន់១៣ ទេ។

680. ឯក (អ៊ុល) ហឿន នៅតែនិយាយផ្លាស់ប្តូរអំពីសមាសភាពគណៈតំបន់១៣ ហើយមិនច្បាស់អំពីពេលវេលា ឬតួនាទីរបស់មនុស្សដែលគាត់នៅចាំថាត្រូវបានតែងតាំងជាគណៈតំបន់នេះទេ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា តា សោម គឺជាលេខាតំបន់ ១៣ រវាងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយ "តា សោម ជាលេខាតំបន់។ ប៉ុន្តែ គាត់ស្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលដែលគាត់រត់ចូលព្រៃ"[1295]។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា តា ផែន ជំនួសតា សោម ជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៦[1296]។ គាត់បាននិយាយថា តា គិត គឺជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ រយៈពេលមួយឆ្នាំ[1297]។ ទោះជាបានបង្ហាញឈ្មោះអ្នកទាំងនេះក៏ដោយ ក៏ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនច្បាស់អំពីសមាជិកភាពនៅគណៈតំបន់ដែរ ហើយប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់គឺមិនច្បាស់លាស់ទេ។ គាត់បាននិយាយអំពីគណៈតំបន់ ១៣៖ "មានការផ្លាស់ប្តូរច្រើន ដូច្នេះ ខ្ញុំមិនស្គាល់នោះទេ" [1298]។

681. ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក **យឹម ទិត្យ** ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានបញ្ជាក់ថា "ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់មានមុខតំណែងប៉ុន្មាននោះទេ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា គាត់ចេញចូលស្រុកគិរីវង់ ព្រោះគាត់ជាបងប្អូនរបស់តាម៉ុក"[1299]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ និងតាគិត ធ្វើជាលេខាតំបន់ ១៣ បានម្នាក់តែ១ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ"[1300]។ ទោះបីជាសក្ខីកម្មបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹងថាតើលោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីប៉ុន្មានយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានដឹងថា លោក **យឹម ទិត្យ** គឺជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ ទោះបីជាគាត់មិនបានពន្យល់ថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់បានដឹងបែបនេះក៏ដោយ[1301]។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា

[1294] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៨០ KH 00980091។

[1295] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៣៧-៣៨ KH 00980086។

[1296] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៤០ KH 00980087។

[1297] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៤៤-៤៥ KH 00980087។

[1298] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៣៩ KH 00980087។

[1299] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧១ KH 00980090។

[1300] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧៣ KH 00980090។

[1301] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦៣ KH 00980089។

នៅឆ្នាំ ១៩៧៦ "តាទិត្យ បានមកគ្រប់គ្រងខេត្តជំនួស ហើយគាត់បានធ្វើការទីនោះមិនបាន១ឆ្នាំផង គេក៏បានបញ្ជូនគាត់ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ"[1302]។ ផ្ទុយពីចំណុចនេះវិញ គាត់បានបញ្ជាក់ថា នៅឆ្នាំ ១៩៧៥ "តា ទិត្យ" បានធ្វើជាលេខាតំបន់ ១៣ ហើយ[1303]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានលើកឡើងព័ត៌មាននេះម្តងទៀត ដោយយល់ស្របតាមការបញ្ជាក់របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលថា "តា ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅឆ្នាំ១៩៧៥" [1304]។ ឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ឯក (អ៊ុល) ហឿន នៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/២ ទេ[1305]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន នៅតែបន្តផ្លាស់ប្តូរចិត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលស្តាប់ចម្លើយ ដែលនេះធ្វើឱ្យមានការចំណាប់អារម្មណ៍ថា គាត់គឺជាសាក្សីម្នាក់ដែលអះអាងថាបានដឹងរឿងអ្វីម៉្យាងអំពីបញ្ហាគ្រប់យ៉ាង ប៉ុន្តែ តាមពិតមិនបានដឹងអ្វីទាល់តែសោះ។ លក្ខណៈមិនអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន អំពីលោក យឹម ទិត្យ អាចដឹងបានតាមរយៈការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសំណួរ ដែលបានចោទសួរភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីគាត់បានអះអាងថា គាត់បានដឹងអំពីគណៈតំបន់ ១៣៖

សៈ តើ តាទិត្យ ធ្លាប់ធ្វើជាលេខាតំបន់ណា?

ឆ៦៩៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1306]។

682. ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលពន្យល់ថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់បានដឹងអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ"ទេ។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បាននិយាយអំពីឈ្មោះ "តា ទិត្យ"ម្នាក់ ដែលជាប្អូនថ្លៃរបស់ តា ម៉ុក និងជាគណៈស្រុកកោះអណ្តែត ហើយបានស្លាប់ហើយ[1307]។ មិនច្បាស់ថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់បានដឹងអំពី "តា ទិត្យ"ម្នាក់នោះ។

[1302] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.២១ KH 01032070។

[1303] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦0 KH 00980089។

[1304] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧៣ KH 00980090។

[1305] ឯកសារ D315.1.20 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន។ ឯកសារ D315.1.21 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន។

[1306] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៦៨ KH 00980090។

[1307] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៥៤ KH 00980088។

683. មិនដឹងជាមូលហេតុអ្វីបានជា ឯក (អ៊ុល) ហឿន និយាយច្រើនអំពី "តា ទិត្យ" និងគណៈតំបន់ ១៣ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយចំនួន ទោះបីជាគាត់មិនដឹងអ្វីឲ្យជាក់ស្តែងអំពី "តា ទិត្យ"ទេ។ ជាចុងក្រោយ ដោយសារមានភាពផ្ទុយគ្នា និងភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាយ៉ាងច្រើននៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន-ដែលមិនត្រូវបានបញ្ជាក់បំភ្លឺដោយសួរសំណួរបន្តទៀតនោះ- ស.ច.ស គ្មានជម្រើសអ្វីឡើយ ក្រៅពីចាត់ទុកគាត់ជាសាក្សីម្នាក់ដែលមិនអាចជឿជាក់បានដោយភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីគណៈតំបន់ ១៣ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងអ្វីឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣</u>

684. ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ បញ្ជាក់ថាតើនៅពេលណាដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ១៣ ពោរពេញទៅដោយចម្លើយផ្ទុយខ្លួនឯងវិញ និងភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា[1308]។ នុត នៅ ផ្តល់ព័ត៌មានផ្សេងគ្នាអំពីពេលវេលាអំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ហើយគ្រាន់តែបានបញ្ជាក់យ៉ាងសាមញ្ញថា គាត់មិនបានចាំថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានទទួលការតែងតាំងរយៈពេលខ្លីប៉ុនណានោះទេ៖

> សៈ លោកនិយាយថា តាទិត្យ ត្រូវបានជំនួសដោយតាគិត។ តើលោកចាំថា តាទិត្យ ឡើងធ្វើជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅខែឆ្នាំណាដែរឬទេ?
>
> ឆ២៩៖ ដូចជាមិនបានយូរប៉ុន្មានទេ ខ្ញុំមិនចាំទេ។ ដូចជា១ខែ ឬ ២ខែប៉ុណ្ណឹង[1309]។

685. នុត នៅ បានផ្តល់ភស្តុតាងមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាអំពីពេលវេលានៃការអះអាងអំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាគណៈតំបន់ ១៣ ដែលនេះធ្វើឲ្យព័ត៌មានរបស់គាត់ មិនអាចជឿជាក់បានទេ។ នៅចំណុចមួយនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ នុត នៅ បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" បានក្លាយជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅពេលវេលាមិនច្បាស់លាស់ "នៅឆ្នាំ១៩៧៨" [1310]។ មិនច្បាស់ថាតើ នុត នៅ

[1308] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៩-១០ KH 00900702។ ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.១ KH 01075755។

[1309] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.២៩ KH 01075759។

[1310] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.១ KH 01075755។

ពិតជាមានព័ត៌មានអំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ តាមការអះអាងនោះ ឬក៏គាត់គ្រាន់តែធ្វើការប៉ាន់ស្មានទេ ពីព្រោះថា គាត់ក៏បានបញ្ជាក់ថា ការតែងតាំងនោះបានធ្វើឡើងប្រហែលជា ៧ ឬ ៨ ខែមុនពេលទាហានវៀតណាចូលមកនៅឆ្នាំ១៩៧៩៖

សៈ តើលោកដឹងថា តាទិត្យ មានតួនាទីអ្វីនៅក្នុងតំបន់១៣នេះ?

ឆ៥៖ តាទិត្យ បានក្លាយជាគណៈតំបន់១៣ នៅពេលដែលតារ៉ន គាត់ជួបគ្រោះថ្នាក់ក្រឡាប់ឡាន។ តាទិត្យ គាត់ឡើងមកកាន់តំបន់នេះប្រហែលពី៧ ទៅ ៨ ខែ មុនវៀតណាមចូលឆ្នាំ១៩៧៩[1311]។

686. ដោយឆ្លើយផ្ទុយតែម្តងទៅនឹងភស្តុតាងនេះ នុត នៅ បានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១៣ តែរយៈពេល"១ខែ ឬ២ខែ"ប៉ុណ្ណោះរហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨[1312]។ គាត់ក៏បានផ្តល់ព័ត៌មានមិនច្បាស់ទៀតថាតើនៅពេលណាដែល "តា ទិត្យ" ត្រូវជំនួស តា រ៉ន៖

សៈ តើលោកអាចចាំទេថា ក្នុងឆ្នាំណាដែរដែលតាទិត ឡើងជំនួសតារ៉ន?

ឆ៦៖ មុនពេលវៀតណាមចូលបន្តិចទេ[1313]។

687. បន្ថែមពីលើការឆ្លើយផ្ទុយគ្នាខ្លួនឯងទាំងនេះអំពីពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់អំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាគណៈតំបន់ ១៣ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលមួយចំនួនរហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ឬឆ្នាំ១៩៧៩ ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ អំពីលោក យឹម ទិត្យ គឺផ្ទុយតែម្តងជាមួយនឹងភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា គឺ តា គិត ជាអ្នកកាន់តំណែងនេះនៅពេលនេះ៖

សៈ លោកនិយាយថា តាគិត ឡើងធ្វើជាលេខាតំបន់ តើលោកចាំថា តាគិត ឡើងធ្វើជាលេខាតំបន់១៣ នៅខែឆ្នាំដែរឬទេ?

[1311] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៥ KH 00900702។

[1312] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.២៩ KH 01075759។

[1313] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៦ KH 00900702។

ឆ៣០៖ តាគិត ធ្វើជាលេខាតំបន់១៣ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់របបខ្មែរក្រហម ដួលរលំ[1314]។

688. តាមរយៈការវិភាគប្រភពភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ បង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ថា មូលហេតុដែលមានការឆ្លើយផ្ទុយគ្នាខ្លួនឯង និងភាពមិនស៊ីចង្វាក់យ៉ាងច្រើននៅក្នុងព័ត៌មានរបស់គាត់ គឺថា តាមពិតគាត់មិនបានដឹងខ្លឹមសារអ្វីអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ មូលដ្ឋានតែមួយគត់នៃភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាគណៈតំបន់ ១៣ គឺការចងចាំរបស់គាត់ដែលថា នៅឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានឮដោយផ្ទាល់ពីលេខាស្រុកឈ្មោះ នាង អ៊ួច ហៅ តា សាន ប្រកាសអំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងអង្គប្រជុំថ្នាក់ស្រុក[1315]។

689. ហេតុនេះ ចំពោះភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ សំខាន់គឺនៅត្រង់ថា នៅពេលដែល នាង អ៊ួច ហៅ តា សាន បានផ្តល់ភស្តុតាងក្នុងនាមជាសាក្សីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ តា សាន បានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាប្រធានតំបន់ ១៣ ទេ[1316]។ ភស្តុតាងខាងក្រោមនេះរបស់នាង អ៊ួច ហៅ តា សាន ធ្វើឱ្យភស្តុតាងពាក្យចចាមអារ៉ាមរបស់ នុត នៅ មិនអាចជឿជាក់បានទេ៖

ស៖ តើតាទិត្យ ធ្លាប់ជាធ្វើជាប្រធានតំបន់១៣ ដែរឬទេ?

ឆ៧១៖ អត់ទេ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញគាត់ទៅស្រុកគិរីវង់ តែមិនដឹងគាត់ធ្វើអ្វីនោះទេ។

ស៖ តើតាទិត្យ ធ្លាប់ធ្វើជាលេខាស្រុកគិរីវង់ដែរឬទេ?

ឆ៧២៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែឃើញគាត់ទៅស្រុកគិរីវង់ប៉ុណ្ណោះ[1317]។

690. ព័ត៌មានរបស់ នុត នៅ អំពីការប្រជុំនោះ កាន់តែមានបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀតអំពីភាពអាចជឿជាក់បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់។ ដោយឆ្លើយផ្ទុយតែម្តងទៅនឹងការអះអាងរបស់

[1314] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៣០ KH 01075759។

[1315] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៥-៦ ឆ.៩-១០ KH 00900702។ ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.១ KH 01075755។

[1316] ឯកសារ D118/172 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នាង អ៊ួច ឆ.៧១-៧២ KH 00971361។

[1317] ឯកសារ D118/172 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នាង អ៊ួច ឆ.៧១-៧២ KH 00971361។

ស.ព.អ ដែលថា មាន"ការប្រកាស"អំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នោះ នុត នៅ បាន បញ្ជាក់ថា ព័ត៌មានរបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ" និងគណៈតំបន់ ១៣ គឺទទួលបាន"តាមគេនិយាយតគ្នា"ពីប្រភពអនាមិកដែលគេមិនស្គាល់[1318]។ ត្រង់ចំណុចនេះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ គាត់ពិតជាបញ្ជាក់ថា "គ្មានការប្រកាសអ្វីទេ" ហើយបានសង្កត់ធ្ងន់ថា គាត់មិនបានចូលរួមការប្រជុំណាមួយឡើយនៅពេលនោះ៖

ស៖ តើនៅក្នុងឱកាសអ្វីដែលគេប្រាប់លោកថា តាទិត្យ ឡើងធ្វើជាលេខាតំបន់ ១៣?

ឆ២៦៖ មិនមាននៅក្នុងឱកាសអ្វីទេ គឺឮតាមគេនិយាគ្នា គ្មានការប្រកាសអ្វីទេ។

ស៖ តើលោកធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំអ្វីដែរឬទេ?

ឆ២៧៖ នៅពេលដែល តាសោម នៅគ្រប់គ្រង ខ្ញុំធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំ២ដង តែនៅពេលដែល តាប្រាក់, តារ៉ន ឬក៏តា ទិត្យ, តាគិត ធ្វើជាលេខាតំបន់១៣ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំទេ។

ស៖ លោកនិយាយថា លោកមិនធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយតាប្រាក់, តារ៉ន, តាទិត្យ និង តាគិត ទេ តើគេមានការប្រជុំ តែលោកមិនបានចូលរួម ឬក៏មិនមានការប្រជុំទេ?

ឆ២៨៖ ប្រហែលជាមានប្រជុំ តែគេមិនហៅឲ្យខ្ញុំចូលរួម[1319]។

691. ភាពមិនអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ កាន់តែបង្ហាញឲ្យឃើញថែមទៀតតាមរយៈភាពមិនច្បាស់លាស់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់អំពីប្រភពនៃការចងចាំរបស់គាត់ ក្រោយពីគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនអាចចងចាំថាតើគាត់បានឮថា លោក យឹម ទិត្យ ក្លាយជាលេខាតំបន់ ១៣ តាមរយៈការប្រកាសនៅក្នុងអង្គប្រជុំ ឬថាតើនរណាម្នាក់បានប្រាប់គាត់អំពីរឿងនេះទេ៖

[1318] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.២៦ KH 01075759។

[1319] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.២៥-២៨ KH 01075759។

សៈ ឥឡូវ យើងទៅប្រធានបទចុងក្រោយ។ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែល ឯកសារ D118/34 នៅត្រង់ចម្លើយទី៩។ សូមដកស្រង់៖ “តើលោកដឹងថា តាទិត្យ ក្លាយជាលេខាតំបន់១៣ ដោយរបៀបណាដែរ?

ឆ្លើយ៖ ខ្ញុំដឹងដោយសារពេលដែលខ្ញុំចូលរួមប្រជុំស្រុក គេប្រកាសពីលេខាថ្មីរបស់តំបន់ គឺឈ្មោះ តាទិត្យ”។ តើលោកនៅចាំអំពីការប្រជុំនេះដែរឬទេ?

ឆ៨០៖ ការប្រជុំនេះ ខ្ញុំស្រពេចស្រពិលដែរ ខ្ញុំមិនដឹងថា ពេលនោះគេប្រាប់ខ្ញុំ ឬក៏ខ្ញុំចូលរួមប្រជុំនោះទេ។ តែខ្ញុំដឹងពីគណៈស្រុកថា តាទិត្យ ជាលេខាតំបន់១៣។

សៈ តើលោកបានដឹងអ្វីខ្លះទៀត?

ឆ៨១៖ ខ្ញុំមិនដឹងអ្វីទៀត ក្រៅពី តាទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១៣។

សៈ តើលោកមានអ្វីចង់បន្ថែមទៀតដែរឬទេ?

ឆ៨២៖ អត់ទេ[1320]។

គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ត្រង់ថា តាមពាក្យសម្តីផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ គាត់បាននិយាយថា គាត់ “មិនដឹងអ្វីទៀត ក្រៅពី តាទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១៣”។ គាត់ច្បាស់ណាស់អំពីអង្គហេតុនេះអំពី “តា ទិត្យ” ប៉ុន្តែ គាត់មិនអាចផ្តល់ព័ត៌មានស៊ីចង្វាក់គ្នាអំពីប្រភពដែលគាត់បានដឹងអង្គហេតុនេះទេ។

692. ជាងនេះទៀត នុត នៅ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងតួនាទីណាមួយនៅក្នុងគណៈតំបន់ ១៣ នៅក្នុងអង្គប្រជុំចំនួនពីរលើករបស់តំបន់ ១៣ នៅទីរួមខេត្តតាកែវ ដែល នុត នៅ បាននិយាយថា គាត់បានចូលរួមនោះទេ[1321]។ នុត នៅ មិនដែលបានឃើញ តា ទិត្យ នៅក្នុងអង្គប្រជុំទាំងនេះទេ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា អង្គប្រជុំទីមួយមាន តា ប្រាក់ ធ្វើជាគណៈអធិបតី ដោយតា ប្រាក់ ជាគណៈតំបន់ ១៣ ហើយ តា រ៉ន ធ្វើជាគណៈអធិបតី

[1320] ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.៨០-៨២ KH 01075767-01075768។

[1321] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.១-៣ KH 00900701-00900702។ ឯកសារ D219/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.២៧ KH 01075759។

នៅក្នុងអង្គប្រជុំលើកទីពីរ[1322]។ ដោយសារ ខ្វះភស្តុតាងរឹងមាំដើម្បីបញ្ជាក់ពីប្រភពដែលគាត់នៅចាំអំពីអង្គប្រជុំនេះនិងភាពមិនច្បាស់លាស់របស់គាត់អំពីកាលបរិច្ឆេទ និងសេចក្តីលម្អិតផ្សេងទៀតអំពីការតែងតាំងតាមការអះអាងនោះ ទើបមានសេចក្តីសន្និដ្ឋានសមហេតុផលតែមួយគត់គឺត្រូវចាត់ទុកថា ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ណាន អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣</u>

693. ណុប ណាន បានផ្តល់ភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់បានឮពីមនុស្សខ្លះដែលមិនបានស្គាល់ឈ្មោះនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ឬឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨ ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "ប្រធានតំបន់" ប៉ុន្តែ គាត់មិនបានដឹងថាតំបន់ណាទេ[1323]។ ណុន ណាន ដំបូងបាននិយាយថា គាត់បានឮអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយនិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ចេញពីឡាន[1324]។ ណុប ណាន ក៏បាននិយាយថា គាត់បានឮការអះអាងអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាប្រធានតំបន់នៅឆ្នាំ១៩៧៥ "នៅពេលសង្គ្រាមចប់"[1325]។ ព័ត៌មានរបស់ ណុប ណាន កើតចេញពីពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក ខ្វះភាពត្រឹមត្រូវ និងនិយាយផ្ទុយខ្លួនឯង។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ណុប ណាន ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់"មិនដឹង"អំពីព័ត៌មាន ហើយមានតែសមាជិកគណៈឃុំទេដែលដឹងថានរណាជាគណៈតំបន់៖

> សះ ពេលដែលលោកនៅខេត្តតាកែវ ក្រៅពីតាទិត្យ តើលោកមានឮឈ្មោះនរណាផ្សេងក្រៅពីតាទិត្យ ជាគណៈតំបន់១៣ ដែរឬទេ។

[1322] ឯកសារ D118/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នៅ ឆ.១-៣ KH 00900701-00900702។

[1323] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៦ KH 00947254។

[1324] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៦ KH 00947254។

[1325] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.២០ KH 00947254។ ("សះលោកឮថា តាទិត ជាគណៈតំបន់ តើលោកឮដំបូងផុត ដែលថា តាទិត ជាគណៈតំបន់ក្នុងឆ្នាំណា? ឆ.២០៖ ខ្ញុំឮថា គាត់ជាគណៈតំបន់នៅពេលសង្គ្រាមចប់ គឺក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។")

ឆ៣០៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាមាននរណាផ្សេងទេ មានតែអ្នកដែលធ្លាប់ធ្វើការគណៈឃុំទេ ទើបដឹងរឿងនេះ[1326]។

694. ចម្លើយខាងក្រោមនេះជាទូទៅគឺជាប្រភេទចម្លើយឮគេថាដែលមិនច្បាស់លាស់ ផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាម និងអនាមិក ដែល ស.ព.អ ស្នើសុំឱ្យ ស.ច.ស សម្រេចថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ៖

សៈ តើលោកដែលជួបតាទិត្យ ដោយផ្ទាល់ដែរឬទេ?

ឆ១៦៖ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬ១៩៧៨ ពេលដែលខ្ញុំធ្វើស្រែប្រាំងនៅភូមិក្បាលពោធិ ហើយខ្ញុំជិះទូកទៅយកទឹកត្រីនៅភូមិកំពង់អំពិល ស្រុកទ្រាំង ខ្ញុំបានឃើញគាត់ចុះពីឡាន ហើយខ្ញុំសួរគេថា គាត់នោះជានរណាគេ ទើបគេប្រាប់ខ្ញុំថា គាត់គឺជាតាទិត្យ។ តាទិត្យ នោះគាត់មានក្បាលត្រងោល។

សៈ នៅពេលនោះ តើលោកដឹងថា តាទិត្យ គាត់មានតួនាទីអ្វីដែរឬទេ?

ឆ១៧៖ គេថា គាត់ជាគណៈតំបន់ តែខ្ញុំមិនដឹងថាតំបន់ណាទេ។ ខ្ញុំមិនស្គាល់អ្នកដែលប្រាប់ខ្ញុំពីរឿងនេះទេ។ គេប្រាប់ខ្ញុំថា តាទិត្យ ជាប្អូនថ្លៃរបស់តាម៉ុក[1327]។

ភស្តុតាងរបស់ ណុន ណាន មិនមានសេចក្តីលម្អិតអំពីការអះអាងដែលថាបានឃើញលោក យឹម ទិត្យ ចេញពីឡានទេ ហើយ ណុប ណាន មិនបានដឹងថាតើនរណាជាអ្នកបើកឡានឱ្យ "តាទិត្យ"ទេ ហើយគាត់គ្រាន់តែនិយាយថា គាត់បានឃើញមនុស្សពីរបីនាក់នៅជាមួយតា ទិត្យ តែប៉ុណ្ណោះ[1328]។

695. បញ្ហាស្រដៀងគ្នានេះដែរ ការលើកឡើងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ណុប ណាន ជាសាក្សីម្នាក់ដើម្បីបញ្ជាក់ពីការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងររបស់ ស.ព.អ អំពីគណៈតំបន់ ១៣ គឺជាលើកឡើងដែលធ្វើឡើងមិនបានគិតថា ភស្តុតាងជាក់លាក់តែមួយគត់របស់ ណុប ណាន អំពីសកម្មភាពរបស់

[1326] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៣០ KH 00947255។

[1327] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៦-១៧ KH 00947254។

[1328] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៨ KH 00947254។

លោក យឹម ទិត្យ គឺពឹងផ្អែកលើការប៉ាន់ស្មានរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះមកភូមិ ដើម្បីមើលស្រែប្រាំង៖

> ស៖ តើលោកដឹងថា តាទិត្យ ទៅទីនោះធ្វើអ្វីដែរ?
>
> ឆ១៩៖ ខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់មកភូមិកំពង់អំពិល ដើម្បីអ្វីទេ តែតាមខ្ញុំគិត គាត់ប្រហែល ជាមកមើលស្រែប្រាំង[1329]។

696. ព័ត៌មានខុសគ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ណុប ណាន មិនអាចធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ឬបញ្ជាក់បានតាម រយៈការសួរសំណួរបន្ថែមទេ ពីព្រោះថា គាត់មិនព្រមឱ្យស្តាប់ចម្លើយឡើងវិញ ឬសហការថែម ទៀតជាមួយនឹង ក.ស.ច.ស ទេ ទោះបីជាមានសំណើរដែលៗសុំស្តាប់ចម្លើយគាត់ ក្រោយពីអ្នក ស៊ើបអង្កេតត្រូវបានសមាជិកគ្រួសារ ជូនដំណឹងថា ណុប ណាន "ឈឺយ៉ាងធ្ងន់"[1330]។ ណុន ណាន មិនមានបំណងឱ្យស្តាប់ចម្លើយទេ ពីព្រោះថា តាមពាក្យពេចន៍នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់អ្នកស៊ើប អង្កេត "គាត់ពុំចង់រំឭករឿងរ៉ាវពីអតីតកាលទេ"[1331]។ ការមិនបានបញ្ជាក់ពីព័ត៌មានរបស់ ណុប ណាន និងប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់ ធ្វើឱ្យមានហានិភ័យខ្ពស់ថា អ្វីទាំងអស់ដែលគាត់បាននិយាយ គឺពឹងផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិកមិនអាចជឿជាក់បាន។ ត្រង់ចំណុចនេះ ណុប ណាន បាន បញ្ជាក់ថា "មនុស្សរាល់គ្នាបានដឹងអ្វីដែលបានកើតឡើង" នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយបង្ហាញឱ្យឃើញថា ណុប ណាន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ "មិនដឹងច្រើនទេ លើកលែង តែអំពីថ្នាក់ដឹកនាំ"[1332]។ គាត់មិនចង់និយាយអំពីរឿងនេះទៀតទេ ហើយគាត់ចង់ឱ្យតុលាការ ខ្មែរក្រហមបញ្ចប់រឿងនេះ ដោយបញ្ជាក់ថា គាត់"ស្ទើរតែភ្លេចអស់ហើយ"៖

> ស១៖ យើងស្នើឱ្យលោកពិចារណាឡើងវិញក្នុងការផ្តល់កិច្ចសម្ភាសន៍ដល់យើង ដោយធ្វើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយខ្លីមួយ។

[1329] ឯកសារ D118/92 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ឆ.១៩ KH 00947254។

[1330] ឯកសារ D219/688 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01226357-01226358។

[1331] ឯកសារ D219/688 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01226357-01226358។

[1332] ឯកសារ D219/688 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01226357-01226358។

ឆ១៖ ខ្ញុំហាក់ដូចជាពុំមានអ្វីត្រូវនិយាយទេ។ មនុស្សរាល់គ្នាបានដឹងថា របបនោះមិនល្អ និងធ្វើបាបប្រជាជន។ វាបានកើតឡើងអស់រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំ។ វាកើតឡើងយូរណាស់មកហើយ។ ខ្ញុំស្ទើរតែភ្លេចអស់ហើយ។ មនុស្សរាល់គ្នាបានដឹងអ្វីដែលបានកើតឡើង។ ពីដំបូង សាច់ញាតិរបស់ខ្ញុំត្រូវបានដកតំណែង ហើយក្រោយមក បានបាត់ខ្លួន។ ខ្ញុំបានបាត់បង់ឪពុករបស់ខ្ញុំ និងបងប្អូនជីដូនមួយពីរបីនាក់។ ខ្ញុំចង់បញ្ចប់ត្រឹមហ្នឹង ដោយសារសុខភាពខ្ញុំមិនអំណោយផល។ បច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំហូបថ្នាំបុរាណខ្មែរ និងប្អូនស្លូងដល់ជីដូនជីតាដើម្បីជួយឱ្យខ្ញុំជាពីជំងឺ។ ខ្ញុំក៏លេបឱសថធម្មតាផងដែរ។ ខ្ញុំមានបញ្ហាថ្លើម ក្រពះពោះវៀនធំ និងប្រមាត់។ ខ្ញុំបានចំណាយប្រាក់ច្រើនក្នុងការព្យាបាល។ ដូច្នេះខ្ញុំសូមឱ្យបញ្ចប់សំណួរ។ខ្ញុំមិនដឹងច្រើនទេ លើកលែងតែអំពីថ្នាក់ដឹកនាំ[1333]។

697. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ណាន អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ខឹម វៃ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣</u>

698. ខឹម វៃ "ឮតៗគ្នា"ថា លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីនៅគណៈតំបន់ ១៣ រយៈពេលមួយខែ ឬពីរខែ នៅឆ្នាំ១៩៧៦។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយឯកសារលេខ D219/636 ខឹម វៃ បានបង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ១៣ នោះគឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ហើយអាចជាពាក្យចចាមអារ៉ាមនិយាយតគ្នាច្រើន ដែលគាត់បានឮពីប្រភពអនាមិក នៅពេលដែលគាត់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលនៅឆ្ងាយពីតំបន់ ១៣ នៅភូមិភាគនិរតី៖

សៈ ដូចម្តេចបានលោកដឹងថា យឹម ទិត្យ បានឡើងធ្វើជាគណៈតំបន់១៣ បើលោកចាកចេញទៅហើយនោះ?

[1333] ឯកសារ D219/688 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ឆ.១-២ KH 01226357-01226358។

ឆ៤៥៖ អាហ្នឹងចេះតែឮត១គ្នា មានអ្នកទៅមានអ្នកមកប្រាប់អីចឹងទៅ[1334]។

សក្ខីកម្មរបស់ ខឹម វៃ មិនបានគាំទ្រការបញ្ជាក់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីណាមួយនៅគណៈតំបន់ ១៣ ទេ។ ខឹម វៃ បានបង្ហាញភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីរយៈពេលដែលគាត់បានគិតថា លោក យឹម ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ១៣៖ គាត់និយាយថា "ដូច១៩៧៦ ដើម១៩៧៦"[1335] គាត់ក៏បានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ នៅ "គណៈតំបន់ខ្ចីដែរទេ"[1336]។ ខឹម វៃ មិនដែលបានជួបលោក យឹម ទិត្យ ទេ[1337]។

699. កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម វៃ ឯកសារលេខ D219/636 កាន់តែមិនអាចជឿជាក់បានទៀត ដោយសារថា កំណត់ហេតុនេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការស្តាប់ចម្លើយដែលពីដើមបានធ្វើ រួចហើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ មុនពេលដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ខឹម វៃ "អាចផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៤ ផងដែរ"[1338]។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងសំណុំរឿង ០០៣ នេះពីព្រោះថា ខឹម វៃ មិនបានផ្តល់"ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង០០៤"ដូចបានរំពឹងទុកទេ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសសំណុំរឿង ០០៣ មិនបានបញ្ជាក់ពីភស្តុតាងរបស់ ខឹម វៃ ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ទេ។ អ្នកស្តាប់ចម្លើយមិនបានសួរសំណួរ ឬបញ្ជាក់ពីព័ត៌មានអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឬសួរអំពីភស្តុតាង ដែលអាចដោះបន្ទុកពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពនៃការស៊ើបសួរសំណុំរឿង ០០៤ ទេ។ កាន់តែចាំបាច់ត្រូវចោទសួរឱ្យបានប្រយ័ត្នប្រយែងអំពីបញ្ហាទាំងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយសារថា នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយសំណុំរឿង ០០៣ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានធ្វើឱ្យខូចភស្តុតាងរបស់ ខឹម វៃ ដោយព្យាយាមជាដដែល១ផ្តល់តម្រុយ

[1334] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វៃ ឆ.៤៥ KH 01184402។

[1335] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វៃ ឆ.៤០ KH 01184402។

[1336] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វៃ ឆ.៤២ KH 01184402។

[1337] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វៃ ឆ.៥០ KH 01184404។ ("ស៖ តើលោកធ្លាប់ជួប តាទិត នៅគិរីវង់ ទេ? ឆ.៥០៖ អត់ដែលជួបទេ។ គិរីវង់ គេដាក់ថាស្រុក ១០៩, ១០៧ ស្រុកទ្រាំង, ១០៥ ស្រុកត្រាំកក់, ១០៦ ស្រុកអង្គរជ័យ, ១០៨ ស្រុកកោះអណ្តែត។")

[1338] ឯកសារ D219/637 របាយការណ៍នៃសកម្មភាពស៊ើបអង្កេត ខឹម វៃ KH 01322961។

អំពីទំនាក់ទំនងរវាង តា ម៉ុក និង "តា ទិត្យ"[1339]។ នេះរួមមានការស្នើសុំ ខឹម វ៉ៃ ផ្តល់ភស្តុតាងជាមតិយោបល់របស់គាត់ ជាជាងការអង្កេតរបស់គាត់លើអង្គហេតុ៖

> ស៖ ចំពោះរយៈពេល១០នាទី ដែលលោកបានសង្កេតទៅលើ យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ហូបបាយថ្ងៃត្រង់ជាមួយគ្នានេះ តើលោកយល់ឃើញថា ទំនាក់ទំនងរវាង យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុកមានលក្ខណៈដូចម្តេចដែរ? តើលោកឃើញថារវាងយឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក មានម្នាក់ឋានៈខ្ពស់ជាង ឬរវាងអ្នកទាំងពីរនេះមានលក្ខណៈការរាប់អានស្មើភាពគ្នា?
>
> ឆ១១៤៖ ឃើញការហូបចុកជាមួយគ្នាធម្មតា គ្មានអ្នកធំអ្នកតូចអីទេ។ លក្ខណៈស្គាល់គ្នាយូរហើយ[1340]។

700. ភស្តុតាងរបស់ ខឹម វ៉ៃ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់១៣ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "ចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" ក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ នោះឡើយ

701. ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងដែលមានលក្ខណៈទូទៅអំពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានានៅថ្នាក់តំបន់១៣ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំមួយចំនួនដែលមានកាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់ "នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី"[1341]។ ស.ព.អ អះអាងបន្ថែមទៀតថា "កិច្ចប្រជុំរវាង

[1339] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វ៉ៃ ឆ.៩៥ KH 01184413-01184416។ ("ស.៩៩៖ តើលោកដែលឃើញ យឹម ទិត្យ នៅជាមួយ តាម៉ុក ទេ? [...]ស.១០០៖ តើលោកឃើញ យឹម ទិត្យ នៅជាមួយតាម៉ុកនៅឯកន្លែងណា? [...]ស.១០៥៖ អធ្យាស្រ័យបើយើងសួរសំណួរដដែលៗទៅលោក។ តើលោកបានឃើញ យឹម ទិត្យ នៅជាមួយ តាម៉ុក ឯកន្លែងណាដែរ? [...]ស.១០៦៖ នៅពេលដែលលោកទៅផ្ទះ តាម៉ុក តើពេលនោះ មានតែ តាម៉ុក នៅជាមួយ យឹម ទិត្យ ឬក៏មានកម្មាភិបាលដទៃទៀតនៅផ្ទះតាម៉ុក ផងដែរ? [...]ស.១១៤៖ ចំពោះរយៈពេល ១០នាទី ដែលលោកបានសង្កេតទៅលើ យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ហូបបាយថ្ងៃត្រង់ជាមួយគ្នានេះ តើលោកយល់ឃើញថា ទំនាក់ទំនងរវាង យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក មានលក្ខណៈដូចម្តេចដែរ? តើលោកឃើញថា រវាង យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក មានម្នាក់ឋានៈខ្ពស់ជាង ឬរវាងអ្នកទាំងពីរនេះ មានលក្ខណៈជាការរាប់អានស្មើភាពគ្នា?")

[1340] ឯកសារ D219/636 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វ៉ៃ ឆ.១១៤ KH 01184416។

[1341] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣២។

មេដឹកនាំតំបន់១៣ និងកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកត្រូវបានធ្វើឡើង ពីរ ឬ បីដងក្នុងមួយខែ"[1342]។ ទោះបីជាមានការអះអាងដែលមានលក្ខណៈទូទៅខ្លាំងពេកបែបនេះ អំពីកិច្ចប្រជុំដែលមិនត្រូវគេដឹងអត្តសញ្ញាណទាំងនេះក៏ដោយ ស.ព.អ មិនអាចចង្អុលបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយដែលបង្ហាញអំពី "ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំបែបនោះឡើយ ពោលគឺ មិនមានភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា គាត់បានធ្វើ ឬនិយាយអ្វី នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅថ្នាក់តំបន់១៣ និងមិនមានភស្តុតាងដែលបង្ហាញពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តជាក់លាក់ណាមួយនោះឡើយ។

702. ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ ស្តីពីកិច្ចប្រជុំនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ពុំអាចជឿទុកចិត្តបានទេ ហើយគាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ។[1343] ភស្តុតាងដែលនៅសេសសល់តែមួយគត់ស្តីពីកិច្ចប្រជុំបែបនោះ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ គឺការចងចាំរបស់ ម៉ុង វេត អំពីកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់ ដែល ស.ព.អ ពិពណ៌នាថាជា "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃស្តីពីសេអ៊ីអា និងកាហ្សេបេ"[1344]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ការអានភស្តុតាងនោះ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថាការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋានត្រូវបានបំផ្លើស និងពុំមានភាពជាតំណាង។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត ស្តីពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ"</u>

703. ភស្តុតាងស្តីពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ" មានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់នោះឡើយ។ ស.ព.អ អះអាងថា ទំនួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅថ្នាក់តំបន់១៣ គួរតែត្រូវទាញការសន្និដ្ឋានពីវត្តមានរបស់គាត់នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ" តែប៉ុណ្ណោះ[1345]។ ម៉ុង វេត បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ទោះបីជា "តា ទិត្យ" ត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថាបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃនេះទាំងមូល ក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែគាត់មិនបានថ្លែងសុន្ទរកថាណាមួយនោះឡើយ។

[1342] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣២។

[1343] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៦៨៨ ដល់ ៦៩២។

[1344] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣ ដល់ ២៦។

[1345] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣។

ភស្តុតាងនេះ ផ្ទុយទៅនឹងការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទី នៅក្នុងគណៈតំបន់១៣ ហើយត្រូវបានបដិសេធទាំងស្រុងដោយ ស.ព.អ៖

ស៖ ដូច្នេះ មានន័យថា កិច្ចប្រជុំរាយការណ៍អំពីលទ្ធផលការងារប្រចាំឆ្នាំ ប្រព្រឹត្តទៅអស់រយៈពេល១០ថ្ងៃ។ តើត្រឹមត្រូវដែរ ឬទេ?

ឆ៤៦៖ បាទ ត្រឹមត្រូវ។

ឆ៖ ដូច្នេះ កិច្ចប្រជុំបីថ្ងៃ ប្រាំថ្ងៃ និងពីរថ្ងៃ ត្រូវបានចូលរួមដោយសមាជិកដដែល ដូចជា គណៈតំបន់ និងគណៈស្រុក។ តើត្រឹមត្រូវដែរ ឬទេ?

ឆ៤៧៖ បាទ ត្រឹមត្រូវ។ លេខាឃុំនីមួយៗក៏ប្រហែលជាបានចូលរួមផងដែរ។

ស៖ តើ តា សោម បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំរយៈពេល១០ថ្ងៃនោះទាំងស្រុង ដែរឬទេ?

ឆ៤៨៖ បាទ គាត់បានចូលរួមទាំងស្រុង។

ស៖ តើ តា សោម បាននិយាយអ្វីខ្លះ?

ឆ៤៩៖ តា សោម បានឡើងថ្លែងសុន្ទរកថា។ គាត់បានធ្វើបទបង្ហាញអំពីឯកសារ និងលទ្ធផលការងារជូនដល់បក្ស។ បន្ទាប់ពីនេះ អ្នកដទៃទៀត បាននិយាយអំពីទង់ទាំងបីរបស់បក្ស ទង់ទាំងបីនោះ រួមមាន ភាពស្មោះត្រង់ចំពោះបក្ស ការប្តេជ្ញាចិត្តបម្រើបក្ស និងការលះបង់ខ្លួនឯងដើម្បីបក្ស។ ចំណុចនេះរំឭកយើងថា នៅពេលយើងធ្វើខុស បក្សអាចធ្វើអ្វីចំពោះយើងក៏បាន។ ទង់ទាំងបីត្រូវបានដាក់គរលើគ្នា ហើយទង់នីមួយៗតំណាងឲ្យចំណុចដែលខ្ញុំបានលើកឡើងខាងលើ។

ស៖ លោកបាននិយាយថា អ្នកដទៃទៀតក៏បានឡើងថ្លែងសុន្ទរកថាផងដែរ។ តើ តា ទិត្យ ថ្លែងសុន្ទរកថាដែរ ឬទេ?

ឆ៥០៖ ទេ គាត់មិនបានថ្លែងទេ។ ប៉ុន្តែ តា ជឿន បានអានឯកសារ។ តា ជឿន គឺជាអ្នកចេះដឹង ហើយគាត់គឺជាលេខាស្រុកអង្គរជ័យ។

ស៖ តើ តា ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំរយៈពេល១០ថ្ងៃ ទាំងស្រុងដែរ ឬទេ?

ឆ៥១៖ បាទ គាត់បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងស្រុង។ ពួកគេគ្រប់គ្នា នៅរហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចប្រជុំ[1346]។

704. ក្នុងអំឡុងរយៈពេលទាំង១០ថ្ងៃនេះ "តា ទិត្យ" មិនបានធ្វើអ្វី ដែលសក្តិសមទៅនឹងកម្មាភិបាលមួយរូបដែលមានតួនាទីថ្នាក់តំបន់នោះឡើយ។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ស.ព.អ មិនពន្យល់អំពីរបៀបដែល "វត្តមានដ៏ស្ងាត់ស្ងៀមរបស់ តា ទិត្យ នៅលើឆាក" អាចត្រូវចាត់ទុកថាជាការលើកទឹកចិត្តកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម ឱ្យអនុវត្តផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ[1347]។

705. ម៉ឹង វេត មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះក្នុងឋានៈអ្វីនោះឡើយ នៅក្នុងគណៈតំបន់១៣។ ដូចដែល ស.ព.អ ទទួលស្គាល់ ម៉ឹង វេត "មិនបានដឹងច្បាស់អំពីតួនាទីពិតប្រាកដរបស់ យឹម ទិត្យ នៅពេលនោះ" នោះឡើយ[1348]។ ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងមិនជាក់លាក់ និងមិនច្បាស់លាស់របស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីកាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវបានលើកឡើងនោះឡើយ៖ ម៉ឹង វេត និយាយថា "ឆ្នាំ១៩៧៦" ឬ "ប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៦"[1349]។ តាមការពិត ភស្តុតាងតែមួយគត់របស់ ម៉ឹង វេត ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ ពោលគឺភស្តុតាងដែលថា លោក យឹម ទិត្យ តាមព្រឹត្តិហេតុ "មានអំណាចខ្លាំងជាងអនុលេខាតំបន់" គឺជាការប៉ាន់ស្មាន[1350]។ ទស្សនៈរបស់ ម៉ឹង វេត អំពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ គឺផ្អែកលើការសន្មតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ស្តីពី "ការរៀបចំកៅអីអង្គុយ" និងផ្អែកលើទស្សនៈបែបអត្តនោម័តិ ដ៏ខ្លាំងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងកម្មាភិបាលដែល "មើលទៅ" ហាក់ដូចជាមានអំណាចខ្លាំង

[1346] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៤៦-៥១ KH 01136708-01136709។

[1347] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៦។

[1348] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣។

[1349] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៤០ KH 01136707។

[1350] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៦២ KH 01136711។

ជាងកម្មាភិបាលដទៃ ដោយផ្អែកជាចម្បងលើការវាយតម្លៃរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីអាយុធៀបរបស់កម្មាភិបាលទាំងនោះ៖

> សៈ តាមលោកដឹង តើតួនាទីរបស់ តា ផែន និងរបស់ តា ទិត្យ ខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច?
>
> ឆ៦២៖ តាផែន គឺជាអនុលេខាតំបន់។ តាមពិត តួនាទីផ្លូវការរបស់ តា ទិត្យ គឺស្ថិតនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់។ ក៏ប៉ុន្តែ តាមរយៈការរៀបចំកៅអីអង្គុយរបស់ពួកគេនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់ វាបង្ហាញច្បាស់ថា គាត់មើលទៅដូចជាមានអំណាចខ្លាំងជាង តា ផែន។ មូលហេតុទីមួយ គឺគាត់មានអាយុច្រើនជាង។ មូលហេតុទីពីរគឺគាត់ជាប់សាច់ញាតិជាមួយ តា[1351]។

706. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីទីតាំងអង្គុយ។ ភស្តុតាងនោះមិនគាំទ្រអំណះអំណាងដែលថា "លេខាស្រុកនានា ត្រូវបានគេរៀបចំឱ្យអង្គុយនៅជួរខាងមុខនៃអ្នកចូលរួម ដោយស្ថិតនៅទល់មុខ លោក យឹម ទិត្យ និង តា សោម ដែលអង្គុយនៅលើឆាក "ហាក់ដូចជា [ពួកគេ] កំពុងទស្សនាខ្សែភាពយន្ត" នោះឡើយ ដែលការរៀបចំការអង្គុយបែបនេះ គឺជាការបង្ហាញថា យឹម ទិត្យ មានឋានៈខ្ពស់ជាងលេខាស្រុកនានាដែលបានប្រមូលផ្តុំមកចូលរួមកិច្ចប្រជុំនោះ"[1352]។ ភស្តុតាងនោះ មិនគាំទ្រអំណះអំណាងដែលថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេរៀបចំឱ្យអង្គុយ "នៅកន្លែងដែលជាទូទៅត្រូវបានរក្សាទុកសម្រាប់អនុលេខាតំបន់" នោះឡើយ[1353]។ សម្មតិកម្ម របស់ ម៉ឹង វេត អំពីអត្ថន័យនៃទីតាំងអង្គុយរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ នៅក្នុងស្ថានភាពដែលពោរពេញដោយការសម្ងាត់របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនអាចយកមកសំអាងធ្វើជាភស្តុតាងច្បាស់លាស់ស្តីពីតួនាទី សិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងពិតប្រាកដរបស់បុគ្គលម្នាក់ នោះឡើយ។ ស.ព.អ មិនយោងទៅលើអ្វីផ្សេង ក្រៅតែពីភស្តុតាងដែលជាទស្សនៈរបស់ ម៉ឹង វេត ដើម្បីគាំទ្រអំណះអំណាងដែលថា មានទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីរបស់កម្ពុជាពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាងទីតាំងអង្គុយ និងអំណាចពិតប្រាកដ។ តួនាទីកិត្តិយស

[1351] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៦២ KH 01136711។

[1352] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣។

[1353] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣។

របស់បុគ្គលនានា ក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយរួមទាំងព្រះមហាក្សត្រស៊ីហនុ បានបង្ហាញផ្ទុយពីនេះទៅវិញ។

707. ម៉ឹង វេត មិនបានប្រាប់អំពីទីតាំងជាក់លាក់ដែលលោក យឹម ទិត្យ អង្គុយ នោះឡើយ និងមិនបានបញ្ជាក់ថា តា សោម និង លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេរៀបចំឱ្យអង្គុយទល់មុខលេខាស្រុកនានានោះឡើយ។ ម៉ឹង វេត តាមពិតបានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ អង្គុយ "នៅកន្លែងដូចគ្នា" នឹង តា គុំ ដែល "ប្រហែល" ជាស្ថិតនៅជាមួយសមាជិកគណៈស្រុកនានា៖

សៈ តើ តា គុំ អង្គុយនៅកន្លែងណា?

ឆ៥៦៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ប្រហែលជាគាត់អង្គុយនៅជួរខាងមុខ ពីព្រោះគណៈស្រុកទាំងអស់អង្គុយនៅជួរខាងមុខ។

សៈ ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចប្រជុំរយៈពេល១០ថ្ងៃទាំងមូល តើ តា ទិត្យ អង្គុយនៅកន្លែងណា?

ឆ៥៧៖ តា ទិត្យ អង្គុយនៅកន្លែងដដែល នៅលើឆាក នៅខាងស្តាំដៃ[1354]។

708. ព័ត៌មានលម្អិតអំពីទីតាំងអង្គុយនៅលើឆាកក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ អំពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅថ្នាក់តំបន់ នោះឡើយ។ ភស្តុតាង របស់ ម៉ឹង វេត ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរយៈពេល១០ថ្ងៃ" មានលក្ខណៈជាការសន្មត ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសាកសួរគាត់អំពីប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់គាត់នោះឡើយ។ នៅពេលត្រូវគេសាកសួរអំពីប្រភពព័ត៌មានមួយចំនួន ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ក.ស.ច.ស នាឆ្នាំ២០១៤ ម៉ឹង វេត បានសារភាពថា តាមការពិត សក្ខីកម្មរបស់គាត់ គឺជាអ្វីដែលគាត់បានស្តាប់ឮពីអ្នកដទៃក្រោយ

[1354] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៥៦-៥៧ KH 01136710។

ឆ្នាំ១៩៧៩[1355] ដោយបង្ហាញថា គាត់ងាយនឹងធ្វើឱ្យច្របូកច្របល់នូវភស្តុតាងដែលគាត់ឃើញផ្ទាល់ភ្នែករបស់គាត់ជាមួយនឹងពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលគាត់បានឮជាច្រើនឆ្នាំក្រោយមក។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីសុន្ទរកថារបស់ តា សោម នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ"</u>

709. ភស្តុតាងអំពីសុន្ទរកថារបស់ តា សោម នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ដែលមានរយៈពេល ១០ថ្ងៃ" មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ។ ដោយផ្អែកតែលើការចងចាំរបស់ ម៉ឹង វេត ស.ព.អ អះអាងថា "(តា សោម) បានប្រាប់អ្នកចូលរួមថា ខ្មាំងគឺ កាហ្សេបេ និងសេអ៊ីអា និងប្រាប់ថា "បណ្តាញសេអ៊ីអាមានទំនាក់ទំនងជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយកាហ្សេបេមានទំនាក់ទំនងជាមួយវៀតណាម""[1356]។

710. ការវិភាគដោយប្រុងប្រយ័ត្នអំពីការពណ៌នារបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីសុន្ទរកថារបស់ តា សោម បង្ហាញថា ការពណ៌នានោះចាំបាច់ត្រូវតែចាត់ទុកថាជាពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលមិនអាចជឿជាក់បាន[1357]។ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/២ ម៉ឹង វេត ត្រូវបានសាកសួរដោយ ស.ព.អ ស្តីពី "កិច្ចប្រជុំដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ" ហើយនៅក្រោមពាក្យសម្បថ គាត់បានប្រាប់ថា គាត់ "បានឮអំពី" អ្វីដែលគេគិតថា តា សោម បាននិយាយពាក់ព័ន្ធនឹងកាហ្សេបេ និងសេអ៊ីអាពីប្រភពអនាមិកមួយ ហើយ ម៉ឹង វេត បានបង្ហាញថា គាត់ត្រូវបានគេហៅទៅចូលរួមកិច្ចប្រជុំនោះ មិនមែនក្នុងនាមជាអ្នកចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ ប៉ុន្តែក្នុងនាមជាអ្នកបម្រើអាហារ៖ "ខ្ញុំឮអំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះ ហើយពួកយើង ក្នុងនាមជាប្រធាននីរសារ ប្រធានក្រុម ត្រូវគេបញ្ជាឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ។ យើងរង់ចាំនៅនឹងតុ និងបម្រើអាហារសម្រាប់ពួកគេ នៅក្រោយ

[1355] ឯកសារ D119/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៣៨-៣៩ KH 00975787។ ("ស៖ តើលោកដឹងមានរឿងអ្វីកើតឡើងចំពោះមនុស្ស១១នាក់ដែលបញ្ជូនទៅភ្នំពេញតាមយន្តហោះនោះដែរឬទេ? ឆ.៣៨៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាមានរឿងអ្វីកើតឡើងចំពោះអ្នកទាំងនោះទេ នៅពេលនោះ តែខ្ញុំបានដឹងពេលក្រោយមកថា ពួកគេទាំង១១នាក់នោះ ត្រូវគេបញ្ជូនទៅមន្ទីរស-២១។ ស៖តើលោកដឹងតាមរយៈអ្វី ថាអ្នកទាំង១១នាក់នោះ ត្រូវគេបញ្ជូនទៅមន្ទីរស-២១? ឆ.៣៩៖ ខ្ញុំឮអំពីរឿងនេះ ពី ញ៉ាន់ (ស្លាប់) បន្ទាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩។")

[1356] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៤។

[1357] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៦៤ KH 01136711។

កិច្ចប្រជុំ"[1358]។ ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត បង្ហាញថា ការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ គឺស្ថិតក្នុងកម្រិតទាប និងបញ្ជាក់ថា គាត់ពុំមានតួនាទីស្តាប់ឮសុន្ទរកថារបស់ តា សោម ដោយផ្ទាល់នោះឡើយ។

711. ក្នុងនាមជានីរសារឃុំថ្នាក់ទាបមួយរូប គេមិនអាចជឿបានថា ម៉ឹង វេត ត្រូវបានគេអញ្ជើញឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ តា សោម នោះឡើយ។ តាមការពិត ម៉ឹង វេត គឺជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបមួយរូប ដែលហាក់ដូចជានិយាយបំផ្លើសអំពីសារៈសំខាន់របស់ខ្លួនគាត់ ដោយអះអាងថា៖ "ដោយផ្អែកលើការចូលរួមរបស់ខ្ញុំក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ទាំងអស់នោះ ជាទូទៅ សម្រាប់កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ ប្រធានបទនេះត្រូវបានលើកឡើងជាញឹកញាប់"[1359]។ ចំណាប់អារម្មណ៍ដែលលើកពី សារៈសំខាន់ ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម៉ឹង វេត ស្តីពី តា សោម ចាំបាច់ត្រូវបដិសេធចោល ដោយសារតែវាពុំអាចជឿជាក់បាន ហើយហេតុដូច្នេះពុំមានមូលដ្ឋានភស្តុតាងសមស្របសម្រាប់ធ្វើការសន្និដ្ឋានស្តីពីខ្លឹមសារនៃ "កិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ ដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ" ឬស្តីពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ។

712. ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពី "ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់តំបន់១៣ ពុំមានតម្លៃអង្គហេតុនោះឡើយ។

(៣) ភស្តុតាងរបស់សាក្សីមកពីតំបន់១៣ ដែលមិនដែលឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ

713. បន្ថែមទៅលើចំណុចខ្សោយនានានៃភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយ ស.ព.អ និងត្រូវបានយោងទៅដល់ ដូចខាងលើ ស.ព.អ មិនបានលើកឡើងអំពីសាក្សីមកពីតំបន់ ១៣ជាច្រើនរូប ដែលពុំដែលឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ទោះបីជាមានអំណះអំណាងជាទូទៅរបស់ ស.ព.អ ដែលថា "លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមពាក់ព័ន្ធនៅគ្រប់ដំណាក់កាល នៃការអនុវត្តផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅភូមិភាគនិរតី"[1360] លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកឈានមុខនៃ

[1358] ឯកសារ D219/899.1.4 ប្រតិចារឹកសវនាការ ម៉ឹង វេត KH 01329894-01329895, 11.12.05-11.16.10, ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ៥ ដល់ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៦។

[1359] ឯកសារ D219/899.1.4 ប្រតិចារឹកសវនាការ ម៉ឹង វេត KH 01329894-01329895, 11.12.05-11.16.10, ទំព័រ ៣២ បន្ទាត់ ៥ ដល់ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ៦។

[1360] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៦។

សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ បាន "រះឡើងយ៉ាងរហ័ស" ពីតួនាទីរបស់គាត់ជាអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងអំណះអំណាងដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "តួនាទីសំខាន់ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ [បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា] នៅពាសពេញតំបន់ដីធំទូលាយនៃប្រទេស"[1361] ក៏ប៉ុន្តែសាក្សីជាច្រើនមិនដែលបានឮអំពី លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។

714. ក.ស.ច.ស បានសម្ភាសសាក្សី៣៦នាក់ ដែលបានរស់នៅ និងធ្វើការនៅក្នុងតំបន់១៣ ក្នុងអំឡុងពេលនៃវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត និងបានបញ្ជាក់ថា ពួកគេមិនដែលឮអំពី លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ សាក្សីទាំង៣៦នាក់នោះគឺ អ៊ុក សុគន្ធា, បាវ នឹម, ជាវ វ៉ាន់, ដឹក ពេទ, ហង់ សៀន, ហ៊ុន គីមសេង, អ៊ឹង ដែន ហៅ សាច់ ដែន, ខាន់ គីម, ឃិន សូ, គង់ សំណាង, ឡាច សែម, ម៉ៅ ង៉ូវ, ម៉ុម ផល្លា, ប៉ុល ញ៉ាន, សំ គុណ, សំ ទូច, សាន ទូច, សូត សាំង, សែម ស៊ុន, សែន សឹម, សេត យឹម, ស្រី ថន, ស៊ូ លន, តឹម ប៊ុនលី, ថាន់ ធិម, តុប ង៉ែត, ទឹម ហ៊ី, អ៊ុក ហ៊ីម, វ៉ាន សឿន, យ៉ាង ញ៉ឹម, យិន តេង, ហ៊ុន រ៉េត, តូច គឿន, ឆឹង ជឿន, វង់ សាន និង អ៊ុក ហឹង[1362]។ ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះចំណុចដែលថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំងនេះ ដែលត្រូវ

[1361] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១, ៣ និង ១០។

[1362] ឯកសារ D219/229 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុក សុគន្ធា ឆ.៥១ KH 01076337។ ឯកសារ D119/63 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី បាវ ណោម ឆ.១១ EN00951946។ ឯកសារ D219/724 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជាវ វ៉ាន់ ឆ.៦១-៦២ KH 01213620។ ឯកសារ D118/203 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឌឹក ប៉ែត ឆ.១៦៥ KH 00979217។ ឯកសារ D219/942 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហង់ សៀន ឆ.១៣ KH 01415366។ ឯកសារ D219/522 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆ.៨៩ KH 01149853។ ឯកសារ D219/100 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹង ដែន ឆ.៤១ KH 01043211។ ឯកសារ D118/47 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខាន់ គីម ឆ.៩ KH 00905865។ ឯកសារ D118/291 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឃិន សួរ ឆ.១៨០ KH 01022447។ ឯកសារ D118/253 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គង់ សំណាង ឆ.៧២ KH 00993601។ ឯកសារ D118/233 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សែម ឆ.១៣៤ KH 00987242។ ឯកសារ D219/316 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ៅ ង៉ូវ ឆ.១៧៤ KH 01097772។ ឯកសារ D219/568 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មុំ ផល្លា ឆ.១២៤ KH 01165973។ ឯកសារ D118/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ុល ញ៉ន ឆ.១៥-១៦ KH 00920163។ ឯកសារ D219/591 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សំ គុណ ឆ.៩២ KH 01169873។ ឯកសារ D219/604 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សំ ទូច ឆ.១០៩ KH 011733503។ ឯកសារ D118/131 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាន់ ទូច ឆ.៨២ KH 00960608។ ឯកសារ D134/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សូត្រ សាំង ឆ.១១៦ KH 00964491។ ឯកសារ D119/142 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី

រួមបញ្ចូលគ្នា ពិតជាប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់អំណះអំណាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹង តួនាទី "ដ៏សំខាន់" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់១៣។ បញ្ជីនេះ មិនរួមបញ្ចូលបុគ្គលដែល ក.ស.ច.ស បានទំនាក់ទំនងក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៤ ដែលបានរស់នៅក្នុងតំបន់១៣ ក្នុងអំឡុងពេលនៃវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត ដែលមិនធ្លាប់ឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។

715. ស.ព.អ យោងទៅផ្នែកដកស្រង់នៃភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ថាជាភស្តុតាងតែមួយគត់ដែល "ផ្ទុយ" ទៅនឹងភស្តុតាងដទៃទៀតដែលត្រូវបានដកស្រង់ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់[1363]។ នៅក្នុងបរិបទនៃបរិមាណពិតប្រាកដរបស់ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ដែល "ផ្ទុយ" ទៅនឹងអំណះអំណាងរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ការដកស្រង់យកចម្លើយរបស់សាក្សី "ដែលផ្ទុយ" តែមួយ ត្រូវបានបង្ហាញថាជាកាយវិការពុំត្រឹមត្រូវនោះ

សែម នួន ឆ.៥៨ KH 01007928។ ឯកសារ D219/610 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សេន ស៊ឹម ឆ.៤០ KH 01175273។ ឯកសារ D219/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ែម សែត ឆ.៧៥ KH 01024796។ ឯកសារ D118/134 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស្រី ថន ឆ.៥២ KH 00960649។ ឯកសារ D118/293 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ូ លន ឆ.៦២ ឆ.៦៣ KH 01023145។ ឯកសារ D118/300 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គឹម ប៊ុនលី ឆ.២៦០ KH 01024543។ ឯកសារ D118/269 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ថាន់ ធីម ឆ.១១៧ KH 00998125។ ឯកសារ D219/49 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុប ង៉ែត ឆ.១៤៩ ឆ.១៥៨ KH 01032602-01032603។ ឯកសារ D118/166 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ហ៊ី KH 00968164-00968165។ ឯកសារ D118/276 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុក ហ៊ឹម ឆ.៨៦ KH 0100030។ ឯកសារ D118/167 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វ៉ាន់ សឿន ឆ.១០៨ KH 00968183។ ឯកសារ D118/284 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យង់ ញឹម ឆ.៣៨ KH 01008192។ ឯកសារ D219/135 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យិន គេង ឆ.៥៣៦ KH 01052746។ ឯកសារ D219/926 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុន រ៉េត ឆ.១០ KH 01392958។ ឯកសារ D118/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តូច ភឿន ឆ.១៩ KH 00945399។ ឯកសារ D119/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ជឿន ឆ.១៥ KH 01024772។ ឯកសារ D219/919 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វង់ សន ឆ.៦២ KH 01390487។ ឯកសារ D219/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុក ប៉ាង ឆ.១៣៧ KH 01025507។ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ ៥។

[1363] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ជើងទំព័រ ៦។ (សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លើកឡើងថា "សូមមើលឯកសារផ្ទុយ D119/70/4 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន KH 00968901-00968902។ ("សៈ តើតាទិតមិនមែនស្រុកគិរីវង់ទេ? ឆៈ មិនមែនទេ នៅស្រុកអង្គរជ័យហ្នឹង។")

ឡើយ។ ប្រសិនបើអំណះអំណាងរបស់ ស.ព.អ ស្ដីពីឥទ្ធិពលរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ត្រូវគេជឿថាជាការពិតវិធីសាស្រ្តរៀចវេររបស់ ស.ព.អ ចំពោះភស្តុតាងដែលផ្ទុយគ្នា ធ្វើឱ្យបាត់បង់ភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានរបស់សាក្សីជាច្រើន ដែលយ៉ាងហោចណាស់ពួកគេគួរតែធ្លាប់បានឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ។ ស.ព.អ មានកាតព្វកិច្ចត្រូវពិនិត្យមើលភស្តុតាងទាំងមូល ហើយបានខកខានមិនបានធ្វើដូច្នោះនោះឡើយ។

(៤) ការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់១៣

716. ស.ព.អ មិនបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រអំណះអំណាងរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីជា សមាជិក អនុលេខា ឬលេខា គណៈតំបន់១៣ នៅពេលវេលាណាមួយនៃវិសាលភាពពេលវេលារបស់ការស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ[1364]។ ដូចដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងការវិភាគខាងលើភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ យកមកធ្វើជាការសំអាង គឺជាសេចក្ដីពិពណ៌នាដែលពុំអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី៧រូប ដែលពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាង និងពុំបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅពេលណាមួយ នៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត នៅពេលគេប្រៀបធៀបជាមួយនឹងសាក្សី៣៦នាក់ ដែលមិនធ្លាប់ឮអំពី លោក យឹម ទិត្យ បើទោះបីជាពួកគេបានរស់នៅ និងធ្វើការនៅក្នុងភូមិភាគនិរតីនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនោះ ភស្តុតាងនេះគឺពុំគ្រប់គ្រាន់នោះឡើយ។

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តួនាទីដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងមិនបានចូលរួមនៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ តាមរយៈ ការចូលរួមចំណែករបស់គាត់ចំពោះការអនុវត្តគោលនយោបាយឡាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នោះឡើយ

717. ដូចដែលនឹងត្រូវបង្ហាញនៅខាងក្រោម ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ស្ដីពីទង្វើ ការប្រព្រឹត្ត និងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ នៅពេលណាមួយ ដែលអាចត្រូវចាត់ទុកថាជាការចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលនាំឱ្យមានការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត ភស្តុតាងមានលក្ខណៈពុំគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមរយៈការប្រព្រឹត្តជាលក្ខណៈបុគ្គល

[1364] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ តាមរយៈការត្រួតពិនិត្យ និងការស៊ើបអង្កេតខ្លាំងនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ និងមិនផ្ទាល់របស់គាត់ ឬដោយការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់គាត់នៅក្នុងការឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់ខ្លាំងនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តួនាទី ដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុង គណៈស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ

718. ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ក្នុងអំឡុងពេលណាមួយ ដែលអាចធ្វើឱ្យគាត់ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ដោយអនុលោមតាមផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា "ចាប់តាំងពី យ៉ាងហោចណាស់ ឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "លេខាស្រុកគិរីវង់ ឬអនុលេខាស្រុក និងបន្តកាន់តួនាទីទាំងនេះរហូតដល់ខែមេសា ដល់ឧសភាឆ្នាំ១៩៧៨"[1365]។ ភស្តុតាង មានលក្ខណៈពុំគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើការសន្និដ្ឋានថាលោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីជាក់លាក់ និងមានទំនួលខុសត្រូវជាក់លាក់ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ពេញរយៈពេលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។

719. ដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុក្រៅពីវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ[1366]។ យោងទៅតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម វិសាលភាពពេលវេលាសម្រាប់អង្គហេតុនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺ "ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨"[1367]។ ហេតុដូច្នេះ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើការចោទប្រកាន់នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ពីថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ និងចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំ

[1365] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ និង១៣៧។

[1366] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៥ ដល់ ៤៤៦។

[1367] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៩៣។

ជម្រះ ដោយសារតួនាទីជាអនុលេខាស្រុកនៅក្នុងអំឡុងពេលណាមួយនោះឡើយ ពីព្រោះគាត់កាន់តួនាទីជាក់លាក់ត្រឹមតែជាសមាជិក និងលេខាគណៈស្រុកគិរីវង់តែប៉ុណ្ណោះ[1368]។

720. អង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈ និងពេលវេលានៃការតែងតាំងរូបគាត់ឱ្យកាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈ គឺជា "អង្គហេតុសត្យានុម័ត" នៅក្នុងខ្លឹមសារនៃវិធាន៦៧(២) ដែលចែងថា "ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះត្រូវបញ្ជាក់អំពី [...] ការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ បើពុំនោះសោត ដីកានេះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយមានកំហុសនីតិវិធី"[1369]។ គួរឱ្យសោកស្ដាយ ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ មានលក្ខណៈមិនជាក់លាក់ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់[1370]។ កម្រិតនៃភាពពុំច្បាស់លាស់នៅក្នុងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយរបស់ ស.ព.អ ពុំផ្ដល់ "ការពិពណ៌នា"គ្រប់គ្រាន់ស្ដីពីអង្គហេតុសត្យានុម័តទាំងនេះ ហេតុដូច្នេះ ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះមិនផ្ដល់ជាមូលដ្ឋានរឹងមាំសម្រាប់ការចេញដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។

721. សាក្សី២១រូប និងសៀវភៅរបស់លោក Ben Kiernan ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ បង្ហាញរូបភាពពុំស៊ីចង្វាក់គ្នាមួយស្ដីពីការងាររបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុក[1371]។ ភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ មានការពិពណ៌នាមិនច្បាស់លាស់ និងខុសគ្នា និងដោយពុំមានភស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈជាក់លាក់ជាងនេះស្ដីពីគណៈស្រុកគិរីវង់ និងការផ្លាស់ប្ដូរនៅដំណាក់កាលផ្សេងៗគ្នានៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងដោយអនុលោមតាមគោលការណ៍

[1368] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៥៦។ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតួនាទីជាអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចោទលោក យឹម ទិត្យ សម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវជាគណៈស្រុកគិរីវង់ "ជាសមាជិក និងក្រោយមកជាលេខា"។)

[1369] មាត្រា ៦៧(២) ចែងថា "ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះត្រូវបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណនៃជនជាប់ចោទ ការបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ និងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងនោះមានទាំងបទប្បញ្ញត្តិនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ និងប្រភេទនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ បើពុំនោះសោត ដីកានេះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយមានកំហុសនីតិវិធី"។

[1370] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1371] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ជើងទំព័រ ៦។

វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវគេសន្និដ្ឋានថា បានរួមចំណែកចំពោះផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងតួនាទីណាមួយនៅថ្នាក់ស្រុកនោះឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ គុប ផាន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

722. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ គុប ផាន ដោយដកស្រង់សម្តីរបស់គាត់ដើម្បីគាំទ្រការចោទប្រកាន់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាអនុលេខា និងលេខាស្រុកគិរីវង់[1372]។ ដោយផ្ទុយទាំងស្រុងទៅនឹងការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ គុប ផាន បាននិយាយយ៉ាងច្បាស់ថា គាត់មិនបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ៖

> ស៖ ចំពោះតា ទិត្យ តើលោកធ្លាប់ឮអំពីគាត់ដែរឬទេ?
>
> ឆ២៧៖ បាទ ខ្ញុំបានជួបគាត់។ ប៉ុន្តែ គាត់នៅម្នាក់ឯង មិននៅជាមួយអ្នកផ្សេងទេ។
>
> ស៖ តើគាត់មានតួនាទីអ្វីដែរ?
>
> ឆ២៨៖ ខ្ញុំមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់គាត់ទេ។ គាត់មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយអ្នកដទៃទេ។ ខ្ញុំខ្លាច ហើយខ្ញុំមិនហ៊ានសួរទេ[1373]។

វាជាការធ្វើឱ្យយល់ខុសយ៉ាងជាក់ច្បាស់ ដែល ស.ព.អ លុបភស្តុតាងដែលផ្ទុយគ្នានឹងភស្តុតាងដែលគាត់បានដកស្រង់។

723. នៅពេលត្រូវបានសាកសួរអំពីឋានានុក្រមនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ គុប ផាន បាននិយាយថា តា នឹម ទទួលខុសត្រូវខាងយោធា និងសន្តិសុខនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ហើយគាត់មិនបាននិយាយសំដៅទៅដល់លោក យឹម ទិត្យ ថាមានទំនួលខុសត្រូវបែបនោះណាមួយ នោះឡើយ[1374]។ នៅពេលត្រូវបានសាកសួរអំពីរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់ស្រុកនោះ គុប ផាន បានពិពណ៌នាអំពីតួនាទីរបស់ តា នឹម និង

[1372] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ជើងទំព័រ ៦។

[1373] ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុប ផាន ឆ.២៧-២៨ KH 01024599។

[1374] ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី គុប ផាន ឆ.៣២ KH 01024599។ ("ស៖ តើអ្នកណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែកសន្តិសុខស្រុកគិរីវង់ដែរឬទេ? ឆ.៣២៖ ផ្នែកសន្តិសុខស្រុកគឺខាងយោធាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ គាត់ឈ្មោះ តាណែម តែខ្ញុំមិនដឹងត្រកូលនោះទេ។")

តា នេត ប៉ុន្តែគាត់មិនបានពិពណ៌នាថា លោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីអ្វីមួយនោះឡើយ[1375]។ តុប ផាន បាននិយាយថា គាត់បានធ្វើការឲ្យ តា នេត នៅវត្តចំបក់ នៅក្នុងមន្ទីរស្រុកគិរីវង់អស់រយៈពេល៣ឆ្នាំ[1376] ក៏ប៉ុន្តែភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តួនាទីណាមួយនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ គឺមានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់ និងច្របូកច្របល់[1377]។

724. ស.ព.អ ជ្រើសរើសដោយលម្អៀងយកចម្លើយរបស់ តុប ផាន ដើម្បីបង្ហាញនូវរូបភាពមួយដែលធ្វើឲ្យមានការយល់ច្រឡំនៃសក្ខីកម្មរបស់គាត់ទៅដល់ ស.ច.ស។ ទស្សនៈបែបនេះចំពោះភស្តុតាងរបស់ តុប ផាន ធ្វើឲ្យស្រអាប់ធម្មជាតិពិតរបស់វា និងនៅពេលធ្វើការវាយតម្លៃភាពពេញលេញទាំងស្រុងរបស់វា ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនគាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ នោះឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ លឹម ង៉ែន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

725. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវ នូវសក្ខីកម្ម របស់ លឹម ង៉ែន ដោយពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងដូចខាងក្រោមដែលបង្ហាញថា លឹម ង៉ែន មិនបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ ក្នុងការគាំទ្រអំណះអំណាងរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាអនុលេខា និងលេខាស្រុកគិរីវង់៖

ស៖ តើលោកស្គាល់ យឹម ទិត្យ ហៅ តា ទិត្យ ដែរឬទេ?

[1375] ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប ផាន ឆ.៣៣-៣៦ KH 01024599។ ("ស៖ តើមានមនុស្សប៉ុន្មាននាក់ដែលធ្វើការក្រោម តាណៃម? ឆ.៣៣៖ ខ្ញុំមិនស្គាល់ទេ គ្រាន់តែដឹងថា តាណៃម ជាអ្នកធំ។ ស៖ តើលោកដឹងថា តាណៃម ត្រួតត្រាលើកងឈ្លបដែរឬទេ? ឆ.៣៤៖ បាទ ត្រួតត្រាលើកងឈ្លប។ ស៖ តើស្រុកគិរីវង់មានរចនាសម្ព័ន្ធដូចម្តេច? ឆ.៣៥៖ តាមខ្ញុំដឹងមានតែពីរផ្នែកប៉ុណ្ណោះគឺ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច (ផ្នែកធ្វើស្រែ និងផ្នែកដឹកជញ្ជូន) ហើយនិងផ្នែកសន្តិសុខ។ ស៖ តើអ្នកណាជាអ្នទទួលខុសត្រូវផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច? ឆ.៣៦៖ តាណៃត ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ចំណែក តាណៃម ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខាងផ្នែកសន្តិសុខ។ នៅពេលខ្លះគេឲ្យខ្ញុំជួយផ្នែកដឹកជញ្ជូន។")

[1376] ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប ផាន KH 01024598។

[1377] ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប ផាន KH 01024599។

ឆ១៣៖ បាន ខ្ញុំស្គាល់ តា ទិត្យ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់គាត់នោះទេ[1378]។

726. លឹម ង៉េន បានបញ្ជាក់យ៉ាងសាមញ្ញថា គាត់មិនបានដឹងអំពីតួនាទី "របស់តា ទិត្យ" នោះឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត ចម្លើយរបស់ លឹម ង៉េន ដែលថា គាត់ "បានស្គាល់ តា ទិត្យ" មានភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានក្នុងកម្រិតទាប ពីព្រោះគាត់មិនបានពិពណ៌នាអំពីកាលៈទេសៈជាក់លាក់ណាមួយដែលគាត់បានជួប "តា ទិត្យ" នោះឡើយ[1379]។ លឹម ង៉េន មិនត្រូវបានសាកសួរនូវសំណួរបញ្ជាក់ណាមួយ ដែលអាចឈានទៅដល់ការបញ្ជាក់បន្ថែមឱ្យកាន់តែច្បាស់ ឬដែលអាចទទួលបានព័ត៌មានលម្អិតស្ដីពីកាលៈទេសៈទាំងនេះ។ ប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ស្ដីពី លោក យឹម ទិត្យ មានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់នោះឡើយ ហើយ លឹម ង៉េន បានបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា "តា ទិត្យ" បានទៅចូលរួមកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់ គឺស្ដាប់ឮពីមនុស្សម្នាក់ដែលគាត់ហៅថា "បេន" នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់[1380]។ លឹម ង៉េន បានចងចាំថា បេន បានប្រាប់គាត់ថា "តា ទិត្យ" បាននិយាយប្រាប់គាត់ នៅស្ពានភ្នំឆ្នាល់ ថា គាត់ "នឹងទៅចូលរួមកិច្ចប្រជុំនៅតំបន់"[1381]។ ភស្តុតាងរបស់ លឹម ង៉េន នៅក្នុងបរិបទនេះ ពុំត្រូវផ្ដល់នូវតម្លៃភស្តុតាងនោះឡើយ ពីព្រោះវាពឹងផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានមូលដ្ឋាន ហើយប្រភពនៃពាក្យចចាមអារ៉ាមទាំងនេះ មិនត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សីនោះឡើយ[1382]។

[1378] ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៣ KH 01047179។

[1379] ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៣-១៥ KH 01047179។

[1380] ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៤-១៥ KH 01047179។ ("តាទិត្យតែងតែឈប់លេងនៅកន្លែងស្ពាន ហើយប្រាប់អ្នកធ្វើការនៅទីនោះ ថាគាត់ធ្វើដំណើរទៅប្រជុំនៅតំបន់ ហើយពួកអ្នកធ្វើការទាំងនោះ បានប្រាប់ខ្ញុំដូចនេះ។ [...]ស៖ តើលោកស្គាល់ឈ្មោះអ្នកដែលតាទិត្យតែងតែនិយាយលេងនៅកន្លែងស្ពាននោះដែរឬទេ? ឆ.១៥៖ គាត់និយាយជាមួយ បេន ដែលជាប្រធានកងនេសាទរបស់ខ្ញុំ។")

[1381] ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៤-១៥ KH 01047179។

[1382] លឹម ង៉េន មិនប្រាកដថា អ្នកដែលបាននិយាយពាក្យចចាមអារ៉ាមអំពីសកម្មភាពរបស់គាត់មិនធ្វើឱ្យគាត់មានការយល់ច្រឡំជាមួយ តាគុំ ទេ។ គាត់បាននិយាយអំពី យឹម ទិត្យ និងតាគុំ ជាដៃគូគ្នា។" ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ងេន ឆ.១៣ KH 01047179។

ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់

727. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវសក្ខីកម្មរបស់ ទន់ ស៊ួន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ដោយពុំអើពើដោយចេតនាចំពោះភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលផ្ទុយគ្នាយ៉ាងច្បាស់ជាមួយនឹងផ្នែកជាច្រើននៃភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ។ ក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ក.ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ដោយឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានសាកសួរដោយលោកចៅក្រម Siegfried Blunk និង “បុរសម្នាក់ដែលមិនត្រូវបានស្គាល់អត្តសញ្ញាណ” ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹងអ្វីអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ៖[1383]

> ស៖ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មួយ លោកបាននិយាយថា តា ទិត្យ បានចាកចេញពីស្រុក នៅពេលវៀតណាមធ្វើការវាយប្រហារ។
>
> ឆ៖ ខ្ញុំគិតថាប្រាកដជាមានកំហុសក្នុងការកត់ត្រាការពិពណ៌នានោះ។ គឺ តា តុំ ដែលបានចាកចេញ។ ខ្ញុំមិនបានដឹងអំពី តា ទិត្យ ទេ[1384]។

728. ស.ព.អ ខកខានមិនបានយោងទៅដល់ ភស្តុតាងដ៏ច្បាស់បន្ថែមទៀតរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍បន្ទាប់ថា គាត់មិនបានដឹងថាអ្នកណាជាលេខាស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ៖

> ស៖ តើលោកដឹងថាអ្នកណាជាលេខាស្រុកនេះដែរឬទេ?
>
> ឆ៨៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1385]។

[1383] ឯកសារ D219/422.10 ប្រតិចារឹក ទុន សួន ចម្លងចេញពីឯកសារសំឡេង D13R KH 01121215។ សំណួរពាក់ព័ន្ធនឹង “បុរសមិនស្គាល់អត្តសញ្ញាណ” នៅក្នុងខ្សែអាត់សម្លេងមួយផ្នែកមិនត្រូវគ្នានឹងអ្វីដែលបានសរសេរនៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដែលបានបញ្ចូលជាសាក្សីដោយចៅក្រម ប្លុងដ៍៖ ឯកសារ D13 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទុន សួន KH 00687004-00687005។

[1384] ឯកសារ D13 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ួន KH 00687004។

[1385] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទុន សួន ឆ.៨ KH 00891154។ ទោះជានាំមុខដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត ទុន សួន នៅតែទទូចថាគាត់មិនដឹងពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ហើយគាត់មានការយល់ច្រឡំអំពីអ្នកដែលកាន់តួនាទីជា “លេខា”

729. នៅពេលត្រូវបានសាកសួរអំពីពេលវេលានៃតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ទន់ ស៊ួន បាននិយាយថា "ទិត្យ" ត្រូវគេតែងតាំងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៩ និងមិនបានផ្ដល់កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់សម្រាប់រយៈពេលក្រោយៗមកទៀតនោះឡើយ[1386]។ ហេតុដូច្នេះ មានហានិភ័យដ៏ធំមួយដែលថា ភស្តុតាងរបស់ទន់ ស៊ួន ស្ដីពីលោក យឹម ទិត្យ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលដែលស្ថិតនៅមុនវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់។ ដោយពុំមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ផ្ទុយពីនេះ ភស្តុតាងនេះចាំបាច់ត្រូវបដិសេធចោល[1387]។

730. ប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន មានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់នោះឡើយ។ មានភាពពុំច្បាស់លាស់ចំពោះភស្តុតាងរបស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង00៤ អំពីរបៀបដែលគាត់បានដឹងអំពីតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់។ គាត់បាននិយាយថា គាត់គឺជាទាហាន លន់ នល់ និងបានត្រឡប់មកកាន់ភូមិក្បាលដំរីនៃភូមិភាគនិរតី នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ និងបាននិយាយថា នាពេលក្រោយមក គាត់ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅក្នុងវត្តព្រះធាតុ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសាកសួរទន់ ស៊ួនអំពីរបៀបដែលគាត់បានដឹងអំពីគណៈស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ[1388]។

731. ដូចដែលត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងលម្អិតនៅខាងក្រោម មានភាពពុំស៊ីចង្វាក់គ្នាជាច្រើននៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងឋានៈជាសមាជិកគណៈស្រុកគិរីវង់ ក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ ដែលចំណុចនេះធ្វើឱ្យសក្ខីកម្មរបស់គាត់មិនអាចជឿជាក់បាន នោះឡើយ[1389]។

នៃគណៈស្រុក៖ ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ទុន សួន ឆ.៤-៦ KH 00891153-00891154។ ("ស៖ តើតាទិត មានតួនាទីអ្វីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នេះ? ឆ.៦៖ ខ្ញុំមិនបានដឹងថាគាត់មានតួនាទីអ្វីទេ គ្រាន់តែដឹងថានៅស្រុកនេះមានតាតុម, តាណែម, យាយបូ, និងតាទិត។")

[1386] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ួន ឆ.២៦ KH 01102934 ឆ.៤0-៤២ KH 01102936។ ("ទិត្យ ត្រូវប្រកាសជាលេខាស្រុកក្នុងឆ្នាំ១៩៦៩។")

[1387] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ ៤៣៩។

[1388] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៦៣, ៨៦៦ ដល់ ៨៩៩។

[1389] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៦៦ ដល់ ៨៩៩។

ភស្តុតាងរបស់ ទឹម ភួន ស្តីពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់

732. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវ នូវសក្ខីកម្មរបស់ ទឹម ភួន។ ទឹម ភួន បានបញ្ជាក់ទាំងមិនច្បាស់លាស់ថា គាត់មិនបានដឹងថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ គាត់បានបញ្ជាក់អំពីចំណុចនេះ បើទោះបីជាលោកចៅក្រម Blunk បានប្រើប្រាស់សំណួរនាំមុខយ៉ាងខ្លាំងក៏ដោយ៖

> ស៖ តើលោកដឹងថានៅគិរីវង់ តា ទិត្យ គឺជាគណៈស្រុក និងមានសិទ្ធិបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់មនុស្ស ដែរឬទេ?
>
> ឆ៖ ទេ ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំទើបតែមានអាយុត្រឹមតែ១៧ឆ្នាំតែប៉ុណ្ណោះ[1390]។

733. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវ នូវភស្តុតាងរបស់ ទឹម ភួន ដោយមិនបានយោងទៅដល់ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹង តួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់។ ទឹម ភួន បានបញ្ជាក់យ៉ាងសាមញ្ញថា គាត់មិនបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ នោះឡើយ៖

> ស៖ តើ តា ទិត្យ មានតួនាទីអ្វី?
>
> ឆ៧៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ ពីព្រោះ គេបញ្ជូនខ្ញុំពីភូមិផ្សេងទៅកាន់កន្លែងនោះ ខ្ញុំមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់គាត់ទេ។
>
> ស៖ តើលោកដឹងថាតើ តា ទិត្យ គឺជាកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ដែរ ឬទេ?
>
> ឆ៨៖ ខ្ញុំក៏មិនបានដឹងអំពីរឿងនេះផងដែរ[1391]។

[1390] ឯកសារ D11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន KH 00686999។

[1391] ឯកសារ D118/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឆ.៧-១០ KH 00891142។ មានកំហុសការបកប្រែនៅក្នុងឯកសារភាសាអង់គ្លេសនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ ទឹម ភួន ថា "ខ្ញុំដឹងថា គាត់មានតួនាទីកំពូល (អត្ថបទភាសាខ្មែរ៖ តួនាទីធំ)"។

734. ទឹម ភួន បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា គាត់មិនបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅពេល ទឹម ភួន ស្ថិតនៅវត្តសុបិននៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ក្នុង "ឆ្នាំ១៩៧៦ ឬ១៩៧៧" នោះឡើយ៖

សៈ នៅពេលលោកនៅវត្តសុបិន តើលោកធ្លាប់បានទំនាក់ទំនងជាមួយឪពុកម្តាយរបស់លោកដែរ ឬទេ?

ឆ៩៩៖ ទេ ខ្ញុំមិនបានទំនាក់ទំនងទេ។

សៈ តើលោកធ្លាប់ទាក់ទងជាមួយ តា ទិត្យ ដែរ ឬទេ?

ឆ១០០៖ ទេ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ទេ។

សៈ តើអ៊ុំទិត្យ រស់នៅចម្ងាយប៉ុន្មានពីវត្តសុបិន?

ឆ១០១៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាពីពេជសារទៅវត្តសុបិន មានចម្ងាយប៉ុន្មានគីឡូម៉ែត្រនោះឡើយ។

សៈ នៅពេលនោះ តើ តា ទិត្យ ធ្វើការនៅកន្លែងណា?

ឆ១០២៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់ធ្វើការនៅឯណាទេ ប៉ុន្តែនៅពេលខ្ញុំមកដល់ទីនោះ គាត់នៅពេជសារ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់ទៅធ្វើការនៅកន្លែងណានោះទេ។

សៈ តើ តា ទិត្យ ធ្វើអ្វីនៅពេលនោះ?

ឆ១០៣៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់មានតួនាទីអ្វីនោះឡើយ[1392]។

735. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ទឹម ភួន ស្តីពីតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ៖

សៈ នៅពេល លោកនិយាយថា តា ទិត្យ គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រងកន្លែងនោះ តើលោកផ្អែកលើអ្វី?

[1392] ឯកសារ D219/466 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឆ.៩៣ ឆ.១០៣ KH 01132107-01132108។

ឆ៩៖ នៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនសូវចាប់អារម្មណ៍អំពីតួនាទីរបស់គាត់នោះឡើយ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាគាត់គឺជាអ៊ំរបស់ខ្ញុំ ហើយគាត់ឱ្យខ្ញុំស្នងស្រូវនៅទីនោះ[1393]។

736. ទឹម ភួន គឺជាក្មួយរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ហើយគាត់មានវ័យក្មេងខ្លាំងពេក ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលធ្វើឱ្យគាត់មិនអាចចងចាំព័ត៌មានលម្អិតពីសម័យកាលនោះបានត្រឹមត្រូវ។ គាត់មិនអាចចងចាំកាលបរិច្ឆេទកំណើតរបស់គាត់បានត្រឹមត្រូវនោះឡើយ ហើយគាត់ក៏មិនអាចចងចាំថាគាត់មានអាយុ១១ឆ្នាំ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ នោះឡើយ[1394]។ មានភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីពី លោក យឹម ទិត្យ ហើយពុំមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ដែលបង្ហាញថា គាត់បានសង្កេតមើលដោយផ្ទាល់នូវការបំពេញតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ។ ទឹម ភួន និយាយថា គាត់បានចំណាយពេលវេលាតិចតួចនៅជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ដោយគាត់បញ្ជាក់ថា "ខ្ញុំនៅជាមួយគាត់បានបី ឬបួនថ្ងៃ [នៅឃុំពេជសារជិតផ្សារទន្លាប់] គឺនៅមុនពេលគាត់ឱ្យខ្ញុំទៅធ្វើការនៅ [វត្តសុបិនក្នុងភូមិភាគនិរតី]"[1395]។

737. ដោយស្របទៅតាមការវិភាគខាងលើពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា កំណត់ហេតុរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលបានមកពីគម្រោង "លើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព" មិនទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន និងពុំមានតម្លៃភស្តុតាងនោះឡើយ[1396]។ កំណត់ហេតុអំពី ទន់ ភួន នោះ មិនត្រឹមតែ "ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមិនមានការធានាតាមផ្លូវតុលាការ និងមិនមានភាពផ្លូវការដែល

[1393] ឯកសារ D118/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឆ.៩ KH 00891142។

[1394] ឯកសារ D11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន KH 00686999-00687000។ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៣ នៅក្នុងអត្តសញ្ញាណបណ្ណរបស់ ទឹម ភួន មានន័យថា គាត់មានអាយុ ១១ឆ្នាំ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ឯកសារ D118/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឆ.៧-១០ KH 00891142។ គាត់យល់ច្រឡំអំពីកាលបរិច្ឆេទទាំងនេះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជារបស់គាត់ ដោយបញ្ជាក់ថាគាត់មានអាយុ ១៧ ឆ្នាំ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ក៏ដូចជាបញ្ជាក់ថាឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់គឺឆ្នាំ១៩៦២៖ ឯកសារ D65.1.55 បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទឹម ភួន KH 00642129។

[1395] ឯកសារ D11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន KH 00686999។

[1396] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥០៧ ដល់ ៥១១។

កំណាត់លក្ខណៈនៃកំណាត់ហេតុ"[1397] តែប៉ុណ្ណោះទេ តែវាថែមទាំងមានភាពផ្ទុយគ្នាទៅនឹងភស្តុតាងប្រឆាំងរបស់ ទឹម ភួន ដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅខាងលើផងដែរ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

738. ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ មានភាពពុំច្បាស់លាស់ និងមានភាពមិនប្រាកដ អំពីព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់[1398]។ ពេជ្រ ជឹម បានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា គាត់គឺជាមាជិកគណៈស្រុកត្រាំកក់នៅក្នុងតំបន់១៣ ហើយវាជារឿងគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលត្រង់ចំណុចដែលថា ទោះបីគាត់មានតួនាទីបែបនេះក្តី គាត់នៅតែមិនអាចផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតគ្រប់គ្រាន់អំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ[1399]។

739. ពេជ្រ ជឹម មិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទចាប់ផ្តើមនៃការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។ ចំពោះកាលបរិច្ឆេទបញ្ចប់នៃការតែងតាំងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម មានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នាយ៉ាងខ្លាំង និងមិនអាចយកមកធ្វើជាសំអាងបាននោះឡើយ។ ពេជ្រ ជឹម បានបញ្ជាក់នៅខាងដើមនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ "រហូតដល់ពេលដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហម" និងបានបញ្ជាក់ថា ទស្សនៈរបស់គាត់អំពីលោក យឹម ទិត្យ គឺផ្អែក "លើការសន្មតរបស់គាត់"[1400]។ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍នាពេលក្រោយៗមក ពេជ្រ ជឹម បានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ នៅតែជាលេខាស្រុកគិរីវង់ រហូតដល់ពេលគាត់ចេញទៅបាត់ដំបង ប៉ុន្តែគាត់មិនអាចចងចាំពេលវេលានោះឡើយ[1401]។ ក៏ប៉ុន្តែ វាជារឿងគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល ដែល ពេជ្រ ជឹម ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរ ដោយផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងភស្តុតាងផ្សេងៗទៀតរបស់

[1397] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ការចោទប្រកាន់)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៥។

[1398] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដកស្រង់សម្តី ពេជ្រ ជឹម ក្នុងការគាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ យឹម ទិត្យ "ធ្វើជាអនុលេខា ហើយបន្ទាប់មកជាលេខាស្រុកគិរីវង់។"

[1399] ឯកសារ D6.1.650 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម KH 00373459។

[1400] ឯកសារ D118/79 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៧-១៨ KH 00934402។

[1401] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១២៩ KH 00997040។ ("ឆ.១២៩៖ តាទិត បន្តជាលេខាស្រុកគិរីវង់ រហូតដល់ថ្ងៃដែលគាត់ចេញទៅបាត់ដំបង តែខ្ញុំមិនចាំថ្ងៃខែនោះទេ។")

គាត់ ថាគាត់មិនបានដឹងថាលោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើការនៅទីកន្លែងណា មុនពេលគាត់ផ្លាស់ទៅបាត់ដំបងនោះឡើយ[1402]។

740. ពេជ្រ ជឹម មិនបញ្ជាក់អំពីប្រភពនៃព័ត៌មានរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។ ដោយពុំមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ដើម្បីបង្ហាញអំពីរបៀបដែល ពេជ្រ ជឹម អាចផ្តល់ព័ត៌មានដែលអាចជឿជាក់បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធស្រុកគិរីវង់ ទោះបីជាគាត់ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចត្រូវចាត់ទុកថាមានតម្លៃភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះឡើយ[1403]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ល្អួន ម៉ុល ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

741. ភស្តុតាងរបស់ ល្អួន ម៉ុល ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ គឺមានភាពពាក់ព័ន្ធត្រឹមតែរយៈពេល "ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤" និង "រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៥" តែប៉ុណ្ណោះ ហេតុដូច្នេះ វាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតរបស់សំណុំរឿង០០៤[1404]។ ដោយសារតែ ល្អួន ម៉ុល មិនផ្តល់កាលបរិច្ឆេទចុងបញ្ចប់នៃតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ មានហានិភ័យដ៏ធំដែលថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធត្រឹមតែរយៈពេលមុនថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយហេតុដូច្នេះ វាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់នៅក្នុងភូមភាគនិរតី[1405]។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះដោយសារការចោទប្រកាន់នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ នៅមុនថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ នោះឡើយ[1406]។

1402 ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៣០ KH 00997040។ ("សៈ តើ តាទិត ត្រូវគេបញ្ជូនទៅក្នុងពេលជាមួយនឹង អ៊ឹម ចែម ដែរទេ ឬក៏យ៉ាងណា? ឆ.១៣០៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់ទេ។ ខ្ញុំមិនច្បាស់ថា តាទិត ធ្វើការនៅកន្លែងណាខ្លះ មុនពេលដែលគេបញ្ជូនគាត់ទៅបាត់ដំបងនោះ។)

1403 ឯកសារ D6.1.650 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម KH 00373459។

1404 សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយោងទៅលើភស្តុតាងរបស់លោក ល្អួន មុល ដោយប្រើឈ្មោះពីរ ល្អួន មល់ និង ល្អួន មុល។

1405 ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ល្អួន មល់ ឆ.១០ ឆ.១៣-១៤ KH 01104662 ឆ.៨១ KH 01104670

1406 យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ ៤៣៩។

742. បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល ត្រូវបានសង្ស័យ ដោយសារតែពេលវេលាបានកន្លងផុតទៅ និងដោយសារតែអសមត្ថភាពរបស់គាត់ក្នុងការចងចាំព័ត៌មានលម្អិត។ គាត់បាននិយាយយ៉ាងជាក់លាក់ក្នុងពេលសម្ភាសន៍ថា៖ "ខ្ញុំមិនដឹងទេ ពីព្រោះវាកើតឡើងយូរមកហើយ"[1407]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ទឹម ផល ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

743. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវនិងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ទឹម ផល ដោយបិទបាំងភាពមិនច្បាស់លាស់ និងភាពផ្ទុយគ្នានៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកគិរីវង់។ ទឹម ផល មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ តែផ្ទុយទៅវិញ គាត់បានបញ្ជាក់ថា តា សៀង គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ បន្ទាប់ពី [តា តុំ] ត្រូវគេចោទថាមិនស្មោះត្រង់[1408]។ ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងរបស់ ទឹម ផល ដែលថា គាត់ "មិនច្បាស់" ថាតើ លោក យឹម ទិត្យ ឬ តាសៀង គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ[1409]។ ទឹម ផល មិនអាចផ្តល់កាលបរិច្ឆេទត្រឹមត្រូវចំពោះពេលវេលាដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាកាន់តួនាទីជាអនុលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ[1410]។ ដោយសារមានភាពមិនច្បាស់លាស់យ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ ទឹម ផល សក្ខីកម្មនេះមិនអាចយកមកធ្វើជាភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។

744. បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នារបស់ ទឹម ផល ដែលបង្ហាញនូវសេចក្តីសង្ស័យអំពីភាពអាចជឿជាក់បាន របស់គាត់ក្នុងនាមជាសាក្សី។ ទឹម ផល

[1407] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លួន មល់ ឆ. ១៤ KH 01104662។ ("សៈតើលោកស្រីចាំខែទេ? ឆ.១៤៖ អត់ដឹងទេ ព្រោះយូរហើយ។")

[1408] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១១-១៤ KH 00891160។

[1409] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១៣-១៤ KH 00891160។ ("សៈ តើតាទិត បានត្រូវគេតែងតាំងជាលេខាស្រុកដែរឬទេ? ឆ.១៤៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់ថា តាទិត ឬក៏តាសៀង ទេជាលេខាស្រុកគិរីវង់។")

[1410] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១១-១៤ KH 00891160។ ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៩-១២ KH 01133413។

បាននិយាយថា គាត់មិនដែលជួប "តា ទិត្យ"[1411] ក៏ប៉ុន្តែក្រោយមក គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ធ្លាប់ជួប "តា ទិត្យ"[1412]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរបញ្ជាក់បន្ថែមទៅកាន់ ទឹម ផល អំពីភាពខុសគ្នាទាំងនេះ ឬអំពីប្រភពព័ត៌មានរបស់គាត់អំពីគណៈស្រុកគិរីវង់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធភូមិភាគនិរតី ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ភស្តុតាងរបស់ ទឹម ផល ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវពិនិត្យមើលដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយសារតែការប្រើប្រាស់យ៉ាងញឹកញាប់នូវសំណួរនាំមុខជាច្រើននៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់ ដែលជាញឹកញាប់ដោយលើកឡើងនូវព័ត៌មានពីប្រភពគ្មានអត្តសញ្ញាណាមួយ មុនពេលស្នើសុំឱ្យ ទឹម ផល បញ្ជាក់អំពីព័ត៌មាននោះ៖

> សៈ តើ តា ទិត្យ ជំនួស តា គុំ មែនដែរ ឬទេ?[1413]

> សៈ តើ [នៅពេលនោះ] តា ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាស្រុក មែនដែរឬទេ?[1414]

> សៈ យើងមានព័ត៌មានដែលបង្ហាញថា តា ទិត្យ ត្រូវបានផ្លាស់ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬ១៩៧៨។ តើលោកស្រីដឹងអំពីរឿងនេះដែរឬទេ?[1415]

> សៈ តើ តា ប៊ិន ធ្វើការជិតស្និទ្ធជាមួយ តា ទិត្យ មែនដែរ ឬទេ?[1416]

745. គេមិនអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថាតើ ចម្លើយរបស់ ទឹម ផល ចេញមកពីការយល់ដឹងរបស់គាត់ផ្ទាល់ ឬត្រូវបានជះឥទ្ធិពលទៅលើ ដោយព័ត៌មានដែលត្រូវបានផ្តល់នៅក្នុងពេលសម្ភាសន៍ នោះឡើយ។ យោងតាមវិធីសាស្ត្ររបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ កាលៈទេសៈដែលភស្តុតាង របស់ ទឹម ផុន

[1411] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១៩ KH 00891161។ ("សៈ តើលោកស្រីដែលចូលរួមប្រជុំជាមួយតាទិត ដែរឬទេ? ឆ.១៩៖ ខ្ញុំបានជួបតែ តាសៀង និងតាយន ទេ។ ខ្ញុំមិនដែលជួបតាទិត ទេ។")

[1412] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.២៤ KH 00891161។ ("សៈតើលោកស្រីធ្លាប់ជួបមុខតាទិត ដែរឬទេ? ឆ.២៤៖ ខ្ញុំធ្លាប់ជួបតាទិត នៅចូលរួមប្រជុំ។")

[1413] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១២ KH 00891160។

[1414] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១៤ KH 00891160។

[1415] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.១៦ KH 00891161។

[1416] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.៣៧ KH 00891162។

ត្រូវបានសួររំលេច និងធម្មជាតិនៃសំណួរដែលត្រូវបានសួរ មានន័យថា ភស្តុតាងរបស់គាត់មានតម្លៃភស្តុតាងទាប[1417]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឌុក ចាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

746. ភស្តុតាងរបស់ ឌុក ចាន់ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកគិរីវង់ ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលដ៏ខ្លីមួយ ពីអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៤ រហូតដល់ "ប្រហែល" ឆ្នាំ១៩៧៦[1418]។ ហេតុដូច្នេះ មានហានិភ័យដ៏ខ្ពស់ដែលថា វាមិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់[1419]។

747. ភស្តុតាងរបស់ ឌុក ចាន់ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិកដែលត្រូវប្រមូលបាន នៅក្រោយពេលគាត់បានចាកចេញពីស្រុកគិរីវង់តែប៉ុណ្ណោះ[1420]។ ហេតុដូច្នេះ វាមិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ។ ភស្តុតាងជាលក្ខណៈបុគ្គលផ្ទាល់តែមួយគត់ដែលពាក់ព័ន្ធរបស់ ឌុក ចាន់ ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងទស្សនកិច្ចរបស់គាត់ទៅកាន់វត្តប្រធាតុ នៅពេលមួយក្នុងអំឡុងរយៈពេលដ៏ខ្លីមួយប្រហែលពីឆ្នាំ១៩៧៣ ទៅដល់ប្រហែលពាក់កណ្តាលខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ឌុក ចាន់ បានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា នេះគឺជាពេលដែលគាត់ធ្វើការនៅវត្តប្រធាតុ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់នៅក្នុងបរិបទនេះ មិនស្ថិតនៅក្នុងរយៈពេលនៃវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ។

> សៈ តើលោកចាប់ផ្តើមធ្វើការនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុនៅពេលណា?
>
> ឆ៣ៈ ខ្ញុំប្រហែលជាចាប់ផ្តើមធ្វើការនៅឆ្នាំ១៩៧៣។ នៅពេលនោះ មន្ទីរសន្តិសុខស្ថិតនៅក្នុងភូមិគោកព្រេច ឃុំគោកព្រេច ហើយនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ យើង

[1417] *សាលដីកាលើសំណើសុំរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយ* PAOLO STOCCHI ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/1/4 កថាខណ្ឌ ៥៥។

[1418] ឯកសារ D219/160 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឌុក ចាន់ ឆ.៧ KH 01059383។

[1419] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ ៤៣៩។

[1420] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឌុក ចាន់ ឆ.២ KH 01040103។ ឌុក ចាន់ លើកឡើងថា គាត់បានទៅទីរួមខេត្តតាកែវក្នុងភូមិភាគនិរតីរហូតជិតពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧។

01612769

ផ្លាស់ទីតាំងមន្ទីរសន្តិសុខនោះពីគោកព្រេច ទៅខាងក្នុងវត្តប្រធាតុ មួយរយៈពេលខ្លីមុនពេលរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ នៅពេលនោះ បុគ្គលិកទាំងអស់របស់មន្ទីរសន្តិសុខ និងអ្នកទោសត្រូវបានផ្លាស់ទៅវត្តប្រធាតុ ក៏ប៉ុន្តែ មានអ្នកទោសតែ៤ ឬ៥នាក់តែប៉ុណ្ណោះ[1421]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ទឹម ភី ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

748. ទឹម ភី មិនអាចផ្តល់កាលបរិច្ឆេទនៃពេលវេលាដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមានតួនាទីជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនអាចចងចាំសូម្បីតែឆ្នាំ[1422]។ តែផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មួយទៀត ទឹម ភី បានបញ្ជាក់ថាការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច[1423]។

749. ប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់ ទឹម ភី ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ មានលក្ខណៈពុំជាក់ច្បាស់ ហើយ ទឹម ភី បានប្រាប់ថាលោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ គឺគ្រាន់តែជាចម្លើយតបទៅនឹងសំណួរនាំមុខតែប៉ុណ្ណោះ[1424]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ង៉ែត ង៉ាយ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុក គិរីវង់</u>

750. ភស្តុតាងរបស់ ង៉ែត ង៉ាយ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ គឺជា ពាក្យចចាមអារ៉ាមដែល ង៉ែត ង៉ាយ ទទួលបានមកពីមនុស្សពីរនាក់ដែលមិនត្រូវគេស្គាល់ អត្តសញ្ញាណ ដែលត្រូវគេអះអាងថាជាមេឃុំ។ ព័ត៌មាននេះពុំអាចជឿជាក់បាន នោះឡើយ។ វាក៏បង្ហាញច្បាស់ផងដែរថា ង៉ែត ង៉ាយ មិនបានដឹងអំពីព័ត៌មានសំខាន់ ដោយផ្អែកលើអ្វីដែលគាត់បានជួបប្រទះដោយផ្ទាល់នោះឡើយ៖

[1421] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ឆ.៣ KH 01040103-4។

[1422] ឯកសារ D118/21 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ភី ឆ.១២ KH 00891148។ (“សះ ដូច្នេះ តាទិត ក្លាយជាលេខាស្រុកគិរីវង់នេះ? ឆ.១២៖ ចាស តែខ្ញុំមិនចាំឆ្នាំណា គាត់ក្លាយជាលេខាស្រុកនេះទេ។”)

[1423] ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹប ភី ឆ.១៦ KH 011498332។

[1424] ឯកសារ D118/21 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ភី ឆ.១២ KH 00891148។

សៈ តើលោកដឹងដោយរបៀបណា ថា តា ទិត្យ និង តា គុំ គឺជាប្រធានស្រុក គិរីវង់?

ឆ៩ៈ ខ្ញុំបានសួរ ឈន និង និន ដែលជាមេឃុំ។ ខ្ញុំក៏បានដឹងថា វត្តប្រធាតុ គឺជាគុក ដែលមានមនុស្សរាប់រយនាក់ត្រូវបានឃុំខ្លួន និងសម្លាប់នៅទីនោះ ផងដែរ[1425]។

មេឃុំទាំងនេះមិនត្រូវបានសម្ភាសន៍ ដោយយោងតាមការអះអាងទាំងនេះឡើយ ហើយគេពុំអាចបញ្ជាក់ផ្ទៀងផ្ទាត់ភស្តុតាង ដែលជាពាក្យចចាមអារ៉ាមរបស់ ង៉ែត ង៉ាយ នោះឡើយ។

751. ង៉ែត ង៉ាយ មិនបានផ្តល់នូវកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់អំពីពេលវេលាដែល លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ ហើយគាត់គ្រាន់តែអាចនិយាយថា គាត់បានដឹងអំពីរឿងនោះនៅពេលណាមួយ មុនឆ្នាំ១៩៧៧[1426]។ ង៉ែត ង៉ាយ មិនបានដឹងថាតើលោក យឹម ទិត្យ គ្រប់គ្រងស្រុកគិរីវង់រហូតដល់ពេលវៀតណាមចូលមកដល់ ឬបានផ្លាស់ប្តូរទៅធ្វើការនៅទីកន្លែងផ្សេងនោះឡើយ ពីព្រោះគាត់បានរត់ទៅប្រទេសវៀតណាម រួចទៅហើយ[1427]។ ភស្តុតាងរបស់ ង៉ែត ង៉ាយ ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់តម្លៃភស្តុតាងទាប។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

752. ហែម ឈួន លើកឡើងថា គាត់បានដឹងថា "តា ទិត្យ" គឺជា "ប្រធាន" ស្រុកគិរីវង់ នៅពេលមួយមុនឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ុន្តែភស្តុតាងរបស់គាត់ ខ្វះព័ត៌មានលម្អិតដែលអាចជឿជាក់បាន[1428]។ ស.ព.អ ពុំអើពើបង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ គឺផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិកដែលគាត់បានឮពី "អ្នកភូមិ" នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ នោះឡើយៈ

សៈ តើលោកដឹងថា តា ទិត្យ រស់នៅទីកន្លែងណាដែរ ឬទេ ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៧?

[1425] ឯកសារ D118/44 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ឆ.៩ KH 00905848។

[1426] ឯកសារ D118/44 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ឆ.៤ ឆ.៥ ឆ.៩ KH 00905848។

[1427] ឯកសារ D118/44 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ឆ.៦ KH 00905848។

[1428] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.៧ KH 00905853។

ឆ១១៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់អំពីរឿងនេះទេ ពីព្រោះខ្ញុំត្រូវបានផ្លាស់ចេញពីស្រុកគិរីវង់រួចទៅ ហើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានឮថា តា ទិត្យ ត្រូវបានតម្លើងឋានៈឱ្យកាន់តួនាទីកាន់តែខ្ពស់ជាងមុន[1429]។

ស៖ តើនរណាជាអ្នកប្រាប់លោកថា តា ទិត្យ ត្រូវបានតម្លើងឋានៈឱ្យកាន់តួនាទីកាន់តែខ្ពស់ជាងមុន?

ឆ១៣៖ អ្នកភូមិបាននិយាយអំពីរឿងនេះ នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩[1430]។

753. ហែម ឈួន ហាក់ដូចជាមានការយល់ច្រឡំអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលគាត់បានឮក្នុងកំឡុងសម័យខ្មែរក្រហម ដោយគាត់និយាយថា តា ម៉ុក កាន់តួនាទីជា លេខាតំបន់១៣ នៅពេលទន្ទឹមគ្នាដែល "តា ទិត្យ" កាន់តួនាទីជា "ប្រធាន" ស្រុកគិរីវង់ និងថា តា សាន កាន់តួនាទីជា "ប្រធាន" ស្រុកត្រាំកក់ ដោយគាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីរបៀបដែលគាត់អាចបញ្ជាក់ផ្ទៀងផ្ទាត់ព័ត៌មានដែលគាត់បានឮអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1431]។ ហែម ឈួន មិនត្រូវបានសាកសួរអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបញ្ជាក់ថាតើគាត់យល់ច្រឡំរវាង តា គុំ ជាមួយនឹង លោក យឹម ទិត្យ ដែរឬទេ ឬផ្ទៀងផ្ទាត់ភស្តុតាងសង្ខេបរបស់គាត់ដែលលើកឡើងអំពីកិច្ចប្រជុំមួយដែល "តា ទិត្យ" មានវត្តមានចូលរួម[1432]។ ដូចដែលត្រូវបញ្ជាក់នៅខាងក្រោម ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ស្តីពីកិច្ចប្រជុំនានា គឺមានតម្លៃភស្តុតាងទាប[1433]។

754. ដោយពុំមានភស្តុតាងបន្ថែមទៀត ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ គឺគ្រាន់តែជាពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនច្បាស់លាស់ ដែលគ្មានខ្លឹមសារដែលរីកសាយមកពីប្រភពអនាមិក ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំតែប៉ុណ្ណោះ។ ជារួម ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន អាចនឹងមិនមានតម្លៃភស្តុតាង នោះឡើយ។

[1429] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១១ KH 00905853។

[1430] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន KH 00905854។

[1431] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.៧-៩ KH 00905853។

[1432] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៤ ឆ.១៩ KH 00905854។

[1433] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៧៩១ ដល់ ៧៩៦។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

755. ភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ មានភាពពុំច្បាស់លាស់ និងមានភាពច្របូកច្របល់។ គាត់និយាយថា គាត់មិនដែលឃើញលោក យឹម ទិត្យ[1434] ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ថា "ខ្ញុំមិនដែលឮពីគាត់នោះឡើយ ពីព្រោះគាត់នៅថ្នាក់ស្រុក"[1435]។ ឡាច សម្បត្តិ ក៏បញ្ជាក់ថាគាត់ "មិនដឹងអ្វីអំពីស្រុក" នោះឡើយ[1436]។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើ ឡាច សម្បត្តិ ក្នុងនាមជាសាក្សីមួយរូប ដើម្បីបង្ហាញពីសមាជិកភាពរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ដោយពុំអើពើចំពោះផ្នែកដូចខាងក្រោមនៃភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ដែលគាត់បានបញ្ជាក់ជាដដែលៗថាគាត់មិនដឹងអ្វីអំពីថ្នាក់ស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ៖

ស៖ ខ្ញុំសូមសួរលោកអំពីស្រុកគិរីវង់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩។ តើលោកដឹងថានរណាខ្លះ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែរឬទេ?

ឆ៣៖ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ស្រុកគិរីវង់ មិនត្រូវបានគេហៅថាជាស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ។ វាត្រូវបានគេហៅថា ស្រុក១០៩។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំគឺជាប្រជាជន១៧មេសា ដូច្នេះ ខ្ញុំមិនដឹងថានរណានៅក្នុងគណៈស្រុក១០៩ នោះឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែ ខ្ញុំស្គាល់សមាជិកនៅថ្នាក់ឃុំ និងថ្នាក់ភូមិ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំដឹងថា តា ម៉ុក នៅក្នុងគណៈភូមិភាគនៅតាកែវ។ ការងាររបស់ខ្ញុំគឺធ្វើស្រែ និងជីកប្រឡាយ ដូច្នេះខ្ញុំមិនដឹងថានរណានៅក្នុងគណៈស្រុកនោះឡើយ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនដែលបានជួបឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំនោះឡើយ។ ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថា ខ្ញុំគឺជាប្រជាជន១៧មេសា ហេតុដូច្នេះខ្ញុំមិនបានដឹងរឿងអ្វីពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកនោះឡើយ។ ខ្ញុំដេកនៅក្នុងវាលស្រែ។ នៅពេលនោះ ស្ថានភាពខុស

[1434] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៣ KH 01112269-70។

[1435] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៤ KH 01112270។.

[1436] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ឆ.៣ KH 01112267។

ប្លែកពីពេលបច្ចុប្បន្នយ៉ាងខ្លាំង។ នាពេលសព្វថ្ងៃនេះ យើងមានប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ វិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ ហើយយើងអាចដឹងថានរណាធ្វើអ្វី[1437]។

756. ភាពផ្ទុយគ្នាតាំងពីដើមដំបូងនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ធ្វើឱ្យគាត់ក្លាយជាសាក្សីមួយរូបដែលមិនអាចជឿជាក់បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់[1438]។ ឡាច សម្បត្តិ ពុំបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ ហើយគាត់ហាក់ដូចជាមិនដឹងអំពីកាលបរិច្ឆេទ ឬសកម្មភាពរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ ត្រូវបានផ្តល់ជាការឆ្លើយតបចំពោះសំណួរនាំមុខ ហេតុដូច្នេះ ចម្លើយរបស់សាក្សីរូបនេះមានភាពអាចជឿជាក់បានក្នុងកម្រិតទាប ពីព្រោះគេមិនអាចបញ្ជាក់ផ្ទៀងផ្ទាត់បាន ថាតើសាក្សីផ្តល់ចម្លើយដោយផ្អែកលើការយល់ដឹងរបស់គាត់ផ្ទាល់ ឬបានទទួលរងឥទ្ធិពលពីព័ត៌មានដែលទទួលបានមកពី "ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ វិទ្យុ និងទូរទស្សន៍" ដែលតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងនេះ ឡាច សម្បត្តិ បាននិយាយថាគាត់អាច "ដឹងថានរណាធ្វើអ្វី"។ ដូចគ្នានេះដែរ ភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ មិនមានតម្លៃភស្តុតាងនោះឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

757. ចម្លើយរបស់ អំ គុណា ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីណាមួយនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ខ្វះកាលបរិច្ឆេទត្រឹមត្រូវ និងខ្វះព័ត៌មានលម្អិតជាក់លាក់។ អំ គុណា ផ្តល់ចម្លើយមិនច្បាស់ និងផ្ទុយគ្នា ដោយរួមទាំងចម្លើយដែលថា គាត់មិនបានដឹងអំពីតួនាទីពិតប្រាកដរបស់ "តា ទិត្យ" នោះឡើយ៖

> សៈ តើ តា ទិត្យ មានតួនាទីអ្វី នៅពេលដែលគាត់ធ្វើដំណើរទស្សនកិច្ចមកកន្លែងធ្វើការរបស់លោក នៅអង្គភាពសិប្បកម្ម?

[1437] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ឆ.៣ KH 01112267។

[1438] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៣ KH 01112269-70។

ឆ១៤៖ នៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនដឹងអំពីតួនាទីពិតប្រាកដរបស់ តា ទិត្យ នោះឡើយ។ ប៉ុន្តែនៅពេលគាត់មកពិនិត្យមើលការងាររបស់ខ្ញុំ គាត់បានសួរខ្ញុំថាតើខ្ញុំអាចផលិតឆ្នាំងបានប៉ុន្មានក្នុងមួយថ្ងៃ[1439]?

758. អំ គុណា បានបញ្ជាក់ដោយពុំអល់អែកថា គាត់ "មិនបានដឹងថានរណាគឺជាលេខាស្រុកនោះឡើយ"[1440]។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តី កត់សម្គាល់ឃើញថា ភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា ត្រូវបានបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសខុសពីចម្លើយជាភាសាខ្មែររបស់គាត់ ហេតុដូច្នេះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ វាមិនបង្ហាញត្រឹមត្រូវនូវព័ត៌មានលម្អិតសំខាន់ៗស្តីពីឈ្មោះរបស់សមាជិកគណៈស្រុកនោះឡើយ។ នៅក្នុងផ្នែកបន្ទាប់នៃភស្តុតាងដែលយកមកធ្វើជាសំអាងដោយ ស.ព.អ អត្ថបទដើមជាភាសាខ្មែរ មិនរួមបញ្ចូលឈ្មោះនានាដូចជា "ទិត្យ តុំ និងបូ" នោះឡើយ៖

ស៖ តើលោកដឹងអំពីតួនាទីរបស់ តា ទិត្យ នៅពេលលោកធ្វើការនៅក្នុងអង្គភាពសិប្បកម្មដែរ ឬទេ?

ឆ១៩៖ នៅពេលនោះ ខ្ញុំដឹងថាមនុស្សទាំងបីនាក់នោះ [ទិត្យ តុំ និងបូ] គឺជាគណៈស្រុក ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថានរណាជាលេខាស្រុកនោះឡើយ[1441]។

759. នៅទីបញ្ចប់ អំ គុណា ពុំបានផ្តល់ព័ត៌មានដែលអាចជឿជាក់បាន អំពី លោក យឹម ទិត្យ និងគណៈស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរសំណួរបញ្ជាក់ស្តីពីកង្វះព័ត៌មានអំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ចម្លើយទាំងនេះហាក់ដូចជាបង្ហាញថា អំ គុណា មិនបានដឹងព័ត៌មានសំខាន់អំពី យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។

[1439] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា ឆ.១៤ KH 00900695។

[1440] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា ឆ.១៩ KH 00900695។

[1441] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា ឆ.១៩ KH 00900695។

ភស្តុតាងរបស់ ប៊ុន ធឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់

760. ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងរបស់ ប៊ុន ធឿន ដែលផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់[1442]។ ប៊ុន ធឿន បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់មិនដឹងថា នរណាគឺជាលេខាស្រុកនោះឡើយ៖

> ស៖ តើលោកចាំដែរ ឬទេថា នរណាគឺជាលេខាស្រុក?
>
> ឆ២៤៖ នៅពេលនោះ មានការផ្លាស់ប្តូរច្រើន ដូច្នេះខ្ញុំមិនច្បាស់ដែរ[1443]។

ដោយមានភាពពុំច្បាស់លាស់បែបនេះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ ប៊ុន ធឿន មិនអាចត្រូវគេយកមកធ្វើជាសាក្សីដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។

761. ភស្តុតាងរបស់ ប៊ុន ធឿន អំពី លោក យឹម ទិត្យ ពុំបញ្ជាក់អំពីរបៀបដែលគាត់បានដឹងអំពីគាត់ ឬអាចស្គាល់អត្តសញ្ញាណរបស់គាត់នោះឡើយ។ ប៊ុន ធឿន ហាក់ដូចជាយល់ច្រឡំអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដោយគាត់បញ្ជាក់ថា គាត់បានឮថា លោក យឹម ទិត្យ "ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងឃុំខ្លួន" នៅមន្ទីរសន្តិសុខសន្លុង[1444]។ ប៊ុន ធឿន បាននិយាយថា៖

> "ខ្ញុំបានឮអំពី តា ទិត្យ ក្រោយគាត់ត្រូវគេចាប់ខ្លួន"[1445]។

នៅពេលត្រូវបានសាកសួរអំពីការចាប់ខ្លួន "តា ទិត្យ" ប៊ុន ធឿន មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានអំពី លោក យឹម ទិត្យ និងបានទទួចអះអាងថា គាត់បានឮអំពីការចាប់ខ្លួនគាត់ ទោះបីជាភស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីពីចំណុចនេះមានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់ក៏ដោយ៖

> ស៖ លោកបាននិយាយថា តា ទិត្យ ត្រូវគេចាប់ខ្លួន។ តើលោកដឹងថាគេចាប់ខ្លួនគាត់នៅពេលណាដែរ ឬទេ?

[1442] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៥៨ KH 00999995។

[1443] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.២៤ KH 00999990។

[1444] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៥៩ ឆ.៦០ KH 00999995។

[1445] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៥៩ ឆ.៦០ KH 00999995។

ឆ៦០៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់អំពីរឿងនេះទេ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែឮអំពីការចាប់ខ្លួនគាត់ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់ត្រូវចាប់ខ្លួនក្នុងខែណានោះទេ[1446]។

ការពន្យល់សមស្របអំពីភស្តុតាងដ៏ច្របូកច្របល់នេះ គឺថា ប៊ុន ធឿន យល់ច្រឡំទាំងស្រុងអំពីព័ត៌មាននេះ ឬគាត់យល់ច្រឡំលោក យឹម ទិត្យ ជាមួយនឹងមនុស្សណាផ្សេង។

762. បន្ថែមទៅលើភាពច្របូកច្របល់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ប៊ុន ធឿន គាត់បានអះអាងថា គាត់បានជួបលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៦ ប៉ុន្តែគាត់មិនបានចងចាំនូវព័ត៌មានលម្អិតណាមួយស្តីពីការជួបនោះឡើយ ហើយបាននិយាយនៅពេលនេះថា "តា ទិត្យ" "មានវ័យចាស់ និងក្បាលទំពែក"[1447]។ នៅពេល ប៊ុន ធឿន ត្រូវបានគេសួរថាតើគាត់បានចងចាំអ្វីខ្លះអំពីការជួបប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" គាត់មិនអាចចងចាំអ្វីទាល់តែសោះ៖

ស៖ តើលោកចងចាំអ្វីខ្លះអំពីកិច្ចប្រជុំនោះ? តើពួកគេពិភាក្សាអំពីអ្វីខ្លះ និងតើអ្នកណាខ្លះបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំនោះ?

ឆ៦៧៖ ខ្ញុំមិនចាំព័ត៌មានលម្អិតទេ[1448]។

763. ជាថ្មីម្តងទៀត ការពន្យល់សមស្របអំពីភស្តុតាងដ៏ច្របូកច្របល់នេះ គឺថា ប៊ុន ធឿន មានការយល់ច្រឡំទាំងស្រុងអំពីព័ត៌មាននេះ ឬថាគាត់យល់ច្រឡំអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ លោក យឹម ទិត្យ។ ការពិពណ៌នាអំពី "តា ទិត្យ" ថា "មានវ័យចាស់ និងក្បាលទំពែក"[1449] មិនសមស្របចំពោះរូបរាងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៦ នៅពេលដែលគាត់មាន

[1446] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៦០ KH 00999995។

[1447] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៦៥-៦៦ KH 00999996។ ("ស៖តើលោកជួបតាទិត្យដែរឬទេ? ឆ.៦៥៖ ខ្ញុំបានជួបគាត់ម្តង មិនច្បាស់ថា នៅក្នុងការប្រជុំនៅខេត្តតាកែវ ឬយ៉ាងណាទេ។ កាលនោះ គាត់ចាស់ហើយក្បាលទំពែក។ ស៖ តើលោកនៅចងចាំថា លោកបានជួបតាទិត្យ នៅខេត្តតាកែវ នៅក្នុងខែ និងឆ្នាំណា? ឆ.៦៦៖ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ក្នុងខែធ្នូ។")

[1448] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៦៧ KH 00999996។

[1449] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៦៥ KH 00999996។

អាយុ៣៩ឆ្នាំនោះឡើយ[1450]។ មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញថា ប៊ុន ធឿន បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមនោះឡើយហើយភស្តុតាងរបស់គាត់អាចទទួលឥទ្ធិពលពីការមើលឃើញរូបថតថ្មីៗរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដោយរួមទាំងរូបថតដែលទទួលបានពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលមិនត្រូវបានកំណត់ជាផ្លូវការថាជាភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង[1451]។

764. មានភាពមិនច្បាស់លាស់ ថាតើនៅក្នុងឋានៈអ្វី ដែល ប៊ុន ធឿន គិតថាគាត់បានជួបលោក យឹម ទិត្យ។ ប៊ុន ធឿន បាននិយាយថា គាត់គឺជាសមាជិកគណៈឃុំសន្លុង ពីឆ្នាំ១៩៧៤ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧។ បន្ទាប់មក ប៊ុន ធឿន បាននិយាយថា គាត់គឺជាអនុប្រធានឃុំប្រាំបីមុំ រហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[1452]។ គាត់មានការយល់ច្រឡំអំពីព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីការតែងតាំងខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ដោយរួមទាំងឈ្មោះស្រុកនានានៅក្នុងតំបន់១៣ ដែលខ្លួនគាត់ផ្ទាល់កំពុងធ្វើការ[1453]។

765. អត្ថន័យនៃពាក្យសម្តីនានាដែលត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងចម្លើយរបស់ ប៊ុន ធឿន ដែលថា “តា ទិត្យ” គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ “ក្នុងចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៧/១៩៧៨?” ពុំមានភាពច្បាស់លាស់នោះឡើយ[1454]។ ចម្លើយនោះពុំមានពាក្យសម្តីបែបអត្ថាធិប្បាយរបស់ ប៊ុន ធឿន នោះឡើយ ហើយសរសេរត្រឹមតែ “ឆ្នាំ១៩៧៧/១៩៧៨?” តែប៉ុណ្ណោះ។ ភាពមិនច្បាស់លាស់នេះ ធ្វើឲ្យភស្តុតាងរបស់ ប៊ុន ធឿន ស្តីពីកាលបរិច្ឆេទនៃការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ។

[1450] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281 ទំព័រ ២៖ យឹម ទិត កើតនៅថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៣៦។

[1451] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៩២។

[1452] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.២-៤ ឆ.៧ KH 00999988-00999989។

[1453] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.២៣ KH 00999990។ (“ឆ.២៣៖ មាន៥ស្រុកគឺស្រុក១០៩ (ស្រុកគិរីវង្ស), ស្រុក១០៨ (ស្រុកកោះអណ្តែត), ស្រុក ១០៧ (ស្រុកទ្រាំង), ស្រុក ១០៦ (ស្រុកអង្គរជ័យ) និងស្រុក ១០៥ (ស្រុកត្រាំកក់) នៅក្នុងតំបន់ ១៣។) ឯកសារ D6.1.688 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន KH 00368605។ (ស៖ តើតំបន់ ១៣ មានប៉ុន្មានស្រុកដែរ? ឆ៖ មានស្រុកគិរីវង់ ស្រុកកោះអណ្តែត ស្រុកអង្គរជ័យ ស្រុកទ្រាំង ស្រុកព្រៃកប្បាស ស្រុកសំរោង ស្រុកត្រាំកក់។”)

[1454] ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ធឿន ឆ.៥៨ KH 00999995។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុក គិរីវង់</u>

766. ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ ដោយវាផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាម និងពុំពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីផ្សេងក្រៅពីរយៈពេលដ៏ខ្លីមួយ ដែលចាប់ផ្តើមពីកាលបរិច្ឆេទមួយដែលគេមិនដឹង ពោលគឺ "ប្រហែលជានៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦" ក្រោយ "កិច្ចប្រជុំដែលមានរយៈពេល១០ថ្ងៃ" រហូតដល់ យ៉ាងយូរបំផុតត្រឹមខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលនៅត្រឹមពេលនោះ ម៉ឹង វេត បាននិយាយថា តា សោម បានចាកចេញទៅកាន់ភ្នំពេញរួចទៅហើយ[1455]។ ភាគច្រើននៃភស្តុតាងរបស់គាត់គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិកលំដាប់ទីពីរដែល ម៉ឹង វេត បានឮពីម្តាយរបស់គាត់ដែលបានឮអំពីរឿងនេះពី "សាច់ញាតិ និងមិត្តភ័ក្តិរបស់គាត់" នៅ "កន្លែងផ្សេងៗគ្នា" ឬជាអ្វីដែល ម៉ឹង វេត បានគិត[1456]។ ប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ធ្វើឱ្យភស្តុតាងនេះមានភាពមិនច្បាស់លាស់និងមិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ៖

សៈ តើលោកដឹងព័ត៌មាននេះដោយរបៀបណា?

ឆ២៥៖ ខ្ញុំដឹងរឿងនេះពីម្តាយរបស់ខ្ញុំ[1457]។

សៈ តើម្តាយរបស់លោកដឹងអំពីរឿងនេះដោយរបៀបណា?

ឆ២៩៖ ខ្ញុំគិតថាម្តាយរបស់ខ្ញុំទទួលព័ត៌មាននេះពីសាច់ញាតិ និងមិត្តភ័ក្តិរបស់គាត់[1458]។

[1455] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៧ KH 00975764។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.៤១ KH 01136707 ឆ.៤៦ KH 01136708 ឆ.៩៣-៩៥ KH 01136716-01136717 ឆ.១០៣ ឆ.១០៦ KH 01136718។

[1456] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.២៥ ឆ.២៨ ឆ.២៩. ឆ.៣០ KH 00975767-00975768។ ("សៈ ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងអំពីរឿងនេះ? ឆ.២៥៖ ខ្ញុំដឹងរឿងនេះពីម្តាយរបស់ខ្ញុំ [...] សៈ តាមដែលលោកដឹង តើគេចាប់ តាតុំ ដោយវិធីណា? ឆ.២៨៖ យោងតាមម្តាយខ្ញុំប្រាប់ [...] សៈ ហេតុអ្វីម្តាយរបស់លោកដឹងអំពីរឿងនេះ? ឆ.២៩៖ ខ្ញុំគិតថាម្តាយរបស់ខ្ញុំទទួលបានព័ត៌មានអំពីរឿងនេះ តាមរយៈសាច់ញាតិរបស់គាត់ និងមិត្តភក្តិរបស់គាត់ [...] សៈ តើលោកដឹងគេចាប់តាតុំ ដោយរបៀបណា? ឆ.៣០៖ ទេ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងព័ត៌មានពីម្តាយរបស់ខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ។")

[1457] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត ឆ.២៥ KH 00975767។

767. បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វ៉េត ស្តីពី លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតួនាទីជាលេខាស្រុកគិរីវង់ គឺជាការសន្និដ្ឋានដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងការឆ្លើយតបចំពោះសំណួរនាំមុខ[1459]។ គាត់បញ្ជាក់ដោយមិនច្បាស់លាស់ថា "តា ទិត្យ ពុំបានធ្វើការងារស្រុកដោយផ្ទាល់នោះឡើយ" ហើយគាត់ពុំបានផ្តល់ការពន្យល់បន្ថែមអំពីអត្ថន័យរបស់ឃ្លានេះនោះឡើយ[1460]។ ជាចុងក្រោយ កាលបរិច្ឆេទនៃតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់បញ្ជាក់ជាមួយ ម៉ឹង វ៉េត នោះឡើយ[1461]។ ភស្តុតាង របស់ ម៉ឹង វ៉េត ពុំមានតម្លៃភស្តុតាងនោះឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

768. ដោយផ្ទុយគ្នានឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ យូ ភ្នំ បាននិយាយថា គាត់មិនប្រាកដថាអ្នកណាជាអ្នកគ្រប់គ្រងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ[1462]។ ភស្តុតាង របស់ យូ ភ្នំ ខ្វះកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់អំពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកនោះ។

769. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិនត្រូវគេដឹងនោះឡើយ ហើយគាត់ហាក់ដូចជាបានសន្និដ្ឋានទុកជាមុនថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នៃភូមិភាគនិរតី ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានដែលគាត់បានឮ។ គាត់មិនអាចផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីកាលបរិច្ឆេទ ឬតួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ ដោយទទួលស្គាល់នូវកង្វះការយល់ដឹងរបស់គាត់ គាត់បានប្រាប់អ្នកស៊ើប

[1458] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វ៉េត ឆ.២៩ KH 00975768។

[1459] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វ៉េត ឆ.២៦ KH 00975767។ ("ស៖ យោងព័ត៌មានដែលយើងទទួលបាន និងប្រភពផ្សេងៗ គេបានបញ្ជាក់ថា តាទិត ជាលេខាស្រុកគិរីវង់ ក្នុងពេលដែលគាត់បានទៅប្រជុំនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ តើពិតមែនឬទេ? ឆ.២៦៖ រឿងនេះប្រហែលជាកើតឡើងក្នុងរយៈពេលដែលគេចាប់តា គុំ ហើយ។ ស៖ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងថា តាទិត មកជំនួស តាគុំ បន្ទាប់ពីតាគុំ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន? ឆ.២៧៖ តាមការយល់ដឹងរបស់ខ្ញុំ បើតាគុំ ត្រូវគេចាប់ខ្លួន មានតែ តាទិត ទេជាអ្នកមកជំនួស។")

[1460] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វ៉េត ឆ.២៣-២៤ KH 00975767។

[1461] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វ៉េត ឆ.៣ KH 01136701។ ឯកសារ D119/84.2 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ម៉ឹង វ៉េត KH 00975725-00975726។

[1462] ឯកសារ D219/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៥ KH 01045257។ ("ស៖តើនរណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវគណៈស្រុកគិរីវង់ កាលពីរយៈពេលនៃការសម្លាប់នោះ? ឆ.១៥៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់ទេ ប៉ុន្តែតាទិត្យ អាចជាគណៈស្រុកគិរីវង់ នៅក្នុងពេលនោះ ហើយមាន តាជត និងយាយ ឃឿន នៅជាមួយគ្នាផងដែរ។")

អង្កេតថា គាត់ជឿជាក់ថា "អាចមានអ្នកនៅរស់រាន មានជីវិតមួយចំនួន ដែលដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងស្រុកគិរីវង់ច្រើនជាងខ្ញុំ"[1463]។ លក្ខណៈទាំងនេះនៃភស្តុតាងរបស់គាត់បង្កឱ្យមានការសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងអំពីភាពអាចជឿជាក់បានរបស់វា។

ភស្តុតាង របស់ ហោ យ៉ាន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់

770. ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ហោ យ៉ាន ស្តីពីការយល់ដឹងរបស់គាត់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។ ហោ យ៉ាន ត្រូវបានសួរដោយផ្ទាល់នូវសំណួរ "តើលោកចងចាំតួនាទីដែល តា ទិត្យ កាន់នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ដែរ ឬទេ?" គាត់បានឆ្លើយថា "ខ្ញុំមិនដឹងទេ ពីព្រោះខ្ញុំមិនបានចូលរួមជាមួយពួកគេ"[1464]។

771. ប្រភពព័ត៌មានដែល ហោ យ៉ាន ផ្តល់ជូន មានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់។ ជាឧទាហរណ៍ មានភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីរបៀបដែល ហោ យ៉ាន ដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធគណៈស្រុកគិរីវង់ ឬថាតើគាត់អាចបញ្ជាក់ដោយភាពជឿជាក់ថា "គណៈស្រុកមានសមាសភាព [...]"[1465] ដោយរបៀបណា។ ហោ យ៉ាន បានផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា គាត់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៧[1466] ហើយគេមិនអាចបញ្ជាក់ផ្ទៀងផ្ទាត់អំពីរយៈពេលពិតប្រាកដនៃព្រឹត្តិការណ៍ដែលត្រូវបានពិពណ៌នាដោយសាក្សី នោះឡើយពីព្រោះកាលបរិច្ឆេទមិនត្រូវបានសួរបញ្ជាក់ដោយអ្នកសម្ភាសរបស់ SOAS នោះឡើយ[1467]។ ពុំមានកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ាន ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1468]។

[1463] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.៧ KH 01045250។

[1464] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ឆ.១២ KH 00788829។

[1465] ឯកសារ D1.3.11.18 បទសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន EN 00217607។

[1466] ឯកសារ D1.3.11.18 បទសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន EN 00217607។ យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៥១ ដល់ ៨៥៣។

[1467] ឯកសារ D1.3.11.18 បទសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន EN 00217607។

[1468] ឯកសារ D1.3.11.18 បទសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន EN 00217607។

ភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់

772. ភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ គឺមានភាពផ្ទុយគ្នា។ ស.ព.អ បដិសេធភស្តុតាងដ៏ច្បាស់ដែលបង្ហាញថា អោក ចាន់ មិនបានដឹងថាអ្នកណាគឺជាលេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ៖

ស៖ តើអ្នកណាគឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់?

ឆ៤៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាអ្នកណាគឺជាលេខា ឬអនុលេខាស្រុកនោះទេ[1469]។

773. ស.ព.អ បដិសេធចម្លើយរបស់ អោក ចាន់ ដែលថា គាត់ "មិនបានដឹងច្រើន" អំពីមន្ទីរស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ៖

ស៖ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍របស់លោក ជាមួយ ក.ស.ច.ស ដែលមានលេខ 00៩៦0៣៤៤៨ លោកបាននិយាយថា "ខ្ញុំធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរកសិកម្ម នៅក្បែរមន្ទីរស្រុកគិរីវង់"។ មន្ទីរស្រុកគិរីវង់ស្ថិតនៅទីកន្លែងណា?

ឆ៥៧៖ ខ្ញុំមិនដឹងច្រើនអំពីមន្ទីរស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ ពីព្រោះជួនកាលខ្ញុំធ្វើការនៅកន្លែងនេះ និងជួនកាលខ្ញុំធ្វើការនៅកន្លែងនោះ[1470]។

774. ភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធត្រឹមតែរយៈពេលមុនចុងឆ្នាំ១៩៧៦ តែប៉ុណ្ណោះ ហើយ អោក ចាន់ បានបញ្ជាក់ថា ក្រោយចុងឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់មិនបានឮអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1471]។ ព័ត៌មានរបស់ អោក ចាន់ ទាំងមូល ខ្វះព័ត៌មានលម្អិត

[1469] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុក ចន ឆ.៤ KH 01110206។

[1470] ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.៥៧ KH 00968093។

[1471] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុក ចន ឆ.២១ ឆ.២២ KH 01110207-01110208។ ("ស៖ តើលោកជួប តាទិត ចុងក្រោយនៅឆ្នាំណា? ឆ.២១៖ ខ្ញុំជួបគាត់ដំបូងនៅឆ្នាំ១៩៧៤ ហើយបានជួបគាត់ចុងក្រោយ១៩៧៦។ ស៖ តើក្រោយពីឆ្នាំ១៩៧៦ តើលោកធ្លាប់បានឮឈ្មោះ តាទិត និងតាគុំ ទៀតដែរឬទេ? ឆ.២២៖ អត់ទេ។")

ច្បាស់លាស់ ហើយក្រៅពីនិយាយយោងទៅ "ចុងឆ្នាំ១៩៧៦" វាមិនមានកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ នោះឡើយហើយគាត់និយាយយោងជាទូទៅទៅដល់រយៈពេលពី"ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩"[1472]។

775. គេពុំដឹងអំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ នោះឡើយ ហើយចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា "តា ទិត្យ" កាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់នៃភូមិភាគនិរតី ដោយទទួលបន្ទុកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច គឺផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលមិនអាចជឿជាក់បាន ដែលត្រូវបាន "និយាយតគ្នាពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់" ដោយមិនច្បាស់លាស់ តែប៉ុណ្ណោះ[1473]។ ដូចដែលនឹងត្រូវបង្ហាញខាងក្រោម មានចម្ងល់ថាតើ អោក ចាន់ អាចសង្កេតមើលលោក យឹម ទិត្យ ដោយរបៀបណា នៅពេលដែលគាត់និយាយថាគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ[1474]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងការមើលឃើញ "តា ទិត្យ" ភស្តុតាង របស់ អោក ចាន់ មិនស៊ីចង្វាក់នោះឡើយ ដោយដំបូងគាត់បញ្ជាក់ថា ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់មិនដែលឮអំពី"តា ទិត្យ" នោះឡើយ ហើយបន្ទាប់មក គាត់បញ្ជាក់ថាគាត់បានឃើញគាត់នៅពេលគាត់ត្រូវគេដាក់ខ្នោះនៅវត្តប្រធាតុ[1475]។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ខ្វះភាពដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន។

776. អោក ចាន់ មិនអាចចងចាំប្រភពព័ត៌មាននោះឡើយ "ពីព្រោះវាបានកើតឡើងយូរណាស់មកហើយ"[1476]។ អ្វីដែលគួរឲ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍នេះ គឺថាសំណួរច្រើនដែលៗត្រូវបានសួរអំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់សាក្សី។ ជាក់ស្តែង ចម្លើយរបស់សាក្សីបំផ្លាញយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនូវភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃព័ត៌មានដែលគាត់ព្យាយាមបង្ហាញ៖

> សៈ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មុន ដែលមានលេខ ERN 00803442 លោកបាននិយាយថា "តា នឹម ទទួលបន្ទុកខាងយោធា ហើយ តា ទិត្យ ទទួលបន្ទុកខាងសេដ្ឋកិច្ច"។ តើលោកដឹងអំពីរឿងនេះដោយរបៀបណា?

1472 ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុក ចន ឆ.៣ KH 01110206។

1473 ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.៧២ KH 00968095។

1474 យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៥៤ ដល់ ៨៥៦។

1475 យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៥៥។

1476 ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.៧២ KH 00968095។

ឆ៧២៖ ខ្ញុំដឹងអំពីរឿងនេះ ពីព្រោះវាត្រូវបាននិយាយតគ្នាពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀត។

ស៖ លោកបានឮថា តា នឹម ទទួលបន្ទុកខាងយោធា និង តា ទិត្យ ទទួលបន្ទុកខាងសេដ្ឋកិច្ច។ តើលោកចាំទេថា អ្នកណាជាអ្នកនិយាយអំពីរឿងនេះ?

ឆ៧៣៖ ខ្ញុំភ្លេចហើយ ពីព្រោះវាកើតឡើងយូរមកហើយ[1477]។

777. ភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ ពីព្រោះគាត់មិនដឹងច្បាស់អំពីតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" នោះឡើយ ដោយគាត់បញ្ជាក់ថា៖ "តាមដែលខ្ញុំដឹង"[1478]។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរឈ្លបយកភស្តុតាង ដោយប្រើប្រាស់សំណួរទម្រង់បិទនាំមុខ ដែលធ្វើឱ្យភស្តុតាងនេះមានលក្ខណៈពុំត្រឹមត្រូវ៖

ស៖ តើលោកមានន័យថា តា ទិត្យ កាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុក នៅពេលនោះមែនទេ?

ឆ៤១៖ បាទ។

ស៖ ហើយគាត់បានទាក់ទងថ្នាក់ឃុំ មែនទេ?

ឆ៤២៖ បាទ[1479]។

778. ការកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដោយ អោក ចាន់ មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ។ អ្នកស៊ើបអង្កេត មិនបានបញ្ជាក់ថាតើ អោក ចាន់ អាចកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដោយរបៀបណានោះឡើយ។ នៅក្នុងចម្លើយ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ

[1477] ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.៧២ KH 00968095។

[1478] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហុក ចន ឆ.៣ KH 01110206។ ("ស៖តើលោកចាំគណៈស្រុក ឬក៏លេខាស្រុក អនុលេខាស្រុកគិរីវង់ទេ ចន្លោះ១៩៧៥-៧៩? ឆ.៣៖ តាមខ្ញុំចាំគណៈស្រុកគិរីវង់មាន តាទិត្យ, តាគុំ និងតាណាំ ប៉ុន្តែស្រីៗខ្ញុំមិនចាំទេ។")

[1479] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.៤១ ឆ.៤២ KH 00788846។

ស.ព.អ អោក ចាន់ និយាយសំដៅទៅ "កុង ទិត្យ" ហើយ នៅពេលត្រូវគេសួរថាតើគាត់បានចាំមនុស្សណាម្នាក់ដែរឬទេ អោក ចាន់ បានបញ្ជាក់ថា "អ្នកដទៃទៀត" [ក្រៅពីកុង នឹម និង កុង ទិត្យ] រួមបញ្ចូលទាំង "តា ទិត្យ"[1480]។ ទោះបីជា អោក ចាន់ អះអាងថាបានឃើញ "តា ទិត្យ" ជាញឹកញាប់ (នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ)[1481] គាត់មិនអាចចំណាំគាត់នៅក្នុងរូបថតដែលមានរូបរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ៖

> ស៖ តើលោកស្គាល់បុរសនៅក្នុងរូបនេះដែរ ឬទេ? (អ្នកសួរបានបង្ហាញរូបថតរបស់ជនសង្ស័យ យឹម ទិត្យ ហៅ តា ទិត្យ ដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)
>
> ឆ១០៤៖ គាត់មើលទៅដូចជា ខៀវ សំផន[1482]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

779. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគិរីវង់ ព្រមទាំងភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ "មិនបានគ្រប់គ្រងស្រុងគិរីវង់" នោះឡើយ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ ខកខានមិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋានសមស្របណាមួយពីភាពផ្ទុយគ្នាដ៏ច្បាស់នេះ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សី នោះឡើយ[1483]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន

[1480] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.១៧ ឆ.២១ KH 00788844។ ("ឆ.១៧៖ អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខាងស្រុកនេះមានកុងណាំ និងកុងទិត។ ស៖ តើមានអ្នកផ្សេងទៀតទេ ដែលលោកចាំ? ឆ.២១៖ មានតាណាំ តាទិត តាតុម មួយទៀត។")

[1481] ឯកសារ D1.3.11.2 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ អោក ចន (EN) 00219252។

[1482] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ឆ.១០៤ KH 00788852។ ក្រៅពីអង្គហេតុដែល អោក ចាន់ បានបង្ហាញរូបថតថាជា ខៀវ សំផន យើងមិនអាចផ្ទៀងផ្ទាត់ឱ្យប្រាកដថា តើរូបថតពិតជា យឹម ទិត មែនឬមិនមែននោះទេ។ លេខ ERN នៅក្នុងរូបភាពនេះមិនបង្ហាញនៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ និងមិនបានភ្ជាប់ជាមួយនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទេ។

[1483] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដកស្រង់៖ ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧០ KH 00980090។ ("ស៖តើតាទិត ធ្លាប់ធ្វើជាលេខាស្រុក ១០៩ ដែរឬទេ? ឆ.៧០៖ បាទ តាទិត ធ្លាប់ធ្វើជាលេខាស្រុក ១០៩ ជាមួយនឹងឈ្មោះ សោម ជឿន។") ឯកសារ D119/70/4 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន KH 00968902។ ("ស៖ តើតាទិត មិនមែនស្រុកគិរីវង់ទេ? ឆ៖ មិនមែនទេ នៅស្រុកអង្គរជ័យហ្នឹង។")

មិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីជាលេខាស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ និងបាននិយាយថា សោម ជឿន ក៏ជាលេខាស្រុកគិរីវង់ផងដែរ[1484]។ ភាពផ្ទុយគ្នាដ៏ច្បាស់ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដោយគេពុំបានសួរសំណួរបញ្ជាក់បន្ថែមអំពីភស្តុតាងនេះ ធ្វើឱ្យភស្តុតាងនេះមិនអាចជឿជាក់បាន និងបានញ៉ាំងឱ្យ ស.ព.អ បដិសេធចោលជាដាច់ខាត នូវផ្នែកដាច់ដោយឡែកនៃភស្តុតាងរបស់គាត់សម្រាប់គាំទ្រចំណុចនេះ។

780. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនត្រូវបានបញ្ជាក់នោះឡើយ។ គាត់មិនបាននិយាយថាគាត់ដឹងអំពីលោក យឹម ទិត្យ តាមរយៈការឃើញរូបគាត់ដោយផ្ទាល់នោះឡើយ ហើយគាត់មិនដឹងដោយផ្ទាល់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ៖

ស៖ តើ តា ទិត្យ កាន់តួនាទីប៉ុន្មាននៅពេលតែមួយនោះ?

ឆ៧១៖ ខ្ញុំមិនដឹងថាតើគាត់កាន់តួនាទីប៉ុន្មានទេ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាគាត់ចូលមកនិងចេញពីស្រុកគិរីវង់ ពីព្រោះគាត់ជាប់សាច់ញាតិជាមួយ តា ម៉ុក[1485]។

781. ដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនបានពិពណ៌នាប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់នោះឡើយ និងមិនបានពន្យល់ថាតើគាត់អាចដឹងអំពីការងារថ្នាក់តំបន់របស់ តា ម៉ុក ឬអំពីគណៈស្រុកគិរីវង់ដោយរបៀបណានោះឡើយ ដោយគាត់គ្រាន់តែជាពលករថ្នាក់ទាបម្នាក់ ដែលហាក់ដូចជាចំណាយពេលច្រើនបំផុតនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើការនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់[1486]។

782. តថភាពជាក់ស្តែង គឺថា ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនបានឃើញ ឬឮអំពីអ្វីមួយដែលអាចជឿជាក់បានអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ នៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/0២ គាត់មិនបាននិយាយអំពី លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1487]។ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ត្រូវបានបំផ្លាញបន្ថែមទៀត ដោយភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលបង្ហាញថា គាត់"មានជម្ងឺធ្ងន់ធ្ងរ

[1484] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧0 KH 00980090។

[1485] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ុល ហឿន ឆ.៧១ KH 00980090។

[1486] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦៧៤ ដល់ ៦៨៣។

[1487] ឯកសារ D315.1.20 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន។ ឯកសារ D315.1.21 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន។

នៅពេលមួយ" ហើយគាត់បាន "ភ្លេចអ្វីៗទាំងអស់"[1488]។ ការសួរដេញដោល នៅក្នុងសវនាការសំណុំរឿង០០២/០២ មិនបានបញ្ជាក់នូវអត្ថន័យរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ស្តីពី "ការឈឺធ្ងន់នៅពេលមួយ" ឬអត្ថន័យនៃឃ្លា "ភ្លេចអ្វីៗទាំងអស់" ដោយវាប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃសក្ខីកម្មទាំងមូលរបស់គាត់[1489]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សៀង ហោម ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

783. ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងរបស់ សៀង ហោម ដែលបង្ហាញថា ប្រធានស្រុកគិរីវង់នៅពេលនោះគឺ បង សឿន ដោយ សៀង ហោម ដឹងអំពីរឿងនេះ៖

> ស៖ តើលោកដឹងថាអ្នកណាជាប្រធានស្រុកគិរីវង់ដែរ ឬទេ?
>
> ឆ៤៖ គឺ សឿន ដែលគេហៅថា បង សឿន នៅពេលនោះ ក៏ប៉ុន្តែ ខ្ញុំមិនស្គាល់នាមត្រកូលរបស់គាត់ នោះឡើយ។ តាមការពិត ខ្ញុំមិនបានមើលសូម្បីតែមុខរបស់គាត់។ នៅពេលខ្ញុំមករស់នៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ខ្ញុំមិនដឹងថាតើ សឿន នៅជាប្រធានស្រុក ដែរឬទេ[1490]។

784. ដោយផ្ទុយទាំងស្រុងទៅនឹងការសំអាងរបស់ ស.ព.អ លើភស្តុតាង របស់ សៀង ហោម ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តួនាទីនៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ "គ្រាន់តែបានឮឈ្មោះគាត់ តែមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់គាត់នោះឡើយ"។

> ស៖ តើលោកធ្លាប់ឮអំពី តា ទិត្យ ដែរ ឬទេ?
>
> ឆ៧៖ ខ្ញុំធ្លាប់ឮអំពី តា ទិត្យ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់រស់នៅទីកន្លែងណានោះឡើយ។ នៅពេលនោះ គេមិនអនុញ្ញាតឱ្យយើងជួបជុំគ្នាដោយមានសមាជិកលើសពីបីនាក់នោះឡើយ[1491]។

[1488] ឯកសារ D315.1.20 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន EN (EN) 01096860, ទំព័រ ៨៧ បន្ទាត់ ១៣-១៥។

[1489] ឯកសារ D315.1.20 ប្រតិចារឹកសវនាការ ឯក(អ៊ុល) ហឿន EN (EN) 01096860 ទំព័រ ៨៧ បន្ទាត់ ១៣-១៥។

[1490] ឯកសារ D118/43 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀង ហោម ឆ.៤ KH 00905843។

[1491] ឯកសារ D118/43 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀង ហោម ឆ.៧ KH 00905843។

សៈ តាមរយៈអ្វីដែលលោកបានឮអំពីគាត់ តើគាត់មានតួនាទីអ្វី?

ឆ១០៖ខ្ញុំគ្រាន់តែឮអំពីឈ្មោះរបស់គាត់ មិនមែនតួនាទីរបស់គាត់នោះឡើយ[1492]។

ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាង ដែលផ្ទុយគ្នាទៅនឹងការចោទប្រកាន់របស់គាត់នោះឡើយ។ ចំណុចនេះធ្វើឱ្យការចោទប្រកាន់របស់គាត់មានលក្ខណៈពុំត្រឹមត្រូវ។

785. ចម្លើយរបស់ សៀង ហោម ដែលទទួលបានដោយ SOAS ដែល ស.ព.អ យកមកធ្វើជាសំអាង បញ្ជាក់ថា៖ “តុំ គឺជាប្រធានធំចុងក្រោយគេ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងស្រុក ប៉ុន្តែគាត់ស្លាប់ហើយ” [...] “មុនពេលនោះ គឺ តឹត, តុំ, បាល់ និង ណាំ”[1493]។ គេមិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែល សៀង ហោម និយាយថាមានឈ្មោះ “តឹត” ឱ្យបានច្បាស់លាស់ នោះឡើយ។ ចម្លើយដែលទទួលបានដោយ SOAS មិនបញ្ជាក់អំពីប្រភពនៃការយល់ដឹងរបស់ សៀង ហោម អំពី “តឹត” នោះឡើយ។ ចម្លើយដែលទទួលបានដោយ SOAS មិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ ដោយសារវាពុំមានសំណួរឈ្លេចយកភស្តុតាងពី សៀង ហោម ស្តីពី លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ដោយសារតែចម្លើយនោះត្រូវបានប្រមូលដោយពុំមានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ចម្លើយនេះ “មិនទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន”[1494] នោះឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ព័ត៌មាននៅក្នុងនោះ អាចយកមកធ្វើជាសំអាងដោយ ស.ច.ស បានតែក្នុងករណីដែលវាត្រូវបានអះអាងបញ្ជាក់បន្ថែមដោយប្រភពផ្សេងៗទៀត[1495] ដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ[1496] តែប៉ុណ្ណោះ។

[1492] ឯកសារ D118/43 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀង ហោម ឆ.១០ KH 00905844។

[1493] ឯកសារ D1.3.11.48 បទសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ សៀង ហោម EN (EN) 00217750។

[1494] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (បានលុបលេខយោង)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (បទចោទ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

[1495] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧, ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨ ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (បទចោទ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។

<u>ភស្តុតាងរបស់ Ben Kiernan ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់</u>

786. ជាចុងក្រោយ ស.ព.អ ដកស្រង់សៀវភៅរបស់លោក Ben Kiernan ដែលមានចំណងជើង "របប ប៉ុល ពត" យកមកធ្វើជាភស្តុតាង ដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានឡើងជំនួសអតីតលេខាស្រុកគិរីវង់ នៅឆ្នាំ១៩៧៥។ លោក Kiernan និយាយថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ គឺផ្អែកលើកិច្ចសម្ភាសន៍មួយជាមួយ "ប្រធានឃុំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ម្នាក់ ដែលមិនត្រូវបានប្រាប់អត្តសញ្ញាណ។ គេមិនអាចយល់ដឹងអំពីរបៀបដែលព័ត៌មានអំពីលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានទទួលពីប្រធានឃុំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យម្នាក់នោះ[1497] នោះឡើយ។

787. មានបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរពាក់ព័ន្ធនឹងឋានៈរបស់ Ben Kiernan ជាអ្នកនិពន្ធអាមេរិកមួយរូបដែលខ្វះភាពអព្យាក្រិត្យនៃស្ថាប័នតុលាការ នៅក្នុងវិធីសាស្ត្រសម្ភាសន៍របស់គាត់ ដែលវាប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿទុកចិត្តបានជាទូទៅនៃសៀវភៅរបស់គាត់[1498]។ កិច្ចសម្ភាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយ Kiernan ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្រៅបរិបទតុលាការ ហើយ ស.ច.ស បានបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងបែបនេះ "មិនទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន"[1499] នោះឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ព័ត៌មាននៅក្នុងនោះ អាចយកមកធ្វើជាសំអាងដោយ ស.ច.ស បានតែក្នុងករណីដែលវាត្រូវបានអះអាងបញ្ជាក់បន្ថែមដោយប្រភពផ្សេងៗទៀត[1500] ដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ[1501] តែប៉ុណ្ណោះ។

សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

[1496] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ ៥១៣។

[1497] ឯកសារ D6.1.1105 សៀវភៅ ប៊ិនឃៀនិន *របបប៉ុលពត* EN (EN) 00678589។

[1498] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ ៥១៣។

[1499] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧, ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (បានលុបលេខយោង)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (បទចោទ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨, ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨, ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

[1500] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨ ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (បទចោទ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ នោះឡើយ

788. ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងជាទូទៅថា លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតាមរយៈវត្តមាន និងការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានានៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នៃភូមិភាគនិរតី[1502]។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់បន្ថែមទៀតថា កិច្ចប្រជុំ "នៅទូទាំងស្រុក" គឺជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការទំនាក់ទំនងរវាងគណៈស្រុកគិរីវង់ និងមន្ត្រីឃុំ[1503]។

789. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋាននោះឡើយ។ ដោយសារមូលហេតុដែលត្រូវបានបង្ហាញខាងលើ ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ពុំមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គាំទ្រការអះអាងពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំនានានៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតមន្ត្រី លន់ នល់ កិច្ចប្រជុំមួយរបស់អង្គភាពសិប្បកម្មស្រុកគិរីវង់ "កិច្ចប្រជុំផ្សេងៗទៀត" របស់អ្នកធ្វើការនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងកិច្ចប្រជុំនានារបស់គណៈឃុំនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ។

790. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា មានភស្តុតាងបង្ហាញអំពី "ការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានានៅក្នុងភូមិភាគនិរតី" គឺពឹងផ្អែកស្ទើរទាំងស្រុងលើភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់ មិនមែនថ្នាក់តំបន់ ឬថ្នាក់ភូមិភាគ ដូចដែលគាត់ព្យាយាមបង្កប់ន័យនោះឡើយ។

<u>ភស្តុតាងស្តីពីកិច្ចប្រជុំពាក់ព័ន្ធនឹងអតីតមន្ត្រី លន់ នល់</u>

791. ដោយសំអាងលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ហែម ឈួន តែមួយគត់ដែលពុំមានការអះអាងបញ្ជាក់បន្ថែម[1504] ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានា ដែលនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ អតីតមន្ត្រី លន់ នល់ ត្រូវគេថ្កោលទោស[1505]។

សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

[1501] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ ៥១៣។

[1502] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤ ដល់ ២៧។

[1503] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1504] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន។

[1505] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤។

ភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន និយាយអំពីព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយដែលកម្មាភិបាលម្នាក់ឈ្មោះ អ៊ុយ ស៊ីម ត្រូវបានថ្កោលទោស និងកិច្ចប្រជុំមួយទៀត ដែលនៅក្នុងនោះ លោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយអំពីខ្មាំង[1506]។

792. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ដោយពុំអើពើចំពោះចម្លើយផ្ទុយគ្នារបស់គាត់។ ជាដំបូង ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះភស្តុតាងដ៏ច្បាស់របស់ ហែម ឈួន ដែលបង្ហាញថា គាត់មិនបានដឹងច្បាស់អំពីការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ៖

ស៖ តើលោកដឹងអំពីការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ដែរ ឬទេ?

ឆ២៨៖ ខ្ញុំមិនបានយកចិត្តទុកដាក់អំពីរឿងនេះទេ[1507]។

បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ហែម ឈួន បានអះអាងអំពីកិច្ចប្រជុំនានា៖ "នៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ច្រើននោះទេ ពីព្រោះខ្ញុំមានការភ័យខ្លាច"[1508]។ ចំណុចនេះ បំផ្លាញភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ហើយនៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ គាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អំពីព័ត៌មានលម្អិតនៃកិច្ចប្រជុំទាំងនោះឡើយ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលគេដាក់ចេញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ហែម ឈួន បានបញ្ជាក់ថា៖ "ខ្ញុំមិនដឹងថាអ្នកណាពិតប្រាកដដែលចេញបញ្ហានោះឡើយ ពីព្រោះពួកគេមិនបាននិយាយឱ្យឮខ្លាំងគ្រប់គ្រាន់"[1509]។

793. ការពិពណ៌នារបស់ ហែម ឈួន អំពីកិច្ចប្រជុំទាំងនេះពុំមានព័ត៌មានលម្អិតត្រឹមត្រូវដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ ហើយផ្ទុយទៅវិញ ហែម ឈួន បានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជា "តា ទិត្យ" អង្គុយនៅលើឆាកក៏ដោយ តែគ្មានអ្នកណាម្នាក់ហ៊ានមើលមុខ "តា ទិត្យ" នោះឡើយ[1510]។ ហែម ឈួន បានអះអាងថា គាត់បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំមួយដោយផ្ទាល់ ក៏ប៉ុន្តែ

[1506] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤។

[1507] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.២៨ KH 00905855។

[1508] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៦ KH 00905854។

[1509] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៧ KH 00905854។

[1510] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៦ ឆ.១៨ KH 00905854។

គាត់មិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់នៃកិច្ចប្រជុំនោះ ក្រៅតែពីនិយាយថា នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧ តែប៉ុណ្ណោះ[1511]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានព្យាយាមស្វែងរកការអះអាងបញ្ជាក់អំពីចំណុចខ្វះចន្លោះ និងចំណុចខ្សោយ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន នោះឡើយ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ពុំបានពិពណ៌នាអំពីសកម្មភាពពិតប្រាកដរបស់ "តា ទិត្យ" នោះឡើយ ឬបញ្ជាក់ថាតើ ហែម ឈួន ពិតជាចងចាំច្បាស់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះ និងអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែរ ឬទេ និងដោយរបៀបណា។

794. ស.ព.អ អះអាងដោយសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ថា៖ "យឹម ទិត្យ ដែលអង្គុយនៅលើឆាក បានចោទប្រកាន់ទោសអតីតមន្ត្រីរូបនោះថាជាជនក្បត់ និងជាខ្មាំង។ បន្ទាប់មក អតីតមន្ត្រីរូបនោះត្រូវគេបញ្ជាឱ្យដើរជុំវិញទីកន្លែងប្រជុំដើម្បីប្រាប់អត្តសញ្ញាណអ្នកដទៃផ្សេងទៀត ដែលពីមុនធ្លាប់ធ្វើការឱ្យរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់"[1512]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ហែម ឈួន ដោយពុំអើពើចំពោះចម្លើយរបស់គាត់ ដែលថា មិនមែន "តា ទិត្យ" ទេ ដែលចាប់ខ្លួនអតីតមន្ត្រី លន់ នល់ ម្នាក់ឈ្មោះ អ៊ុយ ស៊ីម និងបណ្តើរគាត់ជុំវិញ ប៉ុន្តែ "ឈ្លប" គឺជាអ្នកចាប់ខ្លួនគាត់"[1513]។ ហែម ឈួន បញ្ជាក់ថា មិនមែន "តា ទិត្យ" ទេ ទោះបីជាអ្នកស៊ើបអង្កេត ព្យាយាមនាំមុខសាក្សីដោយសួរគាត់ថា៖ "តើ អ៊ុយ ស៊ីម ត្រូវបានចាប់ខ្លួននឹងបណ្តើរដោយ តា ទិត្យ ផ្ទាល់ មែនដែរ ឬទេ?" និងសំណួរ "តើ តា ទិត្យ បញ្ជាសមាជិកកងឈ្លបរបស់គាត់ឱ្យធ្វើអ្វីចំពោះ អ៊ុយ ស៊ីម?"[1514] ហែម ឈួន បានជម្ទះការសួរសំណួរបែបនោះ និងឆ្លើយជាទម្រង់អវិជ្ជមាន ហើយនៅពេលត្រូវគេសាកសួរអំពីព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីការចោទ

[1511] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.២១ KH 00905855។

[1512] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៥។

[1513] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៥ ឆ.១៨ KH 00905854។ ("ស៖ តើតាទិតជាអ្នកចាប់បណ្តើរ អ៊ុយ ស៊ីម ដោយផ្ទាល់ដៃ ឬយ៉ាងណា? ឆ.១៥៖ តាទិត មិនមែនជាអ្នកចាប់បណ្តើរដោយផ្ទាល់ទេ ឈ្លបគេជាអ្នកបណ្តើរ អ៊ុយ ស៊ីម។")

[1514] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៥ ឆ.១៨ KH 00905854។ [Sic]

ទោសអតីតមន្ត្រី លន់ នល់ នោះ គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" អង្គុយនៅលើរានាក ប៉ុន្តែគាត់មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពីតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ[1515]។

795. ហែម ឈួន ធ្វើការសន្មតទុកជាមុនអំពីអ្វីដែលគាត់បានឮ "តា ទិត្យ" និយាយអំពីខ្មាំងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ ហើយទោះបីជាគាត់បានអះអាងថាបានឮ "តា ទិត្យ" និយាយអំពីសកម្មភាពខ្មាំងភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា "ខ្មាំងទាំងនោះ សំដៅទៅប្រជាជនដែលត្រូវបានជម្លៀសពីភ្នំពេញ ឬអ្នកដែលមានបងប្អូនធ្លាប់ធ្វើការនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលរបស់ លន់ នល់" គឺជាទស្សនៈបែបសន្មតទុកជាមុន[1516]។ ហែម ឈួន ហាក់ដូចជាធ្វើការសន្មតក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ ហើយត្រូវបានគេស្នើសុំទស្សនៈរបស់គាត់អំពីបញ្ហានោះ ជំនួសឱ្យភស្តុតាងផ្ទាល់របស់គាត់ ជាមួយនឹងសំណួរដូចជា "សៈ ហេតុអ្វីពួកគេយកប្រជាជនខ្មែរក្រោមទៅ?"[1517] ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំនេះ ហែម ឈួន ត្រូវបានសួរថាតើ "តា ទិត្យ និយាយសំដៅទៅអ្នកណាថាជាខ្មាំង?"[1518] ការសួរសំណួរបែបនេះ គឺស្នើសុំឱ្យ ហែម ឈួន បញ្ចេញទស្សនៈផ្ទាល់របស់គាត់អំពីអត្ថន័យនៃពាក្យសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជំនួសឱ្យការស្នើសុំព័ត៌មានលម្អិតអំពីអ្វីដែល ហែម ឈួន បានឮឬបានឃើញដោយផ្ទាល់ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ[1519]។

796. ជាចុងក្រោយ ហែម ឈួន គឺជាសាក្សីផ្ទៃក្នុងដែលមិនអាចជឿជាក់បាន ដោយសារគាត់មានចេតនាធ្វើការសងសឹកចំពោះការប្រព្រឹត្តរបស់ ប.ក.ក. ចំពោះអតីតមន្ត្រី លន់ នល់។ ហែម ឈួន ផ្ទាល់ គឺជាអតីតមន្ត្រី លន់ នល់ ដែលបាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានគេចាត់ចូលក្នុងប្រភេទ

[1515] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១៤-១៨ KH 00905854។ ("សៈ តើតាទិត ធ្វើអ្វីខ្លះនៅពេលដែលឈ្លបបណ្តើរ អ៊ុយ ស៊ីម នៅកន្លែងប្រជុំនោះ? ឆ.១៨៖ តាទិត អង្គុយនៅលើវេទិកា ហើយប្រជាជនមិនមានអ្នកណាហ៊ានមើលមុខគាត់ទេ ព្រោះគាត់ថា គណៈស្រុក គាត់មានឋានៈធំណាស់។")

[1516] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.២០ KH 00905855។

[1517] សូមមើល ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.៣១-៣២ KH 00905856។ ("សៈ តើហេតុដូចម្តេចបានជាមកយកខ្មែរក្រោមដូចនេះ? ឆ.៣១៖ តាមខ្ញុំគិត វាជានយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហមទេ។ សៈ តើហេតុអ្វីបានជាគេយកខ្មែរក្រោមចេញពីភូមិព្រៃរំដេងនេះ? ឆ.៣២៖ បើតាមខ្ញុំយល់ គេចង់សម្លាប់ខ្មែរក្រោមចោលទាំងអស់។")

[1518] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.២០ KH 00905855។ ("សៈពេលដែលតាទិត និយាយពីខ្មាំងនៅការដ្ឋាន តើខ្មាំងនោះគាត់ចង់សំដៅលើអ្នកណាដែរ? ឆ.២០៖ ខ្មាំងនោះ គឺគ្មានអ្នកណាក្រៅពីប្រជាជនដែលចេញពីភ្នំពេញ ឬប្រជាជនដែលមានសាច់ញាតិធ្វើការសម័យលន់ នល់ នោះទេ។")

[1519] យោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥២២។

"ប្រជាជន១៧មេសា" ឬជា "ប្រជាជនថ្មី" និងមានអារម្មណ៍ថា "ដោយត្រូវគេចាត់ទុកជាប្រជាជន ១៧ មេសា ពួកគេចាត់ទុកខ្ញុំដូចជាសំរាម"[1520]។

<u>ភស្តុតាងស្តីពីកិច្ចប្រជុំមួយរបស់អង្គភាពសិប្បកម្មស្រុកគិរីវង់</u>

797. ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់របស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំមួយរបស់អង្គភាពសិប្បកម្ម គឺផ្អែកលើចម្លើយរបស់សាក្សី អំ គុណា តែមួយគត់ ដែលមិនមានការអះអាងបញ្ជាក់បន្ថែម[1521]។

798. ភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា ពុំមានលក្ខណៈជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់នោះឡើយ។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយទៅកាន់អ្នកធ្វើការដែលប្រមូលផ្តុំ "នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ" របស់អង្គភាពសិប្បកម្មស្រុកគិរីវង់ ក៏ប៉ុន្តែ អំ គុណា មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីទីកន្លែង ពេលវេលា កាលបរិច្ឆេទ ឬអ្នកចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ[1522]។ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា អំ គុណា មិនបានលើកឡើងអំពីកិច្ចប្រជុំរបស់អង្គភាពសិប្បកម្មនេះដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1523]។ ចំណុចនេះ កាន់តែបំផ្លាញភាពជាក់ច្បាស់នៃភស្តុតាងដ៏ទន់ខ្សោយរួចទៅហើយរបស់គាត់ ឱ្យកាន់តែខ្សោយថែមទៀត។

799. ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា ដោយធ្វើការអះអាងដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ "បានបញ្ជាក់ថា ខ្មាំងអាចត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្មធ្ងន់ធ្ងរតាមអំពើចិត្ត" និងថា "មនុស្សណាម្នាក់ក៏អាចបាត់ខ្លួននៅពេលណាមួយ" ផងដែរ[1524]។ តែផ្ទុយទៅវិញ អំ គុណា បានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បាន "ព្រមាន" អំពីរឿងនេះ ដែលពុំមែនជាប្រភេទនៃការគំរាមកំហែងដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយ ស.ព.អ នោះឡើយ[1525]។ អំ គុណា បានបញ្ជាក់ថា "ពុំមានអ្នកណាម្នាក់បាត់ខ្លួន" នៅក្នុងអង្គភាពសិប្បកម្ម

[1520] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ឆ.១ ឆ.២ ឆ.១២ KH 00905852, 00905854។

[1521] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៨ យោងឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា។

[1522] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា ឆ.២៨-៣១ KH 00900696។

[1523] ឯកសារ D123/2/1.19a កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អំ គុណា KH 00739571-00739608។

[1524] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៨។

[1525] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណា ឆ.១៤ KH 00900695 ឆ.៣៧ KH 00900697។

ស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ និងបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានឃើញការសម្លាប់មនុស្សណាមួយ នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះឡើយ[1526]។ នៅពេលត្រូវគេសាកសួរអំពីអ្វីដែលនឹងអាចកើតឡើង ប្រសិនបើគាត់មិនអាចបំពេញតាមផែនការការងាររបស់គាត់នៅក្នុងអង្គភាពសិប្បកម្ម អំ គុណ បាននិយាយថា គាត់ "គ្រាន់តែរាយការណ៍ទៅឱ្យអ្នកគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ ហើយពុំមានរឿងអ្វីកើតឡើងនោះឡើយ"[1527]។

800. បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ស.ព.អ បកស្រាយពុំត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ អំ គុណ ដោយចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយថា "ចូរប្រុងប្រយ័ត្ន នឹងត្រូវខិតខំធ្វើការងារពីព្រោះមានខ្មាំងជាច្រើនដែលកំពុងបង្កប់នៅក្នុងចំណោមពួកយើង" និងនិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្វើការព្រមានដោយនិយាយថា"អ្នកណាម្នាក់ ក៏អាចបាត់ខ្លួននៅពេលណាមួយ" បានដែរ[1528]។ ស.ព.អ ចាត់ទុកភស្តុតាងនេះថាជា "ចម្លើយ" ត្រឹមត្រូវ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ[1529]។ ក៏ប៉ុន្តែ ចំណុចនេះ ពុំបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីភស្តុតាងរបស់ អំ គុណ នោះឡើយ ពោលគឺ គាត់ពុំបានបញ្ជាក់ថា ពាក្យសម្តីទាំងនេះគឺជាពាក្យសម្តីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ ហើយគាត់ពិតជាមិនអាចផ្តល់ការដកស្រង់ផ្ទាល់នូវអ្វីដែលលោក យឹម ទិត្យ អាចនិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះឡើយ[1530]។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត ខណៈពេលដែល ស.ព.អ អះអាងថា "នៅក្នុងបរិបទនៃកិច្ចប្រជុំនោះ" អំ គុណ "ដឹងថាពាក្យខ្មាំងសំដៅទៅអ្នកធ្វើការទាំងនោះ [...][1531] នេះគ្រាន់តែជាភស្តុតាងដែលជាទស្សនៈរបស់ អំ គុណ និងជាការបកស្រាយដោយអត្តនោម័តិនូវអ្វីដែលវាគ្មិនបាននិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំដោយមានគោលបំណងដើម្បីធ្វើការទំនាក់ទំនងតែប៉ុណ្ណោះ[1532]។ អំ គុណ

[1526] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.១៤ KH 00900695 ឆ.៣៧ KH 00900697។

[1527] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.១៥ KH 00900695។

[1528] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៨។

[1529] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៩។

[1530] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.៣៧ KH 00900697។

[1531] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៨។

[1532] អំ គុណ ទាយស្មានក្នុងផ្នែកខ្លះនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់ដែលត្រូវបានសួរអំពីរបាយការណ៍ ហើយទោះជាគាត់មិនបានឃើញរបាយការណ៍នោះ តែគាត់បាននិយាយថា ខ្លឹមសាររបស់វាគឺអំពីបរិមាណផលិត។ ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.៤៩ KH 00900698។ ("របាយការណ៍អំពីបរិមាណផលិត។ ខ្ញុំមិនដែលឃើញរបាយកាណ៍នោះទេ។")

មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានជាក់លាក់អំពីបរិបទដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវគេចោទប្រកាន់ថាបាននិយាយអំពីរឿងនេះនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនោះឡើយ[1533]។

801. បញ្ហាទាំងនេះនៃភស្តុតាងរបស់ អំ គុណ ត្រូវបានបន្ថែមទម្ងន់ដោយការពិតដែលថាគាត់មិនអាចចងចាំកាលបរិច្ឆេទនោះឡើយ ដោយសារតែពេលវេលាបានកន្លងទៅ ចាប់តាំងពីពេលព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនោះបានកើតឡើង។ គាត់បានបញ្ជាក់នៅកន្លែងផ្សេងនៅក្នុងភស្តុតាង ថា "ខ្ញុំមិនអាចចាំឆ្នាំដែលខ្ញុំត្រូវបានគេផ្លាស់ពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀត នោះឡើយ។ ខ្ញុំភ្លេចឆ្នាំទាំងស្រុង"[1534]។ ចំណុចនេះធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់គាត់មានភាពស្រពេចស្រពិល។

<u>ភស្តុតាងអំពី "កិច្ចប្រជុំផ្សេងទៀត"របស់អ្នកធ្វើការនៅស្រុកគិរីវង់</u>

802. ស.ព.អ រៀបរាប់អំពីកិច្ចប្រជុំ"ផ្សេងទៀត" ដោយមិនដឹងចំនួនប៉ុន្មានដងទេរបស់អ្នកធ្វើការនៅស្រុកគិរីវង់ ដែលនៅក្នុងនោះ លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទថាបាននិយាយអំពីការគំរាមកំហែងពីវៀតណាម ដោយ ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយមួយដែលគ្មានការបញ្ជាក់របស់ យូ ភ្នំ (D219/406)[1535]។ ដូចបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិនមានសេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់អំពីពេលវេលា និងទីកន្លែងដែលកិច្ចប្រជុំទាំងនេះបានធ្វើឡើងទេ ហើយក៏ មិនមានសេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់ថាតើមានកិច្ចប្រជុំប៉ុន្មានដង ឬអ្វីដែលលោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយដែរ ប្រសិនបើមានមែននោះ[1536]។

803. ស.ព.អ ធ្វើការបញ្ជាក់មួយចំនួនអំពីអ្វីដែល យូ ភ្នំ បានឮលោក យឹម ទិត្យ បាន"ពិភាក្សា" "ថ្លែង" "ចង្អុលបង្ហាញ" "ផ្តល់មតិ" និង "ណែនាំ"នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងការគំរាមកំហែងពីវៀតណាម[1537]។ ជាគោលការណ៍ ទោះបីជា យូ ភ្នំ រៀបរាប់អំពីកិច្ចប្រជុំកម្មករណាមួយដែលលោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក៏ដោយ ក៏គាត់មិនដែលបានឮអ្វីដែលលោក យឹម ទិត្យ

[1533] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.៣៧-៣៨ KH 00900697។

[1534] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អំ គុណ ឆ.១១ KH 00900694។

[1535] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០។

[1536] យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៩២១, ៩២៥, ១៤៨១ ដល់ ១៤៨៣។

[1537] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០ ដល់ ២២។

បាននិយាយដែរ[1538]។ ផ្នែកខាងក្រោមនេះនៃភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិន ត្រូវបាន ស.ព.អ យកមកពិចារណាទេ៖

> សៈ លោកបានឃើញ តាទិត្យ ពីរដងនៅវត្តប្រធាតុ។ តើលោកមានបានឮ គាត់និយាយទេ?
>
> ឆ.១៦៧៖ ខ្ញុំមិនបានឮគាត់និយាយគ្នាទេ គឺគ្រាន់តែបានឃើញគាត់និយាយប៉ុណ្ណោះ[1539]។

804. នៅផ្នែកមួយទៀតនៃភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ដែល ស.ព.អ មិនបានពិចារណាដែរ គឺថា យូ ភ្នំ ក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ផងដែរថា គាត់មិនបានដឹងដោយផ្ទាល់អំពីពាក្យសម្ដី និងសកម្មភាពរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ ពីព្រោះថា គាត់មិនបានទៅជិតតា ទិត្យ ទេ៖

> សៈ តើគាត់និយាយអ្វីខ្លះ?
>
> ឆ.១៦៨៖និយាយជាមួយបុគ្គលិកនៅទីនោះ ខ្ញុំមិនបានទៅជិតផង[1540]។

ហេតុនេះ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិនត្រូវតាមការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពី"ការពិភាក្សា" "ការថ្លែង" "ការចង្អុលបង្ហាញ" "មតិ" និង"ការណែនាំ" របស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ ហេតុនេះភស្តុតាងនេះមិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ[1541]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ត្រូវតែច្រានចោល ដោយសារគ្មានភស្តុតាងបន្ថែមទៀតអំពីកិច្ចប្រជុំដែលបានចោទទាំងនោះ។

805. ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ក៏មិនអាចជឿជាក់បានដែរពាក់ព័ន្ធនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពី"យួនខ្មែរ"ដែល"បង្កប់ផ្ទៃក្នុង ស៊ីរូងផ្ទៃក្នុង ក្នុងបណ្ដាញកម្មាភិបាល"[1542] ពីព្រោះថា ច្បាស់ណាស់ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹង"វៀតណាមបង្កប់"បានទទួលរងផលប៉ះពាល់ពីសំណួរនាំមុខរបស់

[1538] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៦៧ KH 01117238។

[1539] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៦៧ KH 01117238។

[1540] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៦៨ KH 01117238។

[1541] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០ ដល់ ២២។

[1542] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០។

អ្នកស៊ើបអង្កេត។ យូ ភ្នំ ត្រូវបានសួរថា៖ "តើ *តា ទិត្យ* មាននិយាយទេ ថា ត្រូវមានវិធានការណា ដើម្បីតទល់នឹងជនបង្កប់វៀតណាម?"[1543] បន្ទាប់មកសួរទៀតថា"គាត់មានបាននិយាយទេថា ប្រជាជនត្រូវតែជួយមើល និងតាមដាន?"[1544]។ នៅក្នុងចម្លើយរបស់ យូ ភ្នំ គ្មានត្រង់ណាដែលគាត់បានផ្ដល់ភស្តុតាងដោយមិនមានតម្រុយនាំមុខអំពី"តាទិត្យ"និយាយអំពីគីញវៀតណាមនោះទេ[1545]។ ការប្រាប់ពាក្យពេចន៍ឲ្យសាក្សីណាម្នាក់និយាយ ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ភស្តុតាងដែលទទួលបាន ហើយប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់ភាពអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងនោះ។ ដូចកត់សម្គាល់ខាងក្រោមនេះ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ជាទូទៅ ត្រូវមានសេចក្ដីប្រុងប្រយ័ត្នថា ជាភស្តុតាងដែលមិនអាចជឿជាក់បាន និងផ្ទុយខ្លួនឯងវិញ[1546]។

806. បន្ថែមពីលើបញ្ហាខាងលើពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ក៏មានមន្ទិលសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងផងដែរថាតើ យូ ភ្នំ និយាយសំដៅលើភ្នាក់ងារវៀតណាម ដែលស៊ើបការណ៍លើកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ឬក៏សំដៅលើការតាមដានផ្ទៃក្នុងដែលធ្វើឡើងដោយមជ្ឈិម ប.ក.ក។ នៅពេលដែលអានភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ឲ្យបានជិតដល់ ទើបកាន់តែយល់ឃើញថានោះគឺសំដៅលើ *មជ្ឈិម ប.ក.ក* "តាមដានបង្កប់ផ្ទៃក្នុង ស៊ើរូងផ្ទៃក្នុងក្នុងបណ្ដាញកម្មាភិបាល"[1547]។ យូ ភ្នំ មិនបានសំដៅលើ "យួនខ្មែរ"តាមរបៀបដែលបានលើកឡើងដោយ ស.ព.អ ទេ។ ចំណុចនេះមើលឃើញច្បាស់តាមរយៈការអានសំណួរ និងចម្លើយពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ នៅក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយដោយគ្មានការកែសម្រួលពី ស.ព.អ ៖

ស៖ តើគាត់និយាយអ្វីពីយួន?

ឆ.១៧៦៖ គឺនិយាយពី "យួន"រំលោភទឹកដី។

ស៖ តើ តាទិត្យ មានបាននិយាយពីវិធានការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហានេះទេ?

[1543] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៨៥ KH 01117239។

[1544] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៨៦ KH 01117239។

[1545] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០។

[1546] យូ ភ្នំ បានបង្ហាញថា គាត់ជាសាក្សី ដែលមិនអាចទុកចិត្តនៅពេលដែលគាត់បានផ្ដល់ចម្លើយផ្ទុយនឹងខ្លួនឯងម្ដងហើយម្ដងទៀត អំពីករណីថាតើ និងនៅពេលគាត់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុក្នុងស្រុកគិរីវង់ ខណៈគាត់នៅតែលើកឡើងថា គាត់មិនបានទៅជិតមន្ទីរសន្តិសុខនោះទេ។ យោងខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨៦០ និងជើងទំព័រ ១៦៨៤។

[1547] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៧៦-១៨០ KH 01117238-01117239។

ឆ.១៧៧៖ គេតាមដានបង្កប់ផ្ទៃក្នុង ស៊ើរូងផ្ទៃក្នុង ក្នុងបណ្ដាញកម្មាភិបាលពីថ្នាក់ឃុំ ថ្នាក់ស្រុក រហូតដល់មជ្ឈិម។

សះ តើគេមានបាននិយាយទេថា តាមដានឃ្លាំមើលយួនតាមរបៀបណា?

ឆ.១៧៨៖ គឺគេសង្កេតតាមរយៈបណ្ដាញ។

សះ តើ តាទិត្យ មានបាននិយាយអ្វីខ្លះអំពីការតាមដានមើលបណ្ដាញហ្នឹងទេ?

ឆ១៧៩៖ គេប្រមូលព័ត៌មានពីបណ្ដាញ នៅតាមមូលដ្ឋានថ្នាក់ភូមិ និងថ្នាក់ឃុំហើយ រាយការណ៍ទៅឱ្យថ្នាក់ស្រុក ហើយរាយការណ៍ទៅថ្នាក់ខេត្ត ហើយ ទៅមជ្ឈិម។

សះ តើជាបញ្ហារបស់ តាទិត្យ មែនទេ ដែលឱ្យមានបណ្ដាញ?

ឆ៖១៨០៖ ជាផែនការថ្នាក់លើ ខ្ញុំមិនបានដឹងច្បាស់ទេ[1548]។

807. ភស្តុតាងនេះមានខ្លឹមសារច្បាស់ហើយ។ ស.ព.អ ធ្វើការជ្រើសរើសយ៉ាងប្រយ័ត្នប្រយែងយកតែចំណុចខ្លះៗពីកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ដើម្បីធ្វើការអះអាងឱ្យស៊ីចង្វាក់គ្នា ទោះបីជាមានការភាន់ច្រឡំទាំងស្រុងក៏ដោយ។ ជាងនេះទៀត ស.ព.អ បានទទួលស្គាល់អំពីកង្វះភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ដោយ ស.ព.អ ផ្ដល់ការបញ្ជាក់ផ្ទាល់ខ្លួនឯងថា "យឹម ទិត្យ មិនសំដៅដល់កម្លាំងរដ្ឋាភិបាលវៀតណាមដែលកំពុងប្រតិបត្តិការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះទេ គឺសំដៅដល់សមាជិកក្នុងជួរ ប.ក.ក ផ្ទាល់តែម្ដង"។ ហេតុនេះ វាបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ថា

[1548] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៧៦-១៨០ KH 01117238-01117239។ [Sic] ក្នុងការដកស្រង់ភស្តុតាងនេះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកែប្រែព័ត៌មានលម្អិតបន្តិចបន្តួចនៃភស្តុតាងដើម្បីបិទបាំងភាពមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងចម្លើយរបស់សាក្សី និងធ្វើឱ្យសក្ខីកម្មត្រូវនឹងការបង្ហាញភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលធ្វើឱ្យមានការភាន់ច្រឡំអំពីភស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹង "បណ្ដាញយួនខ្មែរ"។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិផ្លាស់ប្ដូរ "ពួកគេតាមដានយើង និងបង្កប់ភ្នាក់ងាររបស់ពួកគេក្នុងជួរកម្មាភិបាល។ [Sic] ទៅជា៖ "ពួកគេតាមដានយើង និងបង្កប់ភ្នាក់ងាររបស់ពួកគេក្នុងជួរកម្មាភិបាល។" ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៧៧ KH 01117239។

ស.ព.អ ដឹងយ៉ាងច្បាស់អំពីកង្វះខាតភាពច្បាស់លាស់ថាតើភស្តុតាងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងនរណា ហើយការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺជាការបំភាន់ដោយចេតនា[1549]។

808. នៅពេលត្រូវបានចោទសួរអំពី"យួនខ្មែរ" ចម្លើយដំបូងរបស់ យូ ភ្នំ បង្ហាញថា ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ" គឺពាក់ព័ន្ធនឹងការគំរាមកំហែងពីការឈ្លានពានខាងក្រៅពីវៀតណាម មិនមែនការគំរាមកំហែងពីគិញផ្ទៃក្នុងពីវៀតណាមនោះទេ៖ "សះ តើគាត់និយាយអ្វីពីយួន?" គឺនិយាយពី"យួន"រំលោភទឹកដី"[1550]។ យូ ភ្នំ ក៏បាននិយាយថា៖ "បាទ គឺគាត់និយាយពីរឿង"យួនខ្មែរ""[1551]។

809. ចុងក្រោយ ទោះបីជាថា លោក យឹម ទិត្យ បានផ្តល់មតិដូចដែល ស.ព.អ បានចោទប្រកាន់មែន (ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយដែលមិនអាចធ្វើបានទេពីភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ) យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ ស.ព.អ មិនបានពន្យល់ថាតើហេតុដូចម្តេចបានជាមតិដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទថាបានធ្វើឡើងនោះ "បង្កើតបានជាការចូលរួមចំណែកផែនការឧក្រិដ្ឋរួម៖ ក្នុងឋានៈជាអ្នកមានអំណាចនៅស្រុកគិរីវង់ និងតំបន់ ១៣"[1552]។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញថា មតិដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទថាបានធ្វើឡើងដើម្បីឱ្យ"តាមដាន និងប្រុងប្រយ័ត្ន" គឺមានន័យតាមអ្វីដែល ស.ព.អ លើកឡើងទេ[1553]។ ការណែនាំកម្មាភិបាលឱ្យ"តាមដាន និងប្រុងប្រយ័ត្ន" អាចមានន័យផ្សេងយ៉ាងច្រើន ហើយក៏មិនមែនជាការមិនត្រឹមត្រូវ ឬក៏មានលក្ខណៈជាឧក្រិដ្ឋនោះដែរ នៅក្នុងរបបមួយដែលខ្លាចការឈ្លានពានខាងក្រៅពីវៀតណាម។

<u>ភស្តុតាងអំពី "កិច្ចប្រជុំជាទៀងទាត់ជាមួយគណៈឃុំទាំងអស់នៅស្រុកគិរីវង់"</u>

810. មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ពីការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំ"ផ្សេងៗដែលគ្មានការបរិច្ឆេទនោះទេ។ យោងតាម ស.ព.អ កិច្ចប្រជុំទាំងនេះបានធ្វើឡើង "ជាទៀងទាត់"ជាមួយនឹងអ្នកតំណាងមកពីឃុំទាំងអស់ចំនួន៩នៅស្រុកគិរីវង់[1554]។ នៅក្នុងសំណុំ

[1549] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១។

[1550] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៧៥ ឆ.១៧៦ KH 01117238។

[1551] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ឆ.១៧៥ ឆ.១៧៦ KH 01117238។

[1552] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២២។

[1553] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២២។

[1554] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧។

រឿង ០០៤ មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា "ជាទៀងទាត់" រវាងគណៈស្រុកគិរីវង់ ជាមួយនឹងមន្ត្រីឃុំទេ[1555]។ ទោះបីជាថាមានការបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកគណៈស្រុកនៅពេលណាមួយនៅក្នុងអំឡុងពេលយុត្តាធិការពេលវេលា (ដែលភស្តុតាងនេះមិនបានបញ្ជាក់) ក៏ដោយ ក៏មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា គណៈស្រុកមានទំនាក់ទំនងជាទៀងទាត់ជាមួយនឹងថ្នាក់ឃុំគ្រប់ពេលនោះដែរ។

811. ការដកស្រង់របស់ ស.ព.អ អំពីសក្ខីកម្មរបស់ តឹម ផល ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ "ចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយនឹងមន្ត្រីឃុំ គឺជាការដកស្រង់បំភាន់ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ប្រសិនបើអានភស្តុតាងនេះទាំងស្រុង[1556]។ ដោយផ្ទុយតែម្តងទៅនឹងការរៀបរាប់របស់ ស.ព.អ អំពីភស្តុតាងនេះ តឹម ផល បានបញ្ជាក់ដោយត្រង់ថា កិច្ចប្រជុំបែបនេះ "មិនទៀងទាត់"ទេ៖

ស៖ តើកិច្ចប្រជុំនោះធ្វើញឹកញាប់ដែរទេ?

ឆ៖៣៧៖ កិច្ចប្រជុំនោះធ្វើឡើងមិនទៀងទាត់ឡើយ[1557]។

812. តឹម ផល មិនអាចផ្តល់កាលបរិច្ឆេទថា នៅពេលណាដែល "កិច្ចប្រជុំអំពីខ្មាំង"បានធ្វើឡើងទេ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនបានចូលរួមប្រជុំញឹកញាប់ទេ ហើយគាត់មិនអាចចាំថាតើនៅពេលណាដែលគាត់បានចូលរួមការប្រជុំទាំងនោះទេ[1558]។ តឹម ផល បានបញ្ជាក់ថែមទៀតថា គាត់មិនបានចូលប្រជុំញឹកញាប់ទេ ដោយសារតួនាទីរបស់គាត់នៅគណៈឃុំកំពែង ហើយក្នុងចំណោម

[1555] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។ ("គណៈស្រុកបានទាក់ទងមេឃុំជាទៀងទាត់តាមរយៈការប្រជុំស្រុក និងលិខិតទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។")

[1556] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧។

[1557] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៣៧ KH 01133416។

[1558] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៣៥-៣៧ KH 01133416។ ("ឆ.៣៧៖ កិច្ចប្រជុំនោះធ្វើឡើងមិនទៀតទាត់ឡើយ។ ពេលខ្លះ កន្លះខែម្តង ឬ១អាទិត្យ ឬ១០ថ្ងៃប្រជុំម្តង អាស្រ័យទៅតាមកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើដូចជាការងារដឹកប្រឡាយជាដើម។ លេខាឃុំ គឺត្រូវបានគេហៅទៅប្រជុំញឹកញាប់ជាងគេ។" [...] "ស៖ តើលោកស្រីទៅចូលរួមប្រជុំ តែពេលខ្លះតែប៉ុណ្ណោះឬ? ឆ.៣៨៖ ចាស។ [...]")

សមាជិកគណៈឃុំ គាត់មិនមែនជាអ្នកចូលរួមការប្រជុំបែបនេះជាទៀងទាត់នោះទេ[1559]។ ភស្តុតាងនេះខ្វះភាពត្រឹមត្រូវយ៉ាងច្រើនអំពីពេលវេលា និងចំនួនប៉ុន្មានដងដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទថាបាននិយាយអំពីខ្មាំង។ ដោយសារថា តឹម ផល រស់នៅស្រុកគិរីវង់ នៅពេញមួយសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏មានលទ្ធភាពខ្ពស់ផងដែរថា ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីការប្រជុំទាំងនេះអាចពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលមួយ ដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរសំណុំរឿង ០០៤[1560]។

813. ក្រៅពីពេលវេលានៃការប្រជុំទាំងនេះ ស.ព.អ ធ្វើការបកស្រាយខុស ហេតុនេះ បំភាន់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លឹមសារនៃការប្រជុំទាំងនោះ។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយនៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ តឹម ផល បាននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ មិនបាននិយាយអំពីខ្មាំងនៅក្នុងអង្គប្រជុំទេ ហើយ "ខ្លឹមសារនៅក្នុងការប្រជុំ" គឺនិយាយពី "ការធ្វើស្រែប្រាំង ធ្វើជី ជីកប្រឡាយ"[1561]។ ចម្លើយនេះផ្ទុយតែម្តងទៅនឹងការបកស្រាយភស្តុតាងរបស់ ស.ព.អ ហើយ (ដូចនៅក្នុងផ្នែកជាច្រើនផ្សេងទៀតនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ដែរ) ស.ព.អ មិនបានដកស្រង់ការស្តាប់ចម្លើយនេះរបស់ តឹម ផល ទេ ទោះបីជាការស្តាប់ចម្លើយនេះពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់ជាមួយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ក៏ដោយ។

[1559] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៣៨ KH 01133417។ ("អ្នកចូលរួមប្រជុំញឹកញាប់ជាងគេ គឺលេខាឃុំ អមដោយអនុលេខាឃុំ។" តឹម ផល បានបន្ថែមទៀតថា "ខ្ញុំជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍។ គណៈឃុំរួមមានលេខាឃុំ, អនុលេខាឃុំ និងសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍។")

[1560] នៅឆ្នាំ ១៩៧៥ តិម ផល រស់នៅក្នុងឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង់ ដែលគាត់ត្រូវបានចាត់តាំងជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍ឃុំ។ គាត់មិនដែលធ្វើការនៅក្រៅស្រុកគិរីវង់ទេ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើជីនៅព្រៃអំពក ក្នុងស្រុកគិរីវង់។ ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.៣ ឆ.១០,ឆ១៨ KH 00891159-00891161។ ("សៈតើលោកស្រីធ្វើអ្វីនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៨? ឆ.៣ៈ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំនៅក្នុងឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង់" "សៈតើលោកស្រីដែលវាយចូលទឹកដីវៀតណាមដែរឬទេ? ឆ.១០ៈ ខ្ញុំមិនដែលវាយចូលទឹកដីវៀតណាមទេ។" [...]សៈតើលោកស្រីចេញទៅធ្វើការក្រៅពីស្រុកគិរីវង់នេះដែរឬទេ? ឆ.១៨ៈ ខ្ញុំមិនដែលចេញទៅធ្វើការផ្សេងក្រៅពីស្រុកគិរីវង់នេះទេ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំត្រូវបានគេផ្លាស់ឱ្យទៅធ្វើជីនៅព្រៃអំពក។")

[1561] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តិម ផល ឆ.២៨ KH 00891162។ (សៈ តើគេប្រជុំអំពីអ្វីខ្លះ? ឆ.២៨ៈ គេប្រជុំនិយាយពីការធ្វើស្រែប្រាំង ធ្វើជី ជីកប្រឡាយ។")

814. ជាងនេះទៀត តឹម ផល មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីពាក្យសម្តី ឬការបញ្ជាក់ជាក់លាក់ដែល "តា ទិត្យ"បាននិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះទេ។ ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល មានកម្រិតនៅត្រឹម ចម្លើយដែលមិនច្បាស់ និងមានន័យច្រើនដែល"និយាយរឿងខ្មាំង"[1562]។ តឹម ផល មិនបានចាត់ទុក ថា ការនិយាយជាក់លាក់ណាមួយអំពីខ្មាំងគឺជាពាក្យសម្តីរបស់ "តា ទិត្យ"ទេ។ គាត់បានបញ្ជាក់ ថា៖ "គ្រប់គ្នានិយាយពីគ្រប់រឿងទាំងអស់ រួមទាំងរឿងខ្មាំងផងដែរ"[1563]។ ភស្តុតាងមិនច្បាស់នេះ មិនគ្រប់គ្រាន់អាចបញ្ជាក់ពីការចោទប្រកាន់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអ្នកចេញបញ្ជា ឬ ការណែនាំទេ។

815. ស.ព.អ ធ្វើការចោទប្រកាន់ទាំងខុសថា ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល បញ្ជាក់ពីអត្ថិភាពនៃប្រព័ន្ធ តឹងរ៉ឹងមួយអំពីការបញ្ជា និងការរាយការណ៍រវាងឃុំទាំងអស់នៅស្រុកគិរីវង់ ជាមួយនឹងថ្នាក់ ស្រុក[1564]។ តឹម ផល មិនបានដឹងថាតើ ឃុំ រាយការណ៍ទៅថ្នាក់ស្រុកដែរ ឬ អត់នោះទេ ហើយ គាត់មិនបានដឹងថាតើឃុំណាទទួលបានសំបុត្រពីថ្នាក់ស្រុកនោះទេ[1565]។

816. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា តឹម ផល បានចង្អុលបង្ហាញថា កិច្ចប្រជុំជាទៀងទាត់ទាំង នេះបានធ្វើឡើងជាមួយ"តំណាងមកពីឃុំទាំង ៩ នៃស្រុកគិរីវង់" គឺជាការអះអាងនាំឱ្យមានការ ភាន់ច្រឡំ[1566]។ ដោយឆ្លើយផ្ទុយតែម្តងទៅនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ តឹម ផល បានបញ្ជាក់ថា

[1562] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៤៩ ឆ.៥០ KH 01133418។ ("សះតើលោកស្រីចាំថា តាទិត ធ្លាប់និយាយពីរឿងខ្មាំងអ្វីខ្លះនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ? ឆ.៤៩៖ គ្រប់គ្នានិយាយ ពីគ្រប់រឿងទាំងអស់ រួមទាំងរឿងខ្មាំងផងដែរ។" [...] "សះតើតាទិត មាននិយាយពីរឿង "វៀតណាម ខ្មែរក្រោម និងយួន" នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះដែរឬទេ? ឆ.៥០៖ ប្រធានបទពាក់ព័ន្ធនឹងយួន វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម មិនត្រូវបានគេលើកឡើងមកនិយាយនោះទេ។ នៅពេលនោះ គឺខ្ញុំដឹងថាមានការប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងទ័ពខ្មែរក្រហម និងវៀតណាម ប៉ុន្តែនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ដែលខ្ញុំចូលរួម គឺគេមិនបាននិយាយពីរឿងវៀតណាមទេ។ អាចដោយសារតែ ខ្ញុំមិនមានរឿងអ្វីពាក់ព័ន្ធនឹងប្រធានបទនេះ។")

[1563] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តឹម ផល ឆ.៤៩ KH 01133418។ ("សះតើលោកស្រីចាំថា តាទិត ធ្លាប់និយាយពីរឿងខ្មាំងអ្វីខ្លះនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ? ឆ.៤៩៖ គ្រប់គ្នានិយាយ ពីគ្រប់រឿងទាំងអស់ រួមទាំងរឿងខ្មាំងផងដែរ។")

[1564] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧។ (បន្ទាប់ពីឃុំរាយការណ៍ទៅស្រុក ថ្នាក់លើស្រុកបានផ្ញើសំបុត្រណែនាំថា "ខ្មាំង" ត្រូវអប់រំ ឬក៏បញ្ជូនទៅស្រុក។")

[1565] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៣៥ ឆ.៣៦ KH 01133416។

[1566] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧។

គាត់មិនអាចចាំថាតើតំណាងឃុំណាបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំទាំងនោះទេ[1567]។ គាត់បាននិយាយថា "ខ្ញុំមិនចាំថា នរណាខ្លះមកពីឃុំណា ឬក៏កាន់ឃុំណាទេ បានមកចូលរួមកិច្ចប្រជុំនោះ ព្រោះវាយូរឆ្នាំមកហើយ"[1568]។ ស.ព.អ រៀបរាប់មិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល។ ដោយសារមិនមានភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទើបមិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថាតើនរណាបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវបានចោទទាំងនោះទេ។

817. ចុងក្រោយបង្អស់ ភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ធ្វើឱ្យមន្ទិលយ៉ាងខ្លាំងថាតើគាត់ពិតជាបានជួបលោក យឹម ទិត្យ ដែរ ឬអត់។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ តឹម ផល ដំបូងបាននិយាយថា គាត់មិនបានជួប "តា ទិត្យ" ទេ៖ "ខ្ញុំបានជួបតែតាសៀង និងតាយន ទេ។ ខ្ញុំមិនដែលជួបតាទិត្យទេ" ដោយបញ្ជាក់ថា តា យន នៅគណៈស្រុកជាមួយតា សៀង[1569]។ ក្រោយមក គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនចាំថាបានជួប "តា ទិត្យ"ទេ៖

> ស៖ តើលោកស្រីបានជួបតាទិត្យដែរ ឬទេក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៦, ១៩៧៧, ១៩៧៨?
>
> ឆ.១៧៖ ខ្ញុំមិនសូវចាំទេ។ ខ្ញុំបានជួបប្រពន្ធតាទិត្យ ធ្វើជាពេទ្យ នៅពេលដែលខ្ញុំឈឺក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦[1570]។

ទើបតែក្រោយពេលមានសំណួរពីអ្នកស៊ើបអង្កេត បាន តឹម ផល ផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា៖

> ស៖ តើលោកស្រីបានជួបតាទិត្យ ញឹកញាប់ដែរ ឬទេ?
>
> ឆ.២៧៖ ខ្ញុំជួបគាត់ញឹកញាប់នៅពេលប្រជុំ។ ការប្រជុំនោះមិនទៀងទេ ជួនកាលកន្លះខែ ប្រជុំម្តង ជួនកាលមួយខែប្រជុំម្តង[1571]។

[1567] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆ.៣៥ ឆ.៣៦ KH 01133416 (ឆ.៣៥៖ ស្រុកគិរីវង់ រួមមានឃុំ៖ [តឹម ផល បានចុះបញ្ជីឃុំចំនួន៩]" [...] ឆ.៣៦៖ "ខ្ញុំមិនចាំ នរណាខ្លះមកពីឃុំណាទេ បានមកចូលរួមកិច្ចប្រជុំនោះ ព្រោះវាយូរឆ្នាំមកហើយ។")។

[1568] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៣៦ KH 01133416។

[1569] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ឆ.១៩-ឆ.២០ KH 00891161។

[1570] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ឆ.១៧ KH 00891161។

ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ គឺជាភស្តុតាង ផ្ទុយខ្លួនឯង ហើយផ្លាស់ប្តូរភ្លាមៗ នៅពេលឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត[1572]។ ភាពអាចជឿជាក់បានលើការស្តាប់ចម្លើយគាត់ ដោយពិនិត្យមើលលក្ខណៈនៃសំណួរដែលបានសួរគាត់ ចៀសមិនរួចពីប៉ះពាល់ដល់ភស្តុតាងរបស់គាត់ទេ។

818. ទោះបីជាអ្នកស៊ើបអង្កេតសួរសំណួរគាបសង្កត់ក៏ដោយ ក៏អ្នកស៊ើបអង្កេត មិនទទួលបានសេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់អំពីពេលវេលា ទីកន្លែង ឬខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំដែលបានអះអាងទាំងនោះដែលថា តឹម ផល បានជួប"តា ទិត្យ"ដែរ។ នេះធ្វើឱ្យមានមន្ទិលលើភាពអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងទាំងអស់របស់ តឹម ផល ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ។

819. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា "ការសម្លាប់" ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយចំនួន គឺជាការចោទប្រកាន់ដែលផ្អែកលើចម្លើយជាទូទៅ និងមិនច្បាស់លាស់មួយរបស់ តឹម ផល[1573]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់សេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់ណាមួយអំពីការលើកឡើងរបស់ តឹម ផល អំពី"ការសម្លាប់"ទេ។ ភស្តុតាងតែមួយគត់សម្រាប់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺថា "កិច្ចប្រជុំគឺមាននិយាយពីការសម្លាប់"[1574]។ គួរឱ្យកត់សម្គាល់ត្រង់ថា ភស្តុតាងនេះត្រូវបានផ្តល់មក នៅពេលដែលឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរនាំមុខរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ "ស៖ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ស្រុក តើគេមាននិយាយពីរឿងយកមនុស្សទៅសម្លាប់ដែរ ឬទេ"[1575]។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ

[1571] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ឆ.២៧ KH 00891162។

[1572] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ផល ឆ.១៧ ឆ.១៩-ឆ.២០ ឆ.២៧ KH 00891161-00891162។ *សាលដីកាលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយ Paolo Stocchi* ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/1/4 កថាខណ្ឌ ៤៥៖ ទោះបីជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានចាត់ទុកថា បញ្ហានេះមានវិការៈនីតិវិធីក៏ដោយ តែ អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏បានចាត់ទុកថាមានភាពពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីវាយតម្លៃភាពគួរឱ្យជឿជាក់បាននៃភស្តុតាង៖ "កាលៈទេសៈដែលភស្តុតាងត្រូវបានទទួល រួមទាំងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃការស្តាប់ចម្លើយដោយផ្អែកលើលក្ខណៈនៃសំណួរដែលត្រូវបានចោទសួរទៅសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងត្រូវបានវាយតម្លៃយ៉ាងពេញលេញនៅក្នុងដំណាក់កាលចេញដីកាដំណោះស្រាយ រួមទាំងការវាយតម្លៃចុងក្រោយ"។

[1573] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧។

[1574] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៦០ KH 01133419។

[1575] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៦០ KH 01133419។

របស់ គឹម ផល ខ្វះព័ត៌មានអំពីពេលវេលា និងទីកន្លែងនៃកិច្ចប្រជុំនេះ ហើយប្រភពភស្តុតាងរបស់គាត់ ក៏មិនដឹងដែរ និងអាចជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក ដែលមិនអាចជឿជាក់បាន[1576]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរសំណួរដូចជា៖ នរណាជាអ្នកនិយាយរឿងនេះ? នៅក្នុងបរិបទអ្វីឱ្យប្រាកដ? នៅកាលបរិច្ឆេទណានៅសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ? តើការសម្លាប់ត្រូវបានលើកឡើងមកនិយាយពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ណា ឬទីកន្លែងណា? តើលោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមានដែរ ឬទេនៅពេលដែលរឿងនេះលើកយកមកនិយាយ? ភស្តុតាងរបស់ គឹម ផល មិនច្បាស់លាស់ទេចំពោះបញ្ហាមូលដ្ឋានទាំងនេះ។ ដោយសារខ្វះបរិបទច្រើន ទើបភស្តុតាងរបស់ គឹម ផល ដែលថា "កិច្ចប្រជុំគឺមាននិយាយពីការសម្លាប់" អាចត្រូវចាត់ទុកបានថាមិនពាក់ព័ន្ធតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ។ កង្វះខាតទាំងនេះនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ត្រូវតែយកមកពិចារណានៅពេលដែលវាយតម្លៃភស្តុតាងនេះ[1577]។

820. ស.ព.អ បញ្ជាក់ថា រចនាសម្ព័ន្ធអំណាច និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគនិរតីរួមមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា"ជាទៀងទាត់"រវាងគណៈស្រុក ជាមួយនឹងមន្ត្រីឃុំ[1578]។ ដូចបង្ហាញជូនខាងលើ និងខាងក្រោមនេះ សាក្សី តិម ភី[1579], អោក ចន[1580], យូ ភ្នំ[1581], តុប ផាន[1582]

[1576] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ផល ឆ.៦0 KH 01133419។

[1577] *ដីកាសន្និដ្ឋាន សាលដីកាលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយ Paolo Stocchi* ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/1/4 កថាខណ្ឌ ៥៥។

[1578] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧ ("គណៈកម្មាធិការស្រុកបានទាក់ទងជាប្រចាំជាមួយនឹងមន្ត្រីឃុំ តាមរយៈការប្រជុំថ្នាក់ស្រុក និងការបោះផ្សាយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ")។

[1579] *សូមមើលខាងលើ និង សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ៧៤៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤៩, កថាខណ្ឌ ៩៤២។ ឯកសារ D118/21 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិម ភី ឆ.២២ KH 00891149។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា តិម ភី ខុសពីសាក្សី "តឹប ភី" ដកស្រង់ពី ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹប ភី ឆ.៣៨-៤២, ៤៨ KH 01149834-01149835។

[1580] *សូមមើលខាងលើ និង សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ៧៧២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៧៨, កថាខណ្ឌ ៨៥៦, កថាខណ្ឌ ១៥១១ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៥១៣។ ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៣២ KH 01110208។

[1581] *សូមមើលខាងលើ និង សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ៨0២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨0៨, កថាខណ្ឌ ៨៣៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៤0, កថាខណ្ឌ ៨៦0, កថាខណ្ឌ ៩១៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩២៥។ ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៧៥-១៨៦ និង ១៩៥ KH 01117238-01117240។

និង មុឹង វេត[1583] មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា មានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកជាទៀងទាត់ទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់លើលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងរយៈពេលដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ[1584]។

821. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល ដែលបញ្ជាក់ថា "នៅក្នុងរយៈពេលមួយខែគេហៅជួបជុំគ្នាម្តងដើម្បីលើកជាផែនការត្រូវធ្វើអីៗ ដើម្បីឱ្យរីកចម្រើនក្នុងស្រុក"[1585]។ ការដកស្រង់នេះមិនពិចារណាថា ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅស្រុកគិរីវង់ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេល"នៅឆ្នាំ១៩៧៤" និង"រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៥" ដូចបានពិភាក្សាខាងលើ[1586]។ មានហានិភ័យខ្ពស់អាចថា ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់នៅស្រុកគិរីវង់ នៅមុនថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ ជាពេលវេលាដែល លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបានឡើយ[1587]។ ហានិភ័យខ្ពស់នេះមានន័យថា ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល មិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ[1588]។

822. ភស្តុតាងរបស់ ស៊ឹម ឈឿន ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំ"ជាទៀងទាត់"រវាងគណៈស្រុកគិរីវង់ ជាមួយនឹងឃុំទេ[1589]។ គាត់តាមពិតប៉ាន់ស្មានថា តា ង៉ោ

[1582] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧២២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧២៤។ ឯកសារ D118/305 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប ផាន ឆ. ៥៩ KH 01024601។

[1583] *សូមមើលខាងលើ និង សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ៦៦១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៦៧១, កថាខណ្ឌ ៧០៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០៨, កថាខណ្ឌ ៧៦៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៦៧, កថាខណ្ឌ ១៤៩៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៤៩៨។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុឹង វេត ឆ.៤០-៤៧ KH 01136707-01136708។

[1584] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1585] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1586] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៤១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤២, កថាខណ្ឌ ៨២១, កថាខណ្ឌ ៨៤៣, កថាខណ្ឌ ៨៤៣, កថាខណ្ឌ ៩២៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩៣៤។ ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៥៨, ៩៦ KH 01104667, KH 01104671។

[1587] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.១០, ១៣-១៤, ៨១ KH 01104662, 01104670។

[1588] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1589] ឯកសារ D219/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម ឈឿន ឆ.១៩ KH 01068050។

"ប្រាកដជា"ធ្លាប់ជួបលោក យឹម ទិត្យ "ពីព្រោះគាត់គឺជាប្រធានឃុំ"។ ប៉ុន្តែ ស៊ឹម ឈឿន មិនបានស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីដែលអាចដឹងទេ ពីព្រោះថា ទំនាក់ទំនងរបស់គាត់គឺធ្វើឡើងជាមួយថ្នាក់ឈ្លប មិនមែនថ្នាក់ឃុំទេ៖

សៈ ពេលដែលលោកធ្វើការជាមួយនឹង តាង៉ោល តើលោកដឹងថា តាង៉ោល ធ្លាប់ជួបជាមួយនឹង តាទិត្យ ដែរ ឬទេ?

ឆ.១៩៖ ខ្ញុំមិនច្បាស់ទេ។ ប៉ុន្តែ គាត់ប្រាកដជាធ្លាប់ជួបតា ទិត្យ ពីព្រោះគាត់គឺជាប្រធានឃុំ ដូច្នេះ អាចត្រូវគេហៅទៅប្រជុំនៅថ្នាក់ស្រុកដើម្បីទទួលផែនការ ។

សៈ តើលោកដែលឃើញ តាង៉ោល ជួប តាទិត្យ ដោយផ្ទាល់ដែរឬទេ? លោកមានដឹងថា តាង៉ោល ទទួលផែនការពី តាទិត ដែរឬទេ?

ឆ.២០៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ ខ្ញុំជាឈ្លប ដូច្នេះខ្ញុំទទួលបទបញ្ជាពីប្រធានឈ្លប មិនមែនពីប្រធានឃុំទេ។ ប្រធានឈ្លបឈ្មោះ ព្រិល ប៉ុន្តែ គាត់បានស្លាប់ហើយ[1590]។

823. ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំគណៈស្រុកគិរីវង់ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើខ្លឹមសារខាងក្រោមនេះនៃចម្លើយសាក្សីរបស់គង់ ឆោម[1591]៖

សៈ តើហេតុអ្វីបានជាលោកមិនត្រូវគេអញ្ជើញឱ្យចូលរួមប្រជុំ?

ឆ.៥៧៖ ព្រោះខ្ញុំគ្មានតួនាទីអ្វីទេ គ្រាន់តែជាអ្នកវ៉ែម៉ស៍ប៉ុណ្ណោះ។ ពេលនោះគេហៅគណៈតំបន់ គណៈស្រុក គណៈសហករណ៍ប៉ុណ្ណោះឱ្យចូលរួមប្រជុំ[1592]។

824. គង់ ឆោម បានបញ្ជាក់ថា ការប្រជុំនេះនៅ "សាលាសកល ក្បែរព្រលានយន្តហោះបាត់ដំបង" (គឺនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ)[1593]។ ការប្រជុំនេះមិនបានធ្វើឡើងនៅស្រុកគិរីវង់ នៅភូមិភាគនិរតីដូច

[1590] ឯកសារ D219/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម ឈឿន ឆ.១៩-២០ KH 01068050។

[1591] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1592] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៧ KH 01037204។

[1593] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៦ KH 01037204។

ដែល ស.ព.អ បានចោទនោះទេ[1594]។ ជាងនេះទៀត គង់ ឆោម បានបញ្ជាក់ថា ការប្រជុំនេះគឺជាការប្រជុំថ្នាក់ភូមិភាគ៖ "គេហៅកម្មាភិបាលនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យមកប្រជុំនៅភូមិភាគ" ហើយ គង់ ឆោម បញ្ជាក់ថាអ្នកដែលត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យចូលរួមការប្រជុំនេះរួមមាន"គណៈតំបន់"[1595]។ វាមិនមែនជាការប្រជុំថ្នាក់ស្រុកដូចដែល ស.ព.អ បានចោទនោះទេ[1596]។ ការដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ គង់ ឆោម ក៏ជាករណីមួយទៀតដែល ស.ព.អ ធ្វើការបកស្រាយខុស ហេតុនេះបំភាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនៅចំពោះមុខ ស.ច.ស។

825. នៅក្នុងសារណារបស់មេធាវីការពារក្តី ភស្តុតាងរបស់ គង់ ឆោម មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ អំពីកិច្ចប្រជុំស្រុកគិរីវង់ទេ។ គង់ ឆោម មិនបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំនេះទេ គាត់មិនបានដឹងអ្វីសោះអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំនេះ ហើយប្រភពភស្តុតាងនេះមិនច្បាស់ទេ។

826. ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ គាត់បានបញ្ជាក់ថា៖

> ឆ.៥៥៖ [...] ខ្ញុំមិនបានចូលរួមប្រជុំនោះទេ[1597]។
>
> ស៖ តើហេតុអ្វីបានជាលោកមិនត្រូវគេអញ្ជើញឱ្យចូលរួមប្រជុំ?
>
> ឆ.៥៧៖ ព្រោះខ្ញុំគ្មានតួនាទីអ្វីទេ [...][1598]។

827. ជាការឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទសួរដដែលៗ គង់ ឆោម បានបញ្ជាក់ថា គាត់ខ្លួនឯង មិនបានដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំនេះទេ ហើយគាត់មិនបានឮអំពីកិច្ចប្រជុំនេះពីនរណាម្នាក់ទេ៖

> ស៖ តើលោកដឹងអំពីខ្លឹមសារនៅក្នុងការប្រជុំនោះដែរ ឬទេ?

[1594] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។
ទោះបីជាមានការលើកឡើងដោយភន្ត័ច្រឡំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីអំពីភូមិភាគពាយ័ព្យនៅក្នុងកថាខណ្ឌនេះក្តី ក៏ច្បាស់ថា ការកត់សម្គាល់របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅផ្នែកអំពី"ស្រុកគិរីវង់"នៅក្នុងផ្នែកអំពី"ភូមិភាគពាយ័ព្យ" គឺពាក់ព័ន្ធទៅនឹងគណៈកម្មាធិការស្រុកគិរីវង់ និងទំនាក់ទំនងរបស់គណៈស្រុកនេះជាមួយនឹងឃុំនានាក្នុងស្រុកគិរីវង់។

[1595] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៥-៥៧ KH 01037204។

[1596] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1597] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៦-៥៧ KH 01037204។

[1598] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៦-៥៧ KH 01037204។

ឆ.៦០៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1599]។

ស៖ តើមានអ្នកណាម្នាក់ប្រាប់លោកអំពីខ្លឹមសារនៅក្នុងការប្រជុំនោះដែរឬទេ?

ឆ.៦៣៖អត់ទេ។ នៅជំនាន់នោះ គេមិនឱ្យសួរទេ[1600]។

828. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ គង់ ឆោម គឺគ្រាន់តែបានឃើញបដាមួយចំនួនតូចអំពីសេអ៊ីអា នៅខាងក្រៅសាកលវិទ្យាល័យមួយកន្លែងនៅជិតបាត់ដំបងតែប៉ុណ្ណោះ៖

ស៖ តើលោកដឹងអំពីខ្លឹមសារនៅក្នុងការប្រជុំនោះដែរ ឬទេ?

ឆ.៦០៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែបានឃើញបដាដែលគេដាក់នៅខាងក្រៅប៉ុណ្ណោះ។

ស. តើលោកស្ថិតនៅឆ្ងាយពីកន្លែងប្រជុំដែរ ឬទេ?

ឆ.៦១៖ ខ្ញុំមិនបានទៅជិតកន្លែងប្រជុំទេ ហើយបដាគឺគេដាក់នៅតាមផ្លូវតែម្តង។ ដូច្នេះហើយទើបខ្ញុំអាចមើលឃើញ។

ស៖ តើមានបដាច្រើនដែរ ឬទេ?

ឆ.៦២៖ មិនច្រើនទេ គេចងបដាដាក់នៅខាងក្រៅសាលាសាកលនោះ[1601]។

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកតាមដាន និងស៊ើបអង្កេតខ្មាំងនៅស្រុកគិរីវង់ទេ

829. ស.ព.អ ចោទថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានបង្ហាញតាមរយៈសកម្មភាពរបស់ "អ្នកក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ និងមិនផ្ទាល់" នៅស្រុកគិរីវង់ ដែល "បានតាមដាន និងស៊ើបអង្កេតយ៉ាងសកម្មទៅលើប្រជាជនដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលត្រូវគេចាត់ទុកជាខ្មាំង"[1602]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងមិនច្បាស់លាស់ច្របូកច្របល់ ដោយធ្វើការសន្និដ្ឋានទាញ

[1599] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៦-៥៧ KH 01037204។

[1600] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៥៦-៥៧ KH 01037204។

[1601] ឯកសារ D219/66 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ឆោម ឆ.៦០-៦២ KH 01037204-01037205។

[1602] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣០។

ចេញពីពាក្យសម្ដីមួយចំនួនតូចរបស់សាក្សី ដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធមិនច្បាស់លាស់អំពីអំពើឧក្រិដ្ឋជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់លោក យឹម ទិត្យ។

830. ភស្ដុតាងដែលបានដកស្រង់របស់ យូ ភ្នំ និង ណុប ធីម មិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ ពីព្រោះថាវាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ។ យូ ភ្នំ ត្រូវបានចាត់តាំងជាឈ្លបនៅឃុំគោកព្រេច "ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨" ដែលនេះមានន័យថា ភស្ដុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ដែល យូ ភ្នំ បាន"ស្ដាប់សភាពការណ៍ប្រជាជនក្នុងឃុំ" ហើយបញ្ជូនព័ត៌មានទៅប្រធានឃុំ គឺពាក់ព័ន្ធតែរយៈពេលនេះតែប៉ុណ្ណោះ[1603]។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះការចោទប្រកាន់នានានៅស្រុកគិរីវង់ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលក្រោយដើមឆ្នាំ ១៩៧៨ ទេ[1604]។ ពេលវេលាពិតប្រាកដនៃសកម្មភាពរបស់ យូ ភ្នំ នៅក្នុងរយៈពេល "ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨" មិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ដែលនេះធ្វើឱ្យមានហានិភ័យថា ភស្ដុតាងនេះអាចមិនពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរទេ។ ហេតុនេះ ភស្ដុតាងនេះមិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ។

831. ភស្ដុតាងរបស់ ណុប ធីម អំពីបទបញ្ជាឱ្យតាមដានប្រជាជន គឺស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរនៅស្រុកគិរីវង់។ ភស្ដុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកធ្វើការនៅការដ្ឋានកង ផលិតស្រែអំបិល ភូមិភាគនិរតី ដែលស្ថិតនៅតំបន់ ៣៥ (កំពត) ភូមិភាគនិរតី[1605]។ ការដ្ឋានផលិត

[1603] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២ KH 01045249 ("សៈ ពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច នៅថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ តើលោករស់នៅឯណា? ធ្វើអ្វីខ្លះ? ឆ.២៖ បន្ទាប់ពីថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំនៅជាសង្ឃនៅឡើយ រហូតទៅដល់ខែវស្សា ១៩៧៦ ទើបគេផ្សឹកលោកសង្ឃទាំងអស់ទូទាំងប្រទេស។ បន្ទាប់ពីផ្សឹករួច ខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់តាំងឱ្យទៅនៅក្នុងកងកុមារ ហើយនិងគេឱ្យខ្ញុំជាអ្នកតំណាងសិក្សា ក្នុងភូមិគោកគ្រោះ ឃុំគោលព្រេចវិញ។ ប្រហែលជាមួយឆ្នាំក្រោយមកទៀត គេបានបញ្ជូនខ្ញុំឱ្យទៅកាន់កងយុវជនរបស់ឃុំគោកព្រេចវិញ។ ខ្ញុំធ្វើការនៅក្នុងឃុំគោកព្រេច ហើយនិងឃុំដទៃទៀត នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ដែលរួមមាន ភូមិកោះជើងធំរី ភូមិទួលស្វាយ និងភូមិទន្លាប់ក្នុងស្រុកគិរីវង់។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់តាំងឱ្យធ្វើជាឈ្លប នៅក្នុងឃុំគោកព្រេច ហើយខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់តាំងឱ្យធ្វើជាយោធាស្រុក តិចជាងមួយឆ្នាំ មុនវៀតណាមចូលមកដល់")។

[1604] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1605] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៥-៧ KH 01008697។

អំបិលស្រែអំបិល មិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបសួរលើតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅស្រុកគិរីវង់ តំបន់ ១៣ ទេ[1606]។

832. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម មិនគាំទ្រតាមការអះអាងភាន់ច្រឡំរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ណុប ងឹម "ទទួលសេចក្តីណែនាំពីតាម៉ុក គឺធ្វើការតាមដានសកម្មភាពអ្នកដែលធ្វើការនៅស្រែអំបិលណាដែលខំប្រឹងធ្វើការ និងធ្វើបានទៀងទាត់តាមពេលវេលា និងអ្នកដែលមិន[...]"[1607]។ តាមពិត ណុប ងឹម បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា៖ "តាម៉ុក មិនបានផ្តល់ការណែនាំជាក់លាក់ណាមួយឱ្យខ្ញុំទេ"[1608]។ ស.ព.អ ធ្វើការបកស្រាយខុស ហេតុនេះបំភាន់ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម។

833. ភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់របស់ យូ ភ្នំ និងណុប ងឹម មិនច្បាស់លាស់ និងជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់អំពីការបញ្ជូនព័ត៌មាននៅថ្នាក់ឃុំ នៅស្រុកគិរីវង់ ទេ។ ស.ព.អ យោងលើ "បញ្ជាឱ្យតាមដាន" ប្រជាជនដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាអ្នកដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកជាខ្មាំង ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនអាចដកស្រង់ភស្តុតាងណា ដែលបញ្ជាក់ឱ្យជាក់លាក់អំពីពេលវេលា និងអ្វីដែលត្រូវបានបញ្ជាឱ្យធ្វើ ឬនរណាជាអ្នកបញ្ជានោះទេ[1609]។ ស.ព.អ បញ្ជាក់ថា "ការតាមដាននេះត្រូវបានបញ្ជាឱ្យធ្វើ" ដោយប្រើប្រាស់ទម្រង់សរសេរជាអកម្ម ពីព្រោះថា ស.ព.អ មិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណនរណាជាអ្នកបញ្ជាដែលត្រូវបានចោទនោះទេ[1610]។

834. ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនព័ត៌មានពីឈ្លប ទៅប្រធានឃុំគោកព្រេច និងសេចក្តីរាយការណ៍របស់ថ្នាក់មូលដ្ឋានទៅគណៈឃុំ[1611]។ យូ ភ្នំ មិនបានបញ្ជាក់ថាព័ត៌មាននេះបានទៅ

[1606] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៤៦។

[1607] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រលេខ ៤២។

[1608] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៤-៧ KH 01008697។

[1609] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣០។

[1610] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩។

[1611] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៤-១៦ KH 01117222-01117223 ("សៈ តើលោករាយការណ៍ឱ្យអ្នកណា? ឆ.១៤៖ រាយការណ៍ទៅមេឃុំ ឬចៅសង្កាត់។ សៈ តើចៅសង្កាត់ឈ្មោះអ្វី? ឆ.១៥៖ ខ្ញុំមិនដឹងត្រកូលទេ គឺគ្រាន់តែដឹងថា គាត់ឈ្មោះ ណៃ។ សៈ តើជាមេឃុំគោកព្រេចមែនទេ? ឆ.១៦៖ បាទ")។ ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២៦ KH 01117224។

ដល់គណៈស្រុកគិរីវង់ទេ[1612] ហើយការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ព័ត៌មាននេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅគណៈស្រុកគិរីវង់ គឺជាការសន្និដ្ឋានគ្មានមូលដ្ឋាននៅក្នុងភស្តុតាងនេះ[1613]។

835. ដូចគ្នានេះដែរ យូ ភ្នំ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីប្រភពនៃការចេញបញ្ជាទាំងនោះទេ។ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ អំពីបទបញ្ជាឲ្យតាមដានខ្លាំងនៅស្រុកគិរីវង់ ប៉ុន្តែ យូ ភ្នំ បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនដឹងថា បទបញ្ជាបែបនេះចេញមកពីណានោះទេ៖

> ស៖ តាមលោកយល់ គណៈស្រុកដែលឲ្យប្រជាជនអនុវត្តគោលនយោបាយចុះដំណែក តើជាបញ្ជារបស់គាត់ ឬគាត់បានបញ្ជាពីអ្នកណាមក?
>
> ឆ.៦៩៖ រស់នៅក្នុងរបបហ្នឹង គឺតាមឋានៈ តាមខ្សែហ្នឹងមក ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1614]។

836. ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើខ្លឹមសារខាងក្រោមនេះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ៖

> ស៖ តាមលោកដឹងថាតើ មេឃុំ ឬអ្នកណាដែលជាអ្នកដាក់បញ្ជាថា គូស្រករថ្មីត្រូវរួមដំណេកជាមួយគ្នា?
>
> ឆ.២៧៖ ខ្ញុំមិនអាចដឹងបានទេ[1615]។

837. ទោះបីជា យូ ភ្នំ ប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេតថា គាត់"មិនដឹង" ហើយគាត់"មិនអាចដឹង"ថានរណាជាអ្នកបញ្ជាឲ្យប្តីប្រពន្ធទើបរៀបការរួច ឲ្យគេងជាមួយគ្នាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរ យូ ភ្នំ អំពីអ្វីដែលគាត់ចង់និយាយដែរ ហើយមិនបានសួរសំណួរបន្តអំពីអ្វីដែល យូ ភ្នំ មិនបានដឹង និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនានាអំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ឲ្យបានកាន់តែទូលំទូលាយទេ។

838. ចុងក្រោយបង្អស់ ព័ត៌មានរបស់ យូ ភ្នំ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងឃុំមួយប៉ុណ្ណោះ (ឃុំ គោកព្រេច) ដែលនេះជាមូលដ្ឋានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា មានខ្សែរយៈការប្រាស្រ័យទាក់ទងដូចគ្នាសម្រាប់ឃុំទាំងអស់នៅស្រុកគិរីវង់ទេ[1616]។

[1612] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៤-១៦ KH 01117222-3។

[1613] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៣៨។

[1614] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៦៩ KH 01117228។

[1615] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២៧ KH 01117224។

839. ភាពអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ អំពី "ការយកការណ៍ពីប្ដីប្រពន្ធដែលរៀបការថ្មី" ទទួលរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីវិធីសាស្ត្ររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ក.ស.ច.ស ក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សីនេះ ជាវិធីសាស្ត្រដែលព្យាយាមដាក់ភស្តុតាងឱ្យសាក្សីនិយាយតាម។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើសំណួរនាំមុខ និងសំណួរបិទដែលទាញយកភស្តុតាងនេះទេ៖ "ស.១៩៖ លោកបាននិយាយថា គេឱ្យលោកយកការណ៍ពីប្រជាជន។ តើគេឱ្យលោកយកការណ៍ពីគូស្រករដែលទើបរៀបការថ្មីដែរ ឬទេ? ឆ.១៩៖ គឺគ្រប់ទាំងអស់"[1617]។ សំណួរនាំមុខមួយទៀត៖ "ស.២១៖ តើមេឃុំជាអ្នកបញ្ជាឱ្យលោកយកការណ៍ពីប្ដីប្រពន្ធដែលទើបនឹងរៀបការថ្មីៗ?[1618]។ នៅពេលដែលសួរ យូ ភ្នំ អំពីសកម្មភាពរបស់គាត់ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានដឹកនាំគាត់ ដោយធ្វើការកំណត់មិនត្រឹមត្រូវលើភស្តុតាងពីមុនរបស់គាត់ ហើយប្រាប់គាត់ថា "លោកបាននិយាយថា គេឱ្យលោកយកការណ៍ពីប្រជាជន"[1619]។ តាមពិត យូ ភ្នំ បានបញ្ជាក់ថា គាត់ "ស្ដាប់សភាពការណ៍ប្រជាជនក្នុងឃុំ"[1620]។ នេះឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញពីការអនុវត្តការស៊ើបសួរ នៅពេលស្ដាប់ចម្លើយដោយសួរសំណួរនាំមុខ ឬសំណួរបិទ ឬមិនបានសួរសំណួរបញ្ជាក់បំភ្លឺ។ សំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ជារឿយៗជាប្រភេទសំណួរបិទ និងមានលក្ខណៈតាមទ្រឹស្ដី ដោយព្យាយាមទាញយកអង្គហេតុណាមួយពីសាក្សី ហើយមិនបានអនុញ្ញាតឱ្យមានអង្គហេតុជម្រើសផ្សេងទេ។

840. យូ ភ្នំ មានមូលហេតុឱ្យខ្លួនគាត់ចេញឆ្ងាយពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយបន្ទោសមេដឹកនាំថ្នាក់ឃុំរបស់គាត់។ ហោ យ៉ន និយាយថា យូ ភ្នំ គឺជាឈ្លប ដែលបានចូលរួមការសម្លាប់មនុស្ស[1621]។

841. មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ពាក់ព័ន្ធនឹងលំហូរព័ត៌មានរវាងឈ្លបឃុំជាមួយនឹងសមាជិកគណៈស្រុកគិរីវង់ទេ ដូចជា ខ្វះភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ជាដើម ។ល។ ដោយមិននិយាយដល់ការចូលរួមយ៉ាងសកម្មផង នៅក្នុងអង្គប្រជុំនានារវាងស្រុក

[1616] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២ KH 01045249។

[1617] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៩ KH 01117223។

[1618] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២១ KH 01117223។

[1619] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៨ KH 01117223។

[1620] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១២ KH 01117222។

[1621] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.៧៦-៨១ KH 00788836-00788837។

គិរីវង់ ជាមួយនឹងអ្នកតំណាងមកពីឃុំនានានៅក្នុងស្រុកនេះ[1622]។ ក៏មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ពីលក្ខណៈ និងខ្លឹមសារនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សររវាងឈ្លបឃុំជាមួយនឹងសមាជិកគណៈស្រុកគិរីវង់ ដែលលោក យឹម ទិត្យ អាចដឹងនោះដែរ។

842. ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើខ្លឹមសារខ្លីៗមួយចំនួនតូចនៃចម្លើយតែមួយគត់របស់ តឹម ផល ដែលថាព័ត៌មានអំពី"ការរាយការណ៍ និងមនុស្សខិលខូច" ត្រូវបានបញ្ជូនពីឈ្លបឃុំ ទៅលេខាគណៈស្រុកគិរីវង់[1623]។ ការលើកឡើងរបស់ តឹម ផល អំពី"ការរាយការណ៍ និងមនុស្សខិលខូច" គឺមិនច្បាស់លាស់ ហើយខ្វះខ្លឹមសារបរិបទ ដែលតឹម ផល បានផ្តល់ភស្តុតាងមិនជាក់លាក់អំពីសំបុត្រ "ពីថ្នាក់ស្រុក" អំពីខ្មាំង ដោយមិនមានសេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់អំពីលក្ខណៈ និងខ្លឹមសារនៃសំបុត្រទាំងនេះទេ[1624]។ ប្រភពភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល គឺមិនច្បាស់លាស់ ហើយខ្វះសេចក្តីលម្អិតរឹងមាំអំពីរបៀប និងពេលវេលានៃការបញ្ជូនព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបការណ៍លើមនុស្សខិលខូច និងខ្មាំង។ តឹម ផល បានបញ្ជាក់ថា "ពេលខ្លះ" បទបញ្ជាចេញពីថ្នាក់ស្រុក ទៅឈ្លបឃុំ ហើយគាត់មិនបានប្រាប់ពីពេលវេលាត្រឹមត្រូវដែលគាត់បានដឹងថា ព័ត៌មាននោះត្រូវបានបញ្ជូនរវាងថ្នាក់ស្រុកជាមួយនឹងថ្នាក់ឈ្លបទេ[1625]។ ដូចបានបង្ហាញជូនខាងលើ តឹម ផល ជាទូទៅជាសាក្សីម្នាក់ដែលមិនអាចជឿជាក់បានទេ[1626]។

843. លួន ម៉ុល លើកឡើងដោយសង្ខេបអំពី"លិខិតពីឃុំ ទៅស្រុក" ហើយតាមពាក្យសម្តីផ្ទាល់របស់គាត់ គាត់អាចរៀបរាប់អំពីសំបុត្រទាំងនោះបានតែ"ខ្លឹមសារទូទៅ"[1627]។ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ថាតើពេលវេលាណាពិតប្រាកដដែលសំបុត្របែបនេះត្រូវបានបញ្ជូន និង ឈ្មោះនរណាជាអ្នកផ្ញើ និងឈ្មោះនរណាជាអ្នកទទួលសំបុត្របែបនោះទេ ហើយគាត់ក៏មិនបានរៀបរាប់អំពីពាក្យពេចន៍

[1622] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨២០។

[1623] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨។

[1624] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៤៥ KH 01133417។

[1625] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.១៦ KH 01133414។

[1626] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៤៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤៥ និង កថាខណ្ឌ ៨១១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨១៩។

[1627] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៣១ KH 01104664 ("ខ្លឹមសារទូទៅពីឃុំទៅស្រុក គេប្រាប់ថាគេចាប់អ្នកនេះ ឬអ្នកនោះ" [...])។

ព័ត៌មាននៅក្នុងសំបុត្រទាំងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងខ្មាំងដែរ[1628]។ ជាងនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅស្រុកគិរីវង់ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេល"នៅឆ្នាំ១៩៧៤" និង "រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៥"[1629]។ មានហានិភ័យខ្ពស់អាចថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់នៅស្រុកគិរីវង់ នៅមុនថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ ជាពេលវេលាដែល លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវចោទបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបានឡើយ[1630]។ ហានិភ័យខ្ពស់នេះមានន័យថា ភស្តុតាងរបស់ លួន ម៉ុល មិនត្រូវយកមកពិចារណាទេ។ ដូចបានបង្ហាញជូនខាងលើ និងក្រោមនេះ លួន មល់ ជាទូទៅគឺជាសាក្សីម្នាក់ដែលមិនអាចជឿជាក់បានទេ[1631]។

844. ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីរាយការណ៍ "ពីភូមិទៅឃុំ ហើយមេឃុំបញ្ជាមកឱ្យឈ្លបទៅចាប់ចងមនុស្ស"[1632]។ ភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ ខ្វះសេចក្តីលម្អិត ហើយមិនច្បាស់ថាតើបុគ្គលណា ឬគណៈណាដែលគាត់សំដៅលើជាក់លាក់នោះទេ។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការអះអាងបែបស្រមើស្រមៃរបស់ ស.ព.អ ដែលថា មានលំហូរការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ "ជាទៀងទាត់" រវាងថ្នាក់ឃុំ ជាមួយនឹងថ្នាក់ស្រុក៖

[1628] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៣១ KH 01104664 ("ហើយបើខ្ចឹមសារលិខិតពីស្រុកមកឃុំវិញ គឺគេឱ្យពិនិត្យមើល និងសម្រេចចាត់វិធានការដូចជា យកទៅវៃចោលជាដើម។ ឧទាហរណ៍ដូចជា បើឃុំរាយការណ៍ថានរណាម្នាក់ជាខ្មាំង នៅពេលនោះស្រុកអាចឆ្លើយតបមកវិញថា បើពិនិត្យឃើញថា ជាខ្មាំងប្រាកដមែនត្រូវវៃចោល")។

[1629] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៤១។ ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៥៨, ៩៦ KH 01104667, 01104671 ("នៅក្នុងរយៈពេលមួយខែ គេហៅជួបជុំគ្នាម្តងដើម្បីលើកជាផែនការត្រូវធ្វើអីៗ ដើម្បីឱ្យរីកចម្រើនក្នុងស្រុកដោយហៅប្រធានភូមិ មេឃុំមកប្រជុំ។ [...] អ្នកដែលចូលរួមការអប់រំ គឺមានថ្នាក់ឃុំ អនុឃុំ សមាជិកឃុំ មេភូមិ អនុភូមិ សមាជិកភូមិ ។")។

[1630] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.១០ ឆ.១៣-១៤ ឆ.៨១ KH 01104662, 01104670។

[1631] *សូមមើលខាងលើ និង សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ៧៤១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤២, កថាខណ្ឌ ៨២១, កថាខណ្ឌ ៩២៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩៣៤។

[1632] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៧។ ឯកសារ D118/302 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន់ សារូ ឆ.៨៧-៩១ KH 01024569។

សៈ ដើម្បីនឹងចាប់អ្នកណាម្នាក់ដែលមានឈ្មោះក្នុងរបាយការណ៍ តើថ្នាក់ឃុំចាំបាច់ត្រូវរាយការណ៍ទៅថ្នាក់ស្រុក ឬក៏មិនចាំបាច់រាយការណ៍ទេ?

ឆ.៩០៖ ពេលខ្លះ ថ្នាក់ឃុំពិគ្រោះជាមួយនឹងថ្នាក់ស្រុក។ តែពេលខ្លះទៀត ថ្នាក់ឃុំមិនរាយការណ៍ទៅថ្នាក់ស្រុកនោះទេ[1633]។

845. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃព័ត៌មានដែលប៉ាន់ សារូ បានដឹងទេ នៅពេលដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតសួរ ប៉ាន់ សារូ អំពីភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលាដែលគាត់ស្ថិតនៅឃុំកំពែង អ្នកស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែលើកឡើងថា "រហូតដល់ចុងរបបខ្មែរក្រហម" តែប៉ុណ្ណោះ[1634]។ នេះគឺជាការរៀបរាប់ព័ត៌មានមិនច្បាស់ ហើយមិនអាចទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីពេលវេលាដែលប៉ាន់ សារូ បានដឹងអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាពីឃុំកំពែង ទៅស្រុកគិរីវង់ បានឡើយ។

846. ស.ព.អ ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានមិនច្បាស់លាស់ និងច្របូកច្របល់អំពី "អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ និងមិនផ្ទាល់" របស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលបានតាមដាន និងស៊ើបអង្កេតយ៉ាងសកម្មលើប្រជាជនដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលត្រូវគេចាត់ទុកជាខ្មាំង[1635]។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពរបស់ឈ្លបថ្នាក់ឃុំ ហើយមិនសំដៅលើ "សកម្មភាព និងទង្វើ" របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចដែលបានអះអាងនៅក្នុងចំណងជើងនៃផ្នែកនេះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ទេ។ ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះ មិនបានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណបុគ្គលណាដែលជា "អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ និងមិនផ្ទាល់" របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទថាបានកាន់តំណែងគណៈ និងនរណាដែល ស.ព.អ អះអាងថាជាអ្នកតាមដាន និងស៊ើបអង្កេតយ៉ាងសកម្មលើប្រជាជននោះទេ។

[1633] ឯកសារ D118/302 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន់ សារូ ឆ.៩០ KH 01024569។

[1634] ឯកសារ D118/302 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន់ សារូ ឆ.៨០ KH 01024568។

[1635] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣០។

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួម ឬរួមចំណែកនៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមរយៈការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់ខ្មាំងនៅវត្តប្រធាតុ នៅស្រុកគិរីវង់ ទេ

847. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពី "ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" របស់លោក យឹម ទិត្យ "នៅក្នុងការចាប់ដាក់គុក សួរចម្លើយ និងសម្លាប់អ្នកដែលត្រូវបានសង្ស័យថាជាខ្មាំង" នៅស្រុកគិរីវង់ ដែលត្រូវបានអះអាងថាពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកទាំងមូលនោះ អាចសង្ខេបឱ្យខ្លីថាជាការអះអាងអំពីអង្គហេតុចំនួនបួនពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មវត្តប្រធាតុ៖ (i) វត្តប្រធាតុ គឺជា "ឧបករណ៍" ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ[1636] (ii)លោក យឹម ទិត្យ បានចុះទៅវត្តប្រធាតុ "ញឹកញាប់" [1637] (iii) លោក យឹម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់[1638] និង (iv) លោក យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាឱ្យសម្លាប់ក្រៅច្បាប់នៅវត្តប្រធាតុ[1639]។ តាមសំអាងហេតុដូចខាងក្រោមនេះ ការអះអាងទាំងនេះមិនមានភស្តុតាងបញ្ជាក់គ្រប់គ្រាន់ទេ។

មន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ មិនមែនជា "ឧបករណ៍" ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ

848. ស.ព.អ អះអាងថា វត្តប្រធាតុ គឺជា "ឧបករណ៍" ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក យឹម ទិត្យ "ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគនិរតី"[1640]។ ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយរបស់ ឌុក ចាន់, ហោ យ៉ន និង អោក ចន ជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា "តាមរយៈតំណែងរបស់គាត់នៅគណៈស្រុកគិរីវង់" លោក យឹម ទិត្យ គឺជាថ្នាក់លើរបស់ តា ព្រឹង ប្រធានវត្តប្រធាតុ ហើយ តា ព្រឹង បានរាយការណ៍ទៅលោក យឹម ទិត្យ[1641]។ ស.ព.អ អះអាងថា "សមាជិកគណៈស្រុកគិរីវង់"

[1636] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣២។

[1637] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

[1638] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២ និង កថាខណ្ឌ ១៩០។

[1639] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣ ដល់ កថាខណ្ឌ៣៤ និង កថាខណ្ឌ១៩០ ។

[1640] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣២។

[1641] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

គ្រប់គ្រងដំណើរការវត្តប្រធាតុ ហើយដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ លោក យឹម ទិត្យ គួរត្រូវរកឃើញថាបានគ្រប់គ្រងវត្តប្រធាតុ[1642]។ ទោះបីជា ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងទូទៅពេកអំពីការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ នៅក្នុងរយៈកាលទាំងស្រុងនៃសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏តាមរយៈសំអាងហេតុអំពីការចោទប្រកាន់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈស្រុកគិរីវង់ ភាគច្រើនក្នុងចំណោមភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញដោយ ស.ព.អ មិនបានលើកឡើងអំពីលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុទេ[1643]។ តាមសំអាងហេតុដូចខាងក្រោមនេះ ភស្តុតាងនេះមិនគ្រប់គ្រាន់អាចបញ្ជាក់ពីការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទនេះទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ អំពីវត្តប្រធាតុ</u>

849. ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរសំណុំរឿង ០០៤ ពីព្រោះថា ភស្តុតាងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលពីឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ពេលប្រហែលជាខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ជាពេលដែល ដុក ចាន់ និយាយថាគាត់នៅវត្តប្រធាតុ[1644]។ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនអាចយកមកពិចារណាបានទេ នៅក្នុងការវាយតម្លៃថាតើ លោក យឹម ទិត្យ បានគ្រប់គ្រងវត្តប្រធាតុ នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរ នៅស្រុកគិរីវង់ រវាងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់

[1642] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣២ និង កថាខណ្ឌ ១៩៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៩៥។

[1643] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* កថាខណ្ឌ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣៤ និង កថាខណ្ឌ ១៩០ ដល់ កថាខណ្ឌ ២០៨។

[1644] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុក ចាន់ ឆ.៣ KH 01040103-01040104 ("សៈ តើនៅពេលណាដែលលោកចាប់ផ្តើមចូលធ្វើការឱ្យមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ? ឆ.៣៖ ប្រហែលជានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ នៅក្នុងពេលនោះ មន្ទីរសន្តិសុខនេះស្ថិតនៅក្នុងភូមិគោកព្រិច ឃុំគោកព្រិច ហើយនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ យើងបានរើមន្ទីរនោះពីគោកព្រិចយកមកដាក់នៅក្នុងវត្តប្រធាតុមួយរយៈពេលខ្លីមុនបែកភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ នៅក្នុងពេលនោះ បុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខទាំងអស់ ហើយនិងអ្នកទោសត្រូវបានរើមកដាក់វត្តប្រធាតុ ប៉ុន្តែអ្នកទោសមានតែ៤-៥នាក់ប៉ុណ្ណោះទេ")។ *សូមមើលផងដែរ* ដុក ចាន់ "បានអះអាងថាអ្វីៗប្រហែលជាបានកើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៤"។ ឯកសារ D219/86 ដុក ចាន់ ឆ.៧ KH 01040105។

ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ដែរឬអត់[1645]។ ឌុក ចាន់ មិនបានត្រឡប់មកវត្តប្រធាតុ ក្រោយអំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ទេ ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាឈ្មោះរបស់គាត់នៅមាននៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះ បុគ្គលិកនៅវត្តប្រធាតុ ពីពេលប្រហែលជាខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ក៏ដោយ ក៏គាត់លែងនៅស្រុកគិរីវង់ហើយនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ[1646]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ មិនបានឃើញថ្នាក់ដឹកនាំស្រុកមកពិនិត្យវត្តប្រធាតុ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលដែលគាត់ ត្រឡប់ទៅស្រុកគិរីវង់ដើម្បីធ្វើការនៅក្នុងកងផលិតទេ[1647]។

850. ក្រៅពីស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលា ភស្តុតាងរបស់ ឌុក ចាន់ អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ ពីឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ពេលប្រហែលជាខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក៏ជាភស្តុតាង មិនច្បាស់លាស់ និងគ្មានសេចក្តីលម្អិតផងដែរ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់បំភ្លឺជាមួយ ឌុក ចាន់ អំពីចម្លើយស្មុគស្មាញរបស់គាត់ ដែលឆ្លើយនឹងសំណួរ៖ “តើព្រីង គាត់រាយការណ៍ទៅឱ្យអ្នក ណា នៅស្រុកគិរីវង់”[1648]។ ទោះបីជា ឌុក ចាន់ មិនបានផ្តល់សេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់អំពីតួនាទី របស់ លោក យឹម ទិត្យ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរសំណួរបន្តអំពីលក្ខណៈ សេចក្តីរាយការណ៍របស់តា ព្រីង ពេលវេលានៃសេចក្តីរាយការណ៍ ភាពញឹកញាប់នៃសេចក្តី រាយការណ៍ និងថាតើសេចក្តីរាយការណ៍ទាំងនេះជាទម្រង់លាយលក្ខណ៍អក្សរដែរ ឬអត់ ហើយ ខ្លឹមសារនៃសេចក្តីរាយការណ៍ ឬបញ្ហាអ្វីដែលតា ព្រីង ត្រូវតម្រូវឱ្យរាយការណ៍ទៅគណៈស្រុក

1645 *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* កថាខណ្ឌ ៩៣៖ “តាទិត្យជាលេខាស្រុកគិរីវង្ស (ស្រុក ១០៩) នៃខេត្តតាកែវ ជាផ្នែកមួយនៃតំបន់ ១៣ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ ១៩៧៨”។

1646 ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុក ចាន់ ឆ.២ KH 01040103។

1647 ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុក ចាន់ ឆ.១១-១២ KH 01040105-01040106។

1648 ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុក ចាន់ ឆ.៧ KH 01040104 (“ស៖ តើ ព្រីង គាត់រាយការណ៍ទៅឱ្យ អ្នកណានៅក្នុងស្រុក១០៩? ឆ.៧៖ ប្រធានស្រុកដំបូងគេ គឺឈ្មោះ តាគំ និងយាយបូ ជាអនុរបស់ តាគំ។ យាយបូ ក្រោយមក ឡើងទៅភូមិភាគ។ បន្ទាប់ពី តាគំ ហើយនិងយាយបូ ផ្លាស់ចេញ តាទិត្យ ក្លាយទៅជាគណៈស្រុក ហើយយាយខឿន ក្លាយទៅជា អនុរបស់គាត់។ រឿងទាំងនេះ ប្រហែលជាចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ១៩៧៤ ពីព្រោះពេលដែលបែកភ្នំពេញ តាទិត្យ ហើយនិងយាយខឿន កាន់កាប់ស្រុកនោះរួចហើយ។ នៅប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៦ ពេលដែល តាទិត្យ ឡើងទៅតំបន់ យាយខឿន បានឡើងកាន់តំណែង ស្រុកជំនួសគាត់។”)។

គិរីវង់[1649]។ មិនមានភស្តុតាងលម្អិតបញ្ជាក់ថា ហេតុដូចម្តេចបានជា ដុក ចាន់ បានដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ជាក់លាក់នៅវត្តប្រធាតុ បើពិនិត្យមើលលក្ខណៈសម្ងាត់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន អំពីវត្តប្រធាតុ</u>

851. ភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន អំពីវត្តប្រធាតុ ក៏មិនត្រូវយកមកពិចារណាដែរ ពីព្រោះថា វាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរនៅស្រុកគិរីវង់ រវាងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ដើមឆ្នាំ ១៩៧៨[1650]។ ដោយនាំឱ្យមានការភាន់ច្រឡំ ស.ព.អ ការសម្ភាសន៍SOAS ជាមួយនឹង ហោ យ៉ន តែត្រង់ចំណុចដែលគាត់បាននិយាយថា គាត់នៅជាប់ឃុំខ្លួនទាំងស្រុងប្រហែលជាពីកណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ពេលប្រហែលជាខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧[1651]។ នេះគឺជាការបំភាន់ភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉នដោយមិនបានឱ្យ ស.ច.ស យោងលើការស្តាប់ចម្លើយបន្ទាប់របស់គាត់ជាមួយនឹង ក.ស.ច.ស ដែលក្នុងនោះ ហោ យ៉ន ត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលានៃការឃុំខ្លួនគាត់៖

> ស៖ ក្នុងឯកសារសម្ភាសរបស់លោកលើកមុន ដែលមានលេខ ERN 00841987 (ជាភាសាអង់គ្លេស) នៅក្នុងទំព័រ១៣ (ជាភាសាខ្មែរ) អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរលោកថា "លោកជាប់គុក៨ខែ តើក្នុងឆ្នាំដែរ" លោកបាននិយាយថា "ប្រហែលជាចុងឆ្នាំ១៩៧៨"។ តើលោកអាចបញ្ជាក់អំពីរឿងនេះបានដែរឬទេ?

[1649] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុក ចាន់ ឆ.៧ KH 01040104។

[1650] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* កថាខណ្ឌ ៩៣៖ "តាមទិតជាលេខាស្រុកគិរីវង្ស (ស្រុក ១០៩) នៃខេត្តតាកែវ ជាផ្នែកមួយនៃតំបន់ ១៣ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ ១៩៧៨"។

[1651] ឯកសារ D1.3.11.18 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន KH 00217607។

> ឆ.១០៖ ខ្ញុំជាប់គុកនៅឆ្នាំ១៩៧៣ មិនមែនឆ្នាំ១៩៧៨ ទេ ប្រហែលជាមានការច្រឡំគ្នា ហើយរវាង ៧៣ និង ៧៨[1652]។

បន្ទាប់មក ហោ យ៉ន បានលើកឡើងជាភស្តុតាងម្តងទៀតថា កាលបរិច្ឆេទត្រឹមត្រូវនៃការឃុំខ្លួនគាត់រយៈពេល ៨ ខែ គឺនៅឆ្នាំ១៩៧៣[1653]។

852. ជាងនេះទៀត ការសម្ភាសន៍SOAS ជាមួយនឹង ហោ យ៉ន (ដែលសំដៅលើឆ្នាំ១៩៧៨) មានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចជាងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដែល ក.ស.ច.ស បានធ្វើ នៅពេលក្រោយមកទៀត (សំដៅលើឆ្នាំ១៩៧៣)។ សេចក្តីសង្ខេបពីការសម្ភាសន៍SOAS ជាមួយនឹង ហោ យ៉ន មិនមែនជាប្រតិចារឹកនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ដើមទេ ប៉ុន្តែជាសេចក្តីសង្ខេបកត់ត្រាសរសេរកាត់ដែលការរក្សាទុកមិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់[1654]។ មិនច្បាស់ថាតើនរណាជាអ្នកសេរសេរឯកសារដែលត្រូវចាត់ទុកថាកំណត់ហេតុ "ការសម្ភាសន៍SOAS" ជាមួយនឹង ហោ យ៉ន ថាតើមានសំណៅកែសម្រួលចំនួនប៉ុន្មាន ឬថាតើឯកសារណាដែលបានបង្ហាញជូនគាត់[1655]។ មិនមានការលើកឡើងថា កិច្ចសម្ភាសន៍នេះត្រូវបានថតយកសំឡេងទេ ហើយក៏មិនមានកំណត់ហេតុដើមនៃកិច្ចសម្ភាសន៍នេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងដែរ។ មិនអាចដឹងអំពីលក្ខណៈនៃការចោទសួរសំណួរទៅ ហោ យ៉ន ទេ ហើយក៏មិនដឹងថាតើការចោទសួររបស់អ្នកសម្ភាសន៍នោះបាននាំមុខគាត់ខ្លាំងដែរឬអត់នោះទេ។ សំខាន់ គឺមិនច្បាស់ថាតើ ហោ យ៉ន ធ្លាប់ឃើញឯកសារនេះដែរ ឬអត់។ គ្មានកំណត់ហេតុថាគាត់បានយល់ស្របតាមខ្លឹមសារនៃឯកសារនេះទេ ហើយឯកសារនេះមិនមានហត្ថលេខារបស់គាត់ទេ៖ ការពិតដែលថា ក្រោយមក ហោ យ៉ន បានច្រានចោលកាលបរិច្ឆេទឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលមាននៅក្នុងឯកសារសម្ភាសន៍SOASនេះ ត្រូវតែយកមកវាយតម្លៃត្រង់ចំណុចនេះ។ ការសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយនឹង ហោ យ៉ន បានធ្វើឡើង នៅក្រៅមជ្ឈដ្ឋានតុលាការ ហើយ ស.ច.ស

[1652] ឯកសារ D1.3.11.18 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន KH 00217607 យោងលើឯកសារ D118/155 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.៦ KH 00968068។

[1653] ឯកសារ D118/155 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.១២ KH 00968069 ("ស៖ ក្រោយពេលដែលគេដោះលែងលោកចេញពីគុក តើមានរយៈពេលប៉ុន្មានទើបរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ? ឆ.១២៖ ខ្ញុំជាប់គុកនៅឆ្នាំ១៩៧៣ គឺប្រហែលជា ៨ខែ ដែលខ្ញុំនៅក្នុងគុក។")។

[1654] ឯកសារ D1.3.11.18 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន KH 00217606-00217607។

[1655] ឯកសារ D1.3.11.18 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន KH 00217606-00217607។

បានសម្រេចថា ចម្លើយដែលប្រមូលបាន ដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ មិនមានសច្ចាធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បានទេ[1656] ហើយព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងនោះនឹងត្រូវ ស.ច.ស ពឹងផ្អែក តែករណីដែលមានការបញ្ជាក់ពីប្រភពផ្សេងតែប៉ុណ្ណោះ[1657] ដូចបានបង្ហាញជូនខាងលើ[1658] គ្មានប្រភពបញ្ជាក់បែបនេះទេ។

853. ហេតុនេះ ពិតណាស់គឺថា ភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ គឺស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ ស្របតាមគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនសង្ស័យ* ស.ច.ស ត្រូវតែដោះស្រាយបញ្ហាវិមតិសង្ស័យអំពីកាលបរិច្ឆេទដែល ស.ច.ស មានវិមតិសង្ស័យអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន ក្នុងន័យគាំទ្រមេធាវីការពារក្តី[1659]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ អោក ចន អំពីវត្តប្រធាតុ</u>

854. ភស្តុតាងរបស់ អោក ចន មិនសំដៅលើលោក យឹម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់ទេ ហេតុនេះមិនអាចជឿជាក់បានទេ ដោយសារថា ភស្តុតាងនេះមានលក្ខណៈច្របូកច្របល់ និងផ្ទុយគ្នា។ ស.ព.អ យោងលើភស្តុតាងរបស់ អោក ចន ដែលថា គណៈស្រុកគឺធំជាងប្រធានគុក ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនលើកឡើងពីចម្លើយរបស់ អោក ចន ត្រង់ចំណុចដែលថា ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ "មិនសូវដឹងទេ"

[1656] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/០២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

[1657] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

[1658] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥១៣។

[1659] *សូមមើល* ៣៤. ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គល ថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D298.1 កថាខណ្ឌ ៣៣។

អំពីមន្ទីរស្រុកគិរីវង់ទេ[1660]ហើយថ្នាក់ស្រុកមិនអាចចេញបញ្ជាឱ្យសម្លាប់អ្នកទោសបានឡើយ[1661]។ អោក ចន មិនដែលបាននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជាទៅឱ្យប្រធានគុកទេ។ ផ្ទុយមកវិញ គាត់បានបញ្ជាក់ថា "តាទិត្យ" មិនបានចេញបញ្ជាទេ[1662]។ អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា តា ទិត្យ មិនមែនជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីខ្ពស់ជាងគេទេ ប៉ុន្តែ តា តុំ មានតួនាទីខ្ពស់ជាងតាទិត្យវិញទេ[1663]។

855. ភស្តុតាងរបស់ អោក ចន មិនអាចជឿជាក់បានទេ ពីព្រោះថា គាត់ច្រឡូកច្របល់អំពីពេលដែលគាត់គិតថាបានឃើញ"តាទិត្យ" នៅវត្តប្រធាតុ។ ទោះបីជា អោក ចន បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ"តាទិត្យ" នៅពេលមួយដែលគាត់ជាប់ឃុំនៅវត្តប្រធាតុនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧[1664] ក៏ដោយ ក៏ការបញ្ជាក់នេះផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់មិនដែលបានឃើញ "តា ទិត្យ" ទេ[1665] "តាទិត្យ" មកគុកជារៀងរាល់អាទិត្យ[1666] ហើយគាត់បានឃើញ "តាទិត្យ" ពីរដងក្នុងរយៈពេលដែលគាត់ជាប់ឃុំបីខែ[1667]។ ក្នុងពេលដូចគ្នានេះ អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ជាប់ខ្នោះនៅក្នុងវត្តប្រធាតុ នៅក្នុងបន្ទប់មួយគ្មានបង្អួច ហើយមិនច្បាស់ថាតើ

[1660] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៧៣។ ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៥៧ KH 00968093 ("សៈ នៅក្នុងឯកសារសម្ភាសជាមួយនឹងការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាមួយ 00803448 លោកបាននិយាយថា "លោកធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរកសិកម្មនៅក្បែរមន្ទីរស្រុកគិរីវង់"។ តើទីតាំងមន្ទីរស្រុកគិរីវង់ស្ថិតនៅកន្លែងណា? ឆ.៥៧ៈ មន្ទីរស្រុកគិរីវង់ ខ្ញុំមិនសូវដឹងទេ ព្រោះជួនកាលខ្ញុំទៅធ្វើការនៅកន្លែងនេះ ជួនកាលទៅធ្វើការនៅកន្លែងនោះ។")។

[1661] ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៥៩ KH 00968094។

[1662] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.១១០ KH 01110215 ("សៈ តើក្រៅពីបញ្ជាឱ្យដោះលែងលោក គាត់មានចេញបញ្ជាអ្វីទៀតទេ? ឆ.១១០ៈ អត់ទេ។")។

[1663] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.១៧ KH 01110207។ *សូមមើលផងដែរ* ក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ លឹម ងេន "មានការភ័ន្តច្រឡំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ យឹម ទិត ៖ "គេហៅឈ្មោះបុរសទាំងពីរនាក់ដូចៗគ្នា"។ ឯកសារ D219/121 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ងេន ឆ.១៣ KH 01047179។

[1664] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៨០ KH 01110212។

[1665] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.២២ KH 01110207-01110208 ("សៈ តើក្រោយពីឆ្នាំ១៩៧៦ តើលោកធ្លាប់បានឮឈ្មោះ តាទិត្យ និង តាតុំ ទៀតដែរឬទេ? ឆ.២២ៈ អត់ទេ។")។

[1666] ឯកសារ D1.3.11.2 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ អោក ចន KH 00219254។

[1667] ឯកសារD118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៧៥ KH 00968096។

ហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់អាចដឹងថាតើ "តាទិត្យ"ដើរនៅម្តុំបរិវេណគុក ហើយចេញបញ្ជា[1668]។ ចុងក្រោយបង្អស់ អោក ចន បានទទួលស្គាល់ថា គាត់ "មិនដឹងថា គាត់[តាទិត្យ]មកញ៉ើកញាប់ ឬអត់ទេ ព្រោះខ្ញុំនៅជាប់ក្នុងគុក" [1669]។ អោក ចន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បានទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ។ គាត់មិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ បានទេ សូម្បីតែគេបានបង្ហាញគាត់នូវរូបថតមួយសន្លឹកក៏ដោយ ដោយគាត់បញ្ជាក់ថា មនុស្សនៅក្នុងរូបថតនោះមើលទៅដូចខៀវ សំផន ហើយក្នុងករណីណាក៏ដោយ ក៏រូបថតនេះមិនត្រូវបានបញ្ជាក់ជាផ្លូវការថាជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីរូបរាងត្រឹមត្រូវរបស់លោកយឹម ទិត្យ ដែរ[1670]។

856. ការចងចាំរបស់ អោក ចន អំពីគុកមួយ ឬច្រើន ដែលសំដៅថាជាមន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ គឺជាការចងចាំមិនច្បាស់ និងមានលក្ខណៈផ្ទុយខ្លួនឯងវិញ។ ដំបូងបំផុត អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា មានគុកក្រោមដីមួយនៅវត្តស្លែងកសាងនៅ១៩៧៥ហើយបានផ្លាស់ទីតាំងទៅវត្តប្រធាតុនៅឆ្នាំ១៩៧៦[1671]។ បន្ទាប់មក អោក ចន បានបញ្ជាក់ដោយច្របូកច្របល់ថា គាត់មិនដឹងពេលណាដែលគុកនេះបានផ្លាស់ទីតាំងពីវត្តស្លែងទៅវត្តប្រធាតុទេ ពីព្រោះថា មានគុកនៅឃុំផ្សេងៗគ្នា[1672]។ កាន់តែច្របូកច្របល់ថែមទៀត អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនដឹងថាតើ "គេសាងសង់គុកក្រោមដីនៅវត្តស្លែង" ដែរ ឬអត់នោះទេ[1673]។

[1668] ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៧៦ KH 00968096 ("សៈ នៅពេលដែលលោកឃើញតាទិត ចូលទៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងអ្នកទោស ហើយលោកនិយាយថា បន្ទប់ឃុំឃាំងអ្នកទោសគ្មានបង្អួចទេ។ ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងថាអ្នកដែលចូលទៅមើលអ្នកទោសនោះជា តាទិត? ឆ.៧៦៖ ពេលដែលខ្ញុំនៅកន្លែងផលិតស្រុក គឺខ្ញុំស្គាល់គាត់ហើយ។ នៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងពេលថ្ងៃមិនងងឹតនោះទេ គឺងងឹតតែយប់ប៉ុណ្ណោះ។")។

[1669] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៩៨ KH 00788851។

[1670] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.១០៤ KH 00788852។

[1671] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៥២ KH 01110210 ("សៈ តើនៅឆ្នាំណាដែលគេរៀបចំគុកនៅក្នុងដីនោះ? ឆ.៥២៖ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ប៉ុន្តែនៅឆ្នាំ១៩៧៦ គេប្តូរទៅកន្លែងផ្សេងហើយ។")។

[1672] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៦៥ KH 01110211 ("សៈ តើគេរើគុកពីវត្តស្លែងទៅនៅវត្តប្រធាតុនៅឆ្នាំណា? ឆ.៦៥៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ព្រោះនៅឃុំខុសគ្នា។")។

[1673] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៦៧ KH 01110211 ("សៈ តើលោកមានដឹងថាអ្នកណាគេឃុំឃាំងនៅគុកក្រោមដីនៅវត្តស្លែងទេ ? ឆ.៦៧៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា មានគុកប៉ុណ្ណោះ។")។

857. បើពិចារណារួមបញ្ចូលគ្នា ភស្តុតាងរបស់ដុក ចាន់, ហោ យ៉ន និង អោក ចន គឺមិនគ្រប់គ្រាន់អាចបញ្ជាក់ពីខ្លឹមសារពិតប្រាកដ អំពីការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ ឬរចនាសម្ព័ន្ធប្រតិបត្តិការដែលវត្តប្រធាតុ ត្រូវបានចោទថាស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរវាងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ទេ។ យូ ភ្នំ ដែលបាននិយាយថា គាត់ជាឈ្លបស្រុកគិរីវង់ បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានធ្វើការនៅវត្តប្រធាតុទេ ប៉ុន្តែ គាត់បានទៅទីនោះម្តងម្កាលពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៧។ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចុះទៅនេះ យូ ភ្នំ មិនបានលើកឡើងថា ហោ យ៉ន ឬ អោក ចន ជាអតីតអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុទេ[1674]។ ភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីពេលវេលាយុត្តាធិការនៃភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ និង ហោ យ៉ន អំពីវត្តប្រធាតុ គឺមានសារៈសំខាន់ទាល់តែសោះ បើពិនិត្យមើលភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា វត្តប្រធាតុបានផ្លាស់ទីតាំងនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយក្រោយមក បានដាក់បញ្ចូលជាមួយនឹង "គុកក្រោមដី" មួយទៀតនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយឈប់ដំណើរការទាំងស្រុងនៅឆ្នាំ១៩៧៧[1675]។

858. មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អាចសន្និដ្ឋានថា វត្តប្រធាតុនៅទីតាំងដដែល ហើយនៅក្រោមរចនាសម្ព័ន្ធអំណាច និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាដដែលនោះទេ នៅក្នុងរយៈពេលដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរនៅស្រុកគិរីវង់ ហើយមិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា គុកណាមួយក្នុងចំណោមគុកដែលសំដៅថាជា "វត្តប្រធាតុ" នោះ បានឈប់ដំណើរការទាំងស្រុងដែរនៅឆ្នាំ១៩៧៧[1676]។ មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា បុគ្គលដែលជាគណៈស្រុកគិរីវង់មានអំណាចលើវត្តប្រធាតុនៅដំណាក់ផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរទេ។

[1674] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៥៤-១៦១ KH 01117236-01117237។ ឯកសារ D219/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១០ KH 01045255។ ឈ្មោះបដិវត្តរបស់ យូ ភ្នំ គឺ ដុក ចន សួរសៀងស្រដៀងនឹង ដុក ចាន់ ដែលជាសាក្សីម្នាក់ទៀត គាត់ផ្តល់សក្ខីកម្មទាក់ទងនឹងវត្តព្រះធាតុ។

[1675] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.៥២ KH 01110210។

[1676] អោក ចន និយាយថាខ្មែរក្រហមបានឈប់ប្រើប្រាស់វត្តព្រះធាតុធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំង នៅឆ្នាំ១៩៧៧។ ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ចន ឆ.២០ KH 00968089។

- លោក យឹម ទិត្យ មិនបានមកពិនិត្យវត្តប្រធាតុញ៉ក់ញ៉ាប់ ដូចដែលបានចោទប្រកាន់ទេ

859. ស.ព.អ ចោទថា ការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវបានបង្ហាញតាមរយៈការចុះទៅវត្តប្រធាតុ "ញ៉ក់ញ៉ាប់"[1677]។ នៅក្នុងសំណុំរឿង មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ ដូចជាការនិយាយជាមួយនឹងបុគ្គលិក និងអ្នកទោសនោះទេ។ សាក្សីនានាដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនអាចបង្ហាញអត្តសញ្ញាណឱ្យជឿជាក់បានអំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ នៅពេលវេលាជាក់លាក់ណាមួយ ឬរៀបរាប់អំពីអ្វីដែលគាត់បាននិយាយ ឬបានធ្វើអ្វីខ្លះ នៅពេលដែលចុះទៅទីនោះទេ។

860. យូ ភ្នំ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់ "មិនដឹងថា [តាទិត្យ និងតាគុម មកធ្វើអីទេ]" នៅវត្តប្រធាតុ[1678]។ ភាពអាចជឿជាក់បានលើភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មានមន្ទិលដោយសារខ្វះភាពច្បាស់លាស់ថាតើគាត់មានឱកាសអង្កេតឃើញ"តាទិត្យ"នៅវត្តប្រធាតុដែរ ឬអត់ ពីព្រោះថាភស្តុតាងរបស់គាត់មិនច្បាស់លាស់ថាតើគាត់ពិតជាធ្លាប់បានទៅមន្ទីរសន្តិសុខនេះដែរ ឬអត់[1679]។ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ក៏មិនអាចជឿជាក់បានដែរ ពីព្រោះថា គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនអាចចាំកាលបរិច្ឆេទទេ ហើយបញ្ហានេះឃើញមាននៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ ដែលមិនបានបញ្ជាក់ក្របខណ្ឌពេលវេលាត្រឹមត្រូវសម្រាប់ហេតុការណ៍ដែលត្រូវបានចោទថាពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុ ហើយគាត់មិនអាចចាំសេចក្ដីលម្អិតអំពីមន្ទីរសន្តិសុខនេះទេ[1680]។ ជាងនេះទៀត មានកំហុស

[1677] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

[1678] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៨ KH 01045250។ យូ ភ្នំ បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ យាយ បូ និង យាយឃឿន នៅមន្ទីរសន្តិសុខ។

[1679] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៣ KH 01045249 ("ខ្ញុំមិនដែលធ្វើការក្នុងវត្តព្រះធាតុនោះទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំមានបងប្រុសម្នាក់ ឈ្មោះ ដុក ចាន់ ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងអ្នកទោសនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ។ ខ្ញុំធ្លាប់ទៅលេងគាត់ ហើយធ្លាប់បានចេញចូលនៅទីនោះ ទើបខ្ញុំដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនោះ។ ខ្ញុំបានចេញចូលលេងបងប្រុសខ្ញុំ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុចាប់តាំងពីខ្ញុំនៅកងកុមាររហូតដល់របបខ្មែរក្រហមដួលរលំ។ [...]")។ យោងលើ ឯកសារ D219/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៩ KH 01045255 ("ខ្ញុំមិនអាចស្មានពីចំនួនប៉ុន្មាននាក់បានទេ ពីព្រោះខ្ញុំមិនប៊ានចូលជិតមើលនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងនោះទេ។")។

[1680] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៤ KH 01045250។

បកប្រែខ្លឹមសារ នៅក្នុងសំណៅជាភាសាអង់គ្លេសនៃចម្លើយរបស់ យូ ភ្នំ ដែលជាលក្ខណៈសំណួរនាំមុខខ្លាំង ដែលអ្នកស៊ើបអង្កេត ក.ស.ច.ស បានចោទសួរ។ សំណៅជាភាសាអង់គ្លេសដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ សរសេរថា៖

> ស.៨៖ តើលោកធ្លាប់ឃើញតាទិត្យ ឬតាគុំ មកពិនិត្យមើលមន្ទីរសន្តិសុខនៅវត្តប្រធាតុដែរទេ?

សំណួរដែលអ្នកស៊ើបអង្កេត ក.ស.ច.ស ពិតជាបានសួរតាមកំណត់ហេតុនៅក្នុងសំណៅជាភាសាខ្មែរ គឺ៖

> ស.៨៖ តើលោកធ្លាប់ឃើញតាទិត្យ មកពិនិត្យមើលមន្ទីរសន្តិសុខនៅវត្តប្រធាតុដែរទេ?[1681]

861. ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ និង ហោ យ៉ន មិនមានព័ត៌មានជាក់លាក់អាចជឿជាក់បានអំពីការចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះទៅវត្តប្រធាតុទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ មិនមានសេចក្តីលម្អិតជាក់លាក់អំពីលោក យឹម ទិត្យ ចុះទៅវត្តប្រធាតុទេ ហើយបានបញ្ជាក់ថា "[ក្រុមតាទិត្យ] មិនបានចូលទៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងនិយាយជាមួយអ្នកទោសទេ"[1682]។ ភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន មិនមែនគ្រាន់តែស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទៀតមិនអាចជឿជាក់បានទៀត ពីព្រោះថា គាត់បានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទុយខ្លួនឯងអំពីចំនួនដែលគាត់បានឃើញ "ទិត្យ" ប៉ុន្មានដង នៅ វត្ត ប្រធាតុ[1683]។ ភាពអាចជឿជាក់បានដែលថា ហោ

[1681] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៨ KH 01045250។

[1682] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុក ចាន់ ឆ.៩-១០ KH 01040105។

[1683] ឯកសារ D1.3.11.18 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន EN 00217607 ("ប្រម៉ាត់ត្រូវបានគេវះចេញពីមនុស្សដែលត្រូវបានគេសម្លាប់។ គាត់ (តាគំ) និង បាវ បានរកប្រម៉ាត់បានរាប់រយ។ គឹត យូរៗទៅម្តងប៉ុណ្ណោះ។")។ ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២២ KH 00788831។ ("ស៖ តើលោកបានឃើញតាទិត មកគុកនេះប៉ុន្មានដងដែរ? ឆ.២២៖ ខ្ញុំបានឃើញគាត់មកទីនេះប្រហែលជាជាង១០ដង ព្រោះជាដំណាក់កាលសម្លាប់ច្រើន។")។ ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.១០ KH 01034062 ("ស៖ ក្នុងពេលដែលលោកជាប់ឃុំនៅក្នុងគុកវត្តព្រះធាតុ តើលោកឃើញ តាទិត្យ ទៅទីនោះប៉ុន្មានដង ពេលដែលគេយកអ្នកទោសទៅសម្លាប់យកប្រម៉ាត់? ឆ.១០៖ តាទិត្យ មកតែម្តងទេ គឺនៅពេលដែលអ្នកទោស៣០នាក់ត្រូវបានគេវះពោះយកប្រម៉ាត់។")។ ឯកសារ D219/55 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន

យ៉ន អាចឃើញលោក យឹម ទិត្យ កាន់តែមានកម្រិតទាបថែមទៀត ដោយសារថា គាត់មិនអាច កំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ នៅពេលដែលគេបង្ហាញរូបថតមួយសន្លឹក ឲ្យគាត់មើល ដោយ ច្រឡំថា លោក យឹម ទិត្យ ជា **តា ណាំ** ទៅវិញ[1684]។ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយ បញ្ជាក់ ថា "អ្នកស៊ើបអង្កេតបង្ហាញរូបថតរបស់ជនត្រូវចោទ យឹម ទិត្យ ហៅ តា ទិត្យ ដែលផ្តល់ដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា" ទោះបីជាថា ការពិតដែលថារូបថតនេះទទួលបានពី មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បញ្ជាក់ពីភាពអាចជឿជាក់បានលើរូបថតនេះក៏ដោយ[1685]។ មិនច្បាស់ ថាតើនៅពេលណាដែលរូបថតនេះត្រូវបានថតទេ ហើយនរណាជាអ្នកថតនោះទេ។ ជាងនេះទៀត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មិនមានការបង្ហាញថា រូបថតនេះ ដែលមិនមានដាក់លេខយោងសម្គាល់ ធ្លាប់ត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ជាផ្លូវការថាជារូបរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ[1686]។

862. ហោ យ៉ន ក៏បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់ "មិនដឹង" ថាតើ "តា ទិត្យ" មានតួនាទីអ្វីនៅស្រុក គិរីវង់ដែរ[1687]។ ហោ យ៉ន គ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា "ទិត្យ[Teut], តុំ និង បូ(ស្រី) និងណាំ នៅថ្នាក់លើវត្តប្រធាតុ" ដោយមិនបានផ្តល់សេចក្តីលម្អិតថែមទៀតទេ[1688]។ "ទិត្យ[Teut]" គ្រាន់ តែឈ្មោះមនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមមនុស្សប៉ុន្មាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ហើយភស្តុតាងនេះដែលបញ្ជាក់ថា

ឆ.២០ KH 01034064 ("ស៖ ក្នុងសំណួរទី៤៨ គេសួរលោកថា "តើលោកបានជួបតាទិត្យប៉ុន្មានដង កាលលោកនៅគុកវត្ត ព្រះធាតុ?" ហើយលោកបានឆ្លើយថា "ខ្ញុំបានជួបគាត់ពីរដង។ តាទិត្យ មកគុកវត្តព្រះធាតុប្រហែល៣ ឬ៤ខែ ហើយឆ្នាំក្រោមក ម្តងទៀត។" តើលោកអាចបញ្ជាក់ប្រាប់យើងអំពីរឿងនេះ បន្ថែមទៀតបានទេ? ឆ.២០៖ ខ្ញុំចង់បញ្ជាក់ប្រាប់ថា តាទិត្យ មកយក ប្រម៉ាត់ពីគុកតែម្តងទេ ហើយម្តងទៀត ដែលខ្ញុំបានជួបគាត់ គឺនៅក្នុងភូមិក្បាលដំរី ដែលស្ថិតនៅជិតវត្តព្រះធាតុនោះដែរ។")

[1684] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២០ KH 00788830 ("ស៖ តើរូបនេះមើលទៅ ស្រដៀង តាទិត ដែរឬទេ? ឆ.២០៖ មិនដូចទេ ដូច តាណាំ ច្រើនជាង [...]")។

[1685] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២០ KH 00788830 ("ស៖ តើរូបនេះមើលទៅ ស្រដៀង តាទិត ដែរឬទេ? ឆ.២០៖ មិនដូចទេ ដូច តាណាំ ច្រើនជាង [...]")។

[1686] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២០ KH 00788830 ("ស៖ តើរូបនេះមើលទៅ ស្រដៀង តាទិត ដែរឬទេ? ឆ.២០៖ មិនដូចទេ ដូច តាណាំ ច្រើនជាង [...]")។

[1687] ឯកសារ D105/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.១២ KH 00788829 ("លោកចាំទេថា តើ តាទិត មានតួនាទីអ្វី នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នេះដែរឬទេ ? ឆ.១២៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ព្រោះខ្ញុំមិនបានចូលរួមជាមួយគេទេ [...]")។

[1688] ឯកសារ D1.3.11.18 កិច្ចសម្ភាសន៍ SOAS ជាមួយ ហោ យ៉ន EN 00217606-00217607។

មនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះ "នៅថ្នាក់លើមន្ទីរស្រុក" មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីផ្ទាល់ខ្លួន ឬទង្វើផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងវត្តប្រធាតុទេ។

863. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ដើម្បីគាំទ្រការចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះទៅវត្តប្រធាតុ "ញឹកញាប់" នៅសម័យខ្មែរក្រហម[1689] ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់នៅវត្តប្រធាតុ តែរយៈពេលខ្លី គឺ បួនថ្ងៃ "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៦"[1690]។ ហេតុនេះ ស.ព.អ ធ្វើការប៉ាន់ស្មានខុសអំពីការបញ្ជាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលទាំងស្រុងនៃសម័យខ្មែរក្រហម ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរយៈពេលបួនថ្ងៃរបស់សាក្សីម្នាក់។

864. តាមសំអាងហេតុខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ អោក ចន ដែលថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ មិនអាចជឿជាក់បានទេ ពីព្រោះថា គាត់ភាន់ច្រឡំអំពីពេលវេលាដែលគាត់បានគិតថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ[1691]។

865. មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់គេឃើញនៅវត្តប្រធាតុ និយាយជាមួយនឹងបុគ្គលិក និងអ្នកទោសនោះទេ។

-លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នៅវត្តប្រធាតុទេ

866. ការចោទប្រកាន់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ "បានសួរចម្លើយដោយផ្ទាល់" នៅស្រុកគិរីវង់ គឺផ្អែកលើការចងចាំរបស់ ទន់ ស៊ួន អំពីការសន្ទនាមួយដែលគាត់ស្តាប់ឮ។ វាពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានដាក់ជាបទចោទនៅវត្តប្រធាតុ[1692]។ ដោយផ្អែកតែលើការចងចាំរបស់ ទន់ ស៊ួន អំពីការសន្ទនាមួយដែលគាត់បានស្តាប់ឮ ស.ព.អ អះអាងថា "ច្បាស់ណាស់" ការចោទសួរសំណួររបស់លោក យឹម ទិត្យ ទៅអ្នកទោស បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ "ជួយជំរុញគោលដៅនៃផែនការឧក្រិដ្ឋក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណខ្មាំង ដែលត្រូវឃុំឃាំង និង/ឬសម្លាប់ចោល

[1689] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១។

[1690] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤៨-៤៩, ឆ.៦០ KH 01102937-01102938។

[1691] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៥៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៥៦។

[1692] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

ដោយគ្មានដំណើរការក្តីតាមផ្លូវតុលាការ"[1693]។ ដូចបង្ហាញជូនខាងលើ មានបញ្ហាភស្តុតាងធ្ងន់ធ្ងរ ចំពោះព័ត៌មានរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលនេះប៉ះពាល់ដល់ការអះអាងបែបឆោតល្ងង់តាមចិត្តខ្លួនឯងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន អំពីការចូលរួមដោយផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយ គឺ "ច្បាស់ណាស់" បញ្ជាក់ថា គាត់ជួយជំរុញផែនការឧក្រិដ្ឋរួម។

867. ដូចបានកត់សម្គាល់រួចហើយ[1694] ទន់ ស៊ួន នៅវត្តប្រធាតុតែរយៈពេលខ្លី គឺបួនថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ថា ការចងចាំរបស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោស គឺនៅត្រង់ពេល "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៦"[1695]។ ហេតុនេះ មានហានិភ័យខ្ពស់ថា ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ពាក់ព័ន្ធតែជាមួយនឹងពេលវេលាចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ប៉ុណ្ណោះ គឺស្ថិតនៅក្រៅរយៈពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបាន ចោទប្រកាន់[1696]។ ចំណុចនេះកាន់តែមានបញ្ហាថែមទៀត ដោយសារថា ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ថា ប្រធានវត្តប្រធាតុគឺឈ្មោះ អួន នៅពេលដែល ទន់ ស៊ួន បានដឹងអំពីវត្តប្រធាតុ[1697]។ នេះមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅវត្តប្រធាតុ នៅពេលដែលតា ព្រឹង គ្រប់គ្រងនៅទីនោះទេ[1698]។ ហេតុនេះ ស.ច.ស មិនត្រូវពិចារណាភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន អំពីការចោទប្រកាន់អំពីការសួរចម្លើយនៅវត្តប្រធាតុ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឱ្យច្បាស់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ

[1693] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២ និង កថាខណ្ឌ ២០៣។ ទន់ ស៊ួន គ្រាន់តែជាសាក្សីដែលបានលើកឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងទៅនឹង យឹម ទិត្យ ចូលរួមសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់។

[1694] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៦៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៩៩។

[1695] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៦០ KH 01102938។

[1696] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1697] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន EN 00219281។

[1698] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

នៅស្រុកគិរីវង់ នៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួររវាងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ទេ[1699]។

868. ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នៅវត្តប្រធាតុ គឺជាភស្តុតាងមិនអាចជឿជាក់បានទេ។ វាទំនងណាស់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ទទួលរងផលប៉ះពាល់ខូចរួចហើយនៅក្នុងអំឡុងពេលពីថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ដល់ថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ដែលក្នុងអំឡុងពេលនោះ ទន់ ស៊ួន បានទាក់ទងជាមួយនឹង ស.ព.អ, ក.ស.ច.ស និងយ៉ាងហោចណាស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលចំនួនពីរស្ថាប័ន។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់ ស.ព.អ ត្រូវបានដាក់បង្ហាញជាសាធារណៈដោយខុសច្បាប់ នៅឆ្នាំ២០១១ ហើយអាចចូលពិនិត្យមើលបានជាទូទៅ[1700]។ មុនពេលដែល ក.ស.ច.ស បានស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ នោះ ទន់ ស៊ួន មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតថាគាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ នៅពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុទេ។

869. ភស្តុតាងតែមួយគត់ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដែល ទន់ ស៊ួន និយាយថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោសនោះ គឺការស្តាប់ចម្លើយថ្មីៗបំផុតចំនួនពីររបស់គាត់[1701]។ មេធាវីការពារក្តី ធ្វើការវិភាគលើភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួ ដូចខាងក្រោមនេះ ដើម្បីជួយ ស.ច.ស កុំឱ្យពិចារណាលើការដកស្រង់បែបសម្រិតសម្រាំងរបស់ ស.ព.អ ពីភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន

[1699] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី៣* កថាខណ្ឌ ៩៣៖ “តាទិតជាលេខាស្រុកគិរីវង្ស (ស្រុក ១០៩) នៃខេត្តតាកែវ ជាផ្នែកមួយនៃតំបន់ ១៣ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨”។

[1700] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១ និង កថាខណ្ឌ ៣៤។

[1701] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២ ដោយដកស្រង់ឯកសារ D219/110 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៦ KH 01045263-01045264 (ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤)។ ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៥៤-៥៦, ឆ.៦២ KH 01102937-01102938 (ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥)។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក៏បានដកស្រង់ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦ ឯកសារ KH 00891155 ប៉ុន្តែ នេះទាក់ទងតែសក្ខីកម្មរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលបានស្តាប់ឮ យឹម ទិត្យ ៖ “ខ្ញុំដឹងរឿងនេះដោយសារ ខ្ញុំបានឮពួកឈ្លប និងតាទិតសួរចម្លើយអ្នកទោស”។

និងដោយពិនិត្យឃើញថា គាត់អាចជាសាក្សីតែម្នាក់ដែលគ្មានអំណះអំណាងបញ្ជាក់ពីការចោទប្រកាន់អំពីការចូលរួមដោយផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយនៅស្រុកគិរីវង់ទេ។

ការស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ជាមួយ ស.ព.អ

870. នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយទីមួយរបស់ ទន់ ស៊ួន ជាមួយ ស.ព.អ (D1.3.11.56 នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២00៨) គាត់មិនបានលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុ ទេ។ គាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយនៅវត្តប្រធាតុទេ[1702]។

871. គាត់មិនបានលើកឡើងថា គាត់ជាប់គុកនៅវត្តប្រធាតុទេ។ កំណត់សម្គាល់ស្តាប់ចម្លើយ របស់ ស.ព.អ ទន់ ស៊ួន "បានបញ្ជាក់ថា គ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅអប់រំទេ។ អ្នក ដែលត្រូវបានរកឃើញថាមានកំហុស ត្រូវយកទៅ។ ពួកគេត្រូវយកទៅគុកវត្តប្រធាតុ [...] ជាប់គុករយៈពេលប្រហែលជា ៤ ថ្ងៃ មុនពេលត្រូវគេសម្លាប់"[1703]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធអំណាច និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារបស់ ប.ក.ក សម្រាប់វត្តប្រធាតុ ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ថា ប្រធានវត្តប្រធាតុ គឺ តា អួន[1704]។

872. ទន់ ស៊ួន បង្ហាញឲ្យឃើញថាមានការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងការចងចាំរបស់គាត់អំពីគុក ២0៤ នៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ គាត់បាននិយាយថា កងរបស់គាត់ត្រូវខ្មែរក្រហមបង្ក្រាប នៅពេលដែលតំបន់នេះត្រូវបានរំដោះនៅឆ្នាំ១៩៧៣។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានចំណាយពេល ៤ ខែជាប់គុក ២0៤[1705]។ គាត់មិនច្បាស់ទេថាតើ*នៅពេលណា*ដែលគាត់ជាប់គុក៖ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយគាត់ជាមួយនឹង ស.ព.អ គាត់បានរៀបរាប់ថា គាត់នៅគុក ២0៤ នៅឆ្នាំ១៩៧៣[1706] ចំណែកឯនៅក្នុងទម្រង់ព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់គាត់វិញ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅគុក ២0៤

[1702] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន។

[1703] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន EN 00219281។

[1704] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន EN 00219281។

[1705] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន EN 00219281។

[1706] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន EN 00219281។

រយៈពេល ១០០ ថ្ងៃពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦[1707]។ ទោះបីជារយៈពេលយូរបានកន្លងផុតទៅហើយក៏ដោយ ក៏សមហេតុផលត្រូវរំពឹងថា ភស្តុតាងរបស់នរណាម្នាក់នៅតែច្បាស់លាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលា ដែលគាត់ជាប់គុកនិងថាតើការជាប់គុកនោះនៅមុនឆ្នាយ ឬនៅក្រោយឆ្នាយពីពេលដែលខ្មែរក្រហម បានគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា។

873. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន អំពីវត្តប្រធាតុ មិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែ គាត់ពិតជា បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់មិនបានដឹងអំពីវត្តប្រធាតុដោយផ្ទាល់ទេ។ គាត់បាននិយាយថា គុកនោះគឺជា “តំបន់ហាមឃាត់” ហើយ “គេមិនអនុញ្ញាតឱ្យទៅជិតកន្លែងនោះទេ”[1708]។ គេហាម ឃាត់មិនឱ្យចូលទៅវត្តប្រធាតុទេ ហើយអ្នកដែលហ៊ានចូល អាចនឹងត្រូវបានគេចាប់ខ្លួន[1709]។ គាត់ បាននិយាយថា ជញ្ជាំងវត្តប្រធាតុធ្វើពីឈើ ហើយមិនអាចមើលឃើញទេ[1710]។

ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ទន់ ស៊ួន

874. នៅក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់ (D5/122 ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨) ទន់ ស៊ួន នៅតែមិនបានលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ ទាល់តែសោះ។ ទន់ ស៊ួន មានមតិយោបល់មួយចំនួនអំពីវត្តប្រធាតុ ដូចជា គាត់បានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីការអះអាងដែល ថា គាត់បានឃើញអ្នកទោសជាជួរវែងនៅវត្តប្រធាតុ[1711]។ នៅក្នុងពាក្យសុំ របស់គាត់ គាត់បាន បង្ហាញថា ការដឹងរបស់គាត់អំពីវត្តប្រធាតុ និងស្ថានភាពនៅក្នុងវត្តនេះគឺកើតចេញពីពាក្យចចាម អារ៉ាមៈ “អ្នកទោសបានប្រាប់ខ្ញុំពីរឿងនេះដោយសារខ្ញុំចង់ដឹងពីស្ថានភាពអ្នកទោសនៅក្នុង

[1707] ឯកសារ D5/122 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ទន់ ស៊ួន KH 00491807។

[1708] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន ឯកសារ EN 00219281។

[1709] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន ឯកសារ EN 00219281។

[1710] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ទន់ ស៊ួន ឯកសារ EN 00219281។

[1711] ឯកសារ D5/122 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ទន់ ស៊ួន។

គុកនោះ"[1712]។ សូម្បីតែដល់ត្រង់ចំណុចនេះ ទន់ ស៊ុន មិនបានបញ្ជាក់ថា គាត់ជាប់ឃុំខ្លួននៅវត្ត ប្រធាតុទេ។

875. ចំពោះអ្វីដែលគាត់យល់ឃើញអំពីរចនាសម្ព័ន្ធអំណាច និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារបស់ ប.ក.ក សម្រាប់វត្តប្រធាតុ ទន់ ស៊ុន បានបញ្ជាក់ថា៖ "ថ្នាក់លើដែលចេញបញ្ជា ឈ្មោះ តា អ៊ូន" [1713]។

ការសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ុន លើកទី១ ដោយ ស.ច.ស.អ

876. នៅក្នុងការសួរយកចម្លើយលើកទី១ ដោយ ស.ច.ស.អ (D3/8 នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០)។ ទន់ ស៊ុន បានផ្តល់ភស្តុតាងបន្ថែមទៀតអំពីវត្តប្រធាតុ[1714] ក៏ប៉ុន្តែ ជាថ្មីម្តងទៀត គាត់ពុំបាននិយាយ អំពីលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុ និងពុំបាននិយាយអំពីការជាប់ឃុំនៅទីនោះឡើយ។

877. ទោះបីជាត្រូវគេសុំឱ្យបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវនៃភស្តុតាងពីមុនរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុ ក៏ដោយ ទន់ ស៊ុន ពុំបាននិយាយអ្វីអំពីការមើលឃើញលោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោស នៅទីនោះឡើយ[1715]។

ការសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ុន លើកទី២ ដោយ ស.ច.ស.អ

878. ក.ស.ច.ស បានសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ុន ម្តងទៀត នៅថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១[1716]។ ដោយប្រឈមនឹងសំណួរដាក់សម្ពាធពីចៅក្រម Blunk ទន់ ស៊ុន បានទទួលថា គាត់ "មិនដឹង អំពី[វត្តប្រធាតុ]" នោះឡើយ[1717]។ នេះគឺជាលើកទី១ ដែល ទន់ ស៊ុន បញ្ជាក់ថា គាត់បានទៅកាន់

[1712] ឯកសារ D5/122 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ទន់ ស៊ុន KH 00491808-00491809។

[1713] ឯកសារ D5/122 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ទន់ ស៊ុន KH 00491801-00491802, 00491807-00491808។

[1714] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន ឆ.៣ KH 00619851។ ទន់ ស៊ុន បាននិយាយពីទំហំនៃតំបន់ហាមឃាត់នៅវត្តប្រធាតុដែលមានផ្ទៃដីប្រហែលជា ១០០ ម៉ែត្រក្រឡា។

[1715] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន ឆ.២ KH 00619851។

[1716] ឯកសារ D13 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន ។

[1717] ឯកសារ D13 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន (សៈ តើលោកដឹងទេថា តើនៅក្នុងគណៈស្រុកនេះ ជាពិសេសនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ នរណាគេមានសិទ្ធិសម្រេចចាប់និងសម្លាប់អ្នកទោស? ឆៈ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ព្រោះនៅសម័យនោះគេមិនឱ្យយើង

វត្តប្រធាតុ។ គាត់បានរាយការណ៍ថា គាត់បានទៅវត្តប្រធាតុ "ដើម្បីចូលរួមការរៀនសូត្រ" ប៉ុន្តែគាត់ពុំបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទណាមួយនោះឡើយ។ នៅពេលត្រូវគេសួរអំពីលោក យឹម ទិត្យ ទន់ ស៊ួន ពុំបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយវត្តប្រធាតុនោះឡើយ។ ចម្លើយរបស់គាត់មានលក្ខណៈច្បាស់លាស់៖

សៈ តើលោកដឹងអ្វីទៀតអំពី តា ទិត្យ?

ឆៈ ទេ ខ្ញុំមិនដឹងអ្វីផ្សេងទៀតទេ[1718]។

879. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី១ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ស.ព.អ បានលើកយក ទន់ ស៊ួន មកធ្វើជាសាក្សីចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅវត្តប្រធាតុ ប៉ុន្តែមិនមែនជាសាក្សីចំពោះការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនៅវត្តប្រធាតុ នោះឡើយ[1719]។

ការសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន លើកទី៣ ដោយ ស.ច.ស.អ

880. ទន់ ស៊ួន ត្រូវបានសួរយកចម្លើយម្តងទៀតដោយ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ និងបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលថា គាត់ត្រូវបានគេយកទៅរៀនសូត្រនៅវត្តប្រធាតុ រយៈពេលពីរទៅបីថ្ងៃ[1720]។ ក៏ប៉ុន្តែ ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់យ៉ាងជាក់លាក់ថា គាត់មិនត្រូវគេអនុញ្ញាតឲ្យចូលទៅកាន់កន្លែងឃុំខ្លួនអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុនោះឡើយ[1721]។

ដឹងទេ។ ចំណែកនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រ៣ឬ៤ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ ខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅគុក២០៤ ហៅគុកត្រពាំងតង ហើយជាប់នៅទីនោះអស់រយៈពេល៤ខែ។ នៅពេលគេចាប់មនុស្ស ខ្ញុំឃើញតែយាយប្ញូជាអ្នកទទួលមនុស្សនិងចាប់មនុស្សទៅ និង ការបាញ់មនុស្សផ្ទាល់នៅគោកព្រេច គឺយាយប្ញូ ជាអ្នកបញ្ជាទាំងអស់។)។

[1718] ឯកសារ D13 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន KH 00687003-00687004។

[1719] ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី១ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65 កថាខណ្ឌ ១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣ ជើងទំព័រ ២៦ និង ជើងទំព័រ ៣០។

[1720] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១២ KH 00891154។

[1721] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៥ KH 00891155 (សៈ តើអ្នកទោសត្រូវគេធ្វើបាបដែរឬទេ? ឆ.១៥៖ គេមិនឲ្យខ្ញុំឃើញទេ ព្រោះគេមិនឲ្យចូលទៅកន្លែងឃុំអ្នកទោសទេ ខ្ញុំបានតែចូលដល់ក្នុងបរិវេណវត្ត។)។

881. នៅពេលត្រូវគេស្នើសុំឱ្យពិពណ៌នាអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅវត្តប្រធាតុ ទន់ ស៊ួន ពុំបានលើកឡើងអំពីលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ទន់ ស៊ួន ដឹងត្រឹមតែព័ត៌មានមូលដ្ឋានបំផុតអំពីគុកនោះ ដែលស៊ីចង្វាក់ជាមួយនឹងបុគ្គលម្នាក់ដែលមិនធ្លាប់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅទីនោះ៖

> ស៖ តើលោកឃើញអ្វីនៅវត្តប្រធាតុ?
>
> ឆ១៣៖ ខ្ញុំដឹងថាមានទាំងអ្នកទោសប្រុសនិងអ្នកទោសស្រី ប៉ុន្តែខ្ញុំពុំដឹងថាមានអ្នកទោសប៉ុន្មាននាក់នៅទីនោះទេ[1722]។

882. បន្ទាប់មក ទន់ ស៊ួន លើកឡើងពី "តា ទិត្យ" ដែលគ្រាន់តែជាការឆ្លើយតបចំពោះសំណួរផ្ទាល់ដែលនៅក្នុងសំណួរនោះ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងជាមុននូវពាក្យ "តា ទិត្យ"៖ "តើលោកបានឃើញ តា ទិត្យ នៅ [វត្តប្រធាតុ] ដែរឬទេ?"[1723] ទន់ ស៊ួន បានឆ្លើយតប ថា "មានតែ តា ទិត្យ ឬ តា គុំ ឬ យាយ ប៊ូ ដែលមកពិនិត្យអ្នកទោស" ក៏ប៉ុន្តែប្រភពនៃទស្សនៈរបស់ ទន់ ស៊ួន មានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់នោះឡើយ[1724]។ ការសាកសួរ ពុំអាចបញ្ជាក់បានថាតើ ទន់ ស៊ួន ដឹងអំពីរឿងនេះ ដោយសារបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់គាត់ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬគាត់មានទស្សនៈបែបនេះនៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយមានការទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេត កិច្ចពិភាក្សាជាសាធារណៈ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនានា។

កិច្ចសម្ភាសន៍ និងកិច្ចពិភាក្សា របស់ ទន់ ស៊ួន ជាមួយបុគ្គលដែលមិនត្រូវបានស្គាល់ អត្តសញ្ញាណ

883. នៅពេល ទន់ ស៊ួន ត្រូវបានអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ សួរ សំណួរ "តើមានអ្នកផ្សេងទៀតធ្លាប់សួរលោកអំពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះដែរ ឬទេ?" គាត់បានឆ្លើយថា "បាទ អ្នកផ្សេងទៀតធ្លាប់

[1722] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៣ KH 00891154។

[1723] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦-១៨ KH 00891155 (ស៖ តើលោកបានឃើញ តាទិត នៅវត្តព្រះធាតុទេ? ឆ.១៦៖ តាទិត ឬ តាគុម ឬយាយប៊ូ ជាទូទៅមកត្រួតពិនិត្យមើល អ្នកទោសពេលដែលគេចាប់យកមកដល់វត្តព្រះធាតុនេះ។ ខ្ញុំដឹងរឿងនេះដោយសារ ខ្ញុំបានឮពួកឈ្លប និងតាទិត សួរចម្លើយអ្នកទោស។ ស៖ តើលោកចាំថានៅក្នុងឆ្នាំណាដែរទេ? ឆ.១៧៖ ប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឬដើម១៩៧៦។ ស៖ នៅពេលគេសួរចម្លើយអ្នកទោស តើលោកបានឃើញគេធ្វើបាបអ្នកទោសឬទេ ? ឆ.១៨៖ ពេលខ្ញុំនៅទីនោះ គេមិនធ្វើបាបអ្នកទោសទេ។)។

[1724] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦-១៨ KH 00891155។

បានសួរ"[1725]។ មានភាពពុំច្បាស់លាស់ ថាតើអ្នកណាអាចជះឥទ្ធិពលមកលើភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន និងថាតើកត្តាអ្វីដែលញ៉ាំងឲ្យគាត់ផ្លាស់ប្តូរភ្លាមៗនូវភស្តុតាងរបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ"។ ជាការគួរឲ្យកត់សម្គាល់ដែលថា ទន់ ស៊ួន បានបង្ហាញភស្តុតាងដែលថា គាត់ត្រូវបានសម្ភាសពីពេលមុនដោយ យ៉ាងហោចណាស់ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលចំនួនពីរ។

884. ទន់ ស៊ួន បាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានសម្ភាសដោយជនជាតិកម្ពុជាមួយក្រុមដែលមិន ស្គាល់អត្តសញ្ញាណមកពីអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយដែលមានឈ្មោះថា អង្គការចិត្តសង្គមអន្តរវប្បធម៌[1726]។ ពុំមានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ដែលកត់ត្រាទុកនូវកិច្ចសម្ភាសន៍នេះឡើយ ហើយគេមិនអាចដឹងអំពីអ្វីដែលត្រូវបាននិយាយ បរិបទដែលពាក្យសម្តីទាំងនោះត្រូវបាននិយាយ ឬឥទ្ធិពលអ្វីមួយដែលមានទៅលើសាក្សីនោះឡើយ។ ជំនួសឲ្យការស្វែងរកការបញ្ជាក់ពី ទន់ ស៊ួន ដូចជាតាមរយៈការសាកសួរអំពីប្រធានបទដែលអង្គការចិត្តសង្គមអន្តរវប្បធម៌បានសាកសួរគាត់អ្នកស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែនិយាយថា៖"អរគុណសម្រាប់ព័ត៌មាននេះ"[1727]។

885. ទន់ ស៊ួន ក៏បានបង្ហាញថា គាត់ត្រូវបានសម្ភាសនៅកាលបរិច្ឆេទមួយដែលគេមិនដឹង ដោយបុគ្គលដែលមិនត្រូវបានស្គាល់អត្តសញ្ញាណ ដែលជា "ជនជាតិជប៉ុនម្នាក់ ជនជាតិអាមេរិកម្នាក់ និងជនជាតិឥណ្ឌាម្នាក់"[1728]។ បុគ្គលទាំងនេះបានសួរ ទន់ ស៊ួន យ៉ាងជាក់លាក់អំពីរឿងរ៉ាវរបស់គាត់ស្តីពីវត្តប្រធាតុ[1729]។ បុគ្គល ឬអង្គការដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយ ទន់ ស៊ួន ត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណនៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ និងមានលទ្ធភាពខ្ពស់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តប្រធាតុទទួលរងឥទ្ធិពលពីកិច្ចពិភាក្សារបស់គាត់ជាមួយបុគ្គល ដែលមិនត្រូវបានស្គាល់អត្តសញ្ញាណទាំងនេះ។

[1725] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤ KH 00619851។

[1726] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤ KH 00619851។

[1727] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤ KH 00619851។ ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ពីមុនធ្លាប់ត្រូវបានគេសម្ភាសអំពីពេលវេលាដែលគាត់"នៅក្នុងគុក"។

[1728] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤ KH 00619851។

[1729] ឯកសារ D3/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤ KH 00619851។

886. ទន់ ស៊ួន ត្រូវបានសួរនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយផ្សេងទៀត ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ ថាតើ "មានអ្នកណាម្នាក់ជះឥទ្ធិពលមកលើចម្លើយរបស់គាត់ដែរឬទេ" ហើយគាត់ឆ្លើយតបថាពុំមានទេ[1730]។ នេះគឺជាការសួរដេញដោលមិនគ្រប់គ្រាន់អំពីប្រភពភស្តុតាងរបស់សាក្សីនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតបទឧក្រិដ្ឋដែលមានរយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍ ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍បានកើតឡើង។ អ្នកស៊ើបអង្កេតពុំបានបញ្ជាក់ថាតើប្រធានបទអ្វីដែល ទន់ ស៊ួន បានដឹងតាមរយៈបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់គាត់ និងប្រធានបទអ្វី ដែលទទួលរងឥទ្ធិពលពីការទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយអ្នកដទៃនោះឡើយ។

របាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹង ទន់ ស៊ួន

887. របាយការណ៍ស៊ើបអង្កេត កត់ត្រាថា អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ បានជួប ទន់ ស៊ួន នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ (D219/122 ពីថ្ងៃទី១ ដល់ថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤) និងបានធ្វើការពិភាក្សាក្រៅផ្លូវការ និងបានសាកសួរគាត់ដោយពុំមានការកត់ត្រា[1731]។ ទើបតែនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយក្រោយៗមក ក្រោយរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតនេះ ទើប ទន់ ស៊ួន អះអាងភ្លាមៗថា គាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ ថា "តា ទិត្យ" សួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នាកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់នៅវត្តប្រធាតុ។

888. របាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតសង្ខេបការស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ដោយបញ្ជាក់ថា ក.ស.ច.ស មានគោលបំណងស្តាប់ចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន៖

> ដើម្បីបញ្ជាក់សក្ខីកម្មដែលគាត់បានផ្តល់ជូនអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស [នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន ដោយ ក.ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣] ដែលនៅក្នុងនោះ សាក្សីបានបញ្ជាក់ថា តា ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោស ហើយវាមិនច្បាស់ថាតើព័ត៌មាននេះគឺជាព័ត៌មានចចាមអារ៉ាម ឬមិនមែន។ [...] ការស្តាប់ចម្លើយនេះ ក៏មានគោលបំណងបញ្ជាក់សក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនចៅក្រម Siegfried BLUNK ដែលនៅ

[1730] ឯកសារ D219/110 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៩-១០ KH 01045264។

[1731] ឯកសារ D219/122 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01363998-01363999។

ក្នុងសក្ខីកម្មនោះ គាត់បង្ហាញថា គាត់មិនដឹងច្រើនអំពី តា ទិត្យ នោះឡើយ។ [...] គាត់បានផ្តល់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលនៅក្នុងកំណត់ហេតុនោះ គាត់បានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីព្រឹត្តិការណ៍ពីរនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដែល តា ទិត្យ បានចូលរួម [នៅវត្តប្រធាតុ] និងបានសួរចម្លើយអ្នកជាប់ឃុំ។ [...] ទន់ ស៊ួន ពុំបានចងចាំអំពីការសួរយកចម្លើយខ្លីនោះ ដែលគាត់បានផ្តល់ជូនទៅក្រុម Siegfried BLUNK នោះឡើយ[1732]។

889. អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ បញ្ជាក់ថា មុនការស្តាប់យកចម្លើយ D219/110 របស់គាត់នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ទន់ ស៊ួន "ត្រូវបានសាកសួរ យកព័ត៌មាន និងយល់ឃើញថាគាត់មានព័ត៌មានដែលមានប្រយោជន៍ដើម្បីផ្តល់ជូន ហើយគាត់យល់ព្រមឲ្យសួរយកចម្លើយជាផ្លូវការនៅថ្ងៃបន្ទាប់"។ តាមរយៈសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ វាបង្ហាញច្បាស់ថា ព័ត៌មានត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរដោយពុំបានកត់ត្រា រវាងអ្នកស៊ើបអង្កេត និង ទន់ ស៊ួន មុនពេលការសួរយកចម្លើយផ្លូវការត្រូវបានធ្វើឡើង។ ព័ត៌មានដែលត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ពុំមាននៅក្នុងសំណុំរឿង004 នោះឡើយ។

890. ដោយសារតែប្រធានបទដែល ស.ច.ស.អ មានគោលបំណង សួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន ឡើងវិញ មានសារៈសំខាន់ចំពោះភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ គេមិនដឹងច្បាស់ថាហេតុអ្វីបានជាកិច្ចពិភាក្សាក្រៅផ្លូវការ និងការសាកសួរដែលមិនបានកត់ត្រាទុក ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ និងត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានអនុវត្ត ដោយអនុលោមតាមវិធាន៥៧ស្តីពីលក្ខខណ្ឌនៃការសួរយកចម្លើយ[1733]។ សេចក្តីសង្ខេបនៃរបាយការណ៍ស៊ើបអង្កេត មានព័ត៌មានលម្អិតពុំគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់នូវអ្វីដែលត្រូវបាននិយាយទៅកាន់ ទន់ ស៊ួន ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចពិភាក្សា និងការសាកសួរនោះឡើយ។ កង្វះព័ត៌មានច្បាស់លាស់អំពីកិច្ចពិភាក្សាដែលមិនត្រូវបានកត់ត្រាទុក និងការសួរយកចម្លើយដែលមិនត្រូវបានកត់ត្រាទុក ជាមួយ ទន់ ស៊ួន មានន័យថា ចម្លើយសាក្សីដែលទទួលបានដោយ ក.ស.ច.ស នាពេលក្រោយៗមកអាចពុំបរិសុទ្ធ និងចាំបាច់

[1732] ឯកសារ D219/122 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01363998-01363999។

[1733] ឯកសារ D219/122 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01363998-01363999។

ត្រូវបដិសេធចោលដោយសារមិនអាចជឿជាក់បាន។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា ការសន្មតជាមុនដែលអាចបដិសេធបាន ស្តីពីភាពទៀងទាត់ដែលជាទូទៅពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពរបស់ ក.ស.ច.ស មិនគួរត្រូវអនុវត្តបន្តទៀតចំពោះការសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោយកិច្ចពិភាក្សាក្រៅផ្លូវការ និងការសាកសួរដែលពុំត្រូវបានកត់ត្រាទុក នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤[1734]។

ការសួរយកចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ួន លើកទី៤ និងទី៥ ដោយ ស.ច.ស.អ

891. នៅក្នុងការសួរយកចម្លើយចុងក្រោយបំផុតចំនួនពីរ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ (D219/110 នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ និង D219/346 នៅថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥) ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ជាលើកដំបូងថាបានឃើញ "តា ទិត្យ" សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុពីរលើក។ នៅក្នុងការសួរយកចម្លើយរបស់គាត់នាថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ដោយ ស.ច.ស.អ ទន់ ស៊ួន បានអះអាងភ្លាមៗថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៦[1735]។ នៅពេលត្រូវសួរយកចម្លើយដោយ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ភ្លាមៗនោះ ទន់ ស៊ួន ពុំអាចផ្តល់នូវរឿងរ៉ាវស្តីពី "តា ទិត្យ" និង "ប្រធាន" ស្រុកគិរីវង់ ផ្សេងៗទៀត ដូចជា តា តុំ និង យាយ បូ សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុនោះឡើយ[1736]។

892. នៅត្រឹមការសួរយកចម្លើយទាំងពីរនេះដោយ ស.ច.ស.អ ព័ត៌មានរបស់ ទន់ ស៊ួន គឺច្របូកច្របល់យ៉ាងខ្លាំង៖ គាត់មិនច្បាស់ថាតើគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" និយាយទៅកាន់បុគ្គលិកគុកវត្តប្រធាតុ ឬទៅកាន់អ្នកទោសនោះឡើយ[1737]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនត្រូវគេអនុញ្ញាតឱ្យចូលទៅក្នុងកន្លែងឃុំឃាំងនៅវត្តប្រធាតុនោះឡើយ ហើយគាត់អាចចូលត្រឹមតែបរិវេណវត្ត

[1734] សំណុំរឿង ០០២ *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពពុំត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងជាសំឡេងនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីរបស់ ក.ស.ច.ស* ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ (សំណៅកែតម្រូវ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅ ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២) ឯកសារ E142/3 កថាខណ្ឌ ១០។

[1735] ឯកសារ D219/110 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១ ឆ.៣-៤ ឆ.៨ KH 01045262-01045264។

[1736] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.២៦ ឆ.៤៧-៤៩ ឆ.៥៤-៥៦ ឆ.៦២ KH 01102934, 01102936-01102938។

[1737] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤៦ ឆ.៥២ KH 01102936-01102937។

តែប៉ុណ្ណោះ[1738]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ត្រូវគេឃុំខ្លួននៅក្នុងកុដិព្រះសង្ឃ មិនមែននៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងវត្តប្រធាតុនោះឡើយ[1739]។ គាត់ក៏បញ្ជាក់ផងដែរថា ដោយពុំមែននៅក្នុងកុដិព្រះសង្ឃ គាត់នៅក្នុងឃ្លាំងអារឈើមួយ[1740]។ ទោះបីជាភស្តុតាងនេះបង្ហាញថា គាត់មិនស្ថិតនៅក្នុងតំបន់របស់អ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែ ទន់ ស៊ូន បានអះអាងថា គាត់បានឮពាក្យសម្តីជាក់លាក់ដែលត្រូវបានសួរដោយ "តា ទិត្យ" ទៅកាន់អ្នកទោសក្នុងអំឡុងពេលនៃការសួរចម្លើយៈ "តើពួកឯងមានគ្នាប៉ុន្មាននាក់? តើអ្នកឯងមកពីណា?"[1741] ទន្ទឹមគ្នានោះ នៅក្នុងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ ទន់ ស៊ូន បាននិយាយថា "ការសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយ តា ទិត្យ គឺមានតែ តា ទិត្យ ម្នាក់ឯងនិយាយទៅកាន់អ្នកទោសទាំងនោះ[1742]។ ទន់ ស៊ូន មិនត្រូវបានសាកសួរដើម្បីបញ្ជាក់ថាព័ត៌មានអ្វីដែលគាត់ទទួលបានដោយផ្ទាល់ ប្រសិនបើមាន និងព័ត៌មានអ្វីដែលគាត់ឮក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩[1743]។

893. ព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីការចងចាំរបស់ ទន់ ស៊ូន អំពីការសួរចម្លើយនេះ គឺពិតជាគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ពីព្រោះបួនឆ្នាំមុនពេលនោះ ទន់ ស៊ូន មិនអាចចងចាំព័ត៌មានអ្វីអំពីលោក យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពបែបនេះនោះឡើយ ហើយធ្លាប់បានបដិសេធថា គាត់មិនបានដឹងអំពីការចូលរួមផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុនោះឡើយ និងបានផ្តល់ភស្តុតាងពុំច្បាស់លាស់អំពីពេលវេលារបស់គាត់ផ្ទាល់ នៅក្នុងកន្លែងឃុំឃាំងនៅវត្តប្រធាតុ[1744]។

894. កាលបរិច្ឆេទដែល ទន់ ស៊ូន បានឃើញ "តា ទិត្យ" សួរចម្លើយអ្នកទោស ក៏ពុំជាក់ច្បាស់ នោះឡើយ។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ត្រូវគេចាប់ខ្លួននៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់គុក ២០៤[1745]។ ក្រោយមក គាត់និយាយថា គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រនៅវត្តប្រធាតុ

[1738] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.១៥ KH 00891155។

[1739] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.១០ KH 01102933។

[1740] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.៥៣ KH 01102937។

[1741] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.៥៦ KH 01102937។

[1742] ឯកសារ D219/110 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.១ ឆ.៣-៤ ឆ.៨ KH 01045262-01046264។

[1743] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.២៣ KH 01102934។

[1744] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៧០ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៩០។

[1745] ឯកសារ D5/122 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន KH 00491807-00491808។

អស់រយៈពេលពីរទៅបីថ្ងៃ[1746] និងនិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ចូលទៅវត្តប្រធាតុពីរដង ដែលមានរយៈពេលប្រហែល១០នាទីសម្រាប់ម្តងៗ នៅក្នុងអំឡុងពេលបួនថ្ងៃដែលគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅទីនោះ[1747]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ត្រូវគេឃុំខ្លួននៅវត្តប្រធាតុអស់រយៈពេលបួនថ្ងៃ "ចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩"[1748]។ នៅតែមានភាពពុំច្បាស់លាស់ អំពីពេលវេលាពិតប្រាកដដែល ទន់ ស៊ួន ត្រូវគេឃុំខ្លួន ឬអំពីរបៀបដែលគាត់កំណត់អត្តសញ្ញាណ លោក យឹម ទិត្យ។

895. ដោយមានភាពផ្ទុយគ្នាបន្ថែមទៀត ទោះបីជាគាត់អះអាងនៅក្នុងការសួរយកចម្លើយនេះថា គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនទៅវត្តប្រធាតុ "ដើម្បីរៀនសូត្រ" ក៏ដោយ ទន់ ស៊ួន បានបញ្ជាក់ថា ពុំមានអ្នកណាម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រ នោះឡើយ[1749]។ គាត់បាននិយាយថា អ្នកដែលត្រូវរកឃើញថាមានកំហុស ត្រូវគេបញ្ជូនទៅវត្តប្រធាតុ ត្រូវបានឃុំខ្លួនប្រហែលបួន (៤) ថ្ងៃ ហើយបន្ទាប់មក ត្រូវគេសម្លាប់[1750]។ ទោះបីជា ទន់ ស៊ួន ពុំអាចផ្តល់កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ណាមួយសម្រាប់ការឃុំខ្លួនគាត់នៅក្នុងរយៈពេល "ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩" ក៏ដោយ គាត់បានប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេតថា គាត់ត្រូវបានដោះលែងនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨[1751]។ នៅពេលទន្ទឹមគ្នានោះ ទន់ ស៊ួន ផ្តល់ព័ត៌មានផ្ទុយគ្នា ដោយគាត់និយាយថា គាត់បានឮការសួរចម្លើយដោយ "តា ទិត្យ" នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៦[1752]។ ទោះបីជាមានភាពផ្ទុយគ្នាទាំងនោះនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ ប្រសិនបើគេជឿថា ទន់ ស៊ួន ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងវត្តប្រធាតុរយៈពេលបួនថ្ងៃ នោះពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោស "ប្រហែលជា" នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៦[1753] ឬនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦[1754] ឬឆ្នាំ១៩៧៧ ដូចដែលគាត់បាននិយាយនៅក្នុងការសួរយកចម្លើយដើមដំបូងៗរបស់គាត់នោះឡើយ។

[1746] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១២ KH 00891154។

[1747] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៥0 KH 01102937។

[1748] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៣-១២ ឆ.៤៨ KH 01102932-011029333, KH 01102937

[1749] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ EN 00219281។

[1750] ឯកសារ D1.3.11.56 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ EN 00219281។

[1751] ឯកសារ D5/122 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន KH 00491807-00491808។

[1752] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៦0-៦៣ KH 01102938។

[1753] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៧ KH 00891155។

896. អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ភាពខុសគ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ូន មិនត្រូវបានលើកយកមកសួរគាត់ នៅក្នុងការសួរយកចម្លើយក្នុងឆ្នាំ២០១៤ និងឆ្នាំ២០១៥ នោះឡើយ។ ទន់ ស៊ូន មិនត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបញ្ជាក់នៅក្នុងការសួរយកចម្លើយ អំពីចម្លើយអាថ៌កំបាំង និងគេចវេសរបស់គាត់ដែលថា គាត់ "បានចងចាំនូវអ្វីដែលគាត់បាននិយាយនៅក្នុងអតីតកាល" អំពីលោក យឹម ទិត្យ៖

សៈ តើលោកចាំថា គាត់និយាយដូច្នោះដែរ ឬទេ?

ឆ៥៤៖ ខ្ញុំចាំអ្វីដែលខ្ញុំបាននិយាយកាលពីអតីតកាល។ [...][1755]

897. តាមពិត ទន់ ស៊ូន "ពីអតីតកាល" ពុំបានផ្តល់ភស្តុតាងបែបនេះស្តីពីការមើលឃើញ លោក យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅវត្តប្រធាតុនោះឡើយ។ ដោយប្រឈមនឹងភស្តុតាងដាក់បន្ទុកពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក យឹម ទិត្យ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស ពុំបានព្យាយាមរកឱ្យឃើញមូលហេតុដែលនាំឱ្យ ទន់ ស៊ូន ពុំបានលើកឡើងនៅថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ អំពីព័ត៌មានលម្អិតទាំងអស់នេះ ស្តីពីការសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយលោក យឹម ទិត្យ ដែលនេះគឺជាព័ត៌មានដ៏សំខាន់។ ទន់ ស៊ូន ត្រូវបានសួរដោយសង្ខេបនៅក្នុងការសួរយកចម្លើយនោះ "ថាតើអ្នកណាម្នាក់មានឥទ្ធិពលទៅលើចម្លើយរបស់គាត់ដែរ ឬទេ"[1756] ប៉ុន្តែអ្នកស៊ើបអង្កេតខកខានមិនបានសួរ ទន់ ស៊ូន អំពីការផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់ និងពុំបានសួរគាត់ថាតើគាត់ដឹងអំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ដោយរបៀបណា ហើយការសួរយកចម្លើយនៅឆ្នាំ២០១៤ និងឆ្នាំ២០១៥ កើតឡើងក្រោយពេលមានការលេចធ្លាយដោយខុសច្បាប់នូវដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ទៅដល់សាធារណជនក្នុងឆ្នាំ២០១១[1757]។

[1754] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.៦០ KH 01102938។

[1755] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទន់ ស៊ូន ឆ.៥៤-៥៦ KH 01102937។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាលើសំណួរ ហើយឃ្លាទី១នៃសក្ខីកម្មរបស់ ទន់ ស៊ូន ដោយស្រង់ចម្លើយនេះយ៉ាងដូច្នេះ៖ "ឆ.៥៤៖ [...] លើកដំបូងតាទិត្យមកជាមួយនឹងនីរ សារ" ។

[1756] ឯកសារ D219/110 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ូន ឆ.១០ KH 01045264។

[1757] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១ និង កថាខណ្ឌ ៣៤។

898. ភាពផ្ទុយគ្នារវាងចម្លើយដែលមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាពីពេលមុនរបស់ ទន់ ស៊ួន និងការពិពណ៌នាថ្មីរបស់គាត់ដែលថាលោក យឹម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នៅវត្តប្រធាតុ មិនត្រូវបានលើកយកមកសាកសួរសាក្សីឱ្យបានហ្មត់ចត់នោះឡើយ។ ទន់ ស៊ួន ពុំអាចបញ្ជាក់ថាតើលោក យឹម ទិត្យ ឬសមាជិកដទៃទៀតនៃគណៈស្រុកគិរីវង់ មានវត្តមាននៅវត្តប្រធាតុដែរ ឬទេ នៅគ្រប់ពេលដែល ទន់ ស៊ួន បានឃើញអ្នកទោសបាត់ខ្លួនពីវត្តប្រធាតុ[1758]។ ការសួរយកចម្លើយទាំងនោះខកខានពុំបានបញ្ជាក់ថាតើ ទន់ ស៊ួន អាចមានការយល់ច្រឡំអំពីកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកដែលបានអនុវត្តសកម្មភាពជាក់លាក់នៅវត្តប្រធាតុ[1759]។

899. ដោយសារមូលហេតុដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ពុំមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ "បានសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នៅវត្តប្រធាតុ" នោះឡើយ[1760]។ គេមិនអាចបដិសេធថា ការពិពណ៌នារបស់ ទន់ ស៊ួន ផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងពីពេលមួយទៅពេលមួយហើយផ្លាស់ប្តូរជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក យឹម ទិត្យ។ ដោយសារតែកាលប្បវត្តិនៃទំនាក់ទំនងរបស់ ទន់ ស៊ួន ជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេតកម្ពុជានិងអន្តរជាតិផ្សេងៗ ដោយអ្នកខ្លះធ្វើការសម្ភាសន៍ដោយអនុលោមតាមភាពហ្មត់ចត់នៃការស៊ើបអង្កេតដោយស្ថាប័នតុលាការ ចំណែកអ្នកផ្សេងទៀត ពុំអនុវត្តដូច្នោះឡើយ ហេតុនេះ មានហានិភ័យយ៉ាងពិតប្រាកដដែលថា ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ទន់ ស៊ួន ស្តីពី លោក យឹម ទិត្យ ពុំបរិសុទ្ធនោះឡើយ។ ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់នៅវត្តប្រធាតុ ត្រូវបានអះអាងផ្ទុយពីនេះដោយ ដុក ចាន់ ដែលបានបញ្ជាក់ថាគាត់បានធ្វើការនៅវត្តប្រធាតុ និងថា លោក យឹម ទិត្យ ពុំបាននិយាយទៅកាន់អ្នកទោស ក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់គាត់ ដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ[1761]។

[1758] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៦៣ KH 01102938។

[1759] ឯកសារ D219/346 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.៤៧ KH 01102936។

[1760] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២។

[1761] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុក ចាន់ ឆ.១០ KH 01040105 ("សៈ ពេលដែលគេមកពិនិត្យនៅកន្លែងមន្ទីរសន្តិសុខ តើពួកគេមានដែលនិយាយជាមួយនឹងអ្នកទោស ឬជាមួយបុគ្គលិកដែរឬទេ? ឆ.១០៖ ពួកគេមិនបានចូលទៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងនិយាយជាមួយអ្នកទោសទេ ប៉ុន្តែពេលខ្លះគេនិយាយជាមួយនឹងយើងដែលជាបុគ្គលិកដែរ។ ជាទូទៅគេច្រើនសួរពួកយើងអំពីរបបហូបចុករបស់អ្នកទោស ឧទាហរណ៍ គេសួរថា តើយើងផ្តល់អង្ករ៥កំប៉ុងដល់អ្នកទោស១០នាក់បានត្រឹមត្រូវ

900. ទោះបីជាដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់ ស.ព.អ ដាក់បញ្ចូលនូវបទចោទប្រកាន់ស្ដីពីអំពើអមនុស្សធម៌ (ការរំលោភផ្លូវភេទ) នៅក្នុងផ្នែកមួយនៃដីកានេះ ដែលចោទប្រកាន់អំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយអ្នកទោស ក៏ប៉ុន្តែពុំមានភស្តុតាងស្ដីពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឬ ការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់នៅក្នុងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងការរំលោភផ្លូវភេទនៅវត្តប្រធាតុ ដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ[1762]។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ នៅក្នុងវិសាលភាពដូចគ្នានេះ ស.ព.អ យោងទៅដល់ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ួន ស្ដីពីការសួរចម្លើយអ្នកទោសដោយផ្ទាល់ដោយលោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តប្រធាតុ និងការសួរចម្លើយ និងសម្លាប់ក្រុមប្រជាជនខ្មែរក្រោមដែលមានចំនួនប្រហែល៧០នាក់ ដែលពួកគេគឺជាសមាជិក "ក្រមា ស" នៅវត្តប្រធាតុ នាពេលក្រោយមក ក៏ប៉ុន្តែពុំមានភស្តុតាងស្ដីពីការចូលរួមដោយផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះនោះឡើយ[1763]។

- លោក យឹម ទិត្យ ពុំបានបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្សក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការនៅវត្តប្រធាតុ នោះឡើយ

901. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ នាំយកបញ្ជាទៅវត្តប្រធាតុ ដើម្បីសម្លាប់អ្នកទោស និងយកប្រមាត់ គឺគ្រាន់តែជាការសន្មត ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ និង ហោ ចាន់ តែប៉ុណ្ណោះ[1764]។ អ្នកទាំងពីរគឺជាសាក្សីដែលជាអ្នកជាប់ឃុំ ដែលមិនអាចដឹងដោយផ្ទាល់នូវព័ត៌មានលម្អិតអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម នៅខាងក្រៅវត្តប្រធាតុ អំពីកិច្ចដំណើរការរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ ឬអំពីបញ្ជាសន្មតដែលត្រូវបានដាក់ចេញឱ្យសម្លាប់មនុស្ស ឬយកប្រមាត់នោះឡើយ។ ដូចដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅខាងលើនិងខាងក្រោម ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ អោក ចាន់ និង ហោ ចាន់ មានកម្រិតទាបបំផុត ដោយសារមានភាពមិនច្បាស់លាស់

ដែរឬទេ? ចំនួនរបបហូបចុក គឺត្រូវកំណត់មកពីថ្នាក់លើ ខាងស្រុក។ ពួកយើង គឺមិនមានសិទ្ធិកំណត់ចំនួនរបបហូបចុកនោះទេ។ សម្រាប់អ្នកទោសខ្លះដែលត្រូវបានដោះលែង គឺយើងទុកឱ្យនៅជាមួយនឹងបុគ្គលិក ប្រហែលជា១ខែសិន មុនពេលនឹងគេបញ្ជូនទៅតាមសហករណ៍វិញ។ អ្នកទោសទាំងនេះ គឺហូបចុករបបដូចជាយើងបុគ្គលិកដែរ ដើម្បីឱ្យមានកម្លាំងកំហែងមុននឹងបញ្ជូនចេញទៅវិញ។")។

[1762] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០៦។

[1763] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០៥។

[1764] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣ និង កថាខណ្ឌ ២០៨។

ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភពនៃការយល់ដឹងរបស់ពួកគេអំពីតួនាទី និងសកម្មភាពរបស់លោក យឹម ទិត្យ និងដោយសារការចងចាំមិនច្បាស់លាស់ និងផ្ទុយគ្នាអំពីព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយ[1765]។

902. ស.ព.អ អះអាងបន្ថែមទៀតថា លោក យឹម ទិត្យ "បានបញ្ជា ង៉ោល ឱ្យសម្លាប់មនុស្ស២០០នាក់" ក្នុងស្រុកគិរីវង់[1766]។ ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺផ្អែកលើទស្សនៈដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយអ្នកនិពន្ធ Ben Kiernan នៅក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់ដែលមានចំណងជើង "របប ប៉ុល ពត" ក៏ប៉ុន្តែមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងអំពីភាពអាចជឿទុកចិត្តបាន និងអព្យាក្រឹតភាពនៃសៀវភៅនេះ[1767]។ ការអះអាងនេះ ខ្វះទាំងស្រុងនូវព័ត៌មានលម្អិតនិងបរិបទ ជាពិសេសវាពុំបាននិយាយអំពីទីតាំងនិងពេលវេលានៃបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្សដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះ។

903. កំណត់ហេតុដើមនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ Kiernan ជាមួយ ង៉ោល មិនគាំទ្ររឿងរ៉ាវដែលគាត់ប្រាប់នៅក្នុងសៀវភៅ "របប ប៉ុល ពត" ដែលសរសេរថា "បញ្ជាតែងតែចេញមកពីប្រធានស្រុក ទិត្យ"[1768]។ យោងតាមកំណត់ហេតុដើមរបស់ Kiernan នៅពេល ង៉ោល និយាយអំពីការសម្លាប់មនុស្ស គាត់និយាយថា "គេបញ្ជាខ្ញុំឱ្យសម្លាប់មនុស្ស២០០នាក់"[1769]។ ង៉ោល ពុំបានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជានេះនោះឡើយ។ គេពុំអាចដឹងថាតើ ង៉ោល បានកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលជាក់លាក់ដែលចេញបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្ស ដែរឬទេ ឬថាតើការដាក់បន្ទុកដោយ Kiernan នៃសកម្មភាពនេះទៅលើ លោក យឹម ទិត្យ គឺជាការប្រឌិតឡើងដោយផ្ទាល់របស់ Kiernan មែនដែរ ឬទេ។ កិច្ចសម្ភាសន៍ ឬកិច្ចពិភាក្សាដែល Kiernan និយាយថា គាត់យកមកធ្វើជាសំអាង ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្រៅបរិបទតុលាការ។ ស.ច.ស បានសម្រេចថា ចម្លើយដែលត្រូវបានប្រមូលដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ មិនទទួលបាននូវសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ

[1765] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៧០ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៧៨, កថាខណ្ឌ ៨៥១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨៥៦ និង *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១៥១១ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៥១៣។

[1766] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៩។

[1767] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៨៧។

[1768] ឯកសារ D6.1.1105, Ben Kiernan របបប៉ុល ពត KH 00637645 ("ង៉ោល បានទទួលបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្សពីររយនាក់។ បទបញ្ជាទាំងនេះតែងតែចេញមកពីមេស្រុកឈ្មោះទិត ដែលណែនាំឱ្យង៉ោលចាប់ប្រជាជនយកទៅឱ្យកងកម្លាំងសន្តិសុខស្រុក។")។

[1769] ឯកសារ D219/726.1.1 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ Ben Kiernan ជាមួយ ង៉ោល KH 01339960-01339962។

និងភាពអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ[1770] ហើយព័ត៌មាននៅក្នុងនោះ អាចយកមកធ្វើជាសំអាង ដោយ ស.ច.ស បានតែក្នុងករណីដែលវាត្រូវបានអះអាងបញ្ជាក់បន្ថែមដោយប្រភពផ្សេងៗទៀត[1771] ដូចដែលត្រូវបានលើកឡើងខាងលើ[1772]តែប៉ុណ្ណោះ។

904. ការវិភាគបន្ថែមទៀតអំពីកំណត់ហេតុដើមរបស់ Kiernan ស្ដីពីការសម្ភាស ង៉ោល បង្ហាញថា Kiernan មានចេតនាបំពេញផ្នែកដែលបាត់បង់នៃរឿងរ៉ាវដែលគាត់ចង់បាន ដោយការសន្និដ្ឋានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់។ ដោយចាត់ទុកវាហាក់ដូចជាភស្តុតាងរបស់ ង៉ោល ផ្ទាល់ ស.ព.អ ដកស្រង់នូវសំណេររបស់ Kiernan នៅក្នុងសៀវភៅ "*របប ប៉ុល ពត*" យកមកធ្វើជាភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា "យឹម ទិត្យ ចាត់ទុកថាជាការក្បត់ជាតិ" ចំពោះការរត់គេចខ្លួនទៅវៀតណាម[1773]។ ក្រៅពីមិនមែនជាភស្តុតាងរបស់ ង៉ោល ផ្ទាល់ ការអះអាងរបស់ Kiernan នៅក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់ពុំឆ្លុះបញ្ចាំងនូវអ្វីដែលត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងកំណត់ហេតុផ្ទាល់របស់គាត់នោះឡើយ។ កំណត់ហេតុរបស់គាត់សរសេរថា៖ "អ្នកទាំងពីរបានរៀបចំផែនការដើម្បីរត់គេចខ្លួនទៅប្រទេសវៀតណាម នៅពេលមួយដែលខ្មែរនិងវៀតណាមកំពុងមានជម្លោះ ជនក្បត់ កម្ទេចចោល"[1774]។ កំណត់ហេតុនេះខ្វះភាពច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់។ ភាពពុំស៊ីចង្វាក់គ្នារវាងកំណត់ហេតុរបស់

[1770] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

[1771] សំណុំរឿង ០០៤/១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

[1772] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥១៣។

[1773] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៤ ដកស្រង់ពី៖ ឯកសារ D6.1.1105 Ben Kiernan របបប៉ុល ពត KH 00637646 ["លើសពីនេះទៀតគាត់ក៏បានសារភាពថា បានសម្លាប់មនុស្សពីរនាក់ដែលគេសង្ស័យថាមានផែនការរត់ទៅវៀតណាម។ ទិត បានចាត់ទុកថាជាអំពើ "ក្បត់" ហើយបានប្រាប់ ង៉ោល ឱ្យ "សម្លាប់ពួកគេចោល"។ "ប្រធានស្រុកបានមកបញ្ជាក់ថា៖ ខ្ញុំជាអ្នកធ្វើរឿងនេះ"។"]។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D219/726.1.1 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ Ben Kiernan ជាមួយ ង៉ោល KH 01339958-01339959, 01339960-01339962។

[1774] ឯកសារ D219/726.1.1 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ Ben Kiernan ជាមួយ ង៉ោល KH 01339960-01339962។

Kiernan ជាមួយនឹងការរៀបរាប់របស់គាត់នៅក្នុងសៀវភៅ *"របប ប៉ុល ពត"* បង្ហាញថា គាត់បានបរិយាយរឿងរ៉ាវប្រហាក់ប្រហែលមួយ ដោយផ្អែកលើកំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់គាត់។ Kiernan បង្ហាញថា ខ្លួនគាត់គឺជាអ្នកនិពន្ធម្នាក់ដែលមានចេតនាដាក់បញ្ចូលអង្គហេតុបន្ថែម ដើម្បីបំពេញចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងកំណត់ហេតុរបស់គាត់ នៅត្រង់កន្លែងណាដែលវាធ្វើឱ្យរឿងរ៉ាវកាន់តែស៊ីចង្វាក់ និងកាន់តែគួរឱ្យជឿជាក់។

905. ង៉ោល មិនអាចត្រូវបានសួរយកចម្លើយដោយ ស.ច.ស នោះឡើយ ពីព្រោះគាត់ស្លាប់ទៅហើយ[1775]។ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនត្រូវបានបញ្ជាក់ភាពត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងស្ថានភាពនៃការសួរយកចម្លើយនោះឡើយ។ ង៉ោល មានហេតុផល ចៀសវាងកុំឱ្យកំហុសធ្លាក់មកលើខ្លួនគាត់។ យោងទៅតាមភស្តុតាងដទៃទៀត ង៉ោល កាន់តួនាទីមួយនៅថ្នាក់ស្រុក ដែលគាត់ពុំបានប្រាប់ដល់ Kiernan នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍នោះឡើយ៖ ង៉ែត ង៉ាយ បានបញ្ជាក់ថា ង៉ោល មានឋានៈ "ខ្ពស់ជាងស្តេច" ហើយគាត់ពិនិត្យគ្រប់ការងារទាំងអស់នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់[1776]។ ដូចដែល Keirnan កត់សម្គាល់ ង៉ោល បានបដិសេធការពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ក្នុងការសម្លាប់មនុស្សបន្ថែមទៀត ទោះបីជាត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយសហសម័យជនរបស់គាត់ក៏ដោយ[1777]។ ញ៉េប នឹម បានពិពណ៌នា ង៉ោល ថា៖ "គាត់ពុំចេះអក្សរ ហើយគាត់ងាយនឹងសម្លាប់មនុស្ស [...] នៅពេលអ្នកណាម្នាក់ធ្វើកំហុសតូចតាចណាមួយ គាត់វាយពួកគេនឹងដំបងឬស្សី"[1778]។

906. ដោយពុំមានការពន្យល់ណាមួយ ស.ព.អ អះអាងថា ការសំអាងលើភស្តុតាងរបស់ Ben Kiernan "គឺសមហេតុផល" ដោយសារអវត្តមានរបស់ ង៉ោល និងដោយសារវត្តមាននៃកំណត់ហេតុនៃកិច្ចសន្ទនារបស់ Ben Kiernan ជាមួយ ង៉ោល[1779]។ វិធីសាស្ត្រថ្លៃប្រឌិតចំពោះភស្តុតាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលខ្វះមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ អាចនឹងសមហេតុផលជាងនេះ បើវានិយាយយោងទៅដល់តម្លៃភស្តុតាងនៃភស្តុតាងរបស់ Ben Kiernan ជាជាងគ្រាន់តែអះអាង

[1775] ឯកសារ D219/48 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ KH 01365549-01365551។

[1776] ឯកសារ D1.3.11.33 កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ NGET Ngay EN 00219268។

[1777] ឯកសារ D6.1.1105 Ben Kiernan របបប៉ុល ពត KH 00637646 ("សារុន បានចោទង៉ោលថា បានសម្លាប់ប្រជាជនហាសិបនាក់នៅក្នុងឃុំ [...] ប៉ុន្តែង៉ោលបានឆ្លើយបដិសេធថាខ្លួនពុំមានពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការសម្លាប់ទាំងនោះទេ។")។

[1778] ឯកសារ D219/524 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញេប នឹម ឆ.២៨ KH 01149872។

[1779] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៤ជើងទំព័រ ៦៣។

ថា ការសំអាងលើភស្តុតាងរបស់គាត់គឺ "សមហេតុផល" គ្រប់គ្រាន់។ ស.ព.អ ពុំអើពើចំពោះជំហររបស់ ស.ច.ស ដែលបានពិចារណាយ៉ាងហ្មត់ចត់ពាក់ព័ន្ធនឹងការមិនអនុវត្តសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន ចំពោះចម្លើយដែលត្រូវទទួលបាន ដោយពុំមានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ[1780]។ ស.ច.ស បានបញ្ជាក់ថា ព័ត៌មាននៅក្នុងចម្លើយបែបនោះ អាចយកមកធ្វើជាសំអាងដោយស.ច.សបានតែក្នុងករណីដែលមានភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែមតែប៉ុណ្ណោះ[1781]។ ស.ព.អ ដឹងថាពុំមានភស្តុតាងបញ្ជាក់បន្ថែម សម្រាប់គាំទ្រការអះអាងរបស់ Ben Kiernan អំពី ង៉ោល នោះឡើយ ហើយគាត់ពិតជាមានចិត្តមិនស្មោះត្រង់នោះឡើយ ដែលលើកឡើងថា វាជារឿង "សមហេតុផល" ដែល ស.ច.ស សំអាងលើទស្សនៈ ដែលមិនត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់អ្នកនិពន្ធម្នាក់ ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចសន្ទនា ដែលមិនត្រូវបានកត់ត្រាទុករបស់គាត់ជាមួយនឹងសាក្សី ដែលពុំមានវត្តមានម្នាក់។ ភស្តុតាងបែបនេះ ពុំអាចត្រូវផ្តល់តម្លៃភស្តុតាងនោះឡើយ។

907. ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយរបស់ សឿម ឈឿន និងភស្តុតាងរបស់ Kiernan ដើម្បីបង្ហាញឱ្យមានការយល់ច្រឡំថា ចម្លើយនេះ "គាំទ្រ" ការរៀបរាប់របស់ Kiernan ស្តីពីភស្តុតាងរបស់ ង៉ោល ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បញ្ជាឱ្យមានការសម្លាប់ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ[1782]។ តាមការពិតភស្តុតាងរបស់ សឿម ឈឿន គ្រាន់តែគាំទ្រភស្តុតាងរបស់ Kiernan ដែលថា តា ង៉ោល គឺជាប្រធានឃុំតែប៉ុណ្ណោះ។ ភស្តុតាងនោះ ពុំបានគាំទ្រការរៀបរាប់របស់ Kiernan ស្តីពីលោក

[1780] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥១៣។

[1781] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨ ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥១៣។

[1782] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣។

យឹម ទិត្យ នោះឡើយ[1783]។ ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់ គឺជាការសន្ទនារបស់សាក្សី ដែលត្រូវបានញ៉ាំងដោយសំណួរនាំមុខរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត[1784]។

908. ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ពុំមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ បានចេញបញ្ជាឱ្យសម្លាប់មនុស្សនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នោះឡើយ[1785]។

- **សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទិននឹងការពាក់ព័ន្ធរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់**

909. ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មិនមានលក្ខណៈស៊ីជម្រៅពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅពេលវេលាជាក់លាក់ទាក់ទិននឹងការចោទប្រកាន់នៅវត្តព្រះធាតុឡើយ។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា តាព្រីង គឺជាមនុស្សក្រោមបង្គាប់របស់គណៈស្រុកគិរីវង់ ប៉ុន្តែគ្មានភាពច្បាស់លាស់លើដំណាក់កាលជាក់លាក់ក្នុងរបប ក.ប.ធ ដើម្បីបង្ហាញនូវពេលវេលា ដែលមានទំនាក់ទំនងសិទ្ធអំណាចទាំងនេះជាមួយនឹងវត្តព្រះធាតុឡើយ។ ភស្តុតាងទាំងនេះមិនបង្ហាញពី៖ បញ្ហាអ្វីខ្លះដែលត្រូវបានរាយការណ៍ដោយតាព្រីងទៅគណៈស្រុកគិរីវង់ បញ្ហាអ្វីខ្លះដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់ ភាពញឹកញាប់ដែលព័ត៌មានត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយរវាងគណៈស្រុកគិរីវង់ និងប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តព្រះធាតុ។ ស.ព.អ មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលណាម្នាក់ក្នុងសមាសភាពគណៈស្រុកគិរីវង់ ដែលមានអំណាចត្រួតត្រាវត្តព្រះធាតុ ឬថាតើលោក យឹម ទិត្យ ផ្ទាល់ទទួលព័ត៌មានជាក់លាក់ពីតាព្រីង ឬផ្តល់ការណែនាំណាមួយដល់តាព្រីង ឬយ៉ាងណាឡើយ និងមិនបង្ហាញភស្តុតាងបន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការបំពេញមុខងាររបស់ គណៈស្រុកគិរីវង់ ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរសន្តិសុខនានានោះទេ[1786]។

[1783] ឯកសារ D219/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម ឈឿន ឆ.១៨ KH 01068050។ ជាការពិត មានមន្ទិលថាតើសក្ខីកម្មរបស់លោក Kiernan និង ស៊ឹម ឈឿន ស៊ីសង្វាក់គ្នាគ្រប់គ្រាន់អាចរកឃើញថា តាង៉ោល ពិតជាមេឃុំមែន ព្រោះសាក្សីផ្សេងទៀតបានលើកឡើងថា ង៉ោល ជាគណៈស្រុកគិរីវង់។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨២២ និង កថាខណ្ឌ ៨០៥។

[1784] ឯកសារ D219/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម ឈឿន ឆ.១៩-២០ KH 01068050។

[1785] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៤។

[1786] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៤។

910. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានតំណែងគ្រប់គ្រងលើ តាព្រីង នោះទេ។ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ, ឌុក ចាន់, ហូ យ៉ន និង អោក ចន គឺមិនអាចជឿជាក់បាន និងមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអះអាងថា វត្តព្រះធាតុ គឺជា "ឧបករណ៍" ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលគាត់ប្រើប្រាស់សម្រាប់ "ការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគនិរតី" ឬបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានអំណាចគ្រប់គ្រងលើវត្តព្រះធាតុដោយសារការចុះទៅទីនោះ ដូចត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ[1787]។

911. ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង 00៤ បញ្ជាក់ថា កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតបានចុះទៅកាន់វត្តព្រះធាតុដូចជា តាគុម[1788] យាយបូ[1789] យាយឃឿន[1790] និងតាណាំ[1791] ហើយគេមិនដឹងពីតួនាទីរបស់ពួកគាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា វត្តព្រះធាតុស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈឃុំ ជាជាងស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់មុខរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់[1792]។ នៅពេលគ្មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ស្តីពីតួនាទីពាក់ព័ន្ធរបស់សមាជិកគណៈឃុំ និងគណៈស្រុកទាក់ទិននឹងការគ្រប់គ្រងវត្តព្រះធាតុ ភស្តុតាងនេះគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងផ្តល់ការរកឃើញស្តីពីតួនាទីបុគ្គលរបស់លោក យឹម ទិត្យនៅវត្តព្រះធាតុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ។

912. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។ ការលើកឡើងរបស់ ឌុក ចាន់ ដែលថា តួនាទីរបស់លោក យឹម

[1787] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣២។

[1788] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៨ KH 01045250។ ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦ KH 00891155។

[1789] ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦ KH 00891155។ ឯកសារ D118/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ួន ឆ.១៦ KH 00891155។

[1790] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៨ KH 01045250។ ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុក ចាន់ ឆ.៩ KH 01040105។

[1791] ឯកសារ D219/326 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២២ KH 01099688 (តើលោកធ្លាប់ឮឈ្មោះ តាណាំ និងតាទិត្យ ដែរឬទេ? លោកចាំទេ? ឆ.២២៖ បាទ ខ្ញុំចាំ។ ពួកគេជាអ្នកទទួលខុសត្រូវពន្ធនាគារនោះ)។ សូមកត់សម្គាល់ថា នេះគឺជាកំហុស បកប្រែ។ ការបកប្រែត្រឹមត្រូវត្រូវដាក់ថា៖ ឆ.២២៖ មែនហើយ ពួកគេបានទៅពិនិត្យមើលមន្ទីរឃុំឃាំងនោះ។"។ *សូមមើល* ឯកសារ D219/326 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហោ យ៉ន ឆ.២២ KH 01099688។

[1792] ឯកសារ D118/303 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លី ឈួន ឆ.៥៣ KH 01024582 (វត្តព្រះធាតុស្ថិតនៅក្រោមថ្នាក់ឃុំ ហើយក៏ស្ថិតនៅក្រោមថ្នាក់ស្រុកផងដែរ [...])។

ទិត្យ ចាប់ពីអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៣ រហូតដល់អំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ គឺក្នុងការធានាថាមានរបប ហូបចុកគ្រប់គ្រាន់៖

> ជាទូទៅ គេ [ក្រុមរបស់ តាទិត្យ] ច្រើនសួរពួកយើងអំពីរបបហូបចុករបស់អ្នកទោស ឧទាហរណ៍គេសួរថា តើយើងផ្តល់អង្ករ៥កំប៉ុងដល់អ្នកទោស១០នាក់បានត្រឹមត្រូវដែរឬទេ? ចំនួនរបបហូបចុក គឺត្រូវកំណត់មកពីថ្នាក់លើ ខាងស្រុក។ ពួកយើង គឺមិនមានសិទ្ធិកំណត់ចំនួនរបបហូបចុកនោះទេ។ សម្រាប់អ្នកទោសខ្លះដែលត្រូវបានដោះលែង គឺយើងទុកឱ្យនៅជាមួយនឹងបុគ្គលិក ប្រហែលជា១ខែសិន មុនពេលនឹងគេបញ្ជូនទៅតាមសហករណ៍វិញ។ អ្នកទោសទាំងនេះ គឺហូបចុករបបដូចជាយើងបុគ្គលិកដែរ ដើម្បីឱ្យមានកម្លាំងកំហែងមុននឹងបញ្ជូនចេញទៅវិញ[1793]។

913. ស.ព.អ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់ខ្មាំងដែលសង្ស័យ និងការអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តផែនការនេះទេ។

(៥) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់

914. ស.ព.អ អះអាងថា មាន "ភស្តុតាងជាច្រើន" ដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បន្តមានវត្តមាន និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅស្រុកគិរីវង់ និងតំបន់ ១៣ "យ៉ាងរលូន" ចាប់ពីចំណុចដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាទទួលបានការតែងតាំងនូវតួនាទីដ៏សកម្មមួយនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[1794]។ ជំនួសឱ្យ "ភស្តុតាងជាច្រើន" ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ "ជិះនៅក្នុង

[1793] ឯកសារ D219/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុក ចាន់ ឆ.៩-១០ KH 01040105។

[1794] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២ (ការធ្វើដំណើររវាងភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យមិនមានឧបសគ្គជាចម្បងដល់ តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ ក្នុងការបំពេញភារកិច្ចនៅភូមិភាគទាំងពីរនោះទេ។ ណុប ធីម បញ្ជាក់ថា កម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបមួយក្រុមធំ អាចធ្វើដំណើរតាមរថភ្លើងក្នុងរយៈពេល ២៤ ម៉ោងប៉ុណ្ណោះ។ ដោយមានរថយន្តផ្ទាល់ខ្លួន តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ អាចធ្វើដំណើរអស់ពេលតិចជាងនេះឆ្ងាយ។)។

ឡានហ្សីប"[1795]។ ជំនួសឲ្យ "ភស្តុតាងជាច្រើន" ស.ព.អ បានប៉ាន់ស្មានពីពេលវេលានៃការធ្វើដំណើរតាមឡានហ្សីប និងរថភ្លើងទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី[1796]។

915. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា ចាប់ពីយ៉ាងហោចណាស់ឆ្នាំ១៩៧៥ លោក យឹម ទិត្យ គឺជាលេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងបន្តកាន់តំណែងទាំងនេះរហូតដល់អំឡុងខែមេសា-ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងសម្រាប់ការអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅស្រុកគិរីវង់តាមរយៈការចូលរួមចំណែករបស់គាត់ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក។ នៅពេលគ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ស.ព.អ បានធ្វើការអះអាងដោយស្រពិចស្រពិល និងគ្មានអត្ថន័យផ្នែកអង្គច្បាប់ថា "ភស្តុតាងទាំងមូលស្តែងឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលចេះតែរីកធំឡើងៗ"[1797]។

916. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីតំណែងជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ ទោះបីជាទស្សនៈផ្ទាល់របស់ ស.ព.អ យល់ថាតំណែងគណៈស្រុកមានរចនាសម្ព័ន្ធតឹងរ៉ឹងក្តី (ស.ព.អ លើកឡើងថា៖ "គណៈកម្មាធិការមួយមានសមាសភាពបីនាក់ រួមមាន លេខា អនុលេខា និងសមាជិកគ្រប់គ្រងថ្នាក់នីមួយៗក្នុងឋានានុក្រមចាត់តាំងរបស់ ប.ក.ក")[1798] និងបានកំណត់តឹងរ៉ឹងពីការទទួលខុសត្រូវនានា (ស.ព.អ លើកឡើងថា ៖ "លេខាទទួលខុសត្រូវលើការតែងតាំង និងដកសមាជិកគណៈកម្មាធិការ អនុលេខាទទួលខុសត្រូវលើសន្តិសុខ និងសមាជិកទទួលខុសត្រូវលើសេដ្ឋកិច្ច")[1799]។ ស.ព.អ មិនបានបំពេញតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួនឡើយ ព្រោះភស្តុតាងដែលគាត់ដកស្រង់មិនបានបញ្ជាក់គ្រប់គ្រាន់ពីតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈកម្មាធិការនានា (លេខា អនុលេខា ឬសមាជិក) ដែល

[1795] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២ ដកស្រង់ពី ឯកសារ D123/2/2.17a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសម្ភាសន៍ជាមួយ ណុប ធីម KH 00733842-00733843។ ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១០ KH 01040097។ ពេលវេលានិងទីកន្លែង ដែល យឹម ទិត្យ "ជិះក្នុងឡានហ្ស៊ីប" មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ ណុប ធីម និង វី ផាន់។

[1796] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២។

[1797] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[1798] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១៧។

[1799] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២០។

ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ (ការតែងតាំងក្នុងគណៈកម្មាធិការ សន្តិសុខ ឬសេដ្ឋកិច្ច) ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ។

(គ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ក្នុងភូមិភាគនិរតីឡើយ

917. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ ដាក់ "បញ្ហាដាច់ខាត" ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ ឬការអះអាងទូលំទូលាយថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ក្នុងភូមិភាគនិរតីទាំងមូលឡើយ[1800]។ សូម្បីតែការវិភាគដោយប្រញាប់ប្រញាល់លើការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការរៀបការដោយបង្ខំក្នុងភូមិភាគនិរតី ក៏បង្ហាញពីកង្វះមូលដ្ឋានភស្តុតាងដែរ។ ដោយសារតែ ស.ព.អ មិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទបញ្ជាក់ពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំទូទាំងភូមិភាគនិរតី ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទំនងជាពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេល ក.ប.ធ ទាំងមូល ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនបានពន្យល់ពីចំណុចនេះ ឬផ្តល់ភស្តុតាងគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនឡើយ។

918. ស.ព.អ សំអាងលើសាក្សីតែម្នាក់ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងដ៏ទូលំទូលាយនេះ។ តាមពិត ការបញ្ជាក់ពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការរៀបការដោយបង្ខំទូទាំងភូមិភាគនិរតីក្នុងអំឡុង ក.ប.ធ ទាំងមូល ផ្អែកលើការលើកឡើងជាបន្តបន្ទាប់របស់សាក្សីម្នាក់ (យូ ភ្នំ) ដែល "រំលឹកឡើងវិញថា តាទិត្យ បានប្រាប់ប្រជាជនឱ្យរៀបការដើម្បីឱ្យមានកូន មានគ្រួសារ និងបង្កើតយោធាថ្មីៗទៀត"[1801]។ ដោយគ្មានភស្តុតាងណាមួយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស.ព.អ បានធ្វើការអះអាងដោយគ្មានការចង្អុលបង្ហាញពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងបន្ថែមទៀតតាមរយៈ"សម្តី អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតរបស់ យឹម ទិត្យ" ដែលជាការ

[1800] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៧។

[1801] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៨៨ KH 01117239-01117240។

អះអាងមិនជាក់លាក់ និងមិនអាចយល់បាន[1802]។ ស.ព.អ បានច្រានចោលរាល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញច្បាស់ពី "សម្តី អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀត"ទាំងនេះ[1803]។

919. ស.ព.អ អះអាងថា ពាក្យសំដីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការរំលឹកឡើងវិញដោយ យូ ភ្នំ គឺជា "បញ្ជាដាច់ខាត" ឬ "ការណែនាំប្រជាជនក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ឱ្យរៀបការ និងបង្កើតកូន"[1804]។ ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាកំណត់ត្រាដែលមានពាក្យពេចន៍ដូចគ្នាគ្រប់ម៉ាត់ស្តីពីអ្វីដែលលោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយឡើយ ហើយវាមិនសមហេតុផលនោះទេដែលថា លោក យឹម ទិត្យ និយាយបែបនេះញឹកញាប់ច្រើនដងរៀងរាល់ឆ្នាំ។ ទោះបីជាភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ អាចតំណាងត្រឹមត្រូវឱ្យពាក្យសំដីរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្តី ក៏ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា ពាក្យសំដីទាំងនេះគឺជា "បញ្ជាដាច់ខាត" ដែលលោក យឹម ទិត្យ ដឹងថា "ត្រូវបានអនុវត្តជាញឹកញាប់តាមរយៈការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មគួរឱ្យរន្ធត់"ឡើយ[1805]។ ស.ព.អ គ្រាន់តែប្រឌិតការពិពណ៌នាតាមការចង់បាន ដោយគ្មានមូលដ្ឋានភស្តុតាងប៉ុណ្ណោះ។

920. តាមពិត ក្នុងទិសដៅផ្ទុយគ្នាពីការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានដាក់ "បញ្ជាដាច់ខាត" ស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំ យូ ភ្នំ បានលើកឡើងជាច្រើនលើកច្រើនសាថាគាត់មិនបានដឹងថាតើបញ្ជាលើការរៀបការដោយបង្ខំចេញពីប្រភពណាឡើយ៖

> ស៖ [...] [គណៈស្រុកដែលឱ្យប្រជាជនអនុវត្តគោលនយោបាយ] តើជាបញ្ជារបស់គាត់ ឬគាត់បានបញ្ជាពីណាមក?
>
> ឆ.៦៩៖ រស់នៅក្នុងរបបហ្នឹង គឺតាមឋានៈ តាមខ្សែហ្នឹងមក ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1806]។
>
> ស៖ តាមលោកដឹងថាតើ មេឃុំ ឬអ្នកណាដែលជាអ្នកដាក់បញ្ជាថា គូស្រករថ្មីត្រូវតែរួមដំណេកជាមួយគ្នា?
>
> ឆ.២៧៖ ខ្ញុំមិនអាចដឹងបានទេ[1807]។

[1802] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨។

[1803] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨។

[1804] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣៨។

[1805] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨។

[1806] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.៦៩ KH 01117228។

[1807] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២៧ KH 01117224។

921. ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ កាន់តែរួមតូចដោយសាររបៀបដែលភស្តុតាងនេះត្រូវបានដកស្រង់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត។ ដោយមិនសួរសំណួរទម្រង់បើក ដូចជា "តើនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំហ្នឹង តាទិត្យ បាននិយាយអ្វីខ្លះ?" ដែលអាចឱ្យសាក្សីឆ្លើយតបដោយសេរីទៅតាមការចងចាំរបស់គាត់អំពីព្រឹត្តិការណ៍នានាផ្អែកតាមការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួន អ្នកស៊ើបអង្កេតប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រគួសធីក ដើម្បីទទួលបានភស្តុតាងដាក់បន្ទុក តាមរយៈការប្រើប្រាស់សំណួរជាទម្រង់បិទបន្តបន្ទាប់គ្នាជាច្រើនស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំ៖

ស.១៨៣៖ តើនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំហ្នឹង តាទិត្យ មានបាននិយាយថា យើងត្រូវធ្វើអ្វីដើម្បីតបតទៅនឹងវៀតណាមដែលរំលោភទឹកដីខ្មែរទេ?

ស.១៨៤៖ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ តើគាត់មាននិយាយពីជនបង្កប់ទេ?

ស.១៨៥៖ តើ តាទិត្យ មាននិយាយទេ ថាត្រូវមានវិធានការណ៍ណាដើម្បីតទល់នឹងជនបង្កប់វៀតណាម?

ស.១៨៦៖ គាត់មានបាននិយាយទេ ថាប្រជាជនត្រូវតែជួយមើល ឬតាមដាន?

ស.១៨៧៖ តើ តាទិត្យ មានដឹងពីគោលនយោបាយពីការរៀបការដែលយើងនិយាយពីខាងដើមទេ[1808]?

922. ស.ព.អ មិនអើពើចំពោះសំណួរខាងដើមទាំងនេះ នៅពេលដែល យូ ភ្នំ មិនបានលើកឡើងពីការរៀបការដោយបង្ខំ និងនិយាយថា កម្មវត្ថុនៃកិច្ចប្រជុំគឺដើម្បី "អប់រំប្រជាជនពីការងារជីកប្រឡាយលើកទំនប់ បង្កបង្កើនផល"[1809]។ គួរកត់សម្គាល់ថា ស.ព.អ ដកស្រង់តែភស្តុតាងស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំដែលផ្តល់ដោយ យូ ភ្នំ ក្រោយការសម្រាកកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលមិនត្រូវបានកត់ត្រាប៉ុណ្ណោះ[1810]។

923. ចុងបញ្ចប់ ភាពអាចជឿជាក់បាននៃការលើកឡើងរបស់ យូ ភ្នំ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ កាន់តែរួមតូចថែមទៀត ដោយសារតែអ្នកស៊ើបអង្កេតបន្តសួរ យូ ភ្នំ ដែលជាសាក្សីអង្គហេតុជាច្រើនលើកច្រើនសាអំពីទស្សនៈរបស់គាត់៖

[1808] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៨៣-១៨៧ KH 01117239-01117240។

[1809] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៧៤ KH 01117238។

[1810] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ KH 01117232-01117233។

ស.៣៣៖ តាមយោបល់របស់លោក តើហេតុអ្វីបានជាអង្គការមានផែនការប្ដេជ្ញាយកគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធ[1811]?

ស.៤៤៖ តាមដែលលោកដឹង តើលោកជឿថា សមាជិកគណៈឃុំដឹងថាប្រជាជនខ្លាចមិនហ៊ានបដិសេធការរៀបការទេ[1812]?

ស.១០៨៖ លោកគិតថា ហេតុអីបានជាប្រជាជនត្រូវតែរៀបការអ្នកដែលមានសមាសភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា[1813]?

ស.១៤៦៖ តាមលោកដឹង តើកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក ឬថ្នាក់ឃុំ ជ្រើសរើសប្ដី ឬប្រពន្ធ ហើយប្ដី ឬប្រពន្ធហ្នឹង ព្រមរៀបការ ឬអង្គការជ្រើសរើសឱ្យ[1814]?

924. ការសួរសំណួររបៀបនេះ គឺប្រាស់ចាកពីគោលការណ៍គ្រឹះនៃការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបអង្កេតត្រឹមត្រូវ ដែលកំណត់ថា សាក្សីអង្គហេតុ គួរផ្ដល់ភស្តុតាងស្ដីពីអង្គហេតុដែលពួកគេបានដឹងផ្ទាល់ ជាជាងប៉ាន់ស្មានពីគំនិតរបស់ពួកគេ និងទស្សនៈផ្ទាល់របស់ពួកគេ[1815]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតប្រាកដជាបានដឹងថា ពួកគេគួរតែបានអានគោលការណ៍នេះ ហើយតាមពិតនេះជាអ្វីដែលលេចឡើងច្បាស់ក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍មួយផ្សេងទៀត៖

កំណត់សម្គាល់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ សាក្សីមានបំណងលុបចម្លើយត្រង់នេះ ព្រោះគាត់មិនចង់ផ្ដល់ការវាយតម្លៃផ្នែកច្បាប់ ហើយចម្លើយត្រង់នេះ គឺគ្រាន់តែជាទស្សនៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានជម្រាបប្រាប់គាត់ថា គាត់ត្រូវបានស្នើសុំឱ្យនិយាយការពិត ក្នុងនាមជាសាក្សី ពុំគួរផ្ដល់ការវាយតម្លៃផ្នែកច្បាប់។ ហេតុនេះ លើកលែងតែចម្លើយដែលផ្ដល់ឱ្យជាចម្លើយមិនពិត កំណត់ត្រាដែលបានកត់រួចមកហើយ មិនអាចកែប្រែបានទេ។ ហើយកំណត់ត្រាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវតែស៊ីសង្វាក់ជាមួយខ្សែអាត់សំឡេង[1816]។

[1811] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ KH 01117224-01117225។

[1812] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ KH 01117225-01117226។

[1813] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ KH 01117231-01117232។

[1814] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ KH 01117236។

[1815] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥២២។

[1816] ឯកសារ D219/737 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឌឹម ឌឹមហ៊ាត ឆ.៩១ KH 01221313។

925. មានហានិភ័យដ៏សំខាន់មួយដែល យូ ភ្នំ អាចយល់ថា គាត់ត្រូវបានសួរឱ្យបញ្ចេញទស្សនៈស្តីពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងកិច្ចប្រជុំ ជាជាងការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនលើអង្គហេតុ។ បន្ទាប់ពីការដេញដោល យូ ភ្នំ ចាប់ផ្តើមប៉ាន់ស្មានថា វាប្រាកដជា "មានន័យថា" មានការដាក់បញ្ជា៖

> សៈ តាមលោកដឹងថាតើ មេឃុំ ឬអ្នកណាដែលជាអ្នកដាក់បញ្ជាថា គូស្រករថ្មីត្រូវតែរួមដំណេកជាមួយគ្នា?
>
> ឆ.២៧៖ ខ្ញុំមិនអាចដឹងបានទេ។ [01117224]
>
> សៈ ខ្ញុំមិនសួរថានរណាទេ ខ្ញុំសួរថា តើគេមានទិសដៅ ឬក៏មាននៅបញ្ជាអ្វីទេ ដែលតម្រូវឱ្យគូស្រករថ្មីត្រូវតែចុះដំណេកជាមួយគ្នា?
>
> ឆ.២៨៖ គឺគេដាក់អ៊ីចឹងហ្នឹង គឺគេដាក់បញ្ជាឱ្យត្រូវតែរួមដំណេក[1817]។

926. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ តាមរយៈការចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។

(ឃ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមតាមរយៈ "អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតនៅភូមិភាគនិរតីឡើយ"។

927. ក្នុងផ្នែកមួយនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ដែលមានចំណងជើងថា "អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតក្នុងភូមិភាគនិរតី" ស.ព.អ ខិតខំបំប៉ោងតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដល់កម្រិតហួសហេតុ ដោយរៀបរាប់ថា លោក យឹម ទិត្យ ដឹងគ្រប់រឿង និងមានអំណាចទូទាំងភូមិភាគនិរតីក្នុងអំឡុងពេលយុត្តាធិការនេះទាំងមូល[1818]។ ស.ព.អ គ្មានមូលដ្ឋានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើការអះអាងយ៉ាងទូលំទូលាយដូច្នេះឡើយ។

928. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវមិនជាក់លាក់ និងចម្រុះ "ទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា" គឺមិនច្បាស់លាស់ និងគ្មានអត្ថន័យ។ ខណៈដែល ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងទាំងនេះអំពី

[1817] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២៧ KH 01117224។

[1818] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤០។

"ភូមិភាគនិរតី" ទាំងមូល ភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ដើម្បីគាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ លើ "អំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតនៅភូមិភាគនិរតី" ទាក់ទងតែកម្រិតស្រុកគិរីវង់ប៉ុណ្ណោះ[1819]។

ភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"

929. ភស្តុតាងតិចតួចរបស់ លួន មល់ ស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ។ អំឡុងពេលដែល លួន មល់ និយាយថា គាត់គឺជា នីរសារក្នុងស្រុកគិរីវង់គឺចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៣ "ប្រហែលមួយឆ្នាំ" រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ ព្រោះគាត់បាត់បង់តំណែងក្រោយការរំដោះក្រុងភ្នំពេញ[1820]។ ដល់ពេលក្រោយមក គាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យធ្វើឆ្នាំង និងលែងដឹងលឺពីគណៈស្រុកគិរីវង់ទៀតហើយ[1821]។ លួន មល់ បាននិយាយយ៉ាងច្បាស់ថា គាត់មិនបានដឹងពីតំណែងក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ក្រោយការរំដោះក្រុងភ្នំពេញទេ ព្រោះគាត់លែងជានីរសារទៀតហើយ[1822]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ, លួន មល់ លើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងមុនការរំដោះក្រុងភ្នំពេញ[1823]។ ភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ ស្តីពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅអំឡុងពេលមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រហម មិនអាចយកជាភស្តុតាងបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងស្រុកគិរីវង់បានឡើយ[1824]។

930. លួន មល់ មិនបានដឹងអ្វីសំខាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ គាត់មិនបានដឹងដោយផ្ទាល់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ ហើយ ស.ព.អ បានច្រានចោលភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ ដែលលើកឡើងថា គាត់មិនធ្លាប់មានទំនាក់ទំនងជាមួយ

[1819] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤០។

[1820] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.១៥៩ KH 01104677។ លួន មល់ បានក៏អះអាងដែរថា គឺ "៦ខែបន្ទាប់ពីបែកភ្នំពេញ" ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.២៤ KH 01104663។

[1821] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.២២ KH 01104663។

[1822] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.១៤ ,ឆ.៧៨ KH 01104662, 01104670។

[1823] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៨១ KH 01104670។

[1824] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

តាទិត្យ នៅពេលដែលគាត់ធ្វើជានីរសារ និងប្រហែលជាមិនបានដឹងពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។

សៈ តើលោកស្រីធ្លាប់មានទំនាក់ទំនងអីជាមួយនឹងតាទិត្យនៅពេលណាមួយដែរឬទេ?

ឆ.១២៩៖ អត់ទេ។

សៈ តើលោកស្រីធ្លាប់ឮតាទិត្យនិយាយនៅពេលណាមួយដែរឬទេ?

ឆ.១៣០៖ អត់ទេ។

សៈ តើលោកស្រីចាំថាធ្លាប់យកសំបុត្រដែលគេចារថាបញ្ជូនទៅឱ្យតាទិត្យដែរឬទេ?

ឆ.១៣១៖ ចាស។

សៈ តើលោកស្រីដឹងទេថាលិខិតដែលគេចារទៅឱ្យតាទិត្យនិយាយខ្លឹមសារអ្វីដែរឬទេ?

ឆ.១៣២៖ អត់ទេ ព្រោះគេចារថា រក្សាសិទ្ធិ[1825]។

931. កិច្ចសម្ភាសន៍ លួន មល់ បង្ហាញច្បាស់ថា គាត់មិនបានដឹងអ្វីសំខាន់អំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ ហើយគាត់ក៏មិនស្ថិតក្នុងតំណែងណាមួយដែលធ្វើឱ្យគាត់បានដឹងពីចំណុចនេះដែរ។ គាត់និយាយថា ៖ "ខ្ញុំគ្រាន់តែបញ្ជូនសំបុត្រប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងពីខ្លឹមសារនៃសំបុត្រឡើយ"[1826]។

932. អ្វីដែល លួន មល់ លើកឡើងនោះ គឺតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅថ្នាក់ស្រុក គឺការអប់រំនយោបាយ ហើយលោក យឹម ទិត្យ មានតួនាទីរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល មិនមែនមានតួនាទីសេដ្ឋកិច្ច ឬយោធានោះទេ[1827]។ លួន មល់ និយាយថា "តាទិត្យ" "ជាអ្នកពង្រឹងនយោបាយ ដែលគាត់ចង់មានន័យថា "គឺជាការហៅអ្នកក្រោមៗឱ្យមកអប់រំដើម្បីយល់ច្បាស់ពីតួនាទីរបស់ពួកគេ"[1828]។ ភស្តុតាងនេះហាក់ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការអះអាងយ៉ាងទូលំទូលាយរបស់ ស.ព.អ

[1825] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.១២៩-១៣២ KH 01104675។

[1826] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៥៤ KH 01104667។

[1827] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៨១ KH 01104670។

[1828] ឯកសារ D219/358 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួន មល់ ឆ.៨៤-ឆ.៨៥ KH 01104671។

ដែលថាការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ គ្របដណ្តប់លើផ្នែកទាំងអស់នៃការគ្រប់គ្រង ក.ប.ធ ទាក់ ទងនឹងផ្នែក "នយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"[1829]។

933. ភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ ដែលថាគាត់មិនបានដឹងពី "តាទិត្យ" ស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សី អំ គុណា ដែលលើកឡើងថា លួន មល់ មិនមែនជានីរសាររបស់តាទិត្យទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែជានីរសាររបស់យាយបូ និងតាគុមប៉ុណ្ណោះ[1830]។

934. ក្រៅពីនេះ និងបូករួមនឹងការលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ មិនអាចជឿទុកចិត្តបានឡើយ[1831]។ ដោយមិនសូវមានព័ត៌មានមានប្រយោជន៍ណាមួយស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ភស្តុតាងរបស់ លួន មល់ គួរត្រូវបានកំណត់ថាគ្មានតម្លៃភស្តុតាងស្តីពីចំណុចនេះ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ៅ ឆោម ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"</u>

935. ក្នុងភស្តុតាងស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ស.ព.អ បានដកស្រង់យោបល់មិនច្បាស់លាស់ និងមិនជាក់លាក់របស់ ម៉ៅ ឆោម ដែលថា "តាទិត្យ ប្រហែលជាកាន់ខាងភ័ស្តុភារ"[1832]។ នេះមិនមែនជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសន្និដ្ឋានពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ និងការទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់គាត់ឡើយ។ ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងនេះ កាន់តែរួមតូចដោយសារការលើកឡើងផ្ទុយគ្នារបស់ ម៉ៅ ឆោម ដែលថា "តាទិត្យ" កាន់ខាងសេដ្ឋកិច្ច[1833]។ ម៉ៅ ឆោម និយាយថា "តាទិត្យ" កាន់ខាងសន្តិសុខ

[1829] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៩។

[1830] ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អំ គុណា ឆ.៥៣ KH 00900699។

[1831] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៤១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤២, កថាខណ្ឌ ៨២១ និង កថាខណ្ឌ ៨៤៣។

[1832] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៤៩ KH 01045273។ ("ស៖ តើអ្នកណាជា តាទិត្យ? តើលោកឮឈ្មោះ តាទិត្យ នៅពេលណា? ឆ.៤៩៖ តាទិត្យ ធ្វើការនៅថ្នាក់ស្រុកគិរីវង់ដែរ គាត់ប្រហែលជាកាន់កាប់ខាងភស្តុភារ។")។

[1833] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៤៩ KH 01045273។

ប៉ុន្តែគាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងលម្អិត និងស៊ីសង្វាក់គ្នាស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ[1834]។

936. ការអំពាវនាវឱ្យ ស.ច.ស ពិចារណាពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានមិនសមហេតុផលលើភស្តុតាងរបស់ ឆោម ម៉ោង គឺជាការប្រមាថកាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈរបស់ ស.ច.ស ក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ មេធាវីការពារក្តីមិនចង់ធ្វើឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង 00៤ របស់ ស.ព.អ កាន់តែយ៉ាប់យ៉ឺននោះទេ ប៉ុន្តែវាជាកាតព្វកិច្ចប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ក្នុងការឆ្លើយតបទៅតាមកាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈ។ ម៉ៅ ឆោម ពិតជាមិនបានដឹងពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យដែលរងការចោទប្រកាន់ និងបានធ្វើការប៉ាន់ស្មានដោយស្រពិចស្រពិល។ តាមពិត ភស្តុតាងរបស់ ម៉ៅ ឆោម ដែលមានព័ត៌មានស្តីពីការទទួលខុសត្រូវ និងកិច្ចការជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានចាត់តាំងឱ្យលោក យឹម ទិត្យ នោះគឺ តាទិត្យ ឃ្លាំមើលសកម្មភាពកសិកម្មប្រចាំថ្ងៃរបស់ ម៉ៅ ឆោម។ ម៉ៅ ឆោម លើកឡើងថា៖ "បាទ, តាទិត្យ ធ្លាប់ប្រើខ្ញុំឱ្យទៅធ្វើនេះធ្វើនោះ ដូចជា ដឹកគោអីជាដើម"[1835]។ នេះក៏ជាភស្តុតាងតែមួយគត់ផងដែររបស់ ម៉ៅ ឆោម ស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកតាមការសង្កេតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់។

937. ម្យ៉ាងវិញទៀត ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស និងបកស្រាយខុសជាបន្តបន្ទាប់នូវភស្តុតាងរបស់ ម៉ៅ ឆោម តាមរយៈការច្រានចោលសម្រង់កាលបរិច្ឆេទដែលបង្ហាញថា ភស្តុតាងនេះមិនស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង 00៤៖

សៈ តើ តាទិត្យ ធ្វើការនៅស្រុកគិរីវង់នៅឆ្នាំណា?

ឆ.៥0៖ ប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៣ ឬឆ្នាំ១៩៧៤។

សៈ តើក្រោយមកទៀត តាទិត្យ ធ្វើការនៅកន្លែងណា?

ឆ.៥១៖ ក្រោយមកទៀត វៀតណាមក៏ចូលមកដល់ ហើយក៏រត់អស់ទៅ[1836]។

[1834] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៦៩ KH 01045275។ ("សៈ តើអ្នកណាជាមេនៅពីលើតាទិត្យ? ឆ.៦៩៖ ខ្ញុំមិនដឹងអ្នកណានៅពីលើ តាទិត្យ ទៀតទេ។ តែខ្ញុំឮថា តាទិត្យ ទទួលខុសត្រូវផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចស្រុក ហើយអ្នកផ្សេងទៀតទទួលខុសត្រូវខាងសន្តិសុខ។")។

[1835] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៥៥ KH 01045273។

[1836] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៤៩-៥១ KH 01045273។

ភស្តុតាងរបស់ ហុក ចន ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"

938. ហុក ចន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ឡើយ។ គាត់និយាយថា "តាទិត្យ"មានតួនាទីក្នុង"ការឃោសនា"នៅថ្នាក់ស្រុកពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលណាមួយមុនឆ្នាំ១៩៧៥ និងមុនពេលចាប់ផ្តើមយុត្តិសាស្ត្រពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងស្រុកគិរីវង់[1837]។ ហុក ចន និយាយថា គាត់បានដឹងពីតួនាទីនេះដោយសារ តាទិត្យ ចេញចូលកន្លែងរបស់គាត់នៅឆ្នាំ១៩៧៥[1838]។

ភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយអាហារ និងការឃោសនា"

939. ស.ព.អ លើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវពីភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ព្រោះ ឡាច សម្បត្តិ មិនបានលើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់លើ "ការដាក់បញ្ជា" ទៅប្រធានកងនោះទេ[1839]។ ផ្ទុយទៅវិញ ឡាច សម្បត្តិ និយាយថា គាត់ "មិនដែលបានឃើញតាទិត្យ" និង "ធ្លាប់លឺតែឈ្មោះ" និង "មិនដែលលឺទេ ព្រោះតាទិត្យ នៅថ្នាក់ខ្ពស់គឺថ្នាក់ស្រុក"[1840]។ ព្រះរាជអាជ្ញាដែលយុត្តិធម៌ ប្រាកដជាមិនអាចធ្វើការចោទប្រកាន់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ ដោយមិនបានដឹងលឺពីអត្ថិភាពភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ឡើយ ៖ "ខ្ញុំមិនដឹងថានរណាជាគណៈស្រុកគិរីវង់ទេ [នៅអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩]"[1841]។

940. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ពីរបៀបដែល ឡាច សម្បត្តិ បានដឹងថា លោក យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកម្នាក់ក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ឡើយ។ ឡាច សម្បត្តិ ប៉ាន់ស្មានថា ដោយសារគាត់បានដឹងពីប្រធានកងយុវជនថា បញ្ជាគឺមកពីថ្នាក់ស្រុក គឺមកពីតាទិត្យ[1842]។

941. ក្នុងបរិបទនេះ កាលបរិច្ឆេទភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ មិនត្រូវកំណត់នោះទេ និងពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលទាំងមូលនៃរបបខ្មែរក្រហមចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩[1843]។

[1837] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៥-៧ KH 01110206។

[1838] ឯកសារ D219/369 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក ចន ឆ.៨-១០ KH 01110206-01110207។

[1839] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៥ KH 01112270។

[1840] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៣-១៤ KH 01112269-01112270។

[1841] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.៣ KH 01112267។

[1842] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.១៥ KH 01112270។

<u>ភស្តុតាងរបស់ គិម ភី ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"</u>

942. ស.ព.អ បានដកស្រង់ដោយភ័ន្តច្រឡំនូវភស្តុតាងរបស់ គិម ភី និងមិនអើពើចំពោះភស្តុតាងរបស់ គិម ភី ដែលផ្ទុយស្រឡះពីភស្តុតាងដែលដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ។ គិម ភី បាននិយាយពី "តាទិត្យ" ថា ៖ "ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់រវល់ការងារអ្វីទេ"[1844]។ គិម ភី និយាយថា គាត់ធ្វើការនៅកងចល័តក្នុងឃុំគោកព្រេចក្នុងរបប ក.ប.ធ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់មិនសូវមានកាលបរិច្ឆេទស្តីពីកិច្ចប្រជុំដែលគាត់បានចូលរួមនៅថ្នាក់ស្រុកឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ស្តីពី "ការទទួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងនយោបាយ ភ័ស្តុភារ សេដ្ឋកិច្ច ការចែកចាយម្ហូបអាហារ និងការឃោសនា"</u>

943. ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស និងបកស្រាយខុសជាបន្តបន្ទាប់លើភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ដែលមិនសំដៅលើការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ។ ភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់របស់ តឹម ផល គ្រាន់តែលើកឡើងថា គណៈឃុំកំពែងក្នុងឃុំកំពែងទទួលបញ្ជាពីគណៈស្រុកគិរីវង់ "ដូចជា ណែនាំលើកទំនប់ និងជីកប្រឡាយ"[1845] ។

944. តាមរយៈការដាក់ការណែនាំទាំងនេះឱ្យពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុសលើភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ដែលលើកឡើងផ្ទុយគ្នាថា គាត់មិនច្បាស់ថានរណាដាក់បទបញ្ជាពីគណៈស្រុកគិរីវង់ទៅគណៈឃុំក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំផែនការឡើយ ដោយលើកឡើងថា ៖ "គឺមិនទៀងទាត់ទេ ពេលខ្លះតែលេខាស្រុកមកចូលរួម ពេលខ្លះទៀតតែលេខារងស្រុក ហើយពេលខ្លះតែសមាជិកស្រុក ពេលខ្លះគឺពួកគេមកចូលរួមទាំងអស់គ្នាតែម្តង"[1846]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានដកស្រង់កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ពី តឹម ផល ស្តីពីពេលដែលកិច្ចប្រជុំរៀបចំផែនការត្រូវបានរៀបចំឡើងឡើយ[1847]។

[1843] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.៣ KH 01112267។

[1844] ឯកសារ D118/21 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គិម ភី ឆ.៣៩ KH 00891151។

[1845] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៣២-ឆ.៣៥ ឆ.៣៩ KH 01133416-01133417។

[1846] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹម ផល ឆ.៣៩ KH 01133417។

[1847] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៤៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៤៥, កថាខណ្ឌ ៨១១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៨១៩។

<u>ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "ការផ្គត់ផ្គង់ម្ហូបអាហារដ៏សម្បូរបែប" គឺមិនសមហេតុផល និងគ្មានន័យ។</u>

945. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ គួរផ្អែកលើភស្តុតាងប៉ាន់ស្មានថាមាន "ម្ហូបអាហារដ៏សម្បូរបែប" ក្នុងមន្ទីរដែលគេនិយាយថា លោកយឹម ទិត្យ ធ្វើការ (មាន "ជ្រូក ៣០-៤០ ក្បាល" "ចេក" និង "ល្ហុង") គឺជារឿងមិនសមហេតុផល[1848]។ ខណៈដែលមេធាវីការពារក្តីមិនចង់ធ្វើឱ្យភាពរឹងមាំនៃភារកិច្ចរបស់ ស.ព.អ កាន់តែធ្លាក់ចុះដែលស្តែងឡើងតាមរយៈសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះ មេធាវីការពារក្តីមានកាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈក្នុងការឆ្លើយតប។

946. ម៉ឹង វេត មិនបាននិយាយថាមានអាហារ "ដ៏សម្បូរបែប" ឡើយ។ ម៉ឹង វេត បានផ្តល់ភស្តុតាងថាមាន "បន្លែ សាច់ [...] ឱ្យទ័ពផងដែរ"[1849]។ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការលើកឡើងថា មតិយោបល់របស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីវត្តមានសត្វ និងដើមឈើហូបផ្លែនៅមន្ទីរមួយ អាចបញ្ជាក់អត្ថន័យណាមួយពីការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរលើលោក យឹម ទិត្យ។ ជាពិសេសក្នុងបរិបទនៃរបប ក.ប.ធ ដែលពឹងផ្អែកលើកសិកម្ម ដែលមានគោលនយោបាយបង្កើនផលិតកម្មស្បៀងអាហារដើម្បីចិញ្ចឹមប្រជាជនកម្ពុជា វត្តមានសត្វ និងដើមឈើហូបផ្លែមិនផ្តល់មូលហេតុអង្គហេតុនៃការរកឃើញណាមួយឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ម៉ឹង វេត និយាយថា សំណើរបស់អង្គភាពទ័ពដែលសុំស្បៀងអាហារគឺលើសពីអ្វីដែលមានក្នុងមន្ទីរ។ ឧទាហរណ៍ "បើយើងស្នើសុំបន្លែ សាច់ គឺគាត់ឱ្យតាមអ្វីដែលគាត់មាននៅក្នុងមន្ទីររបស់គាត់។ គាត់មិនទៅយកពីណាមកឱ្យទេ គឺគាត់ឱ្យតាមអ្វីដែលគាត់មាន"[1850]។

947. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ មានការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ខ្លួនលើការផ្គត់ផ្គង់ម្ហូបអាហារទាំងនេះឡើយ។ ម៉ឹង វេត មិនបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកថា លោក យឹម ទិត្យ ដាក់បញ្ជាលើការចែកចាយម្ហូបអាហារឡើយ។ ម៉ឹង វេត និយាយថា គាត់រង់ចាំនៅក្រោមមន្ទីរ ហើយនីរសារម្នាក់ទៀតយកសំបុត្រមកឱ្យគាត់វិញ[1851]។ ម៉ឹង វេត និយាយថា គាត់សង្កេតឃើញមានសត្វ និងផ្លែឈើក្នុងមន្ទីររបស់ តាគុំ និង "តាទិត្យ" ហើយ ម៉ឹង វេត បាននិយាយក្នុងភស្តុតាងថា គាត់ "ធ្លាប់

[1848] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០។

[1849] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៥ KH 01136701។

[1850] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១២១ KH 01136721។

[1851] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១១ KH 01136702។

យកសំបុត្រទៅឱ្យ តាទិត្យ និងតាគុំ” និងបានបញ្ជាក់ឡើងវិញក្នុងបទសម្ភាសន៍ថានេះជា “កន្លែងពួកគាត់”[1852]។

948. ក្រៅពីនេះ ការកំណត់ពេលវេលានៃការមើលឃើញរបស់ ម៉ឹង វេត ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្គត់ផ្គង់ម្ហូបអាហារទាំងនេះ គឺមិនច្បាស់លាស់។ គាត់និយាយថា “យូរៗម្តង ខ្ញុំបានយកសំបុត្រទៅឱ្យ តាទិត្យ និងតាគុំ ដើម្បីសុំស្បៀង ដូចជា សាច់ ម្ហូប ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់យោធា”[1853]។ ម៉ឹង វេត មិនចាំពីពេលដែលគាត់បញ្ជូនសំបុត្រទេ។ គាត់និយាយថា “ប្រហែលចន្លោះដើមឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៦”[1854]។ កាលបរិច្ឆេទមិនច្បាស់លាស់ទាំងនេះគឺមិនមែនក្រោយខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ឡើយ ព្រោះ ម៉ឹង វេត បានចាកចេញពីស្រុកគិរីវង់ទៅក្រុងភ្នំពេញដើម្បីបន្តទៅខេត្តក្រចេះ[1855]។

949. តួនាទីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចែកចាយម្ហូបអាហារនៅថ្នាក់ស្រុកនៅចំណុចណាមួយក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មិនគាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ស្តីពីការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ។ វាមិនបាន “ចង្អុលបង្ហាញមួយទៀតពីឋានៈនិងភាពលេចធ្លោររបស់យឹម ទិត្យ” ដូចជា ស.ព.អ លើកឡើងនោះទេ[1856]។ ត្រឹមកម្រិតដែលភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពី “ជ្រូក ៣០-៤០ ក្បាល” “ចេក” និង “ល្ពៅ” មិនពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាច និងឥទ្ធិពលរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគនិរតី ភស្តុតាងនេះផ្តោតតែលើការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ លើកិច្ចការកំប៉ិកកំប៉ុកដែលសមស្របសម្រាប់កម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបប៉ុណ្ណោះ។

950. ផ្អែកតាមភាពខុសគ្នាយ៉ាងឆ្ងាយរវាងភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះ និងការលើកឡើងហួសហេតុរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ គេអាចនិយាយបានថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគនិរតី សន្និដ្ឋានរួមជាមួយនឹងភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ដែលថា “លោក យឹម ទិត្យ ជាអ្នកសម្រេចឱ្យម្ហូបអាហារ” “ជ្រូក ៣ ក្បាល បន្លែ ចេក

[1852] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៥ KH 01136701។

[1853] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៥ KH 00975763។

[1854] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៧ KH 01136702។

[1855] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១២៥ KH 01136722។

[1856] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០។

ល្អុង [...]"[1857]។ វាជាការចំអកលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឭសនកម្មរបស់មនុស្សក្នុងរបប ក.ប.ធ ដែលក្រោយពីការស៊ើបអង្កេតជាយូរ ស.ព.អ បានលើកយកភស្តុតាងនេះជាផ្នែកដ៏សំខាន់នៃករណីរបស់គាត់ប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ។ វាជាការសរុបសេចក្តីមិនសមស្របលើភាពគ្រប់គ្រាន់នៃភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងដែលថា លោក យឹម ទិត្យបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅភូមិភាគនិរតី។

(ង) លោក យឹម ទិត្យ មិនទទួលបានសិទ្ធិអំណាចដោយផ្អែកតាមទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយតាម៉ុកឡើយ

951. យោងតាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងភូមិភាគនិរតី គួរត្រូវបាននិយាយសរុបចេញពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធរបស់គាត់ជាមួយតាម៉ុក" ដែល "កម្មាភិបាលម្នាក់មកពីស្រុកត្រាំកក់បានរៀបរាប់អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេថា "ដូចឪ និងកូន"[1858]។ ផ្អែកតាមមូលដ្ឋានដែលមិនគួរឱ្យជឿនេះ ស.ព.អ បានអះអាងថា "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនេះមានន័យថា អំណាច*តាមព្រឹត្តន័យ* របស់ យឹម ទិត្យ ធំជាងសិទ្ធិអំណាច*តាមនីតិន័យ* របស់គាត់ទៅទៀត"[1859]។

952. យោងតាមការវិភាគខាងក្រោម គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីប្រភេទនៃ "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ" ដែលរៀបរាប់ដោយ ស.ព.អ នោះទេ។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា ទំនាក់ទំនងគ្រួសាររបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក បានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចកម្រិតខ្ពស់ដល់គាត់ដូចការរៀបរាប់របស់ ស.ព.អ ឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន ស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

953. វាមិនច្បាស់ថាតើ រៀល សន ដឹងអ្វីមួយពីលោក យឹម ទិត្យ ឬទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយ តាម៉ុក ដោយរបៀបណានោះទេ។ មានមន្ទិលសង្ស័យសំខាន់ៗអំពីថាតើ រៀល សន អាចកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ បានដែរ ឬទេ ជាពិសេសដោយសារតែគាត់មិនធ្លាប់មានទំនាក់ទំនង

[1857] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩០។

[1858] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១។

[1859] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១។

ផ្ទាល់ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងជឿថា លោក យឹម ទិត្យ បានស្លាប់ និង ធ្លាប់ធ្វើការក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញនៅអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម៖

ស៖ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់លោក លោកបាននិយាយថាលោកស្គាល់កម្មាភិបាលម្នាក់ឈ្មោះ តាទិត។ តើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?

ឆ.៧០៖ តាទិតស្លាប់ហើយ។

ស៖ ឈ្មោះពេញ គឺ យឹម ទិត ហៅ តាទិត តើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?

ឆ.៧១៖ បាទ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម តាទិត ធ្វើការនៅទីក្រុងភ្នំពេញ។

ស៖ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម តើលោកស្គាល់ តាទិត ដោយរបៀបណា? ហើយ តើលោកធ្លាប់ជួប តាទិត ដែរឬទេ?

ឆ.៧២៖ ខ្ញុំមិនដែលមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងការងារជាមួយនឹង តាទិត នោះទេ[1860]។

954. នេះគឺជាចំណុចប្រសព្វគ្នាសមស្របមួយក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះ ក្នុងការសួរសំណួរតាមដានបន្តដើម្បីស្ទាបស្ទង់ភាពអាចជឿជាក់បាននៃការចងចាំរបស់ រៀល សន អំពីលោក យឹម ទិត្យ។

955. គេត្រូវពិចារណាថា ក្នុងការសួរសំណួរពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ខាងលើ និងក្នុងបទសម្ភាសន៍ជាមួយគាត់កន្លងមក រៀល សន មិនបានលើកឡើងពីទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក ទេ។ គាត់មិនបាននិយាយពី តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់គាត់ជាមួយ ក.ស.ច.ស[1861] ឬក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឡើយ[1862]។ ក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ រៀល សន ត្រូវបានសួរពីបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធតំបន់ ១៣ ដូចជា ការចាប់ខ្លួន តាសោម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនបានជំរុញឱ្យ រៀល សន លើកឡើងពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ និងទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយ តាម៉ុក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ[1863]។ មិនគិតថាវា

[1860] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន ឆ.៧០-៧២ KH 00975630។

[1861] ឯកសារ D6.1.671 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន។

[1862] ឯកសារ D315.2.6 រៀល សន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.2.7 រៀល សន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.2.8 រៀល សន ប្រតិចារឹក។

[1863] ឯកសារ D315.1.17 រៀល សន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 10.46.57-10.54.41 ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ៧-ទំព័រ ២៧ បន្ទាត់ ២៤ KH 01506196។

ជាចេតនា ឬអចេតនានោះទេ ស.ព.អ បានបិទបាំងការព្រួយបារម្ភទាំងនេះលើភាពអាចទុកចិត្តបាន របស់ រៀល សន តាមរយៈការដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់គាត់ដោយសេរី[1864]។

956. ដោយមិនគិតពីភស្តុតាងចម្រូងចម្រាស់ខាងលើ ស.ព.អ បានដកស្រង់ដោយសេរីនូវឃ្លា "ដូចឪ និងកូន" ដែលហាក់មិនស្តែងឡើងក្រោយការសួរសំណួរដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត Paolo Pastore Stocchi[1865]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានខិតខំបញ្ជាក់ពីអ្វីដែល រៀល សន ចង់សំដៅលើ "ដូចឪ និង កូន" នោះទេ។ សំណួរតាមដានបន្តតែមួយគត់ដែលត្រូវបានដកស្រង់គឺ ចម្លើយស្រពិចស្រពិល និង គ្មានន័យដែលទាមទារឱ្យមានការបញ្ជាក់បន្ថែមពីសាក្សី៖

សៈ តើលោកតែងតែឃើញ តាម៉ុក និង តាទិត ជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាយ៉ាងម៉េចដែរ?

ឆ.៨៩៖ ខ្ញុំឃើញម្តងម្កាលដែរ [1866]។

957. ភស្តុតាងស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត គឺផ្អែកលើបទ សម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលមិនមានក្នុងសំណុំរឿង ០០៤[1867]។ អ្នកស៊ើប អង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ពីអំឡុងពេលដែល រៀល សន សំដៅលើក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីពីតាម៉ុក និងតាទិត្យឡើយ។ រៀល សន លើកឡើងថា គាត់បានចូលរួមក្នុងចលនាបដិវត្តន៍ "ជាមួយតាម៉ុក" តាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ មកម្ល៉េះ "ក្រោយរដ្ឋប្រហារសម្តេច សីហនុ រួចហើយ" ។ រៀល សន មិន បានផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពីទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ក្នុងអំឡុងពេលជាក់លាក់ មួយក្នុងរបប ក.ប.ធ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ឡើយ៖

សៈ តើលោកចូលក្នុងចលនាបដិវត្តន៍នៅពេលណា? ហើយតើដោយសារមូល ហេតុអ្វី?

[1864] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១ ជើងទំព័រ ៩ ដកស្រង់តែឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន ឆ.៨៨ KH 00975631 ("សៈ នៅក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើ តាម៉ុក និង តាទិត ជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាយ៉ាងម៉េចដែរ? ឆ.៨៨៖ ជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាដូចកូននឹងឪ។")។

[1865] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន ឆ.៨៨ KH 00975631 ("សៈ នៅក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើ តាម៉ុក និង តាទិត ជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាយ៉ាងម៉េចដែរ? ឆ.៨៨៖ ជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាដូចកូននឹងឪ។")។

[1866] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន ឆ.៨៩ KH 00975631។

[1867] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀល សន ឆ.៧០ KH 00975630 យោងទៅ ឯកសារ D313/1.2.409។

ឆ.៣៖ ក្រោយរដ្ឋប្រហារសម្តេចសីហនុ រួចមក តាម៉ុក បានធ្វើចលនាដោយកសាងកម្លាំង ពេលនោះ ខ្ញុំ និង តាម៉ុក នៅភូមិជិតគ្នា ខ្ញុំក៏បានចូលរួមក្នុងចលនានោះតែម្តង។

ស៖ នៅពេលនោះ លោកបានចូលរួមក្នុងចលនាជាមួយនឹង តាម៉ុក តើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?

ឆ.៤៖ ខ្ញុំចូលរួមក្នុងចលនាជាមួយនឹងកម្លាំងរបស់ តាម៉ុក ប៉ុន្តែមិនមែននៅក្រោមគាត់ផ្ទាល់នោះទេ [1868]។

958. ផ្អែកតាមកង្វះព័ត៌មានស្តីពីពេលវេលា ភស្តុតាងរបស់ វៀល សន ស្តីពីទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក មានតម្លៃជាភស្តុតាងទាប[1869]។ ក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះ វៀល សន ត្រូវបានសួរពីអ្វីដែលគាត់ដឹងអំពីលោក យឹម ទិត្យ។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីឥទ្ធិពលរីកធំឡើងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគនិរតី វៀល សន និយាយថា ៖ "តាទិត្យ ពុំសូវធ្វើសកម្មភាពអ្វីខ្លាំងនោះទេ"[1870] ហើយគាត់លើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ "មិនឃោរឃៅទេ ព្រោះគាត់ធ្លាប់ជាអ្នកបួស"[1871]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

959. ស.ព.អ បានដកស្រង់ដោយភ័ន្តច្រឡំនូវភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ។ ដូចការលើកឡើងក្នុងចម្លើយតបនេះក្នុងផ្នែកខាងក្រោម សៅ ជាប់ ដែលជាយោធាម្នាក់ក្នុងតំបន់ ១ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ[1872] មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក

[1868] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វៀល សន ឆ.៤ KH 00975623។

[1869] *សាលដីកាលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំធ្វើមោឃភាពឯកសារស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងដោយ Paolo Stocchi* ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D351/1/4 កថាខណ្ឌ ៤៥។ (កាលៈទេសៈដែលទទួលបានភស្តុតាងរួមទាំងភាពអាចជឿជាក់បានលើការស្តាប់ចម្លើយដោយគិតលើលក្ខណៈសំណួរដែលបានចោទសួរសាក្សី និងដើមបណ្តឹង នឹងត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃទាំងស្រុងនៅក្នុងដំណាក់កាលចេញដីកាដំណោះស្រាយ។)។

[1870] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វៀល សន ឆ.៨១ KH 00975631។

[1871] ឯកសារ D118/181 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វៀល សន ឆ.៨១ KH 00975631។

[1872] *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១០៧២។

យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុកដោយវិជ្ជមានឡើយ[1873]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក គឺពួកគេសុទ្ធតែជា"កម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ"[1874]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ដែលមិនធ្វើការនៅភូមិភាគនិរតីនៅចំណុចណាមួយនៃរបប ក.ប.ធ ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងការងាររបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុកនៅភូមិភាគនិរតី លេចឡើងតែក្រោយពេលដែលព័ត៌មានត្រូវបានផ្តល់ឱ្យគាត់ក្នុងបទសម្ភាសន៍ប៉ុណ្ណោះ។

960. ក្រៅពីនេះ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់មិនបានដឹងពីតាម៉ុក ច្បាស់ទេ ហើយគាត់ថា "លឺគេហៅតាម៉ុកៗ" ៖

សៈ តាមលោកដឹង តាម៉ុក ជាអ្នកណា?

ឆ.៣៧៖ មិនដឹងពីណា ឮគេហៅតាម៉ុកៗ។ គាត់ខាងមេទ័ព ខាងនេះអីហ្នឹង[1875]។

961. អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺ សៅ ជាប់ មិនបានដឹងអ្វីសំខាន់ស្តីពីទំនាក់ទំនងរបស់តាម៉ុក ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ ខណៈដែល ស.ព.អ អះអាងថា សៅ ជាប់ ផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ" រវាងលោក យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា ៖ "មិនដឹងគាត់ធ្វើស្អី តែគាត់ដើរធ្វើការជាមួយគ្នា"[1876]។ វាមិនច្បាស់ថាតើ សៅ ជាប់ យល់ថា "តាទិត្យ" ធ្វើការជាមួយតាម៉ុក ដោយផ្អែកលើប្រភពណាទេ ហើយនៅពេលគ្មានព័ត៌មានបន្ថែម ការអះអាងថា សៅ ជាប់ ដឹងពីអ្វីដែលតាម៉ុកបានធ្វើ "គ្រប់កន្លែងដែលគាត់បានទៅ" ត្រូវតែចាត់ទុកថាមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ដែលថាគាត់ "មិនដឹងពីតាម៉ុកច្បាស់លាស់"[1877]។

962. ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ នៅក្រៅបរិបទ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនដកស្រង់សំណួរឱ្យតម្រុយរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតឡើយ៖

[1873] *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១០៨៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០៩១, កថាខណ្ឌ ១០៩៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១១០៥, កថាខណ្ឌ ជ១១០៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១១១៣, កថាខណ្ឌ ១១១៥, កថាខណ្ឌ ១១២០, កថាខណ្ឌ ១១២៥។

[1874] *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១០៨៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០៩១, កថាខណ្ឌ ១០៩៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១១០៥, កថាខណ្ឌ ១១០៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១១១៣, កថាខណ្ឌ ១១១៥, កថាខណ្ឌ ១១២០, កថាខណ្ឌ ១១២៥។

[1875] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៧ KH 01425223។

[1876] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៨ KH 01425223 ("ឆ.៣៨៖ តាម៉ុក បើនិយាយមែនទែនគាត់ជាមេទ័ព គាត់ជាមេទ័ព ដូចជាកងពល។ តាទិត្យ ដើរតាមជាមួយគ្នា មិនដឹងគាត់ធ្វើស្អី តែគាត់ដើរធ្វើការជាមួយគ្នា។")។

[1877] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៧ KH 01425223។ ("ឆ.៣៧៖ មិនដឹងពីណា ឮគេហៅតាម៉ុកៗ។ គាត់ខាងមេទ័ព ខាងនេះអីហ្នឹង។")។

សៈ ម៉េចបានលោកដឹងថា គាត់ដើរតាមតាម៉ុក ខ្សែ តាម៉ុក?

ឆ.១៦៖ កាលហ្នឹង គ្រប់តំបន់ទាំងអស់មកប្រជុំរៀនសូត្រនៅទំនប់កង្កួត[1878]។

ចម្លើយរបស់ សៅ ជាប់ មិនច្បាស់លាស់ ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ប្រភពភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ឡើយ។ លើសពីនេះ មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរដ៏ធំនៃការបកប្រែពីភាសាខ្មែរទៅអង់គ្លេស ដោយបាត់ពាក្យ "កម្មាភិបាល" ពីការបកប្រែជាភាសាខ្មែរ។ ដូច្នេះ វាធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ កាន់តែមិនច្បាស់[1879]។

963. សៅ ជាប់ មិនបានដឹងថានរណាជាលោក យឹម ទិត្យ ទេ ហើយគាត់មិនសូវមានការដឹងឮពិតប្រាកដពីទំនាក់ទំនងរបស់តាម៉ុក ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ទេ។ គាត់មិនបានដឹងថាតើលោក យឹម ទិត្យ គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីឡើយ[1880]។ គាត់ភ័ន្តច្រឡំរវាងមនុស្សពីរនាក់ផ្សេងគ្នាឈ្មោះ "ទិត្យ" ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ជាមួយ សៅ ជាប់ ថាតើគាត់សំដៅលើនរណាម្នាក់ក្នុងបទសម្ភាសន៍លើកមុនរបស់គាត់ឡើយ[1881]។ ការភ័ន្តច្រឡំក្នុងការសំដៅលើឈ្មោះ "ទិត្យ" ណាមួយក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់ សៅ ជាប់ កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរដោយសារតែសំណួរឱ្យតម្រុយដែលមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការបកប្រែភាសា៖

> [...] ភូមិភាគពាយ័ព្យ [ឯកសារជាភាសាខ្មែរសរសេរថា ៖ "ដើម្បីចៀសវាងកុំឱ្យច្រឡំឈ្មោះ យឹម ទិត្យ នៅពាយ័ព្យហ្នឹង"] យឹមទិត្យ ដែលយើងនឹងនិយាយនេះ គឺគាត់មកពីភូមិត្រពាំងធំ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ តំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី ដែលត្រូវជាប្អូនថ្លៃរបស់តាម៉ុក។តើមានតាទិត្យពីរ?[1882]?

[1878] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៦ KH 01425219។

[1879] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៦ KH 01425219។ ("ឆ.១៦៖ កាលហ្នឹងគ្រប់តំបន់ទាំងអស់កប្រជុំរៀនសូត្រនៅទំនប់កង្កួត។")។

[1880] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៣ KH 01425220-01425221។ ("សៈ តាទិត្យ ដែលលោកនិយាយហ្នឹង តាទិត្យ ហ្នឹងជាអ្នកពាយ័ព្យ ឬអ្នកនិរតី? ឆ.២៣៖ អារឿងហ្នឹងខ្ញុំមិនស្គាល់ដែរ វាច្របូកច្របល់ មករៀនសូត្រជាមួយគ្នា មិនដឹងខាងណាខាងណី កាលហ្នឹងគេមិនឱ្យដឹងថានិរតី ឬពាយ័ព្យ។")។ ឯកសារ D219/956 ឆ.៣៤ KH 01425222។ ("សៈ កាលពីគេសម្ភាសលោកលើកមុននៅសំណួរចម្លើយលេខ៥៤ កាលហ្នឹងគេសួរលោកថា តើតាទិត្យជាអ្នកពាយ័ព្យ ឬនិរតី ? ពេលហ្នឹងលោកថា តាទិត្យ ហ្នឹងជាអ្នកពាយ័ព្យ។ ហើយដល់ពេលនេះ នៅសំណួរចម្លើយទី២៣ សួរថា តាទិត្យ ជាអ្នកពាយ័ព្យ ឬអ្នកនីរតី? លោកថា អត់ដឹងទេ។ ឆ.៣៤៖ ខ្ញុំអត់ដឹងច្បាស់ថា និរតី ឬពាយ័ព្យ [...]")

[1881] កិច្ចសម្ភាសន៍លើកមុនគឺ ឯកសារ D219/763។

[1882] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២ KH 01425216។

964. គ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ទទួលបានពីប្រភពអាចទុកចិត្តបានឡើយ។ គាត់ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបដែលមិនដឹងព័ត៌មានស្តីពីលក្ខណៈនៃទំនាក់ទំនងរវាង តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ ហើយគាត់លើកឡើងថា "យើងមិនស្គាល់អស់ ព្រោះយើងតូចជាងគេ យើងស្គាល់អត់ដល់"[1883]។

965. កាលបរិច្ឆេទនៃការដឹងលឺរបស់ សៅ ជាប់ ដែលត្រូវបានអះអាងស្តីពីទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក គឺគ្មានឡើយ។ គ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា សៅ ជាប់ មានវត្តមានក្នុងភូមិភាគនិរតីនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធមួយនោះទេ។ ដូចការលើកឡើងខាងលើ គ្មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់បង្ហាញថា សៅ ជាប់ សំដៅលើលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងទាំងអស់របស់ សៅ ជាប់ ដែលសំដៅលើ "ទិត្យ" ត្រូវតែច្រានចោល។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សាន់ ឡូន ស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

966. ស.ព.អ មិនបានដកស្រង់ចម្លើយដែលត្រូវបានលើកឡើងច្រើនលើកច្រើនសា និងមិនស៊ីសង្វាក់គ្នារបស់ សាន់ ឡូន ដែលថា គាត់មិនបានដឹងអ្វីពីទំនាក់ទំនងរបស់តាម៉ុក ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ទេ[1884]។ ការដកស្រង់របស់ ស.ព.អ ស្តីពី សាន់ ឡូន នៅចំណុចនេះ គឺជាការលើកឡើងខុសទាំងស្រុង និងមិនសមហេតុផល និងធ្វើឱ្យមានការបកស្រាយខុសលើភស្តុតាងរបស់គាត់។ សាន់ ឡូន បាននិយាយថា ៖

> សៈ តើ តាទិត្យ មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹង តាម៉ុក ដែរឬទេ?
>
> ឆ.១៨៨៖ ដូចខ្ញុំថាអ៊ីចឹង ខ្ញុំមិនដឹងអ្វីទេ ខ្ញុំជាប្រជាជនមួយរូប ជាប្រជាជនធម្មតា[1885]។

967. ក្រោយការសម្រាកក្នុងបទសម្ភាសន៍ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបន្តសួរ សាន់ ឡូន នូវសំណួរឱ្យតម្រុយដដែលៗជាច្រើនលើកច្រើនសាស្តីពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ"៖

> សៈ តើ តាទិត្យ មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹង តាម៉ុក ដែរឬទេ?
>
> ឆ.១៩២៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1886]។

[1883] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៤ KH 01425222។

[1884] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៨៨ ឆ.១៩២ ឆ.១៩៥ ឆ.១៩៦ KH 01029157-01029158

[1885] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៨៨ KH 01029157។

មិនយូរប៉ុន្មានក្រោយមកទៀត សាក្សី សាន់ ឡូន ត្រូវបានចោទសួរនូវសំណួរដដែលនេះថា ៖

សៈ សំណួររបស់យើងគឺ តាមលោកដឹង តើ តាទិត្យ និង តាម៉ុក មាន ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាដែរឬទេ?

ឆ.១៩៥៖ សំណួរនេះ ខ្ញុំមិនបានដឹងទេ[1887]។

គាត់បានបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតថាគាត់មិនអាចផ្តល់ព័ត៌មានដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតស្វែងរកបានទេ៖

សៈ ម្តងទៀត សំណួររបស់យើងចង់ឱ្យលោកឆ្លើយថា ចាំ ឬមិនចាំ។ មុនពិសាអាហារថ្ងៃត្រង់ តើលោកដឹងថា តាទិត្យ និងតាម៉ុក មាន ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនឹងគ្នាដែរឬទេ?

ឆ.១៩៦៖ ខ្ញុំមិនចាំទេ[1888]។

968. ក្រោយការសួរសំណួរជាច្រើនលើកច្រើនសាដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត ច្បាស់ណាស់ថា សាន់ ឡូន មិនបានដឹងអ្វីពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ" របស់តាម៉ុកជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ ហើយ សាន់ ឡូន មិនបានដឹងអ្វីពីលោក យឹម ទិត្យ ទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែធ្លាប់លឺឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះ ៖

សៈ តើលោកស្គាល់ឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ហៅ តាទិត្យ ដែរឬទេ?

ឆ.១៦៥៖ បាទ ខ្ញុំស្គាល់។

សៈ តើលោកដឹងអ្វីខ្លះអំពី យឹម ទិត្យ?

ឆ.១៦៦៖ ខ្ញុំមិនដឹងយ៉ាងម៉េចទេ ខ្ញុំគ្រាន់ឮឈ្មោះគាត់ប៉ុណ្ណោះ[1889]។

សៈ តើលោកដឹងថា យឹម ទិត្យ នៅកន្លែងណាក្នុងរបបខ្មែរក្រហម?

ឆ.១៨៧៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ[1890]។

969. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានតាមដានបន្តជាមួយ សាន់ ឡូន ដើម្បីបញ្ជាក់ប្រភពដែលគាត់បានលឺឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ។ នេះជាចំណុចគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ ព្រោះបទសម្ភាសន៍នេះចាប់

[1886] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៩២ KH 01029158។

[1887] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៩៥ KH 01029159។ ការបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសមានកំហុស ហើយតាមពិត សាន់ ឡូន ឆ្លើយជាភាសាខ្មែរថា៖ "សំណួរនេះ ខ្ញុំមិនបានដឹងទេ។"។

[1888] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៩៦ KH 01029158។

[1889] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៦៥-១៦៦ KH 01029156។

[1890] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៨៧ KH 01029157។

ផ្តើមនៅថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ និងកើតឡើងក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការចេញផ្សាយជាសាធារណៈដោយខុសច្បាប់នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់ ស.ព.អ ដោយមានការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរលើលោក យឹម ទិត្យ[1891]។

970. ភស្តុតាងរបស់ សាន់ ឡូន ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ គឺផ្អែកលើសំណួរឱ្យតម្រុយដែលមានគោលបំណងដកស្រង់ព័ត៌មានស្តីពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ" រវាងលោក យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ៖ "ស៖ តើតាទិត្យ មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងតាម៉ុក ដែរឬទេ?"[1892]។ ទម្រង់ត្រឹមត្រូវជាងនេះក្នុងការសួរសំណួរ គួរតែ ៖ "តើអ្វីជាទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក?"។ អ្នកស៊ើបអង្កេតសួរថា ៖ "តើលោកដឹងថា តាទិត្យរាយការណ៍ទៅឱ្យតាម៉ុក ដែរ ឬទេ?"[1893]។ ទម្រង់សមស្របជាងនេះក្នុងការសួរសំណួរ (ជាពិសេសដោយសារតែ សាន់ ឡូន មិនដឹងអ្វីពីលោក យឹម ទិត្យ) គួរតែ ៖ "តើលោក យឹម ទិត្យរាយការណ៍ទៅនរណា?" ការដកស្រង់ខាងលើបញ្ជាក់ច្បាស់ពីចំណុចទាំងនេះ។ ក្រោយការសួរសំណួរយ៉ាងតឹងរ៉ឹងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតតាមរបៀបនេះ វាបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ សាន់ ឡូន ស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

971. ស.ព.អ ផ្អែកតាមការលើកឡើងរបស់ ណុប ង៉ឹម ដែលថាតាម៉ុក និង "តាទិត្យ" "មានទំនាក់ទំនងគ្នាល្អធម្មតាទេ"[1894]។ នេះជាការលើកឡើងដែលមិនច្បាស់លាស់បំផុត និងគ្មានន័យ ទោះក្នុងបរិបទ ណាក៏ដោយ ជាពិសេសក្នុងការស៊ើបអង្កេតឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ការលើកឡើងរបស់ ណុប ង៉ឹម មិនគាំទ្រការលើកឡើងរបស់ ស.ព.អ ថា ទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក បានផ្តល់ឱ្យលោក យឹម ទិត្យ នូវសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងកម្រិតខ្ពស់នោះទេ។ ដូចការលើកឡើងខាងលើ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស និងបកស្រាយខុសជាបន្តបន្ទាប់លើភស្តុតាងរបស់

[1891] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១ និង កថាខណ្ឌ ៣៤។

[1892] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.១៨៨ KH 01029157។

[1893] ឯកសារ D219/19 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន់ ឡូន ឆ.៨៨៣ KH 01029233។

[1894] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៦ KH 01008699។

ណុប ង៉ឹម ស្តីពីការទទួលការណែនាំពីតាម៉ុក[1895]។ ភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ស្តីពីតំណែងរបស់តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ គឺជាការភ័ន្តច្រឡំ និងផ្ទុយនឹងខ្លួនឯង[1896]។

972. ណុប ង៉ឹម កើតនៅភូមិភ្នំក្អែក ឃុំត្រពាំងធំ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ[1897] នៅជិតភូមិដែលតាម៉ុករស់នៅ[1898]។ គាត់ មិនបានរៀនសូត្រទេ និងមិនចេះអក្សរ[1899]។ គាត់ធ្វើជាទាហានខ្មែរក្រហមមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ជាអំឡុងពេលដែលតាម៉ុកធ្វើជាមេបញ្ជាការរបស់គាត់[1900]។ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គាត់ធ្វើការនៅស្រែអំបិលក្នុងខេត្តកំពត តំបន់ ៣៥ ភូមិភាគនិរតី[1901] រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលដែលតាម៉ុក បញ្ជូនគាត់ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[1902]។ ណុប ង៉ឹម លើកឡើងថា គាត់មិនដឹងពីតំណែងរបស់តាទិត្យនៅភូមិភាគនិរតីឡើយ[1903] ហើយគាត់ក៏មិនស្គាល់រចនាសម្ព័ន្ធភូមិភាគនិរតីចាប់ពីអំឡុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែរ គ្រាន់តែដឹងថា តាម៉ុកជាលេខាភូមិភាគនិរតី[1904]។ គាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាអនុលេខាស្រុកសំឡូតនៃតំបន់ ១[1905] បន្ទាប់ពីគាត់បានរៀបការនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[1906]។ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅស្រុកសំឡូតនៅខែកញ្ញា

[1895] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩៧១ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩៧៣។

[1896] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៤៤ ឆ.៤៧ ឆ.៩១ KH 01329393-01329394, 01329398

[1897] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម KH 01008695។

[1898] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01008696។

[1899] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៣៦។

[1900] ឯកសារ D219/974.1.2 ប្រតិចារឹក ណុប ង៉ឹម ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ណុប ង៉ឹម KH 01382481-01382483។

[1901] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01095984។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆ.៤-ឆ.៩ KH 01329389-01329390។ សូមមើលផែនទីផងដែរ ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[1902] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨ KH 01008697 ឆ.២៨ KH 01008700។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៥០-ឆ.៥៣ KH 01329394-01329395។

[1903] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៩-ឆ.១២ KH 01008698 ឆ.១៨-ឆ.១៩ KH 01008699។

[1904] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤-ឆ.១៥ KH 01008698។

[1905] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦ KH 01095985។

[1906] ឯកសារ D123/2/2.17a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសជាមួយឈ្មោះ ណុប ង៉ឹម KH 00733829។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦៨ KH 01008708។

ឆ្នាំ១៩៧៨[1907]។ ការងាររបស់ ណុប ង៉ឹម នៅស្រុកសំឡូត គឺត្រួតពិនិត្យការងារតាមឃុំ ហើយដោយសារតែគាត់មិនចេះអក្សរ គេមិនបានឱ្យគាត់ធ្វើការងារផ្សេងទៀតឡើយ[1908]។

973. ណុប ង៉ឹម មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពីការបំពេញមុខងាររបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់បានចោទប្រកាន់ថា ក្នុងពិធីរៀបការរបស់គាត់ ដែលមានតាម៉ុកជាប្រធានក្នុងពិធី លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមឡើយ ហើយ យឹម ទិត្យ បាននិយាយជាមួយគូស្វាមីភរិយា តែក្រោយពិធីរៀបការប៉ុណ្ណោះ[1909]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ស្តីពីតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

974. ការលើកឡើងរបស់ ម៉ឹង វេត ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ គ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាប្អូនថ្លៃរបស់ តាម៉ុក ប៉ុណ្ណោះ[1910] ប៉ុន្តែមិនបានផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីទំនាក់ទំនងការងាររវាងតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ និងមិនគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា ទំនាក់ទំនងនេះបានផ្តល់អំណាចកាន់តែធំឱ្យលោក យឹម ទិត្យ ទេ[1911]។

975. ទំនងជា ស.ព.អ បង្ខំចិត្តពន្លឿនការអះអាងមិនសមហេតុផលដោយផ្អែកលើពិរុទ្ធភាពនៃការជាប់ពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីប៉ះប៉ូវការខ្វះខាតភស្តុតាងស្តីពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យនៅភូមិភាគនិរតី។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងការងារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់រវាងតាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ</u>

976. ការវិភាគខាងលើចំពោះភស្តុតាងរបស់សាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរបស់តាម៉ុក ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ បង្ហាញថា ទោះបីជាមានការជំរុញជាបន្តបន្ទាប់ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតឱ្យផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពី "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ" រវាងលោក យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ក្តី ក៏សាក្សីបានផ្តល់ភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីទំនាក់ទំនងនេះ។ ស.ព.អ បានផ្អែកលើផ្នែកយ៉ាងច្រើនក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់

[1907] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៧២-ឆ.៧៦ KH 01329396-01329397។

[1908] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៣៦ KH 01008702។

[1909] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤៩ KH 01329405។

[1910] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៦២-៦៣ KH 01136711។

[1911] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២។

ខ្លួនដែលចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ លើពិរុទ្ធភាពនៃការជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយតាម៉ុក ដោយប្រើប្រាស់ជាច្រើនលើកច្រើនសានូវឃ្លា "តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ" ដោយមិនបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយដើម្បីសំអាងការប្រើប្រាស់ឃ្លានេះ។ ចំណុចនេះបង្ហាញពីការខ្វះខាតភស្តុតាងស្តីពីការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ ហើយវាបានធ្វើឱ្យ ស.ព.អ រួមបញ្ចូលទ្រឹស្តីករណីរបស់ខ្លួនស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ ទៅនឹងការបញ្ជាក់អះអាងស្តីពីតាម៉ុក។

977. អ្វីដែលជាចេតនានោះគឺ ស.ព.អ ផ្សារភ្ជាប់ទ្រឹស្តីករណីរបស់ខ្លួនស្តីពីលោក យឹម ទិត្យ ទៅនឹងតួនាទីរបស់តាម៉ុក ហើយ ស.ព.អ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងលម្អិតណាមួយស្តីពីទំនាក់ទំនងការងាររបស់ពួកគេដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។ ស.ព.អ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់ដែល ស.ព.អ និយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលបានដោយសារទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយតាម៉ុកឡើយ[1912]។ ស.ព.អ សន្មតថា ពិតជាមានអង្គហេតុទាំងនេះតាមរយៈការផ្អែកលើការអះអាងមិនច្បាស់លាស់ស្តីពី "ការទុកចិត្តលើលោក យឹម ទិត្យដោយតាម៉ុក"[1913] និង "ការគាំទ្រ និងការការពារពីតាម៉ុក"[1914] និងអង្គហេតុដែលថា "តាម៉ុកមានការទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀតជាច្រើននៅក្រៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងអវត្តមានពីភូមិភាគជាញឹកញាប់"[1915]។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលបានការទុកចិត្ត ការគាំទ្រ និងការការពារពី តាម៉ុក ឬស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅពេលតាម៉ុកអវត្តមានពីភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្តីពីទំនាក់ទំនងការងារដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុកនោះទេ ហើយសាក្សីដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ គ្រាន់តែផ្តល់ចំណាប់អារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនស្តីពីទំនាក់ទំនងនេះ ដែលត្រូវបានមើលឃើញ ឬដឹងលឺពីចម្ងាយប៉ុណ្ណោះ[1916]។

978. ស.ព.អ លើកឡើងថា ទំនាក់ទំនងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក គឺជា "ទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ ដែលមានន័យថា អំណាច*តាមព្រឹត្តន័យ*របស់ យឹម ទិត្យ ធំជាងសិទ្ធិអំណាច*តាមនីតិន័យ*

[1912] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១ ដល់ កថាខណ្ឌ ១២។

[1913] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១។

[1914] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨។

[1915] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨ និង កថាខណ្ឌ ៤៥។

[1916] *សូមមើលផងដែរ៖ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៩។ *សូមមើល សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១៥៩៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៦២៨។

របស់គាត់ទៅទៀត”[1917]។ ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ គឺគ្មានមូលដ្ឋានទាល់តែសោះ។ ភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាប្អូនថ្លៃរបស់តាម៉ុក និងត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថាឃើញនៅជាមួយតាម៉ុកនៅភូមិភាគនិរតី មិនមែនជាមូលដ្ឋាននៃការបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមឡើយ[1918]។

979. ស.ព.អ លើកឡើងថា “ដូចតាម៉ុកដែរ យឹម ទិត្យ បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាច និងចូលរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតីក្នុងពេលដំណាលគ្នា”[1919]។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការលើកឡើងរបស់ខ្លួនស្តីពីវត្តមាននៅគ្រប់ទីកន្លែងរបស់អ្នកទាំងពីរ ដែលមានការគ្រប់គ្រងក្នុងពេលដំណាលគ្នាលើភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតីទាំងមូលនោះទេ។ ស.ព.អ ប៉ាន់ស្មានថា វត្តមាននៅគ្រប់ទីកន្លែងនេះកើតចេញពីការណ៍ដែលលោក យឹម ទិត្យ អាចជិះឡានហ្សីប ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាអនុញ្ញាតឱ្យលោកធ្វើដំណើរបានលឿនក្នុង ក.ប.ធ[1920]។

980. ស.ព.អ បានច្រានចោលដោយចេតនានូវភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះដែលលើកឡើងថា បុគ្គលផ្សេងទៀតក្រៅពីលោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងតំណែងគ្រប់គ្រង*តាមព្រឹត្តន័យ* ឬ*តាមទីតិន័យ*ក្នុងភូមិភាគនិរតី ដែលស្តែងឡើងយ៉ាងច្បាស់ក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងបិទបាំងការពិពណ៌នាទៅតាមការចង់បានរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីភូមិភាគនិរតីចេញពីភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាណាមួយ។ ឧទាហរណ៍ ស.ព.អ ច្រានចោលភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងដែលពាក់ព័ន្ធនឹង វ៉ាញ់ ប៊ិត កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ដែលតាមការលើកឡើងរបស់Timothy Carner“ប្រហែលជាធ្វើប្រតិបត្តិការជាប្រចាំក្នុងភូមិភាគនិរតី”[1921]។

[1917] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១។

[1918] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩៥៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩៧៥។

[1919] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២។

[1920] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២។ យោងលើ ឯកសារ D123/2/2.17a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសជាមួយឈ្មោះ ណុប ង៉ឹម KH 00733844។ ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១០ KH 01040097។ ពេលវេលានិងទីកន្លែង ដែល យឹម ទិត្យ “ជិះក្នុងឡានហ្សីប” មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ ណុប ង៉ឹម និង វី ផាន់។

[1921] ឯកសារ D1.3.15.2, ៤០៤ អត្ថបទរបស់ Carney, T., "ការរៀបចំអំណាច-The Organization of power" "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ" រៀបរៀងដោយ Karl Jackson ឆ្នាំ១៩៨៩ បោះពុម្ពនៅគ្រឹះស្ថាន Princeton University Press KH 00332370 ដល់ 00332372។

981. ភស្តុតាងនេះលើកឡើងថា វ៉ាញ់ ប៊ិត ហៅ ប៊ិត មានតំណែងជាន់ខ្ពស់ក្នុងភូមិភាគនិរតី និង មានការគ្រប់គ្រងយ៉ាងច្រើន ប៉ុន្តែគ្មានឈ្មោះរបស់គាត់ក្នុងការរៀបរាប់ដំណើរព្រឹត្តិការណ៍ដែលមិនច្បាស់លាស់របស់ ស.ព.អ ស្តីពីការចោទប្រកាន់នៅភូមិភាគនិរតីឡើយ។ វ៉ាញ់ ប៊ិត (ហៅ ប៊ិត) ត្រូវបានកំណត់ថាជាអនុលេខារបស់តាម៉ុកនៅភូមិភាគនិរតី ហើយគាត់កាន់តំណែងនេះក្នុងពេលដំណាលគ្នានឹង ចុង ហៅ ប្រាសិទ្ធ។ នៅកាលបរិច្ឆេទក្រោយមកទៀត ប្រហែលជានៅឆ្នាំ១៩៧៨ វ៉ាញ់ ប៊ិត (ហៅ ប៊ិត) បានក្លាយជាសមាជិកម្នាក់នៃគណៈប្រធានរដ្ឋ "បន្ទាប់ពីការធ្វើបន្សុទ្ធកម្ម"[1922]។ មានការនិយាយថា ចំណុចនេះប្រហែលជានៅពេលដំណាលគ្នាដែល ចុង ហៅ ប្រាសិទ្ធ ទទួលបន្ទុកតំបន់ ១១ នៃភូមិភាគបស្ចិម[1923]។ ស.ព.អ មិនបានដកស្រង់ភស្តុតាងណាមួយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលលើកឡើងថា បុគ្គលផ្សេងទៀត ប្រហែលជាមានការទទួលខុសត្រូវប្រកួតប្រជែងគ្នាជាមួយនឹងអ្នកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយ ស.ព.អ ថាពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ។

(ច) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងភូមិភាគនិរតី

982. ផ្អែកលើការវិភាគពីខាងដើម មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតីឡើយ។

[1922] ឯកសារ D1.3.15.2, ៩០៤ អត្ថបទរបស់ Carney, T., "ការរៀបចំអំណាច" "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ:" រៀបរៀងដោយ Karl Jackson ឆ្នាំ១៩៨៩ បោះពុម្ពនៅគ្រឹះស្ថាន Princeton University Press KH 00332370 ដល់ 00332372។

[1923] ឯកសារ D1.3.15.2, ៩០៤ អត្ថបទរបស់ Carney, T., "ការរៀបចំអំណាច" "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ:" រៀបរៀងដោយ Karl Jackson ឆ្នាំ១៩៨៩ បោះពុម្ពនៅគ្រឹះស្ថាន Princeton University Press KH 00332381-00332382។

(ឆ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតីទេ

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មវត្តព្រះធាតុក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ

983. ស.ព.អ អះអាងថា ក្នុងឋានៈជាគណៈស្រុកគិរីវង់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនានាស្តីពីការចាប់ខ្លួន និងរបបអាហារនៅវត្តព្រះធាតុ ហើយគាត់បានបញ្ជាឱ្យមានការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់នៅវត្តព្រះធាតុ និងបានធ្វើការសួរចម្លើយដោយផ្ទាល់លើអ្នកទោសមួយចំនួនដែលត្រូវបានឃុំខ្លួននៅកន្លែងនោះផងដែរ[1924]។

984. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់ខ្មាំងនៅវត្តព្រះធាតុ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុឡើយ[1925] ហើយ ស.ព.អ ក៏មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ថា "យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា"លេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងបន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨"ឡើយ[1926]។

985. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសណាមួយក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថាគាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងទៅកាន់មន្ត្រីវត្តព្រះធាតុ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមនេះឡើយ។

986. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬបានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងទៅកាន់មន្ត្រីវត្តព្រះធាតុ ពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ការ

[1924] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៩០។

[1925] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៤៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩១២។

[1926] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣៧។

ដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹង "ប្រជាជន ១៧ មេសា" និងខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងការឃុំខ្លួន/ការធ្វើការក្រោមលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌។

987. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងវត្តព្រះធាតុនៅពេលវេលាណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ[1927] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ[1928]។

988. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់ និងមន្ត្រីមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ និងថា គាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុនោះ[1929]។

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ

989. ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញ ("វត្តអង្គុញ") ស.ព.អ មិនអាចកំណត់រកភស្តុតាងណាមួយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្តីពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងនេះបានឡើយ[1930]។ ស.ព.អ ផ្អែកលើការអះអាងយ៉ាងទូលំទូលាយរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ "បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅវត្តអង្គុញ" ក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះ ផ្អែកតាមតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅគណៈស្រុកគិរីវង់ និងគណៈតំបន់ ១៣[1931]។ ស.ព.អ មិនបានផ្តល់ការពន្យល់

[1927] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៩២ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៩៣។

[1928] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1929] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៥ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ១៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ ទំព័រ ៨ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ១៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ។

[1930] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៣៦។

[1931] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៤។ (យឹម ទិត្យ បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅ វត្តអង្គុណ ក្នុងឋានៈជាអនុលេខា និងក្រោមមក ជាលេខានៃគណៈស្រុកគិរីវង់ ហើយបន្ទាប់មកទៀត

ពីមូលហេតុថា ប្រសិនបើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ស្ដីពី "សិទ្ធិអំណាច" ក្នុងអំឡុងពេលយ៉ាងយូររបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅវត្តអង្គុញ ត្រូវបានមើលឃើញថាមិនសូវអាចជឿទុកចិត្តបាន ស.ព.អ មិនអាចកំណត់រកភស្តុតាងណាមួយក្នុងសំណុំរឿងនេះដែលធ្លាប់លើកឡើងពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គុញឡើយ។

990. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣ "នៅឆ្នាំ១៩៧៦" រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ក[1932] និងមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា "យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា"លេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងបន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨" ឡើយ[1933]។

991. គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងដើម្បីបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "សិទ្ធិអំណាច" លើវត្តអង្គុញ គ្មានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់ចុះទៅវត្តអង្គុញ គ្មានភស្តុតាងស្ដីពីការណែនាំ ឬបញ្ជា ដែលដាក់ដោយលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គុញ និងគ្មានភស្តុតាងបង្ហាញថា គាត់បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបានបង្កជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅវត្តអង្គុញនោះទេ។ នៅចំណុចខ្ពស់បំផុត ករណីរបស់ ស.ព.អ គឺជាសេចក្ដីសន្និដ្ឋានមិនជាក់លាក់ និងមិនពេញលេញស្ដីពីកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងឃុំដែលជាទីតាំងរបស់វត្តអង្គុញ[1934]។

992. ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើមតិយោបល់ខ្លីមួយក្នុងភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ ដែលជឿថា គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ ចូលរួមក្នុង "កិច្ចប្រជុំ" មិនជាក់លាក់នៅឃុំកំពែង[1935]។ ភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ គ្មានខ្លឹមសារលម្អិត អំពីទីតាំង និងកាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះ

ជាសមាជិកនាំមុខម្នាក់នៅ គណៈតំបន់១៣ (យ៉ាងហោចណាស់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨) និងជាសមាជិកនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋរួម) និង កថាខណ្ឌ ២១៩ (វត្តអង្គុញស្ថិតនៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់។ យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកម្នាក់នៅគណៈនេះ និងបានអនុវត្តគោលនយោបាយប្រឆាំងខ្មាំង និងការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងស្រុកនេះ [...])។

[1932] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

[1933] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1934] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥៨។

[1935] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥៨ យោងលើ ឯកសារ D118/302 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ប៉ាន់ សារូ ឆ.៣៦-៣៧ KH 01024564។

អំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំ ឬអំពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ[1936]។ ដូចការលើកឡើងខាងលើ វាមិនបញ្ជាក់ច្បាស់ពីអំឡុងពេលដែល ប៉ាន់ សារូ សំដៅលើ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ហាក់ពាក់ព័ន្ធនឹង "អំឡុងពេលចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរក្រហម[1937]"។ ភស្តុតាងរបស់ ប៉ាន់ សារូ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំនៅឃុំកំពែង គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនៅវត្តអង្គុញ" ក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះទេ[1938]។

993. ស.ព.អ យោងតាមភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត និង តឹម (តឹប) ភី ស្តីពីកិច្ចប្រជុំផ្សេងទៀតនៅស្រុកគិរីវង់ ប៉ុន្តែសាក្សីទាំងនេះមិនបាននិយាយជាក់លាក់ពីឃុំកំពែងឡើយ[1939]។ ស.ព.អ បានលើកឡើងតាមទំនើងចិត្តថា ស.ច.ស គួរផ្តន្ទាទោសលោក យឹម ទិត្យ ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មនៅវត្តអង្គុញដោយផ្អែកលើការអះអាងស្រពិចស្រពិលស្តីពី "កិច្ចប្រជុំរបស់ ប.ក.ក" ដែលមិនច្បាស់លាស់នៅវត្តអង្គុញដែល ស.ព.អ និយាយថា មានការចូលរួមដោយ "មនុស្សមកពីកន្លែងផ្សេងៗនៅក្នុងតំបន់នោះ"[1940]។

994. ស.ព.អ បានបន្តខិតខំពង្រីកការអះអាងពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គុញលើសពីវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះ តាមរយៈការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ "ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងទាំងក្នុង និងក្រៅបរិវេណនៃវត្តអង្គុញ ពេញមួយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[1941]។ ស.ព.អ សំដៅលើ "ទីកន្លែងកប់សពនៅក្នុងបរិវេណវត្តអង្គុញ" និងការចោទប្រកាន់របស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងវត្តអង្គុញ និងទីតាំងផ្សេងទៀត "ជាទូទៅនៅក្នុង

[1936] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥៨ ដកស្រង់ឯកសារ D118/302 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន់ សារូ ឆ.៣៦-៣៧ KH 01024564។

[1937] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨៤៥។

[1938] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៤ និង កថាខណ្ឌ ២១៩។

[1939] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥៨ ដកស្រង់ ឯកសារ D219/521 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តឹប ភី ឆ.៣៨-៣៩ KH 01149834។ ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ុង វេត ឆ.៣៧ KH 01136707។

[1940] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២២២។

[1941] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៤។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៤៦។

ឃុំកំពែង" ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនបានគូសបញ្ជាក់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការលើកឡើងថា ទីតាំងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះ គឺជាផ្នែកមួយនៃទីតាំងវត្តអង្គុញ និងស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ[1942]។ លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយសារការចោទប្រកាន់នៅក្រៅវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតនេះបានឡើយ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គុញ

995. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនេះ ទៅកាន់មន្ត្រីស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម តាមរយៈការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមនេះ និងបង្កដោយចេតនាទៅលើក្រុមនោះនូវស្ថានភាពរស់នៅដែលមានបំណងកម្ទេចរូបរាងទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែកនោះឡើយ។

996. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយនោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាលនោះឡើយ។

997. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកគិរីវង់នៅពេលវេលាណាមួយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញ[1943] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ[1944]។

[1942] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៣៤។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៤៦។

[1943] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ២១៨។

[1944] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

998. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកគិរីវង់ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តព្រះធាតុ និងថា គាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គុញនោះ[1945]។

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងភូមិស្លែងក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ

999. ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែង ស.ព.អ មិនអាចកំណត់រកភស្តុតាងណាមួយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្តីពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងនេះឡើយ[1946]។ ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើតំណែងរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងនាមជាគណៈស្រុកគិរីវង់ និងគណៈតំបន់ ១៣[1947]។ ស.ព.អ មិនអាចកំណត់រកភស្តុតាងណាមួយដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែងឡើយ។ ដូច្នេះ ស.ព.អ បានផ្អែកតាមការប៉ាន់ស្មានស្តីពីទីតាំង "ភូមិស្លែង និងព្រៃនៅជាប់នោះ" ថា "ស្ថិតនៅក្នុងភូមិសាស្ត្រនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់ យឹម ទិត្យ"[1948]។

1000. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣ "នៅឆ្នាំ១៩៧៦" រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ[1949] និងមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា

[1945] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៤៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គុញ ទំព័រ ៩ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ១៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គុញ។

[1946] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៥៤។

[1947] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣៨។

[1948] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៣៨។ ("ភូមិស្លែង និងព្រៃនៅជាប់នោះស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ភូមិសាស្ត្រក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងតួនាទីរបស់គាត់ជាអនុលេខា និងក្រោយមកជាលេខាគណៈស្រុកគិរីវង់ ក៏ដូចជាសមាជិកគណៈស្រុកតំបន់១៣ ផងដែរ។ យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកឈានមុខនៃ JCE (សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម) និងបានចូលរួមចំណែកក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងភូមិស្លែង។")។

[1949] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

"យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "លេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និង បន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨" ឡើយ[1950]។

1001. គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងដើម្បីបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "ការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់" លើ ទីតាំងភូមិស្លែង គ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់ចុះទៅទីតាំងភូមិស្លែង គ្មាន ភស្តុតាងស្តីពីការណែនាំ ឬបញ្ជាដែលដាក់ដោយលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងភូមិស្លែង និង គ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា គាត់បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបង្កជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំង ភូមិស្លែងឡើយ។ ទោះបីជា ស.ព.អ អះអាងថា មានរចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាច និងប្រព័ន្ធ ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ឱ្យគណៈស្រុកគិរីវង់គ្រប់គ្រងលើភូមិស្លែង និងឃុំគោកព្រេចនៅជុំវិញនោះក្តី ក៏ ស.ព.អ មិនអាចចង្អុលបង្ហាញភស្តុតាងស្តីពីបុគ្គលជាក់លាក់ដែលអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចដែលត្រូវ បានចោទប្រកាន់នេះ ឬសំដៅលើទំនាក់ទំនងជាក់លាក់ បញ្ជា ឬការណែនាំដែលដាក់ដោយ គណៈស្រុកគិរីវង់ទៅបុគ្គលនៅភូមិស្លែងឡើយ[1951]។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាង របស់ ស.ព.អ ស្តីពី "ការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់" របស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។

1002. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ នៅភូមិស្លែងពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការនិរទេស និងអំពើអមនុស្ស ធម៌ផ្សេងទៀត (ការជម្លៀសដោយបង្ខំ) ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេត។ ស.ព.អ លើកឡើងថា នៅ "ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គភាពកងទ័ព ប.ក.ក បានឆ្លងកាត់ព្រំដែនទៅកាន់ ប្រទេសវៀតណាម និងបានបញ្ជូនដោយបង្ខំពួកប្រជាជនខ្មែរក្រោមពីខេត្តអានយ៉ាងប្រទេស វៀតណាម ទៅកាន់កន្លែងជាច្រើនក្នុងតំបន់ ១៣ រួមទាំងស្រុកគិរីវង់ផងដែរ"[1952]។ គ្មានភស្តុតាង គ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះ កើតឡើងនៅទីតាំង ឧក្រិដ្ឋកម្មភូមិស្លែងឡើយ។ ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងការនិរទេសប្រជាជន ខ្មែរក្រោម "ពីខេត្តអានយ៉ាងប្រទេសវៀតណាម ទៅកាន់កន្លែងជាច្រើនក្នុងតំបន់ ១៣" មិនអាច ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយមិនសមហេតុផលក្នុងវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេតក្នុង ព្រំដែនកំណត់នៃទីតាំងភូមិស្លែងបានឡើយ។

[1950] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[1951] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៤២។

[1952] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៤៣។

1003. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានដឹងពីការនិរទេសប្រជាជនខ្មែរក្រោមទៅស្រុកគិរីវង់ ដូចការចោទប្រកាន់ដោយ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងភូមិស្លែងនោះទេ[1953]។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងប៉ាន់ស្មានរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ដែលថា "គណៈស្រុកបានដឹង និងបានចូលរួមក្នុងការជម្លៀសខ្មែរក្រោម មកពីវៀតណាម" ដោយផ្អែកលើការប៉ាន់ស្មានរបស់សាក្សីស្តីពីកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក និងឃុំដែលមានរថយន្តប្រើប្រាស់[1954]។ ដូចការលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ ឡាច សម្បត្តិ ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ និងគណៈស្រុកគិរីវង់ មិនសូវអាចជឿទុកចិត្តបាន និងមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច[1955]។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិស្លែង

1004. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះទៅកាន់មន្ត្រីស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម តាមរយៈការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមនេះ និងបង្កដោយចេតនាទៅលើក្រុមនោះនូវស្ថានភាពរស់នៅដែលមានបំណងកម្ទេចរូបរាងទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែកនោះឡើយ។

1005. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬបានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះក្នុងស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែង តាមរយៈអំពើមនុស្សឃាត ការនិរទេស និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោមតាមរយៈអំពើមនុស្សឃាត ការនិរទេស និងការផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងដោយបង្ខំឡើយ។

1006. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកគិរីវង់នៅពេលវេលាណាមួយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែល

[1953] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩៥។

[1954] ឯកសារ D219/379 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ ឆ.៨០-៨១ KH 01112282។ មេធាវីការពារក្តីកត់សម្គាល់ថា គិតត្រឹមកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាច សម្បត្តិ កំណត់ហេតុនេះមិនទាន់កែតម្រូវដើម្បីឱ្យត្រូវតាមពាក្យពេចន៍ដែលព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងជើងទំព័រ ៨០៦ នៃ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ទេ ឯកសារ D378/2។

[1955] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៥៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៥៦។

ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែង[1956] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ[1957]។

1007. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តប្រធាតុ និងថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែងនោះ[1958]។

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងភូមិព្រាលក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ

1008. ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅទីតាំងភូមិព្រាល ស.ព.អ មិនអាចកំណត់រកភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទាក់ទិននឹងទីតាំងនេះបានឡើយ[1959]។ ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងភូមិព្រាល ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងគណៈស្រុកគិរីវង់ និងគណៈតំបន់ ១៣[1960]។

1009. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣ "នៅឆ្នាំ១៩៧៦" រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ក[1961] និងមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា "យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ "ជាលេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងបន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨" ឡើយ[1962]។

[1956] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៤០។

[1957] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1958] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៥៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃភូមិស្លែង, ទំព័រ ១០ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ១៖ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មព្រៃភូមិស្លែង។

[1959] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៦៨។

[1960] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៦។

[1961] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

[1962] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ និង កថាខណ្ឌ ១៣៧។

1010. ស.ព.អ អះអាងថា ទីតាំងភូមិព្រាល "ស្ថិតនៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់គណៈស្រុកគិរីវង់"[1963]។ គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចលើទីតាំងភូមិព្រាល គ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់ចុះទៅទីតាំងភូមិព្រាល គ្មានភស្តុតាងស្តីពីការណែនាំ ឬបញ្ជាដែលដាក់ដោយលោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងភូមិព្រាល និងគ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា គាត់បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបង្កជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងភូមិព្រាលឡើយ។ ស.ព.អ អះអាងថា មានរចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាច និងប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងសម្រាប់ឱ្យគណៈស្រុកគិរីវង់គ្រប់គ្រងលើទីតាំងភូមិព្រាល ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនអាចចង្អុលបង្ហាញភស្តុតាងស្តីពីបុគ្គលជាក់លាក់ដែលអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នេះ ឬសំដៅលើទំនាក់ទំនងជាក់លាក់ បញ្ជា ឬការណែនាំដែលដាក់ដោយគណៈស្រុកគិរីវង់ ទៅបុគ្គលនៅភូមិព្រាលឡើយ[1964]។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ស្តីពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងនេះឡើយ។

1011. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ នៅទីតាំងភូមិព្រាលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការនិរទេស និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការជម្លៀសដោយបង្ខំ) ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃការស៊ើបអង្កេតនេះ។ ស.ព.អ លើកឡើងថា នៅ"ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គភាពយោធា ប.ក.ក បានធ្វើការវាយប្រហារឆ្លងដែនចូលទៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម និងបានជម្លៀសដោយបង្ខំនូវខ្មែរក្រោម (ជាតិពន្ធុខ្មែរដែលមានសញ្ជាតិវៀតណាមដែលកំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម) រស់នៅក្នុងខេត្តអានយ៉ាង មកកាន់ទីតាំងជាច្រើនក្នុងតំបន់ ១៣ រួមទាំងស្រុកគិរីវង់ផង"[1965]។ គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្ហាញថា ការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះកើតឡើងនៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មភូមិព្រាលឡើយ។

1012. ស.ព.អ មិនបានធ្វើការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងភូមិព្រាលឡើយ[1966]។

[1963] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៩។

[1964] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៩។

[1965] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៦០។

[1966] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៥ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៦៨។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិព្រាល

1013. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសណាមួយក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះទៅកាន់មន្ត្រីស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រាល ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម តាមរយៈការសម្លាប់សមាជិកនៃក្រុមនេះ និងបង្កដោយចេតនាទៅលើក្រុមនោះនូវស្ថានភាពរស់នៅដែលមានបំណងកម្ទេចរូបរាងទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែកនោះឡើយ។

1014. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិព្រាលតាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការនិរទេស និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការនិរទេស និងការផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងដោយបង្ខំឡើយ។

1015. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកគិរីវង់នៅពេលវេលាណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រាល[1967] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ[1968]។

1016. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកគិរីវង់ និងភូមិព្រាល និងថា គាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅភូមិព្រាលនោះ[1969]។

[1967] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៥៨។

[1968] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[1969] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៣៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រាល, ទំព័រ ៩ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៣៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សភូមិព្រាល។

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ក្នុងស្រុកត្រាំកក់នៃតំបន់ ១៣ ឡើយ

1017. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ លើការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ ("ក្រាំងតាចាន់") ក្នុងស្រុកត្រាំកក់នៃតំបន់ ១៣ ផ្អែកទាំងស្រុងលើការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាអនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣[1970]។ ស.ព.អ មិនបានចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានដើរតួនាទីថ្នាក់ស្រុកណាមួយក្នុងស្រុកត្រាំកក់ឡើយ។

1018. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣ "នៅឆ្នាំ១៩៧៦" រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ[1971] និងមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា "យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "លេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និងបន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨" ឡើយ[1972]។

1019. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈតំបន់ ១៣ លើមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ នៅពេលវេលាណាមួយដែល លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា មានតំណែងថ្នាក់តំបន់ក្នុងគណៈកម្មាធិការនេះឡើយ។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា ការផ្លាស់ប្តូរ

[1970] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៦៩, កថាខណ្ឌ ២៧១ ដល់ កថាខណ្ឌ ២៧២ ។ ("ពួកកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះនៅក្រាំងតាចាន់ នៅក្នុងការជួយជ្រោមជ្រែងដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលនៅក្នុងនោះ យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកនាំមុខមួយរូប។ [...] ក្រាំងតាចាន់ គឺជាគុកស្រុក ដែលត្រួតត្រាដោយគណៈស្រុកត្រាំកក់ ដែលបានរាយការណ៍ទៅគណៈតំបន់១៣ ដែលនៅពេលមួយត្រូវបានដឹកនាំដោយ យឹម ទិត្យ។ [...] កម្មាភិបាលតំបន់ ១៣ និងស្រុកត្រាំកក់ បានប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាប់ជាប្រចាំជាមួយនឹងប្រធានគុកនៅក្រាំងតាចាន់។)។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣០៧ (ក្នុងនាមជាអនុលេខា ហើយបន្ទាប់មកបានឡើងជាលេខាគណៈតំបន់១៣ និងជាសមាជិកនាំមុខម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE) យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវ និងមានសិទ្ធអំណាចនៅលើព្រឹត្តិការណ៍ នានានៅវត្តអង្គសិរី និងព្រៃសុខុន នៅពេញរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។")។

[1971] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារD378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

[1972] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ និង កថាខណ្ឌ ១៣៧។

តំណែងនីមួយៗក្នុងគណៈស្រុកត្រាំកក់ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងវិធីសាស្ត្រធ្វើការងាររបស់ខ្លួននៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃរបប ក.ប.ធ។ ស.ព.អ ទទួលស្គាល់ថា "គណៈកម្មាធិការស្រុកត្រាំកក់មានការផ្លាស់ប្តូរជាច្រើនដងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[1973]។

1020. ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ ទៅតាម "ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងដែលមានការរៀបចំ" ពីបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគ ទៅ"ថ្នាក់ក្រោម" ក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ដែលយោងតាម ស.ព.អ អាចធ្វើទៅបានតាមរយៈអត្ថិភាព "ខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃការបញ្ជាដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អ"[1974]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺគ្មានមូលដ្ឋានឡើយ។ ដូចការលើកឡើងខាងក្រោម គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការលើកឡើងថាមានអត្ថិភាពខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃការបញ្ជារវាងគណៈតំបន់ ១៣ គណៈស្រុកត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខនៅក្រាំងតាចាន់ឡើយ។

1021. ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា ការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ លើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងអស់នៅក្រាំងតាចាន់ គួរទទួលបានពីការចោទប្រកាន់ស្រពិចស្រពិលដែលថាលោក យឹម ទិត្យ "នៅពេលមួយ" បានដឹកនាំគណៈតំបន់ ១៣[1975]។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា តាអាន់ គឺជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ ក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះ[1976] ហើយគណៈតំបន់ ១៣ បានដាក់បញ្ជាទៅ តាអាន់ និងទទួលរបាយការណ៍ពីតាអាន់ "ជាប្រចាំ" ក្នុងអំឡុងពេលនេះ[1977]។ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយសម្រាប់ការអះអាងនេះឡើយ។

1022. ការលើកឡើងរបស់ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាច និងទំនាក់ទំនងរបស់ ប.ក.ក ក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ពាក់ព័ន្ធនឹង "បក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគ" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងការបញ្ជូនបញ្ជា ការណែនាំ និងរបាយការណ៍ទៅថ្នាក់ក្រោមក្នុងស្រុកត្រាំកក់[1978]។ ស.ព.អ មិនបានលើកឡើងក្នុងផ្នែកនេះ នៅពេលដាក់ឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ថ្នាក់តំបន់ក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិ

[1973] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣៩។

[1974] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

[1975] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧២។

[1976] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧៣។

[1977] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧៣, កថាខណ្ឌ ២៨៧ និង កថាខណ្ឌ ២៩៣

[1978] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

អំណាច ឬទំនាក់ទំនងរបស់ ប.ក.ក តាមរយៈស្រុកត្រាំកក់នោះទេ[1979]។ ខណៈដែលសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះអាចមានខ្លឹមសារសំខាន់សម្រាប់ការចោទប្រកាន់ ខៀវ សំផន និង នួន ជា សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះមិនបញ្ជាក់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងឋានៈជាគណៈតំបន់ ១៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រាំងតាចាន់ឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីយល់ថា វាជាប្រការចាំបាច់ក្នុងការផ្តល់មតិយោបល់លើផ្នែកជាច្រើននៃភស្តុតាងនេះ។

1023. ឯកសារដែល ស.ព.អ អះអាងថាជាការបង្កើតការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈតំបន់ ១៣ លើមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ មិនរួមបញ្ចូលឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ ស.ព.អ. លើកឡើងថានៅក្រាំងតាចាន់ "បន្ទាប់ពីការសួរចម្លើយ និងធ្វើទារុណកម្មរួច មន្ត្រីគុកបានបញ្ជូនរបាយការណ៍ដែលលម្អិតពីចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសទៅស្រុក ជាគណៈកម្មាធិការដែលបានត្រួតពិនិត្យ និងបញ្ជូនបន្តទៅតំបន់"[1980]។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងដែលសំដៅលើការរាយការណ៍ចម្លើយសារភាពដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីក្រាំងតាចាន់ដែលកំណត់តាមឈ្មោះទៅ គិត នៅថ្នាក់ស្រុក តាសោម នៅថ្នាក់តំបន់ ១៣ ប្រាក់ នៅថ្នាក់តំបន់ ១៣ និងតារ៉ែនដែលជា "ប្រធានតំបន់ ១៣"[1981]។ ប៉ុន្តែគ្មានភស្តុតាងណាមួយលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ ភស្តុតាងទាំងនេះមិនសូវមានខ្លឹមសារលម្អិតពីប្រភពបញ្ជាឡើយ ហើយដូចការគូសបញ្ជាក់ដោយ ស.ព.អ សាក្សីបានផ្តល់ការរៀបរាប់ដំណើរព្រឹត្តិការណ៍ផ្ទុយគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងថាតើ បញ្ជាចេញពីថ្នាក់ស្រុក ថ្នាក់តំបន់ ឬតែងតែត្រូវបានអនុម័តដោយថ្នាក់ភូមិភាគ[1982]។ ភស្តុតាងទាំងនេះគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រអត្ថិភាពនៃ "ខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃការបញ្ជាដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អ" ពីតំបន់ ១៣ ទៅក្រាំងតាចាន់ ដូចការចោទប្រកាន់ដោយ ស.ព.អ ឡើយ[1983]។

[1979] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

[1980] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩៣។

[1981] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩៣។ ឯកសារ D315.1.14 នាង អ៊ុច ហៅ តាសាន ប្រតិចារឹក 09.09.50-09.14.33 ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ១៩-២៣, ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ២-៤។

[1982] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩៣ ជើងទំព័រ ៩៥៧។

[1983] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ផាន់ ឆេន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1024. ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស និងបកស្រាយខុសជាបន្តបន្ទាប់លើភស្តុតាងរបស់ ផាន់ ឆេន ស្តីពីក្រាំងតាចាន់។ ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា នៅពេលមានការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ១៣ មានប្រព័ន្ធបញ្ជូនរបាយការណ៍ស្តីពីការវិវត្តការងារពីថ្នាក់ក្រោមក្នុងស្រុកត្រាំកក់ទៅលើ តាមរយៈ "ខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃការបញ្ជាដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អ" ទៅបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគ[1984]។ ការសំអាងរបស់ ស.ព.អ លើភស្តុតាងនេះគឺជាការភ័ន្តច្រឡំ ព្រោះ ផាន់ ឆេន បាននិយាយពីអំឡុងពេលនេះរហូតដល់ "ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៥" ជាអំឡុងពេលដែលយោងតាមសាក្សីផ្សេងទៀត ផាន់ ឆេន ឈប់ធ្វើការនៅក្រាំងតាចាន់ និងចាកចេញពីស្រុកត្រាំកក់[1985]។ មានភស្តុតាងមិនច្បាស់លាស់ថា ផាន់ ឆេន ប្រហែលជាធ្លាប់ធ្វើការ

[1984] ឯកសារ D315.1.8 ផាន់ ឆេន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 10.08.58-10.10.36 ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១០-ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១៤។ (គឺរាយការណ៍ទៅតាមលំដាប់ថ្នាក់។ ពីភូមិរាយ ពីក្រុមរាយមកភូមិ ភូមិរាយមកឃុំ ឃុំរាយទៅស្រុក ស្រុករាយទៅតំបន់ តំបន់រាយទៅភូមិភាគ។ នេះជាខ្សែបណ្តោយ។ ដោយឡែក ខ្ញុំដែលថាមានរឿង មានហេតុអីទាក់ទង តាម៉ុក នោះមិនមែនខ្សែបណ្តោយទេ ខ្ញុំខ្សែទទឹង ព្រោះខ្ញុំ អាចថាខ្ញុំជួបជាមួយគាត់ពេលណា អីណាដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិរបស់ខ្លួន គាត់អាចទទួលខុសត្រូវបាន។ ខ្ញុំចេះតែជួបទៅបាទ រឿងផ្សេង។)។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដកស្រង់មិនបានត្រឹមត្រូវនូវសម្តីរបស់ ផាន់ ឆេន ដើម្បីគាំទ្រដល់ការបកស្រាយរបស់ខ្លួន ដោយបាននិយាយថា មាន "ខ្សែបណ្តោយ" ដោយដកស្រង់សម្តីដូចតទៅ៖" គឺរាយការណ៍ទៅតាមលំដាប់ថ្នាក់។ ពីភូមិរាយ ពីក្រុមរាយមកភូមិ ភូមិរាយមកឃុំ ឃុំរាយទៅស្រុក ស្រុករាយទៅតំបន់ តំបន់រាយទៅភូមិភាគ។ *នេះជាខ្សែបណ្តោយ*។" [គូសបញ្ជាក់បន្ថែម]។

[1985] ឯកសារ D219/972.2.2 សយ សែន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 14.29.42-14.32.07 ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៣-ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ១២។ (ប្រធានមន្ទីរកាលខ្ញុំចូលទៅនៅដំបូងហ្នឹងវា តាឆេន។ តាឆេន គាត់កាន់កាប់មន្ទីរហ្នឹងមុនគេបង្អស់ ហើយតាឆេន មកបានដូរមកតាអាន់។ តាអាន់ ហ្នឹងមកនៅក្រោយខ្ទង់ឆ្នាំ ខ្ញុំមិនអាចចាំទេ ខ្ទង់រំដោះហើយ គាត់មកនៅរំដោះហើយ។ តាឆេន ហ្នឹងគាត់ដូរ ដូរក៏ដូចក្នុងនាមរំដោះដែរ។)។ ឯកសារ D6.1.652 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម KH 00373469 ("នៅពេលនេះ ឆេន ត្រូវបានផ្លាស់ឲ្យធ្វើជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខប្រហែលពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៥។)។ ឯកសារ D6.1.690 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.៣២ KH 00414434។ ឯកសារ D134/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សូត្រ សាំង ឆ.៤២ KH 00964483។ ឯកសារ D6.1.669 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ ច័ន្ទតារា ឆ.២ ឆ.១៣ KH 00402485, KH 00402487។ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ ផាន់ ឆេន បានឈប់ធ្វើការ នៅក្រាំងតាចាន់ និងបានចាកចេញពីស្រុកត្រាំកក់។ *សូមមើល៖ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៨៧៦។

01612896

នៅក្រាំងតាចាន់នៅឆ្នាំ១៩៧៣[1986] ហើយកាលបរិច្ឆេទដែល ផាន់ ឆេន ត្រូវបានផ្ទេរចេញពីមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ អាចនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៤[1987]។

1025. ផាន់ ឆេន ផ្ទាល់បានបដិសេធថាមិនធ្លាប់កាន់តំណែងជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ឡើយ និងបានលើកឡើងក្នុងសក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ថា គាត់បានចាកចេញពីតំបន់នោះនៅឆ្នាំ១៩៧៤ ទៅកាន់ខេត្តកំពង់ស្ពឺ[1988]។ ទោះបីជា ផាន់ ឆេន បានធ្វើការនៅក្រាំងតាចាន់នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៤ ក្តី ក៏វាជាការភ័ន្តច្រឡំក្នុងការលើកឡើងថា រចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាចរបស់ ប.ក.ក លើមន្ទីរសន្តិសុខនៅស្រុកត្រាំកក់ និងការផ្សព្វផ្សាយបញ្ជាសន្តិសុខទៅកាន់ និងពីស្រុកត្រាំកក់ នៅដដែល និងមិនប្រែប្រួលក្នុងអំឡុងពេលមួយ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៤ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្តី។ ភស្តុតាងស្តីពី "ខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃបញ្ជា"របស់ ប.ក.ក នៅចំណុចមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ ប.ក.ក គឺមិនពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលទាំងអស់ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ ប.ក.ក ឡើយ[1989]។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់ ផាន់ ឆេន ត្រូវតែច្រានចោល។

1026. ក្នុងការអះអាងពីសិទ្ធិអំណាចរបស់គណៈតំបន់ ១៣ លើក្រាំងតាចាន់ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការលើកឡើងរបស់សាក្សីតែម្នាក់ស្តីពីសាក្សី ផាន់ ឆេន ដែល ស.ព.អ អះអាងថាគឺគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់ថា "ការសួរចម្លើយនៅក្រាំងតាចាន់ត្រូវបានបញ្ជាមកពីអាជ្ញាធរថ្នាក់តំបន់ និង

[1986] ឯកសារ D6.1.692 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ ឆេន ឆ.៤៣ KH 00414488។ ផាន់ ឆេន ខ្លួនឯងបានអះអាងថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ គាត់បានដោះលែងមនុស្សមួយក្រុម អាចជាមនុស្សមកពីមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ ទោះបីជាមិនច្បាស់ក៏ដោយ ("ឆ.៤៣៖ ខ្ញុំបានដោះលែងមនុស្ស ៤០នាក់ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣")។

[1987] ឯកសារ D6.1.669 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ ច័ន្ទតារា ឆ.២ ឆ.១៣ KH 00402485, 00402487។ ផាន់ ឆេន បានផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ គាត់អះអាងថាគាត់មិនធ្លាប់ធ្វើជាប្រធានគុកទេ ហើយគាត់ក៏បានចាកចេញពីកន្លែងនោះក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤។

[1988] ឯកសារ D315.1.7 ផាន់ ឆេន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 14.00.00-14.01.56 ទំព័រ ៥០ បន្ទាត់ ៩-១៤ ម៉ោង 14.12.10-14.16.47 ទំព័រ ៥៣ បន្ទាត់១២-២០ ម៉ោង 14.35.19-14.37.44 ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ២-ទំព័រ ៥៩ បន្ទាត់ ១១។ ឯកសារ D315.1.8 ផាន់ ឆេន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 14.15.18-14.19.08 ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ៤-ទំព័រ ៥៦ បន្ទាត់ ១៦។ ឯកសារ D6.1.692 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ ឆេន ឆ.៤០-៤១ KH 00414487-00414488។

[1989] ឯកសារ D315.1.8 ផាន់ ឆេន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 10.08.58 -10.14.18 ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ១០ - ទំព័រ ២២ បន្ទាត់ ៩។

ថ្នាក់ស្រុក"[1990] ហើយ"ការសម្លាប់នៅក្រាំងតាចាន់ គឺបានធ្វើឡើងក្រោមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត" ហើយមន្ត្រីគុកក្រាំងតាចាន់ "បានបញ្ជូនរបាយការណ៍ដែលលម្អិតពីចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសទៅស្រុក ជាគណៈកម្មាធិការដែលបានត្រួតពិនិត្យ និងបញ្ជូនបន្តទៅតំបន់"[1991]។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ផាន់ ឆេន ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងមិនសមហេតុផលទាំងនេះស្តីពីឋានានុក្រមបញ្ជាដ៏តឹងរ៉ឹងរបស់គណៈតំបន់ ១៣ លើក្រាំងតាចាន់ ដូចខាងក្រោម៖

> ស៖ នៅក្នុងការធ្វើការសួរចម្លើយអ្នកទោស យោងតាមការពិនិត្យរបស់លោក តើរបៀបនៃការសួរចម្លើយនេះ អាន់ ជាអ្នកបង្កើតរបៀបសួរចម្លើយដោយខ្លួនឯង ឬក៏មានការណែនាំពីខាងលើ?
>
> ឆ.៣២៖ ភី ជាអ្នកសួរ ហើយ អាន់ ជាអ្នកកត់ត្រា។ ពេលដែល ភី សួរទៅអ្នកទោសមិនឆ្លើយ គឺ ភី ជាអ្នកប្រើវិធីក្តៅ ឬត្រជាក់ក្នុងការយកចម្លើយ។ ភី ជាអ្នកទទួលការណែនាំឱ្យសួរចម្លើយអ្នកទោស។
>
> ស៖ តើ ភី ទទួលការណែនាំរបៀបសួរចម្លើយពីអ្នកណាមក?
>
> ឆ.៣៣៖ ពីតំបន់ និងស្រុក។
>
> ស៖ ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹង?
>
> ឆ.៣៤៖ ពីព្រោះជាទម្លាប់នៃការងាររបស់គេ[1992]។

1027. ភស្តុតាងចេញពីការយល់ឃើញរបស់ ផាន់ ឆេន ស្តីពីអ្វីដែលជាទំនៀមទម្លាប់ក្នុងអំឡុង ក.ប.ធ មិនមែនជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីនិយាយសរុបលើអត្ថិភាពនៃខ្សែសង្វាក់ឋានានុក្រមនៃការបញ្ជា

[1990] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨៧ ដកស្រង់ពី ឯកសារ D6.1.695 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ ឆេន ឆ.៣២-៣៤ KH 00414446។

[1991] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៩៣ ដកស្រង់ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៨៧ ដកស្រង់ ឯកសារ D6.1.695 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ ឆេន ឆ. ៣២-៣៤ KH 00414446។

[1992] ឯកសារ D6.1.695 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ ឆេន ឆ.៣២-៣៤ KH 00414446។

ដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អលើក្រាំងតាចាន់ឡើយ។ ភស្តុតាងរបស់ ផាន់ ឆេន ស្ដីពីការបញ្ជូនការណែនាំពីថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ស្រុកទៅក្រាំងតាចាន់គ្មានប្រភពច្បាស់លាស់ឡើយ ហើយ ផាន់ ឆេន បានធ្វើការប៉ាន់ស្មានពីបញ្ហាទាំងនេះ។

ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង

1028. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលចាប់ពីពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ជាពេលដែល ពេជ្រ ជឹម និយាយថា គាត់ជាអ្នកគ្រប់គ្រងស្រុកត្រាំកក់[1993]។

1029. ដូចការពិភាក្សាខាងលើ ពេជ្រ ជឹម បានចោទប្រកាន់ថា "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨" គាត់លឺថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងសិទ្ធិអំណាចនៅថ្នាក់តំបន់[1994]។ ដូច្នេះ រាល់ព័ត៌មានដែល ពេជ្រ ជឹម បានផ្ដល់ស្ដីពីទំនាក់ទំនងរវាងស្រុកត្រាំកក់ និងតំបន់ ១៣ មិនពាក់ព័ន្ធនឹងអំឡុងពេលដែលគាត់លឺថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងនៅថ្នាក់តំបន់ឡើយ។

ភស្តុតាងរបស់ ជូ គឹមឡូន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង

1030. ភស្តុតាងរបស់ ជូ គឹមឡូន ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាងគណៈស្រុកត្រាំកក់ និង "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបីនាក់ [...] ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា" មិនមែនពាក់ព័ន្ធនឹងថ្នាក់តំបន់ឡើយ[1995]។ ច្បាស់ណាស់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់កម្មាភិបាលថ្នាក់តំបន់ទេ ហើយក្នុងរបាយការណ៍ស្ដីពីការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើម

[1993] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៤០។

[1994] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៦៦០។

[1995] ឯកសារ D315.3.1 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 13.35.46-13.45.27 ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ២១-ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១ (ចាស នៅសង្គមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរក្រហម គឺលោក អំ! តាម៉ុក គាត់អមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបីរូប ដែលមានជិះរថយន្តទៅ ឈប់នៅទីនោះ៖ លោក ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា ហើយនិង តាម៉ុក។ តាម៉ុក គាត់ជិះឡានដោយខ្លួន ចាស។ គាត់ទៅទស្សនកិច្ចការដ្ឋានកន្លែងជីកប្រឡាយអូរចំបក់។)។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង 00៤ ជូ គឹមឡូន ចោទប្រកាន់ថា បុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវរួមមាន "តាម៉ុក, ខៀវ សំផន និង នួន ជា"[1996]។

1031. ស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងការរៀបរាប់ដំណើរព្រឹត្តិការណ៍នេះ ក្នុងទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះរបស់ ជូ គឹមឡូន គាត់មិនបានស្តីបន្ទោសបុគ្គលនៅថ្នាក់តំបន់ចំពោះការសម្លាប់ឡើយ ហើយគាត់និយាយថា ឈ្លបខ្មែរក្រហមជាអ្នកសម្លាប់ប្តីរបស់គាត់[1997]។ អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺ ទោះបីជាដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ជូ គឹមឡូន ពីសំណុំរឿង 00២ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់លើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅស្រុកត្រាំកក់ក្តី ក៏ ជូ គឹមឡូន មិនបាននិយាយពីលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងរបាយការណ៍ស្តីពីការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់ឡើយ[1998]។ អ្វីដែលសំខាន់ផងដែរនោះគឺក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង 00២ ជូ គឹមឡូន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងលោក យឹម ទិត្យ ទាល់តែសោះ[1999]។ នៅពេលត្រូវបានចោទសួរក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះទោសក្នុងសំណុំរឿង 00២ ថាតើគាត់ "ឃើញមានអ្នកដឹកនាំផ្សេងទៀតទេដែលអមតាម៉ុក[2000]" ឬទេ គាត់មិនបាននិយាយពីលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ ហើយគាត់សំដៅតែលើ ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា ប៉ុណ្ណោះ[2001]។ ស.ច.ស មិនបានធ្វើបទសម្ភាសន៍សាក្សីជាមួយ ជូ គឹមឡូន ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់លើលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង 00៤ ឡើយ។

[1996] ឯកសារ D5/1219/1 របាយការណ៍ពីអង្គភាពជនរងគ្រោះស្តីពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គឹមឡូន EN 01119915។

[1997] ឯកសារ D5/1219 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គឹមឡូន KH 01035368។

[1998] ឯកសារ D5/1219/1 របាយការណ៍ពីអង្គភាពជនរងគ្រោះស្តីពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជូ គឹមឡូន EN 01119915។

[1999] ឯកសារ D315.3.1 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.3.2 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.3.4 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D364/2.1.4 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.1.14 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D219/899.1.1 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក។

[2000] ឯកសារ D315.3.1 ជូ គឹមឡូន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 13.35.46-13.38.45 ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ១៥-ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១។

[2001] ឯកសារ D315.3.1 ជូ គឹមឡូន ម៉ោង 13.35.46-13.45.27 ទំព័រ ៥១ បន្ទាត់ ២១-ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១ (ចាស នៅសង្គមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរក្រហម គឺលោក អ៎! តាម៉ុក គាត់អមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបីរូប ដែលមានជិះរថយន្តទៅ ឈប់នៅទីនោះ៖ លោក ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា ហើយនិង តាម៉ុក។ តាម៉ុក គាត់ជិះឡានដោយខ្លួន ចាស។ គាត់ទៅទស្សនកិច្ចការដ្ឋានប្រឡាយកន្លែងជីកប្រឡាយអូរចំបក់)។

1032. មេធាវីការពារក្ដីកត់សម្គាល់ថា ស.ព.អ បានដកស្រង់ខុស (និងលើកឡើងខុសជាបន្តបន្ទាប់) នូវសក្ខីកម្មជំនុំជម្រះរបស់ ជូ គីមឡុន ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ដែលហាក់ដូចជា ស.ព.អ ខិតខំបង្កើនភាពពាក់ព័ន្ធតាមការសន្មតរវាងតាម៉ុក និង ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា។ ស.ព.អ បានដកស្រង់សក្ខីកម្មរបស់ ជូ គីមឡុន ថា ៖ "តាម៉ុក គាត់បានអមដំណើរមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបីរូប ដែលមានជិះរថយន្តទៅឈប់នៅទីនោះ លោក ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន, នួន ជា [...] គាត់ទៅទស្សនកិច្ចនៅការដ្ឋានប្រឡាយកន្លែងជីកប្រឡាយអូរចំបក់ ហើយនឹងសហករណ៍ ក១ នៅស្រុកត្រាំកក់"[2002]។ នេះជាការធ្វើឱ្យច្របូកច្របល់ផ្នែកផ្សេងៗនៃភស្តុតាងរបស់ ជូ គីមឡុន ហើយតាមពិត គឺមានតែក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ដែល ជូ គីមឡុន សំដៅលើដំណើរទស្សនកិច្ចមួយទៀតទៅសហករណ៍ ក១ ដែលសង្កេតដោយបងប្រុសរបស់គាត់ ដែល ខៀវ សំផន "និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពីររូបទៀត" បានចុះទៅសហករណ៍ ក១[2003]។ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស និងបកស្រាយខុសជាបន្តបន្ទាប់លើភស្តុតាងរបស់ ជូ គីមឡុន តាមរយៈការលើកឡើងថា តាម៉ុកបានចុះទៅសហករណ៍ ក១ នៅពេលដែល ជូ គីមឡុន មិនបាននិយាយពីតាម៉ុកពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរទស្សនកិច្ចនេះ[2004]។ ដូចគ្នានេះដែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងកន្លែងពីរទៀតក្នុងសក្ខីកម្មរបស់ ជូ គីមឡុន ស.ព.អ បានកាត់ចេញពីការដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ជូ គីមឡុន ដែលថា តាម៉ុក ជិះរថយន្តផ្សេងគ្នាពី ប៉ុល ពត, ខៀវ សំផន និង នួន ជា[2005]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ អ៊ឹម សារឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1033. ភស្តុតាងរបស់ អ៊ឹម សារឿន មិនសូវមានខ្លឹមសារលម្អិតស្ដីពីរចនាសម្ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាច និងអង្គការចាត់តាំងរបស់ ប.ក.ក ឡើយ។ គាត់សំដៅលើព្រឹត្តិការណ៍មួយដែលគាត់បានលឺពីអតីតកាល នៅពេលដែលតាម៉ុកចុះទៅការដ្ឋានមួយនៅប្រឡាយអូរចំបក់ ដោយជិះរថយន្តផ្សេងគ្នាពី នួន ជា,

---

[2002] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៣៨១។

[2003] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៣៨១។ ឯកសារ D315.3.1 ជូ គីមឡុន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 13.38.45-13.41.30 ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ៦-១៧។

[2004] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៣៨១។ ឯកសារ D315.3.1 ជូ គីមឡុន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 13.38.45-13.41.30 ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១៥-២០។

[2005] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៣៨១។ ឯកសារ D315.3.1 ជូ គីមឡុន ប្រតិចារឹក 13.38.45-13.41.30 ទំព័រ ៥២ បន្ទាត់ ១៥-២០។

ខៀវ សំផន និង ប៉ុល ពត[2006]អ៊ុំ សារឿន មិនបានលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬរបាយការណ៍ស្តីពីការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់[2007] ឬក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឡើយ[2008]។ ស.ច.ស មិនបានរៀបចំបទសម្ភាសន៍សាក្សីជាមួយ អ៊ុំ សារឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់លើលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1034. ស.ព.អ ផ្អែកតាម នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា បញ្ជា និងការណែនាំត្រូវបានបញ្ជូនពីបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគទៅថ្នាក់ក្រោមតាមរយៈការប្រជុំ ឬទស្សនកិច្ចនៅការដ្ឋាន[2009]"។ ផ្អែកតាមភស្តុតាងច្បាស់លាស់របស់គាត់ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាប្រធានតំបន់ ១៣[2010] ការអះអាងរបស់ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន មិនអាចសំអាងជាភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងស្រុកត្រាំកក់ក្នុងឋានៈជាគណៈតំបន់ ១៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។

1035. ភស្តុតាងរបស់ នុត នៅ ត្រូវបានរិតត្បិតដោយការសំអាងតាមរបស់ភស្តុតាងនេះលើ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ថាជាប្រភពតែមួយគត់នៃភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ លោក យឹម

[2006] ឯកសារ D315.3.4 អ៊ុំ សារឿន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 09.22.15-09.33.57 ទំព័រ ៧ បន្ទាត់ទី ២២ ដល់ ទំព័រ ៨ បន្ទាត់ ៦ ម៉ោង 10.31.43-10.41.56។

[2007] ឯកសារ D5/1816/3 របាយការណ៍ពីអង្គភាពជនរងគ្រោះស្តីពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ៊ុំ សារឿន EN 01363314-01363315។ ឯកសារ D5/1816 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ អ៊ុំ សារឿន KH 01193651-01193661។ ឯកសារ D5/1816/2.1 សេចក្តីសង្ខេបនៃព័ត៌មានបន្ថែមទៅលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេ ណី អ៊ុំ សារឿន EN 01337592-01337594។

[2008] ឯកសារ D315.3.4 អ៊ុំ សារឿន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 09.22.15-09.33.57, ម៉ោង 10.31.43-10.41.56 ទំព័រ ២៤ បន្ទាត់ ៨-ទំព័រ ២៦ បន្ទាត់ ២។

[2009] ឯកសារ D315.1.14 នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 11.09.15-11.14.52 ទំព័រ ៣១-៣២ បន្ទាត់ទី ១៧-៩។

[2010] ឯកសារ D118/172 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ឆ.៧១-៧២ KH 00971361 (សៈ តើ តាទិតធ្លាប់ជាប្រធានតំបន់១៣ ដែរឬទេ ? ឆ.៧១៖ អត់ទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំធ្លាប់ឃើញគាត់ទៅស្រុកគិរីវង់ តែមិនដឹងគាត់ធ្វើអ្វីនោះទេ។)។

ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងគណៈតំបន់ ១៣[2011]។ នុត នៅ និយាយថា គាត់បានលឺ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ក្នុងឋានៈជាលេខាស្រុក ប្រកាសពីការតែងតាំងលោក យឹម ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ១៣។ ប៉ុន្តែគ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបញ្ជាក់ថា នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន គឺជាលេខាស្រុក នៅពេលណាមួយដែល នុត នៅ ជឿថា គាត់បានលឺពីការប្រកាសនេះឡើយ ហើយ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ផ្ទាល់លើកឡើងថា គាត់មិនមែនជាលេខាស្រុកនៅពេលវេលាណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងការចងចាំរបស់ នុត នៅ ស្តីពីការប្រកាសនោះឡើយ[2012]។

1036. ចំណុចនេះបានបង្កជាមន្ទិលសង្ស័យលើភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃការរៀបរាប់ដំណើរព្រឹត្តិការណ៍របស់ នុត នៅ ហើយការចងចាំរបស់គាត់អំពីការប្រកាសពីការតាំងតែងលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវតែកំណត់ថាមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច។ លទ្ធភាពដែលថា នុត នៅ យល់ខុសពីការបានលឺ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន និយាយពី លោក យឹម ទិត្យ កាន់តែមានកម្រិតខ្ពស់តាមរយៈភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីពីការប្រកាសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយប្រភពភស្តុតាងរបស់ នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន គឺមិនច្បាស់លាស់ឡើយ[2013]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1037. ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំរបស់មន្ត្រីឃុំ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "របាយការណ៍ស្តីពីការវិវត្តការងារត្រូវបានធ្វើឡើង រួចបញ្ជូនត្រឡប់ទៅវិញតាមខ្សែសង្វាក់"[2014]។ ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន មិនរៀបរាប់លម្អិតពី "របាយការណ៍ស្តីពីការវិវត្តការងារ" នៅកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ឡើយ ហើយវាមិនបង្ហាញច្បាស់ពីបុគ្គលដែលបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំនេះទេ។ ចម្លើយរបស់ រៀល សន មិនបង្ហាញច្បាស់ថាតើគាត់សំដៅលើ

[2011] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៨៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៦៨៩។

[2012] ឯកសារ D364/2.1.4 នាង អ៊ួច ហៅ តាសាន ប្រតិចារឹក ម៉ោង 09.45.01-09.47.21 ទំព័រ ១៤ បន្ទាត់ ៣-១៦ ,ម៉ោង 13.43.343-13.46.22 ទំព័រ ៤២ បន្ទាត់ ៧-១៥, ម៉ោង 15.16.43-15.24.31 ទំព័រ ៦១ បន្ទាត់ ១៦-ទំព័រ ៦៣ បន្ទាត់ ១៨។

[2013] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ **មានកំហុស! រកមិនឃើញឯកសារទេ**។

[2014] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

តែកិច្ចប្រជុំមួយរបស់មន្ត្រីឃុំ ឬយ៉ាងណានោះទេ[2015]។ ត្រឹមកម្រិតខ្ពស់បំផុត ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ។ ទោះបីជាខ្លឹមសារលម្អិតស្តីពីកិច្ចប្រជុំនេះមិនច្បាស់លាស់ក្តី ប៉ុន្តែវាបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា រៀល សន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងថា កិច្ចប្រជុំនោះពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកចូលរួមមកពីគណៈតំបន់ ១៣ នោះទេ។ ដូចការលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ រៀល សន គឺមិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ។ គាត់មិនដែលមានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនជាមួយ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហមទេ ហើយគាត់ជឿថា លោក យឹម ទិត្យ បានស្លាប់ និងធ្លាប់ធ្វើការនៅភ្នំពេញក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម[2016]។ រៀល សន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងដែលអាចជឿទុកចិត្តបានស្តីពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ លោក យឹម ទិត្យ លើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅស្រុកត្រាំកក់ក្នុងតួនាទីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់គាត់ក្នុងគណៈតំបន់ ១៣ ឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1038. ស.ព.អ បានដកស្រង់ខុសនូវការគាំទ្ររបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ លើការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ដែលថា "បញ្ជា និងការណែនាំត្រូវបានបញ្ជូនពីបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគទៅថ្នាក់ក្រោមតាមរយៈការប្រជុំ ឬទស្សនកិច្ចនៅការដ្ឋាន"[2017]។ ភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ មិនពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានពីបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគឡើយ[2018] ប៉ុន្តែវាពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំខ្នាតតូចដែលទាបជាងកម្រិតសហករណ៍។ កិច្ចប្រជុំទាំងនេះត្រូវបានគេនិយាយថាក្រោមអធិបតីភាពរបស់មេឃុំ ហើយ "ប្រជុំទៅតាមសហករណ៍ទេ។ កង ៣ ប្រជុំដោយកង ៣។ កង១ ដោយកង ១ កង២ ប្រជុំដោយកង២ "[2019]។ គ្មានចំណុចណាមួយក្នុងភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ បង្ហាញថា ក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះ បញ្ជា និងការណែនាំត្រូវបានបញ្ជូន "ពីបក្ស និងថ្នាក់ភូមិភាគ" ដូចដែល ស.ព.អ

[2015] ឯកសារ D315.2.6 រៀល សន ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ KH 01501248 ម៉ោង 11.16.07-11.21.43 ទំព័រ៣០ បន្ទាត់ ២០-ទំព័រ ៣១ បន្ទាត់ ៣ (មានអ្នកតំណាងឃុំជិតៗហ្នឹងមកចូលរួមប្រជុំ)។

[2016] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩៥៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩៥៨។

[2017] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៥០។

[2018] ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក ម៉ោង 10.10.11-10.11.47 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៦-១៩។ ឯកសារ D315.2.4 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក។

[2019] ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក ម៉ោង 10.10.11-10.11.47 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៦-១៩។

បានចោទប្រកាន់នោះទេ[2020]។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ គ្មានចំណុចណាមួយក្នុងភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ បង្ហាញពីបញ្ហា និងការណែនាំទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង ឬក៏បញ្ហា និងការណែនាំទាំងនេះ "ត្រូវបានបញ្ជូន" ឬប្រសិនបើដូច្នោះមែន បង្ហាញពីពេលវេលាដែលបញ្ហា ឬការណែនាំទាំងនោះត្រូវបានបញ្ជូនឡើយ[2021]។

1039. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ គឺមិនច្បាស់លាស់ ហើយគេមិនដឹងថាតើគាត់បានចូលរួមផ្ទាល់ក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងអស់ដែលគាត់លើកឡើងក្នុងភស្តុតាង ឬបានដឹងពីកិច្ចប្រជុំទាំងនេះពីប្រភពមិនច្បាស់លាស់ ឬយ៉ាងណានោះទេ។ គាត់លើកឡើងថា (មិនត្រូវបានដកស្រង់ដោយ ស.ព.អ) "ខ្ញុំនៅកង ១ ខ្ញុំមិនសួរប្រជុំទេ" ដោយសំដៅលើប្រជុំទិតៀន[2022]។ ការលើកឡើងនេះមិនទទួលបានតាមរយៈសំណួរបន្តឡើយ ហើយវាមិនច្បាស់ថាតើ ភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ ស្តីពីកិច្ចប្រជុំនានា សំដៅលើកិច្ចប្រជុំទិតៀន ឬកិច្ចប្រជុំស្វ័យទិតៀន ឬដូចការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ សំដៅលើកិច្ចប្រជុំពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ឬយ៉ាងណានោះទេ[2023]។

1040. ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ គេមិនអាចដឹងថាតើកិច្ចប្រជុំទាំងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនព័ត៌មានពីមជ្ឈិមបក្សទៅថ្នាក់ឃុំ ឬថាតើវាជាកិច្ចប្រជុំតាមកងនីមួយៗ ដែលមេឃុំពិភាក្សាពីបញ្ហាដែលត្រូវបានពិចារណានៅថ្នាក់ឃុំ ឬយ៉ាងណានោះទេ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ មិនបាននិយាយពីតួនាទីរបស់គណៈតំបន់ ១៣ ឬឋានៈរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ[2024]។

[2020] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

[2021] ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក KH 01500907 ម៉ោង 10.11.47-10.14.00 ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៣-១០។ (ប្រជុំតែរឿងការងារ មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ ជីដំបូក រែកជីដាក់ស្រែស្ទួងលឿន ភ្ជួរលឿនអីតែប៉ុណ្ណឹងលោកប្រធាន។ ប្រជុំប្រាប់ថា មាន "វៀតណាមចូល" គេអត់ប្រាប់យើងទេបាទ។)

[2022] ឯកសារ D315.2.5ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក KH 01500906 ម៉ោង 10.10.11-10.11.47 ទំព័រ ១៩ បន្ទាត់ ១៣។ (ខ្ញុំនៅកង១ ខ្ញុំមិនសួរប្រជុំទេ)។

[2023] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

[2024] ឯកសារ D315.2.4 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក។ ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក។

1041. ក្រៅពីនេះ ភ្នៅ យ៉ាវ លើកឡើងថា ព័ត៌មានក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះគឺ "ប្រជុំតែរឿងការងារ ជីដំបូក រែកដីដាក់ស្រែស្ទូងលឿន ភ្ជួរលឿនអីតែប៉ុណ្ណឹង"[2025]។ ទោះបីជាមានការទទួលយកថា ភស្តុតាងរបស់ ភ្នៅ យ៉ាវ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព័ត៌មានស្តីពី "រឿងការងារ"[2026] ឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលនយោបាយ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានកំណត់នៅថ្នាក់មជ្ឈិមក្តី ក៏ចំណុចនេះមិនបានលើកឡើងនូវការចោទប្រកាន់ពីគោលនយោបាយឧក្រិដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធនឹង លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ ការពិពណ៌នាទូទៅពេករបស់ ស.ព.អ ស្តីពី ក.ប.ធ ពឹងផ្អែកលើការស្រមើស្រមៃខុសការពិតស្តីពីកម្រិតនៃរចនាសម្ព័ន្ធ និងឋានានុក្រមរបស់ ប.ក.ក នៅពេលនេះ ដែលធ្វើឱ្យមានការអះអាងជារួមថា "គោលនយោបាយរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ ប.ក.ក" ត្រូវបានអនុវត្តក្នុងស្រុកត្រាំកក់ ហើយ "គោលនយោបាយ និងបញ្ហារបស់ ប.ក.ក ត្រូវបានអនុវត្តតាមការគ្រោងទុកនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់"[2027]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ខឹម ភឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរស្រុកត្រាំកក់ និងការទាក់ទង</u>

1042. ភស្តុតាងរបស់ ខឹម ភឿន អំពីការទាក់ទងនៅថ្នាក់ស្រុកមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ហើយមិនមានភាពច្បាស់លាស់នោះទេថា តើគាត់មានលទ្ធភាពទទួលបានព័ត៌មានសំខាន់អំពីថ្នាក់តំបន់នេះយ៉ាងដូចម្តេច[2028]។ នៅពេលត្រូវបានសួរក្នុងសំណុំរឿង 00២/0២ អំពីការចោទប្រកាន់ពីការរៀបការដោយបង្ខំ ខឹម ភឿន បាននិយាយថា ផែនការនានាចេញមកពីថ្នាក់ស្រុក ហើយគាត់មិនបានលើកឡើងពីថ្នាក់តំបន់ឡើយ[2029]។ ដោយមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយភស្តុតាងនេះ ខឹម ភឿន បាន

[2025] ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក KH 01500907 ម៉ោង 10.11.47-10.14.00 ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៣-១០។ (ប្រជុំតែរឿងការងារ មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ ជីដំបូក រែកដីដាក់ស្រែស្ទូងលឿន ភ្ជួរលឿនអីតែប៉ុណ្ណឹងលោកប្រធាន។ ប្រជុំប្រាប់ថា មាន "វៀតណាមចូល" គេអត់ប្រាប់យើងទេបាទ។)

[2026] ឯកសារ D315.2.5 ភ្នៅ យ៉ាវ ប្រតិចារឹក KH 01500907 ម៉ោង 10.11.47-10.14.00 ទំព័រ ២០ បន្ទាត់ ៣-១០។ (ប្រជុំតែរឿងការងារ មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ ជីដំបូក រែកដីដាក់ស្រែស្ទូងលឿន ភ្ជួរលឿនអីតែប៉ុណ្ណឹងលោកប្រធាន។ ប្រជុំប្រាប់ថា មាន "វៀតណាមចូល" គេអត់ប្រាប់យើងទេបាទ។)

[2027] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤០។

[2028] ឯកសារ D219/899.1.1 ខឹម ភឿន ប្រតិចារឹក KH 01096448 ម៉ោង 11.23.26-11.26.47 ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ២៤-ទំព័រ ៣៩បន្ទាត់ ១៤។ (មានការរាយការណ៍ពីភូមិមក ហើយមកឃុំ ឃុំបញ្ជូនទៅស្រុក។)។

[2029] ឯកសារ D219/899.1.1 ខឹម ភឿន ប្រតិចារឹក KH 01096424-01096426 ម៉ោង 09.51.04 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ១៩ ដល់ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ៣។

និយាយថា គាត់បានបញ្ជូនរបាយការណ៍បន្តទៅ"លើ"ទៀត[2030]។ នៅពេលត្រូវបានសួរថា តើ "លើ" គាត់មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច ខឹម ហឿន បាននិយាយថា គាត់បានមានន័យថាជាថ្នាក់ស្រុក[2031]។ ខឹម ហឿន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយថ្នាក់តំបន់ទេ ហើយនៅពេលដែលត្រូវបានសួរអំពីការណែនាំដែលដាក់ចេញដោយថ្នាក់លើ គាត់បាននិយាយថា "ខ្ញុំអត់បានដឹង"[2032]។

1043. ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ ខឹម ហឿន អំពីតំបន់ ១៣ ស្ថិតក្នុងមន្ទិលសង្ស័យ ដោយសារការផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់មុនពេលគាត់ផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ នៅថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយរយៈពេលពីរថ្ងៃជាមួយ ក.ស.ច.ស ក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីបញ្ហាមួយចំនួន រួមទាំងការដឹងឮរបស់គាត់អំពីវចនាសម្ព័ន្ធរបស់អាជ្ញាធរក្នុងភូមិភាគនិរតី។ ដំបូងឡើយគាត់បានថ្លែងនៅថ្ងៃដំបូងថា គាត់មិនប្រាកដទេថា តើតំណែងរបស់ តាម៉ុក គឺជាអ្វីនោះទេ និងថា "ប្រហែលជាគាត់នៅខាងភូមិភាគ"[2033]។ នៅថ្ងៃទីពីរ ភ្លាមៗគាត់បានផ្តល់ភស្តុតាងច្បាស់លាស់ថា គាត់ប្រាកដថា "ចាប់តាំងពីកើតភូមិភាគនិរតី" តាម៉ុក ទទួលបន្ទុកភូមិភាគនិរតី[2034]។

[2030]ឯកសារ D219/899.1.1 ខឹម ហឿន ប្រតិចារិក KH 01096424 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ១៩-២១ (សៈ ចុះចំពោះបញ្ហាសន្តិសុខវិញ តើលោកស្រីដោះស្រាយតាមរបៀបណាមដែរជាធម្មតា? ឆ.៖ សន្តិសុខ បើរាយពីភូមិ មានរាយការណ៍មកពីភូមិ មកពីឃុំ គឺខ្ញុំរាយមកដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំបញ្ជូនទៅលើ ខ្ញុំបញ្ជូនទៅថ្នាក់លើ។)។

[2031]ឯកសារ D219/899.1.1 ខឹម ហឿន ប្រតិចារិក KH 01096424 ទំព័រ ១៥ បន្ទាត់ ២២-២៥។ (សៈ អរគុណលោកស្រី។ លោកស្រីបានបញ្ជាក់ថា លោកស្រីបញ្ជូនទៅថ្នាក់លើ តើលោកស្រីបញ្ជូនទៅថ្នាក់ណាដែរ? ឆ.៖ ទៅថ្នាក់ស្រុកចាស។)។

[2032]ឯកសារ D219/899.1.1 ខឹម ហឿន ប្រតិចារិក KH 01096442 ទំព័រ ៣៣ បន្ទាត់ ១៣-១៥។ (សៈ តើលោកស្រីមានចាំដែរឬទេ ថាមានពេលណាមួយនោះ មានការណែនាំមកពីថ្នាក់លើ ដែលតម្រូវឱ្យចាប់អតីតយោធា ហើយនិងមន្ត្រីរដ្ឋការ លន់ នល់ នៅរវាងឆ្នាំ១៩៧៧ និងឆ្នាំ១៩៧៨? ឆ.៖ ចាស ខ្ញុំអត់បានដឹង។)។

[2033]ឯកសារ D118/242 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម ហឿន ឆ.៦០ KH 00998731។

[2034]ឯកសារ D118/242 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម ហឿន ឆ.២៧៨ KH 00998761។

ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួនក្រៅអំណាចតុលាការនៅស្រុកត្រាំកក់

1044. ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យបានបញ្ជាឱ្យមេសន្តិសុខស្រុកត្រាំកក់អនុវត្តការចាប់ខ្លួនក្រៅអំណាចតុលាការ[2035]។ បើទោះជា ស.ព.អ ធ្វើការចោទប្រកាន់ទាំងនេះយ៉ាងច្បាស់លាស់ទាក់ទងនឹងស្រុកត្រាំកក់ទាំងមូលក្តី ក៏ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តែមួយគត់ដែលការចោទប្រកាន់ទាំងនេះអាចមានការពាក់ព័ន្ធនោះ គឺគុកក្រាំងតាចាន់[2036]។ ស.ព.អ ដកស្រង់ប្រយោគតែមួយគត់នៃភស្តុតាងដែល ឯក (អ៊ុល) ហឿន ប៉ាន់ស្មានថា "តាមខ្ញុំយល់ គឺ តាទិត្យ និងយាយចែម បានបញ្ជាឱ្យ តាសឿន ដែលជាប្រធាននគរបាលស្រុកឱ្យចាប់ខ្លួនមនុស្ស"[2037]។

1045. ការពិត ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនមានព័ត៌មានដែលអាចឱ្យទុកចិត្តបានអំពីបញ្ហាបែបនេះទេ។ ប្រភពនៃការ "ដឹងឮ" របស់គាត់អំពី "តាទិត្យ" មិនច្បាស់លាស់ឡើយ។ យ៉ាងច្រើនបំផុត វាទំនងជាថា ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដឹងព័ត៌មាននេះពីឯកសារដែលគេបោះចោលមួយចំនួនដែលគាត់បានរកឃើញនៅក្នុងធុងសំរាម និងដែលគាត់បានអះអាងថាអាចយល់បាន។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន បាននិយាយថា៖ "ខ្ញុំរកក្រដាសដើម្បីមូរបារីជក់។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំបានឃើញរបាយការណ៍នោះនៅក្នុងកញ្ចើមួយនៅក្នុងមន្ទីរពាណិជ្ជកម្មស្រុកត្រាំកក់"[2038]។ ចម្លើយនេះមិនអាចទុកចិត្តបានទេ។ វាពិតជាមិនទំនងទេដែលថា ឯកសារដែលមានដាក់ច្បាស់នូវបញ្ជាចេញដោយគណៈតំបន់ ១៣ នឹងត្រូវបានទុកចោល ដែលអាចឱ្យកម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបដូចជា ឯក (អ៊ុល) ហឿន យកមកអានបាននោះទេ។ លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ មិនអើពើទៅនឹងភស្តុតាងផ្ទុយរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដែលថា គាត់ "មិនបានឃើញឯកសារណាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតខ្មាំង នៅពេលស្ថិតនៅស្រុកត្រាំកក់ទេ"[2039]។ បើទោះបីជា ឯក (អ៊ុល) ហឿន ពិតជាបានឃើញបញ្ជាជាឯកសារខ្លះក្នុងធុងសំរាមក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសាររបស់ឯកសារទាំងនោះមិនច្បាស់លាស់ដែរ ហើយវាមិនត្រូវបានដឹងនោះទេថា តើ

[2035] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៥។

[2036] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៦៩។

[2037] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៣៣ KH 01032071។

[2038] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.២៦ KH 01032069។

[2039] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៤៤ KH 00980103 (សៈ ពេលដែលលោកនៅស្រុកត្រាំកក់ តើលោកធ្លាប់ឃើញឯកសារណាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតខ្មាំងដែរឬទេ? ឆ.៤៤៖ អត់ទេ។)។

ឯក (អ៊ុល) ហឿន អាចប្រាកដកម្រិតណា ដែលថា ឯកសារទាំងនោះគឺជាបញ្ជាដែលពិតជាដាក់ចេញដោយលោក យឹម ទិត្យ និងអ្នកស្រី អ៊ឹម ចែម។

1046. ប្រភពភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនច្បាស់លាស់។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនមានលទ្ធភាពទទួលបានព័ត៌មានអំពីបញ្ជារបស់គណៈតំបន់ ១៣ ដែលដាក់ចេញទៅកាន់ស្រុកត្រាំកក់ឡើយ។ គាត់បានប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេតថា គាត់បានចូលរួមក្នុងការធ្វើការដោយកម្លាំង និងក្នុងការចែកចាយការផ្គត់ផ្គង់ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ[2040]។ ទោះជាគាត់បានអះអាងពីការដឹងឮអំពីបញ្ជានានាដោយសារគាត់បាន "ធ្វើការនៅស្រុក"[2041] ក្តី ក៏គាត់បានសារភាពថា ការពិតគាត់មិនបានធ្វើការជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទេ ពីព្រោះគ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថាមាននិន្នាការនយោបាយ ហើយហេតុដូច្នេះ គាត់មិនត្រូវបានគេអនុញ្ញាតឱ្យកាន់កាប់តំណែងណាមួយឡើយ[2042]។ ការណ៍នេះបង្កជាមន្ទិលសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការដឹងឮរបស់គាត់អំពីបញ្ជាដែលដាក់ចេញដោយគណៈតំបន់ ១៣។

1047. ដោយសារកង្វះលទ្ធភាពទទួលបានរបស់គាត់ ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន អំពីលោក យឹម ទិត្យ អាចមានមូលដ្ឋានលើពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក។ ពិតណាស់ គាត់បានលើកឡើងនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយកន្លងមកថា គាត់បានឮព័ត៌មានអំពីលោក យឹម ទិត្យ ពីបងប្អូនជីដូនមួយរបស់គាត់[2043]។ គាត់ក៏បានសារភាពនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយផងដែរថា ភស្តុតាងមួយចំនួនក្នុងចំណោមភស្តុតាងកាលពេលមុនរបស់គាត់អំពីតំណែង និងតួនាទីរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម មិនត្រឹមត្រូវទេ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានស្វែងរកការបញ្ជាក់នោះទេថា តើភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីបញ្ជារបស់លោក យឹម ទិត្យ ត្រឹមត្រូវឬអត់[2044]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានស្វែងរកការបញ្ជាក់បន្ថែមនូវប្រភពភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន អំពីលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។

[2040] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៤៦។

[2041] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៤៧ KH 00980104។

[2042] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.១៦-១៨ KH 00980084។

[2043] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.១៣៩-១៤៣ KH 00980116។

[2044] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន KH 00980118-00980119។

1048. សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងស្រុកត្រាំកក់មានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាខ្លាំងទៅនឹងទទ្បីករណ៍នានា ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទកិច្ចពិភាក្សាដេញដោលនៃសំណុំរឿង ០០២/០២[2045]។ មេធាវីការពារក្តីមិនបានរកឃើញថា វាមានភាពចាំបាច់នោះទេក្នុងការប្រកាន់គោលជំហរថា តើការយកមកប្រើប្រាស់ឡើងវិញត្រង់ៗតាមពាក្យពេជន៍នូវផលិតផលការងារពីសំណុំរឿងរបស់ អ.វ.ត.ក មួយផ្សេងទៀត ត្រូវបានហាមឃាត់ *ដោយខ្លួនឯង* ឬជាការដែលគ្មានក្រមសីលធម៌។ ទោះជាយ៉ាងណា ការអនុវត្តនេះធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងស្រុកត្រាំកក់ និងស្រុកកោះអណ្តែតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ហើយលើសពីនេះទៀតធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពដែលអាចជឿបាននៃការរៀបរាប់ដំណើររឿងទាំងស្រុង ដូចដែលមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ។

1049. ការប្រើប្រាស់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បង្ហាញពីព្យសនកម្មចំពោះលោក យឹម ទិត្យ ដែលមេធាវីការពារក្តីបានប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីបង្ហាញក្នុងការដាក់ជូនរបស់ខ្លួនលើឯកសារបង្ហាញផ្ទួនពីសំណុំរឿង ០០២

[2045] មេធាវីការពារក្តីបង្ហាញបញ្ជីពាក្យពេជន៍ដូចគ្នាមិនចេះអស់ចេញពីឯកសារទាំងពីរនេះ៖ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែប្រែក្នុង សំណុំរឿង ០០២/២* ឯកសារ E457/6/1/1 ជើងទំព័រ ៣០០០៖ "សាក្សី ជាប្អូនថ្លៃតាម៉ុក ថាកូនស្រីតាម៉ុក ឈ្មោះ ខុម ជាលេខាស្រុកត្រាំកក់ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ ១៩៧០។" *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជើងទំព័រ ៣៧៤៖ "សាក្សី ជាប្អូនថ្លៃតាម៉ុក ថាកូនស្រីតាម៉ុក ឈ្មោះ ខុម ជាលេខាស្រុកត្រាំកក់ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ ១៩៧០។" *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលដែលបានកែប្រែក្នុង សំណុំរឿង ០០២/២* កថាខណ្ឌ ៧៤០៖ "[...] ហើយក្រោយមក ពេជ្រ ជឹម បានបន្តតំណែង ដែលធ្លាប់ធ្វើជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុក ហើយក៏ជាញាតិសាច់ឆ្ងាយរបស់ តាម៉ុក ផងដែរ។ ពេជ្រ ជឹម បានកាន់កាប់ស្រុករហូតដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧៧ នៅពេលគាត់ត្រូវបានគេផ្ទេរទៅភូមិភាគកណ្តាល ហើយបងប្រុសរបស់គាត់ ព្រាប គិត (គិត) ក្រោយមកបានក្លាយជាលេខា។ ក្រោយគេផ្ទេរ ព្រាប គិត ទៅខេត្តកណ្តាល តា ចាយ បានដឹកនាំស្រុកនេះរហូតទាល់តែពេលគេផ្ទេរគាត់ចេញដែរ។ ប្អូនថ្លៃ តាម៉ុក ឈ្មោះ នាង អ៊ូច ហៅ តាសាន ក្រោយមកកាន់តួនាទីនេះរហូតដល់របបនេះបានដួលរលំនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩។"។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣៩៖ "[...] ហើយក្រោយមក ពេជ្រ ជឹម បានបន្តតំណែង ដែលធ្លាប់ធ្វើជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុក ហើយក៏ជាញាតិសាច់ឆ្ងាយរបស់ តាម៉ុក ផងដែរ។ ពេជ្រ ជឹម បានកាន់កាប់ស្រុករហូតដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលគាត់ត្រូវបានគេផ្ទេរទៅភូមិភាគកណ្តាល ហើយបងប្រុសរបស់គាត់ ព្រាប គិត (គិត) ក្រោយមកបានក្លាយជាលេខា។ ក្រោយគេផ្ទេរ ព្រាប គិត ទៅខេត្តកណ្តាល តា ចាយ បានដឹកនាំស្រុកនេះរហូតទាល់តែពេលគេផ្ទេរគាត់ចេញដែរ។ ប្អូនថ្លៃ តាម៉ុក ឈ្មោះ នាង អ៊ូច ហៅ តាសាន ក្រោយមកកាន់តួនាទីនេះរហូតដល់របបនេះបានដួលរលំនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩។"។

ទៅសំណុំរឿង ០០៤[2046]។ តាមរយៈការវិភាគប្រៀបធៀបនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងស្រុកត្រាំកក់ និងស្រុកកោះអណ្តែតដូចដែលមានចែងខាងក្រោម វាគួរតែច្បាស់ណាស់ ដែលសម្រាប់ស្រុកត្រាំកក់ ស.ព.អ បានខ្ចីស្ទើរតែទាំងស្រុងពីភស្តុតាងអង្គការលេខ និងរចនាសម្ព័ន្ធដែលប្រមូលបានក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ខណៈដែលសម្រាប់ស្រុកកោះអណ្តែត ស.ព.អ មិនបានធ្វើដូច្នេះទេ។ នេះគឺជាលទ្ធផលរបស់ ស.ព.អ ដែលរៀបចំភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ សម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយគ្មានការការពារគ្រប់គ្រាន់នូវអត្ថប្រយោជន៍របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[2047]។

ការសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងគុកក្រាំងតាចាន់

1050. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសណាមួយក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ និងទៅកាន់មន្ត្រីរបស់មន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការសម្លាប់សមាជិករបស់ក្រុមនេះឡើយ។

1051. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹង "ប្រជាជន ១៧ មេសា" និងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងដោយបង្ខំ និងការឃុំខ្លួនក្រោមលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌។

1052. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់នៅពេលវេលាណា

[2046] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥០២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥០៤។

[2047] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥០២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥០៤។

មួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍នៅក្រាំងតាចាន់[2048] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនេះឡើយ[2049]។

1053. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកត្រាំកក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ និងថា គាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្រាំងតាចាន់នោះ[2050]។

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី និងទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុនក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត តំបន់ ១៣ ឡើយ

1054. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ លើការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី ("វត្តអង្គស្រី") និងនៅទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុន ("ព្រៃសុខុន") ក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត តំបន់ ១៣ ផ្អែកលើការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាអនុលេខា ហើយក្រោយមកជាលេខាគណៈតំបន់ ១៣[2051]។ ស.ព.អ មិនបានចោទប្រកាន់ទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានដើរតួនាទីថ្នាក់ស្រុកណាមួយក្នុងស្រុកកោះអណ្តែតឡើយ។

1055. ដូចការលើកឡើងរួចមកហើយក្នុងចម្លើយតបនេះ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិក អនុលេខា និងលេខាគណៈតំបន់ ១៣ "នៅឆ្នាំ១៩៧៦" រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ[2052] និងមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា

[2048] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២៧១។

[2049] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[2050] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៤ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ២៖ មន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់, ទំព័រ ៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ២៖ មន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់។

[2051] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣០៧ ("ក្នុងនាមជាអនុលេខា ហើយបន្ទាប់មកបានឡើងធ្វើជាលេខាគណៈតំបន់១៣ និងជាសមាជិកនាំមុខម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវ និងមានសិទ្ធិអំណាចនៅលើព្រឹត្តិការណ៍នានានៅវត្តអង្គសិរី និងព្រៃសុខុន នៅពេញរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។")។

[2052] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៣០។

"យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥" លោក យឹម ទិត្យ គឺជា "លេខា ឬអនុលេខាស្រុកគិរីវង់ និង បន្តកាន់តំណែងនេះចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨" ឡើយ[2053]។

1056. គ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈតំបន់ ១៣ លើវត្តអង្គស្រី និងព្រៃសុខុន។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា ការផ្លាស់ប្តូរតំណែងនីមួយៗក្នុងគណៈស្រុកកោះអណ្តែត មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងវិធីសាស្ត្រធ្វើការងាររបស់ខ្លួននៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃរបប ក.ប.ធ។ សមាសភាពរបស់គណៈស្រុកកោះអណ្តែតមិនស្ថិតនៅថិតថេរនៅទូទាំងរបបនេះឡើយ[2054]។

1057. ទោះជាយ៉ាងណា ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងជាទូទៅថា លោក យឹម ទិត្យ "មានការទទួលខុសត្រូវ និងមានសិទ្ធិអំណាចលើព្រឹត្តិការណ៍នានានៅវត្តអង្គស្រី និងព្រៃសុខុន នៅពេញរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[2055]។ ការចោទប្រកាន់ទាំងនេះលើសពីវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត[2056]។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា ការកំណត់ពេលវេលានៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅវត្តអង្គស្រី និងព្រៃសុខុន ដាក់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះស្ថិតក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត[2057]។ លើសពីនេះទៀត ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងអំពើអនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត (ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ) ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ស.ព.អ អះអាងប្រកបដោយវិជ្ជមានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មជាច្រើនស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត ដោយចោទប្រកាន់ថា "ការសម្លាប់គឺមានរយៈពេលពេញមួយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[2058]។

[2053] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៣៧។

[2054] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤១។

[2055] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* កថាខណ្ឌ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣០៧។

[2056] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[2057] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣២៣។

[2058] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១៧។

1058. ដូចដែលបានចង្អុលបង្ហាញខាងលើ ករណីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ លើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តនៅវត្តអង្គស្រី និងព្រៃសុខុន មានមូលដ្ឋានលើការចោទប្រកាន់ថា គាត់គឺជាអនុលេខា និងជាលេខាគណៈតំបន់ ១៣[2059]។

1059. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានកំណត់ត្រឹមទំនាក់ទំនងរវាងគណៈស្រុកកោះអណ្តែត និង "ថ្នាក់ក្រោម"។ ស.ព.អ អះអាងថា កងឈ្លបស្រុកកោះអណ្តែត "មានការពាក់ព័ន្ធក្នុង" ការចាប់ខ្លួន និងឃុំឃាំងមនុស្សនៅវត្តអង្គស្រី និងការសម្លាប់មនុស្សនៅព្រៃសុខុន ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលទាំងនេះ ឬផ្តល់ភាពជាក់លាក់ណាមួយនៃសកម្មភាពដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់ខ្លួនឡើយ[2060]។ ភស្តុតាងរបស់ វ៉ាន់ សឿន, ឯក (អ៊ុល) ហឿន, ប៊ុន ធឿន និង កៅ ឆេង មានការពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនព័ត៌មានរវាងថ្នាក់ស្រុកកោះអណ្តែតជាមួយនឹងថ្នាក់ក្រោម និងការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈស្រុកលើបញ្ហាសន្តិសុខនានានៅក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត រួមទាំងការដាក់ទោសទណ្ឌដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានធ្វើឡើងលើអ្នកទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្តខុសសីលធម៌ និងខ្មាំងដែលត្រូវបានគេចោទប្រកាន់[2061]។ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ សុខ រ៉ុំ ថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ កិច្ចប្រជុំមួយនៅស្រុកកោះអណ្តែតបានពិភាក្សាអំពីផែនការផ្លាស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅកាន់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2062]។ ភស្តុតាងនេះមិននិយាយអំពីទំនាក់ទំនងណាមួយជាមួយគណៈតំបន់ ១៣ ទេ។

[2059] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០១៨។ *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣០៧ ("ក្នុងនាមជាអនុលេខា ហើយបន្ទាប់មកបានឡើងធ្វើជាលេខាគណៈតំបន់១៣ និងជាសមាជិកនាំមុខម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវ និងមានសិទ្ធិអំណាចនៅលើព្រឹត្តិការណ៍នានានៅវត្តអង្គសិរី និងព្រៃសុខុន នៅពេញរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។")។

[2060] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១១។

[2061] ឯកសារ D118/167 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាន់ សឿន ឆ.៥៤-៥៧ ឆ.៧១-៧២ KH 00968177-00968179។ ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.១៧-១៨ ឆ.៣២-៣៨ ឆ.១០៨ KH 00980100, 00980102-00980103, 00980112។ ឯកសារ D6.1.688 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុន ធឿន KH 00368609-00368612។ ឯកសារ D118/274 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុន ធឿន ឆ.៣០ ឆ.៣៤ KH 00999991-00999992។ ឯកសារ D119/16 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កៅ ឆេង ឆ.១០-១១ KH 00893282។

[2062] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ រ៉ុំ ឆ.៤៧-៥០ KH 00979405។

1060. ស.ព.អ អះអាងថា បុគ្គលដែលមិនស្គាល់អត្តសញ្ញាណនៅក្នុងកងឈ្លប គឺជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនលើកឡើងពីភស្តុតាងណាមួយដើម្បីបង្ហាញថា បុគ្គលទាំងនេះគឺជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ឡើយ[2063]។ យោងតាមភស្តុតាងរបស់ ខឹម បឿន, អ៊ឹម ចែម និង នាង អ៊ុច ហៅ តាសាន មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងទិដ្ឋភាពរបស់អង្គការនៅសហករណ៍ និងឃុំនានាក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត[2064]។

1061. ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "អំណាចបញ្ជាឱ្យប្រធានសន្តិសុខស្រុកកោះអណ្តែត តាសឿន ដើម្បីចាប់ខ្លួនមនុស្ស" និងថា បញ្ជាទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តដោយកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម និងបានរាយការណ៍ទៅកាន់ថ្នាក់លើ[2065]។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេដើម្បីភ្ជាប់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងសមត្ថភាពដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាគណៈតំបន់ ១៣ ជាមួយឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត។ ការភ្ជាប់នេះមិនអាចសម្អាងលើភស្តុតាងដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងស្រុកផ្សេងទៀតនោះទេ ដោយសារប្រតិបត្តិការរបស់ស្រុកនានាក្នុងរបប ក.ប.ធ មានភាពខុសគ្នាទៅតាមភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា ហើយមិនមែនតែងតែស្របទៅតាមគោលការណ៍ និងវិធានដែលមានចែងនៅក្នុងលក្ខន្តិកៈរបស់ ប.ក.ក នោះឡើយ[2066]។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តអង្គស្រីមុនី និងទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុន

1062. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាពិសេសក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់ទទួលបានបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ឬផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាបែបនោះនៅក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត

[2063] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១១។

[2064] ឯកសារ D118/242 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម បឿន ឆ.១៥៩ KH 00998745។ ឯកសារ D118/242 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម បឿន ឆ.៨៧ ឆ.៩១ KH 00998734។ ឯកសារ D123/1/5.1b មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ អ៊ឹម ចែម KH 00929771-00929772។ ឯកសារ D119/82 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នាង អ៊ុច ហៅ តាសាន ឆ.៤៥-៤៦ KH 00971373។

[2065] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣១១។

[2066] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២៣។

និងទៅកាន់មន្ត្រីមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការសម្លាប់សមាជិករបស់ក្រុមនេះឡើយ។

1063. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយនោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាណាមួយពីថ្នាក់លើ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញថា គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះនៅក្នុងស្រុកកោះអណ្ដែត និងទៅលើមន្ត្រីមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុន តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង។

1064. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះត្រួតពិនិត្យ រៀបចំកិច្ចប្រជុំ ឬបើមិនដូច្នេះទេបានចូលរួមក្នុងសកម្មភាពក្នុងស្រុកកោះអណ្ដែត និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី ឬនៅទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុន នៅពេលណាមួយដែលមានការពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី និងទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុន[2067] ដែលស្ថិតក្នុងវិសាភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ[2068]។

1065. ដូច្នេះ វាជារឿងមិនសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកកោះអណ្ដែត និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី និងថា គាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអង្គស្រីមុនី និងទីតាំងសម្លាប់ព្រៃសុខុននោះ[2069]។

[2067] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣០៩ ដល់ កថាខណ្ឌ ៣១០។

[2068] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

[2069] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រ ៤ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៦៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គសិរីមុនី និង ព្រៃសុខុន, ទំព័រ ៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ៦៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តអង្គសិរីមុនី និង ព្រៃសុខុន។

(ជ) សេចក្តីសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1066. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ ស.ព.អ ជាទម្លាប់ដកស្រង់ភស្តុតាងដែលមានតម្លៃជាភស្តុតាងទាប ឬមិនមានតម្លៃជាភស្តុតាង ដើម្បីធ្វើការអះអាងជាទូទៅអំពីតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅទូទាំងភូមិភាគនិរតី។

1067. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងដែលបង្ហាញពីតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈតំបន់ ១៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ បង្កើតឱ្យមានសាក្សីដែលមិនអាចទុកចិត្តបានចំនួនប្រាំពីរនាក់ ដែលមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ណាមួយនោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្វើអ្វីមួយក្នុងសមត្ថភាពណាមួយជាគណៈតំបន់[2070]។ សម្រាប់ហេតុផលដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ សាក្សីទាំងនេះមិនអាចទុកចិត្តបានទេ ហើយលើសពីនេះទៀត គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ក្នុងចំណោមពួកគេបានដាក់លោក យឹម ទិត្យ លើគណៈតំបន់ ១៣ ក្នុងអំឡុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងតំបន់ ១៣ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ឡើយ[2071]។ ខឹម វី ដែលជាសាក្សីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ បាននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងតំណែងមួយចំនួននៅគណៈតំបន់ ១៣ រយៈពេល "១ ខែ នៃ ២ ខែ" ហើយការណ៍នេះកើតមាននៅ "ដូចជាដើមឆ្នាំ១៩៧៦"។ ទោះជាយ៉ាណា ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[2072]។

1068. ភស្តុតាងតែមួយដែលបង្ហាញពី "ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" របស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងកិច្ចប្រជុំជាច្រើននៅភូមិភាគនិរតី គឺជាការចងចាំមិនច្បាស់របស់ ម៉ុង វេត ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ បានអង្គុយនៅលើវេទិកា មិនធ្វើនិងនិយាយស្តីអ្វីសោះរយៈពេលដប់ថ្ងៃ ខណៈដែលសមាជិកគណៈតំបន់នានាបានថ្លែងសុន្ទរកថា[2073]។ នេះគឺជាមូលដ្ឋានដែលមិនសមហេតុផលនោះទេសម្រាប់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងការចូលរួមចំណែកក្នុងថ្នាក់តំបន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះការ

[2070] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។

[2071] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៥២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។

[2072] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៩៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០០។

[2073] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧០៣ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧០៨។

អនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក។ មិនមានភស្តុតាងបង្ហាញពីខ្លឹមសារទំនាក់ទំនងណាមួយរវាងលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងសមត្ថភាពណាមួយនៅតំបន់ ១៣ និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមណាម្នាក់នោះទេ មិនថាជាថ្នាក់លើរបស់គាត់នៅមជ្ឈិមបក្សរបស់ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់នៅថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំរបស់គាត់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ អ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះ ឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ មិនមានលេចឡើងនៅលើភស្តុតាងជាឯកសារណាមួយនៅក្នុងសមត្ថភាពណាមួយនៅតំបន់ ១៣ ឡើយ។

1069. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ បរិមាណរបស់សាក្សីដែលសំដៅដល់លោក យឹម ទិត្យ ថាបានកាន់តំណែងនៅគណៈស្រុកគិរីវង់ ត្រូវតែទទួលបានការវាយតម្លៃខាងផ្នែកគុណភាពនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ពួកគេ[2074]។ ភស្តុតាងនេះសុទ្ធតែមានមូលដ្ឋានយ៉ាងហោចណាស់មួយផ្នែកលើភស្តុតាងជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក និងខ្វះសេចក្តីលម្អិតយ៉ាងខ្លាំង ទាក់ទងនឹងការកំណត់ពេលវេលានៃការតែងតាំងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ និងទាក់ទងនឹងតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវជាក់ស្តែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ[2075]។ វាមានចំណុចសម្គាល់ដែលបង្ហាញថាជាពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ឡើងវិញ ដែលវាបានកើត ចេញពីការនិយាយជាសាធារណៈអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ ដែលប្រភពដើមរបស់វានៅបច្ចុប្បន្ននេះមិនត្រូវបានដឹង។ តាមលក្ខណៈវិធីសាស្ត្រ ស.ព.អ បកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវ ហើយជាលទ្ធផលបានបង្ហាញមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគិរីវង់ តាមរយៈការមិនបានលើកឡើងនូវការផ្តល់សក្ខីកម្មដែលផ្ទុយគ្នានឹង ឬបានដាក់ភាពមិនច្បាស់លាស់ទៅលើ ទ្រឹស្តីនៃសំណុំរឿងរបស់គាត់អំពីកាលបរិច្ឆេទនៃព្រឹត្តិការណ៍ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេថាលោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តំណែងនានាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងស្រុកគិរីវង់ ក្នុងអំឡុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេតក្នុងតំបន់ ១៣ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំ ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨។

1070. មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលបង្ហាញពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាកាន់កាប់ដោយលោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈស្រុកគិរីវង់។ ស.ព.អ ជ្រើសយក

[2074] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៨៧។

[2075] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៨៧។

វិធីសាស្ត្រផ្តោតលើបញ្ហាទូទៅ ដោយដាក់សកម្មភាពទាំងអស់របស់គណៈស្រុកទៅឱ្យលោក យឹម ទិត្យ។ ការណ៍នេះផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងផ្ទាល់របស់គាត់ដែលថា គណកម្មាធិការនានារបស់ ក.ប.ធ មានរចនាសម្ព័ន្ធតឹងរ៉ឹងដោយមានអាណត្តិផ្សេងៗគ្នា៖ "គណៈកម្មាធិការមួយមានសមាសភាពបីនាក់ រួមមាន លេខា អនុលេខា និងសមាជិក គ្រប់គ្រងថ្នាក់នីមួយៗក្នុងឋានានុក្រមចាត់តាំងរបស់ ប.ក.ក"[2076]។ នៅក្នុងទស្សនៈរបស់ ស.ព.អ ៖ "លេខាទទួលខុសត្រូវលើការតែងតាំង និងដកសមាជិកគណៈកម្មាធិការ អនុលេខាទទួលខុសត្រូវលើសន្តិសុខ និងសមាជិកទទួលខុសត្រូវលើសេដ្ឋកិច្ច"[2077]។ ស.ព.អ មិនបានឆ្លើយតបតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្ទាល់របស់គាត់ទេ ដោយការមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានអនុវត្តតួនាទីជាលេខា អនុលេខា ឬសមាជិក តាមរយៈការបំពេញការទទួលខុសត្រូវក្នុងតំណែង ដើម្បីធ្វើការតែងតាំងនៅគណៈកម្មាធិការ ដើម្បីគ្រប់គ្រងសន្តិសុខ ឬដើម្បីធ្វើសេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងសេដ្ឋកិច្ច[2078]។ ទីបំផុត ស.ព.អ បានបង្ខំចិត្តធ្វើការអះអាងដែលមិនច្បាស់លាស់ និងគ្មានអត្ថន័យផ្នែកច្បាប់ថា "ភស្តុតាងទាំងមូលស្តែងឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលចេះតែរីកធំឡើង"[2079]។

1071. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ មិនមានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដើម្បីបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់គោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ក្នុងភូមិភាគនិរតី[2080]។ មិនមានភាពច្បាស់លាស់នោះទេថា តើអ្វីដែលបានជំរុញឱ្យ ស.ព.អ នាំយកការចោទប្រកាន់នេះមក ដោយសារវាគ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់។

1072. យោងតាមមូលដ្ឋាននៃការវិភាគដែលបានលើកឡើង[2081] ច្បាស់ណាស់ថា ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញអំពីភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ដោយគ្មានមូលដ្ឋានប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ ហើយមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរកឃើញថា

[2076] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១៧។

[2077] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១២០។

[2078] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៧៨៧។

[2079] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០។

[2080] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩១៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ៩២៦។

[2081] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៤៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០៦៥។

លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងភូមិភាគនិរតីនោះឡើយ។

ii. លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ

1073. យោងតាមការវិភាគរបស់សំណុំរឿង ០០៤ ដែលមានចែងខាងក្រោម មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ភស្តុតាងដែលបង្ហាញពីការប្រព្រឹត្តជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងសមត្ថភាពដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងតំណែងផ្សេងៗក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ មិនមានភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរកឱ្យឃើញថា គាត់បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម "ដែលក្តោបទាំងអស់" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ[2082]។

(ក) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តំណែងនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ

1074. ស.ព.អ អះអាងថា "យើងមានការលំបាកក្នុងការកំណត់កាលបរិច្ឆេទដែល យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងនីមួយៗនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ"[2083]។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា ហេតុផលចំពោះ "ផលលំបាករបស់ ស.ព.អ ក្នុងការកំណត់ជាក់លាក់នូវកាលបរិច្ឆេទក្នុងអំឡុងពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងនីមួយៗរបស់គាត់ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ" គឺថាមានការខ្វះខាតភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ពិតជាបានបម្រើការងារក្នុងតំណែងណាមួយក្នុងចំណោមតំណែងទាំងនេះ។ មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ចំពោះសំណុំរឿង ០០៤ ដើម្បីបង្កើតការរកឃើញផ្នែកអង្គហេតុថា ៖ (១) លោក យឹម ទិត្យ គឺជាមេដឹកនាំ *តាមព្រឹត្តន័យ* ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ (២) លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខា *ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ* នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ (៣) លោក យឹមទិត្យ ជាលេខា *ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ* នៃតំបន់ ១ (៤) លោក យឹមទិត្យ ជាលេខា *ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ* នៃតំបន់ ២ (៥) លោក យឹមទិត្យ ជាលេខា *ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ* នៃតំបន់ ៣ (៦) លោក យឹមទិត្យ ជាលេខា *ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ* នៃតំបន់ ៤។

[2082] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៦០ ដល់ កថាខណ្ឌ ៤៦៣។

[2083] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៧។

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យទេ

1075. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "មានភាពលេចធ្លោ ក្នុងឋានៈជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ" នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលមានការតែងតាំងគាត់ជាផ្លូវការដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[2084]។ ក្នុងការគាំទ្រការអះអាងនេះ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកជាចម្បងលើសាក្សីមួយរូបគឺ សៅ ជាប់។ មិនមានភស្តុតាងគាំទ្រផ្សេងទៀតឡើយ។

1076. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គ្មានមូលដ្ឋានឡើយ។ ដំបូង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម មិនបានដាក់លោក យឹម ទិត្យ ឱ្យស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យរហូតដល់ "ពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧"[2085]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ គ្របដណ្ដប់លើព្រឹត្តិការណ៍នានាក្នុងភូមិភាពពាយ័ព្យមុនពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧[2086]។ លើសពីនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងឡើយ។

1077. ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ត្រូវបានផ្ដល់តាមរយៈកំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយចំនួនប្រាំពីរ ដែលកំណត់ហេតុមួយក្នុងចំណោមនោះបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦[2087] ជាពេលដែល សៅ ជាប់ មានអាយុ ៨៤ ឆ្នាំ[2088] ហើយកំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយចំនួនប្រាំមួយផ្សេងទៀតត្រូវបានធ្វើឡើងចាប់ពីថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧[2089]។ កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយត្រូវបានវិភាគតាមកាលប្បវត្តិខាងក្រោមនេះ។ ការផ្លាស់ប្ដូរភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ នឹងបង្ហាញឡើង។

[2084] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨, កថាខណ្ឌ ៩៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០០ និង កថាខណ្ឌ ១៤៨។

[2085] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពី* ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៩៤។

[2086] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01477640-01477641 ឆ.៥៩ KH 01477645។

[2087] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់។

[2088] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01244117។

[2089] ឯកសារ D219/956 ឯកសារ D219/980 ឯកសារ D219/981 ឯកសារ D219/982 ឯកសារ D219/983 និង ឯកសារ D219/984។

ការស្ដាប់ចម្លើយទីមួយ

1078. សៅ ជាប់ បានផ្ដល់ការស្ដាប់ចម្លើយលើកដំបូងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦[2090]។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយនេះ គាត់បានលើកឡើងថា គាត់បានចូលរួមក្នុងចលនាខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧២ ក្នុងនាមជាទាហានមួយរូប[2091] ហើយនៅរក្សាឋានៈជាទាហាននេះដដែលបន្ទាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥[2092]។ គាត់រស់នៅក្នុងភូមិខ្វែង ស្រុកគាស់ក្រឡ (តំបន់១) ហើយគាត់គឺជាសមាជិកកងលេខ ២២ កងពលធំលេខ ៣ កងវរៈសេនាតូចលេខ ២[2093]។ មេបញ្ជាការរបស់កងពលធំរបស់គាត់ គឺ អន ដែលបានស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦[2094] (សៅ ជាប់ មិនត្រូវបានសួរនោះទេថា តើអ្នកណាមកជំនួស អន)។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់មិនមានឋានៈអ្វីទេ ប៉ុន្តែគាត់មានភារកិច្ចមួយក្នុងការគ្រប់គ្រងទាហាន ដែលរួមទាំងការដឹកនាំទាហានដើម្បីផ្ដល់ការការពារផ្នែកសន្តិសុខ ដើម្បីធ្វើស្រែ និងធ្វើចម្ការ[2095]។ កងរបស់គាត់ស្ថិតក្រោមបញ្ជារបស់ស្រុកគាស់ក្រឡ[2096]។

1079. សៅ ជាប់ ចាំថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ស្រុកគាស់ក្រឡនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ "ខែអាសាឍ)" (ខែសីហា)[2097]។ យោងតាម សៅ ជាប់ ដំបូងឡើយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី មិនបានប្រព្រឹត្តសកម្មភាពណាមួយទេ ប៉ុន្តែ "ចាប់ផ្ដើមសម្លាប់ គឺចូលឆ្នាំ៧៨ ហើយ"[2098]។ សៅ ជាប់ មិនដឹងនោះទេថា តើអ្នកណាឡើងកាន់កាប់ស្រុកគាស់ក្រឡបន្ទាប់ពីការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី។ គាត់ចាំបានតែ យ៉ុម ដែលជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម ដែលជាទាហាន ឬជាមេកង[2099]។ បន្ទាប់ពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ សៅ ជាប់ លែងជាទាហានទៀតហើយ

[2090]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់។

[2091]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥-៦ KH 01244118-01244119។

[2092]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧-៨ KH 01244119។

[2093]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧-ឆ.១៧ KH 01244119-01244120។

[2094]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨-ឆ.២០ KH 01244120។

[2095]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥-ឆ.១៦ KH 01244120។

[2096]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01244121។

[2097]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៤ KH 01244122។

[2098]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01244121។ *សូមមើលផងដែរ៖* ឆ.៦៤ KH 01244126 និង ឆ.៧៩-៨០ KH 01244128។

[2099]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៥-ឆ.៣៩ KH 01244122-01244123។

ដោយគាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើស្រែចម្ការ[2100]។ គាត់បានឲ្យដឹងថា គាត់មិនបានឃើញការសម្លាប់ណាមួយទេ ពីព្រោះនៅពេល "ចាប់ផ្តើមសម្លាប់" ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានរត់គេចខ្លួនចូលទៅក្នុងព្រៃ[2101]។

1080. សៅ ជាប់ ចាំថា រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ សមាជិកគណៈស្រុកគាស់ក្រឡ រួមមាន ឡេង, ឈឿង និង យ៉ន[2102]។ គាត់ក៏ចាំដែរថា ប្រធានសហករណ៍ស្រុកគាស់ក្រឡពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ គឺ យ៉ាន ហើយអ្នកទទួលខុសត្រូវរបស់សហករណ៍នេះគឺ យ៉ន[2103]។

1081. សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់មិនដឹងថា តើអ្នកណាជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ មុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ ប៉ុន្តែគាត់ចាំឈ្មោះ តាវ៉ាញ ដែល "មកពីតំបន់"[2104]។ គាត់មិនដឹងថា តើអ្វីបានកើតឡើងចំពោះ តាវ៉ាញ ទេក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងឆ្នាំ១៩៧៨ ពីព្រោះគាត់បានចាកចេញពីកងទ័ពហើយ បន្ទាប់ពីការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[2105] ហើយក្រោយមកគាត់បានរត់គេចខ្លួនចូលទៅក្នុងព្រៃក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[2106]។

1082. សៅ ជាប់ ក៏បានផ្តល់ភស្តុតាងផងដែរអំពីគុកស្រុកគាស់ក្រឡ។ គាត់បានលើកឡើងថា គុកនេះមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងភូមិពពេល ដែលគុកនេះស្ថិតនៅក្រោមអាជ្ញាធរស្រុក និងថា អេន ដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយយោធា ជាអ្នកគ្រប់គ្រងគុកនេះ[2107]។ គាត់បានលើកឡើងថា គុកនេះត្រូវបាន

[2100]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៥-ឆ.៣៨ KH 01244122។

[2101]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤០ ឆ.៤២ KH 01244123 ឆ.៤៤-ឆ.៤៨ KH 01244123-01244124 ឆ.១០៧ KH 01244132។

[2102]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 01244121។

[2103]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៣-ឆ.៣៥ KH 01244121-01244122។

[2104]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤២-ឆ.៤៤ ឆ.៦៨ KH 01244123, 01244126។

[2105]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៤-ឆ.៣៨ KH 01244122-01244123។

[2106]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៤-ឆ.៤៥ EN 01244123។

[2107]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧២-៧៦ KH 01244127។

បង្កើតឡើងដើម្បីដាក់កម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលបានប្រព្រឹត្តកំហុស ប៉ុន្តែនៅពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី "ចូលមកដល់" ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ គុកនេះលែងមានតទៅទៀតហើយ[2108]។

1083. សៅ ជាប់ ក៏បានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការចូលរួមផ្ទាល់របស់គាត់ក្នុងប្រតិបត្តិការរបស់គុកស្រុកគាស់ក្រឡនេះផងដែរ។ គាត់បានពន្យល់ថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់បានគ្រប់គ្រងទាហានមួយកងអនុសេនាតូច ហើយកងរបស់គាត់បានឈរជើងនៅជិតគុកនេះ[2109]។ គាត់បានលើកឡើងថា គាត់បានទៅមើលគុកនេះយ៉ាងហោចណាស់ប្រាំដងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ពីព្រោះគាត់ចង់ដឹងថា តើហេតុអ្វីបានជាមនុស្សត្រូវបានគេចាប់ឃុំឃាំង និងថា តើពួកគេមានកំហុសអ្វី ដែលឈានទៅរកការចាប់ពួកគេដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងដូច្នេះ។ គាត់បានពន្យល់ថា ដោយហេតុថា គាត់ជាមេកងអនុសេនាតូច គាត់មានបំណងចង់ដឹងខ្លះអំពីកំហុស ឬហេតុផលថា តើហេតុអ្វីបានជាមនុស្សនឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់គុកនេះ[2110]។

1084. ដោយពន្យល់ពីទីតាំងជាក់លាក់របស់គុកនេះ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា មានទីតាំងពីរកន្លែងគឺនៅភូមិពពេល និងនៅវាលស្រែ និងថា "គេនាំប្រជាជនមកលត់ដំ" ធ្វើស្រែនៅនេះ នៅរែកអន្ទ្រាក់"[2111]។ គាត់ក៏បានលើកឡើងផងដែរថា ផ្នែកខ្លះនៃគុកនេះមានជញ្ជាំង និងផ្នែកផ្សេងទៀតមិនមានទេ និងថាជើងរបស់អ្នកទោស "គេដាក់ខ្នោះ" "គេធ្វើរោងវែង" និងថា "គេខណ្ឌជាបន្ទប់ៗតូចៗ តែឃើញកណ្តាលវាលហ្នឹង"[2112]។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា ការសម្លាប់ក្នុងតំបន់របស់គាត់ (ស្រុកគាស់ក្រឡ[2113]) ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយគុកនេះ បានបន្តកើតមានចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ និងថា អ្នកទោសមួយចំនួនត្រូវបានសម្លាប់ក្នុងគុកគាស់ក្រឡ[2114]។

[2108] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.៧៧-៨០ KH 01244127-01244128។

[2109] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.៨៧ KH 01244129 ទ.៩៥-៩៦ KH 01244130។

[2110] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.៨២-៩៦ KH 01244128-01244130។

[2111] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.១៥៤-១៥៥ KH 01244138។

[2112] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.១៥៦-១៥៧ KH 01244138។

[2113] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.៧-ទ.១៧ KH 01244119-01244120។

[2114] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ទ.១០២-១០៣ KH 01244131។

1085. ទាក់ទងទៅនឹងឈ្មោះ "តាទិត្យ" អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរសំណួរដូចខាងក្រោម៖ "នៅពេលពួកនិរតី កំពុងគ្រប់គ្រងតំបន់នេះ តើលោកបានឮឈ្មោះ "តាទិត្យ", តាប៉ែត, តាទាវ ទេ?"។ សៅ ជាប់ បាន ឆ្លើយថា គាត់បានឮពី "តាទិត្យ", តាប៉ែត, និងតាស៊ូ ដែលជាកម្មាភិបាល "ដែលដឹកនាំខាងជាង ក្រឡឹង"[2115] និងថា ពួកគេបានគ្រប់គ្រងតំបន់របស់គាត់រហូតដល់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមក ដល់នៅឆ្នាំ១៩៧៧[2116]។ គាត់ក៏បាននិយាយទៀតថា"តាទិត្យ" គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ[2117] និងថា "តាទិត្យ" បានគ្រប់គ្រងការសាងសង់ទំនប់ និងបិទស្ទឹង[2118]។ គាត់បានពិពណ៌នាថា "តាទិត្យ" គឺជាមនុស្សមានមាឌមធ្យម មានកម្ពស់ ១,៦០ ម៉ែត្រ មានសក់ខ្លី និងមានសម្បុរ សណ្ដែកបាយ[2119]។

1086. សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា ពីព្រោះគាត់ និង "តាទិត្យ" បានធ្វើការនៅកន្លែងផ្សេងគ្នា គាត់គ្រាន់ តែឃើញ "តាទិត្យ" ម្ដងម្កាលប៉ុណ្ណោះ ដែលជាធម្មតាឃើញគាត់នៅកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវបានរៀបចំ ធ្វើឡើងនៅទំនប់កង្ហត និងក្នុងខេត្តបាត់ដំបង[2120]។ តាវ៉ាញ ធ្វើជាប្រធាននៃកិច្ចប្រជុំទាំងនេះ[2121]។ គាត់មិនអាចចាំបាននោះទេថា តើ "តាទិត្យ" និយាយអ្វីខ្លះនៅឯកិច្ចប្រជុំទាំងនេះ ប៉ុន្តែគាត់បាន និយាយថា វាជាអ្វីមួយពាក់ព័ន្ធនឹង "រឿងការណ៍"[2122]។ គាត់ក៏បាននិយាយផងដែរថា គាត់បាន ឃើញ "តាទិត្យ" នៅទំនប់កង្ហតក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលដែលទំបន់នេះកំពុងសាង សង់ និងថា "តាទិត្យ" បានគ្រប់គ្រងការសាងសង់នេះ[2123]។

[2115]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៩-ឆ.៥២ KH 01244124។

[2116]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៩-ឆ.៦៤ KH 01244125-01244126។

[2117]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៣-ឆ.៥៤ KH 01244124។

[2118]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៨១ KH 01244128។

[2119]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៥-ឆ.៥៨ KH 01244125។

[2120]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦៥-ឆ.៦៨ KH 01244126។

[2121]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦៥-ឆ.៦៨ KH 01337026។

[2122]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦៩-ឆ.៧០ KH 01244127។

[2123]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧១ KH 01244127។

1087. សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា កិច្ចប្រជុំដែលធ្វើឡើងនៅទំនប់កង្កួត និងក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ត្រូវបានរៀបចំសម្រាប់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ សហករណ៍ ស្រុក និងតំបន់[2124]។ កិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្កួតត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងម្តងក្នុងមួយខែ ឬម្តងរៀងរាល់បី ឬបួនខែ[2125] ហើយត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងសម្រាប់តែទាហានប៉ុណ្ណោះ[2126] ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍[2127]។

1088. នៅពេល សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពីរលើកដែលត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងក្នុងខេត្តបាត់ដំបងនៅអតីតវិទ្យាល័យមួយនោះ[2128] អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរគាត់ថា តើ "តាទិត្យ" ស្ថិតនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះឬអត់[2129]។ នៅពេលដែល សៅ ជាប់ បានឆ្លើយជាវិជ្ជមានជាលើកទីមួយក្នុងអំឡុងនៃការស្តាប់ចម្លើយនោះ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងពីឈ្មោះរបស់ តាម៉ុក ហើយបានសួរ សៅ ជាប់ ថា តើ តាម៉ុក មានវត្តមាននៅទីនោះដែរឬអត់[2130]។ សៅ ជាប់ ជាថ្មីម្តងទៀតបានឆ្លើយជាវិជ្ជមានទៀត[2131]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានបញ្ជាក់ជាមួយ សៅ ជាប់ នោះទេ ថាតើគាត់ស្គាល់ តាម៉ុក ដែរឬអត់ ហើយថាតើគាត់ស្គាល់ តាម៉ុកដោយរបៀបណា។

1089. សៅ ជាប់ ក៏បានបន្ថែមផងដែរថា "តាទិត្យ" មិនចាំបាច់ណែនាំខ្លួនឯងទេនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ពីព្រោះមនុស្សរាល់គ្នានៅតំបន់នេះបានស្គាល់គាត់ហើយ[2132] និងថា តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" មិនបានធ្វើ

[2124]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១៧-ឆ.១២០ KH 013244133 ឆ.១២៦-១២៨ KH 01244134។

[2125]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២២-ឆ.១២៣ KH 01244134។

[2126]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២៤-ឆ.១២៥ KH 01244134។

[2127]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៤ KH 01244135។

[2128]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២៦-ឆ.១២៨ KH 01244134-01244135។

[2129]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២៦-ឆ.១៣១ KH 01244134-01244135។

[2130]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២៦-ឆ.១៣១ KH 01244134-01244135។

[2131]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣០ KH 01244135។

[2132]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៤ KH 01244135។

01612926

ការងាររួមគ្នាទេ ពីព្រោះ "គេមានការងារគេ"[2133]។ គាត់បាននិយាយថា តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" បានជួបគ្នាតែនៅពេលកិច្ចប្រជុំ ប៉ុន្តែមិនជួបគ្នាទេបន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ[2134]។

1090. សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ អ្នកចូលរួមទាំងអស់ រួមទាំងតាចែត្រ,តាវ៉ាញ, តាម៉ុក, "តាទិត្យ" និងរូបគាត់ផ្ទាល់ បានធ្វើដំណើររួមគ្នាទៅមើលរាល់សហករណ៍ និងរោងចក្រទាំងអស់ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាចែត្រ ដើម្បី "ធ្វើការដកពិសោធន៍" ពីទីកន្លែងទាំងនោះ[2135]។ គាត់បានលើកឡើងថា ជួនកាលបន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ ពួកគេក៏បានទៅមើលទីតាំងក្រឡឹងដែក (ដែលគ្រប់គ្រងដោយ "តាទិត្យ"[2136]) ទំនប់កង្អួត និងសហករណ៍ទួលម្ទេសផងដែរ[2137]។

1091. ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរជាក់លាក់របស់អ្នកស៊ើបអង្កេត"បើតាមលោកដឹង តើ តាទិត្យ ពាក់ព័ន្ធក្នុងការសម្លាប់មនុស្សទាំងនេះឬទេ?" (ដោយសំដៅលើគុកគាស់ក្រឡ ដែលត្រូវបានពិពណ៌នាដោយសាក្សី[2138]) សៅ ជាប់ បានឆ្លើយថា៖ "មានខ្លះៗ"[2139]។ គាត់បានពន្យល់ថា "តាទិត្យ" បានប្រាប់គាត់ (នៅពេលពួកគេបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយក្នុងចំណោមកិច្ចប្រជុំនានានៅទំនប់កង្អួតក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧) ថា គាត់បានបញ្ជា និងបានចាត់តាំងឲ្យទាហានអនុវត្តការស៊ើបអង្កេតលើកំហុសនានាដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់[2140]។ សៅ ជាប់ ក៏បានពន្យល់ផងដែរថា "តាទិត្យ" គឺជាអ្នកដឹកនាំ (គាត់គ្រប់គ្រងកងក្រឡឹង[2141]) និងថា ដោយសារការដឹងឮផ្ទាល់របស់ សៅ ជាប់ នៃ "ការអនុវត្តដែលបានបង្កើត" គាត់បានប៉ាន់ស្មានថា "តាទិត្យ" បានជួយសម្របសម្រួលឃាតករ[2142]។ សៅ ជាប់ ដែលខ្លួនគាត់ផ្ទាល់គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាតូច

[2133]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៧ KH 01244136។

[2134]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៧ KH 01244136។

[2135]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៦-ឆ.១៤១ KH 01244135-01244136។

[2136]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៦-ឆ.១៤៥ KH 01244135-01244137។

[2137]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣៦-ឆ.១៤៩ EN 01244135-01244137។

[2138]*សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៨០ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០៨៤។

[2139]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១០ KH 01244132។

[2140]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១៤-ឆ.១២១ KH 01244133-01244134។

[2141]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៩-ឆ.៥២ KH 01244124។

[2142]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១១-ឆ.១២១ KH 01233133-01244134។

បានដឹងពី "ដំណើរការ" នេះតាមរយៈ "ការអនុវត្ត" ផ្ទាល់របស់គាត់ ហើយគាត់បានពន្យល់ថា៖ "អង្គការ វាមានពីអង្គភាពមួយទៅអង្គភាពមួយ អ្នកនេះចាត់តាំងអ្នកនេះឱ្យទៅស៊ើបអង្កេតអ្នកនេះ អ៊ីចឹងទៅ"[2143]។ ដោយផ្អែកលើការដឹងឮរបស់គាត់អំពីការអនុវត្តនេះ សៅ ជាប់ បានប៉ាន់ស្មានថាទៀតថា បើមានការរកឃើញកំហុស របាយការណ៍ត្រូវបានធ្វើឡើង[2144]។ សៅ ជាប់ បានបន្តជាមួយនឹងការប៉ាន់ស្មានរបស់គាត់ថា៖ "បើប្រព្រឹត្តធ្ងន់ធ្ងរត្រូវសម្លាប់ គឺឱ្យសម្លាប់"[2145]។ ដោយសំនួរនាំមុខ ស/ឆ.១១៤ របស់អ្នកស៊ើបអង្កេត សៅ ជាប់ មិនបាននិយាយក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់នោះទេថា "តាទិត្យ" បានប្រាប់គាត់ថា គាត់បានចាត់តាំងឃាតករឱ្យសម្លាប់មនុស្ស[2146]។

ការស្តាប់ចម្លើយទីពីរ៖ ថ្ងៃទី១

1092. ការស្តាប់ចម្លើយទីពីរជាមួយ សៅ ជាប់ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅរយៈពេល១០ខែបន្ទាប់ពីការស្តាប់ចម្លើយទីមួយ និងមានរយៈពេល៥ ថ្ងៃ[2147]។

1093. នៅថ្ងៃទីមួយនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D219/956 នៅថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧) ក្នុងអំឡុងចំណាប់អារម្មណ៍ផ្តើម (ទំព័រ ២ នៃកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ) អ្នកស៊ើបអង្កេតបានជូនដំណឹងទៅកាន់ សៅ ជាប់ ថា ជនត្រូវចោទបច្ចុប្បន្នគឺលោក យឹម ទិត្យ និងថា អ្នកស៊ើបអង្កេតមានចេតនាកំណត់អត្តសញ្ញាណជនត្រូវចោទ ពីព្រោះឈ្មោះ ទិត្យ កំពុងបង្កឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំ។ ភ្លាមៗបន្ទាប់មក អ្នកស៊ើបអង្កេតបានកំណត់អត្តសញ្ញាណជនត្រូវចោទដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ដោយផ្តល់ឱ្យសាក្សីនូវព័ត៌មានលម្អិតដូចខាងក្រោម៖ លោក យឹមទិត្យ មកពីភូមិត្រពាំងធំ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ តំបន់ ១៣ ក្នុងភូមិភាគនិរតី ហើយតាទិត្យ គឺជាប្អូនថ្លៃរបស់ តាម៉ុក។ ជាថ្មីម្តងទៀត ភ្លាមៗបន្ទាប់មក អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរសាក្សីថា "តើ តាទិត្យ នេះ និង តាទិត្យ ដែល

[2143]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១៣ KH 01244133។

[2144]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២១ KH 01244134។

[2145]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១១-ឆ.១២១ KH 01244133-01244134។

[2146]ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១០-ឆ.១១៤ KH 01244132-01244133។

[2147]ឯកសារ D219/956 ឯកសារ D219/980 ឯកសារ D219/981 ឯកសារ D219/982 ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់។

លោកធ្លាប់និយាយមក ដូចគ្នាទេ?។ ចម្លើយរបស់ សៅ ជាប់ ត្រូវបានដាក់ក្នុងរង្វង់ក្រចកថា៖ “(បាទ តាទិត្យ ហ្នឹងដែលខ្ញុំបាននិយាយកាលពីកិច្ចសម្ភាសន៍លើកមុន គឺដូចគ្នា)”[2148]។

1094. ប៉ុន្តែនៅពេលចាប់ផ្តើមដំបូងនៃការសួរដេញដោល នៅសំណួរទី២ សៅ ជាប់ បាននិយាយថា មានមនុស្សពីរនាក់ដែលមានឈ្មោះ តាទិត្យ[2149]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានកត់សម្គាល់បន្ទាប់ពីចម្លើយនេះថា ពួកគេនឹង“ធ្វើការបញ្ជាក់អំពីឈ្មោះរបស់ “ទិត្យ” នេះនៅក្នុងពេលយើងនិយាយគ្នាក្នុងពេលសម្ភាសគ្នា”[2150]។

1095. នៅសំណួរទី៣ អ្នកស៊ើបអង្កេតនៅពេលនោះបានពន្យល់ទៅកាន់ សៅ ជាប់ ថា “ការិយាល័យរបស់យើងគឺកំពុងតែធ្វើការប្រមូលភស្តុតាងទាំងដោះបន្ទុក និងដាក់បន្ទុកជាលក្ខណៈឯករាជ្យ” និងថា ការស៊ើបអង្កេតផ្តោតទៅលើការរកឃើញនូវការពិតនៃព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយ ដែលបានកើតឡើងនៅកន្លែងនេះស្ថិតក្រោមកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី បន្ទាប់ពីពួកគេបានចូលមកជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបន្តនៅសំណួរទី៣ ថា៖ “ការធ្វើទុកបុកម្នេញលើខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ”[2151]។ បន្ទាប់ពីផ្តល់ការសន្និដ្ឋានដាក់បន្ទុកដល់សាក្សីរួចហើយ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបន្តនៅសំណួរទី៣ តាមរយៈការផ្តល់ព័ត៌មានមិនត្រឹមត្រូវដល់សាក្សីដោយប្រាប់គាត់ថា៖ “យើងមិនមានបង្ខំលោកទេ យើងសូមសួរលោកឱ្យជួយដល់ការងារតុលាការ ទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលលោកដឹង ហើយបានកើតឡើង។ សាក្សីមានន័យថា អ្នករងគ្រោះកាលពីជំនាន់នោះ។ ដូច្នេះ លោកជាជនរងគ្រោះ អាចដឹង មើលឃើញ ឬមានអ្វីកើតឡើងនៅពេលនោះ”[2152]។

1096. មានភវនីយភាពយ៉ាងខ្លាំងថា ការផ្តល់ព័ត៌មានបែបនេះ បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទីមួយរបស់គាត់ សៅ ជាប់ បានលើកឡើង

[2148] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01425214-01425215។

[2149] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២ KH 01425216-01425217។

[2150] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01425216-01425218។

[2151] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.៣ KH 01425217។

[2152] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.៦ KH 01425217-01425218។

ថា "តាទិត្យ" គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាធំ[2153]។ គិតមកត្រឹមពេលនៃការស្តាប់ចម្លើយទីប្រាំមួយរបស់គាត់ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា "តាទិត្យ" គឺជា "ថ្នាក់លើ"[2154]។ សៅ ជាប់ គឺជាសាក្សីដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន ដែលកំណត់សម្គាល់អ្នកស៊ើបអង្កេត កត់ត្រាក្តីបារម្ភរបស់ពួកគេអំពីភស្តុតាងរបស់គាត់។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទីពីររបស់គាត់ កំណត់សម្គាល់អ្នកស៊ើបអង្កេតសរសេរថា៖ "នៅពេលនេះ យើងមិនទាន់ច្បាស់ ឬទទួលបានព័ត៌មានដែលគួរឱ្យពេញចិត្តនៅឡើយទេ ទាក់ទងនឹងអត្តសញ្ញាណបុគ្គល យឹមទិត្យ នេះ"[2155]។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទីពីររបស់គាត់ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់មានភាពច្របូកច្របល់[2156]។

1097. ដោយមិនគិតពីការលើកឡើងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលថា គាត់មានចំណាប់អារម្មណ៍លើព្រឹត្តិការណ៍នានា ដែលបានកើតឡើងបន្ទាប់ពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកភូមិភាគពាយ័ព្យនោះ សៅ ជាប់ មានភាពច្បាស់លាស់ថា ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងអស់ដែលគាត់អាចផ្តល់ជាភស្តុតាង បានកើតឡើងមុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2157]។

1098. អ្នកស៊ើបអង្កេតបានព្យាយាមបញ្ជាក់ជាមួយ សៅ ជាប់ អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់មនុស្សពីរនាក់ដែលមានឈ្មោះ ទិត្យ។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា តាទិត្យ ម្នាក់មិនមានតួនាទីទេ និងជាទាហានដែលធ្វើការងារជាមួយគាត់។ គាត់បានប៉ាន់ស្មានថា តាទិត្យ ម្នាក់នេះធ្វើការក្នុងកងអនុសេនាតូច ហើយត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យធ្វើកិច្ចការផ្សេងៗ។ តាទិត្យ ទីពីរ "ជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក"[2158] និងជាបុរសម្នាក់ដែលជាញឹកញាប់គាត់បានធ្វើការ និងធ្វើដំណើរទៅទីកន្លែងនានាជាមួយ ប៉ុន្តែត្រឹមតែមុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ប៉ុណ្ណោះ[2159]។ សៅ ជាប់ មិនត្រូវបានសួរ ហើយក៏

[2153] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៧ ឆ.២៧ KH 01425219, KH 01425221។

[2154] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣ KH 01477637។

[2155] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២២ KH 01425220។

[2156] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៣ KH 01425220-01425221។

[2157] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦៤ KH 01425228 ឆ.៣៥ KH 01425222។

[2158] ព័ត៌មានដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតផ្តល់ជូនសាក្សី។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៩៣។

[2159] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៩-ឆ.១១ KH 01425218។

មិនត្រូវបានស្នើឲ្យគាត់ពន្យល់នោះទេថា តើការងារអ្វីដែលគាត់កំពុងបំពេញជាមួយ "តាទិត្យ" ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" និងថា តើទីកន្លែងអ្វីដែលពួកគេទៅជាមួយគ្នា។

1099. នៅពេលនោះ សៅ ជាប់ បានចាប់ផ្តើមនិយាយអំពី "តាទិត្យ ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" ហើយគាត់បាននិយាយថា គាត់បានជួបតាទិត្យដំបូងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ មុនពេលគាត់បានរងរបួស[2160]។ ដោយហេតុថា សៅ ជាប់ បានរងរបួសនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦[2161] វាសមហេតុផលក្នុងការសន្និដ្ឋានថា គាត់បានជួប "តាទិត្យ"នេះ នៅឆមាសទីមួយនៃឆ្នាំ១៩៧៦។ សៅ ជាប់ ក៏បាននិយាយផងដែរថា គាត់បានជួប "តាទិត្យ" នៅក្នុងវគ្គរៀនសូត្រក្នុងតំបន់ ១ (ក្នុងខេត្តបាត់ដំបង និងការដ្ឋានទំនប់កង្ហត)[2162] បន្ទាប់ពីបានវិលត្រឡប់មកពីមន្ទីរពេទ្យបាត់ដំបងវិញ ជាទីដែលគាត់បានចំណាយពេលបីខែដើម្បីព្យាបាលរបួសរបស់គាត់[2163]។

1100. សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា នៅពេលនោះក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ "តាទិត្យ" គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាធំមួយប៉ុន្តែគាត់មិនដឹងថាតើកងអនុសេនាធំនេះឈរជើងនៅទីកន្លែងណាទេ[2164]។ ទោះជាយ៉ាងណាសៅជាប់បានដឹងថា"តាទិត្យ"បានធ្វើការនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩[2165] និងថាកងអនុសេនាធំរបស់"តាទិត្យ"ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2166]។ បន្ទាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ សៅ ជាប់ និង "តាទិត្យ" បានបែកគ្នា[2167]។ សៅ ជាប់ បាននិយាយថា គាត់បានដឹងថា តាទិត្យ គឺជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក ពីព្រោះ តាទិត្យ "ដើរតាម តាម៉ុក"[2168]។ មិនមានការពន្យល់បន្ថែមដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយ សៅ ជាប់ ទេ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវបានស្នើឲ្យ ផ្តល់ការ

[2160]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ "ឆ.១៣៖ ជួបកាលពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដែលខ្ញុំត្រូវរបួសផុតទៅ ក៏បែកតាំងពីពេលនុ៎ងមក"។ "ឆ.១៥៖ កាលត្រូវរបួសហ្នឹង ស្គាល់ តាទិត្យ" KH 01425219។

[2161]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៥-ឆ.៥៧ KH 01425226។

[2162]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៤ KH 01425219។

[2163]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥ KH 01425219 ឆ.៥៥-ឆ.៥៧ KH 01425226។

[2164]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៧-ឆ.១៨ KH 01425219។

[2165]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២០-ឆ.២១ KH 01425220 ឆ.២៧ KH 01425221។

[2166]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧ KH 01425221។

[2167]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២០-ឆ.២១ KH 01425220 ឆ.២៧ KH 01425221។

[2168]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥ KH 01425219 ឆ.៣៦ KH 01425223។

ពន្យល់ណាមួយផងដែរ។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងកាលពីដំបូងថា តាម៉ុក គឺជាគណៈតំបន់[2169] ប៉ុន្តែក្រោយមកគាត់បានសារភាពថា គាត់មិនច្បាស់ទេថា តើ តាម៉ុក គឺជាអ្នកណា ពីព្រោះគាត់ ត្រឹមតែបានឮឈ្មោះរបស់គាត់[2170]។ សៅ ជាប់ មិនត្រូវបានសួរ ហើយគាត់ក៏មិនបាន ផ្ដល់ការ ពន្យល់ណាមួយនោះទេថា តើគាត់បានឮឈ្មោះ តាម៉ុក នៅពេលណា និងពីអ្នកណា។ លើសពីនេះ ទៀត សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា តាម៉ុក គឺជាយោធា មេបញ្ជាការកងពលធំ[2171]។ មិនមានការ ពន្យល់ផ្សេងទៀតត្រូវបានផ្ដល់ជូនដោយ សៅ ជាប់ នោះទេទាក់ទងនឹងថាតើ តាម៉ុក គឺជាអ្នកណា ហើយថាតើគាត់បានដឹងជាក់ស្ដែងដោយរបៀបណាថា តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" ជាសាច់ញាតិគ្នា និង ថា តើគាត់បានដឹងការណ៍នេះមុនពេលអ្នកស៊ើបអង្កេតបានប្រាប់គាត់អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ តាម៉ុក និង តាទិត្យ នៅក្នុងចំណាប់អារម្មណ៍ផ្ដើមរបស់គាត់ឬយ៉ាងណា[2172]។ វាសមហេតុផលក្នុងការ សន្និដ្ឋានថា ការដឹងឮរបស់គាត់អំពី តាម៉ុក និង "តាទិត្យ ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តា ម៉ុក" ត្រូវ បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ដោយពិចារណាទៅលើព័ត៌មានដែល សៅ ជាប់ បានផ្ដល់ឱ្យនៅក្នុងកំណត់ ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយទីមួយរបស់គាត់[2173]។

1101. ផ្ទុយទៅនឹងភស្តុតាងកន្លងមករបស់គាត់ដែលថា គាត់បានត្រឹមតែឮឈ្មោះ តាម៉ុក[2174] ឥឡូវ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់បានឃើញ តាម៉ុក ជាលើកដំបូងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ បន្ទាប់ពីគាត់បានចាក ចេញពីមន្ទីរពេទ្យ នៅវគ្គរៀនសូត្រនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត ជាទីកន្លែងដែលកម្មាភិបាលមក ពីតំបន់នានាទៅរៀនសូត្រ[2175]។ សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា គាត់គឺជាមេកងអនុសេនាតូចដែលស្ថិត នៅក្រោមការបញ្ជារបស់ស្រុក[2176] ហើយសមាជិកគណៈតំបន់ ១ បានអញ្ជើញគាត់ និង "តាទិត្យ" ឱ្យចូលរួមក្នុងវគ្គរៀនសូត្រនេះ[2177] រួមជាមួយទាហានរបស់គាត់[2178]។ កិច្ចប្រជុំនេះ គេរៀនសូត្រ

[2169]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៧-៣៨ KH 01425223។

[2170]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៧ KH 01425223។

[2171]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨ KH 01425219។

[2172]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01425214-01425215។

[2173]*សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៨ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០៩១។

[2174]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៧ KH 01425223។

[2175]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២២ KH 01425220 ឆ.៦២ KH 01425228។

[2176]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៩ KH 01425223 ឆ.៥៩ KH 01425227។

[2177]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៨ KH 01425221។

អំពីការងារសហករណ៍ក្នុងឃុំ និងស្រុកផ្សេងៗ ដើម្បីមើល "ថារីកចម្រើនប៉ុណ្ណា"[2179]។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់បានទៅចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះជាមួយ "តាទិត្យ" ដោយមិនបានបញ្ជាក់ថា តើគាត់ត្រូវបានសំដៅដល់ តាទិត្យ "ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" ឬ តាទិត្យ ដែលជាទាហាន និងថា "អ្នកបង្រៀន" នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ គឺជា តាវ៉ាញ និង "តាទិត្យ"[2180] (ដែលនៅពេលនោះ គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាធំមួយស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2181])។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា គាត់មិនបានចាំឈ្មោះសមាជិកគណៈផ្សេងទៀតនោះទេ ប៉ុន្តែគាត់បាន និយាយថា តាវ៉ាញ គឺជាលេខាតំបន់ ១[2182]។ បន្ទាប់ពីវគ្គរៀនសូត្រនេះមក អ្នកចូលរួមទាំងអស់ បានធ្វើដំណើរទៅមើលរោងចក្រ និងទឹកន្លែងផ្សេងៗ[2183]។

1102. សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា នៅក្នុងពេលមានវគ្គសិក្សានេះ កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី មិនទាន់បាន មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យនៅឡើយទេ[2184]។

1103. សៅ ជាប់ ក៏បានលើកឡើងផងដែរថា បន្ទាប់ពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ "តាទិត្យ ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" និងគាត់បានបែកគ្នាដោយសារពួកគេបានរត់គេចខ្លួន ចូលទៅក្នុងព្រៃ។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" ក្នុងរយៈពេលខ្លីក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ នៅប៉ោយប៉ែត ខណៈដែលពួកគេកំពុងរត់គេចខ្លួន ហើយក្រោយមកជាថ្មីម្តងទៀត ពួកគេ បានបែកគ្នាទៀត[2185]។

1104. នៅចុងបញ្ចប់នៃការផ្តល់ចម្លើយនេះ (ស/ឆ.៦៤) អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនអាចទទួលបានព័ត៌មានច្បាស់ លាស់នោះទេ ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលទាំងពីរនាក់នេះដែលមានឈ្មោះ "តាទិត្យ" (តាទិត្យ "ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" និង តាទិត្យ ដែលជាទាហាន)។

[2178]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦២ KH 01425227។

[2179]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦២ KH 01425227។

[2180]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៤-ឆ.២៥ KH 01425221។

[2181]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧ KH 01425221។

[2182]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៨-ឆ.៣០ KH 01425221-01425222។

[2183]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៥ KH 01425221។

[2184]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៥ KH 01425221។

[2185]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១ KH 01425220 ឆ.៦៤ KH 01425228។

ការស្តាប់ចម្លើយទីពីរ៖ ថ្ងៃទី២

1105. ហេតុដូចនេះ នៅពេលចាប់ផ្តើមការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរ (ឯកសារ D219/980 នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧) អ្នកស៊ើបអង្កេតចាប់ផ្តើមម្តងទៀតជាមួយនឹងសេចក្តីផ្តើមដូចទៅនឹងថ្ងៃកន្លងមកដែរ[2186] ដោយជាថ្មីម្តងទៀតបានផ្តល់ឱ្យ សៅ ជាប់ នូវព័ត៌មានអំពីលោក យឹម ទិត្យ ពោលគឺថា តាទិត្យ ដែលគាត់មានចំណាប់អារម្មណ៍នោះគឺជា តាទិត្យ ដែលជាប្អូនប្រុសថ្លៃរបស់ តាម៉ុក[2187]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតចាប់ផ្តើមការសួរតាមរយៈការលើកឡើងថា គាត់នៅតែមិនទាន់យល់"គ្នាមិនទាន់អស់" និងថា ពួកគេត្រូវការឱ្យ សៅ ជាប់ ពន្យល់អំពីព្រឹត្តិការណ៍នានាបន្ថែមទៀត[2188]។

1106. ការស្តាប់ចម្លើយនេះមានរយៈពេលខ្លីណាស់ ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរសំណួរឱ្យតម្រុយនៅពេញមួយការស្តាប់ចម្លើយនេះ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃការស្តាប់ចម្លើយនេះ សៅ ជាប់ បានត្អូញត្អែរអំពីរបៀបនៃការសួរយកចម្លើយនេះថា៖ "បើលោកសួរសំណួរឈប់កង់ៗ វាពិបាកសម្រាប់ខ្ញុំ តែបើសួររហូតតែម្តង វាស្រួលសម្រាប់ខ្ញុំឆ្លើយ"[2189]។

1107. អ្នកស៊ើបអង្កេតបានស្នើ សៅ ជាប់ ឱ្យបំភ្លឺលម្អិតអំពីកិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រនៅទំនប់កង្ហូត ជាទីកន្លែងដែលសាក្សីត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានឃើញ តាម៉ុក ជាលើកដំបូង[2190]។ សៅ ជាប់ បានបំភ្លឺចម្លើយរបស់គាត់ពីការស្តាប់ចម្លើយលើកមុនៗ ហើយបាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យទៅវគ្គរៀនសូត្រនៅទំនប់កង្ហូត បន្ទាប់ពីគាត់បានចេញពីមន្ទីរពេទ្យ (ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ប្រហែលនៅខែតុលា[2191])[2192]។ នៅពេលនោះ គាត់ទទួលខុសត្រូវលើកងអនុសេនាតូចស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ស្រុកគាស់ក្រឡ[2193] និងថា ស្រុកបានបញ្ជូនគាត់ឱ្យទៅចូលរួមកិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រនេះ

[2186]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01425214-01425215។

[2187]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01477595-01477596។

[2188]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.៧ KH 01477598។

[2189]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.២៧ KH 01477601។

[2190]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៨-២៧ KH 01477598-01477601។

[2191]*សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១០១។

[2192]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៨ KH 01477598។

[2193]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១០ KH 01477598។

ដែលត្រូវបានរៀបចំសម្រាប់តែមេៗមិនមែនសម្រាប់ទាហានសាមញ្ញទេ[2194]។ នៅឯកិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រនេះ គាត់បានជួបអ្នកចូលរួមទាំងអស់រួមទាំង តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" ផងដែរ។ គាត់បានលើកឡើងថា កិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រនេះបានធ្វើឡើង នៅពេលដែលទំនប់កង្ហតកំពុងសាងសង់[2195] និងថា បន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រនេះ អ្នកចូលរួមទាំងអស់បានធ្វើដំណើររួមគ្នាទៅកាន់ក្រុងបាត់ដំបង ដើម្បីមើលអនុវិទ្យាល័យចាស់មួយ និងរោងចក្រផ្សេងៗ[2196]។

1108. មិនមានការបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ "តាទិត្យ ដែលជាទាហាន" ឬ "តាទិត្យ ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" ទេ ហើយក៏មិនមានអ្វីដែលពាក់ព័ន្ធនឹង តាម៉ុក ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដោយ សៅ ជាប់ ហើយក៏មិនត្រូវបានស្វែងរកដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតផងដែរ។

ការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរ៖ ថ្ងៃទី៣

1109. ថ្ងៃទីបីនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរ (ឯកសារ D219/981 នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧) មិនបានចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងសេចក្តីផ្តើម ដែលមានបង្ហាញចេតនាបញ្ជាក់បំភ្លឺអត្តសញ្ញាណរបស់ "តាទិត្យ ដែលជាទាហាន" និង "តាទិត្យ ដែលជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" ឬអត្តសញ្ញាណរបស់ តាម៉ុក នោះទេ។ នៅត្រឹមពេលស្តាប់ចម្លើយនេះ វាច្បាស់ណាស់ថា អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចចិត្តថា នៅពេលណាដែល សៅ ជាប់ បានលើកឡើងពី "តាទិត្យ" គាត់នឹងសន្មតថា សៅ ជាប់ កំពុងនិយាយអំពីលោក យឹម ទិត្យ។ តាមរយៈវិធីសាស្ត្រនេះ វាច្បាស់ណាស់ថា អ្នកស៊ើបអង្កេតកំពុងស្វែងរកភស្តុតាងដាក់បន្ទុកជាជាង "ប្រមូលភស្តុតាងទាំងដោះបន្ទុក និងដាក់បន្ទុកជាលក្ខណៈឯករាជ្យ" ដូចដែលបានអះអាងនាពេលកន្លងមក[2197]។

1110. បើទោះជាមានវិធីសាស្ត្ររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតចាប់ពីការស្តាប់ចម្លើយនេះទៅក្តី ក៏ សៅ ជាប់ រក្សាបានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយនេះ និងក្នុងការស្តាប់ចម្លើយចំនួនពីរលើកបន្តបន្ទាប់ទៀតរបស់គាត់ថា អ្វីៗដែលគាត់កំពុងនិយាយនោះ បានកើតឡើងមុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគ

[2194]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២០-២១ KH 01477600។

[2195]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២២-២៣ KH 01477600-01477601។

[2196]ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៣-២៦ KH 01477601។

[2197]ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.៣ KH 01425216-01425217។

01612935

និរតីបានមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យនៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧[2198] ថា "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក មិនបានមកពីភូមិភាគនិរតីទេ[2199] ថា ពួកគេ (សៅ ជាប់, "តាទិត្យ" និងតាម៉ុក) បានធ្វើដំណើរទៅតាមផ្លូវរៀងខ្លួនរបស់ពួកគេបន្ទាប់ពីក្រុមនិរតីបានមកដល់[2200] និងថា គាត់មិនបានឃើញ "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក ទៀតទេបន្ទាប់ពីកិច្ចប្រជុំ ឬវគ្គរៀនសូត្រ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានរៀបចំធ្វើឡើងនៅទំនប់កង្ហតនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងបន្ទាប់ពីការមកដល់របស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2201]។

1111. នៅក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយនេះ សំណួរត្រូវបានផ្ដោតផ្ដាច់មុខទៅលើវគ្គរៀនសូត្ររយៈពេលបីថ្ងៃនៅទំនប់កង្ហត ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានរៀបចំធ្វើឡើងនៅខែមាសទីពីរក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦[2202] នៅពេលមួយមុនពេលដែលទំនប់កង្ហតបានបាក់ និងមុនពេលការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី[2203]។ យោងតាម សៅ ជាប់ នេះគឺជាលើកដំបូងហើយដែលគាត់បានជួប តាម៉ុក និង "តាទិត្យ"[2204]។

1112. វគ្គរៀនសូត្ររយៈពេលបីថ្ងៃនេះមាន តាវ៉ាញ ធ្វើជាប្រធានដែលគាត់ជាគណៈតំបន់១[2205]។ អ្នកចូលរួមគឺជាកម្មាភិបាលមកពីតំបន់១[2206] ហើយដូចដែលបានលើកឡើងដោយ សៅ ជាប់ ពួកគេមកពី "តាមតំបន់ខាង តាម៉ុក អីមកទាំងអស់ហ្នឹង"[2207]។ តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" បានណែនាំខ្លួនឯងហើយការណ៍នោះហើយជារបៀបដែល សៅ ជាប់ បានរំឭកថា គាត់បានឮឈ្មោះរបស់ពួក

[2198]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥ ឆ.១៨-ឆ.២១ KH 01425219-01425219, ឯកសារ D219/983 ឆ.៣០-៣១ KH 01477640-01477641 ឆ.៣៦-ឆ.៣៩ KH 01477642 ឆ.៥៩-ឆ.៦១ KH 01477645-01477646

[2199]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨-ឆ.២១ KH 01477608-01477609។

[2200]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២១ KH 01477609។

[2201]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២១ KH 01477609។ ឯកសារ D219/982 ឆ.២៣-ឆ.២៤ KH 01477601។

[2202]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១-ឆ.១៣ KH 01477608។

[2203]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២-ឆ.១៥ KH 01477608។

[2204]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣-ឆ.៤ KH 01477606។

[2205]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01477609។

[2206]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥ KH 01477606 ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01477609។

[2207]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥ KH 01477606។

គេ[2208]។ សៅ ជាប់ មិនបានដឹងពីតំណែងរបស់ "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក[2209] ទេ ប៉ុន្តែបាននិយាយម្តង ហើយម្តងទៀតថា តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" មិនមែនមកពីភូមិភាគនិរតីទេ និងថា ក្រុមភូមិភាគនិរតី មិនទាន់បានមកដល់ទេនៅពេលដែលកិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើង[2210]។ សៅ ជាប់ បាន សន្និដ្ឋានថា តា ម៉ុក មានតំណែងជាន់ខ្ពស់មួយឲ្យទៅ "តាទិត្យ" ហើយគាត់សន្មតថា ពួកគេមកពី អង្គភាពតែមួយ ដោយសារការពិតដែលថា គាត់បានឃើញពួកគេដើរជាមួយគ្នា[2211]។

1113. សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដើម្បីផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ និងដើម្បី ពិភាក្សាអំពីកម្រិតរីកចម្រើន កង្វះខាត និងតម្រូវការ[2212]។ អ្នកចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះបានទៅ មើលទំនប់កង្គតមុនពេលវគ្គរៀនសូត្រថ្ងៃទីមួយបានចាប់ផ្តើម[2213]។ សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា បទបង្ហាញជាច្រើនក្នុងអំឡុងវគ្គរៀនសូត្ររយៈពេលបីថ្ងៃនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ តាវ៉ាញ[2214] ដែលជាលេខាតំបន់ ១ ហើយក៏ទទួលខុសត្រូវរួមលើទំនប់កង្គតផងដែរ[2215]។ តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" បានចែករំលែកបទពិសោធន៍ សមិទ្ធផល និងចំនួនផលិតកម្មរបស់ពួកគេពីកង និងស្រុក[2216]។ នៅ ចុងបញ្ចប់នៃថ្ងៃទីបី អ្នកចូលរួមប្រហែល ៣០ នាក់ រួមទាំង សៅ ជាប់, តាវ៉ាញ, តាចែត្រ, តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" ត្រូវបានគេយកទៅមើលរោងចក្រផ្សេងៗ ការដ្ឋានសាងសង់ មន្ទីរពេទ្យ និងសាលា រៀនមួយនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង[2217]។

[2208]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៦ KH 01477609។

[2209]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥ KH 01477606។

[2210]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២២-ឆ.២៣ KH 01477601។

[2211]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01477610-01477611 ឆ.៣៥ KH 01477612។

[2212]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥ KH 01477606។

[2213]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤១-ឆ.៤៣ KH 01477613 ឆ.៤៥-ឆ.៦១ KH 01477613-01477614។

[2214]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៩-ឆ.៣០ ឆ.៣៥ KH 01477611-01477612។

[2215]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៨ KH 01477614។

[2216]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៦ KH 01477611។

[2217]ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៦-ឆ.៨ KH 01477607 ឆ.៣៥-ឆ.៤០ KH 01477612។

ការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរ៖ ថ្ងៃទី៤

1114. ការវិភាគ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសម្រាប់ថ្ងៃទីបួននៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់ សៅ ជាប់ (ឯកសារ D219/982 នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧) បង្ហាញថា អ្នកស៊ើបអង្កេតកំពុងសន្មត ថា "តាទិត្យ" ដែល សៅ ជាប់ បាននិយាយនៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយដំបូងរបស់គាត់ (ឯកសារ D219/763) គឺជាមនុស្សតែមួយដែលគាត់កំពុងនិយាយនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយក្រោយៗ របស់គាត់។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនអើពើនឹងភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីររបស់គាត់ ដែលគាត់បានស្គាល់មនុស្សពីរនាក់ដែលមានឈ្មោះ "ទិត្យ"[2218]។ ដោយសារសច្ចធារណ៍នេះ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានធ្វើឱ្យ សៅ ជាប់ មានភាពច្របូកច្របល់ទាំងស្រុង។

1115. នៅពេលចាប់ផ្តើមដំបូងនៃការស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ បាននិយាយម្តងហើយម្តងទៀតថា បន្ទាប់ពីវគ្គរៀនសូត្ររយៈពេលបីថ្ងៃនេះបានរៀបចំធ្វើឡើងនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ ជាទីដែលគាត់បានឃើញ និងជួប "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក ជាលើកដំបូង។ គាត់មិនបានឃើញពួកគេម្តងទៀតទេ[2219]។

1116. បន្ទាប់ពីនោះ ជាមូលដ្ឋានអ្នកស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងពីមុនរបស់ សៅ ជាប់៖

- អ្នកស៊ើបអង្កេតបានតទល់នឹងសាក្សីជាមួយនឹងចម្លើយទីមួយរបស់គាត់ (ឯកសារ D219/763) ដោយអះអាងថា នៅក្នុងចម្លើយនេះ សៅ ជាប់ បាននិយាយថា "តាទិត្យ" គឺជាមេដឹកនាំម្នាក់ដែលបានបញ្ជាឱ្យមនុស្សផ្សេងទៀតអនុវត្តការសម្លាប់[2220]។ នេះគឺជាការលើកឡើងខុសនៃភស្តុតាង។ សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា "តាទិត្យ" គឺជាមេកង និងថា ដោយសារការដឹងឮរបស់ សៅ ជាប់ អំពីការអនុវត្តដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង គាត់បានប៉ាន់ស្មានថា "តា ទិត្យ" បានជួយសម្របសម្រួលឱ្យឃាតករ[2221]។

[2218] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៩៤។

[2219] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៣-ឆ.២៤ KH 01477627។

[2220] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.ស/ឆ.២៥ KH 01477627-01477628។

[2221] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១១-ឆ.១២១ KH 01244132-01244134។

- អ្នកស៊ើបអង្កេតបានអះអាងថា សៅ ជាប់ បាននិយាយ "កាលពីម្សិលមិញ និងថ្ងៃមុន" ថា "តាទិត្យ" មានការពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់ "ត្រឹមតែតិចតួច" និងថា គាត់អាចមានការពាក់ព័ន្ធក្នុងការចាត់តាំងមនុស្សផ្សេងទៀតឱ្យអនុវត្តការសម្លាប់។ ការណ៍នេះគឺជាការប្រឌិតទាំងស្រុងនៃភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ដោយសារមិនមានការកត់ត្រាក្នុងការស្តាប់ចម្លើយនៃឯកសារ D219/956 ឯកសារ D219/980 ឬ ឯកសារ D219/981 ទេ។

1117. ការភ័ន្តច្រឡំយ៉ាងច្បាស់ ដោយត្រូវបានសួរសំណួរអំពីភស្តុតាងដែលគាត់មិនបានផ្តល់ និងការសង្កត់របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដោយប្រើប្រាស់របៀបនៃការសួរដេញដោល ដែល សៅ ជាប់ កន្លងមកបានត្អូញត្អែរអំពីរបៀបសួរនេះនោះ[2222] សៅ ជាប់ កែសម្រួលរឿងរ៉ាវរបស់គាត់ក្នុងការប៉ុនប៉ងឆ្លើយទៅនឹងសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត និងផ្តល់ព័ត៌មានថ្មី ដែលគាត់មិនបានលើកឡើងពីមុន ដែលថា អន បានប្រាប់គាត់ថា "តាទិត្យ" បានចាត់តាំងគាត់ [អន] ឱ្យសម្លាប់មនុស្ស ដែលការសម្លាប់នោះបានកើតមានចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់[2223] និងថា "តាទិត្យ" បានចាត់តាំងពួកគេ [មិនច្បាស់ថាជាអ្នកណា] ឱ្យស្រាវជ្រាវរកភ្នាក់ងារ សេ.អ៊ី.អា និងជនជាតិវៀតណាមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងឆ្នាំ១៩៧៧[2224]។ សៅ ជាប់ បាននិយាយថា អន គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាធំមួយក្នុងអង្គភាពយោធាស្រុក[2225]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានព្យាយាមបញ្ជាក់បំភ្លឺនោះទេថា តើ "អន" ដែលបានលើកឡើងដោយសាក្សី គឺជា "អន" តែមួយ ដែលជាមេបញ្ជាការកងពលធំលេខ ៣ ស្ថិតក្រោមការបញ្ជារបស់ស្រុកគាត់ក្រឡា[2226] ដែលបានស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦[2227] ឬយ៉ាងណា។ អ្នកស៊ើបអង្កេតក៏មិនបានព្យាយាមបញ្ជាក់បំភ្លឺនោះទេថា តើអំណាចអ្វីដែល "តាទិត្យ" ដែលយោងតាមភស្តុតាងមុនដែលអ្នកស៊ើប

[2222] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១០៦។

[2223] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៥-ឆ.៣៣ KH 01477628-01477629។

[2224] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៣ KH 01477629។

[2225] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៨ KH 01477630។

[2226] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01244121។

[2227] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨-ឆ.២០ KH 01244120។

អង្កេតបានតទល់នឹង សៅ ជាប់ (ពីឯកសារ D219/763) ថាគាត់ "ដឹកនាំខាងជាងក្រឡឹង"[2228] នៅទំនប់កង្កួតនោះ[2229] មានឈើបុគ្គលដែលមានឈ្មោះថា អន មិនថាគាត់ជាអ្នកណានោះទេ។

1118. អ្នកស៊ើបអង្កេត បានតទល់នឹង សៅ ជាប់ ម្តងទៀតជាមួយនឹងចម្លើយរបស់គាត់ក្នុងឯកសារ D219/763 និងបានសួរគាត់អំពីឈ្មោះជាក់លាក់របស់ឃាតករដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ សៅ ជាប់ បានឆ្លើយថា មានឃាតករបីនាក់ក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ គឺ ប៉ក់, អន, និង ថាច ដែលស្ថិតនៅក្នុងអង្គភាពតែមួយ ដែលមាន អន ជាមេបញ្ជាការ ប៉ក់ ជាអនុ ហើយ ថាច ជាសមាជិក[2230]។ អ្នកទាំងបីនាក់នេះត្រូវបានដំឡើងស័ក្តិ បន្ទាប់ពីពួកគេបានសម្លាប់មនុស្ស[2231]។ សៅ ជាប់ បានផ្តល់ទស្សនៈរបស់គាត់ថា ពួកគេត្រូវបានដំឡើងស័ក្តិដោយ "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក ពីព្រោះពួកគេគឺជា "ថ្នាក់លើ" ហើយ សៅ ជាប់ បានបន្ថែមព័ត៌មានថ្មីថា គាត់បានឃើញពួកគេមកចូលរួមកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ស្រុកក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ[2232]។ ក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ក្នុងឯកសារ D219/763 សៅ ជាប់ មិនបានបញ្ជាក់ពីពេលវេលាណាមួយនោះទេថា តើនៅពេលណាដែល ប៉ក់, អន និង ថាច គឺជា "ឃាតករ" និងតើពេលណាដែលពួកគេបានឡើងស័ក្តិ។ ទោះជាយ៉ាងណា សៅ ជាប់ បានលើកឡើងក្នុងចម្លើយនេះថា ការសម្លាប់បានកើតមានឡើងចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់ និងថា "តាទិត្យ" "បានចាត់តាំងពួកគេ" ឱ្យស្រាវជ្រាវរកភ្នាក់ងារ សេ.អ៊ី.អា និងជនជាតិវៀតណាម និងថា ការស្រាវជ្រាវបានបន្តធ្វើឡើងរហូតដល់ការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី[2233] នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[2234]។

[2228] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៩-ឆ.៥២ KH 01244124។

[2229] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៨១ KH 01244128។

[2230] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៩-ឆ.៤១ KH 01477630។

[2231] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៩-ឆ.៤១ KH 01477630។

[2232] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤២-ឆ.៤៧ KH 01477630-01477631។

[2233] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៣ KH 01477629។

[2234] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៤ KH 01244122។

ការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរ៖ ថ្ងៃទី៥

1119. នៅថ្ងៃទីប្រាំនៃការស្តាប់ចម្លើយ (ឯកសារ D219/983 នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧) ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងការសួរដេញដោលជាបន្តរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត សៅ ជាប់ បានបន្ថែមព័ត៌មានថ្មី ដែលគាត់មិនធ្លាប់បានលើកឡើងពីមុន និងមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយចម្លើយមុនៗរបស់គាត់។

1120. សៅ ជាប់ បានលើកឡើងថា តាម៉ុក, "តាទិត្យ", ប៉ក់, អន, ថាច, គណៈស្រុក និងគណៈសហករណ៍បានរៀបចំកិច្ចប្រជុំនៅមន្ទីរស្រុកម្តងក្នុងមួយខែ ប្រហែលបួនទៅប្រាំដង[2235]។ គាត់មិនបានដឹងទេថា តើគេនិយាយអ្វីនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ ប៉ុន្តែថា ប៉ក់, អន និង ថាច បានអនុវត្តសកម្មភាពដើម្បីចាប់មនុស្ស[2236]។ ការចាប់ខ្លួនបានកើតមានឡើងម្តងក្នុងមួយខែ[2237]។ សៅ ជាប់ បានថ្លែងថា "តា ទិត្យ" និង តាម៉ុក បានធ្វើដំណើរទៅមើលទីតាំងឃុំឃាំងនៅចកកោះ ជាទីកន្លែងដែលគេរក្សាទុកអ្នកទោស និងគុកគាស់ក្រឡ[2238]។ សៅ ជាប់ បានសន្មតថា "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក បានធ្វើដំណើរទៅកន្លែងទាំងនេះ ពីព្រោះកិច្ចការរបស់ពួកគេគឺត្រូវទៅកន្លែងផ្សេងៗ ដើម្បីចាត់តាំងការងារដល់ មន្ត្រីថ្នាក់ក្រោម[2239]។

1121. សៅ ជាប់ បានរក្សាភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងការពិតមួយ៖ ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងអស់ដែលគាត់កំពុងពិពណ៌នា បានកើតឡើងមុនការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧[2240]។

[2235] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥-ឆ.១៨ KH 01477638។

[2236] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៥ KH 01477638។

[2237] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤១ KH 01477642។

[2238] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២០-ឆ.២៥ KH 01477639 ឆ.៤៧-៤៨ KH 01477643 ឆ.៥៥-ឆ.៥៨ KH 01477645។

[2239] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៧-៥២ KH 01477643-01477644។

[2240] ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01477640-01477641 ឆ.៥៩ KH 01477645, ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៤ KH 01244122។

ការស្ដាប់ចម្លើយលើកទីពីរ៖ ថ្ងៃទី៦

1122. នៅថ្ងៃទីប្រាំមួយនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ (ឯកសារ D219/983 នៅថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៧) ការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីតាំងមួយត្រូវបានធ្វើឡើង[2241] បន្ទាប់ពីចម្លើយខ្លីមួយត្រូវបានយកពី សៅ ជាប់ ដែលបានពន្យល់ថា គាត់បានកំពុងបង្ហាញអ្នកស៊ើបអង្កេតនូវទីតាំងរបស់មន្ទីរស្រុកគាស់ក្រឡ និងមន្ទីរសន្តិសុខស្រុកគាស់ក្រឡ នៅពេលដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ[2242]។ សៅ ជាប់ បានពន្យល់ថា បន្ទាប់ពីការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ពួកគេបានផ្លាស់មន្ទីរសន្តិសុខនេះទៅកាន់ទីតាំងថ្មីមួយ និងបានហៅគុកនេះថា "មន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ" ប៉ុន្តែ សៅ ជាប់ មិនបានឃើញមន្ទីរសន្តិសុខថ្មីនោះទេ ពីព្រោះគាត់បានរត់គេចខ្លួនចូលទៅក្នុងព្រៃពីរខែបន្ទាប់ពីការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី[2243]។ សៅ ជាប់ ក៏បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ក្នុងអំឡុងពេលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលពាយ័ព្យ អ្នកទោសមួយចំនួននៅក្នុងគុកគាស់ក្រឡ ដែលបានប្រព្រឹត្តខុសអ្វីមួយ ត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅឈ្នួរ ហើយអ្នកទោសខ្លះត្រូវបានបញ្ជូនទៅរក្សាទុកនៅចកកកោះ[2244]។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តិន័យក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ</u>

1123. សៅ ជាប់ មិនបានកំណត់ជាវិជ្ជមាននោះទេនូវអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ថាជាមនុស្សដែលគាត់បានឃើញ និងបានស្គាល់ក្នុងអំឡុងពេលចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧។

1124. សៅ ជាប់ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាក្នុងចំណុច៖ i. គាត់អាចផ្តល់ត្រឹមតែភស្តុតាងនៃអំឡុងពេលវេលាដែលកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យកាន់កាប់អំណាច ដោយសារគាត់បានរត់គេចខ្លួនចូលទៅក្នុងព្រៃនៅពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់[2245] និង ii. "តាទិត្យ" គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពា

[2241] ឯកសារ D219/993 របាយការណ៍ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណទីកន្លែង ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧។

[2242] ឯកសារ D219/984 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១ KH 01477652។

[2243] ឯកសារ D219/984 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១-ឆ.១២ KH 01477654។

[2244] ឯកសារ D219/984 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៣ KH 01477654។

[2245] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៤-៤៥ KH 01244123។ ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៥ KH 01425221 ឆ.៣៥ KH 01425222 ឆ.៦៤ KH 01425228។ ឯកសារ

យ័ព្យ[2246]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ត្រូវបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតដែលបានផ្តល់ឱ្យគាត់នូវព័ត៌មានដាក់បន្ទុក[2247] និងដោយភស្តុតាងដែលផ្អែកលើការប៉ាន់ស្មានរបស់គាត់[2248] ដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតបានពឹងផ្អែកលើ ដើម្បីធ្វើជាអង្គហេតុដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងមួយក្នុងសំណួរបន្តរបស់គាត់[2249]។ សកម្មភាពទាំងនេះមានឥទ្ធិពលលើតម្លៃជាភស្តុតាងនៃភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ រហូតដល់កម្រិតដែលទាំងអ្នកស៊ើបអង្កេត និងសាក្សី បានសារភាពថាមានការភ័ន្តច្រឡំ[2250]។ សៅ ជាប់ បាននិយាយថា គាត់មានការភ័ន្តច្រឡំដោយសាររបៀបនៃការសួរដេញដោលឈប់ជាកង់ៗក្នុងការស្តាប់ចម្លើយ[2251] ខណៈដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតបាននិយាយថា ពួកគេនៅតែ“មិនទាន់ច្បាស់” និងមិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានដែលគួរឱ្យពេញចិត្តនៅឡើយទេ ទាក់ទងនឹងអត្តសញ្ញាណរបស់ យឹម ទិត្យ[2252]។

D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.២២-ឆ.២៣** KH 01477610។ ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.៣៣** KH 01477629។ ឯកសារ D219/983 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.២៩-ឆ.៣១** KH 01477640-01477641 **ឆ.៥៩** KH 01477645។ ឯកសារ D219/984 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.១១-ឆ.១២** KH 01477654។

[2246] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.៥៣-ឆ.៥៤** KH 01244125។ ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.២៧** KH 01425221។ ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.១៨-ឆ.២៣** KH 01477609-01477610។

[2247] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ បុព្វកថា ស.២, ស.៣, ស.៦ KH 01425216-01425218។ ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01477595។

[2248] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.១១១-ឆ.១២១** KH 01244132-01244133។

[2249] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/**ឆ.២៥** KH 01477627-01477628។

[2250] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.២៣** KH 01425221។

[2251] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១០៦។ ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/២៧ KH 01425221។

[2252] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១០៤ ដល់ កថាខណ្ឌ ១១០៥។ ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.២២** KH 014252220។ (“នៅពេលនោះ យើងមិនទាន់ច្បាស់ ឬទទួលបានព័ត៌មានដែលគួរឱ្យពេញចិត្តនៅឡើយទេ ទាក់ទងនឹងអត្តសញ្ញាណបុគ្គល យឹម ទិត្យ នេះ។”)

1125. លើសពីនេះទៀត មិនមានភស្តុតាងស៊ីសង្វាក់សម្រាប់ការអះអាងខាងក្រោមរបស់ សៅ ជាប់៖ i. "តាទិត្យ" និង តាម៉ុក គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ[2253] ii. "តាទិត្យ" គ្រប់គ្រងតំបន់នេះរហូតដល់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់[2254] iii. "តាទិត្យ" បានគ្រប់គ្រងការសាងសង់ទំនប់កង្គតក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[2255] iv. នៅពេលណាមួយមុនពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ "តាទិត្យ" មានវត្តមាននៅកិច្ចប្រជុំមួយក្នុងខេត្តបាត់ដំបង[2256] v. "តាទិត្យ" បានធ្វើអធិការកិច្ចការដ្ឋានសាងសង់ទួលម្ទេសក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងរហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[2257] vi. "តាទិត្យ" គឺជាមេបញ្ជាការកងអនុសេនាធំមួយស្ថិតក្រោមការបញ្ជារបស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2258] vii. ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ "តាទិត្យ" បានទៅរៀនសូត្រនៅទំនប់កង្គត[2259] viii. តាម៉ុក គឺជាយោធា និងជាមេបញ្ជាការកងពលធំមួយក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ[2260] និង ix. តាម៉ុក និង "តាទិត្យ" បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់សមាជិកស្រុក និងសមាជិកឃុំក្នុងតំបន់មួយនៃភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦[2261]។

1126. ទាក់ទងនឹងខាងលើនេះ មិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងដែលអាចផ្តល់ទៅឱ្យភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ដែលថា គាត់កំពុងសំដៅដល់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។ ដោយសារ សៅ ជាប់ គឺជាសាក្សីតែម្នាក់គត់ដែល ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើសម្រាប់ការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជាមេដឹកនាំ *តាមព្រឹត្តិន័យ* "ដ៏មានឥទ្ធិពល"[2262] និង "ដ៏សំខាន់"[2263] មួយរូបក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យចាប់ពីចុងឆ្នាំ

[2253] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៣-ឆ.៥៤ KH 01244124។ ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧ KH 01425221។ ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨-ឆ.២៣ KH 01477609-01477610។

[2254] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៥៩-ឆ.៦០ KH 01244125។

[2255] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧១ KH 01244127។

[2256] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១២៧-ឆ.១២៩ KH 01244134-01244135។

[2257] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៤៦-១៤៧ KH 01244137។

[2258] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៧ ឆ.២៧ KH 01425219, KH 01425221។

[2259] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២២ KH 01425220។

[2260] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១៨ KH 01425219។

[2261] ឯកសារ D219/981 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៦ KH 01477610។

[2262] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨។

[2263] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩។

១៩៧៦ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៧ មុនការតែងតាំងផ្លូវការដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់គាត់នោះ[2264] ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ មិនអាចយកជាការបានឡើយ។

1127. ដូចគ្នាដែរ ស.ព.អ មិនបានរាប់បញ្ចូលសាក្សី ២៦៨ នាក់ដែលបានរស់នៅ និងធ្វើការក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងដែលមិនធ្លាប់បានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីលោក យឹម ទិត្យ[2265]។

[2264] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨, កថាខណ្ឌ ៩៧ ដល់ កថាខណ្ឌ ១០០ និង កថាខណ្ឌ ១៤៨។

[2265] ឯកសារ D118/286 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នាប ឆ.៧៧ KH 01008725។ ឯកសារ D219/409 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អាង ស ឆ.៦០-ឆ.៦១ KH 01117275។ ឯកសារ D219/143 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អូន ផល្លី ឆ.២២ KH 01056137។ ឯកសារ D219/576 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ិន សាឯម ឆ.៤៨ KH 01166369។ ឯកសារ D219/671 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជាល ជឿន ឆ.៩៩-ឆ.១០០ KH 01201732។ ឯកសារ D219/411 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន ឈឿន ឆ.៣១ KH 01117304។ ឯកសារ D219/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈុំ វ៉ាន់នី ឆ.៦៧ KH 01029498។ ឯកសារ D219/390 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហង់ សួម ឆ.៣១ KH 01130579។ ឯកសារ D219/783 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម ប្រេង ឆ.៦៣ KH 01300412។ ឯកសារ D118/240 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហើយ សាន្ត ឆ.៨៨-ឆ.៨៩ KH 00988054។ ឯកសារ D219/157 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខយ ឆួយ ឆ.១៣ KH 01058787។ ឯកសារ D219/796 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខយ ឆួយ ឆ.១៣ ឆ.១៤ KH 01304976។ ឯកសារ D219/14 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃិន ខៀន ឆ.១៤៣ KH 01025669។ ឯកសារ D219/374 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃិន យឹម ឆ.៦៦ KH 01110526។ ឯកសារ D219/764 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឿន សារឿត ឆ.៩០ KH 01244155។ ឯកសារ D118/290 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ វ៉ាច ឆ.១២៤ KH 01022376។ ឯកសារ D219/946 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡៅ កង ឆ.៧៧ KH 01415520។ ឯកសារ D118/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាយ អេង ឆ.១១-ឆ.១២ KH 01023825។ ឯកសារ D219/652 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លូម ញ៉ាញ់ ឆ.២៦ KH 01196509។ ឯកសារ D219/417 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស ព្រឿង ឆ.៩៦ KH 01117375។ ឯកសារ D219/624 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុ ពឿត ឆ.១២ KH 01184281។ ឯកសារ D118/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេក អេម ឆ.២៤ KH 00882702។ ឯកសារ D219/11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉េញ ញ៉ាញ ឆ.២៥ KH 01025478។ ឯកសារ D118/221 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន យឹម ឆ.១២៩ KH 00982503។ ឯកសារ D219/158 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភឿក ឡាម ឆ.១២ KH 01058794។ ឯកសារ D118/196 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រឿង សុភាព ឆ.៧៥ KH 00978390។ ឯកសារ D219/254 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រី រ៉ង ឆ.៣៣ KH 01085149។ ឯកសារ D118/280 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សង់ សយ ឆ.២១ KH 01004108។ ឯកសារ D219/747 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សយ អែម ឆ.៨៥ ឆ.៨៦ KH 01235351។ ឯកសារ D118/277 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សែម រ៉ឹង ឆ.១០០ KH 01000115។ ឯកសារ D219/514 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៀន ស៊ឹម ឆ.២៥ KH 01149394។ ឯកសារ D219/830 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើ សេង រើត ឆ.៥២ KH 01327985។ ឯកសារ D219/65

កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ា គន ឆ.៨៥ KH 01037194។ ឯកសារ D219/517 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សយ ឈឿន ឆ.៨១ KH 01149425។ ឯកសារ D219/748 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស្រី សឿន ឆ.៥៨ KH 01235364។ ឯកសារ D219/721 ឯកសារ សួម បៅ ឆ.១៤ KH 01213293។ ឯកសារ D219/908 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ស៊ុន ឆ.៤៨ KH 01382622។ ឯកសារ D219/650 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេន លីង ឆ.៥៨ KH 01196488។ ឯកសារ D219/142 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេព សារុន ឆ.៥៣ KH 01056122។ ឯកសារ D219/172 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តូច ប៊ុនធី ឆ.៣១ KH 01065968។ ឯកសារ D219/50 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុយ ចិន្តា ឆ.១៦៧ KH 01032630។ ឯកសារ D219/773 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យិន នាន ឆ.១១៣ KH 01248185។ ឯកសារ D219/451 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុន ហាន ឆ.៣៨ KH 01129757។ ឯកសារ D219/423 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុន យឿន ឆ.៣៦ KH 01121671។ ឯកសារ D219/740 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ ម៉ៅ ឆ.១០២-ឆ.១០៣ KH 01223001។ ឯកសារ D118/135 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆោម យូន ឆ.២២ KH 00960656។ ឯកសារ D219/481 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជ្រឹង សុភាព ឆ.៤៨ KH 01136291។ ឯកសារ D118/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ពៅ ឆ.២០ KH 00981095។ ឯកសារ D219/549 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹង អឿម ឆ.៥០ KH 01157580។ ឯកសារ D219/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កី សឹង ឆ.១៥៦ KH 01024904។ ឯកសារ D118/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយឃៀម បូ ឆ.៩៨ KH 01023870។ ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.១០១ KH 01053285។ ឯកសារ D219/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ចាត ឆ.២៤ KH 01058780។ ឯកសារ D105/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហេង ឆ.៤០ KH 00794115។ ឯកសារ D118/17 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ក្រិប រ៉ូន ឆ.២០ KH 00891126។ ឯកសារ D219/832 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម សាលឿន ឆ.៨៧ KH 01328028។ ឯកសារ D219/147 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ាន់ ជួន ឆ.២៣៦ KH 01056179។ ឯកសារ D219/134 នេត សាវឿន ឆ.២៦២ KH 01052686។ ឯកសារ D219/229 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុក សុគន្ធា ឆ.៥១ KH 01076337។ ឯកសារ D219/424 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀម ដុះ ឆ.២៦ KH 01121682។ ឯកសារ D219/89 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សំ ឡេង ឆ.១០០ KH 01040142។ ឯកសារ D118/232 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន ម៉ៅ ហៅ សាន អាង ឆ.៣៦ KH 00985953។ ឯកសារ D219/945 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ឈឿត ឆ.៧២ KH 01415405។ ឯកសារ D105/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ហេង ឆ.៣៤ KH 00780647។ ឯកសារ D219/432 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថា ណម ឆ.៨៦ KH 01122909។ ឯកសារ D219/310 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័ន្ត សាមុត ឆ.២៤ KH 01097684។ ឯកសារ D219/453 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាត យឿន ឆ.៣៨ KH 01129778។ ឯកសារ D219/644 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុម យាង ឆ.១១២ KH 01187888។ ឯកសារ D219/367 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រាជ្យ សារ៉ន ឆ.៨ KH 01110162។ ឯកសារ D219/89 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សំ ឡេង ឆ.១០០ KH 01040142។ ឯកសារ D219/241 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អម សុខុន ហៅខុន ឆ.១២៨ KH 01080912។ ឯកសារ D219/734 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ បៀ សៀប ហៅ សៀត ឆ.៨៦ ឆ.៨៧ KH 01220250។ ឯកសារ D219/220 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ួយ សាប ឆ.១១៨ KH 01075601។ ឯកសារ D118/125 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាប ខួង ឆ.១០០ KH 00955739។ ឯកសារ D219/921 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាប ពុធ ឆ.៩៣ KH 01391799។ ឯកសារ D219/735 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈា អេង ឆ.៦៧ KH 01220261។ ឯកសារ D118/198 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ

ឈឹម ស្រ៊ន ឆ.៦៤ KH 00978985។ ឯកសារ D219/692 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈួន ហៃ ឆ.៩៤ KH 01205261។ ឯកសារ D219/737 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌឹម គឹមហ៊ាត ឆ.៥៥ KH 01221309។ ឯកសារ D219/267 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុំ ឌឿន ហៅយាយឌឿន ឬ ម៉ែសាវឌី ឆ.៨៦ KH 01088826។ ឯកសារ D219/936 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុច ចន្ថា ឆ.១១៣ KH 01396528។ ឯកសារ D219/289 D118/289 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក វីរៈ ឆ.៤១-ឆ.៤២ KH 01022354។ ឯកសារ D219/184 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ឹម ស៊ីនួន ឆ.១១១ KH 01068004។ ឯកសារ D219/221 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង សៀង ឆ.៨០ KH 01075684។ ឯកសារ D219/733 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ផែន ឆ.១៦៦ KH 01218118។ ឯកសារ D219/639 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ ម៉ី ឆ.៩៨ KH 01186832។ ឯកសារ D219/556 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ បែប ពៅ ឆ.៩៩ KH 01158666។ ឯកសារ D219/664 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ ផន ហៅ ខៀវ សារឿន ឆ.១៤៩ KH 01198100។ ឯកសារ D219/605 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម សាម៉ុន ឆ.៩៥ KH 01173520។ ឯកសារ D219/244 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ងន ឆ.៩០ KH 01080971។ ឯកសារ D219/57 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ រុន ឆ.៥០-ឆ.៥១ KH 01034501។ ឯកសារ D118/229 គួយ ប៊ុនធឿន ឆ.៤៣ KH 00985460។ ឯកសារ D219/588 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុយ យ៉ុន ឆ.១០៦-ឆ.១០៧ KH 01167586។ ឯកសារ D219/611 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡូម សារ៉ួន ឆ.១២៥ KH 01176418។ ឯកសារ D118/248 លី លន់ ឆ.៤១ KH 00990689។ ឯកសារ D118/246 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស រឿន ឆ.១៤០ KH 00990662។ ឯកសារ D219/16 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ិច ញ៉ាញ់ ឆ.១៩៥ KH 01027404។ ឯកសារ D118/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉េង ឆុន ឆ.៦៧ KH 00985452។ ឯកសារ D118/217 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី សំ ឆ.៤៥ KH 00982193។ ឯកសារ D118/126 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី សារឿន ឆ.៧៦ KH 00955756។ ឯកសារ D118/191 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត ចាត ឆ.១០២ KH 00977073។ ឯកសារ KH 00977073 (ការបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសមានកំហុស។ អត្ថបទជាភាសាខ្មែរក្នុង ឆ.១០២ គឺ "ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឮទេ។")។ ឯកសារ D118/254 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត ឡូយ ឆ.៧១ KH 00996430។ ឯកសារ D118/226 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត វុធ ឆ.១០៣-ឆ.១០៤ KH 00985426។ ឯកសារ D118/273 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត យី ឆ.១១២ KH 00998691។ ឯកសារ D219/736 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញេប ឆន ឆ.៣៩ KH 01220270។ ឯកសារ D219/345 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នឹម លន ឆ.៣៣ KH 01102919។ ឯកសារ D219/223 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន រិន ឆ.៣៣ ឆ.៣៤ KH 01075610។ ឯកសារ D219/758 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹម លន់ ឆ.១០៣ KH 01240859។ ឯកសារ D219/187 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន ឃន ឆ.៥៣ KH 01068115។ ឯកសារ D118/236 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន ណូត ឆ.៤៩ KH 00988008។ ឯកសារ D118/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សារ៉ាយ ឆ.២២ KH 00977027។ ឯកសារ D118/202 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ សារិន ឆ.៤២ KH 00979035។ ឯកសារ D118/265 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រីង ព្រឿន ឆ.១០២ KH 00997987។ ឯកសារ D118/258 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រស់ ហ៊ីម ឆ.៤៩ KH 00996477។ ឯកសារ D219/587 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ប៉ាន់ ឆ.៨២ KH 01167526។ ឯកសារ D219/219 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ុម រ៉ែម ឆ.៩៨ KH 01075580។ ឯកសារ D118/262 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេព ផុន ឆ.១១២ KH 00997950។ ឯកសារ D118/122 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថឹក ប៊ុនរឿន ឆ.២៤ KH 00955682។ ឯកសារ D118/123 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថឹក ប៊ុនរឿន ឆ.១៥ KH 00955681។ ឯកសារ

D118/1 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុក សឿម ឆ.៨ KH 00872597។ ឯកសារ D118/199 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អួង សាវ ឆ.២៤ KH 00978994។ ឯកសារ D118/173 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាម់ ចូក ឆ.៣១ KH 00973923។ ឯកសារ D118/192 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែន វ៉ន ឆ.១០០ KH 00977089។ ឯកសារ D118/175 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ឺន ដាវ៉ា ឆ.៤២ KH 00973949។ ឯកសារ D118/193 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាន់ ម៉ុច ឆ.៧២ KH 00977099។ ឯកសារ D118/197 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាន ផាន ឆ.៦៧ KH 00978972។ ឯកសារ D219/849 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ូ ណាន់ ឆ.២៦-ឆ.២៧ KH 01339989-01339990។ ឯកសារ D134/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ូ ណាន់ ឆ.១៥ KH 009747323។ ឯកសារ D219/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច សេង ឈ្មោះបដិវត្តន៍ យាយយ៉ាន ឆ.១៥០ KH 01075739។ ឯកសារ D219/269 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យន់ សារឿន ឆ.៦៨ KH 01088859។ ឯកសារ D219/676 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក សារិន ឆ.១២៣ KH 01202412។ ឯកសារ D118/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ហាក់ ឆ.៩៩ KH 00997963។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា ឆ.១៥ KH 01004022។ ឯកសារ D118/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយខៀវ ស៊ីម ឆ.៦៣ KH 00872593។ ឯកសារ D118/288 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាយ បូនី ឆ.២៩ KH 01022020។ ឯកសារ D118/177 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លន ហេង ឆ.៤៦ KH 00973981។ ឯកសារ D118/190 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី ពៅ ឆ.១២២ KH 00977056។ ឯកសារ D118/178 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល វ៉ាន់ ឆ.១២៣ KH 00974005។ ឯកសារ D219/657 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សុខ ឆ.៦៣ KH 01196576។ ឯកសារ D118/127 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ ស៊ីនួន ឆ.៤២ KH 00955768។ ឯកសារ D219/185 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម មឿន ឆ.៨២ KH 01068026។ ឯកសារ D118/176 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម វឿន ឆ.១២៤ KH 00973973។ ឯកសារ D219/344 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខភេ ឆ.១០៦ KH 01102911។ ឯកសារ D219/336 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទាំ ជះ ឆ.៨៦ KH 01102805។ ឯកសារ D219/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែន យឿ ឆ.៤៦ KH 01025519 ឆ.១៤៣ KH 01025529។ ឯកសារ D219/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យង់ សុខុម ឆ.១៣៦ KH 01025549។ ឯកសារ D118/170 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក សំអាត ហៅ រឹម ឆ.១៣២ ឆ.១៣៣ ឆ.១៣៧ KH 00969598។ ឯកសារ D219/861 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក សំអាត ហៅ រឹម ឬ យាយ រឹម ឆ.២៨ KH 01347266 ឆ.១១២ ឆ.១១៥ ឆ.១១៦ ឆ.១២៤ KH 01347280-01347282។ ឯកសារ D219/869 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក សំអាត ហៅ រឹម ឬយាយរឹម ឆ.៤៤ ឆ.៤៥ ឆ.៤៧ ឆ.៤៩ KH 01348863-01348864។ ឯកសារ D118/194 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រស់ ណារីន ឆ.១០១ KH 00977115។ ឯកសារ D219/740 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ ម៉ៅ ឆ.១០២-ឆ.១០៣ KH 01223001។ ឯកសារ D118/135 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆោម យូន ឆ.២២ KH 00960656។ ឯកសារ D219/549 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹង អឿម ឆ.៥០ KH 01157580។ ឯកសារ D219/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ចាត ឆ.២៤ KH 01058780។ ឯកសារ D219/147 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ាន់ ជួន ឆ.២៣៦ KH 01056179។ ឯកសារ D219/644 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុម យាង ឆ.១១២ KH 01187888។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា ឆ.១៥ KH 01004022។ ឯកសារ D219/185 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម មឿន ឆ.៨២ KH 01068026។ ឯកសារ D219/164 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាង ម៉េង ឆ.៧៥ KH 01060501។ ឯកសារ D219/626 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆេង ឈីន ហៅ ម៉ុយ សុត ឆ.៤៩ KH 01184308។ ឯកសារ D219/476 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆុង ម៉ាន ឆ.៧ KH 01134138។

ឯកសារ D219/36 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈួម សាវ៉ឺន ឆ.៣២ KH 01032096។ ឯកសារ D219/930 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អែម ឡាយ ឆ.២៧ KH 01395001។ ឯកសារ D219/667 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុន ម៉ឺន ឆ.៤៣ KH 01200337។ ឯកសារ D219/163 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អៀម អាន់ ឆ.៨៥ KH 01060487។ ឯកសារ D212/161 D219/161 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខាត់ ផូ ឆ.៨៦ KH 01060459។ ឯកសារ D219/801 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ឴ ឃី ថាវ ឆ.២៥ KH 01308069។ ឯកសារ D118/223 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហួយ ឆ.២៧ KH 00985379។ ឯកសារ D219/784 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុំ ក្រាត ឆ.៤៨ KH 01300425។ ឯកសារ D219/697 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណូក ឆៀត ឆ.៣៩ KH 01210558។ ឯកសារ D219/162 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និត យាន ឆ.៤៦ KH 01060469។ ឯកសារ D219/489 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ភុំ ឆ.១៩៥ ឆ.២00 KH 01138514។ ឯកសារ D118/67 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹម ហូ ឆ.៤៧ KH 00920204។ ឯកសារ D118/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ុល សឺន ឆ.២១ ឆ.៤៦ KH 00920178, KH 00920180។ ឯកសារ D219/929 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រេស សេដ្ឋា ឆ.៤៤ KH 01394991។ ឯកសារ D219/947 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រិទ្ធ សារី ឆ.៥១ KH 01415438។ ឯកសារ D219/186 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេង យាង ឆ.៦៨ KH 01068044។ ឯកសារ D118/107 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សែត ឌុន ឆ.២៣ KH 00951918។ ឯកសារ D219/421 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទៀ ងួន ឆ.៣៩ KH 01118812។ ឯកសារ D219/666 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ង់ សារៀប ឆ.៨២ KH 01200327។ ឯកសារ D219/906 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុន ឈុនលី ឆ.៦៩ KH 01382609។ ឯកសារ D219/926 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុន រ៉េត ឆ.១០ KH 01392958។ ឯកសារ D219/799 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ្លាំង សាន ឆ.៦៣ KH 01308033។ ឯកសារ D118/250 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុត វើក KH 00992420។ ឯកសារ D118/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តូច ភឿន ឆ.១៩ KH 00945399។ ឯកសារ D219/481 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជ្រឹង សុភាព ឆ.៤៨ KH 01136291។ ឯកសារ D118/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ពៅ ឆ.២០ KH 00981095។ ឯកសារ D219/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គី សឹង ឆ.១៥៦ KH 01024904។ ឯកសារ D118/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម ប្ញ ឆ.៩៨ KH 01023870។ ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.១០១ KH 01053285។ ឯកសារ D105/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហេង ឆ.៤០ KH 00794115។ ឯកសារ D118/17 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ក្រិប រ៉ូន ឆ.២០ KH 00891126។ ឯកសារ D219/832 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម សាណឿន ឆ.៨៧ KH 01328028។ ឯកសារ D219/424 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀម ដុះ ឆ.២៦ KH 01121682។ ឯកសារ D219/945 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ឈឿត ឆ.៧២ KH 01415405។ ឯកសារ D105/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ហេង ឆ.៣៤ KH 00780647។ ឯកសារ D219/310 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័ន្ត សាមុត ឆ.២៤ KH 01097684។ ឯកសារ D219/453 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាត ឃឿន ឆ.៣៨ KH 01129778។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា ឆ.១៥ KH 01004022។ ឯកសារ D219/906 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុន ឈុនលី ឆ.៦៩ KH 01382609។ ឯកសារ D219/799 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ្លាំង សាន ឆ.៦៣ KH 01308033។ ឯកសារ D118/250 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុត វើក KH 00992420។ ឯកសារ D219/839 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា កឿង ឆ.១២៦ KH 01335627។ ឯកសារ D219/42 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចិច សុផា ឆ.៨៣ KH 01032175។ ឯកសារ D219/503 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈុំ ហុន ឆ.៣៤ KH 01146366។ ឯកសារ

D219/395 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចៀវ ហេង ឆ.៤៨ KH 01114709។ ឯកសារ D219/699 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឿម វ៉ុន ឆ.៣៩ KH 01210576។ ឯកសារ D219/841 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង តុយឡាង ឆ.៩៦ KH 01335663។ ឯកសារ D219/564 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង ផាត ឆ.៧២ KH 01165918។ ឯកសារ D219/865 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពុត ហេង ឆ.៨២ KH 01347400។ ឯកសារ D219/683 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ិន ណុន ឆ.៨៤ KH 01203928។ ឯកសារ D219/404 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហឿង សំបូរ ឆ.៦៣ KH 01117201។ ឯកសារ D219/892 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួត សាត ឆ.២០ KH 01379538។ ឯកសារ D219/693 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កង មួន ឆ.៤៩ KH 01208443។ ឯកសារ D219/167 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម កឿយ ឆ.២៥ KH 01062688។ ឯកសារ D219/895 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃឹម លំទាន ឆ.៤៥ KH 01379576។ ឯកសារ D219/955 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កិន មឿន ឆ.៦៤ KH 01425210។ ឯកសារ D219/863 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡៃ ឈឿម ឆ.៩០ KH 01347365។ ឯកសារ D219/866 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡើយ ម៉ុន ឆ.១០២ KH 01347416។ ឯកសារ D219/207 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង ឈឿម ឆ.១០ KH 01074026។ ឯកសារ D219/838 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង ខេន ឆ.១៣០ KH 01335609។ ឯកសារ D219/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ក់ ម៉េត ឆ.១៣ KH 01096513។ ឯកសារ D219/414 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ហៀង ឆ.១៩ KH 01117337។ ឯកសារ D219/44 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ាង ងឿម ឆ.៤០ KH 01032199។ ឯកសារ D219/893 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ងិន ងួន ឆ.៤៥ KH 01379549។ ឯកសារ D219/307 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាល់ យ៉ុង ឆ.៦៨ KH 01096604។ ឯកសារ D219/312 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ ឆ.៣៥ KH 01097704។ ឯកសារ D219/779 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ ឆ.៤២ KH 01299977។ ឯកសារ D219/651 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ិច ពេក ឆ.៤៧ KH 01196501។ ឯកសារ D219/339 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ិម សេរ ឆ.១៧ KH 01102850។ ឯកសារ D219/311 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពែង សាន្ត ឆ.22 KH 01097692។ ឯកសារ D219/238 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សារ៉ាំង ឆ.២៨ KH 01080860។ ឯកសារ D219/754 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រូច ហឿន ឆ.៣៩ KH 01240238។ ឯកសារ D219/719 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រឿង មាន ឆ.៤៧ KH 01213274។ ឯកសារ D219/309 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោយ យ៉ែន ឆ.១៩ KH 01097674។ ឯកសារ D219/25 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស សម័យ ឆ.៦៦ KH 01029979។ ឯកសារ D219/778 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាត ឡាឌី ឆ.៣៣ KH 01299967។ ឯកសារ D219/829 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មឿន ឆ.៩៦ KH 01327976។ ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ថា ស.៦ KH 01403874-01403875។ ឯកសារ D219/413 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ នូ ឆ.២៣ KH 01117327។ ឯកសារ D219/125 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយស្រី សឿម ឆ.៧៨-ឆ.៧៩ KH 01047390។ ឯកសារ D119/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ឡូវ ឆ.៧៨ KH 00980138។ ឯកសារ D219/941 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន សោភ័ណ្ឌ ឆ.៦៤ KH 01414393។ ឯកសារ D219/393 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិក ស៊ីម ឆ.២៧ KH 01114685។ ឯកសារ D118/241 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយថាច់ សុខ ឆ.៩៩ KH 00988073។ ឯកសារ D219/891 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធុន សុវត្ថិ ឆ.៤៥ KH 01379531។ ឯកសារ D219/957 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុន នី ឆ.៨០ KH 01425241។ ឯកសារ D219/356 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វណ្ណ ណាក់ ឆ.១២១ KH 01104632។ ឯកសារ D219/831 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វិញ វណ្ណា ឆ.១២២ KH 01328012។ ឯកសារ D219/781 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ

យ៉ាន់ ប្រាក់ ឆ.១៣៩ KH 01300011។ ឯកសារ D219/599 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ង់ ភី ឆ.៣៧ KH 01172122។ ឯកសារ D219/192 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាប់ ស៊ីនិត ឆ.១៣២ KH 01068096។ ឯកសារ D219/718 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង ណាប ឆ.៥៦ KH 01213261។ ឯកសារ D219/367 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រាជ្យ សារ៉ន ឆ.៨ KH 01110161។ ឯកសារ D219/147 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ាន់ ជួន ឆ.២៣៦ KH 01056179។ ឯកសារ D219/432 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថា ណាម ឆ.៨៦ KH 01122909។ ឯកសារ D219/799 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ្លាំង សាន ឆ.៦៣ KH 01308033។ ឯកសារ D118/250 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុត រើក KH 00992420។ ឯកសារ D219/718 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង ណាប ឆ.៥៦ KH 01213261។ ឯកសារ D119/94 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ូ ម៉ៅ ឆ.២៤ KH 00976177។ ឯកសារ D219/130 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆៅ ចាត់ ឆ.២០៤ KH 01049247។ ឯកសារ D119/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈិត យឿក ឆ.២៧ KH 00907529។ ឯកសារ D118/230 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈួន ប៊ុន ឆ.១០៣ KH 00985475។ ឯកសារ D118/61 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជៀប ឈាន ឆ.៣០ KH 00920157។ ឯកសារ D119/98 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កោ ឡឹន ឆ.១២ KH 00978909។ ឯកសារ D119/133 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និត ស៊ត់ ឆ.១២៨ KH 00998153។ ឯកសារ D119/120 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សម ស័ក្ត ឆ.១៥០ KH 00984322។ ឯកសារ D119/131 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផង ធឿយ ឆ.១៣១ KH 00996508។ ឯកសារ D219/39 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថូយ ថៀម ឆ.៩៥ KH 01032130។ ឯកសារ D119/115 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទិល ហេរ ឆ.២៣ KH 00982262។ ឯកសារ D219/934 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទិល នៅ ឆ.៣ KH 01396487។ ឯកសារ D119/112 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទិល សេងលី KH 00982235-00982236។ ឯកសារ D119/132 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉េង ឆាន ឆ.១០៥ KH 00997309។ ឯកសារ D219/1 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ មុត ឆ.៧៨ KH 01024626។ ឯកសារ D219/140 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យក់ នាម ឆ.១៨៧ KH 01056096។ ឯកសារ D119/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹង ជឿន ឆ.១៥ KH 01024772។ ឯកសារ D219/919 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វង់ សន ឆ.៦២ KH 01390487។ ឯកសារ D219/676 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក សារិន ឆ.១២៣ KH 01202412។ ឯកសារ D219/22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អោក ឆឹម ឆ.២៧៩ KH 01029660។ ឯកសារ D219/134 នេត សារឿន ឆ.២៦២ KH 01052686។ ឯកសារ D118/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ហាក់ ឆ.៩៩ KH 00997963។ ឯកសារ D118/288 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាយ បូនី ឆ.២៩ KH 01022020។ ឯកសារ D118/190 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ុំ ពៅ ឆ.១២២ KH 00977056។ ឯកសារ D118/178 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល វ៉ាន់ ឆ.១២៣ KH 00974005។ ឯកសារ D219/657 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សុខ ឆ.៦៣ KH 01196576។ ឯកសារ D118/127 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ ស៊ុនួន ឆ.៤២ KH 00955768។ ឯកសារ D118/176 ស៊ឹម រឿន ឆ.១២៤ KH 00973973។ ឯកសារ D219/336 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទាំ ជះ ឆ.៨៦ KH 01102805។ ឯកសារ D118/194 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រស់ ណារីន ឆ.១០១ KH 00977115។ ឯកសារ D219/282 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ើល អ៊ួន ឆ.៨៣ KH 01089507។ ឯកសារ D219/340 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែ អ៊ី ឆ.៨១ KH 01102863។ ឯកសារ D219/555។ ឯកសារ D118/264 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខែម សុខ ឆ.៥៣ KH 00997972។ ឯកសារ D219/265 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យឹម សារុន ឆ.៨២ KH 01088801។ ឯកសារ D219/279 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គូ ម៉ុលលី ឆ.១០៦ KH 01089010។ ឯកសារ

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "បំពេញការងារ" ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយក៏មិនមែនជាអនុលេខាជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យដែរ

1128. ប្រភពនានាដែល ស.ព.អ ដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់គាត់នោះទេថា លោក យឹម ទិត្យ "បំពេញការងារ" ជា ឬគឺជាអនុលេខា*ជានីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ* នៃភូមិភាគពាយ័ព្យនោះទេ[2266]។ លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ លើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវ និងជ្រើសរើសដោយសេរីនូវភស្តុតាងពីសំណុំរឿងនេះ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់។ ភស្តុតាងទាំងអស់ដែល ស.ព.អ ដកស្រង់ គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ហើយវាមិនត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយភស្តុតាងផ្ទាល់ណាមួយពីសំណុំរឿងនេះ ប្រសិនបើមានភស្តុតាងណាមួយ។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើត្រូវបានវិភាគដូចខាងក្រោម៖

D219/246 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លីន សំណាង ឆ.១៣ KH 01081337។ ឯកសារ D219/554 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត គួន ឆ.៨៩ KH 011586២5។ ឯកសារ D219/276 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹម ង៉ុយ ឆ.៨៩ KH 01088950។ ឯកសារ D219/653 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុង ស៊ន ឆ.៨៧ ឆ.៨៨ ឆ.៨៩ KH 01196524។ ឯកសារ D219/729 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាន សាមុត ឆ.១៧៤ KH 01214615។ ឯកសារ D219/266 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ែន សិទ្ធ ឆ.៨១ KH 01088814។ ឯកសារ D134/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាត ឆាង ឆ.៤០ KH 00947333។ ឯកសារ D219/277 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ីម ឈាន ឆ.៤០ KH 01088962។ ឯកសារ D219/526 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេព ហឿន ឆ.១១៥ KH 01149907។ ឯកសារ D219/612 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាត់ ម៉ុន ឆ.១៤៦ KH 01176437។ ឯកសារ D134/1 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុង ឆាត់ ឆ.២៧ KH 00947316។ ឯកសារ D219/182 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អួន ហៀវ ឆ.៩១ KH 01067962។ ឯកសារ D219/193 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាត ផាត ឆ.២០៤ ឆ.២០៥ KH 01070085។ ឯកសារ D219/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជាម ញ៉ ឆ.២៤ ឆ.២៥.ឆ.២៦, ឆ។២៧ ឆ.២៨ KH 01025483។ ឯកសារ D219/6 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុក ប៊ាង ឆ.១៣៧ KH 01025508។ ឯកសារ D118/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ ស៊ឹម ឆ.៦៣ KH 00872593។ ឯកសារ D118/177 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លន ហេង ឆ.៤៦ KH 00973981។ ឯកសារ D134/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួត ម៉ុង ឆ.២២ KH 00947348 ។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ V។

[2266] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ហែម មឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1129. ហែម មឿន បានផ្តល់ចម្លើយមួយទៅឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[2267] ចម្លើយចំនួនពីរទៅឱ្យ ស.ច.ស.អ[2268] ហើយគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[2269]។

1130. ឪពុករបស់ ហែម មឿន គឺជាបងប្អូនជីដូនមួយរបស់ តាម៉ុក[2270]។ ហែម មឿន គឺជាទាហានម្នាក់ក្នុងកងពលធំលេខ ១០[2271] នៃកងទ័ពភូមិភាគនិរតី និងបានធ្វើការក្នុងមន្ទីររបស់ តាម៉ុក[2272]។ គាត់បានលើកឡើងថា ជួនកាល តាម៉ុក បានចាត់ទុកគាត់ដូចជានីរសារម្នាក់ ហើយជួនកាលជាកងសន្តិសុខរបស់គាត់[2273]។ គាត់បានលើកឡើងថា គាត់មិនបានស្គាល់ "តាទិត្យ" ទេក្នុងអំឡុងពេលដែលគាត់បានធ្វើការនៅមន្ទីររបស់ តាម៉ុក[2274] ក្នុងភូមិភាគនិរតី និងថា គាត់បានជួប "តាទិត្យ" ជាលើកដំបូងនៅបាត់ដំបង បន្ទាប់ពីសាក្សីបានមកដល់ទីនោះក្នុងរដូវភ្លៀងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[2275] (រដូវភ្លៀងក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចាប់ផ្តើមប្រហែលពីខែឧសភា ដល់ខែវិច្ឆិកា)។

1131. ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានបំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ ជ្រើសរើសដោយសេរី និងដកស្រង់ត្រឹមតែផ្នែកខ្លះនៃចម្លើយផ្ទុយចំនួនពីរពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី។ ស.ព.អ ដកស្រង់កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទីមួយរបស់ ហែម មឿន ដែលគាត់បានលើកឡើងថា "តាម៉ុក បានប្រកាសប្រាប់យោធាថា "បើ

[2267] ឯកសារ D123/1/5.16 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ហែម មឿន។

[2268] ឯកសារ D118/150 និង ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន។

[2269] ឯកសារ D219/899.1.6 ហែម មឿន ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦។

[2270] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៥ KH 00967996។

[2271] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.២ KH 00967995 ឆ.១០ KH 00967997។ ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.២៦ KH 00983236។

[2272] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦ KH 00967996។

[2273] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៧ KH 00967996។

[2274] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦៣ ឆ.៦៧ KH 00968004 ឆ.៧៨ KH 00968006។

[2275] ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.១៥-ឆ.១៧ KH 00983235។

អស់ពីអញទៅ តាទិត្យ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវភូមិភាគបន្ទាប់"[2276] មិនមែនថា "តាទិត្យ" គឺជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យដូចដែល ស.ព.អ កំពុងអះអាងនោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណា ហែម មឿន បានបន្ថែមនៅក្នុងចម្លើយតែមួយនៃកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទីមួយរបស់គាត់ ដែល ស.ព.អ មិនអើពើថា កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងនៅផ្ទះរបស់ តាម៉ុក[2277] ថា គាត់មិនមានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះទេ និងថា គាត់មិនធ្លាប់បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំណាមួយ ដែលមានវត្តមាន "តាទិត្យ" ឡើយ[2278]។ ហែម មឿន មិនអាចមានការដឹងឮដោយផ្ទាល់ណាមួយអំពីអ្វីដែលត្រូវបាននិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ឬកិច្ចប្រជុំណាមួយដែល "តាទិត្យ" បានចូលរួមនោះទេ។

1132. ស.ព.អ ក៏ដកស្រង់ផងដែរនូវចម្លើយមួយចេញពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទីពីររបស់ ហែម មឿន ដែលគាត់បានបញ្ជាក់បំភ្លឺថា គាត់បានមកដល់ខេត្តបាត់ដំបងក្នុងរដូវភ្លៀងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[2279] និងថា គាត់មិនមានវត្តមាននោះទេនៅពេល តាម៉ុក ធ្វើសេចក្តីប្រកាសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នេះ ប៉ុន្តែត្រឹមតែបានឮពីការប្រកាសនេះមួយសប្តាហ៍បន្ទាប់ពីគាត់បានមកដល់ខេត្តបាត់ដំបង[2280]។ ហែម មឿន មិនបាននិយាយនោះទេថា តើអ្នកណាបានប្រាប់គាត់អំពីការប្រកាសនេះ ដែលធ្វើឱ្យភស្តុតាងនេះក្លាយជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិកដែលពុំមានមូលដ្ឋានសម្អាង។ នៅពេលត្រូវបានសួរដោយព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ អំពីការប្រកាសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នេះ ដែលជាបញ្ហាមួយដែលមិនមែនថាមិនពាក់ព័ន្ធសម្រាប់សំណុំរឿង ០០២/០២ នោះ ហែម មឿន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះទេ និងបានបន្ថែមថា គាត់មិនបានដឹងពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចប្រជុំនេះឡើយ[2281]។

1133. លើសពីនេះទៀត ការកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ របស់ ហែម មឿន គួរឱ្យមានមន្ទិលសង្ស័យ។ ប្រសិនបើគាត់មិនបានស្គាល់ "តាទិត្យ" នៅពេលដែលគាត់កំពុងធ្វើការងារនៅមន្ទីររបស់ តាម៉ុក ទេ ហើយបើយោងតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា គាត់បានជួប "តាទិត្យ" ជាលើក

[2276] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦១ KH 00968003។

[2277] ឯកសារ D347/2.1.36 ហែម មឿន ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ KH 01345952។

[2278] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦២ KH 00968004។

[2279] ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.១៧ KH 009832235។

[2280] ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.១៤ KH 00983235។

[2281] ឯកសារ D339.1.1 ហែម មឿន ប្រតិចារឹកចុះថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៦៤ បន្ទាត់ ៦-១៨ EN 01351805។

ដំបូងនៅពេលគាត់បានមកដល់បាត់ដំបងក្នុងរដូវភ្លៀងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់មិនធ្លាប់បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំណាមួយជាមួយគាត់ទេ តើគាត់បានស្គាល់ថាតើអ្នកណាជា "យឹម ទិត្យ" យ៉ាងដូចម្តេច? និងតើគាត់បានដឹងថា "តាទិត្យ" មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំណាមួយនៅបាត់ដំបងយ៉ាងដូចម្តេចក្នុងអំឡុងពេលដែល ហែម មឿន នៅទីនោះ? ហែម មឿន មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដោយវិជ្ជមានទេ។

1134. ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ដែលថា តំណែងរបស់ "យឹម ទិត្យ" ជាអនុលេខាភូមិភាគ គឺជាតំណែងដ៏មានឥទ្ធិពលមួយនោះ ត្រូវបានទាញជាចម្បងចេញពីពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលពុំមានមូលដ្ឋានសម្អាង នៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់[2282]។ ការអះអាងជ្រុលហួសហេតុរបស់ ស.ព.អ មិនមានស្មារតីត្រឹមត្រូវទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា អំពីតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1135. ឈាន ប៊ា បានផ្តល់ចម្លើយចំនួនបីដល់ ស.ច.ស.អ[2283]។ គាត់គឺជាកងសន្តិសុខ និងជានីរសាររបស់ តាប៉ែត ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥[2284] "រហូតដល់ជិតវៀតណាមចូល"[2285]។ នៅថ្ងៃដែល"នីរសាររបស់ តាម៉ុក មកប្រាប់ថាឱ្យ តាប៉ែត រៀបចំឥវ៉ាន់ឱ្យទៅនៅកន្លែងផ្សេង" ឈាន ប៊ា បានរត់គេចខ្លួនទៅសហករណ៍សាំងវាំង ហើយបន្ទាប់មកទៀតបានរត់ចូលព្រៃ[2286]។ គាត់បាននិយាយថា "ពេលខ្ញុំឮពីរឿងនេះ ខ្ញុំក៏រត់"[2287]។ គាត់មិនបានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការចាប់ខ្លួន តាប៉ែត ។ គាត់បានរត់គេចខ្លួនអស់រយៈពេលបីខែមុនពេល វៀតណាមចូលមកដល់[2288] ហើយយោងតាមសាក្សីនេះ កងទ័ពវៀតណាមបានមកដល់បាត់ដំបងនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៩[2289]។ តាម

[2282] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥។

[2283] ឯកសារ D118/136, ឯកសារ D118/271 និង ឯកសារ D219/233 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា។

[2284] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2285] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៣ KH 00960663។

[2286] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2287] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2288] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២០ KH 00960666។

[2289] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២០ KH 00960666។

រយៈចម្លើយនេះ វាហាក់ដូចជាថា តាប៉ែត ត្រូវបានទីរសាររបស់ តាម៉ុក ប្រាប់ឱ្យរៀបចំឥវ៉ាន់ទៅនៅកន្លែងផ្សេង នៅពេលណាមួយក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2290]។ គាត់បាននិយាយថា ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់បានជួប តាប៉ែត ហើយ តាប៉ែត បានប្រាប់គាត់ថា "គេឱ្យគាត់ [តាប៉ែត] ទៅកាប់ឫស្សី មួយថ្ងៃមួយគុម្ព នៅភ្នំឱរ៉ាល់ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ"[2291]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តាទិត្យ" តែម្តងប៉ុណ្ណោះ មុនការចាប់ខ្លួន តាប៉ែត ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅពេលដែល តាប៉ែត បានមកដល់កន្លែងរបស់ តាទិត្យ ដើម្បីចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ ហើយបានស្នាក់នៅជាមួយគាត់អស់រយៈពេលមួយម៉ោង[2292]។ កិច្ចប្រជុំនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុង រយៈពេលពីបីទៅបួនខែមុនពេលវៀតណាមចូលមកដល់[2293] ដោយយោងតាមពេលវេលានៃការមកដល់របស់វៀតណាមនៅបាត់ដំបង ដែលសាក្សីបានផ្តល់ គឺប្រហែលជាក្នុងខែតុលា ឬវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨។

1136. ដើម្បីគាំទ្រចំពោះការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ជាផ្នែកនូវចម្លើយតែមួយប៉ុណ្ណោះពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីររបស់សាក្សី ឯកសារ D118/271 ដែលក្នុងនោះ ឈាន ប៊ា បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយរបស់គាត់ពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ ឯកសារ D118/136 បន្ទាប់ពីត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មានដោយអ្នកស៊ើបអង្កេត និងត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យសន្មតតាមព័ត៌មានដែលគាត់បានផ្តល់ ៖

> សៈ នៅក្នុងចម្លើយ ៣៦ លោកនិយាយថា តាគី ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយពីរខែក្រោយមក តាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន។ ខ្ញុំជឿជាក់ថា ក្នុងពេលនោះតាប៉ែត ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះ។ ក្នុងចម្លើយទី២ របស់លោកថា តាប៉ែត ជំនួស តាគី ដូច្នេះ គាត់

[2290] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ស/ឆ.២០ KH 00960665-00960666 "សៈ ពេលដែលលោកដឹងថាគេនឹងចាប់តា ប៉ែត តើលោករត់មកនៅសហករណ៍អស់រយៈពេលប៉ុន្មាន មុនលោករត់ចូលព្រៃ? ឆ.២០៖ ខ្ញុំមកនៅសហករណ៍ភូមិសាំងរាំងបានពីរខែ ទើបខ្ញុំរត់ចូលព្រៃត្រដក់ពង ហើយខ្ញុំនៅក្នុងព្រៃបានរយៈពេលជាងមួយខែ ទើបវៀតណាមចូល។ វៀតណាមចូលមកដល់បាត់ដំបងនេះប្រហែលជាក្នុងខែ២ ឆ្នាំ១៩៧៩។

[2291] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2292] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២៥-ឆ.២៦ KH 00998557។

[2293] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២៤ KH 00998557។

បានក្លាយជាអ្នកធំទី២ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ដូច្នេះ វាមិនត្រឹមត្រូវទេដែលថា តាប៉ែត ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅផ្ទះ។ សូមលោកជួយគូសបញ្ជាក់អំពីបញ្ហានេះ។

ឆ.៣៤៖ កាលនោះ ពួកនិរតីស្អប់ពួកពាយ័ព្យ ហើយក្រោយពីគេចាប់ខ្លួន តាញឹម និង តាគី ហើយនោះ គឺពួកនិរតី មិនអាចនឹងឱ្យ តាប៉ែត ឡើងធ្វើធំទៀតទេ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំសូមកែតម្រូវពាក្យរបស់ខ្ញុំក្នុងបទសម្ភាសន៍មុន ដែលថា តាប៉ែត ឡើងជំនួស តាគី ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាគី។ ខ្ញុំសូមពន្យល់ពីរឿងនេះ។ គេចាប់ខ្លួន តាញឹម មុនគេ ហើយប្រហែល ៥ ខែក្រោយមក គេចាប់ខ្លួនតាគី។ តាទិត្យ និង តាម៉ុក ឡើងគ្រប់គ្រងជំនួស[2294]។

1137. ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយទីបីរបស់គាត់ គឺឯកសារ D219/233 ឈាន ប៊ា បានផ្លាស់ប្ដូរចម្លើយរបស់គាត់ម្ដងទៀត ហើយបានបញ្ជាក់ថា កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយទីមួយរបស់គាត់ ឯកសារ D118/136 គឺត្រឹមត្រូវទាក់ទងនឹងការតែងតាំងតាប៉ែត ជាប្រធានទី២ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ៖

សៈ ក្នុងឯកសារ D118/136, ERN 01029418 លោកនិយាយថា តាញឹម ជាប្រធានទី១ តាគី ជាប្រធានទី២ និង តាប៉ែត ជាប្រធានទី ៣ តែក្រោយពីគេចាប់ តាគី ទើប តាប៉ែត ឡើងជាប្រធានទី២ វិញ។ ព្រឹកមិញ លោកប្រាប់យើងថា តាប៉ែត ពុំមានតួនាទីអ្វីទេ នៅថ្នាក់ភូមិភាគ។ តើលោកប្រកាន់យកចម្លើយណាមួយដែលត្រឹមត្រូវ?

ឆ.៥៦៖ អ្វីដែលខ្ញុំបានឆ្លើយក្នុងសម្ភាសន៍លើកទី១ គឺត្រឹមត្រូវ[2295]។

1138. ស.ព.អ ក៏បានដកស្រង់នូវកំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់ ឈាន ប៊ា ផងដែរដែលក្នុងចម្លើយនោះ គាត់គ្រាន់តែបានបញ្ជាក់អំពីសេចក្ដីសំអាងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖

[2294] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៣៤ KH 00998559។

[2295] ឯកសារ D219/233 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៥៦ KH 01078142។

សៈ លោកនិយាយថា តាទិត ជាដៃស្តាំរបស់ តាម៉ុក ដែលកាន់ភូមិភាគពាយ័ព្យ តើលោកចង់មានន័យថា តាទិត ក៏មានតួនាទីនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែរឬយ៉ាងណា?

ឆ.១០៖ បាទ! តាទិត គាត់ក៏មានតួនាទីថ្នាក់ភូមិភាគដែរ[2296]។

1139. ចម្លើយនេះ គឺជាភស្តុតាងមិនបរិសុទ្ធដោយសារតែអ្នកស៊ើបអង្កេតបាននាំមុខសាក្សីដើម្បីទទួលបានចម្លើយ។

1140. ស.ព.អ បានមិនអើពើចំពោះចម្លើយ ឆ.៩ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍លើកទីមួយរបស់គាត់ ឯកសារ D118/136 ដែល ឈាន ប៊ា បាននិយាយថា គាត់មិនដែលបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំណាមួយជាមួយតាទិត្យ ទេព្រោះបន្ទាប់ពី តាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឈាន ប៊ា បានរត់គេចខ្លួនចូលទៅក្នុងព្រៃ ហើយមិនបានដឹងអ្វីក្រៅពីថា "តាទិត កាន់តំបន់១" ដោយគ្មានការពន្យល់ពីរបៀបដែលគាត់បានដឹងរឿងនោះឡើយ[2297]។

1141. ឈាន ប៊ា បានសារភាពថា នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនោះ គាត់មានវ័យក្មេងពេកមិនអាចដឹងពីតំណែងរបស់ តាញឹម និង តាគី ទេ[2298] ទោះបីជាការពិតដែលថា គាត់បានធ្វើការជាមួយ តាប៉ែត តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ក៏ដោយ។ ហេតុដូច្នេះ សក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពីតំណែងរបស់ "តាទិត" នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺមិនអាចទុកចិត្តបានឡើយ។

1142. ឈាន ប៊ា មិនគាំទ្រ ស.ព.អ ដែលអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ។ គាត់ គឺជាសាក្សីដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន ពីព្រោះតែគ្មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយសារតែការពិតដែលថា គាត់ត្រូវបានអ្នកស៊ើបអង្កេតផ្តល់ព័ត៌មាននាំមុខជាមុន និងដោយសារតែការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់ស្របតាមបញ្ញាជាក់ស្តែងនៃតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ទោះបី ឈាន ប៊ា មានតំណែងជាកងការពាររបស់ តាប៉ែត ក៏ដោយ។

[2296] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.១០ KH 00960664។

[2297] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៩ KH 00960664។

[2298] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៤៤-ឆ.៤៥ KH 00998560។

ភស្តុតាងរបស់ នួន មួន ពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1143. នួន មួន បានផ្តល់ចម្លើយមួយទៅ ស.ព.អ[2299] និងចម្លើយចំនួនបួនទៅ ស.ច.ស.អ[2300]។ ក្នុងការគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយស.ព.អ បានធ្វើការដកស្រង់ដោយសេរីពីភស្តុតាងរបស់ នួន មួន។

1144. នួន មួន គឺជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលដំបូងឡើយជាជំនួយការរបស់គណៈតំបន់ ៤ បន្ទាប់មកគាត់ត្រូវបានទម្លាក់តំណែងទៅជាជំនួយការគណៈស្រុកបាត់ដំបង ហើយទីបំផុតគាត់ត្រូវបានទម្លាក់តំណែងទៅជាលេខាសហករណ៍ចម្លងគួយក្នុងស្រុកបាត់ដំបង តំបន់ ៤[2301]។ នួន មួន បាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយសារជាផ្នែកមួយនៃបណ្តាញរបស់លេខាតំបន់ ១ នៅពេលនោះ ឈ្មោះ តាសាយ ដែលត្រូវបានជំនួសដោយកម្មាភិបាលភូមិភាគ ពាយ័ព្យឈ្មោះ តាវ៉ាញ[2302]។ នួន មួន បាននិយាយថា នៅពេលគាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដំបូងឡើយគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងគុកបាណន់ ដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយតំបន់ ១ ហើយក្នុងរយៈពេលបីថ្ងៃក្រោយមក គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅទួលម្ទេស ដែលជា "កន្លែងលត់ដំ"[2303]។ គាត់បានរត់គៀសខ្លួនចេញពីទួលម្ទេសទៅក្នុងព្រៃនៅក្នុងខែមិថុនា ឬខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧[2304]។

1145. ក្នុងការគាំទ្រចំពោះការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យបានធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែចម្លើយចំនួនបីចេញពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីបីរបស់ នួន មួន ពោលគឺ ឆ.១៤, ឆ.១៦ និងឆ.១៧ ដែលនៅក្នុងចម្លើយទាំងនោះ នួន មួន បានថ្លែងថា តាទិត"ក្លាយជាអនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យរបស់ តាម៉ុក" ហើយថា គាត់បានធ្វើការសន្និដ្ឋានបែប

[2299] ឯកសារ D1.3.11.36 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ នួន មួន។

[2300] ឯកសារ D105/3 ឯកសារ D118/18 ឯកសារ D118/69 និង ឯកសារ D219/569 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន។

[2301] ឯកសារ D1.3.11.36 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ នួន មួន EN 00210530។ ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.១-ឆ.៥ KH 00920211។

[2302] ឯកសារ D1.3.11.36 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ នួន មួន EN 00210530។

[2303] ឯកសារ D1.3.11.36 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ នួន មួន EN 00210532។

[2304] ឯកសារ D105/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.២៥ ឆ.២៨ KH 00780637។ ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.១៥ KH 00920213។

នេះដោយសារតែនៅពេលនោះមានតែ តាម៉ុក និង "តាទិត" គឺជាកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់មកពីភូមិភាគ និរតី[2305]។ ប៉ុន្តែប្រការសំខាន់ ស.ព.អ បានលុបចោល ឆ.១៥ ជាចំណុចដែលភាពអាចទុកចិត្តបានរបស់ នួន មួន បង្កឱ្យមានមន្ទិលសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំង នៅពេលគាត់ពន្យល់ពីពេលវេលាដែលតំណែងរបស់ "តាទិត" ជាអនុប្រធាន ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់៖

> ស៖ តើលោកចាំទេថា ក្នុងឆ្នាំណាដែល តាទិត ក្លាយជាអនុប្រធានភូមិភាគ ពាយ័ព្យរបស់ តាម៉ុក ទទួលបន្ទុកតំបន់១?
>
> ឆ.១៥៖ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៧ មក។ ខ្ញុំចាំច្បាស់ថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ព្រោះជាពេលដែលខ្ញុំរត់ពីកន្លែងកែប្រែទួលម្ទេសទៅលាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃ ហើយខ្ញុំបានជួបជាមួយប្រជាជន ខ្ញុំបានសួរគេថា អ្នកណាជាលេខាតំបន់ ១ ហើយគេប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់នោះឈ្មោះ តាទិត[2306]។

ការចងចាំរបស់ នួន មួន ថា នៅខែមិថុនា ឬកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់បានឮពីប្រជាជនក្នុងព្រៃថា តាទិត បានធ្វើជាលេខាតំបន់ ១ រួចហើយនោះ មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេព្រោះវាជាកាលបរិច្ឆេទមុន ថែមទាំងមុនកាលបរិច្ឆេទដំបូងបង្អស់ ដែល ស.ព.អ បានចោទប្រកាន់[2307]ថា លោក យឹម ទិត្យ មានភាពសកម្មនៅក្នុងតំណែងនេះ។ វាធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ នួន មួន។

1146. លើសពីនោះទៀត នៅក្នុង ឆ.១៧ នួន មួន លើកឡើងផ្ទុយទៅនឹងចម្លើយរបស់គាត់លើកមុន និងការរត់គេចខ្លួនរបស់គាត់ពីទួលម្ទេសទៅក្នុងព្រៃដោយនិយាយថា ៖

> ស៖ តើគេដែលប្រកាសថា តាទិត ក្លាយជាអនុភូមិភាគដែរឬទេ?

[2305] ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.១៤ ឆ.១៦-១៧ KH 00920212-00920213។

[2306] ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.១៥ KH 00920212។

[2307] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៥។

ឆ.១៧ គេមិនដែលប្រកាសទេ ខ្ញុំដឹងតាមរយៈប្រជាជន និងកម្មាភិបាលនិរតី ដែលគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងសហជីព។ សហជីព គឺសម្រាប់អ្នកធ្វើចំការកប្បាស ហើយសហករណ៍សម្រាប់អ្នកធ្វើស្រែ[2308]។

1147. លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ មិនអើពើចំពោះចម្លើយ ឆ.២៣ នៃកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកទីបីរបស់ នួន មួន ដែលគាត់បានប្តូរចម្លើយលើកមុនរបស់គាត់ ហើយបាននិយាយថាគាត់មិនបានដឹងថាតើ "តាទិត" ស្ថិតនៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែរឬអត់[2309]។

1148. តាមចម្លើយដែលបានដកស្រង់ វាច្បាស់ណាស់ថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមផ្ទុយគ្នាដែលគ្មានលក្ខណៈយុត្តិកម្ម និងគ្មានតម្លៃជាភស្តុតាងឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ លឹម ទឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1149. លឹម ទឹម បានផ្តល់ចម្លើយពីរទៅ ស.ច.ស.អ[2310]។ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់គាត់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយចំនួនបីពីសាក្សីម្នាក់នេះ ចេញពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយលើកដំបូងរបស់គាត់[2311]។ ស.ព.អ កំពុងដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះខុសបរិបទ និងច្រានចោលចម្លើយពាក់ព័ន្ធពីកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយទាំងពីរ។

1150. លឹម ទឹម ត្រូវបានតែងតាំងជាមេកងសន្តិសុខនៅរោងចក្រស្ករសកំពង់គល់ក្នុងខែឧសភា ឬមិថុនាឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយ តាយ៉ាន ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលនៅពេលនោះគាត់ជាប្រធានរោង ចក្រ[2312]។ បន្ទាប់ពីការតែងតាំងរូបគាត់ លឹម ទឹម ត្រូវបាន តាយ៉ាន បញ្ជូនឱ្យទៅចូលរួមក្នុងសន្និបាតនៅខេត្តបាត់ដំបង។ គាត់បាននិយាយថា "តាទិត" បានមកបាត់ដំបងនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ

[2308] ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.១៧ KH 00920213។

[2309] ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.២៣ KH 00920213។

[2310] ឯកសារ D118/108 និង ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម។

[2311] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥ ជើងទំព័រ ៨១។

[2312] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៤ KH 00951926។

១៩៧៨ ពីព្រោះគាត់បានឃើញ តាទិត នៅក្នុងសន្និបាត ជាទីកន្លែងដែល "តាទិត" ត្រូវបានណែនាំថាជា "គណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ"[2313]។ គាត់ក៏បានពន្យល់ផងដែរថា "សន្និបាត" នេះ គឺជាកិច្ចប្រជុំរបស់កងសន្តិសុខ (កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម)[2314]។

1151. លឹម ទឹម បានថ្លែងថា គាត់មិនបានចាំច្បាស់នូវខែក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលដែលសន្និបាតនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងនោះទេ[2315] ប៉ុន្តែគាត់ដឹងថា នៅពេលរៀបចំសន្និបាតនេះ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ដែលជាលេខាតំបន់ ១ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនរួចហើយ[2316]។ ដោយមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ថា ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ត្រូវបានគេឃើញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2317] គេគ្រាន់តែអាចសន្និដ្ឋានបានថា "សន្និបាត"នេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើង យ៉ាងហោចណាស់ នៅចុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨។ លឹម ទឹម បាននិយាយថា នៅក្នុងសន្និបាតនេះ "តាទិត" បានប្រាប់អ្នកចូលរួមឱ្យការពាររោងចក្រពីជនជាតិវៀតណាមក្នុងករណីដែលពួកគេមកប្លន់ ឬដុតរោងចក្រនេះ[2318]។ សារនេះគឺស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងសន្និបាត ដែលត្រូវបានប្រារព្ធឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ នៅពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមបានស្ថិតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជារួចទៅហើយ[2319] និងកំពុងវាយសម្រុកចូលខេត្តបាត់ដំបង។

1152. លឹម ទឹម ក៏បានលើកឡើងផងដែរថា គាត់មិនដែលបានឃើញ "តាទិត" នៅមុនពេល ឬនៅក្រោយពេលសន្និបាតនេះទេ[2320] ហើយថា "តាទិត" មិនដែលមកកាន់រោងចក្រស្ករសកំពង់គល់[2321] ជាទីកន្លែងដែល លឹម ទឹម ធ្វើជាសន្តិសុខឡើយ។ គាត់មិនស្គាល់អ្នកដែលបានណែនាំ "តាទិត" នៅ

[2313] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.១៧ KH 00951928។

[2314] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលឹម ទឹម ឆ.៥២ KH 01196461។

[2315] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៤០ KH 01196460។

[2316] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.១៧ KH 00951928។

[2317] *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១២៥៨។

[2318] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.២២ KH 00951929។ ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆ.៦៩-ឆ.៧១ KH 01196464-01196465។

[2319] *សូមមើលខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៤៣៧។

[2320] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.២៣ KH 00951929។ ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆ.៥១ ឆ.៥៥ KH 01196461-01196462។

[2321] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.១៦ KH 00951928។

ក្នុង សន្និបាតនេះទេ ហើយគាត់ថែមទាំងមិនដឹងថាតើអ្នកដែលបានណែនាំ “តាទិត” នោះ គឺជាមនុស្សស្រី ឬមនុស្សប្រុសឡើយ[2322]។

1153. សរុបមក លឹម ទឹម អាចត្រឹមតែចាំបានថា បុរសម្នាក់ដែលគាត់នឹកឃើញ ដែលសំដៅដល់ “តាទិត្យ” ត្រូវបានណែនាំឱ្យស្គាល់នៅក្នុងសន្និបាតមួយ[2323] ជាបុរសម្នាក់ដែលគាត់គ្រាន់តែបានឃើញតែម្តងប៉ុណ្ណោះ[2324]។ គាត់មិនអាចចងចាំអ្នកផ្សេងទៀតដែលមានវត្តមាននៅក្នុងសន្និបាតនោះ ឬពេលវេលាដែលសន្និបាតនោះ ត្រូវបានរៀបចំឡើយ[2325]។ នៅក្នុងបរិបទនេះ ភស្តុតាងបង្ហាញថា សន្និបាតនោះ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងក្រោយបំផុតនៃរបប ក.ប.ធ នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមបានស្ថិតក្នុងប្រទេសកម្ពុជារួចរាល់ហើយ ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2326]។ នៅទីបំផុត លឹម ទឹម មិនដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ បានពេញលេញឡើយ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1154. ហាន់ ធី បានផ្តល់ចម្លើយទៅ ស.ព.អ ចំនួនមួយលើក[2327] និងទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក[2328]។ ហាន់ ធី បានស្លាប់នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥[2329]។ ភស្តុតាង របស់សាក្សីនេះ មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ។

[2322] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹមឆ.៣៧ KH 01196459។

[2323] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៣៧ KH 01196459។

[2324] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.២៣ KH 00951929។ ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ **ឆ.៥១ ឆ.៥៥** KH 01196461-01196462។

[2325] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៤០ KH 01196460។

[2326] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៣៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៤៣៧។

[2327] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ហាន់ ធី។

[2328] ឯកសារ D20, ឯកសារ D105/8 និង ឯកសារ D118/63 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី។

[2329] ឯកសារ D219/456.1 លិខិតបញ្ជាក់មរណភាព ហាន់ ធី។

01612963

1155. ហាន់ ធី ត្រូវបានចាត់តាំងជាមេបញ្ជាការឃុំកន្ទឺ ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយតាប៉ែត ដែលនៅពេលនោះ គាត់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវតំបន់ ១[2330]។ គាត់នៅកាន់តំណែងដដែលនេះរហូតដល់ថ្ងៃមុនពេលវៀតណាមមកដល់[2331]។

1156. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ "បំពេញការងារ" ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ដែលបានឆ្លើយថា គាត់បានជួបប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" ពីរដង ហើយក្នុងការប្រជុំលើកលើកទីពីរ "តា ទិត្យ" បានឱ្យគាត់រៀបចំការប្រជុំមួយជាមួយប្រជាជននៅក្នុងឃុំរបស់គាត់ "ដើម្បីទម្លាក់តាប៉ែត ចេញពីតំណែងភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយតា ទិត្យឡើងជាលេខាភូមិភាគវិញ"[2332]។ ចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី មិនអាចជឿជាក់បានទេ ទោះបីផ្អែកលើសំអាងហេតុរបស់ ស.ព.អ ក្តី។ ដោយមានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងការវិភាគយ៉ាងល្អិតល្អន់របស់ ស.ព.អ អំពីរចនាសម្ព័ន្ធអំណាច និងទំនាក់ទំនងនៃ ប.ក.ក[2333] វាមិនអាចជឿបានទេថាឃុំមួយនៅភូមិភាគពាយ័ព្យអាចជះឥទ្ធិពលដល់ការចាត់តាំងបុគ្គលឱ្យកាន់តំណែងនៅគណៈភូមិភាគ ហើយរឹតតែមិនអាចទៅរួចទៀត រឿងចាត់តាំងឱ្យកាន់តំណែងជាលេខាភូមិភាគ។

1157. ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" មានភាពច្របូកច្របល់និងពុំស៊ីចង្វាក់គ្នា។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែលដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានបំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងដែលផ្ទុយនឹងខ្លួនឯងរបស់ ហាន់ ធី ដែលថា គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ និងថា គាត់មិនដែលបានជួបតា ទិត្យទេ[2334]។ ហាន់ ធី បានឆ្លើយថា គាត់បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំមួយនៅបាត់ដំបង នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ភ្លាមៗមុនពេលវៀតណាមចូលមក។ ហាន់ ធី បាននិយាយថា មានមនុស្សជាច្រើននាក់បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំនេះ ហើយដំបូង គាត់បានបញ្ជាក់ថា ក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួមទាំងអស់ដែលមានវត្តមាន គាត់ស្គាល់តែ "បីនាក់ទេ គឺតាប៉ែត

[2330] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221577។

[2331] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221584-00221585

[2332] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.២៧ KH 00794129។

[2333] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 ជំពូក IV។

[2334] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.៩ KH 00794127។

តាញឹម និងរូបខ្ញុំ”[2335]។ ក្នុងពេលសម្ភាស គាត់បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយចំនួនពីរនាពេលក្រោយមក ហើយបាននិយាយថា “តា ទិត្យ” ជាអ្នកដឹកនាំការប្រជុំ និងនិយាយពី “ផែនការ” ហើយថាគាត់ “ប្តេជ្ញាវាយយួន”[2336]។ ពេលនិយាយពីការប្រជុំដដែលនេះក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ដែលបានផ្តល់ទៅឱ្យ ស.ព.អ ហាន់ ធី បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឃើញ “តា ទិត្យ” ជាលើកដំបូង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨។ ទោះបីជាគាត់មិនច្បាស់អំពីពេលវេលាក៏ដោយ គាត់បានឆ្លើយថា រយៈពេលបីថ្ងៃ ក្រោយការប្រជុំនេះ កងទ័ពវៀតណាមបានចូលមកដល់បាត់ដំបង[2337]។ ហាន់ ធី លើកឡើងអំពីរឿងនេះម្តងទៀត នៅក្នុងចម្លើយដែលគាត់បានផ្តល់ក្នុងពេលសម្ភាសន៍ជាមួយ ស.ច.ស.អ[2338]។

1158. ចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹង “តា ទិត្យ” មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ។ ហាន់ ធី លើកឡើងផ្ទុយនឹងខ្លួនឯង ទាក់ទងនឹងថាតើ គាត់បានជួប “តា ទិត្យ”[2339] ឬទេ ហើយប្រសិនបើគាត់ពិតបានជាជួប “តា ទិត្យ” មែននោះ ថាតើគាត់បានជួបភ្លាមៗមុនវៀតណាមមកដល់ ឬយ៉ាងណា[2340] នៅពេលរៀបចំផែនការ ដើម្បីការពារប្រឆាំងនឹងការលុកលុយរបស់វៀតណាម[2341]។ ចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ថា “តា ទិត្យ” បានរៀបចំការប្រជុំមួយ ដើម្បីទម្លាក់តាប៉ែតចេញពីតំណែងរបស់គាត់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងឡើងធ្វើជាលេខាភូមិភាគ[2342] មិនគួរឱ្យជឿជាក់ទេ។ លើសពីនេះទៀត ហាន់ ធី មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។

1159. យោងតាមការវិភាគខាងលើ ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[2335] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៣-ឆ.១៦ KH 00794127-00794128។

[2336] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៨ KH 00794128។

[2337] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221584-00221585, EN 00221587។

[2338] ឯកសារ D20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី KH 00699642-00699643។

[2339] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.៩ KH 00794127។

[2340] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221584-00221545, EN 00221587។

[2341] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៨ KH 00794128។

[2342] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.២៧ KH 00794129។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ឹក លី ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1160. ញ៉ឹក លី បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនពីរលើក[2343] និងទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនមួយលើក[2344]។ យោងតាមរបាយការណ៍នៃសកម្មភាពស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ញ៉ឹក លី បានស្លាប់នៅឆ្នាំ២០១៤[2345]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានបំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើស ដោយឯកឯង ធ្វើការបកស្រាយខុស ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញដោយភាន់ច្រឡំនូវភស្តុតាងរបស់ ញ៉ឹក លី។

1161. ញ៉ឹក លី ធ្វើជាមេឃុំអូរដំបង ១ ក្នុងតំបន់ ៣[2346] រហូតដល់ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលនៅពេលនោះ គាត់ត្រូវបានផ្ទេរទៅឃុំស្ទឹង និងត្រូវតាឆេងចាត់តាំងទៅគណៈឃុំស្ទឹង[2347] ហើយគាត់នៅគណៈឃុំស្ទឹង រហូតដល់ពេលវៀតណាមចូលមកដល់[2348]។ គាត់មិនដែលជួបតាម៉ុក ឬ "តា ទិត្យ" ទេ[2349]។

1162. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ផ្នែកមួយនៃចម្លើយរបស់ ញ៉ឹក លី ចេញពីបទសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដោយធ្វើឱ្យមានការបកស្រាយខុសលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូល[2350]។ ស.ព.អ ដកស្រង់៖

[2343] ឯកសារ D123/1/1.4a និង ឯកសារ D123/1/1.4b មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ញ៉ឹក លី។

[2344] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ឹក លី។

[2345] ឯកសារ D219/755 របាយការណ៍នៃសកម្មភាពការស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ KH 01366524។

[2346] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ឹក លី ឆ.២ KH 00945416-00945417។

[2347] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ឹក លី ឆ.៤ KH 00945417-00945418។

[2348] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ឹក លី ឆ.៥ KH 00945418។

[2349] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ឹក លី ឆ.៥ KH 00945418។

[2350] ឯកសារ D123/1/1.4a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ញ៉ឹក លី ហៅ តាតឹម KH 00057703 ["ស៖ ប៉ុន្តែគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យពីណាគេ? ឆ. កាលនុំងមិនដឹងគេយកណាគេទេ [...]តាទិត មួយ មាន តាម៉ុកមួយ មានអ្នកណាផងទេគ្នាគេណា [...] ខ្ញុំមិនសូវបានដឹងរឿងហ្នឹងគេទេ ដឹងថាតាម៉ុក គេមកធ្វើគណៈភូមិភាគហើយ គេក្តាប់នៅក្នុងហ្នឹងហើយ"]។

សៈ ប៉ុន្តែគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យពីណាគេ?

ឆៈ កាលហ្នុងមិនដឹងគេយកអ្នកណាគេទេ ព្រោះមានតា ទិត្យ មួយ មានតាម៉ុកមួយ មានអ្នកណាផងទេគ្នាគេណា។ ខ្ញុំ [...] ដឹងថា តាម៉ុក គេមកធ្វើគណៈភូមិភាគហើយ គេក្តាប់នៅក្នុងហ្នឹងហើយ។

1163. ចម្លើយពេញលេញរបស់ ញ៉ឹក លី ដាក់សេចក្តីដកស្រង់របស់ ស.ព.អ ក្នុងបរិបទ៖

សៈ ប៉ុន្តែគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យពីណាគេ?

ឆៈ **កាលហ្នុងមិនដឹងគេយកអ្នកណាគេទេ ព្រោះមានតា ទិត្យ មួយ មានតាម៉ុកមួយ មានអ្នកណាផងទេគ្នាគេណា** រួចខ្ញុំក៏ទៅនៅស្ទឹងហើយ **ខ្ញុំ**មិនសូវបានដឹងរឿងហ្នឹងគេទេ **ដឹងថា តាម៉ុក គេមកធ្វើគណៈភូមិភាគហើយ គេក្តាប់នៅក្នុងហ្នឹងហើយ** រួចខ្ញុំនេះមិនថារស់កើតទេពីព្រោះខ្ញុំគេថាឯងចូលដៃតែគេចាប់មេហើយ អាកូនហ្នុងត្រូវគេចាប់ទៀត វាថៃងនឡដួចខ្ញុំថាអ៊ីចឹង អ្នកណាវាមិនត្រូវងាប់អីយើងវាបង់ណា ដូចខ្ញុំនិយាយអ៊ីចឹង អាគេរកសម្លាប់យហើយ នៅតែការពារមិនឲ្យសម្លាប់ទៀត រួចដល់ទៅប្រជុំ គេនិយាយអ៊ីចឹង គេថា សមមិត្តណាយកខ្លាំងបានប៉ុន្មានហើយ ខ្ញុំថាអារឿងខ្លាំងខ្ញុំមិនការពារទេ ត្រូវតែកម្ទេចចោលហើយ អ្នកណាមានប្រវត្តិរូបមិនប្រវត្តិរូបអីក៏ដោយ តែប្រឆាំងនឹងបដិវត្តហើយត្រូវកម្ទេចចោលទាំងអស់ ប៉ុនការពារអ្នកដែលស្អាតស្អំ។

1164. នៅពេលពិចារណាទៅលើចម្លើយទាំងមូល ច្បាស់ណាស់ថា ញ៉ឹក លី មិនបាននិយាយថា "តា ទិត្យ" ជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ញ៉ឹក លី និយាយថា នៅពេលគាត់ទៅរស់នៅក្នុងភូមិស្ទឹង គាត់មិនដឹងថា នរណាជាគណៈភូមិភាគទេ។ លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងកំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ញ៉ឹក លី បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឮគេនិយាយពីតាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង

នៅពេលគាត់ទៅដល់ឃុំស្ទឹង (ក្រោយថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[2351]) និងក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាញឹម[2352]។ ញឹក លី មិនដែលជួប "តា ទិត្យ " ទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែឮឈ្មោះរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ[2353]។

1165. ភស្តុតាងរបស់ ញឹក លី មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ស.ព.អ បានបង្ហាញខុសនូវបទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារជាមួយ ញឹក លី ដែលមិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន[2354] និងដកចេញផ្នែកពាក់ព័ន្ធដែលថា ញឹក លី មិនដឹងថា តើ "តា ទិត្យ" ជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬយ៉ាងណានោះទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ញឹក លី ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ពីព្រោះគាត់បានចាកចេញពីឃុំស្ទឹង ហើយគាត់គ្រាន់តែឮគេនិយាយតៗគ្នាពីឈ្មោះ តា ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះ។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈួយ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1166. ឆឹន ឈួយ បានផ្តល់ចម្លើយតែមួយលើកប៉ុណ្ណោះទៅ ស.ច.ស.អ[2355]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនដែលថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសចម្លើយដោយឯកឯងពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ឆឹន ឈួន ហើយដូច្នេះបានលើកឡើងចម្លើយទាំងនោះដោយមិនត្រឹមត្រូវ។

1167. ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ឆឹន ឈួយ បានបញ្ជាក់ថា គាត់ធ្វើការនៅក្នុងកងចល័ត។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ធ្វើការនៅទំនប់កង្ហូតរយៈពេលបីខែហើយក្រោយមក គាត់ធ្វើការនៅឃុំកន្ទឺ

[2351] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹក លី ឆ.៤ KH 009945417-009454l8។

[2352] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹក លី ឆ.២៣ KH 00945421។

[2353] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹក លី ឆ.២៤ KH 00945421។

[2354] សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។

[2355] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ។

រហូតដល់ចប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[2356]។ គាត់មិនច្បាស់ថាតើគាត់ធ្វើការនៅក្នុងតំបន់ណាទេ គាត់គ្រាន់តែចាំថាស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ[2357]។

1168. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានជ្រើសរើសចម្លើយចំនួនបីរបស់សាក្សីរូបនេះដោយឯកឯង ដោយមិនអើពើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សី[2358]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សូម្បីតែនៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃចម្លើយដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់នោះ សាក្សីមិនបាននិយាយថា "តា ទិត្យ" "បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ" ដូចដែល ស.ព.អ បានអះអាងនោះទេ។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើចម្លើយរបស់ ឆឹន ឈួយ ដែលថា "តា ទិត្យ" បានមកដល់តំបន់ដែល ឆឹន ឈួយ រស់នៅ "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលកាលនោះគឺជារដូវរងា គឺអំឡុងខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨"[2359]។ ឆឹន ឈួយ បានពន្យល់ផងដែរថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់ ពីព្រោះពួកគេរងការវាយប្រហារពីវៀតណាម[2360]។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំដែល ឆឹន ឈួយ ត្រូវបានអះអាងថាបានឃើញ "តា ទិត្យ" ហើយ "តា ទិត្យ" ត្រូវបានអះអាងថាត្រូវបានគេណែនាំខ្លួន "ថាជាគណៈភូមិភាគ ឬក៏ជាគណៈតំបន់ ក៏មិនដឹង"[2361] រៀបចំឡើងនៅវត្តបាណន់ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2362] មិនដែលមានការប្រកាសថា "តា ទិត្យ" ជំនួសតាប៉ែតទេ[2363]។ លើសពីនេះទៀត ឆឹន ឈួយ មិនដែលឮពីតាម៉ុកក្នុងរបបខ្មែរក្រហមទេ[2364] និងមិនដែលពន្យល់ប្រាប់ថាតើគាត់បាន

[2356] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤-៦ KH 01149398 ឆ.១០ KH 01149399 ឆ.៥១ KH 01149407។

[2357] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៣ KH 01149398។

[2358] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៣០ KH 01149403 ["តាទិត្យ កាន់តំណែងជាគណៈភូមិភាគនេះ បានរយៈពេលប្រហែល២ ឬ៣ខែ។ [...] អ្នកកាន់កម្មវិធីបានណែនាំអំពីសមាសភាព តាទិត្យ ថាជាគណៈភូមិភាគ ឬក៏ជាគណៈតំបន់ក៏មិនដឹង។"] ឆ.៤៧ KH 01149406 ["តាប៉ែត ស្រាប់តែបាត់ខ្លួន ហើយតាទិត្យ ក៏ត្រូវបានគេណែនាំឱ្យស្គាល់ថា ជាគណៈភូមិភាគ។"] ឆ.៥៧ KH 01149407។

[2359] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.២៧ KH 01149402។

[2360] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤០ KH 01149405។

[2361] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៣០ KH 01149403។

[2362] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤៤ KH 01149406។

[2363] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤៧ KH 01149406។

[2364] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤៣ KH 01149405។

កំណត់អត្តសញ្ញាណមនុស្សដែលគាត់បានឃើញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះថាជា "តា ទិត្យ" ដោយរបៀបណានោះទេ។

1169. ជាការសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា ពីរឆ្នាំក្រោយពី ស.ច.ស.អ បានយកចម្លើយនេះពី ឆឹន ឈួយ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ក្រុមស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ បានមកសួរសុខទុក្ខគាត់នៅផ្ទះរបស់គាត់ នៅខេត្តបាត់ដំបង និងបានធ្វើរបាយការណ៍ដូចខាងក្រោមអំពីទស្សនកិច្ចនេះ៖ "ការសម្ភាសន៍មួយត្រូវបានធ្វើឡើង ហើយសាក្សីពុំបានស្គាល់តា ទិត្យ តាម៉ុក ការបោសសម្អាតរចនាសម្ព័ន្ធ ឬគោលនយោបាយតំបន់ ៥ នោះទេ"[2365]។

1170. ភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈួយ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ "បំពេញការងារ" ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ឆឹន ឈួយ មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" មានតំណែងជាអ្វីនោះទេ និងមិនដឹងថា អ្នកដែលគេណែនាំខ្លួននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ គឺ "តា ទិត្យ" ទេ។ លើសពីនេះទៀត ឆឹន ឈួយ បានបញ្ជាក់ពីរឆ្នាំក្រោយមកទៀតថា គាត់មិនដឹងអ្វីពី "តា ទិត្យ" ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈួយ ទាក់ទងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

ភស្តុតាងរបស់ ដៃ ទូច ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1171. ដៃ ទូច បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក[2366] និងទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនមួយលើក[2367]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសចម្លើយដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់ ដៃ ទូច ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញភស្តុតាងដោយខុសឆ្គង។

1172. ដៃ ទូច ជាកម្មករម្នាក់នៅក្នុងកសិដ្ឋានអំបិលមួយកន្លែងនៅកំពត ភូមិភាគនិរតី[2368]។ លោកស្រីត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តបាត់ដំបងនៅឆ្នាំ១៩៧៧ និងធ្វើការនៅរោងចក្រដូនទាវដែលជា "រោងចក្រ

[2365] ឯកសារ D219/913 របាយការណ៍នៃសកម្មភាពស៊ើបអង្កេត ឆឹន ឈួយ KH 01396249-01396252។

[2366] ឯកសារ D123/2/1.13a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ជ័យ ទូច។

[2367] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច។

[2368] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច ឆ.៤-ឆ.៨ KH 01388675។

បាវក្រចៅ"[2369]។ លោកស្រីរស់នៅដូនទាវរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ មុននឹងត្រូវគេបញ្ជូនត្រឡប់ទៅភូមិភាគនិរតីវិញ[2370]។

1173. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសដោយឯកឯងនូវផ្នែកមួយចំនួននៃចម្លើយចំនួនបី គឺឆ.១១, ឆ.១៣ និង ឆ.១៥ ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ជៃ ទូច និងបានបង្កើតជាការរៀបរាប់ក្លែងបន្លំ៖

> ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជៃ ទូច ឆ.១១, ១៣, ១៥ KH 01388675-01388676 ["ឮពេលនៅដូនទាវ បាត់ដំបូង ឮតែទិត្យៗ [...] ខ្ញុំឮតែគេនិយាយ ពេលប្រជុំកម្មករ។ [...] [តាប្លូ] គ្រាន់តែថា តា ទិត្យ ប្រធានភូមិភាគ"][2371]

1174. ការអានចម្លើយពេញលេញ ឆ.១១, ឆ.១៣ និង ឆ.១៥ ជាមួយនឹងចម្លើយ ឆ.១០, ឆ.១២ និង ឆ.១៤ ដែល ស.ព.អ មិនបានពិចារណានោះ ផ្តល់នូវរូបភាពផ្សេងគ្នា៖

> ស៖ កាលដែលលោកស្រីនៅនិរតី លោកស្រីមានធ្លាប់ឮឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ដែលគេស្គាល់ថា តា ទិត្យ?
>
> ឆ.១០៖ ឮសួរដែរ តែមិនស្គាល់មុខ [KH 01388675]
>
> ស៖ លោកស្រីឮឈ្មោះគាត់ ឮកាលលោកស្រីនៅភូមិភាគនិរតី ឬយ៉ាងម៉េច?
>
> ឆ.១១៖ ឮពេលនៅដូនទាវ បាត់ដំបង ឮតែទិត្យៗ មិនដឹងម៉េច។
>
> ស៖ កាលលោកស្រីនៅរោងចក្រដូនទាវ ឮគេនិយាយពីតា ទិត្យ តើគេនិយាយអីខ្លះពីតា ទិត្យហ្នឹង?
>
> ឆ.១២៖ ឮគេនិយាយមិនដឹងកាន់ភូមិភាគ ឬអី ខ្ញុំនៅរោងច្រកហ្នឹងដឹងតែធ្វើការ។

[2369] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជៃ ទូច ឆ.៩ KH 01388675។

[2370] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជៃ ទូច ឆ.៤0 KH 0138878។

[2371] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥ ជើងទំព័រ ៨១។

ស៖ ហេតុអីក៏លោកស្រីថា គាត់ប្រហែលជាប្រធានភូមិភាគ តែលោកស្រីមាន តំរុយអីខ្លះ?

ឆ.១៣៖ ខ្ញុំឮតែគេនិយាយ ពេលប្រជុំកម្មករ តែខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់នៅភូមិភាគអីទេ។ ខ្ញុំជាកម្មករដឹងតែធ្វើការ ម៉ោង ៧ព្រឹកចូល ១១ ចេញ ម៉ោង ១ ចូល ម៉ោង ៥ ចេញទៅ។ សម័យនោះដឹងតែធ្វើការ បើយើងមិន គេថាយើងមានទោស។ [KH 01388676]

ស៖ កាលលោស្រីថា ប្រជុំនៅរោងចក្រដូនទាវ មានគេនិយាយពីតា ទិត្យ បាន ដឹងថាគាត់ធ្វើការនៅភូមិភាគ តើអ្នកណាគេនិយាយពីតា ទិត្យហ្នឹង?

ឆ.១៤៖ តាបូ គាត់ជាប្រធានរោងច្រកដូនទាវហ្នឹង។

ស៖ ក្រៅពីនិយាយថា តា ទិត្យហ្នឹងគាត់ជាប្រធានភូមិភាគ តើតាបូ បាននិយាយ អីទៀតទេពីតា ទិត្យ?

ឆ.១៥៖ អត់ទេ គ្រាន់តែថា តា ទិត្យ ប្រធានភូមិភាគ មិនដឹងភូមិភាគអីដែរ។ គេប្រជុំយើងបានត្រឹមតែស្តាប់[2372]។

1175. យោងតាមការដកស្រង់ទាំងស្រុង ច្បាស់ណាស់ថា ដៃ ទូច បានឮថា "តា ទិត្យ" អាចធ្វើការ នៅភូមិភាគណាមួយ តែមិនបានឮថា គាត់ជាលេខាភូមិភាគ ដូចដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតបានលើក ឡើងនៅក្នុងសំណួររបស់គាត់នោះទេ ឬថា "តា ទិត្យ" បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ដូចដែលបានអះអាងដោយ ស.ព.អ ទេ។ ចម្លើយរបស់ ដៃ ទូច ថាលោកស្រីដឹងថា តាញ៉ឹម ជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ខណៈពេលដែលលោកស្រីធ្វើការនៅរោងចក្រដូនទាវ[2373] តាញ៉ឹមត្រូវ បានចាប់ខ្លួន មុនពេលគេបញ្ជូនលោកស្រីត្រឡប់ទៅភូមិភាគនិរតីវិញ[2374] និងថាលោកស្រីមិនដឹង

[2372] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច ឆ.១០-ឆ.១៥ KH 01388675-01388676។

[2373] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច ឆ.៤១ KH 01388678។

[2374] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច ឆ.៤២ KH 01388678។

ថាអ្នកណាជាអ្នកជំនួសគាត់[2375] គ្រាន់តែអាចនាំទៅដល់ការសន្និដ្ឋានថា សក្ខីកម្មរបស់លោកស្រី អំពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវបានប្រឡាក់ប្រឡូកដោយសំណួរនាំមុខរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ប៉ុណ្ណោះ។

1176. ភស្តុតាងជាពាក្យចចាមអារ៉ាមរបស់ ដៃ ទូច ដែលត្រូវបានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1177. តុប សឹង បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក[2376] និងទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនមួយលើក[2377]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសចម្លើយដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញភស្តុតាងដោយខុសឆ្គង។

1178. តុប សឹង ធ្វើការនៅស្រែអំបិលក្នុងខេត្តកំពត ភូមិភាគនិរតី រយៈពេលពីរ ឬបីឆ្នាំហើយលោកស្រីត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨[2378]។ លោកស្រីធ្វើការ នៅក្នុងកងចល័តសង្កែ នៅទំនប់កង្អូត[2379] ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[2380]។ តុប សឹង បានលើកឡើងថា លោកស្រីមិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលលោកស្រីនៅភូមិភាគនិរតី[2381]។

1179. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងចេញពីភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ដោយផ្នែកនូវចម្លើយមួយក្នុងចំណោមចម្លើយនានារបស់

[2375] ឯកសារ D219/917 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដៃ ទូច ឆ.៤៣-ឆ.៤៤ KH 01388678-01388679។

[2376] ឯកសារ D123/2/1.1a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ តុប ស៊ើង។

[2377] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង។

[2378] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៤-ឆ.៩ ឆ.១៤-ឆ.១៥ KH 01046460-01046461។

[2379] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៧០ KH 01046467។

[2380] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01046461។

[2381] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.២៥ KH 01046462។

តុប សឹង ពីបទសម្ភាសន៍ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដោយមិនចាប់អារម្មណ៍លើកាលវេលានៃហេតុការណ៍នេះ។ លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ តុប សឹង ទេ។

1180. ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវបង្ហាញសំណួរ និងចម្លើយពេញលេញ ដើម្បីយល់ច្បាស់ពីកាលវេលានៃហេតុការណ៍ ដូចដែលបានលើកឡើងដោយ តុប សឹង។ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែអ្វីដែលត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ជាអក្សរដិតនៅខាងក្រោមប៉ុណ្ណោះ ដោយគ្មានចម្លើយនៅសេសសល់ផ្សេងទៀត៖

> ឧស្មាន៖ ពេលដែលធ្វើការអីមួយ តើមីងទទួលបញ្ជាពីអ្នកណាដែលប្រាប់បន្តដល់កូនចៅនៅក្នុងកងរបស់មីងទៀតណា?
>
> ស៊ឹង៖ បញ្ជាពីលើខ្ញុំហ្នឹង?
>
> ឧស្មាន៖ បាទ!
>
> ស៊ឹង៖ តាហ្នឹងមិនដឹងគេចាប់បាត់ហើយមិនដឹង ខ្ញុំមិនដឹងដែរ កាលខ្ញុំទៅនៅដល់ដំបូងមានតាប៉ែត ពូប៉ុន ប៉ុនកាលហ្នឹង គេបាត់ខ្លួនហើយ ខ្ញុំអត់ដឹងដែរណា ពូ ខ្ញុំនិយាយតាមអារឿងអត់ដឹង បាត់ដល់ហើយ ខ្ញុំមិនដឹងដែរ ដល់ក្រោយម៉ោទៀត ការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្ញុំនៅហ្នឹងដដែល **បានកម្មាភិបាលពីនេះទៅគាត់ទៅដល់ពាយ័ព្យហ្នឹងគាត់ធ្វើគណៈភាគណា ប៉ុន្តែ អ៊ំទិត្យ ហ្នឹងសព្វថ្ងៃគាត់នៅទេ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយគាត់តាំងពី៧៩ ណោះ**[2382]។

1181. ការវិភាគលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ តុប សឹង បង្ហាញថា ចម្លើយរបស់លោកស្រីអំពីតំណែងរបស់ "អ៊ំទិត្យ" ជាការសន្និដ្ឋានរបស់លោកស្រី។ លោកស្រីបានបញ្ជាក់ថា នៅពេលដែលលោកស្រីមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ "តាប៉ែតជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ" ឬ "គណៈតំបន់ ១ និងជាជំនួយការភូមិភាគពាយ័ព្យ" ហើយលោកស្រីឃើញមានតែតាប៉ែត "ជិះឡានមើលការដ្ឋានលើកទំនប់"[2383]

[2382] ។ D123/2/1.1a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ តុប ស៊ើង KH 00957635-00957636។

[2383] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៥៨-ឆ.៦១ KH 01046465។

និងចាត់ចែងការងារដល់កងចល័តរបស់លោកស្រី[2384]។ បន្ទាប់មក លោកស្រីបានបញ្ជាក់ថា "ប្រហែលនៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨" "តា ទិត្យ" មកជំនួសតាប៉ែត។ ពីរបីខែក្រោយមក ពួកទាហានវៀតណាមចូលមក ហើយយើងទាំងអស់គ្នាបានរត់គេចខ្លួន[2385]។ គុប សឹង ក៏បានបញ្ជាក់ដែរថា លោកស្រីមិនបានចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ"[2386] ទេ ហើយ តា ទិត្យមិនដែលណែនាំខ្លួន ឬប្រកាសពីតំណែងរបស់គាត់ទេ[2387] ហើយ គាត់ក៏មិនដែលត្រូវបានអ្នកដទៃណែនាំខ្លួនដែរ។ គុប សឹង បាននិយាយថា លោកស្រីបានដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីប្រធានកងរបស់លោកស្រី ឈ្មោះ យ៉េ ដែលបានប្រាប់លោកស្រីថា "តា ទិត្យ" មកជំនួសតាប៉ែត និងជា "គណៈតំបន់ និងជាជំនួយការភូមិភាគពាយ័ព្យ"[2388]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្ដី ពេលគេសួរលោកស្រីថាអ្នកណាជាមេដឹកនាំ "តា ទិត្យ" គុប សឹង ឆ្លើយថា លោកស្រីគ្រាន់តែដឹងថា "តា ទិត្យ" ជាមេដឹកនាំខ្ពស់បំផុតនៅកន្លែងលោកស្រីធ្វើការប៉ុណ្ណោះ[2389]។

1182. ច្បាស់ណាស់ថា គុប សឹង និងអ្នកគ្រប់គ្រងរបស់លោកស្រីឈ្មោះ យ៉េ បានសន្មតថា "តា ទិត្យ" កាន់តំណែងតែមួយដូចតាប៉ែតដែរ ពីព្រោះគាត់ត្រូវបានចោទថាមក "ជំនួសគាត់" នៅទំនប់កង្ហត។ ចំណុចនេះក៏ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយចម្លើយរបស់ គុប សឹង អំពីមេដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលក្នុងនោះ លោកស្រីបានឆ្លើយថា លោកស្រីបានឮថា តាញឹមជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ប៉ុន្តែពេលលោកស្រីមកដល់ លោកស្រី "ឃើញតែតាប៉ែត ជាគណៈភូមិភាគ"[2390]។

1183. ភស្តុតាងរបស់ គុប សឹង មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ភស្តុតាងរបស់ គុប សឹង ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" គឺផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាម និងការស្មានដោយផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមនោះ ហើយវាពុំតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[2384] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៦៥-ឆ.៦៦ KH 01046466។

[2385] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៦៨ KH 01046466 ឆ.៨៥ KH 01046468។

[2386] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.១៩៤-ឆ.១៩៧ KH 01046474-01046475។

[2387] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៩៩ KH 01046469។

[2388] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៧៩-ឆ.៨០ KH 01046467។

[2389] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៨៧ KH 01046468។

[2390] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៨៤-ឆ.៨៥ KH 01046468។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1184. ណុប ង៉ឹម បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក[2391] ទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក[2392] និងបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[2393]។ ស.ច.ស.អ បានចេញជូនលោកស្រីនូវលិខិតធានាមួយច្បាប់ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤[2394]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញភស្តុតាងដោយខុសឆ្គង។

1185. ណុប ង៉ឹម ធ្វើការនៅស្រែអំបិល ស្ថិតនៅខេត្តកំពត តំបន់ ៣៥ ភូមិភាគនិរតី[2395]។ លោកស្រីត្រូវបានបញ្ជូនទៅស្រុកសំឡូត ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨[2396]។ បីខែបន្ទាប់ពីលោកស្រីត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ លោកស្រីបានរៀបការ[2397] ហើយនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ លោកស្រីត្រូវបានចាត់ឲ្យធ្វើជាអនុលេខាស្រុកសំឡូតនៃតំបន់ ១[2398] រហូតដល់ពេលលោកស្រីរត់គេចពីកងទ័ពវៀតណាម និងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ[2399]។

[2391] ឯកសារ D123/2/2.17a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ណុប ង៉ឹម។

[2392] ឯកសារ D118/285 ឯកសារ D219/298 ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម។

[2393] ឯកសារ D219/974.1.2 ណុប ង៉ឹម ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦។

[2394] ឯកសារ D118/285/1 លិខិតធានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិជូនលោក ណុប ង៉ឹម។

[2395] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01095984-01095985។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៤-ឆ.៩ KH 01329389-01329390។ សូមមើលផែនទីផងដែរ ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[2396] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨ KH 01008697 ឆ.២៨ KH 01008700។

[2397] ឯកសារ D123/2/2.17a មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ណុប ង៉ឹម KH 00733829។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦៨ KH 01008708។

[2398] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦ KH 01095985។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៧២-ឆ.៧៦ KH 01329396-01329397។

[2399] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៤ KH 01095985។

1186. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់តែចម្លើយមួយ (ឆ.៩១) ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយ (ឯកសារ D219/835) ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនោះ ណុប ង៉ឹម បាននិយាយថា "ខ្ញុំដឹងថា អ៊ំម៉ុក និងអ៊ំទិត្យ ថ្នាក់ភូមិភាគ" មិនមែននិយាយថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ដូចដែល ស.ព.អ អះអាងនោះទេ។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើចម្លើយខាងក្រោមរបស់ ណុប ង៉ឹម ពេលលោកស្រីកែតម្រូវទេ៖

ស៖ **តើហេតុអ្វីបានជាលោកស្រីនិយាយថា វគ្គរៀនសូត្រ ឬការប្រជុំនោះ គឺថ្នាក់ភូមិភាគ?**

ឆ.៩១៖ **ចាស ខ្ញុំដឹង អ៊ំម៉ុក និងអ៊ំទិត្យ ថ្នាក់ភូមិភាគ។**

ស៖ លោកស្រីថា នោះគឺជាការប្រជុំតំបន់ ហើយតាម៉ុក និងតា ទិត្យ គឺជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ភូមិភាគ។ តើលោកស្រីដឹងថា តាម៉ុក និងតា ទិត្យ មានតួនាទីអ្វីដែរ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យនោះ?

ឆ.៩២៖ គឺមកកាលភូមិភាគហ្នឹង ដឹងអ៊ំទិត្យ គណៈតំបន់ ១ និងតាម៉ុក គណៈភូមិភាគ[2400]។

អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរថាតើសាក្សីដឹងថា "តា ទិត្យ" ជាគណៈតំបន់ ១ ដោយរបៀបណាទេ។

1187. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ គ្រីម ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1188. ហ៊ុយ គ្រីម បានផ្តល់ចម្លើយទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក[2401]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសដោយឯកឯងនូវចម្លើយមួយរបស់សាក្សីនេះ ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញភស្តុតាងដោយខុសឆ្គង។

[2400] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម **ឆ.៩១-ឆ.៩២** EN 01432959-60។

1189. ហ៊ុយ គ្រឹម ត្រូវបានជម្លៀសចេញពីរាជធានីភ្នំពេញ ក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលនៅទីនោះ គាត់ធ្វើការជាកម្មករសាមញ្ញ ដំបូងនៅក្នុងសហករណ៍ ម្រះព្រៅ ហើយបន្ទាប់មកនៅរាមគុន ស្រុកមោងឫស្សី តំបន់ ៤ ដែលនៅទីនោះ គាត់រស់នៅរហូតដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៩ ជាមួយខ្មែរក្រហម[2402]។

1190. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយ ឆ.២០ (ឯកសារ D105/4) របស់សាក្សី៖ "តាម៉ុក និងតា ទិត្យ គេហៅថាគណៈភូមិភាគ"។ នេះមិនបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានបំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ការអានចម្លើយ (ឆ.១៩) មុនចម្លើយដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ (ឆ.២០) និងចម្លើយមួយទៀត (ឆ.២១) ផ្តល់នូវរូបភាពពេញ។ សាក្សីនេះបានដឹងតាមពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់។

ស៖ តើលោកធ្លាប់ឮឈ្មោះតាម៉ុក និងតា ទិត្យ ដែរឬទេ?

ឆ.១៩៖ ដែលឮ តែមិនដែលជួបទេ។

ស៖ តើលោកឮអ្វីខ្លះពីអ្នកទាំងពីរនេះ?

ឆ.២០៖ តាម៉ុក និងតាទិត្យ គេហៅថាគណៈភូមិភាគគេអញ្ជើញមក។

ស៖ តើអ្នកទាំងពីរនេះមានតួនាទីអ្វីដែរ?

ឆ.២១៖ មិនដឹងថា គាត់មានភារកិច្ចអ្វីទេ ព្រោះគេមិនដែលមកជួបប្រជាជនទេ គាត់ជួបតែមេៗគេនោះឯង។[2403]

1191. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនតាមដាន និងសួរពីប្រភពនៃការដឹងរបស់សាក្សីទេ។ ការវាយតម្លៃលើចម្លើយដទៃទៀតរបស់ ហ៊ុយ គ្រឹម បង្ហាញថា គាត់ធ្វើការសន្និដ្ឋាន ដោយផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមអំពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" និងតាម៉ុកនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើក

[2401] ឯកសារ D105/4, ឯកសារ D118/75 និង ឯកសារ D219/780 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រឹម។

[2402] ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រឹម **ឆ.១-ឆ.៥** KH 00934365-00934366 **ឆ.៤២** KH 00934371 **ឆ.៣៥** KH 00934370៖ ហ៊ុយ គ្រឹម បានអះអាងថាគាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនយកទៅដាក់នៅវត្តធម្មយុត នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨។

[2403] ឯកសារ D105/4 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រឹម **ឆ.១៩-ឆ.២១** KH 00780625។

ទីពីររបស់គាត់ (ឯកសារ D118/75) ហ៊ុយ គ្រីម បានឆ្លើយថា តាម៉ុកជាគណៈតំបន់ ៤ មិនមែនគណៈភូមិភាគទេ[2404] ដោយផ្អែកលើការដែលថា "តាស្ទ៊ូនៅក្នុងអង្គភាពជាមួយគ្នា ដូច្នេះ ខ្ញុំគិតថា តាម៉ុក នៅគណៈតំបន់ ៤"[2405]។ ហ៊ុយ គ្រីម ក៏បានបញ្ជាក់ដែរថា "ជួនកាល គេប្រាប់ថា តា ទិត្យ ដែលជាគណៈភូមិភាគ មកប្រជុំ"[2406] ប៉ុន្តែ ប៉ុន្តែគាត់បាននិយាយម្តងទៀតថា គាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" ទេ[2407]។ ដើម្បីបញ្ជាក់ចម្លើយរបស់គាត់នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបន្ទាប់របស់គាត់ (ឯកសារ D219/780) ហ៊ុយ គ្រីម បានលើកឡើងបន្ថែមថា រឿងនេះកើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[2408]។

1192. ភស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ គ្រីម មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ លើសពីនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ គ្រីម ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺផ្អែកទៅលើពាក្យចចាមអារ៉ាម និងការស្មានដែលគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ជឹម ចាន់ធឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1193. ជឹម ចាន់ធឿន ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ គាត់បានដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី[2409] និងព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីបណ្តឹងរបស់គាត់[2410] ទៅ អ.វ.ត.ក នៅថ្ងៃទី០១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧។ គាត់បានផ្តល់ចម្លើយទៅ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា

[2404] ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម ឆ.២០-ឆ.២១ KH 00934369។

[2405] ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម ឆ.២៥ KH 00934369។

[2406] ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម ឆ.២៥ KH 00934369។

[2407] ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម ឆ.២៦ KH 00934369។

[2408] ឯកសារ D219/780 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម ឆ.៤៥-ឆ.៤៧ KH 01299989។

[2409] ឯកសារ D219/979.1.4 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ជឹម ចាន់ធឿន។

[2410] ឯកសារ D219/979.1.5 ព័ត៌មានបន្ថែមពីពាក្យបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹង ជឹម ចាន់ធឿន។

01612979

ឆ្នាំ២០១៣[2411]។ ជឹម ចាន់ធឿន ជាកម្មករនៅភូមិមុខឈ្នាង ស្រុកភ្នំស្រុក តំបន់ ៥។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅទំនប់ត្រពាំងថ្ម តំបន់ ៥[2412]។

1194. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយ ឆ.២៨ ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ជឹម ចាន់ធឿន ដែលក្នុងនោះ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់ធ្វើការនៅត្រពាំងថ្ម នៅឆ្នាំ១៩៧៨ និងថា គាត់មិនដឹងពីតំណែងពិតប្រាកដរបស់ "តា ទិត្យ" ក្រៅតែពីតំណែងជាអ្នកគ្រប់គ្រង មិនមែននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ[2413]។ លើសពីនេះទៀត ជឹម ចាន់ធឿន មិនដែលបានជួប "តា ទិត្យ" ដោយផ្ទាល់ទេ[2414]។

1195. ទាំងនៅក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងនៅក្នុងព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីបណ្តឹងរបស់គាត់ ជឹម ចាន់ធឿន មិនបានលើកឡើងពី "តា ទិត្យ" ឬលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងចំណោមអ្នកដែលគាត់ចាត់ទុកថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការឈឺចាប់របស់គាត់ទេ។ លើកទីមួយដែល ជឹម ចាន់ធឿន បានលើកពី "តា ទិត្យ" គឺនៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់នៅឆ្នាំ២០១៣ បន្ទាប់ពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានលេចឮដល់សាធារណជនដោយខុសច្បាប់ពី អ.វ.ត.ក[2415]។

1196. ភស្តុតាងរបស់ ជឹម ចាន់ធឿន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

[2411] ឯកសារ D118/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឹម ចាន់ធឿន។

[2412] ឯកសារ D118/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឹម ចាន់ធឿន ឆ.២០-២៤ KH 00920185-00920186។

[2413] ឯកសារ D118/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឹម ចាន់ធឿន ឆ.២៨ KH 00920186។

[2414] ឯកសារ D118/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឹម ចាន់ធឿន ឆ.២៨ KH 00920186។

[2415] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៤។

ភស្តុតាង ណាំ ភន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1197. ណាំ ភន ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ គាត់បានដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០[2416] និងព័ត៌មានបន្ថែមនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០[2417]។ នៅឆ្នាំ២០១៥ គាត់បានផ្តល់ចម្លើយទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនពីរលើក[2418]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវ ហើយដូច្នេះ បានបកស្រាយដោយខុសឆ្គងលើភស្តុតាងរបស់ ណាំ ភន។

1198. ឪពុក និងបងប្រុសរបស់ ណាំ ភន ជាទាហាន លន់ នល់[2419]។ នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ពេលគាត់មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំណាំ ភន បានចូលរួមជាមួយកងទ័ព លន់ នល់ និងបានបម្រើការងាររយៈពេលមួយឆ្នាំ[2420]។ ពេលខ្មែរក្រហមបានចូលដល់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់ត្រូវបានជម្លៀសជាមួយគ្រួសាររបស់គាត់ពីទីក្រុងភ្នំពេញ ដំបូងទៅភូមិភាគនិរតី ហើយបន្ទាប់មកទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ទៅភូមិក្រហាត ឃុំក្រហាត ស្រុកសង្កែ តំបន់ ១ ដែលនៅទីនោះ គាត់រស់នៅរហូតដល់ចប់របប[2421]។ ណាំ ភន ជាកម្មករកងចល័តក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបនេះទាំងមូល[2422]។

1199. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយជាច្រើនពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ណាំ ភន (ឯកសារ D219/268 ឆ.៤៣ និង ឆ.៤៨, ឯកសារ D219/373 ឆ.៨៩-៩០ និង ឆ.១១៧)។ ការវិភាគភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ បង្ហាញពីរបៀបដែល ស.ព.អ បែងចែកភស្តុតាង ឱ្យស៊ីជាមួយទ្រឹស្តីរបស់ខ្លួន ដោយមិនខ្វាយខ្វល់ពីការពិត។ មេធាវីការពារក្តីបានដកស្រង់

[2416] ឯកសារ D219/979.1.15 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ ណាំ ភន។

[2417] ឯកសារ D219/979.1.17 ឯកសារបន្ថែមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ណាំ ភន។

[2418] ឯកសារ D219/268 និង ឯកសារ D219/373 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន។

[2419] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.២-ឆ.៥ KH 01088833-01088834។

[2420] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.៦ KH 01088834។

[2421] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.១០ KH 01088835 ឆ.២២ KH 01088837។

[2422] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.១៣ KH 01088836 ឆ.២៥ KH 01088838 ឆ.៥០ KH 01088841-01088842 ឆ.៧៧ KH 01088845។

នៅខាងក្រោមនូវចម្លើយពាក់ព័ន្ធដែលមិនត្រូវបាន ស.ព.អ យកមកពិចារណា (ការដកស្រង់របស់ ស.ព.អ ត្រូវបានសម្គាល់ជាអក្សរដិត)៖

ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.៤៣, ៤៨ KH 01088840-01088841៖

ស៖ នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៧, ១៩៨៨ តើលោកធ្លាប់ឮឈ្មោះ តា ទិត្យ និងអឹម ចែម ដែរទេ?

ឆ.៤២៖ បាទ ខ្ញុំធ្លាប់ឮ។

ស៖ តើលោកឮអ្វីខ្លះពីពួកគាត់?

ឆ.៤៣៖ តាទិត្យនេះ គឺអ្នកខ្លះហៅគាត់ថាតាប៉ែត។ គេថាគាត់ជាគណៈភូមិភាគ ខ្ញុំជឿគេ ដោយសារតែពេលដែលគាត់ចុះទៅមើលទំនប់ប្រយុទ្ធហ្នឹង គឺគាត់មានឡាន និងមាននីរសារ/កងការពារជាច្រើនទៅជាមួយគាត់។ ហើយម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំដឹងពីតំណែងគាត់ច្បាស់ណាស់ គឺដោយសារ ពេលមួយនោះ គឺខ្ញុំបានឃើញគាត់បើកអង្គមិទ្ទិញមួយយ៉ាងធំនៅក្បែរទំនប់នោះដើម្បីបើកការដ្ឋានធ្វើទំនប់នៅក្រហាត ហើយមានគណៈកម្មវិធីរៀបចំអង្គមិទ្ទិញនោះបានប្រកាសពីឈ្មោះ និងតំណែងគាត់ និងកម្មាភិបាលដទៃទៀត។

ស៖ តើអង្គមិទ្ទិញនោះត្រូវបានគេធ្វើឡើងនៅកន្លែងណា? នៅឆ្នាំណា?

ឆ.៤៤៖ គឺគេធ្វើឡើងនៅជាប់មាត់ស្ទឹងសង្កែ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨។

ស៖ តើនៅពេលនោះ លោកបានឃើញតាម៉ុក និងតា ទិត្យនៅជាមួយគ្នាដែរទេ?

ឆ. ៤៥៖ ខ្ញុំអត់ឃើញតាម៉ុកទេ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំបានឃើញតា ទិត្យ ដែលគាតហៅថាតាប៉ែត, តាញឹម ដែលគេហៅថាតា កៅ, តា វ៉ាញ និងតា ចាន់។

សៈ លោកបាននិយាយថា តា ទិត្យ គាត់បានចុះមកមើលការដ្ឋាន តើលោកចង់សំដៅទៅលើទំនប់ប្រយុទ្ធឬ?

ឆ.៤៦ៈ បាទ ខ្ញុំចង់សំដៅទៅលើទំនប់ប្រយុទ្ធនេះ។ ប្រជាជនគឺត្រូវបានកេណ្ឌពីតំបន់១, ២, ៣, ៤, ៥, ៦, ៧ ដើម្បីឱ្យមកធ្វើការលើកទំនប់នេះ។

សៈ តើតា ទិត្យមើលទៅមានរូបរាងយ៉ាងម៉េច?

ឆ.៤៧ៈ តា ទិត្យ មើលទៅមានមាឌធំក្រអាញ ប៉ុន្តែគាត់មិនខ្ពស់ទេ។ គាត់មានសំបុរសណ្តែកបាយ ហើយគាត់មានសក់ខ្លីហើយសិតសក់ទៅក្រោយ។ ចំណែកតាញឹម ឬតា កៅ គាត់មានមាឌធំ ខ្ពស់ និងមានសំបុរជ្រះ។

សៈ តើលោកធ្លាប់ឃើញតា ទិត្យបានប៉ុន្មានដងដែរ?

ឆ. ៤៨ៈ ខ្ញុំឧស្សាហ៍ឃើញគាត់ណាស់ ព្រោះគាត់ត្រូវចុះទៅត្រួតការសង់ទំនប់ គឺប្រហែលជាខ្ញុំឃើញគាត់ ប្រហែលជា១សប្តាហ៍ម្តង។ តាកៅខ្ញុំឃើញគាត់យូរៗម្តង។

<u>ឯកសារ D219/373 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ណំ ភន ឆ. ៨៩-៩០, ១១៧ KH 01110502, 01110506</u>

សៈ តើលោកដឹងថា ក្នុងចំណោមតា ទិត្យ និងតាវ៉ាញ ហ្នឹង តើអ្នកណាធំជាង? ហេតុអ្វី?

ឆ.៨៩ៈ តា ទិត្យ ធំជាង។ ព្រោះតាវ៉ាញ ជាគណៈតំបន់ ហើយតា ទិត្យ ជាមេភូមិភាគជាមួយតាញ៉ឹញ ហៅកៅ។

សៈ ហេតុអ្វីបានជលោកដឹងថា តា ទិត្យ នៅភូមិភាគជាមួយតាញ៉ឹម?

ឆ.៩០ៈ ព្រោះខ្ញុំនៅកងចល័ត ហើយគេនិយាយប្រាប់គ្នាអ៊ីចឹង។

សៈ តើលោកអាចប្រាប់ខ្ញុំពីឈ្មោះបុគ្គលម្នាក់នេះបានទេ?

ឆ.៩១៖ គាត់ឈ្មោះតា ទិត្យ ហៅប៉ែត។ ដែលខ្ញុំដឹងដោយសារតែក្នុង នោះមាន វរសេនាធំមកតូចធំអីមកហើយពេលគេមក គេប្រាប់ថា គាត់នេះមក។

ស៖ នៅចម្លើយ ៤៣ ក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ពីមុនរបស់លោក លោកបាននិយាយថា លោកបានឮ យឹម ទិត្យ និងតួនាទីត្រូវបានគេប្រកាសនៅក្នុងការប្រជុំធំ នៅស្ទឹងសង្កែ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨។ តើតួនាទីគាត់ជាអ្វីនៅពេលគេប្រកាស នោះ?

ឆ.១១៧៖ មុនដំបូង គណៈសមរភូមិជាអ្នកកាន់កម្មវិធី គាត់ប្រកាសគណៈអធិបតី ដែលគេហៅថាអង្គការថ្នាក់លើ។ គណៈសមរភូមិឡើងអានហើយ ហើយ ប្រកាសឈ្មោះគណៈតំបន់ តាវ៉ាញ, ហើយគេប្រកាសតា ទិត្យ ជាគណៈភូមិភាគ ហើយបន្ទាប់មកតាញឹម ជាប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ។ គេដូចជាប្រកាសថា តា ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគ។ ពេលគេប្រកាស គណៈអធិបតីហើយ តាវ៉ាញឡើងនិយាយ ហើយពេលគាត់និយាយចប់ គេឱ្យតា ទិត្យនិយាយម្តង។ ហើយតាញឹមជាអ្នកនិយាយក្រោយគេ។ អ៊ីចឹង បានន័យថា តាញឹមជាប្រធានហើយ ព្រោះគេប្រកាសតាមលំដាប់ លំដោយ។

ស៖ ក្នុងពេលសម្ភាសន៍នោះ លោកដូចជាគិតថា យឹម ទិត្យ និងតាប៉ែត ជាមនុស្សតែមួយ។ យើងមានភស្តុតាងថា តា ទិត្យ និងតាប៉ែត ជា មនុស្សផ្សេងគ្នា។ យើងចង់សូមឱ្យលោកបញ្ជាក់ ថាតើអ្នកណាជា អ្នកឡើងនិយាយនោះ?

ឆ.១១៨៖ ខ្ញុំអត់ដឹងថា តា ទិត្យ និងតាប៉ែតជាមនុស្សផ្សេងគ្នាទេ។ តែគាត់ហ្នឹង ហើយ។ ខ្ញុំប្រហែលត្រង់សក់គាត់។ ពីមុន គាត់ក្មេងនៅស្អាត សក់ក្រាស ជាងនេះ តែត្រសក់តែមួយ។ ទម្រង់មុខគឺគាត់ហើយ។

1200. ដោយពិចារណាលើអំណះអំណាងផ្ទាល់របស់ ស.ព.អ ដែលថា តាវ៉ាញ លេខាតំបន់ ១ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងជំនួសដោយតាប៉ែត នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧[2423] កាលវេលានៃហេតុការណ៍នេះ គឺអាចមុនពេលតាវ៉ាញចាកចេញតែប៉ុណ្ណោះ ខណៈដែលគាត់នៅបំពេញភារកិច្ចរបស់គាត់ដដែល និងខណៈដែលតាប៉ែត ជាអនុលេខា ហើយតាញឹម ជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ[2424]។ គ្មានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា តាវ៉ាញ ធ្វើជាលេខាតំបន់ ១ ក្នុងពេលជាមួយគ្នាដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានអះអាងថាជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយ ស.ព.អ ក៏មិនបានបញ្ចូលការអះអាងនេះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួនដែរ។ លើសពីនេះទៀត ណំ ភន បានធ្វើការស្មានដោយមិនច្បាស់លាស់ ថា “តា ទិត្យ” “ប្រហែល” ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ[2425]។

1201. វាច្បាស់ជាងនេះទៀតថា ណំ ភន មិនដែលឃើញ ឬស្គាល់ “តា ទិត្យ” ហើយគាត់ច្រឡំ “តា ទិត្យ” ជាមួយតាប៉ែត។ ណំ ភន ទំនងជាមិនបានលើកឡើងពី “តា ទិត្យ” ឬលោក យឹម ទិត្យ ក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងព័ត៌មានបន្ថែមរបស់គាត់ ក្នុងចំណោមអ្នកដែលគាត់ចាត់ទុកថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការឈឺចាប់របស់គាត់ទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់បានរំឭកឈ្មោះ “តា ទិត្យ” ជាលើកដំបូងនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍ជាមួយ ក.ស.ច.ស នៅឆ្នាំ២០១៥ បន្ទាប់ពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅស៊ើបសួររបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានលេចឮដោយខុសច្បាប់ពីអ.វ.ត.ក ដល់សាធារណជន[2426] និងមុនពេល លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយឈ្មោះ និងរូបរបស់គាត់ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាផ្លូវការជាសាធារណៈ[2427]។

1202. ដើម្បីព្យាយាម កែតម្រូវការភាន់ច្រលំរបស់ ណំ ភន រវាង “តា ទិត្យ” និងតាប៉ែត អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបង្ហាញ ណំ ភន នូវរូបថតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមប្រាំពីរនាក់នាសម័យនោះ (ERN 00968211, ERN 009682212, ERN 01075668, ERN 00968202 និង ERN 00968200)

[2423] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣៦។

[2424] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣៣។

[2425] ឯកសារ D219/373 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.១២៦ KH 01110507។

[2426] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៩។

[2427] *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង* ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281។ មានរូបថតនៅក្នុង៖ https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/120។

និងរូបថតថ្មីមួយសន្លឹក (00704582) ហើយឱ្យគាត់ប្រាប់ថាអ្នកណាជា "តា ទិត្យ"។ ណៃ ភន ត្រូវបានសន្មតថាបានចំណាំរូបលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងរូបដែលមានលេខ ERN 00704582[2428]។ "ការចំណាំ" នេះគឺខុស។ ដំបូង គ្មានការបញ្ជាក់ថា តាប៉ែតមាននៅក្នុងរូបថតណាមួយក្នុងចំណោមរូបថតដែលយកមកបង្ហាញទេ។ លើសពីនេះទៀត រូបថតដែលមានលេខ ERN 00704582 ដែលក្នុងនោះ សាក្សី "ចំណាំ" ថាជាលោក យឹម ទិត្យ មានអត្ថបទសរសេរនៅលើរូបថតយ៉ាងច្បាស់ថា៖ "យឹម ទិត្យ (គេស្គាល់ផងដែរថាជា តា ទិត្យ) រូបថតដោយ វណ្ណថត ពៅដារ៉ា អនុប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១"[2429]។ ជាការសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា រូបនេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿង នៅថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ជាឯកសារភ្ជាប់ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម[2430]។ ពុំមានការបញ្ជាក់ថាតើមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានទទួលរូបនេះដោយរបៀបណា ហើយអ្នកណាដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណជាលើកដំបូងមនុស្សម្នាក់ ក្នុងចំណោមមនុស្សទាំងឡាយ ក្នុងរូបនេះថាជាលោក យឹម ទិត្យ ទេ។

1203. លើសពីនេះទៀត អ្នកស៊ើបអង្កេតបានប្រើភស្តុតាង ដែលបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ដើម្បីសួរ ណៃ ភន៖

> ស៖ យោងតាមអ្វីដែលយើងមាន វាសាកសមហើយនៅពេលដែលតាញ៉ឹម គាត់សារភាពថា គេចាប់ខ្លួនគាត់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨។ ហើយតាមការផ្តល់ចម្លើយរបស់លោកថ្ងៃនេះខ្ញុំជឿថាលោកធ្វើការនៅទំនប់នោះដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨។ តើត្រឹមត្រូវទេ?

[2428] ឯកសារ D219/373 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណៃ ភន ឆ.៥៤-ឆ.៥៥ KH 01110498។

[2429] ឯកសារ D65.1.54 រូបថតរបស់ យឹម ទិត្យ (ហៅ តាទិត្យ) ថតដោយ វ៉ាន់ ថាន់ពៅដារ៉ា។

[2430] *ដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា នៅក្នុងតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម* ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65។ សំណៅកែតម្រូវនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមបានដាក់នៅថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦។

ឆ.៨៤៖ កាលហ្នឹង ខ្ញុំចំណាំភ្លៀង។ ពេលខ្ញុំចេញទៅ គឺភ្លៀងតែម្តង។ អ៊ីចឹង ប្រហែលជាពេលហ្នឹងហើយ។[2431] [KH 01110501]

1204. ភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ណំ ភន មានការភាន់ច្រឡំយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ "តា ទិត្យ" និងតាប៉ែត។ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបង្ហាញ ណំ ភន នូវរូបថតមួយសន្លឹក ដែលតាមការអះអាង គឺជារូបលោក យឹម ទិត្យ ហើយបន្ទាប់មក បានឱ្យគាត់កំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែលមានសរសេរឈ្មោះយ៉ាងច្បាស់នៅលើរូបថតស្រាប់។ លើសពីនេះទៀត អ្នកស៊ើបអង្កេតប្រើភស្តុតាងដែលបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ដើម្បីដាក់ចេញនូវទ្រឹស្តីដាក់បន្ទុក។ ភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ តេន ជីម ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1205. តេន ជីម បានផ្តល់ចម្លើយទៅ SOAS ចំនួនមួយលើក នៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥[2432] ទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនមួយលើក នៅថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣[2433] ហើយបន្ទាប់មក បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥[2434] ហើយចុងក្រោយ បានផ្តល់ចម្លើយមួយទៀតទៅ ក.ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧[2435]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែប្រយោគមួយឃ្លាប៉ុណ្ណោះពីបទសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ តេន ជីម ដែលមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។

[2431] ឯកសារ D219/373 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.៨៤ KH 01110501។

[2432] ឯកសារ D1.3.11.53 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ តេន ជីម។

[2433] ឯកសារ D118/68 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជីម [ម៉ែន រិត]។

[2434] ឯកសារ D219/844.1.5 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយតេន ជីម [ម៉ែន រិត]។

[2435] ឯកសារ D219/915 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជីម [ម៉ែន រិត]។

1206. តេន ជីម ជាសមាជិកស្រុកគងពិសី ក្នុងភូមិភាគបស្ចិម រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលនៅពេលនោះ លោកស្រីបានក្លាយជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៣៣ ក្នុងភូមិភាគនិរតី[2436]។ លោកស្រីបានឆ្លើយថា លោកស្រីធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែលោកស្រីមិនដែលបានចូលរួមប្រជុំជាមួយគាត់ទេ ហើយលោកស្រីក៏មិនដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែរ[2437]។

1207. ស.ព.អ បានដកស្រង់ប្រយោគមួយឃ្លាពីបទសម្ភាសន៍របស់ SOAS ដែលក្នុងនោះ តេន ជីម បាននិយាយថា "គណៈភូមិភាគពាយ័ព្យចុងក្រោយ មានតាម៉ុក តា ទិត្យ និង រិន"[2438]។ បទសម្ភាសន៍របស់ SOAS មិនបានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

1208. សេចក្តីសង្ខេប SOAS មិនមែនជាប្រតិចារឹកបទសម្ភាសន៍ទេ។ វាជាការសង្ខេបកំណត់ត្រាខ្លីសរសេរដៃ ដែលគេមិនដឹងពីខ្សែចង្វាក់នៃការគ្រប់គ្រងឯកសារ។ គេមិនដឹងថា អ្នកណាបានបង្កើតឯកសារនេះ ថាតើមានសំណៅកែសម្រួលប៉ុន្មានច្បាប់ ឬថាតើមានបានបង្ហាញឯកសារណាមួយដល់ តេន ជីម នៅមុន ឬក្នុងអំឡុងពេលសម្ភាសទេ។ មិនមានការបញ្ជាក់ពីបទសម្ភាសន៍ដែលត្រូវបានថតសំឡេង ហើយក៏មិនមានកំណត់ត្រាច្បាប់ដើមនៃបទសម្ភាសន៍នេះ នៅក្នុងសំណុំរឿងដែរ។ សំខាន់ វាមិនច្បាស់ទេ ថាតើ តេន ជីម ធ្លាប់ឃើញឯកសារនេះ ឬអត់ទេ។ ពុំមានកំណត់ត្រាពីការយល់ព្រមរបស់លោកស្រីទៅនឹងខ្លឹមសារនៃឯកសារនេះទេ ហើយឯកសារនេះពុំមានហត្ថលេខារបស់លោកស្រីទេ។ ការពិតដែលថា តេន ជីម មិនដែលនិយាយថា "តា ទិត្យ" ជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅក្នុងចម្លើយជាបន្តបន្ទាប់ ដែលលោកស្រីបានឆ្លើយប្រាប់ ស.ច.ស.អ បញ្ជាក់ថា បទសម្ភាសន៍របស់ SOAS នេះពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងចម្លើយចុងក្រោយរបស់លោកស្រីដែលបានផ្តល់ទៅ ស.ច.ស.អ លោកស្រីបាននិយាយថា លោកស្រីបានឮមនុស្សផ្សេងៗគ្នានិយាយពី "តា ទិត្យ" ថា គាត់ត្រូវគេហៅថា "តា ១៥" (ដែលជាកូដសម្គាល់

[2436] ឯកសារ D118/68 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជីម [ម៉ែន រិត] ឆ.១០ KH 00920208។

[2437] ឯកសារ D118/68 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជីម [ម៉ែន រិត] ឆ.១២-ឆ.១៥ KH 00920208។

[2438] ឯកសារ D1.3.11.53 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ តេន ជីម KH 00217753-00217754។

សម្រាប់តាម៉ុក[2439]) ថាលោកស្រីមិនដែលឃើញគាត់ទេ[2440] ហើយថា លោកស្រីមិនបានដឹងពីតំណែងរបស់គាត់ទេ[2441]។ លើសពីនេះទៀត តេន ជឹម មិនមានវត្តមាននៅភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយវាមិនច្បាស់ ថាតើលោកស្រីដឹងថា អ្នកណាជាសមាជិកគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដោយរបៀបណានោះទេ។

1209. ភស្តុតាងរបស់ តេន ជឹម មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចាត់ទុកថា ចម្លើយ ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀត ដែលប្រមូលបានដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ពុំទទួលបាន "សច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន"[2442] និងថា ព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយ ឬភស្តុតាងទាំងនោះ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្អែកលើតែនៅពេលមានការបញ្ជាក់ពីប្រភពផ្សេងៗប៉ុណ្ណោះ[2443]។ ស.ព.អ ផ្អែកលើសេចក្តីសង្ខេបបទសម្ភាសន៍របស់ SOAS ដែលពុំមានកំណត់ត្រាពីខ្សែចង្វាក់នៃការគ្រប់គ្រង ឬលក្ខខណ្ឌនៃការសម្ភាស ហើយដូច្នេះ វាពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។ លើសពីនេះទៀត ព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់ SOAS មិនត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយប្រភពផ្សេងទៀតទេ ហើយវាត្រូវបានជំទាស់ដោយ តេន ជឹម នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់លោកស្រី។

[2439] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៦២ ជើងទំព័រ ៤៨៤, កថាខណ្ឌ ៦៧០ ជើងទំព័រ ២៤៦៩, កថាខណ្ឌ ៦៨៣ ជើងទំព័រ ២៥៥៤។

[2440] ឯកសារ D219/915 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជឹម [ម៉ែន រិត]។ ឆ.១៤ KH 01388662។

[2441] ឯកសារ D219/915 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតេន ជឹម [ម៉ែន រិត]។ ឆ.១៤ KH 01388662។

[2442] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

[2443] សំណុំរឿង ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨ ។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ)* ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។ សំណុំរឿង ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1210. ឯក (អ៊ុល) ហឿន បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក[2444] ទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក[2445] ហើយគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[2446]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយតែមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយរបស់សាក្សីនេះប៉ុណ្ណោះ។

1211. តំណែងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពិបាកនឹងសង្ខេប ពីព្រោះចម្លើយរបស់គាត់ខុសគ្នាខ្លាំង[2447]។ វាមិនច្បាស់ទេថាតើ គាត់ធ្វើជាអ្នកលីសែង[2448] នៅមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ រហូតដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយបន្ទាប់មក គាត់បានចាកចេញជាមួយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ២០០ នាក់ទៅតំបន់បូព៌ា[2449] ឬគាត់រស់នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ ពីឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[2450] ពេលគាត់រត់គេចខ្លួនទៅភូមិភាគបូព៌ាដើម្បីទៅនៅជាមួយ ពេជ្រ ជឹម[2451]។

1212. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ថា៖

[2444] ឯកសារ D119/70/4 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន។

[2445] ឯកសារ D118/208 ឯកសារ D118/209 និង ឯកសារ D219/34 (បទសម្ភាសន៍ដូចគ្នានេះមាននៅក្នុងឯកសារ D193/8.2) កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន។

[2446] ឯកសារ D315.1.20 ឯក (អ៊ុល) ហឿន ប្រតិចារឹក សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ និង ឯកសារ D315.1.21 ឯក (អ៊ុល) ហឿន ប្រតិចារឹក សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។

[2447] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៧៨។

[2448] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.១៨-ឆ.២០ KH 00980084។ ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៥ KH 00980082។ ឯកសារ D315.1.20 ឯក (អ៊ុល) ហឿន ប្រតិចារឹក សំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ EN 01096790-01096791 បន្ទាត់ ៧-២៥ និងបន្ទាត់ ១។

[2449] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៣៩ KH 01032072។

[2450] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៦ KH 00980099។

[2451] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៥ KH 00980099។

តាម៉ុក បញ្ជាឱ្យ សោម ដន ជាប្រធានមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ ធ្វើបញ្ជីឈ្មោះកម្មាភិបាល ដែលត្រូវទៅគ្រប់គ្រងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ខ្ញុំបានឃើញបញ្ជីឈ្មោះនោះ ដែលមាន តា ទិត្យ ទៅគ្រប់គ្រងនៅខេត្តបាត់ដំបង និងតា ចាយ និងយាយ ថែម ចេញទៅស្រុក ព្រះនេត្រព្រះ[2452]។

ស.ព.អ មិនបានពិនិត្យមើលភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន និងភាពពាក់ព័ន្ធរបស់វា ដើម្បីវាយតម្លៃភាពអាចជឿជាក់របស់គាត់ទេ។ ដំបូង ចម្លើយរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនអាចជឿជាក់បាន។ វាមិនអាចជឿជាក់បានទេដែលថា តា ម៉ុក លេខាភូមិភាគនិរតី អនុញ្ញាតឱ្យ "ប្រធានមន្ទីរស្រុក" ធ្វើការសម្រេចចិត្ត ថាតើ អ្នកណានឹងត្រូវ បញ្ជូនពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ លើសពីនេះទៀត ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង បង្ហាញថា "តា ទិត្យ" ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រធានមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ ដើម្បីឱ្យប្រធាន មន្ទីរស្រុកត្រាំកក់អាចសម្រេចបញ្ជូន "តា ទិត្យ" ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងលើសពីនេះទៀត ចាត់តាំងគាត់ឱ្យកាន់តំណែងមួយនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនដែលពន្យល់ ថាតើគាត់បានដឹងព័ត៌មាននេះ នៅពេលណា ដោយរបៀបណា និងពីអ្នកណាមកទេ ដែលនាំឱ្យ មានកង្វល់ជាក់លាក់ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយសារតែគាត់ជា កម្មករថ្នាក់ទាបនៅមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់។ ចុងក្រោយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនដែលបានលើកឡើង ពីបញ្ជីឈ្មោះដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នេះ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមុនៗរបស់គាត់ទេ[2453] (ឯកសារ D119/70/4, D118/208, D118/209) ហើយក៏មិនបាននិយាយអំពីវានៅក្នុងសក្ខីកម្ម របស់គាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/0២ (ឯកសារ D315.1.20, D315.1.21) ដែរ។

1213. ចម្លើយរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដែលត្រូវបានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ ទាក់ទង នឹងការផ្លាស់ប្តូរ "តា ទិត្យ" ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ មិនអាចជឿជាក់បានទេ ដោយផ្អែកលើពាក្យ ចចាមអារ៉ាមគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ ហើយដូច្នេះ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[2452] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ឆ.៤៣ KH 01032073។

[2453] ឯកសារ D119/70/4 ឯកសារ D118/208 និង ឯកសារ D118/209។

Masato Matsushita និង Stephen Heder "បទសម្ភាសន៍ជាមួយជនភៀសខ្លួនកម្ពុជានៅព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ" ឆ្នាំ១៩៨០ - ភស្តុតាងទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1214. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់បទសម្ភាសន៍អនាមិក ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលគេមិនដឹង ចេញពីសៀវភៅរបស់ Masato Matsushita និង Stephen Heder *បទសម្ភាសន៍ជាមួយជនភៀសខ្លួនកម្ពុជានៅព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ* ឆ្នាំ១៩៨០[2454]។

1215. ឯកសារនេះមិនមែនជាប្រតិចារឹកបទសម្ភាសន៍ច្បាប់ដើមទេ។ គ្មានកំណត់ត្រា ឬកាសែតថតសំឡេងបទសម្ភាសន៍ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿងទេ ហើយក៏គ្មានការបញ្ជាក់ថា បទសម្ភាសន៍នេះត្រូវបានថតសំឡេងដែរ។ ពុំមានលទ្ធភាពពិនិត្យមើលភាពត្រឹមត្រូវ និងយថាភាពនៃបទសម្ភាសន៍ទាំងនេះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាត់ទុកថា ចម្លើយ ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលប្រមូលបានដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ មិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន ហើយព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយ ឬភស្តុតាងទាំងនោះ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្អែកលើ តែនៅពេលមានការបញ្ជាក់ពីប្រភពផ្សេងៗប៉ុណ្ណោះ[2455]។

1216. ដោយពិចារណាថា បទសម្ភាសន៍ទាំងនេះត្រូវបានប្រមូលដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ហើយភាពត្រឹមត្រូវនៃកំណត់ត្រាឯកសារដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ មិនអាចវាយតម្លៃបាន និងមិនអាចបញ្ជាក់ដោយប្រភពដទៃទៀតបាន មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា សៀវភៅនេះមិនអាចជឿជាក់បាន ហើយពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

ភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែល ស.ព.អ ផ្អែកលើ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1217. ស.ព.អ ក៏បានអះអាងដែរថា "នៅពេលនោះក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ សារុន ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យចូលគណៈកម្មាធិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ" ដែលហាក់ដូចជាមានន័យថា ទោះជាយ៉ាងណាក៏

[2454] ឯកសារ D1.3.27.5។

[2455] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥១២ ដល់ កថាខណ្ឌ ៥១៣។

ដោយ ភស្តុតាងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការតែងតាំង សារុន មានភាពពាក់ព័ន្ធដើម្បីបង្ហាញពីការតែងតាំង លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាធិភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[2456]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់៖

- បទសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ អ៊ុក សឿម[2457]
- កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅឌុច ពីថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលបានធ្វើនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[2458] និង
- អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច" ដែលត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរបស់ Karl Jackson ដែលមានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ការណាត់ជួបជាមួយការស្លាប់"[2459]។

1218. ភស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

1219. ទោះបីជាគេមិនអាចសន្និដ្ឋានថា ការតែងតាំង សារុន មានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការតែងតាំង លោក យឹម ទិត្យ ធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ការឆ្លើយដាក់របស់ ស.ព.អ គឺខុស។ ការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងទាំងស្រុងដែលត្រូវបានដកស្រង់ បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចាត់តាំងធ្វើជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ហើយលើសពីនេះទៀត ថាគាត់មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬ "អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ក្នុងកំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

[2456] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤៤។

[2457] ឯកសារ D6.1.616 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ អ៊ុក សឿម។

[2458] ឯកសារ D6.1.1052 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កាំង ហ្កេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច។

[2459] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច" បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨"។

1220. អ៊ុក សឿម បានផ្ដល់ចម្លើយទៅ SOAS ចំនួនមួយលើក[2460] និងទៅ ក.ស.ច.ស ចំនួនពីរលើក[2461]។ អ៊ុក សឿម បានផ្ដល់ភស្តុតាងថា ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់ជាប្រធានសហករណ៍រំលេច (ស្រុកបាកាន តំបន់ ២)[2462]។

1221. នៅក្នុងចម្លើយដែលគាត់បានឆ្លើយប្រាប់ SOAS អ៊ុក សឿម បានលើកឡើងឈ្មោះរបស់កម្មាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ គណៈតំបន់ ២ និងគណៈតំបន់ ៧ នៅក្នុងយុត្តាធិការពេលវេលាពាក់ព័ន្ធរបស់ អ.វ.ត.ក (ម៉ុក លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ, សារុន លេខាតំបន់ ២ តំបន់ ៧ និងសមាជិកគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ, ផែង លេខាស្រុកបាកានក្រោម លេខាស្រុកបាកានលើ និងក្រោយមកជាលេខាតំបន់ ២, ណាន លេខាតំបន់ ៧)។ អ៊ុក សឿម ក៏បានលើកឡើងពីកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីជាច្រើនដែលមកភូមិភាគពាយ័ព្យ និងកាន់តំណែងផ្សេងៗជាអ្នកដឹកនាំ (ខន, គង់ សាមឿន, តូយ, រុំ, ផាត, កួន និងអ្នកផ្សេងទៀត)[2463]។ ពិសេសទៀតនោះ អ៊ុក សឿម បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនឮពីតា ទិត្យ ឬ យឹម ទិត្យទេ[2464]។

1222. កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ពិតណាស់ ជា "សាក្សីសំខាន់" របស់ ស.ព.អ។ យោងតាមទិន្នន័យដែលមេធាវីការពារក្ដីអាចចូលមើលបាន (ទិន្នន័យទាំងអស់ដែល ស.ព.អ អាចចូលមើលបាន) ឌុច បានផ្ដល់ចម្លើយទៅ UNHCHR ចំនួនបីលើកនៅឆ្នាំ១៩៩៩[2465] ទៅចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃតុលាការយោធានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចំនួនមួយលើកនៅឆ្នាំ១៩៩៩[2466] បទសម្ភាសន៍ចំនួន ១៩ លើកជាមួយ ក.ស.ច.ស នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២[2467] សក្ខីកម្មក្នុងនាមជាជនជាប់ចោទ

[2460] ឯកសារ D6.1.616 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ អ៊ុក សឿម។

[2461] ឯកសារ D6.1.991 និង ឯកសារ D118/1 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ អ៊ុក សឿម។

[2462] ឯកសារ D118/1 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ អ៊ុក សឿម ឆ.២-ឆ.៣ KH 00872596។

[2463] ឯកសារ D6.1.616 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ SOAS ជាមួយ អ៊ុក សឿម ទំព័រ ១-៣ KH ERN 00657426-00957428។

[2464] ឯកសារ D118/1 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ អ៊ុក សឿម ឆ.៨ KH 00872597។

[2465] ឯកសារ D1.3.29.7a ឯកសារ D1.3.29.7b និង ឯកសារ D1.3.29.7c បទសម្ភាសន៍តាមខ្សែអាត់ជាមួយ កាំង ហ្កេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច អតីតប្រធានសន្តិសុខខ្មែរក្រហម ស-២១។

[2466] ឯកសារ D6.1.882 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ កាំង ហ្កេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច។

[2467] ឯកសារ D1.3.29.4 ឯកសារ D6.1.1065 ឯកសារ D6.1.1066 ឯកសារ D6.1.1067 ឯកសារ D1.3.29.2 ឯកសារ D6.1.1051 ឯកសារ D1.3.29.3 ឯកសារ D6.1.1052 ឯកសារ D6.1.1056 ឯកសារ D6.1.1063 ឯកសារ D6.1.1070

នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ រយៈពេល ២៤ ថ្ងៃ[2468] បទសម្ភាសន៍បន្ថែមចំនួនបួនជាមួយ ក.ស.ច.ស នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[2469] សក្ខីកម្មក្នុងនាមជាសាក្សីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ រយៈពេលប្រាំថ្ងៃ នៅឆ្នាំ២០១២[2470] សក្ខីកម្មក្នុងនាមជាសាក្សីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ រយៈពេល ១២ ថ្ងៃនៅឆ្នាំ២០១៦[2471] និងបទសម្ភាសន៍ចំនួនបីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤[2472]។ ភស្តុតាងរបស់ ឌុច ដែលត្រូវបានជ្រើសរើស និងដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មានចំនួនសរុបទាំងអស់ ៧១ ឯកសារ។

1223. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា សារុន ត្រូវបានតែងតាំងជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានអះអាងថាកាន់តំណែងផ្លូវការជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយរបស់ ឌុច ពីថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ នៅ KH 00159561។ ស.ព.អ បានលើកឡើងខុស ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងរបស់ឌុច។

ឯកសារ D6.1.1072 ឯកសារ D1.3.29.6 ឯកសារ D1.3.29.5 ឯកសារ D1.3.29.8 ឯកសារ D6.1.91 ឯកសារ D6.1.92 ឯកសារ D6.1.93 និង ឯកសារ D6.1.95 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច។

[2468] ឯកសារ D6.1.869 ឯកសារ D6.1.872 ឯកសារ D6.1.875 ឯកសារ D6.1.861 ឯកសារ D219/702.1.126 ឯកសារ D219/702.1.128 ឯកសារ D219/702.1.114 ឯកសារ D219/702.1.8 ឯកសារ D219/702.1.133 ឯកសារ D6.1.862 ឯកសារ D6.1.863 ឯកសារ D6.1.865 ឯកសារ D219/702.1.137 ឯកសារ D219/702.1.117 ឯកសារ D219/702.1.119 ឯកសារ D219/702.1.120, ឯកសារ D6.1.866, ឯកសារ D219/702.1.127 ឯកសារ D6.1.867 ឯកសារ D219/702.1.129 ឯកសារ D6.1.870 ឯកសារ D219/702.1.140, ឯកសារ D6.1.871 និង ឯកសារ D219/702.1.139 កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច ប្រតិចារឹក សំណុំរឿង ០០១។

[2469] ឯកសារ D6.1.637 ឯកសារ D6.1.736, D6.1.796 និង ឯកសារ D219/702.1.150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច។

[2470] ឯកសារ D127/2.1.12 ឯកសារ D179/1.2.9 ឯកសារ D179/1.2.11 និង ឯកសារ D179/1.2.13 កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច សំណុំរឿង ០០២/១ ប្រតិចារឹក។

[2471] ឯកសារ D219/852.1.1 ឯកសារ D219/852.1.2 ឯកសារ D219/852.1.3 ឯកសារ D219/852.1.4 ឯកសារ D219/852.1.5, ឯកសារ D219/852.1.6 ឯកសារ D219/852.1.7 ឯកសារ D219/852.1.8 ឯកសារ D219/852.1.9 ឯកសារ D219/852.1.10, ឯកសារ D219/852.1.11 និង ឯកសារ D219/852.1.12។

[2472] ឯកសារ D219/672, D219/673 និង D219/674 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច សំណុំរឿង ០០៣ និង សំណុំរឿង ០០៤។

1224. នៅ KH 00159561 ឌុច និយាយថា៖

> នៅថ្ងៃទី៣ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំមានការនឿយហត់ផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយខ្លាំង។ ខ្ញុំគិតតែពីដេកតាំងពីព្រឹករហូតដល់ល្ងាច។ ហើយ ខ្ញុំធ្វើរបៀបនេះ រហូតដល់ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រហែលជានៅម៉ោងពីរ ទើបខ្ញុំចាកចេញពី ស-២១ ជាមួយអង្គភាពមួយប្រហែលជាមានមនុស្សប្រមាណជា ២០០ នាក់... ។ នៅពេលយើងទៅដល់ភូមិកំណើតរបស់ប្រពន្ធខ្ញុំនៅឃុំពាម ខ្ញុំបានទៅបង្ហាញខ្លួនជាមួយលេខានៃតំបន់ ៣១ ភូមិភាគបស្ចិម ឈ្មោះ យឹម ហើយខ្ញុំបានសុំជ្រកកោនជាមួយគាត់ និងម្ហូបអាហារ។ **បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានបន្តដំណើរទៀត ហើយបានជួបបងសារុន អនុលេខានៃភូមិភាគពាយ័ព្យ** (តាម៉ុក គឺជាលេខាភូមិភាគនេះ) ហើយខ្ញុំបានរត់ជាមួយគាត់រហូតទៅដល់សំឡូត។

1225. ផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ តាមចម្លើយរបស់ ឌុច, សារុន ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ មិនមែនលោក **យឹម** ទិត្យ ទេ។ លើសពីនេះទៀត ឌុច មិនបានលើកឡើងពីលោក **យឹម** ទិត្យ នៅក្នុងឯកសារណាមួយក្នុងចំណោមឯកសារទាំង ៧១ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទេ។

1226. អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច" ដែលត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរបស់ Karl Jackson ដែលមានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ការណាត់ជួបជាមួយការស្លាប់"[2473] និងត្រូវបាន ស.ព.អ ដកស្រង់ បង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ជាងឯកសារចំនួន ៧១ របស់ ឌុច ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទៅទៀត។

[2473] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច"បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ"។

1227. "ការរៀបចំអំណាច" ពណ៌នាពីរចនាសម្ព័ន្ធ និងតួនាទីរបស់ ប.ក.ក។ វាមានការវិភាគអំពីមុខងារ និងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់គណៈមជ្ឈិម និងគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងមានតារាងមួយដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកដែលទំនងជាសមាជិកនៃអង្គភាពទាំងនោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨[2474]។

1228. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ឈ្មោះ "សារុន" មិនត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងអត្ថបទរបស់ Timothy Carney នោះទេ ហើយដូច្នេះ ពុំមានកាលបរិច្ឆេទនៃការតែងតាំងគាត់ជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ។ ឈ្មោះរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក៏មិនមាននៅក្នុងតារាងទាំងនេះដែរ។

1229. ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គេអះអាងនៅក្នុង "ការរៀបចំអំណាច" ថា នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[2475] ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ជាសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ សមាជិកគណៈមជ្ឈិម និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការបក្សតំបន់[2476]។

1230. អ្នកនិពន្ធក៏បានផ្តល់តារាងមួយជាមួយឈ្មោះ តំណែង កាលបរិច្ឆេទនៃការចាប់ខ្លួន និងការស្លាប់ កម្មាភិបាល នៅក្នុងពេលបោសសម្អាតភូមិភាគពាយ័ព្យ[2477]។ ពុំមានការកត់ត្រាថា តាប៉ែត ត្រូវបានបោសសម្អាតនៅពេលណាមួយនោះទេ[2478]។

[2474] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច"បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ" KH 00332367-00332372 និង KH 00332378-00332385។

[2475] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច"បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ" KH 00332367-00332368 ដោយយោងលើមហាសន្និបាតបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានាខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ សមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម និង តារាង ៣។

[2476] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច" បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ ទីណាត់ជួបមរណៈ" តារាង ៣ KH 00332381-00332382។

[2477] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច"បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា "ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៨៖ទីណាត់ជួបមរណៈ"KH 00332386-00332391។

1231. ភស្តុតាងរបស់ Timothy Carney មានតម្លៃជាភស្តុតាងទាបណាស់។ លើសពីនេះទៀត ការវិភាគឯកសារនេះ បង្ហាញថា ស.ព.អ បានលើកឡើងខុស និងបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងនេះ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1232. ពុំមានភស្តុតាងផ្ទាល់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ *តាមព្រឹត្តិន័យ ឬតាមនីតិន័យ* នៅគ្រប់ពេលក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ថា នៅក្នុងដែនពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជា ការទំនាក់ទំនង ការគ្រប់គ្រង ឬការណែនាំពីតាម៉ុក ដែលជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យតាមការចោទប្រកាន់ ឬថា លោក យឹម ទិត្យ បានរាយការណ៍ត្រឡប់ទៅតាម៉ុកវិញអំពីបញ្ហាណាមួយឡើយ។ គ្មាននរណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ថា លោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជា បញ្ជូនលិខិតទំនាក់ទំនង ឬការណែនាំទៅតំបន់ទាំងប្រាំពីរក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ដើម្បីគ្រប់គ្រង ឬអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើតំបន់ទាំងនោះ។ ពុំមានឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (បញ្ជា ការណែនាំ ទូរលេខ) ដើម្បីគាំទ្រថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ បានចេញបញ្ជាទៅតំបន់ទាំងប្រាំពីរក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬបានទទួលឯកសារ សេចក្តីណែនាំ ឬទូរលេខពីមជ្ឈិម ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយទៅតាមតំបន់ទាំងប្រាំពីរ និងអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់មជ្ឈិមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។

1233. ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សី ១៥ នាក់ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់ និងឯកសារ SOAS មួយ ហើយគ្មានឯកសារណាមួយអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ។ គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ពីតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ។ ភស្តុតាងទាំងអស់ជាភស្តុតាងជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលមិនអាចយកមកប្រើប្រាស់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ភស្តុតាងជាពាក្យចចាមអារ៉ាមផ្សេងទៀត។ ការព្យាយាមរបស់ ស.ព.អ ដើម្បីបំពេញតាម

[2478] ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney "ការរៀបចំអំណាច"បោះពុម្ពផ្សាយជាផ្នែកមួយនៃសៀវភៅរៀបរៀងដោយ Karl Jackson មានចំណងជើងថា"ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៨៖ទីណាត់ជួបមរណៈ" KH 00332386-00332387។

ស្តង់ដារតាមរយៈបរិមាណសន្ធឹកសន្ធាប់នៃភស្តុតាង ដោយមិនគិតពីភាពពាក់ព័ន្ធ ឬគុណភាពនៃភស្តុតាងទាំងនោះ អាចនឹងបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកតែទៅលើ "ពាក្យចចាមអារ៉ាមទូទៅ"[2479] ប៉ុណ្ណោះ។

1234. ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ស.ព.អ មិនបានពិនិត្យជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធលើភស្តុតាងដែលផ្ទុយពីការអះអាងរបស់ខ្លួន ដូចជាភស្តុតាងរបស់ ជូ យ៉ន ដែលលើកឡើងថា "តា ទិត្យ" មិនមែនជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ដោយសារតាញឹមកាន់តំណែងនេះ ហើយពេលតាញឹមត្រូវបានចាប់ខ្លួន តាម៉ុកបានចាត់ជំនួយការផ្ទាល់របស់គាត់ អ៊ឹម សៀន ឱ្យធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ[2480]។

1235. ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំង ២៦៨ នាក់ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនធ្លាប់ឮពីលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ" ទេ[2481]។

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "បំពេញការងារ" និងមិនមែនជាលេខាតំបន់ ១ តាមនីតិន័យ ឬ តាមព្រឹត្តិន័យ

1236. ប្រភពដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារ ឬជាលេខាតំបន់ ១ *តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ* ទេ[2482]។ លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ បានលើកឡើងខុស ជ្រើសរើសដោយឯកឯង និងបំបែកភស្តុតាងចេញពីសំណុំរឿង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន។ ភស្តុតាងទាំងអស់ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ជាពាក្យចចាមអារ៉ាម

[2479] សំណុំរឿង ០០២/០១ *សាលដីកា* ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ ៤១៩៖ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានរកឃើញថា ការពឹងផ្អែកលើ"ភស្តុតាងផ្សេងៗជាច្រើន"ដោយមិនគិតពីទម្ងន់នៃភស្តុតាងទាំងនោះមិនប្រាកដជាអាចបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌបទដ្ឋានភស្តុតាងទេ។ ច្បាស់ជាងនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានសម្រេចថា"វិធីសាស្ត្របែបនេះមានន័យថា ជនជាប់ចោទអាចត្រូវបានសម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាព ដោយត្រឹមតែផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃពាក្យចចាមអារ៉ាមទូទៅប៉ុណ្ណោះ"។

[2480] ឯកសារ D219/900.1 មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សម្ភាសន៍ជាមួយ ជូ យ៉ន EN 01208092។

[2481] *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៧ ជើងទំព័រ ២២៦៥។

[2482] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥, កថាខណ្ឌ ១៤៨។

និងមិនត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយភស្តុតាងផ្ទាល់ណាមួយពីសំណុំរឿង ប្រសិនបើមាន។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ ផ្អែកលើ ត្រូវបានវិភាគនៅខាងក្រោម។

- ភស្តុតាងទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមទីតិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1237. ស.ព.អ បានអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចាត់តាំងជាផ្លូវការធ្វើជាលេខាតំបន់ ១ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨[2483]។ ចំពោះការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែបទសម្ភាសន៍របស់ ហេងទាវ ហៅ តាប៉ែត ជាមួយ Stephen Heder ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩០ ប៉ុណ្ណោះ។ ភស្តុតាងនេះពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ តាមទីតិន័យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1238. មានឯកសារចំនួនបួននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលគេអះអាងជាបទសម្ភាសន៍របស់ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ជាមួយ Stephen Heder នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០ (ឯកសារ D1.3.11.15, D34.1.10, D287/2/1.1 និង D34.1.9) និងកាសែតថតសំឡេងចំនួនពីរ (ឯកសារ D34.1.9R និង D34.1.10R[2484])។

1239. យោងតាម ស.ព.អ តាប៉ែត ជាកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងបានក្លាយជាលេខាតំបន់ ១ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧[2485] ក្រោយពេលតាវ៉ាញ ចាកចេញពី

[2483] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៩៨។

[2484] ក.ស.ច.ស តាមការផ្តួចផ្តើមគំនិតផ្ទាល់ខ្លួន បានយកខ្សែអាត់ថតសំឡេងទាំងពីរពីសំណុំរឿង ០០២ ដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ហើយឯកសារទាំងពីរនេះមានចុះកាលបរិច្ឆេទ ថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០ (ដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុង ZyLab)។

[2485] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣៣។

ភូមិភាគពាយ័ព្យទៅធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស[2486]។ យោងតាមភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង គាត់បំពេញភារកិច្ចរបស់គាត់ជាលេខាតំបន់ ១ រហូតដល់មិនមុនខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ទេ[2487]។

1240. Stephen Heder មានបរិញ្ញាបត្រផ្នែកសិក្សាអាស៊ី និងបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ផ្នែករដ្ឋាភិបាល ពីសាកលវិទ្យាល័យ Cornel ញូវយ៉ក សហរដ្ឋអាមេរិក[2488]។ ក្នុងអាជីពដ៏យូរអង្វែងរបស់ខ្លួន គាត់បានបំពេញការងារជាច្រើន និងមានមុខងារផ្សេងៗគ្នា។ មេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់នៅខាងក្រោមនូវការងារដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងចម្លើយតបនេះ។ ពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៨៣ គាត់ជាអ្នកស្រាវជ្រាវនៃវិទ្យាស្ថានសិក្សាអាស៊ី នៅសាកលវិទ្យាល័យ ជូឡាឡុងកន ដោយធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ អំពីខ្មែរក្រហម "ពេលខ្មែរក្រហមស្ថិតក្នុងអំណាចនៅឡើយ"[2489]។ ពីឆ្នាំ១៩៨១ ដល់ឆ្នាំ១៩៨៣ គាត់បម្រើការងារជានាយករងអង្គភាពពត៌មាន/អប់រំនៃអ៊ុនតាក់[2490]។ នៅឆ្នាំ២០០៦ Stephen Heder បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយ UNAKRT ដើម្បីបំពេញការងារនៅការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប៉ុន្តែ តាមការព្រមព្រៀងរវាង ស.ច.ស.អ និង ស.ព.អ លោកត្រូវបាន "ខ្ចី" ឱ្យទៅធ្វើការជាអ្នកស៊ើបអង្កេត អ្នកស្រាវជ្រាវ ឬអ្នកវិភាគ នៅ ក.ស.ព រយៈពេលពេញមួយឆ្នាំ២០០៦ បន្ទាប់មក គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យទៅធ្វើការនៅ ក.ស.ច.ស វិញ នៅឆ្នាំ២០០៧ យោងតាមការព្រមព្រៀងរវាង ស.ច.ស.អ និង ស.ព.អ[2491]។

[2486] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣៦។

[2487] កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។ ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៣-ឆ.១៦ KH 00794127-00794128។ សូមមើលផងដែរ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣៥។

[2488] ឯកសារ E1/220.1 សវនាការសាធារណៈ ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង ០០២/០២ ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ១៨-២០។

[2489] ឯកសារ E1/220.1 ហេង ទាវ ហៅ ប៉ែត សវនាការសាធារណៈ ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង ០០២/០២ ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ដល់ ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១-៤។

[2490] ឯកសារ E1/220.1 ហេង ទាវ ហៅ ប៉ែត សវនាការសាធារណៈ ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង ០០២/០២ ទំព័រ ៦៨ បន្ទាត់ ២៤-២៥ ដល់ ទំព័រ ៦៩ បន្ទាត់ ១០-១៦ និង ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៤ រហូតដល់ ទំព័រ ៧០ បន្ទាត់ ១៥-១៦។

[2491] ឯកសារ E1/220.1 សវនាការសាធារណៈ ប្រតិចារឹកសំណុំរឿង ០០២/០២ ទំព័រ ៧០-៧១ បន្ទាត់ ១៨-៧ ដល់ ទំព័រ ៧១ បន្ទាត់ ៧-១០។

ឯកសារ "បទសម្ភាសន៍" របស់ ហេង ទាវ D1.3.11.15 និង D287/2/1.1 មិនអាចជឿជាក់បាន

1241. ឯកសារ D1.3.11.15 មិនត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ទេ[2492] ប៉ុន្តែ វាត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃតែមួយដោយ ក.ស.ច.ស ក្រោមចំណងជើងថា "កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហេង ទាវ ថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០"[2493]។ ចំណងជើងឯកសារនេះនាំឱ្យមានការយល់ច្រឡំ។ ទោះបីជា Stephen Heder ធ្វើការឱ្យ ក.ស.ព នៅឆ្នាំ២០០៦ ក៏ដោយ ប៉ុន្តែ ឯកសារនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩០ ពេលគាត់ជាអ្នកស្រាវជ្រាវរបស់វិទ្យាស្ថានសិក្សាអាស៊ី នៅសាកលវិទ្យាល័យ ជូឡាឡុងកង និងក្នុងឋានៈឯកជនរបស់គាត់។ ពិតណាស់ គឺ Stephen Heder ជាអ្នកធ្វើបទសម្ភាសន៍នេះ ប៉ុន្តែ គាត់ពុំជាប់កាតព្វកិច្ចវិជ្ជាជីវៈ ដែលមានលើបុគ្គលិក ក.ស.ព ឡើយ។ លើសពីនេះទៅទៀត ក.ស.ព មិនទាន់មានអត្ថិភាព នៅពេលធ្វើបទសម្ភាសន៍ដែលត្រូវបានអះអាងថាជា "បទសម្ភាសន៍របស់ ក.ស.ព" ព្រោះ ក.ស.ព ត្រូវបានបង្កើតឡើងអនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ននៅថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤[2494]។

1242. លើសពីនេះទៀត ខ្លឹមសារនៃឯកសារ D1.3.11.15 ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់វា។ ឯកសារនេះត្រូវបានដាក់ចំណងជើងថា "កិច្ចសម្ភាសន៍ អ.វ.ត.ក" ដែលមានរយៈពេល ២១ នាទីជាមួយ ហេង ទាវ (តាប៉ែត) ដែលគេនិយាយថាត្រូវបានធ្វើឡើងនៅកាលបរិច្ឆេទដែលគេមិនស្គាល់ ដោយអ្នកសម្ភាសដែលគេមិនស្គាល់។ លើសពីនេះទៀត ការចាប់ផ្តើម និងការបញ្ចប់នៃកិច្ចសម្ភាសន៍នេះ មិនត្រូវបានថតសំឡេង និងមិនមាននៅក្នុងឯកសារនេះទេ[2495]។

2492 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣* ឯកសារ D1 ថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨។

2493 *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដើម្បីដាក់ឯកសារភស្តុតាងសំណុំរឿង ០០២ ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ឯកសារ D64 ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៣ ជើងទំព័រ ៥។

2494 *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៥។

2495 ឯកសារ D1.3.11.15 បទសម្ភាសន៍ Stephen Heder ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រ ១ KH 00388311-00388312 និង ទំព័រ ១២ KH 00388328។

1243. ការបំភ្លឺមួយចំនួន (ឬប្រហែលជាការភាន់ច្រឡំថែមទៀត) ត្រូវបានផ្តល់ ដោយប្រៀបធៀបឯកសារនេះជាមួយនឹងឯកសារ D34.1.10 ដែលមានចំណងជើងថា "ប្រតិចារឹកបទសម្ភាសន៍របស់ ហេង ទាវ" និងចុះកាលបរិច្ឆេទដោយ ក.ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០[2496]។ ឯកសារ D34.1.10 គឺជា "ប្រតិចារឹកបទសម្ភាសន៍" នៃឯកសារថតសំឡេង D34.1.10R ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០[2497] (មានរយៈពេល ៥៦ នាទីនិង ៤៣ វិនាទី) ហើយត្រូវបាន ក.ស.ច.ស ផ្ទេរ *តាមការផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន* ពីសំណុំរឿង ០០២ ទៅសំណុំរឿង ០០៤ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១[2498]។ ឯកសារនេះបញ្ជាក់ថា លោក Stephen HEDER ជាអ្នកសម្ភាស ហើយ ហេង ទាវ ជាអ្នកផ្តល់សម្ភាសន៍។ រយៈពេលនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារនេះ គឺ ៥៦ នាទីនិង ៥៥ វិនាទី។

1244. ទោះបីជាឯកសារ D34.1.10 វែងជាងឯកសារ D1.3.11.15 ច្រើនក៏ដោយ ក៏ឯកសារទាំងពីរនេះជាការធ្វើប្រតិចារឹកពីកាសែតថតសំឡេង D34.1.10R។ ប្រតិចារឹកទាំងពីរចាប់ផ្តើម និងបញ្ចប់ជាមួយនឹងសំណួរ និងចម្លើយដូចគ្នា[2499] ហើយផ្នែកផ្សេងទៀតមួយចំនួននៃឯកសារទាំងពីរគឺដូចគ្នា

[2496] *ដីកាសម្រេចស្តីពីការដាក់ឯកសារសំណុំរឿង ០០២ ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ឯកសារ D34 ជើងទំព័រ ៥ ថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។

[2497] ទិន្នន័យ ZyLab សម្រាប់ខ្សែអាត់សំឡេង ឯកសារ D34.1.10R។

[2498] *ដីកាសម្រេចស្តីពីការដាក់ឯកសារសំណុំរឿង ០០២ ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០៤* ឯកសារ D34 ថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។

[2499] ជាឧទាហរណ៍ មេធាវីការពារក្តី បានស្នើឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គិតដល់ខ្លឹមសារនៅទំព័រទីមួយនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ទាំងពីរៈឯកសារ D34.1.10 ទំព័រទី១ៈ

ហេង ទាវៈ ...ឲ្យប្រជាជនគេក្តៅក្រហាយណ៎ា។ សម្លាប់មនុស្សហើយ ប្រជាជនគេភ័យតក់ស្លុត រត់ចូលព្រៃអស់។ អ៊ីចឹងគេថាបើបដិវត្តន៍យើង បើធ្វើយ៉ាងហ្នឹង គង់តែថ្ងៃណាត្រូវបរាជ័យមិនខានទេ។

ស្ទីវ ហេដឌ័រៈ ប៉ុន្តែអាហ្នឹង នៅក្នុងសំបុត្រ ឬក៏និយាយទូរស័ព្ទ ឬក៏នីរសារយកសំបុត្រទៅឬយ៉ាងម៉េច?

ហេង ទាវៈ ខ្ញុំៗមានសំបុត្រ សំបុត្រអ្នកយកទៅ។

ស្ទីវ ហេដឌ័រៈ បាទ។

ហេង ទាវៈ បាទ ដល់អ៊ីចឹងទៅ រឿងរ៉ាវអ៊ីចឹងទៅ។ ប៉ុន្តែ តាសាន ម្នាក់ គាត់រាយការណ៍ឲ្យខ្ញុំទៅជួបគាត់ ខ្ញុំនិយាយប្រាប់គាត់ គាត់រាយការណ៍ទៅណ៎ា។

ស្ទីវ ហេដឌ័រៈ តាស៊ាន?

ហេង ទារ៖ តាស៊ាន ឈ្មោះតា តូច ស៊ាន យើងពីដើមអ្នកណាក៏ស្គាល់ដែរ តា តូច ស៊ាន ហ្នឹង សព្វថ្ងៃ មិនដឹងយ៉ាងណាទេ។ គាត់ធ្វើប្រធានមន្ទីរ៥៦០ យើងនៅបាត់ដំបងដែរ។ នៅជាមួយខាងយើងហ្នឹង គេបញ្ជូនពីភ្នំពេញនេះដែរ ធ្វើការនៅហ្នឹង។ តូច ស៊ានៗ នៅដំបែរយើងហ្នឹង កំពង់ចាម ស្រុកកំណើតគាត់ហ្នឹង។ គាត់រាយការណ៍មក។ ព្រោះគាត់ជាអ្នករាយការណ៍។

ឯកសារ D1.3.11.15 ទំព័រទី១៖

ឆ៖ ...ឲ្យប្រជាជនគេក្តៅក្រហាយណ៎ា។

ស៖ បាទ។

ឆ៖ សម្លាប់មនុស្ស ហើយប្រជាជន គេភ័យតក់ស្លុតរត់ចូលព្រៃអស់។ អ៊ីចឹងបដិវត្តន៍យើង បើធ្វើយ៉ាងហ្នឹង ថ្ងៃណាហ្នឹងបរាជ័យមិនខានទេ។

ស៖ ប៉ុន្តែ អាហ្នឹងវាក្នុងសំបុត្រ ឬក៏និយាយទូរស័ព្ទ ឬក៏ឲ្យនិរសារយកសំបុត្រទៅ ឬយ៉ាងម៉េច?

ឆ៖ ខ្ញុំមានសំបុត្រ សំបុត្រអ្នកយកទៅ ដល់អ៊ីចឹងទៅរឿងរ៉ាវអ៊ីចឹងទៅ ប៉ុន្តែតាស៊ាន ម្នាក់ គាត់រាយការណ៍ឲ្យខ្ញុំទៅជួបគាត់ ខ្ញុំនិយាយប្រាប់គាត់ គាត់រាយការណ៍ទៅណ៎ា។

ស៖ តាស៊ាន?

ឆ៖ តាស៊ាន ឈ្មោះ តា តូច ស៊ាន ពីដើម អ្នកណាក៏ស្គាល់ដែរ តា តូច ស៊ាន ហ្នឹង គឺថាសព្វថ្ងៃមិនដឹងយ៉ាងណាទេ។ គាត់ធ្វើប្រធានមន្ទីរ៥៦០ យើងនៅបាត់ដំបងដែរ។ នៅជាមួយ (ឮមិនច្បាស់)។ តូច ស៊ាន នៅតំបែរ យើងហ្នឹង កំពង់ចាម ស្រុកកំណើតគាត់ហ្នឹង។ គាត់រាយការណ៍មក ព្រោះគាត់ជាអ្នករាយការណ៍។

ហើយទំព័រចុងក្រោយនៃអត្ថបទសម្ភាសន៍ទាំងពីរ៖

ឯកសារ D34.1.10 ទំព័រទី១៩៖

ហេង ទារ៖ វាមិនអស់ទេ គ្រាន់តែថា (ឮមិច្បាស់) បើមិនសូវប្រើផងឥឡូវ។ អង្គាល់នុំងទៅរៀនខាងជាតិផ្ទុះនៅចិន។ ជាតិផ្ទុះ--

ស្ទីវ ហេដឌ័រ៖ បាទ។

ហេង ទារ៖ ភស្តុតារបច្ចេកទេស ហើយអត់មានអីទៀតផង ហើយសូមលោកអធ្យាស្រ័យណ៎ះ។

ស្ទីវ ហេដឌ័រ៖ បាទ អត់អីទេ។

ហេង ទារ៖ ខ្ញុំអត់បានប្រុងប្រៀបដែរ (ឮមិនច្បាស់)។

ស្ទីវ ហេដឌ័រ៖ បាទ អញ្ជើញៗ។

ឯកសារ D1.3.11.15 ទំព័រទី ១៨-១៩

ស៖ ចិន ចេះដែរ?

ឆ៖ បាទ! ចិន ទៅរៀន។

ស៖ អូ! ទៅរៀន?

ឆ៖ បាទ! ខំរៀន។ ចិនភ្លេចអស់ហើយ។

ស៖ ភ្លេចអស់ហើយ។ អ៊ីចឹង ខ្ញុំមិនបាច់និយាយដាក់ចិន។

ឆ៖ រកនឹកមិនអស់ទេ គ្រាន់តែថា (ឮមិនច្បាស់) កុំទ្រុឌទ្រោមផងឥឡូវ។ ប៉ុន្តែ អង្គាល់នុំងទៅរៀនខាងបច្ចេកទេសនៅចិន។ បច្ចេកទេស!

(ទោះបីជាគុណភាពនៃការធ្វើប្រតិចារិក/បកប្រែមានភាពខុសគ្នាខ្លាំងក៏ដោយ)។ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានធ្វើការពន្យល់ថាតើ ហេតុអ្វីបានជារយៈពេលនៃការធ្វើប្រតិចារិកឯកសារថតសំឡេងតែមួយ D34.1.10R ខុសគ្នាចំនួន ៣៥ នាទីនិង ៥៥ វិនាទីហើយវាខុសគ្នាដោយរបៀបណា។ ច្បាស់ណាស់ថា ភាពខុសគ្នានេះនាំឱ្យមានការសង្ស័យខ្លាំង ទៅលើយថាភាពនៃឯកសារ D1.3.11.15 ដោយសារឯកសារសំឡេង D34.1.10R មិនគាំទ្រដល់ភាពត្រឹមត្រូវនៃឯកសារនេះ (D1.3.11.15) ទេ។ ដូចគ្នានេះដែរ ចំណងជើងឯកសារ D1.3.11.15 "កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ អ.វ.ត.ក" មិនត្រឹមត្រូវទេ។

1245. ឯកសារ D287/2/1.1 មានប្រភពមកពី Stephen Heder និងមានចំណងជើងថា "កិច្ចទសម្ភាសន៍របស់ ហេង ទារ ថ្ងៃទី១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៩០"។ ឯកសារនេះត្រូវបានយោងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ ទោះបីជាវាត្រូវបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦[2500] ក្ដី បន្ទាប់ពីមានអន្តរាគមន៍របស់ ស.ច.ស.អ[2501]។ ចំណងជើងនៃឯកសារនេះនាំមានការយល់ខុស។ តាមរយៈឯកសារនេះផ្ទាល់ វាហាក់ដូចជាការរៀបចំឡើងវិញនូវកំណត់ត្រាពីការពិភាក្សា ឬបទសម្ភាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយ Stephen Heder និងមិនមែនជាកំណត់ត្រាផ្លូវការនៃបទសម្ភាសន៍មួយទេ។ ពុំមានផ្ដល់កាលបរិច្ឆេទនៃ "ការរៀបចំឡើងវិញ" នេះទេ ហើយកំណត់ត្រាច្បាប់ដើម ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីរៀបចំឯកសារនេះឡើងវិញ ក៏ដូចជាឯកសារថតសំឡេងណាមួយ ប្រសិនបើមាន ពុំត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿង 00៤ ទេ។ ស.ច.ស.អ និងមេធាវីការពារក្ដីគ្មានមធ្យោបាយដើម្បីពិនិត្យមើលយថាភាព និងភាពអាចជឿជាក់បាននៃឯកសារនេះបានទេ។

សះ បាទ!

ឆះ ភស្តុភារបច្ចេកទេស។ ហើយអត់មានអីផង ហើយសូមលោកអធ្យាស្រ័យ។

[2500] *ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D287/2/1។

[2501] *ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើរបស់ អ៊ឹម ចែម និង យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី* កថាខណ្ឌ ២២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D287/2។

ឯកសារ "បទសម្ភាសន៍" របស់ ហេង ទារ D34.1.9 និង D34.1.10 គ្មានតម្លៃជាភស្តុតាង

1246. ឯកសារ D34.1.9[2502] និង D34.1.10 ជាប្រតិចារឹកកាសែតថតសំឡេង (D34.1.9R និង D34.1.10R ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០) ដែលមានប្រភពដើមចេញមកពី Stephen Heder។ ឯកសារទាំងពីរនេះមានចំណងជើងថា "កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ហេង ទារ"។ កិច្ចសម្ភាសន៍ទាំងពីរនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០ ពេល ហេង ទារ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងរបបកម្ពុជាថ្មីរួចហើយ និងបានក្លាយជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ និងលេខាបក្សនៃសហព័ន្ធសហជីពកម្ពុជា[2503] ហើយបានក្លាយជាសមាជិកសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលត្រូវបានប្រកាស នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយពេលផ្តួលរំលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងដោយមានការគាំទ្រពីវៀតណាម[2504]។

1247. ជាការសំខាន់ណាស់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា នៅពេលដែល ហេង ទារ បានចូលរួមជាមួយសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា នៅឆមាសទីពីរនៃឆ្នាំ១៩៧៩ សេចក្តីប្រកាសបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាត្រូវបានរៀបចំ ចាប់ពីខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[2505]។ សេចក្តីប្រកាសនេះបានជំរុញរបបថ្មី (សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា) "ឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្មយ៉ាងតឹងតែងដល់មេក្បត់ជាតិដែលរឹងរូសប្រឆាំងនឹងប្រជាជន និងជំពាក់បំណុលឈាមចំពោះប្រជាជន"។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី សេចក្តីប្រកាសនេះក៏បានសន្យាផងដែរនូវ "ការអត់ឱន*ចំពោះ*អ្នកដែលស្មោះត្រង់ ហើយយល់ និងកែកំហុសរបស់ខ្លួនដោយស្មោះត្រង់" និង "សរសើរ និងលើកទឹកចិត្តយ៉ាងសម

[2502] ឯកសារ D34.1.9 ចុះកាលបរិច្ឆេទនៅថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០។ ការបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃខ្សែអាត់សម្លេងបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងលេខ 00៤ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ និងការបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងលេខ 00៤ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារទាំងពីរដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងដោយ ក.ស.ច.ស។

[2503] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស្ទីវ ហេឌឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី២ EN 00965616។

[2504] ឯកសារ D248.1.5 ស្ទីវ ហេឌឌ័រ៖ 'ពិនិត្យមើលឡើងវិញលើការចរចាដែលនាំឱ្យបង្កើតយុត្តាធិការបុគ្គលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា' ថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ EN 01102576។

[2505] ឯកសារ D248.1.5 ស្ទីវ ហេឌឌ័រ៖ 'ពិនិត្យមើលឡើងវិញលើការចរចាដែលនាំឱ្យបង្កើតយុត្តាធិការបុគ្គលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា' ថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ EN 01102576។

ស្របចំពោះអ្នកដែលធ្វើកិច្ចការក្នុងនាមបដិវត្តន៍”ដែលសំដៅដល់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។ ដូច្នេះ រណសិរ្សសាមគ្គី បានប្រកាសថា ខ្លួនបានត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេច “ដើម្បីស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្ដៅ និងបង្កើតលក្ខខណ្ឌអំណោយផលសម្រាប់មន្ត្រី និងបុរសដែលចូលបម្រើកងទ័ពប្រដាប់អាវុធរបស់ ប.ក.ក និង “សម្រាប់កម្មាភិបាល និងបុគ្គលិករបស់រដ្ឋអំណាចក្បត់ជាតិ [ពោលគឺ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ] ដើម្បីវិលត្រឡប់មកចូលរួមជាមួយប្រជាជនវិញ”[2506]។ ជាលទ្ធផល ដើម្បីរក្សាការងាររបស់គាត់ជាមួយរដ្ឋាភិបាល និងសំខាន់ជាងនេះទៀត ដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យមានការកាត់ទោសរូបគាត់ ជាការចាំបាច់សម្រាប់ ហេង ទាវដែលត្រូវកែសម្រួលចម្លើយដែលគាត់បានឆ្លើយប្រាប់ Stephen Heder។ ការវិភាគលើចម្លើយរបស់គាត់បង្ហាញថា គាត់បានផ្ដល់បទសម្ភាសន៍ចំនួនពីរ នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨០ និងកត់ត្រានៅក្នុងឯកសារ D34.1.9R និង D34.1.10R ទៅតាមស្ថានភាពនយោបាយនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ និងដោយគិតពីការការពារខ្លួនគាត់ជានិច្ច។

1248. ក្នុងបទសម្ភាសន៍ D34.1.10 របស់គាត់ ហេង ទាវ បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានចូលរួមបដិវត្តន៍នៅឆ្នាំ១៩៥៤ និងថា “បន្ទាប់ពីសន្និសីទហ្សឺណែវ សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិនត្រូវបានបញ្ចប់” និងថាគាត់ត្រូវបានបញ្ជូនដោយ “បក្សកុម្មុយនីស្តខ្មែរឱ្យទៅសិក្សារៀនសូត្រនៅប្រទេសវៀតណាមអស់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ”[2507]។ គាត់ត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនៅឆ្នាំ១៩៧០[2508] រស់នៅនៅកម្ពុជារយៈពេលជាងមួយឆ្នាំហើយក្រោយមកបានត្រឡប់ទៅវៀតណាមវិញនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧១[2509]។ គាត់បានដឹងពីស្ថានភាព និងគោលនយោបាយរបស់ ប៉ុល ពត ពីមិត្តភក្ដិរបស់គាត់ និងបានសម្រេចចិត្តរត់គេចខ្លួន[2510]។ គាត់បានឆ្លើយថា គាត់មិនបានដឹងពីស្ថានភាពនៅកម្ពុជាទេ មុន និងក្រោយរំដោះឆ្នាំ១៩៧៥[2511] ប៉ុន្តែ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានដឹងដែរ “ព្រោះថាការកាប់សម្លាប់ហ្នឹង”

[2506] ឯកសារ D248.1.5 ស្ទីវ ហេដឌ័រ ‘ពិនិត្យមើលឡើងវិញលើការចរចាដែលនាំឱ្យបង្កើតយុត្តាធិការបុគ្គលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា’ ថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ EN 01102576។

[2507] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត KH 00964061។

[2508] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត KH 00964061។

[2509] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត KH 00964062។

[2510] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត KH 00964063។

[2511] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត KH 00964063។

កើតឡើងពេលគាត់ចាកចេញពី ប៉ុល ពត[2512]។ គាត់រស់នៅវៀតណាមរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨[2513]។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានចូលរួមជាមួយមិត្តភក្តិកម្ពុជាខ្លះហើយពួកគេរួមគ្នាបង្កើតកងវរសេនាតូចពីរ និងបានចូលរួមជាមួយវៀតណាមក្នុងការវាយប្រហារខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជា[2514]។

1249. នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់គាត់ ឯកសារ D34.1.9 តាប៉ែត បានលើកឡើងថា នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រោយការរំដោះ គាត់ "នៅជាមួយ រួមជាមួយនឹងដែលមាន ប៉ុល ពត" ប៉ុន្តែ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ជីវិតរបស់គាត់ "មានការលំបាក ប៉ុត ពត រកចាប់ គំរាមកំហែងចាប់ ផ្លាស់ប្តូរ ដែលរំដោះហើយហ្នឹងរហូតដល់ ៧៩ នេះ ៧៥-៧៩ ហ្នឹង"[2515]។ គាត់បានឆ្លើយថា គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនប្រហែលនៅក្នុងខែកញ្ញា ឬខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨[2516]។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា "អាម៉ុក និងកងការពារ ហើយទាហានមួយឡូន" បានបង្ខំគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ឲ្យឡើងរថយន្ត និង "ជិះមកជាមួយវា" ទៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ ពេលពួកគាត់មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ គាត់បានលើកឡើងថា ពួកគេ "ដាក់ [ពួកគាត់] នៅផ្ទះមួយនៅកន្លែងបង់ក្របាម ជិតកន្លែងបង់ក្របាម [ធនាគាជាតិនៃកម្ពុជា]" នៅផ្ទះរបស់ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ទទួលភ្ញៀវ (គាត់ស្គាល់ផ្ទះនេះពីព្រោះគាត់តែងតែនៅទីនោះ ដើម្បីចូលរួមប្រជុំ ប.ក.ក) និងពួកគេត្រូវបានគេផ្តល់អាហារឲ្យហូប[2517]។ គាត់មិនបានពន្យល់ពីអ្វីដែលបានកើតឡើងចំពោះតាម៉ុក កងការពាររបស់គាត់ ឬទាហានមួយឡាន ដែលបានអមដំណើរគាត់ និងប្រពន្ធរបស់គាត់ទៅទីក្រុងភ្នំពេញទេ។ បន្ទាប់មក គាត់បានឆ្លើយថា ទាហានមួយក្រុមមកពីកំពង់ស្ពឺ បាននាំគាត់ទៅកំពង់ស្ពឺ[2518] ដែលនៅទីនោះ

[2512] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត KH 00964062។

[2513] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត KH 00964062។

[2514] ឯកសារ D34.1.10 បទសម្ភាសន៍ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត KH 00964062។

[2515] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី៣ KH 00965615។

[2516] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី៣ KH 00965615។

[2517] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី៣ KH 00965622-00965623។

[2518] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស៊្ទីវ ហេដឌ័រ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី៣ KH 00965615។

គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅបន្ទាយចាន់រង្សីហើយគាត់នៅទីនោះរហូតដល់ពេលវៀតណាមចូលមក[2519]។

1250. ភស្តុតាងផ្ទាល់របស់គាត់ និងភស្តុតាងផ្សេងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង ផ្ទុយពីចម្លើយរបស់ ហេង ទារ ដែលថា គាត់ត្រូវបាន "ចាប់ខ្លួន"។ ហួន ជឿម បានបញ្ជាក់ថា តាប៉ែត "គេចខ្លួនទៅព្រៃនាម ដល់ពេលវៀតណាមចូល ទើបគាត់ចេញមកវិញ"[2520] ហើយ ឈន វន បានឆ្លើយថា តាប៉ែត "កាលណោះមិនបានចាប់គាត់ទេ ដោយសារតែគាត់ទៅភ្នំពេញ"[2521]។ វី ផាន់ បានឃើញគាត់នៅក្នុងការប្រជុំនៅទំនប់កង្អូត នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលក្នុងការប្រជុំនោះ តាប៉ែតបានប្រកាសថា "តា ទិត្យ" ដែលមកពីភូមិភាគនិរតី មក "ជួយដឹកនាំពួកយើងនៅក្នុងតំបន់ ១"[2522]។ អង្គរក្សរបស់គាត់ឈ្មោះ ឈាន ប៊ា មានវត្តមាន នៅពេល "និរសាររបស់តាម៉ុក មកប្រាប់ថាឲ្យតាប៉ែត រៀបចំឥវ៉ាន់ឲ្យទៅនៅកន្លែងផ្សេង"[2523] ហើយយោងតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ រឿងនេះកើតឡើងនៅខែតុលា ឬវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2524]។ ឈន វន ក៏បានឆ្លើយដែរថា ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់បានជួបតាប៉ែត ហើយគាត់បានប្រាប់គាត់ថា "គេឲ្យគាត់កាប់ឫស្សីមួយថ្ងៃមួយគុម្ពនៅភ្នំឱរ៉ាល់ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ"[2525]។

1251. ពេលវេលានៃការធ្វើដំណើររបស់ ហេង ទារ ទៅទីក្រុងភ្នំពេញ ក៏ត្រូវបានលើកឡើងផងដែរនៅក្នុងចម្លើយរបស់សាក្សីផ្សេងទៀត។ វី ផាន់ បានឃើញគាតនៅក្នុងការប្រជុំនៅទំនប់កង្អូត នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលក្នុងការប្រជុំនោះ តាប៉ែតបានប្រកាសថា "តា ទិត្យ" ដែលមកពីភូមិភាគនិរតី មក

[2519] ឯកសារ D34.1.9 កិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស្ទីវ ហេឌឺរ ជាមួយ ហេង ទារ ហៅ តាប៉ែត ទំព័រទី៣ KH 00965617។

[2520] ឯកសារ D118/106 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ជឿម ឆ.៨-១១ KH 00951903-00951905។

[2521] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.២០-២៤ KH 00960678-00960679។

[2522] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។ *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥៨។

[2523] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2524] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣៥។

[2525] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

"ជួយដឹកនាំពួកយើងនៅក្នុងតំបន់ ១"[2526]។ អង្គរក្សរបស់គាត់ឈ្មោះ ឈាន ប៊ា មានវត្តមាន នៅពេល "នីរសាររបស់តាម៉ុក មកប្រាប់ថាឱ្យតាប៉ែត រៀបចំឥវ៉ាន់ឱ្យទៅនៅកន្លែងផ្សេង"[2527] ហើយយោងតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ រឿងនេះកើតឡើងនៅខែតុលា ឬវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2528]។

1252. ដោយពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទាល់របស់តាប៉ែត និងភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា និង រី ផាន់ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ ១ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨[2529] ជាពិសេសនៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨[2530] មិនត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងទេ។ លើសពីនេះទៀត ដូចដែលបានបង្ហាញជូនខាងលើ ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថានៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហេង ទាវ ជាសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ ប.ក.ក សមាជិកគណៈមជ្ឈិម និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការបក្សតំបន់[2531]។

1253. លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចាត់ទុកថា ចម្លើយ ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលប្រមូលបានដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ មិនទទួលបាន "សច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន"[2532] ហើយព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងចម្លើយ ឬភស្តុតាងទាំងនោះ

[2526] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ រី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។ *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥៨។

[2527] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[2528] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣៥។

[2529] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៥៨។

[2530] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៧។

[2531] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២២៤។

[2532] សំណុំរឿងលេខ០០៤ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៤ (លុបជើងទំព័រ)។ សំណុំរឿងលេខ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៤។ សំណុំរឿងលេខ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៦។

ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្អែកលើ តែនៅពេលមានការបញ្ជាក់ពីប្រភពផ្សេងទៀតប៉ុណ្ណោះ[2533]។

<u>ភស្តុតាងផ្សេងទៀតទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមទីតិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1254. ដើម្បីការគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ ១ *តាមទីតិន័យ* ស.ព.អ ក៏បានដកស្រង់ផងដែរនូវ លេខ ភីវ, ឆាំ លុយ, ណុប ងឹម, រី ផាន់, ឈាន ប៊ិក, សុខ ជាតិ និង ហម សោម[2534]។ គ្មានអ្វីនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំងនេះដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ លើកឡើងថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចាត់តាំងជាផ្លូវការឱ្យធ្វើជាលេខាតំបន់ ១ ទេ។ ស.ព.អ បានលើកឡើងខុស ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំងនេះដោយមិនត្រឹមត្រូវ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ ព្យាយាមបំពេញតាមបទដ្ឋានសម្រាប់ការចោទប្រកាន់តាមរយៈបរិមាណសន្ធឹកសន្ធាប់នៃភស្តុតាងដោយមិនគិតពីភាពពាក់ព័ន្ធ ឬគុណភាពរបស់ភស្តុតាងទាំងនោះ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមទីតិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1255. ច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា ចម្លើយដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីសកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវតែដកចេញពីការវាយតម្លៃភស្តុតាង ប្រសិនបើពុំមានឱកាសក្នុងការដេញដោលលើភស្តុតាង លើកលែងតែក្នុងករណីដែលសាក្សីទទួលមរណភាព ដែលក្នុងករណីបែបនេះ "អង្គជំនុំជម្រះពុំអាចយកមកធ្វើជាសំអាងក្នុងការសម្រេចដាក់ពិរុទ្ធភាពណាមួយបានឡើយ"[2535]។ ចម្លើយផ្ទុយក្រៅផ្លូវតុលាការ និងបម្រើផលប្រយោជន៍ឱ្យខ្លួនឯងរបស់

[2533] សំណុំរឿងលេខ០០៤/០១ *ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)* ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3 កថាខណ្ឌ ១០៨ ។ សំណុំរឿងលេខ០០៤/០២ *ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៧។ សំណុំរឿងលេខ០០៤/២ *ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អោ អាន* ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៨៩។

[2534] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤៨ ជើងទំព័រ ៤២៦។

[2535] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥២១។

តាប៉ែតពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ ហើយវាមិនត្រូវបានគាំទ្រ ដោយភស្តុតាងណាមួយនៅក្នុងសំណុំរឿងឡើយ។ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវពិចារណាលើចម្លើយរបស់គាត់ឡើយ។ ស.ព.អ ពិតជាបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមនីតិន័យ* ប្រាកដមែន។

ភស្តុតាងទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1256. ជាបឋម ស.ព.អ បានអះអាងថា "សូម្បីតែមុនពេលតែងតាំងជាផ្លូវការជាលេខាតំបន់ ១ [...] យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេណែនាំជាសាធារណៈថាជាអ្នក "មកជួយដឹកនាំតំបន់ ១" ដែលយោងតាម ស.ព.អ ធ្វើឱ្យលោក យឹម ទិត្យ ក្លាយជា "មេដឹកនាំតាមព្រឹត្តិន័យដ៏មានឥទ្ធិពល"[2536]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់ដោយផ្នែកនូវចម្លើយតែមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់[2537]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។

1257. ស.ព.អ បានផ្អែកលើចម្លើយ ឆ.៣ នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន (D219 / 85)៖

> តាប៉ែតបានប្រកាសនៅក្នុងអង្គប្រជុំថា តា ទិត្យ មកពីភូមិភាគនិរតី មកជួយដឹកនាំពួកយើងនៅក្នុងតំបន់ ១។ កាលនោះ គឺមានការប្រជុំមួយយ៉ាងធំដែលចូលរួមដោយប្រជាជន ប្រធានភូមិ ប្រធានឃុំ ស្រុក ហើយមានមនុស្សទាំងអស់ប្រហែលជា ៧០០ ទៅ ៨០០ នាក់។ ការប្រជុំពេលនោះ គឺធ្វើឡើងនៅនឹងកន្លែងសាងសង់ទំនប់កង្កត[2538]។

1258. ស.ព.អ មិនពិចារណាលើផ្នែកផ្សេងទៀតនៃចម្លើយរបស់ វី ផាន ដែលក្នុងនោះ គាត់បាននិយាយថា ការប្រជុំនៅទំនប់កង្កតនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេល "តា ទិត្យ" បាន

[2536] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥។

[2537] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥ ជើងទំព័រ ៩៣។

[2538] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

មកដល់តំបន់របស់គាត់ និងថា នេះជាលើកទីមួយដែលគាត់បានឃើញ "តា ម៉ុត"[2539]។ ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ថាកិច្ចប្រជុំនេះ "ទំនង" ជាត្រូវបានធ្វើឡើង នៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៧៧[2540] ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។ វី ផាន់ បានបញ្ជាក់នៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ថា កិច្ចប្រជុំនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់លើកឡើងកាលបរិច្ឆេទថ្ងៃដែលនោះម្តងទៀត ប្រាំខែបន្ទាប់ពីគាត់បានផ្តល់ចម្លើយនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ទៅឱ្យអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃ ស.ច.ស.អ ពេលគាត់នាំដំណើរអ្នកស៊ើបអង្កេតទៅកាន់ទីតាំងជាច្រើនជិតប្រាសាទបាណន់។ នេះត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងរបាយការណ៍នៃសកម្មភាពស៊ើបអង្កេត៖

> វី បាននិយាយថា នៅពេលហៅគាត់ទៅប្រជុំក្រុមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅទំនប់កង្ហត ដោយ មានតា ម៉ុត ជាប្រធានអង្គប្រជុំ វាកំពុងរស់នៅក្នុងភូមិកំណើតរបស់គាត់ និងពុំមែន កំពុងធ្វើការនៅទំនប់នេះឡើយ[2541]។

1259. លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ បានអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បំពេញការងារ" ជាលេខាតំបន់ ១ ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2542]។ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានផ្អែកលើកំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយរបស់ លេខ ភីវ និង សុខ ជាតិ ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ វី ផាន់, ជួន ថន និង ឈឿង ប៊ាន ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅស្រុកសង្កែ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ណុប ងីម ដែលជាកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី និងមកភូមិភាគ ពាយ័ព្យនៅឆ្នាំ១៩៧៨ និងធ្វើការនៅស្រុកសំឡូតចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយរបស់ ឈាន ប៊ា ដែលជាអង្គរក្សរបស់ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ជាកម្មករធម្មតាមកពីភូមិភាគនិរតី ដែលគ្មានតំណែងអ្វីនៅក្នុង ភូមិភាគនិរតី និងមិនបានទៅភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងបទសម្ភាសន៍ របស់ ហេង ទាវ ហៅតាប៉ែតធ្វើឡើងក្រៅផ្លូវតុលាការនៅឆ្នាំ១៩៨០ ដែលបានប្រគល់ឱ្យ Stephen Heder។

[2539] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2540] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៨។

[2541] ឯកសារ D219/245 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ វី ផាន់ KH 01364043-01364044។

[2542] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៥។

ភស្តុតាងរបស់ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1260. ដូចដែលបានលើកឡើងរួចហើយនៅក្នុងចម្លើយតប ភស្តុតាងរបស់ ហេង ទាវ ហៅ តាប៉ែត ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ ហើយមិនគួរត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយ ក.ស.ច.ស ក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងឡើយ[2543]។

ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1261. ដូចបានបង្ហាញខាងលើ ឯក (អ៊ុល) ហឿន រស់នៅ និងធ្វើការនៅស្រុកត្រាំកក់ ភូមិភាគនិរតី។ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនពីកន្លែងនោះទៅភូមិភាគបូព៌ានៅឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨[2544]។ គាត់មិនដែលបានទៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ដោយសារតែវាត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះ ភស្តុតាងរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[2545]។ ជាពិសេស ភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ ទាក់ទងនឹងការផ្ទេរ "តា ទិត្យ" ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ មិនអាចជឿជាក់បានទេ និងផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ[2546]។

ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1262. ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតប ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច[2547]។ គាត់បានឆ្លើយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តង មុនការចាប់ខ្លួនតាប៉ែតដែលគេបានអះអាងពេលតាប៉ែតមកប្រជុំនៅកន្លែងរបស់ "តា ទិត្យ" និងនៅជាមួយ "តា ទិត្យ" រយៈពេល ១

[2543] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៨-១២៥១។

[2544] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៧៨។

[2545] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៧៤-៦៨៣, ១០៤៤-១១៤៧ និង ១២១០-១២១៣។ *ខាងក្រោម* កថាខណ្ឌ ១៥១០។

[2546] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២១០-១២១៣។

[2547] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣៥-១១៤២។

ម៉ោង[2548]។ គាត់ក៏បានឆ្លើយថា ក្រោយពេលគាត់រត់គេចខ្លួនទៅសហករណ៍របស់គាត់នៅខែតុលា ឬវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ រួចចូលក្នុងព្រៃ គាត់មិនបានដឹងអ្វីទេ ក្រៅពីការដែលថា "តា ទិត្យ កាន់តំបន់ ១"[2549]។ គាត់មិនបានផ្តល់ការពន្យល់ថាតើគាត់បានដឹងរឿងនោះដោយរបៀបណា ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតក៏បានឱ្យគាត់ធ្វើការពន្យល់ដែរ។ ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទេ។

ភស្តុតាងអំពីការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ *តាមព្រឹត្តិន័យ* របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1263. ចុងក្រោយ ចំពោះការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ*តាមព្រឹត្តិន័យ* របស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ក្នុងស្រុកនានានៃតំបន់ ១ ស.ព.អ បានផ្អែកលើភស្តុតាងដូចខាងក្រោម៖

- នៅស្រុកគាស់ក្រឡ ស.ព.អ ផ្អែកលើសាក្សីតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ គឺ លេខ ភីវ[2550]

- នៅស្រុកសង្កែ ស.ព.អ ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីបីនាក់ គឺ ឈឿង ប៊ាន, សុខ ជាតិ និង វី ផាន់

- នៅស្រុកសំឡូត ស.ព.អ ផ្អែកលើសាក្សីម្នាក់ ឈ្មោះ ណុប ធីម

- ស.ព.អ ផ្អែកផងដែរលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ជួន ថន ប៉ុន្តែ សាក្សីនេះផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ៣ និងមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងតំបន់ ១ ទេ។

[2548] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២៥-ឆ.២៦ KH 00998557។

[2549] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៣ ឆ.៩, KH 00960662-00960663, KH 00960664។

[2550] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៥០-១៥៣។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ* ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១</u>
<u>*តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ស្រុកគាស់ក្រឡ)</u>

1264. ដោយផ្អែកទៅលើចម្លើយរបស់សាក្សីតែម្នាក់ ស.ព.អ បានអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ជាអ្នកគ្រប់គ្រងដោយសំខាន់ និងដោយផ្ទាល់លើស្រុកគាស់ក្រឡ"[2551]។ ភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះទេ។

1265. លេខ ភីវ បានផ្តល់ចម្លើយទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក[2552]។ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ជាប្រធានសហករណ៍ធិបតី នៅស្រុកគាស់ក្រឡ ដែលនៅពេលនោះ គាត់ត្រូវបានគេដកចេញ និងក្លាយជាអនុរបស់តាយាន ប្រធានសហករណ៍ចក/កកោះ ក្នុងស្រុកមោងឫស្សី[2553]។

1266. ក្នុងចម្លើយលើកដំបូងរបស់គាត់ (ឯកសារ D219/210) លេខ ភីវ បានឆ្លើយថា គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់ធ្វើជាប្រធានសហករណ៍ធិបតី ក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ[2554]។ គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" ក្លាយជាលេខាតំបន់ ១ ពេលគាត់ជាអនុប្រធាននៅសហករណ៍ចក/កកោះ ក្នុងស្រុកមោងឫស្សី និងក្រោយការបាត់ខ្លួនរបស់តាប៉ែត នៅរដូវវស្សា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលដឹកជញ្ជូនកណ្តាប់យកទៅស្ទួង[2555]។ ពុំមានការពន្យល់ថាតើគាត់ដឹងរឿងនេះដោយរបៀបណាទេ។

1267. លេខ ភីវ បាននិយាយថា គាត់មិនប្រាកដទេថា "តា ទិត្យ" កាន់តំណែងជាលេខាតំបន់ ១ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពីព្រោះ "តា ទិត្យ" បានបាត់ខ្លួន រយៈពេលប្រហែលកន្លះឆ្នាំមុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំ ហើយតាយាន (ដែលជាប្រធានសហករណ៍ចក/កកោះ ក្នុងស្រុកមោងឫស្សី) បានក្លាយជាអ្នកជំនួសគាត់[2556]។ ចម្លើយនេះធ្វើឱ្យមានការសង្ស័យខ្លាំងទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ ដោយសារតែគាត់ហាក់ដូចជាមិនមែននិយាយពី "តា

[2551] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៥៣។

[2552] ឯកសារ D219/210 ឯកសារ D219/236 និង ឯកសារ D219/292 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ។

[2553] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.១-ឆ.២, KH 01074047 ឆ.៧, KH 01074048។

[2554] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៥ KH 01074048។

[2555] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៣-ឆ.៥, KH 01074047-01074048។ រដូវវស្សានៅប្រទេសកម្ពុជា រាប់ចាប់ពីខែឧសភា ដល់ខែវិច្ឆិកា។

[2556] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.១០ KH 01074049។

ទិត្យ" ប៉ុន្តែពីមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀត។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរបំភ្លឺពីចម្លើយនេះ បែរជាបញ្ឈប់បទសម្ភាសន៍ ក្រោយសួរបាន ១០ សំណួរ នៅម៉ោង ១២.៣០ ដោយបញ្ជាក់ថា "យើងពុំមានពេលគ្រប់គ្រាន់ទេ នៅថ្ងៃនេះ"[2557]។

1268. ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ជាការសំខាន់ដែលត្រូវបង្ហាញថា លេខ ភីវ មានការយល់ច្រឡំខ្លាំងអំពីការប្រជុំដែលត្រូវបានអះអាងថាបានធ្វើឡើងដោយបុគ្គលដែលគាត់ចាំបានថាជា "តា ទិត្យ"។

1269. ដំបូង គាត់បាននិយាយថា ពេលគាត់ជាអនុរបស់តាយាន (នៅសហករណ៍ចក/កកោះ ក្នុងស្រុកមោងឫស្សី) ប្រធានគណៈសហករណ៍ និងអនុទាំងអស់ត្រូវបានហៅឱ្យទៅប្រជុំនៅអន្លង់វិល និងវត្តតាមឹមក្នុងស្រុកសង្កែ ដែលដឹកនាំដោយ "តា ទិត្យ"[2558]។

1270. ក្រោយមក គាត់បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់ និងនិយាយថា ក្រោយពេលតាយានដែលជាគណៈស្រុកគាស់ក្រឡបានបាត់ខ្លួន "តា ទិត្យ" ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំជំនួស ហើយថា គាត់បានកត់សម្គាល់ឃើញថា សមាជិកគណៈសហករណ៍ដែលដែលបានចូលរួមប្រជុំដឹកនាំដោយតាយាន និងតាប៉ែតក៏បានចូលរួមប្រជុំដឹកនាំដោយ "តា ទិត្យ" ដែរ[2559]។ នេះផ្ទុយនឹងចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា គាត់ត្រូវបានផ្ទេរ និងដកចេញពីស្រុកគាស់ក្រឡ ទៅស្រុកមោងឫស្សី មុន "តា ទិត្យ" មកដល់[2560]។ ក្នុងភស្តុតាងរបស់គាត់ មិនច្បាស់ទេថាតើគាត់និយាយពីការប្រជុំនៅស្រុកគាស់ក្រឡ ស្រុកមោងឫស្សី ឬនៅស្រុកសង្កែ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរបំភ្លឺពីភាពមិនច្បាស់លាស់នេះក្នុងភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ទេ។

1271. ក្នុងបទសម្ភាសន៍លើកទីពីរ (ឯកសារ D219/236) ជាជាងសួរបំភ្លឺពីការយល់ច្រឡំក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍លើកទីមួយរបស់ លេខ ភីវ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ពីកិច្ចសម្ភាសន៍លើកទីមួយ ដោយចាប់ផ្តើមសំណួររបស់គាត់ជាមួយនឹងការលើកឡើងដែលនាំឱ្យយល់ខុសខាងក្រោម៖

[2557] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ស/ឆ.១១ KH 01074049។

[2558] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៤ KH 01074048។

[2559] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៦ KH 01074048។

[2560] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៣-ឆ.៥ KH 01074047-01047048។

សៈ លោកបាននិយាយនៅកិច្ចសម្ភាសពីលើកមុនថា លោកបានទៅចូលរួមប្រជុំដែល តា ទិត្យ ជាអ្នករៀបចំ។ នៅពេលដែលលោកជាប្រធានសហករណ៍នៅភ្នំធិបតី ហើយទៅប្រជុំជាមួយតា ទិត្យ តើលោកមានធ្លាប់បានឮសួរគាត់និយាយអំពីខ្មាំង ឬក៏ពួកក្បត់ដែរឬទេ? ហើយថាតើត្រូវធ្វើយ៉ាងម៉េចដើម្បីទប់ទល់ជាមួយពួកខ្មាំង និងពួកក្បត់?[2561]

1272. វិធីក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅសាក្សីនេះនាំឱ្យមានការរៀបរាប់ខុស និងនាំឱ្យចម្លើយដែលសាក្សីឆ្លើយ លែងមានតម្លៃជាភស្តុតាង។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនដែលសុំឱ្យ លេខ ភីវ ធ្វើការបំភ្លឺពីការភាន់ច្រឡំទៅលើការប្រជុំ ដែលត្រូវបានអះអាងថាបានរៀបចំនៅអន្លង់វិល និងវត្តតាម៉ឹម ក្នុងស្រុកសង្កែទេ ឬថាតើគាត់ដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ជាលេខាតំបន់ ១ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយរបៀបណាទេ។ ប៉ុន្តែ លេខ ភីវ បានផ្តល់ការពន្យល់ដោយខ្លួនឯង ដែលនាំមានការភាន់ច្រឡំ៖

គាត់[តាទិត្យ]ជាគណៈតំបន់ ១។ ខ្ញុំមិនដឹងពីតំណែងច្បាស់រវាងតាប៉ែត និងតា ទិត្យនោះទេ។ នៅពេលដែលតា ទិត្យនិយាយនៅក្នុងក្នុងអង្គប្រជុំ ខ្ញុំក៏ស្តាប់គាត់ទៅ[2562]។

1273. លេខ ភីវ មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ ហើយភស្តុតាងផ្ទុយ និងច្របូកច្របល់របស់គាត់ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ពុំមានភស្តុតាងផ្សេងទៀតក្នុងសំណុំរឿងដែលគាំទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះទេ។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទាក់ទងការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ លើស្រុកគាស់ក្រឡ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ។

ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ តាមព្រឹត្តិន័យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ស្រុកសង្កែ)

1274. សុខ ជាតិ បានផ្តល់បទសម្ភាសន៍ចំនួនបីលើកជាមួយ ស.ច.ស.អ នៅឆ្នាំ២០១៦[2563]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ ស.ព.អ បាន

[2561] ឯកសារ D219/236 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ស/ឆ.១៨ KH 01080844។

[2562] ឯកសារ D219/236 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.១៨ KH 01080844។

ជ្រើសរើសដោយឯកឯងនូវចម្លើយពីរពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយ ក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានារបស់ សុខ ជាតិ ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងរបស់គាត់។

1275. នៅដើមដំបូងនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧៥ សុខ ជាតិ ត្រូវបានពូរបស់គាត់ តាប៉ែត ចាត់តាំងឱ្យទទួលបន្ទុកលើកងចល័តតំបន់ ដើម្បីសង់ទំនប់ស្ទឹងកង្កួត (ទំនប់កង្កួត ស្រុកសង្កែ)[2564]។ សុខ ជាតិ ទទួលបន្ទុកលើមនុស្ស ៦000 នាក់[2565]។ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ សុខ ជាតិ ត្រូវបានដកចេញពីកងចល័តតំបន់ និងចាត់តាំងឱ្យធ្វើការនៅទួលម្ទេស[2566]។ គាត់នៅទួលម្ទេស (ស្រុកគាស់ក្រឡ) រហូតដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១ ៩៧៨ ពេលគាត់រត់គេចខ្លួនចូលក្នុងព្រៃ និងក្លាយជាទាហានប៉ាវ៉ាឱ្យ សឺន សាន[2567]។ ពេលគាត់ធ្វើការនៅទំនប់កង្កួត មេបញ្ជាការរបស់គាត់គឺ ខេន ភេទស្រី ដែលមកពីខេត្តពោធិ៍សាត់[2568] ដើម្បីគ្រប់គ្រងទំនប់កង្កួត[2569] ហើយតាវ៉ាញនៅ "ថ្នាក់ស្រុក"[2570]។ សុខ ជាតិ មិនបានផ្តល់ព័ត៌មាន ហើយគាត់ក៏បានមិនត្រូវគេសួរថាតើអ្នកណាជាមេបញ្ជាការរបស់គាត់ពីខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ពេលគាត់និយាយថា គាត់ធ្វើការនៅទួលម្ទេស។

1276. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយពីរពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់ សុខ ជាតិ ដែលក្នុងនោះ គាត់បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ ហ្នឹងនិយាយទៅពួកនិរតី

[2563] ឯកសារ D219/654 ឯកសារ D219/689 និង ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ។

[2564] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៦៦ KH 01196541។

[2565] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៥-ឆ.៩ KH 01196530-01196531។ ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៣ KH 01205200។

[2566] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១១ KH 01196531។ ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤ KH 01205200 ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01205205។

[2567] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១២-ឆ.១៨, KH 01196531-01196532។ ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៥-ឆ.១០ KH 01205200-01205201 ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01205205។

[2568] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៣១-ឆ.៣៣ KH 01205205។

[2569] ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១២-១៣ KH 01244161។

[2570] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៥៦ KH 01196540។

បញ្ជូនទៅគ្រប់គ្រងគ្រប់សហករណ៍នៅតំបន់១" និងថា "តា ទិត្យចូលនៅកាន់កាប់ មុនខ្ញុំរត់ចូលព្រៃ"[2571]។

1277. ស.ព.អ មិនបានពិនិត្យភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ មួយផ្នែកធំ ដែលបង្ហាញថា ចម្លើយរបស់គាត់ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទាល់តែសោះ។ សុខ ជាតិ បានឆ្លើយថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកតំបន់របស់គាត់ ក្រោយពេលទំនប់កង្កួតបាក់[2572] ហើយថា គាត់ "គ្រប់គ្រងលើមិត្តខេន"[2573]។ គាត់ក៏បានបញ្ជាក់ដែរថា គាត់មិនដឹងថាពេលណា "តា ទិត្យ" មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យទេ[2574]។ សុខ ជាតិ បានទទួលបញ្ជាទាំងអស់ពី "មិត្តខេន"[2575] ហើយមិត្តខេនមិនដែលប្រាប់គាត់ថាគាត់បានទទួលបញ្ជាពី "តា ទិត្យ"[2576] ទេ ប៉ុន្តែ សុខ ជាតិ សន្មតថា "តា ទិត្យ" ជាអ្នកទទួលបន្ទុកពីព្រោះ "មិត្តខេន មកប្រជុំអ៊ីចឹង ច្រើនហៅអង្គការ ហើយខ្ញុំគិតថា អង្គការមាននរណាគឺមានតែតា ទិត្យ និងក្រុមតា ទិត្យដែលគេគ្រប់គ្រងនៅពីលើ"[2577]។ ការសន្មតរបស់គាត់ផ្អែកលើ "ការនិយាយតៗគ្នា"[2578]។ សុខ ជាតិ ក៏បានលើកឡើងដែរថា ក្នុងរបបកុម្មុយនីស្តរក្សាការសម្ងាត់សំខាន់ណាស់ និងថា គាត់បានដឹងហេតុការណ៍តែនៅ "កន្លែងដែលគាត់ធ្វើការ" ប៉ុណ្ណោះ[2579]។ គាត់មិនដឹងថាតើប្តូរបស់គាត់ តាប៉ែត ធ្វើការនៅក្នុងតំបន់ផ្សេងទៀតក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យទេ[2580] ហើយក៏គាត់ក៏មិនដឹងថា តាប៉ែតធ្វើការនៅថ្នាក់ភូមិភាគជាមួយតាញឹមដែរ[2581]។

[2571] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២០ KH 01205203 ឆ.៨១ KH 01205217-01205218។

[2572] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01205202-01205203។

[2573] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២១ KH 01205203។

[2574] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២០ KH 01205203។

[2575] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២២ KH 01205203។

[2576] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤៧ KH 01205209។

[2577] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២៣ KH 01205203-01205204 ឆ.៤៨-ឆ.៥០, KH 01205209។

[2578] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៥០ KH 01205209។ ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៦-ឆ.១១ KH 01244159-01244161។

[2579] ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១៣ KH 01244161។

[2580] ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២-ឆ.៥ KH 01244159-01244160។

1278. សុខ ជាតិ ត្រូវបានគេអះអាងថាបានជួប "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅវត្ត បាណន់លើ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧[2582] ពេលគាត់ធ្វើការនៅទួលម្ទេសហើយ[2583]។ សុខ ជាតិ បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានណែនាំខ្លួននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទេ ហើយអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតក៏មិនត្រូវបានណែនាំខ្លួនដែរ[2584]។ ដូច្នេះ មិនច្បាស់ទេថា សុខ ជាតិ បានដឹងថា មនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមមនុស្សផ្សេងទៀតក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះជា "តា ទិត្យ" ដោយរបៀបណាទេ ដោយហេតុថាមនុស្ស "បាននិយាយតៗគ្នា ខ្សឹបខ្សៀវពីអ្នកមានអំណាចមកថ្មី" ដោយមិនបញ្ជាក់ឈ្មោះ[2585]។ លើសពីនេះទៀត សុខ ជាតិ បានឆ្លើយយ៉ាងច្បាស់ថា អ្នកគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ ខេន មិនដែលលើកឡើងពីឈ្មោះណាម្នាក់ឡើយ[2586]។

1279. ផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ សុខ ជាតិ បានឆ្លើយថា គាត់ មិនដឹង ថាតើ "តា ទិត្យ" កាន់តំណែងជាផ្លូវការណាមួយ នៅពេលដែលគាត់មានវត្តមាន ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅវត្តបាណន់លើ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧[2587]។ តាប៉ែត ពូរបស់ សុខ ជាតិ មិនដែលប្រាប់គាត់ពីអ្វីមួយទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ទេ ហើយគាត់ក៏មិនដឹងថា ពួកគេធ្វើការជាមួយគ្នាដែរ[2588]។ សុខ ជាតិ មិនដឹងថាអ្នកណាធ្វើការជិតស្និទ្ធជាមួយ "តា ទិត្យ"[2589] ទេ។ គាត់ក៏បានឆ្លើយដែរថា គាត់បានទៅសួរសុខទុក្ខពូរបស់គាត់ តាប៉ែត ជាច្រើនដង ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ មុនពេលគាត់រត់គេចខ្លួន

[2581] ឯកសារ D219/765 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៣ KH 01244159-0124460 "ខ្ញុំអត់ដឹង ការងារអ្នកធំយើងធ្វើការជាមួយគាត់ដែរ តែប្រហែលធ្វើការនៅភូមិភាគដឹង តែខ្ញុំអត់នៅហ្នឹង ខ្ញុំអត់ដឹង"។

[2582] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៧៥-៧៦ KH 01196543-01196544។ ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤០ KH 01205207។

[2583] ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.១១, KH 01196531។ ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤, KH 01205200 ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01205205។

[2584] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤៤ KH 01205208។

[2585] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៥០ KH 01205209។

[2586] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២៣ KH 01205203 ឆ.៤៨-ឆ.៥០ KH 01205209។

[2587] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៤៥ KH 01205208។

[2588] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៣៧-ឆ.៣៩ KH 01205207។

[2589] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៩២-ឆ.៩៤ KH 01205220-01205221។

ចូលព្រៃនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់មិនបានកត់សម្គាល់ថា "[តាប៉ែត]បាត់ខ្លួនហើយ" មុនពេលគាត់រត់គេចខ្លួន[2590]។

1280. ភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាមួយទៀតនៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ គឺថា គាត់បានឮថា តាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧៧ ខណៈពេលដែលគាត់នៅក្នុងព្រៃ[2591]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សុខ ជាតិ បានរត់គេចចូលក្នុងព្រៃនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[2592]។

1281. សុខ ជាតិ មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ (សុខ ជាតិ និយាយពី "ការនិយាយតៗគ្នា") និងការស្មាន ហើយដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ*ទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ស្រុកសង្កែ)</u>

1282. វី ផាន់ បានផ្តល់ចម្លើយតែមួយលើកទៅ ក.ស.ច.ស[2593]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់។

1283. បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ វី ផាន់ ត្រូវបានចាត់ឱ្យធ្វើជាប្រធានភូមិកំប៉ាង ក្នុងស្រុកសង្កែ តំបន់ ១។ វី ផាន់ បានឆ្លើយថា ពេលក្រុមពួកនិរតីមកដល់ ពួកគេបានចាត់សមាជិករបស់ខ្លួនធ្វើជាប្រធានភូមិ ហើយគាត់ក្លាយជាអនុភូមិ[2594]។

[2590] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២៦-ឆ.២៨ KH 01205204។

[2591] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២៤-ឆ.២៥ KH 01205204។

[2592] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២៤-ឆ.២៥ KH 01205204។

[2593] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់។

[2594] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១ KH 01040093។

1284. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយមួយចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ វី ផាន់ ដែលក្នុងនោះ វី ផាន់ បាននិយាយថា "ប្រធានតំបន់ ១ កាលនោះ គឺជាអ្នកមកពីភូមិភាគនិរតីដែរ គឺឈ្មោះតា ទិត្យ"[2595]។ វី ផាន់ មិនត្រូវបានសួរថាតើ គាត់ដឹងថា "តា ទិត្យ" ជាប្រធានតំបន់ ១ យ៉ាងដូចម្តេចទេ។

1285. វី ផាន់ ចងចាំថា ប្រធានគណៈតំបន់ ១ ដំបូងគេ គឺតាសាយ ដែលក្រោយមកត្រូវបានជំនួសដោយតាវ៉ាញ។ បន្ទាប់ពីតាវ៉ាញត្រូវបានចោទថាបានរៀបចំផែនការបោះបោរ គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយតាប៉ែត មកជំនាស់គាត់។ វី ផាន់ បាននិយាយថា មួយឆ្នាំក្រោយមក "តា ទិត្យ" បានជំនួសតាប៉ែត[2596] ប៉ុន្តែ គាត់មិនផ្តល់ប្រភពនៃព័ត៌មាននេះ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវបានសុំឱ្យពន្យល់ដែរ។

1286. វី ផាន់ ចងចាំផងដែរថា តា ទិត្យបានមកដល់ក្នុងតំបន់របស់គាត់ នៅខ្ទង់ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2597] និងថា លើកដំបូងដែលគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" គឺនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅទំនប់កង្កូត ដែលនៅពេលនោះ តាប៉ែតបានប្រកាសថា "តាទិត្យ" ដែលមកពីភូមិភាគនិរតី មក "ជួយដឹកនាំពួកយើងនៅតំបន់១"[2598]។ ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ថាកិច្ចប្រជុំនេះ "ទំនង" ជាត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧[2599] ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។ វី ផាន់ បានបញ្ជាក់នៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ថា កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់លើកឡើងកាលបរិច្ឆេទថ្ងៃដដែលនោះម្តងទៀត ប្រាំខែបន្ទាប់ពីគាត់បានផ្តល់ចម្លើយនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ទៅអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃ ស.ច.ស.អ ពេលគាត់នាំដំណើរអ្នកស៊ើបអង្កេតទៅកាន់ទីតាំងជាច្រើនជិតប្រាសាទបាណន់។ នេះត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងរបាយការណ៍នៃសកម្មភាពស៊ើបអង្កេត៖

[2595] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.២ KH 01040093។

[2596] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2597] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2598] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2599] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៨។

វី បាននិយាយថា នៅពេលហៅគាត់ទៅប្រជុំក្រុមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅទំនប់កង្អួត ដោយមានតា ទិត្យ ជាប្រធានអង្គប្រជុំ វាកំពុងរស់នៅក្នុងភូមិកំណើតរបស់គាត់ និងពុំមែនកំពុងធ្វើការនៅទំនប់នេះឡើយ [2600]។

1287. វី ផាន់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ទេ។ គេមិនដឹងថា វី ផាន់ ដឹងថា "តា ទិត្យ" ជាប្រធានតំបន់ ១ ពីប្រភពណាទេ។ ការសន្និដ្ឋានរបស់ វី ផាន់ មើលទៅគ្រាន់តែយោបល់របស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ។ គាត់ត្រូវបានគេអះអាងថាបានឮថា "តា ទិត្យ" មក "ជួយដឹកនាំពួកយើងនៅតំបន់១" ដោយតាប៉ែត នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2601]។ "ជួយដឹកនាំ" មិនស្មើនឹងធ្វើជាលេខាទេ។ លើសពីនេះទៀត គឺលេខាតំបន់ ១ តាប៉ែត ដែលធ្វើការប្រកាសនេះ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ិន ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ស្រុកសង្កែ)</u>

1288. ឈឿង ប៊ិន បានផ្តល់ចម្លើយចំនួនបួនលើកទៅ ស.ច.ស.អ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៥[2602]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១[2603] ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ឈឿង ប៊ិន និងមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូលទេ។

1289. ឈឿង ប៊ិន មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥[2604]។ ចម្លើយរបស់គាត់អំពីការងាររបស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មិនស៊ីចង្វាក់គ្នា និងមានភាពច្របូកច្របល់។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ ឈឿង ប៊ិន បានឆ្លើយថា ក្នុងអំឡុងរបប

[2600] ឯកសារ D219/244 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ EN 01080973។

[2601] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2602] ឯកសារ D219/368 ឯកសារ D219/430 ឯកសារ D219/465 ឯកសារ D219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន។

[2603] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥។

[2604] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន KH 01110173។

ខ្មែរក្រហម គាត់ជាកម្មករចល័តនៅស្រុកបាណន់ តំបន់ ១ ភូមិភាគពាយ័ព្យ[2605] និងថា នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់ត្រូវបានចាត់ឱ្យធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត[2606]។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយក្រោយ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយ និងនិយាយថា គាត់ធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥[2607]។ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ ឈឿង ប៊ាន បានបញ្ជាក់ថា គាត់គ្មានតំណែងអ្វីទេក្នុងកងចល័តរបស់គាត់[2608] ដែលនេះគេអាចយល់បាន ដោយសារអាយុរបស់គាត់នៅពេលនោះ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយក្រោយ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរដំណើររឿងរបស់គាត់ និងនិយាយថា គាត់ជាមេពួកក្នុងកងចល័តដាច់ខាតនៅខែ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៦[2609] ដែលស្ថិតក្រោមការបញ្ជាផ្ទាល់របស់តំបន់ ១[2610] និងគ្រប់គ្រងដោយអនុលេខាតំបន់ ១ តាព្រំ[2611]។ ចម្លើយនេះមិនអាចជឿជាក់បានទេ ពីព្រោះនៅពេលនោះ គាត់មានអាយុ ១៦ ឆ្នាំ។ យោងតាមចម្លើយរបស់សាក្សីមួយចំនួន ក្មេងដែលមានអាយុប៉ុននោះ ត្រូវបានចាត់ចូលក្នុងកងកុមារ[2612]។

2605 ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ស/ឆ.១ KH 01110173។

2606 ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៦-ឆ.៧ KH 01110174-01110175។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១ KH 01122395។

2607 ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៥២ KH 01122405។

2608 ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៨ ឆ.៦៨ KH 01110176 និង KH 01110182។

2609 ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៣ KH 01122396-01122397។

2610 ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២-ឆ.៤ KH 01122395។

2611 ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៦ KH 01122395-01122396។

2612 ឯកសារ D219/409 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អាង ស ឆ.១ ឆ.៦ ឆ.៧ ឆ.៨ ឆ.១២, KH 01117266-01117268។ យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៤ឆ្នាំ KH 01117265។ ឯកសារ D219/143 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អួន ផល្លី ឆ.១ ឆ.៤, KH 01056133-01056134, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៣ឆ្នាំ KH 01056132។ ឯកសារ D219/764 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឿន សារឿត ឆ.២ ឆ.៣ ឆ.២៩ ឆ.៣៧ ឆ.៥៧ KH 01244143-01244150, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ៥ឆ្នាំ KH 01244142។ ឯកសារ D219/652 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ល្អម ញ៉ាញ់ ឆ.៧ KH 01244144, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៦ឆ្នាំ KH 01244142។ ឯកសារ D118/17 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គ្រិប រ៉ូន ឆ.១ ឆ.២ ឆ.៣ KH 00891124, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១២ឆ្នាំ KH 00891124។ ឯកសារ D219/644 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុម យាង ឆ.៩ KH 01187878, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១២ឆ្នាំ KH 01187877។ ឯកសារ D219/100 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹង ផែន ឆ.២០ ឆ.២១ KH 01043209, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៩ឆ្នាំ KH 01043206។ ឯកសារ

1290. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយផ្ទុយគ្នារបស់ ឈឿង ប៊ុន[2613] ថា "តា ម៉ុក" ឡើងកាន់អំណាច មុន ឬនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពីព្រោះតា ម៉ុកដឹកនាំការប្រជុំ

D219/184 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ហ៊ឹម ស៊ីនួន ឆ.២៨ ឆ.៣៣ KH 01067990-01067991, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 01067985។ ឯកសារ D118/229 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គួយ ប៊ុនធឿន ឆ.១៥ KH 00985457, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 00985454។ ឯកសារ D219/588 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គុយ យ៉ុន ឆ.៨ ឆ.៩ ឆ.១២ ឆ.១៥ KH 01167577-01167578, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 01167576។ ឯកសារ D219/611 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឡូម សាវួន ឆ.៤៥ ឆ.៤៦ ឆ.៤៧ KH 01176410-01176411, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៤ឆ្នាំ KH 01176405។ ឯកសារ D118/226 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ង៉ែត វុត ឆ.២៤ KH 00985416, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១២ឆ្នាំ KH 00985413។ ឯកសារ D118/122 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ចឹក ប៊ុនរឿន ឆ.៧ ឆ.៨ KH 00955680, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៤ឆ្នាំ KH 00955678។ ឯកសារ D118/175 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វ៉ឺន ដារ៉ា ឆ.១១ ឆ.៣០, KH 00973946, KH 00973948 យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១១ឆ្នាំ KH 00973944។ ឯកសារ D219/269 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យន់ សារឿន ឆ.២៣ ឆ.២៤ ឆ.២៥ KH 01088853, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 01088849។ ឯកសារ D118/190 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ម៉ី ពៅ ឆ.១៣ ឆ.១៩ KH 00977045-00977046, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៤ឆ្នាំ KH 00977043។ ឯកសារ D219/503 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឈុំ ហុន ឆ.១០ ឆ.២៧, KH 01146361, KH 01146365, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៧ឆ្នាំ KH 01146358។ ឯកសារ D219/307 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ប៉ាល់ យ៉ុង ឆ.៣ ឆ.៤, KH 01096595 យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៨ឆ្នាំ KH 01096594។ ឯកសារ D219/25 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ស សម័យ ឆ.១៦ ឆ.២៦, KH 01029974-01029975, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១២ឆ្នាំ KH 01029972។ ឯកសារ D219/192 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យ៉ាប់ ស៊ីឌិត ឆ.៩ ឆ.១១ ឆ.២៥ KH 01068083-01068085, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៣ឆ្នាំ KH 01068082។ ឯកសារ D119/120 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សម ស័ក្ក ឆ.២៧ KH 00984308, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១២ឆ្នាំ KH 00984304។ ឯកសារ D119/131 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ចង ធឿយ ឆ.៧ ឆ.៣២ KH 00996492, KH 00996495, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៧ឆ្នាំ KH 00996490។ ឯកសារ D119/112 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទិល សេងលី ឆ.៤ KH 00982230, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 00982229។ ឯកសារ D219/919 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វង់ សន ឆ.១០ ឆ.៦៤ ឆ.៦៥ KH 01390482, KH 01390487, KH 01390488, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៣ឆ្នាំ KH 01390480។ ឯកសារ D219/729 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ប៉ាន សាមុត ឆ.១១ ឆ.១២ KH 01214601, យោងតាមថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់គាត់ មានអាយុ១៥ឆ្នាំ KH 01214599។

[2613] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥ ជើងទំព័រ ៨០។

កងចល័តនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨, ថា "តា ទិត្យ" ជំនួសតាប៉ែតនៅខែកក្កដា ឬសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ និងថា តា ទិត្យ ជំនួនតាប៉ែតនៅខែកក្កដា ឬសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[2614]។

1291. ស.ព.អ មិនបានវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ទាំងមូលទេ ដោយមិនពិចារណាលើអាយុរបស់ ឈឿង ប៊ាន នៅក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ និងការផ្លាស់ប្តូរចម្លើយញឹកញាប់របស់គាត់នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទាំងបួនរបស់គាត់។ តាមការវិភាគត្រឹមត្រូវលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយអាចសន្និដ្ឋានថា ព័ត៌មានដែល ឈឿង ប៊ាន បានផ្តល់ទៅឱ្យអ្នកស៊ើបអង្កេតនៃ ស.ច.ស.អ គឺគាត់ដឹងពីអ្នកដទៃ ភាគច្រើនក្រោយពេលរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ នៅឆ្នាំ១៩៧៩[2615]។ ដូច្នេះ មិនអាចធ្វើការផ្ទៀងផ្ទាត់ចម្លើយរបស់គាត់ពីប្រភពដើមបានទេ (ដោយហេតុថា មនុស្សភាគច្រើនដែលគាត់បានលើកឡើង ស្លាប់ ឬគាត់មិនដឹងថាពួកគេនៅទីណាទេ)[2616] ឬប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់គាត់មិនច្បាស់លាស់។

[2614] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១១៧ KH 01122418។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៥ KH 01122413។ ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៣៩-ឆ.៤០ KH 01110179-01110180។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៩ KH 01122414។

[2615] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១១៧ KH 01122418។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៥ KH 01122414។ ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៣៩-ឆ.៤០ KH 01110179-01110180។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៩ KH 01122414។

[2616] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២៨ KH 01122400 ឆ.៣០ KH 01122400-01122401 ឆ.៣២ KH 01122401 ឆ.៥៩ KH 01122406 ឆ.៧៧ KH 01122410 ឆ.៧៩ KH 01122411 ឆ.៨០ KH 01122411 ឆ.១១៧ KH 01122418។ ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៦ KH 01132076 ឆ.៣២ KH 01132080 ឆ.៣៨ KH 01132082 ឆ.៤០ KH 01132083 ឆ.៤៧ KH 01132086 ឆ.៦១ KH 01132090។ ឯកសារ D219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៦៩ KH 01153600 ឆ.៧៦-ឆ.៨១ KH 01153601-01153602 ("បង្ខំរៀបការ) ឆ.៩៣-ឆ.៩៦ KH 01153603 ឆ.៩៩ KH 01153604 ឆ.១០៩-ឆ.១១១ KH 01153605-01153606 ឆ.១១៣, KH 01153606 ឆ.១២៩-ឆ.១៣១ KH 01153609 ឆ.១៣៣-ឆ.១៣៧ KH 01153609-01153610 ឆ.១៩៨ KH 01153613 ឆ.១៥៦ KH 01153615 ឆ.១៧២ KH 01153617-01153618 ឆ.២០១ KH 01153621 ឆ.២១៧ KH 01153624។

1292. ស.ព.អ ក៏មិនពិចារណាលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ឈឿង ប៊ុន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" នៅក្នុងតំបន់ ២ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលផ្ទុយគ្នា និងមានភាពច្របូកច្របល់នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនីមួយៗ។ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ គាត់បានឆ្លើយថា គាត់សន្មតថា "តា ទិត្យ" បានជំនួសតាវ៉ាញជាលេខាតំបន់១ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់ធ្វើការសន្មតនេះដោយផ្អែកលើការដែលគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" "ត្រួតពិនិត្យ" ទំនប់កង្ហតជាមួយតាម៉ុក[2617]។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមក នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែលនោះ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយ និងបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" បានជំនួសតាប៉ែតនៅខែកក្កដា ឬខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧[2618]។ លើសពីនេះទៀត គាត់មិនបាននិយាយថា តាប៉ែតកាន់តំណែងអ្វីនៅខែកក្កដា ឬសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ទេ។

1293. នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ ឈឿង ប៊ុន បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ" ត្រូវបានណែនាំខ្លួនជាសមាជិកគណៈតំបន់ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយដែលបានរៀបចំឡើងនៅខែសីហា ឬកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧[2619]។ ប៉ុន្តែក្រោយមកនៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែល គាត់បានឆ្លើយផ្ទុយពីនេះថា ការប្រជុំដែលគាត់បាននិយាយ ត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងថា "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានណែនាំខ្លួនជាផ្លូវការដល់អ្នកចូលរួមនៅក្នុងការប្រជុំនោះទេ[2620]។

1294. នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីររបស់គាត់ ឈឿង ប៊ុន បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" បានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅទំនប់កង្ហតជាលើកដំបូងនៅខែមេសា ឬ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ជាមួយតាប៉ែត[2621] និងថា ក្នុងអំឡុងពេលទស្សនកិច្ចនេះ គាត់បានសង្កេតឃើញថា តាប៉ែតមានឋានៈខ្ពស់ជាង "តា ទិត្យ"[2622]។ បន្ទាប់មក ឈឿង ប៊ុន បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយនៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែល

[2617] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.១៤-ឆ.១៧ KH 01110175-01110176។

[2618] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.៤០-ឆ.៤១ KH 01110179។

[2619] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.៣៦ KH 01110178។

[2620] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.១២៨ KH 01122420។

[2621] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.៨៤-ឆ.៨៧ KH 01122412។

[2622] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.៩៤ KH 01122413។

និងនិយាយថា "តា ទិត្យ" មក[ភូមិភាគពាយ័ព្យ] ដើម្បីជំនួសតាប៉ែតនៅខែកក្កដា ឬសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[2623]។

1295. មានកត្តាមួយចំនួនដែលធ្វើឱ្យភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន មិនអាចជឿជាក់បាន។ ទីមួយ ប្រសិនបើ "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានណែនាំខ្លួននៅក្នុងការប្រជុំដែលរៀបចំឡើងនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលនៅពេលនោះ ឈឿង ប៊ាន បានឃើញគាត់ជាលើកដំបូង វាមិនច្បាស់ទេថាតើ ឈឿង ប៊ាន បានដឹងថា "តា ទិត្យ" មកជំនួសតាប៉ែត ដោយរបៀបណា។ លើសពីនេះទៀត ប្រសិនបើ ឈឿង ប៊ាន បានឃើញ "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ដែលនៅពេលនោះ "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានណែនាំខ្លួន វាមិនច្បាស់ទេថាតើ ឈឿង ប៊ាន បានដឹងថា "តា ទិត្យ" ធ្វើទស្សនកិច្ចជាលើកដំបូងនៅទំនប់កង្ហតនៅខែមេសា ឬឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ជាមួយតាប៉ែត ដោយរបៀបណា។ ឈឿង ប៊ាន មិនដឹងទេថា គឺពិតជា "តា ទិត្យ" ដែលអមដំណើរតាប៉ែត។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរបំភ្លឺពីភាពច្របូកច្របល់នេះជាមួយភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ទេ។

1296. ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ទេ។ ឈឿង ប៊ាន មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។ ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីលោក យឹម ទិត្យ និង "តា ទិត្យ" មិនអាចជឿជាក់បានទេ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ស្រុកសំឡូត)</u>

1297. ដូចបានបង្ហាញនៅខាងលើ ណុប ងឹម បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក ទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក និងបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[2624]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ ស.ព.អ បាន

[2623] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៩ KH 01122414។

[2624] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨៤។

ធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ណុប ងឹម ហើយដូច្នេះ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់លោកស្រីទាំងមូលទេ។

1298. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយពីរពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ណុប ងឹម ចម្លើយមួយពីសក្ខីកម្មរបស់លោកស្រីនៅក្នុងសំណុំរឿង 00២/0២ និងបទសម្ភាសន៍របស់លោកស្រីជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[2625]។ ស.ព.អ បានលើកឡើងខុស ហើយដូច្នេះ បានបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់។

1299. នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយលោកស្រី ណុប ងឹម បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" ជាប្រធានស្រុកសំឡូត ប៉ុន្តែ ទាល់តែក្រោយពី "ដានី" ដែលជាអ្នកសម្ភាស ប្រាប់លោកស្រីថា៖ "មិនមានតែគាត់[តាទិត្យ]តំបន់?" ។ ណុប ងឹម ឯកភាពជាមួយការលើកឡើងរបស់ ដានី[2626]។

1300. លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ បានដកស្រង់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់ ណុប ងឹម ដែលក្នុងនោះ លោកស្រីបាននិយាយថា "តាមខ្ញុំដឹង តា ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ១ គឺខេត្តបាត់ដំបងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨"[2627] ប៉ុន្តែ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើចម្លើយបន្តបន្ទាប់ទៀតរបស់ ណុប ងឹម នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែល ដែលក្នុងចម្លើយទាំងនោះ លោកស្រីបានលើកឡើងថា លោកស្រីមិនដែលបានឮការប្រកាសជាផ្លូវការពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ[2628]។ នេះពន្យល់ពីចម្លើយរបស់លោកស្រីដែលមានលក្ខខណ្ឌ "តាមខ្ញុំដឹង" ដែលលោកស្រីបានឆ្លើយនៅក្នុងចម្លើយមុន។ ណុប ងឹម ក៏បានបញ្ជាក់ដែរថា លោកស្រីមិនស្គាល់អ្នកផ្សេងទៀតនៅគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ហើយលោកស្រីក៏មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" មានតំណែងអ្វីផ្សេងទៀតដែរ[2629]។

2625 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥ ជើងទំព័រ ៨0។

2626 ឯកសារ D123/2/2.17a បទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប ងឹម KH 00733838។

2627 ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៧ KH 01008697 ឆ.៦៣ KH 01008707។

2628 ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.១0 KH 01008698។

2629 ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៦0-ឆ.៦៤ KH 01008707។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៩២-ឆ.៩៣ KH 01329398។

1301. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ធីម ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ផ្អែកលើការសន្មតរបស់លោកស្រី និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ភស្តុតាងរបស់លោកស្រី មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន ទាក់ទិននឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1302. ជួន ថន បានផ្តល់ចម្លើយពីរលើកទៅ ក.ស.ច.ស[2630]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើស ដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ជួន ថន និងមិនបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់ទេ ដោយមិនបានទទួលស្គាល់ថា ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយតំបន់ ១។

1303. ជួន ថន ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមនៅសហករណ៍គ្រែង ស្រុករតនមណ្ឌល តំបន់ ១។ គាត់ជាជំនួយការសហករណ៍គ្រែង និងជាប្រធានអនុសេនាតូចនៃកងចល័តដែលមានសមាជិក ៥០ នាក់[2631]។ តាមរយៈចម្លើយរបស់គាត់ ច្បាស់ណាស់ថា គាត់មិនស្គាល់រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់តំបន់ ១ ឬតំបន់ ៣ ទេ[2632]។ ជួន ថន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនដែលឃើញអ្នកណាម្នាក់ពីគណៈភូមិភាគ ហើយគាត់មិនដែលបានចូលរួមការប្រជុំណាមួយ ដែលដឹកនាំដោយកម្មាភិបាលតំបន់ទេ[2633]។ គាត់មិនដឹងថា តាវ៉ាញ ត្រូវបានជំនួសដោយតាប៉ែត នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក្នុងតំណែងជាលេខាតំបន់ ១ ទេ[2634] ប៉ុន្តែ គាត់បានកំណត់ថា "តា ទិត្យ" ជាអ្នកដែលត្រូវបានអះអាងថាបានជំនួសតាវ៉ាញនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧[2635]។ គាត់មិនដែលឮពីតាម៉ុកទេ[2636]។

[2630] ឯកសារ D118/245 និង ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន។

[2631] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៤ KH 00990642-00990643។

[2632] ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៦-១៩ KH 01023876។

[2633] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៥-ឆ.៦ KH 00990643។

[2634] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៥ KH 00990643។

[2635] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៥ KH 00990643។

[2636] ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.២៧ KH 01023877។

1304. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់ ជួន ថន និងចម្លើយមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់លើកទីពីររបស់គាត់ ដែលក្នុងចម្លើយទាំងនោះ គាត់បានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅភ្នំសំពៅ ដែលគាត់មានវត្តមាន គាត់ "បានជួបប្រធានគណៈតំបន់ ១ ឈ្មោះទិត្យ និងថា "នៅពេលនោះ គេបានឧទ្ទេសនាមគាត់ថាជាគណៈតំបន់ ១"[2637]។ ការវិភាគចម្លើយរបស់ ជួន ថន បង្ហាញថា ចម្លើយទាំងពីរនោះមិនអាចជឿជាក់បានទេ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

1305. ជួន ថន បានឆ្លើយថា នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនជាមួយនឹងកងចល័តរបស់គាត់ទៅធ្វើការនៅក្រឡឹងជុំ ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅខាងកើតទំនប់កង្កួត ដើម្បីធ្វើចម្ការ និងថា ពីរ ឬបីខែក្រោយពេលគាត់បានទៅដល់[2638] គាត់បានទទួលសំបុត្រអញ្ជើញដោយមានចុះហត្ថលេខាដោយប្រធានសហករណ៍របស់គាត់ ឈ្មោះ ឆេន ហៅគាត់ឱ្យចូលរួមប្រជុំមួយនៅភ្នំសំពៅ ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ ៣[2639] និងថា រថយន្តមួយគ្រឿងត្រូវបានបញ្ជូនទៅយកគាត់ទៅប្រជុំ[2640]។ ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន មានភាពច្របូកច្របល់ ពីព្រោះវាមិនអាចជឿជាក់បានទេថា កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមត្រូវបានបញ្ជូនទៅតំបន់ ៣ ដើម្បីចូលរួមការប្រជុំ ហើយកាលពីមុន គាត់បានប្រាប់ថា គាត់មិនដែលចូលរួមប្រជុំណាមួយដែលដឹកនាំដោយកម្មាភិបាលតំបន់ទេ[2641]។ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់ ជួន ធី ត្រូវបានចោទសួរបន្ថែមទៀត ពីព្រោះ វាមិនទំនងទេដែលគេបញ្ជូនរថយន្តទៅដឹកគាត់ដែលជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមយកទៅប្រជុំនោះ។

1306. ជួន ថន បានលើកឡើងថា "ប្រធានអង្គប្រជុំ គឺកម្មាភិបាលមកពីភូមិភាគនិរតី ប៉ុន្តែគាត់មិនចាំឈ្មោះនរណាម្នាក់ក្នុងចំនោមមនុស្សជាង១០០នាក់ ដែលចូលរួមប្រជុំនោះទេ ហើយគាត់ក៏មិនត្រូវ

[2637] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥ ជើងទំព័រ ៨០។

[2638] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១២ KH 00990644។

[2639] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៣ KH 00990644-00990645។ ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៣ KH 01023875។

[2640] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៤-ឆ.១៥ KH 00990645។

[2641] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៥-ឆ.៦ KH 00990643។

បានសួរថាតើគាត់ដឹងថា ការប្រជុំនោះមានប្រធានជា "កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី"[2642]។ ជួន ថន ចងចាំតែឈ្មោះមួយប៉ុណ្ណោះ "តា ទិត្យ" ហើយគាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" ត្រូវបានគេណែនាំខ្លួននៅក្នុងការប្រជុំ ប៉ុន្តែ គាត់មិនចងចាំថាដោយអ្នកណាគេទេ[2643]។ ជួន ថន បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងការប្រជុំនេះ[2644] ហើយក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះក្នុងឆ្នាំ២០១៤ គឺ ៣៦ ឆ្នាំក្រោយ គាត់បានរៀបរាប់ពី "តា ទិត្យ" ដូចតទៅ៖ "គាត់មានរូបរាងប្រហាក់ប្រហែលខ្ញុំ។ គាត់មានកម្ពស់មួយម៉ែត្រចិតសិប មានមាឌក្រអាញ សម្បុរ-ស មានមុខវា ហើយនិងមានក្បាលឆកបន្តិច"[2645]។

1307. ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ទេ។ គាត់មិនបានកំណត់សញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឲ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។ ការវិភាគភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន បង្ហាញថា ការរៀបរាប់របស់គាត់មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងតំបន់ ១ ទេ ព្រោះវាពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំមួយនៅតំបន់ ៣។ លើសពីនេះទៀត អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានរកឃើញថា គាត់ដឹងរឿងនេះពីប្រភពណាទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន អំពីលោក យឹម ទិត្យ និង "តា ទិត្យ" មិនអាចជឿជាក់បាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1308. ពុំមានភស្តុតាងផ្ទាល់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ *តាមព្រឹត្តិន័យ ឬតាមនីតិន័យ* នៅពេលណាមួយក្នុងអំឡុងពេលរបបខ្មែរក្រហមនោះទេ។ គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ថា នៅក្នុងដែនពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជា ការទំនាក់ទំនង ការគ្រប់គ្រង ឬការណែនាំពីថ្នាក់លើ ក្នុងឋានៈគាត់ជាលេខាតំបន់ ១ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយក៏ពុំមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បាន

[2642] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៦ KH 00990645។ ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.២០ KH 01023876។

[2643] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៨ KH 00990646។ ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.២៣-២៤ KH 01023877។

[2644] ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.២៦ KH 01023877។

[2645] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៩ KH 00990646។

វាយការណ៍ត្រឡប់ទៅថ្នាក់លើវិញអំពីបញ្ហាណាមួយដែរ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជា បញ្ជូនលិខិតទាក់ទង ឬការណែនាំទៅស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ១ ដើម្បីគ្រប់គ្រង ឬអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើស្រុកទាំងនោះទេ។ ពុំមានឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (បញ្ជា ការណែនាំ ទូរលេខ) ដើម្បីបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ១ បានចេញបញ្ជាទៅស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ១ ឬបានទទួលឯកសារ សេចក្តីណែនាំ ទូរលេខពីមជ្ឈិម ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាននេះក្នុងតំបន់ ១ និងអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់មជ្ឈិម។

1309. ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ជាពាក្យចចាមអារ៉ាម ដែលមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។ ស.ព.អ បានព្យាយាមបំពេញតាមស្តង់ដារតាមរយៈបរិមាណសន្ធឹកសន្ធាប់នៃភស្តុតាង (ដោយមិនគិតថាតើភស្តុតាងនោះគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ឬទេ)។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីប្រាំពីរនាក់ ហើយគ្មានសាក្សីណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់អំពីតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ។

1310. ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ៦៩ នាក់ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅតំបន់ ១ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនធ្លាប់ឮពីលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ"[2646]។

[2646] ឯកសារ D118/286 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ នាប ឆ.៧៧ KH 01008725។ ឯកសារ D219/409 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អាង ស ឆ.៦០-ឆ.៦១, KH 01117274។ ឯកសារ D219/143 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អួន ផល្លី ឆ.២២ KH 01056137។ ឯកសារ D219/576 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ិន សាឯម ឆ.៤៨ KH 01166369។ ឯកសារ D219/671 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជាល ជឿន ឆ.៩៩-ឆ.១០០ KH 01201732។ ឯកសារ D219/411 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន ឈឿន ឆ.៣១ KH 01117304។ ឯកសារ D219/20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈុំ វ៉ាន់នី ឆ.៦៧ KH 01029498។ ឯកសារ D219/390 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហង់ សួម ឆ.៣១ KH 01114652។ ឯកសារ D219/783 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម ប្រេង ឆ.៦៣ KH 01300411-01300412។ ឯកសារ D118/240 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហើយ សាន្ត ឆ.៨៨-ឆ.៨៩ KH 00988054។ ឯកសារ D219/157 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខយ ឆួយ ឆ.១៣ KH 01058786។ ឯកសារ D219/796 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខយ ឆួយ ឆ.១៣ ឆ.១៤ KH 01304976។ ឯកសារ D219/14 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃិន ខៀន ឆ.១៤៣ KH 01025669។ ឯកសារ D219/374 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃិន ឃីម ឆ.៦៦ KH 01110526។ ឯកសារ D219/764 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឿន សារឿត ឆ.៩០ KH 01244155។ ឯកសារ D118/290 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយគង់ វ៉ាច ឆ.១២៤ KH 01022376។ ឯកសារ D219/946 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡៅ កង ឆ.៧៧ KH 01415420។ ឯកសារ D118/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាយ អេង ឆ.១១-ឆ.១២ KH 01023825។ ឯកសារ D219/652 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លួម ញ៉ាញ់ ឆ.២៦ KH

01196509។ ឯកសារ D219/417 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស ព្រឿង ឆ.៩៦ KH 01117375។ ឯកសារ D219/624 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ី ពឿត ឆ.១២ KH 01184281។ ឯកសារ D118/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេក អេម ឆ.២៤ KH 00882702។ ឯកសារ D219/11 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉េញ ញ៉ាញ ឆ.២៥ KH 01025478។ ឯកសារ D118/221 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ យឹម ឆ.១២៩ KH 00982503។ ឯកសារ D219/158 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភឿក ឡាម ឆ.១២ KH 01058794។ ឯកសារ D118/196 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រឿង សុភាព ឆ.៧៥ KH 00978390។ ឯកសារ D219/254 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រី រ៉ង ឆ.៣៣ KH 01085149។ ឯកសារ D118/280 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សង់ សយ ឆ.២១ KH 01004108។ ឯកសារ D219/747 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សយ អែម ឆ.៨៥ ឆ.៨៦ KH 01235351។ ឯកសារ D118/277 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សែម រ៉ឹង ឆ.១០០ KH 01000115។ ឯកសារ D219/514 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៀន ស៊ឹម ឆ.២៥ KH 01149394-01149395។ ឯកសារ D219/830 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេង រើត ឆ.៥២ KH 01327985។ ឯកសារ D219/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ា គន ឆ.៨៥ KH 01037194។ ឯកសារ D219/517 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សយ ឈឿន ឆ.៨១ KH 01149425។ ឯកសារ D219/748 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស្រី សឿន ឆ.៥៨ KH 01235364។ ឯកសារ D219/721 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួម ប៉ៅ ឆ.១៤ KH 01213293។ ឯកសារ D219/908 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ស៊ុន ឆ.៤៨ KH 01382622។ ឯកសារ D219/650 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេន លឹង ឆ.៥៨ KH 01196488។ ឯកសារ D219/142 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេព សារុន ឆ.៥៣ KH 01056122។ ឯកសារ D219/172 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តូច ប៊ុនធី ឆ.៣១ KH 01065968។ ឯកសារ D219/50 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុយ ចិន្តា ឆ. ១៦៧ KH 01032630។ ឯកសារ D219/773 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យិន នាន ឆ. ១១៣ KH 01248185។ ឯកសារ D219/451 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុន ហាន ឆ.៣៨ KH 01129757។ ឯកសារ D219/423 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុន យឿន ឆ.៣៦ KH 01121671។ ឯកសារ D219/740 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ ម៉ៅ ឆ.១០២-ឆ.១០៣ KH 01223001។ ឯកសារ D118/135 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នោម យូន ឆ.២២ KH 00960656។ ឯកសារ D219/481 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជ្រឹង សុភាព ឆ.៤៨ KH 01136291។ ឯកសារ D118/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ពៅ ឆ.២០ KH 00981095។ ឯកសារ D219/549 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹង អឿម ឆ.៥០ KH 01157580។ ឯកសារ D219/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គី សឹង ឆ.១៥៦ KH 01024904។ ឯកសារ D118/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម បូ ឆ.៩៨ KH 01023870។ ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.១០១ KH 01053285។ ឯកសារ D219/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ចាត ឆ.២៤ KH 01058780។ ឯកសារ D105/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហេង ឆ.៤០ KH 00794115។ ឯកសារ D118/17 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គ្រិប រ៉ូន ឆ.២០ KH 00891126។ ឯកសារ D219/832 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម សាលឿន ឆ.៨៧ KH 01328028។ ឯកសារ D219/147 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ាន់ ជួន ឆ.២៣៦ KH 01056179។ ឯកសារ D219/134 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នេត សារឿន ឆ.២៦២ KH 01052686។ ឯកសារ D219/229 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុក សុគន្ធា ឆ.៥១ KH 01076337។ ឯកសារ D219/424 កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយ រៀម ដុះ ឆ.២៦ KH 01121682។ ឯកសារ D219/89 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សំ ឡេង ឆ.១០០ KH 01040142។ ឯកសារ D118/232 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាន ម៉ៅ ហៅ សាន អាង ឆ.៣៦ KH 00985953។ ឯកសារ D219/945 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាតំបន់ ២ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ

1311. ស.ព.អ បានអះអាងថា "សាក្សីជាច្រើនក៏បានបញ្ជាក់ថាលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ២" ហើយ ស.ព.អ ស្នើឱ្យបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះសេចក្តី ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងស្រុកបាកាន[2647]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាង និងសំណើនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីតែម្នាក់គត់ ឈឿន វ៉ុន[2648] និងបានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់គាត់។

1312. លោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាលេខាតំបន់ ២ ហើយដូច្នេះ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទចោទប្រកាន់ទាំងនេះទេ[2649]។ យ៉ាងណាក៏ដោយ មេធាវីការពារក្តីនឹងវិភាគភស្តុតាងដែល ស.ព.អ ប្រើប្រាស់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន។

1313. ឈឿន វ៉ុន បានផ្តល់ចម្លើយចំនួនមួយលើកទៅ ស.ច.ស.អ[2650]។ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ឈឿន វ៉ុន ជាកម្មករសាមញ្ញម្នាក់ធ្វើការនៅឃុំកន្ទឺមួយ ស្រុកបាណន់ (ស្រុកមួយដែលយោងទៅតាមដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ ៣[2651]) ហើយគាត់រស់នៅក្នុងឃុំនេះពេញមួយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[2652]។

សុខ ឈឿត ឆ.៧២ KH 01415405។ ឯកសារ D105/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ហេង ឆ.៣៤ KH 00780647។ ឯកសារ D219/432 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថា ណម ឆ.៨៦ KH 01122909។ ឯកសារ D219/310 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័ន្ត សាមុត ឆ.២៤ KH 01097684។ ឯកសារ D219/453 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាត យឿន ឆ.៣៨ KH 01129778។ ឯកសារ D219/644 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុម យាង ឆ.១១២ KH 01187888។ ឯកសារ D219/367 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រាជ្យ សារ៉ន ឆ.៨ KH 01110161។ *សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ៥។*

[2647] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ ជើងទំព័រ ១៥៨។

[2648] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ ជើងទំព័រ ៨៥។

[2649] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៥៤-៤៥៦។

[2650] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន។

[2651] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៦៩។

[2652] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.៤-ឆ.៥ KH 01203934។

1314. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានជ្រើសរើសដោយឯកឯងនូវចម្លើយពីរ ឆ.១៣ និង ឆ.២០ ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់ ឈឿន វ៉ុន[2653]។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើចម្លើយចន្លោះពី ឆ.១៣ ទៅ ឆ.២០ និងផ្នែកនៅសេសសល់នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ទេ។

1315. ឈឿន វ៉ុន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ "ធ្លាប់ឮឈ្មោះតា ទិត្យ" ពេលគាត់បានចូលរួមប្រជុំនៅ "វត្តបាណន់ នៅពាក់កណ្តាលរបបខ្មែរក្រហម"។ ឈឿន វ៉ុន ក៏បាននិយាយដែរថា "គាត់ត្រូវបានគេណែនាំខ្លួនឱ្យស្គាល់ថា ជាគណៈតំបន់ ហើយអ្នកគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែដឹងថា តា ទិត្យ ជាគណៈតំបន់" និងថាគាត់មិនច្បាស់ថា "តា ទិត្យ ជាមនុស្សមកពីណានោះទេ" ហើយគាត់ "មិនច្បាស់ថាតា ទិត្យ បានជំនួសតំណែងរបស់អ្នកដទៃទៀត"[2654]។ ឈឿន វ៉ុន មិនដឹងថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់តំបន់របស់លោកនៅពេលណាទេ[2655]។ គាត់មិនចាំថាការប្រជុំនៅវត្តបាណន់ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅខែណា ឆ្នាំណាទេ[2656]។ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង ហើយក៏ជាលើកចុងក្រោយនៅក្នុងការប្រជុំនេះ នៅវត្តបាណន់ ហើយក្រោយការប្រជុំនេះ គាត់មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" ទៅណាទេ៖ "ក៏[តាទិត្យ]បាត់ទៅ"[2657]។ គាត់មិនដឹងថាគេពិភាក្សាអំពីអ្វីនៅក្នុងការប្រជុំនេះទេ ពីព្រោះគាត់មិនឮអ្វីទាំងអស់ ដោយហេតុថា "គាត់[តាទិត្យ]នៅក្បាលខាងមុខ ខ្ញុំនៅក្រោយគេ"[2658]។ គាត់បានឆ្លើយថា ការប្រជុំមានអ្នកចូលរួមរាប់រយនាក់ ប៉ុន្តែ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ពីបុគ្គលណាម្នាក់ដែលអាចបញ្ជាក់ដល់ការរៀបរាប់របស់គាត់ទេ[2659]។ គ្មាននរណាម្នាក់ប្រាប់គាត់ពីតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" និងតំបន់ណាដែលគាត់គ្រប់គ្រងទេ[2660]។ គាត់បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ"

[2653] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ ជើងទំព័រ ៨៥។

[2654] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.៣ KH 01203933-01203934។

[2655] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.៦-ឆ.៧ KH 01203934-01203935។

[2656] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.១១-ឆ.១២ KH 01203935។

[2657] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.១៤ KH 01203936។

[2658] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.១៤ KH 01203935។

[2659] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.១៦-ឆ.១៨ KH 01203936។

[2660] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.១៩ KH 01203936។

ពុំគ្រប់គ្រងលើមន្ទីរសន្តិសុខ ឬការដ្ឋានណាមួយក្នុងតំបន់ ២ ទេ ពីព្រោះគាត់ទើបតែមកប្រជុំនេះ រួចចាកចេញទៅ[2661]។

1316. ភស្តុតាងរបស់ ឈឿន វ៉ុន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ២។ តាមរយៈចម្លើយពេញលេញរបស់ ឈឿន វ៉ុន គេមិនអាចសន្និដ្ឋានថា គាត់និយាយពីលោក យឹម ទិត្យ ហើយគេក៏មិនអាចសន្និដ្ឋានបានដែរថា អ្នកដែលគាត់លើកឡើងមានតួនាទីនៅក្នុងតំបន់ ២។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1317. ភស្តុតាងដែលពុំមានការបញ្ជាក់ និងមិនគួរឲ្យជឿជាក់របស់សាក្សីម្នាក់ មិនអាចគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ២ បានទេ។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីចំនួន ៨១ នាក់ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅតំបន់ ២ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនដែលឮពីលោក យឹម ទិត្យនោះទេ[2662]។

[2661] ឯកសារ D219/684 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿន វ៉ុន ឆ.២១-ឆ.២២ KH 01203937។

[2662] ឯកសារ D219/89 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សំ ឡេង ឆ.១០០ KH 01040142។ ឯកសារ D219/241 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អម សុខុន ហៅ ខុន ឆ.១២៨ KH 01080912។ ឯកសារ D219/734 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ បៀ សៀប ហៅ សៀត ឆ.៨៦ ឆ.៨៧, KH 01220250។ ឯកសារ D219/220 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ួយ សាប ឆ.១១៨ KH 01075601។ ឯកសារ D118/125 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាប ខួង ឆ.១០០ KH 00955739។ ឯកសារ D219/921 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាប ពុធ ឆ.៩៣ KH 01391799។ ឯកសារ D219/735 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈា អេង ឆ.៦៧ KH 01220261។ ឯកសារ D118/198 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹម ស្រ៊ន ឆ.៦៤ KH 00978985។ ឯកសារ D219/692 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈួន ហៃ ឆ.៩៤ KH 01205261។ ឯកសារ D219/737 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌឹម គឹមប៉ាត ឆ.៥៥ KH 01221309។ ឯកសារ D219/267 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដុំ ឌឿន ហៅ យាយឌឿន ឬ ម៉ែសាវឌី ឆ.៨៦ KH 01088826។ ឯកសារ D219/936 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឌុច ចន្ថា ឆ.១១៣ KH 01396528។ ឯកសារ D118/289 កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយ ឯក វីរៈ ឆ.៤១-ឆ.៤២ KH 01022354។ ឯកសារ D219/184 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ឹម ស៊ីនួន ឆ.១១១ KH 01068004។ ឯកសារ D219/221 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង សៀង ឆ.៨០ KH 01075684។ ឯកសារ D219/733 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ផែន ឆ.១៦៦ KH 01218118។ ឯកសារ D219/639 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ ម៉ី ឆ.៩៨ KH 01186832។ ឯកសារ D219/556 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែប ពៅ ឆ.៩៩, KH 01158666។ ឯកសារ D219/664 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ ផន ហៅ ខៀវ សារឿន ឆ.១៤៩ KH 01198100។

ឯកសារ D219/605 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខឹម សាម៉ុន ឆ.៩៥ KH 01173520។ ឯកសារ D219/244 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ ងន ឆ.៩០ KH 0108970-01080971។ ឯកសារ D219/57 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គង់ រុន ឆ.៥០-ឆ.៥១, KH 01034501។ ឯកសារ D118/229 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គួយ ប៊ុនធឿន ឆ.៤៣ KH 00985460។ ឯកសារ D219/588 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គុយ យ៉ិន ឆ.១០៦-ឆ.១០៧ KH 01167586។ ឯកសារ D219/611 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡូម សាវួន ឆ.១២៥ KH 01176418។ ឯកសារ D118/248 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លី លន់ ឆ.៤១ KH 00990689។ ឯកសារ D118/246 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មាស វឿន ឆ.១៤០ KH 00990662។ ឯកសារ D219/16 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ិច ញ៉ាញ់ ឆ.១៩៥ KH 01027403-01027404។ ឯកសារ D118/228 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉េង ឆុន ឆ.៦៧ KH 00985452។ ឯកសារ D118/217 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី សំ ឆ.៤៥ KH 00982193។ ឯកសារ D118/126 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី សាវឿន ឆ.៧៦ KH 00955756។ ឯកសារ D118/191 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត ចាត ឆ.១០២, EN 00986723; KH 00977073 (ភាសាអង់គ្លេស មានកំហុស [ដាក់ "ខ្ញុំធ្លាប់ឮ"]។ នៅក្នុងភាសាខ្មែរ ឆ.១០២ គឺ 'ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឮទេ')។ ឯកសារ D118/254 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត ឡូយ ឆ.៧១ KH 00996430។ ឯកសារ D118/226 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត វុធ ឆ.១០៣-ឆ.១០៤ KH 00985426។ ឯកសារ D118/273 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ែត យី ហៅ ឈុត យី ឆ.១១២ KH 00998691។ ឯកសារ D219/736 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែប ឆន ឆ.៣៩ KH 01220270។ ឯកសារ D219/345 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នឹម លន ឆ.៣៣ KH 01102919។ ឯកសារ D219/223 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន រិន ឆ.៣៣ ឆ.៣៤ KH 01075610។ ឯកសារ D219/758 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹម លន់ ឆ.១០៣ KH 01240859។ ឯកសារ D219/187 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន ឃន ឆ.៥៣ KH 01068115។ ឯកសារ D118/236 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន ណូត ឆ.៤៩ KH 00988008។ ឯកសារ D118/189 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សារ៉ាយ ឆ.២២ KH 00977027។ ឯកសារ D118/202 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ សារិន ឆ.៤២ KH 00979035។ ឯកសារ D118/265 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រីង ព្រឿន ឆ.១០២ KH 00997987។ ឯកសារ D118/258 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រស់ ហ៊ឹម ឆ.៤៩ KH 00996477។ ឯកសារ D219/587 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ប៉ាន់ ឆ.៨២ KH 01167526។ ឯកសារ D219/219 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ុម រ៉ែម ឆ.៩៨ KH 01075580។ ឯកសារ D118/262 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទេព ផុន ឆ.១១២ KH 00997950។ ឯកសារ D118/122 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថឹក ប៊ុនវឿន ឆ.២៤ KH 00955681-00955682។ ឯកសារ D118/123 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ថឹក យឺន ឆ.១៥ KH 00955695។ ឯកសារ D118/1 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ុក សឿម ឆ.៨ KH 00872597។ ឯកសារ D118/199 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អួង សាវ ឆ.២៤ KH 00978994។ ឯកសារ D118/173 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាន់ ចូក ឆ.៣១, KH 00973923។ ឯកសារ D118/192 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែន វ៉ន ឆ.១០០ KH 00977089។ ឯកសារ D118/175 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ុន ដារ៉ា ឆ.១១ ឆ.៤២ KH 00973949។ ឯកសារ D118/193 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ាន់ ម៉ុច ឆ.៧២ KH 00977099។ ឯកសារ D118/197 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាន ផាន ឆ.៦៧ KH 00978972។ ឯកសារ D219/849 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយ ណាន់ [ស៊ូ ណាន់] ឆ.២៦-ឆ.២៧ KH 01339989-01339990។ ឯកសារ D134/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយ ណាន់ [ស៊ូ ណាន់] ឆ.១៥ KH 00947323។ ឯកសារ D219/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយយ៉ាន [ទូច សេង] ឆ.១៥០ KH 01075739។ ឯកសារ D219/269

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាមេខាតំបន់ ៣ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ

1318. យោងតាម ស.ព.អ[2663] តំបន់ ៣ ត្រូវបានបែងចែកជាស្រុកចំនួនប្រាំមួយ៖ ស្រុកភ្នំសំពៅ (គេស្គាល់ថាជាស្រុកបាណន់)[2664] ស្រុកមង្គលបុរី[2665] ស្រុកបាវិល[2666] ស្រុកអំពិល[2667] ស្រុកប៉ោយប៉ែត[2668] និងស្រុកថ្មគោល[2669]។

កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យន់ សារឿន, **ឆ.**៦៨ KH 01088859។ ឯកសារ D219/676 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហុក សារិន, **ឆ.១២៣** KH 01202412។ ឯកសារ D118/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ហាក់, **ឆ.៩៩** KH 00997963។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា **ឆ.១៥** KH 01004021-01004022។ ឯកសារ D118/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខៀវ ស៊ុម **ឆ.៦៣** KH 00872593។ ឯកសារ D118/288 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡាយ បូនី **ឆ.២៩** KH 01022020។ ឯកសារ D118/177 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លន ហេង **ឆ.៤៦** KH 00973981។ ឯកសារ D118/190 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ី ពៅ **ឆ.១២២** KH 00977056។ ឯកសារ D118/178 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល វ៉ាន់ **ឆ.១២៣** KH 00974005។ ឯកសារ D219/657 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សុខ **ឆ.**៦៣ KH 01196576។ ឯកសារ D118/127 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ ស៊ីនួន **ឆ.**៤២ KH 00955768។ ឯកសារ D219/185 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម មឿន **ឆ.**៨២ KH 01068026។ ឯកសារ D118/176 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស៊ឹម វឿន **ឆ.១២៤** KH 00973973។ ឯកសារ D219/344 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ អេ **ឆ.១០៦** KH 01102911។ ឯកសារ D219/336 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទាំ ជះ **ឆ.៨៦** KH 01102805។ ឯកសារ D219/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែន យឿ **ឆ.១៤៣** KH 01025529។ ឯកសារ D219/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យង់ សុខុម **ឆ.១៣៦** KH 01025579។ ឯកសារ D118/170 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយរឹម [សេក សំអាត ហៅ រឹម] **ឆ.**១៣២ **ឆ.**១៣៣ **ឆ.**១៣៧ KH 00969598។ ឯកសារ D219/861 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយរឹម [សេក សំអាត ហៅ រឹម] **ឆ.**២៨ KH 01347266 **ឆ.១១២ ឆ.១១៥ ឆ.១១៦ ឆ.**១២៤ KH 01347280-01347282។ ឯកសារ D219/869 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យាយរឹម [សេក សំអាត ហៅ រឹម] **ឆ.**៤៤ **ឆ.**៤៥ **ឆ.**៤៧ **ឆ.**៤៩ KH 01348863-01348864។ ឯកសារ D118/194 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រស់ ណារីន **ឆ.១០១** KH 00977115។ *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធទី៥។

[2663] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ **១៦៩**។

[2664] ឯកសារ D6.1.362 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ុល ស៊ីន KH 00304359។ ឯកសារ D118/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ុល ស៊ីន **ឆ.**៤ KH 00920176។ ឯកសារ D118/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក **ឆ.**៨, KH 00934375។ ឯកសារ D219/421 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទៀ ងួន **ឆ.**៧ KH 01118805។ ឯកសារ D219/825.1.2 បញ្ជីអ្នកទោសមន្ទីរស-២១របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លេខរៀង ៨៥៣៥ EN 01222675, លេខរៀង ៨៧៦៤ EN 01222686, លេខរៀង ៩៦០១ EN 01222723, លេខរៀង ៩៧៧៤ EN 01222731។

1319. ស.ព.អ អះអាងថា "សាក្សីជាច្រើនបានបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣" ហើយ ស.ព.អ ស្នើឱ្យបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះសេចក្តី ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងស្រុកភ្នំសំពៅ[2670]។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។ សាក្សីម្នាក់ៗនឹងត្រូវយកមកពិនិត្យម្តងម្នាក់ៗ។

(ខ) ភស្តុតាងរបស់ មួល អេន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1320. មួល អេន ជាទាហានម្នាក់នៅខេត្តតាកែវ តំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី ក្រោមបញ្ជារបស់តាម៉ុក រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[2671] ពេលគាត់ត្រូវបានតាម៉ុកចាត់ឱ្យទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[2672]។ តាម៉ុកបានចាត់ឱ្យគាត់ជំនួសអតីតលេខាស្រុកបាវិល ប្រហែលជាមួយខែក្រោយពេលចាប់ខ្លួន

2665 ឯកសារ D118/153 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង វុន ឆ.៣២ KH 00968035។ ឯកសារ D118/93 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ សឹម ឆ.១ KH 00947259-00947260។ ឯកសារ D219/489 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម កុំ ឆ.១៥៣-ឆ.១៥៤ KH 01138508។ ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មួល អេង ឆ.១៥៧ KH 01095259។

2666 ឯកសារ D118/102 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទាត់ ធឿន ឆ.៥៣ KH 00947587។ ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៤៥ KH 01196460។ ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មួល អេន ឆ.១១១, KH 01379798។

2667 ឯកសារ D219/825.1.2 បញ្ជីអ្នកទោសមន្ទីរស-២១របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លេខរៀង ២១៤ EN 01222338, លេខរៀង ៨៩៧ EN 01222368, លេខរៀង ១៧២២ EN 01222404, លេខរៀង ៣២១៥ EN 01222452, លេខរៀង ៧៩០៣ EN 01222646, លេខរៀង ៩០៨៧ EN 01222701។

2668 ឯកសារ D219/693 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កង មួន ឆ.៦៩ ឆ.៧៥ KH 01208445-01208446។ ឯកសារ D6.1.693 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ឈិន ឆ.១២ KH 00414452-00414453។

2669 ឯកសារ D219/613 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វង សារ៉ន ឆ.៣៦ ឆ.៥០ KH 01176444-011764445។ ឯកសារ D219/930 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អែម ឡាយ ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 01395001។ ឯកសារ D219/421 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទៀ ងួន ឆ.២៣ KH 01118809។

2670 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ និង ១៦៩។

2671 ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មួល អេង ឆ.៦-ឆ.៨ KH 01095237។ ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មួល អេន ឆ.៤៨ KH 01379791។

2672 ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មួល អេង ឆ.១៥-ឆ.១៧ KH 01095238 ឆ.៣៣ KH 01095240។

តាញឹម[2673]។ មូល អេន បានរំឭកថា នៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាស្រុកបារិល គាត់ជាលេខាតំបន់ ៣[2674]។ មូល អេន នៅកាន់តំណែងនេះរហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[2675]។ មូល អេន បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី និងថា គាត់ស្គាល់ "តា ទិត្យ" តែក្រោយពេលតាញឹមត្រូវបានចាប់ខ្លួន[2676] និងការបោសសម្អាតត្រូវបានបញ្ចប់[2677] ប៉ុណ្ណោះ។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ស.ព.អ បានបំបែកចម្លើយរបស់ មូល អេន និងមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូលទេ។

1321. មូល អេន បានបញ្ជាក់ថា នៅដើមដំបូងនៃអាណត្តិរបស់គាត់ជាលេខាស្រុកបារិល ស្រុកបារិលស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ ៥ ហើយលេខាស្រុកឈ្មោះតាចាយ (ដែលមកពីខេត្តតាកែវ)[2678]។ តាចាយត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ ៥ ក្រោយពេលចាប់ខ្លួនតាញឹម[2679]។ ក្រោយមក ផ្នែកខ្លះនៃតំបន់ ៥ ត្រូវបានរៀបចំឡើងវិញ ព្រំប្រទល់ស្រុកបារិលត្រូវបានកំណត់ជាថ្មី ហើយស្រុកបារិលត្រូវបានដាក់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់តា ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៣[2680]។ មូល អេន បានឆ្លើយថា គាត់មិនបានដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" មុនពេលស្រុកបារិលត្រូវបានបញ្ចូលឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ "តា ទិត្យ"[2681]។

[2673] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣៦ KH 01095241 ឆ.៤៣ ឆ.៤៦ KH 01095242។

[2674] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣៨-ឆ.៤០ KH 01095241។

[2675] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥២ KH 01095243។

[2676] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣០ KH 01095240។

[2677] ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេន ឆ.៣០-ឆ.៣៩ KH 01379798-01379790។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩០ KH 00997048។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។

[2678] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៤៤-ឆ.៤៥ KH 01095242។

[2679] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩២ KH 01095249។

[2680] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៤១ KH 01095241 ឆ.៥១, KH 01095243។

[2681] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥០ KH 01095242។

1322. នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយរបស់គាត់ មូល អេន បានឆ្លើយថា គាត់បានជួបតា ទិត្យ" ពីរដង[2682]។ លើកទីមួយគឺនៅពេលប្រជុំមួយនៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង ប្រហែលមួយខែក្រោយពេលតាញឹមត្រូវបានចាប់ខ្លួន[2683]។ លើកទីពីរគឺនៅពេលដែល "តា ទិត្យ" មកស្រុកបាវិល នៅខែកញ្ញា ឬតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨[2684]។ មូល អេន បានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងការប្រជុំនៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង តំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការទេ[2685]។ មូល អេន បានលើកឡើងថា៖ "ខ្ញុំដឹងថា គាត់ជាគណៈតំបន់ពេលគាត់មកកន្លែងខ្ញុំ។ ខ្ញុំដឹងពីតាចាយ និងតាអានច្បាស់ ព្រោះតំណែងរបស់ពួកគាត់ត្រូវបានគេប្រកាស"[2686]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនស្វែងយល់ចម្លើយនេះបន្ថែមទេ ប៉ុន្តែ អាចសន្និដ្ឋានថា មូល អេន បានធ្វើការសន្មតថា "តា ទិត្យ" មានតំណែងជាលេខាតំបន់ ពីព្រោះគាត់បានមកម្តងនៅចុងខែកញ្ញា ឬដើមខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ "មើលស្រូវ"[2687]។

1323. គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល នៅដើមផ្នែកទីពីរនៃបទសម្ភាសន៍នេះ ដែលបន្តធ្វើនៅថ្ងៃបន្ទាប់ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងសំណួរ៖ "ម្សិលមិញបានប្រាប់យើងថា លោកបានចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ នៅក្នុងតំបន់ ៥ ដែលកិច្ចប្រជុំនោះ ប្រកាសតែងតាំង យឹម ទិត្យ ឱ្យគ្រប់គ្រងតំបន់ ៣។ តើនោះជាកិច្ចប្រជុំតែមួយនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ដែលមានយាយចែម, យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុកចូលរួម ដែលលោកបានប្រាប់យើងកាលពីខាងដើម ឬជាកិច្ចប្រជុំផ្សេងទៀត?"[2688] មូល អេន នៅតែផ្តល់ចម្លើយស៊ីចង្វាក់ និងបានឆ្លើយថា គាត់មិនបានឃើញ "តា ទិត្យ" ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ក្នុងការប្រជុំនេះទេ ហើយថា គាត់បានឮនាពេលក្រោយមកថា តាម៉ុក "បានកាត់បាវិលឱ្យ យឹម ទិត្យ គ្រប់គ្រង"[2689] ទោះបីជាគាត់មិនច្បាស់សោះថាតើគាត់បានឮថា "តា ទិត្យ" ជាលេខា

[2682] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥៣ KH 01095243។

[2683] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៨ KH 01095246។

[2684] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៤៧-ឆ.៤៨ KH 01095242។

[2685] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦១-ឆ.៦២ KH 01095244-01095245 ឆ.៦៨-ឆ.៧៣ KH 01095246។

[2686] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៧៣ KH 01095246។

[2687] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៧៥ KH 01095247 ឆ.៤៧-ឆ.៤៨ KH 01095242។

[2688] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ស.១០៩ KH 01095252។

[2689] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១១២ KH 01095252 ឆ.១២៧ KH 01095255។

តំបន់ ២ ឬតំបន់ ៣[2690]។ មូល អេន បានឆ្លើយនៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីររបស់គាត់ថា គាត់ក៏មិនច្បាស់ដែរថាតើ "តា ទិត្យ" ធ្វើការនៅក្នុងតំបន់ ៤ ឬនៅកន្លែងណាផ្សេងទៀត[2691]។ មូល អេន បានឆ្លើយថា ប្រសិនបើ "តា ទិត្យ" ត្រូវបានចាត់តាំងជាលេខាតំបន់ គ្មានអ្នកណាផ្សេងទៀតក្រៅពីតាម៉ុក ដែលមានអំណាចក្នុងការធ្វើការចាត់តាំងនេះ[2692]។ មូល អេន ចាំថា តាម៉ុក បានតែងតាំងសូម្បីតែប្រធានឃុំក្នុងស្រុកបាវិល កម្មាភិបាលមកពីខេត្តតាកែវ[2693] ក្រោយពេលគាត់តែងតាំងតា ទិត្យជាលេខាស្រុកបាវិល[2694]។

1324. ភស្តុតាងរបស់ មូល អេន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ មូល អេន មិនដែលឮពីការតែងតាំង "តា ទិត្យ" ជាផ្លូវការទេ។ មូល អេន មិនអាចសូម្បីតែដឹងច្បាស់ពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" និងបានសន្មតថា "តា ទិត្យ" ជាលេខាតំបន់ ៣ ដោយផ្អែកលើការស្មានរបស់គាត់ថា នៅចុងខែកញ្ញា ឬដើមខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ "តា ទិត្យ" "មកមើលស្រូវ"[2695]។ ភស្តុតាងរបស់ មូល អេន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1325. ឆាំ លុយ បានផ្តល់ចម្លើយចំនួនពីរលើកទៅ ស.ច.ស.អ[2696]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ស.ព.អ បានដកស្រង់ផ្នែកមួយនៃភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ ដែលក្នុងនោះ គាត់បានធ្វើការសន្មតពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ"។ ស.ព.អ បានធ្វើ

[2690] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១១០ KH 01095252 ឆ.១៥៧-ឆ.១៥៨ KH 01095259-01095260។

[2691] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១០៨-ឆ.១១៤ KH 01095252-1095253។

[2692] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១១១ KH 01095252។

[2693] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១១៣ KH 01095253។

[2694] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១១៤-ឆ.១១៥ KH 01095253។

[2695] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៧៥ KH 01095247 ឆ.៤៧-ឆ.៤៨ KH 01095242។

[2696] ឯកសារ D118/243 និង ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ។

ការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ឆាំ លុយ ហើយដូច្នេះ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូលនោះទេ។

1326. ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ឆាំ លុយ ជាទាហាននៅក្នុងតំបន់ ១ នៅខេត្តប៉ៃលិន នៅព្រំដែនថៃ[2697]។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ប្រមាណបី ឬបួនខែបន្ទាប់ពី ផាត មកពីភូមិភាគនិរតីបានជំនួសមេបញ្ជាការរបស់គាត់ឈ្មោះ រ៉េន, ឆាំ លុយ បានរត់គេចខ្លួនទៅភូមិបុសខ្នុរ (តំបន់ ១)។ ពេលគាត់រស់នៅទីនោះបានប្រហែលបាពីរ ឬបីខែវៀតណាមបានចូលមកដល់[2698]។ យោងតាមចម្លើយរបស់ ឆាំ លុយ វៀតណាមចូលមកដល់នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ នៅខ្ទង់ខែ កុម្ភៈ ឬមីនា ឆ្នាំ១៩៧៩ បន្ទាប់ពីការប្រមូលផលស្រូវរួចរាល់[2699]។ ឆាំ លុយ ត្រូវបានចាត់ទៅសហករណ៍បុសខ្នុរដើម្បីធ្វើស្រែជាមួយប្រជាជនមូលដ្ឋាន[2700]។

1327. ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ ដែលសន្មតថា "តា ទិត្យ" ទទួលបន្ទុកលើតំបន់ ១ និងតំបន់ ៣ ពីព្រោះ "ហាក់ដូចជាគ្មានកម្មាភិបាលគ្រប់គ្រងនៅតំបន់ ៣ ទេ"[2701]។ សាក្សីខ្លួនឯងផ្ទាល់ទទួលស្គាល់ថា ចម្លើយរបស់គាត់ផ្អែក "តាមការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្ញុំ"[2702]។

1328. យោបល់របស់សាក្សីពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[2703] ប៉ុន្តែពេលដែលនរណាម្នាក់ពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីនេះ ដែល ស.ព.អ មិនបានយកចិត្តទុកដាក់នោះ វាមានភាពច្បាស់លាស់ជាង។

1329. ឆាំ លុយ មិនដែលបានជួប "តា ទិត្យ"[2704] ហើយគាត់មិនដែលឮគេនិយាយពី "តា ទិត្យ" មុនពេលគាត់រត់គេចខ្លួនត្រឡប់ទៅភូមិរបស់គាត់វិញនៅឆ្នាំ១៩៧៨[2705] រយៈពេលបីខែមុនពេលវៀតណាម

[2697] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.២-ឆ.៥ KH 00990629។

[2698] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.៦ KH 00990629។

[2699] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១០៩ KH 01086102។

[2700] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.២-ឆ.៨ KH 00990629-00990630។

[2701] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១១៧ KH 01086104។

[2702] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១១៩-ឆ.១២០ KH 01086104។

[2703] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៥២២។

[2704] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១៣ KH 00990630។

ចូលមក[2706]។ ឆាំ លុយ មិនដែលបានទៅតំបន់ ៣ ទេ[2707] ហើយគាត់បានឆ្លើយថា គាត់បានឮពីអតីតកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងតំបន់ ៣ (មិនដែលបញ្ជាក់ពីឈ្មោះណាមួយឡើយ) ថា "កម្មាភិបាលនៅតំបន់ ៣ ត្រូវបានបោសសម្អាត"[2708] ប៉ុន្តែ ពួកគេមិនដែលលើកឡើងពី "តា ទិត្យ" ទេ[2709]។

1330. ភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ផ្អែកលើការស្មាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ជួ យ៉ន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1331. ជួ យ៉ន បានផ្តល់សម្ភាសន៍ចំនួនមួយលើកទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[2710]។ គាត់ស្លាប់នៅថ្ងៃទី២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ២០១១[2711]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ស.ព.អ បានដកស្រង់ប្រយោគពីរនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ន មាន ៦០ ទំព័រ ដែលមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។

1332. ក្រោយពេលទីក្រុងភ្នំពេញដួលរលំនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ជួ យ៉ន ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានកងចល័តស្រុក នៅស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តំបន់ ៣២ ភូមិភាគនិរតី[2712]។ គាត់ និងគ្រួសារ

[2705] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.៦២-ឆ.៦៣ KH 01086097-01086098។

[2706] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.៦ KH 00990629។ ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១០៩ KH 01086102។

[2707] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១២១ KH 01086104។

[2708] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១១៨-ឆ.១២១ KH 01086104។

[2709] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១២១ KH 01086104។

[2710] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ន។

[2711] ឯកសារ D219/900 [D118/97] សំបុត្រមរណភាព ជួ យ៉ន។

[2712] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ន KH 00730910-00730911។

របស់គាត់ទាំងមូលត្រូវបានបញ្ជូនទៅបាត់ដំបងនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧[2713] នៅស្រុកដូនទាវ តំបន់ ៤[2714] ដែលនៅទីនោះ គាត់ធ្វើការក្នុង "កងផលិតធំ"[2715] រហូតដល់ពេលវៀតណាមចូលមក នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩[2716]។ គាត់មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" រស់នៅទីណាទេនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[2717]។ គាត់ច្បាស់ថា "តា ទិត្យ" មិនមែនជា "ប្រធានគណៈ" តំបន់ ៤ ពីព្រោះគាត់បាននិយាយថា តាម៉ុក បានចាត់ ឯក ពីខេត្តតាកែវឲ្យទៅកាន់តំណែងនោះ[2718] ប៉ុន្តែ តាមគាត់ "តា ទិត្យ" "ដូចនៅ" តំបន់ ៣[2719]។ គាត់ក៏បានលើកឡើងដែរថា "តា ទិត្យ" មិនមែនជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ពីព្រោះ តាញឹមកាន់តំណែងនេះ ហើយពេលតាញឹមត្រូវបានចាប់ខ្លួន តាម៉ុកបានតែងតាំងជំនួយការផ្ទាល់ របស់គាត់ អ៊ំ សៀន ឲ្យធ្វើប្រធានគណៈភូមិពាយ័ព្យ[2720]។ ជូ យ៉ន បានឆ្លើយថា គាត់បានចូលរួម ប្រជុំជាមួយតាញឹម និងតាសៀន ហើយ តាម៉ុក គ្មានហេតុផលអ្វីត្រូវមានវត្តមាននៅក្នុងការប្រជុំ ទាំងនោះទេ ពីព្រោះមានវត្តមានរបស់តាសៀនហើយ[2721]។ ជូ យ៉ន បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានធ្វើ

[2713] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730915-00730916។

[2714] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730921-00730923។

[2715] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730921-00730922។

[2716] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730937-00730938។

[2717] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730926។

[2718] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730922-00730923។

[2719] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730918-00730919។

[2720] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730919-00730920។

[2721] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730926-00730927។

របាយការណ៍អំពីការងាររបស់គាត់ទៅតាសៀន[2722]។ គាត់មិនដឹងថា តាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" ជាប់សាច់ឈាមនឹងគ្នា[2723]។

1333. ភស្តុតាងរបស់ ជួ យ៉ន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ ដោយហេតុថា បទសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា "ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានការធានា និងបែបបទនីតិវិធីតុលាការ ដែលជាលក្ខខណ្ឌនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ" បទសម្ភាសន៍ទាំងនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនទទួលបានសច្ចធារណ៍នៃភាពពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន[2724]។ លើសពីនេះទៀត ជួ យ៉ន បានសន្មតថា "តា ទិត្យ" នៅតំបន់ ៣ ("ទំនង") ដោយមិនបញ្ជាក់ពីអ្វីជាមូលដ្ឋានចំពោះការសន្មតរបស់គាត់ឡើយ។ បច្ចុប្បន្ន ជួ យ៉ន ស្លាប់ហើយ ដូច្នេះ ព័ត៌មាននេះមិនអាចធ្វើការបំភ្លឺបានទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ជួ យ៉ន អំពីបញ្ហានេះមិនសូវជឿជាក់បានទេ ពីព្រោះគាត់មិនប្រចាំការនៅតំបន់ ៣ ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ជួន យ៉ន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1334. ទុំ សឿន បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក[2725] ទៅ ក.ស.ច.ស ចំនួនបីលើក[2726] និងជាសាក្សីម្នាក់ក្នុងចំណោះសាក្សីដែលមានវត្តមាននៅសវនាការសួរដេញដោល

[2722] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ន KH 00730929។

[2723] ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជួ យ៉ន KH 00730932-00730933។

[2724] សំណុំរឿងលេខ004/02, ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១២៩។

[2725] ឯកសារ D119/64.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ទុំ សឿន។

[2726] ឯកសារ D106/5 ឯកសារ D119/65 និង ឯកសារ D219/102 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន។

នៅក.ស.ច.ស[2727]។ គាត់បានទទួលលិខិតធានាមួយចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤[2728]។ ស.ព.អ បានបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន។

1335. ទុំ សឿន ត្រូវបានតែងតាំងជា "អនុ" កងចល័តនៅឃុំត្រពាំងធំ ស្រុកត្រាំកក់ ភូមិភាគនិរតី ពីខែ តុលា ឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែ មីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយក្រោយមក គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[2729]។ ពេលគាត់ទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ គាត់ត្រូវបានចាត់ឱ្យធ្វើការនៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះដោយតាជាល លេខាតំបន់ ៥ (ដែលក្រោយមកត្រូវបានជំនួសដោយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី តារិន[2730]) និងយាយថែម[2731]។ គាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានកងចល័តតំបន់ ៥ ទទួលបន្ទុកលើការគ្រប់គ្រងកងកម្លាំងក្នុងស្រុកទាំងអស់ក្នុងតំបន់៥[2732]។ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ត្រូវបានយាយថែមចាត់ទៅនាយកដ្ឋានអប់រំ ជិតភ្នំត្រយោង ក្នុងតំបន់៥[2733] ហើយគាត់នៅទីនោះរហូតដល់ពេលវៀតណាមចូលមក[2734]។

1336. ទុំ សឿន បានលើកឡើងពី "តា ទិត្យ" ក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយ (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯកសារ D119/65)។ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែចម្លើយមួយ (ឆ.២៦៦) ប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាង របស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣៖

សៈ ពេលជំនាន់នោះ តើតា ទិត្យមានតួនាទីអ្វី?

[2727] ឯកសារ D230 កំណត់ហេតុនៃការតទល់គ្នា ទុំ សឿន, ភួង សុធី, ស៊ុម សល់/ផាន សល់, ទិព សំផាត, ផុន ម៉ុន, គឹម យ៉េត។

[2728] ឯកសារ D219/102/1 លិខិតធានាពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទុំ សឿន [អែម សុន]។

[2729] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 00953022-00953023។

[2730] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២២៤ KH 00953050។

[2731] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.៦៥-ឆ.៦៩ KH 00953028-00953029 ឆ.៧៣ KH 00953029។

[2732] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.៨៦-ឆ.៨៧ KH 00953031។

[2733] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.៤៨, KH 00953025 ឆ.១៤១-ឆ.១៤៦ KH 00953038-00953039 ឆ.១៧៥-ឆ.១៧៦ KH 00953043។

[2734] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២១០-ឆ.២១១ KH 00953048។

ឆ.២២៦៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ ក្រោយពេលខ្ញុំចេញមក តា ទិត្យត្រូវបានបញ្ជូនទៅតំបន់ ៣ នៅបាត់ដំបង។ នៅទីនោះ ខ្ញុំក៏មិនដឹងពីមុខងាររបស់គាត់ដែរ[2735]។

1337. ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើចម្លើយបន្តបន្ទាប់ទៀតរបស់ ទុំ សឿន ដែលបង្ហាញច្បាស់ជាងពីភាពអាចជឿជាក់បាននៃ ឆ.២៦៦៖

សៈ តើនៅជំនាន់នោះ លោកមានដែលឃើញតា ទិត្យដោយផ្ទាល់ដែរឬទេ?

ឆ.២២៧៖ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញតា ទិត្យ នៅស្រុកត្រាំកក់។

សៈ ពេលធ្វើដំណើរទៅពាយ័ព្យ តើតា ទិត្យមានធ្វើដំណើរទៅជាមួយលោកទេ?

ឆ.២២៨៖ អត់ទេ[2736]។

1338. ទុំ សឿន មិនបានធ្វើការពន្យល់អ្វីផ្សេងទៀត ហើយគាត់មិនត្រូវបានសួរសំណួរផ្ទៀងផ្ទាត់ទាក់ទងនឹងប្រភពនៃការដឹងរបស់គាត់ដែរ។ មិនច្បាស់ទេថាតើសាក្សីនិយាយពីកាលវេលាណាមួយទេ។ អ្វីដែលច្បាស់ក្នុងភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន គឺថា គាត់មិនបានឃើញ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់ទៅដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧។

1339. ភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ ទុំ សឿន មិនដែលនិយាយថា "តា ទិត្យ" ជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ ប៉ុន្តែ គាត់បានបញ្ជាក់ផ្ទុយពីនេះថា គាត់មិនបានដឹងពីអ្វីដែល "តា ទិត្យ" ធ្វើក្នុងតំបន់ ៣ ទេ។ លើសពីនេះទៀត គេមិនដឹងថា ទុំ សឿន ដឹងថា "តា ទិត្យ" បានទៅតំបន់ ៣ ពីប្រភពណាទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[2735] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២២៦ KH 00953050។

[2736] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២២៧-ឆ.២២៨ KH 00953050-00953051។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ទាក់ទងទៅនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1340. ឡុច អេង បានផ្តល់ចម្លើយចំនួនបីទៅ ក.ស.ច.ស[2737]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ឡុច អេង និងបានដកស្រង់តែចម្លើយមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីររបស់ ឡុច អេង ប៉ុន្តែ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់ទេ។

1341. ឡុច អេង បាននិយាយថា គាត់ជាកម្មាភិបាលមកពីស្រុកសំរោងនៅភូមិភាគនិរតី ដែលមកខេត្តបាត់ដំបងនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨[2738]។ គាត់ត្រូវបានប្រធានគណៈស្រុកសំរោងជ្រើសរើស និងបញ្ជូនទៅបាត់ដំបង[2739]។ មុនពេលគាត់ទៅដល់បាត់ដំបង គាត់ឈប់នៅខេត្តតាកែវ។ នៅទីនោះជាមួយក្រុមគ្រួសារជាច្រើន គាត់បានជួបប្រជុំជាមួយតាម៉ុក ដែលប្រាប់ពួកគាត់ពីអ្វីដែលជាភារកិច្ចរបស់ពួកគាត់នៅខេត្តបាត់ដំបង[2740]។

1342. នៅពេលដែលគាត់ទៅដល់នៅខេត្តបាត់ដំបង ឡុច អេង និងក្រុមប្រជាជនដែលគាត់មកជាមួយ ត្រូវបានបែងចែកជាក្រុម និងចាត់ឱ្យទៅធ្វើការនៅកន្លែងផ្សេងៗគ្នា ដោយតារិន ដែលជាប្រធានគណៈតំបន់ ប៉ុន្តែ ឡុច អេង មិនដឹងថាជាតំបន់មួយណាទេ[2741]។ តារិន បានចាត់ឱ្យ ឡុច អេង ធ្វើជាសមាជិកសហករណ៍នៅឃុំបឹងព្រៃ ក្នុងស្រុកដូនទាវ[2742] តំបន់ ៤[2743]។

[2737] ឯកសារ D118/96 ឯកសារ D219/627 និង ឯកសារ D219/884 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង។

[2738] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៤ KH 00947288។

[2739] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៧ KH 00947288។

[2740] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៨-ឆ.១៣ KH 00947288-00947289។

[2741] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៨ KH 00947288។

[2742] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៤-ឆ.៦ KH 00947288។

[2743] ឡុច អេង មិនអាចចងចាំបានទេថា ស្រុកនេះស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់តំបន់ណាមួយ នាពេលនោះ(ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៥ KH 00947288)។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យោងតាម ជូ យ៉ន ឯកសារ (ឯកសារ D219/900.1 កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជូ យ៉ន KH 00730921-00730924) (ត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុង *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ ជើងទំព័រ ៨៦) ស្រុកនេះស្ថិតនៅក្នុងតំបន់៤។

1343. ក្នុងចម្លើយដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ឡុច អេង បានឆ្លើយថា "គាត់[តាទិត្យ]គឺជាគណៈតំបន់នៅបឹងព្រៃ និងភ្នំសំពៅ"[2744]។ តាមរយៈកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនេះ មិនច្បាស់ទេថាតើ ឡុច អេង ដឹងរឿងនេះពីប្រភពណាទេ ដោយពិចារណាថា គាត់ធ្វើការនៅតំបន់ ៤ មិនមែនតំបន់ ៣។ ការភាន់ច្រឡំបន្ថែមទៀតបណ្ដាលមកពីសាក្សីនេះ ពេលគាត់និយាយថា "តា ទិត្យ" បានមកដល់ក្រោយគាត់ (សាក្សី) ហើយ "តា ទិត្យ" មកជំនួសតារិន[2745] ដែលផ្ទុយពីភស្តុតាងរបស់ ទុំ សឿន ថា រិន ជាលេខាតំបន់ ៥ រហូតដល់ចប់របប[2746]។

1344. ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទីបីនេះ ឡុច អេង បានពន្យល់[2747] ថាគាត់មិនដឹងពីតំបន់របស់ "តា ទិត្យ" ច្បាស់ទេ ប៉ុន្តែ "អាហ្នឹង ៧៨, ៧៩ ហើយ"[2748] ហើយ "តា ទិត្យ" មិនដែលត្រូវបានណែនាំខ្លួនថាជាលេខាតំបន់ទេ[2749]។

1345. ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ គេមិនដឹងថា ឡុច អេង បានដឹងពីរឿង "តា ទិត្យ" ពីប្រភពណាទេ ហើយគាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មិនដែលត្រូវបានណែនាំខ្លួនជាលេខាតំបន់ទេ។ ឡុច អេង មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនអាចជឿជាក់បាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[2744] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១២ KH 01184313។

[2745] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៣ KH 01184314។

[2746] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.២២៤ KH 00953050។

[2747] ឯកសារ D219/884 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១០ KH 01362502។

[2748] ឯកសារ D219/884 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៧ ឆ.១០ KH 01362502។

[2749] ឯកសារ D219/884 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៣ KH 01362502។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ធី ជា ទាក់ទងទៅនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1346. ធី ជា ជាកូនស្រីរបស់សាក្សី ហាន់ ធី[2750]។ គាត់បានផ្តល់ចម្លើយតែមួយលើកទៅ ស.ច.ស.អ ប៉ុណ្ណោះ[2751]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយតែមួយគត់ពី ធី ជា៖

> ស៖ តើលោកស្រីដឹងដែរឬទេថា តា ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ២ នៅពេលណា?
>
> ឆ.១៨៖ ខ្ញុំច្រឡំទេ តា ទិត្យ មិនមែនជាគណៈតំបន់ ២ ទេ គឺគាត់ជាគណៈតំបន់ ៣។ តា ទិត្យ ជាគណៈតំបន់ ៣ យូរយារណាស់មកហើយ គឺចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៥ មកម្ល៉េះ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថា គេបញ្ជូនគាត់ទៅទីនោះទេ នៅពេលដែលកម្មាភិបាលនិរតីចូលមកដល់។

1347. តាមរយៈភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់នេះ ច្បាស់ណាស់ថា ភស្តុតាងរបស់ ធី ជា មិនអាចជឿជាក់ទាំងស្រុងទេ។ ធី ជា បានគិតថា តា ទិត្យ ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យម្នាក់ និងជាគណៈតំបន់ ៣ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់។ គាត់មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។

1348. ភស្តុតាងរបស់ ធី ជា ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ឆឺន ឈួយ ទាក់ទងទៅនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់*</u>

1349. ដូចបានកំណត់ខាងលើ[2752] ឆឺន ឈួយ បានផ្តល់ចម្លើយតែមួយគត់ទៅ ស.ច.ស.អ (ឯកសារ D219/515)។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខា

[2750] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៥៤-១១៥៩។

[2751] ឯកសារ D219/452 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធី ជា។

[2752] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៦៦។

តំបន់ ៣ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងដូចគ្នាពីសាក្សីនេះ ដែលខ្លួនបានយោងដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់ ឆឺន ឈួយ។

1350. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាំងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយតែមួយ (ឆ.៥៨) ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ដែលក្នុងនោះ ឆឺន ឈួយ និយាយពីទំនប់កង្កួតនៅក្នុងតំបន់ ១ និងមិនបានលើកឡើងពីតំបន់ ៣ ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ឆឺន ឈួយ ពុំមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ប៊ាន ទាក់ទងទៅនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1351. ញ៉ែម ប៊ាន បានផ្តល់ចម្លើយមួយលើកឱ្យ ស.ច.ស.អ (ឯកសារ D219/928)[2753] ដែលក្នុងនោះគាត់បានពន្យល់ថា នៅឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់មានអាយុ ១៣ ឬ ១៤ ឆ្នាំ[2754] ហើយគាត់បានចូលរួមក្នុងកងកុមារនៅស្រុកកោះអណ្តែត[2755] រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧។ ក្រោយមក គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យដើម្បីធ្វើការនៅទំនប់កង្កួត ជាសមាជិកកងកុមារ[2756]។ គាត់នៅទំនប់កង្កួត រហូតដល់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំ[2757]។ ក្នុងអំឡុងពេលដែលគាត់មានវត្តមាននៅទំនប់កង្កួត គាត់បានចូលរួមប្រជុំតែជាមួយប្រធានកងកុមារប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់មិនដែលមានវត្តមាននៅក្នុងការប្រជុំណាមួយជាមួយលោក យឹម ទិត្យ ទេ[2758]។ នៅក្នុងចម្លើយដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនស្គាល់មន្ទីររបស់តា ទិត្យទេ ប៉ុន្តែ "ខ្ញុំឮថា គាត់ជាគណៈតំបន់

[2753] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន។

[2754] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥, ឆ.៧ KH 01394972។

[2755] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៦ KH 01394972។

[2756] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៨-ឆ.៩ KH 01394972។

[2757] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥៣ KH 01394977។

[2758] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៦៩ KH 01394978។

៣"[2759]។ ពុំមានការសួរបំភ្លឺក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់គាត់ថាតើ ញ៉ែម ប៉ាន បានដឹងរឿងនេះពីពេលណា និងពីប្រភពណាទេ។

1352. ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ប៉ាន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ប៉ាន ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ជាពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលមិនត្រូវបានបញ្ជាក់ ហើយគេមិនដឹងថាតើ គាត់ដឹងពីប្រភពណាទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ប៉ាន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ជា ជឿន ទាក់ទងទៅនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1353. ជា ជឿន បានផ្ដល់ចម្លើយមួយលើកដល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលក្នុងនោះ គាត់មិនបានលើកឡើងពីលោក យឹម ទិត្យ[2760] និងចម្លើយពីរលើកដល់ ស.ច.ស.អ[2761]។

1354. នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ជា ជឿន សមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ និងអ្នកផ្សេងទៀត ត្រូវបានបញ្ជូនពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដើម្បី "ជួយការងារនៅស្រុកបាត់ដំបង" ហើយគាត់នៅទីនោះរហូតដល់ចប់របប[2762]។ មុនពេលពួកគាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តបាត់ដំបងតាមរថភ្លើង ពួកគាត់បានជួបប្រជុំជាមួយតាម៉ុក ដែលបានពន្យល់ប្រាប់ពួកគាត់ថា ពួកគាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តបាត់ដំបង ដើម្បីជួយការងារនៅទីនោះ "ព្រោះនៅទីនោះ ដីមានជីជាតិល្អ តែដោយសារខ្វះបច្ចេកទេស ទើបគេយកពួកខ្ញុំនេះទៅជួយ"[2763]។ ពុំមានកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅជាមួយពួកគាត់ទេ[2764] ហើយពេលពួកគាត់ទៅដល់ភ្នំសំពៅ "អ៊ំញឹម គាត់បើកអង្គប្រជុំ"

[2759] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៉ាន ឆ.៨៦ KH 01394980។

[2760] ឯកសារ D123/1/2.18a កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ជា ជឿន។

[2761] ឯកសារ D118/85, និង ឯកសារ D219/907 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជា ជឿន។

[2762] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.៩ KH 00945404។

[2763] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.១០ KH 00945404។

[2764] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.១៧ KH 00945405-00945406។

ក្រោយមក ពួកគាត់ត្រូវបានចាត់ទៅទីតាំងធ្វើការផ្សេងៗគ្នា[2765]។ ជា ជឿន ត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានកងវរសេនាធំភូមិអំពរ ឃុំភ្នំសំពៅ។ គាត់នៅកាន់តំណែងនេះរហូតដល់ចប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[2766]។ ពីខែមិថុនាឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់មិនឃើញមានកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីណាម្នាក់នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់ទេ[2767]។

1355. ជា ជឿន មិនដែលបានជួប និងចូលរួមក្នុងការប្រជុំណាមួយជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ[2768]។ លើកទីមួយដែលគាត់បានឮពី "តា ទិត្យ" គឺនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨[2769] ទោះបីជាគាត់បានចូលរួមប្រជុំយ៉ាងទៀងទាត់ជាមួយតាឆេង ដែលជាលេខាស្រុកភ្នំសំពៅក៏ដោយ[2770]។

1356. ខាងក្រោមនេះគឺជាចម្លើយរបស់ ជា ជឿន ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការលើកឡើងរបស់ខ្លួនថា លោកថា យឹម ទិត្យ "ប្រហែលជា" គណៈតំបន់ទី៣៖

សៈ ពេលដែលលោកមកដល់ភូមិអំពរភ្លាម តើនរណាជាគណៈតំបន់៣?

ឆ.២៥៖ គណៈតំបន់ ៣ ឈ្មោះតានាំ តែខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់ជាប្រធាន ឬយ៉ាងណានោះទេ។ តាមដែលអាចារ្យតឹក ដែលជាសមាជិកភូមិអំពរ ប្រាប់ខ្ញុំថាឲ្យតែឮសន្ធឹកឡាន តានាំ មក ប្រជាជនរត់គេចអស់ហើយ ព្រោះគេខ្លាចគាត់ចាប់ហើយវាយធ្វើបាបប្រជាជននៅហ្នឹងកន្លែងនោះតែម្តង។ ចំណែកតាញឹម គាត់កាន់កាប់ភូមិភាគពាយ័ព្យនេះ។

សៈ តើអ្នកណាប្រាប់លោកថា គាត់បាត់ខ្លួន?

[2765] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.១៧ KH 00945405-0094546។

[2766] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.១៨ KH 00945406។

[2767] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.២០ KH 00945406។

[2768] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.៣០ KH 00945407។ ឯកសារ D219/907 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.២១ KH 01384821។

[2769] ឯកសារ D118/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.២៧ KH 00945407។

[2770] ឯកសារ D219/907 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា ជឿន ឆ.២-ឆ.១៤ KH 01384820-01384821។

ឆ.២៧៖ ខ្ញុំមិនដឹងរឿងអ្វីដែរ ស្រាប់តែបាត់មុខគាត់លែងមកកន្លែងភូមិខ្ញុំតែម្តង។ ក្រោយមកនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ ទើបខ្ញុំឮឈ្មោះតា ទិត្យ។ តាឆេង ដែលជាគណៈស្រុកភ្នំសំពៅ ខ្ញុំឮគាត់និយាយតែឈ្មោះតា ទិត្យៗ តែតា ឆេង គាត់មិនបាននិយាយថា តា ទិត្យ មានតួនាទីអ្វីនោះទេ។ ខ្ញុំមិនដឹងច្បាស់ថា តា ទិត្យ ឡើងជំនួសតាឆាំ ឬយ៉ាងណានោះទេ។ តាឆេង គាត់ស្លាប់ហើយ។

សៈ តាមការគិតរបស់លោក តើតា ទិត្យ គាត់មានតួនាទីធំជាងតាឆេង ឬក៏តូចជាងតាឆេង?

ឆ.២៩៖ តា ទិត្យ គាត់មានតួនាទីធំជាងតាឆេង។

1357. ភស្តុតាងរបស់ ជា ជឿន មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៣ ទេ។ ជា ជឿន មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ ហើយគាត់ប្រាកដខ្លួនគាត់ថា គាត់មិនដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរ ជា ជឿន ឱ្យធ្វើការស្មានពីឋានៈរបស់ "តា ទិត្យ" ហើយប្រភពនៃការស្មានរបស់គាត់អំពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ជាពាក្យចចាមអារ៉ាម។ ភស្តុតាងរបស់ ជា ជឿន ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើភស្តុតាងទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1358. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ ទំនងកាន់តំណែងជាលេខាតំបន់ ៣ បន្ទាប់ពីតាគុំត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរ ស-២១ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងប្រហែលអាចជាសមាជិកគណៈតំបន់ ៣ កាលពីមុន[2771] ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនគាំទ្រ ដល់ការអះអាងនេះទេ។ លោក យឹម ទិត្យ ប្រឈមនឹងការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ធ្ងរបំផុត។ ស.ព.អ បាន

[2771] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៧០។

ចូលរួមនៅក្នុងល្បែងមួយ ដោយបង្ហាញ "ទ្រឹស្តី" របស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលគ្មានតម្លៃជាភស្តុតាង និងមិនបំពេញតាមស្តង់ដារអប្បបរមា ដើម្បីចោទប្រកាន់បុគ្គលម្នាក់ឡើយ។

1359. ស.ព.អ ក៏មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ៣៥ នាក់ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅក្នុងតំបន់ ៣ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនដែលបានឮពីលោក យឹម ទិត្យ[2772]។

[2772] ឯកសារ D219/740 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ ម៉ៅ ឆ.១០២-ឆ.១០៣ KH 01223001។ ឯកសារ D118/135 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆោម យូន ឆ.២២ KH 00960656។ ឯកសារ D219/549 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ឹង អឿម ឆ.៥០ KH 01157580។ ឯកសារ D219/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ចាត ឆ.២៤ KH 01058780។ ឯកសារ D219/147 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ាន់ ជួន ឆ.២៣៦ KH 01056179។ ឯកសារ D219/644 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ុម យាង ឆ.១១២ KH 01187888។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា ឆ.១៥ KH 01004021-01004022។ ឯកសារ D219/185 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឹម មឿន ឆ.៨២ KH 01068026។ ឯកសារ D219/164 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាង ម៉េង ឆ.៧៥ KH 01060501។ ឯកសារ D219/626 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆេង ឈីន ហៅ ម៉ុយ សុត ឆ.៤៩ KH 01184308។ ឯកសារ D219/476 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆុង ម៉ាន ឆ.៧ KH 01134138។ ឯកសារ D219/36 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈួម សារ៉ឺន ឆ.៣២, KH 01032096។ ឯកសារ D219/930 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អែម ឡាយ ឆ.២៧ KH 01395001។ ឯកសារ D219/667 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ិន ម៉ឺន ឆ.៤៣, KH 01200337។ ឯកសារ D219/163 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡែម អ៊ាន់ [អៀម អ៊ាន់] ឆ.៨៥, KH 01060487។ ឯកសារ D219/161 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ខាត់ ផូ ឆ.៨៦ KH 01060489។ ឯកសារ D219/801 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃី ថាវ ឆ.២៥ KH 01308069។ ឯកសារ D118/223 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហួយ ឆ.២៧ KH 00985379។ ឯកសារ D219/784 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុំ ក្រាត ឆ.៤៨ KH 01300425។ ឯកសារ D219/697 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណូក ឆៀត ឆ.៣៩ KH 01210558។ ឯកសារ D219/162 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ និត យាន ឆ.៤៦ KH 01060469។ ឯកសារ D219/489 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ភុំ ឆ.១៩៥-ឆ.២០០ KH 01138513។ ឯកសារ D118/67 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹម ហូ ឆ.៤៧ KH 00920204។ ឯកសារ D118/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ុល សឺន ឆ.២១ ឆ.៤៦ KH 00920177-00920178 KH 00920180។ ឯកសារ D219/929 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រេស សេដ្ឋា ឆ.៤៤ KH 01394991។ ឯកសារ D219/947 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រិទ្ធ សារី ឆ.៥១ KH 01415438។ ឯកសារ D219/186 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេង ឃាង ឆ.៦៨ KH 01068044។ ឯកសារ D118/107 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សែត ឌុន ឆ.២៣ KH 00951918។ ឯកសារ D219/421 កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយ ទៀ ងួន ឆ.៣៩ KH 01118812។ ឯកសារ D219/666 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ង់ សារៀប ឆ.៨២ KH 01200327។ ឯកសារ D219/906 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ិន ឈុនលី ឆ.៦៩ KH 01382609។ ឯកសារ D219/926 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ិន រ៉េត ឆ.១០, KH 01392958។ ឯកសារ D219/799 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ្លាំង សាន ឆ.៦៣, KH 01308033។ ឯកសារ

(៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាតំបន់ ៤ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តិន័យ

1360. យោងតាម ស.ព.អ[2773] តំបន់ ៤ ត្រូវបានបែងចែកជាស្រុកចំនួនបី៖ បាក់ព្រា ហៅ ស្រុក ៤១ (គេស្គាល់ថាជាស្រុកសង្កែ[2774]) ដូនទ្រី ហៅស្រុក ៤២ និង ដូនទាវ ហៅស្រុក ៤៣[2775]។

1361. ស.ព.អ បានអះអាងថា "សាក្សីជាច្រើនក៏បានបញ្ជាក់ថាលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤"[2776] ហើយខ្លួនស្នើឱ្យចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងនៅស្រុក បាក់ព្រា (គេស្គាល់ផងដែរថាជាស្រុកសង្កែ និងស្រុក ៤១) និង ដូនទ្រី (ស្រុក ៤២)[2777]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីពីរនាក់ គឺ ហាន់ ធី និង ឡុច អេង[2778]។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ។

D118/250 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុត រើក KH 00992419-00992420។ ឯកសារ D118/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គួច ភឿន ឆ.១៩ KH 00945399។ *សូមមើលផងដែរ* ឧបសម្ព័ន្ធទី៥។

[2773] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៧៤។

[2774] ឯកសារ D219/719 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រឿង មាន ឆ.៤ KH 01213266-01213267។ ឯកសារ D219/392 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិក ស៊ីម ឆ.១៨ KH 01114674។ ឯកសារ D219/891 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធុន សុវត្ថិ ឆ.១៨ KH 01379527។

[2775] ឯកសារ D1.3.27.2 របាយការណ៍មកពីតំបន់៤ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ EN 00183603។ ឯកសារ D219/825.1.2, បញ្ជីអ្នកទោសមន្ទីរស-២១របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លេខរៀង ១៥៥៨ EN 01222398, លេខរៀង 12854 EN 01222855, លេខរៀង ៨៥៦ EN 01222367។ ឯកសារ D6.1.557 ទូរលេខកងទ័ពកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពី ចាន់ ទៅ ឌុច ចុះថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ លេខរៀងទី៤០ KH 00052663។ ឯកសារ D219/906.1.2 ប្រតិចារិក ហ៊ុន ឈុនលី ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ម៉ោង13.57.21-14.01.14។ ឯកសារ D219/424 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រៀម ដុះ ឆ.១២ KH 01121679។

[2776] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦។

[2777] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៧៥។

[2778] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦ ជើងទំព័រ ៨៧, កថាខណ្ឌ ១៧៥ ជើងទំព័រ ៥៣១។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1362. ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ[2779] ហាន់ ធី បាននិយាយថា គាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាមេឃុំកន្ទឺ (តំបន់ ១)[2780] ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយតាប៉ែត ដែលទទួលខុសត្រូវតំបន់ ១ នៅពេលនោះ[2781]។ គាត់នៅកាន់តំណែងដដែលរហូតដល់ប៉ុន្មានថ្ងៃមុនពេលវៀតណាមចូលមក[2782]។ ស.ព.អ បានជ្រើសរើសដោយឯកឯងនូវចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ហើយដូច្នេះ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូលទេ។

1363. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយបីពីបទសម្ភាសន៍របស់ ហាន់ ធី[2783]៖

<u>ឯកសារ D105/8</u>

សៈ ចំពោះកំណត់ហេតុចាស់ លោកត្រូវបានគេសួរពីតា ទិត្យ ដែលជាលេខាតំបន់ ១ មែនដែរឬទេ?

ឆ.៧៖ តា ទិត្យ កាលណោះគឺគាត់នៅតំបន់ ៤។

<u>ឯកសារ D118/63</u>

សៈ ក្នុងកំណត់ហេតុដដែលនោះ លោកនិយាយថា តា ទិត្យ ធ្វើជាលេខាតំបន់ ៤ តើត្រឹមត្រូវដែរឬទេ?

[2779] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ១១៥៤-១១៥៥។

[2780] ឯកសារ D118/63 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.៣៤ KH 00920171 "...នៅភូមិនេះគឺនៅក្នុងតំបន់១"។ ដូចគ្នាដែរ ការវិភាគលើចម្លើយទាំងអស់របស់ ហាន់ ធី ក៏បង្ហាញឲ្យឃើញថា គាត់និយាយអំពីហេតុការណ៍ដែលបានកើតឡើងនៅនៅតំបន់១ ក្នុងអំឡុងពេលរបបខ្មែរក្រហម។

[2781] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221577។

[2782] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221584-00221585។

[2783] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហាន់ ធី ឯកសារ D20 ឯកសារ D105/8 និងឯកសារ D118/63 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី។

ឆ.៣៤៖កាលណោះ តា ទិត្យ គាត់និយាយខ្លួនគាត់ថា គាត់នៅខាងតំបន់ ៤ ហើយនៅភូមិនេះ គឺនៅក្នុងតំបន់ ១។

ស៖ តើពេលដែលតា ទិត្យ និយាយថា គាត់នៅខាងតំបន់ ៤ គាត់និយាយនៅកន្លែងណាដែរ?

ឆ.៣៥៖ខ្ញុំឮថា តា ទិត្យ នៅខាងតំបន់ ៤ នៅពេលដែលខ្ញុំចូលប្រជុំជាមួយតាម៉ុក នៅវាលបែកចាន។

1364. ស.ព.អ មិនពិចារណាលើចម្លើយរបស់ ហាន់ ធី ខាងក្រោម ដែលជំទាស់នឹងការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "តា ទិត្យ ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បាននិយាយថា គាត់មកពីតំបន់ ៤"៖

<u>ឯកសារ D105/8</u>

ស៖ តើគេបានសួរសំណួរលោកពីរឿងតា ទិត្យ តើពិតមែនឬទេ?

ឆ.៩៖ បាទ គេសួរដែរ តែខ្ញុំមិនស្គាល់តា ទិត្យ ទេ ព្រោះគាត់នៅតំបន់ផ្សេង **ខ្ញុំមិនដែលបានជួបគ្នាទេ**។

1365. ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៤ ទេ។ ហាន់ ធី មិនដែលបានជួប "តា ទិត្យ" ទេ។ យោងតាមចម្លើយរបស់គាត់ "តា ទិត្យ" នៅក្នុងតំបន់ផ្សេង។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរ ហាន់ ធី ថាគាត់បានដឹងពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" ពីប្រភពណាទេ។ ប្រភពនៃភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ជាពាក្យចចាមអារ៉ាមដែលគ្មានការបញ្ជាក់ ហើយគាត់មិនបានបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[2784]។

[2784] *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៥៤-១១៥៩។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1366. ដូចបានបង្ហាញខាងលើ[2785] ឡុច អេង បានផ្តល់ចម្លើយបីលើកដល់ ស.ច.ស.អ។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៤ ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីចម្លើយរបស់ ឡុច អេង និងមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងមូលទេ។

1367. ឡុច អេង ជាកម្មាភិបាលមកពីស្រុកសំរោង ភូមិភាគនិរតី ដែលមកខេត្តបាត់ដំបងនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨[2786]។ ពេលគាត់មកដល់បាត់ដំបង ឡុច អេង ត្រូវបានតាវិន ប្រធានគណៈតំបន់[2787] ចាត់ឱ្យធ្វើការជាសមាជិកសហករណ៍ក្នុងឃុំបឹងព្រៃ ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកថ្មគោល[2788]។

1368. ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៤ មានភាពផ្ទុយគ្នា ហើយដូច្នេះ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ៖

<u>ឯកសារ D118/96</u>

សៈ ពេលលោកមកធ្វើការនៅឃុំបឹងព្រៃ តើនរណាជាគណៈតំបន់?

ឆ.២៩៖ កាលណោះតា ទិត្យ ជាប្រធានតំបន់ ហើយខ្ញុំមិនដឹងថានរណាជាសមាជិក និងជាអនុប្រធានទេ។

<u>ឯកសារ D219/627</u>

សៈ តើលោកនៅចាំឬទេ សហករណ៍បឹងប្រី ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកអី តំបន់អ្វី?

[2785] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៥០។

[2786] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៤ KH 00947288។

[2787] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៨ KH 00947288។

[2788] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៤-ឆ.៦ KH 00947288។

ឆ.៤៖ ខ្ញុំចាំមិនច្បាស់ទេ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែចាំថា បឹងប្រីនៅក្នុងស្រុកដូនទាវ ប៉ុន្តែមិនចាំថា តំបន់ប៉ុន្មានទេ។

<u>ឯកសារ D219/884</u>

ស៖ អរគុណ។ នៅចម្លើយទី២៩ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី ១ របស់លោកក្នុងឆ្នាំ២០១៣ លោកបាននិយាយថា នៅពេលលោកបានមកដល់ ឃុំបឹងព្រៃ គណៈតំបន់គឺតា ទិត្យ តើលោកនៅរក្សាចម្លើយនេះដែរឬទេ?

ឆ.៤៖ បាទ។

ស៖ តើលោកចាំបានទេ ឃុំបឹងព្រៃស្ថិតនៅតំបន់ប៉ុន្មាន?

ឆ.៥៖ ពេលនោះ អត់ដាក់លេខទេ ដាក់នៅដូនទាវ។

ស៖ តើលោកកំពុងនិយាយអំពីតំបន់ ឬស្រុក?

ឆ.៦៖ នេះស្រុក តំបន់ភ្លេចអស់ហើយ។

ស៖ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី២ របស់លោក ត្រង់ចម្លើយទី១២ កាលពីឆ្នាំ២០១៥ លោកបានបញ្ជាក់ថា តា ទិត្យ ជាគណៈតំបន់នៅបឹងព្រៃ និង ភ្នំសំពៅ សូមលោកអត្ថាធិប្បាយបន្ថែមទៀតពីតួនាទីមុខងាររបស់តា ទិត្យ?

ឆ.៧៖ តួនាទីនិងមុខងាររបស់គាត់ចុងក្រោយ មិនសូវដឹងដែរ ដឹងតែឈ្មោះគាត់ តា ទិត្យ មកកាន់តំបន់នេះ តែមិនដឹងតំបន់លេខប៉ុន្មានទេ អាហ្នឹង ៧៨, ៧៩ ហើយ។

ស៖ លោកនិយាយដល់តំបន់ តើតំបន់មួយណាដែលលោកសំដៅដល់នេះ?

ឆ.៨៖ តំបន់មិនដឹងលេខប៉ុន្មាន តំបន់អត់លេខ។

1369. ពិចារណាទៅលើចម្លើយរបស់ ឡុច អេង ដែលថា "តា ទិត្យ មិនដែលណែនាំខ្លួនឯងនៅក្នុងការប្រជុំដែលគាត់បានរៀបចំ "នៅនឹងវាលស្រែតាមភូមិ" និង "នៅនឹងឃុំបឹងព្រៃ"[2789] ការភាន់ច្រឡំរបស់គាត់អំពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ" គឺអាចយល់បានទេ[2790]។

1370. ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទេ។

<u>សាក្សីផ្សេងទៀតដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1371. ស.ព.អ បានអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងឋានៈជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ "មានកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី គានេន ជាអនុ" ហើយបានដកស្រង់ចម្លើយមួយរបស់សាក្សី ឡុញ លន់[2791]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋាន។ ភស្តុតាងរបស់ ឡុញ លន់ ផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ។

1372. ឡុញ លន់ ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ រស់នៅក្នុងតំបន់ ៤[2792]។ ដំបូង ឡុញ លន់ រស់នៅព្រៃរនាម ជិតបឹងទន្លេសាប ដែលនៅទីនោះ គាត់ជាប្រធានភូមិ[2793]។ ក្រោយមក គាត់ធ្វើជាប្រធានសហករណ៍ជ្រៃ ឃុំលាស់ ស្រុកមោងឫស្សី[2794]។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់បានក្លាយជាសមាជិកសហករណ៍កំពង់គូនៅកាច់រទេះ[2795]។ គាត់នៅតំបន់ ៤ រហូតដល់ចប់របបខ្មែរក្រហម[2796]។

[2789] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣១-ឆ.៣៣ KH 00947292។

[2790] សូមមើលផងដែរ *ខាងក្រោម*, កថាខណ្ឌ ១៣៤០-១៣៤៥ និង *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤២៥-១៤២៨។

[2791] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៧៥។

[2792] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.១ KH 01150998 ឆ.១៣ KH 01150999។

[2793] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៤-ឆ.៧ KH 01150998។

[2794] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.២០-ឆ.៥ [២៥] KH 01150999-01151000។

[2795] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៣០-ឆ.៣១ KH 01150998។

[2796] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៩ KH 01150998។

1373. ឡុញ លន់ ផ្តល់ចម្លើយតែម្តងគត់ទៅ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥[2797]។ គាត់មិនត្រូវបានគេសួរ ហើយគាត់ក៏មិនដែលលើកឡើងក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ពីលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តាទិត្យ" ទោះបីជាគាត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មច្រើនអំពីតួនាទីរបស់តាម៉ុក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្តី។ គាត់ពិតជាបានឆ្លើយថា ពេលក្រុមភូមិភាគនិរតីមកដល់នៅខ្ទង់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨[2798] "គណៈភូមិភាគមានតាម៉ុក គណៈតំបន់មានឈ្មោះ នេន"[2799] ហើយថា "តានេនដែលមកក្តាប់តំបន់ គឺមានមន្ទីរ នៅភូមិអន្លង់វិល ក្នុងខេត្តបាត់ដំបង"[2800]។

1374. តាមរយៈចម្លើយសាក្សីនេះ ច្បាស់ណាថា ភស្តុតាងរបស់ ឡុញ លន់ គឺថា តានេន ជាលេខាតំបន់ ៤ ចាប់ពីពេលពួកភូមិភាគនរិតីមកដល់ និងថា ឡុញ លន់ មិនដែលឮពីលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តាទិត្យ"។ ដូចគ្នានេះដែរ ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បង្ហាញពីទំនាក់ទំនងណាមួយរវាងលោក យឹម ទិត្យ និងតានេន ឡើយ។

1375. ស.ព.អ បញ្ជាក់ផងដែរថា កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ឈ្មោះ យាយចាន់ និងតាឡឹក កាន់តំណែងថ្នាក់តំបន់ និងដកស្រង់សាក្សីបីនាក់ គឺ ផាន់ សារ៉ង, ចិច សុផា និង សេក មន្ថា[2801]។

1376. មេធាវីការពារក្តីនឹងមិនវិភាគលើចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងបីនេះ ដើម្បីបង្ហាញភាពត្រឹមត្រូវនៃចម្លើយទាំងនេះទេ ហើយចំណុចសំខាន់ទាក់ទងនឹងសាក្សីទាំងបីនាក់នេះគឺដូចគ្នា។ ពួកគេបានផ្តល់ភស្តុតាងទាក់ទងនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃតំបន់ ៤ តែមិនបានដឹងអ្វីសោះពីលោក យឹម ទិត្យ។ ជាពិសេស ពេលសួរថាពួកគេស្គាល់លោក យឹម ទិត្យ ឬតា ទិត្យ ទេ ពួកគេទាំងបីនាក់ឆ្លើយថា ពួកគេមិនដែលឮពីលោក យឹម ទិត្យ ឬតា ទិត្យ ទេ[2802]។

[2797] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ។

[2798] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៣០ KH 01151000,ឆ.៣៥ KH 01151001។

[2799] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៤៧ KH 01151004។

[2800] ឯកសារ D219/528 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុញ លន់ ឆ.៥៤ KH 01151005។

[2801] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៧៥ ជើងទំព័រ ៥៣២។

[2802] ឯកសារ [D219/238] កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សារ៉ង ឆ.២៨ KH 01080860។ ឯកសារ [D219/42] កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចិច សុផា ឆ.៨៣ KH 01032175។ ឯកសារ [D219/939] កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ថា ឆ.៦, KH 01403876-01403877។

1377. ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ បង្ហាញថាលោក យឹម ទិត្យ មិនបានកាន់តំណែងជាលេខាតំបន់ ៤ ទេ ដែលនេះផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់</u>

1378. ពុំមានភស្តុតាងផ្ទាល់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ *តាមព្រឹត្តិន័យ ឬតាមនីតិន័យ* នៅពេលណាមួយក្នុងអំឡុងពេលរបបខ្មែរក្រហមទេ។ គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ថា នៅក្នុងដែនពេលវេលានៃការស៊ើបអង្កេត លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជា ការទំនាក់ទំនង ការគ្រប់គ្រង ឬការណែនាំពីថ្នាក់លើ ឬថាលោក យឹម ទិត្យ បានរាយការណ៍ត្រឡប់ទៅថ្នាក់លើវិញអំពីបញ្ហាណាមួយឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងណាមួយ ទោះផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ក្តី បញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជា បញ្ជូនលិខិតទាក់ទង ឬការណែនាំទៅស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ៤ ដើម្បីគ្រប់គ្រង ឬអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចលើស្រុកទាំងនោះទេ។ ពុំមានឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (បញ្ជា ការណែនាំ ទូរលេខ) ដើម្បីបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ *តាមព្រឹត្តិន័យ ឬតាមនីតិន័យ* បានចេញបញ្ជាទៅស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ៤ ឬបានទទួលឯកសារ សេចក្តីណែនាំ ទូរលេខពីមជ្ឈិម ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាននេះនៅគ្រប់ស្រុកនានាក្នុងតំបន់ ៤ និងអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់មជ្ឈិមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។

1379. ភស្តុតាងដែលពុំមានការបញ្ជាក់ និងមិនគួរឱ្យជឿជាក់របស់សាក្សីពីររនាក់ មិនអាចគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាលោក យឹម ទិត្យ បំពេញការងារជាលេខាតំបន់ ៤ បានទេ។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីចំនួន ៧០ នាក់ដែលរស់នៅ និងធ្វើការនៅតំបន់ ៤ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ ប៉ុន្តែមិនដែលឮពីលោក យឹម ទិត្យ[2803]។

[2803] ឯកសារ D219/481 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជ្រឹង សុភាព ឆ.៤៨ KH 01136291។ ឯកសារ D118/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុល ពៅ ឆ.២០ KH 00981095។ ឯកសារ D219/3 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កី សឹង ឆ.១៥៦ KH 01024904។ ឯកសារ D118/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម បូ ឆ.៩៨ KH 01023870។ ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.១០១ KH 01053285។ ឯកសារ D105/7 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ហេង ឆ.៤០ KH 00794115។ ឯកសារ D118/17 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គ្រិប រ៉ូន ឆ.២០ KH 00891126។ ឯកសារ D219/832 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម សាលឿន ឆ.៨៧ KH 01328028។ ឯកសារ D219/424 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ

វៀម ដុះ **ឆ.២៦** KH 01121682។ ឯកសារ D219/945 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ឈឿត **ឆ.**៧២ KH 01415405។ ឯកសារ D105/2 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ហេង **ឆ.**៣៤ KH 00780647។ ឯកសារ D219/310 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័ន្ត សាមុត **ឆ.**២៤ KH 01097684។ ឯកសារ D219/453 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាត យឿន **ឆ.**៣៨ KH 01129778។ ឯកសារ D118/281 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កែវ សុខា **ឆ.១៥** KH 01004021-01004022។ ឯកសារ D219/906 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុន ឈុនលី **ឆ.៦៩** KH 01382609។ ឯកសារ D219/799 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃ្លាំង សាន **ឆ.៦**៣ KH 01308033។ ឯកសារ D118/250 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មុត វើក KH 00992419-00992420។ ឯកសារ D219/839 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជា កឿង **ឆ.១២៦** KH 01335627។ ឯកសារ D219/42 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចិច សុផា **ឆ.**៨៣ KH 01032175។ ឯកសារ D219/503 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈុំ ហុន **ឆ.**៣៤ KH 01146366។ ឯកសារ D219/395 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចៀវ ហេង **ឆ.**៤៨ KH 01114709។ ឯកសារ D219/699 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជឿម វ៉ឺន **ឆ.**៣៩ KH 01210576។ ឯកសារ D219/841 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង គុយឡាង **ឆ.៩៦** KH 01335663។ ឯកសារ D219/564 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង ផាត **ឆ.**៧២ KH 01165918។ ឯកសារ D219/865 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពុតហេង **ឆ.**៨២ KH 01347400។ ឯកសារ D219/683 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ិន ណុន **ឆ.**៨៤ KH 01203928។ ឯកសារ D219/404 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហឿន សំបួរ **ឆ.៦**៣ KH 01117201។ ឯកសារ D219/892 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊្លួន សាត **ឆ.**២០ KH 01379538។ ឯកសារ D219/693 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កង មួន **ឆ.**៤៩ KH 01208443។ ឯកសារ D219/167 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម កឿយ **ឆ.**២៥ KH 01062688។ ឯកសារ D219/895 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃឹម លំទោន **ឆ.**៤៥ KH 01379576។ ឯកសារ D219/955 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ កិន មឿន **ឆ.**៦៤ KH 01425210។ ឯកសារ D219/863 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡៃ ឈៀម **ឆ.**៩០ KH 01347365។ ឯកសារ D219/866 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡើយ ម៉ុន **ឆ.**១០២ KH 01347416។ ឯកសារ D219/207 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង ឈឿម **ឆ.**១០ KH 01074026។ ឯកសារ D219/838 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុង ខេន **ឆ.**១៣០ KH 01335609។ ឯកសារ D219/299 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ក់ ម៉េត **ឆ.**១៣ KH 01096513។ ឯកសារ D219/414 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ហៀង **ឆ.**១៩ KH 01117337។ ឯកសារ D219/44 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ង៉ាម ងឿម **ឆ.**៤០ KH 01032199។ ឯកសារ D219/893 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ងិន ងួន **ឆ.**៤៥ KH 01379549។ ឯកសារ D219/307 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ាល់ យ៉ុង **ឆ.**៦៨ KH 01096604។ ឯកសារ D219/312 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ **ឆ.**៣៥ KH 01097704។ ឯកសារ D219/779 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ **ឆ.**៤២ KH 01299977។ ឯកសារ D219/651 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុច ពេក **ឆ.**៤៧ KH 01196501។ ឯកសារ D219/339 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៊ុម សេវ **ឆ.**១៧ KH 01102850។ ឯកសារ D219/311 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពែង សាន្ត **ឆ.**២២ KH 01097692។ ឯកសារ D219/238 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ផាន់ សារ៉ង **ឆ.**២៨ KH 01080860។ ឯកសារ D219/754 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រូច ហឿន **ឆ.**៣៩ KH 01240238។ ឯកសារ D219/719 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រឿង មាន **ឆ.**៤៧ KH 01213274។ ឯកសារ D219/309 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោយ យ៉ែន **ឆ.**១៩ KH 01097674។ ឯកសារ D219/25 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោយ យ៉ែន **ឆ.៦៦** EN 01029979។ ឯកសារ D219/778 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាត ឡាឌី **ឆ.**៣៣ KH 01299966-01299967។ ឯកសារ D219/829

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ

1380. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០០៤ បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។

1381. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថាលោក យឹម ទិត្យ មានតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវណាមួយនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលបង្ហាញថា គាត់ជាសមាជិកនៃផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬថា គាត់មានគោលបំណងរួមនៃផែនការឧក្រិដ្ឋជាមួយសមាជិកផ្សេងទៀតនៃផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ តាមរយៈការប្រជុំ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ឬមធ្យោបាយផ្សេងទៀត[2804]។

កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មឿន ឆ.៩៦ KH 01327975-01327976។ ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ថា ឆ.៦ KH 01403876-01403877។ ឯកសារ D219/413 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ នូ ឆ.២៣ KH 01117327។ ឯកសារ D219/125 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ស្រី សឿម ឆ.៧៨-ឆ.៧៩ KH 01047390។ ឯកសារ D119/109 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន ឡូវ ឆ.៧៨, KH 00980138។ ឯកសារ D219/941 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន សោភ័ណ្ឌ ឆ.៦៤ KH 01414393។ ឯកសារ D219/393 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តិក ស៊ឹម ឆ.២៧ KH 01114685។ ឯកសារ D118/241 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ចាច់ សុខ ឆ.៩៩ KH 00988073។ ឯកសារ D219/891 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ធុន សុវត្ថិ ឆ.៤៥ KH 01379531។ ឯកសារ D219/957 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អ៊ិន នី ឆ.៨០ KH 01425241។ ឯកសារ D219/356 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វណ្ណ ណាក់ ឆ.១២១ KH 01104632។ ឯកសារ D219/831 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វិញ វណ្ណា ឆ.១២២ KH 01328012។ ឯកសារ D219/781 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាន ប្រាក់ ឆ.១៣៩ KH 01300010-01300011។ ឯកសារ D219/599 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ង់ ភី ឆ.៣៧ KH 01172122។ ឯកសារ D219/192 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យ៉ាប់ ស៊ីនិត ឆ.១៣២ KH 01068096។ ឯកសារ D219/718 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហេង លាប ឆ.៥៦ KH 01213261។ ឯកសារ D219/367 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រាជ្យ សារ៉ន ឆ.៨ KH 01110161។ *សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធទី៥។*

[2804] ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ (សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D65) សមាជិកនៅក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម រួមមានមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បក្សកុម្មុយនីសកម្ពុជា កថាខណ្ឌ ២១។ សំណុំរឿង០០២ ដីកាដំណោះស្រាយ ឯកសារ D427 កថាខណ្ឌ ១៥៦-២២០ សមាជិករួមមានសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងគណៈមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនីសកម្ពុជា ប្រមុខក្រសួង លេខាភូមិភាគ លេខាតំបន់ស្វ័យភាព និងកងពលយោធាមជ្ឈិម។

1382. ភស្តុតាងគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីរកឃើញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការអនុវត្ត (១) គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីខ្មាំងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (២) គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (៣) គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីខ្មាំងដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1383. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានធ្វើការជ្រើសរើសដោយឯកឯងពីភស្តុតាងរបស់សាក្សី។ ដូច្នេះ គាត់បានបង្ហាញភស្តុតាងរបស់ពួកគេដោយមិនត្រឹមត្រូវ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ។ ការវិភាគត្រឹមត្រូវទៅលើចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងអស់បង្ហាញថា ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។

វត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "ការប្រជុំធំៗជាសាធារណៈ" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់

1384. ស.ព.អ បានអះអាងថា សាក្សី ៨ នាក់ បានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការចូលរួម និងការរួមចំណែកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំង នៅក្នុងការប្រជុំនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[2805]៖ ណុប ងឹម, រី ផាន់, ជួន ថន, ឈឿង ប៊ិន, ទូច ម៉ារី, ឡូច អេង, មូល អេន និង សឿន ម៉ាត។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "ការប្រជុំធំៗជាសាធារណៈ"</u>

1385. ដូចបានបង្ហាញខាងលើ[2806] ណុប ងឹម បានផ្តល់ចម្លើយទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនមួយលើក ទៅ ស.ច.ស.អ ចំនួនបីលើក និងបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។

1386. ណុប ងឹម បានឆ្លើយថា លេខាស្រុកជាទូទៅចូលរួមប្រជុំ[2807] ប៉ុន្តែ លោកស្រីចងចាំថា លោកស្រីបានចូលរួមប្រជុំតែម្តងគត់នៅបាត់ដំបង នៅឆ្នាំ១៩៧៨[2808] នៅផ្ទះរបស់តាម៉ុក ១៥ ថ្ងៃក្រោយ

[2805] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥១។

[2806] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨៤។

[2807] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៥៦ KH 01008706។

ការរៀបការរបស់លោកស្រី[2809] (លោកស្រីរៀបការនៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨)[2810] ដែលនៅក្នុងពេលនោះ តាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" ត្រូវបានអះអាងថាមានវត្តមាន។ អ្នកចូលរួមប្រជុំមកពីស្រុក និងតំបន់។ ណុប ង៉ឹម បានឆ្លើយថា តាម៉ុក, "តា ទិត្យ" និងអ្នកចូលរួម ១០ នាក់ផ្សេងទៀតអង្គុយនៅខាងមុខ ទល់មុខអ្នកផ្សេងទៀត[2811]។ ណុប ង៉ឹម អះអាងថា "តា ទិត្យ" មានវត្តមានក្នុងរយៈពេលពីរថ្ងៃដំបូងនៃការប្រជុំ ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃទីបី លោកស្រីមិនបានឃើញគាត់ទេ[2812]។ លោកស្រីយល់ថា គោលបំណងនៃការប្រជុំនេះគឺចង់ឱ្យគ្រប់គ្នាខំប្រឹងធ្វើការ សាមគ្គីគ្នា និងមិនត្រូវឈ្លោះទាស់ទែងគ្នា[2813]។ ណុប ង៉ឹម បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" បាននិយាយអំពីសាមគ្គីភាពជាមួយអ្នកដទៃ និងកាប់ព្រៃ កាប់ឆ្ការព្រៃ ធ្វើចម្ការ ធ្វើស្រែ[2814]។

1387. ណុប ង៉ឹម បានលើកឡើងថា តាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" បាននិយាយអំពីសភាពការណ៍ខ្មាំង ហើយពួកគេបានណែនាំឱ្យកម្ទេចខ្មាំងដែលប្រឆាំងនឹងអង្គការ ប៉ុន្តែ ពួកគេមិនបានប្រាប់ថាអ្នកណាជាខ្មាំង ឬត្រូវប្រើប្រាស់វិធីអ្វីដើម្បីកម្ទេចខ្មាំងទាំងនោះទេ[2815]។ លោកស្រីយល់ថា ឃ្លា "ខ្មាំងណាដែលក្បត់នឹងយើង យើងត្រូវកម្ទេច" មានន័យថា ត្រូវតែសម្លាប់ខ្មាំង[2816]។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមក ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែល លោកស្រីបានឆ្លើយថា លោកស្រីមិនអាចចាំពីអ្វីដែល "តា ទិត្យ" បាននិយាយនៅក្នុងការប្រជុំនេះទេ[2817]។ ណុប ង៉ឹម បានបន្ថែមទៀតថា ក្នុងអំឡុងពេលនោះ អ្វីៗ

[2808] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨៥ KH 01329397។

[2809] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣ KH 01095987។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦១-ឆ.៦៣ KH 01329395។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨១-ឆ.៨២ KH 01329397។

[2810] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨៣ KH 01008710 ឆ.៦៨ KH 01008707-01008708។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៧៩-ឆ.៨០ KH 01329397។

[2811] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១១០-ឆ.១១៥ KH 01329400-01329401។

[2812] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១០៧-ឆ.១០៩ KH 01329400។

[2813] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨៦-ឆ.៨៧ KH 01329397-01329398។

[2814] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៩៧-ឆ.៩៨ KH 01329399។

[2815] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៥៦ KH 01008706។

[2816] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៥៦ KH 01008706។

[2817] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨៦ KH 01008711។

មានភាពចលាចលយ៉ាងខ្លាំង ដូច្នេះ ពួកគេមិនដឹងថាអ្នកណាជាខ្មាំងទេ ពួកគេភ័យខ្លាច និងត្រូវការពារទីតាំងរបស់ពួកគេ[2818]។

1388. ណុប ង៉ឹម ក៏បាននិយាយដែរថា មិនមានកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យណាម្នាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ពេលលោកស្រីចូលរួមក្នុងការប្រជុំនេះទេ។ លើសពីនេះទៀត លោកស្រីមិនដែលឮលេខាស្រុកប្រាប់ថា កម្មាភិបាលត្រូវបានចាប់ខ្លួន នៅក្នុងការប្រជុំនៅខេត្តបាត់ដំបង រហូតដល់ចប់របបខ្មែរក្រហម[2819]។

1389. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម អំពីការប្រជុំជាមួយតាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" នៅមន្ទីរស្រុកសំឡូត មិនស៊ីចង្វាក់គ្នាទេ។ ដំបូង ណុប ង៉ឹម បាននិយាយថា លោកស្រីបានចូលរួមក្នុងការប្រជុំតូចៗនៅថ្នាក់ស្រុក នៅផ្ទះរបស់តាម៉ុក និងថា ការប្រជុំទាំងនេះត្រូវបានចូលរួមដោយលេខាស្រុក សមាជិកគណៈស្រុក និងសមាជិកគណៈឃុំ និងត្រូវបានរៀបចំឡើងមួយខែម្តង[2820]។ លោកស្រីមានវត្តមាននៅក្នុងការប្រជុំចំនួនប្រាំពីរ ពេលលោកស្រីធ្វើការនៅថ្នាក់ស្រុករយៈពេលប្រាំពីរខែ[2821]។ ពេលខ្លះតាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" ធ្វើជាប្រធានការប្រជុំ ហើយពេលខ្លះ មានតែម្នាក់ក្នុងចំណោមពួកគេប៉ុណ្ណោះធ្វើជាប្រធាន[2822]។ ប៉ុន្តែក្រោយមក នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចុងក្រោយរបស់លោកស្រី លោកស្រីបានសារភាពថា លោកស្រីមានការភាន់ច្រឡំ និងថាការប្រជុំថ្នាក់ស្រុកទាំងនោះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងស្រុកសំឡូតក្នុងចំណោម "គ្នាឯងៗ" រៀងរាល់ខែ[2823] និងមិនមែននៅផ្ទះតាម៉ុក ដូចដែលលោកស្រីបាននិយាយពីខាងដើមនោះទេ។

1390. ណុប ង៉ឹម បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ" មកមន្ទីរស្រុកសំឡូត ម្តង ឬពីរដងក្នុងមួយខែដើម្បីជួបលេខាដើម្បីទទួលព័ត៌មានទូទៅអំពីស្រុក[2824]។ គាត់ណែនាំក្រុមការងារឱ្យគ្រប់គ្រងប្រជាជន និងតាម

[2818] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៩៩-ឆ.១០២ KH 01329399។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣០ KH 01329402។

[2819] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៥៧-ឆ.៥៩ KH 01008706-01008707។

[2820] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣ KH 01095987។

[2821] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤ KH 01095987-01095988។

[2822] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤ KH 01095987-01095988។

[2823] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១២០-ឆ.១២១ KH 01329401។

[2824] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦៥ KH 01008707។

ដានសភាពការណ៍ក្នុងករណីកងទ័ពវៀតណាមវាយប្រហារភូមិ[2825]។ គាត់មិនដែលនិយាយពីខ្មាំងខាងក្នុង ពេលលោកស្រីមានវត្តមានឡើយ[2826]។ លោកស្រីមិនដែលបានចូលរួមក្នុងការប្រជុំផ្សេងទៀត ដែលក្នុងពេលនោះ "តា ទិត្យ" មានវត្តមាន លើកលែងតែការប្រជុំមួយនៅបាត់ដំបង និងការប្រជុំនៅមន្ទីរស្រុកសំឡូត[2827]។

1391. តបនឹងសំណួរច្បាស់លាស់ដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរ ថាតើលោកស្រីបានឃើញតាម៉ុកចូលរួម ឬដឹកនាំការប្រជុំប៉ុន្មានដង ពេលលោកស្រីរស់នៅ និងធ្វើការនៅខេត្តបាត់ដំបង លោកស្រីបានឆ្លើយថា លោកស្រីបានឃើញគាត់ម្តងនៅក្នុងការប្រជុំមួយនៅខេត្តបាត់ដំបង និងម្តងទៀតនៅផ្ទះរបស់ "តា ទិត្យ"[2828]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសួរបំភ្លឺថាតើលោកស្រីបានឃើញ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្មានដងនៅក្នុងការប្រជុំ ពេលលោកស្រីរស់នៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបងទេ។

1392. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងីម ធ្វើឲ្យមានមន្ទិលខ្លាំងលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់លោកស្រី ទាក់ទងនឹងការប្រជុំថ្នាក់ស្រុកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅផ្ទះរបស់តាម៉ុក តាមរយៈកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់លោកស្រី D219/298 ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថាលោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំង[2829]។

1393. ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ថា "តាមរយៈភស្តុតាងចេញពី ណុប ងីម ច្បាស់ណាស់ថា ខ្មាំងដែល យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក បានសំដៅដល់គឺជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាប្រជាជនកម្ពុជាដែលគេយល់ថាមិនស្មោះត្រង់នឹង ប.ក.ក"[2830] ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។ មិនច្បាស់ទេថាតើ ស.ព.អ បានយោងទៅភស្តុតាងមួយណា ពីព្រោះ ណុប ងីម បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយរបស់ខ្លួន ទាក់ទងនឹងការប្រជុំថ្នាក់ស្រុកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅផ្ទះរបស់តាម៉ុក ដោយមានវត្តមានរបស់ "តា ទិត្យ"[2831]។

[2825] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងីម ឆ.៦៥ KH 01008707។

[2826] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងីម ឆ.៦៥ KH 01008707។

[2827] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងីម ឆ.៦៦ KH 01008707។

[2828] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងីម ឆ.១២២ KH 01329401។

[2829] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥២-៥៥។

[2830] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៥។

[2831] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងីម ឆ.១២០-ឆ.១២១, KH 01329401។

ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កាប អំពីវត្តមានរបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង"ការប្រជុំធំៗជាសាធារណៈ"

1394. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "ព្រាប កប ប្ដីរបស់ ណុប ងីម បានបញ្ជាក់ថា ប្រពន្ធគាត់បានចូលរួមប្រជុំជាទៀងទាត់ជាមួយ យឹម ទិត្យ"[2832] គឺមិនត្រឹមត្រូវទេ។

1395. ព្រាប កាប ជាទាហានខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧២ នៅតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី ក្រោមបញ្ជារបស់តាម៉ុក[2833] រហូតដល់ថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលគាត់ត្រូវរបួស[2834]។ ដោយសារតែរបួស គាត់មើលលែងឃើញ ហើយត្រូវការគេនាំផ្លូវ ពេលគាត់ដើរទៅណា[2835]។ គាត់មិនអាចអាន ឬសរសេរបានទេ[2836]។

1396. ព្រាប កប បានថ្លែងថា ប្រពន្ធរបស់គាត់ គឺសាក្សី ណុប ងីម ជាអនុលេខាស្រុក មិនដែលអនុញ្ញាតគាត់ឱ្យជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការងាររបស់លោកស្រីទេ ហើយគាត់មិនដឹងអ្វីសោះទាក់ទងនឹងការងាររបស់ប្រពន្ធរបស់គាត់[2837]។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមក ព្រាប កប និយាយផ្ទុយនឹងភស្តុតាងរបស់ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ និងបានឆ្លើយថា គាត់បានអមដំណើរប្រពន្ធរបស់គាត់ ណុប ងីម ទៅបាត់ដំបង ប្រាំ ឬប្រាំមួយដង ដើម្បីចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" នៅផ្ទះរបស់គាត់ នៅភូមិអំពិលប្រហោង និងពីរដងនៅចូលរួមវគ្គសិក្សានៅបាត់ដំបង[2838] ជំនួសឱ្យនិរសាររបស់លោកស្រី[2839]។ តបនឹងសំណួរជាក់លាក់របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលសួរថា ហេតុអ្វីបានជាគាត់ទៅជាមួយ ណុប ងីម ទៅចូលរួមការប្រជុំទាំងនោះ ជំនួសឱ្យនិរសាររបស់លោកស្រី ដោយពិចារណាលើការដែលថាគាត់ពិការភ្នែក និងធ្វើការងារនិរសារដោយរបៀបណា ព្រាប កប ផ្ដល់ការពន្យល់ប្លែកថា គាត់មិនទៅទីនោះក្នុងនាមជានីរសាររបស់លោកស្រីទេ ប៉ុន្តែដើម្បីជួយលោកស្រី ប្រសិនបើលោកស្រី

[2832] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៤។

[2833] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៤ KH 01037138។

[2834] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៥ KH 01037138-01037139។

[2835] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៧ KH 01037139។

[2836] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៧ KH 01037139។

[2837] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៥៥-ឆ.៦០ KH 01037146។

[2838] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៦១-ឆ.៦២ KH 01037146-01037147។

[2839] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៦៤ KH 01037147។

ឈើ[2840]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានស្វែងរកការពន្យល់ណាមួយផ្សេងទៀតឡើយ សូម្បីតែពេលគាត់ឆ្លើយថា នៅពេលចប់ប្រជុំ គាត់ត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹក ណុប ងឹម ត្រឡប់ទៅស្រុកសំឡូតវិញ[2841] និងថា ពេលរង់ចាំរហូតដល់ ណុប ងឹម ចប់ការប្រជុំ (នៅឆ្នាំ១៩៧៨) គាត់បានឃើញកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកមួយចំនួនចេញពីផ្ទះរបស់ "តា ទិត្យ" ដែលគាត់ចាប់ផ្តើមស្គាល់ថាជាអ្នកណាខ្លះនៅឆ្នាំ១៩៧៦[2842]។ ដោយពិចារណាលើការដែលថា សាក្សីពិការភ្នែក នៅពេលកើតមានហេតុការណ៍ដូចដែលបានរៀបរាប់ ភស្តុតាងទាក់ទងនឹងហេតុការណ៍ដែលគាត់បានឃើញ មិនអាចជឿជាក់បានទេ។ លើសពីនេះទៀត ចម្លើយរបស់គាត់ផ្ទុយគ្នានឹងភស្តុតាងរបស់ប្រពន្ធគាត់ ណុប ងឹម ដែលបានឆ្លើយថា ការប្រជុំត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅផ្ទះរបស់ "តា ទិត្យ" នៅភូមិអំពិលប្រហោង[2843]។

1397. ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប មិនអាចជឿជាក់បានទេ។ ផ្ទុយពីទឡ្ហីករណ៍របស់ ស.ព.អ ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប មិនគាំទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម និងមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាន នៅក្នុង "ការប្រជុំធំៗជាសាធារណៈ" ទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"</u>

1398. ស.ព.អ បានអះអាងថា វី ផាន់ បានចូលរួមប្រជុំនៅទំនប់កង្កួត ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលមានមនុស្សពី ៧០០ ទៅ ៨០០ នាក់ ហើយលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវគេណែនាំថាជាអ្នក "មកជួយដឹកនាំតំបន់ ១"[2844]។ ស.ព.អ លើកឡើងខុស និងបង្ហាញខុសនូវភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់។

1399. ស.ព.អ សំដៅលើផ្នែកដដែលនៃសក្ខីកម្មរបស់ វី ផាន់ ក្នុងការអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យនិងជា "មេដឹកនាំដ៏មានឥទ្ធិពល តាមព្រឹត្តន័យ" នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[2845]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ។

[2840] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៦៤ KH 01037147។

[2841] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៦៦ KH 01037147។

[2842] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៦៩ KH 01037148។

[2843] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៣៣ KH 01095992។

[2844] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៦-៥៨។

[2845] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥ កថាខណ្ឌ ១៤៨។

1400. ដូចបានលើកឡើងខាងលើ[2846] **វី** ផាន់ ចាំបានថា "តា ទិត្យ" មកដល់តំបន់របស់គាត់ នៅក្នុងអំឡុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៧៨[2847] និងជាលើកទីមួយដែលគាត់បានឃើញ តា ទិត្យ និង តាប៉ែត ចូលរួមប្រជុំនៅទំនប់កង្កួត ហើយ តាប៉ែត បានប្រកាសថា "តា ទិត្យ" ជាអ្នកមកពីភូមិភាគនិរតី និងមកជួយដឹកនាំតំបន់ ១[2848]។ ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ ថា កិច្ចប្រជុំនេះទំនងជាកើតឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧[2849] ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ។ **វី** ផាន់ ហាក់ដូចជាច្បាស់នៅក្នុងចម្លើយរបស់ខ្លួនថា កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានធ្វើឡើង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគាត់បានលើកឡើងម្តងទៀតនូវកាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំដដែល ៥ ខែក្រោយពីបានផ្តល់ចម្លើយជូនអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ គឺនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ពេលគាត់ជូនអ្នកស៊ើបអង្កេតទៅទីតាំងជាច្រើន ក្បែរវត្តបាណន់ ដូចបានកត់ត្រានៅក្នុងកំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ៖

> **វី** បាននិយាយថា នៅពេលគេហៅគាត់ទៅប្រជុំក្រុម ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅទំនប់កង្កួត ដោយមាន តា ទិត្យ ជាប្រធានអង្គប្រជុំ **វី** កំពុងរស់នៅក្នុងភូមិកំណើតរបស់គាត់ និងពុំមែនកំពុងធ្វើការនៅទំនប់នេះឡើយ[2850]។

1401. ដោយសារមានទឡ្ហីករណ៍មួយថា កិច្ចប្រជុំនេះទំនងជាកើតឡើង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ស.ព.អ បានអះអាងថា តាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួនរួចទៅហើយ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨។ ការអះអាងនេះក៏ពុំមានមូលដ្ឋានដែរ ពីព្រោះភស្តុតាងគាំទ្រតែមួយគត់ដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺកិច្ចសម្ភាសន៍របស់លោក Stephen Heder ជាមួយ តាប៉ែត ដែលពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[2851] ហើយភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា តាប៉ែត បានធ្វើដំណើរទៅភ្នំពេញ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[2852]។

[2846] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥៦-១២៥៨។

[2847] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2848] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[2849] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៨។

[2850] [2850] ឯកសារ D219/245 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ វី ផាន់ KH 01364043-01364044។

[2851] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៨-១២៥២។

[2852] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥០។

1402. ការពិតយ៉ាងងាយ គឺថា កិច្ចប្រជុំនេះបានកើតឡើង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដូចបានបញ្ជាក់ដោយភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់។ វី ផាន់ បានឆ្លើយថា ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្កួត "តា ទិត្យ" បាននិយាយអំពីរឿងវៃជាមួយយួន[2853]។ បើតាម វី ផាន់ "តា ទិត្យ" បាននិយាយថា យួនខ្លាំងណាស់ពេលដែលវាសម្រុកវៃ ហើយ "ពួកគាត់" បានវៃយួនឱ្យបាក់ទ័ព[2854]។ វី ផាន់ បានសម្តែងមតិរបស់ខ្លួនជូនអ្នកស៊ើបអង្កេតថា នៅពេលនោះ គាត់មិនជឿសម្តីរបស់ "តា ទិត្យ" នោះទេ ពីព្រោះគាត់បានឃើញពួក "តា ទិត្យ" ជាច្រើននាំគ្នាភៀសខ្លួនពីភូមិភាគនិរតី មកដល់កន្លែងរបស់គាត់[2855]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី វី ផាន់ នៅចាំបានថា "តា ទិត្យ" បានព្យាយាមនិយាយលើកទឹកចិត្តពួកគាត់ថា "យើងជាជាតិសាសន៍មួយដ៏ខ្លាំង ខ្មែរ គឺជាពូជអ្នកចម្បាំង ដែលបានកសាងអង្គរវត្ត"[2856]។

1403. វី ផាន់ ក៏នៅចាំបានផងដែរថា ក្នុងពេលប្រជុំនោះ តាឆេង កម្មាភិបាលពាយ័ព្យទទួលខុសត្រូវលើឃុំប្រាំពីរនៅកន្លែងនោះ បាននិយាយអំពីសកម្មភាពរបស់ចលនាដទៃទៀត ដូចជា ចលនាខ្មែររំដោះ និងខ្មែរសេរី នៅតាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ-ថៃ គាត់ថាចលនាទាំងនោះបានរួមគ្នាជាមួយនឹងទ័ពថៃ ដើម្បីធ្វើចលនាប្រឆាំងនឹងពួកគាត់[2857]។ យោងតាមភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ខ្មែរសេរី គឺជាទាហានស៊ីឈ្នួល ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង និងគាំទ្រដោយ "ស្តាបស្តាំ សេអ៊ីអាអាមេរិក"[2858]

[2853] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៤ KH 01040094។

[2854] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៤ KH 01040094។

[2855] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៤ KH 01040094។

[2856] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៤ KH 01040094។

[2857] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៧ KH 01040094-01040095។

[2858] ឯកសារ D117/36.1.11 សៀវភៅចងក្រងដោយ Craig Etcheson មានចំណងជើងថា "ការចាប់ផ្តើម និងការបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" EN 00393196។ ឯកសារ D6.1.940 សៀវភៅចងក្រងដោយ Wilfred Deac មានចំណងជើងថា "Road to the killing fields; Cambodian war 1970-1975" ទំព័រទី ៣៥ EN 00430615។

មានមូលដ្ឋាននៅប្រទេសថៃ ហើយធ្វើប្រតិបត្តិការ និងបង្កវិទ្ធេទកម្ម នៅកម្ពុជា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧[2859] និងឆ្នាំ១៩៧៨[2860] ជាពិសេស នៅខេត្តបាត់ដំបង[2861]។

1404. ដូចគ្នានេះដែរ សាក្សី ឃឿន ស្មឿន រស់នៅភូមិកាច់រទេះ ខេត្តបាត់ដំបង[2862] បាននិយាយថា គាត់ និងអ្នកភូមិ មានគំនិតចង់ចូលរួមជាមួយខ្មែរសេរី (សេរីកា គឺជាឈ្មោះផ្សេង សម្រាប់អង្គការតែមួយ) តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយនៅទីបំផុត ពួកគាត់បានសម្រេចចិត្តចូលរួម នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយរត់គេចពីភូមិ ទៅថៃ[2863]។

1405. ឧបមាថា តាមទស្សីករណ៍ដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ ហើយគាត់ និងវាគ្មិនផ្សេងទៀត ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នាខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ និយាយពីយួន សេអ៊ីអា និងខ្មែរសេរី ថាជាខ្មាំង នោះគឺ ក្នុងបរិបទដែលកម្ពុជាកំពុងត្រូវគេឈ្លានពាននៅពេលនោះ មានន័យថា ការព្រួយបារម្ភរបស់ពួកគេមិនមែនស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក ដូចការអះអាងរបស់ ស.ព.អ នោះទេ។

1406. យ៉ាងច្រើនបំផុត ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ អាចត្រឹមតែជួយគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាននៅកិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យកំពុងត្រូវបានវៀតណាមចូលលុកលុយ។

[2859] ឯកសារ D6.1.488, SVB-ទំនាក់ទំនងចុងបូព៌ា – អត្ថបទសារព័ត៌មាន VOPT (“សម្លេងពីប្រជាជនថៃ “ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ EN 00390910។

[2860] ឯកសារ D6.1.825 សេវាផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានបរទេស របាយការណ៍សម្រាប់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨, របាយការណ៍អ្នកកាសែតថៃស្តីពីសកម្មភាពបះបោរពីអ្នកគាំទ្រ លន់ នល់, Bangkok World ជាភាសាអង់គ្លេស ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ EN 00170376។

[2861] ឯកសារ D67.2 ឧបសម្ព័ន្ធទី២៖ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា របាយការណ៍នៃគម្រោងជំរុញឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវ ស្រុកម៉ាឡៃ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ– អតីតតំបន់ដ៏រឹងមាំរបស់ខ្មែរក្រហម KH 01555903-01555904។

[2862] ឯកសារ D219/261 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃឿន ស្មឿន ឆ.៣-ឆ.៤ KH 01085793-01085794។

[2863] ឯកសារ D219/261 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃឿន ស្មឿន ឆ.៩-ឆ.១០ KH 01085795-01085796 ឆ.២៩ KH 01085799។ ឯកសារ D6.1.623, DC-Cam Interview[បទសម្ភាសន៍ SOAS], EN 00352060-1។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"</u>

1407. ស.ព.អ បានអះអាងថា ជួន ថន កម្មាភិបាលថ្នាក់ទាប និងជាអនុប្រធានកងតូច នៅសហករណ៍ ត្រែង (ស្រុករតនមណ្ឌល តំបន់ ១)[2864] បានចូលរួមប្រជុំ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨[2865] នៅវត្តភ្នំសំពៅ (តំបន់ ៣)[2866] និងបានស្ដាប់ឮលោក យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជាឲ្យ "កម្ទេច" អ្នកដែលគេជឿថាជាខ្មាំង[2867]។

1408. ដូចបានលើកឡើងរួចមកហើយនៅក្នុងចម្លើយតបនេះ មានការសង្ស័យធ្ងន់ធ្ងរអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃភស្តុតាងរបស់សាក្សីរូបនេះ និងការចំណាំ "តា ទិត្យ" បាន ក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ[2868]។ គាត់មិនបាន បញ្ជាក់ ជាវិជ្ជមាននូវអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។

1409. ភស្តុតាងរបស់ ជួន ថន មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ។ ការដឹងរបស់គាត់អំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃភូមិភាគពាយ័ព្យ និងតំបន់ ១ មានកម្រិតទាប[2869] ហើយការចងចាំរបស់គាត់អំពីកិច្ចប្រជុំមួយនេះ ដែលគាត់អះអាងថាបានឃើញ "តា ទិត្យ" មានលក្ខណៈជ្រើសសម្រាំងយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត៖ គាត់មិនចាំឈ្មោះអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតទេ លើកលែងតែ "តា ទិត្យ" ហើយគាត់មិនចាំថាតើអ្នកផ្សេងទៀតបាននិយាយដែរឬទេ ក្នុងពេលប្រជុំនោះ ប៉ុន្តែ គាត់បានអះអាងថា គាត់បានចាំច្បាស់នូវអ្វីដែល "តា ទិត្យ" បាននិយាយ។ ពុំមានភស្តុតាងណាមួយ នៅក្នុងសំណុំរឿង គាំទ្រដល់ចម្លើយរបស់គាត់នោះទេ។ ដូច្នេះ សក្ខីកម្មរបស់គាត់មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាង

[2864] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.៤ KH 00990642-00990643។

[2865] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១២ KH 00990644។

[2866] ឯកសារ D118/245 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៣ KH 00990644-00990645។ ឯកសារ D118/299 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជួន ថន ឆ.១៣ KH 01023875។

[2867] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៩។

[2868] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣០២-១៣០៧។

[2869] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣០៣។

គ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ពិតជាមានវត្តមានក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ និងនិយាយអំពីខ្មាំង ឬការប្រជុំបានកើតឡើងនោះឡើយ[2870]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ុន អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"</u>

1410. ស.ព.អ អះអាងថា ឈឿង ប៊ុន បានរៀបរាប់អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំសំខាន់ចំនួនពីរ គឺមួយ នៅខែសីហា ឬខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងមួយទៀត នៅខែកញ្ញា ឬខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨[2871]។

1411. ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ុន ដូចខ្លួនធ្លាប់បានធ្វើជាមួយនឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សីរូបនេះ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ ដែលត្រូវបានដោះស្រាយរួចមកហើយ នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[2872]។

1412. កិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ ដែល ឈឿង ប៊ុន បានរៀបរាប់ បានធ្វើឡើង ក្នុងកងកុមារ[2873] នៅបឹងខ្នុំ (តំបន់១)[2874]។ យើងមិនអាចហៅថាជា "កិច្ចប្រជុំសំខាន់" បានទេ។ ដោយហេតុថា ឈឿង ប៊ុន មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច[2875] វត្តមានគាត់ក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់កងកុមារគ្មានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ុន អំពីកិច្ចប្រជុំនោះ គ្មានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នា នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ទាំងបួន[2876]។

[2870] សំណុំរឿងលេខ០០៤/០២ ដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D360 កថាខណ្ឌ ១៣០។

[2871] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦០-៦១។

[2872] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៨-១២៩៦។

[2873] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.១២៧ KH 01122420។

[2874] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.៨៧-ឆ.៩៣ KH 01110185-01110187។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.១២៦-ឆ.១២៧ KH 01122420។

[2875] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន KH 01110173។ យោងតាមទិន្នន័យពីបទសម្ភាសន៍របស់គាត់ គាត់កើតនៅថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦០។

[2876] ឯកសារ D219/368 ឯកសារ D219/430 ឯកសារ D219/465 ឯកសារD219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ។

1413. នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទី១ ឈឿង ប៊ាន បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" បានប្រាប់កុំឱ្យបម្រើយួន និងសេអ៊ីអា ដែលជាភ្នាក់ងារបម្រើយួន[2877]។ លើសពីនេះទៅទៀត គេប្រាប់ឱ្យចៀសវាងផ្តល់ព័ត៌មានផ្ទៃក្នុងអំពីអង្គការ ដូចជាមូលដ្ឋានឈរជើងរបស់កងផ្សេងៗ និងកន្លែងដែលពួកគាត់ស្នាក់នៅ ដល់យួន និងសេអ៊ីអា[2878]។ ច្បាស់ណាស់ថា តាមរយៈសម្តីទាំងនោះ ប្រសិនបើជាការពិត គឺ តា ទិត្យ កំពុងនិយាយអំពីការខិតជិតមកដល់របស់កងទ័ពវៀតណាម។ ប៉ុន្តែក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយចុងក្រោយរបស់គាត់ ក្រោយពីអ្នកស៊ើបអង្កេតបានប្រាប់គាត់ថា នៅក្នុងចម្លើយពីមុន គាត់ថា "តា ទិត្យ" មិនបាននិយាយអំពីកងទ័ពវៀតណាមទេ គឺនិយាយអំពី "ខ្មាំងស៊ីរូងផ្ទៃក្នុង" គាត់ក៏បានកែប្រែសក្ខីកម្មរបស់គាត់។ ឈឿង ប៊ាន បានយល់ស្របតាមការលើកឡើងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត និងបានបន្ថែមព័ត៌មានលម្អិតថ្មី ដែលមិនមាននៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយពីមុនរបស់គាត់ ថា តា ទិត្យ បាននិយាយថា "សូម្បីតែអ្នកលួចគាស់ដំឡូង ស្ពៃដំឡូង ស្ពៃល្ពៅ អាហ្នឹងចាត់ទុកថាជាខ្មាំងស៊ីរូងផ្ទៃក្នុងទាំងអស់" ហើយប្រសិនបើអ្នកណាលួចដំឡូង លួចល្ពៅ និងសូម្បីតែលួចចេកក៏ដោយ ត្រូវវាយការណ៍ឱ្យ តា ទិត្យ ភ្លាម[2879]។ ផ្នែកនេះនៃសក្ខីកម្មរបស់ ឈឿង ប៊ាន ត្រូវបាន ស.ព.អ ដកស្រង់យកមកគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភាពផ្ទុយគ្នា និងការកែប្រែ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន នោះឡើយ។

1414. ចំពោះកិច្ចប្រជុំលើកទីពីរ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅវត្តបាយដំរាំ (តំបន់ ១) ឈឿង ប៊ាន បាននិយាយ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយទី១ ថា នេះជាកិច្ចប្រជុំជាសាធារណៈ[2880] ហើយ "តា ទិត្យ" បាននិយាយថា៖

> គាត់បានប្រាប់ប្រជាជនឱ្យប្រកាន់គោលជំហររឹងមាំឥតងាករេ និងមិនត្រូវរត់ទៅក្រោមឡើយ ហើយបើចង់រត់ ត្រូវរត់ទៅលើ។ គាត់ក៏បាននិយាយផងដែរថា ប្រសិនបើខ្មាំងសួរ ពួកគេមិនត្រូវប្រាប់ខ្មាំងអំពីកន្លែងមូលដ្ឋានរបស់កម្មាភិបាលនោះទេ

[2877] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩០ KH 01110185-01110186។

[2878] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩០ KH 01110185-01110186។

[2879] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ស/ឆ.១១-ឆ.១៤ KH 01110175។

[2880] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៤-ឆ.៩៥ KH 01110186-01110187។

ហើយប្រជាជនត្រូវផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការបង្កបង្កើនផល និងមិនចាំបាច់ត្រូវបារម្ភអ្វីឡើយ ព្រោះមានទ័ពការពារពួកគេហើយ[2881]។

1415. ឈឿង ប៊ាន បានពន្យល់ថា គាត់យល់ថា "តា ទិត្យ" បានប្រាប់ពួកគាត់ថា បើចង់រត់ ត្រូវរត់ចូលរកព្រៃ (គឺមានន័យថា "ទៅលើ") មិនមែនឆ្ពោះទៅវៀតណាមទេ (គឺមានន័យថា "ទៅក្រោម")[2882]។ ឧបមាថា កិច្ចប្រជុំនេះបានកើតឡើង ហើយលោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមានមែន ប្រធានបទនៃកិច្ចប្រជុំនោះពាក់ព័ន្ធនឹងការខិតជិតមកដល់របស់កងទ័ពវៀតណាម គឺមិនមែនគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក នោះទេ។

1416. ប៉ុន្តែ ជាថ្មីម្តងទៀត នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកចុងក្រោយ ឈឿង ប៊ាន បានកែប្រែការយល់របស់គាត់អំពីសម្តីរបស់ "តា ទិត្យ" និងបានបន្ថែមព័ត៌មានថ្មី ដោយបាននិយាយថា "តា ទិត្យ ចង់មានន័យបំពាក់បំប៉នប្រជាជនមិនឱ្យក្បត់ពីការដឹកនាំរបស់ពួកនិរតី។ អ៊ីចឹង មិនឱ្យយើងក្បត់ពីគោលការណ៍ និងការដឹកនាំរបស់វា"។ ហើយប្រជាជនគួររត់ទៅទីនោះ គឺមិនអាចមានខ្សែរយៈទាក់ទងជាមួយយួន[2883]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ ដកស្រង់ផ្នែកថ្មីនេះនៃភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន យកមកគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ដោយមិនអើពើនឹងភាពផ្ទុយគ្នា និងការកែប្រែនៃភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ឡើយ។

1417. ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន អំពីការចូលរួមរបស់ "តា ទិត្យ ក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនេះ មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។

[2881] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៤ KH 01110186។

[2882] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៩៥ KH 01110186-01110187។

[2883] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៣៨-ឆ.៣៩ KH 01110178-01110179។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ទូច ម៉ារី អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"*</u>

1418. ស.ព.អ អះអាងថា កម្មករធម្មតាម្នាក់ឈ្មោះ ទូចម៉ារី បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំធំមួយ ដែលលោក យឹម ទិត្យ ជាអ្នកឧទ្ទេសនាម នៅស្រុកមោង (តំបន់ ៤)[2884]។ ស.ព.អ មិនយកចិត្តទុកដាក់លើភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ទូច ម៉ារី និងបកស្រាយខុស។

1419. ទូច ម៉ារី បានផ្តល់ចម្លើយពីរដងដល់ ស.ច.ស.អ[2885]។ គាត់មានអាយុ ១៧ ឆ្នាំពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់ជាសមាជិកកងចល័តនៅក្នុងតំបន់ ៤[2886]។ ថ្វីត្បិតតែការស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី មានគម្លាតពីគ្នាត្រឹមតែ ២ ខែប៉ុណ្ណោះ[2887] ប៉ុន្តែ ចម្លើយរបស់គាត់ខុសគ្នាខ្លាំង។

1420. ទូច ម៉ារី ដឹងតិចតួចបំផុតអំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល។ គាត់ចាំបានតែឈ្មោះមេកងគាត់ និងមិនស្គាល់កម្មាភិបាលណា នៅពីលើកម្រិតទាបបំផុតនេះនៃរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ[2888]។ គាត់មិនអាចសូម្បីតែប្រាប់ថា តើកងគាត់ជាកងថ្នាក់ឃុំ ឬថ្នាក់ស្រុក[2889]។ គាត់បានចាំថា តាឡឹក និងយាយចាន់ ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី មកពីភូមិស្រែអំបិល ខេត្តតាកែវ[2890]

[2884] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦២។

[2885] ឯកសារ D219/836 និង ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី។

[2886] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦-ឆ.១៧ KH 01335556។ ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១-ឆ.៩ KH 01352089។

[2887] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី បានចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ និង ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី បានចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦។

[2888] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.២៨-ឆ.៣២ KH 01335557-01335558 ឆ.៤៥-ឆ.៥០, KH 01335559 ឆ.៧៥ KH 01335562 ឆ.៩៨-ឆ.៩៩ KH 01335564 ឆ.១២០ KH 01335566។ ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៥-ឆ.២១ KH 01352090-01352091 ឆ.១៤៣ KH 013520101 ឆ.១៧៨ KH 01352105។

[2889] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.៣៨-ឆ.៤០ KH 01335558។

[2890] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១២៩ KH 01335567 ឆ.១៤២-ឆ.១៤៣ KH 01335568-01335569។

មកដល់កន្លែងគាត់ ពីរ ឬបីខែ មុនដាច់របបខ្មែរក្រហម[2891] ហើយ យាយចាន់គ្រប់គ្រងលើកងចល័តរបស់ ទូច ម៉ារី[2892]។

1421. នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី១ ទូច ម៉ារី បាននិយាយថា គាត់ស្គាល់ "តា ទិត្យ" ហើយ "តា ទិត្យ" នៅពីលើ យាយចាន់ មួយថ្នាក់[2893]។ គាត់បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ" មកពីស្រែអំបិល ខេត្តតាកែវ មកដល់តំបន់របស់គាត់ នៅជិតដាច់របបនោះ[2894] ហើយបានសន្និដ្ឋានបែបនេះ ដោយសារ "គាត់និយាយអត់សូវច្បាស់"[2895]។ ទូច ម៉ារី បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរួមនៅក្បាលថ្នល់[2896] ដោយមានមនុស្សជាច្រើននាក់ចូលរួម[2897] ហើយ "តា ទិត្យ" បាននិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំថា ប្រជាជនត្រូវ "ប្រុងប្រយ័ត្នខុសសីលធម៌ ការងារអីហ្នឹង"[2898] និង"មានខ្មាំងបង្កប់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់យើង ភូមិ កងយើង"[2899]។ "តា ទិត្យ" និយាយ "ប្រហែលជា ១០ នាទីហ្នឹងឯង"[2900] ហើយគាត់បានប្រាប់ឱ្យរាយការណ៍ខ្មាំងទៅថ្នាក់លើ[2901]។ "តា ទិត្យ" ក៏បានបែងចែកទីតាំង សម្រាប់ឱ្យកងចល័តទៅធ្វើការ នៅថ្ងៃបន្ទាប់[2902]។ "តា ទិត្យ" បាននិយាយពីរឿងការងារល្អិតល្អន់[2903] ហើយ "គាត់និយាយសម្តីរាងខ្លាំងដែរ ពេលប្រជុំ"[2904]។ ដោយសារ គាត់ និយាយខ្លាំងដែរ ទូច ម៉ារី និយាយថា "ខ្លាចតែហៅទៅ គាត់ស្លាប់ហើយ"[2905]។

[2891] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៣២-ឆ.១៣៥ KH 01335567-01335568។

[2892] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១២៩-ឆ.១៣១ KH 01335567។

[2893] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៥៨-ឆ.១៥៩ KH 01335570។

[2894] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៧០ KH 01335571។

[2895] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៧១ KH 01335571។

[2896] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦០ KH 01335570។

[2897] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៥-ឆ.១៦៦ KH 01335570-01335571។

[2898] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦១ KH 01335570។

[2899] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦២ KH 01335570។

[2900] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦២ KH 01335570។

[2901] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៤ KH 01335570។

[2902] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៣ KH 01335570។

[2903] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៨ KH 01335571។

[2904] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៩ KH 01335571។

[2905] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៩ KH 01335571។

ស.ព.អ យោងដល់កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយនេះ យកមកធ្វើជាភស្ដុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។

1422. ប៉ុន្ដែ នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយលើកទី២ ទូច ម៉ារី បាននិយាយថា គាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" ទេ ហើយគាត់បានឮ ក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយថា (មិនច្បាស់ថាតើគាត់និយាយអំពីកិច្ចប្រជុំមួយណា) "តា ទិត្យ" ជាថ្នាក់លើរបស់ យាយចាន់។ គាត់មិនចាំថាកិច្ចប្រជុំនោះធ្វើឡើង នៅពេលណានោះទេ[2906]។ បន្ទាប់មក នៅក្នុងកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយដដែល ទូច ម៉ារី បានកែប្រែចម្លើយរបស់គាត់ ដោយនិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្ដងគត់ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅក្បាលថ្នល់ ប៉ុន្ដែ គាត់មិនដឹងថា បុរសនោះណាអ្នកណា និងឈ្មោះអ្វីនោះទេ[2907]។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ ហើយកងទ័ពវៀតណាមបានចូលមកដល់[2908] សមាជិកកងគាត់ម្នាក់បានប្រាប់ថា បុរសនោះឈ្មោះ "ទិត្យ"[2909]។ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮចំពោះកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយលើកទី២ របស់ ទូច ម៉ារី ដែលធ្វើឱ្យសក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពីវត្ដមាន និងសម្ដីរបស់ "តា ទិត្យ" ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅក្បាលថ្នល់ មានមន្ទិលសង្ស័យខ្លាំង។

1423. ស.ព.អ ក៏ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងការដែលភស្ដុតាងរបស់ ទូច ម៉ារី មិនត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយភស្ដុតាងផ្សេងទៀត ក្នុងសំណុំរឿង។ ផ្ទុយនឹងភស្ដុតាងរបស់ ទូច ម៉ារី ភស្ដុតាងរបស់សាក្សី ៤ នាក់ ដែល នៅពេលនោះ ធ្វើការក្រោមបង្គាប់ យាយ ចាន់ មិនដែលឮឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ" និងមិនគាំទ្រដល់ភស្ដុតាងរបស់ ទូច ម៉ារី អំពីការជាប់ពាក់ពាក់របស់ "តា ទិត្យ" ក្នុងតំបន់ ៤។

- ឃៀម សោន បាននិយាយថា យាយចាន់ និងតាឡឹក មកដល់នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយពួកគាត់មកជំនួសនៅសហករណ៍កំពង់គោ ក្នុងស្រុកសង្កែ[2910]។ ឃៀន សោន មិនធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ[2911]។

[2906] ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៤៧-ឆ.១៤៩ KH 01352102។

[2907] ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៥ KH 01352104។

[2908] ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦៥ KH 01352104។

[2909] ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៥០-ឆ.១៥៩ KH 01352102-01352103។

[2910] ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.៤៩-ឆ.៥៤ KH 01053280។

- ប៉ង់ ថៃ បាននិយាយថា យាយចាន់ និងតាឡឹក ជា "កម្មាភិបាលធំជាងគេ" ហើយពួកគាត់គ្រប់គ្រងឃុំវាំងកេសី[2912]។ ប៉ង់ ថៃ មិនធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[2913]។

- ឡើយ ម៉ុន បាននិយាយថា គាត់បានទៅចូលរួមប្រជុំជាមួយយាយចាន់ និងតាឡឹក នៅចុងរបបនោះ ហើយពួកគាត់ជាគណៈសហករណ៍ឃុំវាំងកេសី និងមកក្តាប់នៅកន្លែងហ្នឹង[2914]។ ឡើយ ម៉ុន មិនធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ[2915]។

- សេក មន្ត្រា បាននិយាយថា យាយចាន់ និងតាឡឹក មកដល់នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយគ្រប់គ្រងសហករណ៍វាំងកេសី ស្រុក ៤១ និងស្រុក ៤២[2916]។ សេក មន្ត្រា បានចូលរួមប្រជុំជាមួយពួកគាត់។ គាត់បានចូលរួមប្រជុំលើកដំបូងជាមួយពួកគាត់ នៅវត្តវាំងកេសី មួយខែក្រោយពួកគាត់មកដល់[2917]។ គ្មានថ្នាក់ណាមកត្រួតពិនិត្យមើលកន្លែងនេះទេ[2918]។ សេក មន្ត្រា បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនស្គាល់ជនម្នាក់ឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ" ទេ[2919]។

1424. ទូច ម៉ារី មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ។ ភស្តុតាងរបស់គាត់មានភាពផ្ទុយគ្នា និងផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាម។ សក្ខីកម្មរបស់ ទូច ម៉ារី ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ និងមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ នោះឡើយ។

2911 ឯកសារ D219/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃៀម សោន ឆ.១០១ KH 01053285។

2912 ឯកសារ D219/779 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ ឆ.៤៥-ឆ.៤៧ KH 01299977-01299978។

2913 ឯកសារ D219/779 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប៉ង់ ថៃ ឆ.៤២ KH 01299977។

2914 ឯកសារ D219/866 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡើយ ម៉ុន ឆ.៤១-ឆ.៥៣ KH 01347409-01347410។

2915 ឯកសារ D219/866 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡើយ ម៉ុន ឆ.១០៣ KH 01347416។

2916 ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ត្រា ឆ.៤៥-ឆ.៤៨ KH 01403887-01403888 ឆ.៥៧ KH 01403890។

2917 ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ត្រា ឆ.៦០-ឆ.៦១ KH 01403891។

2918 ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ត្រា ឆ.៧៦ KH 01403895។

2919 ឯកសារ D219/939 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សេក មន្ត្រា ឆ.៥ KH 01403874។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"</u>

1425. ស.ព.អ អះអាងថា ឡុច អេង កម្មករធម្មតាមកពីឃុំបឹងព្រៃ មានដើមកំណើតមកពីភូមិភាគនិរតី បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំមួយ ដែលលោក យឹម ទិត្យ បានណែនាំអ្នកចូលរួមឱ្យតាមដាន និងរាយការណ៍ពីអ្នកធ្វើការជាមួយគ្នា[2920]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីចម្លើយរបស់ ឡុច អេង ហើយមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់។

1426. ដូចបានលើកឡើងរួចមកហើយនៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[2921] ឡុច អេង បាននិយាយក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី១ របស់គាត់ថា គាត់មិនធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់ធ្វើការនៅភូមិភាគនិរតី[2922]។ គាត់បានមកដល់ខេត្តបាត់ដំបង នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨[2923] ហើយ តារិន (គណៈតំបន់[2924]) ចាត់ឱ្យគាត់ធ្វើជាសមាជិកសហករណ៍ឃុំបឹងព្រៃ ស្រុកថ្មគោល[2925]។ កន្លះខែក្រោយពីមកដល់ឃុំបឹងព្រៃ គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ"[2926]។ ឡុច អេង បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" បានដឹកនាំប្រជុំ ដោយមានការចូលរួមពីគណៈស្រុក និងពីគណៈឃុំ នៅវាលស្រែ និងឃុំបឹងព្រៃ[2927]។ ឡុង អេង បានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" គេគ្រាន់តែនិយាយអំពីការធ្វើស្រែចម្ការ[2928] ហើយ "តា ទិត្យ" ក៏បាននិយាយថា ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្ន កុំឱ្យមានចារកិច្ច ឬគិញនៅតាមភូមិឃុំ "ពីព្រោះស្ថានភាពប្រទេសជាតិ នៅពេលនោះ គឺមិនស្រួលទេ" ហើយបើរកឃើញត្រូវរាយការណ៍ទៅស្រុក រួចខាងស្រុកជាអ្នក "សម្រេចថាត្រូវធ្វើយ៉ាងណាៗ"[2929]។ ស.ព.អ

[2920] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៣។

[2921] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៥៥។

[2922] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣០ KH 00947291។

[2923] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៥ KH 00947288។

[2924] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៨ KH 00947288។

[2925] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៥-ឆ.៦ KH 00947288។

[2926] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣០ KH 00947291។

[2927] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣១-ឆ.៣២ KH 00947292។

[2928] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣៣ KH 00947292។

[2929] ឯកសារ D118/96 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.៣៤-ឆ.៣៥ KH 00947292។

យោងដល់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនេះ យកមកធ្វើជាភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។

1427. ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី២ របស់សាក្សីរូបនេះ ដែលគាត់បានកែប្រែភស្តុតាងរបស់គាត់ និងបាននិយាយថា គាត់ធ្លាប់បានចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់[2930] គឺពេលមាន "ការប្រកាសថាឱ្យយើងអត់ឱន លើកលែងទោសឱ្យគ្នាចំពោះអ្នកណាដែលធ្វើខុស ហើយចាប់ផ្តើមសហការគ្នាធ្វើការជាមួយគ្នា"[2931]។ យោងតាមភស្តុតាងផ្សេងទៀត ក្នុងសំណុំរឿង ឡុង អេង ប្រហែលជានិយាយសំដៅដល់បញ្ជាឱ្យបញ្ឈប់ការបោសសម្អាតភូមិភាគពាយ័ព្យ[2932]។ កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ នៅបឹងព្រៃ ហើយអ្នកចូលរួមជាពួកចល័តធ្វើស្រែ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា "មិនមានថ្នាក់លើចូលរួមទេ"[2933] ហើយនៅពេលប្រជុំគេមិនមាននិយាយអ្វីផ្សេង ក្រៅតែពីរឿងបង្កបង្កើនផលទេ[2934]។

1428. ភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានណែនាំអ្នកចូលរួមឱ្យតាមដាន និងរាយការណ៍ពីអ្នកធ្វើការជាមួយគ្នា។ ភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ឡុច អេង គឺថា គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" ម្តង នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ ដែលពិភាក្សាអំពីការបង្កបង្កើនផល[2935] និងមានការប្រកាសឱ្យអត់ឱន និងលើកលែងទោសចំពោះអ្នកធ្វើខុស ហើយចាប់ផ្តើមសហការគ្នាធ្វើការជាមួយគ្នា[2936]។ ឡុច អេង មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ។

[2930] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨ KH 01184314។

[2931] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨ KH 01184314។

[2932] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩0 KH 00997048។ ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៨ KH 01095246។

[2933] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.២0-ឆ.២២ KH 01184315។

[2934] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.២៩ KH 01184316។

[2935] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.២៩ KH 01184316។

[2936] ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨ KH 01184314។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ មូល អេន អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"*</u>

1429. ស.ព.អ អះអាងថាលោក យឹម ទិត្យ ក៏បានចូលរួម និងរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយប្រឆាំងខ្មាំង ក្នុងកិច្ចប្រជុំឯកជនជាមួយអ្នកក្រោមបង្គាប់[2937]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ[2938] របស់សាក្សី មូល អេន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ស.ព.អ បានលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ មូល អេន។

1430. ដូចបានអះអាងខាងលើរួចមកហើយ[2939] មូល អេន បានជំនួសអតីតលេខាស្រុកបវេល តាមបញ្ជារបស់ តាម៉ុក ក្រោយការចាប់ខ្លួន តាញឹម បានមួយខែ[2940]។

1431. គាត់បាននិយាយថាបានជួប "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបងប្រហែលជាក្រោយការចាប់ខ្លួន តាញឹម បានមួយខែ[2941]។ អ្នកចូលរួមប្រជុំមានប្រមាណ ៣០ នាក់ ប៉ុន្តែ មានតែ ១០ នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ដែលជាកម្មាភិបាល រួមទាំងគាត់ផង[2942]។ បើតាម មូល អេង កិច្ចប្រជុំនេះធ្វើឡើង ក្រោមអធិបតីភាពរបស់ តាម៉ុក ដោយមានការចូលរួមពី យាយចែម តាបូ និងប្រហែលជា តាអាន ផងដែរ[2943]។ កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានរៀបចំឡើង សម្រាប់ថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់តំបន់[2944]។ ក្នុងពេលកិច្ចប្រជុំ យាយចែម និង តាម៉ុក ជាអ្នកឡើងឧទ្ទេសនាម[2945]។ មូល អេន បាននិយាយថា តា ទិត្យ "មិនបាននិយាយអ្វីទេ ព្រោះគាត់ជាប្អូនថ្លៃ តាម៉ុក"[2946]។ ពុំមានការសួរសំណួរផ្សេងទៀត ដើម្បីបំភ្លឺចម្លើយនេះទេ។ មូល អេន បាននិយាយថា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ

[2937] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៤។

[2938] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ។

[2939] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣២០-១៣២៤។

[2940] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣៦ KH 01095241 ឆ.៤៣ ឆ.៤៦ KH 01095242។

[2941] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៨ KH 01095246។

[2942] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៧០-ឆ.៧១ KH 01095246។

[2943] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥៤-ឆ.៥៥ KH 01095243។

[2944] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥៦ KH 01095243។

[2945] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥៧-ឆ.៥៨ KH 01095244។

[2946] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៩ KH 01095246។

គេប្រកាសអំពីតួនាទីរបស់ តាចាយ និងតាអាន[2947] ប៉ុន្តែ "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យកាន់តួនាទីអ្វីទេ ហើយ មូល អេន មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" កាន់តំណែងអ្វីទេ នៅពេលនោះ[2948]។

1432. មូល អេន បាននិយាយថា គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" ជាលើកទី២ នៅចុងខែកញ្ញា ឬដើមខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេល "តា ទិត្យ" មកមើលស្រូវ[2949]។ គាត់ចាំបានថា "តា ទិត្យ" បានមកសម្រាកមួយថ្ងៃរសៀល និងមិនបាននិយាយអ្វីច្រើនទេ។ "តា ទិត្យ" បានណែនាំឱ្យធ្វើស្រែចម្ការ តាមផែនការ (ផែនការដែលត្រូវបានណែនាំដោយ តាចាយ នៅពេលគាត់ទទួលបន្ទុកស្រុកបវេល[2950]) និងត្រូវការពារកុំឱ្យមានខ្មាំង[2951]។ ស.ព.អ ក៏ដកស្រង់ផ្នែកនេះនៃកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយលើកទី១ របស់ មូល អេន យកមកគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួម និងរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំង។

1433. មូល អេន បានពន្យល់ថា ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ពាក្យ "ការពារកុំឱ្យមានខ្មាំង" ត្រូវគេប្រើទូទៅ ហើយ "ខ្មាំង [...] សំដៅទៅលើអ្នកប្រឆាំង អ្នកក្បត់ អ្នកស្រែកឡូឡា អ្នកមិនធ្វើការតាមគោលការណ៍ [...] ហើយគ្មានអ្នកប៊ានជំទាស់ទេ សូម្បីតែកម្មាភិបាលក៏ដោយ ឱ្យតែធ្វើការមិនគ្រប់គោលការណ៍ឱ្យគេ គឺគេនឹងសម្លាប់"[2952]។ ស.ព.អ ក៏ដកស្រង់ផ្នែកនេះនៃចម្លើយរបស់ មូល អេន យកមកធ្វើជាភស្ដុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួម និងរួមចំណែក ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំង[2953]។

1434. ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងការពន្យល់របស់ មូល អេន ដែលថា តាចាយ មេរបស់គាត់ ពេលស្រុកបវេលស្ថិតនៅក្នុងតំបន់៥[2954] បានដាក់ចេញគោលនយោបាយថា

[2947] តានាយ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់៥ ហើយ តាទុំ ជាលេខាតំបន់៥។ *សូមមើល* ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩២ KH 01095249 ឆ.៣៨-ឆ.៤០ KH 01095241។

[2948] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣២១។

[2949] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៧៥ KH 01095247។

[2950] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩៧ KH 01095250។

[2951] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨១ KH 01095247។

[2952] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨១ KH 01095247។

[2953] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៤។

[2954] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៤៤-ឆ.៤៥ KH 01095242 ឆ.៩២ KH 01095249។

បើអ្នកណាខ្លាំង ហើយមិនធ្វើការ ត្រូវយកទៅដាក់គុក[2955]។ គាត់បាននិយាយថា ពេល "តា ទិត្យ" ចុះមកមើលស្រុកបវេល គាត់មិនបាននិយាយថាម៉េចទេ "អំពីបញ្ហានេះ"។ ស.ព.អ មានចេតនាធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងនេះ និងបានយកសម្តីរបស់ តាចាយ មកចោទថាជាសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ[2956]។ ដូចគ្នានេះដែរ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងសក្ខីកម្មរបស់ មូល អេន ថា ការចាប់ខ្លួនត្រូវបានបញ្ឈប់ ពេល "តា ទិត្យ" ទទួលបន្ទុកស្រុកបវេល ដោយសារនៅពេលនោះ "មានច្បាប់លើកលែងទោស ឱ្យអប់រំ" ហើយ "ការចាប់ខ្លួនដឹកឡានទៅដូចជាអស់ហើយ"[2957]។

1435. ស.ព.អ ក៏ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងរបស់ មូល អេន ដែលថា ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាញឹម អ្នកដែលគេចោទថាជាខ្មាំង ត្រូវគេឃុំនៅគុកតំបន់ ៣ ក្នុងស្រុកបវេល[2958] ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាចាយ មនុស្សជាច្រើនត្រូវគេចាប់ដាក់តាមឡានទៅ[2959] ហើយ រស់ ញឹម ("តាញឹម") ជាអ្នកចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក[2960]។

1436. មូល អេន បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានប្រជុំចុងក្រោយជាមួយ "តា ទិត្យ" នៅមន្ទីរគាត់ នៅបឹងព្រីង ខេត្តបាត់ដំបង នៅចុងខែវិច្ឆិកា ឬដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[2961]។ គេនិយាយអំពីទ័ពយួនដែលកំពុងខិតជិតមកដល់ និងវិធីវាយទ័ពយួន[2962]។ គាត់បាននិយាយថា ពេលនោះ "មានមនុស្សច្រើនណាស់" "មិនដឹងថាមកពីណាខ្លះទេ"។ មូល អេន បានរៀបរាប់អំពីសភាពការណ៍ដូចខាងក្រោម៖

[2955] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨២ KH 01095248។

[2956] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៤។

[2957] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩៥-ឆ.៩៦ KH 01095249-01095250។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩០ KH 00997048។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។

[2958] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨៣-ឆ.៨៦ KH 01095248។

[2959] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨៦-ឆ.៩១ KH 01095248-01095249។

[2960] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨៧ KH 01095248។

[2961] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៨០ KH 01095247 ឆ.៩៨-ឆ.១០០ KH 01095250។

[2962] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១០១ KH 01095250-01095251។

វាទៅជាអាណាធិបតេយ្យហើយ។ មានអ្នកណាចាប់ខ្លួនអ្នកណាហ្នឹង ក៏ខ្ញុំមិនដឹងដែរ ព្រោះ វាបាត់រចនាសម្ព័ន្ធអស់ហើយ។ ពេលហ្នឹង ប្រជាជន ដែលខឹងនឹងកម្មាភិបាលណា ក៏ដេញ កាប់គ្នាទៅ[2963]។

1437. បើតាម មូល អេន នៅពាក់កណ្ដាលខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ "តា ទិត្យ" បានរត់ទៅខេត្តប៉ៃលិន ហើយគាត់បានរត់ទៅព្រំដែនថៃ នៅទិសខាងលិច[2964]។

1438. តាមរយៈការវិភាគនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា មូល អេន បាន "ប្រជុំឯកជន" ម្ដង ជាមួយ "តា ទិត្យ" នៅចុងខែកញ្ញា ឬដើមខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលនៅពេលនោះ ការចាប់ខ្លួនត្រូវបានបញ្ឈប់រួចទៅហើយ។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំឯកជនជាមួយអ្នកក្រោមបង្គាប់" លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកដល់ការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំង គឺជាការលើកឡើងនូវភស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សឿន ម៉ត អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"</u>

1439. ស.ព.អ អះអាងថា "បន្ថែមលើការគំរាមកំហែងដោយបើកចំហប្រឆាំងនឹងខ្មាំង លោក យឹម ទិត្យ ក៏បានជំរុញយុទ្ធនាការបំភ័យ ដើម្បីឱ្យប្រាកដថាប្រជាជនដឹងថាការគំរាមកំហែងរបស់គាត់ពិតជាត្រូវបានអនុវត្តមែន"[2965]។ ចំពោះការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សី សឿន ម៉ត់ ដែលបាននិយាយថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្វើជាអធិបតីក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅទំនប់កង្កួត ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយគេប្រកាសជាសាធារណៈថា តាកៅ ត្រូវបានគេចាប់យកទៅសម្លាប់ តាប៉ែត ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនហើយ[2966]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ ហើយផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ខ្លួនថា តាកៅ (រស់ ញឹម) ត្រូវបានបញ្ជូនទៅ ស-២១ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ឯតាប៉ែត "ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួន" នៅក្នុងខែកញ្ញា ឬខែ តុលា[2967]។

[2963] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១០១ KH 01095250-01095251។

[2964] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១០៦ KH 01095251-01095252។

[2965] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៥។

[2966] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៥។

[2967] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣៥។

1440. សឿន ម៉ត បានផ្តល់ចម្លើយតែមួយលើកគត់ជូន ស.ច.ស.អ[2968]។ ចម្លើយនេះមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា និង ពោរពេញដោយភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា ធ្វើឱ្យពិបាកក្នុងការយល់។ ទោះបីអ្នកស៊ើបអង្កេតបានសន្យាថា ស.ច.ស.អ នឹងត្រឡប់មកសុំការបំភ្លឺអំពីចម្លើយរបស់គាត់ក៏ដោយ ក៏ករណីនេះមិនបានកើតឡើង ទេ[2969]។ ការវិភាគលើចម្លើយរបស់ សឿន ម៉ត បង្ហាញអំពីភស្តុតាងផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ។

1441. ដំបូង សឿន ម៉ត បាននិយាយថា ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់រស់នៅភូមិបាណន់ ឃុំកន្ទី សហករណ៍កន្ទី ស្រុកសង្កែ តំបន់ ១[2970]។ គាត់ធ្វើការក្នុងកងចល័ត នៅសហករណ៍កន្ទី[2971] ហើយ "ដល់ចុងក្រោយមក" (មិនច្បាស់ថាតើគាត់សំដៅដល់ពេលណា) គេបញ្ជូនគាត់ចូល "កងចល័ត ដាច់ខាត" ក្នុងសហករណ៍កន្ទី ហើយកងនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត[2972]។ គាត់បាន ចេញពីទំនប់កង្ហត រួចត្រឡប់ទៅភូមិគាត់វិញ កន្លះឆ្នាំមុនរបបខ្មែរក្រហមរលំ[2973]។ ក្រោយមក សឿន ម៉ត បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយបាននិយាយថា គាត់រស់នៅភូមិកំណើត គឺភូមិ កំប៉ង់ខាងកើត (ខាងកើតស្ទឹងសង្កែ)[2974] រហូតដល់កន្លះឆ្នាំមុនពេលរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ ទើប គាត់ទៅរស់នៅភូមិបាណន់ (ខាងលិចស្ទឹងសង្កែ)[2975]។ នៅភូមិបាណន់ គាត់បានក្លាយជានីរសារ របស់ តាចែម កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី[2976]។

1442. អ្វីដែលសំខាន់នោះ គឺថា សឿន ម៉ត បាននិយាយថា គាត់មិនដឹងអ្វីអំពីថ្នាក់លើទេ គាត់ស្គាល់តែ ប្រធានសហករណ៍របស់គាត់[2977]។ ប៉ុន្តែ គាត់ចាំបានថា តាវ៉ាញ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនៅទំនប់កង្ហត។

[2968] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត។

[2969] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ទំព័រទី២០ KH 01155834។

[2970] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣-ឆ.៨ KH 01155821-01155822។

[2971] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៩-ឆ.១១ KH 01155822។

[2972] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.១១ KH 01155822។

[2973] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៨៨ KH 01155834។

[2974] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៨៨-ឆ.៨៩ KH 01155834។

[2975] ឯកសារD219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសឿន ម៉ត ឆ.៥២ KH 01155828-01155829 ឆ.៨៨ KH 01155834។

[2976] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៤ KH 01155832។

[2977] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.១៣ KH 01155822។

គាត់បានពន្យល់ថា ពេលគាត់ឃើញអ្នកណានៅគ្រប់គ្រង គាត់ថាអ្នកនោះជា "អ្នកគ្រប់គ្រង"[2978]។ ក្រោយមក សឿន ម៉ត បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាងរបស់ខ្លួន ដោយនិយាយថា ក្រោយពេល តាកៅ ត្រូវគេចាប់ខ្លួន "តា ទិត្យ" បានក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងទំនប់កង្កត[2979]។ ប្រភពនៃការដឹងរបស់ សឿន ម៉ត មានភាពមិនច្បាស់លាស់។ សឿន ម៉ត ក៏បាននិយាយថា គាត់បានឮឈ្មោះ តាប៉ែត ហើយ គាត់បានសន្មតថា តាប៉ែត ជាប្រធានតំបន់ ១[2980]។

1443. សឿន ម៉ត បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនដឹងអំពីរដ្ឋបាលភូមិភាគនិរតី និងមិនដឹងអ្នកណាគ្រប់គ្រងតំបន់ នៅពេលនោះទេ[2981]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់គ្រាន់តែដឹងថា តាចែម, តាផាន និង "តា ទិត្យ" មកពីភូមិភាគនិរតី[2982] ហើយ តាចែម ជាមេភូមិ តាផាន ជាប្រធានសហករណ៍ និង តា ទិត្យ ជាមេបញ្ជាការយោធា[2983]។

1444. សឿន ម៉ត បាននិយាយថា គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង ពីតាផាន និងតាចែម ពេល គាត់បានស្តាប់ពួកគាត់និយាយគ្នា ដោយលើកឡើងអំពីឈ្មោះ "តា ទិត្យ"[2984]។ គាត់ក៏បានស្តាប់ឮ ពួកគាត់លើកឡើងអំពីកងទ័ពរបស់ "តា ទិត្យ" ផងដែរ ហើយគាត់បានសន្និដ្ឋានថា "តា ទិត្យ" ជា មេទ័ព[2985]។ សឿន ម៉ត មិនបានបញ្ជាក់អំពីពេលវេលា សម្រាប់ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះទេ ហើយគេក៏ មិនសួរឲ្យគាត់ប្រាប់ដែរ។

[2978] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២០ KH 01155823។

[2979] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.១៤ KH 01155822។

[2980] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣៧ KH 01155826។

[2981] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៤ KH 01155827។

[2982] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥៣ KH 01155829។

[2983] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥៤ KH 01155829។

[2984] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣៨-ឆ.៣៩ KH 01155826-01155827។

[2985] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥៦ KH 01155829។

កិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ នៅទំនប់កង្អូត

1445. ជាដំបូង សឿន ម៉ត់ បាននិយាយថា គាត់បានឮ ក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ថា តាប៉ែត ត្រូវគេចាប់ខ្លួន និងឃុំនៅក្នុងគុកកកោះ ហើយ តាកៅ ត្រូវគេសម្លាប់[2986]។ ព័តមាននេះត្រូវបាន "តា ទិត្យ" ប្រកាសជាសាធារណៈ[2987]។ ផ្ទុយពីនេះ ក្រោយមក សឿន ម៉ត បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាង របស់គាត់ ដោយនិយាយថា គាត់ដឹងអំពីការចាប់ និងឃុំខ្លួន តាប៉ែត នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ពីឈ្មោះ ហោ ទីជាកូនទាហានរបស់ តាប៉ែត[2988]។

1446. ដំបូង សឿន ម៉ត បាននិយាយថា កិច្ចប្រជុំ ដែល "តា ទិត្យ" បានប្រកាសថា តាប៉ែត និង តាកៅត្រូវគេចាប់ខ្លួន គឺធ្វើនៅទំនប់កង្អូត[2989] ប្រហែលជានៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧[2990]។ គាត់បាន និយាយថាមនុស្សរាប់ពាន់នាក់មានវត្តមាន[2991]។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់នៅឆ្ងាយពីវេទិកា ហើយគាត់អាចស្តាប់ឮតែតាមមីក្រូហ្វូណ្ណោះ ពីព្រោះពួកគាត់មិនអាចដើរទៅណាបានទេ ក្នុងពេល កិច្ចប្រជុំនោះ ដោយត្រូវអង្គុយតាមជួរ[2992]។ ក្រោយមក គាត់បានកែប្រែភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយ និយាយថា គាត់មិនបានឃើញកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះទេ ហើយវាមិនមែនជាកិច្ច ប្រជុំ ដែល "តា ទិត្យ" បាននិយាយ ឬប្រកាសអំពីការចាប់ខ្លួនទេ[2993]។ គាត់បានពន្យល់ថា កិច្ច ប្រជុំ ដែល "តា ទិត្យ" បានប្រកាសអំពីការចាប់ខ្លួន បានធ្វើឡើង "នៅកណ្តាលវាល" ដូច្នេះ គាត់អាចមើលឃើញ "តា ទិត្យ" និយាយ[2994]។ យើងមិនច្បាស់ទេថា តើកិច្ចប្រជុំ "នៅកណ្តាល វាល" នេះ បានធ្វើឡើងនៅពេលណា និងនៅកន្លែងណា។

[2986] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.១៤ KH 01155822។
[2987] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.១៧ KH 01155823។
[2988] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៥ KH 01155827។
[2989] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២១ KH 01155823-01155824។
[2990] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២៤ KH 01155824។
[2991] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២២ KH 01155824។
[2992] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២៩ KH 01155825។
[2993] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣០ KH 01155825។
[2994] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣០ KH 01155825។

1447. សឿន ម៉ត បាននិយាយថា ក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកដំបូងនៅទំនប់កង្កួត តាប៉ែត ជាអ្នកនិយាយមុនគេ[2995] និងមិនបានណែនាំឱ្យស្គាល់កម្មាភិបាលនិរតីទេគ្រាន់តែប្រាប់ថា ពួកគេចូលមកធ្វើការជាមួយ[2996]។ គាត់បាននិយាយថា អ្នកដែលមានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ មិនសូវចាប់អារម្មណ៍ស្តាប់ តាប៉ែត ប៉ុន្មានទេ គឺពួកគេយកពេលប្រជុំនោះ ដើម្បីសម្រាកពីការងារប៉ុណ្ណោះ[2997]។ គាត់ក៏បាននិយាយផងដែរថា កម្មាភិបាលនិរតីទើបតែឡើងមកថ្មី ហើយគាត់មិនចាំថា តើ "តា ទិត្យ" និយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ ឬក៏អត់ទេ [2998]។

1448. បន្ទាប់មក សឿន ម៉ត បានព្យាយាមពន្យល់ភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយនិយាយថា គាត់បានចូលរួមប្រជុំពីរដង។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ កម្មាភិបាលពាយ័ព្យ និងកម្មាភិបាលនិរតី បានធ្វើការជាមួយគ្នា។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទីពីរ កម្មាភិបាលនិរតី (មិនមែន "តា ទិត្យ") បានប្រកាសថា កម្មាភិបាលពាយ័ព្យក្បត់អង្គការ[2999]។

កិច្ចប្រជុំលើកទីពីរ នៅបាណន់

1449. ជាដំបូង សឿន ម៉ត បាននិយាយថា គាត់ចាំបានថា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទីពីរ (ធ្វើឡើង ពីរ ឬបីខែក្រោយកិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ)[3000] "តា ទិត្យ" បានប្រកាសថា តាកៅ ត្រូវគេចាប់យកទៅសម្លាប់នៅម៉ុងចិន ហើយ តាប៉ែត ក៏ត្រូវគេចាប់ខ្លួនផងដែរ[3001]។

1450. ប៉ុន្តែ ក្រោយមក គាត់បានកែប្រែភស្តុតាងរបស់គាត់ ដោយបាននិយាយថា គាត់គ្រាន់តែដឹងថា កិច្ចប្រជុំនោះត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ "តា ទិត្យ"[3002]។ គាត់មិនបានឃើញអ្នក

[2995] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣៥ KH 01155826 ឆ.៤១ KH 01155827។

[2996] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣៦ KH 01155826។

[2997] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤១ KH 01155827។

[2998] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤២-ឆ.៤៣ KH 01155827។

[2999] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៣១-ឆ.៣៣ KH 01155825-01155826 ឆ.៦៣ KH 01155830។

[3000] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៨ KH 01155828។

[3001] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៤ KH 01155827។

[3002] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៩ KH 01155828។

និយាយទេ ពីព្រោះមានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់បានចូលរួម ហើយក្រុមរបស់គាត់អង្គុយនៅខាងក្រោយ[3003]។ គាត់មិនបានឃើញមុខរបស់ "តា ទិត្យ" នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះទេ[3004]។ ប្រភពនៃព័ត៌មានរបស់គាត់ដែលថា "តា ទិត្យ" គ្រប់គ្រងកិច្ចប្រជុំនេះ មានភាពមិនច្បាស់លាស់។

1451. ជាចុងក្រោយ សឿន ម៉ត បានបំភ្លឺថា កិច្ចប្រជុំទាំងពីរ ដែលគាត់បានចូលរួម ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅទីតាំងផ្សេងគ្នា គឺមួយ ទំនប់កង្កួត និងមួយទៀត នៅបាណន់[3005]។

1452. សឿន ម៉ត់ បាននិយាយថា កិច្ចប្រជុំនៅបាណន់ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ក្នុងពេលប្រយុទ្ធគ្នា ប៉ុន្តែ មុនរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ[3006] និងប្រហែលជាមួយឆ្នាំក្រោយកិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ (ជាកិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្កួត ដែល តាប៉ែត បានណែនាំឱ្យស្គាល់កម្មាភិបាលនិរតីដែលចូលមកធ្វើការជាមួយពួកគេ)[3007]។ កិច្ចប្រជុំនៅបាណន់ គឺជាលើកទីមួយ ដែលគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ពីព្រោះគាត់អង្គុយក្បែរ "តា ទិត្យ"[3008]។ នេះជាលើកទីមួយ ដែល សឿន ម៉ត និយាយថា គាត់ពិតជាបានឃើញ "តា ទិត្យ" ច្បាស់[3009]។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានធ្វើឡើង នៅក្នុងអគារមួយនៅវត្តបាណន់[3010] ហើយមានតែកម្មាភិបាលនិរតីប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចូលរួម ជាមួយនីរសាររបស់ខ្លួន[3011]។ គាត់មានវត្តមាន ក្នុងឋានៈជានីរសាររបស់ជា តាចែម[3012]។ កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវបានចូលរួមដោយទាហាន ៤០០-៥០០ នាក់[3013] និងមេកងមកពីសហករណ៍ផ្សេងៗ[3014]។ សឿន

[3003] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៩ KH 01155828។

[3004] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៩ KH 01155828។

[3005] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥៧ KH 01155829។

[3006] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥០ KH 01155828។

[3007] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥១ KH 01155828។

[3008] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៤៩ KH 01155828។

[3009] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៩ KH 01155833។

[3010] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧២ KH 01155832 ឆ.៩៣ KH 01155835។

[3011] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៣ KH 01155832។

[3012] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៤ KH 01155832។

[3013] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៥ KH 01155832។

[3014] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៧ KH 01155832។

ម៉ត បាននិយាយថា គាត់ភ្លេចសម្ដីជាច្រើនរបស់ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្តែ នៅចាំបានថា "តា ទិត្យ" និយាយអំពីខ្មែរស និងការតស៊ូប្រឆាំងវៀតណាម[3015]។

1453. ច្បាស់ណាស់ថា តាមរយៈការវិភាគនេះ សឿន ម៉ត មិនដែលឮ "តា ទិត្យ ប្រកាស" ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ថា តាកៅ និង តាប៉ែត ត្រូវគេចាប់ខ្លួន ហើយ តាកៅ ត្រូវគេនាំយកទៅសម្លាប់នោះឡើយ។ ដូចគ្នានេះដែរ សឿន ម៉ត មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ។

1454. ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី សឿន ម៉ត តែម្នាក់គត់ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "បន្ថែមលើការគំរាមកំហែងដោយបើកចំហប្រឆាំងនឹងខ្មាំង លោក យឹម ទិត្យក៏បានជំរុញយុទ្ធនាការបំភ័យ ដើម្បីឱ្យប្រាកដថា ប្រជាជនដឹងថាការគំរាមកំហែងរបស់គាត់ពិតជាត្រូវបានអនុវត្តមែន"[3016] គឺជាការលើកឡើងនូវភស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពី "កិច្ចប្រជុំជាសាធារណៈ"</u>

1455. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកដល់ការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់តាមរយៈវត្តមានរបស់គាត់នៅតាម "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"។ បើពិនិត្យឱ្យបានស៊ីជម្រៅភស្តុតាង ទាំងអស់របស់សាក្សី ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ បង្ហាញថា "តា ទិត្យ" បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅចុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមកំពុងរុលចូលកម្ពុជា ហើយ "តា ទិត្យ" បាននិយាយអំពីរបៀបដែលប្រជាជនត្រូវការពារខ្លួន។

លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងការចាប់ ដាក់គុក និងសម្លាប់នោះទេ

1456. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានជួយជំរុញផែនការឧក្រិដ្ឋរួម ដើម្បីចាប់ខ្លួន ដាក់គុក និងសម្លាប់ខ្មាំង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមរយៈការចេញបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ និងតាមរយៈការចុះមើលមន្ទីរសន្តិសុខ នៅក្នុងដែនទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន។ ស.ព.អ ផ្អែកការអះអាងរបស់ខ្លួន

[3015] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៧៩-ឆ.៨៣ KH 01155833។

[3016] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ **៦៥**។

លើភស្តុតាងរបស់ តាប៉ែត, សៅ ជាប់, ឯក (អ៊ុល) ហឿន និង ឈឿង ប៊ាន[3017]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អ និងលើកឡើងដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំងនេះ។

1457. ដូចបានលើកឡើងក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ តាប៉ែត ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាង និងមិនអាចយកមកប្រើជាភស្តុតាងបានទេ[3018]។

1458. ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ គ្របដណ្ដប់លើពេលវេលានៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងផងដែរ។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ពោរពេញដោយការស្មាន[3019] ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតបានបង្កើបព័ត៌មានដាក់បន្ទុក[3020]។ ក្រោយមក អ្នកស៊ើបអង្កេតពឹងផ្អែកលើព័ត៌មានទាំងនេះថាជាអង្គហេតុពិត ដើម្បីសួរសំណួរបន្តទៀត[3021]។ មិនមាននៅក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយណាមួយបានបញ្ជាក់អំពី អត្តសញ្ញាណ របស់ "តា ទិត្យ ជាកងទ័ព" និង "តា ទិត្យ ជាសាច់ញាតិរបស់ តាម៉ុក" នោះទេ[3022]។ ស.ព.អ លើកឡើងដោយខុសឆ្គង និងបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ហើយការសន្និដ្ឋានទាំងអស់របស់ ស.ព.អ ផ្អែកលើភស្តុតាងដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយខុសឆ្គង និងពុំមានមូលដ្ឋាន[3023]។

1459. ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3024] មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថា តើ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ធ្លាប់ធ្វើជាកម្មករ[3025] នៅមន្ទីរស្រុកត្រាំកក់ រហូតដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលដែល

[3017] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៨-៧៤។

[3018] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៨-១២៥២។

[3019] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១១-ឆ.១២១ KH 01244132-01244134។

[3020] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់, បុព្វកថា ស.២ ស.៣ ស.៦ KH 01425216-01425218។ ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01477595-01477596។

[3021] ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.២៥ KH 01477627-01477628។

[3022] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៨-១១២៥។

[3023] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៩-៧០។

[3024] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៧៨។

[3025] ឯកសារ D118/208 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឯក ហឿន (អ៊ុល ហឿន) ឆ.១៨-ឆ.២០ KH 00980084។ ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឯក ហឿន (អ៊ុល ហឿន) ឆ.៥ KH 01032067-01032068។ ឯកសារ D315.1.20

គាត់ចូលរួមជាមួយកម្មាភិបាល ២00 នាក់ មកពីភូមិភាគនិរតី និងបានចេញជាមួយពួកគេទៅភូមិភាគបូព៌ា[3026] ឬមួយគាត់រស់នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ ពីឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[3027] ទើបគាត់រត់ទៅភូមិភាគបូព៌ា ដើម្បីទៅរស់នៅជាមួយ ពេជ្រ ជឹម[3028]។ គាត់មិនធ្លាប់រស់នៅ ឬធ្វើការ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ សក្ខីកម្មរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ដែលថា គាត់បានឮពីបងប្អូនជីដូនមួយម្នាក់ថា "តា ទិត្យ" បានបញ្ជាឱ្យសម្លាប់និស្សិត និងកម្មកររោងចក្រ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ និងឆ្នាំ១៩៧៩ ក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[3029] ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។ លើសពីនេះទៅទៀត ពុំមានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ដែលគាំទ្រដល់ការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងហេតុការណ៍ នៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ តំបន់ ៥ នោះឡើយ។

1460. ជាចុងក្រោយ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ ឈឿង ប៉ាន មានតម្លៃជាភស្តុតាងទាបបំផុត[3030]។

1461. ស.ព.អ អះអាងថា ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៉ាន គឺថា "គាត់បានឮពីសាច់ញាតិម្នាក់ដែលត្រូវគេចាប់ខ្លួនថា" លោក យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យឈ្មោះ តាសាម៉ន ឱ្យចាប់ខ្លួនមនុស្សមួយចំនួនយកទៅឃុំនៅគុកខ្នងគូ[3031]។ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងថា តាសាម៉ន ដែលជា "អ្នកគ្រប់គ្រងកងចល័តដាច់ខាត" បានរត់ចូលព្រៃ ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់[3032] ដែលផ្ទុយគ្នានឹងចម្លើយនេះ។ ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៉ាន គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក ដែលពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រក្នុងសំណុំរឿង។

ប្រតិចារិក ឯក ហឿន ពីសំណុំរឿង00២/0២ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២0១៥, KH 01501736-01501737 បន្ទាត់ ២៥ និង បន្ទាត់ ២៥។

[3026] ឯកសារ D219/34 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក ហឿន (អ៊ុល ហឿន) ឆ.៣៩ KH 01032072។

[3027] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក ហឿន (អ៊ុល ហឿន) ឆ.៦ KH 00980099។

[3028] ឯកសារ D118/209 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឯក ហឿន (អ៊ុល ហឿន) ឆ.៥ KH 00980098-00980099។

[3029] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៣ ជើងទំព័រ ១៦៣។

[3030] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៤-១២៨៦ និង ១៤១0-១៤១៧។

[3031] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១។

[3032] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២0 KH 01155823។

1462. ស.ព.អ ក៏បានអះអាងផងដែរថា ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន បញ្ជាក់ថា ពេលកម្លាំងវៀតណាម ខិតជិតចូលមកដល់ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ លោក យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាឲ្យសម្លាប់អ្នកទោសដែលនៅសេសសល់ទាំងអស់ ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងវត្តបាយដំរាំ។ ការសម្លាប់ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយពួកឈ្លប ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់តាណោន ជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់លោក យឹម ទិត្យ។ ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយរបស់ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១០៣-ឆ.១៩៤ និង ឆ.១០៨ ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ D219/533[3033]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងដែលបន្តពីសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ "តើលោកដឹងអំពីរឿងនេះដោយរបៀបណា?"។ នៅក្នុង ឆ.១០៩-ឆ.១១១ ឈឿង ប៊ាន បានពន្យល់ថា គាត់ទៅជាមួយអ្នកភូមិដទៃទៀត ដោយមិនបានលើកឡើងអំពីឈ្មោះផ្សេងទៀតទេ "ទៅបើកមើលមន្ទីរ ឃើញតែស្នាមឈាម និងដំបង" ហើយក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់បានទៅមើល ក៏ឃើញឆ្អឹងនៅកន្លែងនោះ ប៉ុន្តែ មិនដឹងថា ឆ្អឹងរបស់អ្នកណាខ្លះទេ[3034]។ ការវិភាគស៊ីជម្រៅលើចម្លើយរបស់ ឈឿង ប៊ាន បង្ហាញថា អ្វីគ្រប់យ៉ាងដែលគាត់បានដឹងអំពីកន្លែងឃុំឃាំង គឺគាត់ដឹងពីម្តាយក្មេកគាត់[3035]។ ឈឿង ប៊ាន មិនបានផ្តល់ការពន្យល់បន្ថែមទេ។ គាត់មិនបានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាគិតថា "តា ទិត្យ" បញ្ជាឲ្យសម្លាប់។ គាត់មិនបានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាគាត់គិតថា តាណោន នៅក្រោមបញ្ជារបស់ "តា ទិត្យ"។ ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងទាំងនេះទេ ឬពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "តាណោន" និង "ឈ្លប" ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យទេ។

1463. ស.ព.អ លើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ដែលបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមអនាមិក ហើយចម្លើយរបស់គាត់ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1464. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក តាមរយៈការចូលរួម

[3033] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១។

[3034] ឯកសារ D219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១០៩-ឆ.១១១ KH 01153605-01153606។

[3035] ឯកសារ D219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១១៩-ឆ.១៣១ KH 01153607-01153609។

ដោយផ្ទាល់របស់គាត់ ក្នុងការចាប់ ដាក់គុក និងសម្លាប់។ ពុំមានភស្តុតាងផ្ទាល់ នៅក្នុងសំណុំរឿង បញ្ជាក់អំពីការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទេ។

លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចុះមើលមន្ទីរសន្តិសុខ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នោះទេ

1465. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះមើលមន្ទីរសន្តិសុខ ក្នុងដែនទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ "ដែលមានការដាក់គុកដោយខុសច្បាប់ ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់ត្រូវបានប្រព្រឹត្ត"[3036] ដោយរួមមានមន្ទីរសន្តិសុខនៅស្រុកចកកោះ និងមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ[3037]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់តែសាក្សី សៅ ជាប់ ម្នាក់គត់ ដែលភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់សំដៅដល់ហេតុការណ៍ មុនពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ លោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ចំពោះហេតុការណ៍នៅចកកោះ នៅពេលណាមួយ ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ។

1466. វាពុំមានតម្លៃអ្វីទេ សម្រាប់ ស.ព.អ ក្នុងការលើកឡើងថាមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨[3038]ហើយវាក៏បង្ហាញផងដែរថាភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងហេតុការណ៍នៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡទេ។

1467. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចុះមើលមន្ទីរសន្តិសុខណាមួយនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែល ស.ច.ស.អ បានចោទប្រកាន់ ក្នុងអំឡុងពេលណាមួយនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃការកិច្ចស៊ើបសួរនោះឡើយ។

ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា ខ្សែចង្វាក់នៃការសម្លាប់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ បានកើនឡើងនោះទេ ក្រោយការមកដល់របស់លោក យឹម ទិត្យ

1468. ស.ព.អ អះអាងថា ការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ កាន់តែមានសភាពខ្លាំងក្លាឡើង ក្រោយពេលលោក យឹម ទិត្យ មកដល់ ហើយ "សាក្សីមួយចំនួន" បានបញ្ជាក់អំពី

[3036] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១៩២។

[3037] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥។

[3038] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨៥។

ទំនាក់ទំនង រវាងការមកដល់របស់លោក យឹម ទិត្យ និងការសម្លាប់កើនឡើង[3039]។ ស.ព.អ ដកស្រង់សាក្សីពីរនាក់ គឺ សុខ ជាតិ និង សៅ ជាប់។ ស.ព.អ លើកឡើងភស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ។

1469. សក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់ គ្របដណ្តប់លើពេលវេលានៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងផងដែរ[3040]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ពោរពេញដោយការស្មាន[3041] ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតបានបង្ហើបព័ត៌មានដាក់បន្ទុក[3042]។ ក្រោយមក អ្នកស៊ើបអង្កេតពឹងផ្អែកលើព័ត៌មានទាំងនេះថាជាអង្គហេតុពិត ដើម្បីសួរសំណួរបន្តទៀត[3043]។ លើសពីនេះទៀត សៅ ជាប់ មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ[3044]។

1470. ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ[3045] សុខ ជាតិ បាននិយាយថា គាត់មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ ពេលណានោះទេ[3046]។ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ទាក់ទងនឹង "តា ទិត្យ" ផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាម មិនពិត ("ការខ្សឹប") និងការស្មាន ហើយពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3047]។ ដូច្នេះ ចម្លើយរបស់គាត់អំពីទំនាក់ទំនង រវាងការមកដល់របស់លោក យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងការសម្លាប់កើនឡើង ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

1471. ជាចុងក្រោយ មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ដែលប្រឆាំងដោយផ្ទាល់នឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថាមាន "ការសម្លាប់កើនឡើង" នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្រោយពេលលោក យឹម ទិត្យ មកដល់ នៅ

3039 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៥។

3040 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

3041 ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.១១១-ឆ.១២១ KH 01244132-01244134។

3042 ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់, បុព្វកថា ស.២ ស.៣ ស.៦ KH 01425216-01425218។ ឯកសារ D219/980 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ KH 01477595-01477596។

3043 ឯកសារ D219/982 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ស/ឆ.២៥ KH 01477627-01477628។

3044 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

3045 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

3046 ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២០ KH 01205203។

3047 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

ពេលណាដែលអាចកើតឡើង។ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ទៀវ វៀង យល់ថា ក្នុងពេលពួកនិរតី គ្រប់គ្រង មានការសម្លាប់គ្រួសារខ្មែរក្រោមតិចជាងមុន[3048]។ សាក្សី អៃ សេ នៅក្នុងចម្លើយឆ្លើយជូន ក.ស.ព បានបញ្ជាក់ថា មុនពេល អ៊ឹម ចែម មកដល់ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ការសម្លាប់ "ពិតជាអាក្រក់ណាស់" ប៉ុន្តែ ពេល អ៊ឹម ចែម ទៅដល់ "គ្មានការសម្លាប់ទៀតទេ"[3049]។ មូល អេន បាននិយាយថា ការចាប់ខ្លួនត្រូវបានបញ្ឈប់ ពេល "តា ទិត្យ" គ្រប់គ្រងស្រុកបវេល ហើយ "ការចាប់ខ្លួនដឹកឡានទៅដូចជាអស់ហើយ"[3050]។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

1472. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា ការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីខ្មាំង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ កាន់តែមានសភាពខ្លាំងក្លាឡើង ក្រោយពេលលោក យឹម ទិត្យ មកដល់។

លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោមនោះទេ

1473. ស.ព.អ អះអាងថាគំនិតរបស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម គួបផ្សំនឹងភស្តុតាងនៃការកម្ទេចវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម នៅតំបន់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក យឹម ទិត្យ បង្កើតបានជាភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីចង្វាក់គ្នាថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិវៀតណាម នៅកម្ពុជាដោយរួមទាំង ខ្មែរក្រោមជាពិសេស ដែលគាត់ និងសមាជិក

[3048] ឯកសារ D219/333 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទៀវ វៀង ឆ.២២ EN 01117982។

[3049] ឯកសារ D1.3.11.3 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ អៃ សែ EN 00210405។

[3050] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩៥-ឆ.៩៦ KH 01095249-01095250។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។ ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩០ KH 00997048។

សហឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀត យល់ឃើញថាមិនអាចទុកចិត្តបាន ដោយសារតែពួកគេមានសញ្ជាតិវៀតណាម[3051]។ ការអះអាង របស់ ស.ព.អ គឺមិនត្រឹមត្រូវ នោះទេ។

1474. ជាបឋម លោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម ដែលបង្ហាញថា ស.ច.ស.អ មិនបានរកឃើញ "ភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីចង្វាក់គ្នា" ថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិវៀតណាម[3052]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា ខ្មែរក្រោមត្រូវបានស្រូបបញ្ចូលដោយក្រុមជាតិវៀតណាម ពុំមានមូលដ្ឋានទាំងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់នោះទេ[3053]។

1475. លើសពីនេះទៀត ភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួននោះទេ។

1476. ស.ព.អ អះអាងថា "ការស្អប់ និងសង្ស័យប្រទេសវៀតណាម ប្រជាជនវៀតណាម និងអ្វីទាំងអស់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងវៀតណាម គឺជាប្រធានបទដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួននៃវោហារសាស្ត្ររបស់លោក យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្មាំង ហើយ ស.ព.អ ដកស្រង់ពាក្យសម្តីរបស់គាត់ ដែលត្រូវបានសាក្សីជាច្រើនលើកឡើង[3054]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡូម លិន អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1477. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឡូម លិន ថា លោក យឹម ទិត្យ "និយាយអំពីខ្មាំង" និងថា "បងប្អូនឱ្យប្រយ័ត្នខ្មាំងយួន"[3055]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកចំណុចល្អនៃផ្នែកខ្លះនៃភស្តុតាងរបស់ ឡូម លិន និងធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងផ្នែកផ្សេងទៀត រួមទាំងផ្នែកដែលបង្ហាញអំពីបរិបទនៃពាក្យសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ។ ពាក្យសម្តីត្រូវបាននិយាយដោយ "តា ទិត្យ" មិនមែនលោក យឹម ទិត្យ

[3051] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨១។

[3052] វិធាន៥៥ (៤)។ *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1។

[3053] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៥៧-៤៥៩ និង ៦១៨-៦៤០។

[3054] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦។

[3055] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦។

នោះទេ។ សាក្សីមិនធ្លាប់អះអាងថា "តា ទិត្យ" ដែលគាត់បានឃើញ គឺលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" ជាពួកពាយ័ព្យ មិនមែនពួកអ្នកនិរតីទេ[3056]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសុំឱ្យបំភ្លឺថា តើសាក្សីកំពុងនិយាយអំពី "តា ទិត្យ" ណាមួយ នោះទេ។ (សាក្សីបានផ្តល់ចម្លើយតែមួយលើកគត់ជូន ស.ច.ស.អ នៅឆ្នាំ២០១៧[3057])។

1478. ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ឡឹម លិន រស់នៅក្នុងសហករណ៍ត្រដក់ពង[3058] ហើយនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់ធ្វើស្រែ នៅទួលម្ទេស[3059] ជាកន្លែងដែលគាត់បានឃើញ តា ទិត្យ ម្តងគត់ ក្នុងពេលប្រជុំ "៧៩ ជិតរំដោះ"[3060]។ បើពិនិត្យមើលបរិបទ គឺក្នុងអំឡុងពេលវៀតណាមជិត ឬបានលុកលុយចូលកម្ពុជារួចហើយ។ តាមនិយមន័យ កម្លាំងលុកលុយ គឺជាខ្មាំង[3061]។ ឡឹម លិន មិនបានភ្ជាប់ខ្មែរក្រោមទៅនឹងវៀតណាមទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1479. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ ដែលថា "តា ទិត្យ" "បាននិយាយអំពីរឿងវៃជាមួយយួន" និង "និយាយរឿងខ្មាំងផ្ទៃក្នុងដែលលាក់ខ្លួនស៊ីរូងផ្ទៃក្នុងចលនារបស់យើង ហើយក៏មាន [...] យួនលាក់ខ្លួនជាមួយយើងផងដែរ"[3062]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីដែលបាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3063]

[3056] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡឹម លិន ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01415376។

[3057] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡឹម លិន។

[3058] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡឹម លិន ឆ.៥-ឆ.៧ KH 01415373។

[3059] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡឹម លិន ឆ.១០-ឆ.១១ KH 01415373-01415374។

[3060] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡឹម លិន ឆ.១៤ KH 01415374 ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01415376 ឆ.៣៤-ឆ.៣៥ KH 01415377។

[3061] អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តិលើឈ្លើយសឹក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ៤។

[3062] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧២។

[3063] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។ *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៥៨។

ពេលគាត់បានឃើញ ជាលើកដំបូង ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្កួត[3064]។ ជាថ្មីម្តងទៀត បើពិនិត្យមើលបរិបទ គឺក្នុងអំឡុងពេលវៀតណាមជិត ឬបានលុកលុយចូលកម្ពុជារួចហើយ។ វី ផាន់ មិនបានភ្ជាប់ខ្មែរក្រោមទៅនឹងវៀតណាមទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1480. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ថា "តា ទិត្យ" បាននិយាយថា "មានជនបង្កប់វៀតណាមធ្វើការនៅក្នុងជួរខ្មែរក្រហម" និងបានត្អូញត្អែរអំពី "យួនខ្មែរដែលបង្កប់នៅក្នុងជួរ ប.ក.ក"[3065]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ បានដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ដើម្បីបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងស៊ីចង្វាក់គ្នា ទោះបីជាភាន់ច្រឡំទាំងស្រុងក៏ដោយ[3066]។

1481. យូ ភ្នំ រស់នៅ និងធ្វើការ នៅស្រុកគិរីវង់ ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម។ ជាដំបូង គាត់ត្រូវគេចាត់ឱ្យចូលកងកុមារ ហើយក្រោយមក ចូលកងយុវជន។ ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ត្រូវគេចាត់តាំងឱ្យធ្វើជាឈ្លបនៅឃុំគោកព្រេច បន្ទាប់មក ជាយោធាស្រុក "តិចជាងមួយឆ្នាំមុនវៀតណាមចូលមកដល់"[3067]។

1482. ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មិនមានព័ត៌មានលម្អិតជាក់លាក់អំពីពេលវេលា និងទីកន្លែងប្រជុំ ដែលគាត់និយាយបានចូលរួម ឬតើមានកិច្ចប្រជុំចំនួនប៉ុន្មាន ឬតើ "តា ទិត្យ" បាននិយាយអ្វីខ្លះនោះទេ[3068]។ លើសពីនេះទៀត គាត់មាននិយាយយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា៖

> ឆ.១៦៧៖ខ្ញុំមិនបានឮគាត់និយាយគ្នាទេគឺគ្រាន់តែបានឃើញគាត់និយាយប៉ុណ្ណោះ[3069]។

[3064] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[3065] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧៣-១៧៤។

[3066] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨០២-៨០៨, ៨៣៤-៨៤០ និង ៩១៨-៩២៥។

[3067] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២ KH 01045249។

[3068] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨០២-៨០៨។

សៈ តើគាត់និយាយអ្វីខ្លះ?

ឆ.១៦៨. និយាយជាមួយបុគ្គលិកនៅទីនោះ ខ្ញុំមិនបានទៅជិតផង[3070]។

1483. ដូចគ្នាផងដែរ ដូចបានលើកឡើងពីមុន ភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ពាក់ព័ន្ធនឹង "ជនបង្កប់វៀតណាម" បានទទួលរងឥទ្ធិពលដោយគ្មានសង្ស័យពីសំណួរនាំមុខរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត[3071] ហើយជាទូទៅមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងមានភាពផ្ទុយគ្នា[3072]។ ក្រៅពីបញ្ហាខាងលើពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ មានការសង្ស័យខ្លាំងថា តើគាត់សំដៅលើភ្នាក់ងារយួនដែលស៊ើបការណ៍ពីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ... ក្រហម ឬក៏សំដៅដល់ការតាមដានផ្ទៃក្នុងរបស់មជ្ឈិមបក្ស[3073]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ មួល អេន អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1484. ស.ព.អ អះអាងថា "អរិភាព" របស់លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះវៀតណាម បានរីករាលដាលដល់ខ្មែរក្រោមផងដែរពីព្រោះនៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ខ្មែរក្រោម "ចាត់ទុកថាជាយួនដែរ ព្រោះរស់នៅលើទឹកដីយួន" ហើយ តាម៉ុក បានពន្យល់ថា "ឱ្យតែអ្នករស់នៅទឹកដីយួន សុទ្ធតែយួនទាំងអស់" ហើយ "ឱ្យតែយួនគឺជាសត្រូវ"។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់តែភស្តុតាងរបស់ មួល អេន[3074]។ ទឡ្ហីករណ៍របស់ ស.ព.អ មានចេតនាទុច្ចរិត ដោយសារតែខ្លួនបានលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាង។ មួល អេន មិនបាននិយាយថា គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក គឺថា ខ្មែរក្រោមត្រូវគេចាត់ទុកជាយួនទេ។ ការសួរនាំដូចខាងក្រោមត្រូវបានធ្វើឡើងរវាង មួល អេន និងអ្នកស៊ើបអង្កេត៖

សៈ ចុះមេៗដែលនិយាយអំពីខ្មែរក្រោមទេ?

[3069] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.១៦៧ KH 01117238។

[3070] ឯកសារ D219/406 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ស/ឆ.១៦៨ KH 01117238។

[3071] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩១៨-៩២៥។

[3072] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩១៨-៩២៥។

[3073] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៨០២-៨០៨ និង កថាខណ្ឌ ៩១៨-៩២៥។

[3074] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៧។

ឆ.៨១៖ មិននិយាយអីទេ។ ពួកគេ រួមទាំង ប៉ុល ពត មិនគិតពីខ្មែរក្រោមទេ ឲ្យតែអ្នករស់នៅលើទឹកដីយួន គឺសុទ្ធតែយួនទាំងអស់។

1485. មូល អេន បានបែងចែកយ៉ាងច្បាស់ រវាងជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម ដោយកត់សម្គាល់ថា ខ្មែរក្រហមមិនបាននិយាយអំពីខ្មែរក្រោមទេ។

1486. សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ស.ព.អ មិនមែនកំពុងបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ ជាមេនោះទេ។ មូល អេន កំពុងនិយាយអំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពេល តាម៉ុក និយាយពាក្យថា "ឲ្យតែអ្នករស់នៅទឹកដីយួន សុទ្ធតែយួនទាំងអស់" និង "ឲ្យតែយួនគឺជាសត្រូវ"។ មូល អេន មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ ធ្លាប់យល់ស្របនឹងពាក្យសម្តីទាំងនោះទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1487. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា ថា "តា ទិត្យ ប្រកាសថា អ្នកដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺជាជនក្បត់ ព្រោះជាប់ខ្សែរយៈយួន"[3075]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ បានដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ា ដើម្បីបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងមួយដែលនាំឲ្យមានការភាន់ច្រឡំ[3076]។

1488. ឈាន ប៊ា ជាកងការពាររបស់ តាប៉ែត[3077] អតីតលេខាតំបន់ ១[3078]។ ពីដំបូង ឈាន ប៊ា បាននិយាយថា ពេលគេចាប់ តាប៉ែត គាត់បានរត់[3079]។ ឈាន ប៊ា បាននិយាយថា គាត់មិនដែលបានចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ[3080] ប៉ុន្តែ ក្រោយមក គាត់និយាយជាន់កែងខ្លួនឯងថា គាត់បាន

[3075] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧៥។

[3076] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣៥-១១៤២។

[3077] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។

[3078] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧២។

[3079] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៩ KH 00960664។

[3080] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៩ KH 00960664។

ឃើញ "តា ទិត្យ" ផ្ទាល់[3081] ខណៈពេលវៀតណាមកំពុងវាយចូលខេត្តបាត់ដំបង[3082]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសុំឱ្យ ឈាន ប៊ិា ពន្យល់អំពីចម្លើយផ្ទុយគ្នារបស់គាត់ទេ។

1489. សក្ខីកម្មរបស់ ឈាន ប៊ិា អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណាង នី អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1490. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ណាង នី ថា [យឹម ទិត្យ] "បាននិយាយថា [...] ពួកពាយ័ព្យនេះគឺក្បាលយួនខ្លួនខ្មែរ។ គេចោទថា ចូលដៃជើងជាមួយវៀតណាម ហេតុនេះហើយទើបគេចាប់ពួកកម្មាភិបាលភាគពាយ័ព្យសម្លាប់ចោល"[3083]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ណាង នី និងបកស្រាយដោយខុសឆ្គង។

1491. ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ណាង នី ជាកម្មករកងចល័ត នៅតំបន់ ១ ហើយនៅឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត[3084]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" មុនដំបូងបង្អស់ និងតែម្តងគត់[3085] ពេលប្រជុំនៅបាយដំរាំ បីខែ មុនវៀតណាមចូល[3086]។ កិច្ចប្រជុំនេះប្រហែលជាធ្វើឡើងនៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងការពន្យល់របស់សាក្សី អំពីពេលវេលានៃកិច្ចប្រជុំនោះទេ។ បើពិនិត្យមើលបរិបទ គឺក្នុងអំឡុងពេលវៀតណាមជិត ឬបានលុកលុយចូលកម្ពុជារួចហើយ។ តាមនិយមន័យ កម្លាំងលុកលុយ គឺជាខ្មាំង[3087]។

[3081] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ិា ឆ.១២-១៣ KH 00960664។

[3082] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ិា ឆ.២៤ KH 00998557។

[3083] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧៤។

[3084] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.១ KH 00934384-00934385។

[3085] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៩ KH 009343889។

[3086] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៥ KH 00934388-00934389។

[3087] អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តិលើឈ្លើយសឹក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩, មាត្រា ៤។

1492. ស.ព.អ ដាក់ឈ្មោះរបស់លោក "យឹម ទិត្យ" នៅក្នុងឃ្នាប ([ ]) ក្នុងសម្រង់របស់ខ្លួន ដោយសារ ណាង នី មិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកកាន់ក្បាលមីក្រូ គឺគ្រាន់តែសន្មតថាជា "តា ទិត្យ"[3088]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនជំទាស់ថា តើ ណាង នី ជឿថាគាត់ស្គាល់អត្តសញ្ញាណរបស់ "តា ទិត្យ" ដោយរបៀបណានោះទេ។

1493. សក្ខីកម្មរបស់ ណាង នី អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈ្លួយ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1494. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈ្លួយ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "[យឹម ទិត្យ] បានត្អូញត្អែរអំពីយួនខ្មែរដែលបង្កប់នៅក្នុងជួរ ប.ក.ក"[3089]។ ដូចបានលើកឡើងក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុសនូវភស្តុតាងរបស់ ឆឹន ឈ្លួយ ដើម្បីបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងមួយដែលនាំឲ្យមានការភាន់ច្រឡំ[3090]។ ឆឹន ឈ្លួយ បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" បានមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[3091]។ បើពិនិត្យមើលបរិបទ គឺក្នុងអំឡុងពេលវៀតណាមជិត ឬបានលុកលុយចូលកម្ពុជារួចហើយ។ តាមនិយមន័យ កម្លាំងលុកលុយគឺជាខ្មាំង[3092]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1495. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "ក្នុងពេលប្រជុំ យឹម ទិត្យ តែងតែនិយាយអំពីខ្មាំង ដែលគេចង់សំដៅទៅលើពួកយួន ឬវៀតណាម" និង "ចោទថា

[3088] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៤ KH 00934388។

[3089] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧៤។

[3090] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៦៦-១១៧០ និង ១៣៤៩-១៣៥០។

[3091] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈ្លួយ ឆ.២៧ KH 01149402។

[3092] អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តិលើឈ្លើយសឹក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ៤។

យួនហ្នឹងមានគោលបំណងលេបទឹកដីរបស់យើង"[3093]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុសនូវភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ដើម្បីបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងមួយដែលនាំឱ្យមានការភាន់ច្រឡំ[3094]។ លេខ ភីវ បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" ក្លាយជាលេខាតំបន់ ១ នៅរដូវវស្សាឆ្នាំ១៩៧៨[3095]។ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនេះ ទើប លេខ ភីវ អះអាងថា "តា ទិត្យ" ដឹកនាំប្រជុំ[3096]។រដូវវស្សាឆ្នាំ១៩៧៨ បន្តរហូតដល់ចុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨។ បើពិនិត្យមើលបរិបទ គឺក្នុងអំឡុងពេលវៀតណាមជិត ឬបានលុកលុយចូលកម្ពុជារួចហើយ។ តាមនិយមន័យ កម្លាំងលុកលុយ គឺជាខ្មាំង[3097]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ ក៏យល់ពីបរិបទនេះដែរ ដោយខ្លួនស្នើសុំឱ្យបំភ្លឺថា លេខ ភីវ ចង់មានន័យថាជាទាហានវៀតណាម[3098]។ លេខ ភីវ មិនបានភ្ជាប់ខ្មែរក្រោមទៅនឹងវៀតណាមទេ។

1496. សក្ខីកម្មរបស់ លេខ ភីវ អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>*ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម*</u>

1497. ស.ព.អ ដកស្រង់ ឆ.៤៥ ពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឹង វេត (ឯកសារ D219/488) ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងអំពីអរិភាពរបស់ ប.ក.ក ចំពោះខ្មែរក្រោម៖ "[ខ្មាំង] មានដូចជា កាហ្សេបេ និងសេអ៊ីអា ជាដើម។ [...] ចំណែកកាហ្សេបេ គឺជាប់ទាក់ទងជាមួយវៀតណាម។ [...] បើយើងមានសាច់ញាតិមកពីកម្ពុជាក្រោម នោះគឺយើងជាប់ខ្សែកាហ្សេបេវៀតណាម"[3099]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ បានបកស្រាយខុសនូវភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត ដើម្បីបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងមួយដែលនាំឱ្យមានការភាន់ច្រឡំ[3100]។ ភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត

[3093] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៦ ជើងទំព័រ ១៧៥។

[3094] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៦៤-១២៧៣។

[3095] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៥ KH 01074048។

[3096] ឯកសារ D219/210 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.៦ KH 01074048។

[3097] អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តិលើឈ្លើយសឹក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ មាត្រា ៤។

[3098] ឯកសារ D219/236 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.១៩ KH 01080844។

[3099] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៤៥ KH 01136708។

[3100] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦៦១-៦៧១, ៧០៣-៧០៨ និង ៧៦៦-៧៦៧។

បង្ហាញអំពីភាពផ្ទុយគ្នានឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា ខ្មែរក្រោមត្រូវគេស្វាគមន៍ នៅក្នុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ៖

> សៈ នៅសម័យនោះ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ក៏ដូចជា នៅក្នុងតំបន់ ១៣ តើលោកមានឮ ថាមានខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ក្នុងស្រទាប់ប្រជាជនដែរឬទេ?
>
> ឆ.១៤០៖ ពីដើម ខ្ញុំមិនដែលឮថាមានខ្មែរកម្ពុជាក្រោមទេ តែដោយឡែក នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨ មានខ្មែរកម្ពុជាក្រោមមកពីវៀតណាមមកសុំចូលជាមួយកម្លាំងខ្មែរក្រហម។ គេបានបង្កើតកងវរសេនាធំមួយសម្រាប់ពួកគេប្រហែលជានៅក្នុងកងវរសេនាធំលេខ ១៥ ឬ ១៦ ខ្ញុំមិនច្បាស់ទេ ក្រោមកងពល ២៥០ ដើម្បីប្រយុទ្ធជាមួយវៀតណាម វិញ។ មេបញ្ជាការកងវរសេនាធំនោះឈ្មោះ តាប្រាជ្ញ។ ពួកគេមកបោះទីតាំងនៅ ខាងត្បូងវត្តសោម នៅវត្តព្រាល ក្នុងស្រុកគិរីវង់។
>
> សៈ កាលនោះ តើគេប្រព្រឹត្តចំពោះខ្មែរកម្ពុជាក្រោមដូចខ្មែរយើងធម្មតាដែរទេ?
>
> ឆ.១៤១៖ ពួកគាត់មិនមែនប្រជាជនទេ គឺកងទ័ព។ ការប្រព្រឹត្តិចំពោះពួកគាត់ក៏ដូចគ្នា នឹងកងទ័ពខ្មែរដែរ ព្រោះពួកគាត់បានមកសុំចូលជាមួយយើង។ ខាងយើងក៏រៀបជា កងវរសេនាធំមួយកង ឱ្យពួកគាត់ទៅវាយវៀតណាមវិញ[3101]។

1498. ម៉ឹង វេត បែងចែកយ៉ាងច្បាស់រវាងជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម។

<u>ភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុង ការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1499. ស.ព.អ លើកឡើងខុស និងបង្ហាញខុសនូវភស្តុតាងរបស់ តឹម ផល ថា បញ្ជាឱ្យសម្លាប់ខ្មែរក្រោម ជាច្រើន នៅឃុំគោកព្រេច ស្រុកគិរីវង់ ចេញមកពីគណៈកម្មាធិការស្រុកគីរីវង់ ពេលលោក យឹម ទិត្យ ធ្វើការនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការនេះ[3102]។ នេះជាអ្វីដែល តឹម ផល បាននិយាយ៖

[3101] ឯកសារ D219/488 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១៤០-ឆ.១៤១ KH 01136725។

[3102] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៨។

ស៖ លោកស្រីនិយាយថា លោកស្រីត្រូវបានគេផ្ទេរទៅនៅឃុំគោកព្រេច ដើម្បីគ្រប់គ្រងខ្មែរក្រោម តើពាក្យថាគ្រប់គ្រងមានន័យយ៉ាងដូចម្ដេច?

ឆ.១១៩៖ គ្រប់គ្រង គឺមានន័យថា ដឹកនាំពួកគេធ្វើការងារ[3103]។

ស៖ តើលោកស្រីនៅជាមួយខ្មែរក្រោមរយៈពេលប៉ុន្មានដែរ?

ឆ.១២១៖ ខ្ញុំមកនៅជាមួយខ្មែរក្រោម ៣ ខែយ៉ាងយូរ[3104]។

ស៖ ក្នុងរយៈពេល ៣ ខែដែលលោកស្រីនៅក្នុងឃុំគោកព្រេច តើមានការផ្លាស់ប្ដូរគណៈស្រុក ដែរឬទេ?

ឆ.១៣៧៖ ទេ អត់មានការផ្លាស់ប្ដូរទេ គឺនៅតែ តាសៀង ដដែល។ ចំណែក តា ទិត្យ និង ឃឿន ខ្ញុំមិនដឹងច្បាស់ទេ ព្រោះខ្ញុំមិនដែលជួបពួកគាត់។ មូលហេតុដែលខ្ញុំមិនដែលជួប តា ទិត្យ និង ឃឿន ដោយសារតែក្រោយមក ខ្ញុំត្រូវបានគេប្ដូរពីឃុំគោកព្រេច ទៅឃុំព្រៃអំពក ដែលស្ថិតនៅក្នុងស្រុកកោះអណ្ដែត។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំលែងនៅក្រោម តាសៀង ទៀតហើយ គឺនៅក្រោមគណៈស្រុកថ្មី នៅស្រុកកោះអណ្ដែត[3105]។

ស៖ តើលោកស្រីដឹងទេថា មានពួកខ្មែរក្រោមត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់ដែរឬទេ?

ឆ៖៤៥៖ ខ្ញុំបានឮពីការសម្លាប់ហ្នឹង។

ស៖ តើលោកស្រីចាំទេថា គេយកទៅសម្លាប់នៅកន្លែងណា? ហើយនៅក្នុងឆ្នាំណា?

ឆ.៤៦៖ កាលពួកកម្ពុជាក្រោមឡើងមកភូមិនេះ ប្រហែលជាក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬ ១៩៧៧។

[3103] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គឹម ផល ឆ.១១៩ KH 01133427។

[3104] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គឹម ផល ឆ.១២១ KH 01133427។

[3105] ឯកសារ D219/471 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គឹម ផល ឆ.១៣៧ KH 01133429។

សៈ តើលោកស្រីបានដឹងរឿងអ្វីខ្លះពីការសម្លាប់ខ្មែរក្រោម?

ឆ.៤៧៖ ខ្ញុំមិនបានដឹងរឿងអ្វីទេ គ្រាន់តែដឹងថាគេហៅថាអ្នកទោសៗ។

សៈ តើគេយកខ្មែរក្រោមទៅសម្លាប់នៅកន្លែងណា?

ឆ.៤៨៖ ខ្ញុំមិនដឹងគេយកទៅសម្លាប់នៅកន្លែងណាទេ។

សៈ តើគេសម្លាប់ខ្មែរក្រោមប្រហែលជាប៉ុន្មាននាក់?

ឆ.៤៩៖ ខ្ញុំមិនដឹងពីចំនួនទេ គ្រាន់តែដឹងថា គេសម្លាប់។ កាលណោះ តាប៉ោះ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវលើពួកខ្មែរក្រោម ហើយម្នាក់ទៀតឈ្មោះ តាសារ៉ូ។ កាលណោះ គាត់ទាំងពីរនាក់នេះជាអ្នកចាត់ចែងការងារឲ្យខ្មែរក្រោម ដូចជា ជីកប្រឡាយ[3106]។

1500. ភស្តុតាងរបស់ គឹម ផល មានភាពច្បាស់លាស់ និងមិនត្រូវការការបកស្រាយបន្ថែមទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈឹង ឈឿត អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1501. ស.ព.អ អះអាងថា "ការសង្ស័យ និងការស្អប់វៀតណាម បានក្លាយជាគោលនយោបាយកម្មេច"។ ចំពោះការអះអាងដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ស.ព.អ លើកឡើងខុស និងបង្ហាញខុសនូវភស្តុតាងរបស់សាក្សី ឈឹង ឈឿត[3107]។

1502. ស.ព.អ អះអាងថា ក្នុងកិច្ចប្រជុំធំមួយនៅទំនប់កង្ហត នៅចុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ លោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយថា មេដឹកនាំ ប.ក.ក "ចង់បោសសម្អាតខ្មាំងយួន [...]។ គោលដៅគេមកប្រជុំពីរឿងហ្នឹងឯង"[3108]។

[3106] ឯកសារ D118/23 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ គឹម ផល ឆ.៤៥-ឆ.៤៩ KH 00891163។

[3107] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៩។

[3108] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៩។

1503. ស.ព.អ កំពុងដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ឈឹង ឈឿត។ ជាដំបូង យោងតាមភស្តុតាងរបស់ ឈឹង ឈឿត ការប្រជុំ ដែលគាត់ថាបានឃើញ "តា ទិត្យ" (គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងទេ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ដោយសារស្ថានភាពច្របូកច្របល់[3109]) ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនមែននៅទំនប់កង្កួត ដូចការអះអាងរបស់ ស.ព.អ នោះទេ គឺនៅខាងលិចភូមិកញ្ច្រោង ក្រោមដើមស្វាយ[3110]។ តាមពិត ឈឹង ឈឿត បាននិយាយថាគាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួតទេ[3111]។

1504. ឈឹង ឈឿត ក៏បាននិយាយផងដែរថា មានមនុស្សជាច្រើនបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ប៉ុន្តែ គាត់មិនចាំថាជាអ្នកណាឲ្យប្រាកដទេ[3112]។ គាត់មិនបានឃើញ "តា ទិត្យ" ដោយផ្ទាល់ភ្នែកទេ ពីព្រោះគាត់អង្គុយនៅខាងក្រោយ[3113] គាត់មិនអាចរៀបរាប់មុខមាត់របស់ "តា ទិត្យ" បានទេ[3114] ហើយគាត់ស្តាប់សឹងតែមិនឮ ព្រោះមានមនុស្សច្រើនពេក។ គាត់បាននិយាយថា "ឮតែគេថា តាៗ"[3115]។ ប៉ុន្តែ ឈឹង ឈឿត បាននិយាយជាន់កែងខ្លួនឯងថា "គេ[តា]ថា បោសសម្អាតខ្មាំងយួន"[3116]។ គាត់មិនបានចាំពាក្យសម្តីផ្សេងទៀតពីការប្រជុំនេះទេ[3117] ហើយគាត់ចាំមិនសូវច្បាស់អំពីកិច្ចប្រជុំនោះទេពីព្រោះវាយូរណាស់មកហើយ[3118]ហើយគាត់"ស្តាប់សឹងតែមិនឮ"[3119]។ ពេលអ្នកស៊ើបអង្កេតសុំឲ្យគាត់បំភ្លឺភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា "តា ទិត្យ" បាននិយាយថា "បោសសម្អាតខ្មាំងយួន" ប៉ុន្តែ គាត់មិនអាចមើលឃើញ ឬឮ "តា ទិត្យ" និយាយផង ការពន្យល់របស់ ឈឹង ឈឿង

[3109] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.២០ KH 01425165 ឆ.៥៥-ឆ.៥៨ KH 01425173។

[3110] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.១៦ KH 01425164-01425165 ឆ.៦៥-ឆ.៦៦ KH 01425175។

[3111] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.២១ KH 01425165-01425166។

[3112] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៨ KH 01425175។

[3113] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៩ KH 01425175។

[3114] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៧៩ KH 01425177។

[3115] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៩ KH 01425175។

[3116] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៧០ KH 01425175-01425176។

[3117] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៨០-ឆ.៨១ KH 01425177។

[3118] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦២ KH 01425174។

[3119] ឯកសារ D219/954 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៨ KH 01425185-01425186។

ថា គោលដៅគេមកប្រជុំពីរឿងហ្នឹងឯង"[3120] បង្ហាញថា នេះគឺជាការសន្និដ្ឋានស្មានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ ឈឹង ឈឿត តាមពិត គាត់មិនបានស្តាប់ឮពាក្យសម្តីរបស់វាគ្មិននោះទេ។

1505. គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ណាស់ ឈឹង ឈឿត បាននិយាយថា គាត់បានឮជាលើកដំបូងអំពី "យឹម ទិត្យ ឬតា ទិត្យ" ក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ហើយគាត់បានឮពីមេភូមិដែលគាត់មិនចាំឈ្មោះ[3121]។ ដោយពិចារណា លើភស្តុតាងរបស់ ឈឹង ឈឿត ដែលថា គាត់មិនបានឃើញមុខ "តា ទិត្យ" គាត់ឮគេហៅតាៗ ហើយគាត់បានឃើញយោធាជាច្រើនយាម "តា ទិត្យ" ក្នុងពេលប្រជុំ[3122] ការកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់គាត់ថាជាលោក យឹម ទិត្យ មិនអាចពឹងផ្អែកបានទេ។ ពុំមានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ជាមេបញ្ជាការយោធា ឬគាត់មានកូនទាហាននៅចាំការពារសន្តិសុខទេ។

1506. ស.ព.អ ក៏ដកស្រង់យោបល់របស់ ឈឹង ឈឿត ថា "អ្នកណាជាប់ខ្សែយួន ចេះភាសាយួន បោសសម្អាតទាំងអស់"[3123]។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងការពន្យល់របស់ ឈឹង ឈឿត ថា គាត់មិនដឹងពាក្យ "ទំនាក់ទំនង" មានន័យថាម៉េចទេ[3124] ហើយ "ខ្មែរក្រហម" មិនដែលប្រាប់ទេ នេះជាការ "សង្កេតឃើញ ព្រោះកន្លែងប្រាសាទបាណន់ គឺកន្លែងសម្លាប់ហើយ" ប៉ុន្តែគាត់មិនធ្លាប់ទៅជិតបាណន់ទេ[3125] ហើយគាត់បានដឹងពីមេក្រុម ដែលគាត់មិនស្គាល់ឈ្មោះ[3126]។

1507. សក្ខីកម្មរបស់ ឈឹង ឈឿត អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

[3120] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៩ KH 01425175។

[3121] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៥៦-ឆ.៥៩ KH 01425173-01425174។

[3122] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៧ KH 0142515 ឆ.៧៣ KH 01425176។

[3123] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៩។ ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៧២ KH 01425176។

[3124] ឯកសារ D219/954 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.១១ KH 01425186។

[3125] ឯកសារ D219/954 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.២៩-ឆ.៣១ KH 01425189។

[3126] ឯកសារ D219/954 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៣៣ KH 01425190។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជួប, ឯក (អ៊ុល) ហឿន និង អោក ចន អំពីចេតនាជាក់លាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិ និងពូជសាសន៍វៀតណាម និងខ្មែរក្រោម</u>

1508. នៅចុងបញ្ចប់នៃផ្នែកស្តីពីចេតនាជាក់លាក់ ស.ព.អ ប្រើភស្តុតាងរបស់សាក្សីបីនាក់ គឺ សៅ ជាប់, ឯក (អ៊ុល) ហឿន និង អោក ចន ដើម្បីអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បញ្ជាឲ្យសម្លាប់ "សេអ៊ីអាយួន និងចិនរាប់ពាន់នាក់"[3127] ហើយបានចូលរួមចំណែកក្នុងយុទ្ធនាការស្អប់ និងអរិភាព ចំពោះវៀតណាម (រួមទាំងខ្មែរក្រោម)[3128]។

1509. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ក្រៅពីភស្តុតាងរបស់គាត់គ្របដណ្តប់លើរយៈពេល នៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃបទចោទ[3129] គាត់មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណឲ្យច្បាស់ថាលោក យឹម ទិត្យ គឺជាមនុស្សដែលគាត់កំពុងនិយាយនៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់នោះទេ[3130]។ លើសពីនេះទៀត សៅ ជាប់ មិនបានភ្ជាប់ខ្មែរក្រោមទៅនឹងវៀតណាមទេ។

1510. សក្ខីកម្មរបស់ ឯក (អ៊ុល) ហឿន ក៏ខ្វះតម្លៃជាភស្តុតាងផងដែរ ពីព្រោះគាត់មិនធ្លាប់រស់នៅ ឬធ្វើការនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ ដែល ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើបានមកពីបងប្អូនជីដូនមួយម្នាក់ ដែលប្រាប់គាត់ថា "តា ទិត្យ" បញ្ជាឲ្យសម្លាប់និស្សិត និងកម្មកររោងចក្រ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ និងឆ្នាំ១៩៧៩ នៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ[3131]។ ឯក (អ៊ុល) ហឿន មិនបានភ្ជាប់ខ្មែរក្រោមទៅនឹងវៀតណាមទេ។

1511. សក្ខីកម្មរបស់ អោក ចន ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ជាដំបូង និងសំខាន់បំផុត អ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរនាំមុខ អោន ចន លើបញ្ហាគន្លឹះមួយ៖ តើលោកចាំថាក្រុមខ្មែរ

[3127] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨0។

[3128] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨0។

[3129] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១0៧៦-១១២៥។

[3130] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១0៧៦-១១២៥។

[3131] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៣ ជើងទំព័រ ១៦៣។

ក្រោម នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ត្រូវបានគេចាប់ និងសម្លាប់ ដែរទេ?"[3132]។ ឥទ្ធិពលនៃការសួរនាំមុខនេះ គឺថាគេបានប្រាប់សាក្សីអំពីហេតុការណ៍ ដែលគេគិតថាបានកើតឡើង។ ព័ត៌មានបែបនេះទំនងជាធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ចម្លើយបន្តទៅទៀតរបស់សាក្សី និងកាត់បន្ថយតម្លៃជាភស្តុតាងនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ។ លើសពីនេះទៀត លោក ចន បាននិយាយអំពីកងទ័ពខ្មែរក្រោមមួយក្រុម ដែលគេចាត់ទុកថាបង្កការគំរាមកំហែង ដោយសារតែពួកគេមានអាវុធ ដោយមិនគិតថាជាខ្មែរក្រោម ឬ អត់នោះទេ[3133]។ បន្ទាប់មក អ្នកស៊ើបអង្កេតបានបំភ្លៃចម្លើយនេះ ក្នុងការតាំងសំណួររបស់ខ្លួន ដើម្បីគ្របបញ្ចូលខ្មែរក្រោមទាំងអស់[3134]។ ជាចុងក្រោយ លោក ចន បាននិយាយជាលក្ខណៈទូទៅ អំពីវចនាសម្ព័ន្ធឋានានុក្រមរបស់ខ្មែរក្រហម[3135] ដែលអ្នកស៊ើបអង្កេត (ជាជាងសាក្សី) ប្រើជាការស្មាន ដើម្បីអះអាងថា "តា ទិត្យ" កំណត់គោលដៅលើខ្មែរក្រោម[3136]។

1512. ជារួម អ្នកស៊ើបអង្កេតបញ្ចុកភស្តុតាងដល់មាត់របស់សាក្សី រួចបំភ្លៃចម្លើយរបស់គាត់។ លទ្ធផលនៃបច្ចេកទេសស៊ើបអង្កេតនេះធ្វើឱ្យសក្ខីកម្មរបស់ លោក ចន បាត់បង់តម្លៃជាភស្តុតាងទាំងស្រុង។

1513. លោក ចន ក៏បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ថ្នាក់ស្រុកមិនអាចចេញបញ្ជាឱ្យសម្លាប់អ្នកទោសបានទេ[3137] ហើយ "តា ទិត្យ" មិនមែនជាអ្នករៀបចំបញ្ជីខ្មែរក្រោមដែលត្រូវសម្លាប់ទេ គឺមេឃុំ[3138]។ លោក ចន មិនបាននិយាយថា មានផែនការសម្លាប់ខ្មែរក្រោមទេ[3139]។ គាត់មិនអាចចំណាំលោក យឹម ទិត្យ បានទេ ពេលគេបង្ហាញរូបថតលោក យឹម ទិត្យ[3140]។ ដូច្នេះ ការអះអាងនេះពុំមានទម្ងន់ ដើម្បីបង្ហាញអំពីចេតនារបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញខ្មែរក្រោមនោះទេ។

1514. ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងគាំទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីទាំងបីរូបនេះទេ។

[3132] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ស.២៨ KH 00788845។

[3133] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.២៨ KH 00788845។

[3134] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ស.៣៤ KH 00788845។

[3135] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.៤០ ឆ.៥៥ KH 00788846, KH 00788847។

[3136] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.៤១-ឆ.៤៣ ស.៥៥ KH 00788846, KH 00788847។

[3137] ឯកសារ D118/156 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.៥៨-ឆ.៥៩ KH 00788847-00788848។

[3138] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.៤៤ KH 00788846។

[3139] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.៥៤ KH 00788847។

[3140] ឯកសារ D105/5 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លោក ចន ឆ.១០៤ KH 00788852។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1515. ពុំមានសាក្សីណាម្នាក់ ដែល ស.ព.អ បានលើកឡើង បង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើសកម្មភាព ដើម្បីជួយជំរុញដល់ការសម្រេចគោលដៅទូទៅក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញខ្មែរក្រោម ឬថាគាត់មានអរិភាពចំពោះខ្មែរក្រោមនោះទេ។

1516. ដូចបានលើកឡើងខាងលើ[3141] ទឡ្ហីករណ៍របស់ ស.ព.អ ថា ភស្តុតាង ដែលបានដកស្រង់ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៧៦-៨០ គឺជាភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីចង្វាក់គ្នាថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមជាតិវៀតណាមនៅកម្ពុជា[3142] (ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ នេះគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលលោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់[3143]) និងខ្មែរក្រោម ដែល "គាត់ និងសមាជិកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដទៃទៀត យល់ឃើញថាមិនអាចទុកចិត្តបាន ដោយសារតែពួកគេមានសញ្ជាតិវៀតណាម"[3144] គឺជាការភាន់ច្រឡំ និងពុំមានការគាំទ្រពីភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ ឬពីភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងឡើយ។ ការសន្និដ្ឋានរបស់ ស.ព.អ មានចន្លោះប្រហោង[3145]។

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់នោះទេ

1517. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ សំដៅទៅលើពិធីរៀបការមួយ នៅស្រុកសំឡូត ដែល តាម៉ុក បានរៀបចំ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងភស្តុតាងរបស់សាក្សីពីរនាក់ ដែលមានវត្តមាន នៅក្នុងពិធីនេះ គឺ ណុប ឆឹម និងប្តីគាត់ឈ្មោះ ព្រាប កប[3146]។

[3141] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៧៣-១៥១៤។

[3142] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨២។

[3143] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៥៧-៤៥៩។

[3144] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨២។

[3145] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦១៨-៦៤០។

[3146] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨២-៨៤។

1518. ណុប ងឹម និង ព្រាប កប បានផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា អំពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងពិធីរៀបការនេះ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម អំពីការចូលរួមចំណែករបស់ យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក</u>

1519. ដូចបានលើកឡើងខាងលើ[3147] ណុប ងឹម ធ្វើការនៅស្រែអំបិល ក្នុងខេត្តកំពត តំបន់ **៣៥** ភូមិភាគនិរតី[3148]។ គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនទៅស្រុកសំឡូត ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨[3149]។ បីខែក្រោយពីត្រូវគេបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គាត់បានរៀបការនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3150] ហើយនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ត្រូវគេតែងតាំងជាអនុលេខាស្រុកសំឡូត តំបន់ ១[3151]។

1520. ណុប ងឹម បាននិយាយថា គាត់ និងនារី ៤០ នាក់ទៀត ត្រូវគេបង្ខំឱ្យរៀបការ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨។ គាត់ត្រូវគេបង្ខំឱ្យរៀបការជាមួយយោធាពិការឈ្មោះ ព្រាប កប (ពួកគាត់នៅតែយកគ្នាជាប្តី-ប្រពន្ធដដែល[3152])[3153]។ គាត់បាននិយាយថា តាម៉ុក បានប្រាប់ថា បើគោរពតាមអង្គការចាត់តាំង គាត់ត្រូវតែរៀបការជាមួយ ព្រាប កប ពីព្រោះគាត់មានអាយុ ៣០ ឆ្នាំហើយនៅពេលនោះ[3154]។ អ្នកផ្សេងទៀតនៅក្នុងក្រុមនេះក៏ត្រូវរៀបការ ពីព្រោះពួកគេចាស់ៗអស់

[3147] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨៥។

[3148] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.២** KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២ KH 01095984។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៤-ឆ.៩** KH 01329389-01329390។ *សូមមើលផងដែរ* ផែនទី ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[3149] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៨** KH 01008697 **ឆ.២៨**, KH 01008700។

[3150] ឯកសារ D123/2/2.17a កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប ងឹម KH 00733829។ ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៦៨** KH 01008707-01008708។

[3151] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៦**, KH 01095985។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៧២-ឆ.៧៦** KH 01329396-01329397។

[3152] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៨១** KH 01008709-01008710។

[3153] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.៦៨** KH 01008707-01008708។

[3154] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.១០-ឆ.១១** KH 01095986-01095987។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម **ឆ.១៤៣-ឆ.១៤៥** KH 01329404។

ហើយ[3155]។ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកទី ១ ដំបូង ណុប ង៉ឹម បានបញ្ជាក់ថា តាម៉ុក បានរៀបចំពិធីរៀបការ ហើយក្រោយថ្ងៃរៀបការ មិនមានអ្នកណាមកតាមដានពួកគេនៅពេលយប់ ដើម្បីមើលថាតើពួកគេរួមដំណេក ឬអត់នោះទេ ហើយពួកគេត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យស្នាក់នៅជាមួយគ្នា[3156]។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកចុងក្រោយ នៅពីរឆ្នាំក្រោយមក ណុប ង៉ឹម បាននិយាយថា "តាមដានដែរហ្នឹង" ដោយឈ្លប (គាត់មិនចាំឈ្មោះទេ) ហើយ "ការតាមដាន" ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានការបញ្ជាពីខាងលើទេ[3157]។ គាត់យល់ថា គេតាមដានអ្នកទើបរៀបការ ពីព្រោះគេភ័យខ្លាចប្តី-ប្រពន្ធអត់ស្រឡាញ់គ្នា អត់រួមដំណេកជាមួយគ្នា[3158]។ គាត់បានពន្យល់ថា បើឈ្លបរាយការណ៍ទៅគណៈឃុំប្តី-ប្រពន្ធ ដែលមិនត្រូវគ្នា ត្រូវគេកោះហៅទៅណែនាំឱ្យស្រឡាញ់គ្នា[3159]។ គាត់បាននិយាយថា តាមប្រពៃណីខ្មែរ ពុំមានការចាត់ឱ្យតាមដានអ្នកទើបរៀបការថ្មី ដើម្បីដឹងថាតើពួកគេរួមដំណេកជាមួយគ្នា ឬអត់នោះទេ ប៉ុន្តែ នេះគឺស្របតាមច្បាប់របស់ខ្មែរក្រហម[3160]។

1521. ក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកទី ១ ណុប ង៉ឹម បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មិនបានចូលរួមពិធីរៀបការទេ ប៉ុន្តែ "តា ទិត្យ" បានមកជួបនិយាយគ្នាជាមួយ តាម៉ុក មុនពេលចាប់ផ្តើមពិធីរៀបការ ហើយគាត់មិនដឹងថាគេនិយាយអ្វីទេ[3161]។ ក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើចុងក្រោយ គាត់បានបន្ថែមថា "តា ទិត្យ" បានប្រាប់ពួកគាត់ ក្រោយពីពិធីរៀបការរួច៖ "មិត្តអើយ ធ្វើតាមអង្គការចាត់តាំង"[3162]។ គាត់បានយល់ថាសម្តីនេះមានន័យថា ក្រោយរៀបការរួច ពួកគេត្រូវ "ស្រឡាញ់ពីចិត្ត" និងត្រូវរួម

[3155] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១០-ឆ.១១ KH 01095986-01095987។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤៣-ឆ.១៤៥ KH 01329404។

[3156] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦៨-ឆ.៧១ KH 01008707-01008708។

[3157] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤៦-ឆ.១៤៨ KH 01329404-01329405 ឆ.១៥៥-ឆ.១៥៧ KH 01329405-01329406។

[3158] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤៦-ឆ.១៤៨ KH 01329404-01329405 ឆ.១៥៥-ឆ.១៥៧ KH 01329405-01329406។

[3159] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៥៨ KH 01329406។

[3160] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៥៥ KH 01329405។

[3161] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៧៣ KH 01008708។

[3162] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៤៩ KH 01329405។

ដំណោក។ ណុប ងឹម បានពន្យល់ថា "ដូចម៉ែឪយើងអ៊ីចឹង ឲ្យយកប្ដី យើងត្រូវយក ដូចខ្ញុំមិនស្រឡាញ់ ក៏ត្រូវរៀបការដែរ"[3163]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប អំពីការចូលរួមចំណែករបស់ យឹម ទិត្យ ដូចបានចោទប្រកាន់ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក</u>

1522. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3164] ព្រាប កប គឺជាយោធាខ្មែរក្រហមនៅតំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី ក្រោមបញ្ជារបស់ តាម៉ុក[3165] ពីឆ្នាំ១៩៧២ រហូតដល់ថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលគាត់ត្រូវរបួស[3166]។ ដោយសារតែរបួស គាត់មើលមិនឃើញ ហើយពេលទៅណាមកណា គាត់ត្រូវគេដឹកដៃ។ គាត់មិនអាចអាន ឬសរសេរកើតទេ។ និយាយឲ្យស្រួលស្តាប់ គាត់ពិការភ្នែក[3167]។

1523. ព្រាប កប បានពន្យល់ថា ដោយសារគាត់ជាជនពិការ ហើយភ្នែកមើលមិនឃើញ គាត់មិនដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងភូមិភាគនិរតី ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ទេ គឺគាត់គ្រាន់តែដឹងថាអង្គភាពជនពិការ ដែលគេបញ្ជូនគាត់ទៅនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក[3168]។ គាត់បាននិយាយថា មិត្តភក្តិបានប្រាប់គាត់ថា តាម៉ុក ធ្លាប់ទៅអង្គភាពនោះ បីបួនដង ក្នុងមួយឆ្នាំ[3169]។ ពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី មុន និងក្រោយពេលរបួស គាត់មិនដែលស្គាល់ ឬជួប "តា ទិត្យ" ទេ[3170] ហើយប្រពន្ធគាត់ប្រាប់ថា "តា ទិត្យ" បានចូលរួមក្នុងពិធីរៀបការរបស់គាត់[3171]។ ព្រាប កប មិនបាននិយាយថា ប្រពន្ធគាត់ប្រាប់នៅពេលណាឲ្យប្រាកដទេ។

[3163] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.១៥០-ឆ.១៥៣ KH 01329405។

[3164] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៩៥។

[3165] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៤, KH 01037138។

[3166] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៥ KH 01037138-01037139។

[3167] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៧ KH 01037139។

[3168] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.១៦ ឆ.១៨ ឆ.២២ KH 01037139-01037140។

[3169] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២២ KH 01037139-01037140។

[3170] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 01037141 ឆ.៧២ KH 01037148។

[3171] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩ KH 01037141។

1524. ព្រាប កប បាននិយាយថា គាត់រៀបការ ថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅស្រុកសំឡូត ភូមិភាគពាយ័ព្យ[3172]។

1525. ព្រាប កប បាននិយាយ ប៉ុន្មានថ្ងៃ មុនពេលគេបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គាត់បានប្រជុំក្នុងអង្គភាពក្រោមអធិបតីភាព តាម៉ុក។ តាម៉ុក បានប្រាប់ពួកគាត់ថា មនុស្ស ១០០ នាក់ពីអង្គភាពនេះ នឹងត្រូវបញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3173]។ តាម៉ុក មិនបានពន្យល់ពីមូលហេតុនៃការបញ្ជូននេះទេ[3174]។ ក្រុមគាត់បានមកដល់បាត់ដំបង នៅថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3175] ហើយបីថ្ងៃក្រោយមក តាម៉ុក បានមកប្រជុំប្រាប់ថា អ្នកមានជើងនៅដើរបាន ៤០ នាក់ នឹងត្រូវបញ្ជូនទៅស្រុកសំឡូត ចំណែកអ្នកផ្សេងទៀតដែលពិការដៃជើងមិនអាចដើរបាន ត្រូវបញ្ជូនទៅកន្លែងផ្សេងទៀត[3176]។ ព្រាប កប បាននិយាយថា តាម៉ុក ជាអ្នកជ្រើសរើសមនុស្ស ៤០ នាក់ ដោយខ្លួនឯង ដើម្បីបញ្ជូនទៅសំឡូត តែមិនបាននិយាយអ្វីទៀតទេ[3177]។

1526. ព្រាប កប បាននិយាយថា ក្នុងពេលស្នាក់នៅបាត់ដំបង គាត់មិនបានជួប "តា ទិត្យ" ទេ[3178]។

1527. ព្រាប កប បាននិយាយថា ពេលពួកគេទៅដល់ស្រុកសំឡូត (ថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨) តាម៉ុក បានហៅប្រជុំ ហើយប្រាប់ថា គាត់រៀបចំឱ្យការប្រពន្ធ នៅពេលរសៀល[3179]។ ពិធីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅមន្ទីរស្រុកសំឡូត ហើយគូស្រករត្រូវគេណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នាភ្លាមៗ មុនពិធីរៀបការ[3180]។

1528. ដោយមិនគិតពីភាពពិការភ្នែករបស់ ព្រាប កប នៅពេលនោះ គាត់មិនធ្លាប់ស្គាល់ ឬជួប "តា ទិត្យ" ទេ[3181] ហើយប្រពន្ធគាត់ឈ្មោះ ណុប ធីម (ដែលត្រូវគេណែនាំឱ្យស្គាល់គ្នាភ្លាមៗ មុនពិធី

[3172] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣១ KH 01037141។

[3173] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៣ KH 01037142។

[3174] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៣ KH 01037142។

[3175] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៣-ឆ.៣៤ KH 01037142។

[3176] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៥-ឆ.៣៦ KH 01037142។

[3177] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៨-ឆ.៣៩ KH 01037142-01037143។

[3178] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៤១ KH 01037143។

[3179] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៤៤ KH 01037143។

[3180] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៥០-ឆ.៥១ KH 01037145។

រៀបការ[3182]) បានប្រាប់គាត់នៅក្រោមមួយថា "តា ទិត្យ" បានចូលរួមពិធីរៀបការរបស់ពួកគេ[3183]។ ព្រាប កប បានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតជាច្រើនអំពីការរៀបការរបស់គាត់ នៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់៖

- តាម៉ុក និង "តា ទិត្យ" បានទៅដល់ស្រុកសំឡូត ដោយជិះរថយន្តហ្ស៊ីបចិន ម្នាក់មួយគ្រឿង។

- ពួកគាត់ម្នាក់ៗមានអង្គរក្សពីរនាក់ និងតែកុងឡានម្នាក់។

- "តា ទិត្យ" នៅតែមួយយប់ ស្អែកឡើង ក៏ចេញដំណើរទៅបាត់ដំបងវិញ។

- តាម៉ុក មិនបានណែនាំ "តា ទិត្យ" ឱ្យពួកគេស្គាល់ទេ ហើយមុនពិធីរៀបការ "តា ទិត្យ" មិនបាននិយាយជាមួយពួកគេទេ។

- គាត់សង្កេតឃើញថា តាម៉ុក មានអំណាចខ្ពស់ជាង "តា ទិត្យ"។

- មុនពេលរៀបការ តាម៉ុក បានបញ្ជាឱ្យ "តា ទិត្យ" ដឹកជញ្ជូនគ្រែ មុង អង្រឹង មកចែកអ្នកពិការដែលទើបរៀបការ។ បីថ្ងៃក្រោយមក "តា ទិត្យ" បានឱ្យគេដឹកជញ្ជូនមក។ គាត់បានដឹងរឿងនេះ ដោយសារតែប្រពន្ធរបស់គាត់បានឃើញស្រោមសំបុត្រមួយ មកជាមួយនឹងសម្ភារៈទាំងនោះ ដោយមាននិយាយរៀបរាប់របស់របរទាំងនោះ។ ប្រពន្ធគាត់មិនចេះអក្សរ ក៏ហុចស្រោមសំបុត្រនោះឱ្យគាត់អាន ទោះបីជាគាត់ពិការភ្នែកក៏ដោយ។ គាត់បានអានសំបុត្រ ហើយឃើញថាសំបុត្រនេះផ្ញើមកពី "តា ទិត្យ" គណៈតំបន់ ១ ដោយមានហត្ថលេខានៅខាងក្រោម។

- នៅចុងកម្មវិធី តាម៉ុក បានណែនាំថា "មិត្តទិត្យ" ជាប្រធានតំបន់ ១ ហើយបានអញ្ជើញតា ទិត្យឱ្យនិយាយ។

- "តា ទិត្យ" បានមានប្រសាសន៍ថា អ្នកដែលទើបរៀបការថ្មីៗ ត្រូវចេះស្រឡាញ់គ្នា ត្រូវមានសាមគ្គីភាព និងខិតខំបង្កបង្កើនផល[3184]។

[3181] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 01037141 ឆ.៧២ KH 01037148។

[3182] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៥០-ឆ.៥១ KH 01037145។

[3183] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩ KH 01037141។

1529. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានព្យាយាមផ្ទៀងផ្ទាត់ភាពត្រឹមត្រូវនៃចម្លើយទាំងនោះទេ ទោះបីជាជាក់ស្តែង ព្រាប កប មិនអាចដឹងផ្ទាល់អំពីហេតុការណ៍ទាំងនេះ ពីព្រោះគាត់ជាមនុស្សពិការភ្នែក មិនអាចអាន ឬសរសេរកើត មិនអាចផ្លាស់ទីបាន ដោយគ្មានជំនួយ មិនអាចមើលឃើញមុខអ្នកនៅជុំវិញគាត់ និងមិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" នៅពេលនោះ ក៏ដោយ[3185]។ លើសពីនេះទៀត ចម្លើយទាំងនេះមិនត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយប្រពន្ធរបស់គាត់ឈ្មោះ ណុប ងឹម នោះឡើយ[3186]។

1530. ព្រាប កប បាននិយាយថា គាត់មិនដែលឮថាខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឱ្យមានអ្នកស៊ើបការណ៍ពីអ្នកទើបរៀបការនោះទេ ហើយរឿងនេះមិនបានកើតឡើងចំពោះគាត់ និងប្រពន្ធគាត់ឈ្មោះ ណុប ងឹម នោះដែរ[3187]។ ចម្លើយនេះត្រូវបាន ណុប ងឹម បញ្ជាក់អះអាង[3188] ទោះបីជាក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកចុងក្រោយដោយ ក.ស.ច.ស គាត់បានផ្លាស់ប្តូរចម្លើយ ដោយគ្មានការពន្យល់ក៏ដោយ[3189]។

1531. សក្ខីកម្មរបស់ ព្រាប កប ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1532. ទោះបីជាពិចារណាឱ្យបានស៊ីជម្រៅបំផុតក៏ដោយ ក៏ភស្តុតាងរបស់សាក្សីពីររូបអំពីពិធីរៀបការមួយដែល តាម៉ុក បានរៀបចំឡើង នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយលោក យឹម ទិត្យ មានវត្តមាន មិនមែនជាការចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំរបស់ ប.ក.ក នោះឡើយ។

1533. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការបង្ខំ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលខ្លួនបានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីពីររូប

3184 ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៤៤-ឆ.៤៧ KH 01037143-01037144។

3185 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៩៤-១៣៩៧។

3186 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥១៩-១៥២១។

3187 ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៥២ KH 01037145។

3188 ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៦៨-ឆ.៧១ KH 01008707-01008708។

3189 ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.១៤០-ឆ.១៤៨ KH 01329404-01329405 ឆ.១៥៥-ឆ.១៥៧ KH 01329405-01329406។

ពាក់ព័ន្ធនឹងពិធីរៀបការមួយ ក្រោមអធិបតីភាពរបស់ តាម៉ុក ដោយមានវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ មានចន្លោះប្រហោង។

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនបានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់នោះទេ

1534. ស.ព.អ អះអាងថា "យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងទិដ្ឋភាពកសិកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច នៃផែនការឧក្រិដ្ឋរួម ដែលស្មើនឹង និងនាំទៅដល់ការប្រព្រឹត្តិអំពើដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ និងឧក្រិដ្ឋកម្មដទៃទៀត នៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ"[3190]។ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ បានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់ថាមិនស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីបទដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ៣[3191] ក្នុងចំណោមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំង ៧ ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ[3192]។ ជាការពិត ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ មិនគួរត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅតំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី និងនៅតំបន់ ៣ ភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

[3190] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៥។

[3191] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិៈ ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករសម្រាប់ **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុនៅស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ តំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី *សូមមើល ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២១២, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី ១២ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូនៅស្រុកសង្កែ តំបន់១ *សូមមើល ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៣៧ និង **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២២ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យនៅស្រុកភ្នំសំពៅ តំបន់៣ *សូមមើល ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៥៦។

[3192] លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានដាក់ស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិៈ ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករនៅ **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខវត្តប្រធាតុ ស្រុកគិរីវង្ស - ខេត្តតាកែវ តំបន់១៣ ភូមិភាគនិរតី, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩ៈ** សហករណ៍ធិបតី (រួមមាន មន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និង មន្ទីរសន្តិសុខ ទួលម្ទេស និងកន្លែងធ្វើការទួលម្ទេស), **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០ៈ** ទំនប់ការដ្ឋានកង្គូតនៅ ស្រុកសង្កែ តំបន់១, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១២ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ ស្រុកសង្កែ តំបន់១, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មតំបន់ទី២២ៈ** មន្ទីរសន្តិសុខ វត្តគិរីរម្យ ស្រុកភ្នំសំពៅ តំបន់៣, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៧ៈ** កំពង់ព្រៀង ឃុំដូនទ្រី ស្រុក៤២ តំបន់៤, **ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣៦ៈ** គុកលេខ៨ ស្រុកកណ្តៀង តំបន់៧។ *សូមមើលខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៦៤ ដល់ ៤៦៨។

1535. ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ៤ ដែល ស.ព.អ ស្នើសុំឱ្យចោទប្រកាន់លើរូបលោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ផ្សេងគ្នានៅភូមិភាគពាយ័ព្យ៖ តំបន់ ១ (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩៖ សហករណ៍ធិបតី រួមទាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និងមន្ទីរសន្តិសុខ និងការដ្ឋានទួលម្ទេស[3193] ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០៖ ទំនប់កង្ហត ស្រុកសង្កែ)[3194] តំបន់ ៤ (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៧៖ ឃុំកំពង់ព្រៀង ស្រុកដូនទ្រី ឬស្រុក៤២)[3195] និងតំបន់ ៧ (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣០៖ គុកលេខ ៨ ស្រុកកណ្ដៀង)[3196]។

- **តំបន់ ៧**

1536. ស.ព.អ មិនបានដកស្រង់ភស្តុតាងជាឯកសារ ឬភស្តុតាងរបស់សាក្សី ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣៖ គុកលេខ ៨ ស្រុកកណ្ដៀង តំបន់ ៧ នោះទេ។

- **តំបន់ ៤**

1537. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីតែម្នាក់គត់ឈ្មោះ ទូច ម៉ារី[3197] មកពីតំបន់ ៤ ដែលរស់នៅស្រុកមោង[3198] ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៧៖ ឃុំកំពង់ព្រៀង ស្រុកដូនទ្រី ឬស្រុក ៤២។ ទូច ម៉ារី មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងកិច្ចប្រជុំណាមួយដែលគាត់បានចូលរួមនោះទេ[3199] ប៉ុន្តែ គាត់បានឃើញលោក យឹម ទិត្យ

[3193] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០៥។

[3194] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤២។

[3195] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៧១។

[3196] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១៣។

[3197] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ,* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៣, កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៧, ១៩៨ និង ១៩៩។

[3198] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១៦-ឆ.១៧ KH 01335556 ឆ.៤១ KH 01335558 ឆ.៥០ KH 01335559 ឆ.១៦៥ KH 01335570។ ឯកសារ D219/872 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី ឆ.១-ឆ.១៤ KH 01352089-01352090។

[3199] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤១៨-១៤២៤។

ម្តង ពេលគាត់ចូលរួមប្រជុំ នៅស្រុកមោង[3200]។ លើសពីនេះទៀត ទូច ម៉ារី មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងណាមួយដែលចោទប្រកាន់អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅឃុំកំពង់ព្រៀងទេ។

- **តំបន់ ១ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩**

1538. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីពីររូប មកពីតំបន់ ១ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩៖ សហករណ៍ធិបតី (រួមទាំងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និងមន្ទីរសន្តិសុខ និងការដ្ឋានទួលម្ទេស)។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឡូម លិន អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1539. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3201] ឡូម លិន ធ្វើស្រែ នៅទួលម្ទេស នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ម្តង នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ នៅឆ្នាំ"៧៩ ជិតរំដោះ"[3202]។ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៩៣ កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រលេខ ២០៩ ស.ព.អ ដកស្រង់ពាក្យសម្តីរបស់ "តា ទិត្យ" ចេញពី ឆ.៣៦៖ "សៈ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំហ្នឹង តើ តា ទិត្យ និយាយអ្វីខ្លះ? ឆ.៣៦៖ គាត់និយាយថា បងប្អូនត្រូវខំធ្វើស្រែឱ្យបានផល ដើម្បីឱ្យខាងយោធាបានហូប"។ សូម្បីតែផ្អែកលើសម្រង់នេះតែឯង ច្បាស់ណាស់ថា វៀតណាមកំពុងលុកលុយហើយ ប.ក.ក យកចិត្តទុកដាក់ធានាថា កងទ័ពរបស់ខ្លួនមានអាហារហូបចុក ដើម្បីការពារប្រឆាំងនឹងកម្លាំងឈ្លានពាន។

[3200] ឯកសារ D219/836 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទូច ម៉ារី **ឆ.១៦៥** KH 01335570។

[3201] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៧៧-១៤៧៩។

[3202] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡូម លិន **ឆ.១០-ឆ.១៤** KH 01415373-01415374 **ឆ.២៩-ឆ.៣១** KH 01415376 **ឆ.៣៤-ឆ.៣៥** KH 01415377។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ[3203] អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1540. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3204] សុខ ជាតិ ធ្វើការនៅទួលម្ទេស ស្រុកគាស់ក្រឡ តំបន់ ១[3205] មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ[3206] ហើយក៏មិនដឹងថា តើលោក យឹម ទិត្យ មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ ពេលណានោះដែរ[3207]។ ដូចបានបង្ហាញខាងលើ សក្ខីកម្មរបស់ សុខ ជាតិ អំពីលោក យឹម ទិត្យ (ម៉ោងធ្វើការបានកើនឡើងពេលលោក យឹម ទិត្យ មកដល់ទួលម្ទេស ដូចការអះអាងរបស់ ស.ព.អ) ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3208]។

1541. ភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ យកមកបង្ហាញ មិនគ្រប់គ្រាន់ឱ្យសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក នៅទួលម្ទេស និងនៅសហករណ៍ធិបតី (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩) នោះឡើយ។

- **តំបន់ ១ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០៖ ការដ្ឋានទំនប់កង្ហត**

1542. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សី ៦ នាក់ មកពីតំបន់ ១ ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករនៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០៖ ការដ្ឋានទំនប់កង្ហត ស្រុកសង្កែ តំបន់ ១។

[3203] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥ ជើងទំព័រ ២១៧។

[3204] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

[3205] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៥។

[3206] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៧-១២៨១។

[3207] ឯកសារ D219/689 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.២០ KH 01205203។

[3208] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

ភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់

1543. វី ផាន់ នៅស្រុកសង្កែ តំបន់ ១[3209] បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3210] ហើយគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្ដងគត់ ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅទំនប់កង្ហត[3211]។ ដូចបានអះអាងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3212] ប្រសិនបើ "តា ទិត្យ" និងវាគ្មិនផ្សេងទៀត ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅទំនប់កង្ហត បាននិយាយពីខ្លាំង គឺវាស្ថិតក្នុងបរិបទដែលកម្ពុជាត្រូវបានវៀតណាមចូលលុកលុយនៅពេលនោះ ហើយវាមិនមែនជា "ការគំរាមកំហែងដោយចំហទាក់ទងនឹងការមិនអាចសម្រេចការងារតាមគោលដៅផលិតកម្ម"[3213] ដូច ស.ព.អ បានអះអាងនោះទេ។

ភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់

1544. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ តុប សឹង ដែលចេញពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨[3214] មិនបានស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី[3215]។ តុប សឹង ធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨[3216]។ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្ហត លើកដំបូង "ប្រហែលជាពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨" ប៉ុន្មានខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3217] និងក្រោយពេល តាប៉ែត បាត់ខ្លួន[3218]។ ដោយពិចារណាលើភស្តុតាងថា គេឃើញ តាប៉ែត

[3209] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.១ KH 01040093។

[3210] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[3211] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[3212] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៩៨-១៤០៦។

[3213] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។

[3214] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៤-ឆ.៩ ឆ.១៤-ឆ.១៥ KH 01046460-01046461។

[3215] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01046461 ឆ.២៥ KH 01046462។

[3216] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01046462។

[3217] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៦៨ KH 01046466 ឆ.៨៥, KH 01046468។

[3218] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៦៩ KH 01046466។

ជាលើកចុងក្រោយ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្ហត ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3219] ដោយពិចារណាថា តាប៉ែត ត្រូវគេចាប់ខ្លួន ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3220] ហើយ "តា ទិត្យ" បានមកដល់កន្លែងនេះក្នុងខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[3221] ភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង ហាក់ដូចជាគាំទ្រដល់ពេលវេលានេះ បើពិនិត្យលើបរិបទ។តុបសឹងមិនធ្លាប់មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ[3222]។ ប៉ុន្តែ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើការគំរាមកំហែងដោយប្រយោល ក្នុងកិច្ចប្រជុំនិយាយអំពីប្រធានបទទាក់ទងនឹង "ខ្មាំង" និងជំរុញកម្មករឱ្យខំប្រឹងធ្វើការ ស.ព.អ បានប្រើភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង ថា "តា ទិត្យ" និយាយថា "យើងត្រូវខំធ្វើការលើកទំនប់ ជីកប្រឡាយ ដើម្បីឱ្យប្រជាជនមានហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ កុំឱ្យខ្មាំងវាយប្រហារ ឬបង្អត់បាយយើង"[3223]។ បើទោះជា តុប សឹង បានឮពាក្យសម្តីទាំងនេះពីលោក យឹម ទិត្យ ក៏ដោយ (តាមពិតគាត់មិនបានឮទេ) ក៏ពាក្យសម្តីទាំងនោះត្រូវបាននិយាយ ក្នុងបរិបទដែលកម្ពុជាត្រូវបានវៀតណាមចូលលុកលុយនៅពេលនោះ ហើយវាមិនមែនជា "ការគំរាមកំហែងដោយចំហ ទាក់ទងនឹងការមិនអាចសម្រេចការងារតាមគោលដៅផលិតកម្ម" ដូច ស.ព.អ បានអះអាងនោះទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ប៊ាន អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1545. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ញ៉ែម ប៊ាន ត្រូវគេបញ្ជូនពីភូមិភាគនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងបានធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត ក្នុងកងកុមារ[3224]។ គាត់មិនដឹងថាអ្នកណាចាត់គាត់ឱ្យគាត់ទៅធ្វើការនៅទំនប់កង្ហតនោះទេ[3225]។ គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ជិតចូលឆ្នាំ៧៨" ប៉ុន្តែ គាត់មិនទាន់ធ្វើការជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ[3226]។ គាត់សន្មតថា

[3219] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៧០-១៧២។

[3220] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៦០។

[3221] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៩។

[3222] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.១៤៤-ឆ.១៤៧ KH 01046474-01046475។

[3223] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៣។

[3224] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥-ឆ.៩, KH 01394972។

[3225] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១៣ KH 01394972 ឆ.៨៨-ឆ.៨៩ KH 01394980។

[3226] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៨ ឆ.៩ KH 01394972។

"តា ទិត្យ" ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនៅទំនប់កង្កួត ព្រោះគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទីនោះ[3227]។ យូរៗម្តង "តា ទិត្យ" មកមើលក្រុមកុមារ ២០ នាក់ របស់ ញ៉ែម ប៊ាន[3228] ប៉ុន្តែ ញ៉ែម ប៊ាន មិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" នៅពេលនោះទេ[3229]។ ញ៉ែម ប៊ាន មិនធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ"ទេ។ ញ៉ែម ប៊ាន បានចូលរួមប្រជុំតែជាមួយមេក្រុមកុមារប៉ុណ្ណោះ[3230]។ ទំនប់កង្កួតស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលពាយ័ព្យ[3231] ហើយ ញ៉ែម ប៊ាន មានវត្តមាន ពេល តាប៉ែត ធ្វើជាអធិបតីក្នុងពិធីរៀបការច្រើនគូ[3232] ដែលគ្មានវត្តមាន "តា ទិត្យ"[3233]។ ញ៉ែម ប៊ាន ទទួលបញ្ជាពីមេក្រុមរបស់គាត់[3234]។ ញ៉ែម ប៊ាន ស្គាល់តែមេផ្ទាល់របស់គាត់ ហើយបានសន្មតថា "អ៊ំទិត្យ" ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនៅហ្នឹងដែរ ព្រោះឃើញមកទំនប់កង្កួត[3235]។ ញ៉ែម ប៊ាន ស្គាល់ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់ជម្លៀសទៅជាមួយអ្នកនៅក្នុងក្រុមជាមួយគ្នា ទៅព្រំដែនថៃ នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយពីវៀតណាមមកដល់[3236]។

1546. សក្ខីកម្មរបស់ ញ៉ែម ប៊ាន អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

[3227] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១១ KH 01394972។

[3228] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១៤-ឆ.១៨ KH 01394972-01394973។

[3229] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៨៤-ឆ.៨៩ KH 01394980។

[3230] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៦៩ KH 01394978។

[3231] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.២១ KH 01394973។

[3232] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៧០-ឆ.៧៧ KH 01394978-01394979។

[3233] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៨៣ KH 01394980។

[3234] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥៩-ឆ.៦០ KH 01394977-01394978។

[3235] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១១-ឆ.១២ KH 01394972។

[3236] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.២០ KH 01394973 ឆ.៩១ KH 01394981។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ុន អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1547. ឈឿង ប៊ុន[3237] កម្មករនៅទំនប់កង្គូត[3238] មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ នោះទេ[3239] ប៉ុន្តែ បានឃើញ "តា ទិត្យ" ម្ដង ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅទំនប់កង្គូត នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧៨[3240]។ ដូចបានអះអាងខាងលើ សក្ខីកម្មរបស់ ឈឿង ប៊ុន មានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច[3241] ហើយករណីនេះអនុវត្តស្មើគ្នាចំពោះភស្តុតាងរបស់គាត់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់យកគាំទ្រ ដល់ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា របបអាហារនៅទំនប់កង្គូតបានថយចុះ ពេលលោក យឹម ទិត្យ ចូល គ្រប់គ្រងបន្ត[3242]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សោម វណ្ណា អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1548. សោម វណ្ណា[3243] ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយគាត់ធ្វើការ នៅទំនប់ កង្គូត[3244]។ គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្តែ មិនធ្លាប់ឃើញទេ[3245] និងដឹងតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ[3246]។ គាត់មិនធ្លាប់ឃើញ "តា ទិត្យ" ចូលរួមប្រជុំ នៅទំនប់កង្គូតទេ[3247] ហើយ "តា

[3237] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥ ជើងទំព័រ ២១៦។

[3238] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៩។

[3239] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៩២-១២៩៤។

[3240] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ុន ឆ.១២៨ KH 01122420។

[3241] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៨-១២៩៦ និង ១៤១០-១៤១៧។

[3242] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥។

[3243] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៩ ជើងទំព័រ ២០២ និង ២០៣, កថាខណ្ឌ ៩០ ជើងទំព័រ ២០៦, កថាខណ្ឌ ៩៣ ជើងទំព័រ ២១២។

[3244] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.២៥ KH 01032222។

[3245] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៣៨-ឆ.៤០ KH 01032222។

[3246] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤១ KH 01032222។

[3247] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៣១-ឆ.៣៧ KH 01032222-01032223 ឆ.៤៧ KH 01032224។

ទិត្យ" មិនដែលមកការដ្ឋានរបស់គាត់ទេ[3248]។ គាត់មិនបានដឹងថា អ្នកណាជាអ្នកគ្រប់គ្រងការដ្ឋាន នៅទំនប់ កង្កូតទេ[3249]។ ភស្តុតាងរបស់គាត់ផ្អែកលើពាក្យចចាមអារ៉ាមប៉ុណ្ណោះ[3250]។

1549. សោម វណ្ណា ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩[3251] និងព័ត៌មានបន្ថែម នៅថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០[3252]។ នៅក្នុងឯកសារទាំងនេះ សោម វណ្ណា មិនបានលើកឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ឬ យឹម ទិត្យ ក្នុងចំណោមជនដែលគាត់គិតថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការឈឺចាប់របស់គាត់ទេ។ ប៉ុន្តែ នៅឆ្នាំ២០១៤ និងឆ្នាំ២០១៥ គាត់បានផ្តល់ចម្លើយពីរលើកជូន ស.ច.ស.អ ហើយគាត់ស្រាប់តែផ្តល់ភស្តុតាងយ៉ាងក្បោះក្បាយអំពីលោក យឹម ទិត្យ ទោះបីជាគាត់មិនដែលធ្លាប់លោកនៅទំនប់កង្កូតក៏ដោយ[3253]។ វាអាចថា គាត់បានឮព័ត៌មាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី៣ របស់ ស.ព.អ ដោយសារការបែកធ្លាយខុសច្បាប់នូវដីកានេះហើយការស្មានរបស់គាត់ទទួលរងឥទ្ធិពលពីឯកសារនេះ[3254]។ សក្ខីកម្មរបស់ សោម វណ្ណា ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនអំពី "ឥទ្ធិពលនៃវត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងអារម្មណ៍របស់កម្មករ និងមេកង" នៅទំនប់កង្កូត[3255] ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[3248] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤២ KH 01032223។

[3249] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤៥ KH 01032224។

[3250] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤៣ KH 01032223។

[3251] ឯកសារ D5/47 ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩។ ឯកសារ D5/47/3 របាយការណ៍ពីអង្គភាពជនរងគ្រោះស្តីពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០។

[3252] ឯកសារ D191.1.87 សេចក្តីសង្ខេបលើឯកសារបន្ថែមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០។

[3253] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា។ ឯកសារ D219/239 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា។

[3254] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ២៦២-២៧៦។

[3255] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៩។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហាម សោម អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1550. ហាម សោម[3256] កម្មករនៅទំនប់កង្កួត[3257] បាននិយាយថា ពួកនិរតីមកដល់ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨[3258] ក្រោយពេល តាប៉ែត បាត់ខ្លួន[3259]។ ហាម សោម មិនបាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួតនោះទេ ប៉ុន្តែ ក្រោយពេលពួកនិរតីមកដល់ គាត់បានចូលរួមប្រជុំនៅស្រុកសង្កែ ពីរដង ដែល "តា ទិត្យ" មានវត្តមាន ឬធ្វើជាអធិបតី ហើយនៅពេលនោះ គេនិយាយតែអំពីរឿងបង្កបង្កើនផលប៉ុណ្ណោះ[3260]។

1551. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម" ក្នុងការកំណត់ និងប្រកាសគោលដៅផលិតកម្ម ដែលជា "ការចូលរួមចំណែកដ៏សំខាន់ក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួម" ត្រូវបានគាំទ្រ (បើតាម ស.ព.អ) ដោយភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ។ ការអះអាងនេះពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ។ ស.ព.អ មិនបានពន្យល់ថាតើកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ស្រុកមួយក្នុងស្រុកសង្កែនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលនិយាយតែអំពីរឿងបង្កបង្កើនផល ជះឥទ្ធិពលលើហេតុការណ៍ នៅទំនប់កង្កួត បានដោយរបៀបណា។ បើតាម ស.ព.អ ទំនប់កង្កួតជាការដ្ឋានថ្នាក់ស្រុក[3261] ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង នៅដើមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងចាប់ផ្តើមដំណើរការ មុនរដូវប្រាំងឆ្នាំ១៩៧៧[3262]។

1552. ភស្តុតាងរបស់ សោម វណ្ណា មិនបានគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានចូលយ៉ាងសកម្ម" ក្នុងការកំណត់ និងប្រកាសគោលដៅផលិតកម្ម ដែលជា "ការចូលរួមចំណែកដ៏សំខាន់ក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួម"។

[3256] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៣ ជើងទំព័រ ២០៨ និង ២១១។

[3257] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.៥-ឆ.៧ KH 00967983-00967984។

[3258] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.១៥-ឆ.១៦ KH 00967984។

[3259] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.៣២ KH 00967986។

[3260] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.១៧-ឆ.២៧ KH 00967984-00967985 ឆ.៦២ KH 00967989។

[3261] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤២។

[3262] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤៥។

- **សាក្សីផ្សេងទៀតមកពីតំបន់ ១**

1553. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្ត គោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅតំបន់ ១ ស.ព.អ ដកស្រង់សាក្សី ៥ នាក់ ដែលមិនបានផ្ដល់ភស្តុតាងអ្វីសោះអំពីហេតុការណ៍ នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩ និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណុប ធីម អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្ដីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1554. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3263] ណុប ធីម ធ្វើការនៅស្រុកសំឡូត តំបន់ ១[3264]។ គ្មានទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងបទចោទអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងស្រុកនេះទេ។ ណុប ធីម ចេញពីភូមិភាគនិរតីទៅកាន់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨[3265]។ គាត់មិនដែលចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ នៅភូមិភាគនិរតី និងមិនដឹងអំពីឋានៈរបស់ "តា ទិត្យ" នៅភូមិភាគនិរតីទេ[3266]។ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" លើកដំបូង នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3267]។

1555. ភស្តុតាងរបស់ ណុប ធីម អំពីការជួប "តា ទិត្យ" និងពាក្យសម្ដីរបស់ "តា ទិត្យ" មិនច្បាស់លាស់ទេ ពីព្រោះ ណុប ធីម បានប្រែក្រឡាស់ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីការប្រជុំ[3268]។

[3263] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៨៥-១៣៩៣។

[3264] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៦ KH 01095985។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៧២-ឆ.៧៦ KH 01329396-01329397។

[3265] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៨ KH 01008697 ឆ.២៨ KH 01008700 ឆ.៦៨ KH 01008707-01008708។ ឯកសារ D123/2/2.17a កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ ណុប ធីម KH 00733829។

[3266] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៩-ឆ.១២ KH 01008698 ឆ.១៨-ឆ.១៩, KH 01008699។

[3267] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៣៣ KH 01095992។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ធីម ឆ.៦៩-ឆ.៧០, KH 01329396។

[3268] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៨៥-១៣៩៣។

1556. ស.ព.អ លើកឡើងខុស និងបង្ហាញខុសនូវភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ដែលគាត់បានរៀបរាប់អំពីកិច្ចប្រជុំ ដែល "តា ទិត្យ" បានប្រាប់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់គាត់ថា ពួកគេត្រូវកសាងខ្លាំងជាមុនសិន រួចទើបសម្លាប់ចោល។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការបកស្រាយខុសនូវភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម នោះទេ[3269]។ ដូចគ្នាផងដែរ ស.ព.អ លើកឡើងអំពីផ្នែកមួយនៃភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ថាគាត់ចាំបានថា លោក យឹម ទិត្យ "ជំរុញឱ្យពួកយើងដឹកនាំឱ្យបានរលូន រួបរួមសាមគ្គីគ្នា ហើយនិងខិតខំប្រឹងប្រែងកសាងប្រទេសជាតិ និងការពារប្រទេសជាតិឱ្យបានរុងរឿងទៅមុខ"[3270]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដោយផ្អែកលើផ្នែកនេះនៃភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ថា ការទាក់ទងគ្នានៃការពិភាក្សាអំពីការកម្ទេចខ្មាំង និងការពិភាក្សាអំពីការសម្រេចគោលដៅសេដ្ឋកិច្ច "បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ចំពោះអ្នកទាំងអស់ដែលមានវត្តមានថា សុវត្ថិភាពរបស់ពួកគេអាស្រ័យលើការបំពេញការងារបានជោគជ័យ"[3271] គ្មានឥទ្ធិពលលើហេតុការណ៍នៅទំនប់កង្ហតទេ។ ស.ព.អ មិនបានពន្យល់ថា តើពាក្យសម្ដីនិយាយក្នុងកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ស្រុកនៅស្រុកសំឡូត នៅ ឬក្រោយខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[3272] មានឥទ្ធិពល តាមរបៀបណា លើ "អ្នកទាំងអស់ដែលមានវត្តមាន" ក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ រួមទាំងកម្មករនៅទំនប់កង្ហត នៅមុនពេលនោះ។

1557. ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានធ្វើឱ្យ ប្រាកដក្នុងចិត្តថា អ្នកក្រោមបង្គាប់គាត់យល់ថា ពួកគេត្រូវបានតម្រូវឱ្យតាមដានផលិតភាពរបស់កម្មករ"។ ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយមួយពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត (ឯកសារ D219/835 ឆ.៣៣) ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ។ ជាថ្មីម្ដងទៀត ស.ព.អ កំពុងលើកឡើងខុស និងបង្ហាញខុសអំពីភស្តុតាង។ ស.ព.អ ហាក់ដូចជាមានចេតនាគេចវេសពីការយោងទៅចម្លើយមុន និងក្រោយ ឆ.៣៣ ដែលបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ណុប ង៉ឹម កំពុងនិយាយអំពីពេលមួយដែលគាត់ធ្វើការ

[3269] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។

[3270] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម **ឆ.១៥** KH 01095988។

[3271] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។

[3272] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨៥-១៣៨៦។

នៅស្រែអំបិល[3273] នៅខេត្តកំពត តំបន់ ៣៥ ភូមិភាគនិរតី[3274] ដែលជាទីតាំងស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពភូមិសាស្ត្រនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។

1558. ស.ព.អ កំពុងលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលដែលគាត់ធ្វើការនៅស្រែអំបិល ដើម្បីអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ដឹងច្បាស់អំពីស្ថានភាពលំបាកលំបិននៅការដ្ឋាន "ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់"[3275]។

1559. សរុបសេចក្តីមក ស.ព.អ មិនបានផ្តល់ការពន្យល់ថា តើភស្តុតាងរបស់ ណុប ងឹម ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងស្រែអំបិល មានទំនាក់ទំនងនឹងស្ថានភាពនៅទំនប់កង្គូតដោយរបៀបណានោះទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1560. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3276] ព្រាប កប គឺជាប្តីរបស់ ណុប ងឹម ដែលរស់នៅស្រុកសំឡូត តំបន់ ១[3277]។ គ្មានទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងបទចោទអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងស្រុកនេះទេ។ ព្រាប កប ចេញពីភូមិភាគនិរតី ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3278]។ គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី[3279]។ ពេលរៀបការ ក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ពិការភ្នែក ហើយ

[3273] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២២-ឆ.៣៥ KH 01329391-01329392។

[3274] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២ KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២ KH 01095984។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ [ណុប ងឹម] ឆ.៤-ឆ.៩ KH 01329389-01329390។ *សូមមើលផងដែរ* ផែនទី ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[3275] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្តាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៤ ជើងទំព័រ ២១២។

[3276] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៩៥-១៣៩៦។

[3277] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៨-ឆ.៣៩ KH 01037142-01037143។

[3278] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.៣៣-ឆ.៣៤ KH 01037142។

[3279] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩-ឆ.៣០ KH 01037141 ឆ.៧២ KH 01037148។

ប្រពន្ធគាត់បានប្រាប់ថា "តា ម៉ុក" មានវត្តមាន[3280]។ គាត់មិនមានវត្តមាន ក្នុងកិច្ចប្រជុំណាផ្សេងទៀតជាមួយ "តា ម៉ុក" ទេ[3281]។

1561. ដើម្បីគាំទ្រការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "ក្រៅពីការគំរាមកំហែង យឹម ទិត្យ ក៏បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការ [...] ជំរុញកម្មករគ្មានកម្លាំងកំហែងឲ្យខំប្រឹងធ្វើការកាន់តែខ្លាំង"[3282] ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប អំពីពាក្យសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងពិធីរៀបការតែមួយលើកគត់ ក្នុងស្រុកសំឡូត នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយបើតាម ព្រាប កប "តា ម៉ុក បានមានប្រសាសន៍ថា អ្នកដែលទើបរៀបការថ្មីៗ ត្រូវចេះស្រឡាញ់គ្នា ត្រូវមានសាមគ្គីភាព និងខិតខំបង្កបង្កើនផល"។ ទោះបីជាពាក្យសម្តីរបស់ "តា ម៉ុក" ត្រូវបាន ព្រាប កប នឹកឃើញ និងលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក៏យើងមិនអាចសន្និដ្ឋានតាមរយៈពាក្យសម្តីទាំងនេះថា "តា ម៉ុក" បាន "ជំរុញកម្មករគ្មានកម្លាំងកំហែងឲ្យខំប្រឹងធ្វើការកាន់តែខ្លាំង" នោះដែរ។ ស.ព.អ កំពុងកេងបន្លំ។

1562. លើសពីនេះទៀត ភស្តុតាងរបស់ ព្រាប កប មិនមានការគាំទ្រពី ណុប ងឹម ប្រពន្ធគាត់ទេ[3283]។ ណុប ងឹម បាននិយាយក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកទី១ ថា "តា ម៉ុក" មិនបានចូលរួមពិធីរៀបការទេ ប៉ុន្តែ "តា ម៉ុក" បានមកជួបនិយាយគ្នាជាមួយ តាម៉ុក មុនពេលចាប់ផ្តើមពិធីរៀបការ ហើយគាត់មិនដឹងថាគេនិយាយអ្វីទេ[3284]។ ក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើចុងក្រោយ គាត់បានកែប្រែភស្តុតាង ដោយបន្ថែមថា "តា ម៉ុក" បានប្រាប់ពួកគាត់ ក្រោយពីពីធីរៀបការរួច៖ "មិត្តអើយ ធ្វើតាមអង្គការចាត់តាំង"[3285]។ ចម្លើយរបស់ ព្រាប កប ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

[3280] ឯកសារ D219/62 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ព្រាប កប ឆ.២៩ KH 01037141។

[3281] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥២២-១៦៣១។

[3282] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៣ ជើងទំព័រ ២០៩។

[3283] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥១៩-១៥២១។

[3284] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៧៣ KH 01008708។

[3285] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.១៤៩ KH 01329405។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ពៅ គឿន[3286] អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1563. ពៅ គឿន រស់នៅស្រុករតនមណ្ឌល តំបន់ ១[3287]។ គ្មានទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងបទចោទអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងស្រុកនេះទេ។ ពៅ គឿន ជាទាហានឈរជើងនៅអូរតាគ្រី ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧[3288] ហើយគាត់បានរត់ទៅធ្វើការនៅចម្ការកប្បាស នៅភ្នំជីប៉ាង រហូតដល់វៀតណាមចូល[3289]។ គាត់មិនស្គាល់មេដឹកនាំដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ និងភូមិភាគទេ[3290]។ គាត់មិនធ្លាប់ជួប "តា ទិត្យ" ទេ ឮតែឈ្មោះ[3291]។ គាត់មិនដឹងថាអ្នកណាជាមេដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់។ គាត់ស្គាល់តែមេដឹកនាំនៅចម្ការ ដែលជាកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ[3292]។

1564. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "យឹម ទិត្យ ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្កើតបរិយាកាសភ័យខ្លាច ដែលអាចឱ្យប្រព័ន្ធនេះ [ទាញយកផលិតភាពជាអតិបរមាពីកម្លាំងពលកម្មរបស់ខ្លួន ក្នុងតម្លៃអប្បបរមា] ដើម្បីដំណើរការ" ស.ព.អ លើកឡើង ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ពៅ គឿន ថា "ចំពោះការផលិតកប្បាសនៅការដ្ឋានជាក់លាក់មួយ" (ដោយមិនបញ្ជាក់ថាតើ ស.ព.អ សំដៅដល់ការដ្ឋានមួយណា) លោក យឹម ទិត្យ បាននិយាយថា "បើដាំកប្បាសមិនបាន ដង្កូវស៊ីកប្បាស ដង្កូវនឹងស៊ីមនុស្សទៀត"។ ស.ព.អ បានការសន្និដ្ឋានកេងបន្លំពីពាក្យសម្តីទាំងនេះ ដោយអះអាងថា

[3286] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩២។

[3287] ឯកសារ D219/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.៨-ឆ.១១ KH 01037173។ ឯកសារ D219/682 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.៤១ KH 01203905។

[3288] ឯកសារ D219/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.៥១-ឆ.៥៣ KH 01037179។ ឯកសារ D219/682 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.១១-ឆ.១៣ KH 01203898-01203899។

[3289] ឯកសារ D219/682 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.១៩ KH 01203900 ឆ.៤៤-ឆ.៤៧ KH 01203905-01203906។ ឯកសារ D219/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.៨-ឆ.១៣ KH 01037173។

[3290] ឯកសារ D219/682 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.១៧-ឆ.១៩ KH 01203900។

[3291] ឯកសារ D219/64 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.៣១ KH 01037176។

[3292] ឯកសារ D219/682 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពៅ គឿន ឆ.១៧ KH 01203900។

"នេះជាការគំរាមកំហែងយ៉ាងច្បាស់ថា បើដំណាំមិនបានផល កម្មករ ឬអ្នកគ្រប់គ្រង អាចត្រូវគេសម្លាប់ចោល"[3293]។

1565. តាមរយៈចម្លើយ ឆ.៣០ នៃឯកសារ D219/64 ច្បាស់ណាស់ថាពាក្យសម្តីដែល ស.ព.អ ដកស្រង់ថាជាពាក្យសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ មិនត្រូវបាន ពៅ គឿន ស្តាប់ឮផ្ទាល់ត្រចៀកទេ។ ភស្តុតាងមិនបញ្ជាក់ថា "គេ" ជាអ្នកណានោះទេ ហើយភស្តុតាងក៏មិនបានសំដៅដល់ "ការផលិតកប្បាសនៅការដ្ឋានជាក់លាក់មួយ" ដូច ស.ព.អ អះអាងនោះទេ។ តាមពិត ពៅ គឿន មិនបាននិយាយអំពីការដ្ឋានណាមួយទេ។ យោងតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ គ្មានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេថា ពៅ គឿន មិនធ្លាប់ជួប "តា ទិត្យ" ទេ ឮតែឈ្មោះ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ស.ច.ស.អ មិនបានសួរសំណួរបន្តអំពីលោក យឹម ទិត្យ ទេ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយលើកទី២ (ឯកសារ D219/682) ។

1566. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1567. ណំ ភន អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី រស់នៅភូមិក្របាត ឃុំក្របាត និងទំនប់ប្រយុទ្ធ ស្រុកសង្កែ តំបន់ ១[3294]។ ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ ហើយគាត់ថា "តា ទិត្យ" និង តាប៉ែត ជាមនុស្សតែមួយ[3295]។

1568. ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ដឹងច្បាស់អំពីស្ថានភាពលំបាកលំបិននៅការដ្ឋាន "ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់"[3296]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ ណំ ភន ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3297]។

[3293] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។

[3294] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.១០ KH 01088835 ឆ.២២ KH 01088837។

[3295] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៩៩-១២០២។

[3296] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥។

[3297] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៩៧-១២០៤។

ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់

1569. សៅ ជាប់ ជាយោធាស្រុកគាស់ក្រឡ តំបន់ ១[3298]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3299] គាត់មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ ទេ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលា មុនកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ស្រុកគាស់ក្រឡ។

1570. ដូចគ្នានឹងភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន ដែរ ស.ព.អ កំពុងអះអាង ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ ថា លោក យឹម ទិត្យ "ដឹងច្បាស់អំពីស្ថានភាពលំបាកលំបិននៅការដ្ឋាន "ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់"[3300]។ ស.ព.អ យោងដល់ចម្លើយរបស់ សៅ ជាប់ នៅក្នុងឯកសារ D219/981 ដែលគាត់បានផ្តល់ភស្តុតាងអំពី "តា ទិត្យ" ជាអ្នកគ្រប់គ្រងអង្គភាពជាងក្រឡឹង និងជាកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ[3301] ដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ រហូតដល់កម្មាភិបាលនិរតីចូលមកដល់[3302]។ ទឡ្ហីករណ៍របស់ ស.ព.អ មិនត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះទេ។

- **សាក្សីមកពីភូមិភាគពាយ័ព្យអំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយ ស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់**

1571. ក្នុងការប៉ុនប៉ងផ្តល់ទម្ងន់ដល់ភស្តុតាង ដែលបានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ស.ព.អ យោងដល់សាក្សី រស់នៅស្រុកគីរីវង់ ភូមិភាគនិរតី។ សាក្សីទាំងនេះមិនធ្លាប់បានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ក្នុងស្រុកគិរីវង់ ទាល់តែសោះ (ហើយ ស.ព.អ មិនបានស្នើឱ្យចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ ពីបទដាក់ឱ្យទៅជាទាសករនៅស្រុកគីរីវង្សទេ)[3303]។ លើសពីនេះទៅទៀត សាក្សីទាំងនេះពិតជាមិនបាន

[3298] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៨-១០៧៩។

[3299] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3300] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៥។

[3301] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.៥១-ឆ.៥៨** KH 01244124-01244125។

[3302] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ **ឆ.៥៩** KH 01244125។

[3303] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៦៤-៤៦៧។

ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅក្នុងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។ ដូច្នេះ ការពឹងផ្អែករបស់ ស.ព.អ លើសាក្សីទាំងនេះ គឺខុសទាំងស្រុង ធ្វើឱ្យខ្លួនបកស្រាយដោយខុសឆ្គង និងលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ពួកគេ។

ភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា អំពីការចូលរួមចំណែករបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់

1572. ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងបំផុតនៃភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ បានបកស្រាយខុស ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់របស់ខ្លួន នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ទាក់ទងនឹងគោលនយោបាយស្តីពការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក បានមកពីសាក្សី អំ គុណា។ ស.ព.អ ដល់ស្រង់ភស្តុតាងរបស់គាត់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា "យឹម ទិត្យ ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្កើតបរិយាកាសភ័យខ្លាចដែលអាចឱ្យប្រព័ន្ធនេះដំណើរការ" ដោយធ្វើ "ការគំរាមកំហែងដោយចំហាទាក់ទងនឹងការមិនអាចសម្រេចការងារតាមគោលដៅផលិតកម្ម"[3304]។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ភស្តុតាងផ្នែកនេះនៃភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា តាមរយៈកិច្ចប្រជុំ លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគនិរតី ហើយគាត់បានចែករំលែកផែនការកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកម្ទេចខ្មាំងតាមសន្ទូត[3305]។ ប៉ុន្តែ ដើម្បីបំពេញតាមគោលបំណងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានបង្ខិលភស្តុតាងនេះ ដើម្បីបម្រើឱ្យគោលដៅរបស់ខ្លួន ក្នុងផ្នែកនេះនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទាក់ទងនឹងការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។

1573. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3306] ស.ព.អ បានបកស្រាយខុសនូវភស្តុតាងរបស់ អំ គុណា។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ស.ព.អ មិនបានភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងពាក្យសម្តីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលនិយាយក្នុងគ្រាមួយ នៅកងសិប្បកម្ម ក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យនោះទេ។

3304 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧។

3305 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៨-១៩ ដោយដកស្រង់ឯកសារ D118/33 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ អំ គុណា ឆ.១៥ ឆ.២៨-ឆ.៣០ ឆ.៣៧-ឆ.៣៨។

3306 *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៧៥៧-៧៥៩ និង ៧៩៧-៨០១។

1574. សាក្សីផ្សេងទៀតមកពីភូមិភាគនិរតី ដែលត្រូវបាន ស.ព.អ ដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ មានដូចតទៅ៖

- ហែម ឈួន[3307] ធ្វើការនៅសហករណ៍ព្រៃរំដេងរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ ទើបគេបញ្ជូនទៅធ្វើស្រែនៅភូមិតាខាប ឃុំសំរោង ស្រុកត្រាំកក់ (ស្រុក ១០៥)[3308]។

- យូ ភ្នំ[3309] ជាអ្នកតំណាងសិក្សា នៅតាមភូមិ-ឃុំនានា ក្នុងស្រុកគិរីវង់ ដែលធ្វើការជាមួយកងកុមារ និងយុវជន។ ពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់ជាឈ្លប នៅឃុំគោកព្រេច ហើយក្រោយមក គាត់បានក្លាយជាយោធាស្រុក តិចជាងមួយឆ្នាំមុនវៀតណាមមកដល់[3310]។

- ម៉ៅ ឆោម[3311] រស់នៅស្រុកគិរីវង់ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយធ្វើការក្នុងកងចល័ត នៅស្រុកគិរីវង់[3312]។ គាត់មិនធ្លាប់ដើរទៅក្បែរវត្តព្រះធាតុទេ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[3313]។

- ម៉ឹង វេត[3314] ធ្វើការនៅក្នុងកងនីរសារ ១៦០ តំបន់ ១៣ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥[3315]។ គាត់គ្មានទំនាក់ទំនងអ្វីជាមួយមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុទេ[3316] និងផ្ទេរទៅក្រចេះ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧[3317]។ គាត់នៅស្រុកគិរីវង់ ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧[3318] និងជា

[3307] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៣, កថាខណ្ឌ ៩២ ជើងទំព័រ ២០៨។

[3308] ឯកសារ D118/45 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម ឈួន ឆ.៣-ឆ.៥ KH 00905853។

[3309] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៣។

[3310] ឯកសារ D219/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ឆ.២ KH 01045249។

[3311] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៧ ជើងទំព័រ ១៩៣, កថាខណ្ឌ ៩៣ ជើងទំព័រ ២០៩។

[3312] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.២២-ឆ.២៨ KH 01045270-01045271។

[3313] ឯកសារ D219/111 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ៅ ឆោម ឆ.៩៨-ឆ.១០០ KH 01045277។

[3314] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៤ ជើងទំព័រ ២១៥។

[3315] ឯកសារ D119/83 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១១ KH 00975681-00975682 ឆ.១៩ KH 00975684។

[3316] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.១៦-ឆ.២០ KH 00975766។

[3317] ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៦ KH 00975689 ឆ.៣៥ KH 00975696។

[3318] ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៣៤-ឆ.៣៥ KH 00975696។

ប្រធានក្រុមកងនីរសារ វរសេនាធំតំបន់ ១៣ ដែលមានមេបញ្ជាការឈ្មោះ ផន[3319]។ បើតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ មន្ទីរនីរសារស្ថិតនៅភូមិស្លា ឃុំតាអូ ស្រុកគិរីវង់[3320]។

- សុខ រុំ[3321] អាយុ ១៣ ឆ្នាំនៅឆ្នាំ១៩៧៥[3322] ជាសមាជិកកងកុមារ ក្នុងស្រុកត្រាំកក់ និងធ្វើការនៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម អស់រយៈពេលពីរឆ្នាំ។ ដូច្នេះ គាត់ "មិនបានចាំព្រឹត្តិការណ៍នោះទេ"[3323]។ ក្រោយមក គាត់ទៅធ្វើការនៅស្រុក ១០៥ (ស្រុកកោះអណ្ដែត) តាមបណ្ដោយមាត់ទន្លេត្រង់ព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម[3324] ហើយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនទៅស្រុកស្វាយស៊ីសុផុន (តំបន់ ៥ ភូមិភាគពាយ័ព្យ) [3325]។ គាត់មិនធ្លាប់ស្គាល់ មិនធ្លាប់ជួប និងមិនដឹងតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ[3326]។ គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ពីម្ដាយគាត់ ពេលនៅភូមិភាគនិរតី ប៉ុន្តែ គាត់មិនធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3327]។

- ឃុន សាមឿន[3328] ត្រូវគេបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅការដ្ឋានស្រែអំបិលកំពង់កណ្ដាល (ខេត្តកំពត[3329] ការដ្ឋានស្រែអំបិលរដ្ឋ[3330]) នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងរស់នៅទីនោះបានពីរឆ្នាំ[3331]។ គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់នៅតំបន់ ១៣ ប៉ុន្តែ មិនធ្លាប់ឃើញទេ[3332]។ គាត់ត្រូវគេបញ្ជូន

[3319] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៣៦-ឆ.៣៨ KH 00975770-00975771។

[3320] ឯកសារ D119/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៣-ឆ.៥ KH 00975763។ ឯកសារ D119/84 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ម៉ឹង វេត ឆ.៤០ KH 00975697។

[3321] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៨៩ ជើងទំព័រ ២០៤។

[3322] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ KH 00979397-00979398។

[3323] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ ឆ.៧-ឆ.៨ KH 00979399 ឆ.១៣ KH 009779400។

[3324] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ ឆ.១៣-ឆ.១៤ KH 00979400។

[3325] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ ឆ.៥៦-ឆ.៦២ KH 00979407-00979408។

[3326] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ ឆ.៤០-ឆ.៤៣ KH 00979403-00979404។

[3327] ឯកសារ D119/108 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ សុខ រុំ ឆ.១៣៦-ឆ.១៣៧ KH 00979423។

[3328] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩១ ជើងទំព័រ ២០៧។

[3329] ឯកសារ D219/5 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជាម ញ៉ ឆ.១៦-ឆ.១៨ KH 01025482។

[3330] ឯកសារ D219/5 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ជាម ញ៉ ឆ.២០ KH 01025483។

[3331] ឯកសារ D219/9 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឃុន សាមឿន ឆ.៣៣-ឆ.៣៥ KH 01025559។

[3332] ឯកសារ D219/9 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឃុន សាមឿន ឆ.២៣-ឆ.៣២ KH 01025558-01025559។

ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ រួមជាមួយមេៗរបស់គាត់ មកពីស្រែអំបិលៈ យាយណាន យាយរឹម និងយាយរឿន ហើយគាត់ត្រូវគេចាត់តាំងឱ្យធ្វើជាអង្គរក្សរបស់ យាយណាន[3333]។ គាត់ត្រូវគេឱ្យទៅនៅស្រុកបាកាន[3334] រហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[3335]។ គាត់មិនបាននិយាយអ្វីពីលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ" នៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ។

- **សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅជាទាសកររបស់ ប.ក.ក ដូចបានចោទប្រកាន់**

1575. ស.ព.អ បង្ហាញភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យទៅទាសករ ទោះបីជាសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដែលមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩ និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០ មិនត្រូវបានយកមកពិចារណាក៏ដោយ។

1576. ឧបមាថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីមកពីភូមិភាគនិរតីត្រឹមត្រូវទៅចុះ (តាមពិត មិនត្រឹមត្រូវ) ស.ព.អ ខកខានមិនបានបង្ហាញថា តើពាក្យសម្តី និងអំពើទាំងនេះ មានឥទ្ធិពលលើមនុស្ស និងហេតុការណ៍នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមរបៀបណា។ ពិតណាស់ ស.ព.អ កំពុងអះអាងថា ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌគួរត្រូវភ្ជាប់ទៅនឹងលោក យឹម ទិត្យ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងអំពីហេតុការណ៍ នៅទីតាំងមួយឆ្ងាយ មិនដឹងនៅពេលណា មិនមែនដោយសារលោក យឹម ទិត្យ បានជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងការដាក់ឱ្យជាទាសករនៅភូមិភាគនិរតីនោះទេ ដោយសារតែពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា គាត់បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយស្តីពីការដាក់ឱ្យជាទាសកររបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅតំបន់ ១ តំបន់ ៤ និងតំបន់ ៧[3336]។ វិធីសាស្ត្រមិនប្រក្រតី និងគ្មានគោលការណ៍ អំពីពិរុទ្ធភាពតាមសមិសភាព និងតាមការស្មាន គឺផ្ទុយនឹងគោលការណ៍បកស្រាយតឹងរ៉ឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងមិនអាចយកមកអនុវត្ត ដើម្បីចោទប្រកាន់លោក យឹម ទិត្យ បានទេ។

[3333] ឯកសារ D219/9 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃុន សាមឿន ឆ.៥២-ឆ.៥៤ KH 01025561។

[3334] ឯកសារ D219/9 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃុន សាមឿន ឆ.៥៦-ឆ.៥៧ KH 01025562។

[3335] ឯកសារ D219/9 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឃុន សាមឿន ឆ.៧៧ KH 01025564។

[3336] សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានស្នើសុំឱ្យចោទ យឹម ទិត្យ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ-ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ នៅតំបន់៣ មន្ទីរសន្តិសុខគិរីរម្យ ទេ។

(គ) អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិផ្សេងទៀតរបស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ

1577. នៅក្រោមចំណងជើង "អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិផ្សេងទៀត" នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតរ[3337] ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងហេតុការណ៍ដាច់ដោយដុំ ដែលខ្លួនទំនងជាមិនអាចកែខៃបាន ទាក់ទងនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ដែលលោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់។

1578. ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សាក្សី ឈឿង ប៊ាន ស.ព.អ អះអាង ថា "យ៉ាងហោចណាស់ នៅពេលណាមួយក្នុងអំឡុងពេល នៃការតែងតាំងគាត់ធ្វើជាលេខាតំបន់ ១" លោក យឹម ទិត្យ "ឈរជើងនៅទួលអណ្ដែត" ដែល លោក យឹម ទិត្យ "កាន់កាប់អគារមួយនៅទីនោះ ដែលមានការិយាល័យមួយ និងបន្ទប់ប្រជុំមួយ" ហើយគាត់ធ្វើការនៅទីនោះ "ជាមួយតាប៉ែត ជាលេខាតំបន់១ ដែលកំពុងកាន់តំណែង"[3338]។ ប៉ុន្តែ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីនេះ ដែលថាគាត់មិនធ្លាប់បានចូលក្នុង "ការិយាល័យ" របស់ "តា ទិត្យ" ទេ គាត់ "ធ្លាប់ឃើញអគារនោះពីចម្ងាយ" ហើយគាត់បានទទួលព័ត៌មាននេះពីបងប្អូនជីដូនមួយរបស់គាត់ ឈ្មោះ តារើន។ "គាត់ស្លាប់បាត់ទៅហើយ"[3339]។

1579. ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរថា "តាប៉ែត បានចង្អុលប្រាប់ តា ទិត្យ អំពីរចនាសម្ព័ន្ធទំនប់កង្កួត និងការងារនៅទំនប់កង្កួត" ដោយផ្អែកតែលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ឈឿង ប៊ាន ដដែល ដែលបានឃើញ តាប៉ែត និង "តា ទិត្យ" ក្នុងខែមេសា ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅទំនប់កង្កួត និងបាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តាប៉ែត ចង្អុលនេះ ចង្អុលនោះ នៅពេលដែលគាត់និយាយជាមួយ តា ទិត្យ។ គាត់នៅកន្លែងនោះ តែមួយ ឬពីរនាទីប៉ុណ្ណោះ"[3340]។ ស.ព.អ អានជ្រុលនូវភស្តុតាងដែលខ្លួនបានដកស្រង់។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ភស្តុតាងរបស់ឈឿង ប៊ាន អំពីពេលលោកយឹម ទិត្យ មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន[3341]។

[3337] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០១-១០៩។

[3338] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០១។

[3339] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយឈឿង ប៊ាន ឆ.៨៤-ឆ.៨៦ KH 01110184-01110185។

[3340] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០១ ជើងទំព័រ ២៤២។

[3341] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៩២-១២៩៣។

1580. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ក៏បានប្រមូលព័ត៌មានអំពីកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ពី តាប៉ែត ក្នុងពេលនោះផងដែរ" និងផ្អែកជាថ្មីម្តងទៀតលើភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់ ឈឿង ប៊ិន ដែលថា "ស៊ុយ បានប្រាប់ខ្ញុំថា តា ទិត្យ តែងតែនៅជាមួយនឹង តាប៉ែត ដើម្បីយកការណ៍ពីគាត់"[3342]។ បើតាម ឈឿង ប៊ិន ស៊ុយ "បានស្លាប់ហើយ"[3343]។

1581. ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី លេខ ភីវ ស.ព.អ អះអាងថា "តាប៉ែត និង យឹម ទិត្យ ត្រូវគេឃើញថាបានធ្វើដំណើរជុំវិញតំបន់ជាមួយគ្នា តាមរថយន្តហ្ស៊ីបរបស់ពួកគាត់ ហើយក្នុងពេលនោះ តាប៉ែតបានប្រគល់បញ្ជីមនុស្សដែលត្រូវចាប់ខ្លួន និងកសាងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់"[3344] ដែលបញ្ចិតបញ្ចៀងថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងសកម្មភាពរបស់ តាប៉ែត។ ស.ព.អ បានលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ចេញពី ឆ.១៧ និង ឆ.១៩ ដោយមិនអើពើនឹងភស្តុតាងរបស់គាត់ នៅ ឆ.១៨ នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដដែលរបស់ លេខ ភីវ ដែលបាននិយាយថា "ខ្ញុំនៅចាំតែសំបុត្រដែលគេផ្ញើមកម្តង"[3345]។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ថា គាត់ "ធ្លាប់បានទទួលសំបុត្រលិខិតណែនាំពី តាប៉ែត។ ខ្ញុំពុំដែលបានទទួល តា ទិត្យ ទេ"[3346]។

1582. ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សាក្សី ឈន វន (មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំនៅឆ្នាំ ១៩៧៥[3347]) ស.ព.អ អះអាងទៀតថា លោក យឹម ទិត្យ "ក៏បានជួបជាមួយ រស់ ញឹម យ៉ាងទៀងទាត់ផងដែរ នៅផ្ទះរបស់ រស់ ញឹម រយៈពេលប្រហែលមួយឆ្នាំមុនពេលចាប់ខ្លួន រស់ ញឹម"[3348]។ ដោយសារហេតុផលខាងក្រោមនេះភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន។

[3342] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ២០១ ជើងទំព័រ ២៣៥។

[3343] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន ឆ.៩០ KH 01122413។

[3344] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០១ ជើងទំព័រ ២៤៤។

[3345] ឯកសារ D219/292 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.១៨ KH 01095208។

[3346] ឯកសារ D219/292 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លេខ ភីវ ឆ.២៩ KH 01095210។

[3347] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន KH 00960675។

[3348] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០១ ជើងទំព័រ ២៤៥។

1583. ឈន វន បាននិយាយថា អំពិលប្រហោងជាផ្ទះរបស់ តាញ៉ឹម និងក៏ជាកន្លែងគាត់ធ្វើការដែរ[3349]។ ដំបូង គាត់បាននិយាយថា គាត់ធ្វើការនៅទំនប់កង្គុត រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ ទើប តាញ៉ឹម ជ្រើសរើសគាត់ឱ្យធ្វើជាអ្នកការពារ[3350]។ បន្ទាប់មក គាត់បានផ្លាស់ប្តូរភស្តុតាង ដោយនិយាយថា ពេល តាញ៉ឹម ជ្រើសរើសគាត់ឱ្យធ្វើអ្នកការពារ គាត់ជាទាហានឈរជើងនៅខេត្តប៉ៃលិន ប៉ុន្តែ គាត់មិនចាំឈ្មោះកងពលគាត់ទេ[3351]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ធ្វើជាអ្នកការពាររបស់ តាញ៉ឹម រហូតដល់ពេលគេចាប់ តាញ៉ឹម[3352] គឺប្អូនខែ មុនពេលកងទ័ពវៀតណាមចូល[3353] ហើយក្នុងពេលនោះ គាត់បានជូននិងការពារសុវត្ថិភាព តាញ៉ឹម នៅគ្រប់កន្លែងដែលគាត់ទៅ ប៉ុន្តែ គាត់មិនដែលបានជិះឡានតែមួយជាមួយ តាញ៉ឹម ទេ[3354]។ បន្ទាប់មក គាត់បានកែប្រែភស្តុតាង ដោយនិយាយថា គាត់ជាអ្នកបើកឡានឱ្យ តាញ៉ឹម[3355]។ គាត់បាននិយាយថា ភារកិច្ចតែមួយគត់របស់គាត់ គឺបើកឡានជូន តាញ៉ឹម[3356] ទៅភ្នំដិន[3357] នៅព្រំដែនវៀតណាម ដើម្បីទៅទទួលឯកសណ្ឋានយោធា[3358]។ គាត់មិនដឹងថាតើមានប៉ុន្មានតំបន់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ពីព្រោះគាត់មិនដែលជូន តាញ៉ឹម ទៅមើលតំបន់ទេ[3359]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនដែលឃើញគណៈស្រុក ឬគណៈតំបន់ មកជួប តាញ៉ឹម ទេ ពីព្រោះគាត់មិនមែនជាអ្នកការពារ តាញ៉ឹម ទេ ប៉ុន្តែ គាត់ និងអ្នកបើកឡានរបស់ តាញ៉ឹម មិនបានស្នាក់នៅកន្លែងធ្វើការនេះទេ[3360]។ ក្រោយមក ឈន វន បានកែប្រែភស្តុតាងរបស់គាត់ ម្តងទៀត ដោយនិយាយថា គាត់មិនដឹងថា អ្នកណាគ្រប់គ្រងតំបន់ណាខ្លះនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ ពីព្រោះ "គេ

[3349] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៥ KH 00960676។

[3350] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៥ KH 00960676។ ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.១ KH 00960676។

[3351] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៥-ឆ.៦ KH 01148718-01148719។

[3352] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣ KH 00960676។

[3353] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.១៧ KH 01148720។

[3354] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣ KH 00960676។

[3355] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.១ KH 01148718។

[3356] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៩ KH 01148719។

[3357] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.១០-ឆ.១២ KH 01148719។

[3358] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៧ KH 01148719។

[3359] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.១២ KH 01148719។

[3360] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.២០-ឆ.២១ KH 01148721។

មិនអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំដើរទៅក្រៅស្រេចតែចិត្តទេ។ គឺគេឱ្យខ្ញុំមើលការខុសត្រូវនៅក្នុងផ្ទះរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះ"[3361]។

1584. ដោយពិចារណាលើភស្តុតាងចម្រូងចម្រាសគ្នារបស់ ឈន វន ចម្លើយរបស់គាត់ថា "តា ទិត្យ" ទៅលេង តាញ៉ឹម មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ។ បើពិនិត្យមើលភស្តុតាងរបស់ ឈន វន ថា ពេលធ្វើការ៣ ឆ្នាំជាមួយ តាញ៉ឹម គាត់មិនដែលដឹងឈ្មោះកម្មាភិបាលពាយ័ព្យដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ និងស្រុក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ (លើកលែងតែ តាប៉ែត ដែលមានតំណែងនៅភូមិភាគ និងតំបន់ និងតាវ៉ាញ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងតំបន់ ១[3362]) ហើយគាត់មិនដែលឃើញកម្មាភិបាលទាំងនោះទៅលេង តាញ៉ឹម នៅមន្ទីរ ឬផ្ទះ តាញ៉ឹម ទេ វាមិនអាចទៅរួចទេថា មនុស្សតែម្នាក់គត់ ដែលគាត់ស្គាល់ និងឃើញមកលេង តាញ៉ឹម គឺលោក យឹម ទិត្យ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់លោកយឹម ទិត្យ ដោយ ឈន វន មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន។ ពេលអ្នកស៊ើបអង្កេតសួរថា តើធ្វើយ៉ាងណាទើបគាត់ដឹងថា អ្នកដែលមកលេង តាញ៉ឹម នោះ គឺជា "តា ទិត្យ" គាត់បានពន្យល់ថា "តា ទិត្យ មកកន្លែងខ្ញុំ ហើយគាត់ឧស្សាហ៍និយាយជាមួយខ្ញុំ និងទុកចិត្តខ្ញុំ...។ គាត់មានរាងខ្ពស់ មិនធាត់មិនស្គម មុខរា"[3363]។ ប៉ុន្តែ ឈន វន ក៏បាននិយាយផងដែរថា គាត់មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" មានមុខងារអ្វីទេនៅបាត់ដំបង "ព្រោះគាត់មិនដែលប្រាប់ខ្ញុំផង" ហើយផ្ទុយនឹងការពន្យល់នេះ គាត់បាននិយាយថាគាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" នៅកន្លែងណាផ្សេងក្រៅពីនៅផ្ទះ តាញ៉ឹម ទេ[3364]។

1585. សក្ខីកម្មរបស់ ឈន វន ថា លោក យឹម ទិត្យ មកលេង តាញ៉ឹម ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

1586. ស.ព.អ ព្យាយាមភ្ជាប់លោក យឹម ទិត្យ ទៅនឹងកម្មាភិបាលពាយ័ព្យឈ្មោះ តាសាម៉ន ដែលគេហៅថាជា "អ្នកសម្លាប់" ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន តែមួយគត់។ ដូចបានលើក

[3361] ឯកសារ D219/505 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣០ KH 01148722។

[3362] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៥០-៥១ KH 00960682។

[3363] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.២៩-៣០ KH 00960679។

[3364] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈន វន ឆ.៣២-៣៤ KH 00960679-00960680។

ឡើងខាងលើមកហើយ ចម្លើយរបស់ ឈឿង ប៊ាន មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3365]។

1587. ដំបូង ស.ព.អ អះអាងថា តាសាម៉ន ត្រូវគេនិយាយថាជា "អ្នកសម្លាប់" ដែលបានចូលរួមក្នុង "ការសម្លាប់ទ្រង់ទ្រាយធំ និងការកាត់យកប្រមាត់របស់អ្នកទោស"[3366]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន[3367] និងមិនអើពើនឹងចម្លើយរបស់គាត់ថា គាត់មិនដែលឃើញ តាសាម៉ន សម្លាប់អ្នកណាម្នាក់ដោយផ្ទាល់ទេ"[3368] គឺគាត់ឮពី "សមាជិកនៅក្នុងកងនារី[3369] ហើយហេតុការណ៍នេះបានកើតឡើង មុនពេលចាប់ខ្លួន តាវ៉ាញ ក្នុងពេល តាសាម៉ន ធ្វើជាមេកងឈ្លប[3370]។ ឈឿង ប៊ាន បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" មិនបានមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងពេលកើតហេតុការណ៍នេះទេ[3371] ឧបមាថាហេតុការណ៍នេះបានកើតឡើងមែនក៏ដោយចុះ។

1588. ក្រោយពីការអះអាងនេះ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ានស.ព.អ បញ្ជាក់ថា តាសាម៉ន បានផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យលោក យឹម ទិត្យ អំពីភូមិសាស្ត្រ និងរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងរបស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយលោក យឹម ទិត្យ បានទទួលការតម្រង់ទិស និងការណែនាំពី តាសាម៉ន។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើផ្នែកមួយនៃ ឆ.២១ ពីចម្លើយរបស់ ឈឿង ប៊ាន ដោយធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងឃ្លាចុងក្រោយនៃ ឆ.២១៖ "ខ្ញុំសន្និតបែបនេះ ដោយសារតែ តាសាម៉ន នៅរស់រហូតដល់ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ខណៈដែលអ្នកធ្លាប់ធ្វើការងារជាមួយគាត់ចាស់ៗត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់ចោលទាំងអស់"[3372]។

[3365] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ១២៨៨-១២៩៦, ១៤១០-១៤១៧ និង ១៤៦១-១៤០៩។

[3366] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០២។

[3367] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០២ ជើងទំព័រ ២៤៦ និង ២៤៧។

[3368] ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២៤ KH 01132078។

[3369] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៧៦-ឆ.៧៧ KH 01122410។

[3370] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៧៨ KH 01122410-01122411។ នេះផ្ទុយជាមួយនឹងចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា តាសាម៉ន ជាមេបញ្ជាការវរសេនាធំនៃកងចល័តដែលមានអ្នកធ្វើការជាង ១០00 នាក់ ហើយ តា សាម៉ន គឺជាមនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមមនុស្ស៣នាក់ដែលទទួលបន្ទុកនៅទំនប់កង្កួត ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ស/ឆ.១ KH 01110173-01110174 ឆ.៧0 KH 01110185-01110182។

[3371] ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២២ KH 01132078។

[3372] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២១ KH 01122398។

1589. ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរថា "ក្រោយមក យឹម ទិត្យ បានដំឡើងតំណែងឱ្យ តាសាម៉ន" និងផ្អែកជាថ្មីម្តងទៀតលើការផ្តួប ឆ.៣១ និង ឆ.៣៥ នៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ D219/465[3373] ដោយរំលង ឆ.៣២ ដែលក្នុងនោះ ឈឿង ប៊ាន បានពន្យល់ថា គាត់បានឮព័ត៌មាននេះពី តាយ៉ុន ដែល "បានខ្សឹបប្រាប់ខ្ញុំអំពីរឿងអស់ទាំងនេះ"[3374]។ នៅក្នុងការវិភាគភស្តុតាង ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាថា តាសាម៉ន ដែលជា "អ្នកគ្រប់គ្រងកងចល័តដាច់ខាត" បានរត់ចូលព្រៃ ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់[3375]។

1590. ស.ព.អ ធ្វើការអះអាងគ្មានសល់ចន្លោះថាលោក យឹម ទិត្យ "ស្គាល់ច្បាស់ពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់" និងលើកឡើងម្តងទៀតនូវភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម អំពី "កិច្ចប្រជុំធំ" "ការពិភាក្សាអំពីព័ត៌មានប្រជាសាស្ត្រ និងសេដ្ឋកិច្ច"[3376] "របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជារៀងរាល់ខែ" ទាក់ទងនឹងទំហំប្រជាជន ចំនួនអ្នកឈឺ តើមានសម្លៀកបំពាក់ និងអាហារគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ និងតើប្រជាជនមានទំនាស់នឹងគ្នាដែរឬទេ[3377]។ ភាពអាចជឿជាក់បាននៃភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ត្រូវបានលើកឡើងយ៉ាងលម្អិតរួចហើយនៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3378]។ មេធាវីការពារក្តីនឹងបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតថា ណុប ង៉ឹម គឺជាអនុលេខាស្រុកសំឡូត នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[3379] ហើយដោយសារមិនចេះអក្សរ គេឱ្យគាត់ចុះពិនិត្យតែការងារតាមឃុំនានានៃស្រុកសំឡូត[3380] ជាស្រុកមួយក្នុងចំណោមស្រុកទាំងបី ក្នុងតំបន់ ១[3381]។ ឧបមាថាភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម អាចជឿទុកចិត្តបានមែនក៏ដោយចុះ (តាមពិត មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន) ក៏ភស្តុតាងរបស់គាត់គ្របដណ្តប់តែលើស្រុកមួយ ក្នុងចំណោមស្រុកទាំងបីនៃតំបន់ ១ និងចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ ទៅ ប៉ុណ្ណោះ។

[3373] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០២ ជើងទំព័រ ២៥៩។

[3374] ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៣២ KH 01132080។

[3375] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២០ KH 01155823។

[3376] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៣។

[3377] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៤។

[3378] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៨៤-១១៨៧, ១២៩៧-១៣០១, ១៣៨៥-១៣៩៣ និង ១៥៥៤-១៥៥៩។

[3379] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៧២-ឆ.៧៦ KH 01329396-01329397។

[3380] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៣៦ KH 01008702។

[3381] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១៤៧។

1591. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានផ្តល់ការណែនាំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរយ៉ាងទៀងទាត់ផងដែរ ទៅដល់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ នៅស្រុកសំឡូត"[3382] ហើយគាត់ "បានណែនាំរដ្ឋអំណាចស្រុកសំឡូតឱ្យសាងសង់មន្ទីរសន្តិសុខថ្មីមួយក្នុងស្រុក នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨" (ដែលបង្ហាញអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ១ "រួមមានការឃ្លាំមើលសន្តិសុខក្នុងតំបន់ទាំងមូល") [3383] គឺជាការនាំឱ្យភាន់ច្រឡំ។

1592. ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងរបស់ ណុប ង៉ឹម ថា គាត់មិនចេះអក្សរ[3384] ហើយពេលអ្នកស៊ើបអង្កេតសួរជាពិសេសអំពីបញ្ហា "របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ" និងអនក្ខរភាពរបស់គាត់ គាត់មិនបានបញ្ជាក់ថាគាត់ដឹងថាសេចក្តីណែនាំត្រូវបាន "តា ទិត្យ" សរសេរដោយដៃទេ[3385] ហើយតាមពិត គាត់បានឮពី បងឡេង ថា គេប្រុងកសាងមន្ទីរសន្តិសុខមួយ ហើយគាត់មិនបាននិយាយថាលិខិតនេះជាប្រភពនៃការដឹងរបស់គាត់ទេ[3386]។ គាត់យល់ថា គុកនេះត្រូវគេគ្រោងសាងសង់ឡើងសម្រាប់ឃុំអ្នកប្រព្រឹត្តខុស ឆក់ប្លន់។ល។[3387] ប៉ុន្តែ គុកនេះមិនទាន់បានសាងសង់ទេ ដោយសារតែពួកគេ "រត់ទៅ" [3388] គឺរត់យួន។

1593. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានបង្ហាញ និងអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ជាលេខាតំបន់ ១ ដោយដឹកនាំការប្រជុំកម្មាភិបាល ដែលក្នុងពេលនោះ គាត់ពិភាក្សាអំពីគោលនយោបាយបក្ស" និងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី លេខ ភីរ តែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ។ ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរ ថាលោក យឹម ទិត្យ "បានដឹកនាំការប្រជុំ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កូត ជាប្រចាំ" ដែលបង្ហាញថា លោក

[3382] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៤។

[3383] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៧។

[3384] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៣៦ KH 01008702។

[3385] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨២ KH 01008710។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣៤-ឆ.១៣៥ KH 01329403។

[3386] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣៧ KH 01329403។

[3387] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣៨-ឆ.១៣៩ KH 01329404។

[3388] ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.១៣៧ KH 01329403។

យឹម ទិត្យ មាន "សិទ្ធិអំណាចលើតំបន់ទាំងមូល"[3389] ហើយលោក យឹម ទិត្យ រួមជាមួយ តាម៉ុក និង តាប៉ែត បានធ្វើឧទ្ទេសនាមក្នុងការប្រជុំមួយនៅវត្តតាមិម[3390]។ ចំពោះការអះអាងគ្មានសល់ចន្លោះនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ជាថ្មីម្តងទៀតនូវភស្តុតាងរបស់សាក្សី លេខ ភីវ ដដែល[3391]។ កង្វះទាំងស្រុងនូវភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ ជាពិសេស ផ្នែកនៃភស្តុតាងរបស់គាត់ ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់នៅទីនេះ ត្រូវបានលើកឡើងលម្អិតរួចមកហើយ នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3392]។

1594. ផ្អែកតែលើភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរថា លោក យឹម ទិត្យ បានបង្ហាញ "អំណាច" របស់គាត់លើតំបន់ ១ តាមរយៈការលើកឡើងអំពី "ការប្រជុំមួយដែលមានកម្មាភិបាលរាប់រយនាក់ចូលរួម" នៅបាណន់ នៅជិតដំណាច់ឆ្នាំ១៩៧៧[3393]។ កង្វះទាំងស្រុងនូវភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ត្រូវបានលើកឡើងរួចមកហើយ នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3394] ជាពិសេស កង្វះការកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាក់លាក់នេះ[3395]។

1595. ផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ មូល អេន ស.ព.អ អះអាងគ្មានសល់ចន្លោះថា លោក យឹម ទិត្យ មាន "សិទ្ធិអំណាចធ្វើការចាប់ខ្លួន និងដោះស្រាយបញ្ហាសន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់ ៣"[3396] គាត់គ្រប់គ្រងយោធាតំបន់[3397] គាត់ "បានមកលេងលេខាស្រុកបវេល ក្នុងតំបន់ ៣ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យស្រែ និងដំណាំផ្សេងទៀត ធានាថាស្រុកអនុវត្តតាមផែនការរបស់ស្រុក និងផ្តល់ការណែនាំពាក់ព័ន្ធនឹង

[3389] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៥។

[3390] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2។

[3391] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៥ ជើងទំព័រ ២៥៥ និង ២៥៩។

[3392] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៦៤-១២៧៣ និង ១៤៩៥-១៤៩៦។

[3393] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៥ ជើងទំព័រ ២៥៦-២៥៨។

[3394] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

[3395] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៧។

[3396] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៧។

[3397] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៧។

ខ្លាំង"[3398] ហើយគាត់ "ក៏បានទាក់ទងជាប្រចាំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមួយលេខាស្រុកបវេល តាមរយៈនីរសាររបស់គាត់ផងដែរ"[3399]។ មេធាវីការពារក្តីបានបង្ហាញអំពីការវិភាគលើភស្តុតាងរបស់ មូល អេន ពីខាងលើរួចហើយ[3400]។ គាត់ត្រូវគេតែងតាំងជាលេខាស្រុកស្រុកបវេល ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាញ៉ឹម បានមួយខែ[3401] និងបានកាន់តំណែងនេះ រហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨[3402]។ គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" បានមកស្រុកបវេលលើកដំបូងនៅខែកញ្ញា ឬខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨[3403] ហើយគាត់បានជួប "តា ទិត្យ" លើកចុងក្រោយ នៅខែវិច្ឆិកា ឬដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៩[3404]។

1596. ផ្អែកទៅលើភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់ ហែម មឿន អំពីកិច្ចប្រជុំនៅរដូវវស្សាឆ្នាំ១៩៧៨[3405] ស.ព.អ លើកឡើងនូវការអះអាងរបស់ខ្លួនដែលថា លោក យឹម ទិត្យ "អនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ជាអនុលេខាភូមិភាគ ដោយកោះប្រជុំមេដឹកនាំយោធា នៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង"[3406]។ ការវិភាគរបស់មេធាវីការពារក្តីលើភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាង ហែម មឿន អំពីកិច្ចប្រជុំនេះ ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3407] ហើយមេធាវីការពារក្តីនឹងមិនលើកឡើងម្តងទៀតនៅទីនេះទេ។

[3398] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៨។

[3399] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៨។

[3400] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣២០-១៣២៤, ១៤៣០-១៤៣៨ និង ១៤៨៥-១៤៨៦។

[3401] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣៦ KH 01095241 ឆ.៤៣ ឆ.៤៦ KH 01095242។

[3402] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៥២ KH 01095243។

[3403] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៤៧-ឆ.៤៨ KH 01095242។

[3404] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៩៩ KH 01095250។

[3405] ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.១៤ KH 00983235 ឆ.១៧ KH 00983235។

[3406] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០៩ ជើងទំព័រ ២៦៨។

[3407] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៩-១១៣៤។

(ឃ) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ

(១) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យទេ

- លោក យឹម ទិត្យ មិនបានបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីឱ្យទៅគ្រប់គ្រងភូមិភាគពាយ័ព្យទេ

1597. ស.ព.អ អះអាងថា "កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី យុទ្ធជន និងទាហានរាប់ពាន់នាក់ ត្រូវបាន តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ បញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ" ដើម្បី "បោសសម្អាតពួកពាយ័ព្យ" និង "គ្រប់គ្រងនៅពាយ័ព្យ"[3408]។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកតាមបែបជ្រើសរើសលើភស្តុតាងរបស់ ហែម មឿន, ណុប ងឹម, ញ៉ែម អេន, មូល អេន និង ឈន វន។ ពេលវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ភស្តុតាងមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហែម មឿន អំពីតួនាទីរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1598. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ហែម មឿន និងដកស្រង់ឃ្លាមួយពីចម្លើយក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ ដែលគាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ បានយកកម្លាំងទាហានរបស់ខ្លួនឯងពីតាកែវ មកជាមួយ តាម៉ុក"[3409] ហើយផ្អែកលើឃ្លានេះ ស.ព.អ បានទាញលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាត ដែល ស.ព.អ បញ្ជាក់ថាបានចាប់ផ្តើម នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[3410]។

1599. ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ហែម មឿន នោះទេ។ ដូចបានបង្ហាញខាងលើ[3411] ហែម មឿន ជាយោធាភូមិភាគនិរតី ក្នុងកងពលលេខ ១០[3412] និងធ្វើការនៅមន្ទីររបស់តាម៉ុក[3413]

[3408] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤។

[3409] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥២។

[3410] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៥។

[3411] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣០។

[3412] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.២ KH 00967995 ឆ.១០, KH 00967996។ ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.២៦ KH 00983236។

[3413] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦ KH 00967996។

ហើយ តាម៉ុក ប្រើគាត់ ពេលខ្លះ ដូចជាជានីរសារ ពេលខ្លះ ដូចជាកងការពារ[3414]។ ហែម មឿន មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់ធ្វើការនៅភូមិភាគនិរតី នៅមន្ទីររបស់ តាម៉ុក[3415] ហើយគាត់បានជួប "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង នៅខេត្តបាត់ដំបង ក្រោយពីសាក្សីទៅដល់ទីនោះ ក្នុងរដូវវស្សាឆ្នាំ១៩៧៨[3416]។ ក្រៅពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ របស់គាត់ មានភាពគួរឱ្យសង្ស័យ[3417] ភស្តុតាងរបស់គាត់ថា "តា ទិត្យ បានយកកម្លាំងទាហានរបស់ខ្លួនឯងពីតាកែវ មកជាមួយ តាម៉ុក" មិនអាចជឿទុកចិត្តបានទេ ពេលពិនិត្យមើលភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់។ លើសពីនេះទៀត ការអះអាងរបស់គាត់ថា "តា ទិត្យ" "បានយក" "កម្លាំង" របស់ខ្លួនឯង មានភាពមិនច្បាស់លាស់ និងមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងណាផ្សេងទៀត នៅក្នុងសំណុំរឿងឡើយ។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសុំឱ្យគាត់បំភ្លឺចម្លើយនេះទេ។

1600. ស.ព.អ មិនបានដកស្រង់សាក្សីណាផ្សេងទៀត ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអ្នកបញ្ជូនពួកគេទៅភូមិភាគពាយ័ព្យនោះឡើយ។ ផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ មានភស្តុតាងរបស់សាក្សីដូចខាងក្រោម៖

- ណុប ងឹម ធ្វើការនៅស្រែអំបិល ក្នុងខេត្តកំពត តំបន់ ៣៥ ភូមិភាគនិរតី[3418] រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ រួចត្រូវបាន តាម៉ុក បញ្ជូនទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3419]។
- ញ៉ែម អេន រស់នៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង នៅឆ្នាំ១៩៧៥ (ពេលគាត់មានអាយុ ១៤ ឆ្នាំ[3420]) ហើយគាត់ជាសមាជិកកងកុមារឈានមុខ[3421]។ ក្រោយមក ញ៉ែម អេន ធ្វើការនៅមន្ទីរ ៨៧០ និង

[3414] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៧ KH 00967996។

[3415] ឯកសារ D118/150 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.៦៣ ឆ.៦៧ KH 00968004 ឆ.៧៨ KH 00968005-00968006។

[3416] ឯកសារ D118/222 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហែម មឿន ឆ.១៥-ឆ.១៧ KH 00983235។

[3417] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៣០-១១៣៣។

[3418] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២ KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.២ KH 01095984។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៤-ឆ.៩ KH 01329389-01329390។ *សូមមើលផងដែរ៖* ផែនទី ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[3419] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៨ KH 01008697។ ឆ.២៨, KH 01008700។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណុប ងឹម ឆ.៥០-ឆ.៥៣ KH 01329394-01329395។

ត្រូវគេចាត់ឲ្យធ្វើជាជាងថតរូប នៅមន្ទីរទួលស្លែង[3422] និងនៅតាមភូមិភាគផ្សេងទៀត តាមការឯកភាពពី សុន សេន[3423]។ គាត់ធ្វើការនៅទីនោះ ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ចប់របបខ្មែរក្រហម[3424] ហើយគាត់បានជួបមេដឹកនាំភូមិភាគ និងតំបន់ និង "បានថតរូបគ្រប់សកម្មភាពធ្វើការនៅតាមការដ្ឋានលើកទំនប់ ជីកប្រឡាយនានា និងសកម្មភាពនៅតាមសហករណ៍ ព្រមទាំងសកម្មភាពកសាងជាតិ និងសមិទ្ធផលជាតិ"[3425]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្តែ "មិនដែលស្គាល់គាត់ទេ"[3426]។

- មូល អេន ជាយោធានៅខេត្តតាកែវ ស្រុក ១៣ ភូមិភាគនិរតី ក្រោមបង្គាប់របស់ តាម៉ុក រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[3427] ហើយត្រូវបាន តាម៉ុក ចាត់តាំងឲ្យទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3428]។ គាត់មិនស្គាល់ តា ទិត្យ ទេ ពេលគាត់នៅភូមិភាគនិរតី ហើយគាត់ស្គាល់ តា ទិត្យ ក្រោយពេលគេចាប់ខ្លួន តាញឹម[3429] និងក្រោយចប់ការបោសសម្អាត[3430]។

[3420] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន KH 00987264-00987265។

[3421] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.១ KH 00987265។

[3422] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៦ KH 00987266។

[3423] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៨ KH 00987267។

[3424] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៩ KH 00987267។

[3425] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.១៣ KH 00987267។

[3426] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៣៩, KH 00987272។

[3427] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦-ឆ.៨ KH 01095237។ ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេន ឆ.៤៨ KH 01379791។

[3428] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១៥-ឆ.១៧ KH 01095238 ឆ.៣៣ KH 01095240។

[3429] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣០ KH 01095240។

[3430] ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេន ឆ.៣០-ឆ.៣៩ KH 01379789-01379790។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន, KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩០ KH 00997048។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។

- ឈុន វន មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" ធ្វើអ្វីទេ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយបើតាមភស្តុតាងរបស់គាត់ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ពេលគាត់ទៅលេងផ្ទះ តាញឹម[3431]។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាត ក្រោមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្សទេ**

1601. ស.ព.អ អះអាងថា តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ "បានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាតដែលមជ្ឈិមបក្សបានបញ្ជាមក" ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីចម្លើយរបស់សាក្សីមួយចំនួន និងលើកយកយោបល់ ពាក្យចចាមអារ៉ាម និងភស្តុតាងមិនអាចជឿទុកចិត្តបានរបស់សាក្សីមួយចំនួន[3432]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ញឹក លី អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1602. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយមួយ (ឆ.៤) ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹក លី ដែលបាននិយាយថា នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ តាម៉ុក "តា ទិត្យក្បាលធំ" និងកម្មាភិបាលនិរតីផ្សេងទៀត បានចាប់ តាញឹម និងកម្មាភិបាលពាយ័ព្យមួយចំនួន[3433]។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងដូចតទៅរបស់ ញឹក លី នៅក្នុង ឆ.៥ ដែលគាត់បានពន្យល់ថា គាត់មិនបានជួប "តា ទិត្យ" ទេ ហើយគាត់បានឮព័ត៌មាននេះពី តាជង កម្មាភិបាលនិរតី[3434]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានសាកសួរបន្ថែមអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ តាជង ទេ។ ចម្លើយនេះរបស់ ញឹក លី គឺជាពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនអាចយកជាការបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាង។ ការវិភាគលើភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ ញឹក លី ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3435] ហើយមេធាវីការពារក្តីនឹងមិនលើកឡើងម្តងទៀតនៅទីនេះទេ។

[3431] ឯកសារ D118/137 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈុន វន ឆ.៣២-៣៦ KH 00960679-00960680។ អំពីភាពអាចជឿជាក់បានលើសាក្សី សូមមើលខាងលើ។

[3432] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ជើងទំព័រ ១០៥៤។

[3433] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៤។

[3434] ឯកសារ D118/86 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញឹក លី ឆ.៥ KH 00945418។

[3435] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៦០-១១៦៥។

<u>ភស្តុតាងរបស់ នួន មួន អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1603. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមរបស់ នួន មួន ដែលបាននិយាយថា គាត់ "ឮ" ថា "តាម៉ុក និង តា ទិត្យ" ចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាលពាយ័ព្យទាំងអស់ ចាប់ពីថ្នាក់ភូមិភាគចុះមកថ្នាក់តំបន់ "រហូតដល់ថ្នាក់សហករណ៍" ហើយក្រោយពីទទួលបានការបញ្ជាក់ព័ត៌មានពីសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត គាត់បានសន្និដ្ឋានទៀតថា ការចាប់ខ្លួនត្រូវបានធ្វើឡើង ក្រោមអំណាចរបស់ តាម៉ុក និង តា ទិត្យ[3436]។ នួន មួន មិនបានបំភ្លឺថា គាត់ឮព័ត៌មាននេះពីអ្នកណានោះទេ។ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីនេះ។ នួន មួន គឺជាកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ដែលត្រូវគេចាប់ខ្លួន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ រួចបញ្ជូនទៅ "កន្លែងលត់ដំ" ទួលម្ទេស។ គាត់បានរត់ពីទួលម្ទេស ចូលព្រៃ នៅខែមិថុនា ឬខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧[3437] និងនៅទីនោះរហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨[3438]។ សក្ខីកម្មរបស់ នួន មួន គឺជាការផ្សំបញ្ចូលគ្នារវាងពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនអាចយកជាការបាន និងយោបល់របស់សាក្សី ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

[3436] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៤។

[3437] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៥៤។

[3438] ឯកសារ D118/69 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ នួន មួន ឆ.២២ KH 00920213។

ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់

1604. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អពីភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី និងលើកយកការពន្យល់របស់ ហាន់ ធី ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយ អំពីកិច្ចប្រជុំដែល "តា ទិត្យ" បាននិយាយអំពី "ការការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលក្បត់"[3439]។ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ ហាន់ ធី។ ហាន់ ធី ត្រូវបាន តាប៉ែតដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងតំបន់ ១ នៅពេលនោះ តែងតាំងជាមេឃុំកន្ទឺ ក្រោយពីខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥[3440]។ គាត់នៅកាន់តំណែងដដែលរហូតដល់ថ្ងៃ មុនពេលវៀតណាមមកដល់[3441]។ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី អំពីកិច្ចប្រជុំនេះ យកមកគាំទ្រដល់ទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួន រួចធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ"។ ហាន់ ធី បាននិយាយថា គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" និងមិនធ្លាប់ជួបទេ[3442] ប៉ុន្តែ ក្រោយមក គាត់និយាយថា គាត់បានចូលរួមប្រជុំមួយ នៅបាត់ដំបង ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ មុនពេលវៀតណាមចូលបន្តិច។ ហាន់ ធី បាននិយាយថា មនុស្សជាច្រើនបានចូលរួមប្រជុំ ហើយពីដំបូង ហាន់ ធី បាននិយាយថា ក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួមទាំងអស់ដែលមានវត្តមាន គាត់ស្គាល់តែ "បីនាក់ទេ គឺ តាប៉ែត តាញ៉ឹម ហើយនិងរូបខ្ញុំ"[3443]។ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរសក្ខីកម្ម នៅចម្លើយពីរក្រោយមក ដោយនិយាយថា "តា ទិត្យ" បានដឹកនាំប្រជុំ និងបានដាក់ "ផែនការ និងប្តេជ្ញាវាយយួន"[3444]។ ពេលនិយាយអំពីការប្រជុំដដែលនេះ ក្នុងចម្លើយផ្តល់ជូន ស.ព.អ ហាន់ ធី បាននិយាយថាគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" លើកដំបូង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨។ ទោះបីជាគាត់មិនប្រាកដអំពីពេលវេលាក៏ដោយ

[3439] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៤។

[3440] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221577។

[3441] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ ស.ព.អ ជាមួយ ហាន់ ធី EN 00221584-00221585។

[3442] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.៩ KH 00794127។

[3443] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៣-ឆ.១៦ KH 00794127-00794128។

[3444] ឯកសារ D105/8 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី ឆ.១៨ KH 00794128។

ក៏គាត់បាននិយាយថា បីថ្ងៃក្រោយកិច្ចប្រជុំនេះ កងទ័ពវៀតណាមចូលដល់បាត់ដំបង[3445]។ ហាន់ ធី និយាយចម្លើយនេះម្តងទៀត ពេលឆ្លើយជូន ស.ច.ស.អ[3446]។

1605. យោងតាមចំណុចខាងលើ ច្បាស់ណាស់ថា ភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី មិនជាប់ទាក់ទងនឹងការបោសសម្អាតនោះទេ និងមិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាតនោះដែរ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1606. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងចេញពីយោបល់របស់សាក្សី សុខ ជាតិ ថា "គេល្បីថា ពេលដែល តា ទិត្យ ចូលមក មនុស្សបាត់ខ្លួន"[3447]។ ស.ព.អ កំពុងមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ សុខ ជាតិ ដែលបង្ហាញថា គាត់មិនមែនជាសាក្សីអាចជឿទុកចិត្តបានទេ ហើយសក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពីអំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3448]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ហែម មឿន អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1607. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ "បានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាតដែលមជ្ឈិមបក្សបានបញ្ជាមក" ស.ព.អ ដកស្រង់ប្រយោគដដែលពីចម្លើយមួយរបស់ ហែម មឿន ដែលខ្លួនបានលើកយកគាំទ្រដល់ការអះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគ

[3445] ឯកសារ D1.3.11.55 កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជាមួយ ហាន់ ធី, EN 00221584-00221585, EN 00221587។

[3446] ឯកសារ D20 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាន់ ធី KH 00794126។

[3447] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៤។

[3448] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

និរតី យុទ្ធជន និងទាហានរាប់ពាន់នាក់ ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3449]។ ដូចបានលើកឡើងពីមុន សក្ខីកម្មរបស់ ហែម មឿន មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3450]។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម អេន, ហ៊ុយ គ្រីម, វ័រ រួម និង ឈាន ប៉ា អំពីយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្ស ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1608. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ "បានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាត ដែលមជ្ឈិមបក្សបានបញ្ជាមក" ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីបួននាក់ ដែលតាមពិត មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតទេ។

1609. ញ៉ែម អេន រស់នៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង នៅឆ្នាំ១៩៧៥ (មានអាយុ ១៤ ឆ្នាំ[3451]) ហើយគាត់ជាសមាជិក កងកុមារឈានមុខ[3452] ក្រោយមក គាត់ធ្វើការនៅមន្ទីរ ៨៧០ រួចត្រូវគេចាត់ឱ្យធ្វើជាជាងថតរូប នៅមន្ទីរទួលស្លែង[3453] និងភូមិភាគផ្សេងទៀត តាមការឯកភាពពី សុន សេន[3454] ពីពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ចប់របបខ្មែរក្រហម[3455]ដែលជាពេលដែល គាត់បានជួបមេដឹកនាំតំបន់ និងថ្នាក់ភូមិភាគហើយ "បានថតរូបគ្រប់សកម្មភាពធ្វើការនៅតាមការដ្ឋានលើកទំនប់ ជីកប្រឡាយ នានា និងសកម្មភាព នៅតាមសហករណ៍ ព្រមទាំងសកម្មភាពកសាងជាតិ និងសមិទ្ធផល ជាតិ"[3456]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់ធ្លាប់ឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្តែ "មិនដែលស្គាល់គាត់ទេ"[3457]។

1610. ហ៊ុយ គ្រីម ត្រូវគេជម្លៀសពីភ្នំពេញ ក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងធ្វើជាកម្មករធម្មតា ដំបូង នៅសហករណ៍ម្រះព្រៅ ក្រោយមក នៅរាមគុន ស្រុកមោងឫស្សី

[3449] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥២-១០៥៤។

[3450] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៩-១១៣៤។

[3451] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន KH 00987264-00987265។

[3452] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.១ KH 00987265។

[3453] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៦ KH 00987266។

[3454] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៨ KH 00987267។

[3455] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៩ KH 00987267។

[3456] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.១៣ KH 00987267។

[3457] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.៣៩ KH 00987272។

តំបន់ ៤ ហើយគាត់នៅទីនោះ ជាមួយខ្មែរក្រហម រហូតដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៩[3458]។ គាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" ទេ[3459]។

1611. វ័រ រួម ធ្វើជាទាហាននៅស្រុកសង្កែ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ រួចត្រូវគេចាត់តាំងឱ្យយាមគុកវត្តក្រោម[3460]។ គាត់បានត្រឡប់ទៅអង្គភាពវិញ មុនពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ស្រុកសង្កែ[3461] និងបិទគុក[3462]។ គាត់មិនដែលឃើញលោក យឹម ទិត្យ ទេ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម[3463] ហើយគាត់ស្គាល់លោក យឹម ទិត្យ ពីចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៨២ នៅព្រំដែនថៃ[3464]។

1612. ឈាន ប៊ា ធ្វើជាអ្នកការពារ និងនីរសារឱ្យ តាប៉ែត ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥[3465] "រហូតដល់ជិតវៀតណាមចូល"[3466]។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់ មុនពេលគេចាប់ តាប៉ែត គឺពេល តាប៉ែត មកប្រជុំនៅកន្លែងរបស់ "តា ទិត្យ" និងនៅជាមួយគាត់អស់មួយម៉ោង[3467]។ ការប្រជុំនេះត្រូវបានធ្វើឡើង បីទៅបួនខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3468]។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1613. ភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ បានបង្ហាញ មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំយុទ្ធនាការបោសសម្អាត តាមបញ្ជារបស់មជ្ឈិមបក្សនោះទេ។

3458 ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម **ឆ.១-ឆ.៥** KH 00934365-00934366 **ឆ.៤២** KH 00934371 **ឆ.៣៥** KH 00934370 ហ៊ុយ គ្រីម បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានជាប់ឃុំឃាំងនៅវត្តធម្មយុត្តិ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨។

3459 ឯកសារ D118/75 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហ៊ុយ គ្រីម **ឆ.២៥** KH 00934369។ *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* កថាខណ្ឌ១១៨-១១៩២។

3460 ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័រ រួម **ឆ.២** KH 01238676។

3461 ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័រ រួម **ឆ.១២** KH 01238678។

3462 ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័រ រួម **ឆ.១៥** KH 01238679។

3463 ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័រ រួម **ឆ.៤៥** KH 01238685-01238686។

3464 ឯកសារ D219/944 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ័រ រួម **ឆ.១៦** KH 01415390។

3465 ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា **ឆ.២** KH 00960662-00960663។

3466 ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា **ឆ.៣** KH 00960663។

3467 ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា **ឆ.២៥-ឆ.២៦** KH 00998557។

3468 ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា **ឆ.២៤** KH 00998557។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបានបញ្ជាដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ឱ្យបោសសម្អាតក្រុមមនុស្សជាក់លាក់ទេ**

1614. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បានចេញបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាតក្រុមមនុស្សជាក់លាក់" ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីចម្លើយមួយចំនួនរបស់សាក្សី ៥ នាក់ ដោយមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់ពួកគេទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ិន អំពីបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1615. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយមួយចំនួនចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយរបស់ឈឿន ប៊ិន[3469]។ ចំពោះការចាប់ខ្លួន តាព្រំ ស.ព.អ ដកស្រង់ចេញពី **ឆ.២៦-** ឆ.២៨ និង ឆ.៣៤ ប៉ុន្តែ រំលង ឆ.៣១ ដែល ឈឿង ប៊ិន បានបញ្ជាក់ថា "តា ទិត្យ" មិនបានគ្រប់គ្រងលើការដ្ឋានទំនប់កង្កួតទេ ពេលគេចាប់ តាព្រំ[3470]។

1616. ដូចបានលើកឡើងពីមុន ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ិន អំពីពេលលោក យឹម ទិត្យ មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ មិនអាចជឿទុកចិត្តបាន[3471] ហើយសក្ខីកម្មរបស់គាត់អំពីការចូលរួមរបស់ "តា ទិត្យ" ក្នុងការចាប់ តាព្រំ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ[3472]។ ដូចគ្នាផងដែរ ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីបញ្ជារបស់ "តា ទិត្យ" ឱ្យសម្លាប់មេកងរបស់ ឈឿង ប៊ិន ព្រមទាំងឈ្មោះ រឹម និង ប៉ុច គឺជាភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែម។ ឈឿង ប៊ិន បាននិយាយថា គាត់បានដឹងរឿងនេះពី បាវ ដែលគាត់បានជួប "កាលពីប្រាំ ឬប្រាំមួយឆ្នាំមុន" ក្នុងឃុំព្រៃស្វាយ[3473] មុនពេលផ្តល់ចម្លើយជូន ស.ច.ស.អ (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ D219/368 ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥)។ ផ្នែកនេះនៃចម្លើយរបស់សាក្សី ត្រូវបាន ស.ព.អ រំលងចោលយ៉ាងស្រួលនៅក្នុងការដកស្រង់ចេញពីឆ.១៤៥[3474]។

[3469] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ជើងទំព័រ ១០៥៥។

[3470] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន ឆ.៣១ KH 01110177។

[3471] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៩-១២៩០។

[3472] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៦១៥-១៦១៦។

[3473] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន ឆ.១៤១ KH 01110197-01110198។

[3474] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៥។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ អំពីបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1617. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ បានដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីចម្លើយរបស់ ឆាំ លុយ ដោយធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់។ ស.ព.អ បានដកស្រង់ ឆ.៣០ ឆ.៣៣-ឆ.៣៤ ឆ.៤១-៤២ ឆ.៤៧-ឆ.៤៩ ឆ.៥៨ ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយរបស់ ឆាំ លុយ និងបានអះអាងថា សាក្សីបាននិយាយថា "យឹម ទិត្យ ប្រធានតំបន់ ១ បានបញ្ជាគេឱ្យសម្លាប់មនុស្ស" ហើយ "នឹម ជាកូនចៅផ្ទាល់របស់លោក យឹម ទិត្យ បានចាប់ចង និងវាយ ហើយបាញ់សម្លាប់មនុស្សប្រហែល ៥០ នាក់ នៅវាលស្រែ ក្នុងពេលយប់"[3475]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពី
ភស្តុតាងរបស់ ឆាំ លុយ ដោយធ្វើមិនដឹងមិនឮចម្លើយទាក់ទងនឹងពេលវេលានៃហេតុការណ៍ដែលគាត់កំពុងរៀបរាប់ និងមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីនេះ។

1618. ឆាំ លុយ ជាទាហានខ្មែរក្រហម នៅប៉ៃលិន តំបន់ ១ នៅក្បែរព្រំដែនខ្មែរ-ថៃ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ទើបគាត់រត់ទៅដល់ភូមិបុសខ្នុរ[3476] ស្រុកបាណន់[3477]។ វៀតណាមវាយចូល ពីរបីខែក្រោយគាត់ទៅដល់ភូមិបុសខ្នុរ[3478]។ ដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីហេតុការណ៍ នៅភូមិបុសខ្នុរ គ្របដណ្តប់ ពីខែតុលា ដល់ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3479]។ គាត់បាននិយាយថាគាត់ចាំបានថា "តា ទិត្យ" មកពីភូមិភាគនិរតី គ្រប់គ្រងតំបន់ ១ ហើយគាត់បានពន្យល់ថា គាត់ឮរឿងនេះពីអ្នកចូលរួមប្រជុំនៅសហករណ៍ គាត់មិនបានប្រាប់ឈ្មោះអ្នកទាំងនោះទេ គាត់មិនបាននិយាយថាជាសហករណ៍ណាមួយទេ ហើយគាត់មិនដែលជួប "តា ទិត្យ" ទេ[3480]។

1619. ដូច្នេះ ចម្លើយរបស់ ឆាំ លុយ អំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ "តា ទិត្យ" នឹងការសម្លាប់នៅភូមិបុសខ្នុរ ផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ និងភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាម។ ចម្លើយនេះពុំមាន

[3475] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៥។

[3476] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.២-ឆ.៤ KH 00990629។

[3477] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.២៦ KH 01086093។

[3478] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.៦ KH 00990629។

[3479] ឯកសារ D219/263 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.៣២ KH 01086094។

[3480] ឯកសារ D118/243 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆាំ លុយ ឆ.១០-ឆ.១៣ KH 00990630។

តម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ដូចគ្នានេះដែរ ចម្លើយរបស់គាត់ថា នឹម ជាកូនចៅរបស់ "តា ទិត្យ" មិនត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងផ្សេងទៀត នៅក្នុងសំណុំរឿងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ឈាន ប៊ាា អំពីបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1620. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ចម្លើយចំនួន ៣ ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយរបស់ ឈាន ប៊ាា ដោយមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់[3481]។

1621. អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនស្វែងរកប្រភពនៃចម្លើយរបស់ ឈាន ប៊ាា ថា "តានឹម និង តា ទិត្យ មកស្នាក់នៅទំនប់កង្កួត" "តា ទិត្យ និងតានឹម ចាប់មនុស្សពីសហករណ៍នៅតាមស្រុកសង្កែ និងស្រុកបាត់ដំបង ទៅបាញ់ចោលមិនតិចទេ" ហើយ "គាត់ចេញបញ្ជាឱ្យមកចាប់បងប្អូនខ្ញុំ"។ ភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃចម្លើយទាំងនេះបានរងផលប៉ះពាល់ផងដែរដោយការដែលថា ក្នុងឋានៈការអ្នកការពារ និងនីរសារឱ្យ តាប៉ែត[3482] ឈាន ប៊ាា ចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការការពារតាប៉ែត អតីតមេគាត់ជាលេខាតំបន់ ១ និងជាអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ (តាញឹម) ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងនឹងការបោសសម្អាត នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3483]។ ឈាន ប៊ាា បញ្ជាក់ថា តាប៉ែត នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3484]។

1622. ដូចគ្នានេះដែរ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់ មុនពេលគេចាប់ តាប៉ែត គឺពេល តាប៉ែត មកប្រជុំនៅកន្លែងរបស់ "តា ទិត្យ" និងនៅ

[3481] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៥។

[3482] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ាា ឆ.២ KH 00960662-00690663។

[3483] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣១ និង ៣៣៣ *ខាងលើ*។

[3484] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ាា ឆ.២០, KH 00960665-00960666 "ស៖ ពេលដែលលោកដឹងថា គេនឹងចាប់ តាប៉ែត តើលោករត់មកនៅសហករណ៍អស់រយៈពេលប៉ុន្មាន មុនលោករត់ចូលព្រៃ? ឆ.២០៖ ខ្ញុំមកនៅសហករណ៍ភូមិសាំងរាំងបានពីរខែ ទើបខ្ញុំរត់ចូលព្រៃត្រដក់ពង ហើយខ្ញុំនៅក្នុងព្រៃបានរយៈពេលជាងមួយខែ ទើបវៀតណាមចូល។ វៀតណាមចូលមកដល់បាត់ដំបងនេះ ប្រហែលជាក្នុងខែ២ ឆ្នាំ១៩៧៩"។

ជាមួយគាត់អស់មួយម៉ោង[3485] ហើយកិច្ចប្រជុំត្រូវបានធ្វើឡើង បីទៅបួនខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3486]។

1623. សក្ខីកម្មរបស់ ឈាន ប៊ិក អំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ "តា ទិត្យ" នឹងការសម្លាប់នៅតំបន់ ១ ផ្អែកលើការសន្នតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

<u>ភស្តុតាងរបស់ ណាង នី អំពីបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1624. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ណាង នី ហើយ ស.ព.អ បានដកស្រង់ចម្លើយពីរ ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយតែមួយគត់របស់គាត់ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣[3487]។

1625. ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់សាក្សីនេះ។ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ណាង នី ជាកម្មករកងចល័ត នៅតំបន់ ១ ហើយនៅឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ គាត់ត្រូវគេបញ្ជូនឱ្យទៅធ្វើការនៅទំនប់កង្ហត[3488]។ គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" មុនដំបូងបង្អស់ និងតែម្តងគត់[3489] ក្នុងពេលប្រជុំនៅ បាយ ដំរាំ បីខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3490] ដែលបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រជុំប្រហែលជានៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨។ ណាង នី សន្នតថា "តា ទិត្យ" ជាគណៈតំបន់ បានចូលរួមប្រជុំ ពីព្រោះគាត់គិតថា "តា ទិត្យ" កាន់ក្បាលមីក្រូប្រកាស[3491]។ អ្នកស៊ើបអង្កេតមិនបានស្វែងរកមូលដ្ឋាននៃចម្លើយ និងយោបល់ទូទៅរបស់គាត់អំពី "តា ទិត្យ" នោះទេ។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ ណាង នី អំពីការចំណាំលោក យឹម ទិត្យ និងពាក្យសម្តីរបស់គាត់ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

[3485] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ិក ឆ.២៥-ឆ.២៦ KH 00998557។

[3486] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ិក ឆ.២៤ KH 00998557។

[3487] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៥។ កំណត់សម្គាល់៖ នេះជាសាក្សីដ៏កម្រម្នាក់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានស្តាប់ចម្លើយតែមួយលើក។

[3488] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.១ KH 00934384-00934385។

[3489] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៩ KH 00934389។

[3490] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៥ KH 00934388-00934389។

[3491] ឯកសារ D118/77 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាង នី ឆ.២៣-ឆ.២៤ KH 00934388។

1626. ដូច្នេះ ភស្តុតាងរបស់ ណាង នី មិនគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា "យឹម ទិត្យ ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បានចេញបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត"។

<u>ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ អំពីបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត ដូចបានចោទប្រកាន់</u>

1627. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ "ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បានចេញបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាតក្រុមមនុស្សជាក់លាក់"[3492]។ ភស្តុតាងរបស់ សុខ ជាតិ មិនពាក់ព័ន្ធនោះទេ ពីព្រោះវាមិនទាក់ទងនឹងការបោសសម្អាត។

- **ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត នៅក្នុង "យន្តការបោសសម្អាត" ពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រនោះទេ**

1628. នៅក្នុងកថាខណ្ឌនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ក្រោមចំណងជើង "យន្តការនៃការបោសសម្អាត" ស.ព.អ កំពុងការគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនអំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមរបៀបដដែល និងលើកឡើងនូវភស្តុតាងដដែល ចេញពីក្រុមសាក្សីដដែល ដូចនៅក្នុងកថាខណ្ឌមួយនេះ ដែលត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីវិភាគ និងនៅក្នុងផ្នែកមួយនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ក្រោមចំណងជើង "តំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យឹម ទិត្យ"[3493]។ មេធាវីការពារក្តីបានវិភាគភស្តុតាងយ៉ាងលម្អិតរួចហើយ[3494]។

- **ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ខ្លួន**

1629. ស.ព.អ បានស្វះស្វែងកាត់បន្ថយការចូលរួមរបស់ តាញឹម ក្នុងការបោសសម្អាត ដោយបញ្ជាក់ថា "យ៉ាងហោចណាស់ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ រស់ ញឹម បានទទួលចម្លើយសារភាព នៅមន្ទីរស-២១ ជាប្រចាំ ហើយគាត់ប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពទាំងនេះ ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណ និង/ឬបញ្ជាឱ្យ

[3492] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤ ជើងទំព័រ ១០៥៥ ដោយដកស្រង់ឯកសារ D219/654 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សុខ ជាតិ ឆ.៧៥ KH 01196543-01196544។

[3493] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៤-៣៣២ និង កថាខណ្ឌ ៩៥-១០៩។

[3494] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

ចាប់ខ្លួនអ្នកដែលអ្នកទោស នៅមន្ទីស-២១ បានឆ្លើយដាក់[3495]។ ស.ព.អ កំពុងលើកឡើងខុស នូវភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង។ របាយការណ៍ចុងក្រោយអំពីការវិវត្តទៅមុខនៃការបោសសម្អាត ដែល តាញ៉ឹម ផ្ញើជូន "អង្គការ ៨៧០ ជាទីគោរព" ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ចុះកាលបរិច្ឆេទ ថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨[3496]។

1630. ស.ព.អ អះអាងថា តាម៉ុក ទទួលបញ្ជាផ្ទាល់ពី ប៉ុល ពត ក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅភ្នំពេញ ឱ្យរៀបចំបញ្ជូនកម្មាភិបាលនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដើម្បីចាត់ការជនក្បត់ ហើយដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម, ភី ភួន និង ណុប ឌឹម ប៉ុន្តែ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភស្តុតាងរបស់ពួកគេអំពីការចូលរួម ឬការមិនចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ និងយុទ្ធនាការទាំងមូល ដែលនាំទៅដល់ការបញ្ជូនកម្មាភិបាល ព្រមទាំងអំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ពួកគេ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់ការបោសសម្អាត នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3497]។

1631. ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងដែលជំទាស់នឹងការអះអាងរបស់ខ្លួនទេ៖

- ពេជ្រ ជឹម ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មយ៉ាងវែងអន្លាយអំពីកិច្ចប្រជុំនេះនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដែល តាម៉ុក បានទទួលបញ្ជាឱ្យបោសសម្អាត[3498] បាននិយាយថា គាត់ស្គាល់ "តា ទិត្យ" នៅពេលនោះ ប៉ុន្តែ មិនដឹងថា "តា ទិត្យ" ផ្ទេរទៅបាត់ដំបង នៅពេលណាទេ[3499]។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា

[3495] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣១។

[3496] ឯកសារ D1.3.27.4a របាយការណ៍ពី ញ៉ឹម លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ គោរពជូនអង្គការ ៨៧០ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨, សត្រូវខាងក្នុង៖ KH 00021046។

[3497] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩០ KH 00997048។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៨ KH 01095246។ ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។

[3498] ឯកសារ D6.1.650 ឯកសារ D6.1.651 ឯកសារ D6.1.652 ឯកសារ D6.1.653 ឯកសារ D6.1.690 ឯកសារ D117/18 ឯកសារ D118/79 ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម។ ឯកសារ D267.1.80 ឯកសារ D315.1.19 ឯកសារ D219/702.1.99 ឯកសារ D219/702.1.101 និង ឯកសារ D219/702.1.103 សំណុំរឿង០០២ ប្រតិចារិក ពេជ្រ ជឹម។

[3499] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១២៨-ឆ.១៣០ KH 00997040។

គាត់មិនបានឮថា "តា ទិត្យ" ជំនួស តាម៉ុក ពេល តាម៉ុក ទៅបំពេញបេសកកម្មនៅភូមិភាគផ្សេងទៀត ពីព្រោះ តាម៉ុក មិនមានទម្លាប់ចាត់តាំងអ្នកណាឱ្យជំនួសគាត់ទេ[3500]។ "តា ទិត្យ" មិនបានចូលរួមរៀបចំការផ្ទេរទេ ព្រោះនៅឆ្ងាយពីក្រុងតាកែវ[3501] ហើយគាត់មិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគេបញ្ជូនគាត់ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3502]។

- ណុប ង៉ឹម ធ្វើការនៅស្រែអំបិល ក្នុងខេត្តកំពត តំបន់ ៣៥ ភូមិភាគនិរតី[3503]។ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅស្រុកសំឡូត ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨[3504] ដោយតាម៉ុក[3505] ហើយបានឃើញ "តា ទិត្យ" លើកដំបូង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3506]។

- អ៊ុំ ចែម (បើតាមចម្លើយរបស់គាត់ផ្ទាល់) ជាអ្នកទុកចិត្ត និងជំនិតរបស់ តាម៉ុក[3507]។ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់បានដឹកនាំក្រុមកម្មាភិបាលនិរតីទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3508] និងមានវត្តមានក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ ប៉ុល ពត ពេលពួកគាត់ឈប់នៅភ្នំពេញ មុនពេលទៅ

[3500] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៤២ KH 00997041-00997042។

[3501] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៥០ KH 00997042។

[3502] ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៥១ KH 00997043។

[3503] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01008696។ ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.២ KH 01095984។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៤-ឆ.៩ KH 01329389-01329390។ *សូមមើលផងដែរ*: ផែនទី ឯកសារ D347/2.1.55 និង ឯកសារ D1.3.27.1។

[3504] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨ KH 01008697 ឆ.២៨, KH 01008700។

[3505] ឯកសារ D118/285 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៨, KH 01008697 ឆ.២៨ KH 01008700។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៥០-ឆ.៥៣ KH 01329394-01329395។

[3506] ឯកសារ D219/298 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៣៣ KH 01095992។ ឯកសារ D219/835 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ណុប ង៉ឹម ឆ.៦៩-ឆ.៧០ KH 01329396។

[3507] ឯកសារ D119/124 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ញ៉ែម អេន ឆ.២២ KH 00987268-00987269 ឆ.៣៥ KH 00987271។ ឆ.៣៨ KH 00987272។ ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦៣ និង ឆ.៦៥ KH 01095245។ ឯកសារ D123/ l/5.1b កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាមួយ អ៊ុំ ចែម KH 00929834។

[3508] ឯកសារ D123/ l/5.1b កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ុំ ចែម KH 00929775-76។ D123/l/5.1c កំណត់ហេតុនៃបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ុំ ចែម EN 00951852។ ឯកសារ D219/264.1 ប្រតិចារិកបទសម្ភាសន៍អង្គការយុវសន្តិភាពជាមួយ អ៊ុំ ចែម។

ដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ[3509]។ គាត់មិនដែលលើកឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងបរិបទនៃការបោសសម្អាតទេ[3510]។

- មូល អេន ជាទាហាន នៅខេត្តតាកែវ តំបន់ ១៣ ភូមិភាគនិរតី នៅក្រោមបញ្ជារបស់ តាម៉ុក រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[3511] រួចទើបគាត់ត្រូវបាន តាម៉ុក ចាត់តាំងឲ្យទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3512]។ មូល អេន បាននិយាយថា គាត់មិនស្គាល់ "តា ទិត្យ" ទេ ពេលគាត់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយគាត់បានស្គាល់ "តា ទិត្យ" ក្រោយពេលគេចាប់ តាញឹម[3513] និងបញ្ចប់ការបោសសម្អាត[3514]។

- ភី ភួន ជាអ្នកធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេសចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥[3515] ហើយគាត់មានតួនាទី"ដឹកនាំគណៈប្រតិភូមកពីប្រទេសនានា ទៅទស្សនកិច្ចនៅតាមភូមិភាគនានា"[3516]។ តាមរយៈការងាររបស់គាត់ គាត់ស្គាល់ "មនុស្សស្ទើរតែទាំងអស់ ក្នុងភូមិភាគទាំងមូលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

[3509] ឯកសារ D119/65 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ទុំ សឿន ឆ.៤៧ និង ឆ.៥0 KH 00953024-00953025។ ឯកសារ D219/37 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សួន មុត ឆ.៣៣ KH 01032104-01032105។

[3510] ឯកសារ D123/1/5.1a ឯកសារ D123/1/5.1b និង ឯកសារ D123/1/5.1c កំណត់ហេតុបទសម្ភាសន៍មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយ អ៊ុម ចែម។ ឯកសារ D1.3.12.1 អ៊ុម ចែម សម្ភាសន៍ជាមួយ Smiling Toad Productions។ ឯកសារ D219/264.1 ប្រតិចារិកបទសម្ភាសន៍អង្គការយុវសន្តិភាពជាមួយ អ៊ុម ចែម។

[3511] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៦-ឆ.៨ KH 01095237។ ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេន ឆ.៤៨ KH 01379791។

[3512] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.១៥-ឆ.១៧ KH 01095238 ឆ.៣៣ KH 01095240។

[3513] ឯកសារ D219/294 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេង ឆ.៣0 KH 01095240។

[3514] ឯកសារ D219/900 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ មូល អេន ឆ.៣0-ឆ.៣៩ KH 01379789-01379790។ *សូមមើលផងដែរ* ឯកសារ D6.1.141 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ សារុន KH 00251437-00251438 និង KH 00251440-00251441។ឯកសារ D118/259 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ពេជ្រ ជឹម ឆ.១៨៨-ឆ.១៩0 KH 00997048។ ឯកសារ D219/627 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡុច អេង ឆ.១៨-ឆ.២២ KH 01184314-01184315។

[3515] ឯកសារ D6.1.1074 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភី ភួន KH 00204070-00204071។

[3516] ឯកសារ D119/68កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភី ភួន ឆ.៣ KH 00969022។

ក្នុងសម័យនោះ"[3517]។ គាត់មិនធ្លាប់និយាយអំពីលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងបរិបទនៃការបោសសម្អាត ឬសម្រាប់រឿងនេះ នៅក្នុងបរិបទផ្សេងទៀតទេ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1632. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការបោសសម្អាត នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ពុំមានមូលដ្ឋាន និងមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងដែលសមនឹងពិចារណា ឬផ្តល់ទម្ងន់នោះទេ។ ទស្សនៈរបស់ ស.ព.អ ថា "តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ ធ្វើការបោសសម្អាត និងកាន់ក្តាប់ភូមិភាគពាយ័ព្យ"[3518] "តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ គ្រប់គ្រងភូមិភាគពាយ័ព្យមួយផ្នែកធំ"[3519] "តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ មានឥទ្ធិពល និងគ្រប់គ្រងលើ រស់ ញឹម និងអនុរបស់គាត់"[3520] "យឹម ទិត្យ និង តាម៉ុក វាយតម្លៃលើការវិវត្តទៅមុខនៃការបោសសម្អាតខ្មាំងស៊ីរូងផ្ទៃក្នុង"[3521] ការចាប់ខ្លួនភាគច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើង "ដោយទាហានភូមិភាគនិរតី ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ"[3522] គឺមានចន្លោះប្រហោង។ ពុំមានភស្តុតាងណាមួយដែល ស.ព.អ យកជាបង្អែក បង្ហាញអំពីការជាប់ទាក់ទងរវាង តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មឡើយ កុំថាឡើយការបោសសម្អាត៖ គ្មានបញ្ជា របាយការណ៍ ទូរលេខ ឬការឆ្លើយឆ្លងគ្នារវាង តាម៉ុក និងលោក យឹម ទិត្យ ឡើយ។ ដូចខ្លួនបានធ្វើចំពោះភូមិភាគនិរតីដែរ[3523] ស.ព.អ ស្វះស្វែងទាញលោក យឹម ទិត្យ ឱ្យជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងអះអាងថា គាត់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះហេតុការណ៍សោកនាដកម្ម ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពីព្រោះគាត់បានរៀបការជាមួយប្អូនស្រីរបស់ តាម៉ុក។ ចំណុចនេះបង្ហាញឱ្យឃើញជាក់ច្បាស់អំពី "ពិរុទ្ធភាពតាមរយៈការសេពគប់" ឬ "ពិរុទ្ធភាពតាមរយៈទំនាក់ទំនង"។

[3517] ឯកសារ D119/68កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ភី ភួន ឆ.៤ KH 00969022។

[3518] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៥។

[3519] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2, កថាខណ្ឌ ៣២៨។

[3520] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៩។

[3521] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣២៩។

[3522] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៣១។

[3523] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៩៥១-៩៨១។

(២) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡទេ

1633. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់នៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ ដោយសារតែគាត់បានអនុវត្ត "សិទ្ធិអំណាចលើកម្មាភិបាលនៅក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ សូម្បីតែតាំងពីមុនពេលដែលកម្មាភិបាលនិរតីបានទៅដល់ និងមុនការបង្កើតមន្ទីរសន្តិសុខនេះទៅទៀត" និងមានតំណែងជាលេខាតំបន់ ១ ហើយមូលដ្ឋានសម្រាប់ការអះអាងរបស់ខ្លួន គឺភស្តុតាងរបស់សាក្សី សៅ ជាប់ និង លេខ ភីវ[3524]។

1634. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ មានឥទ្ធិពលលើកម្មាភិបាលនៅស្រុកគាស់ក្រឡទេ មុនពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[3525] និងថាលោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងជាលេខាតំបន់ ១ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ នោះឡើយ[3526]។ សក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់[3527] និង លេខ ភីវ[3528] ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ។

1635. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅស្រុកគាស់ក្រឡ ឬនៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ គាត់បានចេញបញ្ជាដល់គណៈស្រុកគាស់ក្រឡ ឬមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ ទាក់ទងនឹងការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងការដាក់គុក។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកលេង ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ចប់របបខ្មែរក្រហម[3529] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3530] នោះទេ។

[3524] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨១-៣៩១។

[3525] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3526] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៧-១៣១០។

[3527] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3528] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៦៤-១២៧៣ និង ១៤៩៥-១៤៩៦។

[3529] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៣៨៥។

1636. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ[3531]។

(៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅសហករណ៍ធិបតីទេ

1637. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបាន ចោទប្រកាន់ នៅសហករណ៍ធិបតី ដោយសារតែគាត់បានអនុវត្ត "សិទ្ធិអំណាចលើកម្មាភិបាល នៅក្នុងស្រុកគាស់ក្រឡ សូម្បីតែតាំងពីមុនពេលដែលកម្មាភិបាលនិរតីបានទៅដល់" រួមទាំងការ ត្រួតពិនិត្យសហករណ៍ ហើយ ស.ព.អ បានពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់, លេខ ភីវ និង សុខ ជាតិ[3532]។

1638. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់[3533] លេខ ភីវ[3534] និង សុខ ជាតិ[3535] ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

1639. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វ ផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅស្រុកគាស់ក្រឡ ឬនៅសហករណ៍ធិបតី គាត់បានចេញបញ្ជា ដល់គណៈស្រុកគាស់ក្រឡ ឬសហករណ៍ធិបតី ទាក់ទងនឹងការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង/ការធ្វើការនៅក្នុង លក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកលេង ដឹកនាំ

[3530] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3531] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១០ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៧៖ មន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ។

[3532] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០៥-៤១៦។

[3533] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3534] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៦៤-១២៧៣ និង ១៤៩៥-១៤៩៦។

[3535] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៧៤-១២៨១។

ប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅសហករណ៍ធិបតី ក្នុងអំឡុងពេលសហករណ៍នេះដំណើរការ[3536] ឬក្នុងអំឡុងពេលនៃវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរនោះទេ[3537]។

1640. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកសហករណ៍ធិបតី ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និង ប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅសហករណ៍ធិបតី[3538]។

(៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កួតទេ

1641. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កួត ដោយសារតែគាត់បានប្រើ "ឥទ្ធិពល និងអំណាចរបស់ខ្លួនលើមន្ត្រីទាំងឡាយនៅទីតាំងនេះ នៅមុន និងក្រោយពេលគាត់ទទួលបានការតែងតាំងជាផ្លូវការជាលេខាតំបន់ ១" "គាត់បានធ្វើការជាមួយពួកកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅគណៈតំបន់ ១ មុនពេលពួកគេទាំងនោះត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង និង/ឬសម្លាប់ចោល" "គាត់បានជ្រើសរើសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យឱ្យគ្រប់គ្រងទីតាំងទំនប់នេះ "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ យឹម ទិត្យ ស្ថិតនៅទីតាំងទំនប់នេះ ដោយបានថ្លែងទៅកាន់ទាហានភូមិភាគពាយ័ព្យ និងបានដើរទស្សនាការដ្ឋាននេះ ដើម្បីបង្ហាញនូវអ្វីដែលស្របតាម និងមិនស្របតាមគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក" "គាត់បានណែនាំមន្ត្រីនៅទីនោះឱ្យការពារប្រឆាំងនឹងខ្មាំងផ្ទៃក្នុង និងបានលើកទឹកចិត្តឱ្យពលករខិតខំធ្វើការ ទោះបីជាពួកគេធ្វើពលកម្មក្នុងលក្ខខណ្ឌដ៏សែនអមនុស្សធម៌យ៉ាងណាក៏ដោយ" ហើយចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ មក "ការចាប់ខ្លួន និងការបាត់ខ្លួនមនុស្ស កើតឡើងស្របពេលជាមួយនឹងដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់យឹម ទិត្យ ទៅកាន់ទីតាំងនេះ"[3539]។

[3536] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០៨-៤១០។

[3537] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3538] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១១ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៩៖ សហករណ៍ធិបតី (រួមមានមន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និង ទួលម្ទេស និងការដ្ឋាន)។

[3539] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤២-៤៥៦។

1642. ដូចបានអះអាងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ កាន់តំណែងជាលេខាតំបន់ ១ តាមនីតិន័យ ឬព្រឹត្តន័យឡើយ[3540]។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបានប្រើឥទ្ធិពល និងអំណាចលើកម្មាភិបាល នៅទំនប់កង្ហូតទេ**

1643. ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ ប្រើឥទ្ធិពល និងអំណាចលើកម្មាភិបាល នៅទំនប់កង្ហូត ហើយគាត់ធ្វើការជាមួយលេខាតំបន់ ១ ឈ្មោះ តាវ៉ាញ អនុរបស់ តាវ៉ាញ ឈ្មោះ តាព្រំ និងអ្នកជំនួស តាវ៉ាញ ឈ្មោះ តាប៉ែត មុនពេលពួកគេត្រូវបានដកចេញពីដំណែង, ស.ព.អ ដកស្រង់បញ្ជីអ្នកទោស ស-២១ ដែលមាន "ជា ហួន ហៅ វ៉ាញ" ត្រូវគេកត់ត្រានៅលេខរៀងទី៨១៣រួចបន្ថែមភស្តុតាងរបស់សាក្សីមួយចំនួន ដែលបាននិយាយផ្ទុយនឹងការអះអាងរបស់ ស.ព.អ និងមិនបានលើកឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងបរិបទនេះទេ[3541]។ សូម្បីតែ ស.ព.អ ក៏វាគួរតែច្បាស់ណាស់ថា ការអះអាងរបស់ខ្លួនពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រនោះទេ។

1644. លើសពីនេះទៀត ស.ព.អ បញ្ជាក់ថា "កម្មករម្នាក់បានថ្លែងថា យឹម ទិត្យ មានឋានៈធំជាងតាវ៉ាញ ដោយសារតែ យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេណែនាំខ្លួនថាជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយដែលដឹកនាំដោយកម្មាភិបាលទាំងពីរនេះ នៅជិតទំនប់កង្ហូត" រួចបានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ណំ ភន ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី[3542]។ ដូចបានអះអាងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3543] ណំ ភន ពិតជាមិនធ្លាប់ឃើញ ឬស្គាល់លោក យឹម ទិត្យ ទេ គឺគាត់ច្រឡំថា "តា ទិត្យ" និង តាប៉ែត ជាមនុស្សតែម្នាក់។ គាត់បាននិយាយថា "គាត់បានឃើញ តា ទិត្យ ដែលគេហៅថា តាប៉ែត"[3544] ហើយ "តា ទិត្យ មើលទៅមានមាឌធំក្រអាញ ហើយមានសក់រួញ"[3545]។

[3540] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៧-១៣១០។

[3541] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤៨ ជើងទំព័រ ១៥៦១។

[3542] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤៨ ជើងទំព័រ ១៥៦២។

[3543] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៩៧-១២០៤។

[3544] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.៤៥ KH 01088841។

[3545] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណំ ភន ឆ.៤៧ KH 01088841។

1645. ស.ព.អ អះអាងជាទូទៅថា "សាក្សីនានាដែលជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬបានធ្វើការស្និទ្ធនឹងទៅមេដឹកនាំ ប.ក.ក បានផ្តល់ភស្តុតាងឱ្យអ្នកស៊ើបអង្កេត ស.ច.ស.អ ថា ក្រោយពេលដែល តាប៉ែត ជំនួស តាវ៉ាញ នៅការដ្ឋាននេះ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ លោក យឹម ទិត្យ មានអំណាចស្រដៀងគ្នានឹង តាប៉ែត ឬធំជាងអ្នកទាំងឡាយដែលនៅទីតាំងនេះ"[3546] រួចយោងដល់ភស្តុតាងរបស់សាក្សី៖

- សៅ ជាប់ ជាសមាជិកកង ២២ កងពលធំលេខ ៣ កងវរសេនាតូចលេខ ២[3547] ក្រោមបញ្ជារបស់ស្រុកគាស់ក្រឡ[3548] ហើយលែងធ្វើជាទាហាន ក្រោយពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយត្រូវគេចាត់តាំងឱ្យធ្វើស្រែ[3549]។ គាត់បាននិយាយថា ពេលគាត់ធ្វើជាទាហាន តាវ៉ាញជាលេខាតំបន់ ១[3550] ហើយ "តា ទិត្យ" តាប៉ែត និងតាស៊ូជាកម្មាភិបាល "ដឹកនាំខាងជាងក្រឡឹង" នៅទំនប់កង្ហត[3551]។

- ឈាន ប៊ា ជាអ្នកការពារ និងនីរសារឱ្យ តាប៉ែត ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥[3552] រហូតដល់ជិតវៀតណាមចូល[3553]។ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" តែម្តងគត់[3554] បី ឬបួនខែមុនពេលវៀតណាមចូល[3555] ហើយគាត់ទទួលស្គាល់ថា នៅពេលនោះ គាត់នៅក្មេង មិនដឹងពីតួនាទីរបស់ តាញឹម និងតាគី ទេ[3556] ទោះបីជាគាត់ធ្វើការឱ្យ តាប៉ែត តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ក៏ដោយ និង

[3546] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៤៩។
[3547] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៧-ឆ.១៧ KH 01244119-01244120។
[3548] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៧-ឆ.២៨ KH 01244121។
[3549] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៣៥-ឆ.៣៨ KH 01244122។
[3550] ឯកសារ D219/956 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.២៨-ឆ.៣០ KH 0142521-22។
[3551] ឯកសារ D219/763 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សៅ ជាប់ ឆ.៤៩-ឆ.៥២ KH 01244124។
[3552] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២ KH 00960662-00960663។
[3553] ឯកសារ D118/136 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៣ KH 00960663។
[3554] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២៥-ឆ.២៦ KH 00998557។
[3555] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.២៤ KH 00998557។
[3556] ឯកសារ D118/271 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈាន ប៊ា ឆ.៤៤-ឆ.៤៥ KH 00998560។

- ឈឿង ប៊ាន មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច នៅឆ្នាំ១៩៧៥[3557]។ គាត់ធ្វើការនៅកងចល័ត[3558]។ គាត់ដឹងព័ត៌មាន ដែលគាត់ផ្តល់ជូន ស.ច.ស.អ ពីអ្នកផ្សេងក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ ដែលភាគច្រើន ពួកគេបានស្លាប់បាត់ទៅហើយ ឬមិនដឹងថានៅទីណានៅពេលបច្ចុប្បន្ន[3559]។

ស.ព.អ ព្យាយាមផ្តល់សារៈសំខាន់ដល់សាក្សីដែលគាត់ពឹងផ្អែក ហួសពីអ្វីដែលពួកគេស័ក្តិសមនឹងទទួលបាន។ តម្លៃជាភស្តុតាងនៃសក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់, ឈាន ប៊ា និង ឈឿង ប៊ាន ត្រូវបានពិភាក្សាយ៉ាងច្រើននៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3560] ហើយមេធាវីការពារក្តីនឹងមិនលើកឡើងម្តងទៀតទេនៅទីនេះ។

1646. ស.ព.អ បានកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ ថា "នៅឆ្នាំ១៩៧៨ តាប៉ែត បានប្រកាសជាសាធារណៈថា តា ទិត្យ ជាអ្នកមកពីភូមិភាគនិរតី និងមកជួយដឹកនាំតំបន់ ១"[3561] ប៉ុន្តែខកខានមិនបានបញ្ជាក់ថា បើតាម វី ផាន់ ការប្រកាសនេះបានធ្វើឡើង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3562]

[3557] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន KH 01110173។

[3558] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ស/ឆ.១ KH 01110173-01110174 ឆ.៦-ឆ.៧ KH 01110174-01110175។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១ KH 01122395។

[3559] ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.២៨ KH 01122400 ឆ.៣០ KH 01122400-01122401។ ឆ.៣២ KH 01122401 ឆ.៥៩ KH 01122406 ឆ.៧៧ KH 01122410 ឆ.៧៩ KH 01122411 ឆ.៨០ KH 01122411 ឆ.១១៧ KH 01122418។ ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៦ KH 01132076 ឆ.៣២ KH 01132080 ឆ.៣៨ KH 01132082 ឆ.៤០ KH 01132083 ឆ.៤៧ KH 01132086 ឆ.៦១ KH 01132090។ ឯកសារ D219/533 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៦៩ KH 01153600 ឆ.៧៦-ឆ.៨១ KH 01153601-01153602 (រៀបការដោយ"បង្ខំ") ឆ.៩៣-ឆ.៩៦ KH 01153603 ឆ.៩៩ KH 01153604 ឆ.១០៩-ឆ.១១១ KH 01153605-01153606 ឆ.១១៣ KH 01153606 ឆ.១២៩-ឆ.១៣១ KH 01153609 ឆ.១៣៣-ឆ.១៣៧ KH 01153609-01153610 ឆ.១៤៨ KH 01153613 ឆ.១៥៦ KH 01153615 ឆ.១៧២ KH 01153617-01153618 ឆ.២០១ KH 01153621 ឆ.២១៧ KH 01153624។

[3560] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥, ១១៣៥-១១៤២, ១២៦២, ១៤៨៧-១៤៨៨, ១២៨៨-១២៩៦, ១៤១០-១៤១៧, ១៤៦១-១៤៦២ និង ១៦១៥-១៦១៦។

[3561] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥០ ជើងទំព័រ ១៥៧២។

[3562] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។ *សូមមើលផងដែរ ខាងលើ* ។

គឺមិនដល់ពីរខែ មុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ។ ធៀបនឹងភស្តុតាងនេះ ដោយផ្អែកលើការសម្ភាសន៍ តាប៉ែត ក្រៅតុលាការ កាលពីឆ្នាំ១៩៩០[3563] ថា គ្រាមួយ ក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាញ៉ឹម គឺក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ លោក យឹម ទិត្យ បានក្លាយជាលេខាតំបន់ ១ តាមព្រឹត្តន័យ ហើយ តាប៉ែត ជាអនុរបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាផ្លូវការ[3564] អំនះអំនាងរបស់ ស.ព.អ ពុំមានមូលដ្ឋានទេ។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបានដឹកនាំប្រជុំនៅ ឬជិតទំនប់កង្កួត អំពីខ្មាំងតាមសន្ទុតរបស់ ប.ក.ក ទេ**

1647. ស.ព.អ អះអាងថា "ចាប់ពីប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៦ មក យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំ នៅទីតាំងពលកម្មដោយបង្ខំ ឬនៅជិតនោះ អំពីអ្នកដែល ប.ក.ក ចាត់ទុកជាខ្មាំង និងបានណែនាំអ្នកចូលរួមអំពីវិធានការណាត្រូវធ្វើ"[3565]។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់៖

- សៅ ជាប់ មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធតែនឹងហេតុការណ៍ មុនកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ភូមិភាពពាយ័ព្យ នៅពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៧[3566]។ គុប សឹង បានផ្ដល់ភស្តុតាងថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួតជាលើកដំបូង នៅ "ពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៨" គឺប៉ុន្មានខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3567]។

- វី ផាន់ បានឃើញ "តា ទិត្យ" ជាលើកដំបូង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3568] និង

- ឈឹង ឈឿត បាននិយាយអំពីការប្រជុំ នៅចុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅខាងលិចភូមិកញ្ច្រោង "ក្រោមដើមស្វាយ"[3569] គឺមិនមែននៅទំនប់កង្កួតទេ។ គាត់មិនបានឃើញ "តា ទិត្យ"

[3563] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៨-១២៥២។

[3564] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥១។

[3565] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥២។

[3566] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3567] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ គុប សឹង ឆ.៦៨ KH 01046466 ឆ.៨៥ KH 01046468។

[3568] ឯកសារ D219/85 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ វី ផាន់ ឆ.៣ KH 01040093-01040094។

[3569] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.១៦ KH 01425164-01425165 ឆ.៦៥-ឆ.៦៦ KH 01425175។

ដោយផ្ទាល់ភ្នែកទេ ពីព្រោះគាត់អង្គុយនៅខាងក្រោយ[3570] គាត់មិនអាចរៀបរាប់មុខមាត់របស់ "តា ទិត្យ" បានទេ[3571] ហើយគាត់ "ស្តាប់សំឡេងតែមិនឮ ព្រោះមានមនុស្សច្រើនពេក។ ខ្ញុំឮតែគេថា តាៗ"[3572]។

1648. ស.ព.អ ខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងអំពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម្ស ទិត្យ នៅទំនប់កង្ហត ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨[3573]។

លោក យឹម ទិត្យ មិនបានដឹកនាំប្រជុំនៅ ឬជិតទំនប់កង្ហត អំពីការងារកសិកម្ម និងសាងសង់ "ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរបស់ ប.ក.ក" ទេ

1649. ស.ព.អ ក៏អះអាងផងដែរថា "ចាប់ពីប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៦ យឹម ទិត្យ ក៏បានដឹកនាំការប្រជុំទាក់ទងនឹងការងារសំណង់ និងកសិកម្មផងដែរ ដោយបានសង្កត់ធ្ងន់ពីតម្រូវការធ្វើការឱ្យខ្លាំងក្លា និងត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅរបស់ ប.ក.ក"។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានពឹងផ្អែកជាថ្មីម្តងទៀតលើភស្តុតាងរបស់៖

- សៅ ជាប់ មិនបានបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណលោក យឹម ទិត្យ ហើយភស្តុតាងរបស់គាត់ពាក់ព័ន្ធតែនឹងហេតុការណ៍ មុនកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧[3574]។

- សោម វណ្ណា បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ប៉ុន្តែ មិនធ្លាប់ឃើញទេ[3575] និងដឹងតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ[3576]។ គាត់មិនធ្លាប់ឃើញ "តា ទិត្យ" ចូលរួមប្រជុំ នៅទំនប់កង្ហតទេ[3577]។ គាត់បាន

[3570] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៩ KH 01425175។

[3571] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៧៩ KH 01425177។

[3572] ឯកសារ D219/953 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ឆ.៦៩, KH 01425175។

[3573] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3574] *ខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3575] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៣៨-ឆ.៤០ KH 01032223។

[3576] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤១ KH 01032223។

[3577] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៣១-ឆ.៣៧ KH 01032222-01032223 ឆ.៤៧ KH 01032224។

និយាយថា "តា ទិត្យ" មិនដែលមកការដ្ឋានរបស់គាត់ទេ[3578]។ គាត់មិនដឹងថាអ្នកណាជាអ្នកគ្រប់គ្រងការដ្ឋាន នៅទំនប់កង្ហូតទេ[3579]។

- តុប សឹង បានផ្តល់ភស្តុតាងថា គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្ហូត ជាលើកដំបូង នៅ "ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨" គឺប៉ុន្មានខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3580] និង

- ឆឹន ឈួយ ជាសមាជិកកងចល័ត ធ្វើការនៅទំនប់កង្ហូត បានបីខែនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រួចទៅធ្វើការនៅឃុំកន្ទឺ រហូតដល់ចប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[3581]។ គាត់មិនច្បាស់ថា គាត់ធ្វើការនៅតំបន់ណាទេ គ្រាន់តែចាំថានៅភូមិភាគពាយ័ព្យ[3582]។ គាត់បាននិយាយថា "តា ទិត្យ" បានមកដល់កន្លែងគាត់ "នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលកាលនោះ គឺជារដូវរងា គឺអំឡុងខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨"[3583]។

1650. ស.ព.អ ខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងអំពីការចូលរួមរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅទំនប់កង្ហូត ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ នោះទេ។

លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "ពិនិត្យ" ទំនប់កង្ហូត "ច្រើនដងរាប់មិនអស់" ទេ

1651. ស.ព.អ អះអាងថាលោក យឹម ទិត្យ "បានពិនិត្យ" ទំនប់កង្ហូត "ច្រើនដងរាប់មិនអស់នោះទេ ពេលខ្លះ មកជាមួយ តាម៉ុក តាប៉ែត និងតាវ៉ាញ"។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់៖

[3578] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤២ KH 01032223។

[3579] ឯកសារ D219/46 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សោម វណ្ណា ឆ.៤៥ KH 01032224។

[3580] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៦៨ KH 01046466 ឆ.៨៥, KH 01046468។

[3581] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៤-ឆ.៦ KH 01149398 ឆ.១០ KH 01149399 ឆ.៥១ KH 01149406-01149407។

[3582] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.៣ KH 01149398។

[3583] ឯកសារ D219/515 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឆឹន ឈួយ ឆ.២៧ KH 01149402។ *សូមមើលផងដែរ* ខាងលើ។

- ឈឿង ប៊ាន មានអាយុ ១៥ ឆ្នាំពេលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច នៅឆ្នាំ១៩៧៥[3584]។ គាត់ធ្វើការនៅកងចល័ត[3585]។ ភស្តុតាងរបស់គាត់អំពីការលេចមុខដំបូងរបស់ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួត មានភាពចម្រូងចម្រាស និងច្របូកច្របល់ គឺដូចជាពីខែកក្កដា ឬខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ ពេល "តា ទិត្យ" ជំនួស តាប៉ែត[3586] ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ពេល "តា ទិត្យ" ជំនួស តាវ៉ាញ និងមកមើលទំនប់កង្កួត[3587] និងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨[3588]។

- តុប សឹង បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួត ជាលើកដំបូង នៅ "ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨" គឺប៉ុន្មានខែ មុនពេលវៀតណាមចូល[3589]។

- ហាម សោម ជាកម្មករនៅទំនប់កង្កួត[3590] បានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨[3591] ក្នុងកិច្ចប្រជុំថ្នាក់ស្រុក ពីរដង នៅស្រុកសង្កែ ដែល "តា ទិត្យ" មានវត្តមាន ឬធ្វើជាអធិបតី ហើយនៅពេលនោះ គេនិយាយតែអំពីរឿងបង្កបង្កើនផលប៉ុណ្ណោះ[3592]។ គាត់មិនបានឃើញ "តា ទិត្យ" នៅទំនប់កង្កួតទេ។

- ញ៉ែម ប៊ាន មានអាយុ ១៣ ឬ ១៤ ឆ្នាំនៅឆ្នាំ១៩៧៥[3593] ត្រូវគេបញ្ជូនពីភូមិភាគនិរតី ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងធ្វើការនៅទំនប់កង្កួត ជាសមាជិកកងចល័ត

[3584] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន KH 01110173។

[3585] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ស/ឆ.១ KH 01110173-01110174 ឆ.៦-ឆ.៧ KH 01110174-01110175។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១ KH 01122395។

[3586] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៤០-ឆ.៤១ KH 01110179។

[3587] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៤-ឆ.១៧ KH 01110175-01110176។

[3588] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៣៦ KH 01110178។ ឯកសារ D219/430 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១២៨ KH 01122420។

[3589] ឯកសារ D219/117 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ តុប សឹង ឆ.៦៨ KH 01046466 ឆ.៨៥ KH 01046468។

[3590] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.៥-ឆ.៧ KH 00967983-00967984។

[3591] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.១៥-ឆ.១៦ KH 00967984។

[3592] ឯកសារ D118/149 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាម សោម ឆ.១៧-ឆ.២៧ KH 00967984-00967985 ឆ.៦២ KH 00967989។

[3593] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥ ឆ.៧ KH 01394972។

កុមារ[3594]។ គាត់មិនដឹងថា អ្នកណាចាត់តាំងគាត់ឱ្យទៅធ្វើការនៅទំនប់កង្អូតទេ[3595] ហើយគាត់មិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ "តា ទិត្យ" ទេ នៅសម័យនោះ[3596]។ គាត់មិនធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយ "តា ទិត្យ" ទេ គឺបានចូលរួមប្រជុំតែជាមួយមេក្រុមកុមារប៉ុណ្ណោះ[3597]។ គាត់និយាយថា ទំនប់កង្អូតស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលពាយ័ព្យ[3598]។ គាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" យូរៗម្តង មកមើលក្រុមកុមារ ២០ នាក់ របស់ ញ៉ែម ប៊ាន[3599] និង

- ណាំ ភន ជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនធ្លាប់ឃើញ ឬស្គាល់លោក យឹម ទិត្យ ទេ គឺគាត់ច្រឡំថា "តា ទិត្យ" និង តាប៉ែត ជាមនុស្សតែម្នាក់។ គាត់បាននិយាយថា "គាត់បានឃើញ តា ទិត្យ ដែលគេហៅថា តាប៉ែត"[3600] ហើយ "តា ទិត្យ មើលទៅមានមាឌធំក្រអាញ និងមានសក់រួញ"[3601]។

1652. ស.ព.អ ខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានពិនិត្យ" ទំនប់កង្អូត នៅពេលណាមួយនោះទេ។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនទទួលបានជំនួយពីអ្នកគ្រប់គ្រងទំនប់កង្អូតនោះទេ**

1653. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលបានជំនួយពីអ្នកគ្រប់គ្រងទំនប់កង្អូត និងប្រធានវរសេនាធំកងចល័តនានា" ហើយ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន, តុប សឹង និង សុខ ជាតិ[3602]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺជាការបង្ហាញខុស។ ពុំមានភស្តុតាងដកស្រង់ណាមួយបង្ហាញអំពីទំនាក់ទំនងរវាង "អ្នកគ្រប់គ្រង

[3594] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៥-ឆ.៩ KH 01394972។

[3595] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១៣ KH 01394972 ឆ.៨៨-ឆ.៨៩ KH 01394980។

[3596] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៨៤-ឆ.៨៩ KH 01394980-01394981។

[3597] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.៦៩ KH 01394978។

[3598] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.២១ KH 01394973។

[3599] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ប៊ាន ឆ.១៤-ឆ.១៨ KH 01394972-01394973។

[3600] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.៤៥ KH 01088841។

[3601] ឯកសារ D219/268 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ណាំ ភន ឆ.៤៧ KH 01088841។

[3602] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៤ ជើងទំព័រ ១៥៩៥។

ទំនប់កង្គត និងប្រធានវរសេនាធំកងចល័តនានា" ជាមួយលោក យឹម ទិត្យ នោះទេ កុំថាឡើយ និយាយដល់"ជំនួយ" ដល់លោក យឹម ទិត្យ។

1654. ស.ព.អ អះអាងថា "ជាពិសេស លោក យឹម ទិត្យ បានចាត់ តាសាម៉ន ឲ្យទទួលបន្ទុកសេដ្ឋកិច្ច ផ្គត់ផ្គង់ស្បៀង សមាជិកឈ្លប និងយោធានៅទំនប់នេះ"។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន និង ញ៉ែម ហ៊ាន[3603]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺជាការបង្ហាញខុស។ ពុំមានភស្តុតាងដកស្រង់ណាមួយបង្ហាញថាលោក យឹម ទិត្យ "បានចាត់ តាសាម៉ន ឲ្យទទួលបន្ទុកសេដ្ឋកិច្ច ផ្គត់ផ្គង់ស្បៀង សមាជិកឈ្លប និងយោធានៅទំនប់នេះ"ទេ។ ដូចគ្នានេះដែរ ស.ព.អ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងថា តាសាម៉ន ដែលជា "អ្នកគ្រប់គ្រងកងចល័តដាច់ខាត" បានរត់ចូលព្រៃ ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់[3604]។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "ដាក់ផែនការការងារ" ដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់ទេ**

1655. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានដាក់ចេញផែនការការងារទៅកាន់ថ្នាក់ក្រោមរបស់គាត់" ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន និង ឡូម លិន[3605]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺជាការបង្ហាញខុស។ ផ្នែកនៃភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ គឺការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់។ គាត់បាននិយាយថា នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលនោះ គាត់មិនដឹងថា "គេបានប្រកាសអំពីតំណែង តួនាទីរបស់ តា ទិត្យ ហើយឬនៅទេ" "តាយ៉ុន ក៏បានទៅចូលរួមប្រជុំជាមួយ តា ទិត្យ និង តាប៉ែត នៅឯកន្លែងរបស់ពួកគាត់ទាំងពីរនាក់នេះ ឯទួលអណ្តែត ដើម្បីទទួលផែនការពីពួកគាត់"។ គាត់មិនមានវត្តមានក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះនោះទេ[3606]។ ភស្តុតាងដកស្រង់របស់ ឡូម លិន មិនបាននិយាយអំពីផែនការការងារនោះទេ។ ភស្តុតាងនោះបាននិយាយថា ឡូម លិន បានឃើញ "តា ទិត្យ" ម្តង "ពេលជិតរំដោះ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩"[3607]។

[3603] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៤ ជើងទំព័រ ១៥៩៦។

[3604] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.២០ (ភាសាខ្មែរ) 01155823។

[3605] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៤ ជើងទំព័រ ១៥៩៧។

[3606] ឯកសារ D219/465 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.៤០ (ភាសាខ្មែរ) 01132083។

[3607] ឯកសារ D219/943 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឡូម លិន ឆ.១៤ (ភាសាខ្មែរ) 01415374។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនមែន "ជាអ្នកគ្រប់គ្រងខាងទ័ព" ទេ**

1656. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ជាអ្នកគ្រប់គ្រងខាងទ័ព និងត្រូវបានគេដឹងថាជាមេទ័ពខ្លាំងម្នាក់" រួចដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សី សឿន ម៉ត តែមួយគត់[3608]។ ដូចបានអះអាងក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ សក្ខីកម្មរបស់ សឿន ម៉ត់ អំពីលោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ[3609] ហើយការវិភាគលើចម្លើយជូន ស.ច.ស.អ នឹងមិនត្រូវលើកឡើងម្តងទៀតទេ នៅទីនេះ លើកលែងតែការកត់សម្គាល់ថា លើកដំបូងដែលគាត់បានឃើញ "តា ទិត្យ" ច្បាស់ គឺក្នុងកិច្ចប្រជុំ នៅវត្តបាណន់ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩[3610]។

1657. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "មកទស្សនាផ្ទះសសរ ៤០ ជាទីដែលយោធាប្រចាំការ"។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ លើកឡើងដោយខុសឆ្គង និងបង្ហាញខុសនូវភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ហ៊ាន[3611]។ ភស្តុតាងរបស់ ញ៉ែម ហ៊ាន គឺថា "យូរៗម្តង" លោក យឹម ទិត្យ មកមើលក្រុមកុមារ ២០ នាក់ របស់ ញ៉ែម ហ៊ាង[3612] គឺមិនមែនមកមើលយោធា នៅ "ផ្ទះសសរ ៤០" ទេ។ ដូចគ្នានេះផងដែរ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ាន ដែលខ្លួនបានដកស្រង់យ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ[3613]។ គាត់ធ្វើការនៅ "ផ្ទះសសរ ៤០" រហូតដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨[3614] ហើយគាត់ពុំដែលឃើញ "តា ទិត្យ" នៅ "ផ្ទះសសរ ៤០ ទេ"[3615]។

[3608] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៥ ជើងទំព័រ ១៥៩៨។

[3609] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៣៩-១៤៥៤។

[3610] ឯកសារ D219/538 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សឿន ម៉ត ឆ.៥០ (ភាសាខ្មែរ) 01155828 ឆ.៧២ (ភាសាខ្មែរ) 001155831-01155832 ឆ.៧៩-ឆ.៨៣ (ភាសាខ្មែរ) 01155833 ឆ.៩៣ (ភាសាខ្មែរ) 01155835។

[3611] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៥ ជើងទំព័រ ១៦០១។

[3612] ឯកសារ D219/928 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ញ៉ែម ហ៊ាន ឆ.១៤-ឆ.១៨ (ភាសាខ្មែរ) 01394972-01394973។

[3613] សរុប ១០៤ ផង។

[3614] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១៤៤ (ភាសាខ្មែរ) 01110198-01110199។

[3615] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ាន ឆ.១២ (ភាសាខ្មែរ) 01110175។

- **លោក យឹម ទិត្យ មិនបាន "កំណត់ថាតើកម្មាភិបាលណាត្រូវដំឡើងតួនាទី ឬទម្លាក់តំណែង" ទេ**

1658. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានកំណត់ថា តើកម្មាភិបាលណាត្រូវដំឡើងតួនាទី ឬទម្លាក់តំណែង" នៅទំនប់កង្ហត ហើដើម្បីការគាំទ្រ ស.ព.អ លើកឡើងដដែលនូវភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ិន អំពី តាសាម៉ន "ដែល តា ទិត្យ ទុកឲ្យរស់"[3616]។ ភស្តុតាងរបស់ ឈឿង ប៊ិន ត្រូវបានពិភាក្សាពីមុនយ៉ាងច្រើន នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3617]។ គួរបញ្ជាក់ឡើងវិញថា ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើចម្លើយ ឆ.៣១ និង ឆ.៣៥ ដោយមិនអើពើនឹង ឆ.៣២ ដែលសាក្សីបានពន្យល់ថា គាត់បានឮព័ត៌មាននេះពី តាយ៉ុន ដែល "បានខ្សឹបប្រាប់ខ្ញុំអំពីរឿងអស់ទាំងនេះ"[3618]។

1659. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានចេញបញ្ជា និងបានទទួលរបាយការណ៍ពីមន្ត្រីទាំងឡាយ នៅទីតាំងពលកម្មនេះ" និងបានដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ តុប សឹង, សុខ ជាតិ និង ឈឿង ប៊ិន[3619]។ ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ គឺជាការបង្ហាញខុស។

1660. ពុំមានភស្តុតាងដកស្រង់ណាមួយបញ្ជាក់ថា លោក យឹម ទិត្យ "បានចេញបញ្ជា និងបានទទួលរបាយការណ៍ពីមន្ត្រីទាំងឡាយ នៅទីតាំងពលកម្មនេះ" នោះទេ។

- **សេចក្តីសន្និដ្ឋាន**

1661. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬ អនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះនៅការដ្ឋានទំនប់កង្ហតបានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីនៅការដ្ឋានទំនប់កង្ហត ទាក់ទងនឹងការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឲ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងការដាក់គុក និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង/ការធ្វើការក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា លោក

[3616] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៥៥។

[3617] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៨៨-១២៩៦, ១៤១០-១៤១៧, ១៤៦១-១៤៦៣ និង ១៦១៥-១៦១៦។

[3618] ឯកសារ D219/368 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ឈឿង ប៊ិន ឆ.៣១ និង ឆ.៣៥ ឆ.៣២ (ភាសាខ្មែរ) 01110177-01110178។

[3619] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៦៥ ជើងទំព័រ ១៦០៨។

យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅទំនប់កង្ហត ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3620] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3621] នោះទេ។

1662. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកការដ្ឋានទំនប់កង្ហត ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្ហត[3622]។

(៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុលទេ

1663. ស.ព.អ អះអាងថា "រោងចក្រស្ករសនេះ គឺជាផាសុបករណ៍កម្រិតភូមិភាគមួយ ស្ថិតនៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់ តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ តាមសមត្ថកិច្ចរបស់ពួកគេរៀងៗខ្លួន ក្នុងឋានៈជាលេខា និងអនុលេខានៃភូមិភាគពាយ័ព្យ"[3623]។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមនីតិន័យ ឬព្រឹត្តន័យទេ[3624]។

1664. ស.ព.អ អះអាងថា "នៅដើមឆ្នាំរហូតដល់ដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ យឹម ទិត្យ និង តាម៉ុក បាននិយាយនៅក្នុងអង្គប្រជុំនានានៅទីរួមខេត្តបាត់ដំបង ប្រាប់កម្មករ និងបុគ្គលិករោងចក្រនេះ អំពីស្ថានការណ៍សន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់" ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ បានដកស្រង់តែសាក្សី លឹម ទីម ម្នាក់គត់[3625]។ ស.ព.អ ក៏បានបន្ថែមនៅក្នុងកថាខណ្ឌដដែលនេះនូវភស្តុតាងរបស់ លឹម ទីម អំពីកិច្ចប្រជុំដដែល ប៉ុន្តែ បង្ហាញទិដ្ឋភាពខុសថា លឹម ទីម កំពុងនិយាយអំពីកិច្ចប្រជុំ

[3620] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤០៨-៤១០។

[3621] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3622] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១១ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១០៖ ទំនប់ការដ្ឋានកង្ហត។

[3623] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨៣។

[3624] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៨-១២៣៦។

[3625] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាតររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨៣ ជើងទំព័រ ១៧០៣។

ផ្សេងគ្នា[3626]។ ដូចគ្នានេះដែរ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ ទឹម លឹម និងបង្ហាញវាដោយខុសឆ្គង។

1665. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ[3627] លឹម ទឹម អាចត្រឹមតែចាំបានថា បុរសម្នាក់ហៅ "តា ទិត" ត្រូវគេណែនាំឱ្យស្គាល់នៅសន្និបាត[3628] ហើយគាត់បានឃើញតែម្តងគត់[3629]។ គាត់មិនអាចចាំបានថា អ្នកណាខ្លះទៀតមានវត្តមាននៅសន្និបាត ឬសន្និបាតត្រូវបានធ្វើឡើង នៅពេលណានោះទេ[3630]។ បើពិនិត្យមើលបរិបទ ភស្តុតាងនេះបង្ហាញថា សន្និបាតបានធ្វើឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពេលកងទ័ពវៀតណាមបានមកក្នុងទឹកដីកម្ពុជារួចទៅហើយ ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨[3631]។ គាត់ក៏បាននិយាយផងដែរថា "តា ទិត" មិនដែលមករោងចក្រស្ករកំពង់គុលទេ[3632]។

1666. ស.ព.អ ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយផ្សេងទៀត "សាក្សីម្នាក់បានឮ តាម៉ុក ពិភាក្សាជាមួយកម្មកររោងចក្រអំពីអំពើក្បត់របស់ពួកកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ" ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់ ប្រាក់ សឿន[3633] ប៉ុន្តែ ធ្វើមិនដឹងមិនឮភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធរបស់សាក្សីដដែលនេះ ជាកម្មករនៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុល តាំងពីដើមឆ្នាំ

[3626] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨៣ ជើងទំព័រ ១៧០៥។

[3627] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* ។

[3628] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៣៧ (ភាសាខ្មែរ) 01196459។

[3629] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.២៣ (ភាសាខ្មែរ) 00951929។ ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៥១ ឆ.៥៥ (ភាសាខ្មែរ) 01196461-01196462។

[3630] ឯកសារ D219/649 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.៤០ (ភាសាខ្មែរ) 01196460។

[3631] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៤៩-១១៥៣។

[3632] ឯកសារ D118/108 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ឆ.១៦ (ភាសាខ្មែរ) 00951928។

[3633] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨៣ ជើងទំព័រ ១៧០៤។

១៩៧៨[3634] ថា គាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" នៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុលទេ ហើយក៏មិនបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំធំនៅបាត់ដំបង ដែល តាម៉ុក ថ្លែងសុន្ទរកថានោះដែរ[3635]។

1667. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "បានទាំកម្លាំងរបស់គាត់ដោយផ្ទាល់" មក កាន់កាប់ រោងចក្រស្ករសនេះ ហើយបានចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីឈ្មោះ យ៉ាន ធ្វើជាប្រធានរោងចក្រ ហើយដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងនេះ ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងរបស់សាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ ហួន ជឿម[3636] ដែលបានឮពីយោធាភូមិភាគអនាមិកម្នាក់ថា "តា ទិត នាំកម្លាំងរបស់គាត់ដោយផ្ទាល់មកមើលស្ថានការណ៍ នៅរោងចក្រស្ករសកំពង់គល់" ហើយលោក យឹម ទិត្យ បានចាត់តាំងនារី យ៉ាន មកពីនិរតី ឲ្យធ្វើជាប្រធានរោងចក្រ[3637]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់សាក្សីរូបនេះ។

1668. ហួន ជឿម ជាប្រធានភ័ស្តុភារ និងសេដ្ឋកិច្ច របស់យោធាភូមិភាគពាយ័ព្យ រហូតដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រួចគាត់ទៅធ្វើការនៅអង្គភាពកងនេសាទរបស់យោធាភូមិភាគនៅទន្លេសាប ក្នុងតំបន់ ៤ ហើយគាត់នៅ រហូតដល់ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ទើបគាត់រត់ទៅស្ទឹង[3638]។ ហួន ជឿម មិនដែលធ្វើការនៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុលទេ។ ស.ព.អ មិនអើពើនឹងឃ្លាដំបូងនៃចម្លើយដកស្រង់ដដែល (ឆ.១២) ដែលគាត់បាននិយាយថា គាត់មិនដែលឃើញមុខ "តា ទិត្យ" ទេ[3639] ហើយគាត់មិនដែលឮហេតុការណ៍ណាផ្សេងទៀត ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង "តា ទិត្យ" ទេ[3640]។ ភស្តុតាងរបស់ ហួន ជឿម គឺជាភស្តុតាងអនាមិកបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាមគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែម។ គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ណាស់ ហួន ជឿម បានផ្តល់ចម្លើយ ៩០ ទំព័រ ជូនមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ហើយគាត់មិនបានលើកឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ទេ ប៉ុន្តែ ៨ ឆ្នាំក្រោយមក

[3634] ឯកសារ D219/931 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ សឿន ឆ.១០-ឆ.១២ (ភាសាខ្មែរ) 01395015 ឆ.៣១-ឆ.៣៣ (ភាសាខ្មែរ) 01395018។

[3635] ឯកសារ D219/931 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ប្រាក់ សឿន ឆ.៧៤-ឆ.៧៨ (ភាសាខ្មែរ) 01395022-01395023។

[3636] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៩៨៤ ជើងទំព័រ ១៧០៦។

[3637] ឯកសារ D118/106 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ជឿម ឆ.១២ (ភាសាខ្មែរ) 00951904។

[3638] ឯកសារ D118/106 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ជឿម ឆ.២ (ភាសាខ្មែរ) 00951902។

[3639] ឯកសារ D118/106 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ជឿម ឆ.១២ (ភាសាខ្មែរ) 00951904។

[3640] ឯកសារ D118/106 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហួន ជឿម ឆ.១៩ (ភាសាខ្មែរ) 00951905។

នៅថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ បន្ទាប់ពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរទី៣របស់ ស.ព.អ ត្រូវបានចេញផ្សាយដល់សាធារណជនដោយខុសច្បាប់ គឺ ៣៥ ឆ្នាំក្រោយពីចប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ស្រាប់តែគាត់បែរជាចាំថា គាត់បានឮឈ្មោះ "តា ទិត្យ"។

1669. សក្ខីកម្មរបស់ ហួន ជឿម អំពីលោក យឹម ទិត្យ ពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1670. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុល គាត់បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីនៅរោងចក្រ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោមតាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាតនិងការសម្លាប់រង្គាលនោះទេ។ ស.ព.អ មិនបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុល ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3641] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3642] នោះទេ។

1671. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិករោងចក្រស្ករកំពង់គុល ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅរោងចក្រស្ករកំពង់គុល[3643]។

(ខ) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខបាណាន់ទេ

1672. ស.ព.អ អះអាងថា ដោយផ្អែកលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វ៉ែ រួម លោក យឹម ទិត្យ "បានទៅមើល" មន្ទីរសន្តិសុខបាណាន់ "មុនពួកនិរតីមកដល់ ប្រហែលជា ២ ខែ" ហើយ

[3641] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៨២។

[3642] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3643] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១២ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៣៖ រោងចក្រស្ករកំពង់គុល។

"កម្មាភិបាលនិរតីគ្រប់គ្រងមន្ទីរសន្តិសុខនោះ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ហ្នឹង ប្រហែលជាដើមឆ្នាំ"[3644]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ រ៉ែវ រួម។

1673. រ៉ែវ រួម មានអាយុ ១៦ ឆ្នាំនៅឆ្នាំ១៩៧៥[3645]។ គាត់ធ្វើជាសមាជិកយោធាស្រុកសង្កែ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ទើបត្រូវគេចាត់តាំងឱ្យយាមគុកវត្តក្រោម ទល់មុខវត្តបាណន់[3646]។ គាត់បាននិយាយថាគាត់នៅក្មេងពេក មិនដឹងថាជាគុកទេ ហើយគាត់យាមគុកជាមួយក្មេងៗប្អូនប្រាំនាក់ទៀត[3647]។ គាត់បាននិយាយថា ពេលកម្មាភិបាលនិរតីមកដល់គុកឈប់ដំណើរការ ហើយអ្នកទោសត្រូវគេផ្ទេរទៅខ្នងគូ[3648] ជាគុកស្រុក[3649]។ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅខ្នងគូ ហើយនៅទីនោះបានមួយខែ[3650] រួចចេញមកភ្នំពេញ និងធ្វើការ "ជាមួយពួកចិន" រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩[3651]។ តបនឹងសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលសួរថា៖ "តើលោកដែលឮឈ្មោះកម្មាភិបាលម្នាក់ឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ឬ តា ទិត្យ ទេ?" គាត់បានឆ្លើយថា "តា ទិត្យ" មកពីនិរតី ប៉ុន្តែ គាត់មិនដែលឃើញទេ[3652]។

1674. ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់ រ៉ែវ រួម និងបង្ហាញខុស ដោយអះអាងថា គាត់ "បានដឹងថាតា ទិត្យ មកពីនិរតី និងគាត់ថ្នាក់ធំ ថ្នាក់ខេត្ត ថ្នាក់ភូមិភាគ គាត់ធំ"[3653]។ តាមរយៈ ចម្លើយរបស់ រ៉ែវ រួម ទៅនឹងសំណួររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ "ឮពីណាមក?" ច្បាស់ណាស់ថា គាត់មិន "ដឹង" ថា "តា ទិត្យ" មកពីណាទេ ហើយគាត់បានសន្មតអំពីតំណែងរបស់ "តា ទិត្យ"។ ចម្លើយរបស់គាត់បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់៖

[3644] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៧។

[3645] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម (ភាសាខ្មែរ) 01238675-01238676។

[3646] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.១ (ភាសាខ្មែរ) 01238676។

[3647] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.៨ (ភាសាខ្មែរ) 01238677។

[3648] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.១៥-ឆ.១៧ (ភាសាខ្មែរ) 01238679។

[3649] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.២៨ (ភាសាខ្មែរ) 01238682។

[3650] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.១៨ (ភាសាខ្មែរ) 01238679 ឆ.២៦ (ភាសាខ្មែរ) 01238682។

[3651] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.៤១ (ភាសាខ្មែរ) 01238685។

[3652] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ រ៉ែវ រួម ឆ.៤៥ (ភាសាខ្មែរ) 01238685-01238686។

[3653] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៧។

សៈ ឮពីណាមក?

ឆ.៤៧៖ អង្គាល់នោះ ខ្ញុំឃើញដែរ គេបើកឡានទៅបាណាន់ កន្លែងគុកហ្នឹង ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនចាប់អារម្មណ៍ ឃើញឡើងទៅលើមួយភ្លែតបាត់ទៅ។ កាលនោះ ខ្ញុំស្គាល់ ព្រោះមេគាត់ប្រាប់ថា គណៈតំបន់ថ្មី។ ពេលនោះ គេចាប់ទៅអស់ហើយ ពីដើមមេភូមិភាគឈ្មោះ រស់ ញឹម ប៉ុន្តែ ពេលពួកនិរតីមក គេចាប់យកទៅទាំងអស់។ រស់ ញឹម ជាគណៈភូមិភាគ[3654]។

1675. ដោយហេតុថា តាញឹម ត្រូវគេចាប់ខ្លួន នៅក្នុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ ចម្លើយរបស់ វ៉ែរ រួម ថាបានឃើញ "មួយភ្លែត" ដែលគាត់គិតថាជា "តា ទិត្យ" ចោទជាបញ្ហា ជាពិសេស ដោយសារតែគាត់បាននិយាយពីដំបូងថា គាត់មិនដែលឃើញ "តា ទិត្យ" ទេ[3655]។

1676. សក្ខីកម្មរបស់ វ៉ែរ រួម ជាពាក្យចចាមអារ៉ាមមិនអាចយកជាការបាន និងពុំមានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។

1677. ស.ព.អ កំពុងព្យាយាមបង្ហាញភស្តុតាងនេះរបស់ វ៉ែរ រួម ដើម្បីគាំទ្រដល់ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ អំពីវត្តមានរបស់លោក យឹម ទិត្យ នៅស្រុកគាស់ក្រឡ និងទំបន់កង្អត[3656]។ ភស្តុតាងរបស់ សៅ ជាប់ និងសាក្សីផ្សេងទៀត ដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៤៩៨ ដល់កថាខណ្ឌ ៤៩៩ នៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ត្រូវបានវិភាគយ៉ាងពិស្តារ ក្នុងចម្លើយតបនេះ[3657] ហើយការវិភាគនេះនឹងមិនត្រូវលើកឡើងម្តងទៀតនៅទីនេះទេ។

1678. លក្ខណៈមិនអាចជឿទុកចិត្តបាននៃចម្លើយក្រៅតុលាការ អាត្មានិយម គ្មានប្រភពគាំទ្រ របស់ តាប៉ែត ដែលបានទទួលមរណភាពទៅហើយនោះ ជូន Stephen Heder នៅឆ្នាំ១៩៩០ ហើយដែល ស.ព.អ កំពុងប្រើប្រាស់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ

[3654] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែរ រួម ឆ.៤៧ (ភាសាខ្មែរ) 01238686។

[3655] ឯកសារ D219/751 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ វ៉ែរ រួម ឆ.៤៥ (ភាសាខ្មែរ) 01238685-01238686។

[3656] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៨។

[3657] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៧-១៣១០។

"ប្រើអំណាចលើអ្នកទោស"[3658] ត្រូវបានវិភាគយ៉ាងពិស្តារ ក្នុងការឆ្លើយតបនេះ[3659] ហើយការវិភាគនេះនឹងមិនត្រូវលើកឡើងម្តងទៀតនៅទីនេះទេ។

1679. គួរកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាដឹងថាភស្តុតាងរបស់សាក្សី ឌុស ឌឿន ពាក់ព័ន្ធនឹងមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ "តា ទិត្យ" ជាកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ទទួលបន្ទុកឃុំកន្ទី ១ ស្រុកបាណន់[3660] ក៏ដោយ ក៏ ស.ព.អ នៅតែប្រើសាក្សីនេះ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួនថា លោក យឹម ទិត្យ "បានធ្វើការប្រជុំនៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខនេះ និងបានប្រើអំណាចរបស់គាត់លើសិទ្ធិសេរីភាពរបស់អ្នកទោសនៅទីតាំងនេះ នៅមុន និងក្រោយពេលរូបគាត់ទទួលបានការតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ១ ជាផ្លូវការ"[3661]។

1680. ស.ព.អ ដកស្រង់ភស្តុតាងដែលមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ដដែលៗ នៅកថាខណ្ឌ ៥00 ដល់កថាខណ្ឌ ៥0២ និងកថាខណ្ឌ ៥0៤។ មេធាវីការពារក្តីនឹងមិនលើកឡើងម្តងទៀតនូវការវិភាគភស្តុតាងនេះនៅទីនេះទេ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1681. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីគុក ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង ក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3662] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3663] នោះទេ។

[3658] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៩។

[3659] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៨-១២៥២។

[3660] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៩ ជើងទំព័រ ១៧៤៦។

[3661] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៩។

[3662] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៥-៤៩៦។

1682. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់[3664]។

(៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូទេ

1683. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "មានសិទ្ធិអំណាចលើមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ" ដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយតំបន់ ១[3665]។

1684. ដូចបានលើកឡើងពីមុន ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យឡើយ[3666]។

1685. ទឡ្ហីករណ៍ ដែល ស.ព.អ កំពុងបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែកនេះនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ[3667] គឺស្រដៀងគ្នានឹងទឡ្ហីករណ៍ដែលខ្លួនបានបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែកនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ស្ដីពីមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់[3668]។ ភស្តុតាងដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួន គឺដូចគ្នាស្ទើរតែទាំងស្រុងនឹងភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែកនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ ស.ព.អ ស្ដីពីមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់។ ភស្តុតាងទាំងអស់នេះត្រូវបានវិភាគយ៉ាងពិស្ដារពីមុន នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ[3669] ហើយការវិភាគនេះនឹងមិនត្រូវលើកឡើងម្ដងទៀតនៅទីនេះទេ។

[3663] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3664] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១១-១២ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១១៖ មន្ទីរសន្តិសុខបាណន់។

[3665] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥២១។

[3666] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១២៣៧-១៣១០។

[3667] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥២១-៥២២។

[3668] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ*, ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩៧-៥០២ និង ៥០៤។

[3669] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៦៧២-១៦៨២។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

1686. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ គាត់បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីគុក ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង ក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកលេង ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3670] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3671] នោះទេ។

1687. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ[3672]។

(៨) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ ទេ

1688. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "តាមរយៈតួនាទីដឹកនាំរបស់គាត់ នៅតំបន់ ៣ និងថ្នាក់ភូមិភាគ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះវត្តគិរីរម្យ" គាត់ "បានរស់នៅក្នុងផ្ទះមួយនៅក្បែរវត្តគិរីរម្យ ហើយជាញឹកញាប់ ត្រូវបានគេឃើញនៅក្នុងតំបន់នោះ"[3673]។

1689. ដូចបានអះអាងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់សន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ឬអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3674]។

[3670] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥១៩។

[3671] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3672] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១២ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១២៖ មន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ។

[3673] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៣៩។

1690. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបាន "គេឃើញជារៀងរាល់ថ្ងៃ នៅការដ្ឋានភូមិគោកអំពិល នៅភ្នំសំពៅ និងបានរស់នៅក្នុងកន្លែងដែលពីមុនជាផ្ទះរបស់ តាវ៉ាក់" ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ ជុច ពន្លក[3675]។ ស.ព.អ ដកស្រង់យកតែចំណុចល្អចេញពីភស្តុតាងរបស់សាក្សីនេះ និងលើកឡើងដោយខុសឆ្គង។

1691. ស.ព.អ ដកស្រង់ផ្នែកខ្លះនៃចម្លើយ ៣ ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមួយរបស់ ជុច ពន្លក (ក្នុងចំណោមកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ៣ ជាមួយ ស.ច.ស.អ[3676]) និងមិនអើពើនឹងភស្តុតាងទាំងមូលរបស់គាត់។ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី១ ជាមួយ ស.ច.ស.អ ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ជុច ពន្លក មិនបានលើកឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ឬ "តា ទិត្យ" ទេ[3677]។ ក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើកទី២ ជាមួយ ស.ច.ស.អ នៅថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ គាត់បាននិយាយថា តា ទិត្យ "បានធ្វើការដូចគេឯងដែរ គឺគាត់ទៅធ្វើស្រែ ដកស្ទូង និងធ្វើការជាមួយប្រជាជនសាមញ្ញ"[3678]។ តបនឹងសំណួររបស់ ស.ច.ស.អ៖ "តើ តា ទិត្យ មានបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មអ្វីខ្លះទេនៅទីនេះទេ?" សាក្សីឆ្លើយថា "បើតាមខ្ញុំដឹង គាត់មិនដែលបានធ្វើអ្វីអាក្រក់នោះទេ"[3679]។ ជុច ពន្លក ក៏បាននិយាយផងដែរថា គាត់គិតថា តា ទិត្យ "មិនមែនជាមេដឹកនាំអ្វីទេ ប៉ុន្តែ គាត់គ្រាន់តែជាមនុស្សដែលគេស្គាល់នៅទីនេះ"[3680]។

1692. ស.ព.អ ដកស្រង់ផ្នែកខ្លះនៃចម្លើយ ៣ (ឆ.៣៤ ឆ.៣៦ និង ឆ.៤២) ចេញពីកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយលើទី៣ របស់ ជុច ពន្លក ដោយមិនអើពើនឹងចម្លើយ ឆ.៣៧-ឆ.៤១ ដែលសាក្សីបានពន្យល់ថា តា ទិត្យ "និងប្រពន្ធគាត់ ទៅធ្វើស្រែជាមួយគ្រួសារកម្មករតម្បាញ ដែលមានទីតាំងនៅជុំវិញការដ្ឋានរដ្ឋ នៅភូមិគោកអំពិល ឃុំភ្នំសំពៅ។ កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហម គេហៅថាស្រុកភ្នំសំពៅ មិនមែនស្រុកបាត់ដំបងទេ"។ គាត់បានជួប "តា ទិត្យ" នៅកន្លែងធ្វើស្រែ គាត់មិនដែល

[3674] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៨-១២៣៦ និង ១៣២០-១៣៥៨។

[3675] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៤៤។

[3676] ឯកសារ D6.1.155 ឯកសារ D22 និង ឯកសារ D118/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក។

[3677] ឯកសារ D6.1.155 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក។

[3678] ឯកសារ D22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក (ភាសាខ្មែរ) 00699635។

[3679] ឯកសារ D22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក (ភាសាខ្មែរ) 00699635។

[3680] ឯកសារ D22 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុច ពន្លក (ភាសាខ្មែរ) 00699635។

ឃើញ "តា ទិត្យ" ធ្វើអ្វីផ្សេងក្រៅពីធ្វើស្រែទេ ហើយ "តា ទិត្យ" ជិះឡាន "តែមិនមែនឡានហ្សីបដូច តានាំទេ "គឺឡានសម្រាប់ដឹកកម្មករ"[3681]។ តានាំ ជាគណៈស្រុក[3682]។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1693. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីគុក ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ លើកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង ក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3683] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3684] នោះទេ។

1694. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់បុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ[3685]។

(៩) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំវាំងកេសី ទេ

1695. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំវាំងកេសី តំបន់ ៤ ក្នុងឋានៈជា "ថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់" សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3686]។

[3681] ឯកសារ D118/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុំ ពន្លក ឆ.៣៧-ឆ.៤១ (ភាសាខ្មែរ) 00934379។

[3682] ឯកសារ D118/76 កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជុំ ពន្លក ឆ.១៣ (ភាសាខ្មែរ) 00934376។

[3683] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៤១-៥៤៣។

[3684] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3685] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៤ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២២៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីរម្យ។

[3686] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៥៧។

1696. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3687] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3688]។

1697. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬ អនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅឃុំវាំងកេសី បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីឃុំ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការរៀបការដោយបង្ខំ)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថាលោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅឃុំវាំងកេសី ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧[3689] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3690] នោះទេ។

1698. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីឃុំវាំងកេសី ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅឃុំវាំងកេសី[3691]។

(១០) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំកំពង់ព្រៀងទេ

1699. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅឃុំកំពង់ព្រៀង តំបន់ ៤ ក្នុងឋានៈជា "ថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលបានជួយជំរុញដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3692]។

[3687] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៦០-១៣៧៩ និង ១១២៨-១២៣៦។

[3688] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*, កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3689] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៥៩។

[3690] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3691] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៨៖ ឃុំវាំងកេសី។

[3692] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៧១។

01613199

1700. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3693] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3694]។

1701. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅឃុំកំពង់ព្រៀង បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីឃុំ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង/ការធ្វើការក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌) ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំងក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌ និងការរៀបការដោយបង្ខំ)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅឃុំកំពង់ព្រៀង ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧[3695] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3696] នោះទេ។

1702. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីឃុំកំពង់ព្រៀង ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅឃុំកំពង់ព្រៀង[3697]។

(១១) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេចទេ

1703. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច ស្ថិតនៅតំបន់ ៤ ក្នុងឋានៈជា "ថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលបានជួយជំរុញដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3698]។

3693 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៦០-១៣៧៩ និង ១១២៨-១២៣៦។

3694 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

3695 *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៧៣។

3696 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៥៦។

3697 *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៧៖ ឃុំកំពង់ព្រៀង។

1704. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3699] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3700]។

1705. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច គាត់បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3701] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3702] នោះទេ។

1706. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច[3703]។

(១២) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំវិវាល ទេ

1707. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹមទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំវិវាល ស្ថិតនៅតំបន់ ២ ក្នុងឋានៈជា "ថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់" នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3704]។

[3698] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៩៩។

[3699] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៦០-១៣៧៩ និង ១១២៨-១២៣៦។

[3700] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3701] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៩៩។

[3702] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

[3703] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៦ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២៦៖ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច។

[3704] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦១៥។

1708. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ២ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3705] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3706]។

1709. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តភ្នំមិរាល បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំងក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំមិរាល ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3707] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3708] នោះទេ។

1710. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំមិរាល ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំមិរាល[3709]។

(១៣) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំទេ

1711. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹមទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ ស្ថិតនៅតំបន់ ២ ក្នុងឋានៈជាថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3710]។

[3705] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣១១-១៣១៩ និង ១១២៨-១២៣០។

[3706] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3707] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦១៥។

[3708] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤០។

[3709] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៣ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៧៖ មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំមិរាល។

[3710] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៣០។

1712. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ២ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3711] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3712]។

1713. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬ អនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់គុក ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត ការដាក់គុក និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំងក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬ ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3713] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3714] នោះទេ។

1714. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីនៃមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និង ប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ[3715]។

(១៤) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និង ព្រៃក្របៅទេ

1715. ស.ព.អ អះអាងថាលោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវនិងព្រៃក្របៅ ស្ថិតនៅតំបន់ ២ ក្នុងឋានៈជាថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[3716]។

[3711] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣១១-១៣១៩ និង ១១២៨-១២៣០។

[3712] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១៧៥-១៣៧៩។

[3713] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៣៨។

[3714] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤០។

[3715] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៣ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៨៖ មន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រុំ។

[3716] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៣៦។

1716. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ២ អនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ[3717] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3718]។

1717. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ គាត់បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ ចំពោះកម្មាភិបាលនិរតី និងកម្មាភិបាលបស្ចិម ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងព្រៃក្របៅ គាត់បានចេញបញ្ជាដល់កម្មាភិបាលនិរតី និងកម្មាភិបាលបស្ចិម ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងបានចេញបញ្ជាដល់កម្មាភិបាលនិរតី និងកម្មាភិបាលបស្ចិម ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើខ្មែរក្រោម តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃក្របៅ។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពជាមួយកម្មាភិបាលនិរតី និងកម្មាភិបាល បស្ចិម ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងព្រៃក្របៅ ក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធ[3719] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3720] នោះទេ។

1718. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់កម្មាភិបាលនិរតី និងកម្មាភិបាលបស្ចិម ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងព្រៃក្របៅ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងព្រៃក្របៅ[3721]។

[3717] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣១១-១៣១៩ និង ១១២៨-១២៣៦។

[3718] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3719] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៦០។

[3720] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៥៦។

[3721] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៣-១៤ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី១៩៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទួលសេះញ៉ូវ និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២០៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សព្រៃក្របី។

(១៥) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តចន្ទរង្សី ទេ

1719. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ទទួលខុសត្រូវ និងមានអំណាចលើព្រឹត្តិការណ៍ទាំងអស់" ដែលបានកើតឡើងនៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តចន្ទរង្សីដែលស្ថិតក្រោមឱវាទរបស់ស្រុកបាកាន[3722] "ក្នុងឋានៈជាអនុលេខា និងជាអ្នកដឹកនាំ តាមព្រឹត្តន័យ ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាសមាជិកដឹកនាំនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[3723]។

1720. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ២ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ មេដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមព្រឹត្តន័យ អនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យ[3724] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនោះឡើយ[3725]។

1721. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅស្រុកបាកាន បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីស្រុកបាកាន ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើអ្នកជម្លៀសមកពីបូព៌ា តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល ដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅវត្តចន្ទរង្សី ។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាព នៅស្រុកបាកាន ឬវត្តចន្ទរង្សី មុន ក្នុងអំឡុង ឬក្រោយពេលឧក្រិដ្ឋកម្មបានកើតឡើងនៅវត្តចន្ទរង្សី [3726] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3727] នោះទេ។

1722. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកបាកាន ដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនៅវត្តចន្ទរង្សី ឬមន្ត្រីស្រុក

[3722] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦២៩។

[3723] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៨៨។

[3724] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣១១-១៣១៩ និង ១១២៨-១២៣៦។

[3725] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3726] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៦៩០។

[3727] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

បាកានផ្សេងទៀត ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តចន្ទរង្សី[3728]។

(១៦) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅគុកលេខ ៨ ទេ

1723. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅគុកលេខ ៨ ស្ថិតនៅតំបន់ ៧ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ស្រុកកណ្តៀង[3729] "ក្នុងនាមជាអនុលេខានៃភូមិភាគពាយ័ព្យពីខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងជាសមាជិកដឹកនាំនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[3730]។

1724. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ[3731] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3732]។

1725. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅស្រុកកណ្តៀង ឬគុកលេខ ៨ បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីស្រុកកណ្តៀង ឬគុកលេខ ៨ ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើអ្នកជម្លៀសមកពីបូព៌ាតាមរយៈការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់គុក ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ការឃុំឃាំង/ការធ្វើការក្នុងលក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌)។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនៅស្រុកកណ្តៀង ឬគុកលេខ ៨ ក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការ[3733] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3734] នោះទេ។

[3728] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៤ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី២១៖ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវត្តចន្ទរង្សី។

[3729] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១៨។

[3730] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១៤។

[3731] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៨-១២៣៦។

[3732] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3733] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១៦។

[3734] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

1726. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកកណ្ដៀង និង/ឬគុកលេខ ៨ ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់នៅគុកលេខ ៨[3735]។

(១៧) លោក យឹម ទិត្យ មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ជញ្ជីងទេ

1727. ស.ព.អ អះអាងថា លោក យឹម ទិត្យ "ទទួលខុសត្រូវ និងមានសិទ្ធិអំណាចលើព្រឹត្តិការណ៍នានាដែលបានកើតឡើង នៅវាលបាក់ជញ្ជីង" ស្ថិតនៅស្រុកកណ្ដៀង តំបន់ ៧ "ក្នុងឋានៈអនុលេខានៃគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាសមាជិកដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[3736]។

1728. ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយតបនេះរួចមកហើយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ[3737] ឬថ្នាក់ដឹកនាំម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម តាមនីតិន័យ ឬតាមព្រឹត្តន័យនោះឡើយ[3738]។

1729. ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនោះ នៅស្រុកកណ្ដៀង បានចេញបញ្ជាដល់មន្ត្រីស្រុកកណ្ដៀង ទាក់ទងនឹងការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើអ្នកជម្លៀសមកពីបូព៌ា តាមរយៈការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល ដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ជញ្ជីង។ ស.ព.អ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ មកមើល ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាព នៅស្រុកកណ្ដៀង មុន ក្នុងអំឡុង ឬក្រោយហេតុការណ៍នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ជញ្ជីង[3739] និងក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ[3740] នោះទេ។

[3735] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៨ កថាខណ្ឌ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣៦៖គុកលេខ៨ ។

[3736] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧៤២-៧៤៣។

[3737] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៨-១២៣៦។

[3738] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3739] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ដាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៧១៦។

[3740] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៤៣៦-៤៤៦។

1730. ដូច្នេះ វាមិនសមហេតុសមផលទេ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ មានការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់មន្ត្រីស្រុកកណ្ដៀង ថាគាត់បានរៀបចំផែនការ បញ្ជា ញុះញង់ និងប្រព្រឹត្ត ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ជញ្ជីង[3741]។

(ង) សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1731. ភស្តុតាងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលបានវិភាគខាងលើ មិនគ្រប់គ្រាន់ឱ្យគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ថា តាមរយៈតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្ត លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួម នៅទូទាំងតំបន់ទាំងប្រាំពីរនៃភូមិភាគពាយ័ព្យ។

1732. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ ជា "មេដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ" នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ បានផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ សៅ ជាប់ ដែលមិនអាចបញ្ជាក់ជាវិជ្ជមានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក យឹម ទិត្យ[3742]។ ប្រការនេះបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់អំពីភាពទន់ខ្សោយក្នុងសំណុំរឿងរបស់ ស.ព.អ ប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងភាពជាអ្នកដឹកនាំតាមព្រឹត្តន័យ ដោយផ្អែកលើសាក្សីតែម្នាក់គត់ ដែលមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន និងគ្មានការបញ្ជាក់បន្ថែម។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តំណែងផ្សេងទៀតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅកាលបរិច្ឆេទណាមួយ ដែល ស.ព.អ បានចោទប្រកាន់នោះឡើយ។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ ពុំមានភស្តុតាងផ្ទាល់អាចជឿទុកចិត្តបានពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងឋានៈទាំងនេះឡើយ[3743]។ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកតែលើបរិមាណសុទ្ធសាធនៃភស្តុតាងបានមកពីពាក្យចចាមអារ៉ាម ដោយមិនគិតពីគុណភាពនៃភស្តុតាង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ខ្លួន ទោះបីជាមានភស្តុតាងដោះបន្ទុកជាច្រើនរបស់សាក្សី ដែលធ្លាប់រស់នៅ និងធ្វើការនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ប៉ុន្តែ មិនដែលឮឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ ក៏ដោយ[3744]។

[3741] *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី១៩ កថាខណ្ឌ ៩ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទី៣៧៖ ទីតាំងសម្លាប់វាលបាក់ជញ្ជីង។

[3742] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៦-១១២៥។

[3743] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១០៧៥-១៣៧៩។

[3744] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១១២៧។

1733. ស.ព.អ លើកឡើងខុសជាប្រព័ន្ធ និងបង្ហាញដោយខុសឆ្គងនូវភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ កន្លែងណាដែលសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមិនស្របនឹងការបកស្រាយពីមុនរបស់ខ្លួន ស.ព.អ មិនអើពើនោះទេ ឬតវ៉ាឱ្យបកស្រាយភស្តុតាងឡើងវិញ តាមការចង់បានរបស់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ សាក្សី វី ផាន់ បាននិយាយថា កិច្ចប្រជុំមួយត្រូវបានធ្វើឡើង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយ ស.ព.អ បានលើកឡើងថា "មានកត្តាជាច្រើនរឹតតែទំនងទៀតថា កិច្ចប្រជុំនេះធ្វើឡើងក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧"[3745]។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ ស.ព.អ ធ្វើមិនដឹងមិនឮនឹងភាពផ្ទុយគ្នា និងមិនច្បាស់លាស់ជាច្រើន ទាក់ទងនឹងកាលបរិច្ឆេទនៃហេតុការណ៍។ នេះជាវិធីសាស្ត្រនាំឱ្យយល់ខុស និងវៀចវេរក្នុងការដោះស្រាយភាពមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី។

1734. ដូចបានលើកឡើងខាងលើ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ បានរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក រួមទាំងការចូលរួមចំណែកក្នុង "កិច្ចប្រជុំធំជាសាធារណៈ"[3746] ឬតាមរយៈការជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងការចាប់ខ្លួន ដាក់គុក ឬសម្លាប់[3747]។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឱ្យសន្និដ្ឋានថា គាត់បានរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីខ្មាំង[3748] ការរៀបការដោយបង្ខំ[3749] ឬការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ[3750]។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់សន្និដ្ឋានថា គាត់មានចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញជនជាតិវៀតណាម និងខ្មែរក្រោម[3751] ឬជាប់ពាក់ព័ន្ធ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដូច ស.ព.អ បានចោទប្រកាន់នោះឡើយ[3752]។ តាមរយៈការចោទប្រកាន់ទាំងនេះ ស.ព.អ ពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ដែលមានតម្លៃជាភស្តុតាងតិចតួច និងជារឿយៗ គ្មានអ្វីក្រៅពីយោបល់របស់សាក្សីដែលផ្អែកលើព័ត៌មានមិនស្គាល់ប្រភព។

[3745] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៥៨។

[3746] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៨៦-១៤៥៥។

[3747] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៥៦-១៤៦៣។

[3748] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៣៨៣-១៤៧១។

[3749] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥១៧-១៥៣៣។

[3750] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥៣៤-១៥៧៦។

[3751] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៤៧៤-១៥១៦។

[3752] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ១៥៧៧-១៥៩៦។

1735. ចន្លោះប្រហោងជាក់ច្បាស់មួយ នៅក្នុងភស្តុតាង ដែល ស.ព.អ បានដកស្រង់យកមកគាំទ្រដល់ទ្រឹស្តីរបស់ខ្លួន នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺថា ពុំមានភស្តុតាងណាមួយ ដែលបានវិភាគខាងលើ សំដៅដល់ខ្លឹមសារនៃទំនាក់ទំនង រវាងលោក យឹម ទិត្យ និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀត ដែល ស.ព.អ បានអះអាងយ៉ាងហួសហេតុថា ជាមេ និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ នៅក្នុងឋានានុក្រមរបស់ ប.ក.ក។ នេះដោយសារតែពុំមានភស្តុតាង។ ក្នុងចំណោមភស្តុតាង នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ពុំមានឯកសារពីសម័យខ្មែរក្រហមណាមួយមានឈ្មោះលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។

1736. ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគខាងលើ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងដោយក្តីគោរពថា ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មិនគ្រប់គ្រាន់ឱ្យសន្និដ្ឋានថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ។

៥. ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀត

1737. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋណាមួយ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នោះទេ[3753]។ ពុំមានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកគណៈមជ្ឈិមបក្ស និង/ឬសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ទេ។ លើសពីនេះទៀត ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថាលោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការបង្កើត ឬផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយ និងផែនការរបស់គណៈមជ្ឈិម ឬគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ឬថាគាត់បានចែករំលែកផែនការឧក្រិដ្ឋរួមនោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញអំពីទំនាក់ទំនង រវាងគណៈមជ្ឈិម ឬគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងលោក យឹម ទិត្យ នោះឡើយ។ ទំនាក់ទំនងគ្រួសាររបស់លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក ជាសមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ ប.ក.ក មិនមែនជាមូលដ្ឋាន ដើម្បីចាត់ទុកលោក យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា តាម៉ុក បានចេញបញ្ជាឱ្យលោក យឹម ទិត្យ ផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ឬថាលោក យឹម ទិត្យ បានធ្វើតាមបញ្ជា ដើម្បីជំរុញផែនការឧក្រិដ្ឋរួមនោះទេ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ នៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួម និងរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង/ឬជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋ

[3753] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី ២៣, ២៤, ២៥ កថាខណ្ឌ ១៣, ១៥, ១៧។

កម្មឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងបង្ហាញអំពីចេតនារបស់លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅក្នុងក្របខណ្ឌផែនការឧក្រិដ្ឋរួមនោះទេ។

1738. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋណាមួយ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយផ្អែកលើការប្រព្រឹត្តិផ្ទាល់នោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសឧក្រិដ្ឋដោយផ្ទាល់ ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើយ។

1739. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋណាមួយ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយផ្អែកលើការរៀបចំផែនការ បញ្ជា ឬ ញុះញង់នោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានរៀបចំទង្វើឧក្រិដ្ឋ ដែលបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅពេលក្រោយនោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាអ្នកដទៃ ឬតាមរយៈអន្តរការី ឱ្យប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម នោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានជំរុញឱ្យអ្នកដទៃប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម តាមរយៈអំពើសកម្ម ឬអកម្មនោះឡើយ។

1740. លោក យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋណាមួយ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយផ្អែកលើការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើនោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថាលោក យឹម ទិត្យ បានកាន់តំណែងណាមួយ ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ គឺសមាជិក និងលេខាស្រុកគិរីវង់ សមាជិកតំបន់ ១៣ លេខាតំបន់ ១ លេខាតំបន់ ៣ លេខាតំបន់ ៤ និងអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[3754]។ ពុំមានភស្តុតាងណាមួយកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ណាម្នាក់របស់លោក យឹម ទិត្យ ដែលគាត់បានគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងមេ និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ នោះឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ មានលទ្ធភាពជាក់ស្តែង ក្នុងការបង្ការ និងដាក់ទណ្ឌកម្មអាកប្បកិរិយាឧក្រិដ្ឋ រួមទាំងខ្វះភស្តុតាងថា លោក យឹម ទិត្យ បានតែងតាំងឯ ដំឡើងឋានៈ ទម្លាក់ឋានៈ ឬដកអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ឡើយ។ ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានទទួលបញ្ជាពីថ្នាក់លើផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជាទាំងនេះ។ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បង្ហាញថា ក្នុងឋានៈរបស់

[3754] *សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទដែលបានកែប្រែ* ឯកសារ D350.1 ទំព័រទី៥ កថាខណ្ឌ ៦។

ខ្លួន លោក យឹម ទិត្យ បានផ្សព្វផ្សាយ ឬអនុវត្តបញ្ជា ចំពោះអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ឬគាត់បានទៅលេង ដឹកនាំប្រជុំ ឬចូលរួមក្នុងសកម្មភាព នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយឡើយ។

1741. ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ មានចេតនាចូលរួម ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ ក្នុងឋានៈជាសហចារីឡើយ។

IV. លោក យឹម ទិត្យ មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ

1742. ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ ថា លោក យឹម ទិត្យ ជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ជាការសន្មតទាំងស្រុង ដោយផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ខាងអង្គហេតុ ទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ស.ព.អ បានធ្វើការសន្និដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់ អំពីការអនុវត្តកត្តាពាក់ព័ន្ធមួយចំនួន ដើម្បីកំណត់ថា តើ លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក" ដែរឬទេ[3755] ប៉ុន្តែ នៅទីបំផុត ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ អំពីយុត្តាធិការបុគ្គលអាស្រ័យលើការចោទប្រកាន់ថា លោក យឹម ទិត្យ ជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម និងបានចូលរួមចំណែកក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួម នៅភូមិភាគនិរតី[3756] និងភូមិភាគពាយ័ព្យ[3757]។

1743. ការចោទប្រកាន់របស់ ស.ព.អ ទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ពុំមានមូលដ្ឋាននោះទេ។ ស.ព.អ អះអាងថា "ភស្តុតាងស៊ីចង្វាក់គ្នាខ្ពស់ដែលទទួលបានពីសាក្សីឯករាជ្យ" បង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលគ្របដណ្តប់លើភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ[3758]។ ការវិភាគលម្អិតរបស់មេធាវីការពារក្តីលើសំណុំរឿង ០០៤ នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ បានបង្ហាញថា ការអះអាងរបស់ ស.ព.អ មានចន្លោះប្រហោង ដោយផ្អែកលើវិធីសាស្ត្រនៃការបកស្រាយនិងបង្ហាញភស្តុតាងដោយខុសឆ្គង។ មិនមានភស្តុតាង

[3755] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១២៥-១១៤៩។

[3756] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១០-៤០។

[3757] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ៤៩-១០៩។

[3758] *ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ឯកសារ D378/2 កថាខណ្ឌ ១១០។

គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ឲ្យសន្និដ្ឋានថា តាមរយៈតំណែង អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិ ក្នុងឋានៈជាសមាជិកនៃ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងផែនការឧក្រិដ្ឋរួម នៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ។

1744. ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគខាងលើនេះ ពុំមានភស្តុតាងបង្ហាញថា លោក យឹម ទិត្យ ស្ថិត ឬធ្លាប់ស្ថិតក្នុងប្រភេទ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ឬ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដូចបានកំណត់ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានបកស្រាយ ផ្អែកតាមប្រវត្តិសាស្ត្រចរចាយ៉ាងទូលំទូលាយ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

1745. ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន (មិនមែនជាកាតព្វកិច្ច) ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងរូបខ្លួន[3759]។ នេះមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវឲ្យបញ្ជូនរឿងក្តីទន់ខ្សោយ និងមានកំហុសឆ្គងទៅជំនុំជម្រះនោះទេ។ ស.ព.អ បានលើកឡើងនូវទឡ្ហីករណ៍អំពីភាពអាចជឿជាក់បាននៃរឿងក្តីរបស់ខ្លួន និងភាពស៊ីចង្វាក់គ្នានៃភស្តុតាងដែលខ្លួនស្វះស្វែងពឹងផ្អែក ខណៈពេលមានភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា។ ស.ព.អ ឬអ្នកផ្សេងទៀត មិនអាចជឿជាក់បានលើសុចរិតភាពរបស់ខ្លួនទេ។

1746. លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ដោយសារតែគាត់មិនមែនជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និងមិនស្ថិតក្នុងប្រភេទ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ ដូច្នេះ រឿងក្តីនេះត្រូវតែលើកលែងការចោទប្រកាន់។

1747. លើសពីនេះទៀត ឥឡូវនេះ ការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌មិនអាចធ្វើទៅបានទេ។ ដូច្នេះ ស.ច.ស ចាំបាច់ត្រូវបង្គាប់ឲ្យផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុង សំណុំរឿង ០០៤ ទាំងស្រុង ដើម្បីការពារកុំឲ្យមានភាពអយុត្តិធម៌។

1748. ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះទេ ដែលតម្រូវឲ្យមានការលើកលែងការចោទប្រកាន់អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៣)។

[3759] តុលាការ ICCPR មាត្រា ១៤ (១) និង (៣)។

អាស្រ័យហេតុនេះ ផ្អែកលើហេតុផលទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងខាងលើ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំដោយគោរពដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន និងដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌៖

(១) **សន្និដ្ឋានថា** លោក យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ *ឬ*

(២) **សន្និដ្ឋានថា** ភាពយុត្តិធម៌ និងសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងលោក យឹម ទិត្យ ទទួលរងនូវភាពខូចខាតដែលមិនអាចជួសជុលបាន ធ្វើឲ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស មិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបានឡើយ។ *ឬ*

(៣) **សន្និដ្ឋានថា** ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនលោក យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់។ *ហើយហេតុដូច្នេះ*

(៤) **លើកលែង**ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងលោក យឹម ទិត្យ។

សូមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមេត្តាទទួលយកចម្លើយតបរួមនេះ ដោយក្តីគោរព។

សូ មូស្សេទី	Suzana TOMANOVIĆ

Neville SORAB

សហមេធាវីការពារក្តីលោក យឹម ទិត្យ

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨